

والآخرين خاتم الرسل والنبيين واسبقهم نبوة اذ كان آدم بين الماء والطين اجمع
من هدى الى محبة الرشاد خيرو من نطق بالصاد افعص بني آدم ابلغ العرب والعجم
صاحب التاج واللواء المعقود والمعراج والمقام المحمود ذي الايات الظاهرة
والمعجزات الباهرة سمح في بكفه الحصار وساح من بين اصابعه الماء وسلم عليه السجود
والمدد وسجد بين يديه الشجر وانشق بشارته القهقور وهكذا هلم جواهر الى
اعجز مصاقع الخطباء بقصاحة لسانه وافهم شقائق العرب والعرباء ببلاغه بينانه
انزل عليه الكتاب المبين بلسان عربي مبين الذي تقاصعون معارضة اقصوصونه
فحول قحطان وبهت دون مطارحة آية منه بلغاء محمول عد نكلى وعلى آله الطيبين
الاخيار الظاهرين الابراهم مشيدى اركان الشريعة الغراء منهدى قوامه
الملة البيضاء ارباب السرد والمجد والسجادة اصحاب التواضع والملاحة
والقصاحة كانوا الهلاجة القتب بين ابدنهم مقاليدها وملكهم القضاء طارحها
وتلذذها لولا كلامهم الشافية لما اهتدى بنا الى الايات الواضحة هم الذين
نزلت آية التطهير في شأنهم فاذهب الوجس عنهم وبعدته عن مكانهم فهم
كسفينة نوح ينجون بهم فمسك ومن تخلف عنهم فلك شعور هاهل بيت رسول
حدهم فرض من الله في القرآن انزله كفاهم من عظيم الفضل انهم من لم يصل
عليهم لاصلا قاله اللهم احشرونا في زمرة اتباعهم الغر المحجلين واشياهم
السابقين الاولين ومن فيقول العهد الطهيف نحن اسمعيل عفا عنه رب
المجلين ان الله قد سماهم على اهل الكمال صارم الضيم والجلال ويحق
الهم بعين السجود والاعناد ويهيد كل حاض ومنهم وبدا يصول عليهم صولة الاسد على
الشوى ويملغهم مراد التهلكة والبردى ويجولهم من حال الى حال ويضيق عليهم
المجال يودى كل افضل منهم بغد افضلهم ويخلق اخوهم يار لهم لاسيما العلماء
الاعلام الذين هم افاضل الانام فانه قد انزل عليهم امطار الهلايا ورماهم باحجار
الزرايا احدقهم عن بيمينهم وشمالهم تحديقاً ومزق مجامع قلوبهم تمزيقاً فضاقت
صدورهم وتخطت امورهم واصطربت احوالهم وخابت امالهم فطفقوا ايها فقرون

ودها به بندهم متخافون حتی صاروا كالجمادى فی الصحارى وصادوا كالسكارى دماهم
 بسکای کن فحفظ لهم العقول وقرب لشعورهم الاقول وكذا آن بزل العالم علی
 بالهم لتغیر شأنهم وتتحول حالهم فذهب وراء العلم رجعت غدر انه وانقلب
 فراء غر خدعت نبوا له فعدا روضه مقبور الا زهار مصفوا الا زوار فنجفت مرانده
 دخلت مرابه وشارها فیناسقون دماثلوها فمتحدون غابا بلین بالاسفی قد خوبت
 للعلم دیار فلم یبق فیه مانا کما یبار ورا حوتها اندوست للادب مدارس و صارت
 ابله لاه ودارس ولا ینقدهم جنود حنینهم ویکلمهم لا ینشق ارضهم ولا تنفج سماء هم
 لا یوجد لهم مدافع ولا یصرف غنمهم ممانع یسفحون الامان الامان دماهم من
 مغیب صارخ خشان داعین یارب کیف لنا الانقلاص عن تطاول الیدی الدور
 الاقبا من دلات جبین مناص فیهما فمر فی ذلک اذا عد هم القدر المتاح من الله
 القدر والحکم الفتاح فابروا لهم من مکامن القدره الالهیه وکما ثمن الاراده الاولیه
 لاطنا حاجیل الشان باهوال البهوان صاحب العدل والاحسان مالمک ازمه الدوران اشرف
 الملوك والخواقین اکرم الروماء والملاطین المتوج بتاج السلطنة العظمی السجائن
 علی سریر الزعامه الکبری حامی الدین المتین ظل الله علی العالمین ابو النصر قطب الدین
 سلیمان جاء سلطان عماد نوسیروان زمان تنصیر الدین حیدر زهاد شافقانی غلدا الله
 مملکه وعلیانه راد ام علی العالمین بره واحسانه فوجوده هبت الدنیا و صارت
 کاهه الله فی العلیا و بدت اثار الرحمة الالهیه والعنايه الانلیه السومدیه
 فتهللت به وجوه الایام واقشعت سحائب الدواهی عن الانام فانقلبت
 الدنیا من طور الی طور و تحوالت الحال الی النکور بعد الحور فعد الناس فی دعه وامان
 لا تصل الیه یدی الزمان و صار خلق الله فی بارد علی زغم الدهر الاحتمال المارد
 فصفا الرقة وذهب المقت زینت السماء باجم السور و دخرجت الارض فحور
 الحبور و اخضرت ریاض الکمال بعد الافوا و اوفرت زاهیه بعد الاصقار و اترعت
 حیاض الادب بعقیب ماده هار قضب و صارت عامرة آله مغانی العالم
 و منازله دما دات جاریة ساجدة جد اول الفضل و متاهله فوجوه اهل البها و مقل

ضاحكة مستبشرة ناضرة الى ربها ناظرة كيف لا وهى السلطان السيد ع الاعظم
المصنيد الا فخم قد عم الاحسان على العالمين ولا سيما منهم العالمين انها وجوده
خاتمة في جميع الاقطار والدرى الحاجات والارطا ورحيمون خيراته سائحة
في كل الجهات لا بناء السميع والارامل والعفة سسل ثور والبعث بعد الله
العالية وقلم سنج الظلم بصفته المتعالية احكم قواعد الرياسة على احسن الاسلوب
وشيد اركان السياسة على اكمل الضروريات جميع الكرام التي تعلو السماك حاز المقام
التي تفوق على الافلاك تفوقا لا يحصى التي لم يحوها احد في الانام وتوحد بالقضايا
التي ما رأتها اعيان الايام فمعت رافعة بالبرعايا كلهم شملت بجمعة على البرايا
جلهم صاحب الهمة العلماء والمدا البيضاء لا يستقر في قلبه شئ سوى ذكر الله
العزير ولا يفر من يده احد الا اللعين والابرير عطاءه لا ينجح الا كبريت الاحويدي
البيضاء يوزى بالبحر الاخضر لا ياتيه سائل ملهوف الا لاله منه نائل معروف
وجوده وجوده متواقيتان خلقه وخلقه متساوقان لله دهره من ذي خلق
بسم دسيم وخلق جسيم تنحل عقد الضماير بانامل نواله وتنجلي ظلمات
السراير بزينة جمالة خصه الله بصفوة آدمية وخلعة ابراهيمية ومالك سلما في
عدل نورشرواني وحكمة لقمانية وحشمة اسكندرية وكلام موسى ونعت
موسى وسجدة هندية وصوله حديدية وهو غل الله المهد ودلى رؤس الروعايا
ورحمته لرب التي تسع البرايا مولى الموالي ورب المعالي موصل الايادي الى
الموالي والمعادي تواسعها في الجمال بدراني الكمال عالماني العلم طوداني الحلم
حاشاني السماحة سمحاني الفصاحة رضاني التخصع سماء في الترفع بجراني العطاء
بعد ثاني الحمياء اعجازاني البيان كرامة في التميان سبحانه ما طرأت في التقدير كتابا
جامعاني التحوير افلاطون في الدواية حضوراتي الهداية اسداتي السطوات سحرا
في النفقات هو الذي يشهد بفضل عظماء الورق ساءو الفضل ما شهدت به الاهداء
فهو اكرمهم خير اذخيرهم كرام افضلهم كلالاوا كلهم فضلا واحسنهم جمالا واجملهم
حسنا ازيدهم رافة اشد هم عطوفة اشرفهم اصلا انظفهم قرعا ارفعهم شانا اعلاهم مكانا

ابنهم هو نانا أجلاهم غيانا قامت مقوضا عليه للتعظيم خروفا مشهلا أعل العشب

الارجره ما غمد لي كتاب منزل و ما صدقها الاحديف ملسن

و في عينها للعشق تلخيص معجز و اهداها للسحر شرح مطول

و رشيدية من غدا قد اجتمعا و في رسمها الحسن حد مقص

و ما دونهما الا دقيقة منطوي و حوث منطوقها الأسر والقول منجيب

و لا مرشف الا كدر منظم و رب جليل يا لادالي يمش

و ينقسي خميب دق معنى و صرقة له كل و مك يا بكثيب قفيل

و ذهابه قد بان من مؤنومه و سوي اثاره افرى عليه العذران

و الثغاب سلمي دارة بعد دارة و تدرد عشقي هكذا اتيسلس

و بد البرق من بحر الانوار و لا معا و لله هذا لما رقى الخبايا

و ينقبي لبرق لاحني غاسق الدجى و به يهتدي القلب الضاليل الماهل

و سياتي بنهم في الابرق لما مع و به تروى الكهادر الامراسيل

و جزيل القدر و رب نارها صلمي و اتي لسقي القلب منك موقن

و املك يا برق الدجى انت غلب و ومنك ارتواح لي بحال منزل

و ان رست فتلى فلك السيف عاجلا و لك الخير فالجرا دلا يتهمل

و بخير فني بالبرق و القتل و بنة و ان نامكي ما ل متفضل

و ما يك جليل فاق بطل و رفعة و له عظمة ما يا و محمد موئل

و مغيب الوري كيف البرايا و رتهم و شمال اليتامي له ساكن موئل

و ابو الفصور و شران عدل الذي و بتعد يله ميز ان عدل وعدل

و نصير له من جانب الله و صرقة و عز يزل كل الانام من كل

و حبهل العجايا صاحب الخلق و الندي و جزيل العطايا و جوده متمسك

و فها حبش الخلق الماتك و خلقه و فخلق خلو في رخل مصل

و ر خيم له حلم جزيل معظم و ر قد زانه جاء هو يض مطول

و ر خيمه حبهل ما زاي الدهر مثله و ر لا كل ما في الدهر الا السجين

* * * كريم شريف المجي محدث * * * لهيب اريب ياجي مفضل * * *
 * * * الا انه ظل الآلهة وقضله * * * فيما حين اظل ظلمن مظل * * *
 * * * خليفة رحمان ورحمة خالق * * * امام زمان في البرته مفضل * * *
 * * * فها دللت انفي الطمعة في الرأ * * * ولید آله قد ركد اك ومنزل * * *
 * * * مطاع له كل التلايق خشم * * * مطيع لامواق احقر الحق يقبل * * *
 * * * باقد امه يزهر سرور مو صمغ * * * على تحرقه بهر تاج مختل * * *
 * * * فلا زال يدر الغليل في ارج حيد * * * للامكن ان من معاليه المنزل * * *
 * * * ودام له ملك وحكم وسود * * * وهذا دعاء للبريه يشعل * * *

فتعداد غضاثل هذا السلطان الجاهل البرهان وهم وجمال بل هم تمنع ومجال
 كيف وعد دها اكشرون الرمال في الصحراء وازيد مني انكر بكب في الحزن بآء
 اما ترى انه يحترق خبايا من احاصب الدهر كلها ومعدن حواء على ظرايب العصور
 جلاها فان الله لم يبق في عالم الا مكان شيئا الا اعطاه وما ترك في مكمن القدر
 واخذ الا ارلاه بهضم عليه كل صاخر وباد غاشيا معدن جوده وعطائه
 وياتيه كل اسود وانيض ناصيا الله مركب املة ورجائه فيمال منه الربل طاب
 القل ويستفيد الحين ناصي القل تو وصل معن الى مضناه لكان لغظ معن عاريا
 من مغناه لو راى ميزان عدله الذي ماله عدل فهو شروان البازل لعداد
 هادلا الى الحق من زهمه الباطل هو الذي قمن هو اثنين مصالح البرايا
 فكروه الصائب وظم جفيع امور الوهايا بانامل افكار ذهنه لثاقب شيد
 اركان السلطنة اعظمي بنقبة النفيسة الا نسبه ومهد بنهان الدولة الكبري
 بتلطيف القرينة القدسية وشرا العدل والا حسان في مشارق الارض ومغار بهار
 نشر البورا لا معن ان فقضا اوتار النفوس ومار بها آمن الناس عن طوارق الصد ثان
 قما دراكي دعة دعا قبة واحسان وخضر رياض آملهم نوافه عجيبة فهي لهم العيش
 بعد ما نكذ بآفة عظيمة فهو حقا زعيم الناس واجودهم واكرم الخلق واحدهم
 واعظم السلاطين واشرفهم وافضل الملوك والطفهم انوار الزهامة من جبينه

لا يسه را ثارا السرد مل قوتله واصفنه لودى منى فتكشف الضامير عليه كما فيها حاضرة
لديه المعنى يخبر بما يورد في طرح مثل ما يقول بحسب العلماء ويعظمهم ويسموا اليهم
وبكبرهم ويعظمهم بالاعزاز التام ويخصهم بالتكريم العام كويم اذا رعد بشي اميز اذا
ارعد احقر وبلغ اذا تكلم اجاد وادجود اذا ارجل انجم واعجز اقول مستدحاله
• ادام الله ملكه •

• خلعتي عوجا من شمال العتق • • دحطار حال العيس في عهد عوكل • •
• قند هر و باعلا تهر دماء نا • • لما قد عشت من محم غيم مظل • •
• عفا الله ايضا يا سعت في خرايها • • نبات طار لا باد رات التعل • •
• بالاعوجا في العرج بروحي قد اكما • • دهلاد رفقاها يكث الامر • •
• فلك ربا ع • • طلت بمن ايلها • • قفانك من ذكرى حبب من نزل • •
• ايا سا يني الاقفا ان كنت محصنا • • الى مغرم صاب عديم التوسل • •
• فالث حبك الله من بسطة الردي • • بسط اللوي بين الدخول فخر من • •
• والله ايام غمسا ز مضين في • • تحور وجهه ان و حومه جندل • •
• احب الله دهر ايات في النجد داهرا • • فتكد هيشا مخلصا بالعتقل • •
• و خرب دار بعد ذار بضميه • • ولم يبق داريا رارة مصل • •
• و دار بد ارات فشر سرحا • • من الال ياد يلا دهر متحول • •
• اقول لبرق لا يبع من ابرق • • لك الخير يا بوق الابوق اميل • •
• كبيت لقرار ديت زندي فجاوة • • والعيت نا و اتي الحشا المتقل • •
• و كان رجاء منك اروا فاني • • فلتك يمكن من رجاء مرول • •
• قضيت على العيف في اللول طافيا • • اما خفت من شهي دهر في مرثلي • •
• عهد الرري شوق الخلايق كلهم • • غا ل التمامي ملتحي كل ارم • •
• ابو النصر ترشران عد لافن يري • • زعا دله في باب عدل معدل • •
• فاكوم به من صاحب الصدور العلا • • له الاسد والاعلام ار كان محفل • •
• امام هما م بارع متررع • • عظيم الندي ذو كل مجد مرثلي • •

* * لا اله الا الله * * بحر خضم عظيم * * ومنه افيض الماء في كل منبهل * *
 * * هو الفرد ما استرى الزمان نظيره * * وان كان قد سوى له عين احول * *
 * * له منزل فوق الشريار ان ثوى * * بظاهو شخص في الشرى للتفضل * *
 * * اما كل محتال غنم مغاخر * * له خافض طرها جناح التقلل * *
 * * له هبة بعد آء عليا فجازيت * * السما فك فخله عقيما يهزل * *
 * * وعتمته للخلق قملة رجوة * * فيه تونه طرا على كل هيهل * *
 * * يعبر جد راه على صوب عارض * * ومنه خزامي الخلق يزرى يهزل * *
 * * ولو صاح ربيع الخلق منه يحفظل * * لعاد حليما يزدري بسفر جمل * *
 * * وان هب صوا لبقهر منه مضربا * * حصون العدي عبادت كعز اعظمل * *
 * * وما سيفه الا كهفقاء اذ بدت * * تقفل ارباب الهوى بالعدل * *
 * * بلى انه برق من النار طبعه * * فلاح لدار الحروب مثل السهندل * *
 * * بنفسى وحيد ما ذائع الدهر مثله * * سوى ما رأى عكسا بعين السجندل * *
 * * بلى ما جد حازا السيادة والعلی * * واولا * * وبني كل فضل مهمل * *
 * * هو الشمس في كبد السماء اذا ستوى * * على صورة السكب الا شرا السجندل * *
 * * اتاه وقود الناس من كل جهة * * بجوب قفار سجدل بعد سجدل * *
 * * وما راحه الوفا فالاد حصم * * بعشر يفا اخلا ع وناج مكلل * *
 * * قد ام له معجده جباه وشركة * * ولا زال في راخ درو ودهل * *
 * * واخطاه مولی الخلق صوما مطولا * * يدوم بدو الدهر مثل التسلسل * *
 و بعدا للتميز التي لا يخفى على الفحول من ارباب العقول ان السلطان الا عظم
 والحقان الا كرم الواصل الى الله الكريم المحتضى بروح وريحان وجنات النعيم
 المرحوم به واهم المولى الفقار الثامى في جنات تجوى من فتحها الدنيا راغنى
 ايا الظفر معز الدين سلطان الزمان غازى الدين حيدر السلطان الغازى خلد الله
 في دار الجنان وخصه برحمته ورضوان كان مولعا باقتناء كل من من الثنوب العجيبة
 مغرما بكل كمال من انكاملات العزينة بكرم كل كامل على حسب فضله وكماله فخطف

سئل على قدر قدره المتاح من نوال الله ما زمره العلماء وعمرته الفضلاء فانه كان يعظمهم
 وانه جاءه لا و تجميعه لا جز ولا ر بما يور لهم آلاف و آلاف من غير تسريب
 و تامل و احتساب و كان قلبه الوفا و طبعه القفا و راعهم الى تاليف الكتب
 النظامية و الزهر النضوية و قد صنف في اللغة الفارسية كتابا يصح بها الاتصال الى دقايقه
 اذهان الامم و تقيت دون ذلك حقايقه قارب الاربعين و بعد ذلك اراد
 تصنيف كتاب يجمع جميع لغات العرب و يشمل على مباحث مفيدة في فن الادب
 يحتوي على شواهد من الايات القرآنية و الاحاديث النبوية و الاشعار الجاهلية
 و الاقوال الدائرة و الإجمال السائرة و بيان قصص امرأ و دها و غيرهما من التحقيقات
 الشريفة و العزيمات المنيفة و حل شبه المتقدمين و بيان اغلاط المتأخرين فلما
 صنف جزء منه و كتبه و فقهه و فقهه و فقهه و فقهه و فقهه و فقهه و فقهه و فقهه
 و كان كثير حمار من الحوزة و اوجر هو مكثون من معدن مشحون فاهتوت اعطاه
 من ملاحة ابداع محيتهما الفراء و اذاع طريقتهما الحسنة و فقهه و فقهه و فقهه
 جامعة الكل و ربما يعرف الكل من الكل فاخل بالمخاطب في الترحات و قال بما احسن
 هذا الكتاب لو استتب و تم و كثر دفعه و هم ثم و عد قوله بالاياس طولا و لا زال
 هكذا يشق الى اتمامه و اكمله و اياها خصر من احسانه من هموم و امسأله
 اذما جاءه اليوم المزمور و الوقت المأمور و قال و فقهه و فقهه و فقهه و فقهه
 الى ملكه الاخرى و حينئذ كانه قد قامت القيامة اكرمي و قلت على سهل الارحال
 و لا فكرة و امبال شعوه اذ اراح غازي الدين حيدر من الوري و كان ملكا في الانام
 معظما و فارى له المولى نعيما و راء و ادخله دار السلام مكرما و فقال له الرضوان
 في باب جنه و عليك سلام الله قاذخ منعما و كفا عند هذا الانقلاب متمسكين على عدم
 استعجاب ذلك الكتاب الجسيم مغلفين من حوريات قضاء الله الحكيم منظرين وقوع
 القدر المتاح من عند رب العرش اكرهم اذ زين السور و الا على و اقدم هذا السلطان
 الماهر البرهان الفتي من البيان لنادى منادى الرحمة على العيان طوي لكر ايها السكان
 لئن صرتم في امن و امان و عدتم ارباب دعه و راحه بعد انقلاب الدوران فاكشف

بهم وانجلى الغم واخضرت رياض الامل وارقت دوحات الاماني ولاحت على كل
 آثار حسن الحال وتسلت افئدة الاقاصي والاداني ثم وجه هذا السلطان ابن السلطان
 ادام له الله الملك والسلطان عنان غزوه الى هذا الكتاب المستطاب مستغنيا من الله الرهاب
 مكملا عليه بنفسه ويطعمه راغبا الى تصنيقه وطبعمه قصص بحيث يميل اليه افئدة
 الاكباد ويعدل اليه عقول العلماء ويتحير في دركه ارباب السجى ويعرف بفضل اولوالنهي
 وينتفع به كل الانام ويبقى ذكره في الدهور والايام كيف وكلام الملوك ملوك الكلام
 فابم الله ان هذا الكتاب بحرم محيط على الدرر الفاخرة ارمودن مشتمل على المواقف
 والحوادث والزواهر له كتاب لم يوتى الدهر عديلة وليس في عالم الامكان مثله جامع
 لشتات اللغات واصول الكلمات وغرائب القواعد وعجائب الشواهد وشعور
 * * * هذا كتاب فاق في اقراءه * * * يسمى القول بكشفه وبما فيه * * *
 * * * سفر جليل بمقري فاخر * * * سحر حلال لاج من سحره * * *
 * * * اوراقه اشجار درر زاهر * * * قد يجتني الثمرات من اثماره * * *
 * * * لله ذر مؤلف فاق الورى * * * بقرايد فند اقرب زمانه * * *
 * * * لا زال دهر حاسد انكساره * * * وجلاله مستعظا في شانه * * *
 كتاب يسهل فهمه لكل من المتدين والمتنزه ويعم نفعه لجمهور العالمين
 والعالمين يطلع به على اسرار القرآن المجيد وعليه مدار فهم الجند ينفذ
 وادراك الشرع المتعين يسر الناظرين يمد يد نظامه بعجب الماهور في عهده
 كلامه صفحانه يحكى عن تجو العواريين حذوله تورى عن عيون من ماء
 معين اوراقه كانها اوراق اشجار تجري من تحتها الانهار تورى سطور به بقلوب
 العقيان تهزى نقوشه بعقود الجمال ما ادق معانيه لانيقة وما ارق مبانيم
 الرشيقه ما احسن نظامه اللطيف وما اطيب كلامه المنيف ليتفجر من خلل
 عماراته ينابيع الحقائق وتفيض من بين اشاراته عيون الدقائق فهو روضة
 خضراء من الجنان تعلق بسوداء الجنان وتوحيه نفوس الالمعين بهر به معطف
 الاحوزيين تحورى على اصول من الادب يرتشف به الضرب من لسان العرب لوراته

عن حاميل لا تقدره خيلا ولو نظر اليه الميرد لقد هفتها با ودا جله لا مرفا ثي على وجهه
 كرتب الاباقى هاد م لا سامن التحقيقات الزمخشورية بالاتفاق مستقم لصباح
 الجوهري مخرب للهديب الا وهري نضب به ماء قاموس ذهب به رواقا بوس فهو
 برهان واضح ودليل لا يبع على جلاله قد والنرايح وروحة منزهة الجامع نعم الله به
 الإنعام الخافين والعام وما شكره من النعمة العظيمة والعطية الكبرى الادعاء الخير لخدمته
 السلطان الباهر الزمان اظن الله طلة الوسمج على كل من هو تحت الرقح با تمام جلاله
 رمعولته وادامه ملكه وسلطنته بحق الأئمة الطيبين الظاهرين آمين يا رب العالمين
 هـ قاعد هـ

مضى ثمت استغوا رج لفت من هذا الكتاب المستطاب الفنى عن الألقاب فارجم الى
 اصل الكلمة واسامها الموزونة بميزان الاصول وقطاسها داخل اولادها حتى يتميز
 لك العباب الا ذلك واتى باب ثم امد يدك الى راسها حتى يتماثلك فصل من الفصول
 و ذلك اصل من الاصول وغليك برعاية عنق الكلمة رصد زها رلحات بطنها وفقد ما
 الى ان تحقق منزلها ومعناها وتفتنض وضعها ومعناها وانما اثرنا هذا الطريق لانه
 مطمئن وما قوس ولذا اختاره الجوهري فى الصحاح والغير و ز آما دى فى القاموس
 هـ زايد هـ

ثم اعلم انما اللبيب انما تصحنا هذا الكتاب جعلنا القاموس له كالمدوال وطويها عليه
 الاسانيد من الايات والا حاديت والا قرال والا مثال مع قوايد عجيبة وعوايد
 ضرمة خلبت منها اسفار الدهور و زوال المعصود قد زد نافية لغات كثيرة
 وكلمات وقيرة ليس فى القاموس منها عين ولا اثر ما راتها بين
 ولا سمعتها ذن ولا خطرت على قلب بشر واما المعاني الزائدة
 فسوف تراها فى أبكثرة بحيث لا يمتص الى الجحد
 ولا يلحقها الامد ولا يحصى منها العدد

هـ والله اعلم بالصواب وعليه

الثقة فى كل بانى

* باب الهمزة فصل الهمزة *

ایام و بزوزن سماء فی اباءة یک فی اجدع بن مالک و ادعی کونید شعر * کان شهز
 الیرنی فیها * شهز غایة فیها اباء * و بعضی آنرا بمعنی پیشه نوشه اند مطلقا چنانچه
 در شمس العلوم است و بمعنی پیشه حلقا و فی خاصه چنانکه در صیاح است شاعری
 کونید * من سوره ضرب یومعل بعضه * بعضا کمعنعة الکیاء المحرق * دیکری کونید
 شعر * و آخر الالباءة اذ رای خلانته * صومعی شفا عاخر له کلاذخر * یعنی آنا که در کانه
 در کانه کشته شدند ما نابا ذخره بودند چه جائیکه اذخر پند امیشر دبا هم آمیخته
 میباشد و یکی ایران جد اذ دیکری معنی شود و این لغت را اکثر اهل لغت مانند ابن
 سراج و غیر او معتدل می شهرند لهذا جزوه فی اقراء و این باب نیز رد و صاحب
 محکم و صاحب عمساب نیز تبعیت وی نمردند و صاحب قاموس تصویح خود به آن
 میسر نداشت و محل ذکر آن همین است چنانکه ابو الفتح ابن جنی از سیریه حکایت
 کرده و آن اقرب بصواب است زیرا که فی قیام دلیل قایل ابدال شدن و عمل
 بظا امرنه و ودن از معنی ضای عقل بعید است * اتاة بزوزن حمزه نام زنی است از قبیل
 یکر بن واثل مادر قیس ابن ضرا رقاتل مقدم و نام کوهی است و این معنی در
 محکم و غیاب نیست صاحب قاموس آنرا از کلام یاقوت و غیر او اخذ کرده است
 جوهر کونید * شعور * اتینست لیلک یا ابن اتاة نا ئها * و بنوا امییه عنک غیبر نیام *
 و تری القحال مع الکوام محرما * و تری الزنا علیک غیر حرام * اثیمه * بضم همزة
 اولی و سکون ثاء مثله و کسر همزة ثاتیه و تشدید یاء تحتانیة جماعت خواه از
 از انسان خواه از حیوان دیکر چنانکه مشعر است بان عبارت محکم و خلاصه و اکثر
 آنرا جماعت انسان مختص دانند پس جماعت حیوانات دیکر را اثیمه نخواهند
 گفت کونید جاء فلان فی اثیمه من قومه آمد فلان در جماعتی از قوم خود اثیمه بسهم
 انداختم بروی تیمور ارد رین لغت اهل این فن را اختلاف است صفائی این را
 در مادة ثوا ذکر کرده و جزوه وی در مادة ثا ثا آورده و صاحب قاموس درین باب
 ذکر کرده و کلام جوهری را بسهم منسوب گردانیده و موافق صفائی هم در مادة ثوا

ذکر کرده است و اندک نشن اشتباهی طعام گویند اصح فلان مویشا میگوید فلان در حالیکه
اشتهای طعام نداشت چنانچه از شمالی منقول است و اجابه بالتحریک نام کز می باشد
از سه کوه قبیلگی ملی اجیرین مانند اجیرین نسبت است بان و نام کوه دوم از آنها
سای است چنانچه شاعری گوید و شفره جلینا الخیل من اجار سلی و درین بر ازها
محبب الزتاب و نام کوه سوم غرجا است چنانچه در معجم البلدان نیز غیر آن مرقوم است
و در حقیقت اجا نام مودی بود بنقل نام کرده شد و همچنین دوسلمی و غرجا هم نقل
راه یافته است گویند اجا مودی بود که یوسلمی عاشق شد و غرجا زنی بود که
فرد در راه و سخنان خود جمع کرده پس اجا سلمی و او همراه گرفته که بیست
و هر جا هم از عقب ایشان فرار کرد و هر سلمی و قوم او و یون مطلع شد و در پی
ایشان افتادند تا فرسه را گرفتند و یون فرسه کوه بسوسه را بردار کشیدند
پس آن کوهها بنامهای ایشان نامید شدند و نیز نام دهی است در قصر و این لحاظ
هرست است و فرد و موی در کوه و چنانکه این انباری گویند که اجا مونس غیری
منصرف است اما انصواف آن در قول امرأ القیس و ابی اجا آن مسلم العام
چارها و بسبب ضرورت شعری است و در قاموس است که نیز نام دهی است
در مصر و اجا بالسکون مصر است از باب منع معنی کوشیدن گویند اجا فلان کوشش
فلان و اجا و بر وزن سحاب نام موی است که در بین عقاب آنرا بنا کرده و در ری
خانها و منزل با ساخته و از او بالفتح سیر کوزانیدن و رنیک چرانیدن کوشیدن را
خاصه یا هر چه بلند از ستودن گویند و نیز از اولم از باب منع سیر کوزانیدن و رنیک
چرانیدن کوشیدن را و چنانچه از اصبعی منقول است و باز ماندن و پس کشیدن
از خرافین گویند فلان از این الحاجة باز ماند و پس کشید از حاجت و اشاء و بر وزن
بماء درختهای خرد از خرمایاد و ختمهای خرمایاد و اشاء یکدرخت خرما
این درین گویند شعره کان هر و زنا لآله قینا و هر و اشاء و قینا حریق و در مثل است
لیس الای کالشاء و لا الیمن ان کالاء و قینا شعران مانند کوشیدن و قینا
جوهها مانند درختهای خرمایان لغت و صاحب مخاح معنی شمرده و همزه آنرا بدل

از یا قرار داد به بدلیل اینکه تصغیر اشاء در کلام عربی اشئ است بدون همزه چنانچه
 زیاد عزری گوید «شعر» بالیت شعری عن جندی مکسحه * و حیث ثبئی من الحناء *
 الاطم * عن الاشاء فهل زالت مخارمها * وهل تغیر من آراهما ارم * و حنه ما یذم
 الدھر حارها * حبا رها بالندی و الحمل محترم * و حمل احین تمیسی الريح با ردة *
 وادی اشئ و قتیان به هضم * اگر همزه آن اصلی بودی در حالت تصغیر باز آمدی
 در مصغر آن اشئ بودی چنانکه قاصد تصغیر است و چون در تصغیر باز نیامد
 معلوم شد که همزه عارضی بود بدلیل از یافیه اصلی لهذا آن را در باب همزه نیارده
 و تحقیق آنست که در اشاء در لغت است یکی به حزه چنانکه این قطاع از سیمریه
 در ایت کرده و یکی بیا که اشئ مصغر آنست پس بسبب اتحاد معنی اختلاف را یافته
 لهذا صاحب قاموس اشاء را بمرواقت شبیهه در باب همزه آورده و لغت اشاء را
 که همزه در آن دل از یاست در باب یاد کر کرده پس معنی قول صاحب قاموس هذا
 موضعه لا کما توهم الجوهري آنست که بمقام یک لغت که همزه آمده است این است
 نه چنانکه جوهری توهم کرده که این لغت را در باب همزه متورک بناخته * اشاء
 نیز موضعی است دریمایا در بطن الرمة * وادی اشئ نیز موضعی است چنانکه
 ابن الاثیرانی و غیر از ذکر نمودند و بیند آن همان قول زیاد مدری است * اسکا * بالفتح
 و ثوق خراسانی از قرض دایکوها ان کویندا اسکا فلان من فلان و ثوق خراسانی فلان
 از فلان و هیست جوردن کسی از کسی تا اینکه از صاحب خویش یا زماند کویندا اسکا
 فلان و همچنین است استکا و این لغت در نسخهای قاموس یافته نمیشود * الاء * بوزن
 هماء و در لغتی بالقصوه آمده و درختی است که در صحرا و رادی و ریکستان می باشد
 و همواره سبز میباشد و در موسم گرما و سرما متغیر نمیشود کوبند خوش و خوش
 منظر است و ذایقه اش نهایت تلخ شاعری گوید * قانکم و مد حکم بحیرا * ابالحیا
 کما امتدح الالاء * بعضی گفته اند که فایه آن بخود باغت چرم نیست
 زیرا که بسبب شدت تلخی خوردن آن ممکن نیست و بعضی گویند که تازه
 آنرا میخورند و بخشک آن دباغت می کنند و وجه جمع در میان این هر دو قول

آنست که تازه آن چند آن تلخ نمی باشد لهذا خورده میشود و بعد خشکی نهایت
تلخ می شود پس بان دیابت میکنند فقطه ادیم مالوه جرم دیابت گرفته شده
به هر که ای آن درخت را به بیخ آن چه نمود و دیابت می کنند و الا در احد آن ابو زید
گوید که آن درختی است مشابه باس و خوشه آن مانند پخشنا و زن می باشد صاحب
ناموس این گفتار ابوخلیفه صاحب صحاح درین باب ذکر کرده و آن انسب است
زیرا که کاهی الایه مسموع شهده است مانند صلایه پس تکلم نکردن ایشان بیا باطل و دلیل
اصالت همزه است لهذا سیمیه آنرا اختیار نمود چنانچه ابن حنی و غیر او از
روایت کرده اند و همین مطلب مختار صاحب محکم است و صاحب دیاب پیروی
جوهری کرده در معقل آورده آه بزوزن عا و باز درختی است که برکش را
شتر مرغان می خورند و بار آن ماناست با نکر و سبید و مردم آنرا می خورند و از آن ربنا
می سازند و همین ابی سلمی در وصف شتر مرغ گوید شعوه اصبت مصلم الا ذین الحنی
له بالسی تنوم و آه و بهی گویند که نام درختی است چنانچه جوهری هم آنرا اختیار
نموده و مسامذت کند و از آن بوی جائیکه گفته صحیح نزدیک اهل لغت آنست
که باز درختی است و استعمال آن بمعنی درخت اگر آمده باشد محمول بر مجاز خواهد بود
زیرا که در محاوره ایشان اکثر شجر را با اسم شمر نام می برند چنانکه در قول باری غو و جل
فانبتنا فیها حبا و منبها و گویند بستان قفاح چه قفاح میوه است و مجازا مراد از آن
درخت است و اما بزیادت تا واحد آن تصریح کرده اند که این باز را چنانکه میخورند و بدان
دیابت جرم هم میکنند و گویند او را الا ذین بالا یعنی پاک کردیم جرم را به آن درخت
او را در اصل است بودند و همزه همزه ثانیه را نسبت انضمام ماقبل آن بر او بدل
نمودند و ادیم ماوه جرمی دیابت گرفته شده بان ماوه و بزوزن مقل و در اصل ماوه
بود ضمه را و اول فقل گرفته و ماقبل دادند و او را بنصب التثناء ساکنین حذف
کردند و آه بان نیز حکایت اضرات شافعی گویند شعوه ان تلق عمو افند لا قیت
مدرماه و لیس من همه ابل و لا شاء فی جفعل الحب جم صوا هله باللیل یسمع فی
حافاته آه و در کلمه اینست که بان شتر آنرا بخور کنند ابو عمرو گویند آه بزوزن

عاعاء نیز سخت آرازد کردن امیر غلام خود را و نام دوختی است که آفراد فلی گویند
 * آیة بروزن و معنی هیأت *

فصل الباء *

بُورُ * بروزن هدهد اصل شی و خالص هر چیز گویند فلان فی بُورُ اکرم فلان در اصل
 کرم است و فلان فی بُورُ مجید فلان در اصل بُورُ یکی خود است گویند و این بجز تها و بُورُها
 مردی از قریش میگوید * شعورُ و من یبیت و الهم قاده حة فی صدره بالزناد لم یم * جوبتُ
 ذالذ هرا نت بُورُ * لست بعیابة و لا بزم * و بمعنی مرد مکت چشم گویند و هرا علی من بُورُ
 عینی یعنی او غیبت تو است نزد من از مرد مکت چشم و بمعنی نبرد او ز بک و سبک و خردن معنی
 و میانة هر چیز و سر و سر مه دان ویدن ملخ بی سر و بی پا چنانچه در عجاب است * بُورُ
 بروزن عصفور و باباء بروزن دجاج مرد عالم را و عر و قید معلم هم زاید کرده و حق آنست
 که قید زاید است گویند انا با با زها ای عالمها تبا بالرجل و ید مرد * با بالرجل شتاب
 نمود مرد * با بات فلانا با بات به گفته ار زاید و مادر من و یوان تر یار و اجز گوید * شعر *
 و صاحب ذی غموة و اجیته * با با ته و ان ابی قد یتة حتی اقی الحی و ما آذیتة * با با
 الصبی گفت طفل با با در نهایت است که ام عطیه هرگاه یاد می کرد پیغمبر و خدا را اصلی الله
 علیه و آله و سلم می گفت با با و اصلش بابی هو بود یا ساکن را با الف بدل کردند
 چنانکه در یار و یلتی یار یلتا گویند و دان سه لغت اند بابی بهمزة مفتوحة میان دو
 یار بی بی بقلب همزة بیاء مفتوحة و بیما با بدل ال یاء آخر و بالف و باء اول بابی
 متعلق است به محمد و ف بعضی گویند آن محمد و ف اسم است پس تقدیرش انت
 مفدی بابی و امی است و بعضی گویند فعل است و ما بعد آن منصوب است پس درین صورت
 تقدیرش فدی یلتک بابی و امی است و این حذف برای تخفیف و کثرت استعمال است
 و علم مخاطب بان انتهی * باباء یا لاند برقص آوردن زن بچه خود را و راندن کر به
 چنانچه در عجاب و غیره مصرح است * با بالفتل کردن اند شتر و حرف باراد را و از
 خود * با باره ظاهر کردند بروی الطاف خود را و همچنین است ثبا با و اعلیه * بتوء * بالضم
 اقامت کردن بجائی از باب منع گویند ثبا بالکمان اقامت کرد در مکان * بشوء * بالضم بشاء

مثلثه مانند پتو است که مذکور شد و هر سوزی این است و از رشتا بیشتر ذکر نموده
 و این از دم از دست چنانکه این روی تصویر نموده که اینجا است مریض ذکر آن
 صاحب قمار من اینجا خیف عادت خویش و هم جوهری التقات نگرد و حق
 آنست که مهر زلفتی است غیر فصیح و فصیح اینجا بیشتر است و از چنانچه از بعضی
 منقول است بد آن به الفتح یعنی ابتدا از باب منع بد آنست بالشی آغاز کردم به شی
 بد الشی و بد الشی از باب افعال کردشی را زمره بد الخلی آنرا بد خدا چنان را
 بی مثال ه بد الخلی همچنین و منه الجدی من اسمائه تعالی گویند کان ذلک فی
 بد الامر و معتد الامر ای اوله چنانچه ز منخوری گفته که گویند اوله بادی بد
 و بادی بدی و بادی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی
 و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی
 و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی و بدی بدی
 در محاوره خدا کن خوانند و همچنین استعمال عربی آنکه همزه هم بسیار است
 و بد آن الا و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن
 است و بد آن الی الماده بدی و الفتح و اکبر بر آمد بر روی بادیه و بادی همرا
 نشین بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن و بد آن
 بد آن الشی بالشی و این است به مقدم کرد انیسیم آنرا و آن چنانچه ز منخوری
 ذکر کرده و بد آنی الامر و امدادی ابتدا اگر د ر کاور یا ز کشت بری آن و منه
 المبری را بعید گویند فلان لایمی و لایعید و فعیکه آنرا هیچ جمله نمیشد و هیچ گویند
 و شمره آنقدر من الله عید و فالیرم لایمی و لایعید و گویند مایمی الیه اطل و مایعید یعنی
 سلام نمیکند بپادیه و عائد و حاج گفته مادر محفل نصب است ای ای شی بیدی الباطل
 و ای شی عید و آن کنایه است از حقوق باطل و اضحاکل آن ذکریند اکثریت اللبابة
 بکل از الترجع یکس از معنی گرایه کردم برای نردن و اینقدر و و برای باز کشتن
 باین قدره و نیز گویند انتی بدی که احسن حاله منک فی رجعتک یعنی ابتدا و تر
 بهتر است از انجام توبه بدی است و او مردمان یا ز داری که در اول مرتبه باشند

از سرداری و ششمان آنکه در مرتبه دوم باشد از آن و بمعنی جوان دانا «بد آة القوم
 فیکن قرم سوید بن ابی کهل کوید» است علی غیس ان اسام در نیتة و سعد و بیان الهیجان
 و عامر و رحی کوام بد آة من هو ازن «لهم فی الملمات الا توف الفواخر» و در
 اساس است کویند ما تمامن ذی تبدآت ای اعاده کن کلمه یا قصه را از اول انتهای
 «بد آة الامر با کسور و آمدن ابتداء کار را آنکه بجامه کویند الیه ایه کالنهایه بیا غیر
 فصیح است بلکه ملحون پس آنرا بر غدا یا یا و عشا یا قیاس نماید کرد زیرا که آن
 مسموع است از خواص بخلاف بد آیه بیا چنانکه در عسای و تکلمه و غیر آن
 مجموع است «بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر
 جمع و در اساس است ابتداء الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر
 من الحز و ر لا هلیا و احوال ینقی منة العرقوب» و بعضی کویند بهرین حصای آن
 بیا بهرین استخیر آنها ای آن کویند ایدی له بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر
 حصای کوشت شتر» ابو عمر کوید اید اید جز و رده است و شوین و در آن و در سابق
 و ذ و شان و در و باز و در آن بد توین کوشت جز و ر است بسبب بسیاری ر کها «بد آ
 ی فعل کن اما نند انشاء ی فعل کذا یعنی آغاز کرد که چنین کند بدی برو زن بدیع مملوق
 و امر مختوم «بد آة الرجل آورد کار عجیب را بدی الشی حادث شد شی بدی آتة پیدا کردم
 شی را» بهرین ای چاهی که در اسلام کند باشند و در نیم نوز و بد آة الحز و ر و بد آة الحز و ر
 در اکثر کلام عرب بدی المکر کنند چاه را در اسلام در حدین است حریم المکر
 البیدی خصن و عشرون ذراعا یعنی حریم چاه اسلامی نیست و پنج ذراع است
 دیگر ای را می رسد که در آن حوالی چاهی کنند بدی نیم و بمعنی اول چیم بدی آباً لتحریر
 مانند آن کویند لك البید و البید آة و البید آة و البید آة فی ذلک الامر یعنی ابتداء کار
 سزاوارتست «کویند رجح عوده علی بدی عوده و علی اید و فی عوده و بد آة یبی
 بر کشت براهی که از آن راه آمده بود بدی عوده و ر و زن و بمعنی بدی عوده» بادی
 الاری ظاهر فکر» کویند بدی الرجل یضم با فو مبد و وقتیکه بزیدن وی جنری
 و حصیه ظاهر شود که نیست کوید «شعر» و کانیان بدی ظواهر جلوه «معما» یا صاف من لیب

(A)

سیاهما و بعضی گویند که آن جدی نیست بلکه بنوری چند است مشابه بان و کلمی
 ای دره طلق موضع مستعمل می شود در نهامه است گویند معنی بدی و زن کی بود
 شدلان و سوال کرده می شود بان از زنده و دم مرده و حدیث است انها قالت فی الیوم
 الی بدی نه و سول اهرار اساءه و لسان العرب است اید الرجل که بد از لا ضرری
 ری و اید الی معنی بر آمدن دندان کردن بعد از افتادن بزاه و زن گمان اسم جمع معنی بسیار است
 از اعضا و مختلفه از ایشان است بزاه این حارث گندی و بداء این حد جمع و بزاه
 این قتیان بجلی و زاء این مرادی و بداء بالکسم که باهی اسف سیاه و شهر ما کول
 جنبه در عباب است گویند کان ذلک فی بدائنا هر سه حرکت با و با قصر
 و بی بدائنا الخور یک می بین شد و مبدئنا و مبدئنا معنی بود در ابتدا و ما چنانکه
 صاحب قاموس با کتاب المور نقل نموده بداء بالفتح ناخوشی درین حال کسی را
 پس حقیر و نمودن او را بداء از باب منع ناخوشی دید حال او را پس حقیر و نمود
 او را در منته بد آنه معنی بداء قبول نکرد آنرا چشم من و خوش نشد از بد او آن
 و صفت از بدی و بدی ناخوشی و ناخوشی است و شد برای من زمین بدی و بدی و بدی
 دیدم آنرا پس خوش نیامد چشم مرا بداء الارض مذمت کرد چو اگاه آن زمین را
 بداء الارض فیکتشم و موضع را در صحاح است و بدی بدی زمین که چو اگاه شد از بد
 انشی و بدی بر وزن کرم مرد فاحش و بدی اللسان بد زبان و بد الرجل بیرون حرکت ذال
 فحش گفت مرد و بد بالفتح و بالقصر و بداء و بد وزن شجاعة فحش گفتن و صدرازان
 مکان بدی مکانی که چو اگاه در دارد و نه باذة یکد کرد و الحش گفتن و بداء بالکسر و بالمد و همچنین
 این مقبل گویند و شعر و بدی گفت الا میثاقا یقرن به و قد لاح فی عرض من باذا کم غلی
 حدیث است فاما بی بداء و نهجای ای مفاحشه و مناجاة و این لغت چنانکه بهر زیست معتدل
 هم آمده و صاحب صحاح ثانی را ازلی و انسیب شده و بداء و بدی است اگر از مری نمیگفت
 باذاته تو آدمی یافت که محل ذکر آن معتدل است مانند مرء و بدی بدی پس آن مرد از وادی
 و دادند و مرء بالفتح و بدیهه و بالضم آوردن و بر آناه الخلق از طلب منع آوردن خدا جهان را
 و مرء آوردن کا و این مختص اخذ با آوردن حیوانات و کلمی و شعر آن هم مستعمل

• **پہلے**

۵۱۵

میشود برأ المریض از باب منع و نصرو از باب کرم و قرح به شد مریض از بیماری و هنوز
 اثر آن باقی است نزد صحاح است که اهل حجاز و رأت من المرض براء بالفتح گویند «ابرأه الله
 من المرض شفا داد از زحمت از بیماری» باری و بری به شد از بیماری «براء بور زن کرام
 جمع دبری من الامراض بسمع و از نصرو نادری معنی بیکناه و بیزار و پاک شد از کار» ابرأك
 منه از باب افعال و برأك از باب تفعلیل گردانید ترا بیکناه و بیزار و پاک از وی دبری
 بیکناه و بی زار و پاک از تهمت بویشتن و برأك بور زن فقها و براء بور زن کرام و براء بور زن
 اشراف و براء بور زن انصماء و براء بور زن و خال جمع آن بویشتن زن بیکناه از کار
 و بیزار از آن پویشات و بریات و براء بور زن خطایا جمع «گویند انانفنه براء یعنی من
 از وی بیزارم در روی من کز و هیئت و تغنیه و جمع هچنه یکسسان است و براء که
 مصدر است بوزن سماع بخلاف بوی که در و تغنیه و جمع و تن کین و تانیست یکسان نیست
 * در باب اس است ابرأت الرجل گردانیدم مرد را بری از حق که مرا بر وی بود
 * براءه از باب تفعلیل صبیح گردم براء قادر انتهی «بویقه یعنی خلق و عرب همزه آن را
 ترک کرده اند یعنی دراصل میوز بود همزه را بیایدن کرده» ادغام نمودند و این قول
 معروف است در میان عرب و فراء گرد که اگر بویقه را از بوی که بمعنی ثواب است
 اشتقاق کنند پس اصلش غیر میوز است انتهی «و بعضی گویند که مشتق است از بولت
 العودین در نصرو زت معتل است قال الله تعالی ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک
 هم خیر البریه یعنی کسانی که ایمان آورده اند و عملهای نیک کرده اند آنها بهترین
 خلق اند براء عجماعی بغیر همزه است و قراء تناوع و این عامر همزه «براء
 بور زن سماء شب نخستین از ماه نامید» شند یا ن یسجبت جد شدن ماه از آفتاب
 و نزد بعضی بمعنی نخستین روز از ماه یا آخر روز یا آخر شب از ماه در مثل است
 اسعد الناس البراء کان اسعد الیالی البراء و مخشوی گفته که مراد اینجا آخر شب است
 از شبهای ماه در مثل است السعد لا یكون غساکا ان البراء لا یكون نحساً یعنی مرد
 نیک لغیم نمی شود چنانکه آخر شب از ماه نحس نمی شود «ابرأ الرجل داخل شد در براء
 * ابن البراء نخستین روز از ماه یا آخر روز از ماه «براء نیز نام مردی است «براء ابن عازب

این حادث این عدی انصاری زوراء این مالک این نصر اندری زوراء این اوس این خالد
انصاری زوراء این مغرور این خضر این غنساء این ستان انصاری از صحابه اندر لشکر او
الیه یار یل ترک کردن جماع با حاربه تا شکمیکه حبض آرد اگر از ذرات الاقران است والا
گذشتن یکماه مدت استبراه استبراه من المول طلب نداشت کرد از برل و آن
نهادت است از نشودن موضع برل و پاک کردن از بقیه آن استبراه الشی نیک
در یافتن و اناشیه زائل شود استبراه ارض بنی فلان بهار جدت خانی نیک
در یافتن زمین بنی فلان و این نیا تم دوری کم شد و خود را و از نجات انچه
در شرح جامع مغرب و انفع است الاستبراه عبارة عن التعویف و التبریر احتیاطا و انچه
در باب مواظبت الصلوة می گویند الا بقدر ما یستبری فیه المغرور به بن صواب
در این بیشتر ابهیزه است یعنی متحقق گردد و شناخته شود و گذشتن همزه در آن
خطاست چنانچه در مغرب مصرح است استبراه اما عنده آرمود انچه نزد وی بود
براه با لکسر مفارقت گویند با راء المرأة ای مصالحه کردن زن را بر جسدائی
براه بالضم کاوه صیاد که خورد در پس آن پنهان ساخته نگار کند و آنرا قهر و ناموس
هم گویند بر جمع مانند صبرة و صبر اعشی گوید و شمره فاردها عینا من السیف
رجه به بره مثل الفیل المکتم و در حباب اشق بری در بحر مد نظر کنی را
گویند که سالم باشد از خوف معاویه و انچه و خائف معاویه در آن افتد اگر سالم باشد
از آن آبر بری می گویند بسا بالسکون و بالتحرک و بالمدنیل آمد و بسره
بسه تین ان کوفتن بچیزی از باب فتح و علم و اسماء مانوس گردانیدن و بسا بالامر
بسا و بسره عمل کرد و مزارعت نمود بکاره اسائی و این فبست به مانوس گردانیدن
مرا فلان بن الف کوفتم بری و حدیث است قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم
بعد رقة بذر لو کان ابو طالب حیالرای سیر فنادی فبست بالمانن یعنی اگر ابو طالب
زند می بود دید تیغهای ماراد و حالیکه الفت و عادت گرفته است به امائن
این اثر گوید همچنین تفسیر گوید و اندر کویامائن مقولیه است و بسا بالامر فبان
در دید و سلمتی گوید و کاره بسره و بر وزن صبر و عاد و شترای که در شنیده و مانع

بسا

نکنند * بشاء * یا لفتح و بالمد نام موضعی است * بَطَّأ * یا لضم و بطاء بوزن کتاب
 در تک کردن و آهستگی نمودن گویند بَطَّأً از باب کرم و فک کرد * ابْطَأَ از باب افعال
 همچنین بطعی بوزن کریم لقب احمد ابن حسین عاتقی است و از معنی شایسته است مشهور
 و نیز نام شاعری است چنانکه در بعضی روایت است * ابْطَأَ القوم آهسته و رسته شدند
 ستوران قوم گویند لم افعله بَطَّأً یا هذا بَطَّطی یا هذا بوزن بشوی نکردم آن را هیچگاه
 و این در زبان بنی یربوع است * بَطَّانَ ذَا خِرْدٍ جابا لضم و در لغت نادره بفتح هم
 آمده است یعنی درنگی کرد آن از روی برآوردن در لفظ بَطَّانَ قَعْقَعَهُ بطور آهسته تون
 دادند و ضمه طاء ابروی با نقل کردند و نقل در روی صحیح نشده است مکرر ای آنکه
 در معنی تعجب است ای ما ابْطَأَ * چنانچه در صحاح و غیره مثل کور است و نزدیک
 بعضی آنست که بَطَّانَ از جمله اسمای افعال است که وزن اسم دارد و معنی ماضی
 * بَطَّأَ علیه یا لامرا از باب تفعیل و ابْطَأَ یا لامرا از باب افعال سپس گذاشت کار را
 در حدیث است من بَطَّأَ به مَعْمَلُهُ لم یَنْفَعَهُ نِسْبَةُ یعنی کسی که در دنیا عمل بدش در درنگی
 انداخت در آخرت شرافت تسبیح او را هیچ فایده نخواهد بخشید * قَرَسَ بَطَّی اسب
 آهسته و در خیل بطاء اسبان آهسته و * و ما ابْطَأْتُكَ عَنَّا و ما ابْطَأْتُكَ و ما ابْطَأْتُكَ
 چه چیز در درنگ انداخت ترا همراهِ این ابی ریمه گوید * قَعَمْتُ امْشِی و قَامْتُ رَهْنِی
 فَا تَرَهُ * کُشَارِبَ الزَّوْجِ بَطَّامِشِیهِ السَّكْرِ * اسْتَبَطَّأَ تَه بَطَّی شَمْرُ دَمِ آوَرِ اِستَبَطَّات
 عَطَاءٌ و بَطَّی یا قَمْتُ لِحْشِشِ آوَرِ * بَطَّأَ * یا لفتح و بَطَّأَ بوزن کَوَامَةُ و بَكْرُ و بَضْمَتِینِ
 و بَطَّأَ لَضَمِّ كَمِ شَدْنِ شَمْرِ یا مَنْقَطَعِ شَدْنِ آن * بَطَّأْتُ النَّاقَةَ و بَطَّأْتُ الشَّاةَ از باب فتح و کوم
 کم شد شمر ناقه و کوسه بند یا مَنْقَطَعِ شَدْنِ شَمْرِ * در اساس است بَطَّأْتُ الْعَيْنَ کم شد آب چشم
 رگی بکی چاه کم آب * عَمِرْنَ بَكَاءَ چشماهای کم اشک * أَلْسَنَةُ بَكَاءَ و زبانه های کم سخن * أَيْدِ بَكَاءَ
 دستهای کم بخشش * أَبْكَأُ فُلَانٌ کم خیموشد فلان رویه گوید * شَعَرٌ * هَلْ لَكَ ذی شِمَّةٍ مُجَاهِدٌ *
 عَلِیٌّ عِیَالٌ فِی زَمَانٍ جَاهِزٍ * یَرْجُوکَ اِذَا بَكَأَ کُلُّ رَاقِدٍ * در حدیث است نَحْنُ مَعَاشِرُ الْأَنْبِیَاءِ
 فَمِنَّا بَكَاءٌ یعنی ما مختص به کرده اتیمیا هستیم در ماقالت سخن است ابو زید این همه را
 هموز قرار داده * نَاقَةُ بَکِی فِرْزِ شَرِیفٍ و بَکِیَّةُ فِرْزِ شَرِیفَةٍ نَاقَةُ کم شود در حدیث

امیرالمومنین علی است علیه السلام دَخَلَ و مَوَّلَاهُ و اَنَا عَلَى الْمَنَامَةِ فَنَامَ إِلَى شَاةٍ بَكِيٍّ
فَحَلَّهَا بَعْنِي دَرآمد بر من پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم و من در خواب بودم پس
رفت بسوی کوسه بند کم شب و در شب آن را و نیز در حدیث دیگر است بآل جیشاقل
یَسْتَمِعُ نَحْمُكَ اَلَمْ تَدْرُ حَلِيبٌ شَاةٌ هَكَذَا قَالَ اَنْعَمُ قَالَ فَلَئِنْ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ بَعْنِي فَعَمْرُو خَدَّاهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
لَا تَكْرِي و ادا گفت که دشمنان بخواهی شما بقتل او در شب ندان کم شب برجامی ما نیز
گفتند ای قوم و ده خیانت کرد و دروغ گفتند چه قلت ثبات عدو زعم فاسد
ایشان است و بکار بر وزن کرام و بکار بر وزن خطایا جمع ه بکی الرجل نزل بر مرد بجا جفت خورینی
ه بکار با انتم و ه بکار بزیادت تا نام گاهی اندک مشابهه بجزر و جزیر و جزیر نیست و
آنکه بهر تصور فتح کرد و پیغمبر و ه بکار بفتح و ه بکار بر وزن سجا و هر کشتن ه بکار الله
بر کشت بسوی وی یا از دیوان برید و بکار بر وزن سجا و ثروت ه الله که دانیدم از و بسوی او ه
و ابانه از باب افعال و ه بکار به معنی ه بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده کنه
خود ه در حدیث است بر لامیر و بکار به معنی ه بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
بحقه اقرار کرد بدیده خون او و به حق او در صحاح است و این می باشد ه بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
دیگری بروی باشد نه حق او و دیگری لبید کرد ه بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
و لم تغفر لی کرامها و بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
و ابانه از باب افعال و بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
حدیث است علیکم بالعبادة لازم بر او خوردن کلام و تزویج و از حدیث دیگر است امرأة
ماتت جنباً و زجاً و بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
پس بگذشت بر وی مردی در حالیکه او خود را آراسته بر دیرای تزویج ه در صحاح است که بکار
به معنی نکاح از باب و بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
جامی کبر و از خانه خود برآ الرجل جماع کرده بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
الشیء مرافقت کردن مرایش ه بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
القائل بالاعتذار و استیفاء از باب استعمال و بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار
عوض مقترول و بکار به نسیه گرفت کنه او را بر هر دو افعال او که بدیده و بکار

بصاحبه كشته شد مود عوض صاحب خود كويند بآت هرا ريكحل عرار و كحل
 در بر و بزند كه يكي عوض ديكرى كشته شده كويند بويه اى باش از كسانيكه كشته ميشوند
 عرض آنها بآه منزل و بآه فى المنزل از باب تفصيل فرود آوردن و منزل و ابناء
 از باب افعال همچنين * و صحاح است بآت للرجل منزل و بآته منزل و بآه و بآه
 معنى است بعضى آماد كردم منزل را و جاذم از رادر منزل است * استبأه
 از باب استفعال كرفت آن و ابناءه يعنى منزل انتمى * بيهة بكسر با اسم از ان و بمعنى
 حالت كويند و بيهة سوره يعنى به حالت بد است و انه الحسرة اليمية يعنى ارنيت
 حال است * بآه الرمح نحوه از باب تفصيل زاست كردن و زه را بسوى وى در حد پست است
 ان رجلا بآه رجلا بوجه يعنى راست كرد و آماد ساخت مردى تيزه را بطرف
 مردى * بآه اماكان فرود آمدن و مكان واقامت كردن * ابا با مضان و تيموا با مچان
 همچنين در حديث است من كذب على متعمدا فليتبوا مقعده من النار يعنى هر كه دروغ
 بنهد و هر من از روى قصد پس بگردد نشستهگاه خود را در آتش * مباءة بالفتح و با ما
 منزل بيهة بالكسر و بآه و برون بآه همچنين * اساس است فلان طيب الباءة
 فلان پاك دامن است بآه كه معنى منزل است كودان طيب آنرا كنسايه
 از پاك دامنى * و روى المباءة از فراخ منزل است يعنى سخي است * قرأ فلان كتاب
 الباءة يعنى كثير از كتاب است در صحاح است مباءة منزل قوم در هومر ضعي كه باشد
 انتمى * مباءة تين خانه مكس انكبين كه در كوه بود و جاي باش بچه در بچه دان
 و جاي باش كرد شني و جاي باش شتران متبوا همچنين * اباة الابل باز كردن شتران را
 بسوى جاي باش در صحاح است اباة على فلان ماله باز كردن انبى بطرف فلان
 شتران و كوسه ندى ان او را انتمى * اباة مبه بگر بخت از روى * اباة الاديم كردن
 پوست را در باغث * بواء بالفتح بواء كويند القوم على بواء قوم بويابرى اند
 در حديث است السجرات بواء يعنى زخه ها در قصاص بر اينند و معنى هميتا كويند ما فلان
 بواء فلان نمى است فلان هميتاى فلان ليلامى اخيمية در مقتل توبه بن حبه كويند شعر *
 فان تكمن القتل بواء فانكسكم فتي ما قتلتم آل عوف بن عامر كويند كمانهم فاجا بونا عن

براه واحد کلام گرفتیم با آنها این جور ایستادند ما را جواب واحد یعنی جوابهای
مختلف ندادند و براه وادی است در زمین قهقهه میکنند و می کشند افلاک تیرانی
قلاک یعنی در زمین چنین دشتی است که می رود در دشتی حاجه مبرقه حاجت
سخت و در مصباح است ابواء یفتح همزه منزل است بدان مکه و مدینه بقرب حقیقه
از جانب شمال بهما یا الفتح بهر و بهمتین و بهاء بر وزن سماء افسر گرفتن
ابتداء از باب افتعال معینین کوبند بهاء بفلان و برات ربهیت و ربهات به
انسان گرفتیم باری اعشی کوبد شعرو فی الحی من یوری هوانا و بهمتی و رآخر
ابدی الکتابه مضبته اصمعی کوبد بهمتی در اصل مهر ناست همزه اش را ترک
کرده اند و بهاء بر وزن قطام نام زن است از عرب و بهاء البیت از باب منع خالی
کردن بچه را از متاع و نیز آن و دید و بیکار کرد آن راه اینها البیت از باب افعال
درین صحنه را و بیکار کرد آن راه ناقه بهاء یفتح و بالمد ناقه که بدو شدند مانوس
باشند و بهاء بمعنی حسن از بهی الرجل است و آن غیر نه و ناست چنانکه در مصباح است

• 100 •

• ၆၆ •

ॐ नमः

۞ نَعْمَ ۞

«ثُمَّ أَتَاهُ» بَرَزَ ذَاكَ دَحْرَجَةَ حَكَايَةِ آوَا زَكُو كَرْدَانِ بِنِ تَأْنَاهُ حَرْفِ تَأْدِيرِ خَالَتِ تَكْلَمِ
وَحَوْرَانْدَنِ بَرَزَ كُوهِي دِهَارِی حَسْتَنِ بَرِمَادَه «ثُمَّ أَتَاهُ» بَرَزَ خَوْرَانْدَنِ بَرَزَ كُوهِي دِهَارِی
حَسْتَنِ بَرِمَادَه «وَحَلَّ تَأْنَاهُ» بَرَزَ ذَاكَ صَلَاحِ مَرْدِ كِه تَكْرَرِ دَانْدِ حَرْفِ تَا رَا دَر تَكْلَمِ
تَأْنَاهُ «بَرَزَ» مَعْنَى رَفْتَنِ بِجَهَةِ خَوْرَاهِ بِجَهَةِ آدَمِي خَوْرَاهِ غَيْرِ آن زَبَرِ اَكِه دَر بِجَهَةِ آدَمِي
وَعَبْرِ آن هُم مُشْتَعَلِ اَصْبَ وَبَعْنَى خَوْرَاهِ اَمَانِ رَفْتَنِ دَو جَنَكِ «ثُمَّ أَتَاهُ» بَرَزَ ذَاكَ جَعْفَرِ وَثَقِ
بَرَزَ ذَاكَ دَرِ مَمْدُومِ وَثَقِ بِرَزَ ذَاكَ دَرِ هَامِ كَسِيكِه حَدَثِ كُنْدِ وَقَبْلِ اِجْمَاعِ بَايْنِ طَوْرِكِه رَفْعِ
بَايْنِ اِلْاِخْفَاظِ اَزْجِصَادِ وَشَرْدِ خَوْرَاهِ آن كَسِي مَرْدِ بَا شَنِ بَا ذَاكَ «كَرَفْتَنِ» رَجَلِ ثَقِي
رَأْمَرَأَةً ثَقِيًّا كَسِيكِه مَرْزُلُ شَرْدِ قَبْلِ اِزْدَا خَالِ ذِكْرِ «ثُمَّ أَتَاهُ» بِاَلْفَتْحِ مَعْنَى كُورِ ذَاكَ
رَايْنِ اَزْجِصَادِ بِنِ اَمَانِ اَصْبَ رَا اَصْحَابِ صَحَابِ وَفَا مَوْصِي نِمَارِ دَهْدَه اَنْدَزْ دَرِ هَدِيَّتِ رَعْبِرِه
ذِكْرِ رَا اَصْحَابِ بَرِ رَايْتِ اَيْنِ اَعْرَابِي كُورِ يَنْدُ ثَقَالُ الرَّجُلِ سَمِ كُورِ دَمُورِ «ثُمَّ أَتَاهُ» بِاَلْتَحْوِيلِ
مَوَاقِفِ عِبْرَةِ طَبَقَاتِي بَوَاقِفِ رَحْمَتِ شَنِ بَرِ خَشْمَكَمِينِ كَشْتَنِ ثَقِي الرَّجُلِ اَزْ بَابِ خَمِ بَرِ اَنْزِ رَحْمَتِ شَنِ

مرد از خشم * تَفْعَةُ الشَّيْءِ وقت و زمانه چيزه كويند اَتَبَعَهُ عَلَى تَفْعَةٍ ذَلِكْ آمدن نزد او و وقت آن و آن بهمزه وابدال آن بياهرد و موزون است چنانكه اَحْيَايَ حكايت كرده و گفته كه تَفْعِيْفُ آن خلاف قِيَامِ است و اين متصوّر گفته كه حرف تاد را كاهنه تَفْعَه اَصْلِي نِيست بلكه زايد است پس در ينصورت مشتق از تِي خواهد شد و ز مَخْشَرِي گفته كه تاء آن با مزيد باشد يا اَصْلِي و مزيد نِيست بَسْتَبِيْفُ برون بِنَاءِ آن بِحَالِ خُودِي قَلْبِ زِيَرَا كه كاهنه مَعْلِلِ است با وجود آنكه مَثَالِ از اَمَثَلِه فَعْلِ است و زيادت از قِسْمِ زيادت آن و اَعْلَالِ ذُرْمَثِلِ آن مَمْتَنِعِ است آيَاغِي بِيغِي كه اَكْرَبَسَا كُنِي و اسم را ز بِيْعِ مانند تَضَرَّبِ يَا تَكْرَمِ هَرَا يَنْبَسِه كُوْنِي تَبِيْعِ يَا تَبِيْعِ بَدُونِ اَعْلَالِ مَكْرَا نكه بِنَا كُنِي مانند تَحْلِيْجِ پس اَكْرَبَقِيْشِه تَفْعِلَّةُ بَرْدِي از تِي هَرَا يَنْبَسِه بَرْدِي تَهِيْقَه بَرْدِي پس در ين صورت اَكْرَبَقِيْشِه بَرْدِي بَرْدِي فَعِيْلَة است يَسْمِيْنِ و قَرَعِ اَعْلَالِ چنانچه يَا حُجْجِ بَرْدِي فَعْلِلِ است بِسَبَبِ تَرْكِ اَدْعَامِ لَكِنْ قَلْبِي تَهِيْقَه حَاكِمِ است بزيادت تار و بِيَانِ قَلْبِ آنست كه عَيْنِ و لَامِ يَعْنِي دَوَقَا مَقْدَمِ كُودِه شده است برفا يَعْنِي هَمْزِه بَدَلِ اَز اَن بَدَلِ نَمُودِه شده فاء دوم بِيَا مَانِدِ تَقْلِيْبِي * تَبِيْعِ * يَضْرِبُ تَبِيْعِيْنِ اَقَامَتِ كُودِي بِيَجَائِي خَوَاهَدِ رَشْهَرِو خَوَاهَدِ زَغِيْرِ آن * تَنَاءِ فِلَانِي بَلَدِي غِيْرِه اَز بَابِ مَنَعِ اَقَامَتِ كُودِي فِلَانِ دَرِ شَهْرِ يَادِو غِيْرِ آن * ثَانِي اَقَامَتِ كُنِيْدِه دَرِ حَدِيْبِ است اَبْنُ السَّبِيْلِ اَحَقُّ بِالْمَاءِ مِنَ الثَّانِي عَلَيْهِ يَعْنِي مَسَاوِرِ وَ قَتِيْمَكِه بَرِجَاهِي كَلِ رَكِيْدِ كه قَوْمِي بَرِ اَن جَاهِ اَقَامَتِ كُودِه باشند پس آن مَسَاوِرِ سَوَارِو تَرِ است بَابِ اَز اَن قَوْمِ زِيَرَا كه اَوْبَرِ سَوْرَكُنِ رَا است بِخِلَافِ مَقِيْمِيَانِ اَنْجَا * دَرِ حَدِيْبِ دِيْكِرِ است مِيْنِ تَنَاءِ فِي اَرْضِ النَّحْمِ فَعْمَلِ نَمُوزِ زَمِ و مَهْرِ جَانِهْمِ حُسُوْمِ مَعْمِ هَرَكِه اَقَامَتِ كُودِ دَرِ زَمِيْنِ لَحْمِ پس مَعْمَلِ كُودِ بَرْتُو و زُو و مَهْرِ جَانِ اَنْهَسَا بَرَا نَكْتَحْتَه خَوَاهَدِ شُدِ و زَقِيْمَتِ بَا اَنْهَسَا * تَنَاءِ يَه بَرْدِي كُنِيَا يَه اَسْمِ اَز اَن * تَنَاءِ يَا لَضْمِ و يَا لَتَشْدِيْدِ جَمْعِ ثَانِي مَانِدِ كَاْفِرِو كَفْسَارِ * كُو يَعْنِي هَمْ تَنَاءِ اَلْمَلِكِ يَعْنِي يَاشَنَدِ كَانِ شَهْرَانِدِ * ذُرِ اَسَاسِ است كُو يَنْبَسِه هُو مِيْنِ تَنَاءِ تَلِكِ اَلْكُو و وَ قَتِيْمَكِه اَصْلِي اَز اَن كُودِه يَاشَدِ و كُو يَنْبَسِه اَمِنْ تَنَاءِ اَنْتَا اَمِنْ طَوَائِفِ اَيَا اَز سَاكِنِيَانِ اَنْجَا هَسْتِي يَا اَز مَسَاوِرِ اَن اَنْتَهِي *

تَبَا الرَّجُلُ فِي تَبَاؤِ شَدِّ مَوَدِّهِ مَا بَيْنَهُ وَتَبَاؤِ ذَهْقَانِ تَبَاؤِ جَمْعِ ابْنِ اَهْمِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ
 ابْنِ هَبْدِ اللَّهِ ثَلَاثِي وَابْنُ الْحَسَنِ اَحَدُ ابْنِ عَجَلٍ ثَانِي وَابْنِ عَمْرِو بْنِ عَجَلٍ ثَالِثُ تَبَاؤُهُ مَسَدٌ ثَمِينٌ ابْنُ
 وَمَنْسُوبٌ اِلَى ابْنِ تَبَاؤِ ذَهْقَانِ ذَهْقَانُ صَاحِبُ تَامُوسِ ابْنِ اَهْمِ بْنِ يَزِيدَ ثَانِي رَادٍ رَيْنَجَا
 ذَكَرَ كَرْدَهُ وَآبِ سَهْرَ اسْتَفْرَا كَهْ اَنْ ثَاثِي بَتَا مَثَلُهُ وَتَبَاؤُهُ مَثَلُهُ اسْتَفْرَا كَرْدَهُ ذَهْقَانُ
 حَبْرٌ وَغَيْرُ آفَةٍ اَزْ حِفَاظَةِ مَقَرِّعِينَ وَمَتَاخَرِينَ بَانَ تَصْرِحٌ عَمْرُوهُ اَنْدَهُ دَرِ اسَاسِ اسْتَفْرَا
 ثَمَا عَلَى اَمْرِكِلِ التَّرَاكِزِ دِيرُ كَارِي جَنِينَ وَلَا زَمَ كَرَفَتِ وَكَغَلِ اسْتَفْرَا

فصل الثام

وَتَبَاؤُهُ هَرُوزَنَ دَحْرِيَّةَ سِرَابِ كَرْدَنِ تَابَشَنَهُ دَاشَتَنِ شَرَانِ ثَانَا اَبَلِ اَزْ بِلَهْ دَحْرَجِ مِرَابِ
 كُو دِيَا شَنَهُ دَاشَتَنِ شَعْرَ اَهْوَاوِ ابْنِ اَهْتِ اَزْ اَضْرَادِ اسْتَفْرَا كَرْدَنَ هَرُوزَنَ هَرُوزَنَ اَبَلِ كُنِ ثَمَانِي
 اَبْتَهَالَهُ هَمِشَلِ اَنْ تَرَاكِ السَّجَالَهُ ثَانَا عَنْ اَلْقَوْمِ دَفْعَ كَرْدَنِ اَقْوَمِ ثَانَا الرَّجُلُ عَنْ حَاجَتِهِ
 بَا زِدَ اسْتَفْرَا كَرْدَنَ اَزْ حَاجَتِهِ دِيَا ثَانَا الشَّيْ ثَانِي كَرْدَنِ اَزْ مَكَلَنَ دِيَا ثَانَا مَسَاكِنِ شَرَفَا
 اَلْبَا رَفُورِ شَانِيْدِ اَتَنِ رَا ثَانَا اَلْبَيْتِ خِرَانِ دِيَا كُو دِيَا رَا اِي جَمْعِنِ بَرِ مَادَهُ تَبَاؤَاتِ
 اَلْبَا ثَمَنَهُ شَرْدِ دِيَا دِيَا اَبِ كَشْتَنِ شَرْحَانِ تَبَاؤَا الرَّجُلُ اَرَادَهُ كَرْدَنِ اَزْ اَنْ مَنَاهِبِ
 دِيَا اَتَامَتِ رَاهِ تَبَاؤَا مَنَهُ تَرَهِيْدِ اَزْ دِيَا كَرْدَنِ لَقِيْتِ ثَلَاثَا تَبَاؤَاتِ مَنَهُ مَثَلَاتِ كَرْدَنِ
 بَا فِلَانِ بِنِ تَرَهِيْدِ اَزْ دِيَا هَرُوزَنَ دَحْرَجِ خِرَانِ دِيَا كُو دِيَا رَا اِي جَمْعِنِ بَرِ مَادَهُ
 جَمْعِنِ بَرِ مَادَهُ اَتَا ثَمَنَهُ دِيَا كَرْدَنِ رُجُو دِيَا اَلْبَيْتِ كَرْدَنِ كَرْدَنِ اَزْ دِيَا هَرُوزَنَ
 زَنَا رَكِيَاهِي اسْتَفْرَا كَرْدَنِ دِيَا بَخِشِ طَرَاثِيْمِ يَغْنِي اَشْتَرِ غَارِمِي وَوَرْدِ رِلسَانِ الْعَرَبِ اَحَدِ
 كَهْ بَرَكشِ مَا نَنْدِ بَرَكْ كَنْدِ نَابِصِ وَشَاخْهَامِي دَا زِدَا دُو مَرْدَمِ اَنَرَا كَرْدَنِ زَهْنِمَا اَزْ اَنْ
 سَا زِنْدِ بَرَايِ اَبِ كَشِي اَتَا ثَمَنَهُ هَا اَسْمِ بَسْتَانِ مَرْدِ چِنَا كَهْ ثَدِي بَسْتَانِ زَنِ يَابَنْدَرُ
 بِنِ بَسْتَانِ چِنَا كَهْ اَصْمَعِي كَفْتَنِهِ يَا كَرْدَنِ كَرْدَنِ اَنْ چِنَا كَهْ اَزْ اَبِنِ سَكْمَتِ مَنَقُولِ اسْتَفْرَا
 وَهَرُكَاهِ ضَمَهُ دَهْنَدِ اَوَّلِ رَا اَلْمَوْ خِرَانِ دِيَا اَكْرَفْتِ خَدَهْ دَهْنَدِ بَسْتَرُوهْ هَرُوزَنَ تَرَقُوهِ بَرَا
 خِرَانِ دِيَا وَحَدِيْفِ اسْتَفْرَا كَرْدَنِ اَلْاَنْفِ اَلْاِنْجِ اَلْبَدِيَّةِ كَامِلَةً اَنْ جَدِغْتِ بَسْتَرُوهْ قِصْفِ
 اَلْعَقْلِ مَرَادِ اَزْ شَرْدِ دِيَا وَرَمِنِ مَوْضِعِ طَرَفِ بِنِي رَمَقَلَمِ اَسْتَفْرَا كَرْدَنِ اَكْرَفْتِ دِيَا
 كَامِلَةً دَا زِدَا اَكْرَفْتِ دِيَا مَقْدَمِ بِنِي اَلْبَدِيَّةِ قِصْفِ دِيَا اَرَادَهُ شَرْمَتَهُ هَكْسَرَا اَوَّلِ

• ثَانَا •

• هَرُوزَنَ •

• شَدَّاه •

• تَرْمَا •

و ثالث کران و کوتاه از مردان باز نان * از هوی گفته اگر فمزه اش اصلی است کلمه
 ریاعی است و اگر نه ثلاثی * ثطاً و بالفتح کوفتن * ثطاً ته بیدی و ثطاً ته برجلی از باب
 فتح کوفتم آنرا بدست یا بها * ثطی از باب صرح نادان شد و حدیث است آنکه امر با مردی
 توفیق صبیحا و تقول ذوال یا ابن القرم یا ذواله * و معشی الثطار بحال الهیة فقل
 علیه السلام لا تقول ذوال فاته شوال السباع یعنی فرمود پیغمبر خدا علیه السلام زنی را
 که می رقصا نمید بچه را در می گفت با کرب و بار رئیس زاده و یا کرکی که بر قمار احمق
 می رود و می نشینی نا احمق * و رنمایه است ثطاً افراط احمق و رجل ثطاً مردی آشکارا
 احمق و ریه غشی گفته اند بهشی الثطاة دم می نهاد چنانکه قدام می نهید بچه در ابتدای رفتار
 * فیه نایه احمق * ذوال توخیم ذواله است و در فائق بجای باب القوم یا ابن القوم است
 و اطلاق قوم بر مردانست خاصه و عربد و محل مدح میگوید فلان من القوم یعنی
 از مردمانی است که سزاوار اطلاق این امر از بسبب استکمال شرا ائثار جزو ثطیات
 و همچنین است یا ابن القوم و یا ابنة القوم و البنی بهشی مشی ذی الثطایس مضاف
 و مضاف الیه هر دو واحد ف کرد یا نفس المشی و از روی مبالغه ثطاً کرد انید انتمی
 * ثطاً بالضم و بالفتح جانور کی است و ابو عمرو گفته که عنکبوت است * ثطاً * بالفتح
 شکستن جوشن * ذی ثطاً اللیل را زبانه منع شکست غلیان دیک را در محکم است که
 همزه آن احوال دارد که اصلی باشند و محتمل است که مبدل باشد از و یا یا و لیکن
 معامله کردیم بجهت لفظ زیرا که نیاقتیم برای آن ماده * و در عیاب است که بعضی
 ثطاً را در باب همزه ذکر کرده اند و صحیح نزد یک من آنست که محتمل است و همزه آن
 منقلب است از و یا یا موافق مقتضای دو لغت یعنی ثطاً یثقو و ثطاً یثقی و مختار
 صاحب قاموس آنست که مبهور است * ثقاء بالضم و یثقون و یثقون و یثقون و یثقون
 و صحاح است یا بالضم بی تشدید و وزن غراب چنانکه در مصباح است خود ل
 یا اسند ثقاء بزیادت تاء یکی در حدیث است ما ذاتی الامرین من الشفاء الصبر والشفاء
 بعضی ثقاء را درین حدیث بمعنی خود ل گویند و بعضی بمعنی حرف که آنرا بزبان اهل
 عراق حسب الرشاد گویند و رنمایه است که مؤثر از ان جهت گفته که تیزی و سوزندگی

زبان دارد و ثَمَاءُ یا الفتح جوب عور ازیدن و ثَمَاءُ از باب منع جوب خوانند و او را
 ثَمَاءُ را مائه فائده شکست سر او پس بشکست و در محکم است انشاء الشجر و الثمر
 شکسته شد درخت و باره ثَمَاءُ الخیز ثوبید کردن فائده انکه انداخت سه بار و رخ داد
 جوب ثَمَاءُ الحیة بالحناء رنگ کرد رین خود را بچناه ثَمَاءُ مانی بطنه افکند چیز دراکه
 در شکستن بود و در محکم است ثَمَاءُ انقه شکست ایمنی او را پس در آن شل خون از آن
 و ثَمَاءُ نام موضعی است و یکسانی دو لاد هیل صفاتی دو عیال ثَمَاءُ ته یسم را اینجا
 ذکر کرده و صاحب قاموس دوائی ذکر کرده است و اینجا هم رد و تکمله است که موضع
 لایق ذکر می همین است

فصل الحیم

و جَاءَ بِالْمَدِیْنِیِّ فَرِیْقَتَیْنِ جَوْ جَوْ اضممتین بودن هر دو سینه یا میان سینه
 یا استخوانهای سینه که در صد دفعه لجو جَوْ ای بصد زده او بر لطف صدره او
 بظلم صدره جَوْ حی جمع و نزد بعضی جَوْ حی جای اجتماع سراسخو آنها می
 سینه و نزد بعضی دیگر جای پیوند استخوانها در سینه به صورت استعمال آن
 در انسان و غیر آن از حیران آمد است و حدیث حسن است علیه السلام خلق
 جَوْ جَوْ آدم علیه السلام من کشب ضریه آفرید شد سینه آدم از رنگ نرزد ضریه
 و آن جایی است در حیوان که منسوب است بوی حسی ضریه و بعضی گویند نامید
 شدیه ضریه بنیت ربیع بن نزار جَوْ جَوْ السقینه سینه کشتی جَوْ جَوْ الطایر طینه
 پرند و علیه السلام جَوْ جَوْ الطیر لازم گیر سینه پرند را شاعری گویند شعره کعبینه الارچی
 بات یحفا و ریش النعام و زال عنها لجو جَوْ جَوْ جَوْ نیز نام دهی است در بحرین جَاءَ
 بالایل خواندشتوان را برای نوشیدن آب با کلمه جی جی که صیغه امر است از صبی
 و همچنین است جَاءَ جَاءَ بالحصار جنگا نکه مودی است از غلب و غیر آورد و قاموس و صحاح
 به صله یا است و در لسان العرب جَاءَ الایل بی صله یا نیز آمد و جی یا کسرا هم است از آن
 صاحب صحاح آن را با الفتح ضبط نموده و گفته که جی اسم است بودن جمع اصل
 آن جَاءَ بُرْدَه و همزه اولی بابدل شد شاعری گویند شعره و ما کان علی الحی و لا الهی

استد احبكا * تبا جاعن الامر با زماند و پس کشید از کار شاعری گوید * شعور * سائر
عنك عرس ابيك الى * رأيتك لا تبا جاعن حياها * تبا جاعنه ترشید از وی * جبا *
بافتح ترسیدن و باز ماندن و پس کشیدن شاعری گوید * شعور * فهل انا لامثل سيقه العوی *
ان استقل مت نحو وان جبات عقره و کراحت غردن يقال جبات عینی عن کراحت
غرد و بعد شد چشم من از اموی چنین * و بیرون شدن کوریند جبا علیه الاسود
بر آمد بر دی مار از سو راخ * و همچنین است جبا علیه الضب و الصمغ و الیربوع
و غیرها بر آمد بر وی شومار و گفتار و موش دشتی و جز آن * در لسان العرب است جبا
على القمر بر آمد بر قوم یک بیک * در تعنیب است و ازین است جبا یق بهمه و تخفیف
آن بمعنی ملخ * جبا السیراد بر آمد ملخ یک بیک بر شهر انتمی * جبات عن الرجل
پنهان شدن از مرد * جبا الرجل فروخت مرد مغر و از آن کلی است که آن را طین
احمر گویند * در لسان العرب است و ممکن که این لغت مقولوب جاب باشد جبا عقیقه
کرد اندک کردن خور و اخبأ البصر و السیف کند شد بصر و شمشیر * جبا بالفتح شمار و غ
یا مطلقا احد و گفته جبا * آنکه سرخ باشد و کدآه آنکه سیاه باشد و فقهه آنکه سپید باشد
و نبات از بر خرد از آن و بمعنی پشته و بمعنی کوی که در آن آب باران یا آب سبیل جمع
شود اجمه و وجهه هر وزن و ذره در جبا هر وزن بنا جمع * اجمأ المكان بسیار شدن شمار و غ
در مکان * ارض مجمأة زمین بسیار شمار و غ * اجمأ الزرع فروخت زراعت را
پیش از پختگی و ظهور صلاح آن در حدیث است من اجمی فقد اربى اصل آن همزه
است برای ازدواج با اربى بالف بدل شد * اجمأ الشیء پوشید شی را * اجمأ علی
القمر مشرف شد بر قوم از مکان بلند * جبا بالضم و بالتشدید بر وزن سکن بمعنی جهان
و کبابی بحد هم می آید بر وزن جماع چنانچه شبیه و در لغتی حکایت کرده شاعری
گوید * فما انا من ریب المانون لیجبا * ولا انا من سبب الاله بایس * شبیه و گفته
که اکثر جمع آن بر اردنون می آید زیرا که بر مونت آن تاد اخل میشود * جبا نیز
قسمی است از تیمر * جبا بالمیل زن بد نظر * جبا یزیدات تا همچنین * جبا بالضم
و بالمیل نیز نام شهر است از اعمال خورستان و دهی است در نهر و ان و در رفیت
و در بقربا * جبا بر وزن شداد طسوف شاخ کار * جبا بر وزن جبل دهی است

درین چنانکه در قاموس است یا کوهی درین قریب از چند چنانکه این سیمانی
 گفته و در مهاب است که کوهی است درین زمین گفته اند که دهی است و همین است
 صحیح ه جبا و بهسم جیم و باء مثب د دهی است از دههای بصره و منسوب است
 بسوی آن ابو علی جبا و پسوان ابو هاشم ه جبا و نور زن جبهه چوب کفش و زنان
 که بران کفی سازند و جای انقطاع استخوانهای پهلوی شتر تاناف و پستان ه امراة
 جبا ی نور زن فعلی زن ایستاد ه پستان چنانکه در عبا ی مذکور است
 ه جره ه بالضم نور زن جوه و جرة لتخفيف همزه نور زن ثمة و جراه نور زن
 کوام و جراهیه نور زن کراهیه بزیادت بار جراهیه یا نور زن رایة و آن نادر است
 بلکه بعضی از آثار آن نموده اند معنی شجاعت جراه الرجل از باب کرم دلیر شد و جرم نور زن
 کرم دلیر و جرمی المقدم و المقدم ام از جرمی است نزدیک اقدام اجراء بالفتح و اجراء
 بلد همزه نور زن انصاء جمع و اخیر مزی است از لحنای ه جرات و لحنای فلان از
 باب تفعیل و اخیر از باب افتعال دلیر کرم فلان را و فلان پس دلیر شد و اساس است
 ما کنت اثنان آن مثلث است جرمی علی مثلی کمانند اشبتم که مثل تو دلیر شود و بر مثل
 من ه جرم و مجرم و شجره و دنده ه جریته نور زن عطیفة خانه که در دندکان را
 دروی شکار کنند و لسان است و آن خانه ایست که از شکار سازند و بالادی
 دروی بکنی گذارند و دپائین خانه گوشت پاره نهند پس هرگاه دوند و اندرس
 در آید و گوشت پاره را بکوبد آن شمشک بود و میفتند و در پاره بنسند و جراثی جمع
 چنانکه ابو زید روایت کرده جویته نور زن سکنینه حلقوم و حوصله پونده جویته
 و مثل یدرهمه بنین ه جیه ه بالضم پاره از جیری و با افتح نیز آمده و آن قلیل است
 اجزاء جمع مانند قتل و افعال قال الله تعالى ثم اجعل علی کل جبل منهن جزءا من ازان
 بکن او هر کوهی از ازان پزند کان یارب عاصم لا و روایت شعبة بهسم زاء خوانده
 و دیگر قاریان بسکون خوانده اند ه جزء بالضم نام مریدی است و نیز یکسانی است
 برای قبیله بنی خریل چنانکه در عبا ی مذکوره است ه جزء الش از باب منم
 تقسم کردشی را ه جزء تجزئة از باب تفعیل همچنین ه تجزأ المال متفرق شدن مال

ه جره

ه جیه

* در اساس است جزوات الشیء بالتخفیف کم کردم جزوی را از شیء ازین است
 مجزوء از شعرو آن مسدس است از مثنی و مزج از مسلسل * جزوات بالشیء
 اکثفا کردم به شیء و قناعت نمودم بر آن * اجزوات بالشیء و تجزأت به همچنین
 * اجزأه الشیء کفایت کرد آفرایش و حدیث است و لیست تجزئ من الطعام و الشراب
 الا اللبیس کفایت نمی کند از طعام و شراب مکرشیر * گویند مال فلان جزء و مالہ اجزاء
 نیست او را کفایت * جزوات الماشیة بالوطیب من الماء بی نیاز شد ماشیة بکیما هتر
 از آب * ماشیة جائزة صفت از آن * جزوی جانوران وحشی و اگر بپند بسبب قناعت
 آنها با کما هتر از آب شاعری گویند * شعرة اذا الارطی تویند آبردیة * حد و د
 جزایع بالو ملعین * و در جنتان عرما را نیز گویند بسبب بی نیازی آنها از آب
 * در اساس است و من الحجاز اجزأت الروضة در هم درختان شد باغ و نیک شد
 کما هری * روضة مجزئة نعمت از وی بعیر مجزئ شعری و قریه که کفایت کند
 را کب را انعمی * در لسان العرب است اجزأت الام زائید ماد و دختران را * اجزأت
 هنک مجزأ فلان و مجزأ نه بفتح هرد و و بضم نیز بر سهیل قلت آمده ای بی نیاز شد
 از تر مثل بی نیازی از وی * جازیک من رجل ای ناهیک و کافیک * طعام لاجزء له
 قلیل است طعام بچند می که قسمت پذیر نیست * تجزئ هذا من هذا کفایت می کنند
 این از آن یعنی هر یک ازین هرد و قائم مقام دیکری می شود و حدیث سهیل است
 ما اجزأنا لایوم احد کما اجزأ فلان کفایت نکود از ما امروز کسی چنانکه کفایت کرد
 فلان یعنی کاری کرد که آشکارا شد اثر آن و قائم شد در مقامی که قائم نشد در آن
 غیر او و کفایت نکود مانند کفایت او * رجل له جزء ای صاحب غنا و نعم است
 * اجزأت الخاتم فی اصبعی داخل کردم انگشتری را در انگشت خود * جزء بالفتح
 نام مردی را که نامسید هاند بیان و همچنین مجزأة * جزوء نیز نام موضعی است
 که مذکور است در کلام راغبی و اشعار بعضی متقدمین * جازئ نام اشپ حارث بن کعب
 * ابر جزء کنیت آن * حبیبہ بنت تجزء بضم تاء و سکون جیس نام زنی است
 صحابیة * جزء بالضم دشته در فحش و کار و جز آن * گویند اجزأت الخیص ساختن

جاء

جاء

برای ذوق دهنده جزء شش سرخوارخانه و قیز چربی که بیان درخت انکور را از زمین
بود دارند و بیخ دم شتره جزء لایتمیزی را اصطلاح ارباب حکمت رکلام بازه از جنس
که بهیچ نحو قبول قسمت نکنند وجود را اصطلاح ارباب نجوم یک حصه دائره را نامند
اندره و دشت حصه و جزئی نزد اهل میزان مفهومی است که تصورش از فرض
صدق یوکتبیین مانع باشد و نیز مفهومی که مندرج باشد زیر مفهوم دیگره جساءه
بالضم بروزن جوهره درشتی و سختی اعم از ماندن دست از کار و خشکی دگر خشکی جوانب
ستروان و دایه جاسیه القرائم ستور و کورخت دشت و یا که بهیچید و نشوند و جساء از
باب منع جساء و جساءه قسم هر دو دشت و سخت شد و جساء الارض بالضم سخت
شد زمین و ارض مجمره و زمین سخت از جساء بالفتح است بمعنی پوشش دشت و سخت
در آب بسته و جاسا و بالمد سختی و درشتی و جساء و بروزن صحرا و دشت تخت شد
از کار و جساء کسی که در دشت قال ابن الرفاع شعره و بقا و ران من الفها و ملاه
بیشاء و مخرله و ما نسجها و ما قطری اذا هبطا مکانا جاسا و اذا السنا بك اصبحت نشر اها
جساءه و بروزن همزه و جساء بالضم و بالمد آروغ و تیشو و تیشفه آروغ کردن و تیشا
لقمان من غبر شمع بتکلف جساء کو دل قمان بی تنبری و این مثلی است که زده میشود
در بازه کسی که ذغرای چیزی کند و آنرا نداده جساءت نفسه از باب منع در
خوک است آمدن نفس او در دشت حسن است جساءت الروم علی عهد عمر بن عبد بن
رومیان دیش آمدند از بلاد خود در زمان همزه جساءت نفس فلان بهم برآمد دل فلان
یوانی را بهم برآمد از ترس و غم جساء عوی کوید و اقول لها اذا جساءت و جساءت مکانک
تحمیدی او شتر لحنی جساء اللیل یاریک شد شب جساء البحر یلغش شد و یاجما که در
قاصور است و در اساس و دیگر کتب است که در اضطرار آمد در بابا موجها جساء الغنم
بر آوردند و سفتن آن آواز را از حلقهای خود جساء القوم برآمدند قوم از شهری به شهری
شهری جساء بالفتح بسیاری از مردم و غیر آن و بمعنی کل سبک بود و سبک کرید شعره
و غنیه من قاضی متلبه و فی کفه جساء احب و قطع در صحاح است از اسمی که جساء جرب
سبک از درخت نفع که از رگها سازند اجزاء جساءت جمع و اجزاء فلان المولد و اجزاء شاته

مراقت نکردند و راه و هوا * جشاً البحر و جشاً الليل تو اکم دریا و شب * در اساس
است جشأت الارض برآورد زمین همه گیاه خورد و اجنا نکه کریند قاءت الارض اگاه
انتهی * جشأت البلاد باهلها و را فکنند بلاد اهل خود را * جشأ بالقصر بوزن منبر و جشأ
بالمنبر وزن محراب چادری پشمین درشت یا سمین و خرد که از اسازند از آن * جفاء *
بالضم دیالو بمعنی باطل قال الله تعالى و اما الزبد فیه ذهب جفاء ای باطل و بمعنی کشتی خالی
* در اساس است مرجفاء من العسکر الی الیهیات بکشد جماعتی یکسو شده از لشکر
برای شغورن جفاء از باب منع بر زمین انداختن او را اجفاء به از باب افعال همچنین
جفأت القدر لکون کردیم دیک را و ریختیم در کاسه انچه در آن بود را جزوید * شعور * جفوک
ذاتین رک لایعینان * جفأ بالرفغان فی الجفان * خیر من العکس بالالبان * اجفأت القدر
لغنی است مجهول در حدیث است فاجفاء را قدر هم بما فیها سر نکون کردند دیکهای
خورد را با انچه در آنها بود * جفأ الوادی والقدر رکف انداخت و در و دیک * اجفأ الوادی
و القدر از باب افعال همچنین * جفأ القدر و در کرد کفک دیک را جفأ الوادی و در کرد کفک
رزد را * جفأ الباب را جفأ الباب بر بست در را و یا کشاد آنرا و این لغت از ضد اد است *
جفأ المقل بر کند تره و از بریح * اجفأ المقل از باب افعال همچنین * در صحاح است اجفأت
الشیء بر کندن شئی را و انداختن او را بی تخصیص اعم از اینکه بقل باشد و جز آن * اجفأ
ما شئتک مانند کرد ستور را بسیر و علف نداد او را * اجفأ به انداخت آنرا * اجفأت البلاد
رفت خیر از بلاد * جفأت البلاد همچنین * العام جفأ ابنا این سال بیشتر نتوجه دادن
شتر ماست * جلا * بالفتح و جلاء بوزن فعالة از باب منع بوزمین افکندن * جلا
بالرجل بوزمین افکنند مرد را * جلا یثویه انداخت جامه اش را * جلا * بفتح تین
خشیم کردن * جعی علیه از باب فرح خشیم کرد بدو * تجمائی ثیابه جمع شد
در جامه های خود * تجمأ علی الشیء گرفت چیزی را و پوشید آنرا از چشم مردم
* تجمأ القوم مجتمع شدند مردم * جمأ بوزن فلس و جمأ بوزن صحاب بمعنی شخص
فوس اجماً بر وزن اجمر و مجماً بضم میم اول و یفتح میم دوم اسمی که نمیدی
پیش سانیس کشیده بود * اجماء بوزن اکرام اسم از وی * جنأ * بالفتح و جندو

بشمین بود افتادن • چنانکه علیّه از باب فتح و قرح بود افتاد بروی • اجنّه از
 باب افعال و جاناً از باب مفاعله و تجاناً از باب تغافل و جنى از باب قرح کوزه پشت
 شده اجنّه کوزه پشت و شتر مرغ را نیز کوریند بسبب کوزه پشتی وی شاعری کوریند شعره
 اصك مصطلم الاذنين اجنّه علی القوس نگویند بر پشت اسب بسبب خوف نموده جنات
 الموات علی ولد هاسو نگویند افتاد زن بر لجه جور دازمربانی در تهنیت است جنائی عذره
 مبالغه کرد در دزدیدن و سر نگویند افتاده کوریند اجنّه الرجل علی رجل و تهنیکه بران افتاد و او را
 از چیزی ننهاده • او ده مجنّه بر وزن مکوم بهر را کوریند بسبب کوزه پشتی وی • مجنّه
 بر وزن مکرمه کوریند شاعری کوریند شعره • اذما زار مجنّه علیها • ثقال الصخر و الخشب
 القطبل • جنّاء • بود زن • حمراء • بزی که شاخهایش پس رفته باشد • جروه • بالشم و قریه اند
 مذینین یا ربك ترد • انب • جاء نام مردی • و نجوه • انفی • است در لحن • و جی • و جینه
 بالفتح و می آید • در صحاح است جفت • مجنّه • آمدن • آمدن • خوش و این
 شاد است چه مصداق از باب خبر با بود زن • مقل • و فتح • غین • است اما حرفی چند
 بطریق شلر و بکسر سین نیز آمده اند مانند می • و محبض • و مکبل • و مصبر • انتهی • جینه
 بالکسر اسم از وی • جاء الرجل آمد مرده • جیه • بود زن • شاد • و جاء • بود زن • شلال • رجائی
 بشنیدن یا صفت از وی • دم را این بوی نادر گفته و حرم را این جنى بطریق شلر و
 حکایت کرده • اجنّه • آمدن • از راه • اجنّه • الیه • مضطرب • آمدن • او را • بوی آن
 زهیر این ابی سلمی کوریند شعره • و جار • و جار • معین • الیکم • اجنّه • الخافه • و الرجاء • و شز
 ما یجیبك الی منحه عرفو بسیار این مثلی است که زده می شود در حق کسی که مضطرب
 شود بوسی چیزی • حقیق • زیرا که عرفو • میخندند • او را • این محتاج نشود بوسی وی مگر کسیکه
 بر هیچ چیز وزن نداشته باشد • اجنّه • المرأه علی قدمها فروشت زن زیادتی جامه را
 بودم • خرد • لعید • کوریند شعره • اذ ابكر النساء • مروتات • حر • ادلا • تبعی • علی الخدم •
 جایانی • فحش • مثل • مبالغه • کرد • مراد • رکش • آمدن • این • غالب • آمدن • بوی • در آمدن
 • احب • تا • مری • کوریند • خفا • کرده • است • و قول • خود • جانی • فحش • زیرا که • می • اخوف
 • و ز • اللام • است • نه • ناقص • مهر • ز • الی • این • صواب • جایانی • است • انتهی • این • بوی • و صفاتی

نیز همچنین گفته اند «و در صحاح است گویند الحمد لله الذی جاء بك ای الحمد لله اذ جئت
و نه میگویند الحمد لله الذی جئت انتهی » حقیقه یا الفتح و جاثیه و هم و خون جری بالفتح و با کسر
خو اندن برای طعام و شراب گویند لولا ان ذلك فی الهی و الحی مانفعه ابو بصیر و گفته هج طعام
و جی شراب و اموی گفته که جی اسم است از قول عرب جأ جأت بالاین خو اندم شعوانرا
برای نوشیدن آب و هج اسم است از قول عرب هأ هأت بالاین خو اندم شعوان را بر برای
کیا شاعری گوید «شعور و ما كان علی الهی و لا الحی امتد احبک » حیاً القرية ا ز باب تفعل
د و خت مشک راه میجیاً برو زن معظم کسی که حدث کند معرفت جماع * میجیاً
برو زن معظمه زن که هر دو راه او یک شده باشد و حدث کند معرفت جماع * میجیاً
و حیاء با کسر هر دو و بمعنی مقابله و موافقت گویند جایانی الرجل من قرب مقابله
من عمود و بکل شب بر من از نزدیکی جابأت فلانا موافقت کردیم فلانرا در میچیده *
حیده برو زن جیده و حیده برو زن جیده و حیده بتشدید یا و آن مشهور تر است موصی که
جمع شود در آن آب * حیده برو زن جیده نیز پوست پاره کسه بدن ان کفش را پیوند
کنند یا تسیمه که کفش را بدان دو زنند * اجاء النعل پیوند کرد کفش را یا
د و خت آن را به تسیمه * ما جاءت حاجتك ای ماصارت سیمویه گفته که جاءه را اینجا
بمعنی کان نیست مگر برای آنکه نازل است بمنزله مثل

* فصل الحاء المهملة *

* حأ حاة * برو زن در حرجه خواندن و زکوفی را به حی جی * حأ حاً بالتیس خواند بزکوفی را
به حی جی و حی جی را کسر گفته ایست که بدان خو را برای نوشیدن آب بخوانند * در اسان
العرب است که این اعرابی گویند * حأ حاة برو زن جمیعاً حأ حاً کفش را برای زجر حأ حاً
با کفش فعل ازان * حیاً * یفتحیس و خشمین و خاصه پادشاه احباء یفتح اول و سکون دوم
جمع شاعری گویند شعور و ما كان الا الدفن حتی تفرقت * الی غیره احبوا و مواکبه * حیاً
بافتح کل سیاه رجل * حیماً * برو زن سفر جل و حیماً * حیاً و حیماً طعی کوتاه
بالا و فربه و کلان شکم احیماً الرجل منتفخ شد شکم مو دیا پوشد از خشم * ما زنی گفته
شنیدم ا بازید را که می گفت احیماً بهمز و پوشم شدم و احیاً طیت بی همزه قاسد

شکم مردم مبرود گفته اند می دانم و در آن اتفاق روا است آنست که گویند حبط
 اظن الرجل هرگاه منتفع شود شکم مرد و احبناً الرجل منتفع شود شکم مرد از طعام
 و جز آن و نیز گویند احبناً الرجل هرگاه بازماند مرد و جایزد داشته است در وی
 ابو عبیده ترک هیزه را و هر وی این لغت را بعد لغت حطاً ذکر کرده با حبط
 تمام رس گویند و این از خطاء است. حطاً بالفتح یعنی بدن از لباس منع گویند
 حطاً الرجل ز مرد را و در معنی جماع کردن با زن گویند حطاً المرأة جماع کردن با زن
 و معنی ریشه کلیم تا ثمن گویند حطاً الکلبه تافت ریشه کلیم را و حطاً الکلبه از باب افعال
 همچنین در صحاح است حطاً تا ثمن ریشه کلیم را و در عثم حاشیه ویزا
 جیبید از وی را این به هیزه می گویند و فرد آمده است از هیزه در قاموس است
 حطاً الثوب در حط جامه و از حط الثوب از باب افعال همچنین در دلسان العرب
 است در حط جامه را و در این معنی استراحت کردن گویند حطاً الثوب
 و احتات العقد از باب افعال محکم کردن کمره را و معنی محکم کردن دیوار و جز آن
 گویند حطاً الخید از قهر و احتات الخید از قهر از باب افعال محکم کردن
 دیوار راه حتی پروژن گویند حطاً مقل حطاً پروژن از قهر گویند و در دلسان
 العرب است که از هر وی این کلمه را در لغت حطاً ذکر کرده و گفته رجل
 حطاً و امرأة حطاً مودی و زنی که بر خود نازد و از در چشمهای مردم کوچک است
 و نیز این لغت را در دلسان عرب آورده و گفته مودی که بشکفت آرد ترا حسن او را
 در چشم مردم کوچک است و حجباً یفتخین حریص و خیل شدن و حجباً بالشی
 از باب اسم بخل و حرص نمود به چیزی یا شاد شد و چنگ زدن و لازم گرفت او را
 حجباً بالشی از باب تغفل همچنین حجباً بالامر از باب فزع شاد شده امر و حجباً عن الشيء
 باز داشت او را از چیزی و حجباً پروژن و معنی ملجأ هر حجبی یکد از هزار چنین است
 و معنی حجباً و من حجباً یا هر حجبی اللهم اربنا و کبرند داشت بسوی آنها حد آه
 یا کسر پروژن عنبه غلبه از و جرهری فتح را منع کرده و در تهلیل است که کاهنی
 فتحه می دهند لیکن کسر بهتر است حد آه پروژن و من و حد آه بالمسدر آن

حطاً

حجباً

حداً

نادر است و جز آن بوزن غلمان جمع * در لسان العرب است که ابو حاتم
 گفته که اهل حجاز طائر معروف یعنی غلیو را زاحداً یا بالتصغیر گویند و آن خطا است
 و در مثل است هر اخطف من حداً یعنی او را بیایند و تراست از غلیو را و حداً نیز بمعنی
 مقدم کردن است حداً بفتح حین سرطمی یا طبری و سر و پیکان تیر و حداً آمانند قصبه و قصب
 و حداء بوزن رجال جمع شماخ در وصف شمران تیر و در آن گویند شعور * یما کون الأعضاء
 بمقنعات * و راجز هن کالحداء الوقیع * حدأ حدأ و راء ک تندر قه مثلی است که زده
 می شود برای کسی که نوسان نید * شود بشو قریب ابن السکیت گفته حدأ تو خیم
 حدأ است و جامه بفتح ک و بند بی همزه و بند قه کلوله که بدانی غلیو را را می زنتل
 و شرفی گفته حدأ این تمه و بند قه بن مظه و قبیلله اند از بن از سعن عشیره و بعضی گفته
 حدأ بن عمر و قبیلله ایست از کوفه و بنس قه قبیلله ایست از زمین بغارت تاخت
 حدأ و بند قه و خراب کرد انرا بعد از آن بند قه تاخت بر خدأ و هلاک کرد او را * حدیغ ضلمه
 و الیه از باب فرج باری نمود او را و باز داشت او را از ظلم * حدیغ یا مکان چسبید به مکان
 * حدیغ الیه پناه برد باو * حدیغ علیه خشم کرد بر او و حد ثب الشاة برید * شد مشبه در شکم
 کوسخند پس در دناک شد * حدأت الشی از باب ففتح باز کرد اندیم شی را * حداء بوزن
 قرطع کوتاه خرد سال * احر نباء * بوزن احر نباء آماده شدن برای خشم و شو * حزأ
 بالفتح برداشتن سراب کسی را * حزأ السراب الشخص از باب منع بود داشت سراب شخص را
 و این لغتی است در حزأ و حزوه بی همزه * حزأ الابل جمع کوهستان را و راند آنها را
 * حزأ المرأة جماع کرد با زن * احرز زامثل اخشوشن مجمع کردید * احرز زات
 الابل مجتمع شدند شمران * احرز ز الطائر هم آورد طائر هود و بازوی خود را
 و حد اشد از بیضه * حشأ بالفتح تیر و شکم زد از باب ضرب * حشاته بالسهم تیر زد
 بر شکم او شاعری در وصف کرکی گویند که طمع کرده بود در ناقة ارکه نامش هماله بود
 فلا حشأنک مشقاً * ارسا ارس من الهماله * کلمه ارس در اینجا بمعنی عرش است * حشاته
 بالسوط تا زبانه زد بر او و شکم وی * حشأ المراءه جماع کرد با زن * حشأ النار
 افروخت آتش را * حشأ بوزن منبر و محشاء بوزن محراب کلیم درشت یا سنجید

خرد که لنت بندگان محاشی جمع حصاً بالفتح از باب ضرب رسمع سیراب شدن
 حصاً من الماء سیراب شد از آب حصاً الصبی شیرخورد بچه تا شکم پر شده حصاً الجذی
 شیرخورد بچه تا پر شد شکم بهاره حصات الباقه بسیار خورد ناله گریه یا آب یا در در
 حصاً یا کوز کرده حصاً من الماء از اللبن سیراب کرد انداز را از آب یا زشهر حصاً بوزن
 جوهش و حصاً و او را مردن و خردشاعری گویند حتی فری الحنصاة و الفروفاة متکلم
 بجمع السویقاة حصاً بالفتح از باب منع آتش افروختن یا کشادن آتش و تانفر و خسته
 شده حصاً الذی را احتفاء ما از باب افتعال الحشاشات برانورخت آتش را پس افروخته
 شد شاعری گویند شعر باتت مصرمی فی العذر تحضوهاة ظلمات دیر کنت
 آذر ها محضاً بوزن منور و محضاً بوزن محراب آتش کارزد و صحاح است که
 حصات النار بوزنی مصره فرد و آمده است و جوی که بدان آتش را حوکت دفتند
 آنرا محضاً بوزن مفعول گویند و هر گاه بی همزه استعمال کنند آن جوب را محضاً بوزن
 محراب گویند انتعی ابیض حشی بوزن کریم سخت سپید خطاً بالفتح از باب
 منع بوزن افکنند خطاً به الارض بوزن افکنند او را خطاً فلا ناکف زده رشت
 فلان خطاً یعنی زدم او را بدشت خرد این ماس گفته احد و رسول الله صلی الله
 علیه و آله وسلم بقضای خطاً بی خطاً فقال اذهب فاذع لى و لا تابعی گرفت
 رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم کردن مواهین دشت زد بر پشت من پس
 فرمود بخوان برای من قلان کن راه خطاً المراءة جماع کرد با زن خطاً
 کوزده در صحاح است خطاً بکلمه بلیدی انداخت انتعی خطاً به عن رائه باز داشت
 او را از رای او خطاً القدر و بید ها انداخت دیک کف را خطاً از باب منع و ضرب
 دید خطاً یا اکسر بقیة آب و خطی بهجز بوزن امیر مود فرومایه گویند فلان خطی
 بطی فلان و ذیل است و این از اتباع است حقیقة بوزن جهینه مود زشت منظر
 یا کوته و لقب جرول شاعر است بعضی گفته اند که بضم زشتی زکرتاهی قد بین لقت
 ملقب شد و بعضی گفته اند که جرول روزی همراه کرد کان بازی می کرد که
 شنید شد از وی آوازی که از آن کوچه کان خندیدند او گفت چه شد شما را

حصاً

حصاً

خطاً

که خند می کشید نمود آن مکر حطیه پس از آن روز حطیه ملقب شد به خنطاب و وزن
جوه و خنطاب و مرد بزرگ شکم جنطی و وزن زبورج همچنین عنزة حنطه و وزن
علم طه ماده و بنهار و فیه و خنطاب و وزن جرد حل کوتاه بالا و حقا و بقتضین
بودی و آن کیهی است مشهور و در عرب که از شاخ و برگ ادب و یا با فندی بودی سبز
مادامیکه در دست نگاه بود یا بیخ بودی سپید که آن را می خورند و احتقا و از باب
افتعال از بیخ بر کنند آن را و حقا و از باب منع زد اد را بر زمین و حقا و وزن
سیدع کوتاه بد خلقت و جوهری هم و از این پنداشته و در باب سین آرد صاحب
قاموس گوید که این از خطا و است و حقا و بالفتح از باب منع است و از کردن کبره حقا و العقد
و احکا و از افعال و احکا و از افتعال است و از کرد کوه را و احکا و العقد است و ارشد و حکا
بالضم و حکا و وزن ثوده و حکا و وزن براد و جانور کی است کو چک بعضی گویند که آن
کو را شوی و فیه است و احکا و فی صدری خلیجان نه نمود و سیغنه من و در لسان ایش
حکا و بالمد سو کین کردن نرو و حلا و و وزن براده و حلا و وزن ضهور الحجه سائید و
شود میان در دست برای کشیدن و چشم و حلا و از باب منع و احلا و از باب افعال
در چشم کشیدن آن را و حلا و حلا و حلا و سائید برای از شومه را و حلا و بالسیف
بشمشیر زد آن را و حلا و به الارض افکنند و بر او زمین و ازهری گفته حلا و به الارض
بخیم هم جائز است و حلا و المرأة جماع کرد با زن و حلا و فلان کند ادر هماد ادر فلان را
دره های چند و حلا و تحلیا و تحلیه و همچنین حلا و بالضم و وزن حکا که پوست باریک
که دیانت کنند و آنرا از جرم بردارد و حلا و لجلد و در کرد پوست باریک را
از بالا ی جلد و حلا و حلا و عن کوعها با زکود زن دباغت کنند و گوشت را
ازین دست خود حلا و فی که پاک کند جرم را از چوک و پوست باریک و آن کاهی
سبب شتابی می خورند و دست خود را و این مثلی است که زده می شود و زیاده
کسی که بر خود کیود کار را و نیکند اند آنرا و حلا و و وزن سحابه زمین بسیار
درخت و نام مرضی است و باین معنی یا الکسوم آمده و حلا و و وزن رجال کوههای اند
نزدیک شهر میطغان که از آن آسیاها تراشید و چینه مشوفه می آرند و احد آن بتا است

و حلاّ الاين عن الماء تعلیقا و تخلیقا و انداختن آنرا در
 در حرکت است یزید ملی یوم القیمة رفقا فخللا و ن عن الحوض یعنی وارد حوض افتادند
 روز قیامت بومن چهارمی پس راند و خواهند شد از حوض و حدیقه السریق و اخلا
 شیرینی انداختد و ریخت و صاحب قاهر من گوید که این سخنان را را میگوید
 که داند و اند و حال آنکه غیر مهموز است چه از حراست و ما احللت الارض
 زمین را و یزید کی نباشد و تخلی یزید و زن زینج موی که بر روی پوست باشد و حکم
 الادب از باب نوح موی دار شد پوست و تخلی نیز یعنی چوک و سیاهی پوست و تخلی
 بزیمات تا همینین و پوستی که تپا کند آنرا کار ده کام برداشتن پوست باریک
 از وی و حلا و بفتحین تخاله و حلیف الشفة تخاله و ارشد لب و محلا و بالکسر آله
 بودن و حالته یعنی است از قمار و عیبست و رجل تخلی و زن زینج موی که از پوست
 شخصی پس بطول ملازمت در غم اندازد و راه حلا و بالفتح و حلا و بفتحین لای
 یعنی کل عیاه و بر او قال الله تعالی من حلا مهنون و حلا بالتحریک و حلا و بر وزن
 معاج لای ناک شدن آب و حلی الماء از باب نوح لای ناک شد آب رتبه و بدو
 کردید و حلی علیه همزه زنی معز و عشمکین شد و بر و مشو و رفودا بر عید و بیچم است
 نه بجای مهمله و حلا لای ناک شدن لای را از اجاه و احلا بالفتح و حلا بالفتح
 انداختم لای را از رجا و حلا بالفتح و بفتحین و بر وزن قفار حلا و بر وزن اخ و حلا
 بر وزن البر و زن یا کسی از خویشان شوهر یا زن آنجا و جمع شاعری کرده شعره
 قلت لمرأی لیدیه داوها و قیلن فانی حلا و جارها و حلا بالفتح کیاهی است و رجل
 حلی العین بر وزن شخیل مود چشم زخم و حلا و حلا و بالکسر و بفتحین و حلا و بالان
 کیاهی است مشهور که زنان بوقهای دست و پا می بینند تا سرخ شود حنا و بالضم
 جمع حنا و بالان از باب منع و بر و بیچید و شد کیاه و حنا المراء جمع کرد بازن
 و انداختن حنا و حنا الحیة و حنا الحیة و حنا الحیة و حنا الحیة و حنا الحیة و حنا الحیة
 پس رنگین شدن زنی و ابو الهیثم بن علی و یحیی بن محمد و هارون بن مسلم و عبد الله بن محمد
 و حنا بن محمد صاحب الاجزاء الحنا ثبات و علی بن محمد و ابو عیاض بن محمد بن الحسن

حما

حنا

و جابر بن یاسین را بر الحسین محمد بن عبید الله و غیر ایشان حنائیون محمد ثانی منسوب
 به بیع حنا * حناءة با نکسور و بتشدید نون و بمد چاهی است و نام مردی * حناءتان
 در ریک توره اند در دیار تیم * وادی الخنا و ادبع است مشهور میان زبیدی و تعز
 * حناء * نام مردی است

* فصل الحناء *

* حَبَاءٌ بِالْفَتْحِ پنهان کردن * حَبَاءٌ از باب منع و حَبَاءٌ از باب تفعیل و اختباء از باب
 افتعال پوشیدن و را * اختبأت پوشیده شد م * امرأة حَبَاءٌ بوزن هَمَزَةٍ زنی که از خانه
 بیرون نیاید و در صحاح است زنی که خود را نماید و بعد از آن بپوشد زهرقان گویند
 ان افضل کنانتمی الی الجُحَاءُ الطَّلَعَةُ ناخوشترین زن پسر نزد من خود را نماید
 و بعد از آن پوشیده است و در دایمی الطَّلَعَةُ القُبْعَةُ نیز آمده است و آن زنی که سر بر آرد
 بعد از آن در پرده کش تا جمال خود را بر مردم جلوه دهد * حَبَاءٌ صَدَقَ خَيْرٌ مِنْ
 يَفْعَةُ سَوْءِ زَنْ شوم کمین بهتر است از پسر بد و این مثلی است که زده می شود در بازار
 مرد کم نام یعنی با وصف کم نامی بهتر است از شهرت یا شود بدی * حَبَاءٌ بِالْفَتْحِ و حَمِي
 بوزن کویم و همیشه بوزن کویم چیزی که پنهان کرد * حَبَاءٌ لَا اَرْضَ
 روئید کی زمین * حَبَاءُ السَّمَوَاتِ بَارَانِ هُوَ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْأَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ
 و است که بر می آرد باران و روئید کی را * حَبَاءٌ مَوْضِعِي است محمد بن وادی است
 بدین * حَبَاءٌ بِالْفَتْحِ روئید کی * حَبَاءٌ بوزن کتایت داغی است که نهاد می شود
 در محل پنهان ناقله نجیبه خبیثه ناقله داغ نهاد شده در محل پنهان اخبیثه جمع
 بماء با نکسور خبیثه یا باین معنی یائی است * خَبِيثَةٌ بوزن کویمه بنت رباح بن
 ربوع بن ثعلبه و بنت علی بن عدنان و آن مادر مضر بن نزار بود * ابو خبیثه محمد
 بن خاتم کوفی ملقب بسور الاس * مَخْبَأَةٌ بِالضَّمِّ و بالتخفيف زن مخدّره که هنوز
 برهنه نکرده باشد * خَبِيثَةٌ بِنِ كَنَاءِ زَوَالِ اَيْلَةٍ و آن کسی است که هموردشان او
 فوت بلا حایه لنافیه هر بخبأ و ابو یکنز یعنی ما را با وی حاجتی نیست چه اومی بپوشد
 پدرش مال را کنجینه می نهاد * خَبِيثَةٌ بِنِ رَاشِدِ شَيْخِ سَعِيدِ بْنِ عَفِيٍّ * و ابو خبیثه

بر وزن جبهنة من خالده و شمس بن ابی خبیبه و همچنین علی بن خبیبه قرشی
 محل ناند که در خانی مکر خائب و وحید است ابتقر الرزق فی غیا یا الارض یعنی
 بخور اید رزق را در و رشید که های زمین و نه ایه است خجاء یا جمع خبیبه است
 و مراد از دی اینجا زرع و کشت است چه هرگاه تخم در زمین افشاند می شود پنهان
 کرده می شود در وی و ممکن که مراد از وی معنی باشد که حق تعالی آن را در زمین
 پنهان کرده است انتمی که گویند لفلان خجائی برای فلان مخزنها است خجائیه ما کذا
 پسینم از وی چیست چنین یعنی چیستان و احتماله خبیبه پوشید چیزی را برای وی پس
 پوشید و بر از آن چیز خبیبه هم دراصل مبر و زست لیکن همزه آن بجهت استعجال در کثرت
 استعمال معر و کشد ما شب مانند ریه و ذریه چنانکه ابو منصور بیان تصریح کرده است
 خجاء بالفتح بازداشتن از کاری خجاء از باب منع بازداشتن را را از کار و احتماله
 از باب افتعال فریب داد و راه اعتنا منه پوشید شد از از ترس یا از شرم یا ترسید از
 شاعری گوید شعر و لا یهرب ابن العثم منی صولی و لا اختفی من قوله الله ده
 همزه اختفی را حذف کرده برای ضرورت شعر و اختفا الشیء در و بود پیروا و اختفا الرجل
 ذکر کردن شد و نكشدن مرد از حرف پادشاه و مانند آن و مفاضة مختصة صحرائی که شنیده
 نشر در وی آرا و نیافته شود راه دوری و خجاء بالفتح جماع کردن خجاء السراة
 از باب منع جماع کرد با زن و خجاء اللیل مایل شد شب و خجاء الرجل خوار شد مرده خجاء و
 از راه رجل خجاء بهشم اول دفعه دم و دوم مرد بسیار جماع کنند و فعل خجاءة نیز بسیار
 جماع کنند و امرأه خجاءة زن که بسیار شهوت جماع دارد مرد بر کوشش و کران و نادان
 و معنی مضطرب چنانکه در محکم است و خجی از باب قرح حیا کرد و فحش گفت و اخجاء
 الخجاء کرد از وی و سوال و تبحر و نكشدن در رفتن شاعری گوید شعوه ذموا التخاذل
 و امثرا منه سجحا ان الرجال الوعصب وقد گیر و صاحت قاموس گوید که جزو هری
 در اینجا خطا کرده که تخاصی را از ذرات الهمزه شماره و صواب تخاصی است بیا چه
 هرگاه می دهند به مزه خوانند و هرگاه کسر می دهند بیا و تخاصی نیز معنی
 آسایشن کون بود و آسایشن آن بطرف قنای و خلا بالفتح و خذ و بوزن قور و خذا

خجاء

خجاء

خجاء

بروزن ذهاب فردتی کردن * خد آله از باب منع و قرح و استخفاف از باب استفعال
 فردتی کرد و منقاد او شد * اخذ اذلان فلا تأخرا کردانید فلان فلا تراخذ ا بفتح تین
 ضعف دل بشبب نامودی یا خرف و جز آن * خور * بالضم پلیدی خورد و بروزن جنود
 و خوران بالضم جمع شاعری در بحر کوبید * شعور * کان خور و الطیر فوق رؤسهم * اذ الوجة عت
 قیس معاذ تمیم * خوراً بالفتح و خوراً بالفتح و بالکسر و خور و بالضم دیدن از باب سمع
 خور الوجل رید مود * خوراء بالکسر و بالمد اسم مصدر و به معنی پلیدی و خندیدن است
 علامه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم کل شیء حتی الشراء تعلیم داد ما را به پیغمبر و خدا
 هر چیز را چنانکه تشستی را برای قضای حاجت * این اثر گرفته خوراء بالکسر و بالمد
 تشستن برای قضای حاجت و اکثر از بیان بفتح خا گفته اند و مخفی است که
 بالفتح مصدر و باشد و بالکسر اسم مصدر و در عیاب است که رأیت بالکسر و خاست و آن
 لغت فصیح است * در مصباح است که بالفتح غیر ثابت است * و اساس است فلان
 اعرف بالخواء منه بالقراءة فلان عارف تراست به آداب دیدن از قراءت * مخروا
 بروزن مشعل و مخروا بالف و مخرو و بالفتح و بضم رای جای پلیدی و به معنی برآمدن
 جای پلیدی چنانکه در مصباح است * خسا * بالفتح و خس و بروزن قعود راندن شک
 * خسا انکلب از باب منع راندن شک را * خسا انکلب و خدی از باب قرح و انخسا از باب
 انفعال و ورشدن شک خاسی شک در ورشدن و ورشدن خاسی بوزنه و ورشدن قال الله تعالی
 کروا قرد خاسمین باشید بوزنه های در ورشدن * خسی الرجل قزرتنی کردم و
 و خوار و ذلیل شد خاسی خوار و ذلیل * و قاموس است خاسی از شک و خوک و شیطا طین
 رانده شد که کذاشته نشود تا نزد یک فردم شود * خسا البصر و کند شد نظر قال الله
 تعالی ینقلب الیهک البصر خاسعاً و خاسعاً بصری تر نظرد و حالیکه کند است * خسی
 بروزن گریه بپشم رزی * تخسا القوم و خاسوا اباهم شک اندازی کردند قوم * بینهم
 تخساة میان آنها شک اندازی و دوری است * خطا * بالفتح و بفتح تین بروزن
 سحاب ناراست اخطا خطا و خاطئة و تخطا و خطی از باب سمع خطا و خطا هر دو
 بالکسر خطا کرد و در قرآن است لیس علیکم جناح فیما اخطأتم به نیست بوشما گناهی

در آنچه خطا کرد بد آن ها ما اخطا صیغه تعجب است از خطی نه از اخطا و اخطئت
بیالفی است یا شکستگی زبان است و در صحاح است که اخطئت بیا نمیکویند
یا بعضی گفته اند انتهی خطیعه بر وزن تعبیه کنه یا کنه ای که بقصد صادر شده خطا
یا کسر همچنین خطا بفتحین کنه بی قصد خطا یا خطائی جمع و در صحاح است خطایا
اصلی خطا و بود بر وزن فعال در فمزم بهم آمدند دوم را بسبب کسر ما قبل بیابدل
کردند پس ثقیل شد و جمع هم ثقیل است باثقات معتل پس یا را با الف بدل کرده اند
از آن هم و زال را به باب سبب خفای آن میان دو همزه خطا از باب تعقیب گفت او را که
خطا کردی فخطلة و خطی مصدر از آن خطی از باب سماع همچنین خطا و خطا و خود و
یا کسر مصدر را زان و در صحاح است که ابو عجمه که بود خطی و اخطا هر دو رفت یعنی
و اچر اندامو القیس گوید شعره یا لک فند از خطش کدلا یعنی اخطان انتهی
خطیعه بر وزن تعبیه اندک از هر چیز گویند بارض بنی فلان خطیعه من و حسن در
زمین بنی فلان اندک از وحشیان اند خطیعی دینه و اخطا رفت در دین خود بر اخطا
بقصد یا بغیر قصد بعضی گویند خطی بقصد کنه کنند و مخطی کسی که اراده
صواب داشته باشد و در خطا افتد مع الخواصی هم صائب مثلی است که زده می شود
در باره کسی که خطا بسیار کند و گاهی صواب آورده خطات القدر و او را از باب
منع انداخته دیک گفت راه خطاها از باب تفاضل و خطاها از باب تعقیب گفت او را
که خطا کردی شاعری گوید شعره الالباق اخطی جائز راه بان خلیفک لم یقتل خطات
النبل احشاء و آخری می فم ففعل مستخطه ناکه که بر وجه و حامله نشود و در
اساس است اخطا الطور لا یرض بر سید باران زمین را به یوم خاطی النور و خطا الله نور و فتح
باب نشوری بطلب خرد شاعری گوید شعره و اذ السنون الدین خطی نورها
و ترومق القرا لنور و الکاذب فلان اخطا الطریق فخطا کرد فلان راه را و اخطا
الرامی النور خطا کرد تیر انداز نشانه را و اخطا نور فلان تیر سید میسای خورده خطا
بافتح بر کنند بر زمین بدن خطاها از باب منع بر کنند بر زمینش زده خطا بیجه
بر کنند خیمه او را و انداخت آن را بر زمین خطا القرية شکاف مشک را و بگذاشت

آن را در حوض تا زمین آبی را فرو نبرد * خلا * بالفتح و خلاء بوزن کتاب و خلوه
 بوزن قعود نشستن ناقه یا حورلی کردن آن نجدی که جائگذا رده در صحاح است حورلی
 کردن ناقه بی سبب * خلأت الناقه و خلا الجمال از باب منع فعل از ان خالی و خلوة
 صفت از روی و بعضی گفته اند که مختص به ماده شتران است * در صحاح است که
 استعمال خلا در ناقه است چنانکه استعمال الصحاح و حوران در اسب گویند *
 خلأت الناقه و الجمال و حوران القوس * در عیاب است که ناقه خالقه بزیادت تا
 نهنی گویند * خلا الرجل نکذاشت مرد جای خود را * خلوه بوزن قعود مصدر از ان * تخلی
 بوزن زبرج و بفتح نا هم آمده است بمعنی دنیا شاعری گوید * شعر * لو كان في التخلي
 زيد مانع * لان زيدا عاجزا لرای کعب * و بمعنی طعام و شراب گویند لو كان
 في التخلي مانعه * خلا القوم گذاشتند قوم کاری را در شوزج گوید قد کارد بیکو *
 در نهایت است خلاء با کسر بمعنی مباحثت و مجامعت در حدیث ام زرع است
 کنت لك مكاني زرع لأم زرع في الالة و الرفاء لاني الفرة و الخلاء بودم من
 برای تو مانند اینی زرع برای ام زرع در الف و مرافقت نه در قوف و مباحثت
 * خما * بفتح خین موضع است * خنا * بالفتح و یدن از باب منع خناات الجمح
 و خنیة بالهاء و یدن م تنه درخت را * خاء * بك غلينا * بکسر هاء اسم فعل است
 بمعنی اجماع ای شتاب کن * صاحب قاموس این لغت را در همین باب آورده
 و جوهری این را در باب معتل ذکر کرده

* فصل الدال المهملة *

* دأ ذاة * بوزن د حرجه و د ثاء بوزن د حراج شخت و یدن یا بشتاب
 رفتن * در صحاح است شخت و یدن شعر شاعری گوید * شعر * و اعرودت الغلط
 العرضی ترکضه * ام الفراء من بالذیداء و التربعة * دأ ذی اثره رقت ازلی او
 * دأ ذی الشیء حرکت داد شیء را و سکون داد شیء را و پوشانید شیء را * تدأ ذی
 الشیء جنبید و شد شیء و آرام گرفت و پوشید * شد * دأ ذی بالفتح و بالمد و دیداء
 با کسر و بالمد و د و بوزن عصفور آخر ماه دادی جمع اعشی گوید * شعر *

و در آن که متصل الال بعد ما معنی میبرد اد او و قد اکاد یعطی و در حدیث است
 انه نهی عن صوم الداد لمنع تجمیع و یقید و قد اصل الله علیه و آله و سلم از روزه
 داشتن آجوماه و بعضی گویند که مراد از د اد او و روزه است و بعضی گویند
 د اد او و دین او و د و شب بیست و نهم و شب بیست و ششم و شب بیست و هفتم
 و بعضی شب بیست و هشتم و شب بیست و نهم را گویند و بعضی گویند نه شب آخر
 از ماه و در صحاح است د آدی سه شب آخر ماه پیش از شبهای محاق انجمی و لیلۃ د آد
 و روزین جعفر و د آد بود روزن در حرجه و هرد و بهم شمس آمد و شب سخت تاریک
 در حدیث است الحسن بن عفر الالبانی کالد آدی نیست شبهای ماه مانند شبهای تاریک
 بمسما پوشید و نون ماه در آن د آد الشی کرد کردین و شد شی و تد آد ات
 الابل کرد اندیند پشتران آرا ازهاراد رشکهای خود و گویند تد آد الخیر
 در نیک کرد بخور و تد آد اجمعه خمید بار از کوانی و تد آد الرجل فی مشیت
 چه بهد مرد و در تمار و تد آد القوم انجمی کردند و تد آد اشته کنسار
 گرفت از وی و د آد اقرانن فعله آرا از افتادن ننگ بر آب راه و مسیل گویند
 سمیت الخیر د آد شیدم برای خنک آرا از افتادن و بمعنی انجمی کردن و د آد او و روزن
 حاصل بمعنی میدان کشاد و یا بمعنی پشتهای فواخ و زوهای قراخ و د باة و بالفتح
 گویند د با الامور و د با الامور از باب تفعیل پوشید کار را د با بالفتح ساکن شدن و د با
 از باب منع ساکن شده د با بالعجز و د بوجوب دنی و دنی و پرو و ن مری بارانی که بعد سخی
 گرما بارد و ثعلب گفته بارانی که بعد ظهور و صا و غ را و د و لچکان گویند که در موسم
 گرما از انید و شوز و د را و بالفتح و د راة بیاضات تا دفع کردن و را از باب منع دفع کرد
 ار را و حین است ادوا و اللحد و د بالجهات دفع کنین حد و در ایمنب شبهه و بمعنی
 منع دفع شدن و در حدیث است در الامل من دفع شد و لا یب و اند و الامل از باب
 انفعال و همچنین در الرجل او آمد مرد و پرو و رفت یکمیک و در صحاح است در
 علیان فلان در و بالهم و اند و از باب انفعال او آمد ناگاه فلان و از ان است که کرب
 در وی از روزن سگین بمسما و بسیاری دو خشن کی آن و را لک کرب دو و آد و خشن

د با

د با

د را

ستاره ابو عمرو علاوه گفته که پرسیدم مردی را از قبیلۀ سعد بن بکر که از مردم
ذات عرق بود که شما این ستاره بزرگ را چه گوئید گفت در وی یکسوادل و ارفصیح
ترین مردم بود ابو عبید گفته که اگر دال در وی واضحه دهی منسوب خواهد شد
بموی در بوزن فعلی و مهورن بخوان چه در کلام عرب فعل نیامده است و کسیکه
از قاریان مهورن خوانده است نزد وی در و است بوزن فعل مانند سُبُوح
بسمب ثقلت ضحیه این را بکسره بدل کردند و در و را بیا و اخفی از بعضی عرب در وی
همزه زوایت کرده است و بوزن فعلی مقتوح الاول خوانده بسمب تابند کی آن
و در فرا گفته برب ستاره های کلان را که نامش نمی دانند در وی گویند صاحب قاموس
گویند که کس در وی بوزن سبکین و بالضم نیز آمده ستاره تابان و در و رخشان و در کلام
عربی فعل غیر از مزیق در وی بالضم نیامده است جاء السبک در و بالفتح و بالضم نیز آمده
آمد سبک از مکان غیر معلوم و در صحاح است جاء السبک در و بالضم آمد سبک
از شهود و انتهی تدار و با هم دفع کردن و اختلاف نمودن و جزیف است اذا تدار اتم
فی الطريق هرگاه یکدیگر را دفع کنید و اختلاف نمائید در راه و در قرآن است فادار اتم
فیها در اصل تدار اتم بود تار ابدال بدل کردن و دال را دال ادغام نمودند
و همزه را زیاده کردند تا ابتداء بسکون لازم نیاید مداراة یکدیگر را دفع کردن
و محالفت کردن و جزیف است کان لا یدار می و لا یماز می بود که شور و شغب و جنگ
نمی کرد و در صحاح است مداراة بمعنی آشتی و حسن خلق مهموز و غیر مهموز
هزد و آمده است چنانکه احمر روایت کرده گویند دار آته و دار یته ترسیدم
از وی و نرمی کردم باری و در قاموس است دار آته بمعنی دار یته دفع کردم او را
و نرمی کردم باری و این از اضداد است و رجل ذو تد و بالضم و تد را زیاده تا
مرد با عزت و شوکت دفع کنند دشمنان را از ذات خود عباس بن مرداس گویند
شعر و تد کنست فی القوم ذات و اقلع شیعاً و لم امنع و در صحاح است و قولهم السلطان
ذو تد را بضم تا بمعنی صاحب سامان و قوی بر دفع دشمنان از ذات خود و آن اسمی است
موضوع برای دفع و تا آن زاید است چنانکه در ترتیب و تنضیب و تنقل است

در باب الفتح ^{خود} کسی در کجی نیزه و جز آن گویند آنست در آفلان راست کردم
کجی و لا نور امتنان کوی نه شعره و کنا اذا الحیات معر خده و اقمنا له من د رته
فمنقروا و در صحاح است و از آن است قول عربی بمرد ذات دره جاه ما جب کجی
و در این زمان مودی است و بیرون جستی گو که مانند بال مرغ باشد و در الشی
نواخ کرد و کسر دخی را و از آن است قول عربی یا جاریه اذ رقی لی الزماده
ای جاریه بکسر و ای من تکیه راه دریغه بود زن شرمیده جلته ایست که بران
نیزه بازی و تیر اندازی بیاموزند و مردی که میگردد کوی نه شعره و ثلاث کانی
الزواح درینمه و اقلن عن البناء جرم و قوت و اصمعی گفته که باید بی مهمو راست
و نیز درینمه النجه درین آن از شکار پنهان شده و قریب دهند و اذ رأت الصيد از ناب
انتقال گرفتیم بر این شکار و درین راه تند را و پنهان شدنند از چیزی تا و را قریب
دهند و در صحاح است و درین شتری و جز آن که درین آن شکاری پنهان شود
و فرستند تا انداختن یافته تیر و شکارند از دایره زد گفته که باید معنی مهره راست و مشتق
از درایه معنی دفع کردن چه آن شتر و جز آن را بسوی شکار دفع میکنند و در نه ایست
درین شتری و فرکاری و جز آن که آفرار دل و جان و روان و حسی بکند تا بان مائوس
شوند بعد از آن در پس آنها مخفی شده آنها را شکار می کنند انشی و در البغیر و در دناک
شد بهشت شتر و آما سید کشت و در دره بهشتین مصدر از آن بوداری و نفاقه و در مع شعر
و نفاقه غدر دناک و آما سید بهشت و اذ رأت الناقة شعره و افرد او و نفاقه شیر را و بهشتان
و فرور هشت بهشتان را هنگام لحظه آوردن و نفاقه مد و مع صفت از وی و درو الطریق
بالضم گفتگی و شکارهای راه و در این وزن جوی نمی است و دنا و بالکسر و بالتحریک
نیز آمد و دفاء بر وزن سماء و دفاء و بر وزن کراهه به معنی گرم شدن و دنی از باب فوج
و گرم و دنا از باب تغفل و استندنا از باب استفعال گرم شده و دنا بالکسر نیز بر وزن
گرم اسم از آن آفا جمع و گویند ما علیه دنا فیست بر وزن روشن گرم و دنی گویند
ما علیه دفاء و چه آن مصدر است بخلاف دنا که آن اسم است و دنا الحائض پناه دیرار
گویند آنندی دنی من الحائض بنشین در پناه این دیرار و دنی بر وزن فعیل مرد

کرم جامه پوشیده * رجل دفآن بورزن فعلان را مرأة دفامی همچنین * در صحاح است
 تدفأ الرجل بالشوب از باب تغفل واستفأ به از باب استفعل و ادفأ به از باب
 افتعال پوشیدن مورد انچه کرم کند او را انتهى * ادفأه از باب افعل پوشانید او را
 دفاء یعنی جامه کرم و آن بورزن کتاب اسم مصدر راست مانند دفأه ارض دفئة و دفیئة
 بورزن فعلیة و مدفأه زمین کرم * يوم دفعی بورزن فعلی و روز کرم * ليلة دفیئة
 شب کرم * دفوت ليلةنا از باب کوم کوم شد شب ما * ابل مدفأه بفتح فای مخفف
 و مدفئة بکسر فای مخفف و مدفأه بفتح فاء مشد و مدفئة بکسر فاء مشد دختران
 بسیار پشم و پیه * در صحاح است مدفئة بکسر فای مخفف شصت و آن بسیار چه بعضی
 از آن کرم می کنند بعضی را به انقباس خود و بتشدید فاهم آمد * مدفأه بفتح فای مخفف
 دختران بسیار پشم و پیه و این مروی است از اصحابی شاعر می گویند * شعر * و کیف
 یصبح صاحب مدفآت * علی انتاجهن من الصقيع * دفعی بورزن عجمی بارانی که بعد
 شدت کوما بارد و در صحاح است بارانی که بعد ایام بهار و پیش از موسم کوما و تیکه
 سه بار ذغ از زمین رفته باشد و چیزی از آن نماند * و دفیئة بزیادت تا بورزن عجمیة غالة
 که پیش از موسم کوما برداشته شود * دفی بکسر یحیی دختران و پشه های دختران را انچه بدان
 نفع بردارند از دختران و در صحاح است شیر دختران و انچه بدان نفع بردارند از دختران در قرآن
 مجید است بکم فیهما دفی برای شهادت و رستوران یعنی شش و کارد و کوسهند پشه ها را انچه است
 و بمعنی عطیة بسیار * ادفأه بسیار * اد او را عطیة * در اساس است ادفآت فلان فلان
 بسیار کردم عطای او را و اد او را عطای بسیار شاعری گویند * شعر * قدفأ ابن
 مروان و دفأ ابن امه * یعیش به شرق البلاد و غربها * انتهى * ادفأ القوم مجتمع
 شمرم * دفأ بالتحريك كوزة پیشی * رجل ادفأ مرد كوزة پشت * امرأة دفأ بورزن
 همراء زن كوزة پشت * دز لسان العرب است ادفآت الابل علی عائنة زیاد شدند دختران
 بزیکسر * دكاه بالسكون دفع کردن و مزاحمت نمودن از باب منع * دكهم دفع کرد آنها را
 * تن اكوا از دحام رفتن افح کردند * دكاه القوم از باب مضاعفة مزاحمت کرد و قوم را دكاهت
 علیه الذين اتهمی کرد بروی قرضها * دناءة * بورزن کرامه و دنوءة بضم نین ناکس

و فرمایند بی باک شدن از باب منع و کوم و جل دق و دانی مرد ناکس و فرمایند بی باک
 و دانی نیز مرد لاغر و یاریک اندام و حقیر و ذمیمه نقصان و عصب و خصلت بد و ادناه
 بالفتح و ذناه بالضم جمع و دنا الرجل ناکس و فرمایند بی باک شدن مرده ادنا الرجل مرگب
 امر دنی شد مرده دنی از باب قرح کوزه پشت شد مرده ادنی مرگزه پشت دنا و بر وزن حمواه
 زن کوزه پشت و دنا و بر آنکه بخت از او بردن دنا و داه و بینه ای ادناه جمع داه الرجل
 یدار مثل خاف یخاف و ادنا از باب افعال بیمار شد و کویند قد دت یارجل و ادات
 بیمار شدی ترای مرده دایع و مدعی بیمار و دایعه و مدیعه زن بیمار و ادانه نازنا و مد
 او را به بیماری و در صحاح است که متعدی و لازم هر دو آمده و داه البذنب بیماری
 کرسکی و رجل ذیج بر وزن خیل مرد بیمار و دینه بز یادت نازن بیمار و داه بر وزن
 ساعه کرمی است قیاس مکه معظمه و موضعی است برای قبیله هذیل و ادوا بر وزن
 اسما و نیز نام موضعی است و دوا و بر وزن دحرجه شود و دوا و اخلاط آوا و
 از او زید منقول است که هرگاه کسی دامت کبی کوی ادات اداه و بر وزن اقمف
 اقامه و ادوات ادوا و بر وزن اکرمت اگر اما با تلهیل و بی تعلیل هر دو مستعمل است
 و در صحاح است به داه قبی او را بیماری آفر است یعنی صحیح و سالم است و هیچ
 بیماری ندارد مانند آفر

• فصل الزوال بالصحیح •

• داء • و بالفتح و یالمد و داء بزیادت ناز کردن و اضطراب نمودن در وقت بارد و لسان
 العزب است زجر کردن حلیم بقیه و انتهی و تداد و بر وزن دحرج و داء و بر وزن دحرجه
 اضطراب نمودن در وقت داء و بالفتح زن نوجوان لاغر و تمکین و سبک جان و ذرا و بالفتح
 آفریدن ذرا الله الخلق آفریدن خدا خلق را و ذرا الشیء بسیار شدن چیزی و ازین است
 اشتقاقی ذریه بهر سه حرکت و یای مشدد یعنی اولاد جن دانس خوا و از قسم
 ذکر باشد خوا و از قسم انث خوا مختلط از هر دو و ترک کرده است عرب همزه آنرا
 بسبب کثرت استعمال و ذراری و ذریات جمع و ذرحیث است خلق الله آدم
 حین خلقه و ضرب کتفه الیونی فآخرج ذریه بیهاء کانه الذر و ضرب کتفه البسری

فاخرج ذرية سوداء كانهم الحکم فقال للذی فی یمنه الی الجنة والذی فی کفیه
 الی السری الی النار والذی فی یمنه الی الجنة والذی فی کفیه الی النار
 اولاد سید فام را که مانایه مورچه بودند و بزود پوشانده چپ او پس برآورد اولاد
 سیه فام را که مانایا نکشت بودند پس فرمود برای کسانی که در جانب یمن او بودند راه شما
 بجهنم است و بایکند ارم و فرمود برای کسانی که در جانب یسار او بودند راه شما بسری
 دوزخ است و بایکند ارم و بعضی گویند که ذریه مشتق از ذر است بمعنی پراکندن
 چه حق تعالی پراکند و کرد اولاد آدم را بر روی زمین یا آفرید پراکند و بر روی زمین
 * ذرأة بالضم و ذرأها لتخویک پیوی یا ابتدای سفیدی موی که در مقدم سر ظاهر شود *
 ذریه شعره از باب فروع و منع سفید شدن موی او * آذر مردی که مویش آغاز کند
 به سفیدی * ذرأه و وزن حمراء زنی که مویش آغاز کند به سفیدی * کبش
 از راکبشی که در سرش سفیدی بود یا هود و گوش او بلیق باشند و تمام بدن سیاه
 * و اساس البلاغة است شاة ذرأه کوسفند سفید سر یا سفید رو * از راء از باب
 افعال در غضب آورد او را و ترسانید و حویص کرد انید او را بر چیزی و مضطرب
 کرد انید او را بسوی چیزی و جاری و روان کرد او را * در لسان العرب است از راء الرجل
 بضاحیه بزانکه بخت مرد و بر صاحب خود انتهی * از رأت الناقة فرود آوردن ناقه شیر
 در پستان * ناقه مذریع ناقه فرود آرند * شیر در پستان * بلغی ذرأ من خمر رسید
 مرأه از خمر و بعضی گفته اند بمعنی اندکی از قول شاعری گوید * شعر * اتانی من
 مغيرة ذرأ قول * و من عیسی قللت له کذا * در صحاح است بروایت بعضی ذرأت
 الارض تخم ایشانم در زمین زرع * ذریه صفت از ان شاعری گوید * شققت القلب
 ثم ذرأت قیه * هو الکفیم فالعالم الفطور * و روایت صحیح ذریه بی همزه است و در
 بعضی روایت ذررت بتکوار را هم آمده است در حدیث است و هم ذرأ النار بالفتح آنها
 پیدا کرد و شنید برای آتش * در صحاح است و من قال ذرأ النار بغیر همزة اراد انهم
 یذرون فی النار * و آن نیز بمعنی مانع و بود * گویند ما بیننا ذرأ نیست میان ما حائل
 * ذرأة با کسر خوانند و می بین را برای دشیدن شیر و لفظ ذرأه * ملح ذرأنی بالفتح و سکون را

و بخونك را نیز آمد • نمکی است سخت سفید ما خود از ذراته بالشم یعنی سفیدی
 و اندرانی بدال مبهله عطاس چنانکه در صحاح و قاموس است • و در اساس الجلافة
 است گویا منسوب است به ذرات و بذات الی و قرون • ذماً • بالفتح دشوار شدن و کسی
 • ذماً علیه از باب منع دشوار شدن بروی • تدیی • از باب تفعل بخشن کوشش را
 تمامه را شود و مجرد آن مستعمل نیست • ذیأت اللحم پنجم کوشش را تمامه را شد
 و از استخوان جدا گشت • تدی الجرح فاسد شد و خم و باره باره گشت • تدی الجرحه
 آما سید روی آورد بعضی گفته اند تدیی جدا شدن کوشش از استخوان به ذبح یا به فساد
 • فصل الرابع •

• ذماً •

• ذماً •

• راء •

• راء •

• راء • بر وزن دجوجه کرد انیدن یا جنبه انیدن حدقه چشم و نیز کردن نظرها
 • راء الحساب • التراب • و خشد ابرو سواب • راءات المرأة • یعنی پیرا
 و خشانیدن برود چشم خود را بر یکدیگر انیدن • امرأه راء بر وزن جعفر و راء
 بر وزن مصلح و راءه زیادت ناصفت ازان • در صحاح است از او زن • گویند
 راءات عینا هرگاه کسی بگرداند برود چشم خود را بر رجل راء العین بر وزن
 فعلل صفت ازان انتمی • راءه نیز خوانند بر وزن الکلمه راءه • راءات النجا •
 جنبه انیدن آفران دمه ای خود را و راءات المرأة دین زن در آئینه • راءه •
 بر وزن فاعله و راءه بر وزن فعلال دخو مریض آده • راءه • بالفتح نکهبانی کسردن
 و طبعیه شدن • راءات القوم و راءات لهم از باب منع و ارتبائهم از باب افتعال و راءاتهم
 از باب مفاعله نکهبانی بکردم قوم را و طبعیه شدم از برای شان در حدیث است
 مثلی و مثلكم گرچهل ذهب بر آله یعنی حال من و حال شما مانند مردی است که رفت
 برای نکهبانی قوم خویش • راءه • موقوف شد و بلند کردید • راءه • الشی بلند کردنی را
 • راءه • الارض اصلاح نمود زمین را • راءه • الشی بر ذشی را • راءه • جمع کرد از هر طعام
 و کوانی کرد در رفتار و برآمد بر مکان بلند تا نکهبانی کنند قوم را از اهداء • ارتبأ از باب
 افتعال همچونین • راءه • تو سیدم اندی و نکهبانی کردم او را • در صحاح است راءات الشی
 از باب مفاعله تو سیدم از شی انتمی • در اساس است از تبا الشی منی تغرب انتظار کرد

آفتاب را که کی غروب کند شاعری گوید: «شعور فظل موتماً للشمس تصوره» حتی اذا الشمس
 مالت جانباً مدلاً * انتهى * مرثیاً بالفتح و مرثیة یزیدات تا و مرثیاً یضم اول و فتح تا جای
 دیدبان * ربأت المریة و اُرتبتهما از باب افتعال بر آدم یزیداً * ربیع بر وزن کویم و
 ربیعة بر وزن کریمه طلیعه * ربانیا جمع * در صحاح است انی لا رباً یک عن ذل الامر یلند می دارم
 ترا ازین کار * این سکتیت گفته ما ربأت رباً قلاون ندانستم ارا و باک ندانستم
 از وی * ربانته از باب تفعیل بودم ارا * مرثیاً بالکسر نردبان * رباه بر وزن
 کرامت مطبوعه و آبدستان که از چهار تایی چوم سازند * ربوه * ربانضم اللهوا و کردن
 کوه را * ربنا العیقة از باب منع استوار کند کوه را * ربنا فلا بنا کما و فشر فلا نرا * ارجا
 اقامت کرد و روان شد * ربان یفتحتین نزد یک نزد یک نهادن شتر قدم را در رفتار * ما ربنا
 کبد * بطعام چیزی نخورد که تسکین دهد کمر سنگی ارا و این استیصال مختص است
 بلفظ کبد و اکلمة نفی * اُرتبنا از باب افعال خند کرد و ضعف و سستی * ربنا * بالفتح
 در شیدن شیر و چیزی توشن تا بسته شود * ربنا اللبس از باب منع فعل ازان و نفی است
 در ربنا المیت * ربیعه جغرات * الربیعة تغثا الغضب جغرات می شکند خشم را
 * ربنا بالفتح و اُمتختن و قم یزبون ذاهب آنها می آمیزند رای خود را * ربنا القوم
 ساخت برای آنها ربیعه یعنی جغرات را * ربنا غصبه قوز و تشبیه خشم او * ربنا البعیر
 رسید شتر را ربیعه و آن بیماری است که در دوش او پیدا می شود * ربنا اللبس جغرات
 کرد شیر را * ربنا الرجل شودم مود را بعد مرگ او * اُرتبنا اللبس از باب افتعال
 جغرات شد شیر * اُرتبنا اللبس از باب افعال همچنین * اُرتبنا علیهم امر هم آمیخت
 بر آنها کار آنها * اُرتبنا فی رائه آمیخت در رای خود * اُرتبنا الربیعة نوشید جغرات را
 * ربنا بالفتح قلت زیر کی و تیزی خاطر و بهی حق * ربیعه همچنین * ربنا بالضم سیاه
 و سفید شدن * کبش اُرتبنا کبش سیاه و سفید * نعجة ربنا * میبش سیاه و سفید * ارجاء * در
 تاخیر انداختن کار را * ارجاء الامر فعل ازان * و در قرائتی آمده است و آخرون مرجعون
 لا مرالله دیگران در تاخیر انداخته شده اند تا فرود آورد حق تعالی بر آنها الحجة خواهد
 و از همین محاوره است مرجعة بر وزن مرجعه و آن فرقه ایست از فرقه های مسلمانان

چه قابل تاخیر و تعذیب معاصی اند و گویند ایمان قول و بلا عمل است که یا مقدم می کنند
قول را بر عمل زیرا که کان میبردند که اگر نماند از قول و در وقت انداختن آنها را ایمان و نقطه
نجات بخراشد داده و صحاح است گویند رجل مرجی مانند مرجع و نسبت بسوی آن
مرجی است مانند مرجی دین رقی است که بهمه استعمال کنند و هرگاه بهمه استعمال
نکنند گویند رجل مروج مانند موط و آن ذرقه را مرجیه بتشدید یا گویند چه بعضی
عرب از جهت احتیاط و تقویت گویند و همزه نمی آرد صاحب قاموس گویند هرگاه
این لغت را بهمه استعمال کنند رجل مرجی بالتشدید گویند نه مروج مانند موط چنانکه
جوهری کان برده و هرگاه بهمه استعمال کنند رجل مرجی بر وزن مرجع گویند
و آن ذرقه را مرجیه بهمه و مرجیه بتخفیف یا گویند نه بتشدید آن چنانکه جوهری
کان برده و دلبان العرب است که این برخی گفته که اگر مراد جوهری از تشدید پای
مرجیه نسبت بسوی مرجیه بتخفیف یا است پس صحیح است و اگر مراد از مرجیه
مثل دین آن طائفه است صحیح نیست چه تشدید یا جایز نیست مگر در صورت
نسبت بسوی آن طائفه و گفت همچنین سزاوار است که گفته شود رجل مرجی و مرجی
در نسبت بسوی مرجیه بهمه و مرجیه بپای مخفف آنتمی و ذوق به است
از این سبب که گفته می شد در رجل مرجی و هم المرجیه و اگر خواهی بگوئی مروج
و هم المرجیه و گفت در نسبت بسوی آن مرجی می گویند از قول کسی که بهمه
استعمال نمی کند و کسی که بهمه استعمال کرده در نسبت مرجی بهمه گویند آنتمی
و ارجات النافه نزدیکش که بجه آرد نفاقه ارجاء الماثر نیاف چیز را شکازی
و توك همزه زنی است در همزه این محاوره ها و رداء یا کسر یاء و مدد کار قال
الله تعالى ارسله ممي رداء صدقني و بمعنی ماده و تشکیر آن باره رداء به از باب منع
گردانید و در برای آمدن دکار و قوت زعم اذ و الدائم راست گردید و از باب ستون
و آرد الدائم از باب افعال همچنین و رداء همچنین اند اجبت بر وی سنگ باره رداء الابل
نیک خد مت گردست و انرا و آرد آه مدد کرد و آرد آه مدد کرد و آرد آه مدد کرد و آرد آه مدد کرد
و گویند لغتم تو ذم علی مائه گویند از آن زیاد می شرفد از یکصد و آرد السمر و دشت

پرده راه آرد آه تسکین داد او را و فاسد ساخت و قرار و آرام داد او را * آرد الرجل
 کار فاسد کرد مرد و یار سید بکار فاسد * رد آن باب کرم فاسد شد * رداءه بوزن کرامت مصدر
 از آن * ردیع بمعنی فاسد * آرد آمد بد و ههزه بوزن انصبا و جمع * رذا * بالفتح یافن
 چیزی از مال * رزاه مال از باب منع یافت چیزی از مال او * ارتزاه مال از باب افتعال
 ههچنین * رزأ بالفتح نیز بمعنی یافتن خیر * موزنه بوزن موعظه ههچنین * رزأ یافت
 از وی خیر را * رزأ الشیء ناقص کرد شیء را در حدیث است انما مارزأ من ماء ك شیخا ما ناقص
 نکردیم و نه گرفتیم چیزی از آب تو * رزیه بوزن خطیعه بمعنی مصیبت * موزنه
 بوزن موعظه ههچنین * رزأ بالفتح و رزأ یا جمع * رزکنه رزیه رسد او را مصیبت
 * در حدیث این ذی یزن است فحسن و قد التهنئة لا ردقن انما رزئة مارمولان
 تهنئت ایم نه رسولان مصیبت * مارزئه از باب سجع ناقص نکردیم آنرا * ارتزأ الشیء
 از باب افتعال ناقص شد شیء * موزن بالتشدید کریمانیکه که خیر آنها بمردم رسد
 و قومی که نیکان آنها مرده باشند * رشا بالفتح جماع کردن از باب منع * رشا المراءاة
 جماع کرد با زن * رشا الطبیبة بجه زائید ماده آهو * رشا بالتحریک آهو بره که قوت
 گیرد و همراه مادر رود * ارشا بالفتح جمع * رشانیر درختی است که بلند می شود از
 از بالای انسان و گیاهی است مانند قنوه * رطا بالفتح جماع کردن از باب منع
 * رطا المراءاة جماع کرد با زن * رطا سلحه انداخت پلیدی را * رطا بالتحریک حق و کولی
 * رطاع بوزن فعل احق و کول * رطا بوزن کتاب جمع * رطاه رطا بوزن
 حمر آه زن احق و کول * رطأت المرأة لایق جماع شد زن * استرطا الرجل از باب استفعال
 شد مرد رطاع یعنی کول * رقا * بالفتح پیوستن بریدگی و دریدگی جامه * رقا الثوب
 از باب منع فعل از آن * رقا بوزن شد در قوساز * رقا السفینه نزدیک کرد کشتی را
 از کنار دریا * مرقا بالفتح و بالضم جای بکنار آمدن کشتی * رقا الرجل تسکین داد
 مرد را * رقا بینهم اصلاح کرد میان آنها * ارقا از باب افعال میل کرد بسوی او * ارقا شانه کرد
 و نزدیک شد و ملارات کرده * ارقا الرجل از باب مفاعله ملارات کرد مرد را * ارقا الیه
 پناه برد بسوی او * ترقا و اعلی امور موافقت کردند با هم بر کاری * رقا بوزن کتاب

رفاء

رما

ما زرداری و التیام و قراهم آمدن پیرا کندگی * رفا * ترفعه و ترفعا گفت ادرانه
 رفا و رسین یعنی دعا کردن را بر موافقت زن و تولد فرزند آن و این از عادات عرب
 بود که متزوج رانه رفا و رسین یعنی برای موافقت زن با شوهر و برکت و نجاتی
 می کردند و در حدیث نهی آمد * است از آن نصیب آنکه عادت مشرکین بر وی بود
 و منقولست گفتن سبحان الله و انا لله و انا اليه راجعون و جمع بین کمالی حیوه و رفی و روز
 یلمعی کسی که دلش از ترس کشید * شد و شبان کوسه بدان ششتر مرغ رنده و آفری
 رمند * و روگردانند و قام غلامی است حششی * بر فاء بود زن و منع نام مولای
 هم چون الخطاب * رفا * بالفتح و رقه بود زن و تعدد خشک شدن و ایستادن اشک چشم
 * رفا * الهمع از باب منع خشک شدن و ایستادن اشک چشم * رفا * دمه خشک شدن خون او
 و ایستاد * و رفا * الله دمه خشک کند و ماکن گرداند حق سبحانه تعالی اشک او را * و رفا *
 الله دمه خشک نکند حق سبحانه تعالی اشک او را جبرو گویند * شعره یکی د و بل لا یروقی
 الله دمه * الا انما همکی من الدل د و بل * و رقه بود زن صبر و آنچه نوح احست گذارند
 تا خون را بند کنند * و رما * اسف و فی الحدیث لا تسرا الا بل فان قهبا رقه الدم
 دشنام من هیهو شتران و آنچه رقه دم است یعنی داد و میسرند و دیشا پس باز
 می دارند و محسن خون را * و صاحب قاموس گویند این قول اکثم اشک نه حدیث
 چنانکه جوهری گمان برده * و د و سامان است که قول قیس بن عاصم اشک که بر
 خرد و گفته * و رفا * العرق یلبس درك * و رفا * بالفتح و رقه بود زن و تعدد مصدر از آن
 * و رفا * العرق از باب فعال بلند کردن * و رفا * بینهم فساد کردن میان آنها و اصلاح کردن
 * رفا * بزرگ صاحب مصدر از آن * و رفا * بالكسر نزد بان * و رفا * الی درجة و المرافاة
 بر آمدن و زینه و نزد بان * و رما * بالفتح و رما * بود زن و تعدد اقامت کردن لیجای از باب
 منع * و رما * الرجل بالمكان اقامت کردن در مکان * و رما * الاول بالمكان اقامت
 کردن شتران در مکان * و رما * الغنم علی مائة زیاد * شد کوشند بر یکصد * و رما * علی
 مائة از باب افعال همچنین * و رما * الخیر کان بود خبر را و تحقیق کردن آنرا * و رما *
 الیه از باب افعال نزد يك شدن نسوی او * و رما * الا خا و رما * دیدم درم و رما *
 الیه از باب افعال نزد يك شدن نسوی او * و رما * الا خا و رما * دیدم درم و رما *

آن خبرهای باطل و بیبوده * رَأَى بِالْفَتْحِ تَكْرِيبًا مِنْ أَنْ يَأْتِيَ نَكْرِيَةً
 بسوی او * جاء فلان يوناني مشيئة آمد فلان در حالیکه کواشی میگوید در رفتار خود
 * یرثا یعنی جناب و رقص یا ذکر کرده خواهد شد * رَهْمًا * بُرْزَن ذِجْوَةٍ ضَعْفٍ وَشَسْتِي
 و کران کردن يك تنك بار را از دیکوی و اشك ناك شدن چشمها از مشقت و محبت
 یا بسبب پیروی و فاسد کردن رای را از استوار نگودن افراد بود اِشْتَن بَارِ رَأَا اسْتَوَاهُ
 بسته به نظر ریکه بخنبد * تَوْهِيًا مَضْطُوبٌ شَدَّ وَتَخْنَمِيْدٌ * تَوْهِيًا مَشِيئَةً جَنَمِيْدٌ در رفتار
 خرد * در صحاح است تَوْهِيَاتُ الْمَوَاتِ فِي مَشِيئَتِهَا جَنَمِيْدٌ زَنَ دِرْ فِتَا رِخُودَ جَنَانِكِه
 خرمایند را زمی جنبید * تَوْهِيًا السَّحَابِ آمَادَةٌ بَارَانِ شَدَّ اِبْرُ * رَهْمًا السَّحَابِ
 از باب فَعْلَلَةٍ فَجَعَلْنِي * تَوْهِيًا فِي اَمْرٍ قَصْدٌ كَرْدَ كَارٍ رَاوِيَا مَانِدَ اَزَايِ وَا رَا دِه دَارَد
 که کند آنرا * رَا * بُرْزَن مَادَ رِخْتِ اسْت * رَاةٌ بِزِيَادَتِ تَائِيْكِي * اَرَا اَلْمَكَانَ يَسْتَبِيَا شَدَّ
 در مکان در رخت راء * رَا * نِيْزَ كَفَ دِزِيَا * رَوَا قِي اَلْاَمْرَ تَامَلٌ كَرْدَ دِ زَكَار وِ بَرُوْدِي
 جواب نداد * تَرْوِيَةٌ وَتَرْوِيْعٌ مَصْدَرُ اَزَان * رَوِيَةٌ بُرْزَن خَطِيْعَةٌ وَرَوِيَةٌ بِمَشْدِ يَدِيَا
 فُكُوْدَانْدِ يَشَه * تَرْوِيَةٌ * رَهَا كُزْدَن اَزْ كُرْ فُشْرْدَن * رِيَا * رَهَا كُودَا وَا رَا بَعْدَ اَزْ كَاو
 فُشْرْدَن * رِيَا قِي اَلْاَمْرِ يَرْوَا قِي اَلْاَمْرِ * رَايَا * اَزْ بَابِ ذِجْوَةٍ تَوْسَمِيْدٌ اَزْ وِي
 * رَا * لَفْتِي اسْتَفْ ذَرَايِ * رِي يَالْاَكْسَرُ اسْمُ اَزَان

* فَضْلُ الزَّوَا *

* زَاوَةٌ * بُرْزَن ذِجْوَةٍ تَرْسَانِيْدَن * زَاوَا الظَّالِمِ بُرْزَدِي رَقَّتْ شَتْمُ مَوْغِ سَزُودَم رَا
 بَلَدَن كُودَه * زَاوَا الشَّيْ جَنَمَانِيْدِ چِي زَاوَا تَرْسِيْد * تَزَاوَا مَنَه خُورْدَن وِ دِخُودَن
 بَرَايِ اَز اَز بِيْم وَخُوفِ دِ تَرْسِيْد اَز وِي دِيُو شِيْدَه شَدَّ * دِرْ تَهْدِيْبِ اسْت تَزَاوَا اَلْمَوَاةُ
 بُرْشِيْدَه شَدَّ زَن * جَوِيُو كَرِيْن * شَعْرٌ * قَدْ نَوَقُتِيْدِي جَمَالًا زَانَه خَفَرٌ * اِذَا تَزَاوَا اَلْاَمْرُ
 اَلْعُنَا كَيْسٌ * تَزَاوَا الرِّجْلُ رَفَعَتْ بِجَا لِمَكَّة مِي جَنَمَانِيْدِ جَوَانِبِ خُودَ بَهْ هِيَا تَ كُوتَاهِ قَدَان
 * قَدَرُ زَاوَا بُرْزَن عَلَا بِلْطَةً وَعَلَا بِلْطَةً دِيَكِ بُزْرَكِ كِه بُرْدَا رَدِ كُوشْتِ يَكِ شَعْبُ زَا *
 جَوِيُو اِيْن مَعْنِي زَا دِرْ مَعْتَلِ ذِكْرِ كُزْدَه * وَصَاحِبِ قَامُوسِ كُوِيْدِ كِه اِيْن اَزْ خَطَايِ اَوَسْت
 * زَا * بِالْفَتْحِ زَدَن اَزْ بَابِ مَتَع * دِرْ لِسَانِ الْعَرَبِ اسْمُ زَا مَائِلَةٌ سَوْرُ زَا وَا رَا صَدَقَاتُ زَا اَنْتَمِي

• زنا •

• زوا •

• ساء •

• زنا • الفاتق کز دار و زار خرم یا بر روی نقد کرد چنانکه این سبب گفتن زنا الیه پناه برد
 بصری او و تکیه کرد بر وی • زکا • جایزیته جماع کرد با جاریه خود • زکات • الفاقه بر لدا
 انداخت • فاقه لیجه • خرد زایش هر ذریای خود • زحل • زکا • وزن • سود • زکا •
 بر وزن • موز • زکا • المقدمه • ترا فکرو زود نقد کنند • در میا راه • از د کلمه حق • از باب
 استعمال گرفت • از وی حق خرد راه • زنا • بالفتح • وزن • بر وزن • قعود • پناه • کوفی • از باب
 منع • زنا • الیه • پناه • گرفت • بصری • از • زنا • از باب • استعمال • پناه • داد • راه • زنا • النحل • بر آمد
 بر کوه • از نا • بر آورد • از نا • بر کوه • زنا • الظل • کوتاه • شد • سایه • و نزد یک • شد • بعضی
 از آن • از بعضی • ظل • زنا • بر وزن • چمن • سایه • کوتاه • این • مقول • در صفت • شعرا •
 می • گویند • شعر • زتر • لحن • الظل • الزنا • رؤسها • و کسبها • فیه • و من • صحایح • زنا • الیه
 نزد یک • شد • باوه • زنا • من • السجین • نزد یک • شد • از اینجا • زنا • الرجل • طرب • کرد • مرد
 در صفت • خورد • و چسبید • بر زمین • زنا • بر له • بند شد • بر له • از نا • باز داشت
 بر له • راه • زنا • بر وزن • حساب • مرد • کوتاه • قد • و موضعی • است • با زنا • از نسد •
 بر له • را • در حدیث • است • نمی • آن • یصلی • الرجل • و هو • زنا • باز داشت • شد • است
 مرد • از نماز • کردن • و حالیکه • از باز داشت • باشد • بر له • راه • تزنی • تنک • کرد • اندین
 • زنا • علیه • تنک • کرد • از راه • زنی • مشکبزه • کوچک • زوا • النبی • بالفتح • هلاکی • مرک
 • زوا • ال • هر فلان • او • کرد • اندین • فلان • را • زمانه

• فصل السمن •

• ساء • هر وزن دحرجه ساء بر وزن ساء لصال و جگر کردن خرد را تا با زمانه یا خواندن
 خرد را به ساء تا آب نوشیدن در آن شود • ساء • ساء • بالحمار • فعل • از آن • نساء • ال • امور
 از باب • تفاعل • مختلف • شد • کارها • ساء • بالفتح • ساء • بر وزن • حساب • و ساء • بر وزن
 مجمع • خریدن • می • و در صحاح • است • خریدن • می • برای • نوشیدن • ساء • الخمر • از باب
 منع • خرید • شراب • راه • است • الخمر • از باب • استعمال • سچنین • در صحاح • است • استعمال • این
 در غیر • خرید • نیا • است • انتهی • ساء • بر وزن • شد • آدمی • فروش • ساء • الخمر
 سوخت • برست • را • تا • زبانه • زد • بر کشید • پوش • را • و مصافحه • کرده • ساء • النار • الخمر

سوخت آتش پوست را و تغییر داد آن را * انسباً الحجد از باب انفعال باز شده
 پوست * سبأ بوزن جمل به صرف و منع آن نام شهر یثرب و لقب ابن یثرب
 بن یعرب بن قحطان و نامش عبد الشمس بود و عامه قباثل بن من از نسل اوست
 و لقب والد عبد الله که منسوب است بسوی او طایفه سبأیه از غالیان * سبأ
 بوزن کتاب و همیشه بوزن کونیه می خوانند بن ثابت گوید * شعور * کان سبینه
 من بیت راس * بكون مزاجها حسل و ماء * در صحاح است گویند سبأ ذلک علی عین
 کاذبه هرگاه بکند و بپرسد و بگوید * انسباً لا مرا الله فردنی کرد برای
 امر خدای * انسباً علی الشی منقاد شد برای شی دل او * سبأ * بوزن مضمر
 یعنی راه * و در صحاح است راه در کوه * سبأ الجبینه بالفتح پوست مار
 * تفروایدی سبأ و ایدای سبأ پریشان شدند او را * و سبأ مخفف سبأ نیست
 بلکه الفتن بدل از همزه است و وجه ضرب مثل با او را * سبأ آن است که هرگاه
 مکانهای آنها غرق شدند و باغهای آنها بر باد رفتند آنها پریشان شدند
 * سبأ * بالضم شعور بعید * گویند ترید سبأ اراد * شعور بعید داری
 * سبأ بقصوه همزه و تقدیم بای موحده بوزن و فتح تایی مثلاً فوقانیه کسی که سرش
 در آن بود مانند کوبخ در آن خانه که از آن سازند * سبأ * بالفتح نساختن برای آتش
 زود یک مکانی که بر آن افرخته شود * سبأ النار و سبأها از باب تفعلیل فعل از آن
 * سبأ * بکسوسین و سکون نون و فتح دال و سکون همزه و زیادت و او سفاد و زیادت
 تا مرد سبک و دلیرو اقدام کنند به کارها و بار یک جسم با پهنائی سر و بزرگ سوز و یعنی
 ماد * کرک در زنی فتلوا است * سبأ اوون جمع * سبأ * بالفتح و سبأ * زیادت تا
 بیضه سبک و ماهی و بالکسوت نیز آمده * جرادة شروع ملخ بیضه نهند * سر و بوزن کتب جمع
 و سر بوزن سکون نیز آمده و آن نادر است چه قول جمع تکسیرش بوزن فعل نیامده است
 * سرأت الحیراة از باب منع و سرأت از باب تفعلیل بیضه نهاده ملخ * سرأت المرأة بسیار شد
 او را * سرأت المرأة از باب تفعلیل همچنین * سرأت الحیراة نزدیک شد که بیضه نهاده ملخ
 * ارض مسزوة زمینی که دزدان بیضهای ملخ بسیار بود * سبأ * بالفتح جماع کردن از باب منع

مشاء

سلطان

سما

بسطاً الزمراً فذل ازان هـ ملاه بالفتح و رغن کشیدن از مسکه به طبع هـ سلا السمن واسترو
السمن از باب افتعال کشیدن و رغن را از مسکه بعد از طبع هـ ملاه بر وزن کتاب اسم ازان
هـ اسله بر وزن اجتماع جمع هـ سلا السمن فسر و کشید و از بر آورد و رغن ازان هـ سلا مائه
سوطه زار و احد تا زیانه هـ سلا مائه درهم بزودی نقد کرد از رایکصد درهم هـ سلا بهر وزن
قرا جار خرمایین و پرتده ایست و یکبارگی است مانند خار خرمایین هـ سلا الجبل مع و کشید
از تله و رغن سلا یعنی خار و هـ سلاطاً هـ بلند شدن بوجیزی برای ذین هـ سره هـ بالفتح
وسوایه بر وزن ساء و شواءه بر یادت تا و سرایه بیا و سرایه به بر وزن کو اهیست و مساه بر وزن
مقال و مساهه بر وزن مقالة و مساهه بیا و مساهیه بر وزن کو اهیست اندر هکین کوزن کسی را و کاری
کردن که مکروه دارد آنرا از باب نعو هـ ساه افلا و هکین کوزن را هـ استاء الرجل از باب
افتعال اندر هکین شد و هـ بالضم اسم ازان و بمعنی بیضاری بوی و هر آفت وضع بعض
و بمعنی آتش و ازین است در قراءه بعضی ثم کان هافیه الی بین آسا و السوء انجام
کسانیکه شوك کردند آتی و زخ است و در قراءه های دیگر سوهی بر وزن حسی
آمده است و آنهم بمعنی آتی است و صل حسنی هـ هذا رجل سوء و رجل السوء بالفتح
به اضافت شاعری گوید هـ شعره و کنت کذ ثب السوء لما رای دماه لبا حبه و ما آحبال
ملی اللم هـ و صحاح است احسن گفته که نمی گویند الرجل السوء و گویند الحق المبین
و حق المیقین چه سوره رجل نیست و یقین همان حق است و نیز گفته است که نمی گویند
هذا رجل السوء بالضم هـ و علمهم دائرة السوء بالفتح و بالضم بهر دو قراءه آمده
بمعنی فروخت و زرد و لا کی و فساد هـ لاخیری قول السوء بالفتح و بالضم نیست بهتری
در قول قبیح هـ و کاه فتح دهند بمعنی قول قبیح است و هر کاه صمد فند بمعنی قول
سوء است و همچنین است نظرت نظر السوء بالضم بمعنی ضرواست و بالفتح بمعنی فساد
هـ آساءه از باب افتعال فاسد کرد آنرا آساءه الیه بدی کرد باری هـ سوءه بالفتح و وزن
و در ضرائع و دعوی زشت هـ صوابه بالفتح و بالمد هـ یحیی هـ میثقه بدی اصلن سیمونه
برادر را بیا بدل کرده ادغام کردند و لتخفیف هم می آید مانند هین و هین و لیس
و لیس طوی گوید هـ شعره و لا یخزون من حسن بسیع هـ و لا یخزون من غایط بلین هـ

سواء قبیح شد * سواء بر وزن «سحاب مصدر ازان» اسماً مرد قبیح * سواء زن قبیح
 * سواء اظلیه صنیعه از باب تفعیل قبیح کرد فعل او را و گفت بد کردی * بنو سوءة
 بالنسب قبیله ایست * سواء بر وزن «خوافة نامی است» و الخیل تجری علی مساریها
 اسهان روان می شوند با عیبهای خود یعنی هر چند عیبها دارند لیکن نجابت
 و کرم آنها را می انگیزد بر روانگی * سعی * بالفتح شیو کرد آمد * و اطراف پستان
 پیش از فرود آمدن شیو و با لکسوز نیز آمد * و هیو کوید * شعور * کما استغاث بسی فزع غیظاً
 خاف العیون و لم یظفر به الحشک * شیأ الناقة از باب تفعیل در شید سی ناقة را یعنی
 شیر کرد آمد * و اطراف پستان * تسبیات الناقة از باب تفعیل فرود آورد ناقة شیو را
 بی درشیدن * و در صحاح است از فرا که آن شیر را سعی گویند * انسیأ اللبن از باب
 انفعال فرود آمد شیر بی درشیدن انتهی * تسبیات الامور مختلف شد کارها * تسبیأ
 فلان بحقی اقرار کرد فلان بحقی من بعد از انکار

* فصل الشین *

* شأ شياً * بالفتح شین و شر شراً بضم شین خواندن خر را بسوی آب و نه جو کردن
 گویند و خسر را بوزن ای روان شدن یا شر شود یا لضم خواندن گویند و از ای
 خوردن یا نرو شیدن * شأ شأ از باب دحرج گفت او را شوشو * شاشاء بر وزن فعل ل مصدر
 ازان شاشات النخلة قبول نکرد خر ما بن کشن را * شاشاء بر وزن حوا خر ما بن که خسته اش
 سخت نشد * یا شد و خر ما بنان دراز * تشاشأ و ایزیشان شدند * تشاشأ امر هم پیست
 و خوار شدن کار آنها * شياً * بالفتح بر وزن فاعل * شاسی * سخت وسطه * در لسان العرب است
 مکان شاسی مکان سخت و مطهر * شطأ * بالفتح خر ما بنان کوچک و گشت گرجک یا
 برك گشت * شطوء بر وزن تعرد جمع شطأ الزرع از باب منع بر آورد گشت شطوء را
 یعنی بر که را * شطأ بالفتح و شطوء بر وزن تعود مصدر ازان در قرآن است کزرع اخرج
 شطأه * اخفش گفته شطأ در اینجا بمعنی طرف است * و قرأ بکفة که بمعنی خورشید است
 * و زجاج گفته که بمعنی نبات است * شطأ الشجر انچه بر آید کرد بمعنی درخت از شاخها
 * شطأ جمع * شطأ الشجر از باب افعال بر آورد درخت آشفاء را * شطأ الرجل

بالغ شد پس مردی کشت مانند او شطاً الهو کرانه رود شط و بختین جمع
 و شاطیئ فیو کما وروده شراطی و شطآن بالصم جمع شطاً الرخل برقتار آدم مرد
 و کما وروده شطاً الساقست بالان و امر فاقه شطاً امراً ته جماع کرد باز ن خود
 و شطاً المعبر الحمل کوان یار کرد شتر راه شطاً الرجل بالحمل ترا فاشد مرد
 و رابه شطاً تبه الام افکنند او را مادره کویند لمن الله اما شطاً تبه و فطأت
 انست حدای تعالی بر مادر می که افکنند او را شطاً فلان فیه کرد بر فلان شطاً الرا دی
 از باب تفخیر و ران شد هود و جانب ورده شطیائی رائه صف ز سنی کرد در رای خود
 و شاطاته از باب مفاعله رخم بر کما ورودی و اردخت بر کما رد یکره شطاً بها افتح
 و شقره و روزن سرور بر آمدن دندان شتر از باب متع و شطاً ناب الهمبر بر آمد
 دندان شتره شطاً نر اسه کفایت سراد را بر ایشان کرد سراد رابه مشطاً یعنی شانه
 و در صحاح است شطاً نمره بالمعظم بر ایشان کرد موی او رابه شانه امتمی و مشطاً بالفتح
 فوق سره شطاً نه با عصا رسانیدم عصا را بر مشطایعی فرق سراده مشطاً بالکسر شاحی
 ناریک مانند جوالد و زی که بر آن مشاطه کیسوی زبان را بسیار ایره مشطاً
 و روزن منبر و مشطاً و روزن محبوب و مشطاً و روزن مکنسه و مشطی بالکسر شانه
 و شطاً بالفتح مانند شطاً بر آمدن دندان شتر از باب منع و شطی قفده از باب روح
 کفید شدن ناخنهای او و اسکات الشجره و نصوفها و آوردن رخت ششاد های
 حرد راه شطاً بهر سه حرکت اول و سکون دوم و شطاً و پروزن شناس و مشطاً
 پروزن مصد و مشطاً پروزن موحده و مشطوه و پروزن مقدرة و شطآن بسکون نون و شطآن
 بالتحریک دشمنی کردن از باب منع و منع شطاً دشمن دانست او را و در صحاح است
 شطآن بالتحریک و بالتسکین هر دو آمد و قول الله تعالی شطآن قوم به هر دو روزن
 خوانده شد و این هر دو روزن شطاً اند لیکن شطآن بالتحریک شطاً باعتبار معنی است
 چه فلان بالتحریک از تنهای چیزی است که در معنی آن حرکت و اضطراب نمود مانند
 ضربان و حلقان و بالتسکین شطاً باعتبار لفظ است چه هیچ یکی از مضاد برین
 روزن نیامده است ابو عیید گفت شطآن بی همزه مافند شطآن است و شعرا حوص را

و شطاً

و شطاً

شطاً

شاهد آورده * شعور * وما العیض الّا ما تلذّ و تشتمی * وان لام قبیله ذوالشنان و قنّدا *
 انتمی * رجل شنائیة و بزوزن فعالیتة و شناعه و بزوزن فعال چنانکه در تهنیدیب است
 و شناسان بزوزن سکران مرد دشمنی کنند * * امرأة شنائیة و بزوزن فعالیتة
 و شنائی بزوزن فعلی زن دشمنی کنند * * در حدیث کعب است یوشک آن یزدی
 عنکم الظالمون و یفیض فیکم شنان الشتماء گفتند چیست شنان شتماء گفتی سردی
 و استیباره کرد شنان را برای سزدی زیرا چه دشمن داشته میشود سردی در سرما
 و بعضی گفته اند مراد از سردی سهولت امور و راحت است چه در آب کنایه می کنند
 به برد از راحت و معنی حدیث آنست که قریب است که برد داشته شود از شما طاغوتان
 و سختی و اسیر شود در شما دشمنی یا راحت * شنائی الرجل بصیغه مجهول دشمنی
 کرده شد مرد * مشنوم دشمن داشته شده اگر چه مجهول بود * مشنوم بزوزن مفعول بالفتح
 قبیله اگر چه مجهول بود را بواسطه دوری واحد جمع و مل کو و مونث و یاکسی
 که دشمن دارد مردم را * مشنوم بزوزن محراب کسی که دشمن دارند او را مردم
 * صاحب قاموس گفته که اگر گفته می شد مشنما کسی که بسیمایا کند کارهای را که بسبب
 آن دشمن دارند او را مردم هر آینه نیک می بود چه مفعول از صیغهای میالفة
 فاعل است * شنوم بزوزن مفعول به فتح فاعل از آلاءش زدی داشتن از آلاءش
 و در این معنی بطم نیز آمده * گویند رجل قبیله شنوم * مردی است که در وی دوری است
 از آلاءش * در صحاح است از همین معنی است از شنوم * قبیله ایست از یمن
 و بتشید و از بی همزه نیز آمده شاعری گویند شعر * نحن قریش و هم شنوم * بنا قریشا
 یتم النبوه * در قاموس است از شنوم و قبیله ایست و بتشید و از نیز آمده بنامید * شد
 بان بسبب علتی که میان آنها بود * شنائی به زه و شتری و از بی همزه منسوب
 بسری آن سفیران بن ابی زهر شنائی و شتری نیز گفته اند و زهر بن عبد الله شنوی
 صحابی اند * شنعی لحدقة از باب فوح داد او را حق از راه شنعی به اقوار کرد بان یاد او را
 حق او را بری شد از وی * شنأ از باب منع و نیز همچنین فو ز د ق گویند شعر * فلو
 کان هذا امرنی جاهلیة * شنعت به او غص بالماء شارب * شنعی الشیء بر آورد شیء را

و شرانی الاله مالی که بدان مخمیلی نکند گویند شمس و استلشد است پس بخشید می شود
 و شان بن مالک شاعری است و نشان از باب تغافل نام دهمی کردند و در صحاح
 است قول عرب لا انا لانه و لا اب لشانه ای لمقتضی مباد بد و برای دهمین توره این
 سبکت گفته گمايه است از قول عرب لا انا لك و شانه و پشور و پشوی قلب شانی سبکت کرد
 در من راند و هکیم کرد و در تعب انداخت موا و شوت به پروزن قلت در تعجب
 انداخته شد م و شادان شدم و شمان پروزن شمعان بالتحريك موز در زمین
 و مشینه و پروزن و یعه و مشاء و پروزن شناخت و مشائیه پروزن کرا هیبت
 و یعی بالفتح معنی ابراهه کردن و شبیه پروزن شبیه اسم ازان و کل شی
 شبیه الله هو امرنا براده خداست و شقی بالفتح چهو شقی بضم شین و شقی
 بکسر شین تصغیر آن نه شری یا لفتی است و دی منقر ل ازاد وین من موشی
 نحوی و اشیاء به منع صرف و اشارات و اشاری جمع آن و در قاموس است
 اشاری اصلش اشاری بود به یا و قول جوهری که اصلش اشاری بود به و و با
 غلط است چه صحیح نیست ابد ال یاء اول به و به نسبت بودن آن اصلی فتمیز آید
 چنانکه در جمع ابیات اباییت گویند و یا را که بعد الف است و به و بدل نمی کنند
 و جمع آن پروزن اشایانیر آمده و اشیا یا را هم ردایت کرده اند و اشاء و غروب است
 چه در لغزشی ها نیست و حکایت جوهری از خلیل که اشیاء پروزن فعله و است
 و آن جمع بر غیر واحد خود است مانند شاعر و شعراء تا آخر حکایتی است مستمل چه مذهب
 حللیل را بر مذهب احقن زده و میان خود امتیاز نکرده و میرا که احقن کن می برد که اشیا
 پروزن آفراده است و آن جمع بر واحد مستعمل خود نیست مانند شاعر و شعراء که آن
 جمع بر غیر واحد خود است چه فاعل جمعش پروزن فعله نمی آید و اما حللیل کن می برد
 که پروزن فعله است و آن فاعل است از افعال بدل او و جمع واحد مستعمل خود است
 و آن نمی است و اما کسائی کن می برد که پروزن افعال است مانند فرخ و فراخ
 و عدم انصراف آن بعضی کثرت استعمال است چرا که مشابه است به فعله و پروزن
 جمعش پروزن اشیا و ات پس مانند صحراء و صحراوات شد و لازم نمی آید بومرئیه از

• شاء •

• شیا •

که ابناء و اسماء غیر منصرف شوند چنانکه چهره‌ی کان برده چنانکه ابناء و اسماء را
 بالف و تا جمع نکردند از «شیآن بالا گذشت» «اشاء الیه از باب افعال مضطرب کرد»
 از ابروی آن «مشما یوزن معظم مرد مختلف خلقت و قسیم» یا شیء کلمه ایست که
 بدان تعجب کنند و گویند یا شیء مالی مثل ماهی مالی چیست برای من «شیئا نه علی الامور»
 از باب تفعلیل بوداشتم و را بر کار «شیئا الله وجهه قسیم کند خدا رویش را» «تشیأ
 الرجل از باب تفعل فرد شد خشم مرد

فصل الصاد *

* صاء ثانیة یوزن دخولاً جنباً فیدلن سک بجه چشمها را پیش از فنکام کشادن یا
 نزدیک شدن چشم کشادن او در صیاح است فکریست خواستن شک بجه پیش از او کردن چشمها
 انتمی «در حدیث است که عبدالله بن حبش اسلام آورد و هجرت نکرد پسوی چشمه بعد از آن
 بر کشت و نصواتی شد و چون بر مسلمانان بگذشتی گفتی ففکنا و صاء تم دیدیم ما امر خود را
 و ندید شما امر خود را» صاء ما البحر و فعل از آن «صاءات من فلان و تصاءات از باب تفعل
 ترسیدم از فلان و قوتی کردم برای او» صاءیه آواز داد او را «صاءات النخلة کشن نهل یوقت
 خرمابن «در صیاح است هرگاه خرمابن کشن نهل یورد و برای غوره خرمای خسته نهل یورد
 صاءات النخلة انشی» صاء صیغ یوزن زبرج و صاء صیغ یوزن قطعه بر یعنی اصل «صاء الرجل
 جهان شد مرد» صاء یکسر اول و بعد آخر خرمائی که خسته اش سخت شد «باشد
 «صاء زیادة تا یکی» صاءاً بالفتح و صباء یوزن قعود از دینی بدینی شدن از باب منع
 و کرم «در اساس است صباءات علی القوم یکجیک آمدن بوقوم شاعری گویند «شعر»
 اقیم فی تهامة لا تصیغی «الی نجد فقد صباء الشتاء» انتمی «صباء علیهم العد و رهنهای کرد
 برانهاد شمن را» صباء النجم و اصباء از باب افعال برآمدن یا شاعری وصف قحطی می کند
 «شعر» و اصباء النجم فی غیره مظلمه «کانه بائس محتاب اخلاق» صباء الظلف و الناب
 و اصباء از باب افعال برآمدن سم و دندان «صایعون کوهی از اهل کتاب اند کمان می برند
 که بردین نوح اند علیه السلام و قبله آنها از جای وزیدن باد شمال است نزدیک
 نیم روز «قدیم طعامه فما اصباء ولا اصباء پیش آورد» شد طعام او پس نه نهادن کشت

صد آه
صد آه

صد آه

صد آه

صد آه

خود در آن ^{صد آه} ای صافم یکایک آمد مرا تا مرغی دانست ^{صد آه} مژگان آهوار ^{صد آه} بالفتح
آهنگ کردن از باب منع ^{صد آه} صد آه که کرد برای او ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} بالضم ^{صد آه} سحر حی مایل
به سیاهی ^{صد آه} صد آه الفرس از باب فوح و کوم فعل از آن ^{صد آه} صد آه روزن ^{صد آه} اجمه و اسب
سرخ مایل به سیاهی ^{صد آه} صد آه روزن ^{صد آه} جمراه ^{صد آه} ماد ^{صد آه} اسب ^{صد آه} سرخ ^{صد آه} رنگ ^{صد آه} مایل به سیاهی
^{صد آه} صد آه ^{صد آه} الحديد ^{صد آه} رنگ ^{صد آه} گرفته ^{صد آه} شد آه ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} الحديد ^{صد آه} رنگ ^{صد آه} آه ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} الحديد ^{صد آه} رنگ ^{صد آه} آه ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} الحديد ^{صد آه} رنگ ^{صد آه} آه
شد مرد پس نظر کرد ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} المرأة ^{صد آه} از باب منع ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} المرأة ^{صد آه} از باب منع ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} المرأة ^{صد آه} از باب منع ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} المرأة ^{صد آه} از باب منع
آئینه را ناد و چشم کشد ^{صد آه} کتبه ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} روزن ^{صد آه} حه ^{صد آه} راء ^{صد آه} لشکری ^{صد آه} که ^{صد آه} بران ^{صد آه} رنگ ^{صد آه} آه ^{صد آه} بود
^{صد آه} صد آه ^{صد آه} التحوير ^{صد آه} مرد ^{صد آه} لطيف ^{صد آه} جسم ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} روزن ^{صد آه} سلبال ^{صد آه} و صد آه
روزن کتمان چاهی است یا چمنه است که شیرین تر از روی نرود و عربت نیست
در بعضی مواردین هم روزی کرده شعره را بر روی جامی برینست کالدی و طالب
من آخر این صد آه مشرباه و ازین است قول عرب ما ^{صد آه} ولا ^{صد آه} کصد آه ^{صد آه} آبی ^{صد آه} است نه مانند
آب صد آه ^{صد آه} و در قدیم است از ابو حمید که این مثل است که زده میشود دوباره
در کن از این فعل که یکی از این آورد یکموی فضا ^{صد آه} نداشتند ^{صد آه} باشد ^{صد آه} و ابو حمید گفته
که درس ^{صد آه} ادم ^{صد آه} مردی ^{صد آه} قول ^{صد آه} عرب ^{صد آه} را ^{صد آه} ما ^{صد آه} و لا ^{صد آه} کصد آه ^{صد آه} به ^{صد آه} تشدید ^{صد آه} ال ^{صد آه} و لا ^{صد آه} مرد ^{صد آه} را ^{صد آه} است
ای همیش ^{صد آه} و گفت این مثل است برای قد و در وقت قیاس ^{صد آه} حال ^{صد آه} سیمانی ^{صد آه} و از وجه
التمیظ ^{صد آه} زیرا ^{صد آه} بود ^{صد آه} بعد ^{صد آه} از ^{صد آه} در ^{صد آه} کج ^{صد آه} آورد ^{صد آه} او ^{صد آه} را ^{صد آه} مودی ^{صد آه} از ^{صد آه} قوم ^{صد آه} آورد ^{صد آه} گفت ^{صد آه} روزی ^{صد آه} بار
که من ^{صد آه} حرو ^{صد آه} را ^{صد آه} م ^{صد آه} بالقیط ^{صد آه} پس ^{صد آه} گفت ^{صد آه} ما ^{صد آه} و لا ^{صد آه} کصد آه ^{صد آه} یعنی ^{صد آه} تو ^{صد آه} خود ^{صد آه} و ^{صد آه} من ^{صد آه} نه ^{صد آه} مانند ^{صد آه} لقی ^{صد آه} ثانیه ^{صد آه} و ^{صد آه} موصوفه
صد آه ^{صد آه} روزن ^{صد آه} کوم ^{صد آه} از ^{صد آه} حقیر ^{صد آه} است ^{صد آه} و لازم ^{صد آه} است ^{صد آه} از ^{صد آه} آن ^{صد آه} که ^{صد آه} نا ^{صد آه} کسی ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} روزن ^{صد آه} غراب
نمونه ^{صد آه} است ^{صد آه} در ^{صد آه} من ^{صد آه} که ^{صد آه} از ^{صد آه} آن ^{صد آه} است ^{صد آه} زیاد ^{صد آه} در ^{صد آه} حارث ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} ای ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} ال ^{صد آه} از ^{صد آه} باب ^{صد آه} تغل ^{صد آه} پیش ^{صد آه} آمد
از ^{صد آه} احدی ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} از ^{صد آه} غاله ^{صد آه} سباه ^{صد آه} سرخی ^{صد آه} آه ^{صد آه} محنه ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} صاحب ^{صد آه} قاموس ^{صد آه} کو ^{صد آه} بد ^{صد آه} که ^{صد آه} ترک ^{صد آه} کرده
اند ^{صد آه} این ^{صد آه} که ^{صد آه} را ^{صد آه} احدی ^{صد آه} از ^{صد آه} حلیل ^{صد آه} روایت ^{صد آه} کرده ^{صد آه} که ^{صد آه} این ^{صد آه} از ^{صد آه} فرایب ^{صد آه} اند ^{صد آه} است ^{صد آه} که ^{صد آه} در ^{صد آه} سرخ
صد آه ^{صد آه} گفته ^{صد آه} اند ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} بالفتح ^{صد آه} بر ^{صد آه} آمدن ^{صد آه} و ^{صد آه} ظاهر ^{صد آه} شدن ^{صد آه} از ^{صد آه} باب ^{صد آه} منع ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} علیم ^{صد آه} بر ^{صد آه} آمد
و ^{صد آه} نمود ^{صد آه} از ^{صد آه} رسل ^{صد آه} بر ^{صد آه} آن ^{صد آه} ^{صد آه} من ^{صد آه} این ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} ار ^{صد آه} کجا ^{صد آه} بر ^{صد آه} آمده ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} که ^{صد آه} علی ^{صد آه} چه ^{صد آه} چیز ^{صد آه} آن ^{صد آه} گفت
تر ^{صد آه} از ^{صد آه} من ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} نه ^{صد آه} فاصحاً ^{صد آه} بر ^{صد آه} آن ^{صد آه} گفتیم ^{صد آه} او ^{صد آه} را ^{صد آه} بر ^{صد آه} آن ^{صد آه} گفته ^{صد آه} شد ^{صد آه} صد آه ^{صد آه} روزن

ساعت رصاء بخند تا آبی که در سلا بود و آن پوستی است که در آن بچه ستوران
 بود و بفارسی یارک گویند * و بعضی گفته اند صاء رصاء آبی که بر سر بچه بود
 * صاء بروزن قنای آبی که بر سر بچه بود * صاحب قاموس گویند که این تصحیف از
 ابو عبیده است مردم بر واعتیاض کردند و قبول کردند * صیار اسه از باب بفتح یاء
 نشویش و اذن کی یا شست و رویش را و پاک نکرد * صیغه بروزن شیعه اسم از آن * صاء الخیل
 ظاهرش رنگهای غوره خرمای * صیغه * بالفتح و صیاء بروزن کتابه بمعنی صاء است
 و آن آلا پشی که پس از ولادت بر آید * در صحاح است صاء بروزن صاعه آلا پشی
 که از بچه دان کر سپند یعنی از ولادت بر آید * گویند انقلب الشاة صاء آنها انداخت
 کر سپند آلا پشی خورد را

فصل الضاد *

* ضعضی * بروزن جوج و ضیضی بروزن جوج و وضو وضو بروزن هله و وضو وضو
 بروزن عصفر بمعنی اصل و معدن یا بمشقی بسیاری نسل را و لا دو برکت آن کمیت گویند
 * شعر * و جدتک فی الضعی من ضعضی * اجل الا کا بر منه الصغار * در حدیث
 خوارج است یخروج من ضعضی هله اقوم یقومون من الدین كما یقوم السهم من الرمية
 خوراهند بر آمدن از نسل این کس که و می که بیرون خوراهندش از دین چنانکه بیرون
 میرود تیر از شکار * و ذر و ذایت بعضی بصاد مبدله نیز آمده و آن هم همین معنی
 دارد * ضو وضو بروزن هله و وضی است که آن را الخیل گویند * ضاضاء بروزن سلسال
 و ضضاء و بقرص نیز آمده آراهای مردم در جنینک * رجل مضوضی مود بانک کنند
 * ضبأ * بالفتح و ضو بروزن قعود بزمین چسبیدن از باب منع * ضبأ بالارض
 چسبید * و شد بزمین * ضبی بروزن کریم چسبند * بزمین * ضبأ فی الارض پوشیده شد
 بزمین تا فریب دهد * مضبأ جای پوشیده شدن * و لسان العرب است که همچونین
 است مال این محاوره و و کواکب است هرگاه بچسبند بزمین یا بد وختی با پوشیده شود درین
 پوششی تا فریب دهد شکار را و انتهی * ضبأت به الارض چسبانیدم او را بزمین * رجل
 مضضو به مرد چسبانیدم * و شد * بزمین * ضبأت الیه مضطرب شدم بسوی او * ضبأ علمهم

صلأه
ضوأه
منأه

ضوأه

بکلیک برآمد و آنها را مشرف شد و آنها را صأ منه شوم کرد از وی و در لسان است
 اصأ القوم علی مائی انقسم یوشیدند قوم الحجة در دل آنها درده اصأ علی مائی ید
 حسن کرد آنچه در دست او بود انقیصا اصأ علی الشقی خاموش ماند بر شیعه و در صحاح است
 خاموش ماند و یوشید آنرا انقیصا اصأ علی الداهیه خاموش ماند و یلا و جوع نکرد
 و صانع رودی است که میبرد و در یارابی ذبیان و پس حارث بر جوی شاعر و بعضی
 حاکستوه اصطفا الرجل از باب افتعال یوشید شد مرد ضأ و بزین کتان مرضعی است
 و مضأ بنه تمک ناری کران که یوشید بود از نه و او صأ به التصریک بخشش آمدن
 از باب نرح و صأ به بالفتح یوشید شدن از باب منع انصرأت الابل از باب انفعال بسیار
 مردن شیران انصرأ البجل و الشجر خشک شد حرمابین و در وحش ضأ به بالفتح و صوره
 بزوزن قعود از باب یوح و منع را ضأ از باب افعال بسیار شدن او و لا ذوزن و ضأت المرأة
 و اصأت فعل از ان و صانی و صانعة زن بسیار بجهه و صأ المال بسیار شد مال و صأ بالفتح بمعنی
 فروزدن و بسیاری فعل و با کسری نیز آمد و واحدند او و چنانکه نظر کرد واحدند او و
 شاعری گوید شعره اجد ولا ت صانحة من قومها و الفحل فحل معرق و صوره
 بزوزن قعود جمع و بمعنی معدن و اصل گویند فلان فی ضأ فلان فی فلان و اصل راستی
 است و صأ فی الارض رفت در زمین و یوشید شد قد مقد ضأ بالضم و ضأ به بزوزن
 هجره نشست در محل ضرورت و و تمهید است که این دوید درجه و ه گفته
 و فلان مقد ضأ ای مقول ضرورت و معناه الا تقه قلت انا احب قول این درید
 من الاصطناء و هو الاستحیاء انتهى اصطفا له و منه از باب افتعال شرم کرد
 و منقبض شد از وی اصأ القوم از باب افعال بسیار شدند و ان قوم صوره
 بالفتح و بالضم و ضأ و ضأ و هر دو بزوزن کتاب روشنی صأ از باب نصر روشن
 شد و صأ بالفتح و بالضم روشن شدن مصدر از ان و ضأ از باب افعال روشن شدن
 در روشن کردن لازم و متعدی هود را آمد است و اصأ به صأ به از باب تفعیل
 روشن کردم آن را و ضوأه الامر مایل کرد از کار تنصوت و مضه بازان و ضمراً از باب
 تفعیل استاد و تاریکی تابند و روشنی آتشی اهل روشنی راه اصأ به بمرله از

باب افعال انداخت بول بخود را * استنظافات به از باب استقبال روشنی خور استم بآن
در حدیث است لا تستضمیر این را المشركین روشنی نخواهید از آتش مشرکان و این
نهی است از مشوره کردن با مشرکان ذکرها * ضوء بن سلمه و ضوء بن الحجاج
هر دو شاعر اند * مستحیی یا مرا لله لقب حسن بن یوسف است * ضواء * پر وزن غراب
موضع است که دفن کرده شد در وی پسوسا عد بن خزیمه پس گفته شد آن را در ضواء *
* ضواء پر وزن * مسجود رختی است مانند سیال و زنی که حیض نماید و زنی که شیر
و پستان ندارد * ضویاء * بیادشتی که آب ندارد و نیز زنی که شیر و پستان ندارد
و در مسیل آب اند که بوا آمده اند از سراه * ضویاً اموره * مسست کرد کار او را استوار
نکرد * مضاهاة بمعنی مشابهت و نرمی * تضمیی * بیمار شدن از لاد زن * ضیات المرأة
بیمار شدن از لاد زن و مشهور ضیاء المرأة است بنوعی مختصفاً چنانکه کنه است
* فصل الطاء *

* طاء طاء * پر وزن در حجة پست و نکون کردن شو * طاطا * راسه پست و نکون کرد
سر را * تطاطا * راسه از باب تغفل پست و نکون شد سوار * تطاطأت لهم تطاطوا الدلالة
پست کردم برای آنها سوخوردن و مانند پست کردن دلویشان و دلالة جمع دالی بمعنی
دلوکش * در لسان است طاء الشیء پست کردشی را * طاطا عن الشیء پست کرد
سو خورد را از شیء انقضی * طاطا فرسه را اند اسب خود را بهر دو زن و جنبانها را
برای دیدن * طاطا ید به بالعنان قرو و هشت دست خود را با عنان برای دیدن
اسب * طاطا فی ماله شتابی و مبالغه کرد در خروج مال * طاطاء پر وزن سلسال زمین
پستی که بهوشد کسی را که در وی بود و شتر کوتاه * بالاکردن * طباة * بالفتح
طاهریت و سوشت نیک باشد یا بد * طباء بالفتح بازی کردن به پله چفته و از انداختن آنچه
در شکم برد از باب منع * طباء بازی کرده به پله چفته و انداختن آنچه در شکم بود * طرو
بالفتح و طرو پر وزن قمر بر آمدن از مکانی یا بر آمدن یکجیک از مکانی * طوا علیهم از باب
منع فعل از آن * و در صحاح است بر آمدن از شهری * طوا علی القوم بر آمدن بر قوم از شهری دیگر
انقضی * طاری ناگهان آیند * طرا پر وزن طلب و طرا پر وزن طلب جمع * طرا پر وزن

گرم تر و تازه شد و طرأه روزن شفاعت و طرأه بروزن صاحب مصدر آزان و طرأه تازه
 مدحك و حجام و اموطرأه و روزن سلطان كسوتري و كوري كه دانسته نشود كه از كجا آمده
 يا طرآن بروزن سلطان كوهي است كه در آن كسوتريان بسيار اند و طرأه طرأه از باب افعال
 سلطان راه نا شناخته و امور طرأه كار نا شناخته و طرأه دافيه و ملاه طرأه از باب افعال
 مسافه كرد در مدح او طرأه السيد العالم ليكنار آمدن سيلاب و طرأه بالفتح و طرأه
 بروزن شهاب تخمه كودن و بعضي گفته اند تخمه كودن از چوئش و طرأه از باب فوج
 و منع فعل آزان و طرأه بروزن شنيع تخمه كنده و طرأه الشمع از باب افعال
 صاحب تخمه كودانين از راي بری طعام و نفسي طاسقه دل من معتبر است از خوردن
 چربي و در لسان العرب است طرأه غالب شد چوئش و دل خوردن و پس تخمه كود
 و كويد طرأه نفسي هو كاه معتبر شود از خوردن چوئش و كرافتي هم رساند بسم
 آن مهور و غير هم و زهر درد آمد است انتهي و طرأه الرجل شرم كود مرد و طرأه
 بالضم و بروزن هزة و كاه و طرأه از باب افعال و سين ادرا و كاه و بعضي مرد
 احسن عاجز از گفتار و طرأه المرأة از باب منع جها كود بازن و طرأه و بروزن فرد
 فرد شدن آتش از باب سجع و انطفا و از باب انقثال و طرأه و طرأه النار و انطفا
 فرد شدن آتش و انطفا النار از باب افعال فرد نشاندن آتش راه مطلق السجده و ضم اول
 و كسر سوم و و ذلخيم از ايام محو و و بعضي كويند كه روز چهارم آزان و مطلق الرصف
 و لا و مطلقه الرصف پيبي كه چون بوزنك كوم يكدر دكد احتل شود پس فرد كند
 آتش آن سنك و لو ماري است كه مي كند و در وزنك كوم پس و هوش فرد مي نشاند آتش
 آن سنك راه طرأه بروزن سمن دل ناتوان و ضعيف بصره و طرأه الدم و بالضم
 و لا ممشد و بالمد پوست خون و طرأه بروزن اقعنساس از مكاني بمكاني شدن
 و طرأه بروزن سمن دل بسيار كره و طرأه جسد بدن زمين و جسد مطلق الشرف شتر
 جسد كوفان و طرأه بالكسر يقينه جان و در صحاح است كويند تركنه بطينه كذا شتم
 اردا باقي جان و از اين محاوره است قول عرب هذ حية لا تطغي اين ماري است
 كه زندگي نمي ماند صاحب ادب معني فردامي كشد او و اي همز و دي همز و فرد آمد

• ط

طحا

• طفا •

• طشأ •

4
 12
 12

ۛ ۛ

* طلع *

1.

۞ طہ ۞

و احسن مهموز است انتهی و بمعنی منزل و بساط و میل به هوا و زمین سپید و باغ و تهمت
 گویند آنه لبعید البطی او دور از تهمت است و بمعنی آب باقی در حوض و چیزیست
 که ساخته میشود برای شکار مانند زبیه و آن مغاکمی که برای شکار شیر کنند و در لسان است
 که ساخته میشود برای شکار درندگان انتهی و بمعنی خا کسترش شود و بمعنی فسق
 و فحش و در جای شکر و کوسفند که از سنبل سازند و بمعنی همیت * طنبی البعیر از باب فوج
 جسمین سهوز شعی به لپاوی او * طنبی فلان یعنی فلان در سینه او چیزی است که از شرم
 بر تنی آرد * طناً از باب منع شرم کرد * طناً بالتحریرک زانیا * اظناً از باب فعال
 میل کرد بسوی منزل و میل کرد بسوی حوض پس نوشید از آن و میل کرد بسوی بساط
 بن خراب کرد بوری از کسل * طاء * بوزن طاعت دور رفتن در چراگاه * گویند
 فرس بعید الطاء * اسب دور رفتن در چراگاه * و ازین است طبعی بوزن
 سید بدن و جماله از یمن و آن طی بن اذین زید بن که لادن بن سبها بن حمیر است
 یا از طاء بطوره است بمعنی رفت و آمد * طائی منسوب بسوی طی و قیاس طمائی بوزن
 طبعی است حد فکودنی یا دوم را پس طبعی مانند یا ساکن را با لاف بدل کردند *
 صاحب قاموس گوید و آنچه جوهری گفته که یای اول با لاف بدل کردند و دوم را
 حل ف کردند خطا است * طاء * نیز بمعنی کل شبیه و تیره * طائی الارض بقاء رفت
 در زمین یا دور رفت * و ما بها طوئی نیست در خانه کسی * طاء * تا الاسعار از باب
 تفاعل گران شد نو خبا

* فصل الطاء *

* طاء * بوزن دحرجه و طاء بوزن سال بانک کردن بزرگوهی وقت بر آنکه بجمعه
 شدن شهرت * طاء التیس فعل از ان * طاء الا غلم و الا هم کلام کرد
 شکفته لب و دندان پیشین افتاد * بکلامیکه فهمید * نشد و زان غنه بود * طباء *
 بالفتح گفتار لنگ * طاء * بالفتح آب بسته و خاک خشک به سبب سردی
 * طباء * بالفتح و طاء بوزن سماع و طاء بوزن سماع تشنه شدن یا سخت
 تشنه شدن از باب سماع * طبعی تشنه شد یا سخت تشنه شد * طبعی بوزن گویم و طمان

بروزن سکران مورد تشنه و قلم آینه زن تشنه و قلماء بروزن کتاب جمع و بر روایت
 لکیمانی بالکسر میز آمد و آن قادیان است و قلماء الیه مشتاق از شد و قلماء بالکسر اسم
 از فرد و معنی و وحل مظلماء بروزن محراب سرود بسینا و تشنه و مظلماء بروزن مجمع جای
 تشنگی از زمین و قلماء بالکسر مدت میان دو آب خوردن شتر و آن بازداشتن شتر را
 از آب است تا در ز آب دلان و آقلماء بالفتح جمع و قلماء الحیوة مدت میان ولادت
 و مرگ و گویند مابقی مندا الا قلماء السحار باقی نماند از و مکر بمقدار مدت میان
 دو آب خوردن خیر یعنی باقی ماند است از حیات ارجیوی از و که قلماء هیچ حیوانی
 کوتاه تر از قلماء خرمیست و قلماء الرجل بروزن سخا به بد خلقی مرد و بد سرشتی او
 و غلت انصاف پاهم صحبتان و ریم قلمای بروزن سکوی باد کرم و تند که طراوت
 ندارد چنانکه در لسان است و مظلمای آنچه ارواها را نسیب و کندی ضد مسقوی
 و در فیه است مظلمای آنچه ارواها را نسیب و کندی ضد مسقوی آنچه سیراب کرده
 شده آب و روان و آن هر دو منسوب اند بسوی مظلم و مسقی که مصدر از ظمی و اسقی
 اند و علامه جار الله مخشری در قرائی گفته است که هر دو مصدر از ظمی و اسقی
 اند و صاحب صحاح ابن راد و باب معنی آورد و در فیه و ذکر نکرد و تعرض
 تحقیقش هم نکرد و آقلماء از باب افعال و قلماء از باب تفعیل تشنه کرد او را
 و آقلماء الفرم از باب افعال و قلماء و لاغر کرد اسب را و گفته می شود بوی اسب
 آن فصرمه لظماء یعنی پیوندهای اسب و در هشته و دیگر گشت اند و طر و و بالفتح
 مرداحی و قلماء و بالفتح مرداحی و قلماء

از باب تفعیل اند و همین کرد او را

فصل العین

عما به بالکسر بار و کرانی از هرجا باشد و معنی خرجین و یعنی نظیر و مانند و باین معنی
 بالفتح نیز آمده و آقلماء جمع و گویند هذا عیلماء هذا این مانند این است و عما بالفتح
 روشنی آفتاب ز باین معنی عبا بروزن دم نیز آمده و عما المتاع و الاثر از باب
 منع و عما از باب تفعیل آمده کرد متاع و کار را و عبا الجبین و عبا از باب

عما

عما

عما

تغییل ساخته کرد اسباب لشکرها * عبأ الطیب ساخت خوشبو را و آهنگست
 آن را شامری گوید * شعور * کان بصره و همکینه * عبیراً بات تعباً و عروس *
 عباء بر وزن شهاب عباءه نیز بادت تا قسمی است از کلیم * عباء نیز بمعنی احدی کران
 * اعبیه جمع * معبأه بر وزن منکسه لته زن حائض * معبأ بر وزن و معنی مذهب
 * ما اعبأ به چه کنم با و * ما اعبأ بفلان باک ندارد بفلان * اعتباء بر وزن افتعال لته
 در خورد گرفتن زن حائض * در لسان است اعتبأت المرأة بالعبأه لته در خورد گرفتن زن
 * عند اده * بر وزن فتعلوه سختی و دشواری و همچنین کی * در لسان الجوب است پیچیدگی
 که در پابود انتهی و بمعنی جفا و بلای سخت و بمعنی مکر و فریب * گویند تحت طریقته
 لعن اده زیر خا موشی تو مکر و فریب است * در لسان المعرب است که طریقه
 از اطراق است بمعنی سکوت و خاموشی و ضعف و نرمی * عند اده نیز بمعنی مورد لیر
 پیش آید * بر کارها عند او بر وزن قر طعب همچنین

* فصل الثین *

* غاء * آرا از اغان شباهت گرفته * غماً * بالفتح قصد کردن * غباله و الیه از باب
 منع قصد کرد بسوی اده غرقه * بر وزن زرج پوست باریک سفید چسپید
 بسفیدی بیضه یا بمعنی سپیدی بیضه که میخورند * غرقأت البیضة از باب فعلله
 بر آمل بیضه و حالیکه بود بر روی پوست باریک * غرقأت الذجاجة بیضه نهاد ما کیان
 بیضهای با پوست باریک * فرا گفته که هم غرقه زاید است چه از غرق است و بهین
 اعتبار صاحب قاموس در باب قاف آورده اما اینجا اشاره به زیادت همزدن کرده

* فصل الثالث *

* فافاً * بر وزن فاف و فافاء بر وزن بلبال کسی که فاراد رکلام خورد بگوید اند
 و بسیار آرد * فافاًه بر وزن دخرجه کرد اندین فاراد رکلام * فافاً الرجل فی
 کلامه فعل ازان * فبأه * بالفتح بارانی که ساعتی بزدی تمام بیمار و ساکن
 شود * مافات اذکره * بهر سه حرکت تائی اول همیشه ذکر می کنیم او را *
 مافات از باب افعال همچنین * در صحاح است که استعمال این فعل بی نفی

[illegible]

• ၆၂ •

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

• قرآن •

01,30

بر وزن سحاب حماء و وحشی یا خوجوان از ان * افراء بالفتح و بالمد و فراء بر وزن
کتاج جمع * در مثل است کل الصيد فی جوف الغراب یعنی همه شکار کمتر از حماء و وحشی است
* در صحاح است و کاهی همزه را با الف بدل می کنند و گویند انکحنا الفرافری
* در اساس است گویند فراء ما یقاتل حماء و وحشی است که جنگ کرده غمی شود در این
درباره جهان گویند چه حماء و وحشی موصوف است به ترس * قرأ یا لتحر یک
جزیره ایست در یمن * فساء * بالفتح دریدن جامه از باب منع * فساء الشرب
دریدن جامه * فساء الشرب از باب تفعل همچنین * تقساء الشرب از باب تفعل
دریدن جامه * فساء فلان یا تقساء از باب تفعل عصا ز فلان را بر پشت * فساء عینه
باز داشت از را از وی * افسأ بر وزن احماء و کسی که سینه اش بر آمد * باشد
و پشتش اندرون رفته یا کسی که سینه اش و شکمش بر آمد * باشد یا کسی که بر فشار
آید بطوری که گریا گوئی در دم میکند و بدین معنی مفسوء بر وزن مقفوء نیز آمده
یا کسی که هرگاه بنشیند بر خاصیتش ننهد مگر بکوشش یا کسی که پشتش در هر دو سرین او
در آمد * باشد * فسیع از باب فرح فعل از همه این معانی * تقساء فیه المرض از باب تفعل
پراکنده شد در آنها بیماری * فساء بالفتح فخر کردن از باب منع * فساء فخر کرد
* افسأ از باب افعال تکبر کرد * تقساء به از باب تفعل سخریه کود از وی * تقساء
فیه المرض پراکنده شد در آنها بیماری * افشاء * طعام خوراندن * افشاء طعام خوراندن
او را یا صواب بقاف است * فطاء * بالفتح بهما شدن بیتی * فطاء به زیادت تا همچنین
* فطاء از باب منع ز دار و یکف دست بر پشت * فطاء به الارض انداخت او را بر زمین
* فطاء المرأة جماع کرد با زن * فطاء بسلمه انداخت پلییدی را و بهام آرد * چنانکه
در صحاح است * فطاء کوز زد * فطاء الرجل زد بعصا مرد را * افطاء الشی شکست شی را
* فطاء القوم نهاد بر قوم چیزی را که در دست غمی داشتند آنرا و فطاء بالتحریک و فطاء
بالضم در آمدن پشت و بر آمدن سینه * فطاء از باب فرح فعل از ان * افطاء بر وزن احماء
صفت از ان * فطاء ظهر و غیره از باب منع با رکود پوشش و بار کران را پس پست شد
پشت او در آمد * فطاء از باب فاعل باز پس شد و کشید خورشید را از کاری * فطاء عنهم

بکسر و شد از آنها و در کشت و در تهل و ب است تقاطع فلان عن القوم بعد ما حمل
علیهم بکسر و شد فلان از قوم و در کشت بعد از آنکه حمله کرد بر آنها انتهى * آنطأ
از باب افعال طعام داد و جماع کرد بسیار و دید خلق شد بعد از خویش خونی و فوراخ شد
حال او و فقا بالفتح گوگردن چشم از باب منع و فقا العین گوگرد چشم را یا سر کنند چشم را
و فقا العین از باب تعویل همچنین و انفعات العین از باب افعال و تنفعات از باب تفعیل
گوگردن کند و شد چشم و فقا الدمل شکافته شد دمل و فقا المثرة شکست بشو و یعنی
و میدکی اندام را و فقا نظریه بود چشم او را و فقا الجهی خاک آلود و گرد بهی را
با ران و سیلاب پس نمی خوردند او را و استوران و بهی کما هی است و فقر و بر وزن تعد
صد و از آن و در صحاح است تنفعات المهی از باب تفعیل شکافته شد غلاف مهرهای بهی
تنفعات السحابة غن بائها شکافته شد ابر از آب خردا جو گوید و شعره تنفعات قره
لقلع السراوی و وجن الحار از به جنونا و در تهل و ب است اصابتاً فقا رسبند ما را
برای که نه رعد داشت و نه برق و باران و بهم پیوسته بود انتهى و فقا بالفتح و فقا
لضم و بالتحریر یک و فاقبها بالک بوسنی که شکافته می شود از شریجه و او بر می آید از آن
بوسنی باریک که بر بینی بجه می باشد اگر آنرا از بینی بجه ببردند می پیرد و فقا
وزن سکوی فاقه که در شکم دارد و سبب آن به بول اندازد و نه بشک
چهل فقیه روزن کریم شتری که فقه بین بیماری داشته باشد و فقی آن بیماری را هم
بیند و فقا کری که در سنک بردیاد و زمین دوش و جمع شود در آن آب و فقی
وزن کریم همچنین و فقا فی موضعی است و فقا الخرز از باب افعال باز و خست
و خست اول و گردانید میان در و درال دوال دیکو و فقا فی موضعی است اول و کسر و هم
و دهای که زمین را شکافد و فقا بالفتح فاسد کردن از باب منع و فقا فاسد
د او را فقا بالتحریر بسیار و بالکون بهی جماعت و جاء فقا منم آمد
و ای از آنها و فی بالفتح سایه که آفتاب را زایل کند و اقباء بالفتح و فقا بالضم
مع و فقا بالفتح یا جای سایه در بضم یا نیز آمده و در صحاح است فی سایه که بعد از
ال برد سایه رانی از آن جهت نامند که از جانبی می گردد پسوی جانبی

• قضا •

• وَلَا •
• فَنَّا •
• فَيَّا •

* این سکیت گفته ظل سایه که زایل کند او را آفتاب و بی سایه که زایل کند آفتاب را
 * رابو عبید * از ربه روایت کرد * که او گفته است آنچه بروی آفتاب بود پس
 زایل شود آفتاب از وی آنرا بی ظل گویند و آنچه بروی آفتاب نبود * باشد آن را
 ظل گویند * تغیه سایه انداختن * قیأت الشجره سایه انداختن درخت * تغیات
 انانی قیام از باب تغل نشستم من در سایه درخت * تغیات الظلال برکشت سایهها
 * در اساس البلاغه است تغیاً بالشجره سایه گرفت به درخت * درلسان العرب است
 قیأت المرأة شعرها از باب تغیل حرکت دادن موهای خود را از ناز * قیأت
 الذبیح الزرع والشجر جنبانیدن با دشت و ذرخت و با دشت و ذرخت است
 مثل الماء من که مثل الخامة من الزرع تغیهها الرياح مثل مومن مثل کشت
 تر و تازه است که می جنبانند او را با دشت * در اساس است تغیات المرأة لزوجهها
 شکسته و د و تاشد زن برای شوهر خود و جنبیدن از ناز و گفته میشود زن فاجره را
 تغیهاً بین لغیر بعل شکسته می شوی و می جنبی بغی نامی برای شوهر و خود
 * فقی بالفتح نیز بمعنی غنیمت و خراج زوجه یعنی از برون کردن و بمعنی از حال بحالی
 کردن بدن و بمعنی برکشتن * فلان سربیع الفی من غصه فلان زود کردند * است
 از خشم خود * و انه لحسن الفیقه بر وزن قیعه او حسن الرجوع است * فیهة بالفتح
 و افاء تراست فیهة نیز بمعنی گردیدن * فاء از باب ضرب برکشت * افاء از باب افعال
 گردانیدن او را * فیهة بر وزن فعه بمعنی کرده و ها عوض یاست که از میانین حذف کرده اند
 اصلش فعی بر وزن فیح است فثون و فثات جمع در حدیث است و لا یومر مقاء علی مقفی
 یعنی آموخته بخراشدن مولی بر عوفی در نهاییه است مقاء کسی که بلند او مفتوح شده
 باشد و غنیمت مسلمانان کشته گردیدند افاؤه ای صیوته قیاً قانا مقفی و ذلک الشی
 مقاء گویا فرموده است که کسی آموخته بخراشدن از اهل سواد بر صحابه و تابعین
 که افتتاح بلاد نموده اند از غلبه و قهر * یا فقی کلمه تعجب یا تا سفس است * فاء المری
 من امواته کفار * داد صاحب ایاء یعنی قسم از سوگند خود و رجوع کرد بسوی
 زن خود * فث الغنیمه گرفته غنیمت را افاء علی المسلمین مال الکفار غنیمت

ساخت حق ثانی مال کافران را در مسلمانان استغاثت هذا المال کریم این مال را
غنیمت دقیقه بالفتح موصی است مانند عقاب و معنی حین و هنگامه جاء به معنی آمده آمد
نزد ابراهیم هیکلی و داخل علی تغمیة فلان بر وزن تغمیة در آمد از بی فلان
فصل العاقبة

و قاتلاً و از آنها قتل بر وزن بروج سپیدی بیضه و رحمت بار یک که سپیدی
به شعله جبهید بود و قاتلاً بالفتح طعام خوردن از باب منع و قاتلاً الطعام خورد طعام را
و قاتلاً من الشراب پر شد از شراب و قاتلاً بالفتح اول و سکن دوم و قاتلاً بالتحريك
کبابی است که ستر و تن می خورند و قاتلاً بالکسر و بالتشديد خیار و موصی است
و قاتلاً بزیادت ثانی یک خیار و قاتلاً بالفتح ثانی جای خیار در قسم ثانیه آمده و قاتلاً القوم
از باب افعال بسیار شد قاتل پس قوم و انما امکان ثانی که شد مکان و قاتلاً و بر وزن قتل
بد شد او را عانی و سطر و کز قاتلاً و بر وزن کز و خوردن لاغر و دلیریش آیند و بر کارها
کوتاه کردن سخت سرد سبک و درشت و قاتلاً بالفتح نیز در قلمه معانی و اکثر و در صف
شیر مشتمل است و جوهری این را در باب دال ذکر کرده صاحب قاموس گوید
که این از خطای اوست و قاتلاً بالفتح و بالضم نیز آمده حقیق و باکی از حیض و این
از اشد اذاعت و اقراء بالفتح و قرو و بر وزن قرو و اقراء بالضم و جمع
و باقرو جمع قره به معنی طهر است و اقراء بالفتح جمع قرأ به معنی حیض است
و اقراء المرأة از باب افعال حیض آوردن و پاک شد از حیض و مقروی زن حائض
و در صحاح است و اقراءت المرأة شد زن صاحب حیض و هرگاه حیض آورد
قرأت بی الف گویند و قرأ بالفتح به معنی انقضاء حیض و بعضی گفته اند مدت میان
در حیض و اقراءت النافذة قرأ یافت نطفه و ریجه دان نافسه و اقراءت الرياح
و زیدند باد هابر وقت خورده و صحاح است قاری به معنی وقت و منه اقراءت الرياح
هرگاه در آید باد بر وقت خورده لی گویند و شعره اذ اقبلت لثارتها الرياح هرگاه
زنده باد بر وقت خورده اقراء من شعره بر کشت از شعر خورده و اقراء من و طنه نزدیک شد
از رطن خورده و اقراءت حاجتک نزدیک شد حاجت تو و اقراء الرجل تاخیر کرد و طلب

و قاتلاً

و قاتلاً

و قاتلاً

و قاتلاً

و قاتلاً

تاخیر نکردم و ده « اَقْرَأُ النِّجْمَ غروب کرد ستاره » « اَقْرَأُ فُلَانٌ و تَقْرَأُ اَنْبَابَ تَنْفُلِ
پادشاه فلان » « قَرَأَتِ النَّاقَةُ حَامِلَةً شَدَنَاقَهُ » « قَرَأَ الشَّيْءُ جَمْعُ كَرْدِ شَيْءٍ رَا و فَرَاهِمُ آوَرْدِ
چیزی را بچیزی » در صحاح است قَرَأَتِ الشَّيْءُ قَرَأْنَا جَمْعُ كَرْدِ شَيْءٍ رَا و فَرَاهِمُ آوَرْدِ
بعضی را ازان یا بعضی را ازین مختار به است قول عرب ما قَرَأْتُ هَذِهِ النَّاقَةُ سَلَا قَطِ
در تکرر قَرَأْتُ این ناقة سلا یعنی یارک را کاهی » و ما قَرَأْتُ جَنِيْدًا و تَكَرَّرْتُ بِجِهَةِ دَانِ
او بجهت را » « قَرَأَ الْقُرْآنَ بِالضَّمِّ كَلَامَ الْهِبَى » « قَرَأَ » و قَرَأَهُ اَنْبَابَ تَنْفُلِ و مَنْعُ خَرَانْدِ آن را
« قَرَأَ بِالْفَتْحِ و قَرَأَهُ بِرُزْنِ كِتَابَةٍ و قَرَأَ بَرُوزْنِ قُرْآنِ مَصْدَرِ ازان فارغ
خوایند » « قَرَأَهُ بِرُوزْنِ طَلَبَةٍ و قَرَأَتْهُنَّ و قَرَأَهُ بِرُوزْنِ طَلَبِ جَمْعِ » « اَقْرَأَهُ اَنْبَابَ
افتعال خواند آنرا » « رَا قَرَأْتَهُ اَنَادَ و سَدَادَمُ اَوْرَا » « مُقَرِّعٌ دَرَسَ دَهْنَدَ » « صَحِيْفَةٌ
مَقْرُوءَةٌ و مَقْرُوءَةٌ و مَقْرُوءَةٌ صَحِيْفَةٌ خَوَائِدُ » شد » « قَرَأَهُ اَنْبَابَ مَقَامِلَةٍ يَكِدُ كَرَا
دَسَدَادُ » « مَقْرَأَةٌ و قَرَأَهُ بِرُوزْنِ كِتَابِ مَصْدَرِ ازان » « قَرَأَهُ بِرُوزْنِ
کتابان خوش خوان » « قَرَأَتْ جَمْعُ و جَمْعُ تَكْسِيْمُ و نِيَامَدَ » « قَرَأَهُ بِرُوزْنِ رُفْعِ
مَوْذِيَارِ » « قَرَأَتْ جَمْعُ و جَمْعُ تَكْسِيْمُ » « قَرَأَتْ جَمْعُ و قَرَأَتْ جَمْعُ قَرَأَهُ اَنْبَابَ
تَنْفُلِ فَنَقِيَهُ شَدَنَاقَهُ » « قَرَأَ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَسَائِدًا و رَسَائِدًا » « اَقْرَأَهُ السَّلَامُ اَنْبَابَ اَفْعَالِ
همچنین » « دَر قَامُوسِ اسْتِ که بعضی گفته اند که گفته نمی شود اَقْرَأَهُ السَّلَامُ اَنْبَابَ
اَفْعَالِ مَكْرُوءَةٍ بِنَكْرَةِ مَكْرُوءَةٍ بِنَكْرَةٍ » « دَر اَسَاسِ اسْتِ اَقْرَأَ اَنْبَابَ اَفْعَالِ مَكْرُوءَةٍ
اَقْرَأَهُ مَنَى السَّلَامُ اَنْتَهَى » « قَرَأَتِ السَّحَابُ بِجِهَةِ آوَرْدِ حَامِلَةً » « مَقْرَأَةٌ بِرُوزْنِ مَعْنَاهُ زَنَى
که انتظار کشید » « شُدَ بَوَايِ اِنْقِضَايِ حَيْضِهَايِ او » « قَرَأَتِ الْمَرْأَةُ بِصِيغَةِ مَجْهُولِ
اَنْبَابِ تَفْعِيلِ حَيْضِ كَرْدِ شَدَنَاقَهُ بِرُوزْنِ اَفْعَالِ حَيْضِهَا » « دَر صَحاحِ اسْتِ اَبْرَعَهُ و
بِنِ عِلَاءِ كَفْتَهُ که گویند دَفْعَ فُلَانٍ جَنَابِ رِيْعَةٍ اِلَى فُلَانَةٍ تَقْرَأُهَا اَدْفُلَانِ جَارِيَةٍ خُودِ رَا
بِهَ فُلَانَةٍ تَا حَيْضِ كَرْدِ او را نَزْدِ خُودِ تَا حَيْضِ آوَرْدِ بَوَايِ اسْتِمْرَاءِ اَنْتَهَى » « اَقْرَأَ الشَّعْرَ
بِالْفَتْحِ اَنْوَاعِ شَعْرِ رَا اَقْسَامُ آن » « مَقْرَأَهُ بِرُوزْنِ مَكْرُومِ شَهْوِي اسْتِ دَر مَنَ که دَر اَنْبَابِ
عَقِيْقِ اسْتِ اَنْجَا اسْتِ مَقْرُوءَةٍ اَزْ مُحَمَّدَانِ و غَيْرِ اَنبَابِ » « و اَبْنِ كَاهِي مِمَّ رَا فَتْحَهُ
داده است » « قَرَأَهُ بِالْكَسْرِ بِرُوزْنِ قِرْعَةٍ بِمَعْنَى دِيَا » « دَر صَحاحِ اسْتِ که اَهْلُ حِجَازِ

قوت بی همزه گوید استقرأ الحمل الساقه از باب استفعال نشانید و شتر نافه را تا بپند
 که حامله است یا نه در بعض نسخ قاموس و صحاح در تقسیم این میساره لفظاً با یکا بسای
 مرحد است و در بعضی بنای مشابه فرقائی است یعنی یکداشت آن را تانه پند
 که حامله است یا نه در لسان العرب بسای مرحد است قرصی و پرو زن و برج
 از در حتمان نواد و دشت است باعتبار شکل و لون کاین زرد قواست از ورس و آن
 گیاهی است مانابه کبجد و قوسه بز یا دت تا یکی در لسان العرب است قرصی
 آنچه از گیاه بد و حتمان آویزد و مشتبه شود بآن قضا و بالتحریر فاسد و کند
 و گهنة شدن مشکب و از باب فوح و قضی السقاء فاسد و کند و گهنة شد مشکب
 و قضی العین سرخ شد چشم و فروخته شد گوشهای آن و قضی الحنل گهنة شد
 و من و باره باره شمشیر را زدند من آن دو زمین پس باشد و شد از طراوت
 و قضی حبه فاسد شد حبس از و قضا و پرو زن سماع و قضا و پرو زن سماع و قضا
 و بالفتح پرو زن و قضا و قضی عیب و فساد و بالضم غیر آمد و شاهری گوید و شعر و تعوی
 صلی و لیس و قضا و ولوکست من ملکی تفرغت و او ما و سلجی قبیله ایست از دارم
 و قضی الرجل از باب سماع خود مود و اقتضا از باب افعال حورائید او را و تقضوا
 میانه آن پرو زجر و حسین دیدند حسب او را و هم نامی خود نداشتند و قضا
 یا لفتح با بردن یا و آن پرو زمین و عیب آن متغیر و فاسد شدن کیا و آن از باب سماع
 و بعضی گفته اند قضا بالفتح اقتدادن خاک بر غیر پس اگر ماران بشیرد آن را
 محفور ظواهره مانند از آفت و الا فاسد و این معنی در قضا یکداشت و قضیت
 الا برضی فعل از آن و اقتضا الخرز از باب افعال باز و دخت بود و دخت اول
 قضا و بالفتح و قضا و پرو زیادت تا و قضا بالضم خوار و حقیر شدن از باب منع
 و کرم و قضا الرجل فعل از آن و قهی پرو زن گویم خوار و حقیر و قضا پرو زن
 جبال و قضا پرو زن ر خال جمع و قضا الماشیه قریه شد شتر و قمر و پرو زن
 قمر و قمر و پرو زن کد و قضا پرو زن منع و قضا پرو زن سماع و قضا پرو زن سماع
 مصدر از آن و قضا الماشیه از باب افعال همچنین و قضا الا بل بالمكان اقامت کردند

قرصی

قضا

قضا

قضا

شعران در مکان به سبب فواخی گناه در وی پس فریه شدند * قماً به کردند آن را اقاماً
از باب افعال عوار و حقیر کوذا و را * اقامتی الشیء شکفت آرد مزارشی * اقاماً
الموعی الابل مرافقت کرد چو گاه شعران را پس فریه کرد * اقاماً المقوم فریه شدند
شعران قوم * قماً بالفتح و مقمأة بفتح هر دو میم و مقموة بفتح میم دوم مکانی که بران
آفتاب طلوع نکند * قماً بالفتح نیز بمعنی از زانی و فواخی و بالضم نیز آمده * ما قماً به
الشیء از باب مفاعله مرافقت نکرداراشی * هم و وین قه یثله بر وزن سفینه شاعوی است
* ثَمَّ الشیء از باب ثفعیل گرفت از شیء انچه بهتر بردران * در صحاح است ثَمَّاتُ
الشیء و رهم آردم شیء را از آنکه اندک شاعوی گویند * شعور * لقد قضیت فلا تسهر و اسفها * هما
ثَمَّاتُهُ من لذة و طوی * ثَمَّاً امکان مرافقت کوذا و امکان پس اقامت کوذا دران * قماً امکان
از باب ثفعیل همچنین * قنوه * بر وزن فعول سخت سرخ شدن از باب جمع اسود گویند * ثَمَّاتُ
انما مله من الفرماد * شیء احمد و قاتی شیء سیه از سرخ و غیر همزه و قین لغتی است در وی گویند
قنایه قنوه و قان * ثَمَّاتُهُ از باب ثفعیل سخت سرخ کردم او را اقاماً اللین آمیخت شیء را با آب
قنایه از آنکه کشت فلان را یا آنکه میخس او را بر کشتن فلان * اقاماً فلان از باب افعال همچنین
* قنایه الجمل انداخت بر سبب راد و دباغ و آن انچه بوی پوسید پیرایند * قنایه لکیمه شیهه کرد
ریش خود را * قنایه اللکیمه از باب ثفعیل همچنین * قنایه الرجل از باب جمع جان داد
مود * گویند ضربه حتی قنایه زدیم او را تا نمود * قنایه الادیم فاسد شد چوم * اقامت الادیم
فاسد کردم چرم را * قنایه بر وزن سحاب آبی است * اقامت فی الشیء از باب افعال میمکن شد
مراشی و نزدیک شد از من * مقنایه بفتح قون و یضم آن جامع که بران آفتاب طلوع نکند
* قنایه * بالفتح براند اختن از کار * قنایه از باب ضرب و استقاء از باب استفعال و ثقیماً
از باب ثفعیل از کار انداخت و حدیث است الراجع فی هبته کالراجع فی قیمته
با زکیوند هبته اما قنیه کسی است که قنایه کرده باز خورد * در صحاح است استقاء و ثقیماً
بتکلف قنایه کرد و حدیث است لو یعلم الشارب قائماً ما ذاعلمه لاستقاء ما شرب
اگر دانست کسی که آب استاده می نوشد چه میست بودی از گناه هر آینه بتکلف
فی کند انچه نوشیده است آنرا * قنایه الدواء از باب ثفعیل و اقاء الدواء از باب افعال

نی آورد و او را دانه و قیاه هر روزن هر اسب دوا می آرد و قیوه هر روزن صورت و بسیار قوی کند
 و دوا نی آورد و کوبید و شربت القیوه و فماتیانی ترشیدیم دوا نی آورد پس تی نیار و در مراد قیوه هر روزن
 هدر بسیار قوی کند و در صبح است قیاه انا و انا ته یقی آرد دم او را و ثقیات المرأة
 از راب تفعل پیش آمد زن هر شوهر خود را و انداخت خود را بر روی تا حجام کند و از هر
 د و تدریس گفته که نزد من در این معنی تصحیف است و صواب تعقیبات است و است
 چه تعقیبات شکسته و در تاشدن زن از نا ز پیش شوهر خود را این از بی است معنی
 رجوع و ثوب و قی القصع جامه ایست که می کند رنگ رایعی سبزرنگ است
 فصل اکاف

کاکاه و پرونگ و حرجه پس کشیدن و نامردی نمودن و تکا کوز باب تفعل و همچنین
 کاکاه و پرونگ و حرجه پس کشیدن و نامردی نمودن و تکا کوز باب تفعل و همچنین
 آمدن کاکاه و همچنین و کوبید و عیسی بن عمرو غوی از حرافه مرد مبر و کرد آمدن
 پس گفت ما لکم تکا کترم ما تکا ککم ملی ذی جملة افترقا و اهنی جیست شما را که کرد
 آمدن بومین مانند کرد آمدن شما بر روی زده یکس و شوی و از من و تکا کاتی کلامه
 حاضر شد در سخن و متکا کنی کوتاه بالا کتاه و بالفتح کبابی است مانند جرجیه و کتاه
 پرونگ از شعر سخت چنانکه در مشرف و خلاصه است و مراد انره و پیش و کلان
 و بعضی معنی خوس و پیش گفته اند کتاه و بالفتح و حو آمدن و شوی و آب و صاف ماندن
 آب ز بر آن از باب مع کتاه اللین فعل از ان کتات القدر و کتک بر آورد یک
 کتاه القدر و بر آورد کتک و یک راه کتاه السم و کتاه النبت از باب تفعل بر آمد
 کیه یا صحت بردشت و در از کردید کیه یا بچید شد کتاه البر و بر آمد بزم کتاه اللین
 بالفتح اینته بر آید بر روی از جریب و یا هاله که از درغن و شوی شیر افتد کتاه از باب
 تفعل حرد کتاه شیر یعنی چون شیر را کتات اللحیه در از انره و شب و پیش کتات
 اللحیه از باب تفعل و کتات اللحیه زیادت نون همچنین شاعری کوبید شعر و زانت
 امرأ قد کتات لك لحیه کات من حال السن جوالق و کتاه بالفتح و همزه و کتاه با نکس
 و همزه و کتاه زیادت تا و کتاه بی همزه جرجیه یا جرجیه دشتی کتاه بالفتح

کاکاه

کتاه

کتاه

کتاه

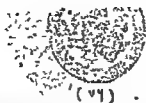
و کند و بوزن قعود بزمین چسبیدن کیا * یسبب و سبب ن سرمایا دیو بر آمدن
آن یسبب بی آبی * کسأ النبت از باب منع و سماع فعل از آن * کسأ الجود الزرع
از باب منع باز کرد اتید سرما کشت رابه زمین باین طور که یا زماند از بالید کی یا سوز
نکون شد یا دیو کشید و وثید کی آن * ارض کا دثه زمین به دهر بر آرد * کیا را
دکیدی الغراب از باب قوح شد زاع و سبب شدت آواز که کوبانی می کنند و آواز *
کندی الجمل کوتاه شد و در فاسد کشت * کود الرجل و غده و درید مرد و غیر آن * کند و یکسو
اول شتر و سطر و کوفی * بوزن زبوج ابر بلند تو بر تو نشسته و پرست پیر و بیضه * کوثا * با کسو
بزیادت تا کیا در هم پیچید و بالفتح نیز آمد * کوثا الشعر و غده از باب فعله و کوثا از باب
تفعل بسیار در هم پیچید شد موی * پسر کو پناه بفتح اول و کسو دم و بار و کوثا * بالفتح و بالمد
خوره خرما پاکیزه * کوفی * بوزن زبوج ابر بلند تو بر تو نشسته * کوفه بزیادت تا
پاره از ابر شاعری در وصف لشکری گوین * شعور * ککو * فته الغیت ذات الصبیر *
کوفی نیز پوست پیر و بیضه * در صحاح است که ابر الغوث امر ای نظر بطرف کاغذی
انداخت و گفت غوغی تحت کوفی پوست باریک بیضه است که ز پوست پیر و بیضه
می باشد و همزه اش زاید است انهمی * کوفات القدر گفت بود و در دیک برای جوش
زدن * تکوفا یعنی تکررا کوفاة یعنی کوثا * و با کسو د رخت شغلج و آن د زختی است که
پخته اش چار طرف تیزی دارد چنانکه اگر خواهند کوسقند و ابدان ذبح کنند و بارش
مانند سوزنکی برد * کوفاً الناس آسمخته شد بد مردم * کسأ * بالفتح از پس رفتن از باب
منع * در صحاح است کسأ ته از بی او شدم و گفته می شود برای کسی که هویست دهد
قومی را و در پس آنها افتد و آنها را براند * موفلان یکسأ هم گذشت فلان که می راند
آنها را از پس انهمی * کسأ الدابة راند ستور و با از پس ستور دیگر * کسأ القوم غالب شد
بر قوم و در خصوصت * کسأ * بالسيف زد او را به شمشیر * کسأ کل شیء بالضم و بالقص
و کسوء کل شیء بالضم و بالمد و خورشی * اکسأ جمع شاعری گوین * شعور * حتی اری فارس
الصموت علی * اکسأ خیل کانه الاول * در کب کسأ * در پی او افتاد * کسأ من اللیل بالفتح پاره
از شب * کسأ * بالفتح بریان کردن کوشش بخدی که خشک شود از باب منع * کسأ الطعام

• کفّاء •

خورد طعام را مانند خوردن حیا و مانند آن * أَكْثَأَ اللَّحْمُ أَزْبَابَ أَفْعَالٍ بِرِوَانٍ كَرْدُ
كُوشَتِ رَاخِی كِه حَشَكْ شَدَه كَشَأَ الشَّیْ یُوسِتْ بَارِ كِرْدَ اِشْی * نَكَشَأَ الشَّیْ أَزْ بَابِ تَقْدِیلِ بَازِشِ
شِی أَزْ یُوسِتْ * كَشَأَ بِا لَسِیفِ زِدْ اَوْرَا یَه شَمَشِیرَه كَشَأَ الْمَرْأَةَ جَمَاعَ كِرْدَ بِا زَنْ * كَشَعِ
مِنَ الطَّعَامِ أَزْ بَابِ مَرُوحِ بِرُوشْدِ اَوْرَا طَعَامِ * كَشَأَ بِالْفَتْحِ وَكَشَأَ بِالشُّعْرِ یَكْ مَصْدَرُ اَزَانِ * كَشَعِ بِرُوزَنْ
مَحْدُودِ كَشَعِ بِرُوزَنْ كِرْدَمْ بِرَازِ طَعَامِ * نَكَشَأَ أَزْ بَابِ تَقْدِیلِ بِرُوشْدِ اَوْرَا طَعَامِ * كَشَعِ الْحَقَّاءُ جَمْعُ اَشْنِ رُوی
پُوسِتْ مَشْكُورَه أَزْ یُوسِتْ * كَشَعَتْ یَدُ كُفَّیدْ * شَدِ حَصَفْ اَوْرَه ذَرَكَشَأَ بِرُوزَنْ مَحْصَبِ مَوْضِعِی اسْتِ
* كَشَأَ بِالْحَمِّ قَبِیصَه * كَشَأَ بِالْفَتْحِ بِا زَكِرْدَ اَنْدِینِ كَشَعِ رَازِ جَهْتِی كِه بِا نِ رُوی آوَرْدَه
بَاسِنْدَه جَهْتِی دِ یَكُورِ اَزْ بَابِ مَنَعِ * كَشَعَتْ الْقَرْمُ فَانْ كَشَأَ اَكِرْدَ اَنْدِیمْ قُورَمْ رَازِ جَهْتِی كِه بِا نِ رُوی
آوَرْدَه بِرُودَنْ بِجَهْتِی دِ یَكُورِ رَازِ كِرْدِیدَنْدِ جَهْتِی دِ یَكُورِ * كَشَعَتْ اَلْاَنْلَه نَكُورِنْ كِرْدَمْ عَرَفِ رَا
مَكْشُورَه عَرَفِ نَكُورِنْ * أَكْثَأَ اَلْاَنْلَه أَزْ بَابِ أَفْعَالِ هَمچَینِ وَدَرْ مَكْشَمُ اسْتِ أَزْ بَابِ أَفْعَالِ
لَغْتِی اسْتِ كِه اصْمَعِی اَنْكِرْ اَنْ كُودَه * أَكْثَأَ اَلْاَنْلَه أَزْ بَابِ أَفْعَالِ نَكُورِنْ كِرْدَمْ عَرَفِ رَا
كَشَعَتْ الرَّجُلُ دَرْ بَی اَوْرَقْتَمْ * كَشَعَتْ الْغَنَمُ فِی الشَّيْبَادِ وَآمَدَنْدْ كُوشْتَنْدِ اِنْ دَرْدَه كُوه
* كَشَعْلَه نَارَ اَنْدِ اَنْلَه رَا * كَشَعْلَه لُغْمُ مِّنَ الشَّيْ بِا زَمَانِ دَنْدِ قَوْمِ اَزْ شِی وَكُوشْتَنْدِ * كَشَعْلَه الْقَوْمِ
مِنَ الْقَصْدِ مِیلِ كُودَنْدِ قَوْمِ اِنْ قَصْدِ * أَكْثَأَ الشَّيْ أَزْ بَابِ أَفْعَالِ حَمِیدِ * شَدِ شَعِ
* أَكْثَأَتِ اَلْاَنْلَه حَمِ اَدَمْ رَكِجِ كِرْدَمْ عَرَفِ رَا * كَشَأَ اَلْاَنْلَه عَرَفِ الشَّعْرِ مَخَالَفَتِ كِرْدَشَا خُورِ
مِیَانِ اَحْوَیَبِ قَوَانِ بِا مَخَالَفَتِ كِرْدَمْ مِیَانِ حُورَفِ قَوَانِ * اَخْشَشْ كَفْتَه كِه اَكْشَا وَاقْرَا
فُزْدِ رِیكِی اسْتِ دِ بَعْضِی كَفْتَه اَنْدِ كِه اَكْثَأَ اَفْسَادِ رَآخُورِیْتِ یُوسِیْدِی كِه بِرُودِ
* أَكْثَأَتِ اَلْاَبِلُ سِیَارِ شَدَنْدِ بِجَهْتِ شَتْرَانِ * أَكْثَأَ اَلْبَلَه فَلَا نَكِرْدَ اَنْدِ مَنَافِعِ شَتْرَانِ خُورِ رَا
اَزِ بَیْشَمْ دِ بَجَه وَحِزْ اَنْ بَوایِ فَلَانِ * كَشَأَ بِالْفَتْحِ وَبِا لَحْمِ فِی زَآمَدِ * بِكَسَالَه بَارِ خُورِ مَانِ
رِزْ رَا عِتْ بِكَسَالَه وَبِكَسَالَه بِیَكَا نِ شَعْرُ كُوشْتَمْ دِ بِبِجَه هایِ شَتْرَانِ بَعْدِ كَنْ شَتْنِ بِكَسَالِ
بِا زِیَادَه اَزَانِ * أَكْثَأَ * كَشَأَ * كَشَعْلَه بِالْفَتْحِ وَبِا لَحْمِ فِی زَآمَدِ * بِخَشِیدِ اَوْرَا شِیرِ دِ بَجَه
دِ بَیْشَمْ بِكَسَالَه كُوشْتَنْدِ اِنْ وَبِا زَكُوفِ مَادِرَانِ رَا * وَصَاحِ اسْتِ اسْتَكْثَأَتِ فَلَا نَا اَلْبَلَه
اَزْ بَابِ اسْتِفْعَالِ خُورِ اسْتِ اَزْ رُوی بِبِجَه هایِ بِكَسَالَه شَتْرَانِ فَانْ كَشَأَ نِیَابِسْ دِ اَذَمْ رَا شِیرِ
آَنْهَارِ بَیْشَمْ آَلِهَارِ بِبِجَه هایِ اَنْهَا كِه حَاصِلِ بِكَسَالِ مُوَرْدَه كَشَأَ فَلَا نَا أَزْ بَابِ مَقَا عَلَه نَادِ اِنْ دَا

اورا انصی * مكافأة كفاءه بر وزن كتاب ياداش دادن مصدر از ان * كافأ فلا ناما نند شد
 فلان را و نگاهبانی کرد آنرا * الحذف لكفاء الواجب حذف است خداى را كه مماثل واجب
 باشد * كفاءه بر وزن سحاب و كفاءه بزيادت تا اسم مصدر و هذا كفاءه با لكسروا بالمر و كفيفة
 و كفيفة و كفوة بالضم و كفوة بر وزن قعد اين مانند است * اكفاء بالفتح و كفاء
 بر وزن كتاب جمع * در تهذيب است مكافاة ميان مورد م از مكافاة بمعنى مماثلة است
 كرم و مكافآت الرجب كرم با مردم مانند فعله كه كرم ديامن * كفاءه بر وزن كتاب پرده كه از
 بالاي خيمه تا پايين او بود از جانب موخر يا شقّه كه در موخر و خيمه بود يا كاهي كه انداخته
 شود بر خيمه تا بر زمين رسد * اكفاءات البيت از باب افعال كفاء سا بستم بر اى خيمه * كفى
 اللون بر وزن كرم * مكفأ اللون بضم اول و فتح قائم غير نك * كافأ از باب مفاعله
 دفع كرد او را * كافأ بين فارسين بر صفحه نيزه زد اين را پس آن را در چند بيت عقيدة است
 شاتان مكافعتان و بكسر فائز آمد * و كوسقند كه هريكى از آن مساوى ديگرى بود در سن
 و سال و هر چيزى كه مساوى چيز ديگر بود تا اينكه مانند او باشد آنرا مكافى آن
 گويند * انكفاء از باب انفعال بكشفت انكفأ لونه * كرم كرم كرم كرم كرم كرم كرم كرم
 * تكافؤ از باب تفاعل بر او روشن كوييند المسلمون تكافؤ دماء هم مسلمانان بر او ميشود
 خون آنها * در صحاح است تكفأت المرأة فى مشيتها اجنحه بر وزن در و فتار خود چنانكه
 مى جنبند خود ما بين د راز * كلا * بالفتح * و كلا بر وزن كتاب و كلا * بر وزن تجارة نگاهبانی
 كردن از باب منع * كلاه نگاهبانی كرد او را كلاه * الله كلاه * ارد خدا او را كوييند
 اذهب فى كلاه الله برود و حفظ خدا * كلاه بالسرط و دار ايه تا زبانه * كلا الدين در نك
 كشيد و ام * كلا بر وزن جبل كياه * اعم از ينكه خشك بود يا تر * كلأت الارض و كلأت
 از باب سجع و كلأت از باب افعال و استكلأت از باب استفعال كياه ناك شد زمين * ارض كلأت
 و مكلاة زمين كياه ناك كلأت الناقة و كلأت از باب افعال خود ناك كياه را * كلا بصره
 فى الشي بار بار انداخت نظر را در شي * كلاه و به نهايت رسيد عمر او * كلى و كلاه بالضم
 نسبه در حد بيت است انه نبي عن الكالعي يا كالى نبي كرد * است پيغمبر خدا اصلى الله
 عليه وآله وسلم از بيع نسبه به نسبه * رد و صحاح است كه اصمعى مهموز نعى خواند

این را در این شهر را شاهد می آورده و اذناشك الهیوم فانه كال و ناجزه
 یعنی یعنی ازان تسمیه اند و بعضی ازان نقد و كَلات ازان تفضل و استكلاات ازان
 استفعال تسمیه خواجتم از وی كَلاتة بالشم نیز معنی می دهند كه كَلات ازان تفضل
 گرفته و بمعنا راه اكلا ازان افعال بهایی داد و بیدار سلام کرده اكلا العصبه نه ایت
 زمانید عسوراه اكلا كَلاتة ازان باب التفعال و كَلاتة ازان تفضل گرفت و عسوراه را در حل
 كاره البین مرد سخت چشم که بوجشمن حواس غلبه نكند و كَلاتة بورون كنای جای بلب
 آمدن كشتی و موضعی است در صور و اذن مونت است و نه تندر کیرم آمده و معنی
 كناره و نه م مَكَلَة بورون معظم همچنین اكلا مَكَلَة نكاهد است خود را از وی
 و كَلاتة العینه از باب تفضل نزدیک كناره دریا آورد كشتی راه كَلاتة نكاهد كره و نكلاه و كَلامی
 و كَلاتة مصدر و ازان و در صحاح است كَلاتة القوم و غنیمتكم حسن كودند قوم كشتی خود را
 و ازان است كَلاتة بورون شد ازان موضعی است در صور چه آنجا حبس میكنند مردم
 كشتی خود را و باین معنی مذکور و مونت هرد و آمد و است و همویه گفته که بورون
 فعال است مانند جبار بالانشید و معنیش این است که آن موضع دفع می کند بار را
 از كشتیها و نگاه می دارد كشتیها را و بورون نقد بود مكر منصرف است و كَلات ازان تفضل
 آمدن مكانی که نكاهد اند و نرد ازاناد مَكَلَة بورون معظم و كَلاتة بورون شد ادمكانی که
 نكاهد ازان ازاناد و كَلاتة ازان باب تفضل پیش آمد بسوی وی و كَلاتة دید در وی به ثامن
 و كَلاتة بالفصح كیاهی است معروف که آنرا ساروغ گویند سود است در درجه سوم و ترو
 است در درجه دوم و مولد سود ارمورت قولنج و عسور الجول اكسور آب تازه اش
 در چشم كشد جلا بخشد و در حدیث است اكلا من اللبن و ماؤه ثغافا و البین ساروغ از
 جمله احساسهای خداست بوریند كل و آبش شفاست برای چشم و اكسور بورون ثقل جمع
 و كَلاتة بزیادت تا اسم جمع است و بعضی گفته اند که كَلاتة برای واحد است و كَلات
 لحدف تا برای جمع و بعضی گفته اند که كَلاتة برای واحد و جمع هرد و آمد و است
 و در صحاح است كَلاتة واحدش كه صوت لحدف تا خلاف قیاس و این از نواد راست
 گویند هذا اكلا و هذا كَلات و هو لا اكسور ثلثة فاذا اكثرت ففی الكَلاتة انعمی و مكَلاتة

بفتح هـ و د میم و مکسوة یضم میم دوم و ستکاه سماروغ و اکما المكان از باب افعال
 بسبار شد سماروغ و مکان و اکما القوم خورد ایند سماروغ مودم راد کما القوم
 از باب نصر و همچنین و کما بالفتح مصدر ازان و کما یوزن شد ادماروغ فروش
 و کسی که برای فروختن چینه و خرج اینکمتون بر آمدند و حالیکه می چیدند
 سماروغ را و کمی الرجل از باب قرح سود و باشد مرد یا آنکه در پا کفی داشت
 و کشت رجله کفید شد پای او و واسن الملاغة است کمتبید و رجله من البرد
 و العمل قصارت کالکما کفید شدند دستها و پایهای او از سردی و کار پس مانند
 کما شدند یعنی سماروغ و کمی عن الاخمار جامل شد از اخیار شدند آنست آنرا
 و اکما ته السن از باب افعال پیر کرد او را سال و عجز و کما الامر ان یب تفعیل مکروه
 داشت امر را و تکما علیه الارض غائب کرد او را زمین و کما یوزن کاع و کاه
 یوزن کاه و کیفه یوزن کیفه ضعیف نامرد و کمت یوزن کمت کمی بفتح اول و سکون
 دوم و کیفه زیادت نامرد رازان و کوت کوه از کار و اقلب و تغیر و مصدر ترسیدم
 از وی و نامردی کردم و اکاه و اکاه از باب افعال یکمیت آمد او را وقت کاری که
 خواست هر دین ترسید از وی و یا زکشت ازان کار

* فصل اللام *

لؤلؤ بالضم مورارین و لؤلؤ بیتابك دانته دره لالی جمع لال یوزن لعال و لا آه
 یوزن لعاع و لا لاء یوزن فعلا مورارین فروش و صاحب قاموس گوید که
 قیاس لؤلؤی است نه لاء و لا لال چنانکه جوهری توهم کرده و لاله یوزن کتابه
 بیشه آن و بمعنی کار و حشی و ابو لؤلؤ غلام مغیر ابن شعبه قاتل خایف سه دوم
 لالات المرأة بعینها در خشانید زن چشمهای خود را و لا لال القور یزنه جنبانیدند
 آهران دمه های خود را و قول عرب است لا فله ما لالات القور نخرافم کرد آنرا
 نامدنی که بجنبانند آهران دمه های خود را و لالات النار برافروخته شد آتش
 لالات العز نخرخواست ماد و یزن لالا الذمع فرود آورد داشت راه لون لؤلؤان
 رنگی است که ماناست به مورارین و لاله یوزن ضلضال سوز و تمام و لا لال برق

(vn.)

• ५ •

در خمید بوق • دلایا القهور در شن شد ما • لما • کسرا و ل و فتح درم شیر
که بعد از ولادت در شنید • شود در آن را با فرضی فله کویند • لما الشاة از باب منع
در شنید لما کوینند راه • لما بالفتح مصدر و از ان • لما القوم و لما فیم از باب افعال
خو را نمود لما القوم • لما اللما و لما • از باب افعال مضارع لما راه • لما الشاة فرد آورد
• کوینند لما راه • لما الشاة الولد و لما فته از باب تفعیل نوشتانید کوینند لما را
به بجه • الباء و لا تا زاد اد • لما از بقلان • لما القمیل هست بجه شعر را به هرستان
تا بکند لما راه • در نهایت است الباء السکنة مکاتید م م ز غاله و الماء انتهى •
• التبعی الجدی الشاة و از باب افعال و استلما لما از باب استفعال مکید بزغاله شیر
کوینند راه • التبعی الرجل الشاة و استلما ما در شنید مود لما کوینند راه • لما الشاة
از باب تفعیل لما شد در پستان کوینند • ملحق کوینندی که در پستانن لما واقع
شد • باشد • لما بالفتح و لپی بالفتح لبیک گفت در حج • در صحاح است لمات بالفتح
اصلی ل بیت تلمیة بود بی همزه • فراه گفته که کافی عرب به حسب اقتضای قصاحت
غیر مهور و ما مهور استعمال می کند و کوزد لمات بالفتح و حلات السروق و رثات
المیت انتهى • لباء بالفتح اول آبی که در خنابرا دهند و حدیث بعضی ضحایه است
انه مرابطان یغرس یخلف قال یا المن اخی ان رلغ ان الدجال قد خرج فلا یمنعک
من ان تأبها یکذشت بعضی از صحابه بر انصاری که می نشانید خرماس را پس
گفت ای برادر زاده من اگر و سید • است تیرا که دجال بر آمد • پس باز نمیدارد
بر آمدن ارتقا از نشانیدن دو خنابرا و اول آب دادن آن • صاحب نهایت کویند
را پس ما خرد است از لما انتهى • لما • نیز تمیله ایست • الباء بزیادت نا و لباءة
بر وزن صحابه و لموة بفتح اول و ضم دوم و ضم اول و فتح درم و کوة بالفتح و نواز
و کسر نیز آمد • و لمة بر وزن دعه و لموة بفتح اول و ضم دوم باز یادت تا و لامة
بر وزن قطة ماد شیر • لمات و لموة بر وزن قعود و لمود و وزن صود و لجات
جمع آن • لجر • بر وزن صو و نام مردی است مشهوره عشار و ملاویع بر وزن
ملاقح شرماد • های که نزدیک باشد بجه آوردن آنها • لما • بالفتح صدمه

• لہ •

دادن از باب منع * لغتاً * صد مه داد را * لغتاً * بسمی میوزد او را * لغتاً * الرجل
 بالتحجوسنک انداخت بر مرده * لغتاً * المراء * جمع * کو دیان * لغتاً * ناقص * کو در کو زرد
 و پلیدی انداخت * لغتاً * بعینه میوز نکو است سوی او * لغتاً * المراء * بجه آوردن
 * لغتاً * به امه زائید او را * ماد را و لفتح * بر وزن امیر * لازم * گیرند * موضع خود را
 * لغتاً * * بالفتح * لیسیدن * سک * از باب منع * لغتاً * الکلب * لیسیدن * سک * فعل * از ان * لغتاً *
 بالفتح * پناه * گرفت * من از باب منع * و فرج * لغتاً * الیه * پناه * گرفت * سوی او * التجا * الیه
 از باب افتعال * همچنین * در نهاییه است * لجات * الی * فلان * و لجات * عنه * والتجات * و التجات
 تکبیه کرد * م * بر وی و یاری خواستم از وی یا بر کشتن از وی * بر وی * دیگری * و حدیث
 کعب است * من * دخل * فی * دیوان * المسلمین * ثم * تاجاً * منهم * فقد * خرج * من * قبة * الاسلام * کسی
 که داخل شود در دیوان مسلمانان بعد از آن بر آید از جماعت مسلمانان پس بدو ستمی که
 بر آمد از قبة اسلام * التجا * الی * الشی * از باب افعال * مضطرب * کو در او را بر وی شی
 * التجا * فلان * ناکاهد * داشت * فلان را * التجا * امره * الی * الله * سپرد * کا * ز خود را * بخود * پناه
 جای * التجا * بالتحریک * نیز * پناه * جای * و موضعی است * در * صحاح * است * و وین * التجا * می
 شاعری است * صاحب * قاموس * کوید * لجانام * جد * و وین * اشعت * نه * نام * والد * او * چنانکه
 جعفری * کان * بنده * * التجا * نیز * غوک * التجا * نیز * یاد * تمامه * غوک * و الملا * جی * پادشاهی است
 از پادشاهان * حیر * تلجئة * بستم * و مودن * * لزأ * بالفتح * عطا * کردن * از باب منع * تلزأ * از باب
 تغعیل * همچنین * * لزأ * القربة * نیز * کو در مشکیزه را * انزأ * القربة * از باب افعال * همچنین * تلزأت
 انزأ * از باب تغعل * پوشد * مشکیزه * * لزأ * ابله * نیک * چو * اندیش * خود را * * لزأ * الابل * از باب
 تغعیل * همچنین * * لزأ * ته * امه زائید او را * ماد را * * الزأ * غنسه * از باب افعال * سیر * کرد
 کو * شهند * ان * خود را * * لظأ * بالفتح * و لظو * بر وزن قع و ذبه * زمین * چسبیدن * از باب منع
 و فرج * * لظأ * بالارض * به زمین * چسبیدن * * لظأ * بالعصا * زدن او را * بعصا * و بعضی گفته اند
 خصوصیت * دار * ذبه * زدن * بر پشت * * لاطئة * زخم * سرکه * به * ملطاردن * و آن * پوستی است
 باریک * میان * استخوان * سو * و گوشت * ان * و لاطئة * نیز * ریشی است * که * به * تشو * ذبغی * کویند
 که * آن * از * کویندن * نطا * است * و آن * جانور * کی است * * لظأ * بالتحریک * چیز * اندک * * لغتاً *

بالعجم ولفاء مالم یوسنار کردن چوب را و لحد کردن و بود نشستن چیزی را از چیزی
 از باب سجع و لغات بود بوسنار کردن چوب را لغات الریح السحاب من وحده السماء
 بوداشت باد ابر را اردی آسمان لغات اللحم من العظم باز کردن کشت را از استخوان
 التفات العود از نبات استعمال باز کردن بوسنار چوب را لغات زداره لغات بالعصا
 و دارو را بچوب لغات بار کردن و نیدن را از راه اوردن و سخت کرد اورداد از واقع اورد
 همه یاد اورد اکتوا حق اورد لغات از نبات فوح بانی مانده لغات از نبات افعال بانی
 کداشت آنرا لغات و وزن محاسب حاک و چوباندر که کمتر از حق و در حدیث است و صفت
 من الرءاء بالغاء و در نهایت است و با معنی تمام و لغات بمعنی نقصال یعنی راضی شدم به ناقص
 از تمام و در صحاح است لغات بوزن حدیث کشت باره بی استخوان مانند لحظه
 و هم و روده لغات بالغتیم زدن از باب سجع و لغات بالسطر زدن اواره تازیانه
 و لغات داد اورد و لغات حق اورد لغات نه الارض بوزن افکدم اواره کنی با مکان
 از باب فوح اقامت کرد و ممکن و لازم گرفت مکان را و تلغات علیه از باب تغسل
 بهانه جست بوزن و تلکامن الامرتا جهر نمود از کاهه لغات لغات لغات لغات لغات لغات
 بر کسی آشکارا و پنهان از باب منع لغات و لغات علیه زدن و لغات لغات لغات لغات لغات لغات
 و پنهان لغات الشی گرفت همه چیز را و معنی دید چیز را و تلغات الارض به
 و تلغات الارض علیه و گرفت زمین اورد اورد اورد و پوشید اواره لغات علیه
 بود اورد اورد و لغات اللص علی الشی مورد زدن شی و اورد و اساس است ما اوردی
 این المسائن و لاد الله می داسم کسارت از شهرهای عداه المساعی حق انکار نمود حق مرا
 و المسات الدواب الموهی کد اشتد غنوران چراگاه را زمین حالی که نبرد چیزی
 در آن و المساعیه مشتعل شد بوزن و بعضی گفته اند هرگاه و تلغیه آن به حرف با
 می آید بمعنی ذهب می شود یعنی بود اورد و اورد و هرگاه و حرف علی می آید بمعنی
 اشتغال مستعمل می شود و التلغی بانی الحفنة احتیاج کرد اوجه در کاهه بود
 برای حرد و المساعی الحفنة از باب افعال و تلغات بانی الحفنة از باب تغسل همچنین
 و التلغی بوزن و تصغه مجهول متغیر شد رنگ اورد و تلغیه موصی که در آن حدیث گرفته شد

• لکھا •

• 4 •

و بمعنی دام * لاءة * بود زن لاءة آبی است مرینی عیس را * لوءة * وزن و معنی
 سوره * تلهاو * بود زن تفعل پس کشیدن و نامردی نمودن * لواء * بود زن
 کتاب دانه ایست سپید مانند نخود که می خوردند * البات الناقه از باب
 افعال در نکت گرد زده

* فصل المیم *

* مائة * بود زن د حرجة بی در پی آواز کردن کوسهند و آه پس معی معی گفتن
 مامات الشاة والظبية فعل ازان * متأ * بالفتح بعضا زدن از باب منع * متأ * بالعصا
 زد او را به عصا * متأ * الحمل دراز کردن و سن را * در لسان العرب است متأ * الحمل
 لغتی است در متوت الحمل * مودة * بضم میع مودمی نمودن از باب کرم مرأ الرجل شد
 مرد صاحب مودمی و انسانیت * مویع بود زن کریم صفت ازان * در صحاح است
 مودة * بمعنی مودمی و انسانیت و مودة بتشدید و او نیز جایز است * تمرأ الرجل
 از باب تفعل به تکلف مودمی کرده تمرأ بهم مودمی خواست از قوم بسبب نقصان
 و عیب آنها * مرأ الطعام بهر سه حرکت را کوارا شد طعام * مواءة بود زن
 شباهه مصدر ازان * طعام موی طعام کوارند * ستوده انجام آشکارا * مواءة
 بود زن تمرأ بمعنی کوارید کی * کویند فمائی الطعام و مرانی بی همزه را ابتدا
 برای اتباع کوارا شد مرأ طعام و اکوم فود آرند کویند امرأ فی الطعام با همزه
 از باب افعال * طعام مویع صفت ازان * کلاً مویع کیار کوارا * مرأت الارض
 نیک شد هر ای زمین * مواءة بود زن کرامه مصدر ازان * ارض مویسه
 صفت * مویع بود زن امیر مجرای طعام و شواب و آن سر مده و شکنجه که به کور
 پیوسته است * امرأة بود زن امزجة و مراء بود زن سر و جمع * مرأ بهر سه حرکت میع
 بمعنی مردم اعم از آنکه مذکر باشد یا مؤنث یا بمعنی مرد خاصه و جمعش از لفظ
 نهایم * و بعضی مرؤن نقل کرده اند و آن ناد راست * مرأ نیز بمعنی کورک مواءة
 بزیادت تاماده کورک * شاعری کورید * شعر * و انت امرأ تعد و علی کل غرة * قتحطی
 فیها مراءة و تصیب * و گفته می شود امرأة سالحة و مراءة ایضا بترك همزه و تحريك را

در دامرأیا الف و صلحه لغت آمد و فتح راد و هر حال در آن در هر حال
 و اعراب آن در هر حال کوئی هذا امرأ و مرء و رایت امرأ و مرء و ادم و رت نامرئ
 و برئ و درین صورت این کلمه معرب از دو جا است و در صحاح است گفته میشود
 هذه امرأة و فتحه الرا و هو حال را کرة صغیر کنه الف و صل را بنفاد از پدر گویند
 مرئ و مرئیه انتی و مرأ الرجل از باب منع طعام حر و در معنی جماع گوید و مرئ
 الرجل از باب ذوق زنانه شد و رهیات و گفتاره مرأة بالفتح نام ما رب و آن لکسر
 راه مهمله دهی است و مرأة بر وزن حیزة دهی است که از اعالت شام مرئ و ذوالرمة
 گویند شعرة و ماد حنا جوف مرأة غلقت و سا کرم ترفع لخبیر طلبة و اد امرأ القیس درین
 مذکور و خواهد شد مسأ و مسوره و سخت در رفتن مسأ الرجل فبومس از باب بمع
 و رشی کرد و سختی نمود و بمبانه راه رفتی مسأ الطريق بمبانه راه رفت و منسه
 مسأ الطريق ای رسته و فساد در پیا کردن فلان مسأ بین القوم ای فساد انگیزیت در میان
 آنان و همچنین است ایما از باب افعال و دنک کردن و نوبت دادن و موازیت
 پذیردن گویند مسأ علی الشی ای عادت پذیریش بواسطه امانت آن و نیمه کرد انجمن
 حق کسی گویند مبأ فلان حق فلان ای اناء و فرو نشانند ان حوش دیک گویند
 مسأ القدر ای نور نشانید حوش آنرا و نومی کردن یا کسی مسأ الرجل بالقرل
 ای نرمی کرد یا برود و گفتاره مسو بر سپدن پا و چه و پا بر دبار شدن آن
 جیما الشرب کینه بر میسد شد ماتی العین و موقیما و خورش و بعضی گفته اند مقدم آن
 جنبه بکه و محکم است و همین است مقام ذکر آن چنانکه صاحب محکم نیز همین جا
 ذکر کرده و صاحب قاموس اتباع آن نموده و جوهری توهم کرده که درین مقام
 آنرا ذکر نکرده مکأ مور راخ و مأ یاخو کون و تأ است کفتی سور اخ سوسار
جنبه که د لسان محکی است صاحب قاموس این ماد و اف امر ش نمود ملا
و ملا و بالفتح ملا و بالکسر بر کردن و همچنین تثنية کسر یند فلان ملا الاء
و ملا و بالشد یدای یو کرد آنرا و امتلا و تملو بر شدن تملات من الطعام و امتلات
من الشراب و همچنین تملا و فلان شیئا امتلا الاء و تملا بر شد آند و همچنین

مسأ

مقا

مکأ

ملا

ملی الاناء از باب سجع * کویند انه لحسن الملاء وحسن التملؤ غمی کویند کوز ملان
 بورزن سکران وجفتة ملائی بورزن سکوی وملائے بورزن سکوانه ملاء جمع آن
 ابن اعرابی گفته جفتة ملائے وانراة تکلائے حکایت کرده است آنرا در فراد و
 در عامه کویند کوز ملاء ماء * و صواب آنست که کویند ملان ماء چنانکه
 در عیاب است * ملقة بالضم بورزن متعة وملاء * بامدوملا بالضم زکامی که بسبب
 امتلاء معد * باشد * ملای الرجل مانند غمی وملؤ مائند کرم واملاء الله ای از کمه
 فهو ملؤ ای مزکوم وآن نادر است بغیر قیاس محمول کرد شده بهر ملؤ * ملؤ الرجل
 مانند کرم ساز ملای ای ثقة * من سلیمان بن موسی قال قلت لطاؤس فلان حدیثی بکذا
 وکذا قال ان کان ملایاً فخذ عنه ای ان کان ثقة * در حدیث جواله آمده اذ اتبع
 احدکم علی ملای ای ثقة غمی وآن بهمهزه است لیکن اکثر در فحار و به تشدید یاء و بی همزه
 مستعمل است * ملاء * وملاءة بمد و در غناء مالی وملی غنی * املاء وملاء با کسر
 وملاء بالضم واملیاء اغنیاء مقولین یا نیکوکاران وصاحب شرافت وحکم از آنان
 * فلان غنی ملای ای بین الملاء والملاءة * ملاء فلان از باب منعه وکرم * فهو ملای فی قوم
 ملاء ای غنی وکثیر المال است در قوم اغنیاء مقولین * وملاء بورزن جبل تشار و در
 اشراف و اخبار و جماعه قال الشاعر * ونجد ثواملاً یُصنِّعُ اُمتنا * عند رأء لا کهل
 ولا مولود * ای مشورت کنید جماعت را برین که قتل کنند ما را حتی که باقی نماند
 از ما کسی کو یا مادر ما هیچ فرزندی * و طبع وظن چنانکه از ابن اعرابی مرویست
 و بآن تفسیر کرده شود قول شاعر * تنادوا بالجهیة اذ رأونا * فقلنا احسنی ملاء
 جهیما * ای احسنی ظناً واصحاب مجالس ومشوره * در حدیث اکان هذا غنی ملاء
 منکم آیا بود این از قومی که صاحب مشوره و اجتماع بودند * ما کان هذا غنی
 ملاءنا ای نچو در این امواز اجتماع و تشار و * ملاء فی خلق و غشوت * کویند ما احسن
 ملاء بنی فلان * املاء جمع آن * و بعضی گفته اند که ملاء خود جمع است و کافی تفسیر
 کرده شود بآن قول مذکور و قلنا احسنی ملاء جهیما اخلاقاً و عشرة * در حدیث است
 دخل اعرابی فی المسجد فصلى و رکعتین ثم رفع یدیه فقال اللهم ارحمنی ورحم اولادکرم

معنا حد اقل المصطفی لقد حیرت و اضعافم قام الامیر ابی و نالی فی المسجد فقاموا الیه
 لیسروہ و قال المصطفی احسنوا املاء کم و دعوه ای ذبک کسید خصلتہای خود را و
 بکن ارید آنرا املاء بالظم نرو زن غواہ نام سیف سعد بن وقاص و ملاء
 از بادت تا نام ماد و موجز ابی رسول الله صلی الله علیہ و آلہ و سلم و ملاء
 مساعدت و مشایعت و از انروز ملاءتہ علی الامر و همچنین ملاءتہ ساعدتہ علیہ و شایعتہ
 و در حدیث علی علیہ السلام است و لا ملاءت علی قتلہ و عیالو مجمع شدن از این سکیت
 عیالو اعلی الامر و مجمع شدن بر آن کار و در حدیث است در حق قتیل لورجمالہ علیہ
 اقل متعالم قتلتم بہ اسلاء کرد انہ من دین در اغنیاء فلان اسئل فی الذین ای جعلہ فی
 ملاء و ملاء بالظم بیاری پیش بست طول نفسش آن بعد از سیر و ملاء بالمد جاد و در قول
 آن کان الملاء المحض خلف ذراعہ مراد غما و خالص است تشبیه داد آنرا بچادر در حدیث
 استسقا است فرأیت السحاب یتعمق کافہ الملاء حین یطرمی ای گریانان ابر مانند
 جاد و است در تفرق و اجتماع بعضی از آن با بعضی در احواف آسمان جمع ملاء
 بالظم و المند و ملاء بالکسر نام مقدار چیزی کہ بر شود بان طرف کوینند اعطہ ملاء نائہ
 و ملاء و ثلاثہ املاء ای بدہ آنرا قدری آوردند یاد و قدری آن با سہ قدری
 آن و در حدیث دعای صلوٰۃ است لک الحسن ملاء السموات و الارض و آن بطریق
 تشبیه است برای عظمت شان حد و کثرت ثواب آن و ملاءتہ بزیادت تا ملاءتہ امتلاء
 مصدر ملاءتہ بوری مدہ از کثرت خوردن و املاء و همچنین تملیہ غرق کشیدن کان
 املاء فی قوسہ و ملا غرق و املاء فی القوس شدت کردم در کشیدن کان
 مملی نظم می و کسولام دوی کہ در شکم آن آب و برکت مجمع شدہ باشد تا اینکه
 کان آن باشد کہ حاملہ است و منأ و خیسا نیدن جرم در دباغ منأت الالہاب منأ
 خیسا نیدن جرم را در دباغ و منیہ جرم در اول دباغ بعد از ان اخیق باشد
 و بعد از ان ادم حیدر ابن ثور گفته و اذا انت باکوت المذیمة باکوت و مد اسکالہا
 من زعفران و انجیر و کسای و دایت کردہ کہ منیہ مد بغہ را کوینند و
 در وزن منیہ اختلاف است بعضی مقلہ قرأند فند چنانچہ از ابی علی مرویست

منأ

که آن مشتق است از لطم یعنی کوفتی گوشت خام * این هید در محکم گفته اند آنی بدلت
ابرالعلاء مراد آن از ابی العلاء صاعد لغوی است که راز دورد برایشان در هواق
چنانچه در مشرف است * و بعضی قائله گویند تحقیق ثانی است زیرا که استعمال
مناد لالت کنند بر آنکه میم آن اصلی است * معنی آن بهمه زمین سیاه * در محکم است
که گاهی غیر مهور هم آمده و منیه بی همزه مقام آن دیگر است * موره * و مراد بالطم
بر وزن غراب آواز کردن کربله ماه السنور موره موره مثل ماع موع مرعا چنانکه
در تکمله مضبوط است * موره بر وزن فعل بر موافق ضبط تکمله کربله آواز کنند
مراد آواز آن مائمه بد و همزه و مائمه پیشین و بتخفیف هم آمده کربله اهل باشد
یار حشی * امواه آواز کردن مانند آواز کربله گویند امواه الرجل ای فالین
مانند کربله

* فضل النون *

* نائاة * بر وزن خروجت شست زای شدن و تخلیط کردن و محکم نساختن و کورا
قال الشاعر * فلا استمن فيكم بأمر منائاة * ضعیف ولا تسبح به هاهنا بی بعد فی * گویند نائاة
فی الأمرة ورجل نائاة ووزن جعفر * امراً القیس در مدح کسی گفته * لعنك ما سعد
بحله آیم * ولاننا نأخذ الحفظ ولا حصیر * و باز داشتن گویند نائاة عن هذا الامر
بازداشتن او را از آن کار و ضعیف شدن و مسخری کشیدن * و نائاة مانند آنست
* فی الحدیث طریق بن مات فی النائاة یعنی در ابتدا ایم اسلام پیش از آنکه تقویت
گرفته باشد و قاصر شدن و عاجز شدن از چیزی مانند نائاة * نائات عن الامور تمنائات
عنه و از آنست حدیث علی علیه السلام وقتیکه گفت سلیمان این مرد را چونکه
روز جمعی بعد از تخلف آمد و رجوع کرد تمنائات و تر یصن فکیف رأیت الله صنع
ای قصور کردی تو و تاخیر نمودی پس چه طوری دیدی خدا را که کار درست کرد
و نیک خورش کردن نائاة نیک خورش کردم آنرا نائاة بر وزن جعفر و نائاة بر وزن
صلصال و نون بر وزن همد و نائاة بر وزن مدحرج بصیغه اسم مفعول شخصی
که پیغمبر له چشم خود یا ریا بگرداند و مودد و مانده پس دل * نائاة * بالفتح و نون

وضع بین ظاهر شدن و مرتفع شدن و منه التمعیم یعنی ساد و اصح و مکان بلند تعد بساد ار
مانند نای و زانست آنچه گویند لا تصلو علی النبی و مطلع شدن بر چیزی از باب منع و بدون
رفتن از زمین و زمین دیکو و همین معنی مراد احوالی است یا نمی آید و معنی بدون
رونده از مکه و سوی مدینه پس آنکار کرد و در آن رکعت لا تنموا حمی قائما انانی الله
ای بدون همزه و آمدن پیروی گویند شما بالارض آمدن شما بر کفنه یعنی کفش آخر
فَإِنَّ الْكُتُوفَ نَسَّانَ الْبَرَّ فِي كُلِّ وَادٍ الْمَاءُ لَتَحْسِرَ آذَانُكَ بِآرَازِ خَفَى
نما الکلب و نما الرجل از باب منع قال ذوالرمة هبنا العسرت مانی سمعه
کذب نما تحویل و غیره انباء خبر دادن گویند انباء ایما و انباء به و تنمونه
از باب تفعلیم همچنین است استنما از باب استفعال بخارن کردن و در غیر
و نیک گفتیش خوردن گویند استنما فلان الحماوی نشسته و متاباة با هم خبر دادن
دو در شدن و ترک جوار کردن و نمره اسم است و تنموز عوی و نمرت کردن و زان است
متنبی احمد بن الحسین که بر قبیله بنی کلب خروج کرد و خود را حمی النسب
اظهار نمود و بعد چندی بر عوی نمرت برداخت در بلاد شام مردمان هر کلب
و دروغ او گرامی دادند پس چند مدت مقید مانند ما قیست بعد از کلب و خرازی
توبه کرد و درهای یافت و پی خبر دهند و از خدا اینجایم یعنی فاعل است
برای مبالغه پس آن مشتق از نما بمعنی خبر است و در صحاح از مسیریة منقول است
که نیست کسی از عوب مکر که میگوید شما مسیلمه به به خرازی آنکه ایشان ترک
کردند به به راد و پی چنانکه ترک کردند آنرا در دیه و بویه و خابیه مکر اهل مکه
که ایشان مهور و میخواستند این سه کلمات را و غیر مهور و زخرا و انبیا ماحرای آنها را
در دین امور محالفت عرب می کنند و بعضی گویند که پی مشتق است از نما و
معنی ارتفاع و و منجمله مجاری استعمالات به به آن شرابین هجاس ابن مرداس
در مدح رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است شعرو یا حاتم التمیمین انک مرسله
و بالحق کل قدی السبیل هذا کما حدیث اغوا فی که سابق گذشت دلیل ترک
همزه است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بر آن انکار فرمود به به را برای

آنکه همزه نیست از لغت قریش و انباء کذا نکودن و خراش نکودن گویند رمی
فانبا یعنی تیر بود و بدین شکافت آثار و خراش نکودن گویند سئل تابعی ای آئینده
از بلاد دیگر و همچنین رجل تابعی قال الشاهر شعور و لیکن قد اها کلا اشعث تابعی و انتسابه
الاذن ارض حیث لا قدری و تبهغه بوزن حبینه نام این الاسود العذری است
و تبهغه بوزن تبهغه تصغیر و تبهغه است و عرب میگوید که تبهغه مسلیقه تبهغه شرف
و تصغیر و تبهغه است بوزن تبهغه نیز عرب میگوید که مسلیقه تبهغه شرف و این را تبهغه است
که جمع کرد و شود تبهغه بوزن تبهغه چنانکه در بعضی روایات بدست سابق آمده و شعور
یا خاتم النبیا و انک مرسا و بالخیر کل هنی السبیل هند آجا و لیکن نزد یک
کسی که جمع کند آثار و انباء پس تصغیر آن تبهغه است بوزن تبهغه که از اجون جوهری آنرا
مطلق داشته صاحب قاموس در اطلاق تخطیبه آن کرده و ظاهر است که وجه جمع آن
با انباء آنست که همزه هرگاه که مجزئ شدن را بدین ال آن لازم شد جمع نمود و شد
مانند کاه که لام او حرف علت باشد مانند غمی و غمیاء و تبهغه و تبهغه و تبهغه و تبهغه
بحق و دیده و مرتفع شدن و خارج شدن چیزی از مکانی بی آنکه از آن جدا شود
پس در چیزی که موقوف شود از قسم نبات و غیره آن را نباتی گویند و منقطع شدن
در دم کردن گویند نبات القرحه و دم کردن و مطلع شدن هر چیزی گویند نباتات
على القوم به معنی نباتات و بالغ شدن دختر و گویند نبات النماریه و انشاء از باب افتعال
پس آمدن و مرتفع شدن و هم مطلع شدن گویند انشاء علیهم آگاه کردن بر او شان
و نبات بوزن همزه نام آبی است برای قبیله بنی عذیله یا نام خرماسستانی است
برای قبیله بنی عطار و نباتا سکون چشم زخم رسانیدن گویند نباتا نه نباتا نه نباتا
و همچنین نباتا نه از باب تفعیل و انشاء نه از باب افتعال چنانکه از ابو عبید
منقول است و نبات بوزن ندس و نباتی بوزن کتف و نبات بوزن صبور و نباتی
بوزن کریم همه نبات اند که بوزن رجل نبات و نباتی ای غیور و بد چشم است
و نبات شدت اصابت و جدیت است و نبات السائل باللقمة ای سختی نظر
کسی که خواهی طعام شما کند یک لقمه دفع کنند و در نهایت این حدیث را

 $(A \Lambda^2)$

சுயை

منزل

[illegible]

چیز نفس تو حویص است و عقل تو مولع است * نساء * زچو کردن شتران در دار
 کردن آنها گویند نساء * الابل از باب منع و همچنین است نساء ته تشبیه از باب تغییر
 * ابو عمرو بن العلاء انشاد کرده * شعور * و ما تم خسیف بالعلایة شادن * تنسیفی فی برد الظلال
 غزالها * نساء * بالضم در تاخیر افکندن گویند نساء الاموات * و نساء * و همچنین است
 انساء از باب افعال گویند استنساء ته الدین قاتلانی * اصمعی گفته * انساء الله احکم
 و نساء * فی احواله بیک معنی است * اخفی گفته انساء ته الدین ای مؤخر گردانید
 دین را برای آن و نساء * عنه دینه مؤخر کرد انیم از آنرا * و گویند انساء
 سربانی ای مؤخر و در از کودم جای وقتن خود قال الشنقوری * شعور * غدرت من الراء
 اللدی بین مشعل * و بین الکشافیهات انساء سربانی * گویند انساء * عنه ای مؤخر شد
 و متباعد گشتم * و نیز گویند انساء الابل و قتیله در چو کا * متباعد شوند شاعر گفته
 * شعور * اذ انتسوا فرت الرماح انتهم * عواند نجل کالجرا و نظیرها * و گویند انالی هند
 منعت ای دوری و فواخی * نسیه بضم و نسیته بر وزن کومیه آخوت و مهلت گویند
 بعت نسیه قرو و ختم آنرا میبخت و تاخیر * و نسیع بر وزن کوریم اعظم است از ان
 و نام مافی است که مؤخر میگردانند آنرا عرب در ایام جاهلیت * جوهری
 گفته نسیع فاعیل است بمعنی مفعول منسوع را بتحویل نسی گویند چنانچه مفعول را
 قبیل رجل نامی و قوم نساء * جمع است مثل فاسق و فسقه * قوله تعالی اثم الفسوق
 زیاده شان نزل آن است که از جمله عادات ایشان بود که وقتیکه از منی صدور
 میکردند قائم میشد مودی از قبیله پس میکشید انا الذی لایزونی قضاء پس میکشید
 انسجاً شهرای مؤخر گردان از ماه حرام ماه محرم و سامان آن بکن ذر صفر زیرا که
 ایشان مکروه می پنداشتند آنکه سه ماه متوالی بی غارت بگذرد که معاش ایشان
 از همین غارت بود پس حلال میکرد برای ایشان محرم را گویند نسیع المرأة نساء
 نساء بر صیغه مالم یسم فاعله و قتیله حبش زن تاخیر کند حتی که گمان حبل شود و آن
 زن را نس گویند بر وزن عدل * و نسیع بر وزن کوریم خطاست * نساء بر وزن سحابیت مصدر
 نساء دینه است * و هم بمعنی درازی همومی آید منه قولهم من سوه النساء و لانساء

فليصف الرداء وليسا كوالعداء وليقل غشيان السماء ويزن نساء نكهة في شوماده كودن
 و دفع كردن اودا كويند نساء المعبر عن الحوض و آستين و حلق كردن شير ناس
 و مبه السن و المني بمعنى شير آستينه ناس قال عورة من الرداء العنسي و شعره
 سقر في السن ثم تكلفوني عداة الله من كذب و زور و كوييد انسا فلانا نوشانيد اودا شير
 آستينه ناس و ايرادك شير اذ نك كويند نساء الطمبة غزالها و ظاهر شدن
 در بى جا و بابه كويند نساء لاشيه و قتيكه ظاهر شود در بى ندر آمدن بشم بعد از سقوط
 آن و يقال جرى السن الدراب امر و ديب گفته و قدما ر فيها ناسا اذ افتراها و چنانكه
 ابتداء ظهور در بى و انسا كويند نهايت آنرا اقرار كويند و زيادت كردن يك روز يا در روز
 در تسمه داشتن شعر و كويند نساء فلان في عالم الاول و متساة به چه در يك آن حصا
 زيرا كه چهار بابه بدان رانند بشود شامى آن را به چه آرد و شعره امين اجل حد
 لانا لك صرته و منساة قد حركك احلا و ديكرى برك همزه گفته و شعره
 اذ اوتيت على المساء من هرم و فقد تماعد عنك اللمود الغزل و نسا نالفتح شراي كه
 عقل و زنايل كمورد و سه حركت زن مظنون الحمل يا زنيكه ظاهر شود حمل اودا نكسر
 مردش بر نكستار و بيا رايح و رجل نسا آن كه باز ناس جمعيت و اختلاط دارد
 و نسا و بالسكر و نسا به زيادت تا و نسا و نسا به هرد و زنده شدن و نمو كودن
 و حوان كشتن و پرورش يافتن كويند نسا نسا نسا فلان از ناس منع و كرم منشأ جاى
 پرورش يافتن و حوان شدن و نسا فلان نسا حسنه نيك پرورش يافت و نسا نسا نسا
 مامى مجهول از ناس تفصيل و نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا نسا
 داد و شد و حوان نمرده شده كرميان او من ينش و از ناس تفصيل حوان نسا نسا نسا نسا نسا
 غلام و جاديه و در بر ابراست قال ابو قدامة الطائي و شعره قد اجلس المجلس لم يخرج
 من ناشى ذات شرمى حد لى و بعد الرابع من لسانة السوامى گفته و شعره مما زل من
 حوجا اذ هي ناشى و موزة تصطاد من لا يصيد لها و كويند فرشتى سوء درمن تشه
 سر و بشير من ابي حازم گفته و شعره ستمه ولم تحسن التي فعلت به و منعصه من نسا
 اسلم معصوه بضم ص گفته و شعره ولو لان يقال صا يصيب و اقلت بنفسى النسا

الصَّارُ «نَشَأَ بِتَحْرِيكِ جَمْعِ نَاشِي» اسْتِ مَانِدْ طَلَبِ جَمْعِ طَالِبٍ وَهَمْزَيْنِ نَشَأَ
 بِالْكَوْنِ مَانِدْ صَاحِبِ وَصَحْبِ غُلَامَانِ نَشَأَ وَجَوَارِ نَشَأَ وَظَاهِرُ شَدْنِ چِيزِ بِشَبِّ نَاشِي
 نَعْتِ اسْتِ بِعِنَى چِيزِ يَكِدْ پِيرِ اَوْ ظَاهِرُ شُدِ بِشَبِّ اَنْطَاعَاتِ «نَاشِيَهْ جَمْعِ اَنْتِ يَامَصْدَرِ
 بِرُوزِنِ فَاعِلَهْ يَا اَزَلِ رُوزِ يَا اَزَلِ شَبِّ يَا اَزَلِ سَاعَاتِ شَبِّ يَا هُوَ سَاعَتِي كِهْ زَنَدَهْ دَاشْتِ
 اَنْ اَمَرْدِي كِهْ شَبِّ قِمَامِ كَنْدِ يَا بِرِ خَاسْتَنِ يَعْدِ اَزْ خَوَابِ مَانِدْ نَشْءَهْ وَ مَرْتَفَعِ شَدْنِ اَبِرِ
 كَوِينْدِ نَشَأَتْ السَّحَابُ بَلَنْدِ شَدِ اَبِرِ «نَشْءَهْ بِرُوزِنِ هَرِ يَعَهْ اَزَلِ چِيزِ يَكِدْ سَاخْتَهْ
 شُدِ اَزْ حَرْضِ بِقَالَ حَوْضِ يَادِي النِّشْءَهْ رَقِي كِهْ خَشَكِ شُدِ آبِ اَنْ وَ ظَاهِرُ شُدِ رَمِيْنِ
 شَا عَرِ كَفْتَهْ «شَعْرُ» هَوَقْنَا هُوَ يَادِي النِّشْءَهْ دَ اَثِرِ «قَدْ يَمِ بِعَبْدِ الْمَاءِ بِقَعِ نَصَائِهْ»
 اَبِرِ عَجِيدِ كَفْتَهْ كِهْ اَيْنِ سَنَكِي اسْتِ كِهْ دَرِ اسْفَلِ حَوْضِ نِهَادَهْ شُدِ وَ نِهَزِ خَرَمَایِ تَرِ
 اَزْ بَجَلِ طَوِيلِ وَ كِيَاهِي اسْتِ دَشْتِي كِهْ اَتَرِ اَنْصِي وَ صَلِّيَانِ كَوِينْدِ يَا چِيزِی اَزْ رَوْنِدْ كِي
 كِهْ اسْتَادَهْ شُدِ وَ هَمُوزِ مَطْجُونِ شَدِ يَاشَدِ مَانِدْ نَشَأَ وَ خَاكِي كِهْ مَاورَایِ سَنَكِيَا كُودِ
 حَوْضِ بَاشَدِ «نَمِ شَتَرَانِ خُودِ» بِعِنَى بِجَهْ هَایِ نَوِ چِيزِ نَشَأَ بِتَحْرِيكِ جَمْعِ اَنْتِ وَ اَبِرِ بَلَنْدِ
 يَا اَزَلِ چِيزِی كِهْ پِيرِ اَشُودِ اَزْ اَنْ مَانِدْ نَشِي «اَنْشَاءُ اَزْ بَابِ اَفْعَالِ» شُرُوعِ كُودِنِ اَنْشَأَ
 يَكِي شُرُوعِ كُودِ كِهْ حَكَايَتِ كَنْدِ وَ خَارِجِ شَدْنِ اَنْشَأَ عَمَلِ بِرُوزِنِ شَدْنِ اَزْ اَنْ وَ اَرِ اَرْشَدِنِ
 اَنْشَأَتْ الْاِنْفَاءُ بَارِ دَ اَرْشَدِ مَادَهْ شَعْرِ دِيْمَا كُودِنِ خَانَهْ كَوِينْدِ اَنْشَأَ اَرِ اَرْفَعِ
 كُودِنِ اَنْشَأَ اللهُ السَّحَابِ وَ رَضَعِ كُودِنِ اَنْشَأَ قَلَانِ الْحَمْدِ يَمِ وَ رَضَعِ كُودِ حَمْدِ يَمِ رَا اَزْ
 جَانِبِ خُودِ تَشْءُ اَزْ بَابِ تَفْعَلِ قَايَمِ شَدْنِ وَ بِرِ فِتْرَتِ اَمْدِنِ كَوِينْدِ نَشَأَ لِحَاجَتَهْ «اَسْتِنْشَاءُ
 اَزْ بَابِ اسْتِفْعَالِ تَفْعَصِ كُودِنِ وَ حَمْتَجُورِ مَوْدِنِ چِيزِی رَا» كَوِينْدِ اَسْتِنْشَأَ الْاَحْبَارِ
 وَ مِنْهُ الْمُسْتَنْشَاءُ بِعِنَى اَكَا هِنَهْ اِنِ وَ فِی خَبَرِ دَهْنْدِ «اَزْ غَيْبِ» وَ اَلْمُنْشَأُ اَزْ بَابِ اَفْعَالِ
 «وَالْمُسْتَنْشَأُ اَزْ بَابِ اسْتِفْعَالِ» اَلْمُنْشَأُ اَزْ بَابِ اَفْعَالِ «قَوْلُهُ تَعَالَى وَلَهُ
 الْحُجُورُ الْمُنْشَأَاتُ فِي الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ» مِجَاهِدِ كَفْتَهْ كَشْتِيَهَایِ كِهْ بَادِ اَنْهَا بَلَنْدِ
 بَاشَدِ وَ رَقْمِيَكِهْ بَادِ اَنْ بَلَنْدِ كُودَهْ نَشُودِ مَنَشَأَاتِ عَمِي خُورَانِمِ «اِبْنِ السَّكَيْتِ» كَفْتَهْ
 «الَّذِي يَسْتَنْشِئُ الرِّيحَ» بِهَمُوزَهْ اسْتِ رَاصِلِ اَنْ اَزْ قَشْمِ اَلرِّيحِ بَلَنْدِ هَمُوزَهْ اِي
 شَنِيدِمِ اَنْرَا «نَشَأَ» بِرِ دَاشْتَنِ چِيزِی وَ بَلَنْدِ كُودِنِ اَنْ «كَسَائِیْ» كَفْتَهْ نَشَأَتْ شَيْعَا

بود اشم آنرا و ابرو و غیره همچنین گفته و آن لغتی است در تفسیر چنانچه در
 لسان است و در جو کردن ابو زید گفته نصأت النافاة ای زحوتها و کوفتن به پیشانی
 گویند نصأ یعنی کوفت او را به پیشانی و آن لغتی است در تصرف بهمه معانی از باب منع
 و نصأ و نصم اول و فتح دوم پارهای معتبره از و نه کی کلان و واحد آن نفاة مانند
 صبر و صبرة و بعضی گویند که درختان در هم پیچید و جدا شده از گیاههای کلان
 و بلند شده از آن و سر دین بفر گفته شعر جادت سوادیه رأز نفاة و نفا من الصفر
 و الزباد و نفا بالفتح چنانکه در عبا است مرعی است و نکاة و بختین
 و نصم اول و فتح دوم شکوفه سرخ از طوطی و آن گیاهی است که آنرا
 شعر شاعر نامند و در محکم موقوف است که نکاة بالضم لغب است و نکعه و آن
 گیاهی است مثابه بطوطی نکا بسکون بوسه باز کردن دین قبل از به شدن
 یا مطلقا گویند نکا فلان القرحة قدیب ای بوسه باز کرد از قرحه پس تری به رسانید
 قال معین بن نويرة شعره ولا تنکن قروح الغرادر فنبجا و دشمن را نهاده کردن بکشتن
 و زخمی کردن و اسیر ساختن و جلای وطن نمودن گویند نکا العدری نکا هم و حق کسی
 ادا کردن نکا فلان حقه گویند لتجدن فلانا نکاة یعنی آن قضا میکند چیزی را که
 بر دمه اوست بی درنگ و کوفتن و قابض شدن و همچنین است التکا و نکاه و صفاتی
 گفته این لغت است و نکیت افکی بی همزه گویند فنوت و لا نکا ای برکت دهد
 تو اخذ از نوسانید و یا اینکه بگوید اند تو مغلوب بهزیمت یا اینکه خیر رساند
 تو از و نوساند چنانکه در تہذیب است و نکا بسکون و نکا التکریک و شهای خورد
 و نکا بسکون و نکاة بزیادت تا و نه و بضمین و نه و بوزن هما و نه و بضمین
 و نه و نه و نه و آن شاذ است چنانچه در لسان است خام مانند کوشش
 گویند نهی اللحم از باب سمع و نه و اللحم از باب کرم فهو نهی کوشش نیم پخته
 این فارس گفته که این لغت نزد یک مادر اصل آنجا به برد از نهی پس بار به همزه بدل گویند
 فی المثل ما بالی ما فیه من ضیک ای نایب و می کنند و من چیزی که و شد از خیر و شر
 و انما ما فیه من ضیک ای نایب و می کنند و من چیزی که و شد از خیر و شر

احکام را بر او نیست * و نهاده بود کشتن و میروشدن کویند شرب فلان حتی نه ای امتلا
 قهر ناه * نوره * مطلق ایستادن یا ایستادن بکوشش و مشقت * ناه با الحمل برخاست
 یا بار مشقت در حالیکه بار گران داشت شاعر گفته * شعر * قُلْنَا لِمَ تَكُنَّمِ اِذْ نَبَعْدُ كَوْنٌ *
 لغساد و صرعی نوره هَا مَتَخَذِلُ * و گران کردن بار کویند ناه به الحمل اِثْقَلْهُ وَ تَبْرُكُو بِنْد
 المرواة تنوره به عجز تبار می تنوره به عجز تبار می قائم می شود به مشقت بسبب بزرگی
 بود در زمین و زیادت کوشش آن * فراد و معنی قوله تعالی ما ان مضاجحه
 لتنوره با لعصبه گفته لتنعی العصبه لثقلها قال الشاعر * شعر * اِنِّي وَجَدْتُكَ مَا أَقْضِي الْفَرِيمَ
 وَاِنْ * حَانَ الْقَهْطُ وَ مَارَقْتُ لَهْ كَبَدِي * الامصا اُرْوَن ظَارِتْ بِرَايَتِهَا * تنوره ضربها با لکف
 و الخوض * ای ثقل ضربها بالکف و الخوض * و مائل کرد انمیدن بار کویند ناه به الحمل
 مانند ناه به * و گران بار شدن ناه فلان ای گران ناه و شد حتی که بر زمین افتاد
 کویند له عندی ماساء و ناه و وقتیکه جد آرند اناء کویند از باب افعال از اینجا
 معلوم شد که اصل ناه اناء است ناه که گفتند مکرر بسبب صنعت از دواج کلام
 چنانکه کویند ان لا تیه الغدا یا والعشایا حال آنکه خدا بر خدا یا اجمع کرده نمیشود
 * نوره ستاره و وقتیکه مائل شود بغروب انواء و تروان جمیع آنست مانند عهد و عهد ان
 و یطن و یطنان چنانچه در عذاب است قال الشاعر * شعر * و یُتْرَبُ تَعْلَمُ اَنَابِهَا * اِذَا
 قُحِطَ الْغَيْثُ نُزُوْا اَنَابُهَا * و بعضی کویند نوره سقوط ستاره از منازل در مغرب بوقت فجر
 و طالع و قیام آن از مشرق مقابل همون وقت در هر شب تا سیزده روز و همچنین
 هر یک ستاره از آنها تا انقضای سال سرای جنبه که آنرا چهارده روز است پس همه
 روز منقضی میشود تا انقضای یکسال * و وجه تسمیه آنست که وقتی که ساقط شود غارب
 بسوی مغرب ناهض شود طلوع کنند از مشرق * و بعضی نوره را سقوط شبهارند کویند
 از اشد اد است * ابو عبید * گفته و نشنیدم آنکه نوره سقوط است مکرر درین مقام
 * زجاج گفته ستاره های ساقطه در مغرب انواء اند و طالعه در مشرق و اراج * و عرب اضافت
 میگوید امطار در ریح و حر و برود را بسوی ساقط از آنها را غلبه آن * و اصبعی گفته
 بسوی طالع از آنها کویند مطر ناهض کند * مناراة و نوا یا هم دشمنی کردن * اذ انارات

الرجال فاصبر و حديث لا تزال طائفة من امتي عما همين لي من نارهم اي عا دهم
و اكثر في هذه مستعمل شود و اصل آن ههزه است چه اشتقاق از نور یعنی نهرش است
كه توبى آن استاد شدى و آن توبى توبه كويند ما بالبادية انوره منه اى نيست
و صور كسى دافا تر در انواء مجوم از ان شخص و فعل آن مستعمل نيست پس از قبيله
احفك الشاتين و احفك العيون است و بايد دانست كه در حديث امر انواء
مجنوع است قال النبى صلى الله عليه و آله و سلم ثلاث من امر النجا هلبة الطين
فى الانساب و النباحه و الانواء و منه حديث مطرنا بنور كذا و درى عن
هذراة استقى بالملى ثم نادى العباس كم بقى من نوره الثريا قاله العلماء بها
بزهون انها تعرض فى الاقبيع بعد و قوله ما فاضت السمع حتى غمض الناس مراد
آنست كه چه قدر باقى است از وقتى كه عادت بارى تعالى جارى است بآنكه نزديد
انتهائى آن ابومى بارده و نهايه است كه شدت نكرد آنحضرت و مقدمه انواء
مكرراى آنكه عربان سمع نميكنند باران را بسوى بارى عوشانه ليكن شخصى
كه سمع كند باران را بسوى بارى عوشانه و اراده كند از مطر ثابره كذا وقت
مختصرى مركب امر خلاف شوره مع نخور افد شد چرا كه آن جايز است كه عادت
بارى جارى است كه مطر وادوين اوقات مخصوصه مى آرد و ابرو سيد گفته كه
مزال كود و شد اين عباس از مودى كه در امر و طلاق زن خود و احتيا رداد و پس گفت
زن طلاق دادم ترا سه بار پس در جوابه گفت اين عباس خطا الله تروها الا طلق
نفسها مراد اين عباس پس عا ست آن زن و آكه اگر طلاق مي داد نفس خود را مطلقه
ميشد ليكن هر كه طلاق داد شوهر خود را مطلقه نشد پس آن زن درين صورت
مانند شخصى است كه خطا كرد آنرا توبه پس باران نيامت و كويند ثاء توبه و استثناء
و استثناءى مطلوب است و ابر حقيقه گفته استثناء و الروعى نظر اليه و اصل آن
توبه برد ههزه و اقدم كودند و كويند ثاء الشى اى بعد و در صحاح است و ثاء
الرجل مثل ناع لثنى است و رأى شاعر گفته شعره من ان رآك غنيا لان جربه
وان رآك فقيرا ثاء و افتخرا و كويند ثاء اللحم يرمى ثاء يرمى اى كوشش نيم پخته اصل

آن همزه است و کاهی همزه را بیاهم بدل می کنند پس میگویند فی بتشدید یا چنانچه
در قول ابی ذریب است « استأ طلب عطا کرد گویند استأه ای طالب نوا ای عطا
مستأه مشتعلی شاعر گفته « شعره الفاضل العادل الهادی نقیمه » و المستأه اذا ما
یتخط المطر نیا « کار محکم نکردن گویند نیا الرجل الامر وقتیکه مضبوط نکود کار را
و انما اللحم یخته نکود گوشت را فیم یخت کداشت آنرا « لحم نفع مانند نفع گوشتی که نفع
یختگی آن ظاهر باشد این لغت چونکه یامع است در وارد کردنش درم است

فصل الوار

« واره » هر وزن صلصال آواز شغال خاصه چنانچه از تکلمه و قاموس ظاهر میشود و بعضی
آوازه هم گفته اند نزدیک اکثر مخصوص بآواز کرک و آواز بک است « ویا » بتحرک
و بقصر و مرض عام هر چه باشد یا طاعون خاصه « و منه الحدیث ان هذا الوباء رخص
ارباء جمع آنست و کاهی و باء معده و دم آمد « است و جمع آن اوبیه است
گویند و همت الارض قیماً و تو بآواز باب و ج و د و هت و بآواز و باء « و اباء و اوباء
باهدال و اوبه و اوبه کوم و و همت و بآواز صیغه مجهول قبی موبوءه و همت و همت
بکسر بار و و همت بزیادت یاز میمی که در آن کثرت این مرض باشد « همت بوزن عد
اسم است از آن « اوباءت قبی موبوءه از باب افعال همچنین است « استیماء مکره
داشتن و بار بایا فتن زمین را مانند توبه « استوبأت الیلد مکره داشتیم آنرا
« و منه الباطل ربیع لا محمد عاقبتیه » و همچنین است استوبأت المال و هو ربی
در حدیث است « ان جرعه شروب انفع من عذب عوب ای مورت للوباء و ترك همزه آن
برای موازنه شروب است و این وقتی گویند که یکی از دو شخص ارفع و اضربا شد و دیگر
آدون را نفع « و بار ترغفه پیچیدن متاع در کلمه یا جامه دیگر گویند و بآت المتاع و بآت
« و یا و ایما اشارت کردن و ایما نمودن گویند و بآت الیه و آربآت « و فرق در میان
ایما و ایما آنکه ایما با نکشتان می شود از جانب پیشین تا که مشار الیه بیاورد و ایما
از جانب پسین می باشد که تابا زماند و نزدیک بعضی هیچ فرق نیست در میان هر دو
بلکه ایما لغت است و ایما « قال الفوزدق شعره تری الناس ماسرنا یسرون خلفنا »

[illegible]

• •

• وٹا •

• رجاء •

صلی الله علیه و آله و سلم حتی یبکّشین مروجین و بعضی آنرا مروجین بوزن مکرمین
 می خوانند و آن خطاست چنانچه در نهاییه است * و بعضی مروجین از باب تفعل
 بدون همزه بنا بر تخفیف هم میخوانند * قال ابن حبان * شعرو و کنت اذل من
 ردّ بقاع * یسبح راسه بالفهر و احی * مراد واجعی است بهمزه برای وصل همزه را
 بیا تبدیل کرده * بعضی گفته که وجوه مصدر است و وجاء اسم است از ان
 * و منه حدیث الشکاح فمن لم یستطع فعلمه بالصوم فان له رجاً مراد آنست که
 صوم قطع کند شهرت را چنانکه قطع کند آنرا تکاح * وجاء رجاً بقصر معنی مشقت
 و تعب در بین حدیث مرویست * و حیثه بر وزن شریفه خوبا یا مالخ کوفته که
 بار و غن یا زیت مخلوط ساخته میشود یا خوبا که استخوان آن در کرده در شیر
 اندازند حتی که خوبا نرم شده متصل را حد شود پس آنرا بخورند * و منه الحدیث
 ان رسول الله عادی اوضاع یدیه بین یدیه و قال انک مقود فالتحارث ابن کلد
 الحاقی فانه یطلب فلیاخذ سبع تمرات من عجرة المرینة فلیأکلهن ثم لیدلکهن
 * و رجیة بنا بر تخفیف بغیر همزه هم آمده است و رجیة بوزن فعیلة ماده کاورا
 نیز گویند خواه آنهی باشد خواه وحشی * رجاً بسکون و رجاً بتحریک و جاء بعد
 بی خبر و برکت و منه ماء و جاء بهمه طور * اجماء از باب افعال ذوق نمودن و یکسو
 شدن او رجاً فلان فلا ناعن کذا * و محروم ماندن از حاجت و شکار بعد از غنی
 در تحصیل آن گویند طلب شیء فارجاً * و بی آب شدن چاه گویند اوجات الرکیة
 و قتیکه آب منقطع شود از آن * گویند اتیناها فوارجاً ناهاها ای آمدیم
 بران چاه پس یافتیم او را بی خبر و برکت * و اتجاء از باب افتعال مکتب و مجتمع
 شدن خرمما گویند کفزت القوئی الجملة حتی اتجأ نیک مجتمع شد * و دا * بتحریک فلاکی
 * تردئة هلاک کردن * گویند و دا فلان بالقوم تردئة از باب تفعل املکه و همچنین
 تردأ علیه * ابو حنبله کفیه مودعة بوزن معطمة بر صیغه مفعول مملکه و صحرا و نیز حشره
 میت چنانکه در عیاب است من و دأت الیمت دفن کردم آنرا * تردأت علیه الارض
 بر ابر و هموار شد بران زمین چنانکه بر میت هموار میشود * و دأت الارض علیه

ترد و بنا بر این بود اندک زمین را بپوری و تودآت الارض مستری شد بعضی گویند
 مندم و شکسته شده این شهر را گفته یقال تودآت علی الارض مواد ازان رفتن
 آنست و اطراف و نواحی بعید حتی که دریافت نشود که چه شد و تودآت
 علیه الارض کنایه است از نمودن اگر چه در اهل خود پیورده و تودآت علیه الارض
 یزد آنرا زمین و غایب گردانید شاعر در مرثیه برادر خود ابی نام گفته
 شعره ابی آن تصنیح و همین مرد و زنجیر الجور انس فقره ملکود و تودآت علیه
 الاحبار و تودآت علیه الاحبار منقطع شد و همچنین ردست دودی خیره انقطع
 و تودآت الاحبار پوشید شد خیره و تودآت ازیل مالیه گرفت آنرا جمع کرد
 و ابر مالک گفته تودآت علی مالی اخذ ته و کردند و ابا القاسم پیش آمد او شان را
 بدی و دشنام و ذل القوس بد امانت و دعید و روان گردانید اسپ را چنانچه
 دوتدایب است و در بعضی لغات دانی یعنی دعی هم آمده است و ذل گفته سمعت
 ابی بهتان من طی بقول دانی مقام دعی و ذل آه عیب کردن و حقیر پنداشتن انشد
 انوزید و نهجت حوالی و ذل بشر آه فیش مفرس الکرکب الشهاب و زحر
 کردن گویند و ذل ذلانا تا از جرته فاقزجره منه حدیث عبدالله این سلام و ذل آه
 ابن سلام فاند ای زجره و ذله فاقزجره و خیره و مانند شدن چشم و ذل آه العین
 و ذل ایکون مکروه از کلام خرا و دشنام باشد یا غیر آن و از امثال عزمها است
 ماهه و ذل آه و لا تهاب یعنی نیست دران علت و عیب و ذل آه دفع کردن
 درأت الرجل دفع کردم آنرا و بریدن شکم از طعام گویند و درأمن الطعام معتلی شد
 ازان و درأه بتالیس معنی است و درأه بقصر مجهول است نه معتل زیرا که مبعویه
 تصریح کرد که همزه آن اصلیه است نه منقلبه از یاء و جوهری که بناء علی مذهب
 الکوفیین آنرا معتل فیهیل و دیایب الیاء آورده و هم کرده و در لیل بر آنکه
 همزه آن اصلی است آنست که تصغیر آن و دیته است همزه نه و ریه بدون آن
 و در صافی در تکمله نیز دیایب مجهول آورده و معنی هر دو خلف و امام یعنی پیش
 و پس درین صورت از قیله آمده است لیکن وقتی که از قسم چیزی باشد که مورد

و ذل آه

در آه

کرده شود بران بمعنی قد ام آید چنانکه ثعلبی ذکر نموده * و زجاج گفته
 معنی آن چیزی که پوشیده شود از نور از قبیل اضداد نیست لبید گفته
 شعرة العیس ورائی ان تراخت منیتی * لزوم العصا حتی علیہ الاصل * درازا له اول
 قول بازی است کان و راه هم ملک ای امام هم من و راه هم جهنم ای امام هم
 و راه هم عذاب غلیظ ای امام هم * دکاهی بتائیت هم مستعمل میشود ولیکن تذکیر
 اکثر است چنانکه از عبارت قاموس و کلام اکثر اهل لغت معلوم میشود * ولیکن
 عبارت عیاب مختلاف آنست زیرا که توضیح کرده که آن مرنیت است و ذکر
 تذکیر توك كوده * و این سکیمت قایل تسویه است یعنی تذکیر و تائیت آن هر دو
 برابر است * و در اسمعان است که لحياني گفته و راه مرنیت است و تذکیر آن هم
 جایز است * و راه پند پسر پسر چنانچه در محکم است * و شعبی ازین قسم گردانیده
 است قول باری تعالی و من و راه اسحق یعقوب * و در راه ضخیم سطر الراج چنانکه
 فارسی حکایت کرده * ماوریت بالضم بر صیغه ماضی مجهول متکلم از مسجود چنانکه
 در عیاب اسب نفهیدم و در یافت نکردم و ماوریت صیغه ماضی مجهول از باب
 تفعیل * همچنین است کوه پند ماوریت بالشی ادراك نکردم آنرا و قول آن * شعور *
 عَجِبْتُ مِنْ لَيْلَاكَ وَ انْعَبَاثُهَا مِنْ حَيْثُ زَارْتَنِي وَلَمْ اُدْرِهَا * پس بسته به اضطرار
 محمول بر ایدال است * و زأ * خشک کردن کوشک یا بویان کردن آن تا خشک شود
 گویند و زأت اللحم * و دفع کردن بعضی را از بعضی چنانچه گویند و زأت القوم *
 توزئه بوز مین انداختن گویند و زأت الناقة بر اکها یعنی انداختن ماده شتر و ار
 را بوز مین و همچنین و زأت به الفرس چنانکه در لسان است * و سخت بستن چیزی
 در ظرف گویند و زأت الوعاء توزئه * و بر گردانیدن گویند و زأت القرءه توزیه پر
 گردانیدن مشک را و تکلیف دادن کسی را بقسم درشت گویند و زأ فلان فلاناً * توزه
 مهملی شدن و زأت القویه قوزأت * و زأت الحریک مود درشت خلقت * و بعضی گویند
 مود قویه کدازیدن * و صاً * چو کین شدن پاره * و صی الغوب مانند و جل ای
 و صی آل و دشد * و ضاً * حسن و نظافت * و ضو الزجل مانند کرم مساز

[illegible]

اراده کرده شود بآن غسل بعضی اعضا چنانچه در حدیث است من غسل یدیه
فقط توضاً و بعضی گویند که مراد ثواب وضو است و ازین قسم است حدیث حسن
الوضوء بعد الطعام ینقی الفقر و قبله ینقی اللحم و منه الحدیث ترضوا عما غیرت النار
ای پاکیزه گردانید دست و دهان خود را از آلودگی پیه * عادت عرب بود
که دست و دهان بعد از خوردن پیه نمی شستند و می گفتند فقط با آتش من ریخه
و بعضی آنرا مسح و وضو نماز داشته چنانچه از بعضی فقها مرور است * توضو
بالغ شدن بر وضو و خیر * گویند توضاً الغلام و ترضات الحیاریه و قتیکه پیش بلوغ رسد
* در عیاب است که ترک است آن دلالت کند بر حسن و نظافت * و طاً * کوفی
و با مال کردن گویند و طئه یطأه از باب سمع گویند در اصل مضارع مکسور العین بود
بسیار کثرت استعمال مفتوح نمودند * و طئت الشیء بر جلی کوفتم این چیز را بهای خود
* و طئنا العن و یقرایم الخیل با مال کردن اندیشیم دشمنان را از یوسم اسبان * بعضی طه ما نزلنا
صلیك القرآن بسکون ما خوانده اند ای بکر بن زمین را بهر دو قدم خود را بر او
و رسول صلی الله علیه و آله و سلم می برداشت یک پای خود را در زینا * این جنی گفته
درین صورت هابل از بهر است * و باب افعال و تفعل ازان مانند مجرد است شاعر
گفته شعر * تَأْكُلُ مِنْ حَطَبِ سَيْالٍ وَسَلَمَ * وَجَلَّةٌ لِمَا تَوَطَّئُهُا قَدَمٌ * ای تظوفات و توطئه بر جلی
و طائته بها * و توطئه بهمهزه است بیانشاید گفت * و طاً نیز جماع کردن * و طی الرجل
امرأته یطأها جماع کرد مرد با زن خود * در صحاح است ساقط کردن انگشت شدن
و اران یطأ چنانکه ساقط گردانید شدن از یسع به معنی می شدن هر دو زیور که
فعل یفعل بکسر و ماضی و فتح مضارع از قسم معتل الفاعل لازم نمی آید پس هرگاه که
این هر دو برخلاف به جنس خود معتل می آمد * مخالفی گفته شده شد و آنها با نظائر آنها
* و طی بر وزن کریم نرم و با مال * و طو القروش توطؤ و طاءه مانند کوم یکوم کرامه
ای صار و طیاً * و قلان قد استوطأ المارکب ای وجد و طیاً بین الوطاءه و الوطوءه
و الطئنه و الطائة مانند سعة و طعة ای بر حالت قومی پس هادر هود و عوض است از ار
کمیت گفته شعر * أَغْشَى الْمَكَارِهِ أَحْيَانًا وَ يَحْمِلُنِي * مِنْهُ عَلَى طَاءَةٍ * وَ أَلَدَ هُودٌ زُنُوبَ *

ای بر حال نوم و ملازم و طئه هم دو تن شعور و ریست و طئه الشیعی موی کودانید
آفرانم ساخت و میا کورد یا مال کوردانید و همچنین و طئه از باب تغیل فانیاً
قول اثرفا هل کورد و طئه سهل از مکان و آدمی و در باب «کویند و حق و طئه»
و ذایه و طئه و طئه الخلق نوم سرشت «نعم ذی الله من طئه اللیل ای من ان یطالی
و یحرقی چنانکه در محکم است» کویند بنو فلان یطاهم الطريق ای یا مال میکنند
آنان را اهل طریق بسبب نازل شدن ایشان در شب آن «حکایت کرد
آن را سیریه» و طئه فلان فلاناً قریه ای سراد کوردانید آن را ابراسی و
طئه پس سوار شدن بران «کویند من او طاک العشرة ای کلام چیز مراد کوردانید
ترا و خبر بدایت» و طئه العشرة عشرة بالف دلام و بذر آن فرد و آمد و طئه
صغله و کوفتی سخت و طاهم العبد و طئه منکرة کوفت آنان را دشن کوفتی
سخت و زهر گفته «شعر» و طئتنا و طئه علی حقی و طئه المؤمن نأبه الهم منه
الحمد لله الحمد و طئه تک علی مضر ای خدام اخذ اشد یداه و طئه تک ید ال
نیمرودی است و حدیث آخر است ان رسول الله خرج وهو محتضن أحد
ابنائه وهو یقول انکم لتتخولون و تجتسون و تجتولون و انکم لمن ریحان الله
و ان احروطه و طئه به یرج یعنی برون آمد آنحضرت در حالیکه دو کسار کوفته بود
یکی را زد و بسود حلی خورد و میگفت ید و متیکه شما اشقیب میکردانید و ید دل
میسازید و جاهل میکردانید یعنی ید و رای اولاد مال جمع میکنند و زیست خود
میسراهند و در حالت مازی یا آنان جاهل میشود حال آنکه و جرد شما از بخش
حد ای ثمالی است و ید و شعیکه آخر شدت و صغله که واقع کرد اند آفرانید
درج است از طائف اشارت کرد نسوی اندک مانند من و خویش و طئه و نیز موضع
قدم مانند موطن نفتح شا چنانکه قیاس است و موطنی کسر آن چنانکه ابر اللمیت گفته
و در مشرف است که ابر اللمیت نظر بامل کرد و آن کسراحت چنانکه سیدیه گفته
و لیکن این اصل متروک است در معتبر افتد مستعمل است پس فتح مرفی قیاس
استعمال است و طئه و روزن کتاب یا پروژن صحاب چنانکه از کایع منقول است

خلاف غطا * زمخشوی گفته عرب گویند ماله و طاء و لا غطاء * و طاء بالفتح و در طاء
 بالمد و می طاء بالمد زمین تشبیه د زمینان بلند می و ارتفاع قد و طاء الله الارض بهمت
 کرد آنبل خد از زمین را گویند هله ارض مستویة لا ربا قها و لا و طاء ای لا صعود
 و لا انخفاض * موافاة موافقت * ابوزید گفته و طاء ته علی الامر و افقتة * فلان یواطی
 اسمیه اسمی ای نام آن موافق نام من است * و طاء ناعلی الامر و افقتة * تروا و از باب
 تفعل مانند ترا طهر است * لیواطئ احدی ما حرم الله اخفش گفته آن از را طات است
 و همچنین اشد و طاء ای موافاة و طایفه بر وزن سقیمه خرما که در کرده شد خسته آن
 و آمخته شود بشیر و نیزه و روت باشکرت آمخته چنانکه در محکم ایست * در تهل و سب است
 و طایفه طعمی است چوب را که ساخته شود از نوارهای بن و کاه که محو ما را در دیک
 انداخته بالای آن آب در وزن اندازند و بنوارهای آن خنک نگیند و بعد از آن
 بندوشند * در بعضی گفته که آن خورما و بنوار است بر وزن آمخته * و نزد بعضی
 حصید * نرم است * و طایفه نیزه و روت را گویند که در آن گوشت خشک و نان خشک
 و غیر آن دارند و حدیث است اخراج البینا ثلث اکل من وطیئة * ای طاء تکرار قافیه
 باین طریقه که در لفظ و معنی اختلاف نباشد و اگر معنی مختلف باشد ایطاء نیست * و نزد بعضی
 بسبب اختلاف تعریف و تکیه بر ایطاء نهایش چنانچه ابن جینی ذکر نموده و آن عیب است
 نزد یک عرب بی اختلاف * این و رجه گفته رجه استقباح آنست که دلالت کند بر
 کم استعدادی شاعر تا اینکه بسوی اعدا قافیه و جوع کرده و با وجود این اکثر در کلام
 میباید * گویند و طاء الشاعری شعرة و و طایفه و همچنین و طاء و بیرون به فعل
 بی حرف جر و طاء بادل و و طاء بادل و و طاء بادل و و طاء بادل و و طاء بادل و و طاء بادل و
 * و طاء بتحریر و و طایفه و و ند کان راه و باشند کان و و راه * در حدیث آمده
 قال انه للخصاص احتیاط الادل الاموال فی النائیة الواطئة * ابن اثیر در نهاییه گفته
 الواطئة المارة و السابله سموا ایدلک لوطیئة هم الطویق یقرل استظهر و الهم فی الخوص لما
 یمنوهم و یمنزل بهم من الضیقان * انطأ و باب افتعال مستقیم شد و نهایت رسید و با سامان
 کشت * در حدیث است ان جبرئیل صلی به العشاء حین غاب الشفق و انطأ العشاء

و در حل مرطوبه الاکفاف بصیغه مفعول مزد کوزیم و صاحب احلاق و نرم طبیعت
 یا آنکه بسیار مهمانی کند مردمان راه و مرد گفته آنکه در یک راه را می و تقوی آن
 بانی تکلیف ممکن باشد و در حدیث است الا حیرکم یا حکمکم الی و اقربکم منی محسناً
 یرم القیمة فقالوا لالحیر نایار مول الله فقال احکمکم احلاقاً المرطوبون اکثافاً الذین یالغرون
 و یلغرون ای الذین حیوانتیم و طبیعتهم یتمکن من یصادهم و لا یتأذی و مرطوباً العقب
 یاد شاهی یا اموی که همواره آن مردمان بسیار و رفته اللهم ان کان کرم فاجعله
 مرطوباً العقب و او طافم کرد ائید او شایان و الجای که پامال شدند بحسب قهر و غلبه
 و زانفته افتاده از حوضا که زیویای مردمان گرفته در پس و زن فاعلی داود و معنی
 مفعول است و در عیاس است که ترکیب آن دلالت کند بر تعجب چیزی و تسهیل آن
 و کاه و ترک طلیه چیم کرد و اعتماد و در آن و همچنین ارکاه و ترکات الما فیه
 و او کات و در نه گرفت ماده شری را پس نالید و تکاه و بر وزن هجره هصا
 و هر چیزی که اعتماد کرد شود در آن و منه الحدیث التکاه من السجده و مردی که
 بی تکبیه نهانند و انکاه الرجل تکبیه زده او کاه فلان و لا فاعلیم کرد ائید برای آن تکبیه
 و کاهی را در لیدل کسد و کوزیند ضریقه فاکتاه از باب افعال ای اندا حتم آخر ابریهات
 تکبیه زند و او بر لوی چپ و وانکاه کرد ائید برای آن تکبیه و واتکاهه تکبیه ادم او را
 تا اعتماد کند بر آن و متکی تکبیه کنند و در حدیث است هذا الابیض المتکلی المرتفق
 و متکاه محلس و تکبیه کاه پس متکاه الخفش گفته بمعنی محلس است و اتکاه تا عند فلان
 طبعها محراز است زیور که برای مهمان محلس آورده تکبیه می نهند و شاعر گفته و
 شعر و ظللنا لیسفیه و اتکاهه و شراباً الخلال من قلله و انه لتکاه ای مردی است کرا و
 که در و غیبه شده و مرا کاهه بود داشتن در حدیث جابو است رایت النبی صلی الله علیه و علی
 آله و سلم بر اکی ای می برداشت و در دست خود را و در او میگرد آنها را در
 حالت دعا و در حدیث است اما انما فلا آکل متکاه ای لیکن من پس نمحور و مکن
 گرفته و جاز و افرشته چنانچه مردمان برای کثرت اکل میکنند و نیست مراد
 در اینجا مائل شدن بجانبی چنانکه عامه کان بودند و این اثر گرفته متکی در حدیث

هر شخصی که متمکن شده بپایر نشست بفرش رعایه نمی شناسند و معنی آن مکر
 شخصی که بر چیزی اعتماد کرده ماثل شود بپریک پهلوی خود و راصل آن از
 رکاء است و آن چیزی که بسته شود بآن کیسه و غیر آن گویان نشکاه را بمکان کوبیدن
 منضم و ساخته * و ما * اشارت کردن قنای خزانده * شعر * قلیا سلام فانتقت
 من امیرها و ما کان الا و مؤها یا لحو ا حجب * راستعمال آن قلیل است و ما الیه
 و ا ما الیه و ما الیه اشارت کرد بسوی آن * در صحاح است مکر او میت را آنچه
 شاعر گفته * اذ اتل مال المراء قل صدیقه * و ا زمنا الیه بالعرب الاصابع * مراد آن
 ارمات است برای ضرورت شعری تخفیف کرده * و فرق در میان اینها و ایه نام
 باد گذشت و امله یلای بزرگ * و قعنی و امله ای فی داهیه عظیمه * گویند ذب
 ثوبی فمادری ما کانت و امله ای نمی دانم که کدام بلا بود آن پارچه را دیوایم
 فلا نالغ است دیوای چنانکه از فرامردی است یا مقلوب آنست چنانکه بوملی

فارسی تصویر نمود *

* فصل الهاء *

* هاهأ * و هیهأ بآمدن شتران را برای خوردن چرا امری گفته هاهأ ت بالابل
 خواندم شتران را برای علف و گفتم آنها را هنی هی با لکسو چنانکه گویند حاجات
 بالابل و عیبه که خوانند آنها را از برای آب و گویند جی جی خوانده شده است و ما کان
 علی الهی و لا الهی ائمتد احیکاه کاهی عام کرد * شود بس گویند هاهأ فلان یا لقوم ای
 دعاهم * و زجر کردن شتران را هاهأ ت الابل زجر کردم شتران را و گفتم آنها را
 هاهأ بالفتح * و کاهی برای زجر سگ هم مستعمل شود دهی با لکسو اسم است و هاهأ ت
 قبحه کردن هاهأ الانسان قبحه کرد * و جل هاهأ بوزن جعفر و هاهأ بالصدق قبحه کنند
 * جاریه هاهأ ای ضحاکه قال الشاعر * شع * یارب بیضاء من الغواهی * لکنیت المین
 علی العمالج هاهأ ذات جبین سارج * هاهأ * نام قبیله ایست از عرب چنانکه در لسان
 و غیر آن است هاهأ * زدن * هاهأ * زدن را بعضا جز آن و تبتا الثوب مانند آنها
 بالیم کهنه شد و پاره پاره کرد و پارچه * هاهأ بالفتح و کاهی یکسو شد آمد و همچنین

(1-7)

(۱۰۶)

بني برون كريم و فتاه و روزن نماه و هتاه يا ليد يا و تا ز وقت كويند مضى فتاه من الليل
كشد يا رة از شب ما بقى من الليل الا فتاه باقى نماه از شب مكر باره و تا هم يان
لا حتى ميشود جا و بعد فتاه من الليل اى آمد بعد كشدن باره از شب هتاه به التحريك
و هتاه بالضم شكافد و يديكى كويندنى القربة هتاه و ماقى المزايدة فتاه و هتاه الرجل
و مانند فوح عجله و قاصد شد به حب شلبيه يبرى يا يبيها رى و هتاه كوزه هتاه
هتاه بالكون و هتاه بالضم ما كر شدن و رفتن و كويند هتاه جوعه ما كن شد و رفت
كرو سنى آن هتاه جوعه ما كن كودانيد و قطع كرد كرو سنى آنرا و از زيد انشاء كرده
و وَاَحْوَاهُمْ زَيْدٌ ذَلِكُمْ عَلَيْهِمْ وَاَطْعَمَهُمْ مِنْ مَطْعَمٍ غَيْرِ مَعْجِي و و خوردن هتاه الطعام
خورد آنرا و پكر كردن هتاه هتاه پكر كردن خود را باز داشتن شتران فاجرند
هتاه الابل باز داشت الابل تا چرند و هتاه الابل هتاه الابل و هتاه الرجل مانند فوح
تند شد كرو سنى آن هتاه حق فلان ادا كرد حق آنرا بوى آن هتاه الطعام خورد آنرا
هتاه الشئ خور و نهد چيزى آنرا و هتاه بالتحريك چنانچه ابو العباس گفته
هر ان چيزى كه بودى در ان پس منقطع شد از تو و كاهى بى همزه هم آمد به شار
گفته هتاه و قضيت من ورق الشهاب هتاه من كل اجر و رايح حصنه هتاه بالضم
بر وزن فوهة مرد اخفى و هتاه الحروف بهزه مانند تعجبت الحروف است و هتاه
و در و سا كن شدن لدا الصوت سكن لدا اسكنه لدا اسكنه سا كن شدن و نا مانند شاع و گفته
هتاه لَيْتَ السَّيَّاحَ لَنَا كَانَتْ مَجَاوِرَةً وَاَتَيْنَا لَأَوْرَى مِمَّنْ نَرَى احداه ان السَّيَّاحَ
لتهدى عن قرائمه و الناس ليس و هتاه اداه مزاد آن لتهدى و تهادى بهزه است
همزه را بيا بر دل كرده ملحق بمعتل كودانيدند و اين خلاف قياس است بسماع ثابت شود
صورت شعري داعى آن باشد و در حديث است يا كم و الصبر و بعد هتاه الرجل اى بعد
انكه آرام كيرند مردمان از رفتار و تودد و راه هتاه انا مكان اقامت كرد در ان هتاه
فلان بهزه و در حديث ام سليم است قالت لابي طلحة من اينه و اوله امها كان كناية است
از موت زيرا كه در موت سكون تام و آرام تمام است و كوفى الهدى ات الصمى و قتيبة زنى
بر كردن كه گفت دست را در سكين دهى آنرا تا خواب كند هتاه بن زيد گفته

● ● ●

• خراج •

شجره شجره جنی کافی مهد آ * جعل القین علی الدف ابره اهد آه الله آرام دهد ادر!
 خد از مصیبت و غم محقق د مبارک دعا است * لاه اهد آه الله این چنین نکند * اتانا فلان
 بعد هد و عن اللیل و همچنین هد آه دهد یعنی برون کریم و مهد آهد و ای دقتی که گذشت
 پاره از شب و آرام کو فتنه مودمان * د و حدیث سوادین قاریت است جاء فی بعد هد آ
 من اللیل ای بعد گذشتن طایفه از شب * و همچنین اتانا فلان و قد هد آت الرجل ای بعد آنکه
 مودمان از رختار د و راهها باز مانده * و همچنین اتانا و قد هد آت العیون * و هد و
 از ابتدا سکون شب تا اوست آن * و سیرت و همچنین هد ای بهیژه و بغیر آن کو بند نظرت
 الی هد ثیه و هدیه ای الی سیرت و اصل دران همزه است * و هد و تویادت تا موضعی است
 در میان طایف و مکه و دهی است بربلندی مواظران * و درجه ششم آن گفته اند
 که باران می بارید اینجا بعد ساکن شدن شب * و نسبت بآن هد و ای است بر خلاف
 قیاس * هد و لاله با کسور و الاضافه قوت شبینه که بسبب آن شب بآرام گذرد * و گویند
 ماله هد و لاله لحنی آنرا نقل کرده و تفسیر نه نموده قال ابن سید * ای ماله قوتها لیسکن
 جوعه * هد ای الرجل مانند قرح منحنی شد * رجل اهد آخمد * قامت رکوز پشت
 راجز گفته * اهد آیمشی مشیه الظلم * اهد آه اکر منحنی ساخت آنرا ببری * منکب اهد آ
 درشی که درم کرد بالای آن و فرو داشت بار آن * و هد آ بالتحریک خوردن کوهان شجر
 بسبب کثرت بار * و هد و تویادت تا موضعی است از رختار * هد آ بالضم و تشدید ال
 اسپ لاغر مختص است بزرگور * اصعنی گفته یقال ترکست فلان علی مهد آت ای علی حاله
 الی کان علیها * تصغیر مهد آت است بفتح میع * هد آه بالمد ناقه که خورد شد * باشد
 کوهان آن بسبب کثرت بار * هد آ * برون یسوعت زیاد * تو از سوعت هد * هد آت
 الشی بالسیکن هد آ از باب منع بزرگم آنرا بکار د برون فی شتاب تو از موتیه هد
 * و هلاک کردنیدن کویند هد آفلان العن و هلاک کردنیدن دشمنان را * و خطا بسیار کردن
 د رکلام منه هد آ الکلام وین گفتن کسی را رازدادن آنرا بزیان هد آ فلانای اسمعه
 مایکوه * و متساقط شدن هد آت الابل ای تساقط * و هلاک شدن کویند هد ای فلان
 من البرد از باب سجع ای هلاک شدن از سرما * قهل و فاسد شدن قزحه در پاره

• • •

پار شدن تَهْ آیت القُرْحَة فاسد و پار شدن زخم و در حد اُتِه و افتح قبل آهنین و گند
و هَر آه که گفتن و فحش آوردن در کلام و حط کردن در آن گویند و رَأ المرحل فی منطقه
و هَر اَکلام و هراء بالضم کلامی که در آن قیل و قال بسیار باشد یا کلام بی انتظام
که ربطند اشتباهند و ذر الزمه گفته شعره اباء سر مثل الحور و منطق و رحیم الحور لشی
لا هراء ولا نزره رجل هراء بالضم مرد کثیرا کلام فحش کرد و همچنین هراء
لو وزن بود رجل هراء و اموره هراء و اقوام هر ژون و هراء بر وزن کتاب نور نیال
در بحث حرمان نام شبهاتی است موکل بخوابهای اند چنانکه این مکرّم دلسان
گفته و در اکثر بسم قاموس هم یافته میشود و آنچه ذکر بعض نسخ لفظ کلام مقام احلام
است تصحیف کتاب است و هراء و الورد هراء و هراء و ثانی سستی کرد بر آن سر ما بعدی
که نزد یک هلاک کرد از بداد و زیاده هلاک کرد از بد و همچنین هراء از باب افعال چنانکه
مروری است از هراء من مقول گفته شعره و ملجأ مهر و بین یلفی به الحیا و اذا جلف کحل
هوالام را لب و هراءات الوهم مخت شد سردی هراء و الهلم تحت کرد کرشت راه
و همچنین هراء از باب تعویل و هراء از باب افعال و مهر و هری کرشت تحت که بسخت
شدت نسج از استخوان جدا شده باشد و هری اللحم یکسر و هروم و الفتح و هراء با الهزم و هروم
و هرمین نمیکشیده تا اینکه ساقط شود از استخوان و همچنین هراء گویند فرات اللحم
و هراء التهریه و هریته و هراء فتها و هراء انای اعوذنا و آن مختص است شام
بعضی گفته خاص است شام کوما گویند هراءنا من الظهور ای اتامت کودیم تا اینکه
گرمی نیم روز نور نشست و سردی شام رسید و هراءات فلانا قتل کردم
آنرا و هراء فلان اکثار کرد و در کلام و وصراب نرسید و گویند هری المال
اصغه مجهول و همچنین هری القوم هم مهرژن و قتی که رسد آنرا اسردی
یا گرمی شدند پس هلاک کند و ابوعمید از کسانی صغه مجهول حکایت کرده
رجز هری اگر چه در صحاح صفا نهوده لیکن از قول او فهم مهرژن مجهولیه صغه
مستفاد میشود پس آنچه صاحب قاموس گفته که نوشتن جوهری مانند جمع
تصحیف است سستی است صحیف منشأ آن کلام این بری است زعم کرده

که جوهری در صحاح بخط خود هروی بفتح ها ضبط نمود * هزه * یا لضم هزه و هزه بضم هین
 و الم و هزه بضم ز اسخویه کردن گویند هزئت منه و هزئت به از باب سماع
 و هزئت منه به از باب منع سخویه کودم بآن * هزه سخویه و هزئت به و استهزئت به
 مانند هزئت به است چنانچه از اخفش مروی است * و قول شاعر در وصف دوزخ
 * شعور لها عکن ورد النبل خنثیا * و هزأ بالمعابل و الإقطایح * از هزه است بمعنی
 سخویه بطریق تشبیه یعنی این دوزخ هرگاه که رد کرد بیکان را اگر یا سخویه کرد
 بآن * و بخطا کرده آنکه گفته تروا بالمعابل ای تکسیرها چنانکه در محکم است * السراب
 بهزأ بالقوم نیز مجاز است * مغازة هزئة بها لركب ای دیان سراب است قال الله تعالی
 يستهزئ بهم ای ظاهری می کند برای ایشان احکام دنیا خلاف آنکه برای ایشان است
 در آخرت یا آنکه جزا دهد آنان را بر سخویه کردن بعد از آن پس از قهله تسمیه
 جزا و ذنب با سم آن باشد * و این معنی مختار اهل لغت است * و حل هزه * یا لضم
 شخصی که مردمان از آن سخویه کنند * و هزه بود زن هزه شخصی که مردمان
 سخویه کند * و هزه شکستن گویند هزأت الشی از باب منع شکستم آنرا * و هزأ
 ابله قتل کرد آنرا را بهشت سرما و همچنین است اهزأها * خدا هزئت شد بد *
 الهزء کوبه سخویه میکنند بر دمان و قتیکه عارض کرد اند آنان را انقباض و لرزه
 * و هزأت الراحلة حرکت دادم او را * اهزأ فلان فلان قتل کرد آنرا * و هزأ زید
 ای مرد مانند هزی بکسر * و اهزأ رجل داخل شد در شدت سرما * و هزأت به
 ناوخته تیر رفتاری کرد بان ناوخته اید * و هزه ان یروزن غفران نام مردیست که هجر کرد
 آنرا خناس بن تامل چنانکه در عجاب است * ههما * دریدن و کهنه کردن ههأت
 الثوب بعد دریدن پارچه را و کهنه کردم آنرا و همچنین ههأت الثوب فانهما
 ای پاره پاره شد بسمت کهنگی از باب منع و همچنین ههأ * در صحاح است اکثر تهأ
 نیز گفتند به تمام مقام میم * و ههأت الثوب فانهزق ای کشیدم پارچه را پس پاره پاره شد
 * ههأ * کو را شدن هنیع الطعام کو را شدن از باب سماع * و هنیع الطعام ههأ * مانند کرم کوامه
 ای صاف هنیئاً * از اخفش مرویست ههأتی الطعام ههأ و ههأ بالقصور ههأ * یا لمد

و نیست نظیر آن را در همه روز چنانکه در لسان است همانی که حیران ای رسید مرا
خبر آن بی رفیع و محنت و طعام نفعی ای کو را در دگر و بجهت قدرت و رنده و کوره
همینا مر یا ای بخورید طعام را در حالیکه کو را در خویش فهم است و در نقد شعر الطام
هنا و در وزن محاسبه و هنا و در وزن عجله و هنا و در وزن ضرب و هنا و بالامر
و هنا و بالتشديد و کشف و رای آن لبه نك هفتا الطعام ای تهنأت به و لك الهنا و
تراست کو را ای و قول شاعر و قارعی انفراد لا هناك المربع و محمول
بر اندال است برای ضرورت شعری و قول عوبیدر مثل محنت و لا تهنت اصل آن هم
مهمز است مثل جایز است مجرای شعر و رعایت صنعت از دراج ازا هم امر و است
فردیک ایشان رُز و میشود این مثل در شخصی که تهمت کرده شود در حدیث آن
و تصدیق کرده و شری و گویند لتهنیک العالمه ز لبه نيك الفارس اصل آن همزه است
پیامده و بدل شد و بطریق تحفیف لیل یا حذف کرد و نشود چنانکه در عصاب است
و هنا و هنا و و هنا و طعام خوردنیم از و اعطای کرم او را و همچنین الهنا و از باب
افعال و هنا و لکن رسم از آن معنی عطاء در مثل است انما سمیت فاننا لتهنأت ای یعطی
و امری گفته لتهنی یا اکسرای لشمیرج و هنا الطعام هنا بالفتح و هنا بالکسر و هنا و
و هنا و بالمد اصلاح کرد طعام را و در حدیث این معمود است در حق اجابت
صاحب و باز قتی که دعوت کرد کسی را و خورد آن طعام آن افعال لك الهنا و علیه الوزر
یعنی کو را ای تراست ز کناه بران و در حدیث نفعی و در حق طعام عاملان ظالم
و حکم الهنا و عالمهم الوزر و گویند هفتا الماشية هنا و هنا و بالمد در قتی که تفریاند
بجیری از تر و دیو نشوند آن و اهل هنا می شتر ای که چیزی از تو خرده باشند
و هنیقی بشی شاد شد بآن و هنا فلا تنصره و دستتها و طلب یاری کو را یا طلب عطا کو را از آن
و قول الشاعر و تحببت عنك الخصم حتى تقوتهم من الحق الاماستها ترك ما نلا و مراد
استهتوك است به چه و بعد از تحفیف ابدال همزه قلب کرده و و امنا ما له الصلحه و هنا
بالکسر باره از شب مضی ها من اللیل لوقتی هنا منه کزشت باره از شب یا از مانی مانند باره
از آن هفتا الاین الها و بهر سه حرکت تون طلا کردم آنها را هنا و در وزن کتاب قطران

و آن نام ذوائع است که آتش در آن زرد کرد * دنیا یا نکسراسم است * ابل مهنوه
 شتران طلا کرد * شده بقطران * هباء بالماء خرمالغت است در اهان * هباءة بر زن
 ثمامة نام مردی است برادر معاریه بن عمرو بن مالک چنانکه در لسان است
 * هنیع و مریع نام ذنهر که هشام بن عبد الملك آنها را ساخته جوهر گفته * شعر *
 أَرْتَبْتُ مِنْ جَذْبِ الْفُرَاتِ حَوَارِيًّا مِنْهَا أَلْهِنِي وَسَائِيَّ حَقْوَرٍ هَنِيئَةً بِصِغَةِ تَصْغِيرٍ
 چیزی اندک چنانکه در صحیح بخاری است و صواب در آن ترك همنزه است
 و در هنر خواهد آمد * مهنأ بر وزن معظم اسم است * در عباب است که این ترکیب
 دلالت کند بر حاصل شدن چیزی بی رنج * هوه * بالفتح همت عالی و تدبیر نافذ
 * کویند هوهیمید الهوه ای بلند همت * هود و هوه ای صاحب دای صائب * هاه
 فلان بنفسه الی المعالی ای بود اشت نفس خود را بسوی بلند پناه همت خود را
 بلند گردانید * انه لیوه بنفسه بر میگرداند نفس خود را کلام خواص است *
 و عامه کویند بهوی بنفسه چنانکه در صحاح است * هوه نه بخیر او بشو و هوات به
 خیر او شرآ تهمت کردم او را به نیکوئی یابندی و همچنین هوه نه مال کشید * یعقوب
 هوات را بغیر همنزه حکایت کرده و صاحب محکم تصحیح آن نموده * هوه بالفتح و هوه
 بالضم ظن دکان * و وقع فی هوهی و فی هوهی کذا ای افتاد در ظن من * و ماهوات
 هوه ای دریافت نکردم آنرا نه قصد آن نمودم * مهارة مفاخرت کردن
 دارات الرجل فاخرته چنانکه در محکم است * و در عباب از ابن العلاموری است
 هوات به ای خردش رفت شد مآن * هوهت نفسی الی کذا قصد کرد بسوی آن *
 و منه الحدیث من قام الی الصلوة فکان هوه و قلبه الی الله انصرف کما دلالتش آه
 * هاه بکسر همنزه کامه ایست بمعنی هات کویند هاه برای واحد مذکر هاتیا برای
 تشبیه مذکور هات ابرای جمع مذکور هاتی واحد مؤنث هاتیا تشبیه مؤنث هاتین
 جمع مؤنث مانند هات هاتیا هاتواتی هاتیا هاتین همنزه قائم مقام تاست در جمع
 صیغه هاه و هاه بفتح همنزه مطابق هاک است هاه هاه م هاه بدون یا هاه ماهوات
 مانند هاک هاکها کم هاکها کاه کن همنزه در اینجا مقام کاف نهاد شده * و درین

حرف لغتی است دیکو هائیکون همزه بی مد و اصل الف بود بسبب اجتماع ساکنین
 ساکت شد مانند مع در مذکور واحد جامع مانند هائی در مونس واحد و هاء اما نند هاء در تنبیه
 مذکور مونس و هاء از جمع مذکور هائمان مانند همن در جمع مونس در صراح است
 و تنبیه گفته شود برای توفاء بالفتح کوفی ما هاء ای غمی گیرم در ما هاء بر صیغه
 مجهول ای داده غمی شوم مهر آن لضم میم و بفتح همزه در کسر آن نیز در ترجمه
 هائمان مذکور خواهد شد صفاتی جوهری را و آن را اصل شهرده و نون را زائد
 دانسته و رانجام مذکور ساختند در صاحب قاموس آن را با تاء و تقلید آنان
 درین مقام آورد و تحقیق آنست که آوردن آن دو ماده ضرر و هم است چنانچه
 این وی تصریح نموده و وزن آن مشرعی است پس و از این است وزن اصلی
 رفاعه مشهوره که وارد در باغی اصلی غمی باشد دلیل است بر آن و این جی
 نیز قائل آنست در صاحب مشرف به تصرف آن حکم نموده در صاحب قاموس
 اینجا بر توهم جوهری مطلع نشد خود هم توهم کرده و قول آنان را هاء الله از آمد
 و تنبیه هزه است ای لا اله و بعضی گفته فصیح تر لا هاء الله است بترك همزه
 و بعضی گفته که مدلسان است و اصل آن لا الهه هاء اما اقسام به پس داخل کرده شد
 لفظ ابیه در میان ها که حرف تنبیه است و ذاکه اسم اشاره است هیهته و بفتح
 و کاهی بکسر هم آورده و در شکل و حال چیزی و کیفیت آن و قلان حسن الیهته
 ای قبل و حال است و رجل هیهته و وزن ظریف و هی وزن کین ای حسن الیهته
 هاء الرجل هاء از باب متع و هاء یهتج از باب ضرب از این مودی است
 و احبائی مسکون است و هیهته از باب کوم حکایت کرده است آنرا این جی از بعض
 کوفین از عامریه مرویست کان لی اخ هیهته علی بن دن هیهته صفاتی گفته شاید
 برای ازدواج باشد هیهته بالکسر مشتاق شدن هاء الیه هاء مانند خاف مشتاق آن شده
 و رفتن چیزی هاء للامر بهاء له هاء الیه هیهته مانند خاف و باع گرفت و ساخت برای آن
 هیهته راه و همچنین است تیهته بالامر تیهته آه اخفتن از بعض قرآء نقل کرده است
 و قال هفت لك بالکسر و الیهته ما تندی هفت ای تیهته لك و ذوی الیهات آنانکه

بحالت ذك مردست نمايند و از هيئت پيچيدگي منتقل نكنند * منه الحديت اقبلا
 ذري الهيات عشراتهم * تهايو موافقت كردن القوم تهايو و اعلی كذا ای موافق
 شدن بر چندین * تهمة و تهمة اصلح كردن چیزی و مهیا ساختن آن هيات
 الشی فتهیای اصلاح كردم آنرا پس صالح شد * مهیاة اموی كه موافق شردن بر آن
 مردمان و پسند كنند آنرا * هیتی بالفتح و هیتی بالكسر خواندن بسوی آب و خورش
 و خواندن شعران برای ترشیدن آب * متهمته بروزان متصرفه ناقة كه بعد جستن نور
 بران در حمله تخلف كم كند * یاهیتی مالی كاهنه تعجب است یا كاهنه تاسف بر چیزی
 كه قوت شده باشد * و این برای بعضی اهل لغت نقل كرده كه اسم فعل است بمعنی
 تذبذبه ای پس آرایش مانند صه و معنی اشك و الكف و دخول حرف ندران
 مانند دخول ادرست بر فعل امرد و قول شاعر * أَلَا أَسْقِيَانِي قَبْلَ عَارِثٍ سَكِينًا * و بناء آن
 بر حرکت سبب اجتماع ساكنین است و تخصیص فتح بر این تخیف * هاء بالم
 و فتح الهمزة كاهنه است بمعنی تلبيه * صفائی در تكمله گفته یقولون ان هاء لما لفتح
 یكون تلبيه ازین كلام شك درین معنی مستفاد میشود لهذا صاحب قاموس شدن آن آورده
 بقول شاعر * شعرة لابل یجیبك حين تزعو باسمه * و تقول هاء و طاماً لئ * این حرف را
 جرهمی و صفائی در ترجمه هوء درج نمودند صاحب قاموس با تباع ایشان نیز
 در اینجا ذکر کرده لیکن صاحب محکم افراد و ترجمه هیساً آورده و چون
 ار كه صاحب مشرف تصویح نموده كه ضراب همان است اینجا بیان نموده شد

* فصل الماء *

* یایاء * بروزن صلصال الطاف ظاهر کردن * یایأته ظاهر كردم الطاف اورا * و خواندن
 کسی را برای ضیافت و غیر آن * یایأت به خواندم آنرا * و كاهنه ای گفتن برای شتران
 تا آرام گیرند * یایأ فلان بالایل ای گفت آنها را ای * درین صورت محمول بر قلب
 خواهد شد چنانكه در محکم است و گفتن یایا برای قوم تا مسجوع شوند * یایأ الوجل
 نذاكرد قوم را * یویو بروزن هادن نام طایر است مانند باشد چنانكه از هوی از لیب
 نقل كرده * یایاء بالمد آواز آن * و آنكه بمعنی بازوی یویو نوشته مبنی است بر تصحیف

صباح یمنیاج یآئی جمع آنست قال الشاعر شعره حفظا المبین یویری رعاہ
 مانی الیآئی یویر و شرواہ صاحب عجاب گفته قد لیس ابورئاس ہمزہ فی قوله
 شعره قد اشدی والصبحی دجاہ کظرة البرد علی مشاہ ہمزہ یغیب من زاہ
 قناصہ من ذکرہ افتلاہ مانی الیآئی یویر و شرواہ من نفعہ طریحا حداہ
 باب الماء فصل الہمزہ

باب

ابہ بتشدید کیا و چرا سکا یا ہر چیز کی کہ رسید از زمین یا تر ہای زمین
 قال اللہ تعالیٰ و ما کماہ در مصباح است قاکہ میروہ تور آب میروہ خشک و منہ
 یاع لہ الحب و طاع لہ الاب ای تمک شد کشت و فراخ شد چرا سکا آن و نام
 بلکہ ایست دوسرے منسوب است آن عبد اللہ بن الحسن بن عباس الہاشمی چنانکہ
 مردی است از اہل سعیدہ و ابہ با کسوفیہ ایست بہ من از برای ذی جہلہ چنانکہ
 از ابن سلفہ محکی است و مامان رمی کردن کووند آب السیر یعنی از ابہ ضرب آب و پاش
 از ابہ فصر آب و ابابا و ابابا و ابابا ای تہما و همچنین اثبت از ابہ افتعال و منہ ما قالوا
 اذالم تصب الظباء الماء فلا اباب زان اصابتہ فلا عبابہ و مشتاقی شدن بسوی وطن
 یقال آب بلان الی وطنہ مشتاقی شد بسوی وطن عروہ ابابہ بکسر مامان هوئی ابابہ
 ای آن دور ہی مامان است نابور داعشی گفته شعرہ صومک و لم اصرمکم و کصارمہ
 اخذ طوی کشید ابابہ لیدھبکہ و دست شہ شیر خوردن برای کشیدن آن از نیام و قصد
 کردن کووند آب ابہ ای قصد کرد قصد کردن آن و راست زد و دست شدن و ابابہ یعنی
 و کاری بکسر ہم آمدہ طریقہ کووند ابابہ ای رست و درست شد طریقہ آن
 ابابہ بفتح آب و سرب و بضم سبیل بزرگ و موج و شکست دادن دشمن را
 رحلہ کردن مردانہ ابابہ الرجل وعت ووبہ بعین وواو ورحلہ بیک معنی اند
 امد بعضی گفته اند کہ عین وواو بدل اندا زالبہ وراہن جنی گفته کہ ہمزہ آن
 غیر مبدل است از عین اگرچہ در معنی آن است بلکہ آن فعل است از ابابہ یعنی تہما
 و تابیب تحریک کردن آب را بشی حرکت داد آنرا و ابہ زیادت ثانیام مردی است
 جد ابراہیم بن محمد بن الحسن کہ محدثی است مشہور و لہذا آنرا ابن ابہ کویند

و بآن نام نهاد شده است ایه سفلی رایه علیا که هر دو قریه اند از لُحج در ایه بضم
 نام شهری است در افریقیه که موصوفه است بکثرت قراکه و زعفران و منسوب است بآن
 جمعاً یعنی از علمای و تیز نام قریه ایست از قرای یونس منسوب است بآن محمد بن عبد الله کلجی
 و محمد بن خلف الایابی اب فلان آواز کورد و نالید و تائب به تعجب کورد بآن در ابی
 بر وزن حتی نهی است در میان کوفه و قزوینی مقابل و منسوب است بآن ابن الصبحان
 از پادشاهان بَطْنِ نَهْرِی است در واسط عراق رجاهی است در مدینه و بعضی گویند که
 آن انا است بضم و تخفیف نون مانند هناد را ببتشدید نیز معنی پدر می آید چنانکه
 در حواشی قاموس است استعجاب پدر گرفتن استعجاب آبای انجده چنانکه حکایت است
 از ابن الاعرابی و این محاوره نادر است شاید که بسبب همین ندرت صاحب
 قاموس آنرا ترک کرده باشد «آتب» بآلکسر و سکون تاء مثبناً قزقانیه و مثبته بوزن
 مکتسه چادری یا پارچه که در میان آنزاد دیدن آن به روشن بینی گویمان و آستین
 و آنرا علقه و صدار و شودر هم گویند و منه حدیث النخعی ان جاریه زنت فجلدھا
 خمسين و علیها اتب لها و کوته که آنرا فارسی شاما کچه گویند و بعربی بقیره
 و پیراهن زنان «آتب» الجاریه تأتیای پوشید آن پیراهن را و نیز آنچه کوتا باشد
 از قسم بارچه که تا نصف ساق رسد یا پاجامه بی پایچه یا کrote بی آستین «آتاب
 بر وزن افعال و آتاب بآلکسر و اتوب بضم تین جمع آن «تاتیب آتب» کوردانیدن
 بارچه آتب الثوب آتب کوردانید شد بارچه «تائب از باب تفعیل و اثتباب از باب
 افتعال پوشیدن آتب «تاتیت له و اثتبت پوشیدم آتب را که بیت گفته شعر
 وَلَقَدْ لَقِيتُ ظِمَاءَ الْأَنْسِ غَادِيَةً مِنْ كُلِّ أْخَوْرٍ بِأَيْمِي مُتَوَتِّبٌ تَاتَيْتُ السَّلَاحَ پوشیدم
 آنرا تاتیب پوشانیدن کسی را آتب «اتبته تاتیباً آتب پوشانیدم او را و آتب الشعر
 بآلکسر و الاضافة پرست جو «تاتب مانند تفعیل استعداد کاری و درشتی دران چنانکه
 در تکریمه است و آنکه کردانی جلّه کلان را در سینه و هر دو بازوی خود از آن برون آری
 تائب قوسه علی ظهره کوردانیدن کلان را بر پشت خود اینچنین «و آنچه در بعض نسخ
 قاموس بجای جمال القوس جمال السیف یافته میشود شاید که سهواً نسخ باشد «موتب

ه اثب

ه ادب

نظم هم در قبح هه و کج فلان موتب الطغرای کبر ناحص ه در عتاب است که ترکیب
 آن دلالت کند و چهری که اشتغال کرده شود تا آن ه متفک ه کسومهم و فتح ناو
 مثلثه چاوری که ترا از طبعه که آنرا مشغله گویند و زمین نرم و نه هر حور و
 و آنچه مرتفع شود از زمین ه مآتب جمع آن ه در نام مردهی است یا کوهی که در آن
 رسول متحول مال صدقات بخرد نماید ه مرده ه ثعلب از این اعرابی در صفا ترک
 همزه نقل کرده و آن از تحفیات میا و ده است ه اثب ه تحریک نام درختی است
 در اصل اثاب بود و تحریف اثاب شده ه ادب ه تحریک ظرف در زیر کی
 و نکند اثب ه چیزی در مرتبه آن و نیک گرفتن چیزی ه ادب جمع آن مانند
 صب و اسباب ه ادب الرجل از باب کرم ادنا هیراد یجمع آن ادنا ه مانند
 کرماء ه نادب تعلیم کردن ه نادب تعلیم پذیردن و همچنین استعداب گرفتن
 ادب الرجل فتادب و استادب ه اید اب بر کردن چیزی را بعدل منه ادب
 فلان السواد ای بر کرد شهرها را بعدل و انصاف ه ادب سکون خواندن سری طعام
 و همچنین اید اب و ادب یادب بکسر ال ادنا ه تحریک ساخت طعام را برای دهرت
 ادب خواننده سری آن طرفه گفته شعر ه نحن فی المشیئة نذعر الحفلی ه لا تری
 ال ادب فمنا یقره آدنه جمع آن مانند کاتب و کاتبه و منه حدیث علی علیه السلام
 اما احرا نمانر لمیة فقاد آدنه ه آدنه نظم همزه و ما دنه نظم دال و ما دنه نفتح آن
 طعامی که ساخته شود برای دهرت یا شادی کد حدائی در حدیث ابن مسعود است
 القرآن ما دنه الهی الارض و حدیث کعب است ان لله ما دنه من لحوم الروم
 هر رج عکا در وصف عقاب شاعر گفته شعر ه کان قلوب الطیر فی قعر عشیا ه نری
 التمس ملقاعند بعض المآدب ه و ادب بالفتح محب قال الاصحی جا و فلان نامر
 ادب ای محب و همچنین ادب بالضم را جر گفته شعر ه شحمی المشی عحول الوب ه
 حتی انی از بیها بالادب ه از بی سرعت و قشاطه ادب البحر با صافه لمباری آب آن
 در سکون دال و تحریک آن اشتباه است نزد بعضی سکون است چنانچه بخط صاحب لسان
 مضبوط است و نزد بعضی فتح دال صحیح است چنانچه صاحب مشرف بخط خود مصدق کرده

وخط صاحب عباب نیز همین مضبوط است و رادی بوزن عربی نام کوهی است
 قریب عرارش شام گفته شعره کتهای قدیداعراض و رادی فی القتام غامض و آذربی
 منسوب بسوی آذر بیجان و این اثر گفته در حدیث است لیکن النور علی الصرف الاذربی
 کما یالم اخذ کم النوم علی حسد السعدان و اذربی نسبت است بسوی آذر بیجان
 خلاف قیاس مکرر و لسان عرب جاری است و قیاس آن بود که نسبت بآن آذری
 بودی بدون با چنانچه در نسبت بسوی رام هر من رامی گویند و آن قیاس
 مطرد است در نسبت اسماء مرکبه و این لفظ چنانکه در نهاییه مرقوم است
 در لسان نبرد رین مقام مذکور است لیکن صاحب قاموس آنرا اینچنان فرود داشته
 شاید بسوی مخالفت آن بقیاس نظر کرده باشد و ارب با لکسور و همچنین اریه
 با لکسور کاهی ضم هم مستعمل شود زیوکی و کویزی و غیره و شفا ساعی یقال هو
 ذو ارب و ارب را با مانند صغر صغرا و اریه مانند کرامه چنانکه از ابریزید مودی است
 و گویند فلان پسر ارب صاحب و قتیکه کویزی کند بآن و منه الاریب یعنی زیورک
 و ارب بالشی بکسور ای ثقیلن کرد بآن و بینا شد و زان فهو ارب بکسور و
 ابر الیمال شعری یلف طوایف الاعداء وهو یلفهم و ارب ویدی و خیم و غائله
 در حدیث است من خاف اربین فلیس منا ای شخصی که ترسید از غائله حیات
 پس نیست از ما و اربی بضم همزه و فتح راه بلای بزرگ و این احدی گفته شعری
 فلما غسی لیلی رایقنت آنها فی الاربی جاءت بام حمو کوی و عضو بدن که کامل
 باشد و ارب جمع و ارب نیز و منه الحدیث اموات ان اسجن علی ارب گفته
 میشود السجود علی سبعة ارب مراد جبهه و دست و دوزانو و قدم و گویند
 ارب الرجل با لکسور و قتیکه متعاقب شوند اعضای آن و ارب من یدیک و همچنین
 ارب من ذی یدیک ای فرو افتاد ارب تو از هر دو دست خصوصاً و گویند ماله
 ارب یدیه ای قطع کرده شود دست آن عضو مؤرب بوزن معظم ای تام و کامل
 بی نقصان و شکست و ارب با لکسور و همچنین اریه بالکسور و الضم و ارب بتحریرک
 و ماریه بهوسه حرکت را حاجت و در مثل است ماریه و لاحفاره فعلش ارب مانند

صفره اربا را رابه بود زن صغور کرامه مصدر آن ه ارب و آرب نعمت از آن رارب
 مانند فوح نیز آمده ارب و اربید های مفقور کشت و محتاج شد یسوی چیزیکه
 در دستهای مردمان است و در حدیث است انه نغم علی رجل قولاً قاله فقال له ارب
 عن ذی بدیک ای وقت اینجا دود و در حدیث بود ثانیاً که محتاج شدی ه این اثیر گفته
 که در بعضی راربیت خوریت عن ذی بدیک است و آن عبارت است از شرمندگی
 مراد آنست که رهنبرد تر اخیالت زندامت ه مارب طلب مارب جمع در اربا
 جمع اربا است ه کوبنده و ارب من قوم اربا ه قوله تعالی غیر از اولی الا ربه ای
 صاحب حاجت مراد از آنان خصی است یا شیخ فانی که احتیاج زنان ندارد و بعضی
 گفتند مراد کوردگان و اطفال اند و نیز بعضی اربه اینجا بمعنی عقل و کیاست است
 یعنی آنانکه نه شناسند امور زنان را پس منقما ن عقل چنانچه مرد است از
 ابی عبد الله و از سعید بن جبیر ه ارب الدهر شدت کرد و سخت مسد شد و گفته
 ه شعره ارب الدهر فاعذت له مشرف الحارک محمورک الکتده ارب الاعتدما نند
 ضربه محکم ساخت کرده راه و همچنین اربه از باب تفعیل ه اربه بالضم کوه یا کوهی
 که کشاده نشود ثانیاً یک کسی کشاید آن راه این مقبل گفته ه صرب القداح و نارب
 علی الخطره است ارب الرتر سخت شد و نارب الرجل فی حاجته تشدد کرد و در آن
 و نارب علینا متعسر و مشکل شد و نارب محکم ساختن و تشدید نمودن و ترفیر کردن
 و کامل کردن اندین و حوص نمودن و در مرفوع و مارب است و نارب فلان علی ای انکار کرد
 رشتت کزید بر من ه ارب بالشی حویض شد بآن ه اربیت مودته فامرشد موله آن
 سبب بن مضی و رخصه ه و اربه نیز تولد ه و حلقه میخی که بدان اسپ را اندند ه
 و اربه نکه و حبله و اربه بالضم و تشدید الباء بن وان ه و ارب بالقبح در میان
 آنکست شهادت و آنکست میانه و ارب بضم یحیه های بهایم وقت بر آمدن آنها از
 شکم مادره اربیت علی القرم از باب افعال ظو یافتن بر آنان و صاحب فلاح شد م
 ه لبید گفته ه و قس الفشی و هن یقهوره مؤرب ه اربیان یکسر ه و رقع بانو عی است
 از ماهی رتوره و اربا بهر سه حرکت ه و و تخفیف راه نام موضعی است یا نام

کرمی یا نام آبی است برای بنی رباح بن یزید و فرزد ق گفته و رد و ارباب یخچل
 من رابن «لَحَبِ الْعَشِيِّ ضَبَارِكُ الْأَرْكَانِ» و یوم ارباب روزی است از روزهای
 عرب «مارب بکسور انا م موضعی است در یمن و غیر منصرف باشد بسبب تانیث
 و عله مکرر و درت شعری «قال الاعشى» و مارب عقی علیها العزم و جایز است
 ابدال همزه بالف و اکثر حذف کرد و میشود برای تخفیف و درین موضع است
 کان نیک دران نواحی نیک از اینجا می رود و در مصباح منقول است که مارب
 شهری است در یمن از شهرهای از در آخر شهرهای حضورت زمخشری گفته
 بعضی العرب «فی ماء مارب للظمان مارب» و رب فلا تزد بر ارب آن «مستارب
 بفتح راء مد یون» و ریمه کشاد «منه قد راریمه ای واسعة» و اربان و اربون هر دو
 لغت اند در عربان و عربون بابدال عین همزه پس مقام ذکر آنها فصل العین است
 نه فصل الهمزه و این قتیبه که آنرا درین مقام ذکر نموده و هم کرده
 در عین است که تو کتب این ماده دلالت کند بر حاجت و عقل و نصیب
 و عقد و احکام «ارب» یا کسر مورد کونه قامت و درشت و بلا و بد طبع و بد شکل و آنکه
 باریک باشد بندهای استخوان آن و لاغر باشد بدن گونه که درواستخوانش زائد
 نشود و زیادت نباشد مکرر شکم و اسفل بدن «ارب» الابل تارب از بمانند قرح
 ای مکرر و داشتند شتران آب را و برداشتند بر خود را و بعضی گویند ای نشخوار
 نکردند شتران آب را و اول شهر و اکثر و مختار صاحب مشرف و ثانی واقع است
 در محکم و مختار صاحب قاموس است «ارب» العقبة که نام شیطان است و در حدیث
 بیعة العقبة وارد است مقام ذکر آن فصل راء است از باب الراء و برا که همزه
 دران اصلی نیست اصل راء است یثمد یا پس آنکه در لسان و غیر آن در اینجا
 مذکور است و هم است «ارب» مانند کتف مرد دراز قامت «ارب» مانند کریم
 «ارب» بزوزن ضارب میومی آید چنانچه در مشرف و لسان و غیر آن مذکور است
 و از به بفتح و سکون و همچنین از به بحدش و قحط و آن لغت ندارد است حتی که
 بعضی گویند از به لغتی است دراز و بهیم مقام یاهسنه از به و از به بمعنی واحد است

واصلتیم از آن راز می‌شده و زمزمه در حدیث ابی‌الاحوص تسبیحی که طلب حاجه
 خیر من لقوح صفی فی عام از به و در بعض روایت از ابی‌سال شدت رخصه از آب
 با کسرو نام آنی است برای منی عبیره راز به الماء جاری شد آب راز به است
 میز آب به منی سوراخی که از آب ناران فرو ریزد یا آن لعط فارسی است معرب
 اصل میویر آب برد بصیغه امر یا میویرد آب بصیغه مضارع تحقیق میورده
 میز آب کو در دند سکر نه میورده و کافی بیسالم می‌آید و میز آب بواء مهمله
 قبل زامحه و در آب نمک آن هم می‌آید و چنانچه از ابن الاعرابی مقبول است
 و جمیع آن مآزب است در صورت همزه و مآزب است در صورت یا چنانکه
 در مصباح است و اکثر جمع کنند آنرا مرأزب و مشتق گویند آنرا
 از رزب الماء ای سال و بعضی گفته که مرأب معرب است و بعضی گفته که مولد است
 و این از لغت شران لاغره تأزب قسمت کردن گویند تا زوال المال اینهم قسمت
 کردند آنرا در میان خویشان و در عاب است که ترکیب آن دلالت کند بر قصر
 ردقت و نشاء و صحت است یا نکسو می‌فرج یا می‌سری یا می‌زانی
 و اسرب جمع آن و جوهری گفته احتمال است که اصل آن و سب باشد و او آن
 بسیاری که و روئیدگی است و او بهر و دل شد مانند ارش و رث و کنی
 مؤسب بصیغه مقول از باب تفعیل بسیار صرف است الارض گیاه ناکشد زمین
 و ارض مؤسسه زمین ناکیه است و بالفتح حلط و آمیختن بعضی به بعضی و اشابه
 بالضم احلاط الناس یعنی مردمان هر جنس و اشائب جمع آن نازنه گفته شعبه
 و نقت له بالتصریح قبل قد غزت و فائز من غسان غیر اثناب و تأب القرم
 محتاط شد و همچنین است اثناب از باب افتعال و تأشب جمع شدن از بنسب از آنجا
 و در حدیث عباس است میوم چنین تا شمر احوال و رسول الله و اشابه نیز از ملک
 چیزی که در آن شایسته حرام باشد تأشب الیه منضم شد می‌سوی آن و اثناب الشجره و همچنین
 تأشب در هم پیچیده و با هم آمیخته شد و رحه است و کلام حسن به چه گفته
 و در حدیث است انه قرأ یا ایها الناس انقروا تم فتنائب اصحابه ای منضم شدند

و اسب

و اثناب

واحاطه کردند بآن * رجل ماشرب النسيب مردیکه نسیب آن خالص نباشد * فلان
 مرتشب بفتح شین ای صریح و خالص نیست نسیب آن * اشب بتحریک شبهه و التماس
 و منه ضرورت فلان نه فیه بعرق ذی اشب و درخت خرما که در هم نمیچسبند * باشد
 * و عد د اشب شیاء مختلط و منه حد یت این ام مکتوم بیی و بینک اشب *
 و شبهه بالضم نام گرفت است * اشب فلان فلا ناعیب کرد آنرا در ملامت نمود *
 از باب ضرب و نصو * ابو ذریب گفته * شعسو * و یا شبنی فیها الذین یکنونها *
 و لو علموا لم یأشجونی بباطل * ای عیب میکنند مرا * اشبانی بتحریک سخت سرخ
 * گویند رجل اشبانی ای شدید الحمرة * تاشیب تحریش و درو فلانیدن * اشبت
 القوم و رغلا نیدم آنان را * الب * مجمع شدن و از هر طرف در آمدن * فلان الب
 الیه القوم ای آنرا من کل جانب * و آلت الجیش جمع کردم لشکرها و افتاب پس
 مجمع شد * و جمع کردن و راندن شعران گویند آلب الابل از باب ضرب * و روان شدن
 و منضم کشیدن و مضی به مضی الب الابل ای روان شدند شعران و با هم آمیخته و فتنند
 * آلب الحمار طریقه را تن خوشکار و رواندن متخت و همچنین است الیها از باب
 تفعلیل * و شتاب نمودن و عود کردن و همواره بازیدن گویند الب السماء ای همواره
 بازید بآسمان * سماء الوب دائم بارند * تالب بر وزن ثعلب درشت خلقت
 مجمع الاعضاء آدمی و حمار وحشی و بزکوهی * و در مؤنث ثاء زیادت کنند *
 گویند امرأة تالمة پس درینصورت ثای آن زاید خواهد شد و بعضی آنرا در
 ماده ثلب ذکر کنند و درین صورت تا صایه است * و تالب نیز نام درختی است از
 درختهای صحرا * الب یا لکسومیان انکشت ابهام و وسطی که آن را فخر گویند
 و درختی است خاردار مشابه اترج که در کوههای می باشد و آن زهریست نهایت بد
 شاخ و شکوفه آنرا کوفحه یا کوشه آمیخته پیش از رفتن کان اندازند و خوردن
 می میرند و اگر بخورند بسبب شمدن یوی آن گردد و کوشوند * و الب بالفتح نشاط
 ساقی و خرافش نفس بسوی هوا و تشبیهی بسیار و تدبیر دشمن نمودن باین طور که
 آن مطلع نشود و رجل یجته بز و زهر قاتل * و الب بتحریک همپا از جلد های شعران *

و بعضی گویند فریاد آموختن و الب با افتح نیز طود شدن و رشادت تبارک و ما شروع
 به دادن نعل هم آلب را القمح و آلب را کسرای او شان مجتمع اند و در به گفته شعره
 قد اصبح الناس علينا ألما فالناس في جمع و کما جئنا هم علیه الب را احد ای
 اجتماع کنندگان بران برای عظم وعد ارت و در حدیث است ان الناس كانوا
 علیما ألما و احدا و در عباب است که در ان در وجه است آنکه مصدر باشد از آلب
 الیما المال و قتیقه مجتمع شود یا از النساء یعنی ای جمع گوئیم آن را ای اجتماع را احدا
 یا جمعا را احد و بعضی گویند که الب با جمعا اسم جمع است یا خرد جمع الب است
 و ریم آلب باد سوز که سیراب کند زمین راه رجل آلب مود صا حسن نشاط و آنکه
 شتاب کشد دل را از چاه و الب الرجل کشت کرد آب و قدرت ثبات بود و در بیان
 آلب النورع و النخل نواخ کشت کشت و درخت در و ما جئنا که در محکم است و الهه بالضم
 کوسکی گویند اما صفت القوم الیه و جلته ای کوسکی صفت و در حدیث بصره است اما انه
 لا یخرج ایه امنها الا الالهة و الهه جوشن چرمین و تالیس و در غلاتین و فساد دهر الکسین
 حسو ذم لیب ای و در غلاتین و در مقصد آلب بینهم ای افسد قال ساعد بن جویه الهذلی
 صبر لکما هم القتیو و آلب و مثل یکسومیم و فتح لام مرد و برع چنانچه ابن بزوخ
 گفته و الالب بودن و محاب موضوعی است نزدیک مدینه و در المان سکون لام
 نام شهر است و در معجم البلدان گفته گویا آن جمع لیب است هذلی گفته و بین
 القرائم من رطد الالبان و المان متحرک لام مانند و همان شهر است و در مرحله
 از غزنین و در صورتیکه نون آن زاید باشد مقام ذکر آن همین جا است
 در عباب است که ترکیب آن دلالت کند بر قبیح و رجوع و عطف و انب
 متحرک با دنجبان و ائمه زیادت تا واحد آنست و اناب بفتح مشک یا خوش روی
 دیگر است مشابه آن و از کلام مشرف توحید قول اخیر مقرر میشود و انتساب
 مانند افتعال اشتباه کردن بهوی طعام و گویند اصم فلان مؤتبا و قتیقه آن
 شهرت طعام نداشت باشد و قتیقه ما نند قتیقه موزنی کردن و توبیع خوردن
 را کف کرد اندین یا در سوال کردن و در حدیث حسن من علی علیه السلام است

• انب •

وقتیکه مصالحه کرد معاویه را قیل له سردت وجوه المومنین فقال لا تؤنبی * ارب *
 واره مانند توبه رجوع * وایای مانند کتاب نیز رجوع یا رجوع بسوی اهل خرد
 وقت شب رایمه مانند اربه باید ال وایا چنانچه از ابو عبید منقول است *
 رایمه یا لکسوم از کمالی منقول است و همچنین تاوب و تاوید بر او و تاوید بیا
 * و ارب ابر و باد و شتاب کردن و بقدر کم کردن و سیر کردن و قصد و عادت کردن
 ما زال ذلك اربه ای دایه و طریقه و استقامت گویند ماقیه ارب ای راستی نیست
 در آن * و زنجور و شغل و در آمدن بر آب بپش * و راه و جهت هدا علی صوب فلان
 و اربه ای این بر طریق و طرز آنست * جاوا من کل ارب ای از هر طرف * و ارب
 نیز رجوع کنندگان جمع آتب مانند ارب و ارب * آب الرجل ارب رجوع کرد
 فہر آتب رجوع کنند * است و آتب از باب افتعال مانند آن شاعر گفته * شعور
 ومن یقن فان الله معہ * و رزق الله مؤتاب و غادی * ارب توبه کنند * آبه الله و رکود اند
 ارا خدا * و آبه و آتب مانند و یلک است * و آبت الشمس یا با دار و باغایب شد
 آفتاب و غروب کرد یا آن لغت است در غایت باید ال غین بالف چنانچه جوهری گفته
 * ارب نیز گردانیدن هر دو دست و پاد و رفتن بر آب و قیام و قیام سبب
 از اینجاست که گویند ناقة ارب بر وزن فعل ای مقلبه الیدین
 و الرجلین * و تاربه بر او و تاربه بر او از باب تفعل آمد او را در اول شب و متاوب
 و متاوب بصیغه فاعل اول شب آیند * و متاوب بتشدید و ارب بصیغه مفعول
 و همچنین متاوب بتشدید یا مصدر است * و تابت الماء از باب افتعال وارد شد
 آب را شب * ارب الرجل از باب فوح غضینا ک شد * و آربه از باب افعال خشم
 گرفت بر او * تاوید رفتن همه روز از صبح تا شام و نزول کردن در شب و متعارض
 شدن شتران در هم مانند مؤ اربه بر وزن مفاعلة * و یخ مؤربه بصیغه فاعل
 از باب تفعیل بادی که تمام روز در دوش و شب ساکن شود * و نیز تاوید
 تسبیح کردن * یا جنال اربی معه ای سمی زهر که در مقام دیگر است از اشخرنا
 الجبال معه یسبحن * آئمه بر وزن ضاربه آب خوردن نیز روز * آبه بید نام

(1987)

• اءء •

شهر است صغیر قریب ساره و مقابل آن رود و میان عامه مشهور است و ساره
مستویا است بآن حدیث من عند الحمید الآری و انور معین مصر و من الحسن صاحب
نثر اندوه یا قوت گفته که آره ممکن اهل تشیع است و ساره ممکن اهل سنت
و جماعت و همیشه در میان اهالی ابن هر دو بلد باعث اختلاف مذاهب ناپره
حرب آفرین و دشمنی میماند و آنه نیز نام شهر و است در آن رقیبه
و یا قوت گفته که آبه نیزه می انداختند و اوقات بعضی از اصلاص مصر
و مأذبتشیدین و از متفرجه چیزی می مدور خلا کرد شد و از بسا است
قول ایشان اما جبرها المائر و من یقیا الموجب و آب نام ماهی است
از ماهای شحمی آنرا لغوی کوندند و آب مویج دحای باز کشت قال الله تعالی
وان له عندنا لثقی و حسن آب ای باز کشت نمک و آحوت و رجل آب بسیار
و جرج کنند و بسوی خن از نمک تر به کنند و از گاهیا آب آید و الی سیفه و از
کرد دست خود و بسوی سیف تا بکشد آنرا و آب آید و الی هجه و الی قرمه
فهمین است و گویند کلام لا آتیه له و لا راثه ای محصل و فایده ندارد
و ما در مراحل گویند و بی ما ثلاث ما و بی ای سه مرحله است و بسور و
و ارباب پایهای خبرانات واحد آن ارباب است و از آب بشن و از نام مودی
جد بزرگ تمیله بنی ارباب و محسن از ابی که تابعی است و روایت کنند از عبد الله بن
عمر و العاص منسوب است بآن و ابن سماعی گفته که تمیله بنی ارباب رقی است
از حمیم و مشهور و نسبت بسوی آن زیاد بن نافع او ابی است که از کس
صاحب المصطفی روایت کرد و آله و السلام و نه نسیم هار و تیه ناد محققه و مختلفه
و تحویل حرکت آن بسوی هاعده و سامان و آله السمر سامان مسافری و آله الجواب
سازند که آله مهیا کردن اسباب و سامان همچنین تاهیم و آله الوحل لا مر
تاهیم از آب تغیر و تاهب له از باب تغیر مستعمل گاشد و سامان آن درست گردانید
و آله ناکسر جلد کارد و غیر آن حواهد مدور غ باشد یا نامشده و بعضی گفته اند
که جلان غیر مدور غ خاصه و وجه تسویه جلان ناهاب آنکه آن از سامان و زندگانی است

و نگاه دارد اعضا را از آفات و در حدیث است ایها الهاب دینم فقد طهره و پوسنی
 که به باغت کرده شود پاک گردد و نیز در حدیث است لو جعل القرآن من الهاب
 ثم ألقى في النار ما أحترق بعضی گویند که این معجزه قرآن بود در زمان نبی چنانکه
 آیات دیگر مختص بعهد انبیاء سابقین بوده و بعضی گویند معنی آنست شخصی که
 تعلیم کند خدا آنرا قرآن نخواهد سوخت آنرا آتش در رخ و جسم حافظ قرآن را
 تشبیهما چرم قرار داده * هاب بضمتین جمع آن هاب بفتححتین مثل اختلاف
 است و بعضی گفته که جمع آن است و بعضی گفته که اسم جمع است زیرا که
 جمع مکسر فعال یوقل نمی آید و جوهری گفته که جمع آنست بر خلاف قیاس
 مانند آدم و آق و عهد و جمع ادیم و اذیق و عود و و گاهی جمع آن بر سهیل
 قلت آیه هم منی آید چنانکه صفاتی از این اعرابی روایت کرده * و چونکه
 آنرا بر وزن فاعله قرار داده صاحب مشرق غلط آن کو قعنه و گفته که آن فاعله
 نیست بلکه وزن آن فاعله است همز * ساکنه بقاعده و جری بalf مجدل کشف
 و این امر بر هر صغیر و کبیر ظاهر است و الهاب با کسر ز نام ابن عمیر را جز که
 شاعری است معروف و ابوالهاب کنیت ابن عریض صحابی رسول مقبول است
 و آن عجمی دارمی است که حدیث نهی خوردن طعام در هفت انگشت است
 از آن مر ویست و الهاب بفتح نام موضعی است قریب مدینه و آن رایحاب
 نیز گویند باید ال همز و یاء آوردن آن درین مقام بستب آن است که صفاتی
 آنرا در عباب اختیار کرده و صاحب قاموس اتباع آن نموده و در مشرف است
 که الهاب ریه اب فرد و منقول اند از فعل متکلم و غایب درین صورت مقام ذکر آن
 فصلها باشد نه فصل همز * اهلبان ابن اوس الاسلمی بالضم صحابی است و اهلبان
 بن الاکوع نیز صحابی است و همچنین اهلبان بن صفی ابو مسلم * اهلبان را صفاتی
 در عیاب در همین موضع ذکر نموده است پس همز درین صورت اصلی است
 و صاحب قاموس هم عتابت وی درینجا مذکور ساخته و احتمال آن هم دارد
 که مشتق باشد از هبه و همز بدل باشد از و درین صورت مقام آن فصل دارد

حراهد توده آیهست بفتح نام مرصعی است ابو حاتم از اصمعی نقل کرده که آن
 در دیار می است از جانب یمامه ورد و مقام دیگر گفته آن برای بی تمیم است
 و آیه اب ویشیل یل یا بوزن کتمان سقاء در حدیث عکرمه کان طالوت آیا با حطانی
 تفسیر آن در حدیث سقاء آورده است و در عذاب است که در بعضی حدیث
 آمده ان طالوت النبی علیه السلام کان آیا با ای سقاء و در مشرف مد کور است
 که در نبوت طالوت اختلاف است و قائل شدن با اینکه نبی است قول است معلول
 و آیه با بفتح چنانکه در عذاب است و جوع کردن فلان مریم الایمه ای ضریح الرجوع
 در تحبای بکسوفه و مرقوم غرود چنانکه سابق گذشت

فصل الماء الموحدة

در تبیه بضم ناز فتح هیزه لیس کوفه قامت کشاده قدم بلند و ربه حاکمیت آواز کرد
 و جران تن دار بنعمت پرورد و مرد کول و کوان و لقت مردی است از قرین
 و آن عبد الله بن الحارث بن زرقل بن الحارث ابن عبد المطلب ابن هاشم اسماعیل
 نهاد آفراماد و آن هند بنت ابی سفیان در حالیکه صغیر تن بود و بسبب کثرت کوشش
 پس بود که می رقصانید آنرا و جز میگردیدان و نوزدق گفته شعور و یا یس آفرام
 و نسبت به هم فریده قد یا یمنه و فریادم و در صحاح غیر نایم است و آن را دایت
 قسط است خصر ما که فانیه مشحون است و جوهری گفته که کبه نیز نام دختری است
 و اجز گفته شعور و لا نکس ثمة جارية یحی به مکرمه محبة تحب أهل لبعه و صفای
 در تکمله زاین بری در حوشی خرد غلطای آن گرفته اند و محصل آنکه ثمة نام جاریه
 نیست بلکه آن لقب عبد الله بن الحارث است راستشادر جز غلط است زیرا که مراد
 از ثمة درین و جز هم عبد الله بن الحارث است و ثمة مفادی است و جاریه مشغول آنکس
 و این و جز را اجز نگفته است بلکه آن قول هند بنت ابی سفیان است ماد ربه
 آنرا می رقصانید و بخواند و مراد آنکه ای یمنه یمن آنکه جران شوی و کاح تو را اینچنین
 دختر خراهم کرده صاحب قاموس هم مطابق کلام ایشان تخطیه جوهری نموده است
 و رد او ثمة خانه است در مکه و بب بفتح اولی و تمشید ثانیة با ج ز طفل فرله

و ایاب

و روبا
و اب

و بر کوشش * بیان یافتن اولی و تشدید ثانیة بر ابرو یکسان * هم بیان همه آنها
 یکی اند * و حدیث است لولا ان اترك آخر الناس بيانا واحدا ما فتحت على قرية
 الا قسمتها اي اتركهم شيئا واحدا * و نیز ان عشت فمسا جعل الناس بيانا واحدا مراد
 یکسانی و بر ابروی است * و تقسیم که تفضیل مهاجری و اهل بد بود * و عطا
 * ابرو عید گفته است که من این لغت را عربی گمان نمی برم * ابرو عید انظر یز
 گفته بیان * و کلام عربیة تمامه * و صحیح نزد ما آن است که اصل لفظ بیان بیاء
 مشبیه تحتانیه یعنی بیاء موحده عرب و قتیقه یاد کنند شخصی را که شنایخته نشود
 گویند هیان بن بیان است * و از هوی تصریح نموده که * و حقیقت امر آنچنان نیست
 که زعم کرده * و این حدیث مشهور است که اهل اتقان آنرا از ایت نموده پس
 حق آن است که آن لغت بمائیه است * و جو هوی هم گفته که این خوف همچنین است
 بیاء موحده * و آنکه بعض مردمان آنرا از هیان این بیان می شمارند آنرا از عرب
 یاد ندارند * و راه و روش هم علی بیان ای علی طریقه واحد * کاهی به تخفیف هم مستعمل
 میشود * و بایه با نیک یز * بود ز به * بفتح با دسکون واء مهمله و کسر دال مهمله
 و سکون زاء معجمه و فتح باء موحده جل جلاله بن ابراهیم بن ابراهیم
 بن مغیره بن بود ز به است و آن لفظ فارسی است بمعنی ز راحت کنند * چنانکه صاحب
 قاموس ذکر نموده * و حافظا بن السجور که تلخیص آنست تصریح نموده که آن در زبان عربی
 بمعنی زراع است همچنین ذکر کرده است * و در منقبة * بسمه * نام دهی است از دهات بخارا
 از اینجا است احمد بن محمد بن قصو الجسی چنانکه ابن سعیدانی ذکر کرده * و بسمه علمایا بسمه
 * فلی از اعمال فرغانه است * بسمه * نام دهی است از دهات مرو و آن لفظ فارسی است
 عرب آن را عرب کوزا نید * بشیق می گویند * ابرو الحسن علی بن محمد البشمقی
 منسوب است بدان * بانب * بفتح نون قریه ایشیت در بخارا جماعتی از اهل حدیث
 و صاحبان مشرب اند * منجمله آنان ابراهیم بن احمد که از ابی مقاتل مشهورند می
 حدیث کرده * و در کیم بن احمد بن المختل و الحمدانی و احمد بن نهل بن طوقون
 و حلو ان ابن همدان بن خاقان بن عمرو بن محمد بن العزیز بن مردان این همه

۱ (۱۲۸)

و ارباب

بانیان آن چنانکه در عذاب است و در مشرف گفته که قول آن حاکمان بن عیسی
بن عبد العزیز هم است شاید که آن مولای عیسی در نامه به الفتح صحرا و راه
بلدی که است بود شوار کند و در راه نجد از حاج عیسی و باب در ارباب در راه
و همچنین بیان رسوای این فرد و جمع آن نیامده و در ابیه که در قول آن شعره
فَتَاكَ أَحِبَّةَ وَ لَاحَ لُبِّيَّةَ وَ يَحْلِي بِالْبِرْمَةِ الْحَبْدُ وَاللِّبَاءُ آمده است بافت آن رعایت
از دواج است نا احبیه چنانچه جوهری بآن تصریح نموده و لهلاد رحالت افراد
این جمع نخواهد آمد و این سید گفته که این الا عرابی و لخمیانی ابیه را بدو
انتاع و ازدواج جمع عذاب قرار داده است لیکن این جمع نادر است زیرا که
جمع مکسر فعل و رابطه نمی آید و در زیومغزی این لفظ را بطریق چستان بهرامت
از اهل فن می پرسید پس می گفت چه چیز است لفظی که رابطه بر خلاف قیاس
برای رعایت ازدواج جمع کرده شود مراد آن لفظ ناب است و در قول سید
بن کواع شعره آنست یا ارباب القرانی کاعناه از و د بهاسرنا من الرخص نزعاً و ارباب
برای قوافی بطریق استعاره آورده شدن و ارباب نوزن شدن و کاهان ذریعی
حاجب و بانه نا کسر پیشه در بانی و در عذاب است که تبدیل کردن را و آن بیا
در وقت نیست زیرا که آن اسم است و مصدر محض نیست و نیز بر این نام ارباب
زیاده و ناکب فلان فلان ای حاجب آن کشت و توصیف فلان بر آبای گرفت حاجب را
نور خود در باب بانه و حساب و حدود معنی نهایت رعایت میباشد و بابات الکتاب
سطرهای کتاب را واحد آن مستعمل نیست و گویند هذا اشع من نائک ای صلاحیت دارد
برای توفیق امن نائک ای صلاحیت دارد برای امن و نائک نام شهری است از اعمال حلب
و نام کوهی است نزدیک فجیره و ذریع بن نعیم الزاهد البابی منسوب است بسری آن
و بانه بزیادت نادر نیست از و نند های و دم و میان قسطنطنیه و اندلس چنانکه
در عذاب است و نام دهی است از دهات بخارا که ابو اسحق البراهیم بن محمد بن اسحق
بن عبد الله بن زید البابی بآن منسوب است و معنی وجه نموی آید و بابات و جره
و اصناف از انواع و مشعری گفته گویند فلان اهون یا باقه الکذب ای ادنی ترین انواع

خجست آن دروغ است * و در ویب تقسیم کتاب یزید است * گویند یزید المولف کتابه
 ای بنام کتاب یزید یزید نهاد * کتاب مجرب ابن جین کتاب * ابراب مجرب از قبیل
 اصناف مصنفه است * و باب نیز معنی شوط می آید * گویند هذا باب منه ای شوطه *
 و یزید بصورت تصغیر نام موضعی است مقابل مصر و حد عیسی بن خالد بن یزید الجبلی
 اله ندادی که ابراهیم عیسی تومدی از ان روایت کرده * و یزید بضم نام دهی است به صورت که
 آنرا القینه هم گویند * و باب الابرار نیز در حدیث و این معانی گفته بابت الابرار
 موضعی در ثغور و آن در بندی است مشهور * حسن ابن ابراهیم البابی منسوب به آنست
 * و از هری در ثغور یزید گفته که بابه ثغوری است از ثغور روم * و ابراب ثغوریست از ثغور
 خوز * بابیه نام ابن عیسی است که روایت غوده از ان یحیی بن کثیر * و نصر ابن بابیه
 شیخ احمد بن حنبل است * و عید ابن بابیه شیخ ابن عروان است * و عید بن عید
 بن بابیه شیخ اعجاز * و یزید ابن عقیل بن مدین الدل شعیب نبی الله * و بابا مولای
 عباس بن عبد المطلب حدیث کرده * از مولای خود حدیث کرده از ان قاسم بن
 عباس الهاشمی و مولای عایشه که حدیث کرده از سعید بن ابی وقاص و عبد الرحمن
 بابا یا بابیه تابعی است که روایت کرده از ابی هریر * و یعلی ابن عطاء از ان روایت
 کرده است * و عبد الله بن بابا یا بانی بهاء مفتوحه قبل یاء ساکنه یا بابیه زیادت ها
 نیز تابعی است روایت کرده از ان ابن ابی عمار * و سلیمان ابن بابیه تابعی است
 که روایت کرده از ام سلمه * و بابویه بضم باء ثانیة قبل واد ساکنه حدیث علی ابن عیسی الاسواری
 حدیث کرده از موسی بن بهمان و روایت کرده از ان کوخی و حدیث و عبد الله احمد بن
 الحسین بن علی الحنثالی است * و یزید بالضم سکون الواو الدل ملوک عجم * و از ذریه
 آنست یزید بن الحسن بن یزید * و ابراهیم بن یزید و همچنین عبد الرحمن
 بن یزید و حسن یزید الاصفهانی شیخ احمد بن مسلم الجبلی و عبد الله بن احمد بن
 یزید العطار شیخ عقیلی محدثین معروف اند * و یزید نیز نام کنیز مهدیست
 که در خبر مذکور است * گویند یزید الوجل و قتیله کند و زنی را چنانکه فرا
 تصویر غوده * بابیه بکسوز یا ثانیة و ثلثین یاء مثناة تحت ثانیة چیزی عجیب و غریب

• بویاب •

• تیاب •

• تالاب •

• تب •

گویند آنّا قَلان بِکَیّیّه ای یا عَجریّه • و باینّ بر صیغه تنخیه بیا نام مرضی است
در بحرین • و بابان بر صیغه تنخیه الف نام محله ایست در باینّین مرو که ابو سعید مرده
بن عبد الرحمن الیّا بانی السیافه یسوی آن منسوب است • و بسبب • یا لکسوفاردانی
که در یخته شود از آن آمیزد و وزن حوض • و بیاب بپشتد آب دهند • که آب
دوران کند • و در عباس مذکور است که اهل مصر • بیاب نام میدان اشتند سانی را
که طواف میکرد بر ایشان آب • و حارث ابن یبّنه بالغتج سردار قبیلّه میباش
• و یبّنه ابن قوطیبن سفیان بن میباش است • جویر گفته • شعر • لَدَسْمَا
أَبَا مَدْرُومَةَ الْبَقِیْنِ بِالْقَنَا • وَمَا رَدَّمْ مِنْ جَارِ یَبّنه نَائِع • قوله ما رای جنبش کرد
چنانکه در صحاح است

• فصل الثام •

• تیاب • و وزن جعفر نام مرضی است • و توأبانیان در فصل الازارین باب
مذکور خواهد شد زیرا که اصل آن در اَبان بود و اَبان بدل کوردند بریاء شدّه
زیادت نمودند پس جوهری که آنرا اینجا آورده خطا کرده همچنین از عجایب
نبر معلوم میشود • صاحب قاموس باقیاع صفای این حرف را اینجا ترک نموده
احاله بر فصل را کرده و تمجیب است که در آن فصل هم آنرا فراموش کرده
متروک ساخته • و مانه تَوَمّه نیز در فصل الازارین باب خواهد آمد • تالاب •
بر وزن جعفر درختی است از درختهای کرفی که از آن کانهای عربی ساخته شوند
و همین جا است مقام ذکر آن • و ذکر کردن آن دو تکلف و هم است زیرا که آن
رایجی است نه ثلاثی • تب • نقصان دهلاکی و خساره و همچنین تیاب بر وزن
کلام و تبّ بر وزن عسدر تمجیب بر وزن کبریم و تنجیب بر وزن تکرم
• ما زاد و هم غیر تمجیب ای سوای هلاک و خسران • تباله هلاکی و خساره
باد آنرا بد ما است منصوب است بتقدیر فعل مانند سقیاله و زعیاله • و تبا
تنجیباً برای میانه است • تَبَّتْ يَدُ الْاَبِيِّ لَبَّ هَلاک و حایر نادیده در دست او
• جوهری گفته است تبال قَلان نصب آن بنا بر محذوّه است باضمار فعل ای

الزمه الله هلاكاً وخسراً * تَتَجَسَّبُ بِمَالِهِ كَفْتَنٌ * تَتَجَسَّبُ لِفُلَانٍ كَفْتَمُ أَنْوَائِهِ * وهلاك
 کرد انبیا ن تَجَسَّبُ له هلاك کرد انبیا آنرا * و تَابَ مَزْدَدِیُونَهُ كَهْنَهُ سَالِ وَضَعِیفَ وَشْتَرِ
 و حمار كه و خمناك شد * باشد پشت آن هودو * گویند چهار تَابَ الظَّهْرُ وَهْنٌ چندی
 چهل تَابَ الظَّهْرُ * اَتَابَ جَمْعُ آن * و تَابَةٌ بِزِيَادَتِ تَاوَنَ كَهْنَهُ سَالِ * و در مشرف گفته
 كه این لغت هدیه است نادره است تَابَ می باشد ن چیزی و راست و درست شدن آن
 * گویند استتَبَّ له الامر ای کامل و درست شد * و تَبَّ قَطْعُ كُرْدَنِ چیزی * گویند
 تَبَّ الشَّيْءُ قَطْعُ كُرْدَنِ آنرا * تَبَّ بِرُزْنِ تَنْوَرِ جَايِ هَلَاكَتِ وَ جِزْيِ كِه پهلوران
 منظری باشد مانند من و قلب و ریه و جگر و غیره آن * تَبَّ بِكُسُوفِ تَارِ شَدِيدِ بِرِ بَا حَالَتِ
 سخت بد * اَتَابَ بِضَعِیفِ كُرْدَنِ اَنْبِیَا قُوْتِ رَا * گویند اَتَابَ اللّٰهُ قُوْتَهُ ای ضعیف
 گرداند قوت آنرا بدها است بران * و تَبَّ بِهَنْجَمِ مَائِیِ هَلَاكَتِ كُرْدَنِ آنرا * تَتَجَسَّبُ الرَّجُلُ
 بِهَرِّ وَ شِبَعِ كَشَفِ * و تَبَّی بَفَتْحِ تَاوَنِ سَبِيلِ نَدَرَتِ كَسْرِهِ هَمْ آمَدَه شَرِیْسَتِ از شرفهای
 شریفین مانند شریف و زرد و بصره و آن غالب است بر غر و محوین * و بعضی گویند آن
 ردی می باشد كه مردمان را زل آنرا خورند * تَجَابَ بِرُزْنِ كِتَابِ چیزی كه
 یکبار گذاخته شود از هفت ریزهای نقره و فَنَزْوَ بَاقِیِ باشد از ماد و نقره * و تَجَابَه
 قُطْعَةُ اَزَانِ * و تَجَابَبَ بِرُزْنِ تَجَنَافِ خَطِیِ از نقره و رَسَنَكِ كَانِ * و تَجَسَّبَ بِالضَّمِّ
 و كَافِیِ بَفَتْحِ نِزْمِیِ آید بطنی است از كنده و آن تَجَسَّبَ اَبْنِ كَنْدِهْ هِنْ ثَوْرِ اسْتِ
 * از او شان است كنانه اَبْنِ بَشَرِ التَّجَنُّبِیِ قَاتِلِ عِثْمَانَ * و تَجَوَّبَ نَامِ قَمِیلَهْ اِیْسَتِ
 از حمیرا زار شان است اَبْنِ مَلِجَمِ تَجَوَّبِیِ قَاتِلِ عَلِیِّ عَلِیْهِ السَّلَامُ و قَتِیلِ التَّجَنُّبِیِ
 كَنَایَهْ اسْتِ از عِثْمَانَ و قَتِیلِ التَّجَوَّبِیِ كَنَایَهْ اسْتِ از عَلِیِّ عَلِیْهِ السَّلَامُ * جِزْمُیِ كَفْتَمَهْ
 قَالَ اَلْكَمِیْتُ * شَعْرٌ * اَلَا اَنْ خَیْرَ النَّاسِ بَعْدُ ثَلَاثَةٌ * قَتِیلِ التَّجَوَّبِیِ الَّذِیْ جَاءَ مِنْ مَضَرٍ
 و اَبْنِ بَرِیِّ بَرَانَ تَعَقُّبِ كُرْدَهْ بِدِیْنِ كُونَهْ كه تَسَبُّتِ اَبْنِ شَعْرِیْسُوهْ كه مِیْتِ خَطَا اسْتِ
 بَلَكَهْ آن برای ولید بن عقیله است و در انشادهم تَحْرِیْفِ یَا قَتْلَهْ اسْتِ صَحِیحِ قَتِیلِ
 التَّجَنُّبِیِ مَقَامِ تَجَوَّبِیِ * شَایِدِ مَنَشَأُ غَلَطِ آن باشد كه مراد از ثَلَاثَهْ خَلَفَاءُ ثَلَاثَهْ دَاشْتَهْ
 باشد و در حقیقت مراد شاعر از ثَلَاثَهْ رَسُولِ مَقْبُولِ و شِیْخِیْنِ اَنْدِ زِیْرَا كه ولید

• خوشنویس •

● ۱۱۱ ●

توبہ *

بن عقبة این شعور و مؤثمة عثمان گفته است و قاتل آن کسانه بن بشر النجیبی است
 صاحب قاموس هم باجماع این نوی این تعقب را ذکر نموده و این ماده بر خلاف
 جوهری در اینجا آورده شد بنابر آنکه وضع خلیل همچنین است و تخریبیه
 بالفتح شمر ماده جوان و نیک اصل جوهری این لفظ را در ماده خرب ذکر
 نموده است و آن در هم است زیرا که تاء آن اصلی است پس مقام ذکر آن
 همین است چنانکه صاحب محکم هم همچنین کرده و در وجه اصلیت تاء آن گفته که
 تاء زیاد نشود و سر کلمه مکرر دلیل بر اینست چیر بر آن دلالت نمی کند و تخریب
 در عرب مذکور خواهد شد و تدریب بفتح تاء در نام موضعی است و این لغت در عرب
 در فصل تامل گذاشت پسند قول این درید که وزن آن فعلی است و صاحب قاموس
 آن را در فصل ذال آورده است و این هم عجیب است زیرا که در ایوان مخروب
 در فصل خامو افق صاحب محکم تخریب جوهری نموده که تاء را اول کلمه زیاد
 کرده نمی شود و در تاء و تدریب و در اول زیاد و همین در فصل ذال مندرج گردانیده
 با وجود اتحاد علت چنانکه ابن سید و تصرف نموده که علت در آنکه تاء و آن
 اصلی است چیزی است که در تخریب گفته شده و توبه بالضم حاک و در آن چند
 لغت است و توبه بزیادت تاء و توبه بالضم و توبه بفتح و مد و توبه و هم و فتح
 و مد و توبه بکسر و زیادت تاء و توبه بالضم و توبه بفتح و مد و توبه بزیادت الف
 نیز و توبه بفتح تاء و توبه بزیادت الف نیز و توبه بکسر و توبه بفتح و توبه بفتح
 و توبه بفتح تاء و توبه مانند او غنچه جمع توبه و همچنین توبه بالکسر
 چنانکه صاحب مختار آنرا اختیار نموده و بالضم چنانچه بعضی آنرا ضبط صفاتی در عرب
 مضبوطه همین و توبه جمع آنست و سرای توبه جمع لغات دیگر را جمع مشهور
 نشد و نوری گفته مشهور صحیح آنست که توبه بالضم جنس است و تثنیه و جمع ندارد
 و ابو عمرو و زاهد در شرح قصص از میورد نقل کرد که توبه جمع است واحد آن
 توبه و توبی منسوب بسوای توبه و توبه لا و توبه ظاهر زمین و توبه بالضم مقبوره
 و توبه جمع آن مانند عرف و غرقه و توبه بفتح و مد و توبه خود زمین را نمیز

گویند « ومنه الحدیث خلق الله التربة يوم السبت یعنی الارض » و عرب گویند
 لا ضرر له حتی یغفر بالتربة » و مشهوری گفته اند مثال ایشان است باینکه ما بین الجویاء
 و التربة یعنی فرق در میان آن هر دو فرق آسمان و زمین است « ارض تربة
 و مینی که در آن خاک باشد » تربة المكان خاک ناکش مکان « تربة الشیء رسید آنچه جزا
 خاک » و به تربة بادی که خاک را برانگیزد « تربة الرجل تریا و متربة شد در دست آن
 خاک و محتاج شد و زیان کارگشت و خاک آلوده شد » و در حدیث فاطمة بنت قیس است
 و اما معاربه فرق تربة مال له ای فقیر است که مال ندارد « و مسکین ذ و متربة
 صاحب فقر و مسکنت » تربة يدك خاک آلوده باد هر دو دست تربة دعا است
 ای خدا اثر آن یکی فرستاند « نروی گفته که اضافت آن بسوی دست برای آن است
 که اکتساب و تصرف اکثر بر آن متعانی باشد « تربة الة در دعا منتهی می شود » و تربة الشیء
 از باب تفعیل خاک آلوده کرد اندیم آنچه جز را فقیر ای تربة آلوده شد « و تربة
 الرجل کم شد مال آن و باقی ماند چیزی حقیر مانند تربة « و نیز تربة الرجل
 بسیار شد مال آن و گشت مانند تربة پس آن از قبیله اضداد است لیکن استعمال
 در اول مشهور است و در ثانی اکثر « همچنین تربة فم در هود و مستعمل است و استعمال
 در معنی اول اکثر است » گویند تربة بعد التربة ای محتاج شد بعد آنکه غنی بود « گویند
 تربة الرجل و قتی که مالک شود بند را که سه مرتبه یا زیاده مملوک شد « باشد
 « و تربة الكتاب خاک آلوده کرد آنرا » و منه الحدیث ان تروا الكتاب فانه یجی
 الحاجة » تربة بالتحریرک رام و منقاد و تدکیر و تائبی در وی برابر است گویند جمل
 تربة و همچنین ناقة تربة « بعضی گفته تربة ناقة را گویند که و قتی که بکیری
 لب آن را یا مژگان چشم آن را تبعیت کند ترا پس آن مشتق از تربة است باعث اشتراك
 ذلت و بعضی گویند که تاء آن در اول است اصل آن در تربة بود درین صورت مشتق
 خواهد شد از ربه چنانکه مذهب سیمویه است و تربة بر وزن قرحه چنانچه در مشرف
 مضبوط است سرانگشت و نیز کیاهی است « و بعضی گفته درختی است خاورد ار
 و همچنین است تربة بسکون و مد و تربة بتحریرک « و تربة استخرا آنها می سیند

جمع توب است . شاعر گفته : اَشْرَفُ نَدَى الْغَائِلِ الْغَائِبِ . دیا تراث جیزی
که متصل باشد و در چنبر کردن دراعای سینه جای بلند کشیدن دم با جیزی
که در میان دو سرستان و در احتوان مقدم حلق یا چهار استخوان بهلو از جانب
راست سینه و چهار دیگر از جانب چپ آن یاد درست در دربار و چشم یا مکان
چلاده از سینه در یعنی اتفاق اهل لغت است . چنانچه از لسان معلوم میشود
و تریمة المعبر جای نحو آن در قول عزاسمه یخرج من بین الصلابة والرائیة
همین اقوال متعلقه اند . ترب بکسر هم زاد هم و در قوام و اکثر استعمال آن
در زنان است . و منه کواصب اترابا گویند فلانة ترب فلانة . و هی تربی . و هما
تربان . و هن اتراب . تا رتبا از باب مفاعله ای گردید ترب دیا رآن . و بعضی
گفته که متاربه یعنی مضاحمت اتراب نیز آمد . و قول عزاسمه عروا اترابا مراد
از ان امثال است چنانکه ثعلب بآن تصریح کرده . و در محکم گفته که آن
فیک است و برا که اینجا ولادت نیست . و توبه بالفتح صیغی . و توبه بنم تا
و فتح و رادی است که آب آن درستان و بی عامر و یزد . و آن مسکن بنو فلان است
راهن الاثیر گفته در حدیث عورتیة مثال همزة رادی است . توبه مکه ترمصافت
در شان و زان . و زمشری گفته گردید و طیب کل توبیة فی ارض العرب
فرجند توبیة اطیب التوب . و آن رادی است ترمصافت چند شب از طایف
و دیده ام چند مردمان را از اهل آن . توبیة بصریة تصغیر مرعی است در بین
یا رادی است از وادیهای آن . و توبه بر وزن قهامة نیز مرعی است در بین
چنانکه در عباب است . و توبان بر وزن غشوان نام وادی است در حفیره
درمنه . ابن الاثیر گفته در حدیث عایشه کنایه تران مرعی است بسیار
آب در میان آن و در میان مدینه مسافت پنج فرسخ است . ابو بل
محمد بن یوسف ابن ابراهیم الترهانی منسوب است بآن . ابو تراب کنیت علی ابن
ابی طالب علیه السلام است کنیت نهاد آنرا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
و فیکه داخل شد در فاعله علیها السلام پس گفت کجا است ابن هم توبین درون آمد

پس یافت آنرا افتاده بر زمین در حالیکه چادر آن از پشت آن ساقط شده بود و خاک
 بر پشت آن رسیده بود پس شروع کرد که می افشاند خاک را از پشت آن و می گفت
 برخیز ای ابا تراب پس ابر تراب گفت آن کو دیدی * در کتاب الانساب است
 که در ایام بنی امیه هر کسی را که میدانستند که میل میکند بوسی علی علیه السلام
 میکنند آنرا ترابی و آن نسبت است با بر تراب * و عسکری ابن حصین زاهد
 نخشی * و در عهد پسران احمد مروزی * و ابو محمد عبد الکزیم بن عبد الرحمن
 المصلی * و نصر ابن یوسف المجاهدی که از ابن مجاهد حدیث کرده * و محمد ابن
 ابی الیثم محمد الصمد المروزی * و همچنین محمد بن الحسین الحداد که از جاکم
 روایت کرده * و ابو الفتح محمد بن اسمعیل الادیب المروزی ترابی بن محمد ثانی اند *
 و تراب بکسره هـ و سکون تاء و ز ن از میل نام قریه ایست از قریه شرقیه مصر
 چنانکه از ضمایب و تکمله معلوم میشود * و تراب با کسر استخوان دست بر * و منه
 حدیث علی علیه السلام لعن وایت بنی امیه لانفضهم نفض القصاب الترابی المرومه
 ای اگر من متولی امور بنی امیه شوم هر آینه بیفشانم ایشان را مانند افشاندن قصاب
 استخوان دست بر قطع کرده شده را * یا آن جمع تراب است مخفف تراب مراد
 کوشتهای خاک آلوده * پس بابت افتادن بر زمین با آنکه غلط رواه باشد * و صواب
 الودام العربیه * اصحیحی روایت کرده که سواد کردم شعبه را ازین حرف پس گفت
 نیست آن اینچنین بلکه الودام العربیه است ای بر زمین ساقط شده و با خاک آلوده *
 و بعضی گفته اند که جمع شکنجه ها را ترابه گویند زیرا چه حاصل شود در آن خاک
 از چراگاه * این الاثیر در معنی حدیث گفته اگر دالی شوم من بر نبقی امیه هر آینه
 طاهر خواهیم ساخت آنان را از آلودگی و پاک خواهیم گردانید از جرک * و بعضی گفته
 که مراد از قصابان رنده است و تراب پیچ دست بر و زدن و قتیکه بکوبد بر را
 گرفت کند برین مکان بغد از آن افشاند او را * متاثره شخص کردن همزاد آن
 و هم نشینان و مصاحب کردن با آنان * تا تراب الحارویه حادثها چنانکه در اساس است
 * تا تراب بکسر تاء و فتح را محمله ایست در هم و قند * این اسمی کفیه که آنرا مترادف ال

مهموله هم میگوید و این قصص الماتونی محدث آن مسنون است و تریبه
 بالنسب والسكر و كسر الماء و تشويش الیاء كندیم سخن که حوشه آن هم سرخ میباشد و نهایت
 رقیق که پراکند شود نسبت ادنی سردی یا گرمی و ویتروروزن در منع موصی است
 نزدیک بماند و همین است مراد اشعری چنانکه گفته شعره رَعَدَتْ وَكَانَ الْحُلْفُ صَدَّ
 سَجَبَهُ مَرَاعِدٌ عَرَقَتْ أَجَاهُ بَيْتَبَ جَبَابِكُهُ ابوعبدل مآء صوبع غوده و آنگاه آن را
 بپاش مثلثه و کسر و احوازن و خطا کرده و مرا که عرق است از قزم عبا القه و کسی از عبا القه
 در مدینه سکونت نورزید و تولدت فالضم کوره و حسین ابن مقبل الترمی که حدیث
 کرده از انس حیر میگوید است آن برای اقامت آن دو تربت امیر قرآن بغداد و ترغیب
 بالفحش والسكر و تبرع و موصع اندر قناد و روی اصلی است و دلیل آن مصروف شدن
 آنست که اگر بگذارد بودی کلمه غیر مصروف بودی را آنکه تا از زیاده قرار داده
 مقام ذکر آن فصل الراء شهره و تعف و التحریف و نه و ماند کسی صد راحت و آرام
 و تعف نعمانند فرح فرخا ماند و دست شد نه تعف نورزن فرح و تعف و اضم میم
 و فتح همین و متعوب و کلام عرب مستعمل نیست و در عبا است که متعوب گفته
 نمی شود پس آنچه در بعضی نسخ قاموس راقع است از زیادت متعوب با فعل متعف هر
 ناسخ است و انعام العظم در ذك و رخیه کرد انیدن استخوان بود و دست است
 شکست آن و گویند تعف العظم ای شکست آنرا و در سنی و غیر متعف شهری که شکسته
 باشد استخوانی از استخوانهای آن بعد آنکه حیر کرده شد و باشد ای حیر آن بر نه
 التیام نار صید و دست کشیدن مار کران باز شکست انجامید و باشد و نیز انعام
 بر کرد انیدن انعام الافاء بر کرد انیدن آن طرف راه تا عبا مشك پرا ز آب و ما و متعف
 آنی که بشردن چیز تر حاصل شود و راقع القوم در ماند و شد مواشی آنان
 و غیر گویند تعف الرجل رگابه ای ماند و کرد انیدن سرار بهای حرد و
 شتاب در انیدن و در عبا است که ترکیب آن دلالت کند بر سستی و در ماندگی
 و تعف و سکون بدی و شك و بالتیویك و ساد و هلك گویند تعف الرجل بتف
 نعمانند فرح و لك شد و در دین یاد و دنیا و جرك و قحط و کوسکی سست و عبا

و ترغیب

و تعف

و تعف

«تغ ما نند فوج عیننا کشد» و اتغ فلان فلان غیرت دهانید و عیننا کشد کر دانید
 آنرا «تغیه بزیادت تار احد تغیب است» مافیه تغیه نیست در آن هیچ غیب
 یا عیبی که مرث و رشادت باشد «در حدیث از هروی است لایحور شهادة خصم
 و لاطنین ولادی تغیه» مراد از آن فساد عمل و دین است ای بددیانتی «و مخشری گفته
 که تغیه بکمرغین و تشنیدن بانی و مودی است» تلابیمه «بالضم بر وزن طمانینه راضی
 و استقامت اهم مصدر است» اتلیباب است شدن و مستقیم گردیدن «گویند
 اتلاب الامر اتلیما یا راضی شد آن کار» و اتلیباب الحمار قایم کردن خوسر
 و سینه را در راز شدن لبید گویند «شعر» فارزدها مستجوره تحت غایه «من القرنین
 و اتلاب یوم» و آن در غیر حمار از قوس و بغل و غیر آن از در باب نیز مستعمل
 میشود چنانکه اکثر اهل لغت تصریح نموده اند «و منه قول الإبرابی یصف حوساً
 اذا تعصب اتلاب» متعصب چیزی راست و مستقیم راه مستوی و دراز گویند و
 فالتلاب بهم الطريق یعنی گذشتن پس راضی و دراز شد بر آنان راه حطیمه گفته «شعر»
 اذ طرقینا بعد ما فجدوا هندی و قد سرن خمسا و اتلاب بنا نجد «جوهری تلابیمه و متعلقات
 آنرا در ذیل تلب مرقوم ساخته» رابن بری و حواشی خود غلط آن کوفه جایی که
 گفته اتلاب حق او آفتست که ذکر کرده شود در ذیل تلاب زیرا که آن رباعی است
 و همزه اول وصل است و همزه ثانیه اصل و وزن آن افعل است مانند اقشعر «تعجب
 است از صاحب قاموس که کلام ابن بوی را اینستیا فراموش کرده موافق عادت خویش
 بر توهم جهری آگاهی نداده بلکه خود هم بظاهر کلام آن اتباع نموده مورد بلا
 گردید» تلب «یسکون زیا نکاری شبانه و تلباله هود و بیک معنی است یا از اجتماع آن است
 که بدن آن مستعمل نشود» و تلب بر وزن کتب «و تلب بکسوت و لام و تشدید یا
 نام بر سر ابرو سفیدان یقظان بن ثعلبه که صحابی منبری است» و حدیث حشرات که
 در ابی دؤد مرقوم است صحیح رسول الله فلم اسمع لحشرات الارض تجویماً
 مودی الت از آن «ابن حجر گفته که شعبه آنرا بقاء مثلثه گفته و جمهور بتصحیف آن
 حکم کرده اند» و تلب بر وزن قلزم وضعی است و نام شاعری است ذوالهلیت و آن

و بر تلک بن ثعلبه است چنانکه اهل حدیث بآن تصریح نموده اند و بعضی گفته
 اند که آن مانند کشف نبی آمده و عسکری قائل آنست که صحابی عسکری و شاعر عسکری
 یک شخص است و آن تلک است و وزن فلزه در صفاتی بر تصحیح آن حکم نموده و توبل
 بفتح و اولام عرکوه یکساله و آنم توبل ماده خروجی و کلمی بطریق استعاره یعنی
 بگردش می آید شاعر گفته و تَصْرِيفُ الْمَاءِ قَوْلًا جَدًّا عَاثًا صِبَاً سَمِيرَةً کَثَبَةً
 آن مصروف است زیرا که و وزن فاعل است پس درین صورت تاء آن اصلی خواهد
 شد و بعضی ثا و ازاید و هه مد و وار را اصلی قرار داده اند و درین صورت مقام ذکر آن
 فعل و اخذ اندوده و اولی است زیرا چه وزن فاعل اکثر است و کلام عرب
 نسبت تغنی و بعضی گفته که تاء قول بدل است از واره اصل آن و اول بود
 از واره و درین صورت نیز مقام ذکر آن فصل الراد خواهد شد و نیز توبل نام
 کوهی است در مدین یارقی عامر چنانکه در معجم مذکور است و تبت و بکر و شندید
 وزن مفتوحه مانند تبت نام قریه است در شام چنانچه بعضی بآن تصریح نموده
 و اکثر بر آنند که دهی است در رواحی حلب منسوب است بآن فخر الدین عید
 بن محمد بن هقیل که کاتب فایق بوده و از مرقی این قدامه حدیث کرده و نیز
 منسوب است بآن صالح ثنی که از صاحب کمال الدین بن العدم روایت کرده
 و ابن القوطی از آن ده هجین حمین بن زید الثنی که ابو طاهر کرمالی از آن روایت کرده
 و این آخر از شخص صاحب قاموس بیرون است و توبل و وزن تدر و دخی است
 نباتات بزرگ که در کوفه های د و ب و د و می باشد و بعضی عین قطران از آن گرفته می شود
 چنانچه در عجایب است و بعضی گفته که آن لم اعجبی است و توب و در متاب و توبه
 و تابه و هجین تیره چنانچه در کتاب مسویه است باز مانند آن معصیت زناد شدن
 بر قتل آن و در حدیث است المتوبه الرجوع عن الذنب و توب الی الله چیزها
 ای عود کنید به بهی پسری طاعت خدا و تاب فلان و توبت و توبت و تاب الله علیه
 ای توبت توبه داد خدا آنرا و یا رجوع کرد بآن از تشدید پسری تحقیق یا رجوع کرد
 بران بقتل و عنایت خود و توبت علی عباد و و قاتل نماید گفت و احقن گفته

و تشبیه

و توبه

که توبه در قول عزوجل قابل التوب جمع توبه است مانند غرم و هومه و منذهب
 مهرد نیز همین است * و اکثر لغویین مصدر است آن قائل اند * و احمد بن یعقوب الثائب
 مقری که میراست از طبقه ابن میعاد که با ائمه طر سوسی سماعت کرده و قرائت و آیات
 نموده * و عبد الله ابن ابی التائب محمد ثنی است متاخر و آن شیخ معمر است
 و روایت کثیر نموده و جماعتی از اهل بیت آن بتائب ملقب اند * و توبه اسم است و نامی
 از نامهای مردمان * و تلب توبه بجان شب شوقی موصل است بمذنبه * استتراب سرال توبه
 کردن از کسی * استتایبه سوال کرده آنرا که توبه کند و منه المرتد یستتاب * تابوت
 در فصل تا از باب تا خواهد آمد زیرا که وزن ماضی است و ماضی آن تحت ثنه ترمب
 چنانکه صاحب قاموس فهمیده * و اصل آن تابزه مانند ترقبه دانسته وزن آن فغلوه
 قرار داده و منشأ آن غفلت است از تحقیق که این بری بر جز هوی نموده اگر بران
 اطلاع داشتی اتباع جو هوی نمودی و زیادت تحقیق آن خواهد آمد * یعیب *
 یفتحیم یاء مثناة کسرتاء مثناة فوقایه نام کوهی است از کوههای مدینه
 نموی * صاحب قاموس با اتباع عباب و اینجا تابه را هم مذکور نموده و آن را یائی قرار
 داده حاشا که یائی آن در کلام عرب نیامده و قولی آن تبت الیک فتقبل تابی
 و صحت بر بی فتقبل صامتی * اصل آن توبه و صومه بود و در ابوی طلب نوعی
 از خفت بالف بدل نمودند و صحت آن بر ماضیین واضح است چنانچه صاحب مشرف
 هم بآن تصریح نموده

* فصل الثاء *

* ثاب * یفتحین و ثویاء یضم اول و فتح همزه و مد آخر و میانه که دهان دره باشد
 * در مثل است فلان اعدی من الثویاء * و ثاوب از باب تفاعیل * و ثاوب بر او
 مستعمل نیست * و ثاوب از باب تفعیل رسید آنرا که مل و مستعی مانند سستی پیمک که
 مورث دهن کشادن باشد * همچنین ثعب بر صیغه مسجول ثا یا بالسکون فهو مشرب
 * و ثاوب مجسّم نمودن * گویند ثعالب الخموای تفحص کرد آنرا * ا ثاب یفتح
 هر دو همزه و سکون ثاء مثله نام درختی است که مشابه باشد بد رختی واحد آن

اثابه است که کثیفه شعره و قادرتا المقارن فی مکروه کثیف الاثاب المتعطر سینه
 و نام مرضی است و در قل دیکره قل لا یقیس خفیف الاثبه مراد از ان اثابه است
 لغز برای تخفیف حذف کرده عین ثب و ثباب بالفتح مکان گرفته نشستن و همچنین
 ثبته بودن در حجه کویند ثب فلان و ثبثب بتمکن نشست و باعام رسیدن
 ثب الامر کامل شد آن کار و ثابه بشد ین نازن جوان که بانهای جوانی رسید
 باشد و در عباب است که ترکیب آن بر تمامی چیزی دلالت میکند و ثب
 نام کوفی است در نجد برای بی کلاب نزدیک آن کان زو و کان مبر و صلیبی
 سفید است و ثرب و بتسکین پیه باریک که امعاد کوش را پوشید باشد و ثرب
 و اثر بجمع آن و اثار بجمع الجمع است شاة قریبا و زفره رسین و اثر ب
 الکبیر زیاد شد پیه آن و در حدیث است بی عن الصلوة اذ امارت الشمس
 کالاتارب ای وقتیکه متفرق گردد در جاح شود بموضعی از دیکه ثرب و نیز
 در حدیث است ان المناق یؤخر العصر حتی اذ امارت الشمس کثرت البقرة
 ملاها لربات لتجریک اقلکتان و ثرب و اثر اب و ثرب ملامت کردن کسی را
 و غیرت دهانیدن آنرا بکنانه آن گویند ثربه و اثر به و ثربه از ناک ثغیل و ثرب
 علیه نیز از ان و در حدیث است اذ ازلت امة احدکم فله ثوب الا لحد و لا یثرب
 ای بعد ضرب حد آنرا ملامت و زنا نکنند و بعضی گویند که مراد آنست که فقط
 بر ثرب کفایت نکند بلکه ضرب حد هم کند و ثرب سابق ازین زنا و کنیز کان
 را چند ان مکروه و عجز استند اگر واقع میشد فقط ثرب میگردید و ثرب
 از باب افعال مورد کم میشوند و و ثرب از باب ثغیل خلط کنند و رشاد آنکیزند
 و ثرب گفته شعره و عفوت عنهم حقو غیر ثرب و ثرب کتم لعقاب یوم مرده
 و ثرب فلان المروض ای کشید جامه را از بدن بیمار و ثرب بزورن گفته چاه است
 مر محسوب را و ثربان بالتحویلک قلعه ایست از اعمال صنعاء و ثرب
 دهی است از اعمال حلب و بعضی گفته نام قلعه ایست در ان و در عباب است
 که قلعه ایست در میان حلب و انطاکیه و در تکمله است که برخه و اسخ است

• ثب •

• ثب •

• ثرب •

از حالب * و یثرب بکسور و او همچنین اثر بی بهره نام مسدینه نبر است
که در جاهلیت آنرا باین نام میخواندند بعد از آن رسول مقبول بنظر آنکه لفظ
یثرب متضمن معنی ملاصت و قسب بود تغییر داد آن را و نام نهاد طایفه و طایفه
* در حدیث است ان النبی صلی الله علیه و آله و سلم تهنی عن ان یقال لهما یثرب
و سماها طایفه و طایفه بعضی گفته که یثرب نام سرزمین مدینه است * و بعضی گفته
که نام نهاد هشب آن بنام مردی از قوم عیالقه زیرا که آن ادل کسی بود که
در انجا نزل کرد * و یثربی و اثری منسوب بآن * و در حالت نسبت فتح راه
اکثر مستعمل است زیرا که کسره آن باعث توالی کسرات موجب است ثقال است
* و اسم ابی رمله بلوی یثربی است یا آن ز فاعله بن یثربی است * و بعضی گفته
که نام آن حبیب ابن وهب است * و هم در این یثربی الحجازی صحابی است
در سال فتح اسلام آورده و در آخر الی قضاء بصره شد * و عمیره ابن یثربی
تابعی است مشهور * و یثرب از باب تفعیل پیچیدن گویند ثوب الثوب ای پیچیدن
جامه را * ثوبیه * بضم اول و تشدید یا جامه های سفید از کتان مصبو * ثوب ثوبی
جامه منسوب بآن * ثوب * بضم اول و ثانی از خورد که برای قفص ساختن
بکار آید * ثوب * جاری کردن آب و خون * ثوب فلان الماء مانیدن منبع جاری کرد
آب و افان ثوب پس جاری شد * انثعب الدم من الانف جاری شد خون از بینی *
در حدیث است یحیی الشهد يوم القيمة و جرحه ینثعب دما ای بجری * ثوب
بسکون عین * و ثوب بحوکت آن * و انثوب بالضم * و انثعبان بضم عین از صفات
آب رسیده اند * ماء ثوب آب جاری سیدل انثوب سیلاب جاری * ثوب سیلاب
وادی * ثعبان جمع آن * شعر * و ما ثوب بانث تطرده الصبا * بصره واد منجد
حیواناتها از کلام ایشان است سالت الثعبان کائنات سالت الثعبان مراد از دل سیلابهای
وادی است و از ثانی ما یزورک * و ما ثعبان المدینه جاهای روانی آب آن * ثعبه
بالضم و السكرن یا ثعبه بالضم و الفتح کوفتن خبیث که سوس سوس میزند باشد
و دهنش کشاده و آن از بدترین وایت است که گزیده آن هر کوشش نماید

و این دوید گفته که جانوری است غلیظ و درشت تر از وزغ که میگز و را کثرتی
 کند و در نیم مشهوره صحاح واقع است الشعبة ضو من الوزغ • صاحب قاموس
 بران تعرض کرده و درین طور که این لفظ بهم اول و سکون ثانی یا فتح آنست و فتح
 و سکون نه چندان در هم جوهری است • و این تعرض ماخذ است از قول ابی سهل که ثعبه
 • مضبوط یافته ام آنرا بافتح و سکون بخاطر جوهری و قرات کرده ام آنرا بر شیخ خرد
 در جبهه و قطع نظرا زین ترك اءراب هم دلیل فتح و تسکین است • پس منقطع شد
 آنکه بعضی گفته که جوهری بفتح و سکون آن تصریح نموده تا که بران اعتراض
 حرجه شود • مگر آنکه گفته شود که ترك اءراب کاهی بنظر شرت هم باشد خصوصا
 که در بعض نسخ مجمل • صحاح و غیره ثاء و سکون العین نیز واقع است چنانکه بعضی بدان
 تصریح نموده • و ثعبه نیز مرث را گویند چنانچه در عباب است لیکن شهر در بعض
 مواضع تصریح کرده که بطریق استعاره کاهی بمعنی موش هم می آید • و نیز در غنی است
 از درختهای کوهی که نارندارد و در پی منفعت باشد مگر سابه کشیف دارد • ثعلبان مار
 بزرك دراز که آنرا از دها گویند خراهر باشد حواء ماده • و بعضی گفته که از ان
 خاصه • و این شکیل گفته که عام است جمیع مارها را خواصه • و صغیر باشد خواصه کبر
 تر باشد یا ماده • و رجه انعمی بفتح الهمزة و العین و هم چنین اُنْعَبَان و اُنْعَبَاتی هم فرد
 روی عظیم و ضخیم در حن و سفیدی • گویند قوه تجوی ثعالب ای حاری میشود
 از دهن آن آب صافی که در آن قند و دوزای باشد • ثعوب بافتح بر وزن ظلم
 ز فوه و تلحه • و عبالب است که ترکیب آن دلالت کند بر دوزای و قراخی • ثعلب
 ماده رد یا ثعلب رویا و ثعلبه ماده آن و ثعلبان بالضم نیز رویا • و بعضی گفته
 که ثعلب عام است از نر و ماده رد یا • و ثعلبان خاص است به نر آن • و ثعلبه خاص
 به ماده آن • جوهری در صحاح بمقام استشهاد ثعلبان این شعر آورد • شعر ارب
 بِمَوْلِ الثَّعْلَانِ نُرِ اسِه • لَقَدْ ذَلَّ مَنْ نَاسَتْ عَلَيْهِ اَلْثَمَالُ • و صاحب قاموس بران
 اعتراض کرده و این طور که این استشهاد غلط صریح است از جوهری • و سابق از ان بعضی
 دیگر هم مرتکب این غلط گشته که و مخشوی از لحاظ درین شعر ضم ثاء و نون را بیست کرده

* مراب آنست که ثناء ثعلبان مقتدره است و وزن آن مکسور و آن تشبیه ثعلب است
 چنانچه از قصه این شغرم معلوم میشود * و آن آنست که غاری این عهد لغزنی تکلمان بود
 بنی را از بستان بنی سلیم پس در وقتیکه آن نزدیک آنست بودند نگاه و ثعلب دوید و آنجا آمده
 بر آنست بلند شد و برهنه آن بول کرد و پس غاری آنوقت این شعور اندرین از آن گفت
 ای گروه سلیم قسم بخدا که اینست ضرر منی رساند و نه نفع میدهد و عطا نمیکند کمین یا
 چیزی و نه باز دارد کسی را از عطا و شکست آنرا لا حق شد رسول علیه السلام پس
 فرمود آنحضرت چه نام داری گفت غاری بن عهد لغزنی پس فرمود بلکه تو را شد
 بن عهد الله هستی و این اعتراض را صاحب قاموس از تکمله صحاح گرفته است * ثعلب
 جمع و همچنین ثعلان بر وزن یا ارض مثعلیه و مثعله بوجود با و حذف آن زمینی که در آن
 روها بسیار باشد * و در صحاح است که قول ایشان از ضی مثعله از ثعالة است و جایز
 است که از ثعلب باشد چنانکه گویند ارض مغفوره یعنی زمینی که در آن کرم بسیار باشد
 * ثعلبه و ثعلب مانند ثعلب شدن گویند ثعلب الرجل و ثعلب بز و آن دحرج و ثعلج
 مشابه رو به باشد در نامودی و بدلی چنانچه در جواب و محکم مذکور است * و ثعلب و بوجای
 بز و آن آمدن آب از حوض * صفائی گفته که آن ما خود است از ثعلب و لام در آن
 زاید است * و سوراخی که بز و آن آید از آن آب باران از موضعی که در آن خرمایا
 خشک کنند * در حدیث است سقا است ان المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم استسقی
 و دعا فقام ابو لمانه فقال یا رسول الله ان الله رقی المراید فقال اللهم اسقنا حتی یقوم
 ابو لمانه هر یاقا یست ثعلب مرید باز آره * و طرفه نیزه که داخل باشد در سوراخ
 سنان * و نیزه نهال خرمایا که بزید * شود از اصل خود یا بیخ شاخی که بر تنه ذرخت
 بر آید * و ثعلبه بز یا دت ها استخوان و مغزه و سوسین و تمام مردم و تمام قبایل بسیار
 از عرب مانند ثعلبه بنی اسد و ثعلبه بنی قیس و ثعلبه بنی عجم و ثعلبه ربعه و غیر آن
 * و ثعلبتان عبارت است از ثعلبه بن جند عا بن ذهل بن زومان بن جندب
 بن خا رجه بن سعد بن قطره بن طی و ثعلبه ابن زومان بن جندب * و ثعلبه
 نیز نام بهشت و در صحابی است باین تعدا * ثعلبه بن الحجاج الانصاری * ثعلبه

ابن المیعة اخو خا طب • ثعلبة النهرانی • ثعلبة بن الحارث السلمي • ثعلبة بن ابی
خا طب بن عهروالدومی • ثعلبة بن ابی جهمین الغنیری • ثعلبة بن الحكم المیشی
• ثعلبة بن وقیة السجی • ثعلبة بن زوتب الغنیری • ثعلبة بن زیدم الحفظلی • ثعلبة
بن زید الانصاری • ثعلبة بن ساعد • بن مالک • ثعلبة بن سعد بن مالک • ثعلبة
بن شعبه بن یامین • ثعلبة بن عهرو بن المحسن البخاری • ثعلبة بن عهرو البخاری
• ثعلبة بن غنیه الخوزجی السلمي • ثعلبة بن ابی مالک القرقلی • ثعلبة بن ویدیه
الانصاری • ثعلبة بن قنطی • ثعلبة ابو رافع • و ثعلبة بن غنیه خال جابر ابن عبد الله
• و ابو ثعلبة الخشقی صحابی است و آن جرثوم بن ناسر یا ناسب بالادین یا ناسم • و بعضی
گویند نام آن جرثوم هست • ثعلبة بن عماد و ثعلبة بن سهیل و ثعلبة بن مسلم و ثعلبة
ابن یزید محدثین اند • و ذاء الثعلب بیماری است مشهور که مرغان را از سر پر آکنده کند
• و حرض الثعلب بخانی مهمله ضاد معجمه نام موضعی است خلف همان • و اصمعی
آنهاست • معجمه خوانند • • و ذو طلبان بالضم نام ملکی است از ملوک من مانند
ذو رین و ذو کلاخ و ذو ریز • و بسبب مصد شدن اسما و ارشان بدو تغییر
نموده شود از آنان باذراء • و ثعلبات و ثعلبات بضم هود و نام موضعی است •
و قرن الثعلب قرن المنازل را گویند که میقات اهل نجد است بر یک شبانه راه
از مکه • و دیر الثعلب موضعی است قریب بغداد • و ثعلبیان عربی آن • و ثعلبیه
بشدند یا در یزدان • و ثعلبیه نامند • و نام عربی است از منازل راه مکه • و ثعلبه
در میان شقوق و خزیمه منسوب است بسوی ثعلبه بن عهرو بن عامره و طبعی گفته
نام نهاد • و ثعلب بن مکریمه سمیت ثعلبه بن دودان بن اسد • و ثعلب الثعلب نام کباهی
است که آنرا مگوی گویند و آن بر پنج اصناف می باشد و تأثیرات هر یک مخالف
تأثیرات دیگر باشد • و مستعمل و مختار از آن آنکه بر کن شتر باشد و بارش زرد
بارد است • و اول دلباش و دوم و مخدر و از آن یارد و یاباش باشد • و مرتبه سیم
• و در بعضی اصناف آن وقتیکه برداشته شود قطع قوف الحش کشند و منع احتلام نماید
• و شرب پوست بهر آن بر وزن یک مثقال با شربا خواب آرد • و ضیاد آن صداع را

بسیار نافع است و تحلیل او زام پنج گوش نماید و چکانیدن آب آن در دگوش راستین
 کردند و ریح نمودن هفت دانه از آن بر فغان ناشفا دهد و حبل را قطع کند و صاحب
 قاموس در آن دعوی تجویز نموده «ثقب بالسکون نیزه زدن و ذبح کردن و بسیاری
 از آبی که در شکم رادی یا قیامند و آن کاهی بتحریر هم آمده «ثقاب بر وزن کرام و ثقاب
 مانند اصحاب جمع «ثقب سکون و ثقبان بالکسر و ثقبان بالضم جمع ثقب بالتحریر
 مانند شمس و شمشان «شامو گفته «مَشْعَعَة يَغْتَبَانِ الْبَطَاحِ «ثقب البعير شقشقة
 ای برون آرد ریه خود را از دهن «سبل اغرب سلاب جاری در روان «ثقب
 جاری شدن ثقب لثمة بالدم ای روان شد مقام ذبح آن بخون «ثقب بفتح بین
 کد اخته آب بسته و حوض آب در سایه کوه که گرمی شمس انجا فرسود آب آن سرد
 باشد و هوا آنرا نیک صاف نماید و منخوری گفته ثقب آبی صافی بر پاکیزه که در سنگها
 یا در شیب زمین سخت صیقل شود آب دهان معشوق را بآن تشبیه دهند «کوبند
 رُضَابُ كَالثَّغْبِ «ثغوب «بالکسر ندان های زرد «ثقب «سوراخ نافه «اَثْقَب و ثقوب
 جمع آن «و ثقب بالضم و السکون جمع ثقبه بالضم و بر ثقب بالضم و فتح القاف
 نیز جمع کرده شود «ثقبه سوراخ کورد و آن فائث ثقب پس سوراخ دار شد و همچنین
 ثقبه بمشیدن قاف ثقب «ثقبه از باب تفعل متعدی نیز آمده «مَثْقَب بالکسر
 آله سوراخ کردن یعنی بوما «ثقبه بالکسر پیشه ثقب و صناعت آن «ثقب اللؤلؤ
 الد سوراخ کورد لؤلؤ فروش در درها «د و مثقب بمشیدن ای مثقوب و نیز مثقب
 را می است نافه و میان شام و کوفه در ایام بنی امیه جاری بود و راه عراق
 از کوفه به سوی مکه «و مثقب بفتح الهم والقاف شاه راه و آن تصحیف منقب بنون
 نیست چنانکه در عباب است «و مثقب مانند محدث لقب شاهراست نام آن
 عابد بن محسن از قبيلة عبد القیس است لقب نهاده شد بآن و قتیله گفته «و ثقب
 الرصاص للعوین و از اینجا مثقب برقع را نامند «ثقوب و ثقبه افروخته شدن آتش
 ثقب النار ثقبه و ثقباً افروخته شد آتش «و ثقب النار از باب تفعل
 و اثقبتم از باب افعال و ثقبته از تفعل افروخته آتش را و ثقوب

بافتن و ثقاب با انگرسجری که آتش بدان افروخته شود مانند شامهای خشک
 و باران کوبند به لی ثغورهای حرافه ثقب الکوکب روشن بدستارده و منه
 شهاب ثاقب و ثقب الراجحة بلند و منتشر شد خوش و ثقب الناقه بسیار شیر آورد
 شتر ماده و فمی ثقب و ثقاب و ثقب رایه و ثقب کرد فکر آن و رجل مثقب و وزن
 بمنزله نادن الوای و واثقرب میرا حلت کننده و کارهای بزرگ و و ثقب الشیب
 ظاهر شدن بوی کوبند ثقبه الشیب تنقیما و همچنین ثقب فیه ای ظاهر شد بپیری آن
 و ثقب الشی ثقابا مانند کرم کرامه سخت سوز شد و ثقب و ثقب و ثقب بالکون
 قریه ایست بوی بیتی حنیفه در پناه و ثقب بین فرد و نام صحابی است و بعضی
 گفته که آن ثقب است بر صیغه تصغیر چنانکه ذهبی از ابن القلاح روایت کرده و
 و بعضی گفته که آن این عم ابی اسید ساعدی است قتل شد و زاح و ثقبان بالفتح
 و الکون دمی است از اعمال چند که شهرت در بین و ریش ثقب بالفتح و صم
 القاف موصی است در بادیه و ثقب مانند زبردانی است از بلندی تعلیه
 بحوری شام و فیض ساری روشن که بالا باشد بر همه ستارگان و نام مردی است چنانکه
 بعضی گفته و ثقب الطائر حلقه زد و شکم آسمان و کوبند فلان و رحمت ثاقب
 و قتیکه مقصود صفت کسی باشد با ارتفاع و شهرت و ثقب الجمل شود داخل گشت جرم
 بجهت بر سبیل کی و کوم خورد کی و کوبند ثقب عود العرفج و قتیکه در آن شود
 در آن آب باران و نرم شود شاخ آن و و قتیکه سیاه شود اندک کوبند قد قبل
 و قتیکه زیاده شود قدری کوبند قد ادنی و آن درین هنگام لاش خوردنی شود
 پس جرن تمام شود و صله آن کوبند قد اخر ص و امرأة ثقبیه زن و دشمن و
 مانند شعله آتش و ثقب السبب بالحمیه شروع کشت در نواحی ریش و رجل طلاع
 المناقب ای طلاع الثنا یا و در عیاب است که ترکیب آن دلالت کند بر نفوذ شی
 در شی و ثقب و تصریح کردن بعیب و نقصان کسی مانند مسلم و طعیم نکردم
 مسلمان را هرگز و مالک ثقب الناس و ثقب امرأهم و رخن کردن در نسب
 راجز گفته لا یحسن التعویض الا ثلما و مثله و فتح لام و کاهی و ضم آن هم آمده

ملامت در عیب «ما عرفت فی فلان مشابهة قطاری عیباً و نقصاناً» رجل مثلبون ای مرد
 معیوب «و ذی مثالب صاحب عیوب» ما انت الا مثلب بالکسری عادت تو عیب
 جرتی مردمان است و ران زن و کردانیدن چیزی از طرقی بطرقی «و سر راخ کردن
 «ثلب بالکسر شتری که دهند انهای او بسبب شایسته پیری افتاده باشد و مرهای
 دیش ریخته» و رجل ثلب مرد شیخ افتاده «دند این» و حدیث است اللهم من
 الصدقة الثلب و الثالب ای شری پیر و شرماده که نه سال «و حدیث بن عباس
 کتب الی معاوية انک جریتمنی فوجدتني لست بالغیر الضوع و لا الثلب الغالی ای
 نیستیم من جابل سست رای و نه شیخ قریب یقنا «اذا لجم جمع ثلب است» انی را تابه
 بزیادت تا کویند «و جمع آن ثلمه مانند رود» و نزد بعضی آنست که د ذکر
 ثلب مستعمل شود و د و انی ناب چنانکه د و حدیث کد شته «و د را استعمال ثلب
 بمعنی شیخ نیز اختلاف است بعضی گویند که این لغت دل است چنانکه از محکم
 مستفاد میشود «و بعضی این تخصیص نکنند چنانکه ابن اعرابی و غیر آن «
 و ز مشغری در اساس تصریح نموده که ما و الا ثلب از قبیل مجاز است که صفت جمل
 برای رجل استعاره کرده «ثلب الرجل و ثلب المعمرا ای رسیدن مرد باشد و رجته
 که انی را حمله ننواند کرد اندید «و ثلب نیز نام ابن ثعلبه صحابی عسیری است «
 و بعضی گویند که بقاء مثلاً است چنانکه در فضل تا ذکر آن و فته «ثلب بزوزن
 کف نیز سر راخ دارد ابا الیال الهذلی گفته «و مطرد من الخطی لا عار
 و لا ثلب» رأیت ثلماً علی ثلب فی ید «ثلب ای دینم من پیری را بالای شری
 نیز «و د است «ثلب بالتحریک چوک و متعقب و کشیدن «شدن» یقال
 ثلب جلد «ثلب ای متعقب و کشیدن «شدن پوست آن یا چوک آلوده و بار سچ کردن
 «اذا لب بفتح همزه و کاهی یکسور آن هم آمد «خاک و سبت یا سنک زیاده ها» گویند
 بغیر الا ثلب ای د ردها نعی خاک و سنک «ثلب ما نند امیر کیسه سیاه
 که نه یاد رساله و کیا می است از کیا های تلخ زمین شور «و بر ذون مثالب ثالب
 خورند «و ثلوت مانند حلزون نام و ادع است یا زمینی د و میان طی و ذبیان

و گویند امرأة ثالبة الشوی یعنی زنی که هر ذریای آن پاره پاره شد و باشد و همچنین رجل ثالب الشوی جوهر گفته و شفره لقد دلت غسان ثالبة الشوی و حدوس الشوی لایعرف الکوم حیدفا و رجل ثلب یا کسرو ثلب یروزن کفی و مذموب ناکه و ثوب و بالفتح و ثوب بضم تین رجوع کردن و همچنین ثوبان و ثاب الرجل یثوب ثوباً و یثوب و ثاب و ثاباً از آمدن رفته و همچنین ثوب و ثوباً از آمدن و مجتمع شدن و ثاب الناس مردم آمدند و اجتماع کردند و همچنین گویند ثاب الماء و ثوبیکه میجمع شود آب در حوض و ثاب الحوض ای پرشد حوض از آب یا قریب شد که پر شد و اثبة ثاب ای پر کردم آنرا پس پر شد و مثاب الحوض میانه حوض که آب بسوی آن رود و ثوبیکه خالی کرده شود و ثوابه گویند جوهری گفته که هابی آن عوض را و است که از این فعل رفته چنانکه این تعریض در قول آنان اقام اقامة موجود است زیرا که اصل اقامة اقواما بوده و این مذموب زجاج است و صاحب عماب بسوی آن رفته و صاحب مشرف اقواما مستعار کرده است و نوزد بعضی آنست که لام کماه آن محذوف است یا باشد یا و از این سخن ضعیف است و درین صورت مقام ذکر آن باب معنی اللام است صاحب محکم بحسب همین اشتباه آنرا در هر دو جا ذکر نموده و ثواب مکس شد و شید و يقال فلان احلی من الثواب و جزاء مانند مشرقة یروزن مقوله و و حدیث ابی النهمان اثبوا احکم و ثواب در خبر و شوهرد و مستعمل شود و استعمال آن در خبر اکثر و شایع و اعفاء ثوابه و مشرقة ای جزاء عمله و اثاب الرجل و ثاب باز آمد بسوی آن بلد آن در دست شدتن آن و بیهوشی را کسی در حال مرض مرت پوسید که چه طرد می یابی خورش را گفت اذیبا لا اثوب یعنی کذا اخته میخورم و بسوی تند رفتی رجوع نمیکنم و مشرقة یروزن مشرقة قریب معنی جزاء است گویند اثابة الله مشرقة ای عطا کند آنرا و خدا جزای آن و لکیانی گفته که آن شاذ است قوله ثمال لثوبه من عند الله حیر قراءت عاموض مثلثه و سکون و اوست و قناده و غیر آن سکون مثلثه و فتح و او خوانده و مثاب المیر مقام آب گشته و برکنار و چاه یا میانه آن

* و مثابه الیبر جای رسیدن کثرت آب چاره یاسمکی که موقوف شود از سنگهای
 کردا کرد آن که آب کشند * گاهی بران بنشینند * یا مقام پیمیدی که چاه و بناء آن
 از سنگ و خشت * قال الراجز شعور * متى متى تطلع المنيابا * لعل شيخاً مهترامصا با *
 مراد آن از مثاب مقام ساقی است بود هن چاه نیز دیکت تختة آن * قطامی گفته
 * شعور * وما لئابايت العرش بقية * اذ استل من تحتي للعرش الدعايم * ثاب
 ماه الیبرای رسیدن بر حالت اصلی خود بعد آنکه کشیده شده بود * و مثاب و مثابه
 جای میجمع شدن مردمان بعد از تفرق * و مثابه موضعی که رجوع کنند بسوی آن
 مردمان مبره بعد اخروی قال لله تعالى واذ جعلنا النبى مثابة للناس وامنای معادا
 یصدرون عنه ویشربون الیه مربة بعد اخروی وکرة بعد اولی * و مثابه منزل را نیز گویند
 زیرا که اهل آن بعد از رفتن آخر بسوی آن عود میکنند * و چای دام کسودن
 شکاریان را نیز مثابه گویند * ثاب القوم بی دربی آمدند مردمان و باین معنی
 ثاب الرجل نتران کفت * تتریب عرض دادن گویند ثوبه من کذا ای عرضه
 * و تتریب نیز خواندن مردمان بسوی نماز یا دیاره خواندن بسوی آن یا گفتن
 الصلوة خیر من النوم * و اذان فجوز در موبه که دران عود است بسوی ابتداء
 و اقامت نماز کردن و رجوع کردن بسوی نماز بعد نماز فرض و من بهنا یقال
 لا یكون العتريب الا بعد المکثوبة * یقال تتریب الوجل ای نفل کند ارد بعد از
 نماز فرض و کسب ثواب نمود * ثوب جامه و لباس جمیع آن اثواب و ثياب
 و جمیع قلت آن گاهی بر اثرب بضم و ا و هم می آید * و بعضی واد با همزه نیز
 خراند * و نیز که ضمه بر او ثقیل است و همزه بر احتمال آن قوی تر است از واد
 چنانکه جمیع دار هم ادژ را مد * و همچنین ساق و اسوق را جز گفته * شعور *
 لکلی دفر قد لیمست اثوبا * حتی اکتسی الرأس قنأ عا شیمبا * املخ لا کسدا
 و لا محمبا * ثواب بتشدید واد صاحب جامه و جامه قوروش چنانچه سیمویه
 تصریح نمود * و بعدون عمیر الثیابی نام محدثی است که فکا همیداشت جامهای
 مردمان را در حمام * و ثوب بن سحبه نام مودی است که حاتم طی را اسیر کرد * بود

(۱۰۰)

جسائقه عرب زعم کردند و ثوب بن المار شاعر جاهلی است و ثوب بن ثله
نام شاعری است که در هر م قاسیه و غیر آن شعر فاخرانه در د و ص و چهل سال
زندگانی یافت و ثوبانکویج و ثوبیه و هر حد است نمکویج آن و ثوب المار
پوستی که بالای پجه باشد و آن آبی باشد مانند آب بینی یا پوستیکه در روی
پجه باشد وقت تولد و ثوبیه کثرت کسایه باشد از ده کوبندنی ثوبی آبی آن آبی که
ای در ده من در من آنست که وفا کنیم برای تو و از احوال در حدیث است
ان المیت لم یمت فی ثوبیه و در آینه بر آنکه حقه شود و راجع ال خرد
و از دل و منه قول غره شعور و سکنت بالرمح الذیم ثوبیه و لیس الکوثر علی اللغواء و بحرم
و ثوبیه فطر و متحول بر آنست و در بعضی آثار از عمل هم معمول نموده اند و ثواب
بر وزن صاحب نام مردی است که بآن مثل زنند و طواریه گویند فلان اطوع
من ثوابه قال الشاعر شعور و کنت الذی و کنت اطمع انشی و قصرت الیوم اطوع
من ثوابه قصه مثل آنست که ثواب یکبار بفراخته بود یا شکر کرده بود و مدتی برین
بکشد که خبرش هم نیامد آخو زن آن نذر کرد که اگر حق تعالی آنرا بخیر و عافیت
بخشاند باز آرد در بونی از جوب انداخته مانند شرمه یا بسته بسوی مکه معظمه کشید
خراشد و طواف بیت الله بدین طرز خراشد کنانید پس هرگاه ثواب بخانه خرد
بسلامت باز آمد از مضمون نذر و خود آنرا بخیر داد ثواب گفت من مطیع و فاسم هر چه
خواهی بکن از آن روز ضرب المثل شد در طواریه و ثوبیه و ثوبیه و ثوبیه اکثر نامهای
مردم می باشد و ثوبیه بر وزن مصدر و قام شهریست در عین و ثوبیه بر وزن زلف
نام مردیست یسومعن طائی و از قدمای جاهلیت است چنانکه ذی هج و این الحور
بن آن تصویر نموده پس در بعض نسخ قاموس که لفظ محدث هم دیده شد و معمول
بوده و کتاب است و در زرع این ثوب نام مردی که بعد از ابی اد رین الحولانی
قاضی دمشق شد و بعد از آن ثوبیه مشهور که آنرا ابو مسلم الخولانی گویند
و در جمیع این ثوبیه ها معموله یا آن جمیع معین معموله است و زید بن ثوبیه محدثین
مشهورین اند چنانکه ذی تصویر نموده و در حلقه این حیر و بر آن زیاده کرده است

رحارت بن ثوب نه اثوب بر وزن احد و چنانکه حافظ عبد الغنی المقدسی در هم کرده
 نام تابعی است که از علی و غیر آن روایت کرده * و اثوب بن عتبه از رادیان حدیث
 دیک ابیض است * ثائب باد سخت که در رادل باران باشد * و ثائب البحر آب دریا
 که بعد از فرو شدن باز جاری شود * گویند انکلا بموضع کذا امثل ثائب البحر یعنی
 آن قدر تر و تازه باشد که گویا آب دریا پس از خشکی برگشتگی شده * و ثواب بن عتبه
 بتشدید و ارمحدی است مشهور که از ابن بویه روایت کرده * و ابو الولید
 از ان حدیث کرده * و ثواب بن حزابه برای آن ذکر نیست نزد یک محدثین چنانکه
 ذهبی آنرا ذکر کرده است * و ثواب بتخفیف و ارجح است کثیر است * است و ثواب
 طلب جزا کردن * استثابه سوال کرد آنرا که جزا بدین ادرار است ثابه مالا
 طلب با ذکر فتن مال نمود * ثاب مال کثیر و مجمع شد * ثاب الثمار مرفوع شد *
 و ثوب فلان غنی شد پس از فقر * فلان نقی الثوب ای پاک دامن است که عیب ندارد *
 دین الثیاب کنایه است از معیوب * و ثوب فلان ای نفسه و روخه * و ثوب مانند
 ز بیهوشی است و محدثی است کلاعی و دیگر یگالی * و زیاد ابن ثوب
 و عبد الرحمن بن ثوب تابعانند اول مقبول است که حدیث آنرا نسائی
 و ابن ماجه تخریج نموده * و ثیمان بر وزن کیزان نام شهر است و ادرار
 بعلمت کبیر * ما قبل بیابدل کردن مانند میزان * ثیب زنی که مفارقت کند
 شوهر خود را یا زنی که جماع کرده باشد بآن مرد و اختلاف است در آنکه
 مرد را هم ثیب گویند یا نه * اصحی و غیر آن گفته که مودی که بزن وطی کرده باشد
 نیز ثیب است پس در ثیب تذکیر و تانیث هر دو برابر است * و من ذهب لیث و ابن
 السکیت آنست که اطلاق آن بر انثی مقصور است پس مرد را ثیب نخواهند گفت مگر
 مجازا بطریق تغلیب گویند و ولد الثیمین و ولد المکرین * و زحید است الثیمان
 یزحمان و الکمران یجملان و یغویان * ابن الاثیر گفته ثیب زنی که بکونما شود و گاهی
 اطلاق کرده شود بر زن بالغه اگر چه بکر باشد * گویند ثیمیه امرأة مفارقت کرد
 زن شوهر خود را یا کس شکسته شد همی مثیب یز صیغه مقول از باب تفعیل ای ثیب

و این آنکه صفاتی آنرا در صواب در ماده لایب آورده و جوهری در صحاح اتباع آن
نموده و آن خطاست و صحیح آنست که صاحب محکم آنرا اختیار کرد که آنرا
در رتیب مندرج ساخته و در بین مقام صاحب مشرف هم درم کرده که کار صفاتی را
در دست نهیده لهذا صاحب قاموس هم بدان التفات نکرد و اتباع صاحب محکم کرده
آنرا ^{باین} فصل الحکم

جواب و خودت خلقت خورا و حسی باشد خورا اذهی و بعضی روحی تخصیص
نموده اند و جوهری گفته بیه و در این همزه و خود مستعمل است و جزو رب جهم
آنست و نیز ناف و شیر و رنده و هر چیز که حلق و درشت قوام و کویند کامل
جواب ای غلیظه و یقال بلان فجب الال جواب الصیر ای دققی الشخص شلوفا الصیر
فی الامور و نیز نام موضعی است و آن خاکی است سرخ و رنگ در میان عقد و جمل
و قوام آبی است برای قبیله بنی نعیم و کل سرخ که آن را مغر و کوبنده و جایمان بصیفه
تشبیه نیز نام موضعی است و جزو ده بالظن قوش و دوی و جزو وید در می است که زنان
برشند آنرا چنانکه در محکم است و جایبه البطن موضع ویرناف از شکم و جایبه المذری
آخری ذرا وید ای طلوع شاخهای آن ویرا که شاخ آن در اول طلوع درشت باشد
بعد از آن باریک گردد و باین نشان صغری آن معلوم شود و اهر وید
آنرا وید و همزه خوانند و جایب کسب کردن مال و جزو آن کویند جایب المال
اجبأ جایب و قال الراجز و الله راع و کبی و جایبی و قدر و ختن کل صرخ و جایب الرجل
فروخت کل صرخ و ادو دارة الجایب نام موضعی است و جایب و ورون جعفر کوته
رست از مردم راز اسب و رد و مونت آن جائیه بزیادت تا و جانب بدون آن
فرد و آمده و جانب را و ذیل جانب ذکر کردن و هم است زیرا که آن را نامی است
چنانکه ابن الفارس تصریح نموده که زیادت نون متحرک و ثانی فیوم مطروست
لهذا ترجمه ای ملحد آورده شد و جب قطع کردن و همچنین جباب با کسر
و احتیاب مانند استعمال و از بیخ بر کشیدن خصیه یقال جب خصیه استاصها و خصی
مجبوب آنکه ظاهر باشد جباب آن و کشیدن وادن درخت غر و مجبب الناس النحل

جواب

جانب

جب

كشن دادند مردمان درخت خرما را بگریزند جاء زمن الحجاب ای آمد وقت
 كشن دادن و رغایه کردن بقال جب القوم ای غایمهم را جز گفته شعر من رذل اليوم
 لنا قدر غلب خمر آسمین و هو عند الناس جب حبیب بالتحریرك ویریدندن كوفان
 شتر یا آنكه بخورد آنرا اجر ببالان پس بزرگ نشود و غیر رجب شتر ویریدند سنام و رنقه
 جباء شتر ماد انجمنین و حدیث است انهم كانوا یجوزون سینه الدیل و هی جبهه ذرجه
 نیز زنی که سربینند داشته باشد یا آنكه سینه او بزرگ نشد باشد و پستان برآمد
 نباشد یا زنی که در دوران نداشته باشد و حدیث بعض صحابه که سرال کرده شد
 از زنی که تزوج نمود بود بان چه طور یافتی آنرا جوانی ای کالخیر من امرأة جباء
 جباء گفتند که این خیر نیست پس گفت ما ذاك بادی للجميع و لا ارجی للرضیع
 این الاثیر گفته ویرید یا الجباء انها صغیر الثدیین و هی فی اللغة شبهة بالثی لا یجوز لها
 کاله غیر الاحب الذی لا سنام له و قول الجباء القلیلة لحم الفخذین * جبهه بالضم
 و تشدید جامه ایست مشهور و جیب و جباب جمع آن و نام موضعی است و استخوان
 بالای چشم که صوفای ابو ویران باشد و نام ذریعی است و چیزی که درسم آگند باشد
 یا شاخ آن یا بپروند در میان ساق و ران و جبهه السنان آنچه داخل شود در ران نیزه
 و جبهه الرمح آنچه داخل شود در ران سنان و جبهه قریه ایست در نه و ران و قریه ایست
 از اعمال بغداد و قریه ایست نزدیک یعقوب که محمد بن المبارك الجبائی منسوب است بدان
 و ابو محمد عمران بن علی بن الحجاج الجبائی نیز منسوب است بدان و موضعی است
 نزدیک قسطنطین مصر که آنرا جبهه همیره گویند منسوب است به همیره این تمیم
 و موضعی است در میان بعلبك و دمشق و آبی است در و مل عالچ و قریه ایست
 از اعمال اطرابلس که عبد الله بن ابی الحسن الجبائی بدان منسوب است * جبهه
 رسیدن سفیدی پای اسب و نیز زانوی آن منه قوس مجیب ای قیه مجیب و جیب
 بالتحریرك اسمی است از آن که هست گفته شعر اعطیت من غور الاحساب شادخه
 زینا و فزت من التخیل بالحبیب و جیب بالضم جاه یا جاهی که آب آن بسیار باشد
 و قمر آن دراز یا نیک موضع از سمره و کیا یا غاری که انباشته نشد باشد یا مغاک اصلی

(۱۴)

که کسی آنرا کده نمائند و جمع آن اجباب و حباب رحمت است و حب نیز نوشته
دانی که بعضی آن بعضی درخته شده باشد و در حدیث ابن عباس است نبی الله
صلی الله علیه و آله وسلم عن الحسن قل لما الحبت فقلت امرأة عمده هو المرادة
بیمیط بعنهم الی بعض کافر اینست در آن فیما حتی صرحت ای تعزیرات الانتم ذنبها
و اینست علیه و آنرا محبت نیز گویند و اس الاثیر گفته فی التي قطع راسها لیس
لها غرلا من اسفلها یتمش من الشراب زنام مدینه ایست در بلاد بلوک زرافه
اعنی اشترک و بیک از اینجا آورده میشود و محضری است برای قبله طی در حدیث
سلمی زنام آبی است برای بنی هاشم و آبی است برای ستم بن غنی و مره می است
در میان یافره و بلخین و جامی است در حلب و حب الکلب چه بچه که سگ
کریده از آن آب بخورد و در هر روز چهل روز نکندشته باشد و حب یوسف
جامی که یوسف را نوار در این در آن انداخته بود و در مسافت در آورده
میل است از طبریه و بعضی گفته اند که در میان متکسل و نائل است
در دیار الحب در مرسل است بجهت شرقی آن و حب الطلحه اندرون طلع حرما
و در حدیث است ان سحر القبی صلی الله علیه و آله و سلم حب فی حب طلیه
ایق و احلها و این الاثیر گفته که حب فقام مروری است و معنی فرد و واحد است
و تحبب مانند تکریم و بلند شدن تحصیل بسوی حب و نفرت کردن و فوار و خوردن
و شتاب گرفتن در حدیث مروق است التمسک بطاعة الله اذا حبب الباس منها
که کتاب بعد القاری و قتیبه مردم ترک کنند مطاعت را و باز مانند از آن و جمع کردن
مال و گرفتن آن حب ثور فلان ای جمع کردن مال راه و حباب بالفتح حب مال
سمت و حباب بالکسر با هم غلته کردن در حسن و جز آن و حباب بالضم حب و جبری
افتاده و ساقط که طلب کرده نشود و آنچه میبخت شود از شیرهای شتر ماها مانند مسکه
و آن مسکه نمائند و یوا که مسکه از بز و گاو باشد نه از شتران و احباب میبخت شدن
شیر بطرز مسکه احب اللبن میبخت شد این چنین و حب بالفتح زمین یا سخت از آن
یا روی زمین یا خاک و بعضی گفته که زمین سخت از قسم سنگ نه از قسم طین

« در حدیث علی علیه السلام راایت المصطفیٰ صلی الله علیه وسلم یصلیٰ و یسجد علی الجبرب
 « رقعة ایست در یمن « و مرضی است در مدینه « و مرضی است در بدر در حدیث
 است آن رجلاً من یحب رباً یدرنا ذاهراً رجلاً ابیض « جویه زیادت ها نزدیک حبیب زین
 کلوج « اخذ فلان جبریه من الارض ای گرفت کلوجی از زمین « در حدیث است آن
 تناول جبریه فتقل فیها « جویب جمع آن « منه حدیثی ذقن ام کلثوم و ظفیر النبی
 صلی الله علیه و آله وسلم یلقی الیهم بالجوب و یقول سدا و الفرج « اجبت فرج آدمی
 و جزان « و جبابه السعدی با لضم در ذی اسب از دزدان عرب شعور هم گفته « جیب
 بر صغیر تصغیر نام ابن الحارث الصحابی است « در طبرانی از دی حدیثی است متنازع
 فیه « و ابن شاذان خطا کرده که آنرا انجاشی معجمه خوانده چنانکه در اصابه است
 « الجیب بفتح و یف و تصغیر نام وادی است در اجاد و ادی دیگر است در کتبه « قال
 الشاهر « شعور بخل الجیب و باحاضره « الا منازل کما یقفو « جبا با لضم و القصور
 و التشنید کرده ایست در خوزستان از انجاشی ابو علی الجبائی و پسر آن ابو هاشم الجبائی
 و این هر دو شیع اعیان الاعمال بودند بعد سه صد سال « و قریه ایست در نهر و ان
 از انست ابو محمد ابن علی ابن حماد المقری « و قریه ایست نزدیک هیت از انست محمد
 بن ابی العز و قریه ایست قریب یعقوب « حبی بالفتح و التشنید قریه ایست در یمن
 از انجا است شعیب جبائی که محدث است اسب و سلمه بن زهرام از ان روایت کرده
 « ابن السجور گفته و از انجا است محمد بن ابی القاسم ابن عبد الله الجبائی السکسکی
 « و محمد بن عبد الله الجبائی روایت کرده از محمد بن حماد الجبائی و آن هر دو
 منسوب از نهری چنانکه قریه ایست از اعمال قاریه چنانکه ابن لفظه بدان
 تصویر نموده « و احمد بن عبد الله حبیبی بالضم و جبائی یکسر الجیم محدثی است
 منسوب بسوی حبه یا جبایب جمع آن پیشه جبه فروشی داشت « و محمد بن
 ابی بکر بن جبریه بفتح الحیم و تشدید الماء پدر محمد و عثمان است که هر دو محدثان
 روایت کرده از ابی الرقیب و غیر آن « و محمد بن جبریه همانی نیز محدث است
 و عبد القری ابن الجباب بالفتح و تشدید محدث مصری ثقی است « وجه لقب آنکه

جد آن عداوت در بازار حهامی نشست اگوجه بیع و صاعث آن نمیکرده
 و احدی در حال الحجاب نیز محدثی است مشهور حاطا اندلس و آنکه بعد صط
 حافظ ابن السحر و ذهی در بحثا خطای صاحب قاموس گرفته یقین است که قول را
 مجرب کرده باحوال باشد و حجاب بالهم موصی است قریب ذی قاره
 حسیه در پنج سبک آن بودند و هم زینل جرمین در حدیث ابن عرف است
 اله اودع مظهر من مدی لما اراد ان بهاجر حنکة فیه انوی من ذف و صاحب
 جمع آن در حجاب لغتچین و شبهه بین شکمه که در آن گوشت را پاره پاره کرده برگرد
 یا آن پیهی است که آنرا کداحته در شکمه ریزند یا آن جلد پهلوی شراست
 که در آن گوشت ریزه برده گردد داخل کرده شود در این عمل برای نانی ماندن
 گوشت کند که حراب نشود و حنک و نامند دهند نام آبی است مشهور در نواحی
 مدینه و ماء حجاب آب سیماره و حجاب بضم حیم اول و کسر حیم ثانی
 نیز آمده و در حلاصه گفته که ثابت نیست و حجاب ز مین همواره و در حدیث
 بیعه الانصار است نادى الشیطان یا اصحاب الحجاب و ابن الاثیر گفته جمع حجاب
 بالهم و هم المستری فی الارض ایمن مجزون و هم هینا اسماء متنازل یعنی مهیبت نه لان
 کرری الا صاحی تلقی فیهما ایام الحج و حجابی در لغت اهل یمن و فلها جمع
 حسیه است بالهم جانی که ز محشوی بدان تصریح غوده و حجاب نیز کوفهای
 مکه و بعضی گفته با زارهای آن و نزد بعضی جاهای ذبح کردن در مینی که در آن
 شکمه ها انداخته شود و نیز فاقه ای بر روی کلان یقال نوق حجاب ای صحام و محابه
 بالهم فخر کردن و غالب آمدن در حسن و طعام و گویند حجابت فلان فی الحسن فحسته
 مناجرت کردم من آنرا پس غالب آمدن در حسن و حجاب از باب تفاعل تکاح
 کردن و مرده شیر یکدیگر و در حجاب تشدید نام شهرست در افراز و در معجم است
 که موصی است در ذی و مینی عقیل و حسیه سیر کردن حجاب الراحل رفت
 در مین و در عباب است که ترکیب آن بر قطع و تجمع دلالت میکند و حسیه
 روزن زبیر نام ابو حبه انصاری است مستغفری حنیف بنون خوانده و او را ماکول

خطای آن گرفته بود و موحد ثابت گودانید * و سبب آنست که منجمله
 اسمای ابرجعه چنین هم است بدال بتحریر بدان اشتباه و قله دجارب *
 بضم و تاء مثناة موضعی است و نواحی مکه معظمه چنانکه در محکم و عباب است
 * حجبه * هلاک گردانیدن فلان حجیب عذره ای هلاک گردانید آنرا در به گفته
 * کم من عدی جمجم * و حجیبا * و مترو دشمن چیز و آمد و رفت کردن کویندن
حجیب فی الشی ای ترد دگردد ران چیز * و حجیب نام مرد است از عرب * و حجیبی
 قبیله است از انصار * حجیب * بالفتح کوتاه چنانکه از کراع مروی است * واهن سینه
 گفته من نیک نشان اسم آنرا معروف حجید راست براهمه * حجوبه بالفتح و گاهی بالضم
 هم آمده کوتاه قد و سبطین بدن گویند قرس حجوب * و حجارب بزرگ خلق * و بعضی
 روایت کرده رجل حجوبه ای عظیم البطن * حجوبان بالضم دور ک اندز پرون م
کوش اشپ * حجندب * بالفتح * و حجندب بتش یدن ن و زن جهنم * و همچنین
حجاندب بالضم کوتاه قد و کم کوشست بسبب لاغری یا پیماری * و حجندب نیز مرد مخت
ود یک کلان چنانکه است و غیر آن ذکر نموده * حجابه * بالفتح و بالضم و بالفتح
مع التش یدن مرد نادان و کران و سیم و کوش * جوهری گفته حجابه بزرگ وزن سحابه
احق و آن آنست که خیمه نباشد روی * یقال انه لحجابه لهباجه * و حجندب بالفتح
لا غر قراخ شکم * و حجندب بالکسر دش یدن الباء شکل کلان و دش دار ضعیف * حجندب *
بضم اول و ثالث یا بضم اول دفتح ثالث چنانکه در محکم و مشوف است * و حجاندب
بالضم * و حجاندب به بزیادت ثا * و حجاندب بایم * و حجاندب بایقص بنا بو حکایت ثعلب
و ابو حجاندب بالضم * و ابو حجاندب بزیادت یاء مشیده سبط ود رشت از مرد م
دش تران را جو گفته * شد اخذ صخر الصلوع حجندب یا وقسمی از ملخی که آنرا حجندب
گویند بزرگ باشد * و بعضی گویند سبز رنگ و درازا یا رازا ملخی که آنرا اجواد گویند
وقسمی بزرگ و غباری رنگ از کرمی که آنرا سر کین گردانک گویند * و حجندب بضم اول
و ضم دال یا فتح آن شیر د رنده * و حجندب بزرگ و زن جیعفر نام ابی الصعقب ابن جر عرب
کوئی است که در قن نسب مهار رتی داشت روایت کرده از عطا * و سفیان ثوری

از آن روایت کرده که در آنکه در اکثر نسخ قاموس ابن جبار الصلت واقع است
در آن غلط است بنای آن تحریف است یا هر مآب تحقیق صفت است چنانکه
ذهبی را بن حیر بنان تصریح نموده و در اکمال صفت بتقدیم قاف موقوف است
و آه اعلم و خند به موعت و ابر حصاد باد ایه ایست مانند حرا چنانکه
در محکم است و جد به قحط و خشک سالی و کواری نوح در حدیث استقال است
فَلَيْسَ الْكُوَيْتِيُّ رَأْدًا لِمَا فِي الْقَحْطِ وَقَلَا السَّعْرَةَ أَجْدَبُ الْأَرْضِ يَأْفَمُ أَنْ رَأَى
خَشْكَ وَبِئْسَ آبُ أَجْدَبِ الْقُرَى رَسِيدُ آفَانٍ وَاقْطِرْ خَشْكَ سَالِي أَجْدَبُ السَّنَةِ
خَشْكَ وَبِئْسَ بَارِقٌ شِدَايَالِ مَكَانُ جَدِّ بَارِقٍ جَدِّ بَارِقٍ وَجَدِّ بَارِقٍ آبُ أَجْدَبِ خَشْكَ سَالِي
آن ظاهر و نمایان باشد و همچنین ارض جد به و زمین به و در ارض جد و آب جد
در مشرف است گفتند ارضون جد به مانند واحد گو یا توصیف است به صدر
و در مصدر و واحد و جمع یکی باشد و گفتند ارض جد و آب جد و نالظم کر یا هو یک جزء
زمین را جد به قرار داده جمع نموده شد و جد به امکان جد به مانند حسن ز جد به
و جد به اجاد به زمین های که آب را نکند آورده و در حدیث است و کانت
فیه اجاد به امسک الماء و بعضی گفته زمینهای که در آن گیاه فروید ماخوذاست
از جد به یعنی قحط گو یا جمع اجاد به است و اجاد به جمع جد به مانند کسب و اکسب
و اکسب و محتاجی گفته لیکن اجاد به پس آن غلط است و تصحیف است به مراد
آنست که لفظ اجاد به است بر او جمله قبل دال و همچنین ذکر کرده اند آنرا
اهل لغت و در بعض روایات احاد به بجای جمله نیز آمده لیکن مشهور در صحیحین
تجیم است و فلا تجد بهاء صحرا ی قحط و شبنم و مجاد به زمینی که سوسیزی آن
بزر است دشوار باشد چنانکه منخشات و زمینی که خشکی آن بسبب درام سوسیزی
و سبزی دشوار باشد و جد به یا کسر و تشدید الاء اسمی است بر او جد به
و ابن السکیت گفته گویند جاد به الاله العام و قتی که سال خشک باشد پس بخورند
شیر و آن مکرر از این سیاه و قول عرب یزولنا بیتی فلان یأجد بنای فرد آمدیم نزد بیتی
فلان پس نماندیم نزد یک آنان مهمانی محمول بر محار و کنایه است و جد به نیز عین

وچل پیا

* جذب به بکسر و مجذبه بالضم عبت کرد آنرا از منصف نمود و جذبیت است
 انه جذب السحر بعد العشاء ای دمه رعابه * و هر هائست جاذب باشد * ذوالزمره گفته
 * فیا لک من خذ اسیر و منطقی * و خیم و من خلقی تعلل جاذبه * یعنی نمی یابد در آن
 عیبی که منصف کند بآن پس علی گفت بیا طل * ابو زید گفته جذب الوجل
 دروغ گفت * جاذب کاذب * و خلل گفته که جاذب یعنی کاذب معسوم است
 و فعل آن بسمع نرسید * و جذب بضم دال و جذب بفتح دال و جذب بکسر حیم
 و فتح دال در معنی است مشهور از جراد خود باشد در بیابان یافته شود و نام
 مردیست * شبیه و گفته که نون آن زاید است * ام جذب به بلا و غدر و ستم
 * ابو زید گفته گویند وقع القوم فی ام جذب وقتی که در ظلم افتند * و کب فلان
 ام جذب به لغو و ستم سوار شد * و ما تجذب کن اصحابک مکر و نه می دارم
 همراهی تو چنانکه در تکمله است * اجل ایة شهر یست نزدیک برفه * در عذاب است
 که ترکیب آن دلالت کند بر قسوت چیزی * جذب * و اجتذاب کشیدن جاذبه
 مجذبه از باب ضرب و اجتذبه از باب افتعال کشیدن آنرا * و جمده بهین معنی
 قلب آنست * و جذب الشیء تحویل کرد آنرا از مقام آن مانند جاذبه * و اجتذب
 و اجتذبت کشید * شد * و جذب کم شدن شیر شتر ماد * جذب الیناقه کم شیر شدن ناقه
 * ابو عمرو گفته جذب منقطع شدن آب دهن * گویند ناقه جاذبه و جاذب و جذب
 شتر ماده کم شیر * و جاذب و جذب با کسر جمع آن * و گذشتن اکثر چیزی جذب
 الشهوای اکثر از آن ماه بگذشت * و جذبیت المهر از شیر جد اکواد ندیدم اشپ بکره را
 از مادر آن * قال الشاعر * ثم جذبنا فطامنا فصله * و همچنین جذبیت الشاة
 عن القمیل * لجمانی گفته جذبیت الام ولد های قطمته * و غالب آمدن
 با کسی در محاذبه و آن از باب تنصو است گویند جاذبت فلان فاجذبته * جاذبیت المراه
 الرجل ای رد کرد و خواستگاری آنرا * جذب ما نزل قطام مرک زینر که جانها را
 میکشد و غالب می آید بر آنها * جذب نیز سریع و شتاب منه سیر جذب * و زیادت تا
 بعید و دور * يقال بینة و بین المنزل قطعة جذب به ای مسافت یغیده * و جذب بالتحریک

(۲۱۰)

جوبیه

بیه حرمیاد و شب از آن مافند جد ابیه جدیه را حد آن و جوبیه التحله بجهنم
از باب حرم قطع کرد جوبیه آنرا و در حدیث است کان و در لاله صلی الله علیه
و آله و سلم یحب الجنب و جوبیه نیز دم بدین کشیدن و گویند جوبیه من الما
نفساً از نفسین ای یکدم یاد دم بدین کشیدن از آب و جوبیه با لضم طعامیکه از شکر
و زنجیر و کوشه ساخته شده و جوبیه نیز ذال چیزی است که برای شکار کردن چکارها
از مرغای دم اسب ساخته شده و جوبیه با یوزن عقبتان زمام نعل و جوبیه پوشیدن
و جوبیه پوشیدن آنرا بگویند اخذی و ادنی جوبیه تخت حرکت رفتی که کسی راه خط
رو در راه راست نرود و ما اعطا جوبیه منزل ای شیاً و جوبیه التفات ای دراز
کردن مدت حمل خود تا پاؤده ماه و گویند نافه فلان تخم بیه لبها اذ اجلنت
ای می دزد شیر را وقت بدوشیدن و جوبیه و خاوش توبه جوبیه الرجل از باب حرم
توبه جوبیه و جوبیه بکسر را و جوبیه و جوبیه آن جوبیه با لضم جوبیه و جوبیه
و جوبیه با لکسر و جوبیه القوم خاوشی شدند شتران او شان و در مثل است لاله
لجوبیه کو یا بیز ارشد از خدای خرد که قسم دروغ و سیلر خورد و را نکه فنا
ندارد چون مردم از آن طلب نمایند و جوبیه نیز عیب و زنگ شمشیر و جوبیه که
از باطن مژگان بر آید و سیف اجوبیه شمشیر و زنگ خورد و جوبیه جوبیه بجز آن
چراک است و جوبیه آسمان نام نهاده شد بآن زیر آکه در آن ستاره همانند آبله های
جوبیه است جفا فکه نام نهاده شود بر قیاس بسبب بودن آن مرقوع و ستارگان
در بعضی گفته ناحیه آسمان که در آن فلک شمس و قمر و در می کنند و ارض جوبیه و زمینی
که اندر آن فقط افتاده باشد و گویند نزل ارض جوبیه ای مقهوره و جوبیه نیز در خورک
شمکین و جوبیه آنگه زنان از آن نفرت کنند که بسبب محاسن خویش محاسن آنها را
بد کرد اندر نام دختر و عقیل بن حلقه المری است که زیکوترین زنان آن وقت
بود و نام قویه ایست در پهلوی از رح تصاویر و لکه که قویه ایست در شام و بعضی گفته
که در میان آن دو قویه مسافت سه شبانه روز است چنانکه این مکوم در لسان تصریح نموده

و آن غلط است و با قوت حموی از این واضح نقل کرده که در مسلم آنکه در میان
 اذرح و جریاء سه روزه راه است بعد از آن تعقب کرده بین طور که از ثقات
 شنیده شده است که در میان اذرح و جریاء یک روزه راه است بلکه کم از یک روزه
 که شخصی که در یکی از آن هردو استیلا شود و بگری را بچشم به بیند * منشأ
 ترهم آنست که در بیان حدیث زیادت را از انجاسا فط کرده اند و آن در دوازده
 قطعی مدکور است * ما بین ناحیتی جو ضی کابین المدینه و جریاء و اذرح * یعنی
 مسافت در میان دو کناره حوض من مانند مسافتی است از مدینه تا جریاء و اذرح
 و آن سه شبانه روز است * جریب جای زراعت * و جمع آن جریبه است * و نام
 موضعی است در نجد چنانچه در مشرف است * و در ادبی و نام وادی است خاص
 در بلاد قیس و مکبالی است بقدر جهان قفیز و قفیز در وزن غله پوئنه ایست که در آن
 شصت مکر و کنجد و مکر و بوزن شایعهای شش آثار است و در مساحت زمین
 یک صد و چهل و چهار ذراع باشد * بد آنکه اصبع قد و عرض شش جزو معتدل متصل
 و قبضه چهار اصبع و ذراع شش قبضه و قبضه ده ذراع و اشل ده قبضه و حاصل ضرب
 اشل در نفس آن جریب باشد * و در قبضه قفیز و در ذراع عشیر * و از قد امه کاتب
 منقول است که اشل شصت ذراع است و مضروب آن فی نفسه جریب باشد پس آن
 سه هزار و شش صد ذراع است * و مخشری گفته گویند له جریب من الحیار آن
 مکبالی چهار قفیز است و بر زمینی اطلاق کرده میشود که در آن اینقدر غله
 کاشته شود مانند اطلاق برید بر مسافت * جریبه یا لکسومز ربعه و قطعه از زمین
 که رؤئید کنی نیک دارد و زمین خالص و پاک * و امرو القیس برای درخت بخوما استعاره
 کرده در قول خود * کجریه نخل او کجنته یعرب * یا زمینی که صلاحیت زراعت
 و نشان دادن درخت داشته باشد * و جمع آن جریب است مانند سد و سد * و جریبه
 نیز رستی است یا بر ریای درخت که بر کناره چاه نهاده شود تا آب در چاه منتشر نشود
 یا در نهان نهاده شود تا آب بر آن منعبر شود * و جریبه نیز ظرف هردو خصیه و کشادگی
 چاه یا شکم آن از اعلی تا اسفل * و بعضی گویند که کوردا کرد جرف چاه و از محکم و خلاصه

ولسان و مشرف و غیر آنها معلوم میشود که جو اساذر من هر دو معنی مستعمل است و
 گویند اَطْرَحُوا آنها را الحجاره و ما اطلب جرابها و آنها المستقیمه الحراسه و حراب
 ما کسر توشه دان یا ظرف مطلقاً و الفتح قنایند حرابند چنانکه از اسن السکیت
 نقل نموده اند و زیرا که آن لغت ردیه است چنانکه تروی رقاضی عیاض صاحب
 الشفاء و صاحب مشارق الانوار از غیر آن حکایت کرده و جوهری گفته علیه
 بفتح حرابند و جمع جرب مانند کشت و جرب ما مانند شرب را جربه مانند او فقه
 و لقب بمقرب بن الراهیم المزاکه متحد ثی است مشهور و رابو جرابا کسیت
 مد الله من غیر القرشی است و جراب بالفتح قریه ایست در مغرب و از عباب
 معلوم می شود که جربه بالفتح نام این قریه است و راذل لغت آنرا تصحیح کرده اند
 و در نسخ قاموس اینجا احتسالی است فاحش و جراب مانند شراب کشی حال
 و نام آبی است در مکه و بعضی گفته که چاهی است کهنه در مکه در معجم البلدان
 با کسر مقول است و صفاتی آنرا بالفتح صط نموده و جربه بالتخوین و التشدید
 جماعت خرابان مطلقاً یا سطر آن و سخت از خراب و مردمان لیکن استعمال در خراب
 بسیار است و بعضی گفته جربه جماعت کثیر در ابراز و دواب یا انسان مانند جربه
 و راجز گفته شعره جربه کعبه الایه لا صوغ فیها و لا مدگی و نیز نام کوفی است
 برای ابی عامر و فرزد بعضی صدمه بین است و عیالی که بخورند و نفع ندهند و جرب
 بدون فامرد گرفته قامت سلمی گفته شعره انک قد زجت بها جرباً و محصه و در
 متحد ضمه جربانه بکسرتین و تشدید مانند عفتانه زن فاحشه و بان دراز و بد خلق
 جربیه در وزن کیمیا نادسرد شمالی یا سردی آن و گویند جربیه الشمال ای سردی
 باد شمال چنانکه اصمعی حکایت کرده یا آن بادی است در میان جنوب و صابر بعضی
 گفته که آن باد تکماه است که وزد در میان شمال و دره و آن بادی است که بار باره
 شازد از اجنانه در صواب است و این احدی گفته شعره یحیی من قسی ذوق الحرامی
 تمادی البحر بکاء به الجنین و جربیه نیز مرد ضعیف گویند رجل جربیه ای
 ضعیف و امراً قجریه نیز آمده و جربیه القیهض با کس و نا با لشم کویمان پیراهن

و کسر آن فصیح و مشهور است و ضم کم آمد و و جویان القهیر نیز آمده است اصل
 آن کویمان است تعویب نموده شد و جویان یسکون را هم مستعمل شده است
 در حدیث قره منزی است اَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلَهُ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتُ يَدِي فِي جِرْيَانِهِ
 أَي فِي حَبِيبَةِ قَدِيمَةٍ و دلسان است که الف و نون آن زاید تان اند و جویان السیف
 بالسکون و جویان یضمتین و تشدید یا تیزی شمشیر یا چیزی که شمشیر را ن گردانیده
 شود و نیام شمشیر و حمایت آن و تجربه آزمایش کردن و رجل مجرب بر صیغه
 مفعول آزمایش کرده شد و آنچه نزد آتش و در غمها است المجرب الذی جربته
 الامور و احکمته و مجرب بر صیغه فاعل آزمایش کنند و کارها و تجربه نیز وزن
 کردن و نقد کردن ایندین منه ذرا هم مجربه ای موزونه و منقوده و شجره ساجل
 للبرکات التي ائتمت روحه و مجربه نقد ائتمالا صوامیا و کفحه ائتمت آنرا زنی در حق
 مردی که بآن دشمنی داشت وقتی که خبر مردن آن رسید و در اساس است
 رجل مجرب ای دو تجارت جرب و جرب از امشال عربا است انت علی
 المجرب اصل آنست که مردی بزنی گذشت و هر دو پایش برای جماع نه پهلوی
 خود کشید و بعد از آن پرسید ایا بکوهستی تو یا ثیب پس آن زن گفت انت
 علی المجرب پس مثل مشهور شدند و شد و شود در جواب کسی که سوال کند از چیزی
 که زرد منکشف خواهد شد بر آن و جویان بر صیغه تثنیه بنو عبس و دبیان و
 عباس بن مرداس کفحه شعور و فی عضادته النین بنو اسد و الا جویان بنو عبس
 و دبیان و اجساد بر وزن افادب کویا جمع اجرب است نام قبیله ایست
 از بنی سعد و در معجم ما استعجم است که نام موضعی است در دیار بنی جند
 جویب مانند زبیر نام و ادیست در عین که در تراخی زبید واقع است و نیز
 قریه ایست از قریات هجر و نام پسر سعد است در هذیل و نام جد جد بن اسمعیل
 بن ابراهیم بن اسمعیل الزاهد است و جریمة زیادات تا نام پسر اشیم که شاعر و ست
 مشهور از شعراء نجد و ابو الجرباء کنیت هاشم بن ذلف کشند و مهار شتر
 عایشه زرج النبی صلی الله علیه و آله و سلم روز جنگ جهل و وقت جنگ میکفت و شعور

انا ابو الجرباء واسمى عاصم . الخزم قتل وقد آمأتم . اجرب تمام مرضی است
 از منازل جفینه در ناحیه مدینه و قاصم موضع دیگر هم هست و نجد چنانکه یافت
 آنرا ذکر کرده اگرچه صاحب قاموس آنرا فرود گذاشته . جرب ما نند فرج ملوک شد
 زمین آن . و جرب زید عاری شد قد شعرا آن . مجرب بروزن معظم نامی است
 از تلمهای شبر و دند . و جرب پایتابه . جمع جرابه اصل آن جراب زیادتها
 برای شبیهه است . مجرب الرجل پوشیده پایتابه را . خور بته پوشانند آنرا
 پایتابه . و مخشرفی گفته از امثال ایشان است و آنتم من ربح الخرب شاعر گفته
 . شنو اثبی علی ما علی یاتی . مثلاً علیک بمثل و فی الخرب . اجرب الرجل
 در آن ذکر کردن خور دانه و علی بن احمد و یحیی و امان احمد ابن شمر و مهد بن خلف
 جرابین انداز محبتین . و اجرب تبا خراب بدون بالین چنانکه در کلمه صفاتی است
 و جرابه در شعره وزن الحجاب یلبس بدین الصلص شعرة و فی نادان قبل اصطلاحاً
 و کلاً و کلاً الجراب علی النثر و نزد حموی جمع جرب بالضم است صاحب قاموس
 گفته که آن مهر است بلکه خراب جمع جرب است بروزن گفت . مراد شاعر آنست
 که ظاهر ما نزدیک صالح نمیکانست و در دلای ما کینه است چنانکه میروند بزم شعرا
 عاری بشور و آن بر تئید کی است که سبز می شود و بد خشک شدن آن در موسم گرما
 بسبب آب باران که رسد آنرا و آن ایذا دهد راهی را . و این اعتبار از کلام
 ابن بری مأخوذ است . جرب بروزن جعفر و مانند قنفذ نام مرضی است و جربه
 بروزن در حربه خوردن طعام گویند جرب الطعام ای اكله و جرب الاناء
 خوردن جیم انیه در آن بزرده و جرب بزم الخبیر و همچنین جربان شکم گویند
 امتلاً جربه رجرجانه ای پر شد شکم آن . جراب شعرا کلان . جربه
 خوردن و حویض شدن و دست بر طعام نهادن تا دیگر می خورد آنرا یا خوردن
 بدست و است و ضم کردن دیگری و اینست چپ قال الشاعر شعرة و کنت
 اذا انعمت فی الناس نعمة . سطر غایها قابها یسها کذا . جرب الرجل هر جرد بان
 افتح الخیم و الال جرد بان یسها هر دو جرد بی یهای نسبت و مجرب

جرب

جرب

جرب

بکسودال و جود بان معرب است اصل آن کرده بان بود ای نکه جان نان
 قراء انشاد کرده شعر اذ اما کنتی قوم شہاوی فلا تجعل شیاک جود بان
 کویند جود بانی الطعام و جود م فیه بیک معنی است ای بدست چپ نکاهبانی
 نان کرده و بعضی گفته که جود بان و جود بی طیفلی را کویند و جود است با کسور
 میانه در یا معرب کرده است و در تکمله است جود بی جمان را کویند
 جوشمة مند مل شدن بعد لاغوی یا موش جوشب المراء و دوتا شد پشت زن
 یا بنهاست پیری رسید یا تا چهل یا پنجاد رسید قبی جوشبہ جوشب بضم سین کوئاد قد
 و فربه چنانچه در محکم است جوشبہ نیک نوشیدن آب کویند جوشب الکبیران
 الماء ای شربه شربا جید اجوع یا لبوزمین افتادن کویند جوشب بر زمین
 افتاد و دراز شدن بر روی زمین جوشب بر وزن جعفر مود و شست و شست ما نند
 جوشب با کسور و بالای سخت و دشوار و ظاهر آنست که جوشب اندر بین معنی
 مستعمل است چنانچه از محکم و خلاصه و مشرف دریافت میشود مکرر و بعض
 نسخ قاموس جوشب هم موجود است و جوشب نیز نام پدر جوشب نسابه است
 جوشب مرد سلطان بسیار و خورند آب جوشب با کسور حصه مطلقا یا حصه
 از مال جوشب بالضم بند کان شاعر کوید شعر و دوزان اخلت عن ابائین والحمی
 قرار اقد کنیا اخلت نام جوشب جوشبہ بر صیغه تصغیر نام مود بی جوشبہ قبیله ایست
 از اولاد آن جوشب بر وزن منبر مود نیک زوش این لغت را لیست اهل نمود
 و ثعلب آنرا از ابن الاعرابی نقل کرده جوشب و در بعضی کویند آن مشتق است
 از جوشب یعنی پل یا از سرب الشی و دراز شد جوشب و درشت و غلیظ شدن کویند جوشب
 الطعام از باب نصر و جمع درشت شد طعام قیو جوشب با لکون و جوشب بکسر و شین
 و جوشب ما نند کویم و جوشب و جوشب با کسورای غلیظ یا آنکه با وی نان خورش
 نباشد در حدیف است آنکه کان یا تمنا طعام جوشب و سقاء جوشب ای غلیظ و جوشب
 یا رجه درشت کشم جوشب پهلوی سخت و درشت ابوز بید گفته قولیک کشما
 لطیفه لیس جوشبا و نیم کوفته آوردن کویند جوشبہ ای طحنه جویش و در بودن

* کویند جاء جیش یَتَّعِبُ ای آمد لشکر که بعض آن می افتاد بر بعض بسبب کثرت
 از دحام * جعباء زن کلان و سطره کوبند سَمَكَةٌ جعباء ای کلان و بزرگ جثه و همچنین
 ناقة جعباء و شاة جعباء * در عباب که ترکیب آن دال است بر جمع * جعبت *
 بر وزن قنقل نام مردی * رجعتبه حوص و شره * فعل ازان مستعمل نیست چنانچه
 در عباب است * جعد به * بضم حباب های که بآب باران باشد و خانه عنکبوت
 و آنچه در میان دو جانب دهن بزغاله وقت ولادت از قسم شیر سخته باشد و نام
 مردی از اهل مدینه * رجعدب مانند قنقل نیز نامی است از نامهای عرب * رجعد به
 من الشیء آنچه مجتمع باشد از چیزی چنانکه در لسان است * جعش * بشین معجمه
 مودد از وسطه و جعش * مرد کوتاه قد * جعش * بر وزن کشف اتباع شغب است
 * کویند رجل شغب جعش پس استعمال آن بطریق اقواد و از پیش * جلب * کشیدن
 چیزی از جای دیگر * جلبه جلبه جلبا بالتحریک از باب ضرب و جلبه
 جلبه جلبا با سکون از باب نصره و اجلبه از باب افتعال کشید آنرا از جای پسوی
 جای دیگر * جلبته فاجلب کشیدم آنرا پس کشید شد * قال یا ایها الزم انی اجلب *
 ابن الاعرابی گفته معنی آنکه میکشم شعر خود را از غیر خود یعنی سزقه میکشم و قول
 جوهر تقریب آن میکند * شعر * ألم یعلم مسرّحی القوائی * فلا اعیاهن ولا اجتلاها *
 ای نمیکشم قوائی را از غیر خود مانند شاعران دیگر * استجلبه طلب کردم آنکه
 بکشم آنرا * جلب بفتحین آنچه کشید * شود از آسمان و شعران و غیر آن از قسم تحایف
 که از شهری پسوی شهری بودند بطریق هدیه یا بطریق تجارت مانند جلبه و جلاویه
 بالفتح * در حدیث است قدم اعرابی اجلویه فینزل علی طلحة فقال طلحة نهی المصطفی
 عن ان یدیم حاضر لباد * اجلاب جمع آن * و جلب و اجلاب نیز کسانیکه شعران
 و کوسفند آن را از شهری پسوی برند برای فروختن * جلب نیز اختلاط آراها * و نزد
 بعضی آراها اگر چه اختلاط نباشد * و آنکه بمعنی آرازیه و خطاست و همچنین است
 جلبه بالتحریک * کویند القوم جلبوا الجلبون بضم لام و جلبون بکسر آن و همچنین
 جلبوا از باب تفعیل و جلبوا از باب افعال * در حدیث است لا جلب ولا جنب *

در مثنی لاجلب اختلاف کرده اند بعضی گفته مواد آتست که نکشد مصدق صدقات را
بسمی آنها یا شهرها یا بنظر بکه قور د آید تا بیا بشهر و مراشی را اینجا کشند و جمع
و تفریق کنند و این الاثیر گفته جالب در دو چیز باشد یکی در زکوة و آن آتست که عامل
بر اهل زکوة تقدیم نموده و در موضعی نزول کند بعد از آن بفروشد کسی را که بکشد اموال
و اسمی آن از هر مکان ناصقه بگیرد پس نمی گردد رسول خدا ازین مراد آتست
که صدقات بر آب و مکان او شان گرفته شده و در م در ساق و آن آتست که
کسی را بر آب حرد سراد کرد اندید و خود عقب آن رود و گاه اخب نودیک نماید
برسد آوازی سخت بران نماید تا سبقت کند پس نمی گردد نشد از آن برای آن
که متضمن خدع و فریب است و جالب الرجل لافله و اجلب کسب کوز و حبله کرد
و طلب نموده و جلب علی الغرس و جلب بالتشدید و اجلب زجر کرد بر اسب یا زلف
بر انکسحت آتراه و عمد جلب آنکه کشید و شود از مرضعی و مرضعی برای هم
و جلبی و جلبا و مانند قتلی و قتله جمع آن و امرأة جلبی زنی که نکاح کرد از شهری
بشهری آورده شده و نسرة جلبی و جلبا و زنان النجین و جلوه بالفتح شون بر
یا آنها که کشید و شود بران اسباب و متاع و جمع و اندر داد و ان بر ابراست
و قد جلب اصیفة فاعل از باب تفعیل آواز کنند و و همچنین مطر مجلب
امرأة جلبیه بر وزن علامه و مجلبه بر وزن معطمة و جلبانة بکسرتین و تشدید
و جلبانة بضم تین و تشدید و جلبانة بکسرتین و سکون با و زیادت نون
و جلبانة بضم تین زن در شت آواز و شورش کنند و و خلق و سمار کو و رجل جلبان
بکسرتین و تشدید و جلبان بضم تین و تشدید و برهم آواز کنند و و جلب خشک شدن
منه جلب الدم و روغن کردن ببدنی جلب فلان و عد و بالشر و جمع نمردن جماعت
متفرقه و منه اجلب علیهم و جلبک ای جمع کن بر آنان سواران و بیدارگان
بخرد و درین فرقه معنی اجلاص هم مستعمل است و جلب الرجل علی فرقه
و اجلب زجر کرد آنرا و اربانک زد بران و جلب الجرح به شد زخم و در جمع
معانی مذکور از باب تصرف و ضرب مستعمل است و جلب الجرح از باب جمع

مجمع شد * جلایه یا لضم پوشتی که بالای زخم ظاهر شود و در حالت به شدن
آن و پاره از ابرو کوبند مانی السماء جلایه ای نیست در آسمان پاره ابرو
و سنکهای در هم شد * در کوه باین طور که راه در آب مسدود باشد و پاره های
متفرقه از گیاه در سال سخت و کران و سختی زمانه و کوبند اضافی جلیه الزمان
و کلبته و ارس بن بن مغراء القبی در حیر آل جعد * کفحه شعری * لا یسمعون اذا ما
جلایه از من * و لیس جارهم فیها یختار * دمنه جوالیب الدهر ای شدائد *
و درختان خاردار و شکر که شاخهای آنها در زشت شد * باشد * و خاوها می سخت *
و کرسنگی و شدت آن * ریاضی انشا کرد * شعری * کاعا بین کعبه و کلبته * بین
جلایه الخورج حیار و اریز * و پوشتی که کزد آئین * شود بر چوب یا لان * و آهنی
که در پالان شتر میباشند * و آهنی خورد که پیوند کرده شود بآن پیلان و قتیکه
شکسته شود * و نیز حوزی بخورم و دخته یا چیزی که در دخته شود بآن حوز و از
کار دانه دسته آن بالای دنیا له آهنی منضم باشند * و خمیره که با لای شتر
ریزن تا جغرات شود * و بقعه کوبند انه لفی جلایه صدق ای بقیه صدق و تیره ایست
از تیره های صحرائی * و جلب جنایت جلب علمه ای جی علمه * و جلب با لکسو
بالان شتر یا ساز و سامان یا پوشش آن یا چوب آن بدوزن رسن و شک و غیر آن * و بعضی
تصریح نموده که در هر سه معنی مستعمل است * و جلب یا لضم و کسو آن نادر است
ابری تمک که آب نر ارد یا پاره ابری که از افق بهنا ظاهر شود مانند کوه شاعر گوید
* شعری * و لست یجلب جلب و قرة * و لا یصفا صلد من الخیر مغزل * جمع آن
اجلاب است * و جلب یا لضم فقط تاریکی شب و همان است مراد عامر بن الحارث
جائیکه گفته * و جلب اللیل یطرد النهار * و نام موضوعی است * و جلب با لکسو و وزن
سرداب * و جلب با بکسرتین و نشدین الباء مانند سینه و پیراهن و نیز جامه ایست و سمیع
که زنان پوشند سرامی ملحفه یا چیزی که پوشید * شود بآن پارچه های زن از بالا مانند
برقع * این الکبیت گفته که آن نوذیک عامریه خمار است * و بعضی گفته جامه ایست
کشاده تراز خمار و کم از داء که زن پوشد بآن سوز سینه را * مجلبت المرأة پوشید جلباب را

(٢٠٧٠)

و در حدیث علی علیه السلام است من احبنا اهل البیت فلیعد للفقر حلیاً تا اقبال تجملاتی
 ه این الاعرابی گفته اینجا حلاب بمعنی از اوست و مراد از فقر فقر آخرت است و ابو سعید
 قدس سرین گفته ه از هروی گفته این الاعرابی از ازا و لنگ اراده فکوره است بلکه
 چادری که جمیع بدن را بپوشد مراد آنست چنانکه چادری را که خواب کند
 در شب بوقش کشد از ازاللیل گویند و بعضی گفته اند مراد آنست که ترک دنیا کند و بزرگ
 و فقر صومغی که جمیع در میان حب دنیا و حب اهل بیت معتور نمیشود و حلیه
 زن قوره و نیز کوبند ناته حلیه ای قوره و صحت بدن حلاب بالظم و تشدید کلاب
 چنانکه ابوالمصوب تصریح نموده معرب است و در صحیح بخاری مرید است
 کان النبی صلی الله علیه و آله وسلم اذا اغتسل من الجنابه دعا بشیء نحو الحلاب
 فاحد گفته نمیداشتی زائنه الا بئین ثم الا بئیر یعنی اهل معانی گفته که حلاب بخار
 مهمله است و آن چیززی که دو شید شود در آن کوفتند مانند محلب پس تصحیف
 نموده شد یعنی آنحضرت غسل میکرد از جنابت در آن حلاب و در حلاب
 است حلاب از اقسام مشروبات مشهور است و نام قریه ایست از اعمال و اقام
 نهو است از مدینه حوران صفاتی گفته که باسم آن قریه نام نهاده شد است
 و رایج است آن نیز از قریه ایست که آنرا دب گویند و بعضی گفته منزل است
 از منازل حاجیان صنعاء بر راه تمامه قریب از حازان و علی بن محمد الحلابی مریدی
 است از واسطه و ابو سعید احمد بن علی الحلابی بالفتح فقیه است و حلاب کسودن
 جلد و طب و گذاشتن آن تا خشک شود و منه اجل فلان قومه ای پوشانید
 چوب پالان خرد را بجلد و طب و ترک نموده آنرا تا خشک شود و اعانت
 کردن و راجع کردن هوای قتال و غیر آن اجل القوم مجتبع شدند را حلا
 حله مهمله هم آمده است و در قویله را و جوم دوختن گویند اجلب فلان ای
 گردانید تعویذ و جوم و زائیدن شتر ماده کان بچه های نر را اجلب الرجل
 ای دلدت ایله ذکر و اخلب انرجل بچه مهمله ای دلدت ایله اناثه گویند برای
 منتهی اخلبت ام اخلبت ای شتر ماده کان تو ذکر زائید یا اناثه و در مقام

بد دعا گویند اجلت و لا اجلت ای خدا اکنون که نتاج شتوان تو ذکر و تابا شد
 نه انات * کنایه از قلت شیواست * و جلیب مانند سکیت نام موضعی است
 چنانکه از ابن درید مروریست * صفائی گفته می تو رسم که آن تحکیم حاکمیت
 باشد بجای مهله و مثناة قوتانیه * جلجان بالتشدید نام نهاتی است که آنرا
 ملک گویند * و در بعض لغت بتخفیف هم آمده * از هو می گفته واحد آن جلجان است
 و آن غله ایست غباری رنگ کدورت آمیز مانند رنگ ماس مکر آنکه آن زیاده
 ترکد و باشد از آن و بزرگ باشد در جرم * و چیزی باشد مشابه جراب که از جان
 ساخته شود و در آن سیف یا نیام نهاده شود یا چیزی چون مین که آنرا مورخ
 رحل آرد و در آن تازیانه و آلات دیگر نهند * و بعضی گفته که آن خود نیام
 شمشیر است یا غلاف آن * از هری گفته روایت کرده مر این عود از غن در
 از شعبه از ابی اسحق که گفت سمعت البراء ابن عازب یقول لما صالح رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم المشرکین بالحدیمة الصلح علی أن یرحل فورا صحابه
 مکه من قابل و لا یقیموا بها اکثر من ثلثة ایام و لا یدخلوها الا لیلبان السلاح
 پس سوال کردم آنرا که جلجان السلاح چه چیز است گفت قراب یا آنکه در آن باشد
 * ابو منصور گفته قواب نیام شمشیر را گویند شاید که مراد آن همون غلاف باشد
 * و لیجلب بر وزن ینقلب مبره ایست از مهرهای عرب برای تسخیر که گرفته
 شوند بآن مردمان چنانکه در مشوف است یا برای سحر که زجوع کنند بدان شوهر
 بسوی زن زن زن و بسوی مالک خود بعد آنکه فوار کرده باشند از آن بعارض
 طلاق و جز آن و الف لام بران داخل میشود * زن گویند * اُعیدُ بالسنجلیب ان
 یقم و ان یغیب * سنجلیب منع کردن گویند جلایه عن گذاای متعه و آنکه پاره پشم را
 گرفته بر سر پستان مالد و شتر بکند و رفت و کل یا خدی بران مالند تا بجه آنرا دفع
 نتواند کرده گویند جلب ضوع جلوبتک * و سنجلیب بر صیغه مفعول از باب افتعال
 * و سنجلیب نیز بفتح لام دیوه ایست از دوا یوه و ض نام نهاده شد بآن بسبب
 کثرت محو و مستحطه آن که شش محو از آن بیرون می آید سریع و خفیف و منسرح

و مشاوع و مقتضی و محبت یا برای آنکه شوهای آن اجتناب کرده شده است
مفاهیل از طویل فاعلات و قصیر مستقلین از بیطالین از زان آذایره اولی کشیده شده
و جلیبیب ما نند قد بدیل تصفیر قندیل نام حکای انصاری است و جلیبیب هر وزن جعفره
جلیبیب بالکمره و جلیبیب زیادت ماه و جلیبیب بالضم شیخ کبیر السن رسطیر که مری پیشانی
نور و در جلیبیب هر وزن ثوبت در از قامت یا قوی و سخت و جلیبیب الای الای است اول
مجلبة ای سحبه و جلیبیب نلی است از نامهای عرب و اجنب و ساقط شکر بند صریه
یا جلیبیب ای نزد آفرین افتاده جلیبیب هر وزن جعفره مرد صحت نشدید و جلیبیب
هر وزن جعفره و جلیبیب بالفتح و جلیبیب لفتحین و جلیبیب بالمد مرد نظام و سیما و در
و شتر قضیناک و نیمه کدر سیر و مرثی آن جلیبیب است از زیادت ماه و در جلیبیب العین
مرد صحت نظره و امرأة جلیبیب شدیده العصر و جلیبیب فیوضت ماده شدت کنند
در هر چیز و شتر ماده که من ماله که سم پیری پشتش خمید و در و تاشد یا نه و جلیبیب
اکسوتین زن بد خلق و فاحشه و زبان دوازه اجنبی هر زمین افتاد و در از کشید
و اجنبی الرجل و رفت بزمین و جلیبیب و رفت و در آن و اجنبی الماء بسیار
ش آب و ماء مجلب آب بسیار و مجتمع و رجل مجلب مرد تیز باشتابار و
و رجل جلیبیب مرد و از قد و در جدیت است و کان رفت بین ما در جلیبیب های
طریقه جلیبیب شتر ماده و در از قامت یا نوزک و جسم و مجلب مرد نفاذ الامر
و شری و تیز و در و بسیار و ملین و جلیبیب نام کوهی است در مدینه و در ادره الجلیب
مانند سحن موضع است معروف نزد یک عرب چنانکه ابو خاتم از اصحابی روایت
کرده و جاهوب بالضم زن نوزک فرج و جاهلین بالکمره را دی و جنب و جانب
و جنبه بالتحریک پهلوی آدمی و جز آن و جنبه را جنب و جنبه جمع آن و کربند
فتدات الی جنب فلان را الی جانب فلان ای نشستم بر روی پهلوی آن و جنب الرجل
بر صیغه مجهول و در نفاذ پهلوی آن و جنب مردی که در عقب پهلوی کمی
سیر کننده میخانه با کسی هم پهلوی کردن و نیز به لو کشی کردن و جنبه جاننده میخانه
و جنبه ای نزد یک شد یاد و در از آن و تلقی الله فی جنب اخیک و لا تقدر حنی ساقه

و جلیبیب

و اجنب

و جلیبیب

و جلیبیب

و جلیبیب

و جنب

ای هلاک ممکن آنرا در رفته میند از هکاهی تفسیر کرده شود بغیرت و دشنام لغت
انشا کرد ه «خلیای کفار و ذکرا اله فی جنبی» ای در محبت و دشنام من ه جار الحنب
همسایه هم پیوسته در صاحب الحنب آنکه همراه تو باشد در سفر و الحجار الحنب
بشخصین همسایه تو که از قوم تو نباشد و جانبا الا ف و جنبتا ه با سکون و تکریم
هم آمده و پهلوی بینی ه مجنبه بفتح نون مشدده مقدسه لشکر ه مجنبتان با لکس و مجنبه
و میسره لشکر ه در حدیث است ان النبی صلی الله علیه و آله وسلم بعث خالد بن ولید
یوم الفتح علی المجنبه البنی و الزبیر علی المجنبه الیسری و اباهمید علی المیاذقه ه
جنب الفرس و غیره جنباً کشید آنرا بسوی پهلوی خود ه هرجنب و مجنب
و مجنب از باب تفعیل ه و حوّل جنائب اسبان کوتل جمع است ه و جنب بتکریم
چنانکه ابو حمید ه و غیر آن روایت کرده و بعضی باسکان خوانده اسم جمع است ه
رجنبه دفع کود آنرا و شکست پهلوی آنرا و در کود اندید آنرا ه و جنب ای نازل شد
در حال غریب ه جناب بالضم و التثنید آنکه سیر کند در پهلوی تو ه و جنبتا
البعیر چیزی که بار کرده شود بود و پهلوی شتر ه و جانب و جنب بضعتین و اجنبی
و اجنب غریب و غیر منقاد ه رجال اجانب و اجناب و جناب بالضم و التثنید
جمع ه در حدیث میباید در تفسیر سیار ه است هم اجناب الناس ای غرباء
مردمان ه و منه الجناب المستغرض ثواب من هبته ای مرد غریب الوطن و قریه
هکذا یفرستد چیزی را بسوی تو تا اکثر از آن تو کیمود پس بد آنرا اکثر ه جنبه
بالفتح و جنبه غریب گویند نعم القوم هم لجنار الحنبه ه ای لجنار القریه ه قال
الشاعر ه شعز ه فلا تحرمنی نائلاً عن جنبه ه فانی امرأ وسط القباب غریب ه ای بسبب
غریب و در ری نسب ه جنب و جناب و اجتناب و مجانبه در روشن و تعدیه آن
بعن باشد ه جنب ه و اجناب ه و جنب و رگودانیدن جنبته الشی از باب نصر
ای یکسو گردانیدن او را از آن چیز ه قال الله تعالی فاعجنی و بنی ان نعبد الا صنم ه
الجنار الحنب همسایه بیگانه و بعید النسب ه جار جانب ه و جار مجانب
بیک معنی است ه رجل جنب مردی که بر کنار شود از شاه راه برای خوف مهانان ه جنبه

کساره کوفتن و رجل در جنمه مرد گوشه کزین و ناحیه مکان فلان تعدی جنمه است
ای در ناحیه خانه و نزل فلان جنمه ای فرد آمد در گوشه و عزلت گرفت و
در حدیث علیکم بالجنمه فانما عفاف یعنی از صحبت زنان احتیاز کنید و بر کسارشوین
و درست شتر گفته می شود اعطی جنمه انخذ منها علمه بدو و ابروست شتر که علیه
بازان سازم و هر دو بحث که برك و بار آورد و رگرمایا آنکه باشد در میان
درخت و توبه و جانب و محبتست بوصیفه مغفول مرد حقارت کرده شد و راسبی
که میان فرد و پای آن در وی باشد و جنبه انزال می شود و جنب الرجل از باب
نصیر و جنب از باب کرم را جنب را استجنب رسید آنرا جنبا به و جنب
بضم جین و دان را جحد و تنبیه و جمع و مذکور و مونث بر او است یاد و تشبیه جناب
و د و جمع جنون را جنباب گویند و جنبه بضم جین و د و جمع غیر مسموع است و
و جنباب سخن و میدان و محله و بالان و گوشه خانه و نام کوهی است نزدیک مرحله
از طائف دیوعلی است از اعلام و عهد بن مل من عمران الجنابی محدث است و
و دیو نام موضعی است و جنباب بالضم بهاری پهلوی که آنرا ذات الجناب گویند و آن
توجه باشد محبت که در پهلوی پیدا میشود و بعضی گفته و بمله ایست بزرگ که
در باطن پهلوی باشد و سوری داخل منشرح شود و مجنوب و ذوالجنب آنکه باین بهاری
مبتلا باشد منه الحدیث الجنوبی سید الشهداء موسی طوع الجناب بالکسر
اسمی که باسانی منعقد باشد و لکن فلان فی جنابا قمیم بالکسر ای در مقارنت و در وی
اهل خود و جنابه بر وزن صحابه و همچنین جنبه بر وزن کورمه شتر ماده که بدوی
قومی را تا طعام کنی کنند برای تو و آن جناب جمع آن و اجز گفته و رکاب فی القوم
که لجنباب و جنبه نیزه و فی است چنانکه عقیقه صوف جلع است و از یعقوب
مجا مجسمه و رای مزین و نیز مروری است لهذا در مشوف گفته که هر دو رفت است و جنب
بر وزن مذهب و جنب بر وزن مصدر بسیار از نیکی یا بدی گویند آن عندنا الحیر و جنب
و شرا جنبه ای بسیار از نیکی یا بدی و امر عیب آنرا مختص بخیر کردانید و آن
در لهجه مال بسیار است و طعام جنب ای کثیر و جنب ما زند منبر بوده و جیزی باشد

مانند درازه که یوان پروان آرند شهد استاد شود * واقضای زمین عجم تا ادنی
 زمین عرب را در فی زمین عرب تا زمین عجم * قال الکیمی * معترك الطیف فالجنب و سهو
 * و درین لغت کاهی ضم میهم هم می آید * ساعده ابن جویه الهذلی در وصف برآرند
 شهد * شعوره صب اللفی لها السجرب یطفیه * تنبی العقاب کما یلظ المجنب * و مجنب
 نیز چیزی است شبیه شانه بی دندان که طرف اسفل آن باریک می باشد بر داشته شود
 بآن خاک برد و شپارد پیمانه ها * و جنب بالتحریک چیزی مشابه لنکی ستوران و خرد
 لنکی نسبت * گویند جنب البغیر یلوحی کرد و شیر * و سخت تشبه شدن شتران
 تا آنکه شتر آن به یلوی پیوسته گردد * گویند جنب البغیر ای رسید شتر را در
 در یلوی به جنب شد تشنکی * ابن السکیت گفته عرب گفته اند آن یلچید شدن
 است بسبب تشنکی سخت * شاعر گفته * شعر * هاجت به جوع غصص مخصرة * شواذب
 لأحبه الثغوب و المجنب * بعیر جنب یلچید شده بسبب تشنکی * ذوالرمله گفته
 * کانه مستمان الشک او جنب * و جنب نیز کونا قد * قال الشاعر * فتی ما غادر الا قوام
 لا کنس ولا جنب * و کتل گرفتن اسبی همراه اسبی سواری خود پس اگر اسبی سواری
 مانده شود بران سواری نمود * سمعت غماید در حدیث زکوة و سباق است لاجل
 و لا جنب و این جنب در سباق است * و جنب در زکوة آنست که نزول کند
 حامل بر سر حدی که انتهای مواضع اصحاب صدقه باشد و حکم کند که مواشی برای
 اخذ صدقات نزد آن حاضر نموده شود * و بعضی گفته اند آنکه صاحب المال دور
 کرد اند مواشی را از مواضع اخذ صدقات تا حامل در طلب آن مهلت نماید و ابعاد کند
 در طلب آن * جنوب بالفتح هوائی است ضد شمال که می آید از یمین قبله * و بعضی
 گفته اند که می آید از شمال چون در قبله ایستاده شوی و مقام و زید نفس از
 مطلع سهیل است مطلع ثویا نزدیک عرب * جنوب باد نیکی است و شمال باد
 بدی * گویند در حق و دوست وقت اجتماع ریجهها جنوب و در حالت افتراق
 گویند شملت ریجهها * جنائب جمع * جنب البزیم جنوبای متحول شد باد جنوب
 و القوم جنوبا بر صفتی ماضی مجهول ای رسید آنرا باد جنوب * اجنبوا از باب

(۱۷۶۳)

افعال داخل شدند در باد جنوبی هم مجبورون داخل شده گان در باد جنوب
 و همچنین ادب و ادب را اقامه می نمودند و مشه و لون و جنب الرجل الیه
 مانند تصور چنانکه از این الاء و ابی منقول است و ما فند سمح چنانکه از ثلث
 موردی است مضطرب شد سومی آن و جنب امر و شان یقال ما فعلت فی جنب حاجتی
 آنی فی امر و باره کلان از چیزی و بسیاری از آن دو حدیث حدیثیه است کان الله
 قد قطع حرام من المشركین ای بسیاری از آنان و جنب نیز بطنی است از بطون
 عرب و نام تعبیه ایست از تبایل بن یا بطریق ابویت یا بطریق لقب و از ارشاد است
 ابو ظمیان الجنی و جنب ابن عبد الله محلی است از محدثان کوفیه و صفای
 گفته که عرب نجس و جنب و جنب است کثر نام می دهند و کوفین جنب الرجل از اب
 تعین تخمینا و تمیز نکند از در واد و شتران و کوفین ان خود و جنب القوم
 به شد بد منقطع شد شتران و کوفین ان آنان و عام النجیب سال
 از قطاع شهره گفت جهم بن منقذ ذکر می کند در آن مرد در راه شعره لم رأی ابلی
 قلت حلوتها و کل عام علیها عام نجیب و جنب الابن ای بچه فافزائیدند
 شتران و بو که اگر بچه هم میزائیدند البته شتر می شد و ذی حدیث
 حابر بن عرفه است ان الابن جنب قبل العام ای بچه فافزائیدند که شهره میشد
 و جنب بالفتح نام زنی است در آن مراد است و قول کلبی شعره ابابکه
 و ذی خنوب صانه علی و اختا فایم و عیون و جنابا بالفتح و اما و جنابا بالضم
 و القصر بازی است برای کزدگان و جوانب شهره فاند و جنب بالضم و شتر بد
 ناحیه ایست و بصره و حاف شوقی دجله از جهت مایلی قرات و جنبه مانند
 هزه جیری که پرهیز کرده شود از آن و جنبا بالفتح و التشدید شهریت در ساحل
 فارس مقابل حارک از آن است قوم قرامطه و از انست امیر الحسن علی بن عبد الواحد
 الجنابی که زای مهر هاشمی روایت کرده و قلابی راوی از انست چنانکه ذمی
 تصریح کرده و ابن السحر و بنتی علی بن علی بن جعفر الجنابی و غیر آنرا زاده نموده
 و سحابه محبویه ابوی که یان باد جنوب بر زده و جنب کسی و سختی که در پای آب

باشد در آن نیک و مرغوب است * ابو عمیده گفته جنیب آنکه کج کند اسب و در
 دست خود را در برداشتن و نهادن * ابوداؤد گفته * شعر * فی البین اذا مالما اسبها
 * شیخ قایل فی الرجلین جنیب * اصمعی گفته جنیب بچم و هر دو پایمی باشد و نجاء
 در پشت و هر دو دست * جنبة بن طارق مؤذن سجاج است و آن زنی بود که بد عوی
 نموت بود اخته * و عبد الوهاب ابن جنبة استادمیر دنجوی * و جنیب مانند کریم
 قسم جین است از خرما * منه الحدیث یحیی الجمع بالذی هم ثم اتبع به جنیهامیفر و ختنند
 یک صاع تمورا بیک صاع جنیب برای جودت آن پس نهی کرد آن را رسول الله صلی الله
 علیه و آله و سلم تا تشجیه را با آلودگی نشود * اتقی الله الذی لا جنبة له ای لا عدیل له
 * رجل لئن الجناب ای شهنشاه المعاملة * فلان رجب الجناب کنایه است از سخاوت
 مانند خصیب الجناب * و جانب مورد کوتاه قامت و بد شوشت * خلق جانب ای
 قبیح * جنبا بالفتح و الموضعی است در بلاد قمیم * و ابو جناب القصاب
 * و ابو جناب یحیی بن ابی حبه کوفی * و جناب بن نسطاس * و جناب بن مرثد بن
 زید بن هانی * و جناب ابن ابراهیم * و جناب ابن الکثیر شافعی محدثانند مشهور
 * و همچنین جناب بن عازقة بن صخر و غیر آن * و جناب بن مسعود الکلی شاعر
 فارس است * و جناب ابن ابی حمز و بن شیمه نیز شاعرانست * و همچنین جناب
 بن منقذ بن مالک و غیر آن * ابو الجناب الخمری بالفتح و العشدید کنیت عم برادر است
 * و جنیب بر وزن زبیر ابو جهمه انصاری است یا آن بیاء موحد * است چنانکه
 مستغفری زعم نموده * جناب * یا لکسر کوتاه قامت و میجمع الخلقه و سخت * جوب *
 دریلن و پاره شاخین بافتند اجنباب و قطع کردن ردلو کلان و قمیص زن و سپهر مانند
 مجوب بر وزن منجر و حدیف غزوه احد است و ابو طلحة مجوب علی المصطفی
 ای نکه داشت در اچون سپهر * و آتش آن و آن مواد ابو نعیمه است در قول آن
 * شعر * کالجرب ان کی جهوره الضغیر * و نام موردی است و آن جربت بن شهاب
 بن ملک بن معریه بن همدان است * و نام موضعی است * اجاب و اجابة مانند
 اقام و اقامه و جابه و مجوبه در روایت ابن جتی و جیمه یا لکسر جواب مکررند

آنکه الحسن الحبیبه ای حرفش جواب است و مثال اسماء فاطمه حاجه ای بد شبیه
باین حدیث است و در حقه و گفته و کلام اینها و بعد الحروف یعنی غیر آن در محاوره
معمول نشود و اصل این مثل آنست که سهل بن عمر پیری داشت کسی از آن پرسید
این امک می چه قصد داری آن بگوید که از مادر آن سوال کن که کجای رفته است
بن جواب داد و گفت الی السورق تشتری دقیقاً بن سهل چون این جواب
و سوال شنید گفت اسماء سمعاً فاطمه حاجه حاجه و استیجاب بهک معنی است
گویند احباب الله دعاء استیجاب دعاء شاعر گفته شعره رداع دما یاس
یاجیب الی الذی یعلم مستجبه عند ذاک محیب حاجه را جواب عن سواله هر دو
صحیح است و بخوبی بگوید جای بها گرفته در زمین سخت و فراخ در میان خانهها
بایمان آن نوم و فخر آورد و میان در زمین جواب هم اول و تحریر دوم جمع آن
نادار است و در حدیث است معنی صارت المدینه مثل الحریه ای ابو صبیح کردید
و اتفاق مدینه و در حدیث است که کسی از رهول الله سوال کرد و گفت ای اللیل
آجرب جواب داد جرف اللیل انما برای کد ام شب سریع تواند از روی حاجه
چنانکه اطراغ از طاعه و این اثر گفته فیلس آن آنست که از حاجه باشد نه از احباب
زیرا که اسم تقصیل از فصل ثلاثی مزید بنا کرده نمی شود که در چند حرف
که بطریق شد رذ آمد و زمشتری گفته که تقدیر آن از حاجت الله و است لوزن
فعلت نظم عین مانند طالع ای شد و ما مستجاب و چنانکه در فقیر و شد بد گفته اند
گویا از فقر و شد و با هم اشتقاق آنست اگر چه آن مستعمل نیست و نیز احتمال است
که مشتق باشد از جفت الارض ای قطع کردم آفرای برای امضی و انشد است
مرد عورت را پیری محل حاجه باین دانست که این حرف و امثال آن قیاس
است نزد سبیری که نزد آن تقصیل و تعجب از مزید هم می آید چنانکه گفته ام
لغافره و ما اعظام للدرهم و ادلهم للمعروفه و در حدیث است که هر ما سراها
اصبع و احتمال است که از باب اولنا الی یاح لواقم باشد بطریق مجاز و مجرّد
یعنی مزید مستعمل است و جواب احبار طایفه که بقطع بلا در سید باشد

« و فل جاء كم جائئة خير يا صافيت چنانكه از ثعلب مروی است ای طریقه خارقه
 جوهری گفته ای خیری كه قطع زمین كند از شهری بشهری « رجاء المذاری
 اننی است در جائمه بهزه و آن آهوی كه شاخ نوبه آورد « باشد « انجابت
 الناقة دراز كردن خود را بر ای درشیدن استجوبه راستجواب له بیک معنی است
 « و تجارب القوم جواب داد بعضی مرعض را « حیدر آنرا در طبر و استعمال كرده « شعر
 و مما زادنی فافتحت شوقا « غناء حوامتین تجاوبان « تجاوبتا بحسن اعجمی « علی
 غصن من غریب زبان « و در شتوان و اسبان و غیر آنها نیز مستعمل میشود « جاپان نام
 دو موضع است « ابو صخر گفته « بالجائتین فروضة الحزم « و جاپان نام مردی است
 و دهی است از دهات واسطه « و از انجاست ابوالغنائم حیدر بن علی الجاپانی « و شهر است
 در یمن « و تجوب قبيلة ایست از حمیر « و ابن ملجم از ایشان است « تجیب ابن كند بن
 ثور بضم تاء كسر حیم بطن است از بطون عرب « جوهری درین مقام گفته قال ابكعب
 « شعر « الا ان خیر الناس بعد ثلاثة « قتیل التجرى الذی جاء من مضو « و آن از تحریف
 و خطاء اسناد خالی نیست چنانكه در فصل تا از باب الباكذشت و نام دختر ثوبان
 بن سالم است « اجتاب پوشیدن لباس « اجتاب فلان القميص پوشیدن فلان پیراهن را
 و چاه كندن « اجتاب المبر كند چاه را « وجبت القميص اجوبه « و اجنبه « و جوبته
 ای ساختن مراد را كریمان « لمید گفته « و اجتاب اودیة القميص اكما « و ارض
 محبوبه بر صیغه مفعول از باب تفعلیل زمینی كه آنرا از كریان رسید « باشد
 « و جائب العين شیر درند « جواب بفتح و تشدید لقب مالك بن كعب الكلبي است
 « و جربان بالضم قریه ایست از قریات مرو و آن معرب كویان است « جیب « روی
 زشت و كران « و صجیب ما تندی معبر مرد كم حیا « اتاه جالیه او جافیه آمد آنرا علامه
 و آشكارا « و این لغت را نصوص ذكر كرده است و لیست مهمل گذاشته « جیب « و ذلعه اند
 در میان قبله و نابلس یکی را جیب فوقانی كوفند و دیگر را جیب تحتانی « جیب كریمان
 و جیب القميص كریمان پیراهن « بعضی گفته اند كه همین جاست مقام ذكر آن
 زیرا كه عین كامه آن یاست كویند جیب القميص اجنبه و جیبته چنانكه اجوبه

در برقه و در ناهج الحبيب ايم مردامين و صاف دل و حبيب الابرار مدخل زمين
و در حور بن حسين مصرى الحبيب بالفتح و التثنية مدحى است
فصل الحاء *

حور بن

و الحور بن يوزن كوكبا و ادنى فواخ و در كلان و رسم ستور كه كشاد و در بن باشد
مانند كاه و حور بن مطلقا با نام حور بن بخاش است و مرعى است نزد يك بصره
و انور ياد گفته كه حور بن از آبهامى قدومه حافلست است و شاعره گفته و شعره ماهى
الاشريه بالحور بن و تصدى من بعد ما ابرص بنى و در حديث است قال النبى صلى الله
عليه و آله وسلم لسانه لينت شعري آتياك صابحة الجبل الاذيب تخرج حتى تنسها
كلاط الحور بن و ابن الاثير گفته آن منزل است و در ميان مصر و مكه نازل شد
آنرا عايشه فرگاه متوجه شد سرى مصر و در برقه جليل و حور بن نام دختر كلب
بن ويره است و حور بن ياد فاكاهه نوزدك چو بين ياد و ستين و در كلان
و تيز غرار و ضحيه چنانكه در عياض است و صفاي ابن لغت ياد به ماد و حور بن
ذكر كرده و حور بنى محسب عبادت حور بن اناج آن غود و زابن سيد و بران
مقتب شده و صاحب قاموس لهذا افراد و توجه حاب اعنى مهور العين آورده
صاحب مشرف از ردی انصاف تصريح كرده كه مراد آنست كه ابن سيد
احتیاری غود و زابرا كه همزه و قتيكه اول كلمه نمائند حكم نمرود شود با صالت
آن تا ايكنه دليل و زيات آن قائم شود و حاب و بالضم و حباب و حوب بكر
هر دو و رجه و حباب بالضم دوستی و داده احببت فلاناً و آچه مهر محرب
و اين خلاف قياس است و موافق قياس محب است و اين قلیل الاستعمال است
و رجه آچه از باب مراب حباب بالضم و بالكم و كه بر سين قلت آمد است
شاذ است زیرا كه از مخيا ع غمی آيد يعنى يا كمرو مكر كه شريك شود آنرا يفتل
بضم و قتيكه متعدی باشد و تحقيق آنست كه آچه مهر محب و همچنين حمت مهر
محرب هر دو صحيح است و مستعمل ليكن فعل از اول كثير الاستعمال است و مقبول
از ثانی نه آنكه محرب مفعول احب است و شاعر گفته شعره احب ابامردان من

و حاب

اجل عمره و اعلم ان الوقف بالمرأ الرقني ديكري كفته و شغره و والله لولا عمره
 ما حبيته و لا كان ادنى من عيني و مشرق و راحيته و استحبيته بيبك معنى است
 حبيب بر وزن كويم و رحاب بالضم و رحب بالكسر و حمة بالضم محبوب
 و در مونت ناء زيادت كود و شرد و راحباب و حبان و حوب و حمة جمع است
 و حبت بالضم ناد راست يا اسم جمع است و حبتك چيزى كه درست دارى
 آنكه داد و شرد بتو يا آنكه باشد بر اى تو و حبيب بمعنى محبت نيز مى آيد و ابن
 الاعرابى حكایت كرده انا حبيبكم اى محبكم و انشاد نموده و رب حبيب ناصح غير
 محبوب و ابن بى هم بآن تصريح نموده و خماشب جمع حبيبه است و احباء جمع
 حبيب است و رقباس آنست كه جمع آن حباء باشد بر وزن شرفاء ليكن اجتماع
 مثاين و انقيال و مستكروه داشتند و حبيب نام شى و نسيج صناعتي است بلكه زياده ازان
 مانند حبيب بن اسلم الخزرجى حبيب بن اساف حبيب بن الاسود حبيب بن
 اسيد الثقفى حبيب بن بديل بن ورقان بن تيم حبيب بن مروان حبيب بن الحارث
 حبيب بن حياشه حبيب بن خراش الكنظلى حبيب بن حراش البصرى
 حبيب بن خماشه الاوشى حبيب بن ربيعة الثقفى حبيب بن ربيعة السلمى حبيب
 ابن زيد البياضى حبيب بن زيد الانصارى المازنى حبيب بن زين الكندى حبيب
 بن سباع حبيب ابو عبد الله السلمى حبيب بن سبعة حبيب بن سندر حبيب
 بن ضحاك الكهكى حبيب بن ابو ضره حبيب بن عمرو القضاعى حبيب
 ابن عمرو الثقفى حبيب ابن عمرو الحظمى حبيب العنبرى حبيب بن
 فديك السلطاني حبيب الفهوى حبيب بن مكنف العابدى حبيب بن
 مكنف عموى حبيب بن ابى مرثه حبيب ابن مروان المازنى حبيب
 بن مسلمة القرشى الفهوى حبيب بن مسلمة اخو ربيعة حبيب بن راسب
 ابو جهمه حبيب ابن ابى اليسر الانصارى و نام بسيارى از محدثين است
 و بتصغير و ثقیل حبيب بن حبيب برادر حمزه زيات و حبيب بن حجر بصرى
 رازى ثابت و حبيب بن على رازى زهرى محدثانند و فايد و آنكه در نسخ

قامر من حبیب بن حنیف ابو حوز و واقع شده و در صواب حبیب است بجای
حنیف و ابو حنای از چنانکه از کلام ذهی و ابن السجورین یافت و سیده
و در صواب حبیب مصقور و تثقیل درین ثلثه مذکور و غیر نمی توان شد که ابن حجر
حبیب بن مهد بن عبد العزیز الثانی شیخ اسماعیلی و حبیب ابن کعب بن یشر
و حبیب بن تمیم المجاشعی شاعر و غیر ایشان و از یاده کرده است و حبیب بن
النعمان یوسفه تصغیر بدون تثقیل نام تابعی است و آن غیر ابن النعمان اسدی
است که از قبیله خزیم است و اصحی گفته قول عرب و حب یفلان یعنی ما احبه
الی است ای کدام چیز محرب گردانید آفرایسوی من و قرا گفته که اصل آن حب
یفلان بضم یاست بعد از آن ساکن گردانیده اذ غام نمود و شد چنانکه ابن السکیت
گفته و قول ساعده شعوره فحورث غضرب و حب من یحبب و عدت و اذ و ان
و لیک تشعب که اصل آن حب بود صمه با و انقل کرده و با داد و زربا را در اذ غام
نمودند و حببت الیه مانند کرم ای دوست آن شدم و این را در کلام عرب نظیر نیست
بجز در حرف شروت ای شریز شدم و لببت ای لبیب شدم و و حب الی امر حب
دوان فعل ماضی است غیر منصرف و اصل آن حب یزید حب فراء و اذ اقل
آنست و آن اسم مهم است از اسماء اشارات هود و با هم آمیخته بمترانه اسم واحد
گردید که رفع کند مابعد و از موضع آن رفع است یا بعد از امر و غیر آنست
و جایز نیست که بدل گردانیده شود از اذ و یا که میگوئی حب الی المرأة را گردان
می بود حب الی المرأة می گفتند و شاعر گفته و حب الی نكحات من بکائبة
و بعضی گویند که ذالزم شده است حب را و آن بمترانه مثل جاری شده که تغییر
یادیر نشده حب الی ذالشیخ حباب و همچنین حبه الی ای گردانید مواظوریکه
دوست می دارم آن چیز را و حبابك ان فعل کنایه ای نهایت محبت و رغبت
گرفتن تو آنکه کئی الیچنین و القوم تحابوا ای دوست داشت بعض ایشان بعض را
و تحبب اظهار دوستی کردن و تحبب فلان ای ظاهر گردانید حب را و محاببه
مصداقت و راستی در دوستی و فلان تحاب فلان ای صادقانه و محابب با هم دوستی نمودن

همه آنها بایان ای با هم دوستی دارند * و حبیب بر صیغه تصغیر * و حبیب مانند که است
 * و حبیب مانند سقینه * و حبیب بر وزن جهینه * و حبیب بر وزن صحابه * و حبیب
 بر وزن صحاب * و حبیب مانند عقاب * و حبیب بالفتح * و حبیب نامهای مودمان
 میباشد * و حبیب بالفتح وادی است در یمن * و حبیب بن منقذ نام صحابی است
 * و حبیب بن ذوال السلمی * و حبیب بن راسع بن حبان و سلمه بن حبان محدثان اند
 * و حبیب با کسر نام محله ایست در نیشابور * و حبیب بن الحکم السلمی و حبیب
 بن نوح الصدائی یا آن بفتح است * و حبیب بن قیس یا آن بیاء تحت ثانیه * و حبیب بن
 حبان ابو عقیل الانصاری صحابه رسول اند * و حبیب بن موسی * و حبیب بن عطیه
 * و حبیب بن علی الغنوی * و حبیب بن الیسار محدثانند * و حبیب بالضم ابن محمود
 بغدادی * و حبیب بن حبان بن بکر زاریانند * و حبیب * و محبوبه * و محبوبه بر وزن
 معظمه * و حبیب نام مدینه رسول صلی الله علیه و آله و سلم است که آنحضرت
 را صاحب آن دوست میداشتند آنرا * و محبوب بر وزن مصدر ثانی مود است
 * احب الیه و احبا با تشبیه بخدا از آن برخاست * و جوری گفته احباب در شتران
 مانند جران است در اسپان شاعر گفته * ضوب یعیبر السوء اذا احبا * یا رسید ادا
 شکستگی یا بیماری پس نکل است جای خود را تا آنکه صبح کشت یا جان داد
 * ثعلب گفته شتر دمانده را محب گویند و انشاد کرده * شعر * حبت نساء العالمین
 بالسنب * فین بعد کلین کالمحب * و بعضی گفته احباب به شدن از هر مرض
 * احب فلان به شد از بیماری که داشت * ابن شهید * تصویر کرده که احباب
 باین معنی در انسان مستعمل نیست بلکه مختص بشتران است * احب الزرع در
 زراعت دانه افتاد و لایق خورش کشت * و استحبت کوش الماء ای نگاه داشت آب را
 و تادیر تشنه ماند * گویند این همیشه مکر نزد یک التقاء طرف و جبهه و طالع شدن
 سهیل همراه آن فرد و حبه واحد حب است جمع حبیب و حبیب * و حبیب بالضم مانند
 عمر و عمران و آن قلیل است * و حبه بالضم محبت یقال نعم و حبه و کرامه * و خسته انکور
 و تخفیف هم آمده و با کسر تخفیهای ترها و کلهها * و بعضی گفته روئید کسی است و گیاه

بخرد و نزد بعضی دانه های مختلفه از هر حیوانی که بایستی بایستی بایستی بایستی
 و واحد آن حبه است بالفتح چنانکه کسای که کرده یا آن تشبه های انجیری که فی سحر
 نزدیکه و آنچه به تخم انسانند بید اشرد پس آن بالفتح است و چیز خشک شکسته و در هم
 افتاده چنانکه امروز یاد گفته با تیره خشک چنانکه غیر آن تصور می نمود و حبه
 القلب سوزنده دل یا حاح دل یا تیره آن و آن چیزی است سیاه در دل و يقال
 اما انت فلانة حبة قلبی ای آن زن تو رفتی که در مرا شعره در ممت غفله غسبه
 عن شامه و فاصت حبه قلبها و طحالها و حبه نام زنی از عرب که مطر و حی
 بر او عاشق شده بود پی بود که افسون میکرد مردمان را بطریقیکه تعلیم میکرد آبرو
 مطر را الحی چنانکه ذکر کرده است این حی و شعر آن کسائی انشاد کرده
 شعره اخیبتی ساء من کأ سره و کأ و کأ من یحب اذا کأ و لولان مطر را حبه
 اسلمها لمزع القدی لم یسوانی قد اكلها و حباب الماء و الرمل معظم آب و ریکه طریقه
 گفته شعره یشق حباب الماء حیز و مایها و کأ قسم الرب العائل نالین منه حدیث
 علی علیه السلام طرت نعمان و فرت لعمایای معطها و فی حین حباب الماء لفتحتین
 و حباب الماء مانع من بعضی گفته موج آب که متلاطم باشد و راجع می گفته
 نقوش آب و حطای موج یا چیزی که بر روی آب افتد مانند شیشه ها یا جبار چوب
 که میسازند تا نهد شود لوان سوری و دو دسته و کرامه چیزی که آن پوشید سورا
 و از آن است حمار کرامه چنانکه صاحب قاموس بدان تصور می نمود و حباب سحر
 یا سحر کلان ای خم آب و جمع احباب و حبه و حباب و حباب یا لکس و کوشواره
 و کدانه چنانکه در لسان است و در بعضی مطلق کوشواره چنانکه این در بد
 گفته و ازین معنی حباب یا لکس و بزر آمد و حباب یا لکس مار و نام قلبیه است
 از بنی سابع و نام ابی و و انصاری است و جمع حبابه لب که نام دانه آبی است سیاه
 رنگ و نیز نام شیطان است و حفری گفته وجه تصحیه آنکه مار را هم شیطان گویند و این
 الاثر گفته آن نام شیطان است و اطلاق کرده شود و مار و نیز چنانکه مار را شیطان گویند پس آن
 هر دو مشترک اند در میان خود و بعضی گفته که حباب نام ماری خاص است و ام حباب

کنیت دنیا است * و حباب بر وزن صحاب نام مردی است و شبنم * ذو حنایت
صفت اهل جنت است یصیر مقامهم ال رشح مثل حباب المسک بطریق تشبیه و مجاز
واقع است و اضافت یسوی آن برای اثبات بوی عریض است آنرا * ابن الاثیر
گفته جایز است که تشبیه بحباب آید باشد * حباب یا کنسور با هم درستی کردن
* تحبب درستی شدن تحبب الیه دوست شد یسوی آن * و اول سوراخی گویند
تحبب الحمار ای ممتلی شد از آب * يقال شرب فلان حتی تحبب ای خورد آب را
تا آنکه شد شکم آن مانند خم آب * و حبابه النسوی یا لضم شاعری است مشهور
از زردان عرب بود * بد آنکه حافظ ابن حجر این لفظ را بحجیم تحقیق نموده است
و حبابه و البیه و أم حبابه بالفتح نام در زنی است از تابعیات مشهوره اول
از امیرالمومنین علی ابن طالب علیه السلام روایت نموده و ثانیة از عایشه
و مقاتل بن حسان که بوا در آنست از ان روایت کرد * و حبانة زنی است
استاذ ابی سلمة تهود کنی * و ابوالقاسم عبد الله بن حبانة از سماعت کشندگان
بغوی است * و حبانة یتمشدید از اسمای زنان است * و ححب نام آبی است
برای ابی جعد و جاری شدن آب مانند ححب * و ححبیه ضعیف شدن و روان
کردن شراب و مشتعل کردن آتش و خربزه شامی که اهل عراق آنرا قی گویند
براء مهمله و فوس فندی گویند * و در حباب است که بعضی آنرا جوح گویند
بفتح جیم * و ححب جمع آنست و در محکم است ححب نوری از خربزه دلفش
اهل چین * ححب نام صحابی است و ححب ابن ابی الحباب بر او می است
از جعفر بن یزیدان روایت نموده چنانکه بن حبان آنرا در ثقات ذکر کرده *
و ححب نیز مردی کوتاه قامت و زشت شکل و بد خلق و نام سیف عمرو
بن الخطی است و مرد لا غرورین یا شتر همچنین مانند ححب و ححبی *
و ححب بن الحباب البصری تابعی است مشهور * و حباب بن المقدربن
الحجوج بالضم * و حباب بن قیطی * و بعضی آنرا بحجیم خوانده * و حباب بن زید
بن تیمم الارسی صحابی است * و حباب بن جروین عمرو و الانصاری * و حباب بن جیم

(۱۸۶)

و صاحب بن عبیر و صاحب بن عبد الله بن ابی سلو و غیر ایشان صاحبان نیزه
و محتجب بالکرم مردید خدا و جنت بها حمله آورد م شتر لاغور راه حساب
شتران نمک و تیر و فتاو و کودکان خود از مردمان و بچه های شتران حرم حساب
است فسد لی گفته شعره و کجی اذا ما الليل حن . جل المقرنه الحما حب
و نام شهر یست و صاحب بالظ کرمک شب تاب که اقرباع گیرند و این سخن
مشهور است و ابو طالب گفته صاحب طافری است در از تر از د باسد رد و
طیران کند در میان مغرب و عشا گروا اشاره آتش است و از فری گفته این معروف
است و نار الحما حب از الحما است و بعضی گفته نار الحما حب آتشی که بسبب
تصادم در و منک ذوق و پدید آمده و نزد بعضی صاحب نام مردی است از قبيله
مخارب کمال تحویل بود که بسبب خوف میهمانان آتش نیک نمی افروخت هیزم
باریک را آتش میداد تا دید و نشود پس مثل زده شد بآن درستی حتی که آتش را
که تصادم و پهای اسپان پدید آمد و نیز نار الحما حب گویند و نافه در ذکوس و
گفته و یوقدن بالفتح نار الحما حب و کلینی گفته صاحب از بخلا و عرسا است
در دشن نمیکرد آتش را در شب و اگر روشن میکرد از آفتاب آن مانع شدی پس
هر آتش غیر نافع و نار الحما حب گویند مانند آتش دهبای اسپان و ز مشهوری گفته
از امثال عرب است و فلان یفیض الی کرم صاحب لایق و الا نار الحما حب در محل
نکند و در عین دفع زده و میسرده و اگر نار ابی الحما حب نیز گویند که یک گفته
شعره یزی الراؤن کالشقرا ت منها کما را ابی الحما حب و الظمینا و ز غم
ابن الا عربی آتس که صاحب و ابو صاحب شنباخته نمیشود و از عرب
مسجوع نشسته لعل بعضی گفته که آن مشتق است از حیمه یعنی صند
درستی و جوهری گفته و اکثر این نار الحما حب نیز گویند کعبی گفته شعره
ما بال سهی یوقد الحما حما قد کنت ارجو ان یکون صائبا و ام حما حب بالهم
دابه ایست که چونک مانند ملخ و زده و احوالقب شخصی است و حنه حضراء و شم که آنرا
در فارسی خنیک گویند و حنه سرداء و شونیز و حنه پاره از چیزی و زنی است

معروف در ترک حبس ملک مدکور و خرافه شدن و حبه ابن بعلبک بن الحجاج صحابی است
و بعضی گفته که زام آن حبه نیست بلکه عمرو است و آن از مولفه القلوب
و همچنین حبه بن حابس التیمی نیز صحابی است و عاصم گفته که آن بباء موحد است
و بعضی گفته آن بباء مثناة تحتانیة است و آن نزد ذهی صحیح است و حسب
بالفتح قلعة ایست در فواصی سبا و کوفی است و حضور موت و حب المزن و حب الغمام
و حب القوتکوک و در حدیث صحت رسول است و یفترعن مثل حب الغمام و تشبیه
دادند آن شریف را به تکرک در صفای و بریق و سفیدی و گویند سهم حاب و قتیکه
کرد کاغذ نشانه افتد و حواب جمع آنست و حب الرجل ایستاده شد و حب بالضم
هلاک کرده شد و حب بالفتح لقب احمد بن اسد المتوکلی البخی است در سنه سه صد
بوده چنانکه ابن حبیرو ذهی بدان تصریح نموده اند و ابن ندیم ذکور کرده که
احمد بن الحسین السمرقندی پدر و حبه ملقب است یکی حب بجای مهاله و باء
مرحد و مشدده دوم خفت بخاء معجمه و تاء مثناة فوقانیة و حب بالتحرک
و حب مانند غیب با هم شدن دندان و چیزی که جاری باشد بران از آب مانند
پاره های شیشه از هر چه گفته حب انیم آنکه از سفیدی آب دهن بودند آن مانند
حب افتد و حب بالضم و تشدید و القصر نام زن است و هدیه بن الحشوم گفته و شعرو
فما وجدت و جری بها ام واحد و لا و جلی یا ابن ام کلاب و در مثل است اسبق
من حی و نام موضعی است و ام محبوب کنیت ما را است و حبه بضم ضیغه تصغیر
نام قریه در یمنه و ابراهیم بن حبه و ابن عمر بن حبه محدث اند و حبه بضم ضیغه
و تخفیف موضعی است از نواصی بطیحه و حبه بن ابی حبه که راوی است از عاصم
بن خمره و حبه بن مسلم صاحب ابن مسعود و حبه بن حویر العوی و حبه بن
سلمه التابعی و ابر حبه بدوی و بعضی آنرا بنون خوانند و بعضی بباء مثناة تحتانیة
لیکن صحیح اول است چنانکه ذهی گفته و ابو حبه بن غزوة الخزرجی و عبد السلام
بن احمد بن حبه تنلی و عبد الوهاب بن هبة الله بن ابی حبه محدثانند و حبه بالکسر
نام جهاتی است از ایشان است و مقرب بن حبه که راوی است از امام احمد بن حنبل

قال رابعه تصاف لم يل التري ذكره الصوري وكره يمد امرأة محبة ما نند امرأه
 محبة وحب از باب تقابل نام درست داشتن محبة دوستي و استحباب تبهك داشتن
 چيزي و استحبة عليه اختيار كرد آقواوران ومنه قوله تعالى يا مستحرم العبي على الهدي
 احباب ما تندا اصحاب موعظي است در ديوارني سليم چنانكه در عباي است و ربا قوت
 تصحيح عوده كه نام بلد است و حثريه بالفتح والتشديد لقب عهد بن اسحق رازي نام
 حد حافظ ابني نصر و آن حسن بن محمد بن ابراهيم بن احمد بن علي بن حثريه و نازني است
 و حبابه نوروزن صاحب نام جماعتي است از ايشان است ابن صالح واسطلي كه شيخ
 طبراني است و رابو بكر احمد بن ابراهيم بن حباب الحبابي الحواري زمي كه شيخ
 يرقاني است مجتهدانند مشهوره حبابيه نام در قرية است در مصر چنانكه صفاتي
 در تكملة ذكر جموعة و در مجكم و عباي نيس و و بطمان حبش شهر يست در شام و
 حله بالضم محبوره حثف مانند مزد جمع آن و حثوبه نوروزن حثوف مرد كوثاء
 قاسم و حثوره مانند در حوجه كدر شدن آب و آ مبحث آن ناكل و حثوب الماء
 اي كدر شدن حثوبه البير كدر شدن آساجه و باكل آ مبحث و حثوره بالكسر لغتي است
 در حثومه بيم مقام بار آن نام دايرو ايسست در وسط بالاي انسان چنانكه
 در تكملة است و حثوبه نوروزن برقع نام كياهي كه در زمين نرم رويده و نفسي
 گفته كه آن چي رويين مكر در زمين مسكت و آن سياه و نك با شد و شكوفه آن سفيد
 و حثوبه نيز آب غلبه طور چرك و سرمه يي كه در قه ديك باقي ماند و حثف بالكسر
 در موضعي لغات دودي در غن زرد و روغن سياه را كويند چنانكه در عباي است
 و حثف بالسكر و حجاب بالكسر پنهان كردن و امرأه محبوره پوشيده و پروده نشين
 و همچنين محبته از باب تفصيل و احتساب و تحسب و پروده شد و حكمة مذم كرد
 آنرا از رآمدن و حاجب در بان و حكمة لغتي است و حجاب مانند طلبا جمع آن
 و حجاب بالكسر و راني و حجاب بالكسر پرد و حجب بصقبن جمع آن مانند كتف
 و كتاب و رغبه آن در جمع نيامده و منقطع سنگستان و آنچه بهم برآمده باشد از ريك
 و دراز شده باشد مانند تود و آنچه مرتفع و بلند باشد از كوه و حجاب الشمس صرا افتاب

و حثوبه

و حثوبه

و حثف

و حجب

«غفیری گفته شعر» اذ اما غصبتنا عصبه مضروبة «فتمکننا حجاب الشمس ارمطرت دما»
یا کوشه آن مانند حاجب الشمس «حواجب جمع آن» شاعر گفته شعر «تراءت لنا
کالشمس تحت غمامة» ایداً حاجب منها وضعت بحاجب «از غری گفته حاجب الشمس
قرنها و آن ناحیه ایست از قرص آن وقتیکه ابتدا کند در طلوع» و همچنین
حاجب القمر «حجاب افق و نیز گویند» ومنه الحدیث «حین توارت یا لحجاب ای وقتیکه
غایب شد در افق و هر جنزی که حائل باشد در میان دو چیز قوله تعالی و من بیننا و بینک
حجاب ای حاجز فی الملة و اولین» و هر مانع حاجب است و منته الاخرة بحجرون
الام عن الثالث «و حقیقت آن جسمی است حائل در میان جسمین و اکثر مجاز در معانی
هم مستعمل میشود چنانچه گویند العجز حجاب بین الانسان و مراحله و المعصية حجاب
بین العبد و ربه» و نیز کوشی تنگ پوشیده در میان دو پهلوی که خایل باشد ما بین خلق
و جبروت «و نام گوهی است نزدیک کوه قاف و منته قوله تعالی حتی توارت یا لحجاب
چنانکه بعضی بدان تفسیر نمود» و حجاب نیز مودن در حالت شوك «در حدیث
ابی ذر است ان الله يغفر للعباد ما لم يقع الحجاب قبل یارسول الله ما الحجاب قال
ان تموت النفس و هی مشرکه» و حجب بفتح حین جای جاری شدن خون» و حجب
مانند کتف پشته» و حاجبان در استخوان در چشم بامرو و کوشش» و بعضی گفته
مرویج که بالای استخوان روید و آنرا ابرو گویند «حواجب جمع آنست» و کاهی
کسره را اشباع نمود «حواجب بمانیز خوانند» و کناره هر چیزی من الاصل معی ان
امراً قد صفت الی رجل خبره اذ قرصه فجعل یاسکل من وسطها فقال کل من حواجبها
ای از کناره های آن «حاجب الشمس ناحیه آفتاب» و حاجب الفیل بالاضافه نام
شاعر است «و حاجب بن یزید الانصاری» و حاجب بن زید بن تیم بن اُمیة الانصاری
و مطارد بن حاجب بن زرارۃ التمیمی صحابه رسول اند «محجوب نابینا و الحاجبین قائل
فارسی است و آنرا ذوالحواجب نیز می گویند چنانکه از تکمله و غیر آن ثابت میشود
«حجبتان در کناره سوزین که مشرف باشد بر ته کا» و بعضی گفته در طرف استخوان
بالای ران که مشرف باشد بر مراق شکم از جانب راست و چپ» و حجة القوس النجی

مشرف باشد و پوست شکم آن از هود و سوزین و حجب بر زن کریم نام موسی است
 و احتجب فلانای در آن کرد انبم آنرا و گویند احتجب المرأة یوم ای در
 بوده بین زن از یکتا روز و قتیکه بگذرد یک روز و از سال نهم که سال بلوغ و پخته نشینی
 است یا آنکه زن حامله را گویند و قتیکه یکروز و از ماه نهم بگذرد و حجب بعد از آن تسک
 شده و جوبی را که بالایی عجب اعلی باشد نیز حاجب گویند چنانکه در تلبیس از هری است
 و الحدیب یا التجویک یرون آمدن پیش و فرو رفتن سینه و شکم گویند حدیب فلان
 مانند روح را حدیبی مانند احم و از حدیبی را حدیبی ای که زه شبش شده و حدیبی الله
 که زه شبش که دانند آنرا حدیبی اهر حدیبی حدیبی نیز در و رایت میسر به آمد
 مرد کوز و پشت و حدیبی مونس و جمع حدیبی مانند احم و حدیبی حدیبی و حدیبی
 حدیبی و در حدیبی قتیله که ثبت لها ابنة حدیبی و حدیبی نیز فرود آمدن در زمین
 نشیب و حدیبی المروج بیست شد مروج دریا و حدیبی المومل فرود آمدن در یک زمین
 در ست و یکنه و در حدیبی با جرج و با جرج و هم من کل حدیبی یکنه ای و یکنه و یکنه
 من غلیظ الارض و یکنه حدیبی جمع آن و از اینجا است بیست و قصید و کعب بن زهیر
 شعور یوم ما یظن حدیبی الارض ترفعا بمن اللوامع تخلیط و توتول و حدیبی با و محبت
 و شد و آله حدیبی و حنا زه و آن معمول است شعور یکنه این قصید و شعور
 کل اثنی و ان طانت سلامته و یوما علی آله حدیبی و بعضی گفته مواحد آن
 از آله حالت است و از حدیبی سخت تر شد و حدیبی نیز ثلاث طم آب در جاری شدن
 و حدیبی الماء انجیه موقوف باشد از امواج آن و حدیبی لغین بر حرکت ماه و حدیبی السیل
 باشد در سلاطین و نیز نشانی که در بیست باشد و نام گیاهی است بعضی گفته که آن
 گیاهی است که آنرا نصی گویند در لغت کلبی چنانکه در عباب است و گویند آن
 یک گیاه است ماد امیکه سبز باشد نصی گویند و در قتیله سفید شود و طریقه نامند
 و بعد از خشک شدن آنرا احل خراغند و از حدیبی و مینی که این گیاه در آن بسیار
 باشد و آنچه بوزد از گیاهی که آنرا مچی گویند پس زرد و زرد شود و حدیبی الشاء
 سردی موسم سرما گویند سنه حدیبی ای شدیدن البرد و حدیبی ابی المومل در آن

شدن و یک حد به الا موز کازهای دشوار حد باء واجب آن «احد سار کنی است
 پوشیده در استخوان دست و نام کوهی است در مکه برای قبیلۀ بنی قریظه «واحده سیاق
 سختی و شدت «واحده سیاق بصریۀ تصغیر کوهی است در روم «وحد آب بر وزن
 قطام سال خشکی و قحط و نیز نام مرضی است مثنی است در گاهی معرباً هم آمده
 و حد آب ما قبل کتاب مرضی است در حورن بنی بروج «یوم الحد آب بر وزن است
 منسوب بآن و حد آب نیز نام کوهی است در سواته «وحد و بیه به تصغیر و تخفیف
 و اکثر اهل حدیب پیشین پدرم خوانندۀ اهل چاهی است در یس مکه بر راه جد ه نیک
 مرحله راه از آن از طرف مدینه و نام نهادند بدان دمی که آن چاه اندران است
 یا بدر خنی که حدباء نام داشت «در مصباح است که اهل خیبر از آنرا تخفیف
 خوانند «وحد بن یحیی گفته که غیر تخفیف جایز نیست «و آن از شافعی نیز
 منقول است «سهلی گفته تخفیف مشهور است نزد اهل عرب است «و یحیاس
 گفته هوال کردم من بعد که ملاقات کردم از ثقات اهل عرب است پس اختلاف
 نکرد کسی در تخفیف آن «لهلوا بعضی تصریح غوره که تشبیه از قصه و هوید
 غیر مخرج است «و ترجمه کرده شده است یا بنظر رکه به تشبیه نمیدانند مگر
 در منسوب به ما نند اسکنند ریه که منسوب است یا سکنند و حد یبیه تشبیه و آن
 معقول نیست و نشود پس در غیر نسبت اگر نسبت قلیل دریا وجود فلت موقوف
 بر شمع است «و قیاس حد یبیه آنست که اصل آن حد یا باشد یا لب الحاق پس
 هرگاه تصغیر کرده شد الف با مبدل که آورده در حد یبیه به تصغیر و در نام آبی است
 برای بنی حد یبیه «تحدیب المرحل بالشیع متعلق شد بآن و لازم گرفت آن نوا «متحدیب
 اینچنین مرد «تحدیب علیه عطف است غویران «در حد یبیه علی علیه السلام است
 و احد بهم علی اناسه این ای اعظمهم و اشقیهم «تحدیب المرأة علی الولد کنایه است
 از شوهر نکردن «وحد سبیا لکسوما نین تحدیب است در هر دو معنی «حد یبیه که
 ظاهر و مبتشر شد میباشد سوزن های آن و استخوان پشیم آن به سبب شدت لاغری بر آنرا
 حد بار بر او مماله نیز گویند «حد یبیه نام بازی است برای نبط که نام قومی است

که در سکهستان میان دو عراق مسکن دارند. این سالنم این را رد و شعور و این
 رافع الفزاری گفته: «شعر حدیثی حدیثی یا صیمان و آن ننی فزاری بن ذبیان»
 قد طرقت ناقتهم فاندان و عامه درین لفظ مکان باء اولی نون و مکان ما و ثانیه
 لام خوانند و آن خطابت چاکله و صباب مصرح است و حرب در آن موقت است
 که یزند و قست الحرب وینهم و نیزه است الحرب علی ساق و قتیکه شد بد
 شده و محدود و این الاعرابی گفته که کلمی مذکر هم می آید چنانکه درین شعره
 و هذا الحرب فاعثاته مرحم حرب یلتطی حراة و این سید گفته که ثانیت آن
 اعرف است و تدکیر یارده و تازیکن آنکه یعنی قتال گرفته شده و حلیل از حرب
 روایت کرده که تغییر آن حرب است لکن شاه و قیاس آنکه حربه بها می برد ترک
 نمود و شد تا که ملتش بشود و تغییر حربه و ماژنی در حقه آن گفته که در اصل مصدر است
 و حرب جمع آنست و داء الحرب شهرهای مشوکلانی که در میان ما و آنان صلح نمائند
 و شاید که اصطلاح شوخی و مختار و اسلامی باشد و حربه دشمن جنگ کشنده و کریزند
 انا حرب لهن حاربنی تدکیر و ثانیت و جمع را افراد در آن بواسطه کریزند امر و
 حرب از قوم حرب و بعضی گفته حرب جمع حارص است و بدل محسوب و محرواب
 مرد ذلی و سخت جنگ از صیغ معالغه است و در حدیث علی است علیه السلام
 فابعت علیهم رجلا محروبا معروفا بالحرب عارفا بها و این همان گفته ما را است محروبا
 مثل علی علیه السلام و قوم محروبه مردمان جنگ آورنده و حارب فلان فلان محاربه
 و حروبا و محارب القوم را حروبا نام جنگ کردند و حربه نیزه و حاربنا لکسر
 جمع مانند کلامه و کلاب و این الاعرابی گفته حربه ذوات نام و صاعده و غی شد و حربه نیز
 فساد دین کریزند و حدیث است المحروب من حرب دینه و حرب نام موضعی است
 در بلاد هذیل یا در شام و نام و زجیعه است و حروبا جمع مانند جفنه و حففات
 و حروبا نش سکون را نیز آمده لیکن بطریق قلت و ندرت چنانکه در الریه
 در قصات گفته حربه یا لکسر هیأت جنگ و حربه یا حربه و ما نند طلب
 یطلب طلبا سلب کرد مال آنرا و یکس است آنرا بی چیز می و قد حارب ما له

ای مساریب شد مال آن * محروب و حویب کسی که مال او کشیده شود * و حربی
مانند قبلی و حویب مانندی علماء جمع * حویبه الرجل مانند کرمه مال او که کشیده
شده است یا مال او که بآن زندگانی نماید * حَوْبٌ بِالْتَحْرِیْکِ بغارت بردن مال
* و منه قولهم واریلاه و راحریاه * و بر ای همین گفته شده که آن مشتق است
از حَوْبَةٍ بمعنی سلمه * تغلب گفته هرگاهیکه حرب ابن اُمیه وفات یافت گفتند
را حریاه بالسکون بعد از آن نقل کردند و سپس گفتند و احریاه * بالتسویء
این شده گفته این توجیه خوش نمی آید مرا * حرب الرجل دیوانه شد از غصه
و سخت غضب نمود * حوب یکسر زاء مرد دیوانه و غصه ناک منه اسد حوب
و شجاع حرب * و قوم حربی در حدیث علی علیه السلام است آنکه کتب الی ابن
عباس لما رأیت العن قد حوب ای غضب * و حویب در غضب آوردن *
در حدیث ابن زبیر وقتیکه اهل شام کعبه را حوختند یزید آن تحریم و دوران
چیم و همزه هم مردی است * و نیز در حدیث است ان الله قال لموسی اولیائی الذین
اذا استخالت محارمی غضبوا کما یغضب النمر اذا حوب * حوب بفتح حین در لغت
مانند طلع را اگر بیند * حویه راخذ آن * ا حوب النخل بار آورد درخت خرما
* تحریب خوراندن کسی را بار خرما که اول ظهور نمود * باشد * حرب و لا نا
تحریم ای خوراندن آنرا طلع خرما و نیز کردن حویب السنان نیز کردن نوک نیزه را
* حربه بالضم ترقی است مانند جوال و غوا * و بعضی گویند توشه دان کله بان
* محراب در پیچ که بالای بام باشد * و منه فخرج علی قومه من المحراب عند البعض
* و در حدیث * قراء کفقه محاریب صد و در مجالس و بزرگ توین مواضع خانه
و بلند ترین آنها * در حدیث است آنکه بعض عورت بن مسعود قومه با لطائف فاتاهم
و دخل محراباً له فاعترف علیهم عند الفجر ثم اذن للصلاة * در حدیث است آنکه کان
یکوه المحاریب ای دوست نمیداشت نشستن صد و در مجالس و بلند شدن بر مردمان
* و مقام امام در مسجد و آن محراب مسجد است * محاریب بنی اسرائیل مساجد
ایشان که می نشستند در آنها و مجتمع می شدند برای نماز * و منه فخرج علی قومه

(۱۹۴)

من الجواب ای من المسجد و محراب و حای که بادشا در آن تها نشیند
 این دو رشود از مردمان و آنرا نشه نشین گویند و صاحب الین گفته شعوریه محراب
 اذ احبها لم القا حتی اوتقی مسلما صفائی گفته و منه محراب غمدان بالین و
 و بعضی گفته محراب و زو کتری میمالین یا دشا همان و ابو صید و محراب مقدم
 میمالین و شرف آنها گفته و محراب نیز بیشه شیران و گردن چهار پایه و حربا و نا کسور
 میخ زره و نوزد بعضی سر میخ در حلقه زره و حوری گفته الحربا و مسامیر الدرع
 و و اب آنکه صیغه جمع نیز رودی چه حربا و مقدوست و حوابی جمع آنست لیل الین
 نری بران معقب عموذ شاید که حربا و در کلام آن محمول بود کنس که اکثر در حکم
 جمع می باشد و پشت یا کوشش آن مایتری میزد پشت و حربا و نیز فو ام حنین
 که داده ایست مشهور یا حان و رکد بکراست مانند عطا به بد و در سری آفتاب دارد
 و سرش بکرمی آن رفکار نک میکرده گویند کن حرد را از تان آفتاب سر خود بکافدار
 و حربا و مونس آن و حوابی جمع و ارض محربه زمینیه که در آن حربا و بسیار باشد
 و حربا و نیز زمین درشت چنانکه ثعلب حکایت نموده و ابن سید گفته حربا و نواد
 معجمه برین معنی معروف است و احتمال است که فرد و نعت و نعت معنی اتفاق داشته باشند
 و حربی مانند سکری نام و ریه ایست و شهر و است از اهوال نغد ادورد و مرحله از ان
 و حربه نام محله ایست از محلات غربیه نغداد و نفا کرد و بود حرب بن عبد الله
 الحسبی معروف ابن رویدی لشکر کش منصور عباسی و در حش بن حرب صحابی است
 از حشیمان مکه قتل کود حرم هم نبی راد و جاهلیت و صلیحه کذاب راد و اسلام
 و در بخاری و ابود اود است کان یقول و حوان یکون فذل و بعد و و حرب بن
 الحارث تابعی است و همچنین حرب بن جعد نیز تابعی است از انس بن مالک
 و رایت کرد و و علی بن احمد و معاریه اولاد حرب اند و حرب بن عبد الله
 عبد الله ثقی و حرب بن قیس یا ابن قیس صیه و محارق الهیالی و حرب بن خالد
 و حرب بن الحسین الطحان و حرب بن شداد المشکری ابو الخطاب المصري
 و حرب بن شریح و حرب بن زفر و حرب بن یعلی بن مهران و حرب بن هلال

* و حرب بن ابی العالیة ابو معاذ البصری * و حرب بن صبیح بن میمون الاصغر
 ابو عبد الرحمن صاحب الاعمیة * و حرب بن میمون الاکبر ابو الخطاب الانصاری
 محمد ثانی و ازینجا مندرج شد آنکه بخاری و مسلم و رد و آخرین را واحد کودانید و ازین
 جنگا نکه حافظ ابن حجر و غیر آن تصریح نموده و نام نهادن بخزب مکرده است
 در شرح که در حدیث است هموار لادکم اسماء الانبیاء و احسن الاسماء عبد الله
 و عبد الرحمن و اصدقاها حارث و همام و اقصاها حرب و مرثد شاید این قبیله و گراشت
 بجبهت معنی جنگ و تلخی باشد * حارب نام موضعی است در شام از اعمال
 بحوران چنانکه در عباب است * احریتة و همامی که در م و ا و ا و د شین
 که غنیمت کند آنرا * و احرب الحرب بر آنکه ختم من جنگ را * و حارب
 و رغلا نیدن و تیز گردانیدن * حربی فلان علی فلان و رغلا فیسلم آنرا و ابران
 * و حربی الشنان تیز گردانیدن و ترک نیزه را قال الشاعر * شعوبه یبصر فی شوح الرباب
 و راهها اذ افروقت القاسنان محارب * و محارب بفتح راء و تشدید آن و مقرب
 شیر و نده نام نهاد * شد یسبب جنگ آوری شدت غضب آن * و محارب نام
 قبیله ایست از قبیله نکه در لسان است * و حربیه نام موضعی است غیر منصرف است
 * و الحارث الحراب پادشاهی است از پادشاهان کنده * و عتیه بن الحواب شاعر است *
 و حرب بن منطه مانند ز فرد و قبیله من حرج مرد یکانه است که باین نام سوای آن کسی
 در عرب نام نهاد * و دش * و ذهی از این جمیع نقل کرده که نام ننهند در عرب مکر
 بحرب بالفتح و السکون مکر و حرب بن منطه که بغیر اول و فتح ثانی است * و استراک
 کرده است بران حافظ ابن حجر و غیر آن که در عرب نیز حرب بن قاسطه بن بهاء
 از قبیله قصاعه موجود است چنانچه امیر بن ماکولا از آمدی نقل کرده پس حرب
 بن منطه یکانه نماید * باید دانست که شجاع بن سحتمین الحارثی بالفتح محمد ثنی است
 که از یاقوت روایت کرده * و قطیعی از ان روایت نمود * و احمد بن محمد الحارثی
 یا لکسر محمد ثنی است بغدادی از ثقیفی روایت کرده و اسمعیل از ان صاحب قاموس
 این مرد در افوت کرده * و احرنی الرجل احرنیاء مستعمل غضب و شر باشد

(۱۹۶)

و همچنین است احرنبی الکلب والهره واس لفظ غیر همزه مستعمل است و گاهی
همزه نیز باشد در سهیل ندرت چنانکه گاهی بدان قصر یح نهد و جرموی گفته
یا و آن برای الحاق با فتلل است بعضی گفته احرنبی الرحل ای تو پشت دوازگشید
و هود و یا نسوی آسمان بلند کوه احرنبی امکان فراخ شد مکان شیم محرنب بیوی
که فراخ شد باشد جلد آن بودن محرنبی شخصی که افتاده باشد روی یکی از دیوار چنانکه
در نهید و لسان و جز آن است حرد و دانه مشرق که گاهی است نافع برای بواسیر
تولید شیو کند و سر را سیاه کرد اند دانه آن مانند دانه عس باشد و نام مردی
چنانکه اند و نیز اگر کوه حرد به حفت و طین و و بر حرد به نام دزدی است از
ذردان عرب و خزیده نوبت وارد شدن بر آست و شایقه فالان حزین الله هم الغالون
و چیزی که شخصی بر نفس حرد را حب گردانند و بر آن مراعت کند و در حرد
ما زرد و حدیث است و طوأل حزین من القرآن فاحتمت ان الا حوج حتی اقصیه
و در حدیث او من حزینة سألت اصحاب رسول تعجزون القرآن و سلاح در لغت
هذه بن چنانکه در محکم است و در ماب مصرح است که هذیل سلاح و حزب
نام نهند بطریق تشبیه و مجاز و جماعت مردم و احزاب جمیع آن کل حزب بها
لدیهم فرعون ای هر طایفه برای خویش خویش است و احزاب جمعی از کفار که
اجتماع نمود بودند بر حنک نبی صلی الله علیه و آله و سلم و آن قومین و غطفان
و نیز قریظه اند و حزب ابو جلد لشکر مود و یاران او که بر او ای باشند احزاب
جمع و احزاب نیز قوم نوح و عادی و ثمود و آفانکه هلاک کرد از شان را خدا
بعد از انما و بر آن محمول است قوله تعالی انی احاف علیکم مثل یوم الاحزاب
و حزب القرم احزاب گردانیدم آنان را و در حدیث ابن زبیر است بریدن
یحزبهم این الاثیر گفته ای یقویم و یشد منهم از یحزبهم من حزبه از یحزبهم احزابا
و در بعضی روایت یحیم و راه مهمله نیز آمده و حازبه ای شد من از حزب او
و تحریر ای صار و احزابا و حزبه الامر و سید آنرا زد و رنج انداخت و شدت کرد
بر آن کار و در مصطفی افکند آنرا و حزبه بالضم اسم است از آن امر حازب و حزب

حرد است

حزبها

کار سخت و دشوار و حزب جمع حاربه مصیبت و شدت و اصابته و از بدترین برای
 رسیدن آنرا شدت های مصیبت و غم زمان در حدیث است مگر آنکه از حربه امر صالحی ای
 و تکیه که نازل شد بآن مهم و می ترسید آنرا در حدیث دعاست اللهم انت عدتی
 ان حزب * در حدیث علی علیه السلام نزلت لی حزبه الامور و حزاب الخویر
 و حزابی و حزابه و در یثقیف سطر مائل بکوتانی و یا در ان برای الحاق است
 مانند عمامه و علانیه از فهم و علم و در لی گفته شعر و **وَأَصْحَمَ حَامِي حَرَامِي** و حزابه
 حیدری بالرحال و زنی در وصف قوج خود گفته شعر **ان حرمی حرنبل حزابه**
 اذ اعدت نرقه نهاییه و حزابه ما تنسب حزابی و رجل حزابی ای غلیظه قصیره
 تاج لها بعدك حزابه و زأ الرزء الشدید و حزب و حزباء و زمین سخت و در شدت
 و حزباء و حزابی جمع و اصل آن بتشدید است مانند صهارژی و ابو حزابه و لیدین
 نهیک از اولاد بن ربه بن حنظله و ثواب ابن حزابه صاحب ذکر است در میان
 محمد ثین و حزابه بافتح **بن بن بن احمد بن حزابه** محدث است قبل سده صد
 و شصت سال در سمرقند رحلت نمود و حزوب بفتح حا و تشدید ز مانند تنور نامی است
 از نامهای عرب و حزاب با کسر خروس و کز و صحوا و انواعی است از قضا
 و ذات الحزاب با کس و نام موضعی است و حزوب بالضم نام گیاهی است و حیزون
 و حیز و بد آنکه حیزون در صحاح اینجاست که حزوب را هم صفاتی و جوهری
 درین مقام مذکور و باختیار و حزوب آنست که در ترجمه حزوب ذکر کرده شود
 زیرا که آن رباعی است و نوشتن اصلی **لهذا ابن سید** و در اینجا آورد و
 صاحب قاموس اگر چه احتمالاته تبعیت ایشان اینجا ذکر نمود و لیکن تحقیقا اینجا
 آورد و بعد از آن تصریح نموده که این مقام ذکر آنست **حسب** و حسیان یا لضم
 و حسیان و حساب و حسیه و حسابیه هر چهار یکسوشه و رکودن این الاعماری انشاد نمود
شعر یا جهل اسقاک بلا حسابیه **سقیما ملک حسن الربابه** **قتلنی بالدرل و الخلابه**
ای بحساب و انداز و حسن و رفع و نصب و جوه و سه آمل و حمیه
 شمار کردم آنرا فهو محسوب ای معدود و حساب شما رجوع احسیه مانند شهاب

واثبت به و رجل حاسب مرد حساب کند و حساب جمع آن و حساب با تحریر
 مد و قدر و کوید الاحزاب حساب ما عملت ای و قدر و و کاهی برای مرد و رت شعر
 سکون هم آمد و المثرة ای حساب المصينة ای علی قدر و ها و کسای گفته یقال
 ما ادری ما حسب حدیثك ای ما قدر و حساب نیز آنچه شما و کنی آنرا از مفاجر
 پدران خود و نیز بدین و مال و شرف و این السکیت گفته حساب و کرم می باشد
 در مورد اگر چه نباشد مراد از پدران یا شرف و زورگی و نیز گفته سخن و شرف نمی باشند
 مکتوب پدران و مال بمنزله شرف نفس یا پدران است و در حدیث است حسب المرء
 دینه و حلقه و در حدیث دیگر است تنکح المرأة لهماها و حسبها و نسبها و دینها
 و کربند حسب اینچنان کار نیک است و در بعض احادیث است حسب الرجل
 نقارة ثوبه یعنی مرد ثوب نیکو کرد و شود لباس زوراکه دایل ثروت و عا است و شهر
 در کتاب غریب الحدیث گفته حسب الرجل الفیال الحسن له و لا نائه و متلمس
 گفته و شعر و من کان ذانسی کریم و لم یکن له حسب کان اللئیم المذموم
 در میان حسب و نسب تفویق کرد و پس گوید اندک نسب شخص و اعمارت از پیا
 صفات پدران آن و حسب و اعمارت از شما و کالات نفس آن مانند شماست
 و حسن خلق و از برای هر صحت آن حکم نمود و قد حسب الرجل بحسب حباه
 مانند حطب حطابه و حسباً بالتحریرك فهو حسب و قوم حسب و قلب انشاد خود
 و رب حسب الاصل غیر حسب ای اکثر اولاد نیکان بد می باشد و حسب درم
 ای کفایت شیء حساب ای کافی عطاء حسباً بالتحریر كافی و راحسته من کل شیء ای
 تشبیهم از از هر چیز نا اینکه گفت حسب و و همچنین حسبته از باب تفعیل و رجل
 حسب من رجل ای کفایت میکند ترا از یک و واحد و ثنیه و جمع دران برابر است و رجل
 حسبك و رجلا ن حسبك و رجلاً حسبك و جمع ببرد و نمی شود زیرا که هر سرع
 لوضع مصدر است صفت فکرو است زیرا که د و تاریل جمله است و در صورت
 معرفه چنانکه گویند اعدا الله حسبك من و رجل و پس آن مصرع است
 و حالیه و کاهی یقطع اصافتم مستعمل میشود گویند وایت زید احسب

یافتی * مراد حسبی یا حسبت است زیرا که اضافت مضمهر است چنانکه در جاء فی
 زید لیس غیر مراد لیس غیره است * اگر اضافت مضمهر نبود می تدوین بآن
 لاحق کشتی * حسبت الله ای انتقام یکپیرد خدا از تو * و کفی بالله حسبها حرف
 جر زائر است ای کفایت کند در حالیکه کافی است یا حساب کنند * و حسب
 نیز از اسماء باری است و آن فعل بمعنی مقول است * و حدیث است بحسبت
 ان تصور من کل شهر ثلاثا ای یکفایت از احساب است * و این الاثیر گفته اگر
 بحسبت بهر حد * مقام متناه خوانند * شود نیز وجهی دارد از قبیل بحسبت قول
 السوء خواهد شد بز یادت با * حساب ما نسب کتابت جماعت کثیر از
 مردمان * گویند اتانی حساب الناس ای جماعت کثیره منهم * و این لغت
 هدیل است * و نیز حساب بسیار ری از هر چیزی که باشد * و منه ابل محسبه شرانیکه
 پیه و گوشت بسیار داشته باشند * عباد بن حسب بتصفیر ابرو الحسناء
 اخباری است * حسبان بالضم حساب قال الله تعالی والشمس والقمر حُسبان ای
 بحساب * اخفش گفته * حسبان جمع حساب است مانند شهاب و شهبان * و نیز
 عند اب و بلا * حدیث یحیی این یغیر است کان اذا هبَّ الريح یقول لا تجعلها
 حساباً ای عند اباً * قوله تعالی اری رسول علیها حساباً ای عند اباً یا تشهم
 تفسیر کرد * میشود و شروغبار و ملخ ابو زها دکلانی گفته * اصاب الارض
 حَسْبَان ای جراد * و نیز تیرهای خورد که بکمان فارسی مختص باشد * حساب
 * بتا واحد آن * این درید گفته آن مولداشت و بالمش خود و همچنین است
 محسبه با کسر گویند حسبت به بالمش کردم آنرا شاعر گفته * لثَوْنٌ غَیْرُ حَسْبٍ ای
 غیر موسد یعنی غیر مکرّم و مورچه خورد و صاعقه و ابرو بد هضمی و عهد بن ابراهیم بن
 حمد و به الحساب بالفتح و التثنی و عهد بن عبید بن حساب با کسر و التّخفیف
 محذّر ثانی * حسبه اجرو اسمی است از احتساب مانند عده از اعتداد * جمع آن حساب
 بر وزن عنب و نیز کفایت و تدبیر و انجام کار گویند هو حسن الحسبه ای حسن الکفایه
 و التّدبیر * و آن از احتساب الاجر نیست زیرا که احتساب اجر کاری است مختص

(7.)

بخدا چنانکه در مصباح است و در او حصه مسلم الشامی ثانی است احسان شریکه
 در آن مبدی و در حقی باشد و از بسا گویند احسان غیر احسان و نیز مردمی
 که در مری سر آن شقرا باشد ای سفیدی مایل سرخی شاعر گفته شعره یا هیز
 لا تمکح بوقیه علیه حققت احسان و کسی که سفید شود خلد آن نسبت بهاری
 پس فاسد گردد مری آن پس مبدی در رخ باشد از مری از لب و راس نمرده
 احسان مردمی که بهاری بر سر داشته باشد و اسم از فربك حصه است با هم
 و حصه نفتح المس و حصه مکر آن و حصان یا لکسر که آن کردن و حصه کذا
 ای طنه مانند نعم نعم است و در لغت معین گویند حصه صالحاً احساناً بالفتح
 ای طینه و نیز گویند احسانه یا لکسر و آن شاد است زیرا که هر فعل که ماضی آن
 مکسور العین باشد مضارع آن معترض العین باشد مانند علم یعلم مکر چهار حرف که بطریق
 ندرت مستعمل شد حصی یحصب ریس یس و یس یس و یس یس و یس یس که ابوجه از عالم
 یا لکسر و بالفتح آمده و از معتل ابجه ماضی مستعمل آن فرد و لکسر آمده است
 و مع یقی و یقی یقی و یقی یقی و یقی یقی و یقی یقی و یقی یقی و یقی یقی و یقی یقی
 و گویند ما کان فی حسانی کذا ای نمود در کان من این چنین و ما کان فی حسانی بجای
 آرا و انیس و در مصباح است حصت زید انا ثلث احسانه از ناماست و در لغت
 حمیه مکرین که به کسر میله شد مضارع و انا و خود کسر ماضی و حصه
 یا لکسر و حصه ب د ف ن کردن مورد و در سبکها چنانکه ایک حکایت نمرده و در آن
 فارس از مری توان انا کرد و و نیز و بعضی د ف ن کردن میست در حالیکه کس
 پوشانید شد و باشد یا بالفتح و نیز مورد و نهادن و حصت المبت تحسینا و بالن
 فسادم مراد و را و مع قول و خداة ثوی فی التوب غیر محسب ای غیر مؤمن
 و تحسب الرجل ای تو سزد و حصت فلا بتحسینا ای حر را فیدم و زوشانیدم آنرا
 تا آنکه سیر و سران شده و همچنین احسنه ام العباس گفته شعره و نفعی و لکسر الحی
 از کان جایما و حصه از کان لیس مجامع و تحسب د ر بی دریافت شدن و طلب کردن
 و گزشت نمودن و آزمایش کردن و تحسب حمر کردن تحسب الحمیر ای استخیرت

شاعر گفته « شعور محسب هوأس وایقن اننی » بهامقتل من واحد لا اثم مرده ای طلب
 نمود شیرد زنده نفاقه مراد یقین دانست که من بدوستیکه خواهم گذاشت آنرا
 برای آن رقتال نخواهم کرد آنرا در حدیث اذان است « کانوا یحییون فی محسبون
 الصلوة ای یتمرون ویطلبون رقتها ویتوقعونها » احتساب انکار کردن بر کسی
 و احتساب علی فلان ای انکار کردن بران کار بر او و محسب الجبل از آن است محسب
 الجبل بجای آن نمایان گفت چنانکه د و لسان است « وکوبند احتساب فلان ابنا و بنتا
 رقتیکه کبیرا لسن یبوردوا کر صغیرا لسن یبورد کوبند اقترطه » در حدیث من
 مات له ولد فاحتسبه ای احتساب الاجر لصبره علی مضیبه » احتساب بکل الاجرا
 عند الله ای امتداد نمودن آن و خالصا لوجه الله تبت کرد « و منه من صام رمضان ایمانا
 و احتسابا یا غفر له ما تقدم من ذنبه » احتساب فلان یا آن مایش کرد آنچه نزد آن
 برد « النساء یحتسبن ما عند الرجال لهن ای یختبرون » احتساب « باز ماندن
 و منتهی شدن احساب راضی گردانیدن » احسبه ای ارضاء و اعطاء ما برضیه
 و اکثار کردن در عطا « یقال اعطى فاحسب ای عاکثر » و منه استعطا فی فاحسبه
 ای اکثرت له « حشبه » جامه سطر « خوشب خوکوش یا خوکوش نوچنانکه در
 محکم است « و همچنین روباہ یار و باہ نرو بچہ کا و داسپ لاشو یا سبی که فرد و پهلوی
 آن بزرگ و منتفع شده باشد یا اسپ کلان شکم از قبیلہ اضاف است و برای مؤنث حوشبه
 بزیادت ها گویند « شاعر گفته « شعور و تجر مجر و لهما لکھی الی اجر حواشب » و پیوند
 دست ستور و استخوانی است در باطن سم ستور و میان پی و ساق پیاد دست ستور
 یا آن استخوانی است خود مانند سلامی میان سوساق و دست و مقام سم یا استخوان
 بند دست « شاعر گفته « شعور فی و شیخ لا یتشکی الحوشبا » مستطنا مع الصمیم عضا
 و نامی است از نامهای عوب و جماعتی از مؤذمان « بکوی گفته اصل آن منتفع است
 استعاره نموده شد « برای جماعت کثیر و همچنین حوشبه بزیادت ها « و خوشب
 نیز نام مخلاتی است از مخالفین « صغای گفته اضافت کرده شود بسوی خوشب
 که نام مرد است گویند مخلوف خوشب « شهر بن حوشب الاشعری الشامی » و خلاف

من حوشب انکوتی * دروام بن حوشب بن یزید السیامی از مشاهیر محدثانند
 و رفه یحیی بن حوشب بن عقیل بن وحیه الحصری و حوشب ابو الشرا من مسلم الشافعی
 و رفه ایشان * احتشب القوم احتشاً مجتمع شدند بر ای ذرع حادثه مهمی
 * احتشاب از باب افعال در غصب آوردن کسی را * احتشبی فلان ای در غصب
 آورد مرا * حصه * بالفتح و سکون صاد و تحریک آن و کلمی کسر آن هم می آید
 آله که در بخارش توفیق ظهور یافت * حصب الرجل بهر محصور به بر صیغه ماضی مجهول
 و کلمی حصب مانند هم آمده * و حصب از باب تفعیل بر صیغه مجهول بهر محصور
 و در حدیث معروف است انما عبد الله فی مجزومین و محصرین ای کسانی که به بیماری
 جذری و حصه مبتلا بودند * و حصب بالتحریک * و حصب سکون * و حصا بهر سنک
 * و حصیه سکون و احسن آنست * و بالتحریک نادراست * و حص بالتحریک
 هیه * و هر آنچه در آتش انداخته شد در آخر احص میگویند * ابو عیسی
 در تفسیر قوله تعالى حصب جهنم کما القیت فی النار فقد حصبتاه * و بعضی گفته
 که هیه را حصب میگویند تا آنکه افرودخته شود * حصت النار بالتحصب اضرها
 * حصاء بالمد سنک و یزها * حصبة بالتحریک واحد آن مانند قصه و قصاء در حدیث
 کوثر است فاخرج من حصائه فاذا یا قوت احمد ای آن سنک و یزه که در قعر آن باشد
 * ارض حصبة بکسر صاد و حصمة بالفتح و منی که سنک و یزه در آن بسیار باشد
 حصت فلانا ای انداختیم بران سنک و یزه ها * در حدیث است انه راى رجلین
 یتحدا ثانی و الا مام یخطف فحصبهما ای زد آن هر دو را بسنک * فحصبوا با هم سنک
 انداختند * در حدیث حسن اقم فحصبوا من المسجد حتی ما انصرف بهم السماء
 ای ترا امرایا لخصاء * حصت المكان لتحصی کستردم سنک و یزه ها در آن مکان
 و رفه یحیی است حصته بالتشدید مکرر آن متعین مبالغه است * مکان محصب اسم
 مفعول است از آن * و منه تحصب المسیح ای انداختن سنک و یزه ها در مسیح
 و در حدیث است انه حصب المسیح و قال فرأى غفر السمامة ای اسیر اللصقة اذا فرقت
 فیه * حصب الرجل عن صاحبه اعراض کرد از آن و در گردان بگریخت * احصاء

بر آنکه سخن سنک ریزه هار دارتک و تاز * کویند احصب القوس * احبائی گفته است عمار
 آن در هودا بده و زن * درست است اسب باشد یا غیر آن * لیلۃ الحصبۃ بالفتح شی
 که بعد ایام تشریق باشد * محصب بلندی کوهی است که مخروج آن بسوی ابطح است
 در میان مکّه و منّا * محصب نازل شدن در آن مکان و اقامت کردن * در حدیث
 است قال لجزیمۃ حصو ای اقبو یا محصب * و خرابیدن در محصب قریب
 یکساعت وقت بیرون آمدن از مکّه * در حدیث ایس التحصیب بشی همین خراب
 و نزول در آن مراد است کان النبی صلی الله علیه و آله و سلم بتزله من غیران یسنه و همین
 شاء حصب من شالم یحصب * و محصب نیز موضع رمی چهار است و رمی نام نهادن شد
 بآن بجهت بودن سنک ریزه هار در آن * و حصاب بالکسر نیز همین موضع است * حاصب باد
 سخت که سنک ریزه هار را برانگیزد * و همچنین است حصبة لبید گفته * شعور * جوت علیها
 ان حوت من اهلها * اذ یالها کل عصف حصبة * و نیز آنچه پراکنده شود از باره های
 برف یا زاله و نیز ابوی که بینند از آن هر دو را عذاب * در حدیث علی
 علیه السلام است قال للخوارج ما یکم حاصب ای عذاب من الله * حصب بالتحریک
 و سکون هم دید * شد بر کشتن چله از کمان * و حصبة ابن حصبة تابعی است * حدیث
 آن در مسند احمد مروی است * و صاحب قاموس اگر بویون امواطلاع داشتی بجای
 اسم تابعی گفتی چنانکه عادت آنست * و حصب مانند کشف شری که بسبب سردی
 مسکه از آن بیرون آورده نشود * و حصیب مانند زبیر موضعی است در یمن نزدیک
 زبید که زنان آنجا در حسن و جمال بر ماسوای خویش فوقیت دارند * مثل مشهور
 اذ ادخلت الحصب قهروا * ای اگر داخل شوی در حصیب پس بکریز و زود
 بیرون شو از آن که در دام بلای عشق پابند نشوی * یحصب بهر سه حرکت صا د
 قبیله ایست از یمن * و بعضی گفته قبیله ایست از حمیر * و ابن السمعانی در انساب
 بآن یقین کرده است * و از آن است علامه عتبه التحصیب * جوهری گفته و قتیله
 نسبت کنی به یحصب کوئی بفتح صا فقط مانند تغلب که نسبت آن تغلبی بفتح لام *
 و صاحب عباب نیز در آن اتباع جوهری عمود * و هائیکه گفته * یحصب بکسر صا د

(۲۰۴)

تمیله ایست از عین و نجات یافتن صاد است برای دفع وحشت بی دربی آمدن
 کسوفهای چند صاحب ناموس تحقیق کرده که بحسب بهر سه حرکت است از نسبت
 آن نیز بهر سه حرکت است * این الاثیر از این معانی بعضی بکسوف صاد و بعضی آن
 روایت کرده و گفته که صحیح فتح آنست زیرا که بحسب نالکسوف است بحسب
 نسبت فتح داده شد مانند تقابلی و بعضی بحسب مانند وضو قله ایست در اندیش
 از آنست سعد بن مشهور بن عقیل النخعی و نایقه بن ابراهیم بن ابوالاحد هر دو در
 محدثانند و در روایت بن الحکمیه بصیغه تصغیر صحابی است از بن الحسب
 نیزه آنست * بحسب الحکام مرون رفت کمر ترسوی صحرای طلب دانه
 و حصص فی الارض رخت در زمین چنانکه در عذاب است و جاء فی حاص
 من الرجال ای مذبح کثیر منهم کافی التمدید * حصره * تمکی و بخلی ذکر
 کرده است آنرا این عباد * حصص * با کسوف حاک و از آنست حدیث این
 همان ارض الجنة ملوکه و حصصها الصور و چنانکه حظای ذکر کرده * حصص
 بکسوف کاهی مغیرم هم آمد * آرا و کمال احضاب جمع و حصص بالفتح و بکسر
 هم آمد و ما را یانرازان که ضخیم باشد یا ما رسیم یا ما را ناریک ابرو سید گفته
 آن بشارت معجبه است برای و ربه انشاد کرده و قد ظننت ان طوآء الحظ
 زد و رفت خشمه بشارت معجبه است چنانچه در غریب القرآن صلح است
 و حصص بالکسر پنهانی کرده و جانب آن و حصص بالفتح ثافتن رسن تا که بهشت
 زد اهل شان رسن در میان قعر و جرخ چاه * حصص الکبره تمام رسن را گرفت
 جرخ از باب سمع و شتاب گرفتن دام پرند * را و قتیکه دانه چبند و حصص
 بالتحریک و کاهی بسکون هم آمد * لغت است در حصص و را و یجاست قرات
 این عباس که حصص جهنم بشارت معجبه خوانده و قراء گفته حصص اراده کرده
 و ذکر نموده که حصص و لغت اهل بن همزم را گویند * حصص النار بحضها
 پسند کرد آتش و یا انداختن بران همزم را و همچنین احضاب از باب افعال
 و حصص بر وزن منیر آتش کار شعره فلاتک لی حزننا حصصا لتجبل قومک شی شمر با

• حصص •
 • حصص •
 • حصص •

و تابه که بران گوشت بربان کنند و احضب الرجل رد کرد و سن را از چرخ بسوی مجرای
 آن تحضب الرجل گرفت و زاده درشت و نزدیک راه حضربه ^{بستن} بستن و سن و سخت
 تافتن آن * فلان حضوب حمله و و ترو نمک بست و سخت تافت و سن و چله را
 * و ترو محضوب بضم ا و ل در سکون ثالث و فتح رابع چله سخت تافته * و نیز
 محضوب با آنچه مملو دیو کرده شود * حطب * چیزی که مهیا کرده شود
 از درخت برای سوختن یعنی هیزم * حطب فلان مانند ضوب ای جمع نمود
 هیزم * و همچنین احتطب * و حطب فلان جمع کرده هیزم را برای آن یا بیاورد برای آن
 هیزم * قال الرازي * حطب جزو رفاد باع بکي * لا حطب القوم دلا القوم
 سقا * حطب هیزم فروش * حطابه جمع کنندگان هیزم * ارض حطیبه زمینی که
 هیچ در آن بسیار باشد * و مکان حطیب همچنین است * و قد حطب و احتطب بسیار شد
 هیزم آن * حاطب اللبن آنکه قاطع کند و کلام و جمع کند در میان صحیح و سقیم چنانکه
 جمع کنند هیزم و شب جمع کند هیزم و زدی را زیوا که غنی بیند آنچه
 جمع کند در میان و سن خویش * از هری گفته تشبیه داده شد شخصی که هلاک
 کند خود را بربان یا آنکه جمع کند هیزم را در شب زیوا که اکثر دست آن بر ما
 و کردم رافع میشود پس کزیده کرد * احتطب العیور چوید هیزمهای باریک را
 * حطاب شری قوی که هیزم باریک را چوا کند * حطاب با لکسر مانند کتاب
 برید شدن درخت انکور تا اینکه منتهی شود بسوی حد جاری شدن آب در آن
 و در منصورت مصدر است * و این شعیل گفته انکور و هوسال قطع کرده شود از بالای آن
 چیزی و آنچه جز را حطاب گویند * حطبت العنب قطع کردم چیزی را از بالای
 آن * و استحطب العنب سزار او و محتاج قطع و بریدن کشت * و احتطب الکرم
 رسید وقت حطب کردن انکور * محطب با لکسر داسی که بران قطع کنند انکور را
 حطب سخن چینی کردن * حطب فلان یا فلان سعایت کرد در حق آن * و منه
 قوله تعالى حباله الحطب * احطب مورد سخت لاغر * و همچنین حطب مانند کتف
 و مورد شامت زده و درخت * حطباء ثانی آن است * حطب قی حبلهم بحطب یاری

کرد ارشاد راه حطوبه بالغنیم بشاره فیم و حاطب بن ابی بلتعه صحابی است حازم بود
 و در جنگ بدر و مایه آن حاضر و در مثل است صفتی که بشمارها حازم و حوطب بن عبد
 العزی بن ابی قیس العامری نیز صحابی است در زعم اسلام آورد و در ده حطاب بن حنن
 بالغنیم و التشدید ناس است و حطاب بن الحارث صحابی است که با برادر خود حاطب
 بصری حننه هجرت نمود و در راه انتقال کرده و بعضی گفته که آن بخواه معجبه است
 مکرار اصح است و در عبد بن الحطاب پسر آنست و ویرمف بن حطاب شیخ شایه
 و عبد البدر بن عتاب الحطاب مقری عراق و عبد الله بن میمون الحطاب شیخ
 امام احمد حنبل و ابو عبد الله بن الحطاب الرازی صاحب مشبه و حدیثیات
 محدثانند مشهور و احتطب علیه فی الامور دین آری کتب در آن کاره احتطاب
 انظر بسیار شدن بادن تا اینکه بیخ در عتبار ابو کده فاقه محاطبه بکسر طاشق ماد
 که خاها می خشک شود و زینر حاطبه لطیف است از هوبه و حطیب مانند
 امیر وادی است در یمن و حبطر بسیار وزن خوشم نام موزعی است چنانکه
 ابن دریم ذکر کرده حطوبه نمکی حطب و حطوبت قره شدن و بر شکم کشیدن
 حطب از باب ضرب و مانند فوح و فوض قره و بر شکم کشیدن و حاطب قره و بر شکم
 و همچنین احتطاب الرجل فهو محطوب مانند اطباء آن مهر مطمئن و حطب مانند
 کتب و حطب بضم طین و تشدید کونا بزرگ شکم و مومنی بزیادت ها آید گویند اعل
 محطوب ای بخور و در نوش بار بار قره خراهی شد و حطب بضم طین و تشدید مرد
 درشت و سطر و سخت و بخیل و تنک خلق و تر حطب جلّه سطر و سخت و درشت
 و حطب بکسر اول و فتح ثانی و تشدید ثالث مرد و در خشم همچنین حطبه و حل
 حطمة مرد و یوم القضب و دن خلق و محطی محطی پشت یا بدن و بعضی گفته
 یکی است در پشت و نزد بعضی صلب مرد است و همچنین است حطی و حنط
 مانند قعد ملج نور سر کین کردن تر و نزد بعضی نویی است مخصوص ازان که دراز
 باشد یا دانه دیگر است مثل آن و همچنین حنط و حنط با بقصر و حنط با باله
 فی العباب الحنط بضم الحاء و الغنیم منوی الحجار و فی التکملة حنطی من الاعلام

* حطوبه
 * حطب

* از هری گفته از امثال عرب است اشهد بحظی قوسک ای اشد یا حظی
 زده شود وقت سامان کردن برای کاری و مستعد شدن بران * و حظو به مانند
 زبور زن ضخیمه و بد خلق و بی خیر * و حظایه با کسر مرد کوتاه قامت و سخت
 طبیعت * و حظاب بن هم و الفقهی رئیس قوم خارجیان بود * حظریه * سخت بستن
 چله که مان یقال حظرب قوسه و پر کردن مشک یقال حظریه السقاء فتحظریه ای مثلاً
 فامثلاً * محظرب سخت تاب و مرد سخت خلقت و پیمچن * قن و تنک خلق * طریقه گفته
 * شعر * رَأَعْلَمُ عِلْمًا لَيْسَ بِالظَّنِّ أَنَّهُ * إِذَا ذَلَّ مَوْئِي الْمَرْقُورُ ذَنْبُ * وَأَنَّ لِسَانَ الْمَرْءِ
 مَالِمٌ يَكُنْ لَهُ * حَصَاةٌ عَلَى عَوْرَاتِهِ لَدَلِيلٌ * وَكَائِنْ تَوَبَّى مِنْ يَلْمَعِي مُحْظَرِبٌ * و لیس
 له عند المَرَاثِمِ جَوْلٌ * قَالَ الْجَوْهَرِيُّ يَقُولُ هُوَ مَشْدُودٌ حِدِيدُ اللِّسَانِ حِدِيدُ النَّظَرِ إِذَا
 نَزَلَتْ بِهِ الْأُمُورُ وَجِدَتْ غَيْرُهُ مِمَّنْ لَيْسَ لَهُ نَظَرٌ وَحِدَّتُهُ أَقْوَمُ بِهِمَا مِنْهُ يَحْظَرِبُ الرَّجُلُ
 يَرْشُدُ مَوْذَعًا شَدِيدِي وَغَضَبِي بِأَطْعَامٍ وَغَيْرِهَا * چنانکه لحدیاتی حکایت نموده * حظایه *
 د ویدن یا سوهت د ویدن * حَقَب * بالتحريك تنك كه نورد يك دم شمر بسته شود
 یارستی که پالان شعرد و شکم بآن بسته شود * حَقَبَتِ الْمَعِيرُای بِالْإِنْ بَسْتُمْ حَقَبَ یَرْشُر
 * در حدیث اسلامه اکبر عایشه غزو نامع الی نبی صلی الله علیه و آله و سلم هر از ن فاذا
 رَجُلٌ عَلَى جَهْلِ أَحْمَرٍ فَاخَذَهُ ثُمَّ انْتَزَعَ فَلَمَّا مَنَ حَقَبُهُ أَيْ قَبِلَ مِنْهُ * کویند حَقَبَ الْمَعِيرِ
 مانند روح رفته که دشوار شود بران پیشاب و بند کرد و سبب واقع شدن تنک بر خلاف
 که بر آن و بنا برین درین معنی حَقَبَتِ النَّاقَةُ رَوَانِیَسْت * لیکن کویند حَقَبَتِ النَّاقَةُ
 و قتیکه بر سن تنک پستان آنرا پس باز دارد آنرا از جاری شدن شیر * حَقَبَتِ السَّمَاءُ
 بَنَدُ شَدَّ آسَمَانَ از باران * حَقَبَ الْعَامَ بَارَانَ نبارید در آن سال * حَقَبَ الْمَطَرُ یَبْدُ شَدَّ
 بَارَانَ * حَقَبَ الْأَمْرَ قَاسِدُ شَدَّ كَارَ * مِنْهُ الْحَدِيثُ حَقَبَ أُمُورِ النَّاسِ أَيْ قَاسِدُ وَبَنَدُ شَدَّ
 * حَقَبَ الْمَعْدِنِ يَأْتِيهِ نَشْدُورَانِ مَعْدِنُ جِيزِي * حَقَبَ نَائِلُ فَلَانٍ وَهَجْنِيْنِ احْقَبَ
 مَنْقُطَعُ شَدَّ عَظَامِي أَنْ * حَقَابَ بَا لَكْسَرُ جِيزِي كَهْ زَنْ بَانَ زِيُورَ آدِيْنِيْتَهْ دَر كِه رُخُودُ
 بَنَدُ دَهْ وَهَجْنِيْنِ حَقَبَ بَا لَتَحْوِيْكَ * حَقَبَ بَضْعَتَيْنِ جَمْعُ أَنْ * وَحَقَابَ نِيُوسِجِنِيْ
 كِه دَر بِيخِ نَاخَنِ پِيدَ اشوود * وَرُشْتَهْ كِه بَرَايِ دَمْعِ چَشْمِ زَجْمِ دَر كِه رُكُودُ كَانِ بَسْتَهْ اشوود

و نام کوفی است در نعمان که آنرا نجد الحقاب گویند را جز گفته و شمره
 قد صمها والمدن الحقاب و حای نکل عامل ثواب الرأس والا کوع والاقاب احق
 عروحتی که در شکم آن سیدی ناشد یا آنکه مقام حق آن سید باشد و حقا بالمد
 ماده آن عرو شاعر گفته که کاتها حقا و بلفا الذلق و احق نیز نام جنی است
 از جنیائی که از زمان رسول الله قرآن را شنید و کردند و رادشان پنی نفر بودند
 و مسارشامه و یامه و احق و صفاتی تضعیف آن نشاده نمود و حقه خرقه که آنرا
 به پنه پر کرد و و مرغ و چوب پا لان نهند و احتقاب بستن حقیقه از پس احتق
 الشی و صیغه مجهول بسته شد و مرغ و بالان و احق الشی بجای حقه نهاد آنرا
 و قبر محق و دپی گیرند و در حدیث ابی امامه انه احق زاده خلفه علی را حمله
 و در حدیث است فاحقها عبد الرحمن علی نائنه ای نشانید آنرا پس خود
 و مرغ و بالان و حقیقه کافی بر سرین نیز اطلاق کرده و شده و منه حدیث زبیر کان
 زفح الحقیقه ای را فی العجز نائنه و محق بفتح قاف و و نام نهاد شد بسبب سیدی
 زبیر بن ام مریح کند یه زن جویر گفته و قتیکه در میان آن ده شیر و جویر ملاحه
 و مفاد خرقه واقع شده اند لبین محقبا یا زم و اراده کرد که مردمان مساطبه
 نزد مردمان آن مانند دیبا اند مقابل کرب و احققت الشی و استحققه
 ذخیره کردم آنچیز را و احتق انسان الاثم جمع کرد آدمی کنه و ا
 و برداشت آنرا گویا کرد اندی آنرا حقیقه برای خویش و حق قبال حبس
 و اردل از مردمان زیرا که و دپی و تابع اشراف هستند و واحد آن مستعمل
 نیدت چنانکه در محکم است و حقه ناکسوم تنی از دهر که وقت ندارد و یکسال
 و حقب بروزن عتب و حقب مافند قلوب جمع و حقه بالضم ساکن شدن یاد است
 یابی است چنانکه در عاب است و حق بالضم و مضمتین هشتاد سال یا اکثر از آن
 رکاهی بواق از هشتاد هم اطلاق کرد و شود و هر و سال یا سالها و احقاب و احق
 جمع و و حقاب مافند کتاب نیز آمد و چنانکه در عاب است و حقا و بالمد
 نام اسپ سواقه بر مود اس و کوهیجه در از و جهت آسمان که در کمر آن سراب

پیچیده باشد یا کوهیچه که در وسط آن خاک سرخ و خشان باشد یا رخسار خشین تمام آن
 * حقه طیه * آرد از دراج نور آنرا حقیقتان گویند * حلب * شیردوشیدن مانند
 حلب با لکسور و احتلاب و آن از باب تصور و ضرب آمد * حلب * دوشند * قوم
 حله به بالتحریک جمع * و مثل است شتی ثوب الحکبة ای رجوع میکنند در شدند کان
 در حال تفرق * محلب و حلب هر دو با لکسور ظریفی که در آن شیردوشیده شود * شعره * صاخ
 هن را بیت ارسیمعت بر اع * ردنی الضرع ماقری فی الحلب * و علی بن احمد بن
 بند را الحلابی محدثی است از ابی غالب الباقلائی روایت کرده و سمعی راوی است
 از آن * و ابو الحسن الطبرمی الحلابی از فقهاء کبار و شافعیه است * حلب با التحریک
 شیردوشیده شد * و همچنین حلبی مانند گویم * و بعضی گفته حلب شیردوشیده
 تا و قتی که متغیر نباشد ذایقه آن * و کافی شراب خرمار این حلب گویند و آن
 بطریق مجاز و استعاره است * ابن سید * گفته بعض شعراء حلب را برای شراب خرمار
 استعاره نمود * پس گفت در وصف نخل * شعور * لها حلب کأن الماسک
 خالطه * یغشی اللیل ایا علیه البحر * در الترفیق * احلاب و احلابه هر دو با لکسور
 در جراحا * شیردوشیده برای اهل و عیال و نرستانان * و احلابه نیز نام شیر است
 با انچه زابد باشد بر سقاء از شیر * ناقة حلوبة بفتح الحاء و حلوب ای صاحب لبن است
 که دوشیده شود * و حلوبه بها اکثر است زیرا که آن بمعنی مفعول است * رجل حلوب
 مورد دوشنده * حلوب و حالب یکی از شعرا و زبان و زیاده از آن * ابن بری گفته
 بعضی از عرب حلوب را مفرد قرار داد چنانکه غنوی گفته * اذالم یکن له منقیات حلوب *
 و بعضی جمع پسند قول نهیک * شعور * تقسم حیرانی حلوبی کائما * تقسمها ذربان
 زرد منور * حلاشب و حلب جمع * ناقة حلوبة و حلوبة و حلوب بالتحریک
 مانند رکبان و رکبان * و کوب شتر ماد * شعور * و شاة تحلابه با لکسور و تحلبه
 بضم تاء لام و تحلبه بفتح هاء و در تحلبه بکسور هر دو و تحلبه بضم تاء و فتح لام
 و تحلبه بکسور تاء و فتح لام و قتی که بیرون آید از پستان بز چربی از شیر پیش از
 جستن نروران * حلبه الشاة و الناقة گردانید برای آن بز و شتر ماد را تا بدو شد

شیر آبراهه در هیچین احلیه آیهما احلیت الر حلی اعانت کرم او را بر شیر
دوشیدن و احلی الر حلی شتر ماد کان آن بچه های ماده زائیدند و احلی الر حلی
بالحیم شتر ماده کان او ذکر زائیدند و از آنست قول عرب احلیت ام احلیت
ای دلالت ابلک اثاثا و ذکر او را و در محاوره ایشان است ماله لاحلیت رلاحلی
این الاهیانی گفته اند عاصی و ابن سید گفته لا عرفنا وجهه و رمضی گفته
لا اولی مرید است و حلتان نصیحه تنذیه صبح و شام که دوشیدن شیر است
و حلب بر زانو نشستن چنانکه ابن اعرابی ذکر کرده و رمضی آنرا بحال خوردن
مقید کوداقید و کوییدن احلیت ر حلی ای روزان و شیرین و بخور و در حدیث است
کان اذ اذهی الی غمام حلبی حلبی حلبی ای درد رسول الله که وقتیکه در عورت
کرد و میسودسوی طعام می نشست نشست دوشیدن یعنی چنانکه دوشیدن شیر
می نشیند و مجتمع شدن مردم از هر جانب و در هیچین حلوب لطفه بین و یوم
حلب روزی که در آن اجتماع مردم باشد و حلوب نیز نام اسبی است
برای بنی ثعلب و ابو مسعود احمد بن علی الحلالی فقیه است که سماعی
از ان و ناحیه حرار زم کتابت کرده و بدانکه صحیح آنست که این لفظ بحیم
مفترحه است چنانکه ذهبی را بن حوریان آن چرخه اند و بجاء مهمله خواندند
تصحیف است و ابو عبد الله بن محمد بن علی الحلالی الواسطی قاضی شافعی مذهب است
ذهبی گفته برای آن محلی است شنیدم آنرا و فاحر و حلوب کرم که می دوشند هر
را و تحلب المرق از باب تغعل و احلب از باب افعال و دان شد عرق و در تحلب
دانه و دان شدن و دان زدن و عرق و تحلب عینه و تحلب فیه و دان شد چشم او
و دان شد دهن او مانند احلب و دم حلب خون تازه و دان شد و دان حلب شیر
تازه و دوشیده و حلب بالتحریک از حواج و باج مانند صدقه و غیر آن از قسم چیزی
که وظایفه معینه نما شد و قیر نام شهر است بزرگ و مشهور در اقالیم شام که اکثر
علماء کما ریان منسوب اند و نام دو مرغی است از اعمال آن شهر گرفته است
در شام و قریه ایست در آن و محله ایست از محال قاهره و آن غیر مشهور است

* حلیه بالفتح اسپانیکه برای دوا قیدن جمع کرده شوند و هر ارانی که برای
 مرد کاری از طرف آمد * مجتمه شوند * حلائیب جمع آنست بخلاف قیاس و برای
 واحد حلیبه و حلاویه مستعمل نیست چنانکه در عیاب است * و نیز حلیه نام
 رادی است در تپانه و محله ایست در جانب شوی بغداد از آنست ابو الفرج
 عبد المنعم بن جن بن عرندة البغدادی الحلبی که شیخ علی بن ادریس را سماعت کرده
 و قرضی از آن روایت نموده * حلیه بالضم و بضم تین نیز آمده و روئید کنی است
 که دانه اش زرد باشد و در صورت اطلاق مراد از آن همان دانه باشد و آن حار است
 در ثانیة و خشک و رادی منضج است و محلل و ملین که فایده است برای ضد
 و سعال و ریه و بلغم * و بواسیر را قطع کند * و برای درد پشت و کبد و مثانه
 و قوت باه و منفعت دارد * و قلعه ایست در یمن و ذکره بر ع از اعمال و بین
 و سیاهی خالص و خرمای که بجهت زنان در حالت ولادت بهرند مانند حلیه
 بضم تین و نیز عرفی که درختی است مشهور در زمین نهم و روید و تعداد که درخت
 خاردار است * حلائیب جماعتی چند از مردمان * حلائیب الرجال مذکران او
 از بنی عم خاصه چنانکه اصمعی روایت کرده در شیر آنها حلائیب نباشند چنانچه
 در عیاب است * حوالب البیر * و حوالب العین جاهای که آب از آنها باورسد
 * حلب بضم حاء و تشدید لام گیاهی که در موسم کوماد و کناره های وادی پیدا شود
 و چاره بزاق و آفران باشد * کوفند تیس حلب بالا حافه و تیس و حلب * شاعری
 در وصف اسپ گفته * شعور * یغزی الترافی صلب الجنین * یسین کالتیس ذی الحلب *
 دباغت کرده شود بآن چرم * کوفند سقاء حلی و محلول ای مشک دباغت کرده شده
 بآن * راجز گفته * دلوعای دینت بالحب * اصمعی گفته آن توله ایست پشید و بیماری
 رنگ در سبزی روز مین پس میشود و وقت بویزش شیر از آن جاری گردد * حلب مانند
 جنب سیاهان حیوانات و دانیان مردم * و حایب مانند شرب و نجاتی است
 * و حلبان یا التحریک قریه ایست در یمن * در عیاب است موضعی است قریب
 بحر آن در یمن * و نام آبی است برای بنی قشیر و آن بدترین آبهاست * و ناقة حلبی

بر کبی و نفاقه حلوتی و کسوتی و نفاقه حلما نه و کفاته شرماده که هم دوشیدم
 شود هم سواری کرده شود دران و صفاتی گفته الف و نون در نفا و این فرد و
 زاید است مراقب ایجه اصل است در نفا و مصد و حلب و رکب چنانکه زیاده کرده شد
 بود و عید و عید و عید و غیر آنه و محاسبه شهر است کوچک در میان موصل و سنجار
 و در محلب در حقی است که حب آن انداخته شود در طیب و آن طیب را محلبه گویند
 بنابر نسخه آن و در عیال است حب المحلب بفتح المیم دراه من الافاریه و موصی
 المحلبه تلین و بین الموصل و سنجار و حلب و نالیم سیاه از حسن موی و جز آن گویند
 شعر حلب ای موی پیاده و زامود حلب ای سیاه و خالص حلب سیاه شد مانند فوج
 و حلما با کسر و دخلاب نماتی است که عامه آنرا الحلاب گویند و بعضی گویند
 که آن همان حلب است که بجا آفران باشد و بعضی گویند که کبابی است که
 در موسم گرما هم سبزه و تازه باشد و روغن آن بین تو باشد از کف دست و حلما بار ناعی
 نیست که و زن سفور حال معتد هم است و محلب مانند محسن ناصح و مزاد کار
 و شاعر گفته و عرانبین لایاقیه للنصر محلب و نام موصی است و محلب مانند
 مصر رشده و محلبه زیادت نام موصی است و محلبه نامی در و شیدن و حالته
 دوشیدم با و در حلب الراحل دوشیدم برای آن اصله للرجل بود لام مقد را است
 مانند مقله و زنده و رفته و استحلبه طلب دوشیدن شیر کرد از آن و احلبنی اکفنی الحلب
 و محالب شهر است در عین و حلیمه مانند جهیمه موصی است در میان دار الحلبه
 بغداد و حلما مانند حلما و کبابی است که دو کفن پیدا باشد و حالمان نام در رک
 مکتمف در و طرف ناف و حلب و هر وزن جعفر اسبی است که در صی کزده شود
 بآن بخیل چنانکه این درین حکایت گوید و حنیب و کبی در و دست اسب
 و حلب آن و حنیب بجم در و در پاه طرفه گفته و شعر و کبری اذا نادى المفا
 محتبها کسیر القاصه ته المتورده یاد وری در میان دو پای اسب در و نفا عد
 باشند مای آن و نرزد و فی اعرجاجی است دو میان ساقین و حنا و آنکه فرد
 ساق آن کج باشد و نرزد و یک مفعی ساق فرد و دمت و نرزد این اعرابی ساق فرد و یا

و حلب

و حنا

مراد است مانند حنطب و نزد بعضی امو جاحی است در میان پهلوانها «حنطب» تخمیناً
 فکون گردانید و راحنطب الکیم و کوزه پشت گردانید آنرا پیوی «و حنطب فلان» محکم گردانید
 بنا را «حنطب» بشدید و نون مفتوحه پیر کوزه پشت «گویند شیخ حنطب ای منحنی
 بسبب شدت ضعف» و حنطب یکسرون مشده نام چاقی است و زمینی است در مدینه
 نبری «حنطب» علمه مهریالی گردوان «و امو حنطب» سخت سیاه چنانکه در تکمله است
 «حنطب» بالضم خشک از هر چیز چنانکه این درین حکایت کرده «حنطب» به حجازی
 چنانکه در مهاب است و نامی است از نامها «و مطلب بن حنطب المحرمی
 و حنطب بن الحارث هر دو صحابی اند» حنطه شجاعت و قسچی از حشرات الارض
 و این است مقام ذکر آن که نون اصلی است زیرا که رباعی است نه ثلاثی و آنکه
 آنرا ثلاثی می‌پندهند و نون رازید قرار داده در ماده حنطب ذکر کرده و بعضی آنرا
 حنطب بظاء معجمه خوانند و آن خطا است «حنزاب» هر وزن قرطاس خرقوی
 خالفت و کوثا قوی یا عریض یا درشت و بعضی همه را ثابت نموده و نزد ثعلب مرد
 عریض و کوثا «و نیز جماعت شش خورده و نزد بعضی نوزان خاصه مانند حنزاب
 بالضم و خروس و جز پیوی «حنزابه» را حد آن «ابن سیار» گفته که حنزابه گاهی
 نشنیده ام «و حنزوب» قسچی است از نبات چنانکه در لسان است و ذات الحنزاب
 نام موضعی است چنانکه در شعور و به مل کر است «و این است مقام ذکر آن
 «حوب» بالفتح پدر و مادر و همشیره و دختر «و حوبه بالفتح» و حوبه بالضم و حبیبه بالکسر
 قرابت از جانب مادر و گویند فیهم حوبه ای برای من در آنان قرابت مادری است
 و همچنین هر ذی رحم محرم را نیز گویند «ابن سکیت» گفته حوبه هر حرمتی که باشد از مادر
 و دختر و همشیره و جز آن از خودات رحم «و حوبیت است آن و جلالتا علیه السلام
 فقال اريد السجاء فقال هل لك من حوبه قال نعم قال فاجلس عندنا» ابو عمیر گفته شاید
 مراد اینجا مادر است خاصه «و و حوبیت دیکو است اتقوا الله فی السوريات ای بر سید از خدا
 در حق زنائی که عاجز و محتاج اند در تعهد امور خویش بشما» حوبه وقت دل مادر
 فرزند گفته «و حوبی خنیمسا و احتسب قیمة منة» الحوبة أم ما یسوغ شواها» و حبیبه

قیوغم دم رحاجت شعوه تم انصرفت ولا انتك حببتی و رَحِمَ السَّامِ اَطِيشْ مَشَى
 الْأَمْرُ وَه در حدیث دعا است الیک ارفع حوائی حاجتی و رحیمه حالت
 در حدیث است بشرحیمه ای بحالت ند و کوفند مات فلان بحوله سره ای مرد
 فلان و رحالت بد و شدت سختی رکفته نمی شود مگر در شرفه در حیر و همچنین
 جنبه با کسر مرد صعیف و همچنین زن صعیفه که طاقت در حاشق ند داشته باشد
 چنانکه در محکم است و گاهی مضوم هم آمده و زن مرد و سربیه آن و چهار پایه
 و میان نه خانه چنانکه در مصاب است و در حیرت بالفتح کما و گاهی بالضم هم آمده
 و همچنین حاشا رحانه و بعضی گویند حرم بالفتح بر ای اهل حجاز است و حرم
 بالضم برای منویم و تاد و حوله برای مریه است و حاج گفته حوسنا لضم کما
 و حوسنا بالفتح کما کردن مصدر است و گویند حاسنک احوا بالفتح و حوسنا لضم
 و حوله بالفتح و حیانه با کسر ای کما و گردانده گفته و شد و صر و اقبص ان دنس
 انبارهم و حتم بهانا احکم بحفجاع و در حدیث رب تنقل تو بی و اعمل حوائی ای شمی
 و دیگر اشعار و مای ائمنه و مای الحدیث الواسع و حوا با ايسرها مثل ان یکسج
 الزحل امه یعنی و با فطنا قسم کما است گفتوین آن مانند نکاح کردن مرد با مادر
 حریین قال الله تعالی انه کان حوا کما کما و نرک و در حدیث است
 کان اذا دخل الی الله تر با تو بالا بناد و حوا بالفتح کما و حوسنا بالفتح حزن
 و رحشت و از انت حدیث بد و ایوب و قتیله اراده نمود که مادر ایوب را
 طلاق دهد آن حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود ان طلاق ام ایوب لحو به ای
 حزن و رحشت و بعضی معنی کما گرفته و در حه کما و این طلاق آنکه مادر ایوب
 مصالح دین پدر ایوب بود و پس معنی کما مضوم هم می آید و رفن و نوع گویند
 مهنت من هذا حوین و رایت حوین ای دوش و در قسم ازان و سخت و مشقت و حل
 و در حوب ای صاحب رفج و احتیاج است و فقر و مسکنت منه الحق انه فلان
 الحریه و در دوزاری مه فلان یحرف من کذا ای در دمیکند و زاری میکند
 ازان چیزه تحریفی دعا ثلثه و زاری کرد و دعای خود در ترصعی است

در دیار بیدیه و نیز شتر * بعد از این به سبب کثرت استعمال بمعنی زجر شتران
 مشتبه می شد * لیس گفته حویب زجر شتر تا بگذرد * گویند حویب بهر سه حرکت
 با دحایب یکسر آن * از هری گفته حویب چو میدانند و اگر موقوف و منصوب
 باشد نیز جایز است زیرا که حرکت دحایب را از زجر و حکایات بویک نهج
 لازم نیست اکثر د و تکبیر منصوب منون می باشد * در حدیث است انه کان اذا
 قدم من شعر قال آثمون تا ثمون لونیاحا مدون حویبا حویبا * معانی گفته معنی آن
 سیرا سیرا کر یا فریاد کرد از دای خود بعد از آن زجر و دشت خود را * جزری
 گفته حویب زجر است مرشتر و را چنانچه حل شمراده را * حویب بالظم هلاک و بیای
 و بلا شدت * هلاک گفته * شعور * ماکل حصن وان ظالت سلامته * و ههنا سئل رکه النکباء
 والحبوب * تحوب درد ناک و بیماری و شکایت و گویا زاری * طفیل گفته * شعر *
 قد روم کما قدما غدا * محبوس من الغیظانی اکبادنا را لتحبوب * و از اینجا گویند برای شغال
 وقتی که آواز کند و تحوب زیرا که آواز آن همچنین است * و نیز ترک کردن
 حویب از باب سلب مانند تأثم که بمعنی ترک اثم هم آمده * و محبوس از باب تفعیل
 و محبوس از باب تفعیل کسی که مال رفته او باز آید * حویاء بالفتح و المند نفس
 در روح و دل * حویات جمع * حویان بالفتح موضعی است در یمن در میان تغر و چند
 * احواب رجوع کردن بسوی کنه * یقال احوب الرجل ای صار الی الاثم کذا ذکر
 الزجاج * تحوب زجر کردن شتران را * حویب الرجل الحمل ای زجره * و حواب
 در فصل اول ازین باب گذشت زیرا که او آن زائد است * جوهری که آنرا
 اینجا ذکر کرده ابن بوی بران تعقب نموده است

* فصل الخاء *

* خب * بالفتح مردور بید دهند و گوی می کنند و مورد خیمت و بد طینت * و کاهی
 یا کسر هم آید و در مونت زائد کرده شود * در حدیث است المؤمن حر کریم
 و الفاجر و خب لیم * در حدیث دیگر است لا یدخل الجنة خب ای خدای یسعی
 بین الناس بالفساد * و خب یخب مانند علم است * خیمت یا رجل ای خدعت

و قد حَبَّ غلامی و لَانْ اَی حدعه و حَبَّ نَمُوزِ کوهی از زَیک که مزمین ملاصق باشد و زمین
 نرم در میان دو زمین سخت که در آن سمار و غ و ر وین * و حَبَّ با اسم پُرس
 در حَبَّ و زمین نَشیب * و حَبَّ با کسور نام موصی است مذکور در شعر اخطا و غیر آن
 و مضطرب شدن دریا گویند اما بهم حَبَّ ای رسید آنرا اضطراب مرج دریا
 و همچنین است حباب با کسر * و نیز قویست و طبعی و حیانت منه حدیث ما نعلم
 احدًا و العارسیة الاحب * و منه حبست مانند علفت * اس سیرین الی لب احب
 لکن الحب لا یحد عنی * و حبه فاسد گوید آنرا حَبَّ با تخفیف قسبی است
 از دیدن یا آن پُریه دیدن است یا هر ذرات و است و هر دو چپ را جمع کرده
 کن اشن یا دودست و دریا بهم کن داشته کردن چنانکه در عبات است یا شتایی
 و در شعران هم مستعمل میشود گویند حب الفرس و البعیر حبا و حَمًا و احب
 و ید فرس یا شتر و یدنی مذکور * احب الرجل دانتکه و انید آن در یدن *
 و در حدیث است کان اذا طاف حب ثلاثا یعنی وقت قرانی پُرس است میدید
 سه بار و نیز در حدیث است سئل عن المهر بالجواز قال ما دون الحَبَّ و حبه
 بهر سه حرکت شریقه از زیک و انرا پار * و ما از پارچه که مانند عصا باشد
 و همچنین خمیه * ثوب احباب بفتح همزه و حبه مانند حَبَّ و حَمَّات مانند
 فمات جامه کهنه پار * یا ریشده * خمیه پارچه از کُشت نرینه * حورری گفته
 الحمیمه ایضا صوف الثی * قال ابن السکیت هو افضل من العقیقه رهی صوف
 الحینع و انقی و اکثوه و صاحب تکلمه بران تعقب نموده که حمیمه باین معنی
 محکم و نون است نه بجاء معجمه و باء موحده * پس صاحب قاموس هم باتماع آن
 بدان تصریح نموده * حَبَّ در از شدن و بلند کردن * حَبَّ السمات در از شدن
 گیاه و بلند کردن و منع کردن مرد کسی را از چیزی که دارد و فرود آمدن در نَشیب
 زمین از روی محل تا مقام آن محمول باشد از همسانان و مضطرب شدن دریا گویند
 اما هم الحب ای رسید آنرا و اتلاطم امواج در ناسبت و پیچیدگی هوا و منتهی الحروف ان نون
 بن متی لما راک البحر اهل هم حب شدید * و مکار و قوسند شدن مرد گویند حب الرجل

ای خدای کشت * خیمه باطنم جای برآمدن آمی که کرد آن تیره درین موضعی است
 و یکستانی و بطن وادی است مانند خیمه و نیز زمینی است در میان در زمین نه
 مخصوصه باشد نه مسجد به * خیمه شکاف دراز در زمین * خرابه قنایه را و اما دیها
 * خاب واحد آن چنانکه فرا گفته یقال لی من فلان خراب ای پیوندیها و اما دیها
 * خیمه بیوفایم و غدر کردن و فرو رفتن شکم * خیمه الرجل بیوفایم کرد و مسخری
 شد شکم آن * و یقال خیمه حاتم من الظهيرة سود کنه و رخت سازید * جوهری گفته
 اصل خیمه بود پس با بقاء میانه را بجا بد ل کردن تا فرق باشد در میان فعل و فعل
 و خارا زیادت کرد در برای آنکه در کافه ظاهر بود و اینست علت جمع آنچه مشابه
 آنست * و خیمه با لکسو فرو رفتن چیزی که مضطرب باشند * تخیمه الشیء
 مضطرب شد آنچه * تخیمه بن الانسان لا غرشد بعد از قریبی یا آنکه فرو رفته شد
 * تخیمه الحوسا کن شد گرمی * اهل تخیمه شتران بسیار را کلان شکم و بزرگ
 پهلو یا قریه و خوش نما که هر که آنها را ببیند از تعجب ما احسنها گوید چنانکه اصمعی
 حکایت کرده * و بعضی گفته که آن تخیمه است قلب غمزه شده و این صورت
 اشتقاق آن از بیخ بیخ خواهد شد ای هر که ببیند از غایت تعجب بیخ گوید * اخداب
 الفحس چوب روده ها * و خب با لکسو و خیمه مانند نیز نام در موضع است * خیمه
 نام مود است و آن خیمه بن عبد الله بن زبیر است و کنیت عبد الله ابو خیمه
 است * را می گفته * شعر * ما ان اتیت ابا خیمه واحد * و ما ارید لبعی تبدیلا *
 * خیمه بن بصیغه ثنیه عبد الله بن زبیر و یسرا آن * و نزد بعضی عبد الله و برادر آن
 مصعب حمید ارفد گفته * قد فی من نصر الحیمه بن قدی * بصیغه ثنیه است و بعضی
 که آنرا بصیغه جمع و روایت کرده هر سه را اراده نموده * و این الکیمه
 گفته مراد ابو خیمه است و هر آنکه بر رای آن باشد * و خیمه بعثد بر یا نام
 آهنگری است در مکه شمشیر هاشمی ساخت * روی تکالم الزبیر و عثمان فقال
 الزبیر ان شئت تقاذفنا فقال ایا لعمریا ایا عبد الله قال بل بضوب خیمه
 و ریش المقتدر ای روزی زبیر و عثمان با هم گفتگو کردند زبیر گفت

ای عثمان اگر تو خواهی با هم قذف و رمی کنیم عثمان گفت آیابه بشک شتر رمی
کنیم ای ابابعداهه زیرا گفت نه بلکه بشمشیرهای خباب و تبرهای مقدسه مقدس نام
مردی است که قیرمانیک می ساخت و خباب بن ارت تمیمی و خباب بن ابراهیم
خزاعی و عبدالرحمن بن خباب السلمي والبصري صحابیاند معروفه و همچنین
خاباب بن عمر الدوسی برادر چندب و خباب زالدسائب و خباب مولی فاطمه
علیها السلام و خباب والد عطاء و خباب زبیدی و خباب مدنی صاحب مقصوده نیز
صحابیاند و عمداه بن خباب بن الارت حلیف بنی زهره که آنرا زهره و رثقه
العجلی میگفتند و صالح بن خباب الطامی و هلال بن خباب العدوی ابوالعلاء بصری
دیونیس این خبابی اسدی را قاضی کوفی و محمد بن خباب و صالح بن عطاء و بن خباب
محمد ثانی مشهوره بدینکه صاحب قاموس ابو خباب دلیل بن بکیر را در اینجا و محدثان
شمرده و آن تصحیف است صحیح نجیم مضموم و نون چنانکه حافظ ابن حجر و غیر آن
در تقرب و جزآن تصریح نموده و عیب ابن اساف الخوزجی الانصاری بر صفت
ثقف و عیب ابن الاسود الانصاری البخاری و عیب ابن عدی ابن مالک
نه عیب ابن مالک چنانکه صاحب قاموس و هم کرده و عمداه بن عیب
ابو عمداه الهی بنی نه عیب ابو عمداه چنانکه صاحب قاموس گفته صحابیاند
و عیب ابن سلیمان بن عمرو بن چندب و عیب بن هذال بن زبیر بن العوام
الاسدی و عیب بن ثابت بن عبد الله بن زبیر یکی از جوادان و قصصان عرب
و عیب بن زبیر بن عبد الله بن زبیر و عیب بن عبد الرحمن بن عیب بن اساف
الانصاری شیخ امام مالک و معاذ بن عبد الله بن عیب الهی و ابو عیب ابی
بن احمد البرقی محدثانند و همچنین عیب مولی زبیر بن عرام و عیب
بن عبد الله المذنی الانصاری که از معویه و رایب کرده و عمرو را زیانته
و عبد الله بن عبد الله بن عیب الهی برادر معاذ و محمد ابن ابراهیم بن عیب
که مردان بن جعفر و غیر آن از آن روایت کرده و عیب نام دخی است
چنانکه از سهیلی منقول است و از آن است و قبح الشخصیه که در مدینه نبویه

واقع است * وجه تسمیه آنکه آن منبت این درخت است * و بعضی گفته اند
 که آن بد و جیم است و اکثر آنرا ترجیح میدهند * خرب * بضم اول و ثانی
 و سکون تاء مثبته نام موضعی است * ختوبه قطع کردن و جل اجل اگر دانیدن
 گویند ختوبت فلان بالسیف ای قطع کردم و عضو عضو آنرا جدا ساختم بشمشیر
 * خنثیه * بضم خا و فتح ثاء مثله و خنثیه بفتح خا نیز و خنثیه بکسر آن و خنثیه
 بضم هاء درشتن ما ذه بسیار شیرو و نیرو قوج زن چنانکه از کراع محکمی است *
 و صاحب قاموس بد آن التفات نه نموده * در عباب است که آن از دو کلمه خنث
 و ثعبان تراشیده شده است * بد آنکه نون آن زاید است اگر چه درم کلمه است
 چنانکه در مشرف و لسان مصروح است * خدب * بشمشیر و زن * و نوزد بعضی گوشت را
 تا استخراج قطع کردن * و نوزد بعضی خاص زدن سر را گویند * خد به بالسیف ای ضربه
 در آن هر سه قول است * و نوزد بعضی هوسه ثابت * و گویند خدب است الحیه
 ای عضت * ابن الاثیر ابی کفاته الخدباء المقوز من کل حیوان * و دروغ گفتن
 قد خدب بالوجل ای گزب * و بسیار و دشمنان شیر * ضربه خدب به ضربه که
 تا جوف رسیده باشد * حربه خدب به و خدبه بکسر و ال سلاخی که زخم او فراح باشد
 * دروغ خدب به زده کشاده و فراخ * و نوزد بعضی زده نوم * اصمعی انشاد کرده *
 خدباء یخفونها نجاد مهند * خدب بالتحرینک شتابی و حماقت و درازی یقال فی لسانه
 خدب ای طول * و خدب مانند کتف و خدب و متخذب ای احق و دراز قامت
 و سرعت کنند * و کارها * خدب بکسر خا و فتح دال و تشدید با مرود پیرو و بزرگ و مظلوم
 از شتر مرغ و غیر آن گویند رجل خدب و امواته خدبه * و در حینیک ام عبد الله
 بن الحریب بن نوفل است لا تکتسب بینه جارية خدبه و شتر شدن و سختی
 * خدب شتر و زار و شتری که بخت جوات و اقدام بی مهابا و بیمناک زده * خدب
 راه کشاده و ظاهر چنانکه شیمانی حکایت کرده * شاعر گفته * شعور یغیر و الجواد
 بهانی کل خدبه * کایشق الی هذا السرق * و نام موضعی است از مال بنی سعد * خدبه
 رای دام * گویند اقبل علی خمد یعلی و رائک و امرك الاول * خدب بر وزن کتف

ای عثمان اگر تو خرافی باشی قذف و رمی کنیم عثمان گفت آیه بیهشتی می شوم
 کنیم ای اباه بداهه زیرا که گفت نه بلکه بیهشتی خدای خدای و قهرهای مقتدره مقتدر نام
 مردی است که تیر فایک می خاست و خدای بن اوست تهمی و خدای بن ابراهیم
 خزاعی و عبد الرحمن بن خدای السامی و البصری صحابیانند معروفه و همچنین
 خدای بن عمار الدوسی بود و چند بن خدای و الداساب و خدای بن فاطمه
 علیها السلام و خدای والد عطاء و خدای زهدی و خدای مدنی صاحب مقصوره نیز
 صحابیانند و عمار بن خدای بن الارت حلیف بنی زهره که آنرا ربه و وثقه
 العجلی میگفتند و صالح بن خدای الطامح و دلال ابن خدای العبدی ابراهیم بصری
 و یونس ابن خدای اسدی راضی کوفی و محمد بن خدای و صالح بن عطاء بن خدای
 محمد ثانی مشهوره بدانکه صاحب قاموس ابن خدای ولید بن بکر را در اینجا از محمد ثانی
 شمرده و آن تصحیف است صحیح بجم مشهور و نون چنانکه حافظ ابن حجر و غیر آن
 ذکر کرده و جز آن تصریح نموده و خدای ابن اساف الخزرجی الانصاری بر صفت
 ثقیف و خدای ابن الاسود الانصاری البخاری و خدای ابن عدی ابن مالک
 نه خدای ابن مالک چنانکه صاحب قاموس و هم کرده و عمار بن خدای
 ابو عمار بن العجینی نه خدای ابو عمار بن چنانکه صاحب قاموس گفته صحابیانند
 و خدای ابن سلیمان بن عمار بن خدای بن عمار بن زبیر بن العوام
 الاسدی و خدای بن ثابت بن عمار بن زبیر یکی از جوادان و فضیلتان عرب
 و خدای بن زبیر بن عمار بن زبیر و خدای بن عبد الرحمن بن خدای بن اساف
 الانصاری شیخ امام مالک و معاذ بن عمار بن خدای الجعفی و ابو خدای الجعفی
 بن احمد البزازی محمد ثانی و همچنین خدای بن زبیر بن عمار و خدای
 بن عمار بن المدنی الانصاری که از مؤرخه روایت کرده و عمار و زبیر و معاذه
 و عمار بن عمار بن خدای بن خدای الجعفی بود و معاذ و محمد بن ابراهیم بن خدای
 که مردان بن جعفر و غیر آن از آن روایت کرده و خدایه نام د رختی است
 چنانکه از سهیلی منقول است و از آن است یقیناً الخدایه که در مدینه نبویه

و خدایه

واقع است * وجه تسمیه آنکه آن مصیبت این درخت است * و بعضی گفته اند
 که آن بد و جیم است و اکثر آنرا ترجیح میدهند * خرب * بضم اول و ثالث
 و سکون تاء مشتق نام موضعی است * خربه قطع کردن و جدا کردن
 کوپن خربوت فلان یا لسیف ای قطع کردم و عضو عضو آنرا جدا ساختم بشه
 * خرب * بضم خا و فتح تاء مشتق و خربعه بفتح خا نیز و خربعه یکسر آن و خربعه
 بضم هاء و شتر ما ده بسیار شیر و نیز و نیز زن چنانکه از کراع محکی است *
 و صاحب قاموس بدان التفات نه نموده * در عباب است که آن از درگاه خرب
 و تعب تراشیده شد * است * بد آنکه تون آن زاید است اگر چه درم گاهه است
 چنانکه در مشرف و لسان مصوح است * خرب * بشه شیر زن و نیز بعضی کرب را
 تا استخوان قطع کردن * و نیز بعضی خاص زدن سر را کوپن * خرب به بالسیف ای ضربه
 در آن هوسه قول است * و نیز بعضی هوسه ثابت * و نیز کوپن خرب است الحیه
 ای هست * این الامور ای گفته اند باء المعرفه من کل حیوان * و دروغ گفتن
 قد خرب بالوجه ای کتب * و بسیار و شیدن شیر * ضربه خرب به ضربه که
 تاجوف رسیده باشد * ضربه خرب به و ضربه یکسر دال سلاحی که زخم افراز باشد
 * در خرب خرب به و کشاده و فراخ * و نیز بعضی زده قوم * اصبعی انشاد کرده *
 خرب به یحقرها نجهاد مهند * خرب به التحریک شتابی و حماقت و درازی یقال فی لسانه
 خرب به ای طول * و خرب مانند کتف و خرب و متخربه ای احق و دراز قامت
 و سرعت کنند و در کارها * خرب به یکسر و خا و فتح دال و شیدن با مرد پیرو و بزرگ و ستمو
 از شتر مرغ و غیر آن کوپن و خرب به و امراة خرب به * در حدیث ام عبد الله
 بن الحارث بن نوفل است لا تکتب بینه جارية خرب و شتر شدیدن و سخت
 * اخرب بشتر و راز و شتری که بجهت جرات و اقدام بی مهابا و بیماک زود * خرب
 راه کشاده و ظاهر چنانکه شهبانی حکایت کرده * شاعر گفته * شعر * بعد و الجواد
 بهانی کل خرب به * کایشن الی هذا السرق * و نام موضعی است از مال بنی سعد * خرب به
 رای دام * کوپن اقبل علی خیمتک ای علی رایتک و امروك الاول * خرب به و زن کتف

روند ده کردند سوختند حذب ای قاطع هسان خدب و ناب حد بنیز گویند و نجات
 میر میانه وادی حد بات نکسر دال یافتن آن هلاک و نوزن شدن از راه راست
 گویند و قرائی وادی حد بات مثلی است بهر دو معنی تغییر کرده شد و خند ب و بالسم
 مرد لد خان چنانکه در مصاحب است و صاحب قاموس آنرا ترک کرده و حد رب و
 بقدر دم دال بر امانند و مقوم مردمان می دانند چنانکه در مصاحب است و در محکم
 حد رب است بقدریم و ابو دال صاحب مشرف گفته شک کردم در آن پس ثبت کردم
 چنانکه صفائی نوشته بوده و صاحب قاموس هم اتباع آن نموده و دخل عده بدل معجده
 قطع کردن و حد عته بودیم آنرا حد غره نامیم یا رة و کلد و یا از حیا ریا کوش
 ربه و جز آن چند عرب مانند سفر حد لیمی است چنانکه اکثر اهل لغت آن را هم
 نموده و این دو یک گفته لا بدی ما صحته و دخل و در وزن زبرج شتر ماده که هر ساله
 فروخته اند و صاحب شدت معنی دیرری حد لمة و فتاری که در آن صفت باشد
 صاحب محکم این لغت را ندال مسمله ذکر کرده و صاحب مشرف و اتباع ابن سید و بذال
 معجده آورده و خواب و دیران که صد آن آباد است احویه و عرب مانند غنم چنانکه
 از حقایق منقول است جمع آن را لقب ذکر یان می نویسد الواسطی است که محدثی است
 از ابن عیینة و غیر آن حدیت کرده و لم یمن سیدل از آن روایت نموده و فیروز لغت الی بکر
 محمد بن الفوح المرقی است که آن نیز محدثی است مشهور از بغداد صاحب قاموس این را
 قوامش کرده و در حقی اول گفته هر کلقنه یعنی دو روایت آن سنی و حواری است
 زیرا که مردامی بود و نامیم و حرب السلد و بران شد شهر از ناب سبع است و بلد حرب
 شهر دیران و احواب و تحویب و دیران و خواب گردانیدن در ده است اللهم
 محرب الدنیا و معبر الاخرة و در حدیت است من اقتراب الساعة احواب الغامر
 و عماره الحواب این تاثیر گفته احواب آنکه خواب کن داشته شود مکان و تحویب
 منهدم ساختن آنرا و مراد آنست که هر بران کنند پادشاهان آبادوار آباد نمایند و بران را
 نه بحسب مصلحت بلکه از راه شهرت نفس و داخل گشت در آن آنکه اموار منهبان مساکین
 آباد دارند و ضرورت خواب کردن اینده از ضرورتی غیر نماید و خرقه و کسور را مزمع خواب

دخند ب و

دخل ربا و

دخل عسا و

دخل عرب و

دخل لب و

خرب و

«خربات و خرب مانند کیم و خرائب جمع آن «خربیه بکسر خا یومعنی ویران گاه موردست
 از لیت «دار خربیه خانه ویران «خرب مانند عنب جمع آن در دهائی اندیش در جانب
 شرقی مصروفه ایست در منرقه «خربیه غربال و زمینی است برای غسان «صاحب
 قاموس آن را درین معنی بتحریر خود آورده و آن درهم است و صحیح بسکون است چنانکه
 ابوعمید بکری بدان تصریح نموده و در کتاب البلدان مصدوح است «و موضعی است در یاز
 بنی عجل که در آن حویط عظیم واقع شد بود در میان آنان و در بن شیمان «و نام بازاری است
 از بازارهای عوبیه در حمله همامه «و درین معنی الف لام تعریف آوردن غیر صحیح است
 چنانکه ابوعمید بکری تصریح نموده «و عبارت قاموس بخلاف آن موهم و این فیه بسکون
 آمده چنانکه صاحب عباب بخط خود ضبط کرده پس بتحریریک آنها و هم صاحب قاموس
 است «خربیه بالتحریر عیب گویند ما فیه خربیه ای عیب و عروقه «در حدیث عبد الله
 است و اسدیرت الخربیه یعنی العروقه و بلاد خواری و خیانت و دزدی چنانکه در عباب است
 بخاری در سیاق حدیث گفته الخربیه الخيانة و البائنة «خربات بالتحریر جمع
 آن «خربیه فیات خارب و خارب دزد را گویند «اصحی گفته خارب دزد شرخاصه
 «خربیه بالضم هوس و راح مستندیر «و نزد بعضی هوس و راح اگر چه مستند بر نمائید
 و کشاد که سوراخ گوش و از آنست حدیث مغیره «کانه امة مغربه ای مشقوبه الاذن
 «گویند جاریه خربیه و رجل خرب آنکه گوشش شکافته باشد و همچنین وقتیکه گوش
 سوراخ دار باشد «و وقتیکه سوراخ منخرم شود اخوم گویند «خرب الشقی الخربیه سوراخ
 کرد در آن «خربیه الاذن سوراخ گوش «خربیه الاست سوراخ کون و همچنین خرب
 و خرابه بتشدید و کاهی هوس و هضم هم آمده «در حدیث شد سأل رجل المصطفی
 صلی الله علیه و آله و سلم عن اتمان النساء فی ادبارهن فقال فی ای الخربین ای
 ای فی ای الخربین و خورقین و خصیه شحین هم مودی است «و خربیه نیز دشته توشه دان
 گویند اجعل الخبل فی خربیه المزاذه «و نزد بعضی گوش توشه دان «ابوعمید گفته
 لکل مزاذه خربین «گویند خربیت المزاذه ای کودتایه شد برای آن گوش «اخراب
 جمع آن «و خرب و خرب نیز بطریق ندرت آمده چنانکه ابوعمید حکایت کرده

و نام طوقی است که راعی در آن ترشه نهود و در آن جزیه بخاه مهمله نیز آمده است
و فساد در دین گویند و ما حربه ای آن بدین است و همچنین حرب
بالضم و کافیه هر دو متعرج هم آمده و حرب نیز منقطع بود و یک چنانکه
در عیاب است و حرب در معارج عبارت است از دخول خرم زکف در جزه پس مفاعیل
فاعدل شود و منقول گردد و تقطیع بسوی مفعول و آن جزه را اُخرب گویند که
اول و آخر آن حرب است و حوینان در جای دور رفتن سر را
و حربه از باب نصرای زد بکوش آن یاسر را خ گردان یا شکافت آنرا
و حرب فلان در زد بکشت و عارب حقیقه در دختران است بر سبیل اتساع
در مطلق و در مستعمل شود و عارب فلان بابل فلان حوینه و حرب را و خرد و دیدن آن
شتران آنرا و لجهائی گفته که همچنین متعدی بهماست عمل شده است و حرب بالتحریک
حصاری که آنرا شو را گویند یا نواز از و عارب یا کسر و اعراب و خربان جمع آن
و دروهای پراکنده در راه و مرزهای چند در میان ندمیانه دست اسپ و آن
مخصوص است باسب و چنانکه از محکم و غیر آن معلوم شده نه مطلق چنانکه
شمارت ناموس بآن مرفم است و اعراب و خربان و خربان جمع آن و کسر هر دو
از سبویه محکی است و عارب و کوش که نومه آن شکافته شده باشد از انسان یا غیر آن
و نیز بزی که کوش آن شکافته شده باشد درازی و پهنائی و با وجود آن
حواء فخر دهند گفت و اعراب کسی که کوش آن شکافته شده باشد و گویند شد
اعراب و خرب بالتحریک مصدر آن است و وضع و نام موضعی است و خرب
و نیم خا و تشدید و موضعی است و دیا و عطفان و چه بیچ گفته شعره اُمت امامه صه
ما تکلمناه و مجبوره ام اجبت اهل خرب و واسپ نعمان بن قریع و خرب مانند جمل
مرصعی است و خربان مانند عقیان مریدین دل و همچنین حرب و گویند فلان
حرب ای چنان و تا بظ شر گفته شعره و لا حرب فلما جیه و ذغرائل و هیام کجفر الابطم
المتهم و حویینه مانند حینه موضعی است در مصره آنرا بصیر و صغری گویند
و نزدیک آن بود و دونه الجمل و متسر است بآن خلق بسیار و خربتی متسر است

بآن و آن شا داشت * رقیاس * بحد ف تا ست * خوب بود زن کتف نام کرده است
 نزدیک تعار در زمینی است در میان هیست و شام و موضعی است در میان فید و مدینه
 و کناره کوه که بر آمد * باشد از آن زمین که در آن سنگهای سپید و باریک باشد
 * و آخر این موضعی است در نجد * و نیز موضعی است در میان مضر و مدینه
 * چنانکه ابو حمید بکری نقل کرده * و آخر به بضم راء موضعی است در زمین بنی عامر
 بن صعصعة * و نیز کوهی است که نوریا از چیزی را * ذوالخوب مانند کتف موضعی است
 در نواحی سرمن و آبی که شهر یسست در عراق معتمد آنرا بنا کرده * و خوبی بود زن
 سکری موضعی است * خربة الملك دهی است نزدیک ققط که اینجا ز مرد بید امیر شد
 * و خوبی باشد بن قلعه ایست بر کناره دریای شام مشرف بن عکاء * استخرابها
 شکسته شدن بنش * استخراب الرجل منکسر شدن * و مشتاق شدن
 استخراب الیه مشتاق آن گشت * و خربة بن عدی مانند مرحله و خربة
 بر وزن محدثه لقب مدرك این خوب که صحابی است مشهور که نبی صلی الله
 علیه و آله و سلم آنرا بسوی از دهقان متوجه کرد اند * و همچنین اسماء
 دختر خربة و سلافة بن خربة بن جندل دمشقی بن خربة عدی * و خوب بود زن تند
 * و خوب بود بالضم و کاهنی مفتوح نیز آمده و خوبی است صحرائی خار دار و آنرا
 بار هم می باشد سمک و سرخ مانند سبب لیکن بشدت بد مزه باشد و این قسم را
 نهطی گویند و بستانی هم میباشد و آن شامی است که بر کش نهایت سمج باشد
 و بار آن مانند خیار شمر باشد مگر آنکه آن عویض باشد و این شیرین باشد
 که خورد * میشود * و از آن رب و سویق می سازند و آن ماد امیکه تازه باشد
 شکم را کشاده کند و در عیمکه خشک گردد بند کند * واحد آن خربة و خربة
 زیادت تاست * این سید گفته اصل خوب بود یکی را از دورا
 بسبب کراهت تضعیف بنون بدل نمود چنانکه در آجانه میگویند
 در حلیف سلیمان است کان ینمیت فی مصله کل يوم شجرة فیسأ لها ما انبت فتقول
 اناشجرة کذا انبت فی ارضی کذا اناد واء من کذا اها مریا فتقطع ثم تصور ینکتب

مل الصورة اخباود واؤها فلما كان في آخر ذلك نمت البومة فقال ما انت
 قالت انا الحردية وسكنت فقال الان اعلم ان الله قد اذن في جواب هذا المسحون
 و ما سمع الملك فلم يكف ان مات و خزانة بالهم و حتى ان بوسه درخت
 و پاره از سنك كه سوراخ كود و سوراخ در رس در ان بسته شد و فيموراخ
 سوزن و جزان و خليه مخروبه اي فارغة پر وزن مخينه است و تحارب سوراخها
 مانند خانه زبور واحد آن تحارب است بالهم و خانه های كه ز نور در ان
 شهد اندازده و تحارب القادح الكجور خورد كرم درخت را و خرابان و خرابان
 بالكرس و طرف بني و تحارب و قمل تا زین باب گذشت زیرا كه بنامی است
 و نام آن اصلی است و خورب و در وزن عصفور و شیر ماد و بسیار شیر كه شهر آن
 زرد منقطع شود چنانكه در عباب از لیت محكي است و خردب و در وزن حفر
 نامی است از نامها و خرب و ضم خاوشین مرد صايط در شط طبعیت و دراز
 و قوه نیز نامی است مردمان را و سلمه بن خورشب الایاری شاعر است و خربه
 کار محكم نكودن و كويند خرب الرجل و قتيكه محكم نكود عمل را مانند خوربه
 چنانكه در عباب است و خرب و خورب و خوربه و شم فرد و شاخ يكساله
 یا شاخ نازك تازه كه در تاشد باشد وزن جوان عوش خلق و نيك قوام یا زن سپید
 رنگ نرم بدن پر كوشش نازك استخوان شاعر كويد شعور و فرقه روده و حصه
 كخر و به الیائه المنقطره خرب مرد دراز قامت بسیار كوشش و خرب بر وزن
 ز نور و شیر ماد و دراز و گلان و بسیار شیر و چهل خرب و سبب و دراز و نازك اندام
 و نيك خلق و در لسان است خوربه پاره از كند و در خیاب و پیه و در عباب است
 آن تراشید و شد و شد و در و كلمه خرب معنی نرمی و ز و به به معنی نازك و خرب
 آما سیدن یا قوه شدن و خرب الرجل متروم شد یا قوه شد كریا آما سید است
 و خرب الحبل متهن و دمید و شد پوسه درون و در و به به به خرب از باب ثقل
 و خرب الناقة آما سید و شد پستان ماد و شیر و تنك شد سوراخ پستان او بسبب درم
 یا حشك شد و كرم شیر آن و كويند ناقة خربه و خزانة بالهم و شیر ماد كه پستان آن

و خرب

و خرب

و خرب

و خرب

و خرب

آماسی کرده باشد یا آنکه در ریچه دان آن آرخها باشد که بآن ایند ایا بد و آن ورم را
 خوزب گویند * تخزب ضوعها ای معوروم و منشفح شد پستان آن * خوزب بالتحریریک
 خوزف و نیز کوهی است سیاه و زردیامه * و زمیتی است بر ای بنی عقیل دریمامه * و نزد
 بعضی آن خزبه است بها * خمیزان کوش و کوش نازک و نرم * و همچنین خمیزب
 بفتح وادغم آن ریچه نواز شوموخ * خمیزه پاره کوش نرم * خزباء بالکسور المد مکسی
 که در باغ میباشد چنانکه در محکم است * خزبه به صیغه تصغیر کان طلا * خزی
 بر وزن حبلی منزل است در مدینه بود بر ای بنی سلمه در میان مسجد ذوق بلخین
 تا مزاد تغیر داد آنرا رسول خدا و نام نهاد آنرا صالحه بجهت بد فال لفظ خزب
 که دلالت کند به بیماری ورم که اکثر در پستان باشد * خزبه * مضطرب کردن
 آرازا و تهاه کردن سخن * خزلبه * شتاب بردن * گویند فلان خزلب اللحم
 ای برین کوش را به سرعت * خشب * بالتحریریک شاخ مطهر * خشب نیز بتحریریک
 و خشب بد و ضم و خشب بالضم و خُشبان نیز بالضم جمع آنست * خشب آمیختن
 و جدا کردن از اضداد است * خشبه از باب ضرب خلط کرد آنرا یا نقی کرد انید
 و صیقل کردن شمشیر و تیغ کردن آن و زنگ زده کردن آن و کند کردن آن
 از اضداد آمده * منه سمف خشیب و مشوب شمشیر نو ساخته و صیقل کرده شده
 و زنگ زده * خشابه با کس و مطر قه ایست بار یک صیقلی بعد از صیقل شمشیر و آن
 جاری کنند تا از تغییر نیام محفور ظمائد * خشب الشعر گفت شعر را بد و ن مبالغه
 و بی مشقت و محنت و همچنین اختشبه * و خشب القوس ساختن کمان را ای در صفت
 نکرد چوب آنرا فوط * خشب تراشیده شده از قسم کمان و تیر * قدح مشوب تیری که اول
 تراشیده شده باشد * خشب مانند کعب و خشائب جمع * خشیب مرد در از قد درشت
 خالی استخوان ظاهر و بی درشت سختی * همچنین خشب مانند کعب و خشیبی * خشب
 الشی درشت شد * رجل قش خشب بکس و هرد و مردی که در آن خیر نداشت * رجل خشب
 مانند کعب * خشب ای سخت و درشت * و خشب نیز وزن کافی که در آن شادمانی
 نباشد * اخشوب فلان درشت و خوشن گوید * و اخشوب تی همیشه صبر کرد

در محبت و مشقت با تکلف صورت و تاقیری ترک کرد در آن و احش کوه در شب
کلان شاعر گفته: **بَحْشُ هَرَقُ الشَّرْلِ مَهْ أَحْشَا** احشان بر صیغه تشبیه ذکره
مکه معطبه ابو ثعلب و راجه و در حدیث است لا تزول مکه حتی یزول احشا ها
و نیز در حدیث است ان غیر ثیل قال یا محمد ان شئت اعطقت علیهم الاحشیه
و ذکره منی یکی احش شرقی دیگر احش غربی و حشاه و شت ذکره و حشک
و دوش و حشاه و پیشانی حشک و مکروه و **وَحْلُ احْشُ الحِمْه** آنکه
پیشانی آن مانند جوت حشک باشد و ارض حشاه زمین سخت که در آن سکر بزده
پراکند باشد و حشبه یا تحریک قومی است از مرقه حبیه و آنان اصحاب
مختار بن ابی عبد الله مد ظله ایشان آنست که الله تعالی تمکید و قرآن
مخلوق است و در حدیث ابن عمر است کان بصلی حلف الحشبه و نیز حشبه
فرقه از فرق شیعه نام نهادند و در ای آنکه نگارنده در دند حشبه و دندان
و قتیکه بود و ار کشید و شد و در ذیل صحت است زیرا که قصه زید بن
همه است بزمان لغا و حشمان بالضم کوههای درشت و حش که نه و سیار
کلان باشد و نه نهایت خورد و نام مودی است و نیز نام موصی است و حش
از باب تغول خوردن چوبها یا چراغی حشک گویند و حشک الاول خوردند
شیران شاحبای درخت و راه احش الصمان کوههای که مجتمع شد در صمان
ارض حشاک روزن محاسن زمینی که مانند آب باران جاری شود و حش موصی است
در عین از محالیه آنست و صفای آفرینش حش و در الوعید و در محرم بسم اول و ثانی
تصحیح نبرد و مال حشاک و سندان لاشه حشی نام موصی است و در مرحله از نه طایفه
حشیه من الضیف ثانی است ناس از ننی و بیله بنی کلب و حش تبصره نام وادی است
در سامه و نیز وادی است بمیدان و یک مرحله از آن در جهت راه شام و حش الارط
موصی است در میان شام و دیار و بقیه و حشاه و روزن نسابه قریه ایست
از قرای که جماعتی از محدثین آن مسروب اند و چنانکه سماعی ذکر کرده و حشه
بالضم موصی است برای بی ثقله و حشوب یا لقیح موصی است از دیار عرب

* خشب‌ساز کوهی است بطریق حاجز بسوی معدن * صاحب قاموس این همه را
 گذاشته * خشبات بالتخویک مرضعی است ماورای عبادان بر دریای فارس
 مُخَصَّصَه به هاقویه است و همین * و مخشب بدون‌ها مرضعی است در آن نزدیک
 زلید * خشاب بر وزن کتاب یطنی است از بطون بنی تمیم * جوهری گفته اولاد زام
 بن مالک بن حنظلله را خشاب گویند * جوهری گفته * شجر * اَنْعَابَه الفوارس اوریا حاکم
 عدالت بهم طهیه را خشابا * طعام مخشوب اگر در گوشت مستعمل شود مراد از آن
 نیم پخته باشد را کودرمان و غیر آن مستعمل شود مراد آنست که خالی از نان خورش
 باشد * خشویه * محکم نکردن کار خشوبه العمل محکم نکردن کار را در نیز نام
 موضعی است در ناحیه حصین چنانکه ابو عبید ذکر نموده * خصب * ارزانی سال
 و بسیاری گیاه و فراخی زمین * فقال اخصب المكان فهو مخصب گیاه آرد پس
 آن گیاه دار است * بلد خصب شهر و فراخ سال * و همچنین بلد اخصب بوضع جمع
 از قبیل ثوبه اخلاق واحد را با غنما رکثت اجزاء کشیر قرار داده بجمع
 مرصوف میکنند * و همچنین مخصب و خصیب مانند گویشم * و مخصاب بر وزن
 مقدم * مخصب امکان گیاه آرد از باب علم مضوب آمده * ارض خصبة
 با کسر * و ارض خصبة بالفتح و آن یا مصدر است مجازاً آن وصف نموده
 شد یا مضاف خصبة است مانند فوحه * اخصب القوم رسیدند فراخی عیش را
 * و اخصب الغضا جاری شد آب بود رختان خا و دار ثار رسید پشاهان قوم مخصبون
 قومی که بسیار شود طعام آنان * اخصب الشاة رسید بزرگی بسیار
 * خصب بالفتح دخت خرمایا آنکه بسیار با باشد مانند خصاب بر وزن کتاب
 واحد آن بزیادت هاست اغشی گفته * شجر * كان على انسانها عندك خصبة تدل
 من الكافور غیر مکتم * صاحب قاموس خصبة را بمعنی شکوفه گفته و آن فهم است
 زیرا که از هری تصویر نموده که کسی از عرب طلعه را خصبة نگفته است و آنکه
 آنرا زعم کرده خطا نموده است * در حدیث و قد عبد القیس است فاقبلنا من
 وفاد تنادا عما كانت عندنا خصبة تعلقها ابلنا وجهه و این الاثیر گفته خصبة دقل است

و جمع آن مصاب حصه بالضم حائبه احصاب جمع آن و حصص ما رسید که
 ذکرهای می باشد چنانکه از اینست منقول است و آن بالکسر است چنانکه در مشرق
 و محکم و لسان و خلاصه است نه بالضم چنانکه صاحب قاموس فهم کرده اند آنکه
 از فری تصویر نموده که حصص بجای معنی ما رسید تصحیف ظاهر است
 و صواب آنست که بجای مچله است و امثال این چنین حروف از صحف سقیمه تا کتاب
 لیست نقل کرده شد و سبب تافهی ناقلا در آن تصحیف و تغییر راه یافته و اکثر
 ارباب فن برین نکته مطلع نشد و مرتکب خطا شد و این و رجل حصص مودی بسیار حیر
 قباخ منزل که ظاهر باشد فراموشی آن و حصص در وزن امیر نام مردیست از عربها
 و بعد از آنکه بنی حیر الحصص قاصی مصورا را الحسین و بعد از او احد الحصصی و
 و ابوالباق احمد بن عبد الله این الحصص محمد ثانیند صاحب قاموس
 و خلاف عادت در اینجا این جمله را ترك نموده و دیر الحصص دیری است
 در اقلیم نابل و احصاب حامهای مشهور در هر سه حصص و رنگ کردن حصصه از نابل
 صبر رنگ کرد آنرا و از همین حصصه از نابل تفعل و محصور و حطب چبری رنگ
 کرده شده و کف حصص و محصوره و محصنه کف دست رنگین و امرأه
 حطب زنی که کف دست خود را رنگین کرده باشد و الکف الحصص
 نام ستاره ایست و حساب بالکسر چیزی که در آن رنگ کرده شود از حباب و غیر آن
 و حصصه بر وزن فتمه زنی که حصاب بسیار کند و احصصه المرأة و تحصص
 نا حصاب باشد زن و حاص شتر مرغ نو که در ایام بهار رسم فله شورت نمود
 ساق او میخ شده باشد چنانکه در محکم و جز آن مصروح است و آنکه صاحب
 قاموس بحای و ساق دو چشم گفته خلاف مصرحات اهل لغت است و نزد بعضی
 شتر مرغ که سمع حور و دن کباب و بیع طرف بالای هر دو ساق او سوخ یا سوز باز
 شده باشد و نزد بعضی آن سوخی است که شروع شود و ساق شتر مرغ و قتیکه
 سوخی در حرمای حام ظاهر شود و تمام شود و قتیکه آن تمام گردد در این عارمه
 حاص است به قریباده عارض نمی شود و بعضی گویند که این عارمه شتر مرغ را

حصص

بسبب خوردن اسار و رع پیدا می شود * و آن قوی است مزاج که خوردن
 شر مرغ اسار رع را ثابت نشد * است * و نزد بعضی این مرضی است که لام حق شود
 آنرا پس سرخ کردد بسبب آن منقار را طراف پرهای آن پس در حقیقت خاضب
 وصف است و در استعمال بمنزله علم این چنین شر مرغ گوید * قال ابوداؤد *
 لَهُ سَا قَاظِلِيمٌ خَاظِبٌ فُوجِي بِالرُّهْبِ * خضِب الشجر بخضب از باب ضرب و سمع
 و بر صیغه ماضی مجهول هم آمد * سبز شد و رخت و همچنین اخضر خضب * و خضب
 المختل خضبا سبز شد شکوفه در رخت خرماسه * و اسم آن سبزی خضب است بسکون
 * خضوب جمع آن * خضبت الارض ظاهر شد و روئیدگی زمین و همچنین اختضبت
 * خضب بالفتح روئیدگی نو که بسبب آب یا ران سبز شد * باشند * و همچنین خضوب
 بالفتح روئیدگی بعضی آنچه ظاهر شود در رخت از سبزی نزدیک ابتدای برآمدن بوکها
 * خضب برون منبوتغاری که در ران غسل کنند و پا رجا بشویند * منه الحدیث
 انه قال فی مرضه اجاسونی فی مخطب فاعسلونی * خضاب مانند غرایب مرضی است
 در بین * خضوبه * مضطرب شدن آب * ما خضبا و برون زن علابی که
 موج زنده پوش آن در بعضی رخی باشد آن مکر در غل و رادی * و رجل
 مضطرب بفتح راه مورد قصیح و بلیغ طوفه گفته * شعر * و کاین تری من یاده
 مضطرب * و لیس له عند العزائِرِ جَوْلٌ * خضوبه * ضعف و سستی و زن طوبه
 و سست کار * تخضع برون زن تدحرج مختلط شدن گویند تخضب امر هم ای
 مختلط شدن کار آنان * تخضب * مختلط شدن کار و سست کردن آن * تخضب
 امر التوم مختلط شدن کار قوم * و خضاب در رخت کوکل * خطب * شان و حال
 و کار صغیر باشد یا کمبود تخصیص یا مرعظیم قد ارد گویند ما خطبت چه طور است
 حال دشان تو * قال الله ما خطبکم ایها المرسلون گویند هذا خطب جلیل و هذا خطب
 یسیر * در حدیث است قد افطرانی یوم غیم فی رمضان هذا خطب یسیر * خطوب
 جمع آن * خطب را خطب زن خواستن * خطب المرأه خطبه با کسر و خطیبی
 یکسر خارتشیدن طاردا خطبها خواستن زن را * و خطب و خطبه هر دو با کسر *

و خطیبی نالکسر و التشدید و خطبه نیز نالکسر و التشدید و ثانی در ضم هم آمد و زنی که
با و بیعام نزدیک شد باشد مدی من زید در ذکر قصه حدیثه با و من و خطبه زیاده
گفته شعره لیخطبی اللّٰهی قد رثت و حلت و من ذوات غائله لخبساره و خطب
نالکسر مورد که زن را خواسته باشد احتساب مانند اصحاب جمع آن و همچنین
خطب مانند سکیت و خطبه من جمع آن و خطب فکیح فرد و نالکسر در کلامی
در ضم هم آمد و در کلامی است که آن نکاح درست شده و خطب خطب میگرد
مخطوب در جواب آن نکح میگوید و خطب بالتشدید موردی که تصرف آن در خطبه
نمیباشد و احتساب القوم فلا تا از باب افتعال دعوت کردند آنرا برای نکاح
زنی از ایشان و خطابه بالفتح چنانکه در لسان است و خطبه بالضم خواندن بر
مسوره و نیز کلامی که چنانچه شود و مسوره پس آن چنانکه مصدر است نیز اسم است
و ثعلب خطب علی القوم خطبه را است کرده و من مصدر است آن ثابت است در محکم
گفته نمیدانم که این جگه نه است مگر آنکه اسم مقام مصدر وضع کرده شود
و مسوره خطبه را خطب خوانند و خطباء جمع و خطبه نیز کلام نشر که با سمیع
باشد و مانند آن و دخل خطب نیک خوانند و خطیب القوم خوانند و کلام
کسب از جانب آنان و در ابو القاسم عبدالله بن محمد الخطیبی شیخ ابن جوزی و ابو حمزه
محمد بن عبدالله الخطیبی و همچنین ابو الحسن علی ابن ابی طالب السمرقندی محدثانند
متسوب بسوی خطیب و ابن حجر گفته خطیبی یکی از ائمه معقول است در متاجری
و خطبه بالضم و نیک تیره که سوحی در آن زردی مخلوط باشد یا رنگ شماری که
سرمه آمیز باشد و خطب مانند طرح نه و خطب ای بین الخطبه و و خطب نیز
حانوری است که آنرا عوب اخیل و شقراق گویند و و قال بد دارند و از کلام
که آن مرغی است درنده و آن را شیر کشتک خوانند یا چرخ که آواز مقرر گویند
انسان کرد میشود شعره و لا انثنی من طیرة من مویرة اذ الاخطب الدامی
علی الذرح صورا و در سوزنک یا خوی که بر پشت او خطی باشد ساء
رنگ و صمغ الخطباء ای حر ماد که بر پشت آن خط سیاه باشد و کوئی

انت الّا خطب البین الخُطبة بخیال آن اندازی که صاحب بیسان نیک نیست
 در خطبه و مراد ترا ثبات خوی آنست * و اخطب نیز مختلطی که در آن خطوط
 سبز باشد * اَتَان خطباء و ناقة خطباء وجه امامه خطباء و حنظله خطباء و موت خطباء و موت
 و زیان گفته * شعره * و صاحبی ذات مبات دمشق * خطباء و رقاه السراة و هقی *
 * خطبانه بالضم مانند خطباء است * خطبان بالضم جمع * و کاهی یکسوره آمد *
 * گویند اخطب الحنظل وقتی که زرد شود و خطوط سبز در آن پیدا کرد و همچنین
 اخطب الحنظله * خطبان بالضم کباهی است مانند فلین و لیک سبزه از رخت مشهور
 * و ورق خطبانی میثاقه است * و اخطبان بزنی * ایست * پد خطباء دستی که رنگ
 خضاب از آن زایل شد * باشد * و ابو سلیمان الخطابی امامی است مشهور و غریب
 الحدیث و معالم السنن از مصنفات او شت منسوب است بسوی جد خود خطاب
 * خطابه به تشدید قویه ایست در بغداد بخلاف غربی از آن و قومی از رافض
 منسوب بسوی ابی الخطاب محمد بن ذمب الاسدی انکونی تابعان خود را یکواهی ذروغ
 بر مخالفان امر میکرده * سمعانی گفته با ارفیه حضرت امام جمعه صادق علیه السلام
 قایل بود بعد از آن برای خود اثبات آن میکرد و میگفت که امامان همه انجما هستند
 * خطوب بر وزن قصوم مرضعی است * فصل الخطاب حکم کردن بکواهان برای
 مدعی و بیه قسم بر مدعی علیه و جدا کردن زمین حق و باطل و امتیاز نمودن در میان
 حکم و ضد آن یا فقه در قضا یا نطق کردن بقول امام بعد * اول کسی که بآن نطق کرد دأد بود
 * و بعضی گفته قن و بعضی گفته که غیر آن هر دو * و معتبر اند که فصل بمعنی فاصل
 باشد * ای خطابه فاصل باشد در میان حق و باطل و بمعنی مفعول ای خطابه بیکه معما
 و جدا باشد از شوائب از تناب و مقصود آن بر مخاطب مشتبه نکرد * و اخطب نام
 کوهی است در نجد و نیز نام مردم می باشد * و خطاب سین و و بر و کردن گویند
 خاطمه فاحسن الخطاب * اخطاب قریب و سهل الحصول شدن اخطبک الصیدای
 امکان و دنا منک چنانکه در جواب از ابی زید منقول است و در صحاح نیز موجود
 * صاحب قاموس آنرا نموده است * خطریه * ببناء معجبه و ببناء مهماله تمکمی معاش

و سخن دروغ گفتن رجل خطرب و خطارب هر دو را لغیم مرد دروغ گوهر و قد خطرب
 و خطرب ای گفتن چیزی که نهوده خطبه محتلط شدن کلام و بسیاری آن گویند ترک
 القرم فی خطبه ای که داشته قوم را در اعتلاطه جماعه با کسر مرد در مایه زکمه
 در آن لغت یاد راست در محکم است که شیده نشد است مکرر در قول تا و اشرا
 و غیب مرد صمیم و صحت بدن و این است در محکم اسما و خرد است
 و صاحب ناموس آفراموش کرده خطب با کسر ناسخ و خطب بالغ ناسخ و بدن
 و حوائی کردن و زخم رسانیدن و در بدن و بدن و گویند خطبه نظره در اشتر
 آخر اسما و خرد از باب صرب است و نیز از باب نصر آمده و همچنین است خطب از
 باب استعمال و خطب القریسته گرفت شکار و الجکالی خرد و خطب ملا عتله
 و بردن ابائی و در او که می آید و خطبه حلمان لغت و خطب با کسر و خطبه نیر با کسر
 مانند تصویر قریب داد او را و همچنین احتله از باب استعمال و حاله
 از باب مفاعله و خطبی بکسر اول و تشدید ی ثانی اسم حلاله است
 چنانکه خطبی اسم حلاله و در مثل است اذالم تغلب فاحلب ای و قتیکه غالب
 نیامدی بر دشمن پس بدع کن و حل حالب و حلال و حلیوت بتا بالتحریک مرد
 فریست و همچنین حلوب بد و نا شاهو گفته و شر الرجال اما و الحلوب
 در آن هر دو روایت است امرأه حاله و خطبه مانند مراه و حلوب و حلاله
 و حلیوت زن فریست و قال ابن احمه اودی الثمات و حب الکاله الحله
 نیست گفته حلاله آنکه زن دل مو را بخوش کلامی و فریست و از اسما گفته شود
 که حلاله میمنه اسما است و در حلیوت است گفت و سر دل خدا مردی را
 که در بیع خرد قوس محمود داد اما نیست فقل لا حلاله ای و قتیکه حریل و فریست
 کنی پس بگو شرط آنست که مکرر و فریست نباشد امرأه خلعت قلبی و احتلته زنی و بود دل
 مراه خطبه و التحریک جمع حالب است چنانکه در قول ابن احمه و فریست و محلب
 با کسر داسی که دندان قد داشته باشد و بر داسی هر داسی که باشد و گویند احلب
 السات و استحلته فریست و روید کنی و این اسما و مباح هر دو در از چهار پانه و برین

د خطب

د خطب

د خطب

د خطب

* بعضی گفته اند که ناخن در دندان و پیر دندان شکاری را مخلص گویند و ناخن
 جانوران غیر شکاری را غفر * خلب یا کسر کوشک پاره باریک که پیوسته باشد
 در میان پهلوهایی که یازیدت آن یا حجاب آن یا چیزی سپید و رقیق که چسبیده
 باشد بآن چنانکه مختار صاحب عهاب است یا حجاب قلب چنانکه مختار صاحب
 محکم است * و شیر نو و برك انکور گویند رجل خلب نساء باضافت مردیکه زنان را
 برای حدیث و فحش و وسعت دارد و زنان آنرا در دست دارند * اخلاّب نساء
 و خلباء نساء جمع آن را اخیر نادان است لهذا صاحب محکم گفته نزدیک من آنست
 که خلباء جمع خلب است * خلب بالضم و بضم تین شیر و درخت خرما و پیه آن
 و پوست درخت خرما * منه الحدیث انه کان له رسادة حشوها خلب و رسی سخت
 و باریک که از پوست خرما سازند و از آنست حدیث امام موسی فیجعل آدم علی جمیل آخر
 مخطوم خلب و پنبه باریک سخت و چنانکه در محکم است * و کل جموما یا کل سخت
 چسبند * یا کل سیاه * ماء مخلص بکسر لام آبی که در آن کل سیاه آمیخته باشد
 * خلب بضم و تشدید لام مفتوحه ابری که با بوق و زهر باشد و باران نیارد * و زهر برب
 استسقا است اللهم سقیا غیر خلب بوقها * و البرق الخلب بالتوصیف * و برق خلب
 و برق الخلب باضافت برقی که به باران طنج دهد و بر خلاف آن باران نیارد
 از اینجا گویند انما انت برق خلب برای شخصی که وعده کند و آنرا وفا نکند
 * حسن بن قحطبه الخلی محمد ثی است که از ابی دازد و زاق و رایف
 کرده و مل بن محمد بن الحارث الهمدانی از آن روایت نموده * خلباء بالفتح
 و آمد و خلب بالفتح و زیادتون زن نادان و نون آن برای الحاق است
 اصلی نیست * ابن سکیت گفته که آن از خلا به نیست و اجز در وصف شتر ماده
 گوید * شعر * دخلت کل و لایت علجن * تخلیط خرقاء المیدین خلبین * خلب
 المرأة از باب فرج کول شد زن * خلبین زن لاغو * مخلص بضم و تشدید لام مفتوحه
 جامه که در آن نقش و نگار سیاه باشد * بعضی گویند جامه که نقوش آن مانند
 مخالف طبله باشد * کوسی مخلص کوسی که از لایف خرما ساخته شده باشد * خلب

التزرای کل اندر د کرد قنور را انشأ فیہ محالہ قو بود ذروی چنگهای حود
 و خنبه بالتحریریک بیارثی است ذریبئی و فعل از ان خنبه مانند فرج خنبت
 و جن فلان سست شد پای آن و اخنبت رجله سست کرد اندیم پای آنرا
 ان احدی گفته شعر ای الذی احسب رجل ابن الصعق اذ كانت الخيل كعلاء
 العنق و خنب فلان لک شد و فلان کردید و همچنین اخنب از باب افتال و
 و اخنب رجله بود پای آنرا و جاریه خنبه مانند قوچه دختر کی نرم و نازک
 باناز و کرشمه بسیار و طبعه خنبه ماده آهویی که گردن خود را بپچید و بر زمین
 بنشیند از جایگاه خود نجنبند و خنبه بر وزن سحابه اثر قمع و بدی و يقال
 لن یعد ملک من اللیم خنبه ای شر فلان ذو خنبات بضم تین و التحریک ای صاحب
 شد رود و رخ است یا صاحب صلح و فساد است که کاهی صلح کند و کاهی فساد
 خنبه فساد گویند و این فلاناعل خنبه ای علی فساد و مخنبه جدائی و خنبه بر وزن
 قنب و خنبه بر وزن کنبه و خنبه بر وزن سحابه و دراز قامت
 و احبب محتلج که کاهی رود و کاهی آید و در سحابه است خنبه با کسر
 و التشدید که بر اصل خود آمده است ناشاءت زیرا که در فعال از اسماء
 بدل کرده میشود یکی از دو حرف تطعیف و یا مانند دینا و قیراط تا که بمصادر
 ملتصق نکرد و مکرر آید و ان ها باشد پس بواسطه حود خواهد بود که در بنشورت
 التماس بمصدر نیست مانند دنباله و صاره و فانه و خنبه و خنبه با کسر و التشدید
 مرد سطرین و خنبان با کسر و التشدید کاهی بضم هم آمده و عرف بیتی از جبر و است
 که در جهان آقا و قر است یا خنبه نموده بیتی که بزک باشد یا طرف آن از جانب بالا
 و اجز گفته شعوه اگر فی ذری الاصفان کما منضجیا منهم و ذو الخنبه العنق
 و حساب با کسر نیز تکرر گویند خنب فلان ای تکرر کرده و آن کاهی بهزه نیز
 آمده و از ان است حدیث زید بن ثابت فی الحجابین اذا خرجوا من کل واحد
 ثلث دية الانف و خنبه بن کعب العنسی شاعری است معمر از نافعین و خنب
 با کسر اندرون زانو یا جانب پائین هر دو ان و جانب بالای هر دو ساق یا کشادگیهائی

که در میان اضلاع در میان انکشتان می باشد * اخصاب جمع آن است * خنب
 اسم چند محدثین است * خنقب * بضم خا و سکون ثون و ضم مثناة فوقانیة و خنقب
 بفتح مثناة بلندی میان دو لب و ج زون خور و سال پیش از آنکه ختنه کرده شود و
 مخنت کوتاه در غباب خنقب را * خنفت تفسیر کرده * و این سکیمت بکوتاه صاحب
 قاموس بجمع هود و قائل است * و مشوق است که این لغت رباعی است و آن
 اصح است زیرا که ضم در آن حکایت کرده شده است و در آن رباعی است که نون در ثانی آن
 و با ده کرده همیشه و مکرر این روقی که اینچنین شد پس مفتوح هم مانند آن خواهد بود
 * خنبة * بکسر شمر ما * بسیار شیو * خنعة * دو ترکیب خنقب کثرت * خنبد بها *
 مرد بد خلق * خنبد بان مرد بسیار کوشش * خنبد به و خنبد بانه بزیادت هازن * چنبد
 * خنزوب * بضم و خنزاب بکسر و مودی جوات کنند * برفسق و فجور و خنزاب و خنزوبه
 زنی که برفسق و جوات کند * خنزب بفتح نام شیطان است * و خنبت نماز است
 و لک شیطان بقال له الخنزب * ابو هريرة گفته لقب است مرآتو * و رلسان است
 خنزب پاره گوشه بد بود بکسر و بضم و رایت کرد * شده است * خنصاب * بکسر
 در خست کوکل * خنصبه بالضم زن فربه * خنظبه * بالضم نام چهار پایه ایست خود
 * و این درید گفته چنبد زعم کرده اند * خنعب * بالضم موی دراز بقال * و خنعب
 ای طویل * خنعبه بالضم نندی با پاره کوشی و در هشته در میان لب بالا یا جای شکاف
 در میان دو برت مقابل و تره بینی * خوب * محتاج شدن * خوبه کوشنکی و محتاجی
 * بقال اصابتها خوبه ای جوع و افتقار * و خنبت است نعوذ بالله من الخوبة
 و زمین باران نارسید * در میان دو زمین باران رسیده و زمینی که چو اندارد بقال
 نزلنا الخوبة من ارض ای موضع سوء لارعی فیه * خیمه * محروم ماندن و زیانکار شدن
 و کافر گشتن و مطلوب نرسیدن * و خنبت علی علیه السلام است من فاز بکم فقد فاز
 بالفتح الا خیب مراد تیری است که نصیب نداشته باشد * خنیب محروم گردانیدن
 خیب الله فلان محروم گرداند آنرا * و مثل است الیمة خیمه ای ترسناکی
 نامیدی است * بقال خیمه لزید بنصب و خیمه لزید بنصب بطریق اضا

فعل است و رفع و وسایل ابتداء در بدعا مستعمل است و حیاب بن هبیب هر دو بیشتر بود
زیانکاری و در مثل است سبیه فی حیاب بن هبیب ای کوشش از در زیان است
و حیاب آتش زنه که قیفر و زنده و مسکن و لا قطنی فانت حیاب و کسای گفته گویند
رفع فلان فی وادی تخیب نهم تار حار فتح آن و کسریا

مشده ای آن در لامل افتاد

فصل الدال

دال به بالسکون و کاهی بتحریک هم آمده و در قرب بالضم کوشش کردن ورنج
گسیدن و دال بی عمله جد و جهد کرد در کار حرد و در جل دال را جز گفته
شعر و راحه باز آخ ابو رثاء که قاهی الفؤاد دال الاجفال و اداه بردن
اقامه کمی را در رنج انداختن و ادانه در تعب انداختن و آنرا و تزرعون سبع
سین دالای بدایون دال به بالسکون و بتحریک نیز شان و هاد و ملازم
چیزی گویند ما زال ذلک دال و ذلک و نیز گویند و ادانه ای این است
شان آن و کار آن و در گفته اصل آن از دال است مکرر آنکه هوب بتحریک
غور دند معنی آنرا هوبی شان و از است حدیث علیکم بقبام اللیل بانه دال
الصالحین و دال به سحت روان کردن و نیک رفتن گویند و ادال الوجل دانه
سحت درانید آنرا و منه حدیث العیر فقال لما حده انه یسکر ان انک تخبه
و تدنه ای رفیع میوسانی آنرا در وقتا و شدت می کنی در زیادت
سیر آن و دالان شب و روز یقال قلبک رفوا ذلک سالتان و انت
لاعب و قد حدیثک السدائیان و در آب پرو زن جوهر نام اسبی است برای
ای هنر چنانکه در شعور مراد و عنوی مذکور است و و بند و آب قبله
ایست از غنی چنانکه در محکم است و عبد الرحمن بن دال به مشهور است و غنی
حدیث میگوید که بعضی هوب آنرا گفته اند اشعری و ریه ام شیء تخبته ای افتربته
و افتعلته و من بن دال به مدنی و محمد ثانی است از صفران ابن سلم و غیر آن حدیث کرده
و ابو زراعہ تصریح کرده که آن کذاب است و ان از طبقه ثانیه است و عسی بن

دال

یزید بن بکر بن دأب راوی است که از هشام بن ضرره روایت کرده لیکن آن نیز
 همراه است که وضع حدیث میگوید در عجاب است که ترکیب این ماده بر ملازم
 و دوام دلالت میکند * دب * و دبیب رفتن یا هستگی دب فلان الی العذر ای آهسته
 رفت بسوی دشمن و شتابی نکرد منته الحدیث عند غایم دب ای یزید رج فی المشی
 و ریداه دب الشمیخ آهسته آهسته بر رفتار آمد پیوسته دب مانند جلسه نوعی از رفتار
 گویند و خفی الدب ای نوع رفتار آن پنهان است * دب الشراپ فی الیمن
 دبها سرایت کرد شراب در بدن آهسته آهسته * و دب چنن دب السقم فی الجسم
 ای بیماری رفته رفته در وجه بدن سرایت کرد * و دب الیلمی فی الثوب سرایت کرد
 کهنگی در جامه * و فلان دب عقارب ای سخن چینی های آن * و ابیت کرد و این را
 رسانید * رجل دیوب بالفتح و دیوب ای مود سخنی چین * در حدیث است
 لا یدخل الجنة دیوب و لا قلاع * و نر دبعضی دیوب مودی که جمع کنند
 زنان را با مردمان برای زنا * ذاب آنگه حرکت کند از جمله حیوانات و هر چیز
 که جنبش کند بر زمین ذاب است و دبیب و غالب شده است اطلاق آن بزجری که
 سواری کرده شود بر آن بر من کوز و منقذ واقع میشود * و ذاب الارض
 چهار پایه ایست بد رازی شصت ذراع * گویند که آن مختلف الخلق می باشد
 و بحیوانات بسیار مشابهت دارد و وجود آن از علامات قیامت است * و در بعض
 روایات آن اول اشراط قیامت است * در مکه از کوه صفا بیرون خواهد آمد
 و قتیکه مردمان بسوی منی روند * و در بعض روایات آنکه از طایف بیرون
 خواهد شد * و نر دبعضی آنکه از سه مکان خروج خواهد کرد همراه او عصای موسی
 و انکشتیری سلیمان خواهد بود و روی مومن بزدن عصاره شش خواهد کزد و بر روی
 کافر مهر خواهد کرد پس منقوش شود در آن هذا کافر * و ترمذی مرفوعا روایت
 کرده * فخرج الدابة و معها خاتم سلیمان و عصا موسی فتجلی وجه الامم بالعصا
 و تختم وجه الکافر بالخاتم حتی ان اهل الخوان لیسجدون فبقول هذا یا مومن
 و یقول هذا یا کافر * و مثل گویند و اکذب من دب و دوج ای آن دروغ گوینده

(УГА)

تراست از جمیع مردم زنده و مرد و هادنت الصبی بر انکسخت کردنک را بر رفتار
ه ادنت الدواد نسأهلها پرکودانیدم شهرها را بعدل بین اهل آقا سیر آمدند
ه ما ماند اردی بالضم زدی بالکسوی نیست و رحانه کسی ه کسای گفته که آن از
د بیست است ای نیست در آن کسیکه حشمت کند و همچنین ما نالدارد قری
و دوری و دوری تکلم کرده همیشه و آقا مکر و صورت نفی ه مسدت بکسر
دال و فتح آن های جاری شدن میل و مار و مورچه و غیر آن اسم ظرف کسراست
و مسد و فتح و همچنین هر مفعول که از باب صر و صوب آمده که نشد من شالی
د بهای نظم و فتح باء مشد و بطور حکایت و در بعض روایات بکسر هم آمده و کاهی هر دو
و ه توبین هم می آید ای از جزای تا ببری که حرکت در آن بتوسل عضا باشد طعه
د نوس بالفتح و هم نیزه که چون از آن روده و حراجه د بوس و حبی که خون را از جاری
شده ه ادب شعربار و و کاهی باطراف تضعیف هم آمده چنانکه در حدیث است ه انه
قال لبساته لبس شعری آن تکس صاحب الجمیل الادب تسبیح کلاب الصواب ه مراد
ادب است برای سمع حراب اظهار ادغام نموده شد ه دانه بالفتح و التشدید
آلتی است که برای جنگ زجر و جوب ساخته میشود و چندی مردم نقب زن را
اندر آن نشاند و تابع قلعه رسانند پس آنان اند و سکم آن نشسته نقب میزنند و سب
آن از آفت بالائی محفوظ می مانند و در حدیث است ه کیف تضنعون بالحقص قالوا
ننشد دانات بدحل قیه الرجال ه ددس موجه کلان بار رفتار آن دده بالضم حال
و طریقه و همچنین دت بالضم مقال و کمت دته و دده ای لازم گرفتیم حال و طریقه آنرا
و کاری کردم ما نند کار آن ه و از آن است حدیث ابن عباس ه اتعرا دنه
قرین و لا تعارقوا الجماعه ه گویند عفی و دتی ای بکنار مرا بطریقه من
شاعر گویند شعور لها ذریان قل تعین عینه ه علی دیه مثل الحیث المرسل ه
و نیز نام مرعی است فزاد در دسیر رسول الله علیه و آله السلام نسوی حنک
د و دکر است ه صاحب محکم آنرا بفتح صطوخ و ده و عباس است که محدثون
آنرا دیه ه مشاة محتافیه خوانند و ده بالفتح طرقی است برای نر و زیت و غیر آن

و پشته از يك ياديك سرخ هموار يا زمين هموار از يك جز آن * در لسان است
 دبه موضعی که يك در آن بسيار باشد * و مثل کويند وقع فی دبه من الرمل زده
 ميشود در وقت شستن و فلاکی زیرا که شعر و قتيکه در يك بسيار واقع ميشود و نبش
 بهلاکی ميرسد * دبه نیز يکمزجۀ جنمش * جمع آن دياب است با لکسر * و نیز دبه
 مرفای خورد زرد رنگ که بود و باشد * و بعضی بر روی زن تخصيص نموده اند *
 جمع آن دبه مانند حبه و حب و آردنی که بصورت بطازا بکینه ساخته شود و آن
 مخصوص بدان است * دبه با لکسر يك نرم رفتار * دباب با لکسر جمع آن * دب بالضم
 خرس و آن لفظ عربی است صحيح چنانکه در محکم است * و موبنک آن دبه است
 بزبادت تا * اد باب جمع * و همچنین دبه مانند عنقه * و نیز ديب نام است از نایهای
 عرب و اسم قوم درم است که زده ميشود بآن مثل اردی من درم * و آن ديب بن موه
 بن ذهل بن شيهان است * ديب قيزينات النوش کبری واکش و اطلاق بر صغری نیز می آید
 و برای تفرقه صغری را ديب اصغر گویند و کبری و ادب اکبر * مبارك بن نصول الله بن دبی
 فقیهی است حنفی مد فب در مد رسه غیاثیه درس میکرد در سن پانصد و بیست و هشت
 رحلت نموده * دبه با هم وزن و قصو نیز کن و همچنین دبه بالفتح دباء و بزبادت تا
 واحد آنست * ديب بالفتح غار قوراد و قورنه از هر چیزی که باشد * گویند ناقه
 ديب و قتيکه شیء ماده بسبب کثرت گوشت و قوربهی طاقت سوغت و قنارند داشته
 باشد در موضعی است در بلاد ذهل یا نام بل است چنانکه در معجم است * ديب
 و دبان هر دو بتحریر يك موی خورد یا کثرت موصوف * مود را ادب گویند وزن را
 دباء هم * و دبه مانند قرحه آنکه در جبین آن موی بسیار باشد * دبه بهر آواز يکۀ
 مشابه آوازی باشد که بوقوع سم اسپ بر زمین سخت پیداشود و شبیری که در شیده
 شود بر آن یا آن انچه غلیظ باشد از شیر * و همچنین دبن بی مانند جخجی * ديب اب
 مانند حداج ذهل * ديب قلاقان زده ذهل را * ديب حکایت آواز ذهل که ديب
 ديب می باشد * دباب بالضم مود ضخیم و بسیار آواز * ديب الرجل بسیار ناکید
 * دباب بر وزن سحاب کوهی است برای قبيله طی و نیز نام آبی است در آجا چنانکه

در عبا است و دباب مانند کتاب موصی است بسیار ریت در حجازه دباب
بر وزن قنّام خواندن گفتاره دبی با کس و صوت خواندن گفتاره دباب بفتح
و تشدید موصی است راعی گفته شعره کأن هذا اژیاها و نهکتها ه لا انتقبا
لدی ارحال دباب ه از معجم معلوم می شود که نام بلد می است از دیار
غطفان و استشهد آن نیرینه هست مد کور است دبی بالفتح و التثنی موصی است
در بصره ه دباب بر وزن نوس بجه کارد و ابتداء و لاد است دبی حنّ یکسر دال
و تشدید موحده مکسوره و حنّ بفتح جار حیم و ضم لام لعه ایست برای طفلان
عبریه ه دباب بر وزن شد ادنامی است از نامهای عرب در یکی است در حلهاء
و در البکائیز شعور راعی است شها ذکر گفته اند ه دجرب ه بالفتح و هم حیم آوردند
با حریطه یا حوالی که زن در سفر برای داشتن طعام و غیره همراه دارد از زنان است
ه شعره لای دحوب الحرة المحیطه و زله تشفی من الاطیطة ه دحجاب ه یکسر و دحمان
و هم ایچه بلند باشد از زمین مانند سنگستان ه دحب ه دفع کردن دحب فلا نأ
دفع کردم آنرا و جماع کردن ه دحب فلان جار و فاع جماع کرد کمینز خود و از همچنین
دحما فایند حه هاء ه دحبه هضم و فتحین بسیار می از هم و غم دحبه ای کثیره دحینه
بر وزن جهینه نام زنی است روایت حدیث هم کرده ه دحقه ه دفع کردن لحنی
ازین پشت ه پس و دفع حقیف یا دفع سینه مسته ه نخل اولد شد ه دحبه ه بفتح فردر
دال و یکسر آن فرد در دحتر خود دمال پر گوشت ه دیدب ه بفتح هرد دال و کور
و نکما و طریقه لشکر و همچنین دیدبان بالفتح که فارسی معرب است اصل آن دیدبان
یکسر است ه دیدن و بفتح هرد دال و لهر و بازی و مقام ذکر آن همین است و حرفی که
آنرا در باب وزن آورده و هم کورد دجا نکه و و نکه له بران تسمیه نموده شده است
ه دربه ه راه تنگ در میان کو ه یا مد حلی که در میان دو کو ه باشد و عرب
آنرا د معنی دو راه و فراخ در کوچه یا در راه و کوچه فراخ یا در راه
کلان استعمال می کنند ه و در مغرب است که مراد از قول و قها در با غیر
ناند کوچه فراخ باشد ه دباب با کس و جمع آن ه سیمویه انشا کرده

ه دجربه
ه دحجاب
ه دحب
ه دحقیبه
ه دحلبه
ه دحلبه
ه دربه

«مثل الکلاب تهرهتند در آیه» و در رب نیز جمع آنست مانند قُلُس و قُلُوس
 «در رب نیز هر مدخلی که باشد بسوی شهرهای روم» گویند القوم آذربا
 و قتیکه داخل شوند در زمین دشمن از شهرهای روم «در حدیث جعفر ابن
 محمد راست آذربای را داخل در رب کشیم» و ظاهر آن دلیل آنست که خطر صید
 آن به بلاد روم نیست و نزد بعضی راه جاری از آن در رب بتحریک است و غیر جاری
 در رب بسکون است چنانکه در لسان حکایت است «و در رب نیز موضعی که خرمارا
 در آن بکند ارند تا طراوت آن رود و خشک گردد و نام دهی است از دههای یمن
 در موضعی است در نهاوند «در رب بالا مود را و در رب بالهم مانند قوح عا در رب
 گرفت آن کار و جرأت کرد بر آن و در رب از باب تفعیل و در رب مانند حوج
 همچنین است» تدرب متعدی است گویند در رب به و در رب علیه و در رب تدریما
 خور کو کرد انید آنرا بآن «تدرب بفتح راء مشیده موردی مجرب و شجاع
 ضابط کارها و شدت و سختی کشیده هر دو در کرم زمانه چشیده کویا زمانه آنرا
 از مایش کرده در بر سختی و شدت خور کو ساخته و در رب نیز میشود رنده و از شتران
 آنکه بر دهن آورد ادب داده شد و باشد و بسواری انس گرفته باشد و در رب
 خور کرده باشد «مدر به زیادت تا ناکه همچنین و هر آنچه در معنی آن آید از جموی
 که بر وزن مفعول باشد پس فتح و کسر هر دو در معنی آن جایز باشد مانند مجرب
 و مجرس و مفرس و امثال آن مکر در مدرب چنانکه در محکم است «مکر صاحب
 عصاب مدرب را مانند مجرب بفتح و کسر هر دو خوانند «در به بالضم عادت
 و جرأت بر کار و جنگ گویند ما زلت اعقوبن فلان حتی اتخذ هاد و به ای همیشه
 عفر کردم از آن تا آنکه عادت گرفت بآن و هیس گفته شعر «و فی الحلم اذ هان
 و فی العقود ربه» و فی الصدق من الشرفا صدق و همچنین در ابیه بضم و تشدید
 ابن اعرابی انشاد کرده شعر «و الحلم ذر ایه از قلبت مکر مه» مام یو اجبت
 یوما فیه تشمیر و در به نیز کوهان کاربرد اصل «عقاب داری علی الصید و در به
 مانند فرجه خور گرفته و دلیوش و بر شکار» و در رب العقاب تدربها از باب تفعیل

(۲۳۲)

حوکر کرد اندام آفرینشگاه و نایقه در دست و چهل در دست ماسد صورت و همچنین در دست
 لشکر یک مطیع و متقا و غیر بعضی در دست شتر ماد که نگاه دیگری است آن را زجسین
 دمی چشم آن را بپیروی تو کند و سمویه گفته نایقه تر در دست ای بر کرد و داناتا
 آن در دل از دال در دست است و راضی می گفته هراچه دلزل زمقباد باشد تر است
 و ناء آن عرض دال است و آنکه آخر از تر است مشتق گفته است کربا
 در دلت ماسد تر است اسب پین ناء آبر اصلی قرار داده است و در پناه
 بفتح نوعی اسب ارکا که سم آن نایک باشد و پرست آن نیک و دارنده زنی
 که در صامت حریفش داناتا و پناه باشد و نیز زن دهل زننده و فلان دار
 و در دست نکذای عالم و ماهر است نایک و زنی فلان و نایک ای و پناه انداخت آنرا
 و در دست بهشتین و تشدید بانوعی است از ماهی که زرد رنگ باشد و در پی بفتح
 موصی است در نقد اده و در پی بضم دال و راه و فتح ناه مشدد و موصی است
 در با حنه سواد عواق از جانب شرقی بعد از اسپین صد کرده شده است و رصا
 و مشرف و جبر آن و بفتح خواندن آن از تصرفات صاحب قمار است و واحد
 پس عدالت از روی صورت تصغیر محلی است عدل و ق و همچنین هم پس اجهد پس علی
 الاقطان الدینی بالفتح محلی است ثقه منصوره بصورتی در پی که موصی است
 در نقد اده موصوفین مظفر الدینی محلی است منصوره بصورتی در پی که موصی است
 در پناه و صاحب قمار و با وجود کمال تجمع این دو را قمارش کرده و قمار
 صو کردن در حاکم وقت گرفته و در پناه و گاهی نکس و هم آمده صاحب لغت
 فارسی است و در حجه و راکله راش و مهر بانی کردن و قال در حجت النایقه
 و لد ماه بعضی گفته که آن ثلب در حجت است و در حابه و مرد کو تا ه تمام و در دینه
 بفتح هر دو دال قسم در دین است مانند دوین و تر سنده که میدان که کسی
 از پس از می آن پس مند و در و نایقه می مکرده و داب آواز دهل در دین
 دهل زن و معانی آنرا در ترجمه در پناه آورده و صاحب محکم رباعی قوارداده است
 لهذا صاحب قمار پس اسبها آورد و در مشرف است که همین صواب است و امرأة در دست

و در حابه

و در حابه

و در دابه

زنی که در شب آید و رود * در دبه حضور و انقیاد * در مثل مشهور است در دَب
 لَمَّا مَطَّه الشَّقَافُ شَقَافَ جَوْنِي که بد آن نیز هاله و ار کنند زده می شود برای کسی که انکار
 کند چیزی که از آن مطلوب باشد بعد از آن بز و رمتقاد و مطیع گردد * ز در دبه
 تَبْرُ عَادَتِ كَرَفَتِ لِحْظِي كَوَيْشِ دَرْدَبِ فُلَانٍ بِالْشَّيْءِ ای خورگر شد بآن
 و نیز جنبش کردن پستان در از و منه قول الراجز * وقد در دبت رالشیخ در دِیس *
 و این را صاحب قاموس قراموش کرده * ادر غباب * کنشستن شعر آن بر روی خود
 * کوبش ادر عت الابل رفتن شعر آن بر روی خود و سرعت نمودن * راسته عمال آن
 در شیخ شعر آن از عرب مسموع و صوری نیست * دعب * دفع کردن و جماع نمودن
 و مزاج کردن از باب منع است * دُعَا بَه و دَعْبُ فَرْدٍ بِالضَّمِّ بَارِئ * در حدیث است
 ان رسول الله صلی الله و آله و سلم کانت فیه دُعَا بَه * مداحیه با هم مزاج کردن
 * داعیه مهازحت کرد بآن * در حدیث است که فرمود رسول الله جابر بن عبد الله را
 هر گاهی که در نکاح آورد ثیب و افلا اخذت بکرا ت اذ احبها رتد اعلمک * رجل دُعَا بَه
 بفتح و تشدید صیغه مبالغه است * و رجل داعب و دَعِبَ بوزن کتف و دَعِبَ
 بوزن قنفل بازی کنند * و یسخر من مزاح کنند * * یقال المؤمن لعب و المناق
 ع من قطب * دعبوب بوزن عصفور قسمی از مورچه که سخت سیاه باشد * و همچنین
 دعباب بالضم و نیز دانه سیاه که محتاجان اهل بادیه در خشک سالی آنرا میخورند
 * و نیز بعضی بیخ تره ایست که ساکنان بوادی آنرا میخورند * و دَعِبَ بوزن
 دعبوب سخت و شدید و بسیار تازیک * شاعر گفته * شعور * و تعلم الضیف اما ساقه
 صر د * و لیله من محاق الشهد عروب * و دعبوب نیز راه گرفته شد * و واضح بوای
 رند کان * شاعر گفته * شعور * و کل قوم و ان غر و ان کثر و ا * یوما طریقهم فی الشو
 دعبوب * و مرد کوتاه قد و زشت و لاغر که مودمان بر آن سخریه کنند و مود صاحب نشاط
 و حیو و نادان را سپ در از قد * دعبوب نظم اول و ثانی سرود سواریند * بهر جوان تازک بدن
 و تنک پوست مرئی آن بویادت تا باشد * و شمرکیاهی است که در بادیه می یابند
 * و نیز بعضی عنب الثعلب چنانکه در محکم است * و قول النجاشی * فیه ثا لیل

(r r r)

۵۰۵۰۵

٥٣٤

٥٥٥

• دھشیا •

د د هغه

۵۵۵

د دل ۍ

کتاب الّٰی عتب . شاید مراد از آن دهجوات است بخلاف وارد شد احوال هم مراج
گردند . دعب مر دنادان دهعابه بالضم همانست . ادعاب کلمه ملحق گفت
و ادعاب الرجل کلمه ملحق گفت چنانکه در محکم است . ما دعاب آئی که درین کند
در و در بار خود . و ریح دُعْبَة بالضم یاد صحف . و دعاب است که ترکب آن
بود و از وی وسط دلالت میکند . دعب و مانند جعفر نام موصی است حکایت کرد
آثار این دید و تعیین آن نکرد . و گفت که آمده است در شعری شاذ که انشاد کرده
آثار ابو عثمان برای مردی از قبيله کلب . شعرة حلف بدعت ام بکر و الوی .
هنا نشب بالحمیم و شب و گفته که تالیف دعب صحیح نیست . و غیره . و تلمی
و شد . دعبه قسبی است از دزدان . و دعب و هر زن جعفر نامی است
از بامهای عرب چنانکه او درید گفته . دعب شعرة ما و نوحه او چنانکه
از ابن اعرابی محکی است و اس حریف در نهید از همی موجود است صاحب ناموس
آنها را موصی کرده . دعب مذکوبه دابة کزید . شد . بحسب دعب . بالضم در حث
چهار از آن نافر من ساخته شود . و دریند و من اهل الدُّرَّة یعالجه الدُّرَّة
کمایه است از آنکه نصرانی است . و بعضی گفته که آن در حثی است بزرگ
شور و شکوفه ندارد و برك آن مشابه برك انکور است . دُلبه بزیادت تا واحد آنست
و ارض مذکوبه زمینی که چهار در آن بسیار باشد و جنسی است از سودا و سنده و بعضی
آنها را مقول دلب گویند . دالب احکوی که انطافا نهد برده . دلبه بالضم سواده
و دلب بالفتح و بالضم نیز چیزی است مشهور و جمع آن در الیب قول آن شعری باید نیم
معارف من حدید . و اشبه ما مقرة الدوال . نزد بعضی اصل آن در الیب بود و بار
بیا بدل برده ادغام و تخفیف نمودند . و نزد بعضی آنست که باز آخر ضرورت
نافیه حذف کرده شده و این حرف نزد بعضی عربی است . و نزد بعضی فارسی
معرب است . و فتح در آن اقصی و ارحم و اشر است چنانکه در مصاح و غیر آن
معصحت است لهذا در هاب بفتح اکتفا رفته . و دلاب بالفتح و بالضم نیز چنانکه
در معجم البلدان است موصی است در دیار عرب قریب افراز ابو بشر بن

احمد الانصاری الدولابی که محدثی است مشهور بآن منسوب است و نیز نام
 قریه ایست از قریای رای و منسوب است بسوی آن جماعتی از علماء از ایشان است
 ابر القاسم دولابی رازی که از اجله مشایخ صوفیه است * دلب * شکر کلان و قریه
 * دلب * بوزن قنبر * و دنیایه مزد کوتا * قامت و در غیر انسان هم مستعمل میشود
 و احمد بن محمد بن علی الازجی الدنابی محدثی است مشهور * دحبه * بفتح اول
 و افعال حاء خیانت * دوب * مانند این است * و دیان با اضم قریه ایست
 در شام قریب صور و جماعتی از محدثین بسوی آن منسوب است از ایشان است
 محمد ابن سالم ابن عبد الله الدوبانی که از شیوخ حافظ سلفی است * دهب * لشکر
 هزیمت یافته * دلب * بوزن جعفر ثقیل و کران و نام شاعر نیست معروف ابن
 حنی آنرا ذکر کرده و شعری برای آن انشاد نموده * دغو * ابی الذی اُخمل
 أَخْفَافَ الْمَطَى * حنی آنرا عند باب الحیمیری *
 * فصل الدال *

* ذئب یکسور و همزه و کاهی بتوک هجره هم آمد * کوك جمع قلت آن اذ و ب است
 مانند افلس و جمع کمرت ذیابا مانند کتاب دزد و بان است و اطلاق آن بر مذکر
 و مؤنث برابر است و کاهی برای مؤنث تازیادت کرده * شود * ارض مد آیه زمینی
 که در آن کوك بسیار باشد چنانکه مأسه زمینی که در آن شیور بسیار باشند و محکم است
 که اکثر از بنی قیس مدینه میگویند و بن همزه رجل مذ و بی مودی که کوك د و کوسفند ان
 آن افتاده باشد * کوبند قل ذئب الرجل بوصفیه مجهول و قتیکه د و کوسفند ان
 کسی کوك واقع شود * و دیان العربید و ایشان عرب که بنسب افتقار و زدی را پیشه
 خود ساخته باشند * ذیابا الغضا قبیله بنی کعب و آن ابن مالک ابن حنظله است بسبب
 خیانت و ایل از سالی یا بن لقب ملقب گردیدند که کربکان هخت خمیت
 و مودی میباشند * ذئب الرجل مانند کرم و ذئب مانند سوع خمیت گردید
 آنمورد و مانند کوك شد و در دها و مکروه و همچنین تذاب از باب تفعیل * ذئبان بوزن
 سرحان موهما می گردن شتو و لب شتو قرا گفته پشم باقی مانده * ذئبان

بصیفة تشبهه و دستاره سپید در میان عوارق و قریب و راغفار الذیست چند ستاره
 خود پیش آن هود و ده ذئبان بصیفة تشبهه نام دو آب بر ای اضبط بن کلاب و قد ثب
 الرجل للمائة از باب تغل و قد ثب از باب ثفاصل ای بلباسی که ترک تو مانند نافع را تا آنرا
 بر غیر بیجه آن مهربان گرداند و قد بیت الريح و قد ادبت مختلف شد یاد و زبرد
 هستی از اینجا را از اینجا این هم ما خود است از فعل کرک چنانکه اصمعی گفته و قد از باب
 نوت بنوت کوفتن چیزی را و غرب اب دلوز کرک که در صعود و نزول بسیار
 جنبش کند و ذئب الرجل بویفة مجهول فزع کرد آغور در همچنین اذاب و ذئب
 الرجل مانند روح و ذئب مانند کرم و ذئب مانند هشی ترسید از کرک و ذئب
 الشی مانند منع جمع کردم آنرا در مکان و ذئب الرجل ترسانیدم آنرا در
 و ذئب الالبی و النعم و زبان کردم شتران و کوفتن آن را و ذئب الرجل
 محقر کردم آنرا در و کوفتن آنرا از خوف و ذئب القتب ساختن چوب پالان را
 و ذئب الرجل الفلام ساخت و آراسته گردانید کیموی آنرا همچنین اذئبه از باب
 انعال و ذئبه از باب تفعل و ذئب الحبر زردی کرد در رفتار و ذئب الدیست کوسکی که بیند
 و ما الله بذات الذئب و آنرا حد اکثر سنگی وجه تسمیه آنکه کرک و الحبر کوسکی هیچ بهاری
 نمی باشد و سبب کوسکی می میرد چنانکه زعم عرب است و بنو الذئب بنطی است
 از ارد و آن ذئب ابن عمرو بن حارثة بن عدی بن عمرو بن ماری بن ازده و از ایشان است
 مطیع کلین و آن ربیع بن ربیع بن مسعود بن عدی بن ذئب است همچنان کلین و غیر آن
 تصریح غر و اند را بن اسحق و غیر این قایل شد صاحب مشرف گفته که آن خطا است
 و ابو ذئبه از بنی و یعه بن ذهل بن شیمان و ربیع بن ذئبه که فارس مشهور است
 و ابو ذئب القطیل خویلد بن خالد بن محارب بن زید بن محزوم البدل
 و ابو ذئب الایادی شاعران مشهور اند و ذئبه تصغیر قبیله ایست از ذهل بن
 چنانکه در محکم است و ذئب مرضعی است در نجد بر ای بنی کلاب و ذئبه
 بالضم مرهای سرکه باخته شد باشد یا مری پیشانی یا پیشانی و نزد بعضی مرهای
 فر رفته از میانته سور می پشت و نزد بعضی مرهای که بانی مانند بر سور تراشیده شد

کرد اگر د آن * ذرابه از هر چیزی بلندی آن * ذرابه الحبل بلندی کوه * و کاهی
 برای عزد شرف استعاره کرده شود گویند هم ذرائب قوم هم ای آنان اشراف قوم
 خود اند * در حدیث دغفل را بی بکراست انك لست من ذرائب قریش ای لست
 من اشرافهم و ذوی اقدار هم * و ذرابه النعل چیزی که از کفش بزمین رسد * ذرابه
 شرف اعلی و ارفع از آن * و ذرابه نیز پوستی که بر موخ و پالان آویخته باشد گویند
 غَمِيطٌ مَلَأَ أَبْوَعِيكَ ذوابه دارده لید گفته * شعور * قَصَفَتْهَا هَمِي قَابَرٌ ذِيْعَةٌ *
 * ظَلِيْمًا كَالرَّاحِ الْغَمِيطِ الْمَلَأَ * ذرائب جمع اصل آن ذائب بدو همزه لیکن
 هرگاه که وقوع الف جمع را در میان دو همزه ثقیل پیدا شدن اولی را با و بدل نمودن
 و کاهی برای نخل نیز استعاره کرده میشود * شاعر گفته * شعور * جَمَّ الدُّرَّائِبُ تَهْمِي
 و هی آوَبَةٌ * وَلَا يَخَافُ عَلَى حَافَتَيْهَا الشُّوْفُ * ذئبه نام مادر ربیعہ کہ شاعر بیست مشهور
 و نیز نام اسب حجازی و بیماری است که خلق ذواب را در رکیرد پس به آلت
 آهنی در پیچ گوش سوراخ کرده شود و از آن چیزی سوزید مانند دانه های کادر س
 بر آرد شده * بوزون مذ و بَاسِپ ماد که باین آزار کو قنار باشد * در تکمله است
 حمار مذ و بَاسِپ و بَاسِپ * و در مغربا است که بر ایدل * و بَاسِپ اجماع است اول در ذبیحه
 همزه را بیا بدل کردند بعد از آن بران بنیاد نهاده شد * و اسم مفعول از آن بر آورده
 شد مانند مخبوطه و ذئبه نیز کشادگی در میان دو بهلوی زین و پالان و چیزی که
 زیر مقدم جای پیوستن دو چوب گنج باشد که پال مرکوب را میگذرد * تذائب ذئبه
 ساختن برای پالان * ذائب الرجل ساختن ذئبه برای پالان * ذائب بسکون دم
 و آزار از * صغیر * غلام مذ آب بر صیغۀ مفعول کو دکمی که ذوابه دارد * ذواب
 بتصغیر نام کوهی است * حمید بن ثور گفته * شعور * حَضَرْتُ لَنَا يَوْمَ الدُّرَّائِبِ
 بنا شعی * اسم کنصل السیف حارث ما ثلثه * هَكَذَا فِي الْعَجْمِ * و دارة الذرّیب نام دودار است
 برای قبیله بنی اضبط * استل آب مانند کوك شدن * استل آب النقد مثلی است زده
 میشود و قتیکه خواران به تگجو برهنند * ابن ابی ذئب محمد بن عبد الرحمن
 محدثی است مشهور * ذب * دفع کردن و منع نمودن * و لَان يَذِبُ عَنْ حَرْمَةِ اء

یدفع عنه و در حدیث است انما النساء لحم علی ذمیم الاما ذنب عنه و از آن است
 قول آنان من فجعکم ذنب عن صبیة اذ قد منکم فزع من حریمه و گویند ذنب
 عن ذلان ذلع کردم از آن و اختلاف کردن و در یک مکان استقامت نور زدن
 و ذنب ذلان بیک حاستقیم نمایند و خشک شدن آب در آخر موسم کو ما ذنب الفی
 در وقت آب آن حوض را آخر کر ماه و ذنب شفته ذبا و ذما بالتحریک خشک گشت
 لب آن بسبب تشکی یا غیر آن و همچنین ذنب اسانه و ذنب از ناب تقبیل از همین
 قسم است و لا تفرش من ذنب جسمه و یز مود شدن ذنب النہی یز مود شد
 بر زمین کی بسبب کو ما و اندک باقی ماندن ذنب النہی را ی بان نمایند از روز مکر اندکی و متغیر
 شدن ذنب الذلان متغیر شدن آن بسبب لافیه و خوف و حز آن و تدبیر و نج
 کشیدن بسبب کویند ذنب الذلان متغیر شدن آن بسبب لافیه و خوف و حز آن و تدبیر و نج
 مذنب شاعر گوید شعرة مذنبه اضر لها بکوری و تخریر اذ البعفور قاله و اکب
 مذنب سر او تنها شتاب رده طبعی مذنب تشکی و از سر کو در شود بسوی آب از
 در ری پس شتاب کرده شود در حیر ذنب النہی را از ناب تقبیل اندک باقی ماند روز
 و منه و احباب النہار و ذنبه بعیر ذنب بالشدید شد یکه یکجا قرار گیرد و رح
 مذنب بالکسر و ذنب بالشدید دفع کنند از حریم خود یا از حریم غیر خود و ذنب
 بالفتح و بالشدید کار و وحشی و آنرا ذنب الوباد بکسر و امهله و مثابة تختانیه
 نیز گویند بنا بر آنکه آمد و رفت میکند و ذنب مکان ثالث نمی ماند و همچنین
 اذنب و ذنب بور و ذنب قنفذ و ذنب عباب است ذنب کار و وحشی که در نشاط باشد
 و شغ ذبا به مانند ریابه ای که یز مود باشد بسبب تشکی یا خوف و جز آن
 ذباب بالضم مکس که در خانه ها میبرد و در طعام می افتد و از امثال ایشان است
 ذلان ارمی من الذباب و همچنین هوا هر من طنین الذباب که کریند آن
 زهر است و زهر و نافع و قتیکه یوم مقام کزید کی گزدم مالید شود بسیار نافع است
 چنانکه از عیسی مسکی است و آن را صمومات شمرده و منه الحدیث نافع
 ذباب غیت یا کله من شاء و صاف آن بسوی باران بجهت آنست که با باران

می باشد و بر وئید کی باران و ندکی میکند * ذبابه زیادت تا واحد است چنانکه
 ملین حمزه از کسای حکایت کرده ذبابه تعض الابل * و همچنین از احمر مروی است
 لیکن ما زنی تخطئه آن کرده و در کتاب ما لیکن فیها العامة گفته یقال هذا ذباب
 و قول الناس ذبابه خطأ فلا تقله * و در محکم مصرح است که ذبابه زیادت تا
 برای وحدت نیامده لهذا جماعتی تصریح نمودند که واحد را نیز ذباب میگویند
 * اذ به جمع قلت است * و ذبان بالکسر والتشدید جمع کثرت است مانند غراب
 و اغربه و غربان * نابغه گفته * ضرباً بالمشفر الاذبه * ذب بالضم نیز جمع
 ذباب است چنانکه از سیبویه محکی است لیکن شاذ است چنانکه در عیاج
 تصریح کرده * یمر مذ بوب شریکه آنرا از اذ ذباب رسد و همچنین اذبه * و یاد
 گفته * شعور * کانت من جمال بنی عیم * اذب اصابع من رفق ذباباً و نیز مذ بوب
 شعور که داخل شود مکس در بینی آن و نیز مذ بوب مرد نادان چنانکه ابن
 فارس ذکر کرده * ارض مذبه و مینی که در آن مکس بسیار باشد * و مرأ ارض
 مذ بوبه نیز حکایت کرده چنانکه ارض موحوشه از وحش آمده * مذبه با کسر
 مکس زان * و ذب الذباب و ذبه بر طرف گردانیدن مکس را * و جل محشی الذباب
 ای الجهل چنانکه در محکم است و عرب بخوراکه کند دهن باشد اذ ذباب کویند
 * و بعضی اذبان کویند * و اطلاق آن بر عبد الملك بن مروان غالب آمده
 که فساد دهن میداشت * در مثل است و را بخور من ابی ذبان مزاد عبد الملك است
 * ذباب نیز نقطه ایست سیاه * در شکم مرد مک دید * اسپ * ذباب السیف
 تیزی و تند می شمشیر یا طرف متطرف آن * در حدیث است قال النبی صلی الله علیه
 و آله وسلم یوم احد قبل الحرب رایتم بقرة تنحدر کان فی ذباب سیفی ثلماً فاما الجفر
 فرجل من اصحابی یقتلون و اما الذباب فیرجل من اهل بیتی یقتل و تقتل حمزة
 صیه ذلك الیوم * و ذباب الاذن انچه باریک باشد از طرف گوش * و ذباب
 اسنان الابل تیزی دندان شر * ذباب الحناء شکوفه حناء که نرغاً هرشد * باشد
 و ذباب العین مرد مک چشم * و ذباب نیز جنون * کویند ذب الرجل بر صیغه مجهول

ای مجنون شد و بر موی میخون و تیرید بخت و حدیث است که رای رجلا
طویل الشعر فقال ذاب ذباب ای آن شوم است و نام کوهی است در مریه
و منه الحدیث انه صلب رجلا علی ذباب و ذباب نیز شریا شود ایم و گویند
اصابت ذباب من هذا الامر ای رسیدن تو از من کار بدی است ذب الیه مردی
زیارت کند زن قال الشاعر شعره ما للکرامع با عیسا و قد جعلت تزرعنی
و تطوی درنی البحر قد کست فاتح اب مغلقه ذب الیه اذ اما حور من المظنه
اذب مرد در از شعری کینه سال اغلب بعلی گویند شعره کانه صورت نانه الادیب
صریف حفاف تقرقمت و ذی بالفتح و التسلین سوهنک و ذیل به بر وزن درجه
مضطرب شدن چیری که در هر اعلی باشد و حمایت هم سایه و ذیل فلان حمایت
کرد اهل و جوار خود را و اید ای خلق و حرکت دادن و زبان و آله تناسل
مانند ذیل و ذباب ذب و در حدیث است من رقی شر لقلقه و رقیقه و ذیل به نقل
و فی ذب ذب جمع نیست بلکه مفرد است و عامه برای زوج خود از بی لهنه گفته
شعره یا جعل اذ ذبک اذ الشهاب غالبه و ذیل به نیز خصیه ذب ذب جمع آن چنانکه
در محکم است و چیزهای که برای زینت و فروز آویخته شود و در حدیث
جاء است کان علی نود لیا ذب ای اندام اطراف ذبایه ناظم بقیه دام
و بقیه آسان و رقیبه از هر چیزی که باشد و موضعی است در کوه اجار و موضعی است
در عدن ابن و رجل مذ ذب بکسر و یفتح فیومودی که مشرذ باشد در میان
دو امر و منه قوله تعالی مذ ذبین بین ذلک ای آنان متروک اند در میان مسلمین
و کافران و ذیل ب فلان قسلا نا گذاشت اقواد رجال ترده و ذیل بالفتح
جاهی است و مطلوب که موضعی است در دیار بنی ابی نکر بن کلاب و شاعری
در ان گویند شعره لولا الحدیب ما وردت ذبیا و لا رای حبه المصاه
ذ بیان نظم و مثناة تحتاً فیه بعد مر حده و نکسو نیز آمده نام تمبله است
و از ان است نایفه ذبیانی زیاده و این حرف در حقیقت مضاعف است
نه معتل زیرا که نحاس در کتاب اشتقاق آورده که سوال گوید امرا سخی

ابراهیم بن السوی را از ذبیان که از کدام چیز مشتق است و حکایت کردم آنرا
 از ابوالحسن علی بن سلیمان که این لفظ را عربی گفته و در اشتقاق آن سکوت ورزیده
 پس جواب داد که آن مشتق است از ذب و اصل آن ذبان بود و یکی از دو بار
 بیابدل نمودند چنانچه در تنظیم از ظن صاحب قاموس این لفظ را بنظر لفظ
 در باب معتل آورد و درین ایراد اتباع صفاتی را بن سیده نمود و
 و ذب بضم و تخفیف و ذب بکسر و تخفیف و ذب بفتح و تشدید نامهای
 مردمان عرب اند و از اجماع است ذب باین معویه علی که شاعری است مشهور
 * ذب * بالتحریر و زرابیه تیز شدن ذرب تیز شد و ذرب ما نند کتف
 از باب فرح و رفی ذربه * قال الشاعر * ذبت علیها ذربات الانهار * ای
 حدیدات السبع * گویند لسان ذرب و فیه ذرابه ای زبانی که با تیزی باشد
 و همچنین سیف ذرب شمشیر تیز و امرأة ذربه زن سخت زبان و همچنین ذربه
 بکسر قال الواحی * الیک أشکو ذربة من الذرب * رجل ذرب مرد سخت آواز
 قوم ذرب * و ذرب بالسكر تیز ما ختن * ذربه مانند منع تیز ساخت آنرا
 * مد ر ذب تیز ساخته شد * شاعر گوید * شعور * لقد كان بن جندة أرحیا *
 علی الاعداء مد ر ذب السنان * و همچنین ذرب از باب تفعل منه شنان مد ر
 ای نیز تیز کرد * شد * کعب بن مالک گفته * شعور * بمد ر بات بالاکف نواهل *
 و بکل أبيض كالقدر مهند * ذربه مانند قویه کوه کوشک که آنرا غده گویند
 * ذرب مانند قریب جمع آنست * ذرب مانند قریب زهر * سم ذرب زهر تیز سیف
 مد ر ب بر صیغه مفعول شمشیری که زهر داد * شد * باشد * ذرب مانند کتف * کارد
 کفش در * ذرب با کسر چیزی است که در کردن آدمی یاد ایه می باشد مانند
 سنکریز و همچنین ذربه یا آن بیماری است که در کبد می باشد * ذرب بالضم
 جمع ذرب است مانند کتف بمعنی تیز زبان * اذ رب الرجل فصیح شد زبان آن
 بعد آنکه بند بود چنانکه ابن اعرابی ذکر کرد * ذرب بالتحریر فساد زبان و فحش آن
 گویند فی لسانه ذرب ای فحش * شاعر گوید * شعور * أرحنی و أسخ منی فانی *

«تَقْبِلْ مُحَمَّدٌ ذَرْبَ لِسَانِي» در حدیث حدیقه است گفت ذرب اللسان علی الملی
 نقلت یا رسول الله احشی الله ان یدخلنی النار فقال فاین انت من الاستفسار
 «حوماری گفته و شعره یا ممل الناس و ذناب العرب» الیک أشکر ذنبه من الذر و
 کما به است از سخت زبانی و فساد کویا به «اذراب جمع» شاهر کویله شعره و نقد
 بکوت الناس فی حالاتهم «و علمت ما قیهم من الادراب» فاذا القرائه لا تقرب
 قاطعاً و اذا المرده اقرب الازناب «و ذوب نیز فساد و حرم و کشادگی آن یار داران
 شدن ریم از ان و فساد معدمانند ذریابه بالفتح و ذرنه بالضم و صلاح آن نیز
 پس آن از تمیله اجداد است «قد ربت المله فی ذریه ای فاستدل معنی یا صالح
 شد و نیز مرصی که به نشود کویند ذرب الحرح و قتیله سزار و انشاد و نیک
 و محسن «ذوان سر و خلاف کویند رما» بالذریه ای زد آنرا بملی و دروغ
 چنانکه در تکمله است «تدریب بود داشتن و نپیجه خود را ناعضاء حاجت آن کند
 «تدریس مانند تسبیح در فصل تا کشت و آوردن اینجا حریب نیست زیرا که این
 درین تصریح کرده که آن فعل است و وجه آن سابق کلاشت پس ایرادش درین مقام
 و هم صاحب قاموس است «مذرب با کس و زبان تمیز دینی مانند چیزی» و در باب
 افتح و تسریه یا مشافهتتانیه «و ذریه بفتح معین و ثلید باء موحد» هلا که میست کویله
 «شعر» رمائی یا آیات من کل جانب «و بالذریه یا مرده فی ریشیه» ذریه شکوفه
 زرد یا زرد از شکوفه و حزن آن چنانکه در محکم و لسان است «اذرق منسوس لری
 آذری و بیجان و این نسبت بر خلاف قیاس است و در نهایت است قیاس آنکه گفته شود
 آذری نودن یا چنانکه در نسبت لری را هم موزامی و آن مطرد است در نسبت
 لری اسماء مرکبه «ذعب» و تذعب در خوف انداختن کویند تذعبه الخ
 در فزع آورد آنرا دیر «انذ عاب بی دربی جاری شدن» کویند انذعب الماء
 و قتیله علی الاتصال سیلان کند «دعمان بر وزن ثعبان کرک جوان» رایت القرم
 من عابین کانهم عرف صعان ای دیدم مردمان در هم آمیخته که یکی دربی دیگری
 بود کوی آنان موهای پال گفتا رانده از هری گفته اند عاب الماء اصل آن انصب و ثارا

و ذعب

بدال بدل نمودن * ذعلبه * يك شتر مرغ و نیز فاقه شتاب و مانند شتر مرغ
و همچنین ذعلب بدون ماه و از پنجاست الذعلب الرجناء در حدیث سراد بن مطرف
ای شتر ماده تیز رو و ظاهر آنست که در شتر مستعمل نمی شود و مذلب ابن شمیم
همین است * و نیز بعضی جعل ذعلب نیز صحیح است و ذعلبه نیز حاجت خفیف
و طرف جامه و بعضی گفته چیزیکه برید شود از این آویخته گردد مانند ذعلوب و ثوب
ذعالیب جامه کهنه و پارهای دریده و شاعر گوید مُنْسَرَّحاً عَنْهُ ذُعَالِيبُ الْخُرْقِ ابو عمرو
گفته و طوهای جامه را نیز ذعالیب گویند و احد آن ذعلوب است و جری گوید و شعر *
وَقَدْ أَكُونُ عَلَى الْحَاجَاتِ ذَا لِمَبٍ وَ أَحْرَ ذِيًّا إِذَا انْقَضَ الذُّعَالِيبُ و تذعلب بنهان کنز شبن
گویند تذعلب فلان پرشیده و روان شد و متذعلب ای پنهان رفته و نیز تذعلب الرجل
برقنا را ز کشید * ذکب * مذکوبه زن صالحه چنانکه ابن الاثیر بی حکایت کرده * ذلعب *
اذلعب الحمل سرعت تمام روان شد * اغلب عجلی گفته * مَا مِثْلُ أَمَامِ الرُّكْبِ مُذْلَعِبٌ
و در بعض روایات بجای مذلعب مُذْلَعِبٌ نیز آمده است * اذلعب فی مسیر نهایت
سرعت گردد و سهو خود * اذلعب فلان بوقفا خفت * فلان مذلعب ای مضطجع *
در مشرف است گویا این لفظ از قبیلۀ اضد اداست و جوهری که آنرا در
ذعلب آورده و هم کرده ذذب * کناه اذنب الرجل کنه کار شد مرد ذنوب جمع آن
ذنوبات جمع السبع است * ذنب التحریک دم * اذنباب جمع * ذنب الغرس ستاره
ایست مشابه دم اسب * ذنب الثعلب نام کوهی است مشابه دم و بیا *
و ذنب الخیل و نهی کی که قریب کوهها و خند قها میروید و شاخهای او میخوف
میباشد مایل بسرخ اکتز بد رخت متعلق میگرد شاخهای آن با کثرت اطراف
باریک مانند دم اسب آویخته میباشد و در اول و خشک در ثانی قابض است
و عصارۀ آن شیرین و التحجیف بدون لذع * و رزق الدم نیک نفع دند قروح
و جراحات را باند مال میوساند و در او رام نیز نافع است * و ذنب العقرب و زئید کی
است کم برك اکتز در شهوهای سرد میروید مشابهت دارد دم کزد دم * گویند آن
درگزند کی کزد دم نیز بسیار نافع است * ذنب القار نیز گیاهی است مشابه دم موش

«ذُنائی وَ ذُنْباهُر و بِالْهَم وَ ذُنْبِي بِالْكَسْرِ جَانِبِ مَقَامِ سُوْر بِيْجِ دَمِ زِدَم و بِاِشِي كَفْتَه
 ذُنَائِي دَمِ بُوْنِ كَل و ذُنْبِ دَمِ غَيْرِ آنْبا و بَعْضِي كَفْتَه ذُنَائِي اسْتِعْمَالِ آن در طَبَر و
 اكْثَر اسْت و در شَعْر و اسْبِ كَل اِز اَن و ذُنْبِ بُوْعَكْسِ اِيْن اسْت و در نَاز و رِي
 بُوْنِ و چِهار بُوْر اِند اِز حَوَائِي ذُنَائِي كُوِيْنْد و ذُنَائِي اِتْمَاع و فَوَا كَفْتَه ذُنَائِي
 جِيُوِي مَانْدِ مَحَامَلَه اِز بِيْتِي شَعْر اَن فُوْر و يَزْد و در صَحاح هَمچِيْن اِسْت و اِيْن
 صِلَاح اِز اِيْ شَبَلِ هُرُوِي نَقْل كُردِه كِه اَن قَصْدِ اسْت و صِرَافِ دُر اَن ذُنَائِي اسْت
 بَد و نَوْن و اِذْنَابِ الْاَس اِتْمَاعِ مَرْدَمَانِ و سَطْلَه كَانِ و هَمچِيْن ذُنَابِ الْاَس
 بِاِغْنَابِ الْاُمُوْر و اِز اَحْمَدِ كَارْها و ذُنْبِ فُلَانٍ و لَا تُنَابِرْ تُنْبَه مَانْدِ بِنَصْرِ و يَزْدِ مَانْدِ
 يَحْضَرِ بِيُوْرِي اَن كُوْر و بُوْعَقْبِ رِي رَعْتِ رِيْسِ و اِز اَن كَلْدِ اسْت كُوِيَا دَمِ اَن اسْت
 و هَمچِيْن اِسْت اسْتِزْنَبَه و مَسْتَلَنْبِ كَسِي كِه فُزْدِ كِ دَمَائِي شَوَانِ مِي بَاشْد
 و شَاعِر كَفْتَه و مِثْلُ الْاَحْيَرِ اسْتَلْزَبِ الرَّاحِلَه و در بَعْضِ رَوَايَاتِ شَلِ الْاَحْيَرِ و در بَعْضِ
 دِيْكَر شُدْ هَم اَمْدِه اسْت و ذُنُوبِ بِالْفَتْحِ اِسْمِي كِه دَمِ اَن سِيَّار مَر بَاشْدِه مِنْه حُدُودِ
 اِيْن عِمَاسِ كَانِ و عَرْنِ عَلِي قُوسِ ذُنُوبِ اِي و اَلْفَرَسُ الْاَنْبِ و اِز و زْها اَن كَلْ شُوْر و بَدِي
 اَن دُر اِز بَاشْدِه و دُر اِز اِيْدِ بُوْر و كِ در حُدُودِ شَاشِيْدِنِ اَعْرَابِي در مَسْجِدِ اُمُوْمِدِ نُوْبِ
 مِنْ مَاءِ فَارِيقٍ عَلَيْهِ يَادِلُوِي مَزُوكِ كِه در اَن آسَاشْدِ يَادِلُوِي بُوْر اِز آبِ يَا اَن كَلْ نَزْدِ كِ
 بُوِي بَاشْدِ چَمَانْ كَلْ اِز اِيْن اَلْكَمِيْتِ رَوَايَتِ اسْت كَفْتَه اسْت و قَتِيكَه حَالِي بَاشْدِ اِز آبِ
 ذُنُوبِ نَحْوِ اَفَنْدِ كَفْتِ و اَوَّلِ و اَحْمَجِ اسْت و دُكُلِ كَبِيْر و تَانِيْمِ دُر اَن بُوْر اِسْت و نِيْز حُطْ
 و نَصِيْبِ و صَاحِبِ مَصْاحِ اَقْرَامِدِ كُر كَفْتَه اسْت و اَبُو ذُوْبِ كَفْتَه شَعْر و لَعْمُوكِ و اَلْمَأْيَا
 غَالِبَاتِ و كَلْ بَنِيْ اَبِيْ مَنبَها ذُوْبُ و اِذْنَه جَمْعِ قَلَمِ اَن و ذُنَائِي و ذُنَابُ بِالْكَسْرِ
 جَمْعِ كَشْرَتِ و ذُنُوبِ نِيْز قَبِيْر و كُوشْتِ زِيُوِيْنِ پَشْتِ يَا كُوشْتِ دَنَبَه يَا كُوشْتِ سَرِ مَرِيْنِ
 اَعْشِي كُوِيْدِه و اَرْتِجِ مَنبَها ذُنُوبِ الْمَتْنِ و اَلْكُفْلِ و ذُنُوبِ نِيْز نَامِ مَوْضِعِي اسْت چنانْ كِه
 در رِعَابِ اسْت و ذُنُوبَانِ دُر حَانِبِ چِوَرِ اسْت پَشْتِ و ذُنَابُ بِالْكَسْرِ
 رَمْنِي بَاشْدِ كِه دَمِ شَشْتِ يَا اَسْبِ و اَمْصُوِي تَمَكِ دُر اَن مَعْدِ نَدِ تَادِمِ رَا بِيْجِ
 و رَا اسْت جَنْمَشِنِ نَدِ هَلْ كِه هُوَارِ و اَلرْدِه كَسْدِ و عَقْبِ هُر جِيَسَزِ و مَوْخِرِ اَن

و سیلابی که در میان در پشتۀ زمین باشد * ذنائب جمع * در حدیث
 حذیفه است ان قيساً لن تنفك تبغى دين الله شراً حتى يركبها الله بالملأئكة
 فلا تمنع ذنوب نلعه * اذناب المسائل مقامها ئی که منتهی شود بآنها سیلابها * و ذنوبه
 الوادی بتحریرك * و ذنابه آن بضم و کاهی مکسور هم آمده * آخر سیلابه * ذنابه
 بضم تابع * و همچنین ذناب * ذنابه النعل بینی گفتن * و ذنابه الطريق بکسر و روی
 را * ابو الجراح گفته * انك لم ترشد ذنابة الطريق * ای وجه و خروشی و پیوند * ذنابه
 العیص بکسر نام موضعی است * تذنیب ظاهر شدن بختگی از جانب دم بخورهای خام
 * کویند ذنبت البسوة تذنیباً * مذنوب آن غور و خورما که از جانب دنباله آغاز
 برسدن کند باشد * و کاهی تذنوب بضم آمده * تذنوبه زیادت هار احد آن است
 * و مذنوب مانند تذنوب است * در حدیث انس انه كان لا يقطع التذنوب من البسوة
 اذا اراد ان يفتضح * در حدیث ابن مسیب است ثكان لا یوری بالتذنوب ان
 يفتضح بأسا * ابو هریره گفته لما نزل الخمر كننا نعد الى التذنوب فنقطع ما ذنوب منها
 حتى نخلص الى البسوة ثم نفتضح * مذنوب بکسر مشرقه * ابو ذریب گفته * رسد
 من الصید ان فیها مذنب * و نیز جای جاری شدن آب در پستی و نهو خور و که
 آب آن از باغ بسوی غیر آن روان شود * و همچنین ذنابه بضم و بکسر * و مذنوب
 نیز دم دراز و حیوانی که باشد * ضب مذنوب سوسمار دراز دم * ذنبان بتحریرك
 گیاهی است که شاخهای دراز دارد بر کهاض غباری و نك در زمین نرم می روید
 * و نزد بعضی روئیدگی است که مانند اردن شاخ و بوك دارد * و بعضی گویند که
 آن همان ذنوب الثعلب است * ذنبانه زیادت هار احد آن است * و ذنبان نیز آبی است
 در عیص * و ذنیماء بر وزن غریماء دانه ایست که در کندم میباشند و وقت
 تنقیه کندم آنرا در کنند * ذنابه یا لکسو موضعی است در یمن * ذنائب مانند
 کنائس موضعی است در نجد بر یسار راه مکه و آن سه هضبه است که در آن قبر
 کلیم و ائل است * و مذناب مانند مجالس موضعی است در دیار عرب * و ذنابه
 بالضم موضعی است در بطائح * مذنوب بر صیغه تصغیر نام موضعی است در مدینه

چنانکه در نهایت است و معنی آن زاید است نه اصلی چنانکه در اصول بیان
تصریح رفته «ذَنبِي يَرْزُقُ زَيْبِي نَوْحِي اَزْجَادِ» است شاعر گفته «شعره
وَلَمْ يَبْقَ مِنْ سُنَّةِ الْقَارُونَ نَعْرُهُ» وَاَلَاذُنْبِي وَالْاَلْدُرَّةُ الْحَلِيقُ «مذاتمه قریب
شدن وقت ولادت» گویند ذَنبٌ وَاَنْتَ وَفَتِيكَه بِيَقْتَدِ بِجَهْ آن در جای بهم پیوستن
در مویین در باطن و بر آمدن نزدیک شود «ضرب الذنب کبابه باشد از نالت
شدن و اقامت کردن در ملک و وقتن در زمین در حدیث علی علیه السلام است
که بعد از گرفته آخرو زمان فرمودند اَكُنْ ذَلِكَ صَوْبَ يَعْسُوبِ اَلرَّيْنِ بِذَنْبِهِ اَي
چو کرد بشاب در زمین با تابه آن خور» و اقامت نکرد در قنقه بالشکر و اتمام
در کوب بر ذنب ریخ کبابه از سققت باشد گویند و کَبْ فَلَانٌ ذَنْبُ الرَّفِیْمِ اَي سوار شد
فَلَان بر دم هر افعی سفت کرد بطوریکه کسی از راه یافت و همچنین گویند و کَبْ فَلَانٌ ذَنْبُ
السَّعِيرِ اَي سوار شد فَلَان بر دم شتر یعنی راسی شده کم قصبی را اکذ ذنب العیر
بی نصیب از منحوس است ذناب مہما کردن چیزی را استکمال خوردن آن است ذناب
الامر مقام شد کار و ذنمه بالتصویر آتی است تو ای بنی اسد در میان امره
و اصاح ذنب الحلیف بصورت تصویر آتی است برای بنی عقیل «ذناب سخن
نام مرصعی و یوم ذنب سخن و روزی است از روزهای عرب چنانکه در مصاب است
«ذناب را» گویند و ذناب الطریق اَي گویند فَلَان آن راه را در وقت در آن
«ذنابی الطریق» میانه راه در حدیث است من مات علی ذنابی الطریق فهو من اهلہ ای علی
قصد و ذناب المعتم شمله گذشت در عمایه خود «مذائب بالضم از شتران آنکه در آخر
کله شتران باشد» مذنب مصیغه مفعول از باب تفعیل شتر ماد که از شدت درد دم خود را
دراز کند «اتبع فَلَان ذناب الامرای قلب گوید و امر گوید شتر و بین فَلَان ذناب
الضب کنایه است از تعارض و استرخای ذنب الشیم کنایه است از سست روی ببر
و کم همتی آن «ذوبه» گذارسته شدن و همچنین ذناب بالتحریر که از آنکه گذارفتن و همچنین
تذریب و اذ بته و ذوتنه گذارفتن او را «شحم مذائب و مذوب» ذاب الشحم سخت شد
گر می آفتاب و الرمه گفته «شعره اذ ذاب الشحم اتقی صقرانها» یا فنان مرغ

الصَّوْمَةُ مُعْبَلٌ * ذَا بِلِ الرَّجُلِ مَدَارُ مَتِّ كَرْدِ بَرِ خُورْدَنِ شَهْدِ وَ نَادَانِ شُدِ بَعْدِ آنْ كَه
دَانَا بُود * ذَا بِلِ عَلِيَّهٔ حَقِّ وَ اَجِبِ شُدِ وَ ثَابِتِ كَرْدِيْدِ بَرَايِ مِنْ حَقِّ بَرَا ن
* دَر حَلِيْثِ اِيْنِ مَسْعُوْدِ اسْتِ فَيُفْرَحُ الْمَوْرُ مِنْ اَنْ يَنْدِرِيْدِ لَهٗ الْحَقُّ اَيِّ يَجِبِ
* مَا ذَا بِلِ يَدِي مِنْهُ خَيْرًا يَّ حَاصِلِ نَشْدِ دَر دَسْتِ مِنْ اَزَانِ نِيْكَمِي * ذَوْبِهٖ چنانْ كَه
دَر نِهَائِيَهٗ اسْتِ مَالِ بَاقِي مانْدِهٗ * دَر حَلِيْثِ اسْتِ مِنْ اَسْلَمِ عَلٰى ذَرِيَّهٖ اَوْ مَآثِرَهٗ قَهِيْ لَهٗ
* ذَوْبِ شَهِيْدِيَا اِنْجِهٖ دَر خَانَهَائِي زَبُوْر يَاشْدِيَا شَهِيْدِي كِه خَالِصْ كَرْدِهٗ شُوْدِ اَز مَوْمِ وَ ثَانِي
مَشْهُورِ اسْتِ * اسْتَدْرَابِ شَهِيْدِ طَلَبِ كُوْدَنِ * اسْتَدْبِثُ فَلَا تُطْلَبُ كَرْدَمِ اَز اَنْ شَهِيْدِ
* مَذَوْبِ چِيْزِي كِه دَر اَنْ كِنْدِ اَزَنْدِ * مَذَوْبِهٖ كَفْكِيْر * اَذَوْبِ رَا ذَوْبِهٖ بَكْسُوْر هُوْدِ وَ مَسْكُوْمِ
كِه دَر دِيْكِ كِنْدِ اَخْتِهٖ شُوْدِ تَبَارُغْنِ كَرْدِ دِيْسِ هَمِيْشِهٖ مِيْمَاشْدِ اَنْوَا اِيْنِ اسْمِ تا آنْ كَه
بِسْتِهٖ شُوْدِ دَر مَشْكِ * دَر مَثَلِ اسْتِ مَآيْدِرِي اِيْخُشُوْ اِمِ يَنْدِيْبِ زَدِهٖ مِيْشُوْدِ وَ رَقْتِيْ كِه
كَارْدِشُو اَر كَرْدِ دِ چنانْ كَه دَر مَحْكَمِ وَ عَجَابِ اسْتِ * اَذَابِهٖ غَاوَتِ كُوْدَنِ مِنْهُ مَاقَالِ لِيْجِيْدِ
* شَعُوْر * فَمَا كُنَّا اِلَّا الْقَدَرُ لَمْ يَنْدِرِ اَذَا قُلْتُ * اَتَنْزِلُهَا مِنْ مَوْمَةٍ اَمْ تَنْزِيْلُهَا * اَذَابِهٖ نِيْزِ نِهْجَتِ
اسْمِ مَصْدَرِ اسْتِ چنانْ كَه دَر مَحْكَمِ اسْتِ * وَ اَصْلَاحِ كُوْدَنِ وَ هِيْ اَسَاخْتِ كَارِي * الْقَوْمُ
اَذَابُوا الْمَرْهَمِ اَيِّ اَنْاَنْ دَر سَتِ نَمُوْدَنْدِ كَارِ خُوْدِ رَا * ذَوْبَانِ بِالْظُّمِ * وَ ذِيْمَانِ بَا لَكْسُوْر
بَاقِي مانْدِهٗ پَشْمِ يَا مَوْبُوْر كُوْدَنِ شَعْرِيَا اسْبِ * ذَابِ مانْدِ اَدَامِ وَ اَنْ عِيْبِ * ذَوْبِ
بُوْر زَنْ صَوْرِ وَ رَقْلِهٖ نِهٖ دَر غَايَتِ * كُوْبِنْدِ نَاقَهٗ ذَوْبِ اَيِّ سَهْمِيْنَهٗ وَ اِيْسَتِ نِيْ غَايَهٗ السَّمْنِ
چنانْ كَه دَر هَبَابِ اسْتِ * دَر مَشْوَفِ اسْتِ كِه صَغَالِيْ اَنْوَا اِيْجِزِهٖ ضَمِطِ نَمُوْدِهٖ وَ دَرِيْنِ
هَنْكَامِ مَوْضِعِ اَنْ ذَابِ اسْتِ نِهٖ ذَوْبِ * ذَوْبِ بَغْتِمِ وَ تَشْدِيْدِ نَامِ صَحَابِيْ اسْتِ
اِبْرَا لِفْتَحِ اَز دِيْ دَر مَعْجَمِ صَحَابِهٖ اَنْ رَا آوَرْدِهٖ وَ حُدِيْثِيْ بُوْزَايِ اَنْ رَوَانِ كَرْدِهٖ
* تَذَوْبِ ذَوَابِهٖ سَاخْتِ وَ اَصْلِ اَنْ هَمْمُوْر اسْتِ زِيْوَا كِه ذَوَابِهٖ مَهْمُوْر زَا بِيْنِ اسْتِ چنانْ كَه
سَا بَقِ كَنْدِ شَتِهٖ لِيْكَنِ بُوْر خِلَافِ قِيَاسِ جَارِي اسْتِ يَا آنْ كَه بِنَا نِهَادِ شُدِهٗ اسْتِ بُوْر ذَوَابِ
كِه جَمْعِ ذَوَابِهٖ اسْتِ چنانْ كَه بَعْضِيْ بَدَانِ قَا بِلِ شُدِهٗ * وَ جَلِ ذَا ئِبِ النَّفْسِ مَوْ دِ ثَقِيْلِ
وَ كِرَانِ * ذَهَبِ * بَا لَحْزِيْكَ زُوْر اَنْ مَذْكُوْر اسْتِ وَ اَكْثَرِ مَوْ نَسْتِ نِيْزِ مِيْ آيْدِ جَمْعِ اَنْ
اَذْهَابِ وَ ذَهْوِبِ * وَ ذَهْمَانِ بِالْظُّمِ نِيْزِ جَمْعِ اَنْ سَتِ مانْدِ جَمَلِ وَ جِهْلَانِ * دَر حَلِيْثِ اسْتِ

(۲۰۸)

او آرد که آن یقین کنوز الذهبان لفق چنانکه در بابیه است و ذهب زیادت هاباره
از زهرندی ذهبه ای قطعه من الذهب و از هروی گفته که ثابت ذهب جایز نیست
مکر و قبحه جمع ذهبه گفته شود و لا ینفقربها مؤثر است و در حدیث علی
علیه السلام است صنعت الی الیمن لذ هینه و نزد بعضی تصغیر ذهب است که ثابت
آن نزد آنان ثابت شد و و نزد منکرین ثابت تصغیر ذهبه است و از هاب زانزدون
چیزی را و همچنین قد هیب مذ فب زانزد و شد و مذ فب بتشید و ذهب
مانند قریب نیز همچنین است و حمید بن ثور گفته و آما جمل و آفل هیب و در حدیث
جویر است و ابی و حجه و مولی الله تعالی کانه مذ هینه دیدیم روی رسول خدا و
می درخشید گویی زانزد و است و در بعض نسخ بدل مبهله و نون آمده و گویند
ذهب الرجل مانند جمع و قبحه مودزد در کان سیار به بند و عقل آن و ایل شد
و بنائی خبر کرده را جز گفته شعر و ذهب لمان راهاثر مله و قال یا قوم رأیت
مُتَکَرِهً شَدَّادًا و رأیت الزُفْرَه و رأی الحمیدین عثمان بن عوف الذهبی که از حواش
اسامه حدیث کرده و را بر طاهر بن محمد بن عبد الرحمن المخلص الذهبی که از هروی
راوی است و ابن ساعد ذهبی که کثیری از آن را ابی حمزه و و احمد بن محمد
بن الحسن البلیخی الذهبی و حسن بن محمد الذهبی و یعقوب بن اسحق الذهبی محدثان
مشهور اند و ذهب یفتح و ذهب یضم و مذ فب یفتح کل شیء و هیر کردن و ذهب
مانند منع ذهب و ذهب ای رند و وسیر کنند و و ذهب فلان بشی ای بود
آن چیز را و همچنین اذهب از باب افعال و اذهب اذهب کرد اذهب آنرا
و اذهب به نیز می گویند و و جاج گفته که آن تلیل است و و قراهه یل ذهب بالابصار
نادر است و گویند ذهب الشام بدون حرف جر اگرچه ظرف مختصر است
و مذ فب جای شست و شر و و هاب است که موضع غایط را بطریق کبابه مذ فب
گویند و از انس حدیث کان اذا اراد الغایط ابعذ المذهب و نیز معتقدی که
عقل مرد آن را و و و را و گویند ضاقت علیه مذ هینه ای تنگ شد بر آن را
و فلان حسن المذهب ای نیک راه و اصل گویند لام مذ فب له ای لا اصل له

کرده شعره طعنا طعنة حمراء عليهم « حوام رتبا حتى الممات » مرأب بر وزن مسير
 و دره اسير وزن شداد درست کنند و بپروند فند و در آب مانند راب است
 و در اب فلان بين القوم اصلاح گردد و ميان آنان « رأت الا رض بر آورد
 زمین کياه تور امد از ديد شدن آن و دره بالضم ياره از جواب که وصل
 غرده شد بآن ظرف و هات روضة از آب بها قد جی و درالرمه گفته شعره
 تدهدي و طاحت روضة من صبيحة قتل أخرى بالمراد و بالضعف و كرىند هر ازان
 عقد الإحاة و روضة مدع الصفاء و از بسجا است روضة بن الحاج بن الرديه
 و روضة ياره و شكسته و باب جمع « أمية » و وصف آسمان گفته شعره « سرافة صلاية
 خلقاء صيفت » ثول البهمن ليس لها ركب « اى صدره و مرأب الامر مرد مسلم
 كارها و قوم مرأثب جمع و راب هفتاد شعر در هر دار كلان و كويندق بنى لان
 ثلثون رأيا اى در پسران فلان سى سردارند که اصلاح نمايد كارهاى آنان را
 « اصمى » نشاد کرده شعره ثلثون رأيا اريد ثلثة و مقادها بالقرن الف مقمعه
 كفى بفلان رأيا لامر كصد است بمعنى و ائب « هارون بن رباب نا كسر
 صحابي است از اهل مدینه و رباب بن عبد الله محدث است و رباب
 جد جابر بن عبد الله صحابي است و نیز حدیث نیست بدت حش است و راب
 پروردگار و پرورش کنند و مالك هوشى و آن وقتيکه معروف و نام باشد
 مخصوص است به ناری سحرانه و از نامهاى اوست و در غير آن مستعمل
 نمى باشد مكنو صاف و در ايام جاهليت پادشاه و امير گفته و حادث بن جاره گفته
 « وهر الرب و الشهد على يرم الحراوين و الاله و الاله و آن كاهي لتخفيف هم آمده
 و ربانة نا كسر و در روية بالضم اسم است « علم دتوي بالفتح مسوب بسوى
 رب تر خلاف قياس « ولا در نيك لا اقل لتخفيف اصل و ربك بود با را هم
 تضعيف نبا دل نموده و رب الشى مالك آخيز و مستحق آن صاحب آن و رباب
 در رب جمع و ربانى مرد صالح و عارف با خدا و منه و تانين و مهد بن ابى العلاء
 الرواني شيعي است بر اى صوفيه در بعلك نسبت آن بسوى ربان و فلان اسناد

بنا کرد * میشود از فعل با کسر مانند عطشان و سکوان و از فعل کم مانند نسان * یا
 منسوبه است بسوی ربّ ای الله تعالی پس آن مانند الهی است و تون آن مانند تون
 لحنانی است * و نزد بعضی آن لفظ سریانی است نه عربی * طالب مریته و ربایته با کسر
 ای دراز شد مملکت آن * رجل مروبیه بین المریه مرد خا هر پور درش یافته ای
 مملوك * تربّ اذعاء و ربیة کردن * تربّ الرجل و الارض ادعاء آن کرد که
 رب فرد است * و رب الرجل و همچنین ازب جمع کرد و زیادت نمود و لازم
 گردید و اقامت در زمین * ربّ الاموال صلاح کرد کار را * و ربّ الدهن خورشید گردانید
 آنرا و همچنین ربّه * ربّ الشی مالک شئی یا چیزی را * و ربّ الزق ربایا لفتح و
 گاهی بضم هم آمد * انداخت در مشک شیوه میوه را و اصلاح کرد آنرا بدان
 شاعر گفته * شعر * فان كنت مني اذ تريد مني * فكوني له كما لسمين
 ربّ له الادم * مواد از ادم مشک است زیرا که و فتمی که اصلاح کرده شود
 ربّ خورشید کرد * و ربّ الصبي پور درش کردم آنرا تا آنکه بالغ شد و همچنین
 ربّه تربیه و تربیه مانند تحله * و ادبته و تربیته * و ربته مانند سمع لغتی است
 در آن چنانکه این درین حکایت کرد * مروبک کودک پرورش یافته * ربّ الشاة
 نائید بز * ربیب مروب و معاهد و بان تفسیر کرده شود قول امرأ القیس * فما تأتوا
 من ربهم و ربهم * و یاد شاه ربّ فلان الناس مالک مودمان شد و بالای آنان گردید
 * ابو نصر گفته از ربوبیه است * و از آن است قول صفوان لابی ربنی رجل من قویش
 احب الي من ان يربني رجل من هوازن * و پسر زن مود از غیر آن و همچنین و ربوب
 شریک مادر مانند رببتشید و نام جد حسین بن ابراهیم محدث * ارباء جمع
 ربیب است مانند ذلیل و اذلاء ثعلب گفته ارباء و رسول الله قومی که در آنان آنحضرت
 پرورش یافته * ربایه همچنین و ربای بدرون هاء دسته تیمیاریشته که تیمرها بد آن بسته
 شود * و نزد بعضی پاره ایست که در آن تیمرها اجمع کنند * و نزد بعضی پوشش بار یک
 که بیرون آن زن تیمرها برودست بپوشد تا من نکنند قبری و آنکه صاحب آنرا در آن
 خورشید باشد * و بعضی گفته که آن چیزی است مانند جعبه که در آن تیمهای میسر

(۲۱۲)

نهاد شود و بدو صد در صد حش و ماده آن گویند شعره فکاهین ربانیه زکاته و سر
یَقُضُ عَلَى الْقَدَاحِ وَيَصْدَعُ و بیمه زن پرورند و آن تعبیه است بمعنی فاعله و دختر
زن مرد از غیر آن جمع آن ربائب در بیات میز آمد و بری که پرورش یافته شد
در خانه برای گرفتن شیر آن و همچنین در شتران نیز گردید و در حدیث است آن لما
جبر ان من الانصار لهم و ربائب و کثیرا من المومنین المومنین و به و الفتح لعنه الله
برای مدح و ولایت یعنی صحابه که در طائف ثقیف آنرا عبادت میکردند و در حدیث
اسلام عورده پس مسعود است ما اسلم و عاد الی قومه دخل منزله فامر قومه بحمله
و من ان یأتی الوثه ای اللات و خانه بزرگ و نیز نام خانه برای وید ثقیف که مشا به
بست الله ساخته بودند پس هرگاه که اسلام آوردند مغیره آنرا امدم گویند
و ربه ناکس و روئید کی باز روئید کی که در آخر موسم کو ما باشد و در حدیث یاد و حدیث
حدیث خاصه و نزد بعضی هر جبری که سیر باشد در کرمان از و قسم نبات که باشد و جمع
آن رب ناکس و مانس و در ذال و در وصف دختر و حش گویند شعره
اَمْسَى بَوَهِیْمٍ مَحْضَارِ الْمَرْثَیَّةِ مَسْ دِی الْقَوَارِیْ بِدَعْرَانْفَةِ الرَّبِّ و ربه نیز جمع است
بسیار از مورد مان و جمع آن آریه بر خلاف قیاس چنانکه در عبارت است یاد و فرار
و کافی ضم نیز آمد چنانکه سیمویه از نونین نقل کرد و ربه ناکس کثرت عین
و فرایحی آن در حدیث است اللهم ای امّا لک ربه عین ما رک قبل له و ما ربه عین
قال طشرته و کثرت و مرث زمینی که در آن روئید کی بسیار باشد و همچنین مرث ناکس
و حای فرود آمدن و مکان اقامت و روئیدن و موردی که جمع کند مورد مان و او را
مانند حملی نری که زائید باشد یا نری که بجه آن مرد باشد یا نری که بجه آن نری
زائید باشد چنانکه لخمیانی حکایت کرده و بعضی آنرا به بیست روز و بعضی بدو ماه
تعیین نموده یا به نری که بجه آن نری آن باشد و در حدیث است لا تاحق الا کرله
ولا الربی ولا الماحض و در نهاییه است الربی التي قرئی فی المیت من انتم لاجل اللب
و در حدیث دیگر ما بقی غبی الا فحل او شاة و بی و احسان و نعمت و حاجت
یقال لی عند فلا و بی ای حاجه و کر و سخت و ماله المثل ان کست بی تشد ظهرک

فارح من ربی از ريك * در باب بالضم جمع و آن ناد تراست زیرا که فعّال بالضم
 از اذنان جمع کم آمد * است مانند و خال * و رباب مانند کتاب مصدر زاست
 * و رباب نزدیک شدن از چیزی * و رباب با لفتح این سیمید یا ابر مطلقا یا ابری که بعض
 آن بالای بعض دیگر باشد سیمید باشد یا سیاه * واحد آن بزایدت فاست * در حدیث
 و ریاست مثل الربابة المیضاء قالوا هی السحابۃ الّتی و کب بعضها بعضا * و نزدیک بعضی
 ابری که بسیار نزدیک باشد بزمین کوئی که بر سر فلک معلق است * در حدیث این الزبیر
 انه خطب یوم قتله فقال ان الموت قد اصلق بکم و ربابة * قالوا و هی السحابۃ الّتی
 تدانی الی الارض کا معلق علی الوُوس * و رباب نیز موضعی است در مکه نزدیک بیرمبویان
 و کوهی است در میان مدینه و قیل بر راهی که در زمانه قدیم جاری بود همواره
 کوه خورده مذکور میشد و نام محدثی است که از این چهار بن درایت کرده و تجمیع
 بن حدیر از آن را دی است و قسمی از سازهای موسیقی است و نیز نام زنی است
 از عرب * و محمد و دین عبد الله الربانی در معارف موسیقی بآله رباب ضرب المثل
 برده * و از اسطوره بدیداد در سینه ششصد و سی و دو انتقال خود * و رباب مانند غراب
 موضعی است در دیار بنی عامر * در مخیم است که اکثر ریاض بسوی آن مضاف
 می شود * پس ریاض الرباب ریاضی است معسوفه برای بنی عقیل * و قال
 و اذا سمعت ریاض بنی عقیل فیه ریاض الرباب * و ابو الرباب رادی است که از معتقل
 بن یسار حدیث کرده * و رباب با لکسوده یکبار نیز جمع ربه است و یاران و قبیله های
 ضبه * جوهری گفته رباب پنج قبیله اند که مجتمع شد * یکدست شدند ضبه و ثور و عنکل
 و تیم و عدی * اصبعی گفته نام نهاد * شدند بآن زیرا که اجتماع کردند و جماعت
 جماعت گشتند * و نسبت بسوی آنان ربی است زیرا که واحد آن ربه است *
 و ابو عمیر گفته که نام نهاد * شدند بآن بسبب عهد و پیمان آنان که با هم کردند *
 جوهری گفته زیرا که آنان دستهای خود را در رب انداخته با هم عهد و پیمان بستند
 و بر موافقت و تعاضد محالف نمودند و عوب و هم بود که در وقت عهد و پیمان
 دست در شهادت مانند آن انداخته قسم میخوردند * و ربب یبحر یک آب بسیار

و بعضی گویند آب شرمس * مقال اعلیٰ ذلک الامر و بانه ای بابتند * انکار
و بندی آن افسانیه گفته * شعر و انما العین بربانه * و انست من افسانه مفتخر *
احدث الشی و بانه ای کو قسم آمو از سر یا کو قسم آنرا همه که چیری از ان باقی
نماند * و بضم و تشدید در به زیادت تار و پمان زیادت مادر دل و در نه
زیادت مادر نه ای * و در بفتح و تشدید در به زیادت تار و پمان زیادت مادر دل
و در بمان زیادت در نه ای * و هو یک از پنهان تحفیف هم مستعمل شد * و در بدر هم
یا تحفیف و در بوزن من حرری است از حروف حازه واقع نمی شود مگر بگویند که
یا ترا هم مضمون و قال ربه و خلافت صورت پس هرگاه بیکه آنرا اسموی صیغره مشابیه کنی و آن
مجهول است صریحی است که مصوب گردانی در حق را نظر و تمیز را بین بیک طور
ناتی میباید اگر چه متصل گردد بآن مؤنث و تشبیه و جمع یقال ربه و جلال رحلی در حال
در نه امراة و امرأتین و نساء * و کو فیرین مطابقت حکایت کرده اند و نه و خلافت را بیک
و در به و رحابین و در به و حال در به امراة و در به امرأتین و در به نساء پس آن شخص
که آنرا هورا واحد آورده و بر او رفیعید شاید نرد آن کمایه است از مجهول را آنکه
تفرقه کرد قایل مطابقت شده قایل و در کلام است گویند گفته شد مالک حواری گفت
در بهن حواری ملک * این سراج تصویر کرده که تخویرین اجتماع کردند بآنکه در
جواب می باشد و در در صم آن اختلاف است * و نزد بعضی مرصوع است برای تقلیل
در این مذهب اکثرین است و احتیاج آنگان بدین قول است * شعر * الا و مولود
ولیس له اب * و ذی و ذلیم یلده * آنرا آن * و نزد بعضی مرصوع برای تکثیر است در این
مذهب این در ستوریه است * و احتیاج باین آیه است * و بما یولد الدین کفرا
لو کافوا مسلمین * زیرا که این آیه از ایشان در روزه بامت نکثوت حواشد
نزد بعضی آن است که مشرک است * در برای تقلیل و تکثیر و در مرصوع است
* و نزد بعضی در مقام محاربت برای تکثیر باشد مانند قول شاعر * ذی ارباب
ذلک لهر و لکله * و در غیر آن برای تقلیل * و نزد بعضی آن است که این کلمه ایست
مرصوع برای اثبات نه برای تقلیل و تکثیر و بلکه هر یک از آن را بهایق کلام مستفاد

میشود بطریق وضع و این مختار ابو حمان است بعضی گفته که آن برای تکثیر
 بکثرت می آید و برای تقلیل بقلّت و ربی و ربی نام جهادی الاولی است و نام جهادی
 الاخره ربی و ربیه است و نام ذی قعد و ربیه همه بضم و این تسمیه در ایام جاهلیت
 بود چنانکه در محکم است و رابعه بعشرین زن پدر و راب جمع و شاعر آنرا برای
 ضرورت مخفف آورده چنانکه گفته شعر جز الله الرواب جزاء شوه و الجسهن
 من برص قیضا یغضن الصی الی آیه و کان علی مسرتة حریضا و اطلاق آن
 بر زن پدر پدر و پدر و کنه پدر ثابت نشد و رب جزو شائد و باقی ماند و هر شمر و بعد
 فشرودن آن مرد در سیما و در حق و حسن بن علی بن الفغان الربی محدثی است
 از بغداد اموی را سماعت کورد و بعد ابن ملاعب رفات بنود و منسوب است
 بسوی رب که پیشه خوید و فرزند آن میباشند و حافظ ابن حجر بسوی آن رفته
 که منسوب بسوی رب است و از سیمویه حکایت گورد که عرب بدو نسبت رباب
 زنی می گویند و مریمات مریمه های ساخته شد و ربی چنانکه معسل ساخته شد و بشهد
 و همچنین مریمات بیا از تربیت و زنجیل مربی و مریم ای ساخته شد و رب
 و ربان بضم سر و از ملاحان مانند ربانی بیاء نسبت و طرف کلان از کوره اجا و مانند
 رمان و شد اد جماعت و زمانند کتاب اسم جماعتی است و از ایشان است ربان
 بن حاضرین جا مر و لقب خانی بن قضا و خلاف که فرقه خلاقیه بآن منسوب است
 و رباب مانند شد از احمد بن موسی فقیه و ابوالحسن بن عبد الله الصیرفی
 ابن الرباب مشهور است و ربانیه آبی است از آبهای بنی کلیم بن یزید و در
 سرزمین یمامه و مریم بفتح تاء و فوائده و تشدید انعام دهند و انعام داد شد
 و ربی بکسر واحد ربیعین است و قال الله و کاتین من نپی قاتل مغه ربیعون ای هزاران از
 مردم چنانکه قراء گفته پس ما خردا است از ربیه جمعی جماعت و از اخفش حکایت است
 ربیعون آنانکه منسوب باشند بسوی رب و ابوالعباس گفته درین صورت سزاوار آنست
 که رامفتوح باشد و زجاج گفته ربیعون بکسر و از ضم آن جماعت بسیار از مردمان
 و نزد بعضی ربیعون غالمائی که متقی و صابر باشند و ابوطالب گفته ربیعون جماعات بسیار

حس و بیرون وشم را خوانند و این عمل را بیرون بفتح و گفته و رتب بفتحین کلمه از
 کاروان دشتی و نوزد بعضی از آفران و واحد آن مستعمل نیست که و کواع گفته کلمه کاروان
 که از د کلم باشد شاعر گوید شعر باحسن من ایل و لا اتم شادین غنیمه
 طرف رعیه و سطر و رتب ازیه اهل عهد و بیان ابود رتب گفته شعر کانت اربتم
 به زرعهم هقد الخوار و کاروان و مشراغدا راه رتب و رتب ثابت شدن و همچنین
 ترتب و رتب الشی و ترتب ثابت شد آخیر و جنبین نکرد عیش رتب ای ثابت
 قال ابن جنی یقال ما زلت علی هذا رتباً و رتباً ای مقبلاً ثابتاً از اینجا معلوم شده
 که میم راتم بدل از دانسته و حق آنست که میم آن اصلی است و آن از رتمه است
 چنانکه حواصی آمد و ترتیب ثابت گردانیدن و ترتب و ضممتین و ترتب و هم اول
 و نیم ثانیه چیمز مقیم و ثابت و حق ترتب ای ثابت شاعر گوید شعر ملکنا و لم نملك
 و قدنا و لم نقد و کان لنا حق علی الناس ترتباً و همچنین است در لسان العرب
 و در صحاح و اکثر کتب و کان لنا فضل علی الناس ترتباً مدکور است و تمام اول
 زاید است بدلیل عدم النظیر و اشتقاق نیز مؤید آنست و ترتب مانند جنبین
 همیشه و غلام بد و غلامی که سه متواتر آن باشد و برای ثبات آن در رتب
 و نیز حاکم برای ثابت بودن و دیوبانی مانند آن و کاهی هم نبود آمده و ترتب
 یعنی جمیعاً نیز مستعمل میشود و رجاء القوم و ترتباً ای جبهه و عارضه و کان لنا فضل
 علی الناس و ترتباً یعنی فلان و رتمه مانند طوطیه ای گرفت مانند واهی یا مال
 میگرد آنرا و رتب بالضم و مرتبه و رجه و منزلت و اصبعی گفته مرتبه بلندی کوه
 و در خلیل گفته مراتب در کوه و صحرایهائی که در آنها بیون و رتب
 ترتب کرد شوند و رتب بالتحویک سختی و رنج و ذوالرتمه در بیان
 سحر و وحشی گوید شعر تلمظا لرمی حتی هو حلفته و تروح العود مانی عیشه
 رتب ای نیست در عیش آن سختی و رنج و یقال مانی عیشه رتب و لاعب ای
 غلط رشده و مانی هذا الامر و رتب و لاعب ای شدت و رنج و در تهلل ای
 آن سهل و راست است و ابو منصور گفته آن یعنی رنج و مشقت است و همچنین

مرتبه و در مقام شدن را نیز مرتبه گویند شما خ گفته * و مرتبه لا يستقل
 بها الردى * تلاقى بها حلمي عن الجبل حاجر * و تب نیز آنچه بلند باشد از زمین
 و سنگهای با هم افتاده و بعضی بلند از بعضی * و از یعقوب بضم را و فتح تانیر
 منقول است و کشادگی و میان انگشت خنصور انگشت بنصور و همچنین فرجه میان
 انگشت بنصور و انگشت وسطی * و نیز بعضی انگشت سبابه و انگشت وسطی چنانکه در لسان
 مروری است و گاهی سکون نیز آمده * و تمام شتر ماده که در سیر استاده میباشند
 * از تب الرجل راست استاد مرد قهر را تب ای منتصب * و تب الکعب انصبایه
 شاهر گوید * شعور * و از ایهب من المنام رأیت کوثوب کعب الساق لیس بزین *
 و رحل بیت لقمان بن عمار است * رتب رثوب الکعب ای انصب کاینتصب الکعب
 اذ ارمیته و صف میکند آنرا بشماست و تیری نفس * و منه خذیت ابن زهیر کان یصلی فی
 المسجد الحرام و اخبرنا المنجد فی تمویلی اذ نیه و ما یلثفت کانه کعب رتب ای
 ثابت منتصب * و اثاب سوال کردن بعد از استغنا * ابن الاعرابی حکایت
 کرده یقال ارتب الرجل ای سأل بعد الغنی چنانکه در تهنیت است * رجب *
 بتحریر یک تو سیدن و شش مکین شدن رجب الرجل مانند جمع تو سیدل مود
 و شش مکین گشت و همچنین رجب مانند نصور * و هیئت کردن و بزرگ داشتن *
 رجب فلان را رجا و رجوباً هیئت کردم فلان را و بزرگ داشتم آنرا * و همچنین
 ارجبت * و ازین جاست رجب زیرا که این ماه را عرب تعظیم میکردند و در ایام
 جاهلیت قتال را در آن حلال نمی دانستند * رجب مضر با ضاف بسوی قبیله
 مضر زیرا که آنان بسمای تعظیم میکردند آنرا * و حدیث رجب مضر الی
 بین جمادی و شعبان * گویند که ایراد صفت برای آن است که آنان موخر
 میکرد انیدند آنرا از ماهی بسوی ماهی پس متعین میشد از مقام مختص خود
 و آنرا حساب النسی میگفتند * ارجاب و رجوب بضمین و رجا بکسر و رجبات
 بتحریر یک جمع * و همچنین از رجه و ارجب مانند ارجفه و افس و اراجب
 و ارجیب چنانکه در مصباح است * رجهان بصیغه تنجیه رجب و شعبان *

میگویند بورك لك في الوجهين از مایه تغلیب و رجب نیز ام است و رجب
 ذبح کردن نسلک دو ماه رجب چنانکه وسم جاهلیت بود که برای آله باطله در
 رجب بسبب بزرگی و عظمت قربانی میکردند شارع از آن نهی فرموده و ساختن
 دکان زبرد رخت خرماتا آن درخت بسبب اعتماد بر آن از سقوط و انکسار محفوظ
 مانده و رجبه بضم نام آن دکان است و نخله رجبیه مانند غمریه درخت حوما
 که زیر آن دکان ساخته شده باشد و آن نادر است و کافیه جیم آن مشد
 هم میباشد و آن اندر است کذا فی المحکم و فرد درجه در قول شاعر و شعره
 و نیست بنسب و لا رجبیه و لکن عرایا فی السنین الحوائج حکایت
 کرده شد است و بعضی گفته توجیب نخله ضم کردن خرشته خرما بسوی شاخهای
 و بعض آنها به برگهای آن تاباد آن را نیز اند و در نزد بعضی تر جیب چیدن
 خارها کرد و رخت خرما تا خوردند خرما بآن فرود و ازین جا است قول حباب
 بن مندر بن جهرح الانصاری روز ثقیفه بنی ساهد انا جلیلا المحکم و عدیثا
 المرحب منا امیر و منکم امیر جلیل منعی که برای خاریدن شران کرکین وضع
 کرده باشند یعنی من برای ازاله مرض که واهی موضوع قسم رمانند خرشته خرما می
 خار بند از دست اندازی فروک محفوظ و مامون ام و تر جیب است و در رخت انکور
 آنست که شاخهای آنرا ماری و ده وار کرد افید و بجای آنها گل آرند و رجب المرد
 بیرون شد خوب تنها و رجب فلان فلان بقول سیع ای زد آنرا بخشن و رجب
 بضم میان پهلور استخوان سینه و رجبه بزیادت مایه نای است که برای شکار کردن
 ساخته و دبرک و جز آنرا در آن شکار کنند باین طور که وضع کنند در آن پاره کوش
 را در آن و ابرشته مشروط بندند پس رقتیکه صد آنرا میکشد بر آن ساظم میکرد
 و ارجاب بالغتم رود ها و آنرا احد نیست نزد ابو عبید و رکواع گفته واحد آن
 رجب است بفتح ریک و این جهت نه گفته که رجب است بکسر و راجب
 پیوند های بختی انکشتان یا یاطنهای مقاصل انکشتان یا قصبه های انکشتان
 یا مقاصل آن یا تهر و استخرانهای انکشتان یا انچه دو میان بند های انکشتان است

از استخوانهای آنها یا مفاصلها بح که متصل افامل باشند و بعد از آنها بر ارجم و بعد از آنها
اشاجع واحد آن نزد چهار راجبه است و نزد کواع رُجبه بالضم صاحب محکم گفته
نمیدانم که این چگونگی باشد و بر آنکه جمع فعله بضم فو قواعل غمی آید و در راجب نیز کهای
جای بودن آمدن آواز عرشا عرکوب شعور طوی بطنه طول الطراد فاصحت تَقْلِيلُ مِنْ
طول الطراد و راجبه و رجب بضم موضعی است برای فذل یل حضور فذل یل گفته ما ذا
تَرْجِيْ بَعْدَ آلِ مُخْرَقٍ مقامهم وادی الرهاط الی رجب و رجاب مانند سحاب موضعی است
از افعال حوزان و این حوق صاحب معجم بالضم حکایت کرده و نزد بعضی با کسر است
و در شعر کثیر در مدح عبدالملک بن مروان شعر سَاتِيْ امِيرَ الْمُؤْمِنِيْنَ دِدُونَهُ رِجَابٌ وَاَنْهَابُ
الْبَضِيعِ رِجَابِيْمٌ با کسر و مضبوط است و رجب که با کسر شهر است از دیار همدان
دویمین رُجْبٌ بالضم و رجابة بالفتح دست و کشا دکنی و رجب المکان مانند کرم
و جمع فو رَجَبٌ و رَجَبٌ ای کشاده و فراخ و کویعد بلد رَجَبٌ شهر فواخ
و ارض رَجْمَةٌ زمین کشاده و دَلَان رَجَبُ الصَّدْرِ و رجب الجوف ای کشاده
نهینه و فراخ شکم امْرَأَةٌ رَجَبٌ بالضم زن کشاده و رُجٌ و رَجَابٌ دیک فواخ
ارحب در ارجی دو کلمه اند برای زجر اسبجان و در عباب است که برای زجر و نر
ارحب میگویند و برای زجر ماده ارجی ای فواخ کامی کن و قد م دور دورینه
شاعر گفته تَعْلَمُهَا هَبِيْ وَهَلَا وَاَرْحَبٌ گویند و قتی که کسی وارد شود مَوْحِبًا و سَلًا
ای رسیدی کشادگی را و ورود آمدی به مکان فواخ و تَوْحِبٌ مَوْحِبًا گفتن
برای کسی و رجب فلان و لَانَا ای گفت برای آن مَوْحِبًا یک و رسول صلی الله علیه و سلم
رو فتح برای ام هانی مَوْحِبًا ام هانی فرموده است لَمِيتْ کَفْتَهُ مَعْنَى قَوْلِ عَرِيبٍ مَوْحِبًا آنست
که فرود آمدی در کشادگی و فراخی و اقامت بر کوزین نزدیک ما پس برای تو نزدیک ما این است
کسی از خلیل و جیه نصب مَوْحِبًا پسید گفت که فعل آن مضمر است و بسبب
شفاخته شدن معنی مراد بدون ذکر آن مرده کشت و نزد دیگران آنست
که اصل مَوْحِبًا اَتَمَّتْ اَرْكَفَتْ رَجَبًا و سَعَةً لَا ضِيقًا و همچنین اَهْلًا و سَلًا ای اَتَمَّتْ اَهْلًا
لا مستوحشاً و نَزَلَتْ بِلَدٍ اَسْلًا لَا حَزْنَ اَغْلَظًا و این الای برای حکایت کرده که

کردند موجب و مصلحت و موحیات الله و مصلحت الله و نیز کردند لا موحیات
 ای لا رحمت بلادك و آن از مصدر رفایع است که در دعا مستعمل میشود مانند قیام و رفایع
 وجد ما عقره مراد ایشان **قَالَ اللهُ وَعَاكَ اللهُ** قرأ گفته معنی آن رحمت الله است
 موحیات کو یا موضع توحیات وضع کرده شده و رحمت بالرحل توحیات ملب کرد و را
 سری فراحی و کشادگی و رحمة المسجد بالتحريك زکاهی بکون هم آمده میدان
 مسجد و صحن آن و رحمة الوادی جای روان شدن آب از درخان
 آن دران و رحمة الثمام جائیکه ثمام و درین و مجتمع شود رآن کبایه است مشهور
 و رحمة نیز موضع آنکو روانند حوس برای تهر در زمین فراج و کشاد که نبات
 بسیار دران روید و مردمان آنکو دران فرود آیند و رحاب بالکسر
 و رَحَب بالتحريك و رحمت نیز بالتحريك و در و سکون نیز آمده
 جمع و نصر بن سيار و قتيبة جد يع بن علي بن شيبان المعنى الكرماني را
 قتل کرد و در آن کشید قوم آنرا گفته **أَرْحَمُكُمْ** الذحل فی طاعة الکرماني ای او ستم
 از باب کرم شاد است زیرا که در صحیح این باب سرائ این حرف متعدی قیامده
 نکرد و معتل اختلاف است کسانی گفته قال یقول از باب کرم و اصل قلته و رفته
 بوده و پیرویه آنرا جایز نداشته زیرا که متعدی است و ملته هیچکس نیست زیرا که
 طویل می گیرند و ابرو علی از هزل متعدی بودن این باب حکایت کرده است
 و قتيبة بحسب معنی قابل تعدیه باشد چنانکه قول **يَا عَرَهُ** و لم تبصر العين الا كلاباً
 از هری گفته و حکم نزد نحو بین جایز نیست و قول نصر بن سيار بران حجت
 نمی تواند شد و رحمت الشيء فراج کرد انیدم آنرا حجاج و قتيبة ابن القزوينی را قتل کرده
 گفت **أَرْحَبُ** با غلام جرحه فراج کن و هم او را و رحى و وزن حملی فراج ترین استخوانهای
 پهلو در سینه و نشان دانی در پهلو شو و رحمان تشبیه و پهلو متصل نفل در بالای
 پهلوها یا موضع در آنج و نزد بعضی جای جنبش دل و رحمة بالضم نام آبی است
 در کره اجاه و جاهی است در ذی رزان از زمین مکه و رادی جبل شهبیره و قریه
 ایست بر ابرو قادمیه و رادی ایست نزد يك صنعاء و ناحیه ایست در میان مدینه

رشام قریب رادی قوی * و نیز موضعی است در ناحیه لیجان * رحبه بالفتح مدینه
 ایست بر کناره نهر فرات * مالک بن طرف که از ندماء هارون بن رشید بود *
 آن را بنا کرده پس آنرا رحبه مالک میگویند * و بسوی این بلد جماعتی از محدثان
 نسبت کرده میشوند * از ایشان است حسن بن قیس الرحبی و ابوالمعالی شیب ابی
 همار الرحبی و ابوعلی احمد بن محمد الرحبی * و قریه ایست در دمشق و محله ایست از کوفه
 و آنرا رحبه خنیس گویند منسوب است بسوی خنیس بن سعد * و موضعی است در
 بقد در آنرا رحبه یعقوب گویند منسوب بسوی یعقوب بن داؤد است * و رادی است
 که جاری میشود ز تلویب * و موضعی است در بادیه * و قریه ایست در یمن
 و آنرا رحبه الهلار گویند و نیز صحرائی است در آن که آبها و دریاها بسیار دارد
 * و نسبت بسوی رحبه است بختبر یک درینو رحبه بطنی است از حجاز منسوب است
 بدان جماعتی از محدثان از ایشان است عمرو بن یزید الزحبی و جریر بن عثمان الرحبی
 * و رحابه بالضم و التخفیف موضعی است در مدینه نبویه و مخلافی است از یمن
 و شهری است در دیار یمن آن چنانکه در عباب و معجم است * و رحاب بالضم بدون ها
 موضعی است از احوال حوزان چنانکه در معجم است * و رحاب مانند کتاب نام ناحیه
 آذربایجان و دریند واکشور مبدیه * و نیز رحب بطنی است از قبایله همدان * و ارحب
 قبایله ایست از آنان * یا نام فحل است یا نام موضع که بیت گویند * لقد شَرِکْتُ قَبِيلَهُ
 بَکَيْدٍ وَارْحَبُ * اَبَلْ اَرْحَبَاتُ شَعْرَانِ منسوب بدان قبایله * و نزد بعضی منسوب است
 بموضع * و رحیب پوزن امیر مرد بسیار خور * و رحیب بوضیغه تصغیر موضعی است
 در ناحیه حرض * و رحوب بالفتح نیز موضعی است * و رحوب در آن گفته شده * و قد
 شِيعَتْ يَوْمَ الرَّحُوبِ سُبُوفُهَا * عَوَاتِقُ لَمْ يَثْمِتْ عَلَيْهِنَّ مَحْمَلٌ * و نیز در آن است * شعر *
 تَرَكَ الْفَوَارِسُ مِنْ سُلَيْمٍ نَسْرَةً * تُكَلِّبِي لَهُنَّ عَلَى الرَّحُوبِ عَوِيلٌ * و رحابضم و فتح با قصر
 موضعی است در ناحیه حجاج * و رحبان مانند قربان شهری است در یمن * صاحب
 قمارس این همه را ذکر نموده * و رحائب التخموم کشادگی اطواف زمین * و رحب بالفتح نام
 می باشد مردم را * و رحب پوزن معظم * و رحب مانند مضد نام اسپ عبد الله

بن الحنفی است و بتی که د و حضر موت بوده و ذو رحب و بیعه بن معد یگرب
 که خا دم آن بت بوده و مرحب بفتح نیز نام مردی است منتهی اسبف مرحب
 من بلذقه یعط ^{وردیه} بالفتح راه غیر نافذ ه اردب نا کسر بپایانه بزرگ برای اهل مصر
 و مصری گویند که آن وزن بیست و چهار صاع نحوی را کنجی این دارد و احطل گفته
 شعره قوم اذا استنجم الاضیاف کلهم قالوا الامم نزل علی النار و الخیر کان غیر الهندی
 هند هم و التمج سمعون ارد باید بناره شیخ ابو جین بن البری گفت که مکبیل بر در آن
 صحیح نیست زیرا که اردب چیزی بآن کیل کرده نشود در بلاد مصر بلکه در آن بلاد
 بادهیه کیل میکنند و اردب بآن شش دینه است و در حدیث است منف العوان
 در رهبا و قفیز با و منف مصر و ادبها و عد تم من حیث بداتم از مری گفته اردب
 مکبیل است برای اهل مصر گویند که شصت و چهار و من را کنجایش را رد
 بحساب من شوما و این لفظ را صاحب قاموس نا کسر و ضبط کرده و این القطار
 در کتاب الانبیه تصریح کرده که آن بالفتح است و عیاض نیز در فتح جمعیت
 آن غرده است و اردب مانند قرشب کاریزی که جاری شود در آن آب
 بر روی زمین و اردبه نیز یاد ت مسا با و عه کشاده از خف و خشت کلان
 که آنرا قریه گویند و در تب از باب تغل مصر بانی عمودن و وقت کسردن
 و رزب لازم گرفتن گویند و رزب فلا نای لازم گرفتن و در و نکد اشتم آنرا
 و از رزب علی الارض چسبیدن به زمین و لازم گرفت آنرا و رزب مانند قرشب مرد
 کرنا و کلان و درشت و سخت قریه و در ج زن و مایا آنکه پر کرشت باشد از آن
 خضرو صاه سبویه انشاد کرده شعره ان لبا مرکبا از ماء کانه جبهه ذری حباه
 صبا و برای ذی گفته ان الامر جد فاحلفی عز ربک و مراد از رزب است هزه
 بعین بدل شد و آن شاذ است و مرز اب لغتی است در میز اب و آن قصیح نیست
 چنانکه جوهری تصریح کرده و ابو عید این را را سا آنکا و کرده و در مرز اب نیز
 کشتی کلان یا دراز و مرز اب جمع و از ربه و مرزیه اول پیشدین و ثانی به تحفیف
 عصای کرچکی آهنبین و جوهری گفته که آلی است که بدان کور خا را شکنند

و مشهور است که آن آلتی است چو بین که بدان زمین و جز آن را کو بنده
 * جوهری گفته اگر آن را میم گوییم با را تخفیف کنی * و در مصباح است که عا ما
 آنرا با وجود میم بتشدید می گویند * ابن السکیت گفته که آن خطاست * و مرز
 مانند مرحله ریاضت و وس کریم و فلان علی مرزیه کذا چنانکه گویند له دهقند
 کذا * و مرز بانهم بضم ثالث و ثیس و سرداران * مرز به جمع آن * رشاطی گفته مرا
 از مرزبان صاحب چهارم مملکت میباشد و صاحب ناحیه هم * و آن مغرب است و مع
 آن حافظ حدود است * و احمد بن عبد العزیز المرزبانی و محمد بن عمران المرزبانی معروف
 اند * مرزبانیه قریه ایست در بغداد بنو هاشمی بالای محول خلیفه ناصربان مهابا
 شرای برای صوفیه بنا کرده * و صاحب عباب شیخ ابن سراج * مرزبان الزار
 شیور رنده * ارس در صفت شیر گفته * کاملر زبانی عیار زبانی * و مفضل بجای
 مرزبانی مرزبانی روایت کرده پس گفت آنرا اصمعی ای عجیب شی تشبیه داد
 شود بنفش خود نیست آن مکر مرزبانی * در حدیث بر او است انه بارز مرزبا
 الزار * یا آن لقب آن مبارز است چنانکه رجل به اسد ملقب کرد دیامضاف
 بسوی زار * که قریه ایست در بخورین و اذل صحیح است * راس المرزبان سری اسد
 پیورن آمده بنویانزد یک شحر که کنساره آن دریاست در میان همان رود
 پس مرزبان اسم این هر است نه اسم موضع چنانکه صاحب قاموس توهم نموده
 * راسب * بالتحریک شمشیری که غایب شود در ضریبه و همچنین رسوب مان
 رسول و راسب مانند سود و راسب مانند منجو * و رسوب بالفتح سرگیر و بالضم فرود
 * راسب فی الماء از باب نضو و کرم رسوباً فرود رفت در آب * و رسوب سیف خالد بن ولید
 روز مژنه در آن گفته ضربت یا لر سب للبطریق * قطعت منه مجمع الفروق و اصدار
 ذی هبه فقیق * و رسوب نام شمشیر رسول الله * و بعضی گویند که آن از سیفها
 هفتگانه است که بلقیس بسلامان علیه السلام داده بود * و نیز شمشیر حار
 بن ابی شمر القسالی * و مورد متحمل و برد بار و همچنین راسب * جمل راسب که
 ثابت و مستحکم * بنو راسب قبیله ایست از عرب * در عرب و کرده اند منسو

بر اسب قبیله است از قضاغه و قبیله ایست در اذده از ایشان است
 هند الله بن وهب الراسی و نیز از ایشان است هند الله بن خالد المحزومی
 و ابو هلال محمد بن سلیم الشامی که محمد ثانی اند و ابن السمعانی گفته است
 قبیله ایست که نازل شد در نصره و متصرفانست سری آن جماعتی از محمد ثانی
 از ایشان است او شعبة روح الراسی و هشت عینا و نور و قضاغه در چشم آن
 در سره و انقرا و مراد و قضاغه ای آنان در سره و انقرا شدت کوسکی و اسب
 نیز نام زمینی است قطامی در آن گویند شعره الحیر ك الانماء عن أم مول
 تصفیه ابن العن یسیر اسب و راسب نیز نام دهی است برای حشم در میان مکه
 و طایف چنانکه دو عسک است و راسب بلاد یحیی بن روم ناندل نام هم چنانکه بعضی
 گفته و مراسم ستونیا و رستی و قضم و قضم ثالث و آن در شعبه صالح بن زیاد رستی
 مشکت است که از عمرو بن دینار حدیث کرده و رسته و نار و جبل حالی که آن آب
 گرفته شود و این لغت نادر است در متعبد در این معنی لفظ مذکور است و مراسم
 کن و حها چنانکه ابو عمرو حکایت کرده و راسب و در میان انکشت شهادت
 و انکشت میان از بیخ آنها و راسب ریه که مکیدم آید دهن آن زن و ده چنان
 توصیف از انکشت نقل و فلان یروصب الحاربه ای یروصب ریهها و راسب و راسب آید دهن
 یا آید دهن مکید شده و در حدیث است کانی انظر الی راسب ابی ارق رسول الله بن لواق
 اجه سایل باشد و راسب اجه منتشر و پاشیده باشد و نزد بعضی پویشان شدن
 آید دهن در آن و همیاری آید دهن آن و نزد بعضی پا و رهای آید دهن
 و این هر دو نام است و راسب نیز و ریه های مشکت چنانکه ابن الاعرابی حکایت
 کرده و در راسب المشک پاره های مشکت چنانکه اصمعی نقل کرده شاعر گویند شعره
 راذا تسم تدی حنا کور صاب المسک بالماء الحضر و پاره های برف و شکو و زاله
 چنانکه عماره بن عقیل گفته و لعاب شد و آن گفت آفت چنانکه در محکم
 و عاب و لسان و غیر آنها است و این اجه در اکثر نوحه ها مرس است و غرته غلط
 ناسخ است صحیح و غرته است و راسب الدی اجه پاره پاره شده باشد بر دخت

و راسب

و راسب

و راسب

از تری * راضب نوعی است از د رخت کو کنا ر * و احد آن راضبه و راضبه بتحریر *
 و راضبه اگر صحیح است پس راضب در جمع آن اسم جمع است چنانکه در لسان است
 * راضب السماء فرد یا رید آسمان * مطر راضب باران فرو ریزند * و روان شوند *
 * راضب الشاة بمعنى روضت ای نشست بود در خوابگاه خود لغت ثناده است * مراضب
 آبهای دهن شیوین * زینق راضب آب دهن شیوین * ماء راضب آب شیوین
 * رطب * ترو تاز * غصن رطب شاخ نروم و تازك * رطب الشقی از باب کرم در جمع
 رطوبه و رطابه فهو رطب و رطب صاحب رطوبت * رطب بضم و بضه تین مانند
 عسرو عسرا نجه تو باشد از قسم ترو و د رخت یا کنا * سبز بسیار * ذال رومه گفته *
 * شعر * حتی اذ اتمعمان الصیف فاجله * بأجیه نفس عنها الماء و الرطب * ارض
 مرطبه زمین که گیاه سبزدان بسیار باشد * رطب بضم اول وقتج ثانی خرما می
 پخته * رطبه واحد آن * ارطاب جمع آن * و رطاب نیز مانند ربع و رباع * احمد
 بن سلام الرطبی از بزرگان شافعی المذهب است و نیز * ارقاضی ابواسحق ابراهیم بن
 محمد الله بن احمد و پسر برادرش محمد بن حمید الله الرطبی که از ابی القاسم البسری
 حدیث کرده چنانکه و جزان بدان تصور فیج * و رطب البسور و رطب مانند
 کرم و رطب از باب تفعیل و ارطاب از باب افعال ای خرما می خام پخته کشت
 و آنکه در اکثر نسخ قاموس این جاز رطب الرطب مرقوم است شاید غلط کاتب
 باشد * شمر و طیب ای مرطب * ارطب النخل نزدیک رسید وقت پختگی غوره
 د رخت خرما * گویند ارطب القوم و تخمیکه خرماستان آنان به پختگی غوره
 رسند * ارطاب و ترطیب ترکردانیدن * گویند ارطب فلان الثوب و همچنین
 رطبه ای پرکردانیدن جامه خود را با آب * و مثل آن شقی رطب و رطیب چیر تر آب
 یا مانند آن * رطبت القوم خوراندن آنان و آخرمای پخته و همچنین رطبه از باب
 تفعیل * ارطب فلان سیر رسیدن نزدیک آن رطب * رطبه باغ سبب مادامیکه سبزه
 باشد و نزدیک بعضی آن خود سبب است * و رطاب جمع آن * رطبت الدابة چونانیدم او را
 رطبه دابه مرطوبه ای علف داده شد * بیان * رطب الوجع کلام کرد با پخته نزد آن بود

از نیک و بد جاریه و طعمه دخترا نازک بدن و غلام و طبیب کودکی که در آن نزاکت
 زنان یافتند و زدن قطام دشنامی است مرزن و راه راجل مرطوب مردی که در
 مزاج آن رطوبت غلبه باشد و رگبیه مرطوبه چاه شیرین در میان شررها و امرأه و طبعه زن
 فاحشه و در دشنام میگویند یا ابن الرطوبه و یا ابن رطوبه الاست و طبیب اللسان کنایه
 از ادای شکرمی باشد و گویند ما رطب لانی و کواک الاما بلقیته من تركه رطوبه الله
 کنایه از اذیت نافع می باشد و گویند خد ما رطب له و کای کیر و ناخه نافع باشد
 و رعب بالضم و مضمرین ترس و رعبه از باب منع ترسانند از راه مرعب و رعب
 ترسانند و رعبه از باب تفعل همچنین ترعب و ترهاب مصدر از آن و رعب
 بالضم ترسیدن و رعب از باب منع و رعب از باب افتعال ترسیده شده در حدیث است
 نُصِرْتُ بِالرَّعْبِ مَسِيرَةً شَهْرًا یَبْتَغِی بَابُ شَدِّمٍ بَصْمُ تَرَسٍ مَوْصَافَتٌ یُکْمَلُ بِهِ دُعَاؤُ
 دُرْدَلِ دُشْمَنَانِ یُغْمِرُ خَدَّیْهِ اَصْلُی اَللهُ عَلَیْهِ رَا اَله و سلم حرف و ترس بیغیر حد انداخته بود
 و چون موصافت یگما مانند بوی ایشان حرف و ترس غالب آمد و رجب ترهابه یا کسر
 مرد بسیار ترسان گویند هوئی العِلْمِ تِلْغَاةٌ وَی الحوب ترهانه از در صلی بسیار بازی
 کنند و رعب و رعبه بسیار ترسان و رعب الحوض از باب منع بر کرد حوض را
 و در اساس است سبل و اعب سبلی که بر کس سبب بسیار آب و دودها را اشاموی گویند
 و شعره بدی فیلد بیایم الرقی تحت رذقه و قمری و ایما کرا و دق و رعب و رعبه الحما
 و رعبه از باب تفعل برداشت قهری آرا از خود را و هو ائید بآن و رعب السنام
 و غیره برید کرهان و غیر آن راه رعب السنام از باب تفعل همچنین ترعبیه یا کسر
 باره ذکر همان ترعب و حذف تا جمع آن و رعبیه بالضم نیز باره از کرهان گویند
 عطی و رعبه من السنام و مراباره از کرهان جاریه و رعبیه بالضم و رعبیه حذف تا
 و رعبیه یا کسر زن دراز و لا در کوشت یا زن صهید پوست نیکو و تود تاز
 و شیرین یا زن نازک اندام و نافه و رعبه نافه سبک و رعبه بالفتح افسون از سحر
 و جز آن مانند تدوین ها و رعب الرقی از باب منع افسون کرد افسون کر و رعب
 بالفتح مصدر از آن و رعب افسون کر و معنی و عید و کلامی است که مسجع

می آرد آنرا عزیز و گران می یزدندان سحر را و رغب از باب منع فعل از ان * راعب
و رغب بضم ا دل و عین مشدّد صفت از ان * رغب بالضم جای پیکان نشانیدن از تیر
* رعبه بکسر را فتح عین جمع آن * رعبه از باب منع شکست جای نشانیدن پیکان را
* رعبه از باب تفعلیل اصلاح کرد جای نشانیدن پیکان را که شکسته بود و رعب
بر وزن امیر کوهان قریه که می چکد از وی چوبش * و رعب بضم یغه فاعل نیز بهین
معنی آمده * و رعبه بر وزن مرحله بوجستگی که در ترس اندازد یا معنی اینکه کسی
بر وجهی دزد تر بشیند و ثور در غفلت باشی پس برسی از * و رعبوب * بالضم ضعیف
دین دل * و رعبوبه زیادت تا اصل شکوفه * و رعبوب * بر وزن جندب * همچنین * راعب
بکسر العین زمینی است که جام را عجمه منسوب است بدان * و رعبا * بالفتح و املد
موضعی است * در لسان العرب است از عیب و رعب کوتاه * پالا * در اساس است
رجل رعب العین و مرعوب العین مرد بد دل و ترسان و رجه بیند به ترسان از ان * و رعبوب
بر وزن نجیل زن لطف کننده و کسی که پاره کند هر چیز را که بران قادر شود * و رعبه
بالفتح خواهش نمودن رغب فی الشئ از باب جمع خواهش نمودن روی * رغب بالفتح
و بالضم مصدر از ان * از رغب از باب افتعال * همچنین * رغب عنه و کرد اندید از ان
* رغب الیه زاری کرد بشوی از یازاری و سوال نمود * رغب بالتحرید
و رغبی بر وزن شکری و بالضم نیز آمده * و رغباء بر وزن صحراء
و رغبوت بالتحریک و رغبوتی بالتحریک و بی ثنوبین و رغبات بالتحرید
و رغبه بالضم و بالتحریک همه مصدر از ان * و رغبی فی الشئ از باب افتعال
و رغبی فیة از باب تفعلیل راغب کرد اندید مواد را چیز * و رعبه داد او را چیزی
که در ان رغب داشت * و رعبه بر وزن فعلیه کار رغب کرده شده و بخشش بسیار
* رغبائب جمع آن شاعری گوید * شعور * و متی قُصِبَتْ خَصَامَةً فَارْجُ الْغَنَى * زالی الذی
یُعْطَى الرِّغَائِبَ فَارْغَب * رغب بنفسه عنه یا کسر دید برای خود بروی قضیه
در مال و نسب و جز آن * رغب بالضم و بضم متین بسیار خوردن و بسیار
حرص فعل آن رغب از باب کرم * رغب بسیار و خوار و بسیار حویص * ارض رغار

بود زن سحاب و رغب و همی که روان نشود مکر از باران بسیار
 یا زمین نرم در فراخ و همواره داد و رغب و در فراخ بسیار آب گیرنده و در رغب
 زمین هفتین هفتین رغب بود زن کوم فعل از آن رغب بالضم و هفتین مصدر
 از آن در نه سایه است و فی الحدیث أفضل العمل منی الرغب لا یعلم حسان
 آخرها الا الله عز وجل و غاب شتران بسیار رشیو و بسیار رشفه جمع رغب
 و رغب بود زن محسن توانکه موافق زنان مصطرب و پریشان حال از معانی
 موافق بالفتح موصی است و نوی است به مز و شایگان و دهی است در هرات
 موافق با کسر نام شمشیر مالک بن حذافه مرغابین به تشبیه موصی است و
 بصره و در تهذیب است که نام موصی است و نه در بصره و مرغابی بالضم بود زن
 مرغابی افزونی جگر و مرغاب بالفتح و بالمد نام جامی است و عبد العظیم بن رغبان
 که روایت حدیث کرده است از ابی حنیفه مترک است و مرغسون بالفتح
 دهی است در بخارا و مرغانه بالضم فند ز برین از شرک تعلیم و رغب بود زن
 امیر فراخ شکم از مردم و حوض رغب حوض فراخ و نرس و رغب اسپ در نرس
 بسیار رکب بود زن مین را کلدانی الصحاح و الاساس و در نه سایه است و حدیث
 الحجاج لما اراد قتل سعید بن حمیرا یترقی بسیف و غیب یبارید برای من شمشیر
 بهنسا بسیار رکب و محل صوب راه و رغب از نامهای خدا ای تعالی و نگاهبان
 و انتظار کنند و امین اصحاب قمار یا امین در مرکز ثبوتها و در ترموم از قمار
 دستاره ایست از مستارهای باران که انتظار و متار و دیگر می کنند مانند
 ثریا که رقب آن اکمل است چه هرگاه ثریا شبانگاه در می آید اکلیل غروب
 می کند و نام اسپ ز نوقان بن و در معنی پسر عم و ماری است حبیب و رقیبات
 و رقب هفتین جمع و رقب الرجل عقب مرد و اولاد و حوضاوند او و ستاره
 در مشرق که انتظار کند ستاره قمار و رقب را یا منازل قمر که هر یکی از آن رقب
 دیگری است و رقبه انتظار کرد و راه رقبه و رقبان یکسو بود و رقب بالضم
 و رقب بود زن سحاب و رقب و رقبه فتح بود و مصدرها از آن ترقبه از باب تفعیل

دار رقبة از باب افتعال همچنين «رقب الشیء» نگاهبانی کرد چیز را «راقب الشیء»
 از باب مفاعلة همچنين «مراقبه» مراقبه و رقاب مصدر از آن «رقب» فلا تا انداخت و سن را
 بکردن فلان «ارتقب» از باب افتعال بلند و مشرف شد «مراقبه» موضع اشراق «رقبه»
 با کسر نگاه داشتن و توسیدن «رقبی» بود زن بشوی اینکه به پیش یکدیگر مرد یکدیگر را
 ملک خود پس هر که ببرد یکدیگر را و رثان میت آن ملک را یا اینکه بر هر ملک خود را
 بکسی برای سکنی پس اگر ببرد آن ملک برای دیگری است «ارقبه» ارقی «ارقبه»
 الد از کردن این خانه برای او رقی «در صحاح است گویند ارقبه د از ا
 و ارضا هرگاه بدهد کسی خانه در زمینی را به کسی و بگوید هر که از ما و شما ببرد
 بگیرد خانه در زمین را زنده یعنی اگر ما بپذیریم پیش از شما خانه را شما بگیرد و اگر
 شما بپذیرد خانه را ما بگیریم «رقبی» اسم از آن از مراقبه است چه هر یک
 منتظر موت دیگری می ماند «رقوب» بر وزن صبور زنی که انتظار موت شوهر
 خود کند برای وارث شدن و نافه که نزدیک حوض نشود بسبب انبوهی
 و این دال بر هجاست او هست و وجه تسمیه او بر قوب آن است که انتظار
 می کند که شتران از نوشیدن فراغت کنند تا او بنوشد کنایه لسان العرب
 در یازی که پسرش نرید یازی که پسرش مرده باشد «و همچنين مرد را هم میگویند
 شاعری گویند «شعر» فلم یوحساق قبلنا مثل آئنا «ولا کابینا عا ش و هو رقوب»
 ام الرقوب کا ر سخت و بلا «رقبه» بالتحريك کردن یا بپوش کردن «رقاب» با کسر و رقاب
 بالتحريك و ارقب بضم قاف و رقبات جمع آن «رقبه» نیز بمعنی مملوک دنامی است
 رقبه مولای جمع است و تابعی است رقبه این مصقله تابع التابع است و ملحق
 بن رقبه محذوفی است «ارقب» شیر دزد و وسط بر کردن «رقبانی» و رقبان و دزد
 بالتحريك همچنين «رقب» بالتحريك اسم از آن «ذوالرقبه» بود زن جهینه لقب
 مالك قشیری و مالك ابن عبد الرحمن بن كعب بن زهير در نهاییه است و فی
 حدیث عیینة بن حصین ذكوزی الرقبه و آن بفتح راء و کسر قاف کوهی است
 در خیبر و رقبان بالتحريك موضعی است و اشعور رقبان شاعری است و زنت مالاعن

رقبه یا تکیسوی عن کلاله یعنی وارث مال شدنی از پدران • مراقبه در هر روز
مشارع و مقتضبات آن است که جزوی یکبار و مقاعیل و یکبار مقاعیل بوده رقابته
بالفتح و بالتشدید حاد می که تکلیفی رحمت و کاروان کند در غیبت ایشان کذا
فی الصحاح • موقت بروزن معظم بوسی که از جانب کردن باز کشد • رقبه بالضم
غار بلیک چنانکه زینب غار شیرو • رکوب بالضم بر نشستن رکنه از باب سیم
بر نشستن بران • رکوب بالضم و مرکب بالفتح مصدر از آن • ارتکبه از باب افتعال
به معنی • رکنه بالکسر اسم از رکوب • رکب الذنوب کسب کرد کما • راه ارتکب
الذنوب از باب افتعال همچنین نزد بعضی اطلاق را کب خاصه بر سوار شتر است و رکب
بالضم و بالتشدید بز و کباب و رکوب بضم هر دو در رکنه تکیسوار دل و فتح ثانی جمع آن •
در صحاح است گویند مزمار را کب مرکب سوار بر شتر بود خاصه و مرکب در حریری و اسمی بود
گویند مرینا فارسی علی حماره و عماره گویند که می گویم صاحب حرد یا فارس لیکن
می گویند حماره در نهاییه است که اطلاق را کب خاصه بر شتر سوار است بعد از آن
از روی توسع و هر سوار چار پایه اطلاق کنند و حل رکوب بروزن صوره و رکاب
بالتشدید بر سواره رکب بالفتح شتر سواران و این اسم جمع است یا جمع و اطلاق
آن برده حد است و از وزن دکاهی اطلاق آن بر سواران اسپ نیز می آید • ارکب
بضم ثالث در رکوب بضم اول جمع آن • ارکوب بالضم اکثر از رکب • در رکنه بالتحویل
که هر از رکب • رکاب بروزن کتاب شتران واحد آن راحله است از غیر لفظ آن
• رکب بضم تین و رکابات و رکائب جمع آن • در رکاب وزن بجز لفظ غوز است و آن
رکابی است چرمین که برای پالان شتر است • رکب بضم تین جمع آن • وزن رکابی
از آن سبب گویند که بر شتران بار کرد • از شام می آرد • رکاب بروزن شد آد
جد علی بن عمر محدث • و بروزن کتاب سجد ابراهیم بن حماد محدث • و محشی قاموس
می گویند که این غلط است و صحیح آنست که اوحد اسمعیل است چنانکه حافظ ذهبی
و حافظ ابن حجر ذکر کرده • مرکب واحد مرا کب دشت و در یاه مرکب بروزن
معظم اصل و مسمت • گویند فلان گویم المركب یعنی گویم اصل و کسی که اسپ را

بعار بست گیرد و بران غزا کنند و آنچه از غنیمت یا بد قبی از آن خود بگیرد
 و نبی از آن بعار بست دهند و دهل * و فعل آن رگبه الغرس از باب تفعیل
 است و ادوار را بعار بست برای جنگ یا کفار * در صحاح است اَرْكَبْتُ الرِّجْلَ
 کُودَ انیدم برای مرد چیزی که بران سوار شود * در اساس سنت است کَبْتُ فَاَرْكَبْتَنِي
 خواستم از روی مرکب پس داد مرا * اَرْكَبُ الْمَهْرَ از باب افعال نزدیک شد
 است کوه که سوار شوند بوری * رُكِبَ بِالْفَتْحِ و رُكِبَ بِزِيَادَتِهَا مَا دُشْتَرِي که
 بران سوار شوند * کُوبُ مَالَهُ زُكُوبٌ و لَا جَهْلَ و لَا حَلُولَةَ یعنی نیست برای او ناقه
 که بران سوار شود یا شیرش دوشد یا بران بار کند * رُكِبَ بِالْفَتْحِ و رُكِبَ بِزِيَادَتِهَا
 مُعَيَّنَةٌ برای سواری و لازم برای عمل از سواران * نَاقَةُ رُكُوبٍ و رُكْبَانَةٌ و رُكْبَانَةٌ بِفَتْحِ
 اول هوسه و رُكْبَانَةٌ بِالتَّحْرِيكِ نَاقَةُ که بران سوار شوند یا نَاقَةُ رَامٌ کُودَ شَدَّ * در صحاح
 است طریق رُكُوبِ رَاحِ مَرْكُوبٍ * رَاكِبٌ و رَاكِبَةٌ و رَاكُوبٌ و رَاكُوبَةٌ و رَاكِبَةٌ بِالْعَشْنِ بِدِ
 شاخی که بر بالای درخت خرمابود و آنچه باشد مکرر بزمین نهد * در صحاح است
 رَاكِبٌ شاخی که بر تنه خرمابین بر آید و ریشه او بزمین نبود * رُكْبَةٌ تَرْكِبَةٌ جَا فَرْكِبُ
 و تَرْكِبٌ نهاد بعضی را بر بعضی پس نهاد * در صحاح است فَرْكَا نَكْبَانُ رَاكِبٌ خَاتَمٌ و پیکان را
 بر تیر نشانند گویند رُكْبَةٌ فَرْكِبُ و فَرْكِبُ رُكِبُ * رُكِبَ نَشَانْدَ شَدَّ * در چیزی مانند
 نكبن و کسی که سوار شود پادیکری * رُكْبَانُ السَّنْبِلِ بِالضَّمِّ و تَدْبِكُ كِي اِدْلُ که از غلاف خوشه
 بر آید * ز رَاكِبِ الشَّحْمِ راهای پیله در مقدم کوهان که بالای یکدیکو باشد و آنچه
 در موخر کوهان باشد آنرا وادف گویند * رُكْبَةٌ بِالضَّمِّ بِمَجْزِئَةٍ وَفَتْحِ مَكَّةَ بَرِيدٌ شود
 و آن کیمای است * و پیوندگاه میان بالای ساق و پائین اطراف آن که آنرا زانو
 گویند یا محمل بار یکی ساق و دست یا آرنج دست از هر چیز * رُكِبَ بِضَمِّهِ تَبْنِ جَمْعِ آن
 * جَمْعُ بِنِ مَسْعُودِ بِنِ اَبِي رُكِبٍ خَشْتِي از کمار بخریان مغرب است و همچنین بپوش
 ابر در مصعب * اَرْكَبُ بَزْرَكَ زَانُوهُ رُكْبَةٌ اَزْ بَابِ فَرْحٍ و نَصْرُ زَبْرَانُوهِ اَزْ بَابِ كَرْفَتِ
 موی سرش را پس زانو زد بر پیشانی او یا زد او را بر زانو * رُكِبَ بِزَوْنِ فَعِيلٍ
 پار * از زمین که کنارهایش بلند کرده سبزی یا زراعت در آن بکارند و بفارسی آنرا

کرد گویند با نهی را گویند که میان مزرعه بود یا نهی که میان دو صف خرما بین رتاک
 بود و با رکب مزرعه را گویند و رکب مردون کتب جمع آن و رکب بالتحویل
 مری و هار یا ز هار یا فوج یا ظاهر آن یا رکبان و آن پنج مرد در آن که بران گوشت
 فوج است و یا لفظ رکب خاص برای زنان است و رکب زار رکب جمع آن و
 در صحاح است از حلیل که رکب مخصوص برای زن است و در فارسی گویند که برای مرد
 وزن مرد است شاعری گویند شعره لا یقنع البحاریه الجحاب و بلا الشا حان
 و لا الجحاب من دون آن تلقی الازکاب و مرکب مرصعی است در حجاز و
 رکب المصروی صحابی است یا تابعی است و بن رقبيله است و رکوبه یا الفتح جای
 انعطاف را می است میان مکه و مدینه و رکابه یا انکسر مرصعی است و نزدیک
 مدینه منوره و رکب بضم اول رفتیم دوم شهر بیت دومین و رکبه بالضم ردی است
 در طائف و ذال رکبه شاعری است رکبه و قاش ماد و رکب بن لوی و رکبان
 بر وزن سحبان مرصعی است در حجاز و نزدیک وادی قری و رکاب السحاب یا انکسر
 بادها امیه گویند و ترد و الریاح لیا رکاب و رکاب سرکوه و غیر آن رکب شهری که یک
 و آن برین بزرگ تر بود از آنوی دیگر و نخل و کبب درختهای خرما که صفی از آن
 نشانیده شد بر نهی یا بر نهی آن و در اساس البلاغه است و رکب راسه رفت بسر خورد
 بی اندیشه و بی اناعت واه غما و رکاب بضم و او تشدید کاف کابوس و علاه الازکاب
 بر نشست بروی کابوس و رکب الدین و ام دارشید و ارنب و چوکوش برای
 مد کرد و مرنت هرد و آمده یا تنها برای مرنت و خور و برای مذکره و ارنب و ارنی
 جمع آن و در صحاح است که ارنی در حالت اضطراب آمده و نه در حالت احتیاج
 شاعری گویند شعره لها آثار و من لجم ثوره و من الثعالی و رجز من ارنیاه
 در اصل ثعالی و ارنی ثعالی و ارنب بود شاعر در حالت اضطراب یا راضوف
 لاین بدل نموده کساء مرصعی بالفتح و یا بضم کلیمی که بوزن ارنب بوده کساء مرصع
 بصیغه مفعول و کساء مرصع بر وزن مصدر کلیمی که در و شبتهای آن بضم ارنب
 آمیخته باشند و ارنش مرصع بفتح الیم و الثرون و مرصع بضم و نون زمین و مرکب شفاک

* ارنب دیونب نوعی از موش است کوتاه دم * ارنب نیز قسمی از زیور است
 و نام زنی است * ارنبه بزیادت طاف و بیبی * در اساس البلاغة است جَدَعُ فُلَانٌ
 اَرْنَبَةً و فلان اهانت کرد از راه * ارنجه بالتصغیر گیاهی است مانابه نصی * ارنجام
 بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث پاچه ابرویشمی مایل بسپاهی * رنبویه بالفتح
 یا ارنویه دهی است دوری که کسایع انجارات کرده * ذات الارائب موضعی است
 * صونب بالفتح موشی است بزرگ * روب بالفتح و بالضم جغوات شدن شیر * راب اللین
 جغوات شد شیر * روب بالفتح و بالضم مصدر از ان * لهن رُوبٌ بوزن صبر و رائب
 بوزن قاعل جغوات یا جغرات زده و مسکه بر آورده * روبه از باب تفعیل زار آیه
 از باب افعال فعل از ان * در صحاح است رائب جغراتی که مسکه از ان بر آورده باشند
 پانته * ابو حمید گوید هرگاه شیر جغرات شود آنرا رائب گویند و بعد این که از مسکه
 بر آورند هم آنرا رائب گویند مانند عشواء که ماده شیران بار دار را گویند و بعد از
 زائیدن هم عشواء گویند شاعوی گوید شعر سقاك ابو ما عزر اثبا * و من لك بالرائب
 المختار * یعنی نوبشانید تو اجغوات مسکه بر آورده و کیست که نوبشان ترا جغوات
 غیر مسکه بر آورده * مررب بوزن منبر ظرفی که در ان جغوات زده شود یا جغوات
 کرده شود * سقاء مررب بوزن معظم ظرفی که در ان شیر جغوات کرده شود یا زده شود
 * در مثل است اهون مظلوم سقاء مررب خوار تو بن ستم زده کان مشکوره که در ان
 جغوات کرد شود یا جغوات زده شود * روبه بالفتح و بالضم نیز آمده * خمیر * شیر
 یا بقیه آن * در صحاح است روبه خمیر * از ترشی که انداخته می شود در شیر
 تا جغوات شود * در حدیث حضرت امام محمد باقر است علیه السلام * اتجملون
 فی النمیم الدردی قیل دما الدردی قال الرویه قالوا نعم * صاحب نهاییه گویند
 روبه در اصل خمیر * شیر است بعد از ان مستعمل شده در هر چیزی که اصلاح کنند
 انتهی * در مثل است شب شو بالک رُبْعَه یعنی پیمایز شیر و برای تو خمیره اوست
 و این مثل زده می شود در برابر آنکه خشن بر امانت کسی که در ان فایده ایست
 مانند حالب خلبالك شطره * در صحاح است روبه الرجل عقل مورد چنانکه کویر

هر چند فی راناً اذ ذاك غلام ليست لي ربه و ربه الفحل كود آمدن نطفه نبرد و مدت
 نرك جماع آن هكوند آخری ربه قوسك عاریت ده مرانطفه اسپ خرده و بعضی
 كویند و ربه كود آمدن نطفه د و رحم نافه و بعضی حاجت كویند فلان لا یقوم
 و ربه الهه و بعضی قرام عیش و ربه الام و قرامهم آردن كار كویند ما یقوم و ربه
 اموه و ربه اللیل پاره از شب هكونند هرق عنان من رذنا اللیل و از ان است
 و ربه ابن السحاج در لغت کسی كه مهر و زنی آرده و در تہذیب اخب كه مهر و زانی است
 و پاره از كشت هكونند قطع اللحم و ربه رذنه یعنی پیر كشت را پاره پاره
 و جوی است كه بوسر آن آهن كچ می زند و قان شكرا از سر و احش بر می آرد
 و بعضی عقود و رحمت ذلك و كسل و سستی و زمین صالح برای كیاه و سبار كیاه و رب الرجل
 حیران شد مزد و سست شد نفس او از سیری یا از حواب یا از حاسن فاسد اللحم
 و فاسد النفس بامست شد از خواسته و بیا بالفتح و بالضم مصدر از ان و رحل راثب
 و آرد و بار زرد بان صفت از ان و رب الرجل نیز بعضی مانند شد و دروغ گفت و محتاط
 شد عقل و رای او را سادمه نرد بك شد فلاك او كویند دح الرجل فقد راب دمه
 بكنار مورد را بندرست بكنه نرد بك شد فلاك او و رب بالضم دهی است در بلخ و ربه
 مرد زن موری دهی است و رهنداده ترویم از باب تغیل مانند كودن كویند
 و زبست مٹیه فلان مانند كودم موكب فلان راه و اب كذا اندازد كود آنرا چنین
 و ربه بالفتح و ربه بالضم و بالفتح و بالتحریر و ربه بالضم و بالتحریر و ربه بالضم
 ترسیدن از باب سمع و ربه بالفتح و بالضم و ربه بالفتح و بالمسد و بالضم
 و بالمد اسم از ان و رهوتی و رهوت هر دو بالتحریر و ربه بالضم و ربه بالضم
 یعنی اینکه ترسانیده شوی بخواز نمکه و ربه بالضم و ربه بالضم و ربه بالضم
 افسان را ستره از باب استقلال تو مانند او را و راساس است هر رجل
 مرفوب عدد و منه مرهوب یعنی او مردی است كه دشمنانش از می ترسند
 لیلی كرید شده و قد كان مرهوباً الحسان و هین اللسان و مجد ام السری
 غیر نا تره تره از باب تغیل نهادن كود او را و مرهوب و ربه بالضم و ربه بالضم

و ربه

موهوب نام اسپ جمع بن طماح و ترهب از باب تفعل پوسن خوردن و رهب بالفتح
 ناقه لاغریا شتر بلند و اَرَهَب از باب افعال پرنشست پرشتر بلند و رهب نیز بمعنی
 پیکان باریک و رهاب بالکسر جمع آن و ضاعری گویند و شعور اقی سیندهی معنی و عیدهم
 بیض رهاب و مجنسا اجد و رهب بالتحریک آستین گویند و ضعت الشیء فی رهبی
 نهادم چیزی را در آستین خود و اَرَهَب الرجل از باب افعال دراز شد آستین مرد
 و رهابه بوزن سحابه استخوانکی است در سینه مشرق بر شکم و بالضم و بتشدیدها
 نیز آمده و در صحاح است که آن مانند زبان است و بعضی گویند ما نابه
 طرف زبان است و رهاب بوزن صحاب جمع آن و در حدیث است و رهاب
 السکاکین قد و رهب رهابه و معدیه دیدم کاردارا که می کرد بین زمین استخوان
 سینه و معدیه و اَرَهَب پارسای ترسایان و رهبان بالضم جمع آن و رهبه بالفتح
 و رهبانیه مصدر از آن و رهبان کاهی بمعنی واحد هم مستعمل میشود و رهابین
 در رهبانیه و رهبانین جمع آن و در حدیث است لا رهبانیه فی الاسلام و آن مانند
 بریدن ذکر و سلسله ها و کردن انداختن و پلاس پوشیدن و کوشش خوردن گذاشتن
 و جز آن از انواع تعدیب پس در و کردنی علی الله علیه و آله و سلم این قسم
 پرستش را از اسلام و با زداشت از آن مسلمانان را و اَرَهَب بالفتح پرند که
 شکم نکنند مانند بنات و بالکسر با زداشتن و عذاب زدن شران را از حوض
 و رهبی بوزن سکری موضعی است در دیار بیتی تیم ز نامیده اند و رهاب
 و موهوب بوزن محسن و موهوب و رهب ناقه فلان از باب تفعل فقطع یا بهنا
 مانند شد ناقه فلان پس بنشست تا تیمار داری او کند یعنی در تعجب انداختن ناقه را
 سیر پس علف داد آنرا تا جان رفته این باز آمد و ریب بالفتح حادثه و زکار
 و حاجت کعب بن مالک انصاری گویند شعور قضیه نامن تمامه کل ریب و خیر
 ثم اجهنا السیرفا و بمعنی گمان و تهمت و ریمه بالکسر نیز بمعنی تهمت و رابی و اربابی
 تهمت کرد مرا و در نهاییه است گویند رابی هذا امر و اربابی هرگاه به بینی درو
 چیزی را که مکرده داری آن را و در حدیث است قاطمة بضعة منی یوننی ما را بها

معنی فاعله یاره کوشش من است می نماید مکرره موالحه می نماید اواره آورنده
 انداختم ادراشک رفته از ثلاثی مجرور سایدم ادراشک بعضی گویند
 ارانی یعنی کمان مردم که مراد و شک افکند و گوید آید در من شک را یاد در هم من
 انداخت شک راه و بعضی گویند را بنی امور یعنی رستار رسته نالکسودر شک انداخت
 مرا کاراده در قاموس است هرگاه صیغ فاعل فعل می آید از باب افعال استعمال
 می کنند و بی صیغ از ثلاثی مجرور و فرد بعضی حاضر است بی صیغ نیز از باب افعال
 اراستة الامر شد کار مشکوک است اراستة از باب استعمال دهن از آنچه در شک
 افکند اواره امور ناسپروز شد ادکار قوت نمایند اوقات فیه شک کرد روی
 اوقات به تهمت کرد اواره و ببالغ معنی است و است نایب حصی است درین
 فصل الراء

ز اب

ز اب

ز اب

ز آب بالفتح و داشتن مشک ز آب القریه از باب مع برداشت مشک را و در ازل
 برداشته پیش آمد موردی و پوشید بسیار ز آب الامل را بد شعرا را از ز آب القریه از باب
 استعمال معنی ز آب القریه الد هر در آب بروز غراب یعنی در صاحب کرد شباهت
 و آینه کردش داد او را در با تصحیف است و مراب زوات زاده پیرو است و اب
 شیشه ها را احین نماید ز آب بالتحریک موهای زرد چو زرد و را ساس
 بسیار می مری و در شتران کثرت موی روی و موی در از زیر زنج ز آب از باب
 مراب فعل ازان از آب صفت ازان در ساس است و مراب از آب مودی که در ابروان
 در هر دو دست ادر دهن او مری بسیار بوده و حال ز آب مودمانی که در ابروان
 در هر دو دست و دهن آنها موی بسیار باشد و بهر از آب شتر بسیار پشم در مثل است
 مکی از آب معروف و از آب نافر است چه در چشمهای او چون موی بسیار بود پس هر چیز
 را که می بینند کمان می برد که شخصی است که او را میجو اهل پس می گویند و در
 صحاح است بهر از آب و لا یكون الا زب الا فقر اچه برابر دانش موبالومی آید
 پس هرگاه آنرا فرامی زنی می گویند زب الشمن از زب از باب افعال و زبمت
 از باب تغیل نزدیک شد آفتاب به غروب زب القریه در زن مذکور و مشک را

فازد بت پس پر شد * عام از ب سال بسیار علف * و از ب از نامهای شیاطین است
 و از ان است حدیث ابن زبیر با اختصار افه و جد رجلا طوله شبر ان فاخذ
 السوط فاتاها فقال له من انت قال از ب قال و ما از ب قال رجل من الحن فقلب
 السوط فضعه فی راس از ب حتی باص یعنی یافت ابن زبیر مردی را که ده را می قد من
 مقدار در بدست بود پس بود داشت تا زیانه و بر او آمد و گفت کیستی گفت
 از ب ام گفت چیست از ب گفت مردی از پوریان و بر او کرد انیس تا زیانه را
 و بر سر از ب نهسا تا بگویند و پوشید * شد و در حدیث عقبه است
 که از شیطان است که نام او از ب العقبه است * زبأ یا لفتح و بالتشديد بن
 و بالمذكور و نام شهر و نیست از کنایه و نام اسب اصیدف طایع و نام آبی است
 مرطبه و او نام مکنه چیز پره ایست که شمار کرده می شود از ملوک طوائف و نام آبی است
 مریتی سایط را و چشمه ایست در میانه دافه زبأ بلای سخت و بسیار منکو * زب بالعزم
 نره آدمیان یا مشخص است به مردم * از ب از باب زبیه بالتخريك جمع آن *
 و بمعنی لطمه و ریش یا مقدم آن و بینی * زبب مؤنر و الجین خشک * زبیه یکی * از ب
 فلان عنده از باب افعال در زبب العتب از باب تفعیل مؤنر ساخت فلان انکو و را
 در لسان العزب است از ابوحنیفه که اعرابی از اعمال سراقه زبب را در تین استعمال
 کرد * زبب العین زبب ساخت تین را و منسوب است به بیخ زبب ابراهیم
 ابن عبد الله عسکری و عبد الله بن ابراهیم بن جعفر و ابو نعیم را می از عهد بن شریک
 و علی بن عمر سه رندی می بین زببیین * و زبب نیز گفت آب و زهر در دهان مار
 * زبیه ریشی است که در دست بزمی آید و گفتی که در کنج دهان بسیار که جمع شود
 * کوینر تکلم فلان حتی زبب شد قاه کلام کرد فلان تا گفت آرد و زهر در کنج دهان او *
 زبب شد قاه فراهم آمد آب دهان زهر و کنج دهان او و آن آب دهان که در
 زهر و کنج فراهم می شود آنرا زببمان گویند * زبفه و زبفه و زبیه را دهان او *
 و زببمان دو نقطه سیاه اند بالای زهر و چشم مار و سک * تزبب از باب تفعیل
 بر آمدن گفت در سخن گفتن * زبب بر وزن صحاب موشی است که در بزرگ و سرخ

موی یابی موی زبانه یکی و عرب بدان مثل زند رمی گوید اسرق من زبانه
یعنی زد تراست از زبانه و نه آن تشبیه می دهد جابل را این جزه کزید
و نه و هم زبانه حائره لا تسبح الا دان و عدا و زبانه من و میله شاعر برادر
اشب است و زبانه شعله بر دوزخ و بر صحنی است عسری و عدله الله من زبانه
تابعی است حدیثی و زبانه بر وزن شد ادم و یز فزوش و زبانی همچنین و خجسته
زبانه دلی مامورین معصعه است و علی بن ابراهیم زبانه محمد ثنی است و زبانه
محله ایست و بعد از آنجا است اندر کوه عبدالله بن طالع زبانی و زبانی بکسوزا
بر باد اول حدیثی بن علی بن ابی طالب بن زبانی الزبانی محمد ثنی است و زبانی بالفتح
حساند و مریزه زبانه جانوری است مانند کوه و نوعی از کشتیا و زبانه ششم
آمد یا بکسوز و حجت و مرتب بر وزن محدث بسیار مال ده و مرتب بالسم و همچنین
عبد الوحد بن زبانه بر وزن حینه است و زبانه در دوستان اند مو آل عبدالله
بن مامورین کزید را و زبانه ما سمع له زبانه ناهم نه شمد م هرای از کلمه
و زبانه بالفتح نزدیک شدن زبانه الیه از با سمع نزدیک شد ناره و زبانه
ناقه قریه بوسه و زبانه ناهم در زبانه شد بد و طبر و قوی و سخت کوشش
و کزید صارد و ناهم زبانه ناهم و کاه بچه ناهم و طبر و کوشش شده و در راس
الغرب است که زبانه از پهای شران شر بچه که جسمین طبر و کوشش سخت بود
و در حدیث است که پرسیده شد پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم از فرع و زبانه
آن قال و هو حق و ان تتر که حتی یصیر ان محاضی اوان لمون زبانه حیر من ان تکنا
انامک و توله ناهم یعنی فرمود آن حضرت که ذبح آن حق است و هر آینه
اگر آن را نکنداری تا ان محاضی یا ابن لمون شود و سطر کرد و بهر از ان است
که نکون کنی ظرف خود را و دراله و حیران کی ناهم راه فرع اول بچه که ناهم زاید و بودند
مردم که ذبح میکردند آفرای الهی خود بن مکروه داشته شد آن فعل و راس اثیر
کزید که حاصل معنی این است که بکنداری بچه را تا بکورد کرد و در ان انتفاع شود کوشش
آن بهر از انست که ذبح کنی آن را و مسقط شد شیر مادوش بن نکون کی ظرف خود را

و زبانه
و زبانه
و زبانه
و زبانه

که در آن شیر می‌دوشیدی و گردانیدی نافه خود را و اله و جیران در فراق بجه
 * رجل مزخرب * بضم اوله و کسر لام مودی را گویند که سخویه و مزاح کند با مردم
 * زربا * با کسر بهره * از ده اب جمع آن * زذایه * یزوزن ثمانیه اهل بیت است
 در یمامه * زربا * بالفتح موضع در آمدن و آغل یعنی جای خوابیدن کوسپندان
 در الکسور آمده * زربا بالضم جمع آن و معنی کار و ضیاء * انزرب الصائد و آمد
 صیاد در کار و ذوالرومه گویند * شعور و بالشما بل من جلال مقتضی * رب الثیاب
 خفی الشخص منزرب * زربا نیز جای خوابیدن کوسپندان و کار و ضیاء * زرب
 بالفتح بنیاد کردن زربا به برآی کوسپندان و با کسر و جای و در آن شدن آب
 * زرب الماء از باب سجع روان شد آب * زربا با کسر و با آب زرد آن
 معرب است و اصل آن در فارسی زرب آب * زربا با کشای کوچک و بساطها
 یا هر چیزی که کسود شود و تکیه کرده شود * زربا با کسر و بالضم و اخذ آن * زربا النبت
 گیاههای که زرد و سرخ شود و هنوز سبزی داشته باشد * ازربا النبت از باب اعلال
 زرد و سرخ شد گیاه و هنوز سبزی در روی باقی است * در لسان العرب است گویند
 ازربا المقل هرگاه ظاهر شود در سبزه خشکی پس کمین شود به بهی و سرخی
 و زردی * در حدیبی هر یزه است و زربا للعرب من شرب قد اقرب و زربا للزربیه
 گفتند زربیه چیست گفت کسانی که می‌روند پیش امیران پس هرگاه آنها سخنی بد
 و یا چیزی گویند گویند راست است تشبیه داد آنها را از و تلون آنها با واحد
 زربا و هر چه برنگ آن باشد یا تشبیه داد آنها را به کوسپندان منسرب به زربا
 که عبارت از جای خوابیدن کوسپندان است درین که آنها منقاد می‌شوند
 امیران را و پیروی آنها می‌کنند مانند انقیاد کوسپندان بر آبی شیان * مزربا
 با کسر ناردان * عین زربیه با ضافه یا زربی ثغری است به نزد یکی مصیصه *
 ذات الزربا با کسر از مسجد های پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم میان مدینه
 و تبوک * زربیه السمع مکان درنده که در آن پوشیده شود * زربا شیری است
 درین * یوم الزرب و روزی است از روزهای جنگ * زربا بالفتح از رازیان

(170)

۞ زودیاہ

تَرْعِي

زرنه

۵۰۰

حدیث است که احادیث منکر را زده زنده و نوروز و عیلا حقه کردن و زنده
حقه کرد آتوا ز غیب و نوروز حعفر کجاست و ز غیب و الفتح و نوروز فعال
در شهری لست یاد رختی است حوشی دوا ز عقوان در حدیث ام زرع است
لمن من ارباب و التوبه و فتح ز غیب شاعری گویند شعره ما بانى انت ورك الاشبه
بما ز غیب الز غیب و بيشك و حشيان و بعضی قوج یا برك آن یا با هو و ج
کوشی است پس گمینه و آن کوشی است اندرون قوج و غیب و الفتح هر کردن
ز غیب الاناء از با میامع هر کردن طرف راه و غیب السبل الارادی هر کردن سبل
و راه و غیب الرجل الشیء نوید مرد چیر راه از غیب الشیء از باب افتعال
چنین و غیب الارادی پر شد و ده و غیب القربة بود داشت مشکین و رابر از آب
و غیب المرأة حجام کرده باز پس هر کردن او را از منی و ده راسان العرب است
و غیب المرأة حجام کرده باز پس هر کردن او را از منی و ده راسان العرب است
بغیر سحله نکلشت شود و حالیکه کوران را در دیان افح شود از غیب المعیر
و معنی همچنین و غیب له من المال داد مواد را باره از مال و غیب و الفتح و انظم
و ما با لکسر مصدر از آن و در حدیث علی است عایة السلام و عطاء اراده کان
تقریر و نحو من الآخرین یعنی می بخشید قومی و اسیا و قومی را اندک
سجاح است ز غیبته غنی دفع کردم از او از خود و غیب الغراب آرا و کرد ناغ و غیب
ن امیر مصدر از آن و ز غیب شهر یست یا مردیست و رماح ز غیبته منسوب اند
و یا آن مرد و در اساس الملائه است از میرد که منسوب اند بسوی مردی که میساحت
و بعضی گویند که رماح ز غیبته نیز بهای را گویند که چون حتمانید شو و گوید آید
و زکرهاى او در بعضی طومار گویند شعره و اجوبه کالز غیبته و زوها
باشیم الخواص امروا و غیب النحل آرا و مکسان و غایه و نوروز سحابه
ست در عامه و ز غایت و نوروز غروب امر معی است در مدینه و صواب
بجه است و غیب و نوروز ز غیب نامی است و غیب یا لکسر و ز غیبته است
نسا ط کرد و چشم آمد و ز غیبی آنگه در قی شمس به سب و رح و در سار

نوشید * تَوَعَّبَ الْقَوْمَ الْمَالَ بِأَهْمِ قَسَمَتِ كُودَنْدِ قَوْمِ مَالِ را * زُعُوبَتِ بِالضَّمِّ نَاكِسِ
 كُوتَاهُ قَدْ * اَزْعَبَ هَمِچْنِین * زُعْبَ بِالضَّمِّ جَمْعِ زُعُوبِ شاذ است * اَزْعَبَ سَطَبُ
 * زُعْبَبُ بِرُوزَنْ قَنْغَذِ نَامِی است * زُعْبَةُ بِالضَّمِّ نَامِ خُورِی است * زَاعِبُ رَاهِ نَمَائِ
 بِسِیَارِ شِیَاحِی كُنْتُمْ دَرْ زَمَنِی عَمْدِ بِنِ نَعْمَةِ بِنِ مُحَمَّدِ بِنِ زُهَبَانَ بِالْفَتْحِ شَاعِرِی است
 مَتَاخِرُ * زُعْبُ بِالضَّمِّ بِالتَّحْرِیکِ مَوِیْهَای خُورِ دِرِ پُورِی یا خُشْتِیْنِ اَزِ مَوِیْهَای
 زُپُرِها که بِرِ مِی آیند و مَوِیْهَای که دَرْ سَوَاقِ کَامِ بَارِیکِ شَدْنِ مَوِیْهَای باقی مِی مانند
 * زُعْبُ اَزِ بَابِ سَمْعِ وَ زُعْبُ اَزِ بَابِ تَفْعِیلِ وَ اَزْغَابُ بِتَشْدِیدِ مَوْحِدِ * قَعْلُ اَزَانِ *
 دَرْ صِحَاحِ اسْبِ زُعْبُ مَوِیْهَای زُپُرِ دِگِهْ پُورِها یِ چُوْزِهْ هِنِی باشند * أَخَذَ الْأَمْرُ
 بِزُعْبَةٍ بِالتَّحْرِیکِ كُوفَتِ كَارِ رَا دِرِ اِیْتِلَایِ آن * زُغَابُهُ وَ زُغَابُی بِضَمِّ هِرْدِ وَ مَوِیْهَای
 وَ پُورِها یِ خُورِ دِرِ اَزْ زُعْبُ * مَا أَصْبَتْ مِنْهُ زُغَابَةٌ أُنِی نِیَا فِیْمِ اَزِ رِی چِیْوِی
 اَنْدِکِ * زُعْبَةُ بِالضَّمِّ جَانُورِکی است مانند مَوْحِی وَ نَامِ خُورِ جُورِ بِرِ شَاوِ وَ مَوْضِعِی است
 وَ بِالْفَتْحِ نِیْزِ آمَدَ وَ لَقِبَ عِیْسَى بِنِ حَمَادِ شِیْخِ مُسْلِمِ رَجَدِ وَ الْوَلَدِ مُحَمَّدِ ابْنِ اَحْمَدِ بِنِ
 عِیْسَى بِنِ اَحْمَدِ بِنِ خَلْفِ وَ مَوْذِی است * اَزْعَبُ بِالْجِوْرِی است کَلَانِ رَا سِپِ اِبْلَاقِ
 * زُعْبُ بِرُوزَنْ قَنْغَذِ بِخِیَلِ كُوتَاهُ قَدْ * زُعْبُ بِرُوزَنْ صُورِ اَزِ كُوهَا كُوهِی رَا
 كُوهِیَنْدِ که هَمِچْنِینِ بِشِیَاحِی آمِیخْتِهْ بُوْدَ * اَزْعَبُ هَمِچْنِینِ * زُعْبَاءُ بِالْفَتْحِ رِیَا لِدِ
 كُوهِی است مَوْجُوهِیْنِهْ رَا دِرِ قَبْلِیْهِ وَ مَوْذِی است * زُعْبَةُ بِرُوزَنْ جِهِنَمِیْنِهْ آبی است
 دِرِ جَانِبِ شَوْقِ سَمِیْعِی * وَ عَمْدُ اللَّهِ بِنِ زُعْبُ بِالضَّمِّ صَحَابِی است * زُغَابُهُ بِالضَّمِّ
 مَوْضِعِی است بَهْ نِزْدِیکِی مَنِیْنِهْ * اَزْعَبُ الْكُومُ اَزِ بَابِ اِفْعَالِ جَا رِی شَدِ آبِ دِرِ تَاكِ
 وَ اَخَا زُكُودِیْهِ بَرِ كِهْا دِرِ اَسَاسِ است قِشَاءُ * زُغْبَاءُ دِقِشَاءُ زُعْبُ خِیَارِها یِی كِهْ بَرِ آنْها مَانِندِ
 مَوِیْهَای نِوَمِ غَمَائِیَانِ بُوْدَ * دِرِ حَدِیْقِی است اَهْدِی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَامِ
 أَجْوُزُ غُبُ یَعْنِی هَنْدِیْهِ آ رُوْدِهْ شَدِ پِیْغِهْ بِرِ خِدِ اِیْهِ خِیَارِها یِ خُورِ دِ که مَوِیْهَای نِوَمِ
 دَاشْتِندِ * زُعْبُ * بِرُوزَنْ جَعْفَرِ بَا نَكِ سَخْتِ وَ كَفْلِکِ بِسِیَارِ * زُغَاذِبُ بِالضَّمِّ هَمِچْنِینِ
 وَ چَوِیْشِ كُوشِ * زُعْبُیْهِ بِعِنِی خُشْمِ وَ سِتِیْهِیْدِنِ دَرْ سَوَالِ زُغَاذِبِ نِیْزِ * سَطَبُی
 زُویِ یَا زِشْتِیِ آنِ دِرِ زِکِی لِبْها * زُعْبُ * بِالْفَتْحِ آبِ بِسِیَارِ وَ بُولِ بِسِیَارِ * بِرُوزْغُوبِ

• زَقَب •

• زَقَلَب •

• زَكَب •

• زَلَب •

• زَلِجَب •

• زَلَدَب •

• زَلَمَب •

• زَلَفَب •

• زَلَمَب •

• زَنْب •

و زَقَرَقِي در بای بسیار آب • بعد ز غروب و ز غروب چاه بسیار آب • رحل زَقَبُ
 المبروف مرد بسیار احسان • ز غربه بالفتح حقد • زَقَب • بالتحريك
 راه تنك ز قبه يك راه تنك • و بعضی گفته اند كه واحد و جمع هر دو يكی است •
 او ذوب گفته • شعر • و مُتَلَف مَعْلُ فَرَقُ الرُّأْسِ • مَطَارِقُ زَقَبِ امِبالِهَانِج •
 و در و ابی زَقَب بالضم نیز آمد • و مَبِئْتُهُ مِنْ زَقَبٍ بالتحريك نیز انداختم
 دروی از نزد یکی • ز قمان موصی است • تَزَقَّبُ الْكَاكِبُ الْكَاكِبُ كُودُنْ مَكَا • و آن
 مرفعی است • زَقَمَةُ الْخَصْرِ داخل كرد آن راد و سر راخ زَقَب ادا زَقَب
 از باب انفعال پس داخل شد • زَقَلَبَ بِن حَكَمَه بردن سِرْبَالِ فَاوَزِلْ بِن اَبِر و لید
 بِن عَدِ الْمَلِكَةِ زَكَب بالفتح انداختن زن بچه را از شکم بیک دفعه و بعضی جماع
 و بر کردن • زَكَبُ الْمَرْأَةِ جماع کردن با زن • زَكَبُ الْاِنَاءِ بر کردن ظرف راه زَكَمَه بالضم
 نطفه و بچه • زَكَبَه بردن حَبِيبَه چیری است ما با به حواله این كاجه مصریه است
 • مَزَكِبَه بالفتح زن ملتزمه یعنی از راه برداشته شد • و دهر آلام زَكَمَه فی الارض
 یعنی ارن ترین چیرها است در زمین كه انداخت آنرا چیری • و از كَب از باب انفعال
 در آمد در زمین است یاد و نمان خانه • و زَلایمه بالفتح شیرینی است مشهوره زَلَب الصبی
 با مَه از باب فوح چسبیدن بچه یاد و نمان داشت او راه زَلَمَه بالضم • پیکان • زُوَلاب
 بالضم موصی است از خراسان • از دَلَب از باب افتعال در بوده زَلِجَب • و نَزْدَه
 • تَزَلِجَب عنه لغزیدن از روی • زَلَدَبَه لقمه فرو بردن • زَلَدَبُ الْقَمْعَةِ فرو بردن لقمه را
 • از زَلَمَب السیل بسیار سیل • از زَلَفُ السَّحَابِ سطرشد او • سِلُّ مَزَلَفَ
 سِلُّ بسیار • صاحب قمار من گوید این است موصح ذکر آن نه ز غب چنانكه
 جوهری فهم کرده • مَزَلَفَ • چو ز كه پوش بر آمده باشند • از زَلَفُ الشَّعْرِ
 بر زدن مریها بعد سوزدن • از زَلَفُ الْفَرْخِ بر آمدن پرهای چو زه • صاحب
 قمار من گوید این است موصح ذکر آن نه ز غب جوهری د ز غب ذکر کرده
 • زَلَمَب • بردن جیف و سگ ریش و سگ كوشه • زَقَب • بالتحريك قره شدن
 زَنْب از باب اسم قره شده • آوَنْب قره ده آن نامید • شَرِ زَنْبِ كَفَام زنی است

* یا زینب از زبانی العروباست که بمعنی نیش کزدم است یا از زینب است که بمعنی
 درخت خوش منظوره و خوشه و است یا اصل آن زین اب است یعنی زینت پدر *
 زنبه بالفتح زنی است * زینب بمعنی جهان * و زبایا لکسر ما هی است باریک * ابو زنبیه
 بروزن جهینه از کنیه های عرب است * عمرو بن زینب بروزن زبیر تابعی است
 زائنی بروزن قهقری رفتار در درنگی * زینب دختر ام سلمه بود که او را پیغمبر خدا
 صلی الله علیه و آله و سلم به زنا ب میخواندند * زنجب * بالضم و زنجبان بفتح زای
 دضم جیم که میبندد * زنجبه بالفتح بالشیبه که زنان بر سرین بندنند تا کلان نماید
 در لسان العرب است زنجبه پارچه که بهوشد آنرا زن زیر پارچهای خود هرگاه *
 حیض آرد * زنقب * بالضم آبی است مرئی عین را * زوب * بالفتح بیرون آمدن
 از برای کویختن * زاب بیرون آمدن برای کویختن * زاب الماء روان شد آب *
 زاب شهری است در اندلس یا کوره ایست که از اینجا است چمن الحسن العقیق
 و جعفر بن محمد الله الصجاج و نهروی است در موصل و نهروی است در رامل
 و نهروی است میان سورا و واسط و نهروی است دیکر به نزدیکی آن
 در هر یکی از آن هردو یک کوره ایست و آن هردو را زبان گویند یا اصل
 آن زبان است و عامه زبان گویند و از یکی از آن هردو عهد المحسن بن
 احمد بن از محدث است و آنچه کرد آن هردو از نهو هاست آنرا جمع کرده زوایی
 گویند * زاب نام پادشاهی است از فارس که آن همه نهوهارا کند بود * زنبه *
 بالضم و زهب با لکسر پیاده از مال * اعطاه زهباً من ماله فازدقه * اد او را پیاده
 از مال خود پس برداشت او آنرا * زهدب * بروزن جعفر بن نام مودی است * زهلب *
 بروزن جعفر سمک ریش * ازیب * بروزن احمد بن باد جنوب یا باد نکباء که می وزد
 میان جنوب و صیاد و شمی و خاربشت و نشاط * گویند مرقلان و له از تب گذشت
 فلان و نشاط داشت و نشاط کند و کوتاه قد نزد یک نهند * کام و ناکس و پسر خوانده
 و امر منکر و شیطان و ترس * گویند اخذنی من فلان الا زیب کوفت مرا ترس از فلان
 و کار سخت * و در لسان العرب است ازیب بمعنی آب بسیار نیز آمده * رکب ازیب

در وزن قوشب فروج بزرك و آنكه لا زيب البطريق است و مستيكه او صحت حمله است
از يته زان بخله تزيب لخمه صحيح و درهم شد كوست آره زيب بالفتح دهی است
بر كسارد ر يای دوم

• فصل السنين •

• ساب •

• ساب آه خفه کردن کوریند ساب نانا ای خفه کردم کلری در او نرزد بعضی خفه
کردن تا اینکه پیچید در حدیث است فسائی حتی اجهشت بالکاء و این مرید قول
سابی است و سیراب شدن يقال ساب من الشراب سیراب شد از شراب و همچنین
سبب مانند فروج و نرزد بعضی فرد و بعضی نوشیدن است عموماً و فراخ کرد ایندن
• ساب السقاء کشاد کرد ایند مشک را ساب مشک مطلقاً و نرزد بعضی مشک شراب خصوصاً
چنانکه در محکم است و نرزد بعضی مشک کلان یا آن قتری است از جرم نهاده شده
در آن مشک و جمع آن سوب و همچنین است ساب بر وزن منبر و بعضی گفته
آن مشک شد است و در شعر ابو ذریب شعره تأبط خافه فیها مساب و فاصح
یقفی مسد ایضی و همز برای ضرورت ترك شد و نیز مردی که آب بهما ر
نرشد و کوریند آنه لیربان مال بالحم ای آن نکند آوند و رعایت کنند
مال است چنانکه این جنی حکایت کرد و بعضی گفته آن فعلان است از ساب
بمعنی مشک زیرا که مشک نیز نکند آرد چیزی را که در آن باشد و ساب دشنام
دادن يقال سبه دشنام داد آنرا و قطع کردن سبه قطع کرد آنرا و قال الطهوی
شعره فیما کان ذنب بنی مالک بیان سب منهم غلام نسب عواقب کرم طرأل
الدری و تخرروا انکبا للركب و این دوید گفته سب ای دشنام داد و سب
ای قطع کرده و جوهری نیز همچنین تصریح نموده و می تواند که سب نیز بمعنی
شتم باشد و معنی صحیح است که هر کافیه آنان دشنام دادند آنرا پس آن نیز دشنام
داد آنرا با این طر که این کار کود در عوض آن پس کردی دشنام داد آن
و این انقسم می آید و مع است چنانکه صاحب مشرف تصریح نموده و ساب با هم
قطع کردن و با هم دشنام دادن و بعضی گفته که اصل سب و قطع است و بعد

• ساب •

از آن در دشنام مستعمل شده * سبب الوجل نیزه زدمود را در سببه یعنی در کون
 ری * سببی بر وزن خلتفی مصدر است بمعنی سب * تسبیب بسیار دشنام
 دادن * سببه به بسیار دشنام دادم و خسته کردم آنرا * سبابة بفتح اول
 و تشدید با انکشت شهادت * سبه بضم تنکی که دشنام داده شود بآن مرد يقال
 هذا امر سبه عليك زعل عقيم * رجل سبه مودی یکمردمان آنرا بسیار دشنام دهند
 * سبه بکسر نیز انکشت شهادت * و رجهه تسمیه آن و سبابة و سبه آنست
 که وقت سب بآن اشارت کرده شود و سبه نیز نام جل جبر بن اسمعیل القوشی
 که محدثی است مشهور * سبه با لفتح از کرمی و سزدی و دزدیدن ابرو و آن
 که چند روز علی الدوام ماند * کو یقصد اصابت سبه من جونی الصیف سبه من بود
 فی الشتاء و سبه من صحو و سبه من روح و زمانه از دهو يقال * ضی سبه من الدهر
 ای گذشت زمانه از دهو و نیز گویند * ما رأیته مل سبه ای ندیدم او را از مدت
 چنانکه گویند مل سبه بنون * و سبه بن ثریان نام مودی در حضور موت * مسب
 بکسر اول و ففتح ثانی مودی بسیار دشنام دهند * و همچنین سب بکسر * سبیب
 بر وزن قریب کسی که با تو مشامت کند و همچنین سب بکسر قال الشاعر * شعر *
 * لا تسمني فليست بسبي * ان سبي من الرجال الكرام * مسبه بفتح و سبه مانند همزه
 کسی که دشنام دهد مودمان را رجل سبه مودی که او را دشنام دهند * سب
 با بکسر در لغت بنی هذیل رسن را گویند * ابو ذریب کفته * شعر * تدلی علیها
 بین سب و خیطه * بجرد امثل الوركف یکسر غواها * و خها روعه مامه * مخبل
 سعدی گوید * شعر * و اشهد من عوف حلولا کثیره * یجتران سب الزبور فان المزعفرا
 و مرنج و بارجه کتان با ریک سبه ممانند آن * سب و سبائب جمع را جز گفته * شعر *
 ینیر از یسری به الحذر نرق * سبائباً یجیدها ویصفی * و سبائبی آخر در ضرورت
 شعری نیز آمده * علقمه بن عبید گفته * شعر * کان ابریقهم طبی علی شوف * مقدم
 بسبائب الکتان ملثوم * و مراد آن سبائب است بحسب ضرورت حذف در آن
 راه یافته * ابل مسبه بضم میم و فتح باء مشدده شتران بوگزید * زیرا که گفته

می شود برای آنها نزد احکام قائلان الله ما اكرمها امر به بالعم چیزی که بآن
دشنام دهند و سب لغتحتین رسن ورشته و آنچه توصل گرفته شود بآن بسوی
بلندی و فوایحه توصل گرفته شود بآن بسوی غیر آن بقال هذا سب لد لك ای
این چیز علت آن است و راسته شدن حویشی و سب در قن مردن عبارت
است از د و حرف ا کثرانی ساکن است آنرا سب حقیق گویند مانند ما نند من
و اگر متحرک آنرا ثقل گویند مانند لك و اسباب جمع و اسباب السماء
زیننه های آسمان و نزد بعضی نواحی آن اعشی کرم و شعره لئن کنت فی حب
منازین قائمه و رؤیت اسباب السماء سلم لیستدرجک الامر حتی تیر و تعلم
ای است عنک بحرم و قوله تعالی لعلی اطلع الاسباب اسباب الجوات و نزد
بعضی یعنی زیننه ها است و نزد بعضی یعنی در فدا و گویند ارتقی فی الاسباب
و تیکه در حسب و نسب قضیت دارد و قوله تعالی فلیجد سب من السماء
مراد رسن است و هر رسن که از بالای آ و بجهت باشد آنرا سب گویند
و حال گفته که سب از رسن با آنکه قوی و دوار باشد و در حدیث است کان سباً ذلی
من السماء ای حله و گفته شده که رسن را سب نمی گویند تا آنکه به یک طرف برقی
و غیر آن معلق نباشد و سب نیز زندگی و گویند قطع الله به السب ای الحیوة و سب
نور زن امیر موی دم اسپ و یال و پشانی و موی پشچید و سرم و و پشچین و بینه و و هم
و سبینه نیرد رخت هشا که بسیار باشد و مکان ز نام موضعی است و ناحیه است
از بلاد افریقیه و ذوالاسباب ملطاطین و و ملک است و سبی مانند حتی آبی است
برای بنی سلیم و سب جاری شدن آب و سب الماء روان شد آب و سب
روان کردن انبند آب و يقال سمیت الماء ای اسلحه و و نیز گویند سمیت الماء بحر
ای هوا بر کرد انبند هم جای روان شدن آب و سب زمین درشت یا زمین هموار
یا در دراز و این سه جل گفته زمین که آب و کیا و دوار درشت باشد یا هموار
یا کسی افس و کذر و دوان نباشد و و پشچین بعضی و در حدیث قن است
فینا انا اجول سمها و در بعضی روایت سمها نیز آمده و و در دیکه معنی است

* کویند بلد سبب شهر و هر ارد و از * در بلد سبب بر صغفه جمع
 نیز می گویند کو یا هر جزوی را از ان سبب قرار داده * سببیت البول
 فرد کذا شتم که بزرگه سبب روزهای عید که آنرا اسعائین نیز گویند *
 و در حدیث است ایند لکم الله تعالی یوم السبب یوم العید * یوم السبب
 عید نصاری * ابو عمیر * گفته که عرب و عید را یوم سبب گویند * نابغه
 در مدح عمرو بن الحارث گوید * شعر * رِفاقُ النِّعالِ طَیِّبٌ حُجْزُ اَنتَهِم * و یحیی بن
 با لویحان یوم السبب * سبب النوا قسب شمشیر * و محمد بن اسحق بن مسعود
 بفتح و تشدید باء مشجومه نام مجاور مکه است از عبد الرزاق و جز آن حدیث
 کرده * و آنرا بعضی بشین * جمله هم خوانند * و مسعودیه نیز لقب عبد الرحمن بن
 عبد العزیز محدث است که شیخ عباس در ری است * و همچنین لقب محمد بن اسمعیل
 صانع است که شیخ و ذهب است * چنانکه حافظ بن حجر ذکر کرده * و صاحب قاموس
 این را با وجود کمال تنجع فراموش نموده * سبب درختی است که از آن ثمرها گرفته
 میشود * شاعر در وصف قانص گوید * شعوظل یصاد بهاد رین المشرب * لا طی صفر
 لقوم المذنب * و کل حسن من فروع السبب * اصل لا طما بهمه * برد آنرا با بدل
 نموده برای ضرورت از باب قاض گوید انید و به گفته * راح و راحت که صی
 السبب * احتمال است که سبب لغت باشد در آن * سببیت فلا ناد شمام بد
 دادم آنرا * سبب است از ثعلب سبب ما هم آمد * ابو حنیفه گفته سبب
 درختی است که میردین از حبه و دراز میشود و تا یکسال باقی نمی ماند و برك آن
 مانند برك ذفلی می باشد درشت و مردمان آنرا در باغها میکارند و اکثر آنرا سبب
 نیز میگویند * شاعر گوید * طلق و عقی مثل عود السبب * راجز گفته
 * شعر * یهتز مثنایا اذا ما اضطر بها * قهر السواد قضیب السبب * مواد آن سبب است
 برای ضرورت حذف در آن راه یافته چنانکه احمد بن یحیی تصریح نموده
 * سبب * سیری است بالای سیری که آنرا هلق گویند * سبب * کشیدن بر روی زمین
 * سبب * شوب جامه را بر روی زمین کشیدن فانسبب پس کشیده شد * و همچنین

المراءة تحب ذیها والرج تحب القرب وشدت خوردن و نوشیدن گویند محبت
 دلان و قتیکه بشدت خوردن و نوشیدن محبت بخورند و نوشند است
 و محابه ابریا ابری که نار آن رده وجهه تسویه آنکه در هوا کشیده میشود و محاب
 و محب و محائب جمع و در محکم است مزاراد آنست که محبت جمع محاب باشد
 بن آن جمع جمع است و محابه نیز د رازی و مدت گویند ما افعله محابه یومی
 ای غرام کرد آنرا د رازی و روزه گفته شده بود آن در روز اربعین از آن در هر بار
 مثل شده و محابه السم نام زنی است چنانکه در محکم است و محاب نام شمشیر صواد
 بن خطاب و محل محبان بفتح محبت گویند چیزی را که گذرد بر آن و محبان نیز
 نام مردی که در بلاغت آن مثل زده میشود و محبان و ضم نام شعر نو است چنانکه
 در تکه له است و محبه ضم بوده و آبی که در خوشی نماند و همچنین محابه ضم
 یقال ما فی الفیء یوالا محبه من ماء ای نیست در عرض مکر آبی قبل بانی مانده
 و محبت هر زن جعفر مراد صاحب جرأت و اقدام کننده و نیز نامی است
 از نامهای عرب و محبه لثنی است در صحبت یعنی شور و شوفا یز را که صادی که با
 لها مجمع شود اهل الن کسین جایز است و در حدیث مسافقین است حشبالا ملین
 محبت بالنهار ای اذ احبن علیهم اللیل یقتلونها ما اذا اضمحور اناس عوا علی الدنیا
 طهاره و محابه محابه بکسر و لاده که از قریب نقل میکنند و میمانند آن ساخته شود و چیزی
 از مر و ازید و چرا هر دو آن نباشد و از هری گفته محاب نیز در هر دو لاده را گویند
 خواهد و آن چرا هر باشد یا بی شاعر گویند شعر و ریم و محاب من أعاجیب و نسا
 علی أنه من بلدة السوء الحیاتی و منه جدید فاطمه علیها السلام فاکتتة حیاتنا ای
 بر شایسته حسن علیه السلام را قلاد و حدیث آخر آن قر ما قلند و محاب فحائهم
 فاکتتة امرؤة و بعضی گفته که آن از قسم تعزیر است و در بعضی گفته که
 آن رشته ایست که آنرا از مهر و هاه منظر و ساخته در مگوی گوید کان اذن از ن
 و در حدیث صدقه است فیکعلت المرأة تلقي حوصها و محابها فی ثوب لیل
 و محب و محبتین در حدیث ابن زبیر است انه قال لانه لا تحاصر الحرا رج

و محبت

و محاب

بِالْقُرْآنِ خَالَصَهُمْ بِالْأُسْنَةِ قَالَ فَخَالَصَهُمْ بِمَا فَكَانَهُمْ صَبِيحَانِ يَمُوتُونَ مِنْهُمْ
 یعنی عاجز در ماندن شدند از جواب * سند آید * بکسر سین و سکون نون و فتح دال
 مجهله سخت در وشت * گویند چهل سند است و همچنین * این درید گفته گمان می برم
 که شنید * ام آنرا * صفاتی گفته که قرن و هجرت در آن زاید است * سند آید *
 بفتح سین و ذال معجبه قره است منتهی و در این لفظ فارسی معرب است در
 مجاری استعمال کثیر در آن و عربی صحیح آن فبحین و فبحیل است * این درید گفته
 حتی یایم در اهل نجد لغتی در سدا اب مکر آنکه اهل یمن آنرا جفت می نامند
 و اهل حجاز آنرا حفظه می گویند و آن سه قسم است بستانی و بوی و جلی
 جلی بسبب شدت حواریت و حرافت در خوردن نمی آید و بستانی که
 می رود قریب درخت انجیر بهر باشد * و بری در صنف است صنفی که آنرا
 بغضی مونی گویند پیچ آن یکی باشد و شاخها بسیار و بوکش دراز و رایحه کران
 و شکوفه هاسهید * در صنف دیگر پیچ آن سیاه می باشد و اکثر در زمین تولید
 می شود * و در بن سعد بن الجوهری السدابی محدثی است که از علاء بن
 سالم و حسن بن عرقه و اثرم و جو آن حدیث کرده * در صفاتی و این اثر گفته که
 در حدیث آن قدری نکوت است * سدی بفتح سین و ذال چنانکه در محکم و خلاصه
 و مشرف مضبوط است ظریفی است * و صاحب قاموس که آنرا بطیم و سکون نوشته
 درم کرده * سرب * بالفتح شتران و هر آنکه چود از مال * گویند اذ فَبْ فَلَا أَنَدُ
 سَرَبَكْ ای بوردیس باز نخواهم آورد شتران ثوار و ند جائیکه بخوانند یعنی مرابو
 هیچ حاجتی نیست * عرب در ایام جاهلیت در طلاق می گفتند اَذْهَبِي وَلَا أَنَدُ سَرَبَكْ
 این طلاق می افتاد باین کلامه * و راه وجهت * گویند اَطْلُقِ الْأَسِيرَ وَ خَلِّي سَرَبَكْ
 در الرمه گویند * خَلِّي لَهَا سَرَبًا وَلَا هَارَ هَمَّجَهَا * من خَلَقَهَا لِأَحَقِّ الصُّقْلَيْنِ هَمَّجَهَا
 و سینه * گویند فَلَا نَاسِحَ السَّرَبِ ای کشاد * و د وختن گویند سَرَبُ الْقُرَّةِ
 ای دو ختم مشک را * سَرَبٌ یا بکسر که آهوان و جماعتی از زنان و غیر آن مانند
 کار و غنم و عطا چنانکه ثعلب انشاد کرده * يَبَا دِرَسْرِبَا مَنْ قَطَا حَوَارَتِ *

یَقَالَ مَرَبِّ سَرِّبْ مِنْ قَطَاوِ عِلْمٍ وَ رَحْمَةٍ وَ قِطَاعٍ اِیْ قَطِيعٍ اَبَرِ حَمِيقَةٍ
گفته که جماعت نخل را هم سرب می گویند و ابو الحسن می گوید کان می برم
که این بر سبیل تشبیه و مجاز باشد و پیر دژ دل یقال قِطَانٌ و اِصْبَحَ السَّرْبِ اِی
رَحْمِی الْمَالِ و دَلِ و نَفْسِ یقال قِطَانٌ اَمِنْ السَّرْبِ اِی اَمِنْ الْقَلْبِ و النَفْسِ و در
حدیث است من اصبح آمنا فی سربه و این امر اِی گفته ای فی نفسه و نزد اخفی مراد
مذهب و راه است و وثقات اهل لغت بعضی نفس گرفته اند که بپند ذلان آم می
سربه اِی فی نفسه و این بوی گفته که این قول جماعتی است از اهل لغت و این
در ستوبه آن را انکار کرده و گفته که مراد از آن اهل رمال و دل است که اگر کسی
بر نفس خود فقط صاحب امن باشد آنرا آم می گویند بخیر! همدن گفت پس آن از
سرب یعنی جماعت است ز اهل در آن آنست که راهی را می گفتند الواعی آمین
فی سربه بعد از آن بر سبیل اعتماد و توکل را بیان هم مستعمل شده و ابابکر جمع
شاعر گوید ه شَعْرًا اِذَا اَصْحَبْتَ لَیْلَیْ نَبِیِّ سَلَمٍ و دَیْنٌ مُوَاَزِنٌ اَمِنَتْ حَسْرَاتِیْ و سَرِب
و التَّحْسُرُ یک سر راخی که داخل شود در آن و دین از دینا و شیر و کرک و جز آن
و کوی که ز یوزمین باشد و کاریزی که داخل شود از آن آب در باغ و آبی که
ریخته شود در مشک جد بد تا که تر شود تسبیح آن در سبب انتفاخ چشمهای دوخت را
بند کند و آب روان با آبی که روان شود از مشک و مانند آن ذالرمه که در شعره
مَا بَالُ هَیْنِكْ مِنْهَا الْمَاءُ یَنْسَكِبُ کَاَنَّهُ مِنْ کُلِّ مَقْرِیةٍ سَرِبٌ و زبکسر را هم روایت است
و محمد و دین محمد اهل بن احمد از صبهائی که زاهد و واعظ بود و در شیراز آن عمره داشت
بعد از او و بنت آن اُمّ ابی الملی و ابو القشوح مشربین سعد بن مسعود در غیر
ایشان محمد ثانی سرب می اند و سرب به لضم طریقه و جماعت اسبان از دینست
ناسی یا ما بین ده و بیست و همچنین جماعت آهران و خهران و جز آن چنانکه
در مشرف است وصفی از درخت انکور و دینز مرهای بار یک که از میان
سینه تا شکم و در و همچنین سربه یعنی رادیشم آن سبویه گفته است
بنا و سربه برای مکان و نه برای مصدر بلکه این امر این موافق است و جماعت

نخل جمع آن «سُوب» مانند کشب و نیز سُوبه موضعی است در سرّنه بفتح سینه که بدان گفتن بامروزه را در روزند و سفر قریب یقال انک لتُری سُوبه ای سفر قریباً «سُوبه» بفتح و چو اگاه جمع ساریب «و ساریب» به بیته آنرا در نیم روز گویا آب است منه المثل هو اَخْدَعُ مِنْ سَرَابٍ «و سواب» با تعریف و سواب مانند قطام نام ناقه بسوس است و منه المثل اَشْأَمُ مِنْ سَرَابٍ «و اصل مثل آنست که این ناقه در چو اگاه کلب و اصل بیضهای پرنده کان را شکسته بود پس از تیرد و پستان او زدن حساس برای حمایت ناقه بر خاسته تیرانداز را بکشت پس تا چند سال بسبب آن جنگ بر پا ماند «اسوب» در د نقره گویند سُوب الوجل بر صیغه مجهول و گاهی بضم راهم آمده ای داخل کرده شد سوب در سوزانج یعنی و کوش و هوج آن شهر گفته اسوب بتخفیف با ذقار سی سرب «سارِب» در نده و روری خود بر زمین گویند هو یسرب بالنهار کَلَه فی حِوایجَه «سوزب» متوجه چو اشدن یقال سوب الفحل سرباً ای برای چویدن بسوی چو اگاه وقت «در مصباح است سوب المال سربا چوینند شستن در روز بدون چویننده سارب شوره چویندن اخنسن گویند «شوره» اَرَمی کَل قَوْم قار و اَوَاقِد فُحْلیم «و حُنْ خَلَعنا قَدیلَه فُهو سارِب» سوبت المزاذ قاذاب فرح روان شد آب از مشک بهی سوبه مانند فرجه «انسوب الثعلب فی جحره» داخل شد در باه در سوزانج خود «و همچنین انسوبت الحیة فی جحرها» همچنین تسوبت از باب تفعّل «تسویب سوبه سوبه گردانیدن سوبت علیه الخیل ای فرستادم بران اسبان را سوبه بعد سوبه «و سوبَ ملّ الابل ای ارسال کرد شعرا و ابر من کله پس کله «در حدیث عایشه کنت العب مع الخواری فاذا رأین رسول الله انقمهن فیسوبین الی ان سوب بمعنی جماعت زنان «سوبت الیه الاشیاء ای دادم من آنرا چویند یکی بعد دیگری سوبت الحافر شروع کرد کنند و دکندن از طرف راست و چپ چنانکه اصبعی گفته «سوبت القربة ریختن در مشک آب را تا تر شود چشمهای درخت آن و سوبت انتفاخ بند کرد «سُوبی» در وزن سکوی موضعی است در نواحی جزیره «و سواب بالضم قریه ایست

از قرای اسرار باد بماند و آن چنانکه در تکمله است و از آن است هر من احمد
 در الحسن السورانی الاحقرانی که گفته شده است و در آن دلیلی است از دلهای
 نیشابور منسوب است بآن بسیاری از محدثان و رجال منسوب به دبستان
 در از قاضی است و اسر بپور و زین قنقذ و بتشدید با هم آمدن آنک و آن معرب
 اصراف است بشاه مسعود بفتح راجای برون آمدن برازه منه انسر بلفاظین
 آن اسم موضع است کلدانی المصاح و سرحوبه اسب دراز و رجل سرحوبه مرد
 دراز و خوش بدن و امرأة سرحوبه زن همچنین و سرحوبه شعراء و دراز و تیز
 رفتار و سرحوبه نیز نام شغال است نزد بعضی عرب چنانکه اصبعی حکایت کرده
 رشه طائی است نایبنا که در دریای مائده و لقب ابی الحارود امام ذوقه بچار دیده
 لقب نهاده است آنرا باین حضرت امام باقر علیه السلام و سرحوبه نیز ماده را
 گویند و تخمکه بوائی در شیدن شیوا ماده کردد از فری گفته سرحوبه اکثر صفت
 اسبان می باشد و بعضی آنرا بماده اسب خاص کرده اند در صحاح است که اثبات آن
 وصف کرده می شود نه ذکر و سرحوبه یکسر سین و عامه بفتح نیز خوانده اند
 حازه که زیر زمین بوائی مرصم گرما ساخته شده و سرحوبه در آن آب نیز آمده است
 و آن معرب است اصل آن سرحوبه است بحد و سرحوبه نیز خرم کلان و سرحوبه
 بالضم را در حکایت کرده آنرا ایست و انشاد نموده و گفته سرحوبه را ی زیبا
 و این درید گفته انشاد کرد آنرا بای مائده حاتم و زعم کرده که آن مصنوع است
 و سرحوبه شهریست در هند که آدم از بهشت اینجا نازل شده بود و آنرا سرحوبه
 بن و نیا نیز میگویند و بسیاری از علما باین منسوب اند و سرحوبه زن
 قریه و دراز قد و همچنین استعمال آن در احسان نیز می آید و سرحوبه
 مرد گریل و بسیار غرورنده و خوشنفس و سیستان و دخی است معروف
 که از حبه میروید و دراز می باشد و لوك آن مانند برك دلی می باشد
 و سرحوبه آنکه خوش منظر میباشد آنرا در باغها میکارند و همچنین است سیسی
 بالفتح و در و ده در شهر راجح و راجح کعبی النیساب زیادت الی خوانده

سرحوبه

سرحوبه

سرحوبه

سرحوبه

سرحوبه

سرحوبه

برای ضرورت در نزد بعضی مسما ب لغت است در سبب و سبب و ساسب
درختی است که ازان تیرها ساخته شود «شاعر گوید و کل حبش من قورع السبب
«سبب» این اعرابی گفته مطاب سند انهای افکار و آهای جهنم و در کنایه
که بر آنها می نشینند در بازار کویند رأیتهم قاعدین علی المساطب ای دیدم آنان را
نشسته بر درگاهها کرد محسن مسجد و کویند کم آیات هذا البيت رجال علی المساطب
وارقعه فی المتانیف و المتأطب «در مسطبه که کشان کویند ان یبیتک علی المسطبه
ادیر فیک الی المسطبه و آن بفتح میم است و گاهی کسره هم آمده «اسطبه بضم ایجه
بروز وقت شانه زدن از کتان «سبب» و رانجه که روان شود از شراب و غیر آن «انسعب الماء
روان شد آب «هو مسب له کذا ای مسوخ «سعا یب تاوهای که دراز شود از شد
و غطی و جز آن «یقال سأل فیه سعایب ای در آن ذمه بت شد لعاب دهن او
مانند رشته ها با جاری شد از دهن آن آب صافی که در آن غشید باشد «واحد آن
سعبوب است «این مقول گفته شعر «یعاون بالمرد قوش الورد ضاحیه «علی سعایب
ماء الطیاله اللجن «بنون جوهری گفته اصل لجن زوج بود قلب در آن راه یافته
«و این تصحیف و تاریل است که بنون را زای معجبه خوانده توجیه کرده است
این السکیت تصریح کرده که آن بنون است «و این شعرا از قصیده نونیه است
و ما قبل آن این شعرا است شعر «من نسوة شمس الامکوه عنق «ولا فواحسن فی سر
ولا عکن «ولجن نیز بمعنی زوج آمده است «سغب «بالفتح و بتحریک و سغابه و سغوبه
و سغبه کوسنکی یا کوسنکی که بار نیچ باشد «سغب مانند فرح و نصر کوسنه شد
«سغب و سغبان و ساسب کوسنه «و سغبی زن کوسنه «سغبان بوزن کتاب جمع «از
امثال ایشان است لویقی الاسد فی الغابه لما مات من السغابه «و سغب نیز تشکی لیکن
آن در استعمال نادراست «اسغب الرجل داخل شد در کوسنکی مانند افتخار داخل شد
در قحط و رحلت است انه قدیم خیر یا صحابه و هم مسنون «هو سغب له کذا ای
مسرغ «سغب «بیجه نا فقه مطلقا یا وقتیکه آنرا ماد آن بزیاد و نزد بغضی آن به نر
مخصوص است پس برای ماده سغبه نخواستند گفت «اصحی گفته نا فقه وقتیکه بزیاد

بجه را پس بجه آنرا وقت را ائمن پیش ازان که معلوم شود که مر است یا ماده سلب
 کوید و رقی که دایسته شود پس اگر نر باشد سق کوید و ماد بر آنرا سق و سق
 و هر وی گفته لا ینقال للابن سقمه و کس حائل سقمه باشد کرده شعره و ساقین
 مثل زید و جعل سقمان مشوقان مکرمز افضل محمول بر تشبه است سق
 و سق و سق و سقمان جمع باقیه سق شتر ماده که بر ائمن دکر عادت بد بر
 شد باشد و رینه بر شحاح کون و عروا سقمان الفحل سقمان سقمان ماضی است
 به نعت و جمله در موضع نعت است و سق نیز مر صی است و در بار
 بی حدن و چنانکه مگوی در معجم آورده در مر صی است و در ساق و ساقه دمشق چنانکه
 دهنی و غیر آن بدان تصور نم کرده و واحد بن عهد بن احمد الله قانی محدثی است
 در سنه صد و یازده ابتقال کرده و در در لا فر از فرح که باشد و هج سقمان
 ای طویلا و ستون حبه سقمان با لکسر جمع آن سق بالتحرک بردن
 شدن و هج سق سق کوید سقمان الدار مقو و هج سق سقمان از افعال
 و يقال الحار احق سقمه ای بقره و انما متسا فیه ای متدانه سق
 فردیک کرد ایدن و سق سق شحر یک و هج سق سقمان نردنک بر صبه فاعل
 این قبیل گفته شعره هادله من کثرة الطرسه فیه ناله مرع تسبک و کوفه
 نازح محلته لا اعم دارها و لا سق ساق نردیک و در رد و قول آن
 ترک آنک یا زنی الحجاز و رخت الی بلاد ما قریب ای کناشی بد ران خود را
 در زمین حجاز دسر کردی بموی شهر و درین آن از اصداد است و سق حو کو
 ماده اعشی در وصف چهار وحشی میگوید شعره و لا سق قروا مبر صله احشا
 و منی ما خالفه عن القصید یعزیم و سق اولاد باهای شیران چنانکه در محکم است
 و سقمان با لکسر پسه خون آلوده که زان مصیبت زده بر صمی بهاد ندرسم
 حاصلت آن بود که زن و قتمکه شرفه آن مرد موی سر را می تراشد و روی خرد
 رامی خواشیدن پسه را بخور خود آلوده گوید بر صمی بهاد و طرق ازان پسه ار کساره
 برقع خود بیرون نمکود تا مردمان بدانند که مصیبت زده است و قول الحساء

« شعر » لَمَّا اسْتَبَانَتْ أَنْ صَاحِبَهَا تَرَى « حَلَقَتْ وَعَلَتْ رَأْسَهَا بِسِقَابٍ » « سَقْلَب »

نامی است از نامهای محبوب و طایفه ایست از مردمان جمع آن سقا لیه سقایی منسوب
بآنان « سَقْلَبه » بوزن دحوجه بوزمین انداختن سَقْلَبْتُ فَلَا بُرْزَمِينَ انداختم آنرا « سَكَب »

در یختن و همچنین تسکاب متعدی است و سَكوب لازم است مافند آنسکاب گویند

سَكَبْتُ الْمَاءَ سَكْبًا وَتَسَكَبًا فَسَكَبَ سَكُوبًا وَانْكَبَ اِی وَیَحْتَ آفَر اِیْس رِیخته شد

در یخته شدنی « مَاؤُ سَكَبٌ بِالْفَتْحِ وَساكِبٌ وَسَكُوبٌ بِالْفَتْحِ وَسَكِيبٌ بِزُوزْنِ كَرِيم » وَانْكَوَبُ

بِالضَّم آب ریزان در یخته شده که جاری شود بروی زمین بدون گندن آن قال

الشاعر « شعر » وَالطَّاعِنُ بِالطَّعْنَةِ النَّحْلُ لَا يَتَّبِعُهَا « مُتَعَجِّجٌ مِنْ حَرِّمِ الْأَجْوَافِ اُسْكُوبُ »

در صحاح است ماء اسكوب از قبیله و صفت بمصد راسیت ماینند ماء ص و ماء

غور « سَكَب » مردد را ز قد و باران بر سمیل در ا م ریزند « مَا تَنْبِ اسْكُوبٍ بِالضَّم وَنَبِزِ

قسمی است از اقسام پارچه های باریک کوب یا سب غایت رفیع آب از آن فور و ریزد

و اسب سبک بسیار در فواخ کام سلامه گفته « شعر » مِنْ كُلِّ سَكَبٍ اِذَا مَا ابْتَلَّ مَا جَدَّ «

صَافِي الْأَدِيمِ اسْبِلُ الْخَيْلِ يَعْجُوبُ » و سبک روح صاحب نشاط منه یقال غلام سكب

و امر لازم یقال امر سكب اِی لازم و واجب « لَقِطُوبِنْ زَارَهُ » و اِی برادر خود معین

که اسیر بود و خواست که قد به در صد شعر بد هد گفته ما انا عَطِطُ عَنْكَ شَقًّا يَكُونُ

مَلَى اَهْلِ بَيْتِكَ سَكْبًا « در حدیث عروه است مكان یصلی فیما بین العشاء الى

اَوْصَدَاعِ الْفَجْرِ اَحَدُیْ عَشْرَ رَكْعَةٍ فَاِذَا سَكَبَ الْمَؤُذُنُ بِالْاَوَّلِ مِنْ صَلَوةِ الْفَجْرِ قَامَ فَرَكَعَ

و گفته خفیه قین « سَكَبِ اِی اذن بطریق استعاره سكب و افاضه کاهی در کلام مستعمل

میشود چنانکه گفته میشود اَلْقَى اِذْنِي حَذِیثًا اِیْس اَنْ اَزْ سَكَبِ الْمَاءِ اِست و انا نکه

آنرا از سکوت میگویند بقاء مثلاً تصحیف است « سَكَبَ بِالْاِسْکُونِ و کاهی بمتحرک

نیز آمده نام اسب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خرید چوده آنرا از مردی

از بنی فراره بقیمت ده اراق « و این نام آنرا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

نهاد به سبب کثرت روانی آن و آن اول اسمی است که رسول الله مالک آن شد و آن

اسب که بیت سفید پیداشی محکم مطلق الینی در روز احد رسول الله بر آن سوار بود

بعد از آن رسول الله مالک اسپ دیگر شد و آنرا الحیف نام نهاد و بعد از آن اسپ
 دیگری به ملکیت آمده و آنرا الزان نام نهاد و بعد از آن دیگری که آنرا امریچر نام
 کرده و سبک نیز اسپ شعیب بن معریه بن حذیفه بن یزید بن زبیر بن عوفی و در سبیل
 قدرت و تحریک هم آمده و سبک و تحریک در غنی است خوشتر گو یا بوی آن
 بری خلوق است و آن مستقل می باشد و عرق واحد در مپوۀ آن خورده و می شود
 واحد آن سبک است و نژاد بعضی آن کبابی است که بلند می شود و بقدر یک دست و بیک
 آن شمار می رفت می باشد مشابه به یک کاسنی و شکوفۀ آن سفید رنگ و قسم
 از لاله که آن و اشقیای النعمان گویند و منته قول امرأة ترقص و رجهان
 حیرتی و غریب حرایبه و کالسک المجر و قرق الرأیة و سبک بارجه گرد تراشیده
 شده و مانند شکله که بدان می پوشند و پوست تمک که بر بچه وقت تواند آورد و تحریک
 در سرعتی و چرکی که بر سر زیمو مانند و مانند نخاله از آن فرو می ریزد و این لغت
 نادره است و چنانکه صفاتی بدان اشارت کرده و سبک به بن حارث اسلمی
 صحابی است مشهور و اسکر ببالغم و بعضی لغات موزه و دوزه و همچنین اسکاف
 در محکم است که آن لغت است و اسکاف و اسکر نیز آهنگور از بوق آنکه
 در از شود پسوی زمین و صفی از نخلستان و امکمة العباب دهلوز و آن لغت است
 در اسکنه و فلکه که در قیف و دمن جز آن نهاد و شود یا آن پاره چوبی است که
 در سوراخ مشک نهاد می شود و همچنین اسکر و سبک بر وزن سحاب اسپ اجدع
 بن مالک و دانی بر وزن نظام نام اسپ دیگر است برای مردی از بنو تمیم و چنانکه
 ابن تهم گفت به یارای مردی از بنی کلب و چنانکه ابو الاسود بدان تصویر نموده
 و یارای عبید بن ربیع بن قحطان بن ثامر بن زام بن مازن و شاعری گوید
 دشمره ابوت اللعن ان سحاب علی و نفیس لا تعار و لا تباع و مقدرة مكرمة
 علينا و یجاء بها لعیال و لا تجاء و سحاب بشوید اسپ دیگر است برای بعض
 عرب و عباب است که ترکیب آن دلالت می کند بر ویش چیزی و سبک
 بالکون و بالتحریک و بودن بقال سبک و اسکر بر وزن آنرا و همچنین استلاب

* رجل و امرأة سلموت * و سلاية بالشد يد و سلب ما نند قريب کسی که عقل آن
 زایل شده باشد جمع آن سلبی * و ناقة و امرأة سالب و سلوب و سلب و سلب
 آنکه ولد آن مرده باشد یا آنرا نجاتم انداخته باشد جمع سلب و سلايب و همچنین
 ظبية سالب و سلوب و جز آن و يقال قد اسلمت الناقة فهي مسلب ای انداخت
 شعز ماده بچه را پیش از اتمام مدت حمل * شعز سلب و دختی که شاخ و بوک و بار
 ندارد * فرس سلب القوايم اسب سلبک پا * و نر د بعضی اسب در از پا * از هری
 گفته این صحیح است * و سلب سیر سلبک شتاب * گویند اسلمت الناقة ای سرعت
 کرد در سیر خود حتی که کوئی که از جلد خود بدون می شود * سلب در از ترین آلات
 کشاورز است که آنرا آهن چوب گویند چنانکه ابوحنيفة گفته و انشاد کرده
 * شعز * يا ليم شعري هل انا الحسناء * اتي اتخذت العنين سائنا * السلب و اللومة
 و اليمان * و تورد بعضی چوبی که يك جانب آن دو سر و اخ بزرگ بیل می باشد * سلب
 بر وزن کشف در از از مردم و نیزه و جز آن يقال رجل سلب و دهم سلب ذوال لومة
 در صفت بچه های شعز مرغ میگوید * شعز کان اضاها كراش سا يفة * طارث
 لفاثقه او هيسر سلب * و سلبک از هر چه باشد يقال رجل سلب الين بالضرب
 و الطعن ای سلبک دست و همچنین ثور سلب الطعن بالقرن * سلب بالتحريك اخيه
 گرفته شود از پا رچه و جز آن يقال سلمت زيد ای کوفتم جامه را از آن فهو سلب
 و مسلوب و الخرب سلب * در بارغ است هر چوبی که بر انسان باشد از قسم لباس
 پس آن سلب است * سلب القميل اخيه و بدن مقتول باشد از قسم جامه و سلاح
 و جز آن جمع آن اسلاب ما نند سنجید را سمانی و قسمی از دخت که درازی می باشد
 آنرا شکافته چیزی می گیرند که ما نند لیف می باشد و از آن در سنبه می سازند گویند
 که رسن آن نيمک قوی می باشد و نیز و زید کی است که میرویند ما نند شمع لیکن
 از آن کلان و در از تومی باشد و از ریشه های آن نیز رسن می تانند و از مذبح
 پوست و پارچه های آن و ازنی و دخت پوست آن * اسلب القصبة و در کرد
 پوستی را و لیف دخت کوکل * و حدیث است انه توسل مرققة حشو هالیف

ارسلب دروست درختی است معروف که در بیس می باشد و از آن در سن می تاسد
 و آن از لب مقل جانی تر و سخت ترمی باشد و نوك درخت غام را نیز میگویند
 در حدیث نبی است كَانَ لَهُ رِصَادَةٌ حَشَوَهَا مَلَكٌ كَوْنَهُ اسْلَابُ الْإِثْمَامِ اِی نوك درون
 آورده در حدیث هفت مکه است راسلَبُ ثَمَامُ اِی اخرج حرسه و سوق الملائین
 بازاریمت مشهور در مکه شریفه کدانی العباب و المشوق و الا زمری و غموا پس اینجا
 در قاموس از لفظ مدینه بجای مکه مرقوم است خطا است اسلب الشجرة رخت
 ثمران و افتاد نوك آن محل سلب درخت حو مانند ن ثمره شجر و سلب درخت
 می نوك حر جت الی حیث و لما دار السجل سلب ای لاجل علم و آن جمع سلب است
 بمعنی سلب و اسلوب راه و درش لکل اسلوب فربك را طریزی است و هو علی
 اسلوب من اسلوب القرم ای آن در راهی است از راه ای قوم و هو ذوالسلب
 القرم ای آن بر راهی است از راه ای قوم و هو ذوالسلب ای آن صاحب
 ذمرن مختلفه است و اسلوب نیز کردن شیر و دلی که در بیی باشد و ان اؤفه
 لغی اسلوب یعنی آن در دلی است کبایه است از تکبر و محشری گفته
 مسکری را گویند و قتیکه سبب تکبر و است در حب التقات فکند و اسلب
 الدعوی و ابیت شتاب گردد و رفتار و همچنین اسلب الرجل تسلب المرأة ترك
 زینت کردن زن در بودن شوهر خود و منه حدیث تعلی فلا تأثم اصغی ماشف
 رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم برای اسمانت و پس بعد شهادت یافتن شوهر آن
 حفسر فرموده بود و تسلب کاهی بر غیر شوهر نیز می باشد و منه حدیث است
 ام سلمه انها بکت علی حذوة ثلثة ايام و تسلبت سلمه بالضم ایچه بود و ما ند از
 بدن بقر ل ما احسن سلتها ای متجود ها و سلب یفتح لام مشدده و معنی است
 قریب زید جانب ساحل و ثلاث ناکمرو لباس ماعنی ای حامه های سیاه
 يقال سلبت المرأة مل و زوجها ای زن در ماتم شوهر خود لباس سیاه در بر کشید
 و همچنین سلب الثملی است مانند کتب جمع آن و سلبت سيف عروین کثرم
 الثعلبی حرد میگوید انا بن کثوم و سنی من سلبت اقسام لا ابعده و لا اذهب

مَالِاحِ فِي الْجَوَابِ بِمَنْجُمٍ اَرْتَقِبْ * و سِفِّ دِيكَرَ اسْتِوَايِ ابِي دَهْلُ الْاَحْجَنِي خُودِ مِي كَوِين *
 اَزْ رُتْنِي الْمَحْدَابُ مِنْ بَعْدِ لَيْلٍ * وَنَحْيِي رَدِيْنِي رَسْمِي الْمُسْتَكْبِ اسْلُو بِهِ لَعْبِه اَيْسْتِ بَرَايِ
 اَعْرَابِ * مُسَلَّبٌ بِتَخْفِيفٍ لَامٌ مَفْتُوحَةٌ اَنَّهُ بَا كَسِي الْفَتْ تَكْبِرُ وَتَكْسِي بَا وَ الْفَتْ كَبِرُ د
 تَشْبِيهِ دَاد * شَدِّ بَرَحْشِي كَوِينْدَ اَنَّهُ لَوْحْشِي مُسَلَّبٌ يَقَالُ مَا لِي اَرَاكَ مُسَلَّبَا اَي وَحْشِيَا
 * سَلْبَه بِالْتَحْوِيلِ اَخْبَه بَسْتَه شُود بُوِيْنِي شَرِكَم اَزْ عَطَامِ دِي كِه بِيچِينْد * شُود بُوِيْتَرِ
 دَر عِبَابِ اسْتِ كِه تَرَكِيْبِ اَنْ دَلَالَتِ مِيكَنْدِ بَرِ رُو دَن وَ كَوْ قَتْنِ چِيْزِي بِشْتَابِ
 * مُسَلَّبٌ بَارَانِ بَسِيَارِ چِنَا نَكِه دَر مُحْكَمِ اسْتِ * سَلْبٌ مُسَلَّبٌ رَاسْتِ رَا ه *
 ظَاهِرِ دَرَا * كَوِينْدَ ظَوْرِيَقُ مُسَلَّبٌ رَا ه ظَاهِرِ دَرَا رَاسْتِ اسْلَبْتِ الْبَرَجِلِ اسْلَبَا بَا
 دَرَا زَشْد * خَرِ مُسَلَّبَا دَرَا زَا فْتَاد * جَوَانِ الْعَوْدِ كَفْتَه * شَعْرَه فَخْرِ جَوَانِ مُسَلَّبَا كَانَه *
 * عَلِي الدَّقِ ضِبْعَانِ تَقْطُرُ اَمْلَحِ * سَلْحَوِيْتِ زَن فَا حْشَه چِنَا نَكِه دَر لِسَانِ الْعَرَبِ اسْتِ
 * يَقَالُ سَوْنَامِنْ مَوْضِعِ كَذَا غَدْوَةً قَطْلَ يَوْمِنَا مُسَلَّبَا اَي مِهْمَدِ اسْبِر * * سَلْبٌ *
 بَرِ زَن جَعْفَرِ مَرُودِ نَادَانِ وَ كِرَانِ چِنَا نَكِه اَزْ اِيْنِ دَرِيْدِ مَحْكِي اسْتِ يَادِ رَشْتِ
 وَ هَلِيْظِ چِنَا نَكِه اَزْ غِيْرِ اَنْ * وَ نَزْدِ بَعْضِي اَنْ شَاخْبِ اسْتِ بَشِيْنِ مَعْجَه رَا يِيْنِ صَحِيْحِ اسْتِ
 * صَغَانِي كَفْتَه اَنْ اَوَّلِ چِيْزِي اسْتِ كِه رَاقِعِ شُد * اسْتِ ذَرِ جَهْوَه وَ شِيْنِ مَعْجَه
 صَحِيْحِ تَرَا اسْتِ * سَلْبٌ * دَرَا زِ جَهْوَه مَادِ نَزْدِ بَعْضِي اَزْ مَرُودِ مَانِ وَ اسْمَانِ خُصُوصَا
 اسْلَبِ الْفَوْسِ دَرَا زَشْدِ بُوِي زَمِيْنِ * فَرْسِ مُسَلَّبِ اَي مَاضِ * وَ فَرْسِ سَلْبِ اَسْمِي كَلَانِ
 دَرَا زِ اسْتِخْرَانِ رَه چِيْنِيْنِ سَلْبَه وَ سَلْبِ نِيْزَا مَسْكِي اَزْ سَكَانِ عَوْبِ * اَعْرَابِي دَرِ وَصْفِ
 اسْبِ كَوِيْدِ اِذَا عَدَا اسْلَبًا وَ اِذَا قَامَ اجْعَلَبًا وَ اِذَا انْتَصَبَ اَتْلَبًا سَلَابَه جَمْعِ اَنْسْتِ
 * سَلْبَه زَن جَسْمِه وَ اَنْ مَدْحِ نِيْسْتِ چِنَا نَكِه دَر مُحْكَمِ اسْتِ * سَلَابَه زَن دَلِيْرِ
 مَانِيْنِ سَلَابِ چِنَا نَكِه دَر تَكْمِلَه اسْتِ وَ اَزْ قَبِيْلِ مَجَازِ اسْتِ * رُمُجِ سَلْبِ چِنَا نَكِه دَرِ
 اَسَاسِ اسْتِ * دَر عِبَابِ اسْتِ كِه اِيْنِ حَرْفِ يَضَادِ نِيْزِ آمَدَه اِيْسْتِ * اسْلَبِ الطَّائِرِ *
 خَارِ بَرِ آوَرْدِ چَوْرَه پُوْنَه پِيْشِ اَزْ اَنَكِه سِيَاهِ كِرُودِ چِنَا نَكِه دَر مُحْكَمِ اسْتِ * سَنَبَه *
 دَهْرِ وَ خَقْبَه مَانِيْنِ سَنَبَه * يَقَالُ عَشْنَابِلُ لِكْ سَنَبَه وَ سَنَبَه وَ مَضِي سَنَبِ مِنْ الدَّهْرِ
 اَي بَرَه * وَ تَادِ سَنَبَه وَ اَلْئَه اسْتِ نَزْدِ سَبِيْرِيَه زِيْرَا كِه دَر سَنَبَه مَحْذُوفِ اسْتِ

و این تا ثابت می ماند و تصغیر گریستد عشتا عشتیت چنانا فکده و جمع
 مسانت می گویند و سننه بالفتح قبول حلقی با وجود پشتاب غیبه و همچنین
 سنهات بالفتح و کاهی و معدین ندرت فرد و با کسر هم آمده و ابن الاعرابی
 انشاد غوده شعر قد شئت قل الثیب من لذاتی و ذاك ما ألقى من الاذات
 من زوجه كثيره السنات مراد سنهات است بخبريك جمع سنهه تسكون و تسکین
 آن برای صورت است و رجل سنوب و منسوب مرد بسیار غضب و همچنین
 رجل سنوب و رجل سنوب مرد دروغ گوی و غضب کننده و چنانکه در عذاب است
 و نام مرصعی است و رجل سنات و امرأة سنهات بهاء و شره سنات بالفتح کوان
 و همچنین سنهه و سناب بور و زن صاحب شوهر و سناب با کسر مرد و راز پست
 و شکم یا هر دو ای که همچنین باشد مانند سناب با کسر سننه مانده به حرم
 و سناب در زن گفت لب بسیار و ده سننه و عیب محکم چنانکه ابوعمرو روایت کرده
 و سناب و زن و سناب مرد و حلق و سناب شعر صحت و درشت دوان درید و آن شک
 کرده است و سننه طول مطرب و سنطاب با کسر مطرقة آهن کوه سنعه
 باشم و اسر که ابن عربی آن است و کوشش بار بلند شده در میان لب
 بالا و چنانکه ابن درید از ابی عمرو آن را حکایت کرده بعد از آن گفته که من
 غمی دانم که صحت آن چیست و سبب و در وزن جعفر نامی است از نامهای عرب
 و سینه و انضم مشرور در از و همچنین سناء و سوان و وزن طویان نام وادیت
 و هر گفته شعر و تهرن من السویان ثم جزعه علی کل قبی قشوب و مقام
 و نام کوهی است یا زمینی و نوزد لغوی صحرائی و در دیار منی هم دروزی است
 از در زهای در و منی عامه و سبب دشت یا سبب فراخ کام و صحت روه و همچنین
 منسوب بضم میم و فتح هاء و کسر هاء آمده است و آهت القوس فراخ روی کرد و
 رفتار و صفت بود و کرفتن و زمین شره زاری است معروف و دودیا و عرب
 و سبب بالضم یا بالفتح زمین و وار و نرم و سبب جمع آن و نوزد لغوی سبب الغلاة
 نواحی دشت که در آن راه رفتن نجا شد و يقال قطرا سببا من الارض و سبب و آهت

و سننه
 و سناب
 و سنط
 و سنه

و سبب
 و سرب

و سبب

بسما و سخن کردن * يقال اسهب فلان في الكلام ای در از کرد سخن رافه و مذهب
 بفتح هاء و بکسر هاء نیا مد چنانکه صفاتی و جوهری بد آن تصویر کرده اند * در خلاصه
 آن است که با لکسو است بر اصل و فتح ناد راست * در مشرف آن است که فتح قول
 ابن اعرابی است و ابو زید مطابق قیاس کسر حکایت کرده * اسهب الرجل نیز جوهر کشت
 و طمع کرد بحد یک نفس ارازی چو باز غماند * گویند اسهب الرجل بوصیغه مجهول و قتی که
 عقل و هوش بسبب کزیدن ما و کزدم و مانند آن زایل شود یا متغیر شود و رنگ آن
 بسبب غلبه عشق یا خوف یا بیماری * بعضی گفته مسهب آنکه عقلش رفته
 باشد و سببی که باشد و بعضی گویند آنکه بسبب طاری شدن بخوابیده و گویند *
 و تسهب نیز یعنی رفتن خرد آمده است اگر چه فعل آن نیا مد * شاعر گوید
 * الا عترک جوی سقیم و تسهب رجل مسهب العقل * لحياتی با لکسو حکایت
 کرده و مسهم به ابدال با به میم نقل کرده و رجل مسهب الجسم بسبب عشق یا خوف و جز آن
 لا غرر به باشد * و مسهبه چاهی که قعر آن عمیق باشد و همچنین گویند بر مسهبه
 و قتی که ریک غالب آید بر تو و محلی که قادر نشوی و آب * اسهبوا کنیز جاه را
 و مهالغه کردند در حق آن تا اینکه رسیدند بویک و هواد آب پر در نیا مد * موضع
 مسهب مکانی که آب رانه منع کند رنه نگاه دارد * اسهب الدابة بکشد اشتم ستور را
 اسهب الشاة و گداهان مکید بچه بز شبوش زاه اسهب الرجل بسما و بخشش نمود
 * رجل مسهب مورد جواد بسیار دهند * و رجل مسهب بفتح هاء مرد در از با لا * طوایف
 مسهب بسما و دراز * سهب وقت * گویند مضی سهب من الليل ای گذشت وقتی
 از شب چنانکه در خلاصه است * سببی بفتح نام صحرائی است در امل بلاد تخیم جویو
 گفته * شعور * بگفت صحی اهل الاعمال ثقة * لله درهم و کما و ما کلفوا * ساروا الیک من
 السبی و در نهم * فبحمان فی الحزن فالصمان فالرکف * سهجاء بید نام چاه است
 برای بنی معد و نیز باضی است معروف * ساهب بر وزن فاعل نام موضعی است
 چنانکه بکری بد آن تصویر نمود * سهاب یا لکسو نام پدر و اشد که شاعری است
 و آن سهاب بن جهیل بن محمد بن عضر است و در میان عرب سوا ای آن این نام

(۴۱۲)

کمی نداشت چنانکه در صدر دیوان آن مذکور است و این الکلی و فضل الیسی
آنرا شستن محصه خوانده اند و مفتح مصری گفته که آن خطا است و صواب
بهمان است و در صواب است که ترکیب آن موزاجی و کشادگی دلالت میکند
و صریح و مرادیه هم سین و کمون و موحده و بعد آن بای متناهی متناهی نمیدی است
معروفی که از کندی ساخته میشود و اکثر اثر اهل مصر می نوشند و این است
در حدیث این هم آمده است چنانکه این اثر در نهایه آورده است صاحب
قاموس این حرف را اینجا فراموش کرده است و این سخن ذکر آنست چنانکه
صاحب لسان العرب آنرا درین مقام آورده است و با لفتح عطاء و احسان
و فضل در حدیث استسقاء است و جمله سیمار اسعانا قما ای عطاء شاعر کردین
شعره فی انا من رب العالمین و لا انا من سبب الاله تائین و چو بی
که بن آن کشتی رانند و آب از دری کوبند و موی دم اسپ و نیز جاری شدن یقال
صاحب الماء یسبب ای جاری و در حدیث است آن رجل شرب من سقاء فانسان
فی نطفه حیة فسی من الشرب من سقاء ای با آب مارد و شکم آن روان شده صاحب
الرجل یسبب سرعت رفتار کرد و همچنین انساب و سبب الحیة و انساب و سبب
بر روی زمین بطریق استوار و سبب الاعمی بیرون شد از شرواخ خود و همچنین انساب
و منساب جای روان شدن و سبب الفرس تیز روی کرد و روی خود و در حدیث
استسقاء نزد بعضی از سبب یعنی جاری شدن است و مراد با روان روان است و سبب
رکاز زیرا که آن از بخشش و عطاء و ناری سخاوت است و ثعلب گفته که آن معادن است
در کتاب وائل من حجر و فی السورب الحکم و افزه عید گفته که سبب رکاز است و
ابو عید گفته عروق ذب و فقه که در معادن مینا شد و سبب سبب الانساب بانی الارض
و منسوری گفته سبب جمع است و مراد از آن حال مدقون آیام جاهلیت است
یا کان زرو نقره و ذات السبب میدانی است برای اضم و سبب با نکر جای
روان شدن آب و جمع آن سبب است و قویه ایست در رواجی قصور و همیره
چنانکه ابن السعانی در آن تصریح نموده و نه روی است در حرار و زم و بصوه که بران

و صریح

و سبب

دهی است بزرگ و نهومی دیگر است در ذنابۀ قرأت قریب حله که بران شهری است
 چنانکه در عباب است و در معجم المجلد ان آنست که قریه ایست در میان کوفه
 و بصره و منسوب است بسوی آن شهر یا آن قریه جماعتی از مشاهیر مانند صباح بن
 مبارز بن السیبری و یحیی بن احمد المقرئ السیبری و هیمۀ الله بن عبد الله السیبری مودب مقتدر و بالله
 خایه عبا سی که از ابوالحسن بن بشران سماععت نموده و ابن سحر قندی
 اذان ردایت کرده و ابوالبرکات احمد بن عبد الوهاب السیبری و آن مودب
 مقتدری است نه پدر ان عبد الوهاب چنانکه دهی بدان تصریح نموده است و نیز ازین
 جماعت است عبد بن عبد الوهاب السیبری که از ابی الوقت حدیث کرده و اسماعیل بن
 ابراهیم بن فارس السیبری که از اموی زادی است و مبارک بن ابراهیم الدقاق السیبری
 و ابوالمنصور محمد بن احمد السیبری که نظام الملک اذان ردایت کرد و و نیز سیم
 میوه ایست که انرا افتاح گویند و آن لفظ فارسی است * ابو العلا گفته از آنست
 سیبویه که ریه رایحه را گویند * و ان لقب عمرو بن عثمان شیرازی است که امام
 نحو بان است و نیز لقب محمد بن موسی که فقیه مصری است * سائبه گذاشته شده
 * سبب الشیء گذاشته ام نیز و از نیز بند * که از اد کرده شود بدین شیء طکه مولای
 آنرا و رای آن نباشد چنانکه کسی وقتیکه غلام خود را گوید انت سائبه از اد شود
 و برای معتق و لا نباشد و چرا که خواهد مال خود را بدو ردیت در میان ائمان نباشد
 و ابن درایام جا هلیت بود و شروع نبی اذان دارد است شافعی گویند وقتیکه
 آزاد کرد کسی غلام خود را بطریق تسبیب پس آن غلام مورد مال بکند است
 و در ادث نمی داشت بجز مولای خود پس میراث آن برای مولا خواهد شد زیرا که
 رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم قرابت و لا را مانند قرابت نسب خوانده است
 جائیکه گفته ابو لاء لَحْمَةٍ لِحْمَةٍ النَّسَبِ * و نیز گفته الاولادُ مَنْ اَعْتَقَ * و بعضی
 گفته اند که ابو العالیه سائبه بود پس وقتیکه هلاک شد مولای او برای
 میراث آمد پس گفت که آن سائبه است و انکار کرد از میراث آن و شتریکه
 اولاد ان اولاد را یابند پس گذاشته شود و بار بار در داری و سواری

بر آن کرده نشود قال الله تعالى ما جعل الله من خبیة راسخة و مراد از آن نایه
که در جاهلیت برای قتل و غیر آن کذاشته می شد و کسی متعرض آن نمی شد
در حدیث است روایت عمرو بن لُحی یختر قصبة فی النار و رکان اول من سب
السرائب و گویند که در ایام جاهلیت نایه مرکب ده شکم می زانید و همه
اناث می بردند آن نایه را می کذاشتند و مراری و شیر آن را حرام می دانستند
تا آنکه می مرد پس همه آن را می خوردند و گوشت پیچیده ماد ده می شکافتند
و آنرا بخیر نام می نهادند و از اینجا گفته می شود که سائمه ماد و بخیر است
و نیز رفتی که کسی از سیر دور در زمی آمد یا از بیماری شفای یافت یا
مرکب آن از مشقت یا جنگ نجات می یافت می گفت هی سائمه و بعضی گفته که
یک فقره یا یک استخوان از پشت آن نایه بودن می آوردند و آن را می کذاشتند
و از آب و کبابه منع نمی کردند و رکوب ترک می کردند و آنرا حرام می گفتند
روزی شخصی از عرب غارت زده شد و مرکب نیافت پس سائمه را برد کسی آنرا
گفت اترک حراما بن و در آب گفت یُرکب الحوام من لا حلال له پس این کلام
مشکل جاری شده سیما بن با لفتح و التحدیف و کلمی یثشد یدم آمده
چنانکه ابو عمر در حکایت کرده و سیما بن بالضم و التشدید غود و حوام و مویر آن
از آن است قول اسید بن خضیر برای ما مران طفیل و الله کوبنا سیما به
ما املینا کما ای بلحه و ابر العجماء و عمر بن عبد الله السیمانی و ابو زرعه یحیی بن
ابی عمر و السیمانی که از عبد الله بن دهلجی راوی است از زاعمی را بن المارک از آن
روایت کردند و ابو مهابن سُوید السیمانی منسوب اند به یحیی بن غوث
بن سعد بن عدی که پدر قبیلہ ایست و فتح آن اکثر است و کم و نادر
و همه ای آنرا بفتح نون بدل یاء خوانده چنانکه دشامی از آن حکایت کرده
سیمان با لفتح کوهی است در ای و اذی القری و دیو السابان
در میان حلب و انطاکیسه و سیب بفتح میم و کسر سین و اذی است
مسیب لشتر ید یاء مکسور و والد معبد که از عظام تابعین است مشهور و کلمی فتح یا نیز

خوانند همیشه و صاحب مصباح گفته که آن اشهر است و بعضی گویند که اهل عراق آنرا فتح
میدانند و اهل مدینه یکسره میخوانند و مسیب بن عمیس یقیناً یا شاعری است مشهور از شعراء
عرب و سیاه بن عاصم بن سیدان المسلمی صحابی است عمرو بن سعید از آن
حدیث انا ابن العواکث روایت کرده و سیاه بن زنی است تابعیه که از عایشه
روایت میکنند و نافع از آن بعضی گویند آن سائمه بود و بعضی گفته که آن
از ابد کرده بود ابو العالیه و یاحی را که امام تابعی مشهور است در مسجد
جامع بصره در حالیکه امام خطبه میخواند

فصل الشین

ش و شوب ^{بالتضم} يك دفعه از باران و نهایت هر چیز و شدت دفع هر چیز و اول چیزی
که ظاهر میشود از حسن در چشم بینند و گویند انها الحسنة شابب الوجہ و بعضی
شدت گرمی آفتاب و خطوط آفتاب هنگام طلوع شایب جمع ^{شباب} با الفتح
جوانی شایب ^{همچنین} شب از باب ضرب فعل از آن و اول هر چیز و لقیته فی شباب النهار و چار
شدم باردی اول روز و قد می شباب الشهور پیش آمد از سه فور آغاز ماه ^{شباب} با الفتح
و شبیه بروزن جمیع جوانی و اول هر چیز شباب جوان شبان بالضم و تشدید با
و شبای بروزن سلام جمع آن شب الغلام از باب ضرب فعل از آن شبای و شبیه
مصدر از آن در صحاح است الله واشت الله قوته و قد و بیک معنی است یعنی جوان کنند او را
شد و لفظ قرن زاید است در کلام ^{شباب} با کسر و آنچه بری اتش افر و زلد ^{شبت}
النار و شبت النار بالضم و افر و خفته شد آتش ^{شبت} با الفتح و شوب بالضم مصدر
از آن لازم و متعدی هر در آمد و نمی گویند نار شبایه بمعنی آتش
افروخته بل مشبویه می گویند ^{شباب} با کسر نشاط اسب و برداشتن او
هر دو دست را ^{شب} الفرس از باب نص و ضرب بود داشت اسب هر دو دست خود را
در نشاط ^{شباب} با کسر و شبیب بروزن امیر و شوب بالضم مصدر از آن
^{اشببت} الفرس از باب افعال بر آنکه ختم اسب را و همچنین هرگاه سوکش شود اسب
گویند بو ث من شبایه و شبیه و عطاضه و عطیضه یعنی بیزا شد من از نشاط

و کوند کی اده شب الحمار الشور لونها آقود معجور مری رنگ از رایعی افزرد
معجور مری حسدش را و ظاهر کوه جمال او را در حدیث است آنکه آنز بر دق سردام
فیعجل سرادها یشت بیامه و جعل بیامه شب سرادها بر شید پیغمبر خدا صلی الله علیه
و آله و سلم جاد و سیاهی را که زینت می داد سیاهی جاد و سفیدی از را و سفیدی او
زینت می داد سیاهی جاد و راه است آنرا حل جوان شدند از لاد مرد و شرب
بر وزن صغور نمیکو کنند و جیرواسی که بخار ز کمل هود و پای او از هر دو دست او را بچه
دوی آتشی افروزد و نور کا و جوان و کرسفید جوان یا بر کار و کرسفید کهن سال و شب
بالتحریر و مش و همچنین مش و ضم می و نکسر شین و مش و کسر میم نیز آمل و
نر کا و کهن سال و شب الخور کهن سال شد نور کا و در صحاح است از اصمعی شب
والتحریر که سه سال از نور کا و ان دشتی که به آخر و مد سالهای او را بر عید و
کرید شب نور کا و می که بمساب و مد جراتی او و شب بالفتح بر افرو حتن
آتشی و شرب بالضم همچنین شب نیز ارتفاع هر چیز و سکی است که از ان زاک
می گیرند و رانی است مشهور که بر مستحار ابدان دنا غت می دهند و جوهری گوید
شب چیزی است مانابه زاک و در حدیث اسماء است انها دعت بهو کن و شب
یمان صاحب نهایی گوید شب سکی است معروف مانابه زاک کلمی تان پرستهار را
دنا غت هم می کنند و شب نیز موضعی است در یمن و چین بن لول بن لول و واحد
بن القاسم و رحمن بن ابی ذر شیبون محمد ثانی و امرأة شمة زن جوان و شو شابه
قومی است در طائف و شب لله بصیغه محمول از باب افعال و شب نیز بصیغه محمول
از ثلاثی محذر مدکر و کرده شد بر ای او و قولهم اعیتنی من شب الی دُب عا حذر
کردی مرا از هیکام جوانی تا اینکه بعضاً رفتی یعنی تا ایام پیری و در صحاح است که
گفته می شود من شب و من دُب لتتروین نیز سبب گردانیدن آنها بر بول اسم
از جهت داخل کردن من که حرف حار است اگر چه در اصل فعل اند و تفصیل آن
در لغت دب گذشته و تشبیه از باب تفعیل غزل گفتن و گوید هر شب بفلانة
یعنی او در وصف زن فلانة غزل می گوید و تشبیه از باب تفعیل همچنین و

در اساس البلاغة است و قصیده حسن الشباب ای التَّشْبِيبُ «مشب بالضم
شیر زند» «نسوة شَبَابٍ و شِوَانٌ زَنَانٌ جِرَانٌ شاعری کویں» شعر «عجائز بطلن
شما ذاهبا» «يُخَضِّبُنَ بِالْحَيَاءِ شَبَابًا ثَمًّا» يَقْلُنَ كُنَّا مَوَّةً شَبَابًا «در اساس است
رجل مشجوب مود نیکو و روی عیاج کویں» شعر «ومن قویش کل مشجوب اغر» ظلمت
الماشجر بمان بر آمدند زهر و مشقوی نامیدند بآن پس شیب ثابتند کمی و حسن
شماخ کویں» شعر «وعیش کالراح الازان نساتها» اذ اقبل للشمس و بقیه هما «
شجیب الرجل تمام کرد مرد» شوشب کزدم و شمس «شمان بر وزن رمان در شبن
خواهد آمد لقب جعفر بن حسن و بالفتح عجل العزیز بن جهم بن عطاره شمه و شبای
و شیب هوسه بالفتح نامها اند» شبابه بن معمر و شبایه بن سوار مشهور اند و شبابه
بطنی است از بنی قهم فرود آمد «بودند و رسوة یا طائف» شباب بر وزن سحاب
لقب خلیفه ابن خلیط حافظه ابن شبایه جماعتی است» شجوبه نام جماعتی است
جهم بن معمر بن شجوبه شجوبی راوی صحیح است از قزوینی معلى بن سعید شجیبی محدثی است
«شجیب بر وزن زبیر ابن الحکم بن میناء فر است» شب موضعى است در یمن «شجیب»
بفتح حین و شجیب بالفتح و شجوب بالضم هلاک شدن از باب تصور و جمع «شاحب و شجیب
بکسر و جیم هلاک شوند» «شجیب بالفتح حاجت دارند و دستوری از ستونهای خانه
و مشک خشکی که در آن سنگریزها انداخته برای تروسانیدن شتران می جنبها کنند
و بد و قبیلها ایست و دراز بالا و مشکى که نیمه اش برید شود و دراز نیمه
زیرین آن دلو ساخته شود و در حدیث ابن عباس است رضی الله عنهما فقام
رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم الى شَجِيبٍ فاصْطَبَّ منه الماء و ثوباً یبني ایستاد
بپنجه بر خد ایند مشکیزه پس آب از آن کوفته و وضو کرد» شجیب بالتحريك از و
و مشکى که از بیمه اری یا قتال رسد» شجیب بضم حین سه جوبی که شبان دلو خود را
از آن اریزد» شجیب بر وزن کتاب جوبی چند که بر پا کرده می شوند و جامها بران
می گذارند» شجیب با کسر همچنین در نهاییه است مشجیب بکسر میم جوبها اند
که سرفایش را پیوسته ایستاده می کنند و میان پاهاش کشادگی دارند و بران

حامی نمی‌دهد و گاهی آید انبار هم از آن می‌آید و نه تا آب این خاک شود و در
 حدیث حاکم است درسی از عذرة و ثوبه علی المشحوب یعنی حامی از هر مشحوب بردند
 و شنبه الامر ملک کرد او را امر و غمگین ساخت و مشغول ساخت او را و کشید
 او را و شنبه من حاحه باز داشت او را از حاحه شنبه الفرس
 او را فراموش کشید اسپ یا سواد کلام را و شنبه الرجل الظبی تیرانداخت مرد بر
 آفرین غلط نکرد و جدا ساخت بعضی از پایهای او را پس قادر نشد و حنجره
 از جا و تشاحب الشیء ممتحنه شد چیزی و در آمد بعضی از آن در بعضی و امرای
 شجر بنان غمگین که در این مشعل به غم بود و تشحب الانسان غمگین شد
 انسان عجاج گوید شعر و ذکر آن اشخاص نامن تشحب و دشمن الحبا لمن تعینا
 و تشحب نور و زین و نضر ابن یوسف من فحطان و شاحب نکس و جیم رادی است
 در هر مه و بهر ده که کثیر الکلام و غراب شاحب زاغ سخت آواز در صحاح است
 شحمه تشحاب بند کرد او را و نه مداده تشحب و تشحونه و در بالضم دگرگون شدن
 از لاغری یا از کرسکی یا از سفر و تشحب لونه از آب و ضر و کرم و یعنی دگرگون شد
 و نک او را از لاغری و جز آن شاعری گوید شعر و تقول اُبتی لما رأنی شاحدا
 کانت فیما یا آفات غویب و در اساس است از او و ید شحرباد و لغت بی کلاب
 یعنی لاغری و شاعری گوید شعر و بمنزلة اما اللهم و بهار کرام القوم باد
 شحربها و شحب الارض از باب منع و ندید زمین را نه لیل و شحب و بالفتح و نظم
 نیز آمده شهری که بر آید از پستان و بالفتح و بالتحریک حصی است و شحاب
 بر وزن کتاب شیر تازه و در شید و در نهایی است شحب و آن شدن در حدیث است
 یعنی الشهد يوم القيامة و جوجه و شحب دما یعنی در انگشته خراشد شد شهب
 و در ز قامت در حالیکه خورن و در آن خراشد بوده و شحمه بالضم یک دعه از شیر
 یا آنچه در از شود از شیر مانند و شته وقت در شیدن از سر پستان تا ظرف شیر و در
 مثل است شحب فی الاناء و شحابی الارض یعنی یک رشته شیر در ظرف
 و یک رشته شیر و در زمین و این مثل و ده میشود برای کسی که گاهی

و شحب

و شحب

صواب گنند و گاهی خطا * شخب اللّٰمن از باب منع و تصرفا نشخب در شید شیر را
 پس در شیده شد * اشخب بالضم و از در شدن شیر انشخب هر که دما از باب از فعال
 شکفته شد رک و از روی خون * شخب و شخبه بضم هرد و سوگوه شناخید
 جمع آن * شخب * و وزن قنقل جانور کی است از حشرات الارض * شخب *
 و وزن جعفر و شخّاب بضم اول و کسورا کنند و سخت * مشخبله * بفتح میم و سکون
 شین و فتح خاء و لام کلمه ایست عراقی و وزن نش کلمه در کلام عرب نیامده
 و آن مهوهای سپید مانابه مورا رید و بغضی گفته اند و یوری که ساخته می شود
 از پوست خرمای و مهرها و گاهی زن را مشخبله می گویند پس بپس بودن زهر و مهوهای
 یوری * شذب * بالتحرک پارهای درخت و پوست درخت و بند آب و بقیه از گیاه
 گیرند فی الارض شذب من کلاً در زمین بقیه ایست از گیاه در صحاح است
 اشذب اب الکلاً و غیره بقایای گیاه و جز آن که بعد از خوردن باقی مانده باشد
 شذب واحد آن ذوالرّمه گوید * شعر * فاصح الجوف ذر آمن الالفة * یوتا د ا حلیه
 اعجازها شذب * و بمعنی متاع خانه از قماش و جز آن و پوستهای درخت و شاخهای
 پراکنده که بوزید شوند از درخت اشذب جمع کمیّت گوید * شعر * بل آنت
 فی ضفیع النضار من التبعه اذ حفظ غیرك الشذب * شذب اللحاء از باب ضوب و فتح
 باز کرد پوست را * شذب اللحاء از باب تغفیل همچنین * جزع * مشذب و وزن معظم
 تمه درخت پوست باز کرده شد * شذب الشجر بوزید شاخهای پراکنده درخت را تا
 اشکارا شود * شذب عنه دفع نمود از روی * شذب الشیء بوزید چیز را * شذب از باب
 تغفیل راندن و در کردن و پیراستن تمه درخت و عدل نخسین در ثیر بیکان نانهاده و پراکنده
 و پاره پاره کردن مال * گویند شذب المال پراکنده کردم مال را و پوست باز
 کردن * مشذب بکسر و میم داس * مشذب و وزن معظم دراز با لایک و خلقت
 * شذب بالفتح همچنین * و در وصف پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم
 اقصر من المشذب یعنی بود پیغمبر خدا اگر تاه از دراز با لاکه درازیش نمایان باشد
 در صحاح است و من مشذب به اسب دراز * شاذب در شونده از وطن و تنها

ز امید از دستکاری و ذرات شربت پادشاهی است و تشدد بر از باب تفعل بر آکنده
 شدند و رجل شربت العروق یکسوزال مردی که رکب این ظاهر باشد شربه بهر
 حرکات نوشیدن آب از باب جمع مشروب و تشواب هر درفتح اول نیز معنی
 نوشیدن آب و شربخانه انا از باب افعال آشامیدن او را آب یا شربت با لفتح مصدر است
 و بالضم و با کسر اسم مصدر و بالفتح قومی که آب نوشیدن شود و بالضم همچنین
 شربت یا کسر آب مشروب همچنین شربت نیز معنی بهره از آب در مثل است آخر ما فاعل شربت
 اصل این مثل در آب دادن شریان است چه کاهی شریان پسین بر آب وارد میشوند
 در حالیکه همه آب حوض را کشید باشند شربت یا کسر نیز معنی آب شکر در زمان نوشیدن
 در صحاح است شربت با لفتح جمع شارب است مانند صاحب و صحت بعد از این
 شربت را جمع می آورند و در زمان شربت اعشی گویند شعور و انوار المسامع الشربیه بین
 الخمر و این الکتنه شرب با لفتح انچه آشامیدن شربه شربت و شرب با لفتح
 همچنین بعضی گفته اند شربت و شرب آب که نه شور بود و نه شیرین و آشرب
 از باب افعال نوشانیدن آب را و تشنه شدن و سیراب شدن شریان او تشنه شدن و این
 لغت از آمدن است و آشرب فلان نزدیک شد که آب نوشیدن شریان او و آشرب
 اللون سیر کردن او و شربت هر روزن قبیل کمی که آب طلبند یا سقروان را آب
 دهند و هواء شریان نره در صحاح است شربت کسی که آب خوراند متروا و او
 همسراه متروان و آن فعل است بمعنی متاعل مانعند و درم و اکیل و شربیه
 گویند ای که چون سیراب شوند باز گویند شوقند و در بی آن گویند ان دیگوشوند
 و در اساس است شرب السنبل الدقیق یعنی در آمدن و عروشه دقیق و حوشه را درین
 وقت شاربه جمع ناماست گویند و در مثل است اکل الدهر عایه و شربت مراد آن است
 که تا زمانه دراز خورد و نوشیدن این مثل زده میشود و در ای کسی که همیش
 دراز شود شاعری گویند شعور کم را بنام انسان قلمها شربت الدهر علیهم و اكله
 جیدی گویند شعور ما لغنی عن اناس فلکوه شربت الدهر علیهم و اكله
 و شربت یکسوز اول درام مثل دحو یص شرب و شاربه قومی که سکنی دارند بوکنار نهر

در لسان العرب است و آن کسانی که آب آن نهر در ملک شان باشد * شربه
بافتن خرمایی که از خسته رود و در بالضم سوختن در چهره و موضعی است
و بفتح نیز آمده و مقدار سیرابی از آب * کویند عند * شربه من ماء نزار و مقدار
بیرابی از آب است و مانند آن حسو و غرقه و لقمه است * شربه بضم شین
و فتح را بسیار آب نوشیدن * دشو بفتح و شرب بفتح و تشدید را * همچنین
* شربه بالتحريك آب بسیار نوشیدن * کویند انه لذ و شربه یعنی او صاحب بسیار
آب نوشیدن است * طعام ذو شربه طعامی که بسیار آب نوشاند * شربه بالتحريك
ایضا حوضی کوچک که کودکان خرمایی کنند * شود و مقدار سیرابی آن که بسیار
دارد * شرب و شربات جمع آن زهیر گویند * شعوه بخروج من شربات ماء طحل *
* علی الجذوع یخفن الغم والغرقاء و کودکان آن قطعه زمینی که کنارهای
آنها بلند کرده باشند و در میان آن همزی بکارند یا زاعت * و بعضی تشنگی گویند
لم یؤل به شربه منذ اليوم یعنی همه وقت تشنگی بودار امروز * و بعضی شدت گرمی
گویند يوم ذو شربه یعنی روز بسیار گرم که در آن آب بسیار نوشند نسبت
همو آن * شوارب و آن کهسای اند در حلق و میوای آب در کردن
در آنچه فرو هشتمه شود از موی لب بردهن و آنچه دراز شود از هر دو طرف
سبک یا همه سبک را شارب گویند * در صحاح است شوارب مجاری آب در کلو
حمار صخب الشوارب یا خور سخت آرازی بین لغت است اشرب فلان حب فلانة
آمیخته شد در دل او دوستی فلانة * تشرب الثوب الصمغ شربایت کردنك
در جامه * تشرب الثوب العرق بخود کشیدن جامه خوی را * است شرب لونه از باب
استفعال شدیدن شدنك او * مشویه بفتح میم و ادکاهی بضم راهم آمده زمین
نرمی که همیشه گیاه دارد و بعضی بالاخانه در حدیث است لما اعتزل رسول الله
صلی الله علیه و آله و سلم نساء و قعد فی مشویه فی المسجد هرگاه یکسوسند پیغمبر خدا
صلی الله علیه و آله و سلم از زنان خود بنشست در بالاخانه مسجد * علامه ز مخشوی
گویند که بالاخانه را مشویه از آن جهت گویند که در آنجا می نوشند * مشویه

(P P P)

ابو سعفة که پیش با احانه باشد و بعضی آنجو رود و حدیث است ملعون من احاد
 علی مشربه مشربه با لکسر طوقی که در آن آب نوشند و شرب با الفتح فاقه
 یا کوسندی که نه خواهر و تشرب القوه حرشمر کردن مشک را به خاک
 در صحاح است شرب القوه انداختن در مشک که نه بود لب و حاک را تا خوشم
 شود طعم آن و شرب به از باب سمع و شرب به از باب افعال دروغ بست بر وی
 شرب فلان اهل فلان و شرب را با دیکری بر سن برستد و اساس است یقول الرجل
 لما قته لا شربتك الحمال را التوسع حوالم و بست قرانه و سنبا در را با دوشو را ابلکم
 الاقران و آید شمران خود را در سنبا و بر مندید آنهارا بر من شاعری
 گویند و شربها الاقران حتی اکتها بقض قد القین کل جنبه و شرب الخبل
 و سن انداختن و کردن اسبان و شرب فلانا الخبل و سن انداختن و کردن
 فلان و شرب الیه دنا کرد کردن خود را بر وی اربا به بپند و بعضی گفته اند بلند
 شده شرب الیه بضم شین و وزن طمانینه اسم آن و شرب به فتح شین و را در تشرب با زمین
 کما ناکبی که در حتما اندارد و مرصعی است و بعضی طریقه را مو گویند اکل شجرة
 من الشجر شربة یعنی برای خورد ریختن از و حتما طریقه ایست و ما زال علی شربة
 و احدی به همیشه است بر یک امر و برین وزن و ما زال کلمه جریه کلمه دیگر نیامده
 و شرب الرجل از باب تصرف و بید مرد از باب جمع تشنه شد و شرب الرجل از باب جمع
 ضعیف شد مرد یا تشنه شد نه شتوان او و سیراب شد نه داین از اصداد است و شرب
 یا لکسر مرصعی است به نزدیکی مکه معتلمه و شرب شهری است مابین مکه و بحرین
 و کرنی است بخند و شربان بالفتح دهی است در کن و شرب و وزن کشف
 شرب و شرب و شرب و شربة هر چهار با اضم موضعها اند و شارب صفت درستی
 در حیوان و شاربان دو آهن دواز که بائین قطعه شمشیر باشند و گویند آشربنی
 ما لم اشرب دعوی کردی بر من چیزی را که نکردم و ذوالشرب شاعری است
 شرب و وزن قف و کما به هم نمسته و شرجب و یوزن جمود و از بالا و اسب
 کریم و شو جمان بالفتح و با اضم نیز آمده و درختی است مانایه و درخت باد لجان

دَر دُر بُد کی و باز درختی است که بدن پوست را را با غت کنند * شَر حَب *
 بَر و زَن جَعْفُور از بالا و زام مودی * شَر حُوب * بَر و زَن عَصْفُور استخوان فقرهای پشت
 * شَر عِب * بَر و زَن جَعْفُور از بالا * شَر عِب * الِادِفَم بَر و زَن پوست را بدن را را * شَر عِب
 قسمی است از چادر و مود را از بالا نیکو جسم چنانکه صاحب قاهوس گفته *
 دَر لِسَان الْعَرَب باین معنی شَر عِب آورده * و شَر حُوب لِقَب عَمید و تابعی *
 شَر حُوب بِالضَّم کیاهی است یا بار درختی است * شَر حُوبِیّه موضعی است * شَا زَب *
 درشت * مَكَان شَا زَب مَكَان درشت و بمعنی باریک اندام و خشک از مودم و جز آن
 راسته همال آن اکثر داسپ است * شَرِب بِالضَّم و تشدید زاء و شَرِاب جمع آن * شَرِب
 از باب نصر و کرم باریک اندام شد * شَرِب بِالضَّم و شَرِاب بالضم مصدر از آن
 شَرِب بَر و زَن قَضِيب شاخ سبزی که پیوسته نباشد * شَرِوب بِالضَّم جمع آن و کانی
 که نه نریاشد و نه کهنه * شَرِوب بِالضَّم همچنین * مشروب بالفتح از شوان و ماده
 خوران باریک اندام و بالضم بمعنی فرصت * شَرِوب بِالضَّم علامت * شَرِوب
 از باب تغفیل باریک اندام ساخت او را * هَمْ مُتَشَبِّهٌ بُون برای هو یکی
 بهره ایست که انتظارش می کشد * شَا سَب * خشک به سبب باریکی اندام یا لاغر
 و بالفتی است در شَسَا زَب * شَسِب بِالضَّم جمع آن * شَسِب از باب علم و کرم
 خشک شد به سبب باریکی اندام * شَسِب کانی که شاخین باریک شود یا بزمود *
 شَرِد * شَسِب بِالْكَسْرِ همچنین و ناقه که شیر دهد بچه خود را و هرگاه شیرش کم شود
 و هفت ماه از نجاج او بگذرد بچه اش بمیرد * شَسُوب بِالضَّم ناقه که بمیرد بچه
 او در سر ما پس دوشید * نشود * شَرِيب * بِالضَّم کزدم و مروجه در لغت شب
 گذشت * شَصِب * بِالْكَسْرِ سختی و تنگ سال اشصاب جمع آن شَصِب نیز بمعنی بهره
 شَصِب همچنین * شَصِیمَة بَر و زَن کتیمه بمعنی سختی و تنگ سال * شَصِب بِالضَّم پوست
 باز کردن و پاکیزه کردن موی پر * و بزغاله و خشک کردن و بالتجریک
 نیز آمده * شَصَاب بَر و زَن و معنی قصاب * شَصِب بَر و زَن عُنُق گوسفند پوست کشید *
 عِشْ شَا صِب عِشْ سخت * شَصِب از باب نصر فعل از آن * شَصُوب بِالضَّم مصدر از آن

(۲۲۳)

شطب
شطب

شطب

هـ ا شص الله میشه از باب افعال صحبت کنند خدا میهن ادرا ه شصت الباقیه
 علی الفعل بسیار شد چشتن تر و ناقة و یار دار نشد شصت بر وزن و معنی شریک
 شصت تکت جا شصت بان بالفتح نور و رجه یا سوراخ و رجه و نام قبیله ایست
 از پریان شاعری گویند شعر و ولی صاحب من بنی الشصیان ه خبنا
 اقول و جنتاً فر و نام شیطان ه شصائب جرمهای پالان در لسان العرب است
 که واحد آن شصید ه شصه ه شصب ه بر وزن جعفر شصت قری ه شطب ه
 بالفتح دراز بالا نیکو خلقت و شاخ سبز در تراز شاخهای درخت خرم
 ه شطب بر وزن کتب کوهی است ه شطبه شاخ سبز درخت خرم مار شمشیر
 دریا کسوزن نیکو و توناز و دراز بالا را بپ فرو رفته کوشش و بالفتح
 تیر آمد و خطی که نو پشت شمشیر باشد ه شطبه بالضم و شطبه بضم ازل و فتح
 دوم ه شطین ه شطرب بالضم و شطب بر وزن عروق و کتب جمع آن ه صیف
 ه شطب بر وزن معظم و صیف مشطوب شمشیری که بر پشت آن خطوطها باشد
 ه شطب با کسریا ه از کوهان شیری دراز ابرید ه ه شطبه بر وزن کثیمه
 ه شطین ه در صحاح است شطبه یار ه از کوهان شیری دراز ابرید ه ه شطین
 یار ه از ادم ه شطین جری از درخت فمچ بجهت کمان ه شطب دید و مایل شد
 ه طریق شاطب راه مایل ه شطب غنه بر کشت از در و در شد ه شطائب فرقه های
 مختلفه ه ناقة شطیبه ناقة خشک ه شاطبه شهری است در مغرب ه شطب
 بر وزن فعل کوهی است شطیبه پشیدین مختلفه ه شطالی آبی است در اجا ه اربش
 ه شطبه بر وزن معطیه زمینی که در آن قیلاب اندکی خطا انداخته باشد ه بر اذع
 ه شطبه کلیمهای دوخته شده ه شطاب الجواذع با کسرا نچه بدن کلبه هاد وخته شود
 ه شطائب شطیبه ه شطاب بر وزن هراب خلعتان پی و شکر ه شطمان وودی است
 از رودهای یمامه قوس مشطوب المان و الکفل اسب بلند پشت و سرین از فریبی ه
 انشط الماء و غیره و شطاب انفعال روان شد آب و جوان و شواطئ زنائی که برین
 ادم را بر و از آن که اندازد کنند آن راه شطب ه بالفتح بهم پیوستن و پویشان کردن

و بمعنی اصلاح و افساد در حدیث است و شَعْبٌ صَغِيرٌ مَنْ شَعْبٍ كَبِيرٍ
 یعنی اصلاح از يك است از فساد بسیار و بمعنی شكافتن و پویشان شدن و در صحاح است
 شَعْبَتُ الشَّعْبِ پویشان کردن چو راه و شعبته قواهم آوردن آن را تَقُولُ التَّامُّ شَعْبُهُمْ
 هرگاه قواهم آیند بعد از پویشانی و تَفَرُّقُ شَعْبُهُمْ هرگاه پویشان شوند بعد از قواهم
 آمدن و طرماح گوید شَعْبُ الْحَيِّ وَ الْقَلْبِ يَمُّ و در حدیث است ما هذِهِ
 الْقَتِيْمَةُ الَّتِي شَعْبَتْ بِهَا النَّاسُ یعنی پراکنده کردن مردم را بآن شعب بالفتح کوهی است
 در یمن و آن ذُ شَعْبِین است قزو آمد و بود در آن حَسَّان بن عمرو و جهمیری
 و پسوار پس منسوب شدند بدان کوه و مردمائی که از آنها در کوفه بودند آنها را
 شَعْبِیُّون می گفتند و از بعضی آنها امام بن شراحیل شعبی است و اسباب آوردن هم بدان
 بود و کسانی که از آنها در شام بودند آنها را شَعْبِیَّانِون می گفتند و کسانی که از آنها
 در یمن بودند آنها را آل ذی شَعْبِین می گفتند و کسانی که از آنها به مصر و مغرب بودند
 آنها را شَعْبِیَّانِ می گفتند و شَعْبٌ بِالْفَتْحِ نیز قبیله بزرگ و کوه و جای بهم پیموستان
 پاره های سر و بمعنی دوری و بعید و بطنی است از قبیله همدان و در صحاح است شعب
 انجبه شاخ شاخ شود از قبیله های عرب و عجم شَعْبٌ جَمْعُ آن شَعْبِیَّةٌ بِالضَّمِّ فرقه
 اند که تفضیل نمی دهند عرب را بر عجم و انجبه در حدیث است آن رَجُلًا مِنْ
 الشُّعْرَبِ اسلم مراد از آن عجم است و شعب بالفتح قبیله بزرگ که پدر همه
 قبیله ها بود و منسوب شوند همه ها بسوی وی و ابو جهمیس از کلمی
 درایت کرده را و از پدر خود که شعب بزرگ توار قبیله بود و بعد از آن
 قبیله و بعد از آن بطن و بعد از آن فخذ و شعب بالکسر راه در کوه و جای روان شدن
 آب در شکم زمینی و کشادگی میان در کوه و نشانی است بپای شتران مرینی منقورا
 ر آن شتر را مشعوب گویند و موضعی است و شَعْبٌ بِالْكَسْرِ یک دوری میان هر دو نشانه
 و دوری میان دو شاخ ستور و شَعْبٌ از باب قرح فعل از آن و در صحاح است قَبَسٌ
 الشَّعْبِ قَبَسٌ که میان دو شاخ ارد و ری بسیار باشد و شاعیان بهیج هر دو منکب
 و شَعْبٌ بِالضَّمِّ از دو فتح دوم انکشتان و شَعْبٌ تَوْشَهُ دَانِ یا تَوْشَهُ دَانِ از دو پوس

باترخیه دان دروغته از در و در مشکیره گفته شعب بر وزن کتب جمع آن ه شعبه
بالضم دوزی میان در شاخ معرود و شاخ دروغت و باره از جید و حدیث است
الحباء شعبه من الایمان شرم باره از ایمان است و طرف شاخ دروغت و جای
ردان شدن آب در دیک و انچه کوچک بود از تله و آن آب راه از بالاسری نشیب
و یعنی جری بزرگ از جویهای عود و درها و شکافی در کوه که مرغان در آن جا گیرند
شعب بضم اول و فتح دوم و شعبا بر وزن کتاب جمع آن ه شعب الفرس
اطراف اسپ یا انچه بلند برد از آن مانند کردن و باین سرشانه شامری
کویده اشم خندید منیب شعبه در صحاح است شعبه بالضم و دره و آن
جوب باره بود که بدان طرفها را پیوند کنند و کوید قصه مشع کاسه پیوند
کرده شده جاها بند آن جوب باره در تشدید داد و شد برای کثرت ه شوب
بالفتح قبيله ایست و یعنی مرک در صحاح است شعبه نیز یعنی پریشانی
تقول شعبهم المنیه بپوشان کرد آنها را مرک را زمین اسف که نامیده شد مرک
به شعوب الحسب اینکه بپوشان میکنند و این کلمه معرفه است داخل می شود
بروی الف و لام صاحب قاموس کوید الف لام هم داخل می شود و همچنین
و مخشوی در اساس البلاغه گفته ه شعوب بالفتح موضعی است و همین ه شب
از باب منع بناه شده ه شعب العیور جوید شعر درخت را از بالا ه شعب ملان
مشغول کرد فلان راه شعب رسول الیه و صناد و مول و امری او ه شعب اللجاء
الفرس باز داشت کلام اسپ را از جانب قصد او ه شعب البهم آرزو مند شد بپوی
انها ه شعب الرجل جد آورد یا ران خورد راه شعبان قبيله ایست و موضعی است
در شام و نام ماهی است معرود ه شعبانات و شعبا بین جمع آن ماخوذ است از تشعب
به معنی پریشان شد و صاحب شعبه ها کشت و انشعب از باب انفعال بپوشان شد
ه انشعب از باب انفعال بمردیا مقدار وقت کردیم و قتی که یازنه کرد اند شامری کوید
و کانرا نا سامن شعوب قنا شعبرا ه شعب الرجل از باب تشعب به هم یعنی اشعب
آمد و انشعب از باب انفعال نیز یعنی برود و منسب بالفتح راه شعب الحق راه

فاروق میان حق و باطل کمیت گوید «شعر» و مالی الا آل احمد شیعه و مالی الا
 مشعب الحق مشعب و یا لکسر برمه «شاعیه از باب مفاعله دو رکذ را از خورد
 شاعب نفسه بمرد انشعبت نفسه از باب انفعال همچنین «انشعب از باب انفعال
 دو رکذ و نیکو شد و برآکنده شد «شعب از باب تفعیل نیز به رسمه معنی آمد «شعوبی
 یا الفتح دهی است در بین و یا لضم حقیر دانند «امر عرب را در آن کرده را شعوبیه
 گویند «شعبان یا لکسر آبی است برینی ابی بکر بن کلاب را «شعب بالضم رادی است
 میان مکه و مدینه «ذات الشعین موضع است در یمامه «شعبه بالضم موضعی است
 به نزدیک یلیل «در پایه ایست که او را شعبه ابن عبد الله گویند در حدیث است
 «خو ج رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم یومئذ قریشا ذلک شعبه شعبتان زمین
 پشته ایست «اشعب یا الفتح نام مودی است مشهور که یسار و طامع بود و در
 مثل است لا تَکُنْ أَشْعَبَ فَتُشْعَبَ یعنی اشعب مشرکه در بت خواهی افتاد در
 حدیث است اذ اقبل الرجل من المرأة ما بین شعبها الأربع رجب علیه السِّلْم یعنی
 هرگاه بنشینند مود میان هر دو و دست و هر دو پای زن یا هر دو پای و هر دو کنار
 فرج او که کنایه است از داخل شدن سر و کبود فرج پس واجب می شود هر مود
 غسل «شعبه یوزن جیمه نام وادی است «غوال شعبان جانورکی است
 شعب بالضم نام نبی است از انبیاء موضعی است «محمد بن احمد بن شعب
 و جعفر بن محمد بن ابراهیم بن شعب و صاعد بن ابی الفضل و عبد الله شعبیمون
 محمد ثانی شعبتان بالضم زمین پشته ایست که دو شاخ بلند دارد «شعی یا الفتح از
 شعب همان است و بالضم معویه بن جعفر شعی نسبی است پسوی جد او و یا لکسر
 عبد الله بن مظفر الشعی محمد ثانی شعب بالضم نام موضعی است «سلبی گویند
 «شعر هل اجعلن یدی للخذ مرهقه «علی شعبه بین الجوف و البطن
 «شعی یوزن از بی دهی است در یمامه «در صحاح است شعی بضم شین
 و فتح عین موضعی است جوی رود و حجر عباس بن کنیدی گویند «شعر «احمد احل فی
 شعی غریبا «الو ما لا یألک و اضربا «شعبت یوزن جعفر شب کوز «شعب

شعبه

شعبه

شعوبه

شعوبه

شعبه

شعبه

الشَّعْبُ شُبُّ كَوْشِدَشِبْ شَعْبَةٌ بِالْفَتْحِ رَاحَتُ شَدْنِ شَاخٍ كَشْنٍ بَعْدَ إِزَالِ بُسْجِدٍ شَدْنٍ
 بَوَسْرٍ أَوْ حَسَابٍ كَوْشٍ هَـ أَنَّهُ لَشَعْبَتِ الْقَوْلِ بِعَنَى آ ن كَشْنٍ بُسْجِدٍ هـ شَاخٌ اسْتَبْرُؤَى
 كَوْشٍ وَكُسْرُ نُونٍ فَبَزَّ آمَدٌ هـ شَعْبٌ هـ بِالْفَتْحِ مَوَاسِكُ حَتَّى شَرُّوهُ بِالْحَرَكَةِ نَبَزَّ آمَدٌ هـ
 وَبَعْضُ كَوَيْدٍ بِالْحَرَكَةِ نَبَزَّ آمَدٌ هـ تَشْبِيبٌ أَوْ بَابٌ تَقْبِيلٌ هَمِجِيْنٌ هـ شَعْبٌ نَامٌ
 مَوْصِيٌّ اسْمٌ شَعْبَهُمْ وَهَمٌّ وَغَالِبُهُمْ أَوْ بَابٌ مَنَعَ وَفَرَحَ بِرَأْسِ كَسْبَتٍ شَرُّوهُ أَوْ آتَمَا
 هـ شَعْبٌ كَسْرٌ دَوَمٌ هـ وَشَعْبٌ بَرُوزٌ مَبْرٌ هـ وَشَعَابٌ بَرُوزٌ شَدَّادٌ هـ وَشَعْبٌ كَسْرٌ أَرَلٌ
 وَفَتْحٌ دَوَمٌ وَتَدْبِيرٌ دَوَمٌ وَشَايِبٌ هـ وَذَوْ شَايِبٍ هـ وَشَعْبٌ عَنِ الطَّرِيقِ
 مَسْكُوفٌ هـ أَوْ رَاهٍ هـ شَاغِمَةٌ حَصْرٌ وَشَرَارَةٌ كَرْدَنَ بَارِي هـ عَمْدُ الْمَلِكِ هِيَ عَلَى بَسْ شَعْبَةٌ
 بِالْحَرَكَةِ مَحْدَثَةٌ اسْتَبْرُؤَى هـ شَعْبٌ بِالْحَرَكَةِ بِأَمْعٍ صَرْفٌ نَامٌ زِيٌّ اسْتَبْرُؤَى هـ
 آتَشُورِيٌّ اسْمٌ مَبْنِيٌّ مَصْرٌ وَشَامٌ أَوْ أَمَّا اسْتَبْرُؤَى كَوْنَانٍ هَمِيٌّ هِيَ شَقِيٌّ مَحْدَثٌ
 هـ شَعْرَبَةٌ هـ بِالْفَتْحِ وَتَشْدِيدٌ مَثْنَاةٌ مَحْمَلٌ نَوْعِيٌّ أَوْ بَدَلٌ كَشْنِيٌّ اسْمٌ أَوْ آ ن بُسْجِدٌ نَبَزَّ
 دِكْرِيٌّ بِهَيَّاءٍ حُرُودٍ رَكْشَنِيٌّ وَنَدَّ احْتِقَاقُ رَاهٍ شَعْرَبَةٌ هـ وَشَرَفِيٌّ فَرُودٌ وَنَبَزَّ هـ مَعْصِيَةٌ
 شَعْرَبَةٌ اسْمٌ هـ شَعْرَبَةٌ بُسْجِدٌ بِأَمْعٍ وَبِهَيَّاءٍ حُرُودٍ رَكْشَنِيٌّ وَنَدَّ احْتِقَاقُ رَاهٍ أَوْ كَرْمَتٌ
 أَوْ رَأْسُ حَنِيٍّ هـ أَوْ رَاهٍ كَوَيْدٌ هـ شَعْرٌ هـ وَتَسْنٌ هِيَ اقْوَامِيٌّ كَقُلٍّ هـ أَعْدَلُ الشَّعَابِ
 وَالمَحَالَةُ شَعْرَبِيٌّ بِالْفَتْحِ مَحْدَثٌ وَآتَشُورِيٌّ مَسْكُوفٌ أَوْ رَاهٍ هـ تَشْعَرَبَتِ الرَّيْحُ بُسْجِدٌ هـ شَدَّ
 نَادٍ ذَرُوزِيْنٌ حُرُودٌ هـ شَعْرَبٌ هـ بِأَلَصَمِ شَاخٍ هـ وَحَتَّى كَهْ نَارُكَ تَوَلُّوهُ وَشَعْبٌ
 بَرُوزٌ تَقْبِيلٌ هَمِجِيْنٌ وَنَامِيٌّ اسْمٌ دَوَلَسَانٍ أَوْ الْعَرَبُ اسْمٌ شَعْرَبٌ سِرَّ هَيَّاءٍ
 شَاخُهُ أَوْ نَبَزَّ كَوَيْدٌ أَنْتَهَى هـ أَوْ شَعْبٌ بِالْفَتْحِ شَاخِرِيٌّ اسْمٌ مَشْهُورٌ وَتَسْنٌ مَشْعَبٌ
 تَسْنٌ بُسْجِدٌ هـ شَاخٌ بِطَرَفِ كَوْشٍ وَكُسْرُ نُونٍ فَبَزَّ آمَدٌ هـ شَعْبٌ هـ بِالْفَتْحِ وَكُسْرٌ نَبَزَّ آمَدٌ هـ
 مَثَاكٍ مَبْنِيٌّ دَوَمٌ هـ يَأْشُكُافٌ دَرَكْشَادٌ كِبَاهِيٌّ كَوَيْدٌ أَوْ حَاكِيٌّ هَيَّاءٍ تَسْكُودٌ دَوَمٌ كَمَتَرٌ
 أَوْ كَبَفٌ كَهْ دَرَانٌ مَوْشَانٌ أَشْأَانٌ بَدَلٌ تَدْبِيرٌ شَقَابٌ أَوْ كَسْرٌ وَشَقُوبٌ بِالضَّمِّ وَشَقْبَةٌ
 كَسْرٌ أَرَلٌ وَفَتْحٌ دَوَمٌ هَمِجِيْنٌ هـ وَدَرَسَاحٌ اسْمٌ شَعْبٌ أَوْ كَسْرٌ وَبِالْفَتْحِ مَكَانٌ بِسْتٍ
 كَهْ جَرِيٌّ مَسْكُوفٌ شَوْقٌ بَرُوزٌ مَبْرٌ وَنَدَّ شَقْبٌ بِالْحَرَكَةِ وَبِالْكَسْرِ وَرَحْنِيٌّ اسْمٌ
 كَهْ نَارٌ آ ن مَابَدٌ تَقِيٌّ اسْمٌ شَقْبَةٌ وَزِيَادَتٌ هَيَّاءٍ هـ شَوْقٌ بِالْفَتْحِ مَرْدٌ رَا زَرُ

هم سمور که پنهان بود در جوب بالان که از آن رسنهامی آویزند * شَقَبان بالتحریر
پونده ایست زدهی است * اشقاب بالفتح موضعی است به نزدیک مکّه معظّمه * شَقَب
بورزن جعفر موضعی است به نزدیک دمشق * شَقَطب * بورزن سفر جیل کنشی که در شاخ
یا چاردار دهر یکی از آن مایه پاره جوب بود شقا خط شقا طب جمع آن
* شَکب * بالضم بخشش و پاداش * شَکبان بالضم طرقی است شبکه دار که کاه قورشان
در آن کاه جمع می کنند احمد بن اشکاب بالکسر یا منیع صرف محدثی است * اشکرب *
بورزن اصطخر شهر پست در جانب شرق اندلس * شَلَب * بالکسر شهر پست
در جانب غرب اندلس و موردی است * رَجَل شَلَب بورزن جعفر مورد ناکس
* شَنب بالتحریر ابداری و خوشای در وقت و خنکی و عذوبت دندان یا نقطه های
سفید دندان یا تیزی دندان که مانند آرمی نماید * شَنب از باب فوح فعل
از آن * شَانِب و شَنِیب و اَشْنَب صفت از آن * شَنْبَاء و شَنْبَاء هردو صفت مؤنث
در می منقول از سیمویه * شَنْبَاء انار املیسی که ده آب بود در پوهستانه ها
ندارد * شَنب بومیا از باب فوح خنک شدن روز ما * یوم شَنب و شَانِب روز خنک
* شَنْبَه بالضم بمعنی خنکی اسم از آن * مَشَانِب دهنها خوشبو * شَنْبویه بورزن
هموریه حدیث کرده است از حجاج بن اوطاط و محمد بن خنسان بن یوسف بن شَنْبویه
اصهبانی و ابو جعفر محمد بن شَنْبویه و علی بن قاسم بن ابوالفهم شَنْبویه و محمد بن عبد الله
بن نضو بن شَنْبویه صاحب اربعین و بالضم ابو عبد الله محمد بن شَنْبویه محدثانند
* شَنْخُوب بالضم اعلائی گره * شَنْخُوبه بزیادت ها و شَنْخَاب بالکسر همچنین و اعلائی
کاهل و فقره پشت * شَنْخَب مژده راز بالا * شَنْزَب * بورزن جعفر سخت شل یل *
شَنْزُوب بالضم موضعی است * شَنْظَب * بظای معجمه بورزن قنقذ موضعی است
در بادیه و مورد راز بالا نیکو خلقت و هر لور کند ی که آب داشته باشد
* شَنْعَب * بورزن جعفر نایمی است * شَنْعَاب بالکسر مورد راز بالا * شَنْغَاب *
بالکسر بغین معجمه مورد راز بالا و راز و بار یک از رهنمای دلو
و نیز در از و بار یک از شاخهای درخت * شَنْغَب بورزن جعفر و شَنْغُوب بالضم

شنبه
شرب

شبهه

چنین شغب بالضم دو از بالا از حیوان شغب بالضم غرق طویل و باریک
از زمین شغب در وزن قنقد و در وزن قنطار قسمی از بوند شوبه بالفتح
و شباب با کسر آمنت شمت الشی از باب نصر آمنت جبر راه مشرب آمنت
شد و گویند ما عند هم شوب و لا و شوب نمیت نزد آنها شود و نرفته شیر و در مثل است
هو شرب و شوب و آن نرزد و میشود برای کمی که در قول خورد خلط کند یا در محل
و در حدیث است لا شوب و لا شوب فی التبع و الشراء تبست غش و حاندا و خور
و غش و شوب بالفتح نیز باره از خیر و آب و شیر که با چیزی آمیزند
و آنکس را نیز گویند اشتاب از باب افتعال و انشاب از باب انفعال آمنت شد
و مشارب بالضم و بفتح و از غلاف شیشه مشارب بفتح میم و کسر و اجمع آن شربه
بالفتح قریب شاب عنه و شوب عنه از باب تغذیل دفع کرد و در کرد انیدازی
و مبالغه نکرد شابه کوهی است در مکه یاد رنج و شبان قبیله ایست گویند
و انت بلبله شباه با صفت بلبله الشباه و رکا غالب آید در نفس و ن شب
زفاف او یعنی در شبی که از برد شود در تهنیت است که هرگاه زن در شب را
به شب مردی پیش داماد می فرستادند اگر او در شبی که او را آتش
غمی بود می گفتند انت بلبله حرقه و اگر می بود می گفتند انت بلبله شباه
و شرائب بلبید یا در گهاشابه واحد آن شهب بالتحویلک مجیدی که بشکافند
آنرا سیاهی شبهه بالضم چنان شهب از باب کرم و جمع و شهب از باب افعال
فعل از آن اشهب و شاهب صفت از آن د و صحاح است شبهه بالضم نمیدی
که غالب آید بوسیاهی غرة شباه مجیدی پیشانی است که آمنتخته بود یا مری
میا و گویند اشباب الزرع و رکا کشت و همیان آید و بانی مانند میان آن چیزی
هیر صنة شباه غالی که در آن سبز بر نیاید و با و آن نه باره شباب بالفتح و شبابه
بالضم شیری که در دلت او آب بوده شباب بوزن کتاب شعله در خشان از آتش
و جالاک و رکا و گویند شباب حریف جاوید است در جنگ شب بوزن کتب
و شبان بالضم و با کسر اشت و شمت هاجع آن یوم اشت روز و شمت

بر وزن کتب ستارهای تابان و شمشیر انداز و هر ماه و بالفتح کز می که بلند شود
 بر روی بوف و بالضم موطنی است * اشهب شیر درند و کار سخت و نامی است
 * و جنبوی که مایل بسقید ی بود * اشهبان دو سال سقید که میان هرد و سه جزه تجرد
 * شهباء از بز مانند ملحاء از میش یعنی سپید رنگ بسیاری آمیخته * کتیمه شهباء
 لشکری از ویشمار و با سلاح و در صحاح است و شهب سپیدی آهن او را شهباء
 می گویند * شهباء نام اسبی است مرقع بالچلی راه اشبا هب بنومند را گفته اند
 و شهب جمال آنها * شهبان بالتحریک درختی است مانند غم * شروهب بالفتح خار پشت
 * شهبه الکورا البرد از منع تغییر داکو می و سردی رنگ او را شهبه از تفعل و همچنین
 شهب السنة القوم برهنه کود سال ستوران قوم راه اشهب الفحل آورد تریچه های اشهب
 یعنی سپید به سیاهی آمیخته * شهباء و بر وزن دحوة آمیخته شدن کار تشهب الامر
 از باب تفعل در آمد بعضی از کار در بعضی * شروبه بالفتح کند پیر و راجز گوید * شرو
 ام الحلیس لعوز شروبه ترضی من اللحم بعظم الرقبة * شرب شرب شرب کند پیر و حوضی
 کرجک که زبود رخت خرماء بود * شربان دهی است در نواحی خالص * در صحاح است
 شربزه یعنی هم با پروای مهمله نیز معنی کند پیر آمده * شرب * بالفتح موی
 و سپیدی آن * مشرب همچنین * اشیب سپیدی مرور زان فعلاه از آن نیامده * شیب
 الحزن راسه و شیب الحزن راسه سقید کور غم سوزش را * اشاب راسه و بواسه
 همچنین * در صحاح است اشاب الرجل پیر شد و لاد مرد * قوم شیب با کسر و شیب
 بعضی بن مردم سپید موی * در صحاح است شیب با کسر و جمع اشیب و نیز
 کوههای که بوان بوف بارد پس سپید شود * قولهم شیب شائب مانند لیل لائل
 و موت مائت * ليله الشهباء در شرب گذشت و آن آخر شب است از هر ماه * یوم
 اشیب و شهبان و رزی که در آن سردی را برود * شهبان بالفتح و کسر نیز آمده
 و ملحان هرد و ماه قماح اند و آن سخت ترین ماههای سرما اند * کمیت گوید
 * شعز * اذا امست الافاق غیر اجنوبها * لشهبان و ملحان و الیوم اشهب * یعنی از
 بوف جوهری گویند که این سانه بکسر سین و میم روایت کرده شهبان بن نعلبه

در شبان بن دُسل در قهله اند و بعد از آن شبان بر وزن شد ادعای است
 شیب بالکسود وال تازمانه و نام کوهی است و حکایت آواز لیلیهای شتران که وقت
 نوشیدن آب برآید شاعری گوید شعر: قد اعین باسم الذب من متفلم و خزانة
 من بصرة و کلام و شینه زیادت لها کوهی است در بدین شعر شیبین یا نکسودهی است
 در نردیک قاهره و شینه ابن عثمان حبشی کلید کلمه در دست ارلاد است و
 حمل شینه مشرف است بر مرده و ابو شینه خنری صحابی است ابو بکر بن شائب
 محدثی است که صاحب قاموس از اصحاب او روایت کرده

فصل الصاد

صا آب در بعضیین سپرد و پر شدن از آب و صاب من الشراب مانند سم و بر پر گردید
 از آب و رجل مصاب مثل منقب مرد بیمار سپرد و پر شدن از آب و صوانه ماسد و راه
 ایضا همین و بعضی کیمک و آن جانوری است برادر پشه و در عریش بر غوث گویند
 و در صاب مانند شراب و بعد از آن مثل غریبان جمع جبر و گفته شعره کثیره صفا
 الرطاق کابا اذار صحت منها المخاب کبره صاب راسه مثل سم و صاب در سودی
 بپشته هاسه بن بسیار گردید و او را عمید گفته صفا دانه شمس که مانند مورارید
 در دبا شاعری گوید شعره فاصحی و صفا الصقیع کانه و صفا بشاحی ممتعه
 متخذه صوبه انما غله و صفا بن صواب تابعی است و صبا بالفتح ریختن آب
 و مانند آن و ریخته شدن آن لازم و متعدی آمد از صاب نص و صبا نص و انصب
 و اصطب و نصب و یخت آنرا پس ریخته شد و شر گفته شعره و حال فم بماد و اوتوا
 دماء کم لو شکان هذا الدماء نصب و صفا فی القید ای اسیر صاحب و برادر فرزدی
 گفته و صاب و حلی بن حدید شحاشع و صفا فی الرا دی فرود آمد و رادی
 و اصططبت لنفسی ماء من التیرنه لاشربه ای گرفتیم برای خود آب را از مشک
 نابوشم آنرا و در حیر آمد و مقام الی شعب فاصطب منه ای بر باشد بغمیر ملی الله
 علیه و آله و سلم بسوی مشک پس آب گرفت از آن و در قله تعالی نص علیهم ربک
 صرطع اب ای ریختن بر آنها پروردگار و تازمانه حداب یعنی عذاب کرد آنها راه

صا آب

صبا

در صب ذوالقعدة علی غم فلان ای بیفتاد کز کز و کوفتند ان فلان کس * صبت الحیة علیه
 بلند کردین مار بروی پس ریخته شد بروی از بالا و مار هرگاه می خراشد که کسی را
 بکزد از بالا بلند می کرد بعد از ان بروی می ریزد از جانب بلند می رازین است
 خبری که در ان ذکر فتنه ها است *لَتَعُوذُونَ فِيهَا آسَاوِدَ صِبَا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ*
 ای هر آینه خواهید شد در ان فتنه ها مارهای سیاه از بالا ریزند و خواهند بود بعضی
 از شما کوردهای بعضی همچنین مروی است از زهری که رازی این حدیث است و مثل
 این ابو حمید گفته و نیز گفته که صب جمع صوب با صباب است و زهری گفته
 که غیر این عدد گفته که صب جمع صباب یا صوب نیست زهری که صوب و صباب
 جمع کرده نمی شود مگر بوضوب و صباد و حدیث جمع صابی بمعنی مائل مثل غزوی
 جمع غازی و اسود بمعنی جماعات است اغی هر آینه خراشید کشت در ان
 فتنه ها جماعات مختلفه مائل بسوی متاع دنیا و این امر ای گفته جمع صابی
 مجهول زلام است همزه را بر ای تخفیف بحرف علت بدل نمودند و در خبر برید
 آمده * *إِنَّ أَحَبَّ أَفْئِكَ أَنْ أَصْبَ لَهِمْ شِمْنُكَ صَبَّةٌ* و احدی ای اگر خراشد اهل
 تو که دفع کنم برای آنها شمن تریک دفعه * و در خبر حضور علی علیه السلام آمده
 کنت علی الکافورین عذاباً ای بودی هر کافران عذاب ریزند و تصببت هرقای
 ریزند و شد از روی هرق * ماء صابی آب ریزند * و الماء یخصب من الجبل
 و یتعصب من الجبل ای آب ریخته شود از کوه * صبة بالضم ایخته جمع کرده
 ریخته شود از طعام و غیر آن و همچنین است صب بالضم و نیز سفره زهری که
 ریخته شود در ان طعام و بعضی گویند صبة شبیه سفره و جماعات مردم در خبر
 واثله بن الاسقع در غزو تبوک آمده فخر جنت مع خیر صاحب زادی فی الضربة
 یعنی بر آدم با بهتر رفیق توشه من در شبیه بسفره برد و یا در جماعات و مراد آن است
 که مشغور مردم بار فیهقان و در سفره و در روایتی فی الصبة یکسر واد فتح آن و نون مشرده
 آمده و آن مانند سبد که در ان طعام نهند و در خبر شقیق آمده *أَلَمْ أَنْبِأَنَّكُمْ صُبَّانَ*
 صُبَّانِ ای جماعاتان و در خبر آمده *تَسْمِعُ آيَةَ خَيْرٍ مِنْ صَبِيْبٍ ذَهَبٍ* شنیدن

تر آبی را بهتراست از زور ریخته شد و بعضی گویند نام کوهی است چنانچه
در حدیث دیگر آمده «حیر من حسین دها ای بهر است از دگر» زره صفة
بالنفس کله از اسبان و شتران و گوسفند آن وزین بن کثره گفته صده ما بین
ده تا چهل از گوسفند و بعضی گفته صده شتران کم از صده شتران گفته و خبر
قلیل جدا زنی غیر صفة اسیر و صفراء من نع و ابيض مدرده و در حیر آمده الاذل
هی احد منکم ان يتخذ الصفة من القوم ایا قریب است که ترا گیرد یکی
از شما چنانچه ترا گویند ان این اثر گرفته اختلاف نموده اند در عدد آن بعضی
گفته ما بین بیست تا چهل از پیش و نیز گویند ما بین شصت تا هفتاد و در حیر دیگر
آمده اشتریت صفة من غنم و نیز صفة اندك از مال و علیه صفة من مال و نیز
صفة و صایه بالغم بقية اندك از آب و شیر که در او اند بماند تصائب الماء
ای نوشیدن بقیه آب را شباخ گویند و شعرة لقوم تصائب الميعة بعد هم
و أشد علی من عسفا و تبراه در حیر عتبة بن شوران آمده لم یبق منها
الا صایة کصاة الا ناء ای باقی نماند و از دنیا مگرداند کسی مانند آب
قلیل که در او اند می ماند و گویند تصائب فلان الميعة بعد فلان ای اندك
زندگانی کرد فلان کن بعد فلان و نیز صفة من اللیل باره از شب و صفت
الفتحين ریخته شدن نه و یاراه در نشیب در یک ریخته و زمین نشیب و اصحاب
جمع و در به گفته بل اندکی صمد و اصحاب و در صفت پیغمبر ماصلی الله علیه و آله
و سلم آمده کان اذ امشی کأنما ینحططنی صفت بود و رسول الله صلی الله علیه و آله
و سلم هرگاه می رفت گویا نازل می شد و نشیب و اهل العمام گفته یعنی روی در توانا بود
گویا بر سینه قدم می رفت و صفت قوت و در بعضی روایات آمده کانیامری
من صوب بالفتح صادر هم آن صوب بالفتح الخ و ریخته شود بر مردم از آب
و غیر آن مثل ظهور و غسل و بالغم جمع صیب است و بعضی گفته اند صوب و صوب
ریخته شدن نه و یاراه و در حیر طواف آمده حتی اذا انصبت قد ما فی بطن الرادی
تا این که هرگاه فرود آمدن مهابی مبارک در بطن وادی و در حیر نماز آمده

لم یصب راسه ای مائل نساخت سر خود را بسوی اسفل و در خیر اما مه آمد و فجعل
 یوقع یدیه الی السماء ثم یصیها علی أعرف انه یدعی ای پس شروع نمود که بلند می کرد
 دست خود را بسوی آسمان پس ماثل می ساخت بسوی من میدانم که دعا می کرد
 برای من و در خبر سفر یدیه آمد و انه صبی فی ذفران بد رستی که
 پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرود آمد در ذفران که موضعی است نزدیک
 بدر و در خبر ابن عباس رضی الله عنهما آمد که پرسیدند شد که کدام
 طهارت افضل است گفت آن تقوّم و انت صبی ای این که بر پا باشی
 و فرود را از تر آب و اصواد را آمدند در نشیب و صیب مانند
 صبر در آب ریخته و همچنین است صبر را جز گریه و تضرع و فرار بهاء صیب
 و شرف را فی صیب بضمیمه جمع و صیب مانند امیر آب و خون ریخته
 و مرق شاعری گفته فرا جرت الخلب الصبیمه و عصفر که در فارسی انرا کل
 کازیره گویند یا عصاره عصفر شاعری گفته شعور یمکون من بعد الموع الغز
 و ما سجا لا کصیب العصفر و دم الاخرین و عصاره حنا و آب برك کنجد
 در ترکی است سرخ و چیزی است مانند سبزه و در خبر عقبه بن شامو آمد
 انه کان یختضب بالصیب ای خطاب می کرد با آب کنجد یا عصاره حنا یا عصفر
 علقه گفته شعور فاو رد ثها ماء کان حمامه من الاجن حناء معاد صیب
 و نیز صیب شبنم شاعری در وصف سر ما گوید شعور و لا کلب الا والی انه استه
 و لیس بها الا صبار صیبها و در خنی است مانند سداب و شهد خوب و طرف شمشیر
 در خبر قتل ابی رافع یهودی آمد و فرضت صیب السیف فی بطنه ای
 نهاده دم طرف شمشیر در شکمش صبابه یا لفتح شوق یا رقت و حرارت شوق
 و بعضی گویند رقت هری صیب الیه صبابه مانند سمع صب بالفتح عاشق مشتاق
 صبه مونت ازان و کاهی صب گویند در مذکور مونت و مفرد و تشبیه و جمع کویا
 مصدر است شاعری گفته شعور و است تصب الی الظاعنین اذ اما صد یقت لم
 یصیب صبمه مانند دحرجه بوا کند کردن چیزی و ضایع نمودن آن صیب

الشیء فتصحب برا کند و صایع خود آن چیز را بر این پرا کند و رضایع گردید
و تصحب القرم متفرق شد کرده و مصحب الرجل بر آن کند و کرد مرد لشکر
یا مال را و مصب نصفه ماشی محمول مایم گردید و تصحب اللؤلؤ گذشت اکثر شب
و تصحب الثبار گذشت اکثر روز و راجز گفته حتی اذا ما برهما تصبصاه
و لیس گفته تصحب دومین شعر یعنی سخت کرم شده و کریند تصحب البحر سخت
کشت کو ماه و تصحب عایه فلان بهادر لیری و عا لفت کرد دیری فلان کن و هر
صحاب شود و شرف سخت و همچنین است مصحب و مصاب و نیز مصاب و قبه
از چیزی یا آنچه ریخته شود از چیزی و قریه مصاب سیر مریع و مصب مانند امیر
یا زبیر نام موضعی و مانند زبیر نام اسبی از سلمان عرب مشهور است و مصاب مثل جناب
گویی است مروتی کلاب راه محله کرم و صحابه بالفتح و بالکسر معاشرت و بودن صحبه
مانند سمع معاشرت و در دیگر از صاحب معاشرت معنی نمی آید این نگویند و بد صاحب
عبر زیرا که صاحب را استعمال می کنند مثل استعمال اسب و نه مانند استعمال صفات
و اصحاب را صاحب و صحبان بالضم و صحاب بالکسر و صحب بالضم و صحابه بالفتح
و صحابه بالکسر و صحب مانند رنگ جمع و در غیر قبله آمده و عربی استثنای اصحابه
الی رسول الله علیه و آله و سلم بالفتح و فاعل جمع کرده نمیشود بهر حال غیر صاحب
و جری فری گفته صحابه بالفتح در اصل مصدر است مستعمل شود به معنی اصحاب و صحب
اسم جمع است نژاد اکثر و جمع است نژاد خفتن و صاحب جمع صاحبه گویند هن
صاحب یوسف را بر علی فارسی از ابی الحسن روایت نموده هن صاحبات یوسف
جمع کردند صاحب را بر صاحبات و فلان صاحب صدق ای آنکس صادق است
و زانده صاحب لثا باورده ای آن کن کثیر الصحة و متقاد است ما را بد و متی ایشی
گفته و قد اراک لثا بالود مصحبا و مصاحبه معاشرت و گویند صاحبک الله را حسن
صاحبک را مصطب القوم و تصاحوا صحبت کردند بعضی از آن کرده بعض راه حمار
اصحاب غر مائل و غری را اصحاب الرجل صاحب یا گردید مرد را صاحب فلان
جوان کردند پس فلان پس گردید مثل وی گویا یا و راحت را صحبت الشی

همراه از کرد اندام چیز را و اصحاب فلان را و طحمة نگاه داشت و برادر خیر آمده اللهم اصحبنا
 بصحبة و اقلعنا بدمه یعنی خدا یا نگاهدار ما را در سفر و بازگردان ما را بعد خود
 بسوی شهر ما اصحبنا فلانها زداشتم و برادر قوله عزوجل و لا هم منا یضحون ای
 نه معبودان کفار از ما نگاهدارند یا نه آنان از ما بازدارند «اصحاب البعیر و غیره
 منقاد کشت شعر و غیر آن بعد تندی امر و القیس گفته «شعر» و دست بدمی ریخته
 امیر! اذ اقلع مستکوها اصحابا مصحبا و مصاحب منقاد شاعری گفته «شعر»
 یا این شایسته است ای مصاحب مع الاماری و مع المصاحب و مصحب زورده
 راست که در تکی نمکنند و آبی که سزمی بران نشیند و مردی که بذات خود سخن
 کند و درین معنی بفتح جانم زاید «مصحب بفتح حامجنون و پوستی که بران مویها
 باقی ماند» اصحاب الادیم گذاشتم مویها بر پوست «قرینه مضحبه مشک مودار» وود
 مضحبه جوب پوسیدار کثیر گفته «شعر» یباری چرا احبنا عفا کانه «سرایح
 معطوف من العصب مضحبه» است مصحب فلان اصحب خواست از روی ملازمت
 از خورد «و مصحب امان بوح ما ننس منع پوسید برکنند از مزاج و بوح «تصحب منا
 شوم غمزد از ما» و قول موی درند یا صاحب بمعنی یا صاحبی است و ترخیم منادی
 مضاف نماید «مکوردین لفظ» مصحب بن «مد بالفتح قهله ایست و از آن است
 اشعث مصحب شاعر» و بنو مصحب کرده ای است در باهله و کسروهی در کلب
 «مصحبان نام مردی» مصاحب نام اسبی از نسل حورن «مصحبه آبی است
 و قشیر را» مصحب «بفتح سین شدت آواز و اضطراب آوازه» مصحب مانند
 فرح غوغا کرد «مصحاب و مصحب و مصحوب مانند شداد رکتف و مصبور» و مصحبان
 بالفتح مرد غوغا کنند «مصحبان بالضم جمع» و مصحبه مثل فرحه و مصحابه مثل
 شداد و مصحبه مانند عتله و مصحوب مثل منبر و زن غوغا کنند «در خبر کم
 آمد» خدا عزوجل در توریه فرموده «میل عید می پس یقف و لا غلیظ و لا مصحوب
 فی الاسواق» و در روایتی آمد «لا مصحاب فی الاسواق» من است نیست
 درشت و نه کج خلق و نه غوغا کنند «در بازارها» و در خبر خدا بحجه رضی الله عنها

آمد. و لا محققه و لا کف ای نه غوغا ستاد ران و نه شعب زرنج و در دخیل
 مسافرتین آمد. صبح باله ای قوغا و حال کنندگان این در روز همین صحنه
 چشمه هفت آواز دقت جوی زدن و ماء صبیح الاذنی و مصطفی آب صحت
 آرازموج و صحنه مهر که استعمال کرد و شود راعمال حب ربض و تصاحرا
 باهم فرقا دکشا کن کردند. اصطحاب اختلاط آرازماساوری کردند. ان الشفا دغ
 فی الغد ران تصطیح و حمای صحت الشواز ب جوی که آرازموراد رحلی
 نکرد اند. صحناب بالکمر شش و نه و صاحب قاهر من نون را اصلی کمان کوه
 و صوب و بالفتح و لغتچین شیر بسیار ترش و کویسد شیری که در آورند و بر
 مازن و باشد تا این که صحت کشته باشد ترشی آن واحد آن بنا است
 شامری گفته و شعور و سبک کفیک صوب القرم الحیم معوض و ماء قسدر
 فی الحفان مشوب و صوب اللبن مانند نصر صربا و صطوبه و صوبه در شیر را
 و گذاشت آنرا تا ترش شود پس این شیر مصرب و صرب است و صوب بالضم جمع
 صرب و صرب مانند منبر آوردی که در آن شیر را ترش سازند و صارب جمع صرب
 بالفتح و لغتچین صمغ سرخ و آن صمغ موز است شامری گفته شعره ارض من الحیر
 و السلطان یاتیه و الاطیمان بها الطوب و الصرب و ابو حاتم گفته صرب بالفتح
 شیر ترش و لغتچین صمغ سرخ را بجه قوشه گرفته شود از شیر در آورند و صرب بالکسر
 حانهای اندک از ضعیفان امرب و صرب مانند مصر قطع کرد در کعب نمودند ساخت
 بر ل راه صوب الصبی بست شکم طفل را باد و به قاضیه تا فربه شود و صوب الصبی
 چند روز در وقت نکرد طفل و صوبه لغتچین کما نمک و صربت الارض مثل نصر
 بر آورد زمین کما خرب را و چیزی است مانند سر کوبه در آن چیزی بود
 مثل دوشاب میکید و شود دغورده شده و صارب الشی مانند اطیان نرم دنا زک
 شد و صرب خوردن صمغ و نوشیدن شیر ترش و صربی مانند سکوی بخیر
 در آن نایقه که ده بچه زاید پس آنرا گری بویید و بکند و آن را صربی برای
 آن کوبند که آنرا چنی و دوشند مگر برای مهجان پس مجتمع می شود شیر در پستان

و صرب

آن در خبر ابی احوص حشمی آمده که رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم به پدرش
فرمود: «هل تُنتج ابلک و اقیة اذ انهما فتجد عمار تقول صوبی * ایامی زاید
شعران تو درست گوش پس می بوی گوش را و می گوئی بحیرة * و بعضی گویند صوبی
گوش بریده ما خورداست از صوم یعنی بریدن و میم را یا اگر دند * چنانچه ضربه
لازم و لازیم * از هوی گفته شاید این اصح بود بجهت قوله صلی الله علیه و آله
وسلم فتجد عمار اصواب عطا کردن * صواب بر وزن کتاب زراعتی که کاشته شود
بعد چیزی که برداشته شود در خویش * و صوب مانند سمع می جمع شد * صرخه *
مانند در حوجه خفت و طیش * اصطبة * بضم هـ و طاء تشدید با اینه ساقط شود
و از رشته های کتان و قش شافه کردن * و مصطبة بکسر میم چیزی مثل دکان که
برای نشستن سازند * از هوی گفته شنیدم اعرابی را از بنی قزاره که ایجاد خود
گفت الارار رفع لی عن صعید الارض مصطبة آیهت علیها باللیل ای آگاه باش و بلند
ساز برای من از خاک زمین مثل دکان که بشب باشم بر آن پس بلند ساخت آن خادم
از زمین نرم مثل دکان موقوف بقدر یک کز از زمین تا از هوام حشرات شب این
باشد و شنیدم اعرابی دیگر از بنی حنظله که این را مصطفی بغا گفت و ابو الهیثم
گفته مصطفی محل اجتماع مردم و آن شبه دکان بود * و این اعرابی گفته مصطب شنیدم
آنکه و این در لغت در صحاح نیست * صعب * بالفتح دشوار و تند صعب جمع
و مونث آن صعبة است * صعب بالضم و صعبات بالفتح جمع صعبة و شیر دارند
صعب الامور مثل کرم صعوبه و اصعب از اعیانی است * و استصعب و تصعب دشوار
بودید کاره و استصعب الشیء و اصعبه دشوار یافتن چیزی را * و صعبة تصعبها و تصعبه
دشوار کرد و انید انرا * اصعب الجبل کذاشت شمر را و سوار شدن بر آن * اصعب الجبل
تند شد شمر * اصعب الرجل صاحب شمر تند گشت آن مرد * و در خبر ابو آمده من
کان مضطرباً فلیس رجلاً کسی که شمرش تند باشد نه و ام پس باید که رجوع کند
* و در خبر ابن عباس رضی الله عنهم آمده فلما ركبنا الناس الصعبة والذل لول لم
ناخذ من الناس الا بما نعرف هو کاه و مرکب شدن مردم کارهای دشوار و آسان

(157)

را احد نكودم از مردم مكو آنچه معروفه است مراد از اين ترك مسالالت است
 بجز ما را حق از در قول حمل و مصعب مانند مكرم شتر تركه مراری كرده نشود
 مصعب و مصعب جمع مصعب و مصعب جمع مصعب مثل مصعب و مصعب جمع مصعب
 دشواره مصعب زمين منكو يوزه ناك كه زراعت كرده شود و صنعته بالفتح فائده درشت
 و صاحب قاموس نون را اصلی پنداشته مصعب مانند مكرم نام مردی مصعبان
 مصعب بن زبير و يسرا و عيسى و ابوداود و عبد الله بن زبير و مصعب بن جمل و مشير
 معاذ بن جمل و بنت سهل و در صحابه رسول مقبول اند صلى الله عليه وآله وسلم
 و مصعب و مصعبه نام در زن و مصعبه آبي است مرئی حفاف را و مصعب مانند
 كتاب كوهی است میان بيمامه و بحرین و يوم الصعب و رزی جنگی است مشهور
 و مصعب را و مصعب لقب ذی القرونين منذرين ماء السماء يكفته شعرة و الصعب
 ذر القرونين اصبح ثار ياه و بالحسني جدت امم مقیم مصعب و مثل مصعب و حردو
 از مردم و غير آنها و اين لفظ را جوهری نياورده و مصعب حردو را زانسان و غير آن
 و مصعب مرد يار يك سر و مصعبه مانند دحرجه منقبض كشتی يا منقبض شدن
 بخيل نزد يك سر ال سائل و مصعب الغريرة جمع غرود وسط اشكنه را و بريد سر
 آن را و مصعبی موضعی است به بيمامه و مصعب بالضم يثقه سبش و مصعبه كوران
 سان و مصعب بالفتح د را ز ناك از و جيره و مصعب المانة بجهه و مصعب رصعبان
 جمع و مصعب سترن خانه يا ستون د را ز در وسط خانه و مصعب جمع و مصعب
 بن ثعابين قريش و نزدیکی و در روی از نكات اصداد است و در هر آمده الجار احق
 بصفة هه سايه سزاوارت است بخانه كه نزد يك وی است مراد از اين شفعه است
 و در خير على عليه السلام آمد و كان اذا اتى بالعتيق قد وجد بين القريتين حملة على
 اصعب القريتين اليه يود عليه السلام كه هرگاه آورده شد بكشته كه یافته شده باشد
 میان دوده و حمل می غرود و را بر قريش ترين آن دوده و سوي وی و مصعب مانند
 قرح نزد يك شد و در كوديد و اصعبته نزد يك كودانيم او را و در ساحتم او را
 و اصعبت ديار هم نزد يك شدند خانه های آنها و اصعبهم مصافحه و صفا با نزد يك شدن

ۛۛۛۛۛۛۛ

❦

• صقيا •

• ۱۰۰ •

و مرآجه * خرد آنها را گویند لقیته صقا با ملاقی شدن و دیو ملاقات مرآجه * صقا به
مانند کتاف پارچه که زنی ظلم رسید * آن را بخورن رفتن غود * و بر سر خود افکند
تا دانسته شود که مصیبت ابری رسید * صقه مانند نصر زدا و را برشت * صقب زدن
بر چیز خشک غیر مجوف * صق البناء و غیره بلند نمود بنا و غیر آن را * صقب الشی
جمع کرد آن چیز را * صقب الطائر از نمود پرند * * اصقبك الصيد نزدیک
شد شکار از تو ممکن شد تیرانداختن بسوی آن * صیقا فی عطار * هو جاری مصافی
ارده سایه من است که پیوسته است خانه او بخانه من * صاقب کوهی است مشهور
در بلاد بنی هاشم * صقعب * دراز و نام مودی و دندان در دراز * آرا از کشند * صقلاب *
مانند سربال بسیار خور و مهید و سرخ و سرخسف و شیر بسیار خور و صقاله کوهی اند
سرخ رنگ بلاد آنها مقابل بلاد خوز است میان بفر و قسطنطنیه * صقلاب
مانند جعفر شهری در صقلیه و این لفظ را صاحب صحاح ذکر نکرده * صلب * بالضم
و مانند سکر و امیر سخت * صلب مانند گرم و سمع صلابه سخت کشت * و صلب تصلیها
و صلبته تصلیها بسیار سخت شد و سخت قوی ساختن آنرا لازم و متعدی آید
* تصلب فلان سخت شدن فلان کس * راع صلب العشا شبان دشتی گفتند بهشتوان
* اصلب الناقة برخاست ناقة و دواز کرد کردن را بسوی آسمان تا شپردند
و پیچیده خود را بجهنم و مشتت * صلب الرطب تصلیها خشک کشت خرما می تو
* رطب مصلب بکنس و لام خرما می تو که خشک شد * یا شد * شاموی در صفت عو
گفته * شعور * مصلبه من او تکی القاع کاه * زفتها خلعت من لبن صحراء * او تکی
نوعی است از خوما * و لبن نام کوهی شهر گفته * گویند صلبته الشمن تصلبه فهو مصلوب
سرخ است او را آفتاب * ابو ذریب گوید * شعور * مستوق فی حصاة الشمن تصلبه *
کانه عجم بالهین مروض * صلب بالضم و یفتح صلب و صلب استخوان پشت از
دوش تا مقعد عجاج گفته * شعور * ریا العظام فخره المحدث * فی صلب مثل الغنای المودم
* در د ر خبر سعید بن جبیر آمده * فی الصلب الذیة * قیمتی گفته که در معنی این خبر
دقول است اول اینکه اگر پشت بشکنند و گوز به پشت سازد پس در آن دیت است

(۱۳۲۱)

دیگر اینکه اگر در پشت زود و قوت جماع را زایل سازد و آن دیت است
قوت جماع را اصل تعمیر کرد زیرا که معنی اصل بر معنی آید و در معانی رسمی است
عنه در مدح رسول مقبول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: **تُمُتُّلُ مِنْ صَالِبِ**
إِلَى رَحِمِهِ و ادامتی عالم بد اطمینان اصل را اصلاب و صلبه جمع و گویند و اولاد آنرا و صلبه
ای آنها پسوان اصلاب آدم میا اند و در حیرت آمد: **إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ لِلْجَنَّةِ أَهْلًا خَلَقَهَا لَهُمْ**
وَهُمْ فِي أَصْلَابِ آبَائِهِمْ بد و معنی پیدا کرد الله عز و جل و جل و هوای بهشت سازان آن
پیدا نمود بهشت را و هوای آنها در حالی که بودند در اصلاب آبای خود و صلب
بالصم و لغت تحقیق زمین درشت صاحب سگها یا زمین صحت بلند باز زمین صحت مستعد
و اصلاب و صلبه میا اند و بود جمع و در به گفته: **شَعْرُهُ يَنْشِي قُرُونًا عَارِيَةً** اموازه
یجملی اصلاب و اموازه: **صَلْبُ النَّاسِ حَسْبُ قُوَّتِهِمْ** و صلب در حیرت
آمد: **إِنَّ الْمُعَالِبَ صُلْبٌ أَلْفٌ مَقْلُوبٌ** ای بد و معنی بهم خلمه کنند و قوت الله تعالی را
معلوب است و معنی پس ندید گفته: **شَعْرُهُ أَحْلَى أَنْ اللَّهَ تَعَالَى يَفْرُقَ مَا أَحْكَى**
أَصْلَابُ وَازَارُهُ اراده کرد از صلب حسب و از از از عفاف و صلب ماسد سکر
و صلبه و صلبی سبک فسان که شمشیر و مانند آن بدان قیر سازند امر الله به گفته
كَعَدِ السَّمَانِ الصُّلْبِي وَالْحَكِيمِ و شماخ گفته: **شَعْرُهُ دَمَانٌ شَفَرُهُ حَطْبَةٌ وَحَمِيمَةٌ**
وَمَا تَشْرَفُ صُلْبٌ مَثْلُوقٌ در صلب صلبی و صلب نوک نیزه نیزه شده بدین سنک
و صلب مانند امیر دار و جلایا که نصاری دارند صلب و صلبان بالصم جمع
و صلبه مانند صرب و صلبه و صلبا بردار کشید و بر احق سبحانه حکایت قول فرعون
نموده: **لَأَصْلَحَنَّكُمْ فِي جُدْرِ النَّخْلِ** و آینه بود و در حیرت کشید شمار ابرشاحای در حیرت
حرما و ثوب صلب حاسه که در آن مثل صلب نقش کرده باشند و در حیرت آمد و نهی
عن الصلوة فی الثوب المصلب ای نهی نمود به تعمیر صلی الله علیه و آله و سلم از نماز
در جامه مقنس بمقرض صلب و در حیرت سلمه و صلی الله علیه و آله و سلم آنها کانت
تکره الثياب المصلبة ای در معنی ام سلمه و صلی الله علیه و آله و سلم که مکروه می داشت
جامه های مقنس بمقرض صلب و راه صلبه و صلب زمین همتیه ای زار و راندین گونه

که ضربه مثل صلیب شد میان دو چشم وی * صلیب انصاری صلیب ساختند
 انصاری * صلیب مانند نمیر و مصلوب بردار کشید * شد * صلیب و صلب بفتحین پیه
 استخوان * هذلی در وصف عقاب گوید * شعور * جریمه ناهض فی رأس ینهق دتری لعظام
 ما حجت صلیبها * در خبر علی علیه السلام آمد * انه استفتی عن استعمال صلب الموتی
 فی الدمار السقن فانی پرسید * شدند حضرت علی علیه السلام انا استعمال پیه
 استخوان مرد * در دلوها دگشتی هاپس انکار نمودند حضرت علی علیه السلام از آن
 * صلب مانند کتب جمع * در خبر آمد * لما قدم مکة انا أصحاب الصلب هرگاه *
 پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم نزل بمکه فرمودند نزد آنحضرت آمدند کسانی که
 جمع می کردند استخوانها را و طسین نمود * از پیه آن استخوانها ناخورش
 می ساختند * صلب العظام از باب ضرب و نصر و اضطلها پر آورد پیه استخوانها را
 ناخورش سازد بدان شاعر گفته * شعور * واحتل برك الشتاء منزله * و بات شینج
 العیال یضطل * صلب اللحم بریان ساخت گوشت را * صلیب زرد آب که از مرد *
 تراود * و نشان راه دگر * کب چهار گانه که در پس نرسو طایر باشند * و جوهری
 گفته در پس نرسو واقع و این سهر است * و نشانی است مرشع ان رومی باشد در دو
 رخساره و کردن و زدوران * بصر مصلب و مصلوب شعری که در آن این نشان
 باشد * صلیبان در چوب که بر دهن دلو در عرض کنند * صلب الدلو از باب ضرب
 بر دهن دلو در چوبی شکل صلیب ساخت * حمی صلب تب تیز یا لوزه دار * صلب
 حما علیه سخت زدائم گشت تب برده و گویند صلب در دوش شعری گفته * تورعك حمی
 من ملای و صلب * صلب مانند صرد پوند * ابست و صولت و صولب نغمی که در زمین
 باشد * شود بعد از آن شکافه شود زمین یا آله زراعت از هوی گفته این را عربی نمیدانم
 * صلیب بالضم مزمار * قصلب نوعی است از خمار پوشیدن زن * صلب بالضم
 موضعی است بصحان * صلبان د و قول شاعر * سقنا به الصلبيين و الصلانا *
 تشبیه است برای ضرورت شعر مثل را متین در رامة یا آن دو موضع اند قریب
 باهمند که تغلیب تشبیه نمود * شد * صلیب مانند زین موضعی است دگر و

• ملقب •

0-6

۵۰۰

Revised

[illegible]

آب را «صاب السَّما» الارض یاران آورد آسمان بزمین «صوب و تصوب» فرود
 آمدن «تصوب و اصابه» فرود آوردن «صوب راسه» تصوب یا بست نمودن خود را
 «صوب الانام و رأس الخشبة» تصوب یا بست ساخت آوردن و سوجوب راه در حدیث است
 کَرِه تصوبُ الراس فی الصلوة مکروه است نَکون نمودن سودر نماز در خیر آمده
 من قطع سِدْرَةَ صُوباً لله راسه فی النار کسی که پیوسته درخت کنار می را که سابه
 اندازد بر مسافران در صحرا بغیر اینکه ادر احق باشد در آن نَکون سازد ادر را
 حق تعالی در آتش «تصوب کذلک» اسب در رفتار «صوب و صواب ضد خطا» و صابه
 صواب آوردن و اراده صواب کردن و یافتن «اصاب فلان فی قوله و فعله خطا» نکرد
 فلان در قول و فعل خود «اصاب السهم القرطاس» رسیدن تیر بر نشانه اصبعی گفته گویند
 اصاب فلان الصواب و اخطأ الجواب قصد کرد فلان کس جواب را و خطا کرد و جواب داد
 نرسید «و گویند دعوی و علی خطای و صوبی بکن از مواد و من خطا و صواب من است
 شاعری گفته شعر «دعینی انما خطای و صوبی» «علی دان ما اهلکت مال» استصوبه
 و استصابه صواب پنداشت آند «تصوب نسبت بصواب کردن» صوبه تصویبها
 گفت و پرا که صواب کردی «صائب و صوب مثل قیوم و صوب مثل امیر صواب
 یابند» «اصابه بکل الصابه و مصابه اند و هکین ساخت و بر این چیز» «اصابهم الذهر
 بنقر سهم و اموالهم اند و رسانید زمانه آنها را بر ذرات و اموال آنها» «اصابته
 مصیبه مصیبت رسیدی را» «رجل مصاب» مردم مصیبت رسید «هو صوب من
 فلان او مصاب تراست از فلان کس» «اصابه یافتن و اراده کردن» «اصاب الشیء
 یافت آن چیز را» «اصابه اراده کرد او را» حق تعالی فرموده تجری بامر و رخاء حیث
 اصاب می زرد با دیام روی و حالیکه مطیع است جمیع که اراده کند «صابه و
 مصابه و مصربه و مصیبه» همچنین که پرسد «مصواب و مصائب باید ال و او به عزه
 جمیع آن را خیر خلاف قیاس است» در خیر آمده من یُود الله به خیر ای صیب منه
 کسی که الله تعالی اراده خیر کند بوی می رساند و بر او مصیبتها «گویند اصاب
 من المال و غیره گرفت از مال و غیر آن» و در خیر آمده یصیبون ما اصاب الناس

میکوینند آنچه گرفتند مودمان رد و خبر آمد . آنکه بکن بصب من را بن بعض
نسانه و هر صائم بود پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم که می رسید از سر به من از راج
خود در حالیکه روزه دار بود مراد بوده است . مصاب بالضم اصابت حارث بن
خالد گفته . معوه اسلم آن مصابکم و جلوه اهدی السلام بحیثه ظلم و در وقت شدت
در مصیبت گویند صامت بقدر و قرا و شد شدت و ترک الناس علی مصابنا هم کذا شتم
مردم و ابر و عفت آنها صایه ضعف در عقل گویند فی عقل فلان صایه در دانش فلان
ضعف است . مصاب مجنون و صایه در خنی است تلخ و لبث گفته که صبار و در وقت
تلخ است . صاب جمع مذکر گفته . کان عینی فیها الصاب مذکور و صوابه القوم
و صایبهم و صایبهم برگزیده و قوم و مصوب بر وزن منیر گفتند صوبه بالضم انبره
از خاک و غیر آن ابر الدینار اعرابی گفته و دخلت علی فلان فاذا الدنانیر صوبه
بین بدیهه و در آمدن فلان کس را که نامگاه دنانیر انبره بردند و بر روی او صوبه
بالفتح نام اسبی مو حسن بن موه و عباس بن مرداس راه صوب لقب مردی است
از عرب و آن بن رقیله ایست از آنها و بنو الصوب کردنی از بکر بن وائل صوب
و فتح بن رصمه بالضم و صوبه بالضم صوخی یا مرغی مایل بسپاهی را زهری گفته
صوخی در مرغی سروریش وقتی که در ظاهر صوخی بود و در باطن سیاه و بصر صوب
و صبا بی رنانه صباه و صباه شتر چنین طوفه گفته شعوه صباه لغنون مؤنثه
القوی و بعدة رعد الرجل مؤنثه الیوم و بعضی گویند صوب و صبه صوخی و مر
و سپاهی بن آن و بعضی گویند صوخی تمام مره و بعضی گویند صیر صوب و سپاهی شکر که
مختص بهند نباشد صوب بالضم جمع گویند غیر الاصل صوبه و حو واه و اصبعی گفته
ادم از شر آنکه سپید بود پس اگر بان صوخی آمیزد صوب گویند و اصب الفحل
از ناب افعال صاحب بچکان صوب گشت نره اصوب و روزه و مرغی که سپیدی آن
مخلوط بر صوخی باشد و در حیران ان جاء به اصوب غیر بغلان ای اگر بهار د آن
زن بچه سرخ مائل بسپاهی را پس آن بچه مر و فلان کس را است و در خبر آمده کان
یومی الحیا و علی ناقه له صباه بود پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم که سنک ریزه ها

می انداخت در موهم چچ بر ناله صها که مر آن حضرت راوده اصهب شیر درنده
* صهب السبال دشمنان را گویند اگر چه سوخ شارب نما شدند و درین تشبیه است
بر دم که سوخ شارب می باشند و بعرب عدالت شدیدن دارند شاعری گفته
«شعر» و تلال السیوف شبین راسی و اعتنائی فی القوم صهب السبال صها بیه ملخ
شاعری گفته «صها بیه زرق بعین مصوفا» صها می یا معنی انکسور صجد مانند علم است
شهاب را «صها بی بالضم و تشدیدین یا چو سیاه که کم نشود و کسی که دفع حساب ندارد
و ستورانی که زکوة آن فکرة فقه باشند و بمعنی سخت و از آن است که گویند موت صها بی
موت سخت» صهب مانند صقتل شدت گرمی در روز گرم و مرود از و سفت سخت
و جای سخت و زمین بواور و سنگها و و جایی که از آفتاب گرم گردد پس بریان کرده
شود بر آن کوشش و از هوی گفته «جهل صهب و ناله صهبه نشو و ناله سخت مانند
سنگها» مصهب بر وزن معظم کباب صفت کشید «بر آتش و حیوان و حشی مختلط
صها صها بر وزن غراب موضعی است یا نام شهری بعضی گویند جهل صها بی
منسوب است بدان صهی بالضم نام اسمی مؤنث و را اصهب چشمه ایست در بخورین
جمع کرد آن را ذوالرمة بوا صهبیات ذر قول خود شعر «دعا هن مواتج فاز معن
و ده» اوال صهبیات العیون السواجم «عین الا صهب میان بصو و بخورین» صها
موضعی است نزد خمیر «صهب بن سنان نام صحابی و نول مقبول صلی الله علیه و آله
و سلم» اصهب صها خواندن کوسمند را برای دوشیدن «صها صها بر وزن زنا
و صها به بزبادت ها و هرد و تخفیف یا نیز آمد «خالص واصل و برگزید» و وحید
آمد «بر لدنی صها به قومه ای پید اخواه شش پشته بر صلی الله علیه و آله و سلم در
بهترین قوم «ذالرمة گفته مثاکیل من صها به الذوب نوح» و من صها به و صها به
ار از بهترین قوم است» شاعر گفته «شهر» من معشر کحلت باللزم اعینهم «فقد
الاکف لیام غیر صها صها به سواد» صاب السهم یصوب صها به صاب یصوب
صها به هم صها به مانند صو و قیر صائب صها به مانند کتب جمع آن

{ ۲۷۸ }

صفت

صفت

صفت با کسودانه است از دراب نوی صورت ملک و بعضی گفته
دانه های مزدارند و ابر الفرج گفته شدیم و او اله بیع را که مسخر اند
شعره ان تعنی صریح صوب الدمع و یجری علی السطح کشف البع و البر مصور
گفته ببع صریح صفت آنچه اندران باشد از دانه های مزدارند قطرات اشک
و آن تشبیه داد شعره و لومف گفته آنچه هم رسیده است آن است که قسمی است
از دراب بخورد من رقیب آن می دارم و مؤنان بالضم صحت و قوله از شعران
و زاد ملتطی گفته شعره علی کل مؤنان کان طوره و یسأله صریح الاخطاب
المخترم ابو زید آن را به و خوانده است صفت بوزن صیم فرد و رید
در کار ماه و بعضی گفته که آن تصحیف صبا آن است بوزن ص و سرهار جمع آن
است ما بعد از کف ز صبا با کسر و صبا بالضم صفت بزیادت ناماء و سرهار و صفت
نمدی که در آن سرهار بسیار باشد در مثل است اعی من صبا بر که سرهار را کثر
بجه های خود را می خریده و اگر مسخر باشد لا فعل حتی فصح الصبی اثر ایل الصادق
و در هیچین لا فعله حتی برد الصب و حه آست که ص آب می خورد لعل ا
معارفت مافی و سرهار صریح المثل گردیده شعره الصب و المون تدوخی لقائهما
و دلیس تدوخی لقاء المال و الادب و نیز از کلام عرب که آب بر زبان بهام
بهاده اند فالت السیمکه و زاده ناصت فقال اصبح قلبي صرد الا یشتی ان یردا
الاعرا اعدا و اصلا نادر و عثکتا ملته ناه صب اللذنه یارشد و صبا در آن
از ص صبه رمن بسیار و صبا در این یکی از آنها است که بواسط آمده و وقعه
و مضایب مکتوبه ای فی قطع من ارض کثیره الهیات و احد آن مضایب است
صفت الارض مانند قرح و گرم و سرهار بسیار شد در زمین و هیچین است و صفت
در صبعه اسم فاعل که یکله بر سر راخ و سرهار در صفت زدن تا آن مار را بسته
برای زدن آن دم خوردن آرد پس دم گرفته آب ابروی کشد و حرومی گفته آنکه
در سر راخ و سرهار آب برود تا مردن آید پس آن را فکیده صبا حاری شدن
با حاری شدن خون و آب بدن صفت صفت و بهام مانند صریح صریح است

رَضَب نیز آزاری است در رفتن دست شعر و آماسی است در سینه شعر و بیماری
 دیگر است در سر شتر و گویند رَضَبُ الجَعْرِ يَضْبُ بالفتح * بِغَيْرِ أَضْبٍ وَ نَاقَةُ ضَبَاءُ
 آنکه این بیماری را ظاهر باشد * رَضَبٌ نیز دُر و شیرین شیره همه انگشت
 فراء گفته آنکه کودانی انگشت نو خود را بر سر پستان پس از آن بازاری انگشت
 ها را بر انگشت نو در سو پستان هر دو در نزد بعضی آنکه جمع کنی در هر پستان را
 در یک دست برای در شیدن و خاموش ماندن * وَ هَمَّ حَمِيمٍ أَضْبَابٌ * اصمعی گفته
 أَضْبٌ عَلَى مَائِي نَفْسِي خاموش ماندن بر چیزی که در دهنش بود مانند اَضْبًا و مشتعل
 شدن بر چیزی مانند تضجیب و اضباب * و نام کوهی است که در بین آن مسجد
 خیف است و نام مردی است و خشم و کینه * گویند أَضْبٌ قُلَانٌ پو شسید * گرد
 چیزی را که در دل داشت * و درین معنی کاهی بکسر هم آمده است * و آزاری
 است در لب شتر که خون جاری می شود و از این جا است آنکه گویند قُلَانٌ
 تضجیب لغات به بکسر و فتح که حرص آن بر چیزی بغایت باشد * پشورین همانم گویند
 * شعور * وَ بَنِي حَمِيمٍ قَدْ لَقِمْنَا مَبْنِيَهُمْ * خَيْلًا تَضِبُّ لَهَا ثَمَامًا لِلْمَقْنَمِ * ابو غنیمت * گفته آن
 قلب تَضِبُّ است ای روان و متقا طرنی شود * ضَمَّتِ الشَّيْثَةُ ضَمًّا وَ ضَرْبًا دَلْبَ
 از آرزوی خون ظاهر شد * و زمین چسبیدن و مضارع دهمه يَضْبُ بِالْكَسْرِ وَ بَنِيهِ
 شکوفه در رخت خرمای پس از آنکه بشکفت * ضباب بکسر شکوفه ها شاخه گویند * شعور *
 اطاعتُ بِحَقِّ كَيْفٍ كَانَ ضَمًّا لَهُ * يَطْرُقُ أَمَوَالِي يَوْمَ عِيدِ تَتَّقِ * و پوشش سوسه ها که
 دباغت کرده شده باشد برای روشن و آفتابی است پهنای که بوجوب در راه چسبند *
 شود * ضَمَّتِ الْخَشَبَ بَأْسَنَ پوشانیدم چوب را * و دهمی است در تهامه * و نام
 ناقة حَمِيمٍ بن قَلْع غنبری است * ضَبَّةٌ این اَدْعَم حَمِيمٍ بن مره است و نیز در لسان
 است * ضَبَّةٌ قَبِيلَةٌ اینست از قبائل عرب * أَضْبُ الْقَوْمِ قَوِيَادُ كَرْدَنَد و گفتگو گوید
 بعضی بعضی * أَضْبُوا و قُلَانٌ متفرق شدنند در طلب آن * أَضْبُ الْقَوْمِ فِي ضَاتِهِمْ
 ای پوشان کشند برای جستجوی کم کرد * و خود * أَضْبُ الْوَجَلِ غارت کرد و پوشیده
 نمود * أَضْبُ الشَّعْرِ بسیار شدن موها * أَضْبُ الْأَرْضِ بسیار شدن روئیدگی زمین *

[illegible]

۴۰۰

ضراباً بوجهی دیگر بر ماده * ضربت الناقه بز داشت ماده * شعردم خود را پس زد قرح
 خورد را در آن شد و آنرا ضارب و ضاربه میگویند * و ضرب نیز آ میخندن چیزی بچیزی
 * ضرب الشیء بالشیء خلط کرد چیزی را بچیزی * و همچنین تضرب * و نیز شناروی کردن
 ضرب فی الماء و ران شد در آب ذوالرمله کفچه * شعور * کبالی اللهو بطبیعی فأتبعه * کانتی
 ضارباً فی غمرة لعب * و نیزش زدن و حرکت کردن و دراز شدن و اعراض کردن
 و اشلارت کردن و بعید کردن آمدن * ضرب الدهر یبتکاجداً ای افکنند دهر در میان ما
 * ضرب بدقته الارض کنایه است از نامردمی و خوف * ضرب الزمان کلدشت
 زمانه * ضرب مانند و مرد کلزند * در کارها وظریف و سبک گوشت طریقه گویند * شعور *
 انا الرجل انضرب الذی تعرفونه * حشاش کراس الحمة الماخوق قد * و نوعی از هر چیز
 مانند ضرب و مضروب و باران سبک و شد سبک غلیظ مذکور و مونث هردومی آید
 و آن بتجربیک مشهور است هذلی گفته * شعور * و ما ضرب بیضاء و یأوی ملکها * ای
 طنّف اعمابراق و نازل * و ضرب در اصطلاح هردو رکن اخیر مصراع دوم را
 گویند * ضرب و مضروب و موکل تیرها یا آنکه زدن آن تیرها را و همچنین ضارب
 * و بهیویه گفته آن فعیل بمعنی فاعل است و جمع آن ضرایب است و تیر سوم از
 میسر که آن را رقیب میگویند و رشتویکه در شیده شود بعضی آن بو بعضی * چنانکه
 از این تصور و این است و بعضی اهل بادیه گویند نمی باشد ضرب میگویند از ششم ماده
 پس بعضی آن رقیق میباشد و بعضی غلیظ این احمد گفته * شعور و ما کنت اخشی ان یتکون
 منی * ضرب جیلاد الشول غمطاً رصافياً * این شید گفته ضرب شیر می که از
 چند شیر ماده در یک آورند و شید * شود که بعضی آن به بعضی زده شید * باشد
 و کم از شیره ناقه را ضرب میگویند و حصه و شکم از هر دمان و برف و غمی که
 بر زمین افتاده منجمد گردد و شبنم * گویند ضویب الارض چنانکه گویند ظلف
 از طل و دردی حمض را نچه شکسته باشد از آن * ضرب مانند زیر پسوند غیر است
 بقاف * مضروب با لکسر و حیه بزرگ و بالغتم استخوانی که در آن مغز باشد برای
 بولاغر گویند ما یزّم منها مضروب و قحیکه استخوان آن شکسته شود مغز بخورده داشت

اضطراب حرکت کردن و موج زدن اضطراب البحر موج زد و یا مانند تضرع
 و محتاج شدن اضطراب آموه حال پذیرش کافران و کسب کردن فلان اضطراب المجد
 ای کسب آن میکند و سوال ضربت خوردن اضطراب فلان ای سوال آن کرد که
 زده شود برای آن اضطراب حمل القوم ای مختلف شد سخن آنان طاء آن
 دل از تمام اتماع است اضطراب القوم هم میگوید و دند مائند نثار و را
 و ضریحه طبعیت و محبة و گوید فلان کریم الضریحه و لغیم الضریحه مانند تحبته
 و سابقه و تحبزه و توس و توس و غریزه و تحاسن و خیم و غیره و به شمشیر و تیری آن
 و همچنین مضرب و مضربه و بکسور و انبر آمده و باره از پشته و مودی و شمشیر زده
 شده اگر چه بمعنی مفعول است لیکن دخول فابرائی آنست که در انجا و شمار کرده
 شده است مانند نطسه و انجا میله و سه لای است که زدن می شود و ذات صرق
 و اجرت غلام گویند کم ضریحه عدل کئی کل شهر ای مزد غلام شود و فرما چه قدر
 است و نیز ضریحه الحجه غلام مر لای خود را از قسم خواجه مقررند و آن فعلیه
 است بمعنی مغرله و ضراب چیزهایی که در جزیره و خواجه و کرایه مکان و حران
 می گیرند و ضربه البرد کشت آنرا سزاوارست آن ضرب بکسور است و مضارع
 آن افتح و صواب مکان نشیب که در آن در حتماها شده و باره از زمین درشت
 که در آن باشد در زمین نرم و شب تاریک که تاریکی آن و چهار طرف رفته
 باشد و اجز گویند و شعور و یالبت ام القهر و کانت ساحبی و در ابنتی تحت لیل
 صاریپ و بسامد قیم و کلف خاضیپ و شعر ماد که در شنند و از نذر و مانند مبدای که
 در رادی باشد ضراب خنج آن است ضرب السمل و عیید و غلیظ شد و ای
 ضرب کشت شد و این مانند قول عرب است سرق الحبل و استیتن المعوی یعنی
 گردیدن است از حال شمالی است ضرب الناقه حواشی نر کرد شعر ماد و و گویند
 اتب المائه علی مضربها بکسور الراء مراد وقت خجیدن نر فرماده و مان و مانند
 مکان گردانیدن در صرایه بالشم شهر است به صوا و خوف و مضربه سودا گوی
 کردن در مال کسی و گویند صارت ماله تجارت کردم به مال آن و آنرا قرض نیز

گویند: ضاربها السلم موضعی است در پاهای او. يقال ما لفلان مَضْرِبُ عَسَلَةٍ ای آن
نسب در مال ندارد. وما یُعرفُ له مَضْرِبُ عَسَلَةٍ شناخته نمی شود برای آن اعل
د قوم و نه پدر و شناخت. قوله تعالی قُضِيَنا عَلَیْ أَذَانِهِمْ فی الکُفْرِ سِتْرٌ عَدَاةٌ زجاج
گفته منع کردیم آنها را. انکه شمرند یعنی خوابانیدیم آنها را. و از حدیث است
قُضِيَ بِهَا لِلَّهِ عَلَی أَصْحَابِهِمْ ای خوابانیدند پس بیدار نشدند. قُضِيَ بِهَا لِلَّهِ هُوَ مِنْ ضَرْبَانِهِ
و در بعض روایات ضَرْبَةُ ای گذشتن از گذشتن خودمانند قول آنان فُقِضَ
مِنَ الْقَضَاءِ. جاء فلان مَضْرُوبَ الْعَفْوان ای آمدن تنها از بیعت خوردن. ضَرْبُ
تَضْرِبُ یا تَمْضِضُ نمود برای برفتن و نوشیدن ضَرْبُ را. ضَرْبُ عَيْنِ فُلَانٍ فرد ز قوت چشم
آن بمشاک. أَضْرَبَ الْقَوْمُ واقع شد بر آنان شبنم. أَضْرَبَ السَّهْمُ الْمَاءَ خَشَبٌ کرد آید باد کرم
آب را به زمین. أَضْرَبَ الْخُبْرُ بَخْتَهُ شَدَّ نَانَ ضَارِبُهُ فَضْرِبُهُ با هم زد آنرا پس
همال آید بر آن دو ضَرْبُ. تَضْرِبُ یَبُورِدُ و خَتَمُ مِنْهُ ضَرْبُ التَّجَادُ الْبَرَادِ ای
درخت بسوزد و زکامها را. مَضْرِبُهُ بَسْتَرُهَا زکامهای و دخته شده و تحریض شجاع
در جنگ. ضَرْبُهُ تحریض کرد آنرا. ضَرْبُ الْعَوْقُ ضَرْبَانَا ای متحرک شد رک بشدت
ضَرْبُ فُلَانٍ الْغَايِطُ ای رفت بسوی موضع که قضاء حاجت کند در آن. در حدیث
است ان النبی صلی الله علیه و آله و سلم انطلق حتی تَوَارَى عَنِّي فَضَرْبُ الْخَلَاءِ ثُمَّ
جاء. گویند ذهب فُلَانٌ یَضْرِبُ الْغَايِطَ یَضْرِبُ الْخَلَاءَ و یَضْرِبُ الْأَرْضَ وَ قَتَمَکَ برای
قضاء و حاجت رود. مِنْهُ التَّحْدِیثُ لَا یَلِیْ هَبِ الْوَجْلَانِ یَضْرِبَانِ الْغَايِطَ یَتَحَدَّثَانِ
ای نه رنند و مورد برای قضاء حاجت که با هم سخن کنند. ضَغْبٌ جماع کردن
ضَغْبُ الْمَرْأَةِ از باب منع جماع کردن زن را. ضَغْبٌ مانند امیر آواز خرگوش
و کُرک در چندین ضَغْبٌ بِالضِّیمِ. و آواز جنبش تیره اسب در غلاف آن. ضَغْبُ الرَّجُلِ
آواز کرد مانند آواز خرگوش و کُرک و تیرسانید. ضَاغِبٌ مردی که پنهان با آواز
مشابه آواز وحش مودم را تیرساند. اَرْضٌ مَضْغِبَةٌ زمینیه که خیار در آن بسیار باشد
رَجُلٌ مَضْغِبٌ و امْرَأَةٌ مَضْغِبَةٌ مردی و زنی که خواهرش خیارها دارد یا شفته باشد در حب
آنها و اصل آنست که صفا بیس خیارهای خرد را گویند سین ازان بسبب بودن آن

در آخر افتاده چنانکه دو تصغیر نوزد قریب و کوبند و صلب و زن و کوفتن و يقال
 صلب الارض ای صلب و صلب بالشیء ای قض علیه و صلب و لبنان شدن و يقال
 صلب الرجل یضرب ای امتحنی چنانکه فرا گفته و قویب دادن دشمن را و يقال
 صلب الرجل ای حتل عدو را چنانکه این الامرای زوایب کرده و صلبان بالفتح
 در بالضم شعر قوی کلان و من و این لغت است در میان بهر و در احد و جمع
 در ان و ابواست شاعر گویند شعر و هرگز که مخرج الف و ان اومه و روض الغزالی
 و فیہ ما آتی تا دریم و صلبان دوی شعر و از وی این حرف را در ترجمه صلب ذکر
 کرده است و تغییر دادن و صلب الشیء بالنار تغییر دادم آنرا آتش و صلب
 حلف گذاشتن و صلب کشتن و صلب الرجل صهر ناحل گذاشت و صلب شد
 و مانند مردان ثمان و صلب القوم بالسكون مردم آسوده و تهنیت و بیان کردن
 چیزی را بر شک کرم یا بر بیان کردن آنرا و ان و ان مبالغه و در نسخ و شواء مضمت
 و بیان کرده شده باین طور شاعر گویند شعر و جن با عوافی الحیاد اگشا داد الخ و چنان
 من شواء مضمت و تهنیت القوم و الومیم گذاشتن کجانی و نیز بر آتش برای
 راست کردن آن و ضواء کجانی که آتش در ان تاثیر کرده باشد و صلب و وزن صیقل
 منکی که بر ان گوشت را بر بیان نمایند ابو و و گفته و وزن صحت کوم و ابو منصور
 گفته آن صلب است بصاد و هله و لحم مضمت گوشت پاره پاره کرده شد و ابو و و
 گفته لحم مضمت گوشت بریان کرده و بر آتش که به نشتکی نرسید باشد و صلب گفته
 گوشت بریان کرده شد و بر صحت کوم و مضامیه و لحم زشت گفتن و صلب بالفتح
 لغتی است در صلب با لکسر که با هاء است

مصل الثاء

ط به و سه حرکت و او گردن و ان و نفس و ط به علاج کرد آنرا از باب نصر و
 ضرب و نرمی و جاد و کرمی و ط الرجل فھر مطرب سحر کرده شد و درین آن
 مسحر است و ابو حمید گفته که سحر را طب میگویند مکر اطریق تقارن چنانکه
 لدیغ و احلیم میگویند و ط با لکسر شهرت و اراده و شان و عادت و گویند

و صلب

و صلب

و صلب

و صلب

و صلب

ما ذاك بطبي اي نيست آنچه عادت و شان من شا عر كويد شعور و ما ان طمنا
 جين و لكن منايانار و وله اخوينا طب بالفتح دانا صاحب مهارت در عمل و
 رجل طب مرد عالم ماهر در عمل و همچنين طمب و در غير علاج مريض هم ماهر آيد
 علقه گفته شعور و ان تسألوني بالنساء فاقني بصير يا ذاء النساء طمب
 و شتر يكه نگاهدارد چنانچه نهدن پاى خورد را و نويكه ماهر باشد بكار جهيدن بر ماده
 و پوشيدن در زهاى مشك بال زال و همچنين تطب و بالضم موضعي است طمبه
 بال كسر و همچنين طمابه بال كسر و طمبه در راز از زمين و پاره چه رويست طماب
 بال كسر و طمب بر وزن عنب جمع طمبه بالضم و طمابه تسميه پنهان بقدر انكشت
 كه در بائين مشك در ميان دزد رزمي باشد طماب جمع جسي بر كويد شعور
 بلي فارض دم و فك غير نذره كاعينيت بالسر و الطمابه منه طمبت السقاء اطمه
 از باب نصر و طمبه بتشديد نيز آمده براي تكثير كه ميت در وصف قطا گفته شعور
 ارا لنا طقات الصادقات اذا قرئت باسقيه لم يفرقن الميطم طمبه بال كسر و بالفتح
 را كويدم آن را كويند ما كشت طمب را بقدر طمبت عالم نيز دى بطمب و عمل
 كويدى بدان اطمه و اطباء جمع متطبب آنكه عسالم در عامل طب باشد
 در مثل است و ان كشت ذاطب فظ لعينك اين السكيت گفته و ان كشت
 اذ اظ فظ لنفسك يعنى اكر طمب هستي اول با صلاح ذات خود مغشول شو
 من احب طب با هستكى و قومي كار بكنند و ازا مثال عرب است اصنع صناعه من طب
 لمن حب اي صنعه حاذق لمن يحمه استطباب بيان كردن كميت درد كويند
 هر يستطب لوجوه وصف ميكنند درد خود را طمبه بال كسر و طمابه و طماب
 طريقه هاى دراز از ريك و ابر طمابه السماء و طمبها و طمبا طره دراز آسمان
 طمب شمع الشمس و طمابه طريقه ها كه وقت طلوع آفتاب دين مى شود
 طمبه آواز آب و مانند آن و آواز تلام سيلاب طمب الماء حركت داد
 آب را طمب الراوى طمبه رزان شد سيلاب و آواز كود و نيز طمبه چيزى
 بهنا كه بعضى آن بعضى رند طمطابه و طمطامه چوبى بهنا كه سوار اسب بآن كوى

بازی کرده و امثال عرب است قُرْبَ مَلَبَّ ورد و بعض روایت طَبَّا مانند نوم
 رَحَلَا زده می شود برای کیمکه سوال کند از چیزی که نزدیک باشد ظاهر آن
 اصل مثل آنست که مودی بازی نکاح کرد پس رفتیکه در هر دریای آن بواقع
 جماع نشست پرسید ای زن تو کوفتی نایب پس آن در جواب گفت قُرْبَ
 طَبَّ یعنی چه می پرسی از چیزی که علاج و ادراک آن نزدیک رسیده است و مطابقه
 با هم در در و گردن کردن و تطهیر مشک را بچوب آویختن و دروغ زدن و زبانه در
 دیماج داخل کردن تا فراخ شود و مَطْلَبَه شیر و تطمط جسمش کرد شاعری
 کردند و شعور اِذَا طَحْنَتْ دُرَّ تَمَّهَ لَعِبًا لَهَا و تَطْمَطَّ ثَدَّ يَأْمَسَا فَطَارَ طَحْمِيهَا
 و طما طما اسعیل بن ابراهیم بن حسن بن علی لقب نهاده شد برای آنکه
 قاف را ناظمال می گردید برای آنکه پدرش آنرا قدامی پرشانهید پس
 گفت طما طما اراده می کرد قما و طماطاب بودند ایست نزرک کوش
 و طحَّاب و بالکرم مر معی است و یوم الطحَّاس در زمی است از روزهای حنکه عرب
 و طَحْرَبَه و بفتح طار راه و طَحْرَبَه بکسر ه و دره و طَحْرَبَه بضم ه و باره از ابر رحامه
 و يقال ما عليه طَحْرَبَه نیست بران باره از حامه و ما فی السماء طَحْرَبَه انبست
 در آسمان باره از ابر و طَحْرَبَه بفتح طار کسور اهرم آمده و اکثر استعمال آن
 در حمد می آید و ابو عمید و ابن الکیت آن را الحمد تخصیص نموده اند و
 بعضی گویند که در نفی و اثبات هود و مستعمل می شود و در حدیث سلمان بن روا
 الشَّهِسْ مِنْ رُؤْسِ الْمَاسِ لَيْسَ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ طَحْرَبَه و طَحْرَبَه بوزن زبرج کف دریا
 و چیزی که آن را سلاطین اندازد و طَحْرَبَه الْقَبْرَه یکر کرد مشک راه و طَحْرَبَه الرَّجُلِ
 گونزد مرد و در گویزان گوزنوم زند و طَحْلَب و ضم اول رسم لام و بفتح آن
 چیزی می ماندن کفک که بر سوآب دیو ماند می باشد و گویند طَحْلَبُ الْمَاءِ و قتیکه
 بر آب طحلب بسیار فروید و هُوَ مَطْحَلَبٌ لِكُسْرِ لَامٍ و بفتح آن هم آمده است و همین
 مَطْلَعَه چشمه که با طحلب باشد و طَحْلَبُ فُلَانٍ الْأَمَلِ و درین بضم ش و راه و طَحْلَبُ فُلَانٍ
 گفت آنرا و طَحْلَبُ الْأَرْضِ سیر شد زمین بر و در کبی و ما علیه طَحْلَبَه نیست بر آن

طح

طحرب

طحلب

مری * طُورِبَه * ما نند طُورِبَه بچاء مهمله پار * ز جامه و د رینجا طُورِبَه بِالضم هم
 آمد * و د ت ح د یس علی احدی منهم طُورِبَه بچاء معجمه هم و روایت است
 * طُورِبَه * بِالکسریه خوشی ورنج از قبیله اضداد است و سبکی که لاحق باشد
 مرد را در حال شدت سرور یا غم * و نژد بعضی در آمدن خوشی و رفتن اندر *
 و نیز شوق و جنبش * ثعلب گفته طُورِبَه مشتق از حرکت است * ابن سید ه گفته
 من این را نمی شناسم خج * آن اطراب است * وَجَل طُورِبَه و مطراب و مطراباً
 و طُورِبَه مرد طربناک * شاعری گوید * شعور * و آرائی طُورِبائی اِثْرِهِم * طُورِبَ الْوَالِه
 از کمال محنت * لخبائی گفته مطرابه بسیار طربناک و آن ناد راست * اشتطرب فلان
 طلب طرب را هر کورد * استطرب الابل و جنبش و سرور آوردن رابه سرور
 * اطراب و تطرب و طُورِبَه و طُورِبَه انداختن و سرور گرفتن * کنیت گفته * و لم یطُورِبِی
 بَنَانٌ مَخْطَبٌ اِبِل طُورِبَ شتران آرزو مند بسوی دهنها * اطراب پاک کردن ریاحین *
 مطُورِبَه و مطُورِبَه هر دو بفتح راه تنک در آن فعل ندر * جوهری گفته مطراب راههای
 متفرقه * شاعری گوید * مطراب ز قَبْ آمِیَا لِهَافِیج * بعضی گفته راههای تنک که نافذ باشد
 بسوی راههای بزرگ * طُورِبَ عَنِ الطَّرِيقِ عَدْلٌ کُودَمِ اَز رَاه * تطُورِبَ در آ کردن آواز
 و نیک کردن این * آن * یقال طُورِبَ فُلَانٌ فِی غَنَائِهِ بطوریهما در آ کردن آواز خود و ترجیع
 کرد در سرود خود * طُورِبَ ما نند کتب نام اسپ نجی صلی الله علیه و آله و سلم طُورِبَ
 مودی است * طراب قریه ایست در بخارا * طُورِبَه شهر بشت در مصر * و در بعض
 روایات ضُورِبَه بضاد معجمه است * مطراب مخلای است در عین * طُورِبَه * آواز
 دهان دوشند * شیر بزرگ و دوشیدن و مضطرب کردن آب در مشک یا در شکم
 و جز آن دخواستن و کوسیدن * گویند طُورِبَ الْحَالِبِ بِالْعَزِی وقتیکه خوانند دوشند *
 شیر بزر * اَبْرُز بکر گفته طُورِبَه بهر در لب می باشد * طُورِبَ بضم و تشدید بار تخفیف
 هم آمد * است پستان در آفرود هشته گویند اَعَزِی الله طُورِبَها * و بعضی طُورِبَه
 برای راحه میگویند از کسانیکه ثدی را مونت مید اندازند * و بعضی طُورِبَ میگویند
 * در حد یس اشتد و صفت نونی که خواهش آن کورد * ضَعْفَا طُورِبَا مَرَادٌ ن بزرگ

پستان است امرا طوطی دزدان دواز پستان شاعری گوید شعر و لبت بفتنه سبزه
 وَلَا تَنْظُرْنِي لَهَا هَلْ هُوَ عَمْرٍو كَفْتَهُ امرا طوطی و طوطی بانه زن فروخته پستان
 وانشاد کرده شعر اَقْبَلْتُكَ الدِّلَمَ الْهَرْدِيَّةَ الْمُنْقَذِيرَ الْجَلِيلَ طوطی
 نیز آله مرده در تندیب دعاهما را شاعری گوید شعر اِذْ رَأَى قَدْ انْتَبَتْ قُرْطًا
 و حال فی حیاته و طوطی اِزْزِدْ و زِدْ و زِدْ و زِدْ گفته میگویند مردی را که استعزاء
 کرده شد از آن دُورَ بَيْنَ وَطَرِطَيْنِ طوطی بِرُؤْنِ جَفْرِ دُرِّ زُرِّ رَازِ بِنِ
مطامب آیهای جهنم طَبَعٌ لَدَتْ دُظُنِبِ ابْنِ الْاَعْرَابِ گفته گویند
مَا يَهْ طَبَعٌ اِي نَبَسَتْ آن مرزه با کیمز کی راین لفظ نفی حاص است طوطی
 مانند در حرجه مزاح و سحره کردن چنانکه ابن درید چکایت کرده و ابن سیر گفته
لَا اَدْرِي مَا حَقَّقْتَهُ طَبِئَةً دَرِيْدُنِ يَابِي رَا وری طَبِئْتُ مانند حقو نام
 مردی است چنانکه ابن درید آنرا حکایت کرده وَرَأَى ثَابِتَ نَبَسٍ طوطی
 بالضم شهری است به اوزن رَمَ طَب بِالتَّحْرِيكِ غَرَامَتِنِ و همچنین طَلَب
 و اُطْلَبَ از باب افتعال و از آنست عَبْدُ الْمَطْلَبِ بن هاشم ثناء افتعال ظاهر
 مجهول شد طَلَبَهُ غَرَامَتِ آنرا از باب نصره طَلَبَ اِلَى رفعت کرد بموی من
طَلَبَ دَ طَلُوْبٍ و طَلَبَ طَلَبٌ کنند طَلَبَ مَا فَازِدٌ مُجْتَمِدٌ
طَلَبٌ مَا فَازِدٌ تَجْمَا و طَلَبَهُ بِالتَّحْرِيكِ طَلَبٌ بِالتَّحْرِيكِ جَمْعُ طَلَبٍ ذُرِّ الرَّمَةِ گفته
 شده فَانْصَاعَ جَانِبُهُ الْوَحْشِي وَانْكَدَرَتْ يَلْحَنُ لَا يَأْتِي الْمَطْلُوْبُ وَالطَّلَبُ
طَلَبٌ مَا فَازِدٌ كُتِبَ جَمْعُ طَلُوْبٍ طَلُوْبُوْنَ جَمْعُ طَلَبٍ مَا فَازِدٌ عِلْمًا جَمْعُ
طَلَبٍ تَطْلِيْبُ طَلَبٍ كُرْدُنِ دَوْمَهَلٍ مَطَالَمُهُ وَطَلَبُ تَقَامُ اِي حَقِّ كُرْدُنِ طَلَبُ
بِالتَّحْرِيكِ اَحْمٌ اِزْ اِنْ وَهْمِ مَجْمُوْنٍ طَلَبُهُ اَلْكُفْرُ اُطْلَبَ دَادُنِ رَنْدَانِ اِزْ قَمِيْلِ
بِنِ اِسْتِ اُطْلَبْتُهْ دَادَمِ اَنْ وَالْحِجَّةُ طَلَبٌ كُرْدِ وَيَقَالُ طَلَبَ اِلَى فَا طَلَبْتُهُ
 معنی طلب کرد پس ندادم آن را تا بارها و بارها طلب کند مَا مَطْلَبٌ
 مانند محسن آبی در راز کپاه و او حقیقه گفته آبی که کپاه از آن به سافت در میل
 است همین در را شریب سافت یک روز در یاد و روزی باشد اَطْلَبَ اَوَّلًا تَعَاوَنَ كَلًا

د طرعمه

طبيب *

طبع

د طعمو پټا:

طعسلا *

طشبا

طغی *

* * *

مُطْلَب کیماء در رکه بتکلیف طلب کرده شود و در غیر آب و کیماء نیز مستعمل میشود
شاعری گویند * اَمَا جَكَ بَرَقَ آخِرَ اللَّيْلِ مُطْلَبٌ * علی بن مُطْلَب مانند محسن نام
محدثی است مشهور * طَلَبُ النِّسَاءِ باکسر مردی که صحبت زنان در ست دارد
* اَطْلَابٌ و طَلَبَةٌ یکسراول و فتح دوم جمع آن * طَلَبٌ و طَلَبَةٌ باکسوزنی که آنرا مردمان
در ستند دارند گویند می طَلَبُ فُلَانٍ و طَلَبَتُهُ آن زن معشوقه آغود است * طَلَبَةٌ
یکسرا لام چیزی که طلب کنی آنرا * طَلَبَةٌ بالضم سفردور و دراز * طَلَبٌ مانند فرح
در شد * اُمُّ طَلَبَةٍ باکسوز عاقاب غیر مُطْلَب چاهی است منسوب بسوی مُطْلَب بن
عجل الله بن حنظل در راه عراق * طَلُوبٌ بالفتح چاهی است نزدیک سیاه پناه * طَلُوبَةٌ
گوهری است * مَطْلُوبٌ موضعی است اعیان گفته * یَا رَحِمَهُ آقا ظعلی مَطْلُوبٌ * طَلَبٌ
بصیغه تصغیر و طالاب و طلاب بتشدید و مُطْلَب بعشدید و طال و طَلَبَةٌ نامهای مردمان
میباشند * بَرِ طَلُوبٌ چاهی که آب آن دور باشد * اَبَارُ طَلَبٌ جمع ابودجره گفته * شعور
وَ اِذَا تَكَلَّفْتُ الْمُنَیْمَ لَغِيْرٍ * مَا لَجَّعَهَا طَلَبًا فَنَاكَ نَزَا حَا * اطامه الشقی اما نم کرد آنرا و
طلب آنچیز این الامرای گفته طامه جماعتی از مردمان * مَطْلَحٌ درازمانند مسلح
طنب * بضم تین رسی است دراز که بسته شود بآن خیمه و سراپوده * و نژد بعضی
میگویند * اَطْنَابٌ جمع و همچنین طنبه یکسراول و فتح دوم * گویند خیمه مَطْنَب
و راق مَطْنَب یعنی بسته شده به طنابها در حدیب است ما بین طنبی المَدِیْنَةُ اُخْرَجُ
منی المها یعنی ما بین طرفها بمعنی جانب و ناحیه استعاره کرده شد * طنب نیز
تسمیه که وصل کرده شود بچله کان و در آرد * شود بسوراخ گوشه کان * طنبین
اطناب به طنب نیز است در حلقوم و موضعی است میان ما و به و ذات العشر
در کمر در یشته و رخت ریح بدن * ابن سید * گفته اطناب الجسد پی هائی که بان
مفاصل استخوانها پیوند کرده شود * طنب بفتح تین کجی است در نیزه و درازی
پاهای فرد هشتی و درازی و پشت و آن عیب است * رجل اطنب و امرأة
طنبا و صفت است ازان * طنبیب کشیدن و طنابها و نعل بستن و آواز کردن کُرک
و قول شاعر * و طنب السقب کما یعوی الذئب * استعاره است و بمعنی اقامت کردن

و غنم با دکان اقامت کرد و در مکان « اُتقانه سایه بان و نام زنی و همور و من اُتقانه
 شاعری است و اُتقانه الریح سخت و زید باد در کود و شمار و اُتقانه الابل شعران بسیار
 در آمدنند بعضی پس دیکو می « اُتقانه المهر و در وقت نهر « اُتقانه الرجل
 کلام بلیغ آورد و در وصف مدح و ناشد یا ذم « اُتقانه فی الکلام ما لانه
 کرد در سخن گفتن و زیادت کرد و در آن « مُتقنه آنکه مدح هر يك کند « مُتقنه
 مانند مصدر و در میان در شاله آخر القیس گوید « شعره و اذنی سود آء مثل
 الطَّيْم « تَقْشِي الْكُطَابَ وَالْمَكْنَاهُ جَبَّيْ مُطَابِبٌ لَشُكْرِ عَظِيمٍ که به حسب کثرت انوره
 که را ای دیده نشود « تَطْنِبُ السَّقَاءُ یعنی تَطْمِيبُ مَشْك است چنانکه در
 طب گذشت « گویند و حارِی مُطَانِی فیه سایه که طناب حانه ا و طناب حانه
 من متصل است « طنب و بالتحریر از نامهای دوختن خورد است « طنبه
 زمین در زمین « غیر طنبی « محبت و شدیدن « طنب « رطبه و طاب غرض
 آمدن و خوش مزه شدن و زیاد « کشن و همچنین تَطْبَاب در هر معنی حلقه
 گوید « کَانَ طَبِيبًا فِي الْأَنْفِ مَشْرُومٌ طَابِتُ الْأَرْضِ کَمَا بُوَأْدُ زَمِينٍ و طاب
 « طیب و طوبی و طیباً بضم و تشدید خوشمزه و يقال شئ طَبَابٌ بسیار خوشمزه
 شاعری گوید « شعره و یَحْنُ أَحَدُ نَادِيهَا الْخِرَابَاءُ أَنَا جَدُّ نَامَاءَ طَابِيبَاءَ
 و نیز طاب قریه ایست در مشرق و نهر یسند و فارس « طوبی نیز جمع طیمه
 است و مررت طیب و بکوی رخیر و اختیار و درختی است در بهشت و نزد
 بعضی آنست که طوبی در هفتصدی نام بهشت است « و از سویل بن جهمر
 روایت آنست که نام بهشت است و زبان حمله و جهری گفته طوبی
 فُلْی است از طیب یا حسب صله ماقبل و او بدل کرد « شد « طوبی لك و طوباك
 با صافیت فرد و لغت اند « و نود بعضی طوباك لحن است و طوبيك غلط است
 و مستعمل نشد « چنانکه از یعقوب مروی است « از هری گفته عرب طوبی لك گویند
 و طوباك نمی گویند و این قول اکثر نحویین است مگر احمش که از بعض عرب
 با صافیت هم نقل کرد « است « طوبی لهم و حُصْنُ مَاءٍ در حدیث تغیر مراد

طهب
 طهب
 طهب
 طهب

درختی است در بهشت. ابراستحاق گفته طوبی فعلی از طیب مراد عیش طیب است
 و بعضی به حسنی تفسیر کرده و بعضی بخیر و بعضی با حیاره این جنی گفته حکایت
 کرده است ابو حاتم سهل ابن جهم سجستانی در کتاب کثیر که در قراءت است گفت
 خواند بر من امر ای طیبی لهم پس اعاده کردم رکعت طوبی گشت طیبی پس اعاده
 کردم پس هرگاه که در آتش سخن گفتیم طوطو پس گشت طی طی «طاب له و طیبه خورش
 مزه و لذیذ کرد انید آنرا» طیب و طیبه حلال شدن در بهر آن هر چیز در شهر و بیست
 در میان واسط و تستر و سبی طیبه افسیر کردن بدن بی وقایع و پیمان شکنی
 اطمینان تغذیه اطمینان خوردن و جماع کردن و نزد بعضی دهن و فرج و نزد بعضی
 شحم و جوانی و بعضی گفته خواب و جماع و مطائب چیزهایی برکریده و آن
 واحد ندارد و بعضی گویند واحد آن مطیب است و نزد بعضی مطایب و نزد
 بعضی مطایبه و اطائب مانند مطائب است و میراثی از بعضی خوب سوال کرده
 که واحد مطائب الجوز و چیست پس گفت مطیب و بو خود بخندد زد و بعضی
 گویند که مطائب در مجوه هاست عمل می شود و اطائب در شتران و يقال اطعمنا
 من مطائب الجوز و لا يقال من اطائب الجوز و در صحاح است اطعمنا فلان
 من اطائب الجوز و جمیع اطمینان و مطائب الجوز و گفته غنی شود و این
 مخالف کلام محکم است استطاب الرجل استنجاب کرد و همچنین اطایب و مسود
 مزی را را استطاب الشیء پاکیزه و طیب یافت آن چیز را و همچنین اطمینه
 و طیبه و استطمینه استطاب القوم سوال کرد آب شیرین از قوم طاب به شراب
 انکورنی طیبه الخوصانی ترین شواها طیبه بالفتح مدینه نبوی همچنین است
 طاب به و طیبه و طیبه سابق آنرا خیر می گفتند چون آن مشتق از ثرب بمعنی فساد
 است و رسول الله از آن نهی فرموده طیبه نام نهاد و آن مشتق است از طیب
 بمعنی خوشبود پاکیزه یا از طیب بمعنی طهارت زیرا که آن بهرکت آن حضرت
 از نجاست شرك پاک شد شی طاب ای طیب الانشی طاب به یعنی طیبه و نزد
 بعضی آن فاعل است که عینش رفته و نزد بعضی فعل است بالتحرک هذق

این طایب در عت خو ما در مدینه و ران طایب قسمی است از عزمای تر
 طایب در زن کتاب در عت خو ما است در نصر و طایب الحرام ای حل القتال
 طیب حلال چنانکه عت حرام و کاهی طیب یعنی طاهره و می آید و منه الحرام
 قال لعیا ویر حنا یا لطیب الطیب ای انظار و المظهر در حدیث علی علیه السلام است
 لما مات رسول الله قال یا ابی انت ذمی عت حیا و طیف مبتأ یعنی طهرت و کلم طیب
 توحید الله و لان طیب الا زایفی عقیق است و طعم طیب آنکه خورند و را
 عوش آید و صغیر طیب حاک پاک و لان طیب الفرق و من یست طیب کسایه است
 از مسجد و شرافت و کلمه طیبه شهادت الاله الا الله طیب و من الله طیبات و الشجرات صلوة
 و دها و کلام نیک و کرامین الطیبات ای الحلال الطیبات الا طیبین اولیک مؤمنون و را
 گفته مراد از قسم کلام و نزد غیاب آن از قسم زنان و نشن طیبه بما قدر لها ای راضیه و توبه
 طیبه ای طاهره و طیبه و تشدید نام و قریه ایست و مصود طایب الرجل سخن عروس
 گفت و طعام عرش پیش نهاد و اولاد نیک زائید و تزوج حلال کرد و ما طیبه نعل
 تعجب است و ما ایطه مقلوب آنست و ابر طیبه بدون و تشدید کنیست حجامت
 کنند و رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است طایبان نام قریه ایست و زخا و ور
 ایطه المعز بشه نیدن باز بتخفیف هم آمد و نوحوا شن بز کوهی و طیبه بکسر نام
 ز مزم است و قریه ایست نزدیک ز روده طیب به نفس یعنی طایب نفسی و طیب و است
 یعنی فاعل و طوب بالضم غشت در لغت اهل معصوم طیب و مطیب نام در نسر
 رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و مطایبه مزاح کردن و کان رسول الله و ابوبکر
 من المطیبه بن زکات هجر من الاخلاق و اخلاف نام شش قبیلته ایست عبد الدار و جمع
 در محترم و صدقی و عت و هم هر کاه که بنو هجر مناف اراد کردند که بکیرند انچه
 در دست بنی عبد الدار برد از حجاب و وفاد و را و سقاویه و بنو عبد الدار منع
 کرد و قسم خورد و هر قوم بر کار خود قسم موک که یاری یکدیگر را نکند از بعد از ان بنو عبد
 مناف بر زن آوردند طوقی بوز اقسام طویحه و نهادند آنرا و میباید نزدیک کعبه نری
 اخلاف خود اسد و زه و و تمیم بن از ان انداختند دستهای خود را در ان و آورد و کردند

و عهد ز پیمان بستند و بدستها کعبه را مسح کردند و برای زیادت نا کید پس نام نهاد « شدند مطمئن » و عهد و پیمان کردند بنوعی الداو و حلفاء آنان بقسم دیگر موجد پس نام نهاد « شدند احلاف » در حدیث این عباس است و حد نادر لایة المطیعی خیر امن و لایة الاخلاق مود از اول ابو بکر است و از ثانی عمر

* فصل الثامن *

* ظاب * بسكون آراز را اختلاط آرازها در نکاح کردن و ظلم و آراز بزکوهی * اصمعی گفته سمعت ظاب فلان یعنی آراز آن * اوس بن حجر گفته * شعرة یصوغ عنوقها آخری زینم * له ظاب کما صخب الغریم * در لسان است که نیست ابن اوس ابن حجران تهمی مشهور و زهر که این شعور را شعار آن نیست * ابن بری گفته این بیت برای معنی ابن جمال العبدی است * ظاب نیز همزلف مرده * اظوب جمع آن و از ابی الدقیس ظوب نیز حکایت کرده * شد * مطابقه آنکه نکاح کند مودی بزنی و مودی دیگر بخور او آن زن و همچنین تظاوب * يقال ظاء بنی فلان مظاء به در لسان است اعرف آنست که ظاب بمعنی همزلف مهور است * و بمعنی دیگر غیو مهور است * تظاوب * بهما رنی ورنج در و دعیت * گویند ما به تظاوب چند آنکه گویند ما به قلیة نیست دروی چیزی از در ورنج * و بمعنی قرحه در پلک چشم که آنرا قمع گویند و به زعفران در او کود * شود * ابن الاعرابی گفته بی * که در روی نمکینان برون آید * و بانک کردن و اختلاط آرازها * شاعر گفته * جاءت مع الصبح لها ظبا ظب * منه ظبا ظب الغنم آوازه های کوشیدن آن * جاءت مع الشرب لها ظبا ظب * مراد آراز شکمهای شتران بسبب تشنگی سخت یا بانک کردن آنها و آن جمع تظظمة است * و ابن سید * گفته جائز است که جمع تظظاب باشد باین صورت * تظظاب نیز کلام کسی که ترسانند و بدی و بادشاهی در بین * ظم ظب الرجل به تب کوفته باشد * گویند تظظاب الشی رقی که باشد آن را عیب * و به گفته * کان بی سلا و مای تظظاب این سید * گفته صواب مامن تظظاب * و نیز گفته که این بیت شاهد است بر صحت سئل زیرا که حریری

در کتاب درة القواس ذکر کرد که آن از قطاعامه است و سرایت لال است و قلوبه
 قلوب بر وزن کتب ایچہ بلند شد باشد از صحت و تپید شد باشد جانب او و بعضی گفته
 کوفی باشد و تپود بعضی کرده و تپود بعضی پشته های حزد و جمع آن قلوب
 و الکسور به آن تفسیر کرده شد حدیث الشمس علی الظل و کتب شاعر گفته شعره آن حنی عن
 القواس لکب و کتبانی الا حروف الشراب و نام مردیست و ما مرین قلوب
 العذرانی یکی از فرسان عرب است و نام اسپ رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 تشبه داده شد بکوه و عظمت و قوت و نام حوضی در میان قوها و راقصه
 قلوب لثین نام موضعی است و قلوب بر وزن عتل مرد کوتا و قد درشت و پر کوشش
 و از آن است لا تعیبه بی نظریه حد و قلوبان بکسر و احذری خود مانند کوبه
 و ریم بداده و اوقات گویند که آن در جامه شکار کنند و کوز می زند پس نادری
 آغامه و مرکز می و در دتا اینکه کینه و بار و بار و میگوید که آن کوز می کند
 در سوراخ صومعه و پس صفت شد بدوی آن صومعه را از سوراخ بر روی آید
 پس می خورد آن راه در مثل است فسا بینهم الظربان زده می شود و تعبیه قوم
 نام انقطاع کننده و مدله بن حجاج الزیری الطلیی گفته شعره ألا لفا قیسا
 و حیدر انبی و موت کثیر مضروب الظربان مراد کثیرین شهاب و همچنین قریب
 بالده امر الهیتم گفته آن قلوبا است بالقصره و قلوبا و بالحن است و قول
 مرزدق انشاد کرده شعره و کیف یلکم الظربا علیها فیراها لآزم اربا فاصابها
 لیست گفته قلوبا مقصود است جنسانکه امر الهیتم گفته و بعضی گفته مران
 دایه است خورد یا مقدریم انکشت و عرض آن بقدر شیر میباشد و رازی بمقدار
 یک ذراع و قلوب این جمع آن و ظربی و قلوبا و هر ذره یک سر اسب جمع اند و حویری
 گفته تونی بر وزن فعلی جمع است مانند حیثی جمع حعل فرزدق گفته شعره و ما حعل
 الظربی القباد افوقا الی انظم من موج السکار الحصاریم و اکثر جمع کرده شد
 و قلوبا می گویند جمع قلوبا است شاعر گوید شعره و هل انخر الا طوائی مذحج و تغابی
 و تستشی بانها الطیم و قلوب الحراف و قلوبا فی مقارنه صحت و شدید شدن

سبها «اخراب چهار دندان پس نواجذ که آنها اصول دند آنها باشند» عمرو بن طفیل
 گفته «شعر» و مقطوع حلق الرحالة سابع «باد نواجذ» هن الاخراب «چنانکه در صحاح است
 «این برای گفته که این بهمت برای سداست در وصف ادب و برای عامر بن طفیل
 نیست لعل از هری نیز آنرا بسوی سدا منسوب کرده «قریب نام مرضی است
 «قریب به مانند قرح حسید به آن «طریقه بصیقه تصغیر نام مرضی است «ظن
 با لکسر بیخ در خفا شاعر گوید «شعر» «قلوا نأطافت بظنن معجم» لقی البرق عنه
 جذبه قو کالج «ظنیه بالضم» که بواسطه طرف پروهای تیر از جانب متصل سوراخ پدید
 شود «ظنوب کنار قساق از پیش با استخوان آن با کناره استخوان یا ظاهر ساق شاعری
 در وصف شعر مرغ نر گوید «شعر» «عاری الظنابین منحصراً دمه» یومد حتی
 تری فی راسه صتما «در حدیف مغیر» اسف عاریه الظنوب مواد کناره استخوان
 خشک از ساق یعنی استخوان ساقی که بسبب لاغری کوفت ندارد «قوع فلان
 لامره ظنیه به یعنی گوشش کرد در کار» سلامه بن جندل گفته «شعر» «کنا اذا ما انا
 صار مخ فرج» «كان الصواخ له قوع الظنابین» جوهری گفته مراد از آن سوخت
 اجابت است «قوع ظنابین الامو خوار کرد اید آن را» ابن الاعرابی انشاد
 کرد «شعر» «قرعت ظنابین الهوی یوم کالج» «یوم الاری حتی قسوت الهوی قسراً
 «فان خفت یوماً ان یلج بک الهوی» فان الهوا یکفیکه مثله صیرا بر سهول تشبیه است
 «واصل قوع الظنوب آن است که زنده مرد استخوان پای مرکب خود را بعضا
 برای نشان دادن آن تاب سرعت خود را شود بدوی «قوع ظنوب القوس زدتان یانه
 بر ساق اسب برای زجر آن «و ظنوب نیز مخفی که در سوراخ آهن بالای نیزه
 که نیزه در آن می باشد زده شود» و کاهی یوسف سلامه بن جندل بآن نیز تفسیر کرده
 می شود «قلب التیس» آواز کودن بزگوهی وقت «بجانب و کاهی در انسان هم
 مستعمل می شود از پس بن حجو گفته «شعر» «یصوغ عروقها آحوی زین» له قلب
 كما صشب العزیم «و قلب نیز سخن گفتن و اختلاط آواها این سید» گفته همل و نیکو دیم
 آنرا برادر مکر برای آنکه نمی شناسیم آنرا ماده و وقتیکه ماده «صحق نشد

و انقلاب الی از و اورد و عین کلمه اکثر می باشد پس حمل آن بر واداری است

فصل اولین

عنه بالفتح آب نوشیدن یا جرعه جرعه کشیدن یا بیابنی نوشیدن می گویند
یا نوشیدن آب است و عین آنکه در دست یا آردند کیر قد از باب تصرعنه یعنه عما
و عتقی الماء عنه عتق الطائر فوشید طایر آب را از نمی گویند شرب الطائر در خیر
آمره مضرا الماء مضارا لا تقوه عما یسکد آب را و منوشیدن آفرای نه نفس و در
حیرد یگوید آمدن الکماء من العن بقرای جگر از نوشیدن آب است بی نفس و در
حسرو نفس کوثر آمدن یعنه فیه میزبان ریخته شود در آن در میز آب و منقطع
نمی شود ریخته شدن آبها همچنین است در وادایی در وادای مشهور ریخته است
و عین معینه و تالی متناه فز غایبه عنه اندلر آرد از کرد و لو تو بدید و آمدن
آب در آن عنه النسات در از کشت و دین کی عنه النمیم الحاح غر در
نوشیدن نه نه و و بعضی گویند جرعه جرعه نوشیدن نه نه را و قولهم لا عذاب
یهنی بیابنی منوش آب را و این اعرابی حکایت نموده که عرب گویند اذا
احسب الظما الماء فلا عذاب را و لم یصبه فلا آب یعنی اگر آب می یابند
آفران نمی نوشند آب را جرعه جرعه بی نفس و اگر نمی یابند آب را
مستعد طلب آب نمی شوند و عنه بالضم اصل استین عذاب ما نند عذاب برك در حق
خبر ما سبیل برك و ملدی و بسیاری آن یا مرج سبیل عذاب الشی اول آن چیز
در خیر و پیشین ادرس یعنی آمده انا حی من ملحق عذاب سالفها و سبب شرفها من
حی ام از من حی معظم است سلف آنها و حالش است شرف آنها عذاب باران
سبب عذاب الشی معظم آن چیز و ارتفاع و کثرت آن و این اعرابی گفته
عنه بضم تین آبهای جبین و جوشند و عصب بود و زن جندب بسیاری آب
و قسمی از گیاه عنه مانند سود تخم کاکنج یا عنب الثعلب یا دوحی است که
آن را راه گویند یا دوحی است از اعلاش و علاش و دختانی را گویند که از آن
آتش بر آردند و عین آب است و از سریع و بعضی گویند بسیار رفتار و بعضی

گویند بیزر آسان در دوزین و بعضی گویند اسپ دور تک در وقتار و نه و بسیار
 آب و بعضی ابرو عینه مانند سفینه قسمی است از طعام و شوائب است شیرین که
 از عرق طی تر اود و بعضی گویند عروق الصمغ و عصاره گیاه شام عینه نیز جزو اکاه شعر
 از نباتات ترش و قوی که در زمینی باشد که پامال نموده شود عینه یا لضم را با کسر تکیر
 در نخوت و فخر گویند و عینه در وی تکیر است عینه الجاهلیة نخوت جاهلیت و در خبر
 آمد ان الله وضع عنکم عینه الجاهلیة بد رستی که ایزد تعالی نهاد از شما کبر و نخوت جاهلیت را
 و محتمل است که عینه از عینه بود عنب مانند چه غنوم و غنومی و خوبی جوانی
 و جوان پر کوشش عیناچ گفته پس الکجوال و الشجای العنب و مرود را عنباب
 و عنبین عنب نیز آهوی نر و جامه ایست قواخ کلور و کلیم یا ریک نرتم از موی شعر
 عنب نقیرو در رشت بیتی عنباب قواخ کلور و قواخ شکم و تمام خلقت نیک خود
 عنب الشمس و کاهنی بتخفیف با گویند و روشنی آفتاب و عنب صبح عنب مثل دحر ح
 کربخفت عنبه مانند تن خروج آمدیم بر تمام آن و عنی هلاک کوردم عنبه اوزا عنبه
 بشم سرج رنگ عنی مانند رنی زنی که بچه اش نمورد عنب مانند جناب و ادبی
 است عنب نام مزدی و بی و موضع است عنب مانند غراب نام اسبی مومالک
 بن نویر و یا صواب بنون است و بنوا عنب مانند کتان کزده ای از غوب نامیده
 شد قد بدین اسم زیرا که آنها بفارس مخالطت کردند تا اینکه اسپان آنها از غوب
 آب نوشیدند عنبوب نام اسبی موزیم بن و یاد او نام اسبی موزیمان بن
 مندر را و اسبی مزاجی بن قاسط را و در عنب مثل صزد نام و ادنی عنباب
 مانند علبط آبی است موقیس بن ثعلبه را عنبه زنی است شاعره و والده دُرُنی
 عرب مانند جعفر و عرب عنب مثل سقر جل سماق و آن بار در رختی است تمش
 مره که در طعام اندازند قدر عنبیه و عنبیه دیک سماق انداخته شده حجاج
 بن یوسف طبایع خود را گفت انخذ لنا عنبیه و اکثر فنجینها طبایع کن برای ما دیک
 سماق و بسیار افند از دوزی شراب را عنبه و عنبه بفتحین آستانه در و بعضی گویند
 عنب بالای در عنب و عنبات جمع و زینه ابن النحام به کعب بن مره گفته

در حالی که کعبه میان درجات می نمود ما از درجه جهنم در وجه پس کعبه
گفت اما انما القسب بعتقه املت فقد روی ان ما بین الد و جهنم که این السماء والارض
نهفت آن زیننه که مبدی آن را در خانه ماده و خرد پس در وحی و روایت کرده شده
که میان در درجه مثل ما بین آسمان و زمین است و در غیر آمد و این عتبات
الموت تا حد ما در وحی شد اید مرگ در می گیر و در و راه و عتبه و الاستاره می کنند
برای زن و در غیر حضرت ابراهیم و اسمعیل علی نبینا وعلیهما الصلوة والسلام آمده
و ابدل عتبه با یک بدل کن آستانه در حور ذی یعنی کلدان و زن خور ذ را عتبه
بفتحیم ما بین در و انکشف صبا نه و و مطی و بعضی گویند ما بین در و انکشف وسطی
و نصره عتبه با لفتح یک نبر فساد و گویند مانی طاعه فلان عتبه یعنی طاعت وی
حاصل است در آن فساد نیست و در غیر زهری آمده قال فی رجل افعل دابة رجل
فعمت ان كان تفعل فلا شیء علیه و ان كان ذلک تکافوا و لیس من عمله صحت
گفت در حق کسی که فعل نیست دابة مردی را پس تنها و کرد بد آن دابة اگر باشد
آن کس که هست فعل را پس هیچ بر وی نیست و اگر کار از فعل بندی نماید تا در آن
نهد و در غیر این المسبب است کل عظم کبر و ثم جبر غیر منقوص و لا منقب فلیس
فیه الا اعطاء المأدی فان جبر و به عتبه فانه یقتدر عتبه بقیمة اصل البصر
و استخوان شکسته که پیروز کرده شود بی نقصان و بی فساد پس نیست در آن مکر
دادن مرداری را که پیروز کرده شود و در آن استخوان فساد است از درم لازم با کسی
پس اندازد کرده شود فساد آن بقیه است از باب تصور و به نام و عتبه العظم المجزور
تنها و کشف استخوان پیروز کرده شده و عتبه بفتحیم نیز جو به ای معروضه بر روی
هر دکه کشید شود از آن چوبها تا در انصوری عود عتبه نبود و شنی زمین و عتبه
با لفتح و بفتحیم و عتبه و منقب و معتبه بفتح تا در کسر آن خشم گرفتن و ملامت
کردن و عتبه علیه از باب ضرب و نصر خشم گرفته بر وی و در غیر آمده کان یقول
عند المعینه ماله ترمت یمنه می گفت پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم و خشم گرفتن
جهنم از احاک آلوده باد دست راست ز می شاعری گفته شعر و اخلاقی لو غیر الکلام

اصابتکم «عَتَبْتُ وَ لَکِن مَّا عَلَی الدُّرِّ مَعْتَبٌ» عتاب و معاتبه مانند قتل و مقاتله
 و عتاب بفتح حین و عتیبی فکسر اول و تاء مشدد مکسور و رفته با خطاب بناز کردن
 و یاد دادن چیزی که بخشم آرد شاعری گفته «و یبقی الدُّرُّ مابقی العتاب» عتابان
 و عتاب بود و بالتحریر و عتاب رفتن شعر بر سه پای و ایستادن مردم بر یک پای
 و فعل این همه از باب نصر و ضرب آید «تَعْتَبُ وَ تَعْتَابُ» معاتبه با هم کلام و خشم
 و بناز کردن «عَبَّ بِالْکِسْرِ سِیَارَ عَتَابٍ کُنْتُ» «أَعْتَرَبَهُ بِالْصَّمِّ الْحِجَةَ بِدَانِ تَعَاتِبٍ
 کُنْتُ» بهنهم اُعتوبه میان آنها اُعتوبه هست که بدان عتاب می کنند «عُتِبَ بِلِیَاسٍ
 رَجُوعٌ وَ خُوشَنُودِی» استعقبه رضا دادوی را و همچنین است اُعتبه طلب رضا
 کردوی را و حق سبحانه تعالی فرموده «و ان تَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُتَعْتِبِينَ» یعنی اگر رضا
 خواهند گفتا پس نماشند آنها رضا داده شد «و کونوا استعتمبه فاعتمبهی خوشنودی
 خواستم از وی پس خوشنود ساخت مرا» و در مثل است لک العتبی بان لا رضیت
 و قتیله خوشنود ساختن مراد نموده «و کونوا عتبتک بخلاف مائتوی» در خبر آمده
 یثربن احدکم الموت اما محسننا فلعله یزداد اما مسیحا فلعله یستعقب باید که آرزو
 نکنند کسی از شهادت را اما نیکوکار پس شاید که زیاده کرده و در نگرانی اما بدکار
 پس شاید که طلب خوشنودی ببرد کار و توبه نماید «و در خبر دیگر آمده و لا بعد
 الموت من مستعقب نیست بعد مرگ طلب رضا زیرا که بعد از آن جزا است نه عمل
 و از هری گفته عتاب عتبی رجوع کردن معتروب علیه بسوی چیزی که خوش
 سازد عتاب کنند و «استعتاب طلب کردن از بی کنند رجوع نمودن از از بی
 کردن» اُعتبنی فلان کذا است فلان کس آن چیز را که بد می آمد مرا «أُمَّ عَتَابٍ
 بر وزن شداد ام عتبان بالکسر گفتا و که آن را ضمع گویند «عتبان گفتا و
 عتوب مانند ص و کسی که در وی عتاب اثر نکند «قویة عتیمة مثل سفینه قویة کم غیر
 «اعتب عن الشیء را عتب عنه بر کردید از آن «اعتب عن الامر رجوع کرد
 از آن کار که در آن بود «اعتب فلان قصد در کار کرد فلان کس» حظیه گفته «شعر
 اذا مخارم احناء عرضن له «لم یسب عنها و خاف الحور رفاعتها» یعنی اعتب

من الحمد ای وارد شد بر کوه و بعد نشد از آن ه اعتق الطریق را و زمین بر
 کد اش و در زمین درشت رفت ه معانته تادیب کردن ه در حیر آمد ه عاترا
 الحیل فانها تعنت تادیب کبیر اسباب را برای حیل و سواری پس بدستی که اسباب
 تادیب می بد یزد ه تعتیب جمع کردن نیت از او بپسیدن آن از پیش
 و آستانه حاجت ه در حیران رمی الله عنه آمد ه عتیب مرار و تشر
 جمع کردن نیت از او را بپسیدن آن را از پیش پس و حید را بر راه عتیب
 عتبات زبیه ه حاجت ه عتیب و لسانی الحمد جمع نمود فلان سخن را در کلام
 ادک ه و لانی لایعقب شیع فلان کن عیب کرد ه بشود بحری ه ما عتیب ما به
 آستانه دوش را بیا بگو فتم ه عتیب قبیله بودار من که عارت کرد بر آنها
 باد شاهی پس اسیر کرد مردان آنها را و بکشد آن اسیران که خون کودکان ما
 بر کد خواهد شد ما را خواهد کد داشت و در من آمد فلک کشند ه و در من است
 مثل عرب اودی عتیب فلک شد بد قبیله عتیب و زده می شود برای کسی که
 ببرد در حالیکه مغلوب باشد عدی پس زند گفته ه شعر ه ترجه ما و قد رفعت بقرة
 که بید چرا ما غرما عتیب ه عثمان ما لکسر و معتیب ماسد محدث و عتبه با صم و
 عتبه مانند هیمه نامهای مورد آن است ه عتبه اراسهای زنان است ه حفره
 عتیب محله ایست مصر ه و عتیب آنی است ه موی اسد را در راه مدینه عبور ه
 ه عتوب ه اصم عین و سکون تایی مشاة و قایمه و صم رای مهله سمان و تصحیل
 عرب و عتوب نیست لکن هیمه بیک معنی افند ه معتلب ه مانند معصومست ه حمل
 معتلب و من است را حو گفته ه ملاحم القارة لم یقتل ه عتوب ه صم عین و سکون
 تایی مثلثه در حقی است ماسد در حقی ایا و افرادانه فلک ماسد دانه های حاش شاحبای
 بر سرخ دارد مانند ریماں پوست بر کد ه او را میخورند و از آن عشویه است
 ه عتبه ه مثل دوحه کارش کردن و بر او کد ه ساحن ه عتلب و ندا آتش زنه
 صاحب از در حقی که معلوم نماند که آتش دهد یا نه ه عتلب الطام به خاکستر
 آتیم کدم را با نامور در داید ه صاحب کدم و برای سرور تی ه عتلب الماء سخت

ه عتوب
 ه عتلب
 ه عتوب
 ه عتلب

جرعه جرعه نوشید آب را «عُثِلِبَ الحوضُ وجدَّ الرُّحُوضُ ونحوه شکست حوض
 و دیوار آن را» امرِ مُعْثِلِبٍ بصیغه اسم فاعل کار غیر استوار «شیخ مُعْثِلِبٌ پیر کوزه
 پشت از پیروی» تعْثِلِبُ فلان بد حال شد فلان را لغو کرد دید «عُثِلِبَ ما نند جعفر
 آبی است مشهور و شماخ گفته» قصص ص ۲۴۷ «عُثِلِبَ بالفتح
 بن دم در مخرج و جعفر جمع آن» در خبر آمده کل ابن آدم یملی الا العجب
 همه این آدم بوسیده خواهد شد مکر استخوان اسفل پشت شاعری گفته «بُعْجِبُ
 انقضاء یملی هیامها» و بالضم فخر و تکبر و مردی که وی را نشستن باز نان خوش آید
 یا خوش شوند زن بد آن «و درین معنی به تثلیم عین آید» عجب بالفتح و بفتح عین
 انکار کردن آنچه پیش آید و جمع آن اعجاب است شاعری گفته «عجباً اللد هودی
 الاعجاب» الاحد باب الموعوظ فی الانیاب «و جمع عجب عجاب است یا جمع
 کرده نمیشوند این هودو» عجبیه را عجبیه شکفت «تعجب منه راستعجب منه و
 عجب منه مثل سمع تعجب کردم از آن» در خبر آمده عجب ربك من قوم یساقون
 الی الجنة فی السلاسل تعجب نمود پروردگار تو از گروهی که کشیده شوند بسوی
 بهشت در زنجیرها یعنی بزرگ و عظیم شد این نزد پروردگار تو «و اطلاق تعجب
 بر حق سبحانه تعالی مجاز است زیرا که بر او تعالی اسباب اشیا مضعفی نیست و تعجب
 از آن آید که همش مضعفی باشد» عجبته از باب تفعیل در تعجب آوردم او را
 ما اعجبته بر آئه شاد است یعنی چه خرد پسند است بفکر خرد «تعجب عجب
 واحدند ارد شاعری گفته «عجب» و من تعجب خلق الله غاططه» و مصدر منها ملأ صی
 و غیره «اعجبه بوداشت او را بر تعجب» اعجب به بصیغه مجهول تعجب نمود و
 خرس کردید بدان و همچنین است اعجبه «امر عجب بفتح عین و عجب عجاب
 و عجب مثل طویل و طوال و شداد امر شگرف» و عجب عجب و عجب
 یا عجب و عجب بهک معنی است «عجاب آنچه از حد تعجب د رکن رده
 عجا و مانند هم را و زنی که تعجب کرده شود از جهال وی یا زشت روی وی
 از لغات اضداد است «عجا و ناچه که موخر آن بار یک باشد و طرف سرینش

بلند و نازک درشت و سر آفتاب شتر بود درشت و وحل تعابیه بالکسر مرده احب
 اما حبیب نعمتی در سداد امراه بنو محبت نام کورده را احب بن سعد و کوری
 مشهور با بن محبت و سعد بن محبت هر دو را التحریک و منیه محبت شهر و صحت
 در مروت و عقیقه و وزن حقیقه نام مردی و آفتاب حافظه نام مردی و تحریک و
 مانند سر وحل حقیقت در رس اندازند و هدایه مانند سحاب ایچه رفته باشد
 از رنگستان یا حاسب آن که رقیق بود و متصل بودی زمین باشد برای واحد و جمع
 آمدن اسب و کوی و شعور کثور الدباب العود بضربه الدبی و تلی الدبی فی متعه
 و تحذره عدایه و حم و زهار و زین شاعری گفته شعور و کست کذات العزک لم تمن
 ما فاه و لایه من ابله ابله ظاهره و عدوت مانند سرور و یک بسار و عدنی مانند
 هرانی نمک حوری کسی که درمان عصب مرده و عداب نام مرده و عدب و عدبه
 و اقتم خوش منزله از طعام و شراب عداب ز عدب و جمع و ماء و عدبه و ماء و عداب
 آب حرمین مزه و شیرین و عدوت با کتر کی آب و عدب الماء عدبه مانند کرم
 پاکیزه کشت آب و عدبه که پاکیزه ماحض آنرا برای هر وحل و عدب القوم پاکیزه
 شد آب آن قوم و عدب فلان و اعتدب فلان آب هر دوشوید و استعدب
 لافله آب عدب طلب خود برای اهل حورده استعدب الماء عدب دانست آب را
 و استعدب فلان من بشوید که آب پاکیزه آورده می شود برای ملک کن از فلان
 جا و در حین آمدن و ابله کان استعدب له الماء من ثیوت المتهاند و سنی که بود نبی
 صلی الله علیه و آله و سلم که آورده می شد آب شیرین برای وی از سقایه خایه ها
 و عدب الماء مانند آشوش پاکیزه کشت آب و حضرت علی علیه السلام در
 مذمت بیا فرموده و عدب و سا جاف منباز اولی پاکیزه شدن حایب از دنیا و شیرین
 کشت و امر آن معدن زین شیرین آب دهی و عدب ان طعام و نکاح و بعضی گویند
 حور و آب دهی و لموعدب اللسان و شیرین و دانست و عدب مانند صرب ترک کردن
 طعام صحت شدت تشنگی و عاقب دعدب مثل ضرر کردن و طعام سبب بسیاری
 تشنگی و بات العرس و غیره و عدب و داد رشت بخورد اسب و غیر آن و نشوید و از هر

افدایه

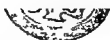
دب

گفته تفسیر عذاب و عذاب بآنکه خورد و ننشود صواب تر است از تفسیر آن بآنکه
 نخورد بجهت تشکیک «عذاب آنکه هیچ نخورد و اکثر مستعمل شود در اسب و شوه عذاب
 بالضم جمع «عذاب و عذاب و عذاب بازداشتن» در خبر علی علیه السلام آمد
 «عذاب و این ذکر النساء انفسکم فان ذلکم یکسرکم عن الغزو باز دارند خورد را
 از ذکر زنان بد رستی که آن می شکند شما را از جنگ» عذاب و عذاب و استعذاب
 باز ماندن و ترک کردن «عذاب عن الشی و عذاب عنه و استعذاب عنه باز ماندن
 از آن» عذاب مانند سحاب نکال و عقوبت «عذاب به جمع» عذاب به تعدیل عذاب
 کرد ویرا «در خبر آمد «المیست عذاب بیکاه آله علیه مرد» عقوبت کرده می شود
 بکریه کردن اهل دی بوری یعنی اگر و صیغ کرده باشد اهل خورد را بکریه چنانچه
 عادت جاهلیست بوده «اصابه عذاب عذاب بین ماندن بقتل رسیدن ویرا عذاب بی که دفع
 نشود عذاب به بکسر ذال الحجه بودن آید از طعام پس افکنده شود و عذاب کرد و الهای
 تازیانه» در صحاح است عذاب به یکی از دو ذوال تازیانه «ماء و عذاب آب
 بسیار خاشاک» عذاب به بالفتح و بفتحین و بکسر ذال میزی که بر آب نشیند «ماء
 عذاب مانند کثف آبی که میزی بر آن نشسته باشد» عذاب الماء در رکود
 میزی آب را «ماء لا عذاب به قبه آبی که کما و جواد را نیست» عذاب بفتحین
 خاشاک و الحجه دینی بجهت بر آید از بجهت دان و درختی است عذاب النوائج
 و معاذ بن عرقه های زنان فحشه کنند «عذاب المیزان زبانه توازن
 «عذاب نهز کماره هر چه» عذاب البی طرف قضیب شتر» عذاب الرجل پوستی که
 پس پالان شتر معلق سازند «عذاب الشجوشا غمهای درخت و احد این همه عذاب
 بما است «عذاب و عذاب کسی که در میانه و در میان آسمان بود» نه باشد
 عذاب بالفتح نوعی است از درخت «عذاب به معنی عذاب به بدال مهمله» عذاب
 بر وزن و معنی عذاب کثیر گفته «شتر» موت ماموت من لیلها ثم اعرضه ال
 عذاب ذی غنایه و ذی فضل «عذاب به درختی است که شتران را هلاک می کند و در این
 است مشهور «اعتذاب قر و هشتین در طرف عمامه از پس» عذابات بفتحین

نام امی میزدین سمیع راه یوم العذاب و روز چکنی از روز جنگهای عرب
 و عداب مثل کسان نام اسب یثام بن قیس «عَدِيبٌ» در عذیبه مسود در بصره
 تصغیر نام در آبی است «عینل اب یوزن میس آن نام شهر است و خرات
 العذیه نام موضعی «عرب» بالضم و یضمتین کوز می است مشهور از مردم
 خلاف عجم و آنها باشند کان شهر اند یا عام اند و اعراب از آنها باشند کان
 بادیه و عرب باد را متعالم موقت است و تصغیر آن «عُرب» بغير تا شاذ است
 شاعری گفته شعرو ممکن القیل طعام العُرب و لا تشبهه نفوس النجم و اعراب
 را واحد نیست و جمع آن اعراب و «عرب» لسانه مانند کرم و عربیه بالضم عربی
 شد زبان او و تعرب شبیه عرب شد و «عرب» عاریه و عربیه عاریه مانند حنوا و رفحه
 «عرب» خالص «معرُوبه» مستعربه عرب شد و «عربی» یکی از عرب اگر چه بدری
 نباشد «اعرابی» بی مدح و بی استیسی اعراب و مدح و بی گفته در نسبت استری
 اعراب اعرابی گفتند زیرا که اعراب را حد ندارند و عربی ظاهر العربیه و العربیه
 و این فرد و مصدر اند که فعل قرارند و از هری گفته در حل عربی مردی که
 سخن در عرب ثابت باشد اگر چه فصیح نبرد و جمع آن عرب است چنانچه
 گویند رجل محبوس و بهودی و جمع آن محبوس یا نسبت است و رجل معرب مرد فصیح
 اگر چه صحیح باشد و رجل اعرابی مؤبد و بی که چراگاه و مواقع باران طلب از عرب
 باشد یا از موالی آنها و جمع آن اشواب و اعراب است «حق» سبحانه تعالی فرموده
 قالسب الاعراب آمنافل لم یؤمنوا و لکن قولوا املنا قومی از اهل بادیه که نزد نبی
 صلی الله علیه و آله و سلم آمدند برای طمع در صدقات بنه یزای رغبت در اسلام
 گفتند که ایمان آوردیم بگو ای پیغمبر ایمان نماید و دیدن لیکن بگوئید که منقاد شدیم
 از هری گفته جائز نیست که مهاجرین و انصار را اعراب گویند چه آنها عرب اند
 زیرا که آنها باشند کان شهر بودند بر ابر اند از آنها کسی که ناشی در بادیه شد پس
 در شهر متوطن شد و کسی که در مکه موظفه متولد شد و بعد از آن هجرت بسوی مدینه
 منوره کرد پس اگر شایقه از آنها لاحق باهل بادیه گردد و از هجرت گردند تعرب

اعرابی شد بعد از آنکه عربی بود * در خمر آمده مهاجران یاعربی مهاجر را خدا عرابی
 ساخت * ابن الاثیر در نهایی گفته که اعراب باشند کان بادیه از عرب که در شهر
 نیابند مگر برای حاجتی * عرب کورهی ایست مشهور از مردم و برای اوست که
 اقامت کند در بادیه یا شهر * در خمر آمده ثلث من اکلوا منها یعرب بعد الهجرة
 سه چیز از کنایه های کبیره است اقامت نمودن در بادیه با اعراب بعد از هجرت
 و بودند مومنین که می دانستند کسی را که بموضع خود بی حد باز کرد دمشق مرتد
 * در خمر حجاج آمده که چون ابن اکوع اقامت در ریده کرد بعد از آن نزد حجاج
 آمد حجاج گفت یا ابن الاکوع ارقت ذلت علی صفتیک وتعربت یعنی ای ابن اکوع بازگشی
 بر قشای خود و اعرابی شدی و در راننی تزیست بزمی معجبه آمده * در بیه لغت عرب
 و اختلاف نموده اند در وجه تسمیه این گروه عرب * بعضی گویند اول کسی که خدا
 عزوجل کو با ساخت او را زبان عربی یعرب بن قحطان بود و آن پدر من است
 پس آنها عرب ها ربه اند * و حضرت اسمعیل بن ابراهیم صلوات الله علی نبینا وعلیهما
 نشو و نما در آنها یافت پس اسمعیل را در لادش عرب مستعربه اند * و بعضی گویند
 اولاد حضرت اسمعیل علیه و علی نبینا الصلوة والسلام در عربیه که از تمامه است
 نشو و نما یافتند پس منسوب شدند بسوی آن * در خمر آمده پنج انبیا از عرب اند
 محمد و اسمعیل و شعیب و صالح و هود علیهم صلوات الله و سلامه * و این خبر دلائل
 دارد برین که آن انبیا در بلاد عرب سکنی داشتند و زبان آنها زبان عربی بود
 پس حرم که مسکن محمد و اسمعیل علیهما الصلوة والسلام بود * و قرب حنجر که موطن
 صالح بود و مدین که مسکن شعیب بود * و احقاف یمن که هود و قمرش در آنجا
 سکنی داشتند جمله از بلاد عرب است * و از هری گفته که اقرب نزد من اینست
 که نامیده شد عرب با اسم شهر خود عربات * و بعضی گویند عربیه بفتح تین که ناحیه
 ایست نزدیک مدینه منوره و اقامت کردند در آن قریش و آن ساحت عرب است
 * و ساحت در ارضای خانه و شاعری را می عربیه را سکون داد * برای ضرورت در
 قول خود شعر * و عربیه ارض ما یحل حوا مه * من الناس الا الارذی الملاحی *

یعنی پیغمبر ماصلی الله علیه وآله وسلم در قریش قصه یقین عرب انداخته و کردند
 بهترین لغات عرب را و اعراب را می در کوه و نوا و مصر و کشتیهای ساکن که
 در دجله بودند و اعراب و تعریف مثل اکرام و تکریم بیان کردن و ظاهر و خردن
 و اعراب عن القوم و عربت معهم ظاهر و دم زبان کردم از جانب قوم و اعراب
 بهجت و حجت مورد ظاهر کردن حرف کسی که بهت گفته شعر و وجد الکلم فی آل حامیم
 آیه و تاولها مناتقی و معرب و در هر آمد و الثبت عربت عنها لسانها مردی
 است لتخلف و از غم و دشمنی می کند از وی زبان وی و در حدیثی
 آمده کانوا یستخیمون أن یلقوا الصبی حين یعرب أن یقول لا اله الا الله مع مرآت
 بودند مومنان که در وقت می داشتند ایملکه تلقین کنند کرد و را رفتی که بیان
 کنند و سخن گویند این که بگویند لا اله الا الله هفت بار و در حمر سقبقه آمد و اعرابهم
 احسانا ظاهرترین آنها از وی حسب و ازین است اعراب و اصطلاح عربیان و عربی
 حرم پیدا که حوشه این دو طرف دارد و ابل عرب شعران غمور یعنی حبل عرب
 احب و رایج بوده و معرب مانند شخص احب و که در آن اصل بد نبود و معرب به اسب
 ماده چندین و رجل معرب صاحب اسپان عرب و اعراب و دان کردن اسب
 و شناختن کسی اسب عربی را از اسب بد اصل وقت آواز کردن و اعراب الفرس
 آواز کرد اسب که دانسته شد از آن آواز لغات و اصالت وی و حبل عرب
 را عرب و عرب و این عرب اسپان رشتان تیس و نیز اعراب خطا نکردن
 در کلام و همچنین اسب تعرب و پیدا شدن بجه عربی و نیک و عرب مدققه
 آراسته نمود کلام خود را از خطا و اعراب و تعرب و عربانه با لفتح و با کسر
 و استعرب فحش گفتن و کلام بد کردن و در خبر آمده و ان رجلا من المشو کین
 کان یسأل المپی صلی الله علیه وآله وسلم فقال له رجل من المصاهین و الله لتکفن
 عن شتمه و لا رحلتک سمی فی هذا فلم یزد الا استعربا فعمل علیه فضرته
 و در خبر دیگر آمده که الاعراب للتحريم و در خبر دیگر آمده لایجل العرابة
 للتحريم معاربه نام فحش گفتن و تعرب المرأة الرجل محسن عشق گفتن زن مرد را

« اعراب نیز رد کردن قبیح از لغات اضراد است و نکاح کردن و تعویض بنکاح
 نمودن « اعراب سقی القوم مختلف شد نشانیدن آب گاهی بعد روزی و گاهی
 بعد دوسه پس از آن بونهیچ واحد قایم گردیدند « عرب علیہ فعله تعویض است بقیح
 کرد فعل و پرا « در خبر آمد « عربوا علیه رد کنید بوری با نکر « تعویض
 و اعراب نیز معنی عربی ساختن کلمه عجمی را « عربون و عربان بضم عین هر دو
 و عربون بفتح عین و گاهی عین آنها را بهمز « بدل کنند بیعانه « در خبر آمد « نهی
 عن بیع العربان « اعراب و تعویض و عویبه بیعانه دادن « اعرابی کنایه از عرب
 و عربین بیعانه داد « عرب مانند صبور و عروبه بنما و عروبه بفتح عین و کسره را
 زن دوست داشته شد « بسوی شوی و عصیان کنند « شوهر یا عاشق روی یا دوست
 داشته شد « بسوی شوهر و ظاهر که کند « دوستی روی یا بسیار خندند « « عرب بضم عین
 جمع عرب « و ازین است قول حق سبحانه تعالی غرأا اثرا با « عربات جمع عرب
 « اعراب نکاح کردن بزنی عرب « عرب مانند ضرب خوردن « عرب بالفتح و بفتح عین
 شاد شدن و بفتح عین فاسد شدن « عربت مملته فاسد شد معنی « و در خبر
 آمد « ان ابن اخی عرب بطنه بد رستی که برادر زاد من تنها « کودید شکم وی
 « و آما سیدن را بریم شدن و باقی ماندن اثر زخم بعد از زبه کشن و بسیار آب شدن
 فیه و جاه و فعل این همه از باب جمع آید « عرب بفتح عین و مانند گفت و عرب مانند
 برکن آب بسیار صافی « عرب با کسر خشک از بهی که کپاهی است مشهور « عرب مانند
 گفت فاسد الماده « عرب مملته فاسد « پیر عربیه چاه بسیار آب « نهو عرب و عاربه
 جوی بسیار آب « تعویض نوشیدن آب بسیار صافی و بوییدن شاخ خود ما و بوی کردن
 موهای کرد سم اسپ بعد از آن داغ دادن و رد کردن کلام و نسبت بقیح نمودن
 آن را و کلام کردن از جانب قوم « عربت عن القوم فعل از آن و بسیار نوشیدن
 آب صافی و گمان عربی ساختن و بیمار داری فاسد الماده کردن « عربیه نام روز جمعه
 و گاهی بر آن الف و لام می آرند « عربیه بالفتح خلاف پستان کو و چند « عربات جمع
 « عرب مانند شد ادعرا به ساز « عربیه بفتح عین نهوی که تیز رود و بمعنی نفس و دم

شاعری گفته شعره لما انتك ارحومضل بانككم معتنى بحجة طائب لهما العرب هـ عربنه
 و عرب بود و بالتحريك با حجة است قوب من همه موده تمام اليا عرب ز عرب و عرب
 در خانه كسي و عرب ما بعد محاسن خود رحتي است كه تا بنده مهند در عرب
 آن رسما هـ التي عرونة اذل احب الحجة و شكمت نود استعربت المقررة خرافن
 در مورد كار ماده و عربها الخ و خرافن من كود انهد كار مر كار ماده راه و در حير آمد
 لا تقشروا ن حوا تمكم عربها يقش تكسود و انكشروها ي حرد عمن رسول الله و تقدر
 كلام بهما عربها است و عرب دانا نام آسمان هفتم و عربان لغتتين شهر و سيف بحا نو
 عربانه لاس اوس بن قحطى صحى مشهور است خطيبه كويد شعره ادا مارانه رعت الحيد
 تلقاها عربانه لاهي و عرب بن قحطان پدر بن دشمن حانوس عرب مانند
 عرب صحابي رسول مقبول صلى الله عليه و آله و سلم و عربى بن معرب بن عربى
 بالضم از اتاع تابعى است و عربى بالفتح لقب محمد بن حميد بن المبارك و عرب
 پر دوز عرب نام مردى و اسمى و ابن ابى العروبة نام مردى و حذاف الف و لام ا را
 لحن است و عربنه و عربى و كويد الحجة مرم بودار بنى و كويد دايه است زبونى ميان
 اب با د و عربى گفته كه از عربى پرسيدم بن انكش حرد بطرف پر عربى با د و عرب
 ما بعد حرد و اردب حكت به بايت سطر و بالضم نود آمد و صحاكش عرب
 ما بعد حفسر تا يعى است و عربنه و بالفتح و بالضم فهو طبل حشيان
 باطن با عود با طمور و در حرد آمد ان الله يقرر لكم من اب الا صاحب عربنه
 در رضى حق و صحانه تعالى معقود حواهد كود كراه كار و امكر صاحب عربنه را
 و عرب و عرب ما بعد حفسر و بنى مطير بالاى باشد آدمى و عرب و الدانه را بنى و بنى ستور
 و شاعرى گفته حرد بن الطرف و المصك و العروبة و انكش و عرب الدانه و بن
 عرب و دانه راه و در حرد قاصم آمد كه مى گفت دني كند و الا تعرقها قطع
 مكش و عرب دانه راه و عرب الدانه و بنى و عرب و عربهاى دانه را تا با مستند و عرب
 القطاس بنى قطا و بنى ان مثل زده شود و ركز تا بنى كفته مى خورد و م اقص من عرب
 القطاس شاعرى گفته و بنى و قها كعراق و قطا طحل و عرب و الدانه موصى ارادى

عربنه

عربنه

عربنه

عربنه

که پیچید و کج باشد عروق را تنگ رکود و رادی گویند * اما اکثر عراقیب هذا
 الجبل چه چیز بسیار سبخت راههای تنگ این کوه راه و بعضی گویند عراقیب
 الجبل بنشینهای کوه * تعروق الرجل در راههای تنگ کوه رقت مرد * عراقیب الامور
 کارهای بزرگ و دشوار * عروق حبلة و شناختن حبص * عوقب الرجل حبلة کرده بود
 مگویند اذ أعياك غريمك فعوقب هرگاه مانند کنند ترا قرض خواه تو پس حبلة کن * تعوقب
 من الامر عدول جود از ان کار * تعوقب لخصمه شروع نمود در راهی که دشوار شد بر
 خصم * شو ما آجاءك الى مغبة عوقب شو عظیم مضطر ساخت تو ای سر من عوقب
 مثل است که زد * می شود برای مضطر یا مضطر شد بدینرا که عوقب مغز زرد و محتاج
 نمی شود مسموی آن مگو کسی که قادر بر چیزی نباشد و بجای آجاءك اساءك باید ال
 جیم پسین نیز گویند و این لغت تمهم است * طیر العراقیب شقراق که آنرا در
 فارس سبزک گویند و عرب آنرا مشوم دانند * عوقب بن مخزیا ابن معبد بن
 اسد از عمار لقه است کاذب ترین اهل زمان خود بود سائلی پیش روی آمد گفت
 هرگاه شکوفه آرد در دخت خومای من عواهم داد تو ایس هرگاه شکوفه آرد
 گفت هرگاه نیم پخته شود خرما پس هرگاه نیم پخته شد گفت هرگاه دراز شود پس
 هرگاه دراز گشت گفت هرگاه خومای تو شود پس هرگاه خرما می ترکورد پس گفت
 هرگاه خشک گردد پس هرگاه خشک گردد بدیده رابه شب بویده نه بود و بسایل
 چیزی نداد * جیمهای اشجعی گفته * شعور * وعدت و كان الخاف منك سحیبة *
 مواعد عوقب اخا بهرب * عوقب نیز نام اسپ زبل الفوارس خبی و نام
 موضعی است نزدیک حمی ضویه * غزب * یفتحین و مغزایه و غزب مردی که
 اهل ندارد و غزبه را غزب نگویند و بعضی جایز داشته اند * غزبه و غزب زنی که
 زوج ندارد * رجلا غزبان دو مرد بی زن * رجال اهزاب مردان چنین
 * اهزاب مردان و زنان که جفت ندارند و مصدر آن غزبه بالهم و غزوبه است
 و فعل آن مانند نصر * و بعضی گویند غزب اسم جمع اهزاب است مثل خادم و خدم
 * و همچنین غزب اسم جمع است مثل عجم * تعوقب نکاح نکردن و دور شدن *

در خم آمد که هرگاه این اکوع رضی الله عنه در روزه اقامت کنی حجاج من
 برست بوی کشف او تدت علی عقیقته تعویذ بر کشتی بر فقار دور شدی از جماعت
 رحمة و در روایتی تعویذ برای مهله آمده ه عزوب شایب شدن در وقت از باب
 تصور ضرب حق سخنان فرموده عالم الغیب لا یعزب منه مثقال ذرة فی السموات
 و الارض الله عز وجل دانای شیب استغایب نمی شود از وی چیزی ه اعزبه
 بود آن را غایب ساخت ه در خبر آمده من قرأ القرآن فی اربعین کبلة فقد
 عزب کسی که قرآن مجید را در چهل شب بخواند بعد شد از زمان شروع یعنی
 در یکی شود ه در غمزدیکو آمده کثرت اذن الکرمک العزب فی الاذن چنانکه
 بهم می ایستد ستاره در شوند ه و در اذن آسمان و در روایتی غایت یقین معجبه
 در ای مهله آمده ه معزبه کسی که در از شد ه باشد بی زوحی ان تا اینکه او را
 حاجت ناهل غماید ه و کسی که در جواگاه هوشی خود از مردم غایب شود
 ه همچنین است معزبه و نادر معزبه برای مبالغه است عزوب کسی که از اهل مال خود غایب
 کرد و دشمنی و کرم رفتی که از اهل خود جواگاه غایب شود ه اهل عزوب شعرا
 که با آخر روزه قبله نهاده اسم جمع عازب است مثل غزوی و غازی ه عزوب الدن
 دور شدن شعرا از جواگاه ه اعزبا صاحبها در ساحه آنها راه اعزب فلان
 در رکعت ه اعزب القوم غایب شدن شعرا و قوم ه معزبه مانند میکنند کنیز
 وزن مرد و همچنین است ه از به معزبه مانند محسنة و عازب که در ه اعزب القوم
 که با عازب یا فسد قوم ه در خم آمده انهم كانوا فی سفر مع النبی
 صلی الله علیه و آله و سلم فسمع منادیا فقال انظروا تجدوا معزبا بودند
 اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در سفر با رسول الله علیه الصلاة والسلام
 پس شنیدند منادی را پس گفت نظر کنید ببری وی تا ببینید و جواب دهند که با عازب
 ه معزب مثل معظم کسی که در رکعت شده باشد از خانه ه عزب ظهر المراء غایب
 شد از ن شوی وی شاعری گفته ه و المحصنات عوازب الاقطار ه عزب الارض
 نمایند در زمین کسی ه دار باشد زمین باقه ه عزوبه زمین دور از کیه ه در رحیر

آمد. انه بعض بعضا فاصححو ايا رضى عز و به بن رضى كه قوس ستاد پيغمبر صالى الله عليه
 وآله در اسم لشكوى پس پيغمبر رسيدند بزمينى در راز كيا. و در خبر ام معبد
 آمد. و الشاء عازب حيايل بزهاد در شرفند. اند در چراگاه غنى آيند بسوى
 منزل در شب. و حيايل جمع حيايل است بمعنى غير حامله. و عوزب بوزن جور
 بوزن. و عازبه شعران غايب شوند. و در چراگاه. انما الشعرى الفخ حذار العازبه
 جزاين نپست كه خوريدم كوسفتند ان را بجهت حمل و نمودن از شعران در شونده
 در چراگاه. گفت اين را مردى كه ويرا شعران بودند پس فروخت آنها را
 و خريد كوسفتند ان را. و عازب نشود پس غايب شدند كوسفتند انش
 و اين مثلى است كه زده ميشود و رضى كه اختيار كند چيزى و در ان چيز لازم آيد
 آنچه محض و روى بود. و هراوة الاعزاب اسمى است مشهور و معروف بود بر مردمان بي اهل
 كه جنك كنند بران و محصيل مال كنند پس نگاه كنند. و عازب نام كوهى. و عازبه
 نگاه كردن حكمايت كرد اين را اين در زيد و كنى ثابت عيلازم آنها. و عازب
 بالفتح جستن شعر نو بر ماده. و عاب الفحل الناقة مانند ضرب جستن شعر نو بر ماده شعر
 نكوبند انه لشديد القاب بن رضى كه آن شر و سيار چهند داشت براده. و كاهى استعاره
 نموده ميشود. و براى مؤلف و بعضى كويند عاب منى نراسپ باشد يا شعر و بنز نسل
 و كويند قطع الله عصبه قطع كند الله عز وجل منى و بنز نسل وى زهر كفته. و شعر
 و لولا عصبه لفركتهم. و شعر منيخه فحل معار و ولد را نوز عاب كويند. و عصبه
 حياكه عاريت داد و بواشتر نو خود. و استعجبه اياه. و عاريت خواست از مى شتو نو
 وى براى جستن بر ماده. و عاب نيز كرايه جستن نو بر ماده. و عاب الرجل مثل ضرب
 كرايه داد مرد براى جستن نو بر ماده. و در خبر آمد. نهى عن عاب الفحل منع
 نمود رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم از كرايه جستن نو بر ماده. و در خبر نوا. بن
 غازب آمد. و لا يحل لك عاب الفحل حلال نپست براى تر كرايه جستن نو بر ماده.
 و استعاب الكلب در هيچان آمد شهوت سك. و عصب و عصبه استغوان دم
 يا جاي رويدن موها از دم. و عصب الغلظ ظا هرقدم و طول. و عصب

شاح بار يك راست از حرم ما كه برك از آن دور كرد • باشد
 و شاح حرم ما كه بر آن لك نه و رتيد • باشد • اعصمه و عصمتين و عورت زعمان
 با اضم و با اكس و حرم • عصمتين و عصمتين و عصمتين • انه اتی و بی
 عصمت لعله بر آمد بی صلی الله علیه و آله و سلم در دشت مبارکین شاحچه حرم
 بود و در حرم ثامن بن زید آمد • فحلفت انتم القرآن من الصمت والحقاف
 پس شروع کرد م که می حستم قوآن معبود را از شاحهای حرم و مسکهای هم بد که
 بر آن آیات قرآنی نوشته بودند • عصمت و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین
 و نور آنها • و استعاره کرده می شد برای رئیس کبر • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین
 د حال آمد • یقه که کموز ما که ما • التحل بی روی د حال حرم آمد • و کنجهای زمین
 جاسه پی روی می کنند ز نور آن امیران حور • در هر حضرت علی علیه السلام
 آمد • انه ذکر فتنة فقال اذا كان ذلك صرت يعسوب الدين بدنة بد رشتی که ذکر
 فتنة کرد پس فرمود هرگاه چنین باشد • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین
 و ر بهی که یمن و صمد • مثل استعاره ای اقامت ای فاسد ماند امیر دین و باغاف
 در دین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین
 تسمیه نموده شدند آن اسپ در لاغری • و شوکرید • و شوکرید • و شوکرید • و شوکرید • و شوکرید
 کوالج امثال البعاسین • و در وانه سیر که در و ربع می پرد • و در پیدی دراز
 در روی اسپ • و در ابر • و در پلری اسپ جامع که از پا زنده • استعصمت منه کرافیت
 مرد از روی • اعصمت الذی • و در و کریمت کوك • و اس • عصمت مانند کتف سوی
 که از مدتی شانه نگرد • شد • باشد • عصمت نام گوهی مسجد گریه لا اذل کن اما
 اقام • عصمت بخورام کرد این چنین تا که قائم است • عصمت اموا القهس گفته •
 رانی مقیم ما اقام • عصمت • و عصمت نام اسبی مر پنهان ز صلی الله علیه و آله و سلم
 و نام اسپ زبیر رضی الله عنه • عیاب مانند کتاب • مرصی اشرف از دیک مکة
 معظمة • و عصمت • مثل حعفر شیر در دین • و عصمت • مثل دوحه لستکی چشم رقص
 کویه کردن • از هری گفته که لبت حقیقه بقا گفته • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین • و عصمتین

عسقبه با لکسو خوشه عود انکور متصل به بن خوشه کلان * عسقبه و عساقب
جمع * عسقبه * با لکسو عسقبه و در آن ده دانه باشد * عسقب * بالضم
کیاه تر واحد آن هشیبه اسم و جمع آن اشباب و تره که در ربیع روید *
احرار بقول باشد با ذکر بقول * واحرار بقول تره های باریک و نرم و ذکر
بقول تره های سخت و درشت * ارض عاشمه و عشیبه و عشیبه و عشیاب
مانند ضربه و درخت و گیاه و میوه و میوه زمین بسیار کیاه * عشا به بسیاری
کیاه * روضی شیب و عشیب باغ کیاه دارد * مکان عشیب جای کیاه دارد * ارضون
معاشیب زمینهای نیک کیاه * عشیبه الارض مانند سح کیاه ناک شد زمین و همچنین
اسم عشیبه الارض و عشیبه الارض * در خبر جزم آمده * افشوشب ماحولها
صاحب کیاه بسیار کرد در واحی آن * معاشیب قطعی پراکنده از کیاه واحد
نزد * واقسام از کیاه گویند ارض عشا شیب زمینی که در آن قطعیهای پراکنده
از کیاه یا اقسام کیاه اسم * اشعب القزم و افشوشب و کیاه یافتند قوم تعشبت
الابل و افشوشب کیاه جویدند شمران و در به شد و همچنین اسم افشوشب *
ابل عا شبه و بعیر عا شب شیران کیاه جوید * عشیبه الان را آنچه جوید بر سر کین
رخس و خاشاک خانه و کود آن * عشب الخبز مانند قوح خشک شد نان * رجل عشیب
مانند امیر و هشیبه بفتحتین مرد کوتاه * امرأه عشیبه زن کوتاه * رجل عشیبه
مرد خشک از لافری * عشیبه بفتحتین ناقه پیر و پیر منبخی از پیری و ماده که گویند
کلان سال * افشوشب بخشد و بر اناقه کلان سال * عیال عشیب بفتحتین عیالی که
در آنها صغیر نه باشد شاعوی گفته * جمع منهم عشا شبا برا * عشیبه * مانند جمع
مرد و در هشیبه * عشیب * مثل جعفر و هشیبه و کنگ و نل و شیر و نل * همچنین است
عشا رب ما نذر و علا بطر و تیر و * عشیب * مانند جعفر و شیر و شمش * عشیب *
بفتحتین بی واحد آن مصبه است * در خبر آمده * انه صلی الله علیه و آله و سلم قال
لشربان اشیر لهما طعمه قلا دمن عصی و سوارین من حاج بد و سنی که قومود پیغمبر
صلی الله علیه و آله و سلم شربان را که خرید کن برای جناب فاطمه علیها السلام

قلاد از بی رد و دست بر سخن از عاجه ابر موسی گفته احتیال دارد که عرب بی
 بعضی حیوانات طاهر گرفته دانه های قلاده می ساختند و بعضی از اهل یمن گفته که
 عصب دندان جانور در ریاح است که آنرا فوس قوعون گویند و عصب اللحم مانند
 روح بسیار در گوشت عصب العصب سخت شد بی و لحیم عصب مانند گداز
 گوشت بسیار بی و رجل معصوب مود سخت پر گوشت عصب لفتختین درخت
 شش بیچسان و همچنین است عصب بالفتح و بالضم نیزه عصب بالفتح و لفتختین
 دو کزید کان قرم گویند و من عصب القوم آن کس از دو کزید کان قرم است
 و عصب مانند ضرب سخت بیچیدن و در نور دیدن و محکم بستن و خراج نمودن آنچه
 پراکنده بود از درخت و خوب زدن بر آن تا در کبابش بیفتد و سخت بستن
 هر دو حصه که کوفتن تا بی کشیدن و بیفتد و بستن هر دو را نذقه تاثیر دهنه در چوک آلوده
 شدن دندان از غبار و مانند آن عصب و همچنین عصب نیزه و من و تنک
 گرفته در چیزی و همچنین است عصب مثل کتمان و صرخ کشن افی و خشک کردن دندان
 آب دهن در دهن و لازم کشن چیزی و کرد کردن دندان چیزی و در خیر غزوه
 بد آمد و یا نورغ منها انا جبرئیل و قد عصب راسه الغمار هرگاه فارغ شد پیغمبر
 صلی الله علیه و آله و سلم از جنگ در آمد و بر اجبرئیل حال آنکه بسته بود
 سر و بر اغماره عصب الرجل نبته لازم کشت مزدخانه خود راه عصب الاقن
 سوخ کشت کرانه آسمان عصب القوم بفلان کرد کردیدند قوم بفلان کس
 عصب الریق خشک شد آب دهن و اعصه خشک ساخت آب دهن را در عصب
 القم چوک آلوده شدن دندان از غبار و مثل آن عصب الابل بالماء کرد آب
 کردیدند شتران عصب الشی قمض کرد بر آن چیزی عصاب و عصابه بکمر
 فرد و عمامه را چینه بر سر بندنند عصاب جمع حصه عصب راسه
 تعصبا بست سر بر اسرند تعصب را عصب بالفتح و العمامه تاج و عمامه
 بر سر نهاده حصه با کسر تر می از عصابه بستن و در خیر آمد و آنه رخص
 فی المسح مل العصاب و التناخین در رختی که پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم

و غضب داد در مصحح بر عصابه ها و مروزها * و عصبه بن و بیعه گفته از جعرا و لا
 تَقَاتِرُوا عَصَبُهَا بَوَاسِیَ بَا ز کُردین و قتال مکنید و بپزیند بد این صفت ترك قتال
 را بپوش من * در صحاح است کویند عَصَبُ الشَّجَرَةِ هَرَا * شاخهایش را بهم پیوسته
 به بندند و بپزند تا بر کهایش بیفتند * حجاج میروند کوفه گفته لَا عَصَبَ لَكُمْ عَصَبُ
 السَّامِ هَرَا ینه بسته بپوشانم شما را مثل آنکه در غضب سالم را بسته بر کهایش
 براند از دایره بپزد گفته هَرَا * خواهند که در غضب سالمه را به بپزد شاخهایش را
 بهم پیوسته * عَصَبُ می بیند تا به پیچ شاخها رسید به بپزد * و از امثال عرب
 است فَلَانٌ لَا تَعْصِبُ سَلَامَةً فَلَانٌ عَزِيزٌ اسف معزور و ذلیل کرده نمی شود * عَصَبُ
 بِالْفَتْحِ و عصابه یا لکسو ابو مرخ که در خشک سال بود * عَصَبُ قَسَمِی از چادر که
 رشته هایش را نکین کرد * و قافعه می گفتند * کویند بُرْدُ عَصَبٍ و بُرْدُ عَصَبٍ
 بتنوین و باضافه زیرا که عصب در اصل مصدر است جمع کردن و بستن
 * در خبر آمده لَا تَلْبَسُ الْمُضْبَغَةَ الا ثَرِبَ عَصَبِ زَنْ صاحب عدت نهوشد
 و نکین مکر حرامه عَصَبٍ * عَصَابٌ ما نند شد اد و یسمان بود و یسند و روبه
 گفته * طَلَى الْقَسَامِی بُرْدَا الْعَصَابِ * عَصَبٌ در اصطلاح اهل عروض ساکن کردن
 لام و شافا عائن و نقل نمودن بسوی مقامین * مَعْصُوبٌ بسیار کرسنه زیرا که
 چون بسیار کرسنه شوند بر شکم عصابه بندند * جوهری گفته لغت هذیل
 است * در خبر منیره آمده فاذا دبر معصوب الصدور و حضرت علی علیه السلام
 فرمود نَزَّ فَرَا إِلَى اللَّهِ دُومُوا بِنَا عَصَبَهُ بَكْرٍ یَزِيدُ بَسْوَى خَدَايَ عَزَّوَجَلَّ و قیام
 کنید بد آنچه هست آنرا ایشما ای باد امر و نواهی او * محسانه * هِيفَ مَعْصُوبٍ
 شه شیر لطف باریک * عَصَبِيَّةٌ و تعصب شدت و مدافعت و حمایت * در خبر آمده
 لیس منسا من دَعَا إِلَى عَصَبِيَّةٍ اَوْ قَاتَلَ عَصَبِيَّةً نَبِيعٌ از ما کسی که بخواند بسوی
 عصبیت یا جنبت کند از جهت عصبیت * عَصَبِيٌّ کسی که اعانت قوم خود کند در ظلم
 و تعصب نه و قناعت کردن بجزی و خوشنود شدن بد آن * همچنین است اعتصاب
 تعصب کرسنه ساختن و هلاک کردن * عَصَبِيَّةُ السُّفُونِ کرسنه گرد و بر اسبابی قحط

و بولاك كرد مال و بوا و رجل معصوب روزی محبتش مرد فقیر که هلاک ساخته باشد و زمانه
مال او را و کسی که از گرسنگی لته همار شکم بند و عصه افشختن ارلاد و اقر با
از حبس بد و آنان که وارث کسی شوند بی اصلیت و فرعیست و در و این کسان که برای
شان حصه معین نباشد و بعد از آن اصحاب فرایض آنچه باقی ماند بگیرند و عصه رجل قوم
دی که حمایت می کنند و مسخ طوی شوند از هر یک گفته عصه رجل اقر بای مردان ذکر
که وارث می شوند و عصات جمع و عصه را واحد و معر و عصت و عیاس این است
که واحد آن عاصب بود مثل طالب و طلمه و عصه بالضم کرده مردم را سببان
و بزند کان ما بین و تاجیل و همچنین است عصابه با کسره و عصب جمع عصه
و عصائب جمع و عصابه و در خبر آمد و ثم یكون فی آخر الزمان امیر العصب پس
حواش شد در آخر زمان امیر کردنها و حضرت علی علیه السلام فرمودند
الاذن الی الثمام و التیجاء و بمصر العصاب بالموافق اندال که کرده می باشند از
عاندان و رشام اند و بجماء که نیز کرده می اند از اندان در مصر و عصاب یعنی
جماعات زاهدان یا جماعات جنگ و قتال کنند کان در عراق و عصه بالضم جبر کسی
باشد که در دست قناده و بچند و بد شراوی جدا کرده شود و اعصاب القوم کرده
کرده شدند جماعت و اعصاب النافه فرد و ران ناقة نسبت تاثیر دهن و عصاب
با کسر و سنی که بدن آن فرد و ران ناقة بدن و ناقة عصب ما نند صور ناقة
که شیرین در ناهرد و رانن دسته نشود و در خبر آمد و ان العصب یوفی بها
حالبها فتعصب الی الله بدستی که ناقة عصب می نومی میکنند و ان دوشند و این پس
میدوشد کاسه بزرگ و رجل معصوب الحاکمی مرد شد بد خلقت نافور و هشته گوش
و جاریه معصوبه زن جوان استوار خلقت و رجل معصوب مرد در شصت
خلقت و امرأة عصب ما نند صور زن کم گوشت سیرین و ران و عصب را به مانند
سبع و ضرب میجیح کشتند بران و اعصوب الی الی حریعت کردند شران و سیر
و میجیح کشتند و اعصوب الی سیر سخت کشت سیر و در خبر آمد و انه کان فی معبر
فرع صرته اعصوب و ران سنی بود پیغمبر علی الله علیه و آله و سلم در سیر پس تا از بلند

فرمود: مجتمع شوید و سوخت کنید در سیر * هوم عصب و عصب رز سخت
 کرم یار و ز سخت * عصب شش که برودها بچید * بریان کنند * اعصبه و عصب
 جمع حید بن ثور گفته * شعر * اولئك لم يد رين ماسمك القوي * ولا عصب
 قهار ثبات العما رس * تعصب مهر ساختن زیرا که چون کسی را مهر سازند تاج
 یا عمامه بر سرش گذارند * عصبو * فتعصب وهو معصب * در خبر آمده * انه شکی الی
 سعد عبد الله بن ابي فقال اعف عنه فقد كان اصطلاح اهل هله * الحيرة مل ان يعصروه
 بالاعصاب فلما جاء الله بالاسلام شوق بدستی که شکایت نمود پیغمبر صلی الله
 علیه و آله و سلم بسوی سعد عبد الله بن ابی را پس گفت سعد عفو کن یا رسول الله از
 عبد الله بن ابی چه اتفاق کرده * بودند اهل این شهر برین که رئیس سازند عبد الله
 بن ابی را و عمامه بر سرش نهند پس هرگاه آرد الله عزوجل اسلام را خشکین شد این ابی
 بآن * ان عصاب سخت شدن * عصب ما نند زیر موضعی است در بلاد مؤننه * حسن بن
 عبد الله عصاب مثل شراذ نام مکنشی * عصبه موضعی است بملینه مشوره نزدیک
 قبا * در خبر آمده * نزلوا العصبه فرود آمدند در عصبه * عصب * بالضم و بالفتح
 و عضای بهای نسبت و عضایب مثل عضور قوی بزرگ سخت خلقت را جز گفته
 قد لقا الليل عصای * عصاب مثل قنفذ دراز مضطرب * عصبه شدت خشم
 * عصب * ما نند ضرب برین عضه عضیا قطع کرد آن را در دهای بد گوید
 ماله عضه الله * و دشنام دادن عضه بلسانی دشنام دادم و برا * رجل عضاب
 مرد بسیار دشنام دهند * عضه یا لعن دم او را به عاصه عضه بالرمح ز دم
 او را به نیز * عضب نیز رجوع کردن * عضب علیه رجوع کرد بر روی و جاماند
 ساختن * عضب نیز شکافتن گوش ناکه و بز * همچنین اینک اعصاب * سيف عضب
 شمشیر بران * رجل عضب مرد تیز سخن * لسان عضب زبان تیز * عضب الرجل
 و عضب لسانه مانند کرم عضوبار عضوبه تیز زبان کشم * رجل معضوب * اللسان
 مرد برین * زبان * و در مثل است ان الحاحه ليعضها طمها قبل رقتها
 بد رستی که حاجت قطع می کند آنرا طلب آن پیش از وقت و انك لتعضني

عن حاجتی درستی که تو فرآینه قطع می کنی مرا از حاجت من دفعاصیه باهر
 رد کردن • عصب او جوان صلب و کوباله که شاعری نرآمد باشد • ناقه عصب
 مانند همدرا ناقه کوهی شکفته • و همچنین امشب شاد عصباء و رجل عصب عصباء
 نیکوئی است که بوی کبی آن از ربع چهار زدند • شاد عصباء و کبش عصب کرمندی
 که شاخه اخلاص شکسته باشد یا آنکه یکی از دو شاخ شکسته باشد • عصب عصب
 مانند قرح فرخار افسه به رطبه نازع عصب قبل از آن احطل گفته • شعر • ان المورف
 غدر و سار و راحا • تو کعبه هو ازین مثل قرن الا عصب • و در خبر آمده • انه قبی
 ان یصحی بالاعصاب القرون والاذن درستی که رسول الله صلی الله علیه وسلم منع نمود
 از قوبانی کوفتن شکسته شاخ دروین • کوهی • اعصاب کسی که دیوار آمد کارنها شد
 و گونا • دست و کسی که نواد دین مرده باشد یا کسی که او را براد و رفیق کس نباشد
 • مع ضرب صعب و وجاماند • که حرکت فقر اند کرده • عصبه الزمانه بوجانشانند
 دیوار بوجاماند کی • عصب و اصطلاح در دویان انگیدن میم از مغاغلن و قتل کردن
 آثار اشری مفتعلن و رکنی واکه دران عصب باشند اعصاب کوبند • عصباء
 مثل خیمه • نام ناقه رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم در کوش درین • عصبه
 بالظم در عین بنیه • در خبر آمده • ان فی العطب زکوة • زکوة در بنیه زکوة
 • شاعری گفته • شعر • کانه فی ذوی همامهم • موضع من منادف العطب • در با افتخ
 نرمی و نازکی آن • عطر ب همچنین • عطب مثل نصر قوم شد • عطب یقین
 هلاک شدن • عطب مانند روح هلاک کشی • عطب البعیر القوس شکسته شد شعر
 را حب از میر • ان عطفه هلاک ساعت دیوار متغیر کرده • اعطب علیه خشم کرد و روی
 خشم • عطفه بالظم لعه که بدان آتش گیرند • کویترا جدریج عطیه می یابم
 لری بنیه موخته • اعطب بها آتش گرفت دران بارجه • عوط مثل جوهر
 بلاد معظم آب در یاز سطح همدرا رو بسع مبان دو موج و درخی اسف • اعطب
 عین تر موضعی در دیار • عطب مانند مکرم فقیر • عطب الشراب علاج کردن
 شراب تا برین خوش شود • عطب الکرم ظاهر شدن کوه های بیرون خورش های

انكور * عَظْب * بالفتح جنبانیدن پرند * مغزو خود را بسوزغ * عَظْب مَالِه
 عَظْبًا و عَظْبًا مانند ضرب و سمع لازم كشت آنرا و صبر كرد بر آن * عَظْب مَالِه
 مثل ضرب اقامت نمود بر اصلاح مال خورد * عَظْب جِلْد * خشك كشت پوست وى
 * عَظْب يَد * درشت و سخت كرد يد دستش از عمل * عَظْب مانند قرح قوبه كرد يد
 * عَظْب بِنَفْسِه * عَظْب و عَظْب فرود آيند * در مواضع خشكى * تعَظْب دَرَنَك
 كردن در كارى * عَظْبُ الْخَلْق مانند اَرْدَب بزرگ خلقت * عَظْبُ الْخَلْق بد خو
 * عَظْب مثل قُنْد و جُنْد و قِطَار و قُطَّاس ملخ * عَظْب مثل زنبور ملخ
 بزرگ * اصبعي گفته عَظْب و عَظْب و عَظْب ملخ نرو و عَظْب مَاد * و احيائي گفته
 عَظْب ملخ نر و زرد رنگ * و همچنين است عَظْبَان و عَظْبَاء * عَظْب و عَظْب
 جمع شاعري كويد * رُؤْس الْعَظْب كَالْعُنْج * عَظْبَة مثل قُنْد * نام موضعي
 لبيد كويد * مَن قَال الشَّيْءُ قَدَاتِ الْعَظْبَة * عَظْر * بالكَسْر مار خورد و اين
 لغت را جوهري ذكر نكرد * عَقَب * بالفتح رفتار بعد رفتار كويند لهذا القوس
 عَقَب حَسَن و بَجَه و بَجَه و اين مونت است * و همچنين است * عَقَب مثل كتف
 و عَاقِبَة كويند لَيْسَتْ لَهُ عَاقِبَة نيسف او را دل * عَقَب بِالظَّم و بضمه تين و عَاقِبِي
 و عَاقِبَة آخر هر چيز * حق سبحانه تعالى فرمايد و هر خير ثوابا و خير عَقْبًا وَلَا يَخَافُ
 عَقْبَاهَا * عَاقِب و عَقْبَان جمع * عَقَب مانند كتف پاشنه مونت است * و در خير
 اَمَّ سَلِيم آمده انْظُرِي اِلَى عَقِبَيْهَا نظو بكن بسوي هردو پاشنه وى * اعقاب جمع
 * عَقَب بفتح تين بى كه از آن رودهها سازند * عَقَب الْقَوْس و غير هما مثل نصور و *
 بچيد بر كمان و غير آن شاعري گفته * شعر * رَأْسُهُ مِنْ قِدَاحِ النَّبْعِ قَرَع * به اعلان
 مَن عَقَب بِضَرْس * عَاقِبَة بجه آخرين * عَاقِب نَائِب مهي و نَائِب كسى در خير *
 و همچنين است عَقْرَب * و از اين است عَاقِب بمعنى خاتم انما عليهم الصلوة *
 پيغمبر صلي الله عليه و سلم فرمود * اَنَا اِذَا قَبِ * عَقِبَة مانند نصر عَقَبش زد * عَقِبَة
 و عَاقِبَة و عَقِبَة خليفه وى شد * و عَقِبَة طلب كرد آنرا بدي * اَعَقِبَة بطاعته جزا داد
 ويرا بطاعت * نَجَتْ نَى عَقَب شَهْر رَمَضَانَ و نَى عَقْبَانه آمدم بعد گذشتن

ماه رمضان به حُبّتی عقیقه بکسوفات آمدند در حالیکه از ماه رمضان چیزی باقی
 نماند و عقیقه بالضم نوبست گویند عقیقتک تمام شد نوبست تو و در مقام تعاقبان آن
 فرد و نوبست و نوبست می آید و بمعنی بدل گویند احدثت من آسیری عقیقه گوئیم
 از اسیر خود بدل و شب در روز را گویند زیرا که هر یکی از آنها عقب دیگری
 آید و عقیقه عقیما و عقیما گوشت از آن کس بدل آنچه فوت شد و در غیر
 صیانت آمد و نان لم بقوّه و فله ان یعقم مثل قوا یعنی اگر صیانت نکنند مسافر
 را پس در صحت اسعد ویرا که بگیرد از آنها مثل صیانت و این برای مضطر اسعد
 و عقیقه التاییر صیانت میان بلدی و بدنی مرغ و عقیقه القدر اندکی از شر و بای
 دیک که میدهند آنرا کسی که دیک را هار و صیانت می گیرد و صیانت باز کرد افیدن
 دیک و آهقب مستعیر القدر و این داد هار و صیانت گیرند و دیک را در آن بقیه
 شر را برد و عقیقه الجمال بالضم و بالکسر اثر جمال و هیأت حوری گویند
 علیه عقیقه الجمال بر آن کس اثر حوری است و ما یفعل ذلك الا عقیقه القبر
 نمی کنند آن کار را مگر در راه ماه یکمار و عقیقه بفتح عین راه دشوار از کوه و عقاب
 بالکسر جمع و یعقوب کمک نو شاعری گفته و حال یقصد و نه الیعقوب و لقب
 حضرت اسرائیل علی فحینا علیه الصلوة والسلام زیرا که متعلق به اشیاء نوام خود
 که میخواست نام داشت متولد شدند منصرف است بسبب سحبه و علیه و یعقوب و بن
 سعید و عبد الرحمن و بن علی و بن محمد و بن عبد الرحمن و بن محمد و بن یعقوب و بن
 اسمعیل و بن سعید یعقوب و بن محمد ثانی و مستند و ابل معاقمة شعرا که کاهی در مرغان
 نایخ چرند و کاهی در غیر نایخ و ابل عواقب شعرا که آب نوشند بعد از آن بجای نشستن
 خرد هار و در باز بسوی آب آیند و آهقب زید عم و آنوقت بنو سعد و او شدند
 و عاقمة معاقمة و عقیبه تعقیما از بس وی آمد و عقیقه و فلان آورد آنرا پس وی
 معقبات و رشتگان روز و شب زیرا که رشتگان روز نایب و رشتگان شب شوند و بالعکس
 و رشتجات که پس نماز گفته شوند و نایقه ها که بر حوض پس شعرا نر ایستاده
 باشند و چون یکی از آنها برود بجایش دیگری آید و عاقمة الرجل فی الرحلة

سوار بشدم کاهی رسو ارشد آنکس کاهی * عقاب در عقوبه رنج دادن * عاقبه بن زنبه
 عقر است کورد و یوا بکنایه وی * تعقیب زرد شدن بار در خست عرق و غزوه کردن
 بعد غزوه در یک سال * طقیل در وصف اسبان کوبد * شعر * طرال الهوادی را المتون
 صلیبه * مغار و رفیهما لا ریب معقب * و سعی در طلب عزت و بزرگی و نشستن بعد
 نماز برای دعا * در خبر آمد * من عقب فی الصلوة فهو فی الصلوة کسی که بنشیند
 پس نماز برای دعا پس آنکس در نماز اسب و نماز بعد تراویح در خبر انیس رضی الله عنه
 آمد * انه سئل عن التعقیب فی رمضان فامرهم ان یصلوا فی البیوت یعنی نماز
 بعد تراویح در خانه ها خوانند نه در مسجد * و درنگی کردن و التفات نمودن *
 گویند و لی مسد بر آورد لم یعقب یشف بکودانیه و التفات نکود * عقب
 فی الامور تعقیبها تو در سعی دران کار فکر و بجز و جهل * لیس در
 در صف خود ماده آن کوبد * شعر * حتی تهجر بالروح و لها جهسا *
 طاب الماعقب حقه المظلم * تعقیب استثنای نمودن * گویند تصدق فلان بصدقه ایس
 فیها تعقیب * گویند اعقبه الطائف اعقابا بامرگاه معادرت کند و بر اجنون در رازقات
 امرؤ القیس در وصف اسب گفته * شعر * و یخضد فی الآری حتی کاته * به حرة
 ارطائب غیر معقب * گویند آکل اکلة اعقبته سقما خورد لقمه که مورت بیماری
 شد * عتبی پاداش * اعقب الرجل مرد آن مرد و کذا عتبی از لاد را * تعقبه
 گرفت و بر اسب کساهی که کرد * بود * تعقب عن الخبر شک کرد در خبر
 و باز سوال نمود از آن طفیل کوبد * ولم یکن عه اخبارا متعقب * گویند تعقب فلان
 رایه یا قضا انجام رای خود را بسوی خیر * اعتقب البائع السلعة همین خورد بایخ
 متاع را از خویلد ارتاقیمتش بکیرد * در خبر آمد * المعتقد ضامن معتقب
 ضامن است اگر تلف شود متاع نزد وی * اعتقب فلان اخس کوردم ویرا * گویند
 فعلی کذا اعتقبت منه ندایه کردم چنین پس یافتم در عاقبتش ندایم * عقب
 بر وزن غراب بوزن * ایست مشهور که آن را در فارسی الهه گویند * عقب و عقبان جمع
 و سنگی درجا * که داور این دو سنگی بلند در جانب کوه مثل نود بان را پنجه بر می آید

بر پای دایه بمقدار یاد ام و رشته خورد و در و راح حلقه کوشاره و جای سبلاط
 بری حوض و منگی که بران آب کنی ایستد و صورت عقاب که بر و است از ندر نام اسبان
 که مرعوب را بود ندر نام را ایست که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را بود
 و رشته و هر بلند که بسیار بلند نباشد و نام ماد شکست ندر نام زنی «عقب مثل زبر نام
 صحابی نبی صلی الله علیه و آله و سلم» «عقب مثل قبیض نام موضعی در نوحی است
 از بزرگان» «عقب مثل منبر خمار و کوشواره» و از پس دانند شعران که حادث
 بود درین کار و کسی که سزادار خلافت بود بعد از امام «عقب مثل معظم کسی
 که از میخانه بدو آید هرگاه از ان شویش در ان میخانه آید» «عقب مانند
 مهر اب عانه که در ان مویر جمع کنند و زنی که بعد هر دوی پسو زاید است عقبه
 و عقبه طلب ندی دی یا ان زن دی غود» کفر تعقاب بالکسر و کفرها قسب هر دو
 مرصع اند جناحه صاحب لسان گفته «يعقوب باقویه ایست مسداده يعقوب نون
 جها متی از محدثان «ثبته العقاب در دمشق» «ثقی العقاب نام مرصع» تعقاب
 بالکسر نام مردی «عقبه بالفتح و بالکسر قسمی از جامه منقش که بر فردج اند از ندر
 «عقاب عقیباة و عبقاة و عبقاة عقاب نیز چنگال طومار گفته» شعر «عقاب
 عقیباة کان و ظیفاها و حر طومها الا علی بنا ملوح» ابر عقاب مثل قو ابر
 نام تابعی است «عقاب نام ماد رجعتو بن عبد الله که شاعر بود» «عقب مثل
 مکرّم ستاره که بعد ستاره دیگر طلوع کند» «عسد الملك بن عقاب
 مانند کتان نام محبتی «عقوب» کز دم و مونس آید و تسمه کفش و تسمه پاردم
 زین و دوجی است و آسمان و نام لب عتبه بن رخصه «عقوباء بالمد زمین است
 و ماد کز دم و آن غیر منصوف است» «عقوبه نیز ماد کز دم و روشن کز دم
 نافع است برای در دگوش و کز دم سرخسته مقید است برای سنگ مثانه و کز دم
 «عقربان و بتشدید بانیز آمد» گرمی است که در کوش و رمی آید و را بوحاتم گفته
 گرمی است که پاهای دوازده دارد آن مانند دم کز دم نیست و کز دم یا کز دم نیز
 «شاعری گفته» شعر «کان مرغی اتمک اخذت» «عقوبه و کرمها عقربان» ارض

مَعْقَرِيَّةٌ بِكُسْرٍ أَوْ مَعْقَرَةٌ زَمِينٌ بِسِمَاكَ كَزْدَمٌ شَيْءٌ مَعْقَرِبٌ بِالْفَتْحِ رَاجِزٌ كَيْفٌ عَدُغٌ مَعْقَرِبٌ
وَلَقَدْ لَبِثْتُ هَذَا رَجُلٌ مَعْقَرِبٌ مَرَدٌ سَخِطٌ أَهْضَا مَجْمَعُ أَنْ هَذَا سَابِ كَزْدَمَا
وَسَخْنٌ جَبْنِي هَاهُ كَوَيْدٌ أَلْبَسْتُ عَقَارِيَّةً يَعْنِي بِي أَبَوَيْ مَرْدَمِي كَنْدَرِي وَفِي مَسْتَبْرَاهِي
سَوَامِ سَخْنِي هَاهُ عَقَرِيَّةٌ كَنْدَرِي عَاقِلٌ بِسِمَاكَ رَحْمَتٌ وَآهِي اسْتَمَانْدٌ كَلَّابٌ كَهْ
بِزَيْنِ آدِرِي نَدٌ عَقَرِيَّةٌ نَمَاءٌ مَوْصِي * عَقَرِبٌ بِنِ ابْنِي عَقَرِبٌ نَمَاءٌ سَوَادُ كَرِي
مَشْهُورٌ رَدُّ مَطْلٍ وَتَخْلَفُ دَوْمِلٌ اسْتَمَانْدٌ مَطْلٌ مِّنْ عَقَرِبٍ وَاجْتَرِ مِّنْ عَقَرِبٍ * عَكَبٌ
بِالْفَتْحِ تَحْتِ بَيْنِ كُنْدُ كِي ابْنِ رَسْطَرِي اسْتَخْوَانٌ رِي شِ وَبَاهُ نَزْدِيكٌ بَرْدَنِ انْكَشْتَانِ بَاهُ
* عَكَبَاءٌ مَثَلُ حَمْرٍ أَوْ زَنْ دَرِ شَتِ خَلْقَتِ * عَكُوبٌ مَثَلُ قَعْدٍ أَوْ دَحَامٌ رَدُّ قَرَفٍ كَوَيْدِ
لَلَّابِلِ عَكُوبٌ عَلَى الْخَوْضِ مَوْشَرَانِ وَازْدَحَامٌ اسْتَبْرَحُضٌ وَجَوْشِ زَنْ دِيكِ
وَجَمْعُ مَا كَبْ * عَكُوبٌ بَرْدَنِ صَبُورٌ عَكَبٌ بِالْفَتْحِ وَهَا كُوبٌ وَهَكَابٌ مَثَلُ غُرَابِ
وَعَكُوبٌ بِالْعَشْرِ بَيْنِ بَعْضِي غَبَا زَعَا كَبْ جَمْعُ كَثِيرٍ * عَكَابٌ مَا تَنْدُ غُرَابِ دَوْدِ * عَكَبٌ
بِالْفَتْحِ شَدِيدٌ دَرِ سِيرِ وَسَبْكٌ بِالنَّشَاطِ * عَكَبٌ مَثَلُ شَحْفٍ كَوْتَاهُ قَرِيَّةٌ وَوَرَكُشِ زَمْرَدِ
رَدُّ يَدِ نَمَاءٍ ابْنِ دَكْسِي كَهْ مَا دَرِي رَازِدِجِ بَرْدِ رَوِي وَنَمَاءٌ زَنْدَانِ بَانِ
نَعِيمَانِ بِنِ مَنْدَرِ مَنْتَحَلِ كَفْتَهْ * شَعْرٌ * يَطُوفُ بِي عَكَبٌ فِي مَعْدٍ * رِي طَعْنٌ بِالْمُحَالَةِ فِي
فَتْكَا * * عَكَبَتِ النَّارُ تَعَكُّبًا دَوْدِ بَرِ آوَرْدِ آتَشِ * تَعَكُّبَتِ الْهُومُ شَارِضٌ شَدِيدِ رِيَا
غَبَا * اِهْتَكَبَ بَرَانْكَشْتَانِ غَبَا رَوِي انْكَشَعَتْ شَدِيدِ أَنْ لَازِمٌ دَرِ مَعْدِي هُوْدُ وَآمَدِ
* عَكَابَةٌ بِنِ صَغَبٍ مَثَلُ دَجَاجَةٍ بَرْدِ قَبِيلَةٍ اِيَسْتُ اَزْ بَكْرٍ * عَكْرِيَّةٌ * خَانَةٌ هَنْكَهَوْتِ
* عَكْسِيَّةٌ * مَثَلُ دَحْرَجَةٍ شَخِطٌ بَسْتَنِ كَفْتِ كَسِي دَايِنِ دَوْلَتِ رَا زَهْرِي دَرِ تِلْزِيْبِ
آرْدِ وَصَاحِبِ قَامُوسِ تَرْكِ كُودِ * عَكَبٌ * بِالْفَتْحِ اَثَرُ دَاثِرِ رَوْدِنِ وَبُودِنِ * عَكْبَةٌ
هَلْبَا مَثَلُ نَصْرِ عَلَيْهِ تَعْلِيْمَانِ كُودِ أَنْ رَا دَرِ بَرْدِ أَنْوَا * دَرِ خَيْرِ آمَدِ لَا تَعْلَبُ صَوْرَتِ
دَاغِ اَرْمَكْنِ صَوْرَتِ خُودِ رَا * * عَكَبٌ بِالْفَتْحِ وَبَا لِكُسُومَكْنِ دَرِ شَتِ * عَكَبَاءُ
بَا يَدِ بَرْدِنِ شَرِ مَذْكَرَانِ مَلْحَقٌ بِقُرْطَاسِ * عَلَا بِي بَعَثْدِي يَا جَمْعُ * عَلَبَا وَانِ بَهْزِ
رَوِي اَرْتَقْنِيَّةٌ * دَرِ خَيْرِ آمَدِ * لَقَدْ فَتَحَ الْفَتْوحُ قَوْمٌ مَا كَانَتْ حُلِيَّةٌ سَيُوفُهُمُ الذَّهَبُ
وَالْفِضَّةُ اِنَّمَا كَانَتْ حُلِيَّةً الْاَنْكُ وَالْعَلَا بِي هُوَ آيْنَةُ فَتَحِ كُودِنْدِ فَتَحَ قَوْمِي كَهْ زِيورِ

شیرهای شان سیم و زر نمود جز این قسمت که زبور شیرهای شان ابر
 و بی های کردن شعر بوده و قتیبی گفته مراد اینست و شیر است که علوی از زیر
 است و از هری گفته این صحیح نیست و نمی دانم کسی را که فائل باین باشد
 مَلَكٌ مَقْضُ السَّيْفِ وَنَحْوَهُ مانند ضرب و نصر و عِلَّةٌ تَعْلِيماً بِسِتِ قَمِيصَةٍ شَمِشٍ
 و مانند آنرا به بی کردن شعر و تشبیه علماء الرَّجُلِ کلان سال کشت مرده و عِلَبُ
 یا لکس مرده بیکه طمع نکرده شود در چپری که نزد او باشد و جایی که نه رویاندا اگر چه
 باران نازمانی بران بار و باین معنی بالفتح نیز آید و جایی که کنار رویانده و عُلُوبُ
 جمع و عِلَبُ بالفتح و مثل کتف چپ و سخت و عِلَبُ بفتحین مخفی و درشتی و کوه خنکی
 و عِلَبُ التَّمَاتِ دوشت گردید و در تید کی و متغیر شدن ابری کوهت بعد از سخت
 شدن آن و همچنین احم استعلا ب فعل این همه از باب جمع و نصر آید
 و آزاری است که هر دوی کردن شعر را گیرد در حنه دار شدن تیری شمشیر
 و عِلَبِي عِبْدٌ مثل قلبي موداخ کرد بی کردن بند را یا بوی آن را و عِلَبِي الرَّجُلُ
 نمودار کردیدن بی های کردن وی از پیری و عِلَبِهِ بِالضَّمِّ خرمای دراز کاسه
 بزک از پوست شعر یا از چوب که در آن شیو و رشند و در غیر خالد آمده
 اعطاهم عِلَبَهُ الحَالِبِ داد آنهارا کاسه بزک در شید و عِلَابُ و عِلَبُ جمع
 و مُعَلِبُ کسی که عِلَبَهُ گیرد کمیت و در وصف ادهان گویند شعر و سَقْنَادِ ماءِ الْقَوْمِ
 طَرْدُ ارْتَارَةٍ صُرْحَالَةٍ اقْتَارَ الْجُلُودِ الْمُعَلَبُ عِلَبُهُ بِنِزْبِ دِهْنِ بِنِ عِلَبِهِ مُرَدُّ
 صحابی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم عِلَبَهُ بِالْكَسْرِ کوهی مخفی از درخت
 که از آن مقطر سازند و مقطر جوی است که در آن سر و اخ کرد و درهای
 محسوس اندازند و اعْلَبِي الدَّيْلُ و انْكَبُ مثل اسلُفِي آماد و شور مستعد جنگ
 کشت خردن یاسک و اعْلَبِي الرَّجُلُ بلند شد مرده و معین و مشخص کرد نفس
 خرد را چنانکه بوقعت خصوصیت می کنند و از هری گفته اعْلَبَبُ بجهله ای
 و ریاضد بیا و خرد و عِلَبُ مثل حِلِيمٍ و بالضم نام و ادب و در کلام عرب نَعِيلٌ
 بضم فاد سکون عین و فتح یا غیر این لفظ نیامده و عِلَبُ مانند قُنْفُلِ نام مر ضعی

« رجلٌ عَليُّ شَرٍّ مُرد قوی پر شو » تهن رَضِبْ عَلِبْ مَثَل کتف بز کوهی کلان سال
 درشت و سوسمار کلان دوش و همچنین اسف در صحاح « صاحب قاموس گفته عاب
 مَثَل کتف بز کوهی قریه « عَلِبْ بِالضَّمِّ و مَثَل کتف سوسمار « اسْتَعْلِبَ الْإِشِيَّةُ الْبَقْلَ
 مکر و د انست دو اب تره و ارد درشت و کران پنداشت آنرا « عَلُوْبَةُ الْقَوْمِ
 بر کوبیدن کان قوم « مَعْلُوْبٌ شَعْبٌ حَارٌّ بِن ظالم و راه و انج « و شَرَّ كَفْتَةٍ عَلَى كُلِّ مَعْلُوْبٍ
 پشور عکوبها « عِلْمَاءُ الْكُسْرِ نَامُ مُردی « شَاغِرِي كَفْتَةٍ « شعور « و اَفْلَتَ تَهْنُ عَلِبَاءُ جَبْرِ يَاضَا
 و او آ در کتفه صفر آلو طایب « عَلَابٌ بِرُزْنِ كِتَابٍ نَشَاتِي اسف در طول کردن نایقه
 و غیر آن « نَاقَةُ مَعْلَمَةٍ مَثَل مَعْظَمَةُ نَاقَةِ نَشَانِ دَارِ بَنَشَانِ عَلَابِ « عَلِيَّةٌ بِالْكَسْرِ مَثَل جَبْرِ يَاضَا
 آبهایی اندك در بعضیهای درختان « عَلَابُ الْكُرْمَةِ بِالْكَسْرِ آخر حدیث پیمانه و جانب
 بصره « عَلَابٌ « مَثَل جَعْفَرٌ قَوْجٌ دَارِ شَاخٍ و كَارٍ و حَشِيٍّ « عَلَاهِمَةُ جَمْعٌ مُرد دراز
 و مَوْنَتٌ بِتَمَاسَتٍ « عَنَبٌ بِالْكَسْرِ عَيْنٌ و قَتَمٌ نَوْنٌ اَنكوره و همچنین اسف « عَنَبَاءُ و راجد آن
 عِنْمَةُ اَمْتٍ بَتَا « جوهری گفته قَعْلَةٌ بِالْكَسْرِ فَادِ قَتَمٌ عَيْنٌ نادر است چه اَعْلَبُ بَرِيْنِ رُزْنِ
 جَمْعٌ می آید مَثَل قُوْدٌ و قُوْدَةٌ و قَبِيلٌ و قَبِيْلَةٌ و ثَوْرٌ و ثَوْرَةٌ و رَحِيْرٌ و رَحِيْرَةٌ و رَحِيْرَةٌ و رَحِيْرَةٌ و رَحِيْرَةٌ
 آمده است مانند تَوَلَّاهُ و طَبِيْعَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ
 و این قصور است از جوهری و تَمَاسَتٍ اِطْلَاعٌ اسف زیرا که رَحِيْرَةٌ و مَنَنْهٌ و ثَوْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ
 و حَبِيْرَةٌ و طَبِيْعَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ
 و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ و حَبِيْرَةٌ
 « عَنَبٌ الْكُرْمِ تَعْنِي بِأَرْبَابِهَا و رَدِّهَا و عَنَبٌ مَضْرُوءٌ بِمِثَالِهَا
 چرخ د رلاب رازین است یَوْمُ الْعَنَبِ رُزْنِ اَزْجَنِكِ مِیَانِ قَوْرِشِ و بَنِي شَامِرٍ
 حِصْنُ عَنَبٍ دَرِ فِلَسْطِیْنِ « عَنَبَةُ آيَلَةٍ که در بدن مردم بر آید و نام شخصی « بَنِي اَبِي عَنَبَةَ
 جَاهِي است بَدَنِیْنَه مَنُورَه « عُنَابٌ مَثَل رُمَانِ بَارِدِ رُخْتِي است مشهور و سود است
 در د رجه اولی معتدل است در خشکی و قوی غلظت می آن اندك است و فضلهش
 دشوار جالبینوس گفته آنرا اثری نمی یابم در حفظ صحت و از آله مرض و بعضی
 کوبند سینه و شش و میافه و کرد و حصدت خون گرم را نفع بخشد « عُنَابٌ نَبَرِ

[illegible]

خواستم که عیب ناک سازم کشتی را « معیوب و معیبت مثل منبوع و معیبت و عیب دار
 کرده شده و رجل عیبه مثل هوزة و عیاب مانند شداد و عیایه مورد بسیار عیب
 کنند و مردم شاعری گویند « شعر » انبا الرجل الذی عیبته و ما فیله لعیاب
 معایب و معایب جای عیب و عیبه تعبیبات منسوب به بسوی عیب کرد و یوا و عیب ناک
 ساخت و یوا « تعیبه همچنین عیبه بالفتح زنبیل از جوم و جامه دان را ستار
 کرد و شود برای سینه و دل و راز دار و در غیر آمده الانصار کوشی و عیبتی
 انصار خاصه من اند و راز دار من و در غیر صلح حد یبیه آمده ان یبنا و یبنا
 عیبه مکفوفه بد و سخی که میان ما و آنها سینه ایست بسته بر و قبا با محه
 در مکتوب است « عیب و عیاب و عیبات جمع و عیاب بالعسره کان پنبه زن
 عائب شپرد رشت شده و عاب السقاء مثل باغ در شست شد شیر آوردند « اعیب ما نشد
 چند بی موضعی در من و زن آن افعیل یا فعیل است

فصل العین

عَبَّ « با کسر غایت نگر » عیبه بالفتح همچنین و یکروز باب آمدن شعر
 و زرد یکروز تشنه ماندن و غب در زیارت آن است که در هر هفته یکبار زیارت
 بود و از آن است در حدیث زُغَبَاتُ زُذْ حَمَازِ زیارت کن در هفته یکبار و حمی
 غب تبی که یکروز آید و زرد یکروز بگذارد « اغتبه الحمی و اغتبه علیه و غبت تب
 آمدن و زرد در میان گذاشته عیب بالفتح و غوب بالضم آب خوردن
 ستور آن یکروز در میان گذاشته غبت الماشیه از باغ غوب نوشیدن ستوران
 آب با یکروز در میان گذاشته ابل غایه و غواب شعران آب نوشنده یکروز
 گذاشته غب بالضم کسی که از دریا خیر کرده و زرد در دشت و بیخ زمین
 بست « اغتباب و غوب بالضم جمع اغت القوم و غب عنهم آمدن زیارت قوم
 یکروز در میان گذاشته اغت اللحم و غب اللحم کنده شد کوشش و تغیب
 و وزن تغیل گذاشتن مبالغه و غبت فی الحاجة مبالغه نکردن و حاجت و بمعنی
 گرفتن کرك کاری گویند غبت عن القوم دفع کرد از قوم و حایث غود مغت

بالضم شیرزند و غنیمت بالفتح نام بی و کوشش فروخته زبورنخ و غنیمت شمعین
 و غنیمت قیز کوهی است خورد دو منی شاعری گفته و الواقعات الی منی فالغیب
 و در نهایت است قرنا تکلفی است در منی و بعضی گویند مرصعی است در غایب
 که الحالات بوده الو شهاب و وزن صحاب نام حوران بود که شاعر مرصعی غنیمت
 و وزن غراب ثعلبه بن حارث و غنیمت و وزن زبیر مرصعی است بهرینده منوره
 و ناحیه است در بهامه و غنیمت بالضم انچه بسند بود برای زدن کانی زچو و غنیمت
 بود مرئی شکو و او باین معنی لام تعریف موری داخل نمی شود و غنیمت و وزن
 حمیمه شیر پکا که بران در شبید شود شیر شاکا و بعد از ان زده شود و غنیمت
 شب کن و انچه پیش ماه آفتاب عدنا از باب افعال و پیچیدن و از ان است قول عرب
 رويد الشعوبت نکند از شعور آله شب کن رانده در صحاح است لحم شهاب و حور
 شهاب کوشش و نان شب مانند ما حر ذاست از غنیمت و لال فندان و غنیمت و وزن
 معظمه کوسپندی که یک روز و شبید شود در روز دیگر کد اشته شده میاه
 اغنیمت آبهای بعید و در اساس است میاه اغنیمت آبهای بعید که بران
 را و دشمن نتوانند مکویک و زرد میان کد اشته این فرمه گوید شعره یقول
 لا تسرفانی امر و بکم ان الیاه یخمد الرکب اشهاب و غنیمت بفتح اول و کسودرم
 ربه مشد و کرامی دروغ و لان لا یغف عطا و یعنی مبرهنه بخشش فلان هر روز مرا
 غنیمت و بالضم کوششی است مطهر زیور فرمه کوشش مودم و رحل غنیمت و غنیمت اول
 و درم و نشد ید نامود سطر ایسی ربی که یواز کوشش بود و غنیمت بالفتح و بالمد
 مرصعی است و غنیمت و غنیمت بامد کور حواله شد و غنیمت بالفتح مغرب و رفیق
 و یکسودن و اول چیز نهایت آن غراب الشی بالضم نیز به منی تهاست چیز
 غروب السیف قیری شمشیر غروب کلشی قوی هر چیز کویندی لسانه غروب و زبان
 از تیزی است غروب القوس تیزی اسب و اول دویدن آن گویند گفت من غرابه باز
 داشتم اسب را از تیزی نافه گوید و الحیل تنوع غرنانی آهنتها و قوس غراب اسب
 بسیار دارند و غروب نبود رنگ کردن و مشک و دلبزرگ و رکی است در چشم

غنیمت

غراب

که همیشه روان بود و منقطع نشود مانند ناسور و اشک و مجاری آن یاروان شدن اشک از
 چشم و بیکبار روان شدن می و اشک و دمیدگی در چشم و درم در گوشهای چشم و کثرت
 آب دهن و تری آن و موضع کود آمدن آب دهن و درختی است حجازی سطر
 و خار دانه بعضی گفته اند رازین است حدیث لایزال أهل الغرب ظاهری
 علی الحق و در ز آب دادن و مقدم چشم و مورخ آن و دوری و بعد * غریبه بالضم
 * همچنین * تغرب از باب ثقل و در شد * غُرب بالضم و فتن از وطن * غریبه بالضم
 و اغتراب از افتعال و تغرب از باب ثقل * همچنین * غُرب بالضم و درختی است که
 آنرا بقارسی پند * گویند و بعضی می و سم یا جام سم و کاسه سم و بیماری است که
 عارض می شود کوسه دندان را و بسبب آن ریخته می شود و به غریزه می و چشمهای آنها
 * غُرب الشاة از باب سماع فعل از آن و بعضی طلا و آبی که چکانند از لومیان حوض و چاه
 و بوی آب و کل و کبودی در چشم است * غراب بالضم زاع * غُرب بفتح اول و ضم سوم
 و غُرب بکسر سوم و غرابان بالکسر و غُرب بضم اول و فتح دوم جمع آن غرابین جمع الجمع
 و نام اسمی است مرغی را * غراب القاس نیز می نیز شمشاخ در وصف سوزی که در خفت
 جمع را بگوید * بود میگوید * شعور * فأنھی علیها ذات حد غوابها * عذ و لا وسطا لعضاه
 مشار * غراب نیز بمعنی و اله و برف و لقب احمد بن محمد اصفهانی و گوهری است
 و موضعی است بدمشق و گوهری است شامی در مینه و پیش سر * غراب البربر خور شده
 بر و روان بار در خفت اراک است * غوابان هر دو کنار و سوین از پائین که نه اعلائی
 ران پیوسته اند یاد را استخوان بار دیک و بر و زاشه سر و آن استخوان با ریک که
 یکا سه بر پیوسته است * رجل الغراب قسمی از پستان پستان ناقه است که بآن شعر نجبه
 می توانند که شیر مکن در مثل الشعاع علی فلان رجل الغراب و آن زده می شود و هرگاه
 کسی در ضیق و شدت افتد که می گویند * شعور * اذ ارجل الغراب علی صرته * ذکر تک
 فاطمه آن بی الضمیر * در اساس است هند * أرض لا یطیر غرابها یعنی کثیره الاثمار
 و با فراخی است گویند طار غرابه پرید غراب از یعنی پر شد و هو واقع الغراب یعنی
 جوان است * رجل الغراب نیز گاهی که آخر از زبان بر بری اطریلا گویند مانا

به جهت است در و ته و اتره می و هیچ مکرر کل رجل الغراب سبید می باشد و دانه های
 مانند دانه های کوفتن و می آگردد می از چشم سائیده و مانند آینه بنشیند
 برین و می را از بیهوش برون کند و کلمی و ربع دوم غافره حار را با آن اضافه می نمایند
 و موضع برین را در دهه کرده و آفتاب گرم می کشند کوبند و بر علیه رجل الغراب
 نیک شد بر روی کاه و شرابی خرمای است و حصنی است و موضعی است در راه بن
 محمد بن مری غراب بر وزن شد ادشیح ابی علی غسانی ه غفونه العرب سبلمان عرب
 و غفونه در ایام حاکمیت غنیه و غفان ابن مدینه و ابو عیبر بن حباب و سلیم
 ابن سلک و هشام بن حقیقه بن ابی معیط مکرر و مغضومی است که اسلام را هم
 در یافته است و از اسلام میان عبد الله بن جازم و عیبر بن ابی عیبر و همام بن مطرف منتشر
 بن و ف و مطوف بن ابی اوفی و ثقات و او شنقوی و حاجر غیر منسوب و اغراب از باب
 افعال در غروب آمدن و آوردن غریب یعنی چیز نادر و پر کردن اغراب الحوض
 پر کرد حوض را در همچنین اغراب السقاء پر کرد مشک را بر کوبید و شوره و کان طعنهم
 شد آفتاب که سقن تکفانی خلیج مغرب و کثرت مال و حسن حال و بسیار دیدن اسپ
 و در اندین و او اسپ را سدی که اسپ میورد و بسیار غنیدن زد و رفتن در شهرها
 و غریب از باب تله و همچنین و در صحاح است مغرب بکسر واء مشد کسی که
 در ناحیه مغرب آید شاعری گوید شعوره و اصحبت من لیلی الدائره کنا طره مع
 الصبح فی آفتاب نجم مغرب و غیر گویند فل جاءکم مغربه خیر یعنی خیری از شهر
 غیر شما رسید به شما اغراب نیز سبیدی بن یغلبا مغربان الشمس مثل غروب آفتاب
 و لغفته مغربها و مغربانها و مغیر بانا نهاد و چا و شدم باری وقت غروب آفتاب
 و در صحاح است که تغیر کردن مغیران را بر غیر مکه و آن گویا تغیر کرده اند
 مغیران را و جمع آن مغیرانات است چنانکه مغارب گویا آن حجر را صاحب
 اجزا کردند پس هرگاه در و میرود آفتاب می رود جزری از روی پس جمع
 کردند آن راه و غروب آمد از غروب و شجر غریبی درختی که آفتاب تابش خرد را
 همکام غروب بر روی رساند و غروب نیز قسمی از حرما است و ترکی است سرخ و نهید

غروب در حرما « غروب غنایم شد » غرب از باب تفعیل هفتمین و دوشده اشتریب
از باب استعمال زوجه کرد در غیر خویشان « غروب بودن سگر کوهی است
در شام » غربه بز یادت ها نام آبی ربه تخفیف هم آمده « در صحاح است غریب
بالتشدید نام کوهی است نزدیک شام در بلاد بنی ملب و نزد آن چشمه آبی است
که آن را غوبه گویند » استغروب بضیغه معروف است غروب بصیغه مجهول
از باب استعمال و اغروب از باب افعال بسیار خند کرده العنقاء المغرب
بالضم و عنقاة مغرب و عنقاء مغربة و عنقاة مغرب با ضافه بودند ایست
مشهور به نام نه بحجم یا پرند « ایست بزرگ بلند پودا زیان لفظهای داله
بر غیر معنی است و بمعنی داده و سوپشته و نئی که دور رود در شهرها
پس بعید شود و ریافته نشود و ندیده و در حدیث اسیر قاربت به عنقاء مغرب
بود او را داده تغرب از باب تفعیل چهای سپید پوست آوردن و پنجهای میله
اند ام و این از اضداد است در نهایت اسپ بیرون کردن کنایه کار را از شهری
که در آن حنا پیست کرده در حدیث است انه امر بتغروب الزانی سنة فرمود
پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم به بیرون کردن زانی از شهر نایک سال « تغرب نیز
برف و یخ راجع کرده خوردن « مغرب بفتح راصح و هر چیز سپیدی یا هر چیزی که همه
سپید بود و آن سپیدی بدترین سپیدیها باشد یا هر چیزیکه سپید بود کنایه های او
« در صحاح است مغرب سپید شاعری گویند شعر « هذا مکانی أوری الفأر مغوبا
و حتی أرى صم الجبال تكلم » غروب یا لکنسوز بهر بین انگورها است و پیری که
خطاب کند « أسود غروب سخت سیاه و اما غرابیب سرد گله غرابیب بدل لغات
در آن نه تاکید چه تاکید الوان مقدم نمیشود بر الوان « اغرب الرجل بضیغه مجهول
سخت شد رد او « اقرب علیه بضیغه مجهول کرد شد باری فعل بند « اغرب الفرس
بضیغه مجهول پراکنده شد سپیدی پیمشانی اسپ « در صحاح است پراکنده شد سپیدی
پیمشانی اسپ کسی که زمین بر چشمها و سپید شد کراتهای پلک « غروب بضمتین
غرب « غرابیات و غوابی و غروبات و غروب و نبی غراب و نبی غروب همه نام موضعها

غریبه آیمای دستی چه همسایگان نورس به نورس آنرا میگیرند غارب میان
 هر دو شانه یا میان کودکان و کودکان غارب جمع جابک علی بنار بك كناه از
 طلاق است یعنی بود و حوا که حواهی و این تشبیه است به شتری که زمامش
 بر پشتش گذاشته او را سرد دهند تا هر جا که خواهد بچورد غارب الماء بلند و باری
 موج آب گویند اصابه سم غروب بالفتح و بالتحرک و سم غروب بتوصیف رسیدن
 او را تیری که اندازند اش در یافت نمیشود غروب از باب جمع سیاه شد و از
 باب کرم فرو رفت و پنهان شد مغربون بکمر راه مشدد در حدیث کسانی اند
 که شریک شد اند در راه چینیان و نامید شدند آن بسبب آمدن اصل غروب در آنها
 یا بسبب آمدن آنها از نصب بعد و غسله و در بودن چیزی از دیگری چنانکه از کسی
 بستم در بایند غسبه و بالفتح حوش دادن آب و غسب الماء حوش داد آب را
 و غسب و بالفتح لغنی است و غشم و مرعی است و نامیده اند به فشی کوی یا منسوب
 است آن موضع و غروب و بفتح اول و دوم و تشدید رای مغشوح شیر درنده و غشارب
 بالضم دیو و جالاک در کار و غصب بالفتح متدن بسم و قصه از باب صرب
 گرفت آنرا بسم و اغتصبه از باب افتعال و غصبین غصب فلا ناعلی الشیء فهو کرد
 فلان را بجز و غصب الجسد در کود از پوست موی و پوشه را به هر کسند
 بی آنکه در شوره و نه بر آید و باغت و بی آنکه غناك کنند و غصب بالضم در از
 و الا مضطرب و غضب بالفتح نوک و شیر درنده و غضوب بود زن صورتش
 در زنده و غضب بالفتح نیرم و سخت سرخ یا سرخ مطبر و سکی است صحت
 مضطبه و غصب و بالتحرک و غصب مضطبه بالفتح و غصبین و کویند غضب علیه
 رله از باب جمع هر که زنده باشد و غضب به هر که مرده باشد در بدن صمه کویند
 شعره فان تعقب الايام و الدهر تعلموا و بی قارب انما غضاب به من و غضب کسر
 درم و غضوب بود زن صورتش به همین زشت بود و غضبه بسم اول و دوم و تشدید با
 و غصبه بفتح اول و دوم و تشدید با و غصبه بفتح اول و دوم و تشدید با و غصبه
 بضم عین و تشدید با و غصبان بالفتح و غصبین و غصبی و غصب و غصبانه کم است صفت

غلب

غسب

غش

غشوب

غصا

صلب

غضب

مروث * غضاب بالكسر و غصابی بالفتح و بالضم جمع آن شاعری گوید * فان كنت لم اذكرك
والقوم بعضهم * غصابی علی بعضی فمالی ذائم * اغضبه از باب افعال در خشم آورداد را * فاضته
از باب مفاعله خشم آوردم بر وی فاضعه و ناد و خشم آوردم فلان را داد
در خشم آورد مرا * غضوب بود زن صبور ما در خیمه و ناقة توش روزن توش
و در نام زنی * غضبه بالفتح یومست بزکوهی کهین سال دمانانه سبوی که از پوست
شیر سازند و کوشه پاره که بویك بالا باشد و خلقی برد و پوست ماهی و پوست
سوز پوستی که میان هردو شاخ کار بود * غضاب بالكسر و بالضم خاشاک کی که
در چشم افتد و بیماری است و چشمك * غضب از باب سمع و هر وزن عنی بصیغه
مجهول فعل از آن * غضاب بود زن کتاب موضعنی است در حجاز * اغضب
میان ذکر تاران * غضبان کوهی است در شام * غضبی بود زن سکوی نام است
خیر بن الحصبین و در صحاح است غضبی نام يك صدا از شران و این معرّفه ایست
الف و لام و تنوین بر وی داخل نمی شود * صاحب قاموس گوید که این
تصنیف است و صواب غصبا بمثناة محتمالی است * غضابی بود زن غرابی تیره
در صحبت و سیرت خود و در لسان العرب است که این ماخوذ است از غضاب
معنی خاشاک چشم * مکان غضوب * بالفتح و غصاب بالضم بسیار کماه و آب * غطرب *
ما بر بزرگ و این مردی از کواع است صاحب قاموس گوید که این تصنیف
است و صواب بعین مهمله و قاف معجمه است و آن بالا گذشت * غلب * بالفتح
و بالتحریک و غلبه بالتحریک و مغلبه و مغلب هر دو بالفتح و غلبی بضم تین و باء
مشدد مفتوح و غلبی بکسور اول ردوم و تشدید باء مفتوح و غلبه بضم تین و غلبه
بفتح غین و غلابیه قهر و در صحاح است غلب بالتحریک از مصادر مفتوح العین است
مانند طلب * فرا گویند و این احتمال دارد که در اصل غلبه باشد تا را در اضافی
حذف کردند چنانکه شاعری گوید * شعور ان الخلیط اجد و العین فانجودا *
و اخلقك من الاموال الذی وعد و شاعر غنّه الامر اده کوده را در اضافی
حذف کرده * مغلب بود زن معظم بمعنی مغلوب بارها و محکوم له به غلبه بر هم تهای خود

و این از لغت اصداست و شاعری است محلی . غلب از باب فوح طرشد
 کردن اوه غلباء بالفتح و الما حد یقه که در حنائی درهم پیچیده باشند معاوله
 همچنین هفت غلباء یشته بلند و بزرگ هفت غلباء قبیله ارجمند و عزیزه غلباء
 نیز بد و قیمه ایست معروفه به تغلب و آن پسر و ائیل من ساقط است و قول عرب
 تغلب است و ائیل است و عامی معنی قبیله است مانند قول عرب که هیچ بست مراست
 و در صحاح است که تغلب را غلباء می گفتند شاعری گویند شعوه را و زنی بنوا غلباء
 محمد احد بن یثا بن مکرهم القدیم و نسب بسوی آل تعلی بفتح لام است نسبت توحش
 توانی دو کوه باد و نای نسخت و گاهی و کسر لام نیز گفته اند چه در وی در حرف
 شیر مکرور اند و تغلب علیه از باب تغلب است یا فث نروی از وی و سره
 اغلب شیر دارند و شاعرانند اغلب از دی و اغلب کلبی و اغلب محلی ه بطل
 بن کلب نرو زن یثرب و علون نرو زن حنظل و ن و شاب و غلاب
 نرو زن تحسات و غلاب نرو زن کتبان و غلاب نرو زن زینا میا اند غلاب
 نرو زن قطام نام زنی و در صحاح است رحل اغلب مرد جیه و وسطی کردن غلاب
 بسیار و غلبه ه غالب موصی است نردیک مص و مغربی کسبکه بر تو غالب آید و بلند
 شود و در صحاح است اغلربک الغلب درهم پیچید شد گیاه ه غلب و غلب اول
 و فتح دوم حلقه های که در وسط کتبه ای دهن نوح و اسکنال حویر و باشند ه غلبه
 بالضم واحد آن ه غلب بالفتح غلبت بسیار ه غلب و س و بالضم و غلبه یغم اول
 و دوم دو کوش پاره ایست مست کرد حلقوم ه غلبه تان در عقد ه اند در بیج زمان
 یاد و کوش پاره اند که غر و گرفته اند کام را یا باشد و غده ه اند و زهر و بیج
 استخوان آرنج شاد بجمع آن ه غلب و بالفتح تاریکی غلبان ه غلبین ه غلبت
 از باب افتعال سر کرد و تاریکی ه قوس آدم غلبت اسب بسیار و بسیار ه اول غلبه ه
 شب بسیار و میاه ه غلبه مزدغال یا کوان یا بلند و کای بسیار پشم ه غلبه بالفتح
 فانک و شورد و حنک ه غلبه ان شکم ه غلبی الشب بکسر و تین و با و مشد
 مفترج و با صفت و پند نیز آمده اول حوالی ه غلبه عه از باب فوح

غلبه

غلبه

غلبه

غافل شد از وی و فراموش کرد او را * **اصاب صیداً** اغیباً یا **التحریک** بافت شکار
 را در غفلت و بی قصد در حدیث است **سئل عطاء عن رجل اصاب صیداً اغیباً**
قال علیه الجزاء * **غیب** * **بافتح** شک * **غیاب** یا **اکسر** و **غیوب** یا **الضم** جمع آن
 * **غیب** نیز هر چه ناپدید شده باشد و بمعنی زمین پست و بمعنی پنهان و بمعنی غیبت
 یعنی ناپدید شدن * **غیاب** یا **اکسر** و **غیوبه** یا **افتح** و **غیوب** یا **الضم** و **غیوبه** بزیادت ها
 و **مغاب** یا **افتح** و **مغیب** و **تغیب** بر وزن **تفعل** همچنین ناپدید شدن * **غاب الشیء**
 فی الشیء از باب ضرب غائب شد چیزی در چیزی * **غیابه** یا **اکسر** و **غیوبه** یا **الضم**
 و **غیاب** یا **افتح** و **غیاب** و **غیبه** یا **کسر** هر دو مصدر ها از آن * **قوم غیب** بضم اول
 و تشدید یای مفتوح و **غیاب** یا **الضم** و **یتشدید** یا **ارغیب** یا **التحریک** قوم غائب
 * **غابه** زمین پست و جماعتی از مردم و نیزه درازیان نیزه چنمان در باد و بمعنی
 پشته و موضعی است در حجاز * **غیابه** کل شیء یا **افتح** آنچه پنهان شود از هر چه گویند
 و **غیابی** و **غیبه** و **غیابه** افتادیم در زمین پست و ازین است **غیابات الحیات** یعنی
 تکهای جا * **غیبان الشجر** یا **افتح** و **یتشدید** یا **نیز آمد** * **ریشای درختان** *
غابه بد گفت او را در پس وی و ذکر کودکی وی * **اغتابه** از باب افتعال
 همچنین * **غیبه** یا **اکسر** و ذکر کردن کسی را در پس وی ذکرش نمیک بود
 یا **بد** * **امراً** * **مغیب** و **مغیبه** و **مغیب** بر وزن محسن زنی که غائب شود
 شود و او * در صحاح است قولهم **غیبه غیابه** ای دفن فی قبره * از این سببست موری است
 بنور فلان میشد زن آحیاناً و **یتغایبون** فرزندان فلانی کاهی حاضر می شوند و کاهی غائب
 * **غایب الشمس** فردرقت آفتاب * **مغایبه** خلاف **مغایبه** * **تغیب** غنی غائب شد
 از من و جایز نیست **تغیبی** مکرور و ضرورت شعر * **غایب** آنچه غائب شود از تو

و آن اسم است همچو کاهل

* فصل الغاء *

* **قُب** * بر وزن **حُب** نام موضعی است بکوفه چنانکه یا قوت رومی روایت کرده
 یا بطنی است از قبیلۀ همدان * و از آن است سعدان القبی یا سعید * و بعضی گفته آن

دَقَاف است * قَوَاف به الفتح نام دهی است نزدیک به قند * قَوَاف نام شهر
 و به تشدید دهی است در اصفهان و قریب مانند حویال و دهی است در بلخ و دهی
 گفته اند که مدینه ایست در بلاد تَرَك و بعضی گویند که اصل آن قیر یاب است
 و در زن کیمیا یا راحل کُردند برای تحقیق و فرزند بعضی قاریاب است و در زن
 قاصعاه و قیر یاب مانند کیمیا شهری است و خراسان و قاریاب و در زن ساهاط
 ناحیه ایست از انصوری آب منجمون یا آن شهرات را است و قَرَب المراء از باب تشدید
 تمک کوزن قوج خود را به دواها و قَرَفَت و د رحتی است که از ان بالاها سازند
 و قَرَب و شَم اول و ثانی نام موضعی است و قیاب و قَرَبه جامه های منسوب بآن و
 آن سپید رنگ میباشند از کتان چنانکه یعقوب حکایت کرده و در حدیث است
 فاقل شیخ علیه حیرة ثوب قرقی آمد پیری که موی آثار نبوت و حاتم سپید بود
 ز محشری گفته قَرَبه و ثوب قمری جامه های سپید مصری از کتان و در دایمی بدو قاف
 آمد * و زهرین میون قرقی هم ای قاری است ما هر دران بخور و بعضی گویند
 که آن بدو قاف است و در لسان است قَرَب برون کمان عود مانند بود و در زن
 * قَرَب به کسر ماده موش یا بجای آن از موش دشتی

فصل القاف

* قَاف * خور و زن نوشیدن * قَاف الطعام مانند منع خورد طعام و قَاف الماء
 نوشیدن آب و همچنین قَف مانند قرح * جوهری گفته قَاف الماء نوشیدن تمام
 آنی که در ظرف بود و اجزای کوبیده شوره اشلیب عنری و مسحت قَبی * ثم تَبَاتُ
 لشرَب قَاف * قَاف و قَاف به نوشیدن گویند قَف من الشراب قَافا قَافا نوشیدن
 و قَف بالکسر و قَرَب مانند صورت مرد بسیار نوش * اناء قَوَاف ظرف بسیار گیرنده
 آب و همچنین قَوَاف قَف و قَفب آواز کردن گویند قَف قَاف الاسد آواز
 کردن اسد شیر و شبنم شدن قعقه و آواز دق دان گویند قَف الاسد و الفحل
 آواز کردن قَد انهای شیر و رنده و شعر نو و قعقه شمرده * قَب القوم یَقَرَن
 تمون از باب ضرب شور و غوغا کردند و در خصوص دشتی * قَب اللحم قَرَباً

درب

قواف

قرف

قرب

قاب

قب

یعنی رقت تازگی گوشت و پز مرد که دیدید «قب التبت از باب ضرب و نصر خشک
 شد و رتیدگی» کویند قنب الجبل و القور البحر و تبتکه خشک شود و طراوت نمایند
 «قنب بفتحه بن بار یکی تهپکه و لاغری شکم» اقب مود لاغری شکم «قباء زنی که
 بار یکی کهوش ظاهر باشد» قنب بطن فلان لاغری شکم فلان و همچنین قنب برون
 تشدید «قب بالفتح برون و همچنین اقباب» اور و در روایت کرده «قبه یقینه
 از باب نصر برون آن راه اصمعی گفته اقب فلان و فلان برون فلان دست فلان را
 بعضی گفته اقباب برون که نکند چیزی را و قب نیز بمعنی نواز مردمان و شعران
 و پادشاه و پیران و سواران از چرخ دلو که تیر در آن داخل کرده شود و نوزد
 بعضی شکاف میان چرخ دلو و نوزد بعضی چوبی که بالای دندانهای چرخ دلو باشد
 و رئیس قوم و پادشاه و خلیفه و مابین دوسوین و مابین دوالیه و از لجه مهاب
 تور کانون تر «قب بالکسر استخوان برون آیند از پشت در میان دوالیه کویند
 الزق قنب بارض یعنی بستان استخوان هر بن خود را بزمین و نوزد قوم
 کویند و قب القوم در صحاح است یقال علیک بالقب الاکبر ای بالواس الاکبر «قب
 بالضم جمع قباء بمعنی بار یک تهپکه» الخیل القب اسبان لاغری میان «قبه بالضم
 موضعی است در کوفه ابو جعفر القبی و عمران بن سکیم القبی منسوب اند بنسوی آن
 «قبه جالینوس موضعی است در مصر در حدیث اعتکاف است فرای قبه مضر و بة
 فی المسجد «قبه از خیمه ها خانه کوچک کرد و آن از بیوت عرب است «قبه الرحمة
 در شهر اسکندریه است «قبه الحمار در دار الخلافه بود نام نهاد شد برای
 آنکه بالای آن برآمده بر خورچالاک سوار می شدند «قبه الفکر موضعی است
 در کلب و از یوب بن یحیی القبی بفتح است نه بضم «قابه آرا و زرد اصمعی گفته
 ما سمعنا العام قابه نشنیدیم ما امسال آرا زرد» ابن السکیت گفته که
 روایت نکرد «است این حرف را کسی سواي آن» ابو زید گفته ما را اینا العام قابه
 ای قطره «ابن السکیت گفته ما اصابتنا العام قطرة و ما اصابتنا العام قابه بمعنی
 واحد است «قبه آرا زرد کردن و دیر کردن شعر و شیر و بانک کردن شکم اسب

و کول شدن و تمقاب مرد دوزخ کو و شرف یو کند و فرج زن یا فرج کشاد و
 و بسیار آب و نعل جوین و مهر که یزدان حمامه را صیقل کند و رحل تمقاب
 مرد بسیار رک و همچنین تمقاب بالضم یا مورد بوج کر و تمقاب نیز آواز
 دند ادهای شیر نو مانند قنقه و تمقب شکم در حدیث است با شام
 اذ اذ قمت شیر ثلث فقد و قمت شیر الشامب آن و قمت شیر لقلک و ذلک
 و قمت شکم و تمقب بالکسر صدف در یاقی و تمقاب بالضم سامی نلد اسف در مدینه
 منوره و سیف تمقاب شمشیر نوان و همچنین سکین تمقاب و انگ تمقاب یعنی مطهر
 و نلد و تمقاب بالکسر محله ایست در نیشابور در موضعی است در سهو قند
 و موضعی است در پند در راه حاحیان نصر و قریه ایست مابین مصر و قریه
 است نزدیک بقر با و قنهی اسف از ماهی و نیز جمع قنیه اسف مانند قنیه در وزن
 صرد و تمقاب بالفتح و التثنية شیر دوزخ و همچنین قنیه و موضعی اسف در
 آذر بایجان و تمقاب بالضم مرد درشت و نهومی است در ثغر و آبی است مرینی
 نعل را در زمین جزیره و سال آید و در نیز سال که بعد سال آید و باشد کویر
 لا آتیک العام و لا قاتن و لا تمقاب و ابر عید و انشاد کرد و العام و المفضل
 و القمات و در نیز سال و م از سال آید و از حال دین هفرا و حکایت است
 که بسو خود را گفته اند که لن تفلح العام و لا قاتن و لا قاتن و لا تمقاب و لا مقه
 هر یک از آن اسمی است برای سال بعد از سال و موه مقبره و مقبره بتشدید و
 لا غر در حدیث است خیر الناس لقمیون نعل از آن سوال کرد و شد
 حباب داد اگر صحیح باشد پس از آن آنند که بی دوی روز نهید تا شکمهای آنان
 لا غر کرده تمیت الوطن خشک شد است و تقیبت قنیه ساحق و بیست مقب خانه
 که بالای آن قنیه ساخته شده و ذوالقنیه لقب حبطله بن قنیه است زیرا که آن سر یا
 کرده بود قنیه را در صحراء ذی قار و قنیه الاسلام بصره و قنیا بالضم و التثنية
 شیر دزد و موضعی است در آذر بایجان و حمار قنیا دانه ایست که جک و آن
 فزان است از قنیه زیرا که عرب آنرا غیر منصرف خوانند و آن معروف است پس

اگر فعال میبود منصوف میشد گویند رأیت قطیعا من حه و قبا ان شاعری گفته «شجره
 یا عجباً و قد رأیت عجباً» حمار قبا ان یسوق ان نماة قبا ان وضم اول وباء مشدد مکسور
 نام موضعی در عراق «قبة الشاة با لکسور و به تخفیف هم آمد» هزارخانه شکنبه بز
 «قبة باب جابج است نزد یک مغیثه و آبی است مرینی ثعلب را و مرضی است بیرون
 دمشق و محله است در بغداد و آبی است مرینی غیم را و موضعی است در حجاز: قبة
 حکایت آرازا فتادن شمشیر «قبة قروت که آمیخته باشد ثران خشک آن
 «قبة» با لکسور و دهامتیله همچنین «جوهری گفته قبة را حد اقباب است
 که آن روده ها است» اصمعی گفته آن جمع است و واحد آن قبة است
 بها «قبة مونت است به قول کسایح «قبة نیز جمع آلات شتر آبکشی
 و آنچه کرد باشد از شکم و بالان و قبة بتحریر اکثر است با آن بالان خود
 بقدر کوهان شتر جمع آن اقباب است «ابوعبید» گفته قبة آنچه مستند و باشد از شکم
 و آن حوایا است و لیکن امعاء پس اقباب است «قبة بالفتح خوردن روده های
 بریان گویند قبة فلا ناعور و اندم آن را اقباب «اقباب با لکسور مغلظ
 کرد اندین قسم و بالان بستان بر شتر اقباب المعبر اقبابا و ستم بر شتر بالان را
 «قبة شتر بالان بسته و زبادت ها برای آنست که بموی مایق قبة است مانند
 خاربه و رکوبه «ذو قباب بالفتح و با لکسور لقب جقل بن مالک است و اد پاد شاهی
 بود از پادشاهان حمیر «قبة بوزن کتب مودتک دل زود خشم «قبة
 تصغیر قبة از نامهای عرب است و قسمت بموی او قبة است مانند جری
 «قبا ان با لکسور موضعی است در عدن «مقائب» بضم شها «قبة» کلان
 سال قبة بوزن کلان سال و کسیکه سعال بگوید آن را گویند قبة الوجن
 قبا ان قبا با بالضم از باب نصر و همچنین قبة تقحیما «سعال قبا ح سرفه
 شدین» در صحاح است قبا سعال اسبان و شوان و اکثر برای مردمان
 نیز آید «قبة آنکه شکم آن بسبب بیماری فاسد شده باشد و زن فاحشه
 فاجره زیرا که آن سعال و تنخیم می کند برای مودان بطریق رمز و کنایه

فقرتبه

تعطبه

فقرحبه

قرب

و خبر هر می گفته قحطه لغت مولد است قحطه نیز بمعنی کوفتند فلان به قحطه ای سؤال
 و قحوب هضا قحوبه واحد آن داین لغت را صاحب قاموس نیارده و در لسان
 العرب موجود است قحطه روزمین افکنیدن يقال قحطت فلان بر زمین افکندم
 آنرا و قحطب بالسیف غالب شد و شمشیر و حصین بن قحطه الحاکم محدثی است و قحطه
 اکثر نام مردم میباشد و قحوبه پویشان شدن جماعت ذهاب القوم بقرحه پویشان
 شدن جماعت مردم لخمیانی آن را در نواد و خرد حکایت کرده و صاحب قاموس این
 کلمه را ذکر نکرده و قوب بالضم و قوبان با لکسر نزد یک شدن و قرب منه مانند کرم
 و قوبه مانند صمغ نزدیک شد بآن و قوب نزدیک و در آن واحد و تشبیه و جمع
 بر آنراست بلکه تذکیر و تانیث هم چنانکه بعضی گفته و قوله تعالى أن رحمة الله قریب
 من المستبین قریبه و نکشف زیوا که از رحمت احسان او آده کرده شد و یا برای آنکه
 آنچه تانیث آن حقیقی نباشد تذکیر آن جایز است و زجاج گفته رحمت و غفران
 و غفران معنی است را بخش گفته جایز است که رحمت اینجا بمعنی مظهر باشد
 و ذرا گفته که قریب در معنی مسافت مذکور و مرئوف میباشد و در معنی
 نسبت مرئوف میباشد بدون اختلاف کوفتند مثل و المراء قریبی و در
 بعضی گفته آن غلط است و هر چه قریب باشد در مکان یا در نسب
 پس آن جاری است بر آنچه آورد و شود از تانیث و تذکیر و نزد بعضی آنست
 که فعل کاهی محمول کرده شود و فعل زیوا که در معنی آن می باشد مانند رحیم
 و رحوم و فعل مذکومی باشد و کوفتند امرأه صورت ازین قبیل است و بیح عریف
 و بعضی گویند که قریب اصل آن آنست که صفت می باشد مکان را کوفتند می
 فی قریب معنی ای فی مکان قریب بعد از آن اتساع کرده شد و عریف و مرفوع گردانیده
 شد و مقربه نرسه حرکت و اقربه بالضم و قریبه بضم اول و ثانی و قریب بالضم خویشی
 گویند و قریبی و ذوقریبی یعنی آن نزدیک من است و در نسب و هم اقربائی یعنی
 خویشان من و هوقریبی و هم قریبائی از اقوال عوام است و اقرباء جمع قریب
 قرب بالفتح شمشیر به نیام کردن کوفتند قریب الیه ای ادخلته فی القرب آن

نیام است یا غلاف آن ده چنان است اقرب و ساختن قوا آب برای شمشیر
 و خوردن اقرب میمان را «قرب بالضم و بضمین مانند حسو و حسو تهیما»
 یا از شاکله ثانویه شکم «اقرب جمع آن» قرب مانند قفل نام موضعی است «قرب بتحریر
 ده چنان قرب تقریباً از باب تفعل «قرب مانند قفل نام موضعی است» قرب بتحریر
 راه رفتن در شب برای فرود آمدن بر آب وقت صبح و همچنین است قوا به بالکسر
 گویند قرب الابل قوا به بالکسر راه رفتن شیران در شب تا بصبح آب فرود آیند
 «اقرب الابل سیر کنندم شیران را در شب تا صبح بر آب رسانم آنها را»
 اسمی گفته از اعرابی پرسیدم که قرب چه چیز است گفت سیر شب برای فرود
 آمدن بر آب در روز دوم یعنی وقتی که در میان تور آب یک شب باشد قرب است
 و وقتی که دو شب در میان باشد طلق است «اقرب القوم قوا به شدند شیران
 آنها» فارزون آن قوم «و مقربون از اقرب مستعمل تفسیر» ابو حمید گفته
 این حرف شاید است «قربان بالضم آنچه به آن نزدیکی جویند به خدا
 گویند قرب لله قربان و هم نشین خاص بادشاه و آن بفتح نیز می آید گویند فلان
 من قربان الامیر و من بعد انه» قوا به جمع آن تقرب به تقریر و تقریر و
 کسر نزدیکی جسم بآن چیز «تقرب الی الله بشی طلب کرد بآن نزدیکی بخدا
 «قوا به نیز را می است در نجد» قربه بضم نیز و ادنی است «اقرب اب و تقارب
 نزدیک شدن» مقارب بکسر را چیزی که در میان جید و ردی متوسط باشد
 جوهری گفته گویند شی مقارب بالکسر و غمی گویند بالفتح و همچنین وقتی که
 ارزان باشد و بعضی گویند دین مقارب یا نکسو است «مقارب بالفتح
 «اقرب المواتة قرب ولادت شد زن و همچنین است و خوردن» مقرب بکسر را
 حاملی که نزدیک رسید» باشد ولادت آن و غمی گویند اقرب الناقة فهی
 مقرب بلکه ادنی الناقة فهی مدنی می گویند «مقارب جمع مقرب در اسان است
 گویا تو هم کردند واحد آنرا مقارب» عدیس گفته جمع مقرب مقارب است
 مادر تا بطش را در نوحه ارمی گویند و محاشش را یاد می کنند «وابتک و ابنتک»

ليس يؤمنه • شَرِّبَ الْقَيْلَ • يَضْرِبُ بِاللَّيْلِ • كَقَرِّبَ الْحَمْلَ • • صَحْبِ مَقْرَبَ كَسْرَ
 راء است • و در بعض روایات مقرب بفتح واء است و آن اسپ مكرم است • و اقرب الیه
 نزدیک و میوه • اسپ گوه • سال چهارم • اقرب الفصیل نزدیک به بدین شیء بجه
 سال ششم • اقبل ذلك بقرب بوزن محاسب بكن آنرا بزدی و نزدیکی و
 قِراب الشئ با كسر و قِراب و قِرابه هر دو با بضم چیزی که نزدیک باشد بقدر آن
 • اقرب القدح نزدیک به پری گردانیدم قدح را • قدح قربان نزدیک به پری
 • صَحْفَةُ قَرَبِي كَاسَةٌ • نَزْدِيكَ بِه پری • گویند صَفْهَةٌ قَرَبَةٌ • و قِرابه آب دران
 ظرف نزدیک به پری است • و نَحَانُ قَرَبَانَانِ تشبه است • اقداح قوابها با كسر
 جمع است مانند سَحْلَانِ و سَحَالِ • مَقْرَبَ اسبی که نزدیک داشته شود بمکرم گردانید •
 شود و نکل اشعه شود مقربه موقت است • این دریر گفته که این طور باها دیان
 کرد • می شود تا اسپ در اصل روان نهد و شترانی که حلقه مژنه در بینی آنها کنند
 برای سوار می • متقارب درمن عررض بحری است مرکب از فعلین هشیف بار
 • و نیز فعلین فعل د بار درجه تسهیه آتیه که از تا د آن از اسباب
 نزدیک اند • فلان قارب الخیوط کام نزدیک نهاد • مقاربه و قِراب برداشتن
 پای زن برای جماع کردن • قربه یا كسر مشك شیر و گاهی برای آب نیز میباشند
 و نزد بعضی مشک که دوخته شده باشد از یکطرف • جمع آن در حد قلیل قِرابات
 و قِرابات و قِرابات بسكون عین و فتح آن و كسوان و دو عدد كثير قِرابات منب
 و همچنین در آنچه بوزن فعلة باشد مانند سِرْدَةٍ و قِرْقَرَةٍ • و قِربه یا كسر كینیب اسپ
 عین بن ازهر است • و این ابی قِربه احمد بن علی بن الحسن العجلی است • حکم
 بن سنان القری و احمد بن داؤد القری را بر بکری بن ابی عون القری و عبد الله
 بن ابوب القری محدثانند • قارب کشتی خود که همراه کشتی های بوزن میباشند
 • خلل گفته قارب کسیکه طلب آب کند شب • و گفته نمی شود برای کسیکه طلب
 کند آنرا بوزن قریب ماهی غم آمیخته تا وقتیکه تروازه باشد • قریب بن ظفر
 بنام برکوفیان بسوی هم • قریب عیدی محدثی است • قریب بوزن زبیر

لقب نذر اسمعی است در رئیس خوارج اسماء و قریب بن یعقوب کاتب است * قریبه
مانند حبیبه بنت زید و قریبه بنت حارث هر دو صحابیة اند * قریبه بنت
شماله بن وهب و دیگری غیر منسوب هزد و تابعیه اند * قریبه مانند جهمینه نام
دختر حارث و دختری قحافه و دختری امیه که صحابیات اند * ذبی گفت بضم
نیافته ام کسی را و این سخن لایق التعات نیست * قرابه بالضم نزدیک گویند
ما هو بشبههك ولا بقربا به منك یعنی آن نه مانند تست و نه نزدیک از تو * قراب
و قرابه هزد بضم قراسف * فی الحدیث اتقوا قراب المومن و قرابه فایه بنظر بنو را الله
یعنی بتوسید از داناتی و گمان مومن که آن قریب بتحقیق و یقین میباشد * جارا
قرابی مانند فرادی یعنی آمدند نزدیک از یکدیگر * قراب مانند قراب کوهی
است در یمن * قورین بوزن جورب آب دشوار گذار بسبب کثرت * ذات قوب
بالضم موضعی است در برای آن روز جنگی است مشهوره * مقوب و مقربه راه مختصر که
نافذ شود بسوی راه بزرگ گویند آن مشتق از قوب است بمعنی رفتن بشب یا رفتن
بسوی آب * قورنی بوزن حبلی آبی است نزدیک تباله و لقب بعضی از قاریان
* قراب بوزن شداد لقب ابی علی محمد بن محمد هروی مقوری است و نام چند
از محدثان است * تقارب پس ماندن گویند تقارب با الله پس ماندند شران او
تقاربت فیو بمعنی رسیدن چیزی بکمال خود و تقارب الزوبع قریب به پنجگنی
رسید و راعف * در حدیث است اذا تقارب الزمان لم تکن درو یا المومن کذب
مراد آخر زمان است و نزدیک شدن قیامت زیرا که چیزی هرگاه که کم
شود ظرفهای آن چیز کوتاه گردد * بعضی گفته مراد برابری شدن روز و شب
است * علما و تعبیر خواب می گویند که راست ترین زمان برای تعبیر
خواب وقت شکفتن شکوفه هار رسیدن زراعت و بختی شدن میوه ها است
و درین وقت روز و شب المته برابر می باشد * و نزد بعضی آنست که مراد
زمان ظاهر شدن حضرت امام آخر الزمان مهدی علیه السلام است و قتی که
سال بمنزله شهر باشد و شهر بقدر هفته و هفته بمقدار روز و روز برابر یکسان یعنی

محبت لذت کم شمرده خواهد شد و تقرب قهقی است از دوریدن بعضی گفته که
 آن آنست که هر دو دست با هم برداشته یکساره نهاد گویند **تَقَرُّبُ الْقُرْسِ** و قتیکه دود
 بدین طوره حوهری گفته که برای آن دو تقرب است یکی اعلی دوم ادنی و تقرب
 نیز کلمه **حَبَاكَا** و **قَرَبْ** دارد که گفتن چنانکه ترحیم مرحما گفتن گویند و علی فلان
 فاضل در حب و حیا و قرب و کشیدن شمشیر از خلاف میقال **قَرَبِ السَّيْفِ** کشیدن
 شمشیر را از غلافه و **تَقَرُّبِ** از باب تغل دست مرتبیکه نهادن گویند **تَقَرُّبُ فُلَانٍ**
 یعنی نهادن دست عود را و مرتبیکه خورد گویند **حَرَجُ الْمَسَامَةِ** متقربا متحییاً
 بردن آمدن روی مادر دست مرتبیکه نهادن میقال **تَقَرُّبُ يَارِجِلٍ** به صبه امر وقت
 بواکنجتن کسی یعنی شتاب کن ای مودشاعری گوید شعر **يَا صَاحِبِي تَرَحَّلْ رَتَقْرِيَا**
 فلقدانی مسافر ای بطوریه مقارنه حدال کردن بکلام نیک گویند **قَرَابَتُ فُلَانٍ**
 یعنی مجادله کردنم فلان بسخن خوش فارستنی الامر یعنی ترک کردنم غار رادان
 کار و راه را سنجی اختیار نمودم **قَرَابِ** یا **كُسْرُ فُلَانِي** که شمشیر رادان با نیام
 و **حَبَاكَا** بکندارند از آنست مثل **الْفَرَارِ** و **قَرَابِ الْكَيْسِ** حوهری گفته و **قَرَابِ**
 نیز مقساره امر **شَاعِرٌ** و وصف ناقه ها گویند **يَرْدُنَ عَلَى الْعِيدِ** و **قَرَابِ شِعْرِهِ**
 و همچنین رقی که نزد یک رسد بر کشتن دلوه شاعری گویند **الْأَفْعَى مَلَأَ عَيْنِي**
قَرَابَهُ و قرنی بقصود ابه ایست خورد راز با نامند خنفسا قدوی بزرگ از این
 در مثل است **الْقَرْنِي** بی عین آنها **جَسَنَةٌ** شاعر و وصف جایه در شرفین
 می گویند شعر **يَرْبُ إِلَى أَحْشَاءِهَا كَلِّ لَيْلَةٍ** **دَيْبُ الْقَرْنِي** **بَاتَ يَطْلُو نَقَاسَهَا**
 میقال بینا نسب **قَرِيبٌ** و **قَرَابِ** بالصم شاعری گویند شعر **فَلَمَّا أَنْ رَأَيْتُ بَنِي عَلِيٍّ**
عَرَفْتُ الرَّدَّ وَالنَّسَبَ الْقَرَابَةَ و **قَرَابِ** کم شدن **قَرَابَتِ** این فلان کم شدند
 شیخ این فلان حدال گفته شعر **غَرَّكَ أَنْ تَقَارِبَ أَبَا عَرِيٍّ** و آن را **أَيْتُ الدَّهْرِ**
ذَلِكَ وَائِرٌ گویند ماله هار **رَبِّ** و **قَرَابِ** نیست برای آن کسی گویند **تَهَرَّتْ**
مَقَرَّبَاتُ الْمَاءِ ای تاشیر آن و آن سنگریزه های که استدلال گرفته شود بآن
 بونزد یکی آب **قَرِيبٌ** و **مَالِضٌ** قریه ایست در روم **مَقَرَّبَتُ** شد **عَدَاةً** قرشب

با لکسر کلان سال و بد حال و بسیار خور و سطر در از و شیر درند و مرد بد خاق
 و فراخ شکم از اصفه می منقول است راجز گفته شعور که قریب شمشک الارز با
 لا تا که با اُسا قریباً قیمت الیه با لقفیل ضرباً قران شب جمع قرصنه بریدن
 قرضه بضاد معجمه نیز بریدن * يقال قرضت اللحم فی البرمه یعنی جمع کردم
 گوشت را در دیک قرضت الشی بریشان گو دانیدم آن چیز را پس آن از قبیله
 اضداد است قرضت اللحم خوردم تمام گوشت را قرضب الرجل خورد چیزی
 خشک را قرضاب با لکسر خوردند چیز خشک چنانکه ثعلب حکایت کرده و انشاد
 همرده شعور و عا منا اعجمنا مقله ید عنی با لسمخ و قرضاب سمه معر کاکل عظیم
 بلجمه قرضاب نیز درند و در و در سیاهی که استخوان را قطع کند و چندین قرضوب
 بالضم در فردو قرضوب نیز فقیر و محتاج را گویند قواضیه دزدان و فقیران جمع
 قرضوب و قرضاب است قرضاب نیز نام سیف مالک بن نویره مار زائنه قرضاباً
 ای شیاً مختص برقی است قواضب و قرضابه و قرضوب و مقروض کسی که نکندارد
 چیزی را رده خورد آن را قواضیه بضم نام موضعی است بشو گفته شعور
 وحل الحی حی بنی سجع قراضیه و کن لهم اطار قرضب با لکسر آنچه باقی ماند
 در غریب و انداخته شده قرطبه بر زمین زدن یا بتفانیدن اختن شاعری گویند شعور
 فرحت امشی مشیه السكران و زل خفای فقوطبانی قرضب الخنز و بریدن
 استخوانهای شمشک شده و درخت دریدن و گریختن و غصب کردن قرضطی بضم و تخفیف
 با و الی مقصوره شمشیر و نام شمشیر خالی بین و لید و شمشیر این صامت بن چشم قرضطی
 بکسر و تشدید نزعی از بازی و قسمی از کشتی قواطب یا لضم بسیار برنده قرطبه
 نام شهریست بزرگ در زمین مغرب قوطبان یا لفته مرد بی غیرت و دیوث
 یا آنکه زنهارا بسوی دیگران به برد در تهنیب است قوطبان که عامه می گویند
 از وجه خود متغیر است اصفه می گفته اصل قوطبان است و آن مشتق است
 از کلب بمعنی قیاده و تا و نون دران زاید است و این لفظ قدیم است در عرب
 عامه اولی آن را تغییر داده قوطبان می گفتند عامه سغلی باز تغییر داد قوطبان

د قوطعه

نمودند * قوطعه * مانند هر د حله و قوطعه مانند کُل ند نه و قوطعه مانند
دُر حله پارچه چیری گویند مانند قوطعه هر سه طریقی نیست نزد آن چیزی
* مختصر نسبی است * و بعضی گفته که این است از ققی کم و بسیار گیرند مانند
قوطعه ز لاقه عمله چنانکه گویند مانند * سعه و لامعه یعنی چیزی ندارد

د قوسه

البرعید گفته اند کسی را که اصول آن و احساس * اقر عصاب * منقص
شدن از سودی و جز آن گویند اقرب فلان مانند اقشعر منقص شد بسبب سردی
و از غضب و غلور میان انداختن فلان متوجه یعنی چشمگیر سوسری زمین کشید

د قرب

* قرب * دهم فرد و قاف و قرب و وزن جعفر و قرب مانند ز حُرْب شکم

قرب

قرب شهری است از اجمال کسکه قرب مانند قنقل گویند * ایست خرد

قرب

* قرب * در وزن قنقل همکار قرب و وزن جعفر موش یا موش دشتی که آنرا

قرب

بر دوح گویند و بعضی گویند بجه موش عا نکی از موش دشتی * قرب * کار

قرب

کلان سال یا کلان مطهر که بیت گویند * شعر * من الأرحمات العتاق کانهام

نسب

شعوب را و فرق علیا و قرب * در از قسم و از آنکه بسیار و کلان سال باشد

* قرب * بالفتح جماع بسیار * قرب * ناکس و لقت * و قرب * بالتحزیک شدت

و سختی قرب الرجل سخت زدن شد مرد از ناب و جمع است * قارب سرداگر

حریص که گاهی در صحوا باشد و گاهی در دویا * قرب * و قرب و قرب و سخت

و شد زدن گویند قرب الشی از ناب کوم سخت و خشک گویند * قرب نیز

خرمای خشک که ریزه ریزه می شود و در دهان و خسته آن سخت می باشد شاعر

در وصف نیزه می گویند * شعر * داسه خطیباً کان کعبه قوی القس قد ارمی

ذراعاً علی النشور فسانه بالشم و زدن و ردی از خرمای خشک * قسمان سخت و مطهر

یقال ذکر قسمان آلت مرد که سخت و مطهر باشد * قسب و وزن از دب سخت

و در ازه قرب بتحقیق موزه و قرب بتشدید موزه و از آن جمعی است که واحد

ندارد * قسب در حی است از حمض و نیز نام مردی است * قسب نیز جاری

شدن آب گویند قسب الماء از ناب صوب و زان شد آب یقال له قسب یعنی برای آن

روانی و آواز است * قال ابن السكيت مروت یا النهر وله قسب ای جریه و صورت
 گیرند سمعت قسب الماء ای شنیدم آواز آب عبید * گفته * شعره * ارفلج فی ظلال
 نخل * اللهم من تحت قسب * قسمت الشمس شروع کرد آفتاب در غابب شرین *
 قاسم بنر * اسپ و جز آن که تادیو صورت دارد * قسبه نامی از نامهای عرب
 * قسب * مانند طرب سطر * قسب * روزن و معنی قسب * قسب * بالفتح آمیختن
 قسب الشیء بالشیء آمیختن آنرا بآن * اصمعی بوای نا یقه انشاد کسره * شعر *
 قسب کان العائدات فوشنی * هراسا به یعلی فواشی و قسب * در زهر خوراندن گویند
 قسبه و قسب له ای سقا * البسم گویند نسو قسب و قتیکه آمیخته شود بوای آن
 زهر در گوشت پس و قتیکه خورد آنرا بمیرد پس کوفته می شود پوهای آن * ابو
 حراس هذلی گویند شعر * به يدع الکبني علی بن به * بحر هذا له نسو اقسبها * ضمیر به
 راجع است بسوی سبف مذکور در بیت سابق * گویند ما را ینا حیه الامه قتل و لا
 نسو الا مقشبان ندیدیم ما را را امکو کشته خیده و نه نسو امکو زهر داده شد و رسانیدن
 مکرده ناپاک و بهتان کردن و کسب نمودن نیک نامی یا بد نامی و همچنین است
 اقتشاب از باب افتعال چنانکه ابو عبید از قرا حکایت کرده و فاسد کردن و آلودن
 بچیزی * گویند هذا طویق قسب ای بخش * و فیه قسب ای قدر * قسبه الصبیان آلوده
 کردند آن را کو دکان * قسبه بسوی آلوده کرد آن را ببدی میباز است * قسب
 نیز عار دادن و زائل ساختن عقل قسبک المال ای افسردن و ذهب بعقلک و زنک
 ز دردن شمشیر قسب السیف جلاد آدم شمشیر را و فعل هو یک مانند ضرب است
 * قسب یا کسو نفس و زهرود رین معنی کاهی بتجویه هم آمد و در و تبه کی است
 مانند یاد بجان و زنک و کسی که نمکین نداشتند باشد گویند رجل قسب خشب یعنی
 مرد بی خبر و نام والد مالک بن یحیئنه * سیف قسب شمشیر صیقل کرده شد *
 و زنک زده پس آن از لغات اضداد است * و نیز قسب نو و کهنه پس درین صورت
 نیز از قبیل اضداد است گویند ثوب قسب جامه نو یا کهنه * سیف قسب
 شمشیر نو جلاد شده یا کهنه جلاد شده * ثیاب قسب جعب * و قسب نیز

قصوی است درین و در اینجا سید و نظیف نشد و علی قشَب قشایه مانند کرم و قشبه
 با لکس و مرد و در مایه و آن لغت یمانی است و بجهت نورینه و این در زیر گفته من
 نمی دانم که صحت آن چیست و قشَب مانند قراب نام موم می است در حدیث است
 مرأی نبی صلی الله علیه و آله و سلم و علیه قشما نیتان یعنی دو چادر که نه و یعنی
 گفته دو چادر و در بعضی گفته آن منسوب است بسوی دشمنان جمع قشِب و آن
 خارج از قیاس است زیرا که نسبت بسوی جمع نمی باشد لهذا از مخسوری گفته
 که منسوب بودن آن بسوی جمع ناپسندیده است و صاحب قاموس هم تصریح
 کرده که باین قول اعتمادی نیست و در لسان است که این نساء مستطرف
 النصب است مانند احوالی و قشِب جامه دوز در مرد ضعیف النفس و آنکه صیب
 کند مردمان را اینجا ذکر است گویند قشبه بهیبت نفسی یعنی متمم ساخت آنرا
 بهیبتی که خود میداشت و قشبی ریخته و قشیا آید ادا مواد در حدیث است آن
 در جلالت و مل جل جبرئیل یارب قشبی ریخته آید ادا مرا گوئیاس دم کرده حسب
 مقشَب بر صیغه مفعول از باب تغفیل آنکه خالص نباشد و همچنین رجل مقشَب
 النفس مرودی که نسب آن خالص نباشد و قشِب بهضم قاف و لام و کسر
 و ز و ن و ز آمده نام در تئید کی است و این در رید گفته آن ثابت نیست
 و قصب بالتحریر کی و قصبه و قصبة یکی و قصب و جاعت قصب در محل روئیدن
 آن و اقصا المكان فی بر آوردن مکان ارض قصه و مقصبه زمینی که در آن
 ایستادن برد و قصبه از باب ضرب برید آنرا و اقتصه از باب افتعال همچنین
 و قصب الشاة برید کد رگا و نفس و دم گویند راه در صحاح است قصب القصاب
 الشاة بریدن قصاب عضو گویند راه قصب البعیر قصابا بالفتح و تصوراً
 بالضم باز ماند از نوشیدن آب پس بود است مر حود را از آن و بعیر و ناقه قصب
 و ناقص نعت از آن قصب فلان یا ز داشت فلان را از نوشیدن آب پیش از اینکه
 شیر آب شرده در صحاح است کوئی قصص البعیر و غیره هرگاه باز داری شتر و جز
 آنرا از آب خوردن پیش از سیرانی و اقصا الرجل باز ماند شتران آن مرد

از خور دین آب پیش از سیرابی « قصب فلا ناعیب کرد و لان را در شام داد و را
 « قصبه از باب تفعیل همچنین » در اساس البلاغة است لم یُقَصَّب ختنه کرده شد
 از قصب است یعنی بوییدن « قصب بالتحريك استخوان انكششان و شعهای
 کلو و مخرجهای دم و آنچه در از برد از جره و در صحاح است قصب ما شوره ها
 از جره « قصب نیز جامه های باریک از کتان « قصی یکی دلو لوفای
 ثروتان و زهر جاذب « موضع بیاقوت « در حدیث است بشو و خن بکجه بکجه
 فی الجنبه من قصب بشارت ده خن بکجه را بختی از قصب در بهشت و راههای
 روان شدن آب از چشمها ابو ذریب گوید « شعور اقامت به فایتم غیبه
 « ملی قصب و قرات نه و در صحاح است از اصحابی قصب المظعم آبی که روان
 کرده شود بشوی چشمهای چاهها گویند اقامت بین قصب یعنی اقامت کرد میان
 چاهها و آب شیرین « قصب بالضم بشت و اما اقصا بجمع « قصاب بالتشدید
 فی نواز و دهنده درونی و روبه در صف حمار گوید « فی جوفه و حی کوخی القصاب « و یعنی
 شیرکش « قاصب شیرکش و فی نواز « قصبه بالفتح چاه نو کنند و یعنی کوشک یا میانه آن
 « کنت فی قصبه البلبان و القصور و الحصن بودم در وسط شهر و کوشک و حصن بودم
 گوید « شعور « دخلنا علی البیض الکواسب کالدی « لنا قصب الحصن الذی کان بمنع
 و یعنی مدینه یا مدینه بزرگ و یعنی ده و دهی است و عراق و یک ستمه موی درهم
 به چیل « قصابه بر وزن رمانه و قصبه و تقصیه و تقصیه همچنین « قصبه از باب
 تفعیل قصابه ساختن موی را « قصبه نیز هو استخوان مغز دار « در صحاح است
 قصبه الانف نای بینی « قصابه بالضم و تشدید صا د ما شوره قصبه همچنین و یعنی
 مؤمار و عیب کنند « مردم « قصاب بر وزن کتاب بند آبی که ساخته شود
 در بیخ دیوار تا سیلاب جمع نماید و منهدم نشود بسبب آن بیخ دیوار
 و شهوها « قصبه یکی « ذر قصاب نام است مالک ابن نویر « « قاصب
 رعد آرا کنند « قصبات بالتحريك شهر است در مغرب و دهی است در مامه
 « قصبه بر وزن جهینه موضعی است در مامه از این قیم و دهی در ثور و فرزندان

صله
نصبه

عند مناة و موضعى میان مدینه ینبع و حَبیر و موضعى در تحریرین . اَقْصَبُ المَراعى
از باب افعال مکرره داشتند شعران شان آب را به تقصیب از باب تفعیل مکررله
کردن موی را و بستن هود و دست بسوی کردن . مقصَب بر وزن محدث کسی
که نگاهدارد و تیزهای سمقت را و شیرى که سطر شود بر آن گفتند . و اساس المِراغه
است قَصَبُ الزَّرع از باب تفعیل صاحب قصب شد گشت . و معنی ناقص مثلی است
که زده می شود برای شان هوکاه کو تاهی کند در قبا و داری ستوران چه هوکاه
شان کو تاهی کند در چرانیدن ستوران بخوراندند قرشید آب را به سبب سیر نشدن آنها
از کاه . و قصب کر سندی که پیشین را بهیروند . قَصَبُ قَصَبُ به تکرار گفته می شود
وقت خواندن ماده مبین . قَصَبُ بِالضَّم قوی بسیار محبت . قَصَبُ بِالْفَتْحُ بودند
و قضبه از باب صوب برین اِرواه اقتضبه از باب افعال فعیلین . قضبه ناقص
در تقصص بودند اِروا پس بودند . شد . و اساس است قَصَصُ فُتُتُ لُ اغصان النجر
و اکثر تقصیب بودند زیادتی شاخهای درخت و زیادتی شاخهای و زو اقطامی کرید
و شمره قند اصبحه صوباً متوجهاً شجر التَّیام بِقَصَبِ الاغصاناه در صحاح است
قَصَبُ الْكُرْمِ از باب تفعیل نیرید شاخهای درخت و زو ا و موسم بهاران
قضابه بالضم ایچه بودند . شود از شاخها یا ایچه ساقط شود از بالای شاخهای بودند
شده . و قَصَبُ فَلَانَا از باب تفعیل زدن فلانوا به قضیب یعنی شاخ . قَصَبُ بِالْفَتْحِ
هر درختی که دراز و فراخ شود شاخهای آن یا ایچه برید . شود از شاخها لوی
ساختن تیرها یا ساختن کانهار یعنی امپست خشک زد و رختی است که از آن کانهار
سازند و امپست تیره مقضبه جای روئیدن آن درخت و امپست و جل قضابه
بر وزن علامه مرد بسیار قطع کنند . امر و قاده و روان . قضیه ناقه زام ناکرده
زن و مردی در شاخ درخت قضبان بالضم و با لکسر جمع آن قضیب نیز شمشیر
لطیف در مقتل جناب امام حسین است علیه السلام فجعَل ابن زید یقرع فمه
بقضیب مراد از قضیب شمشیر لطیف را و ریک است و بعضی گویند مراد از آن
جرب است . قضیب نیز کالی که از شاخ درخت ساخته باشند یا کالی که از شاخ

ناسکافجه سازند و بمعنی شمشیر بسیار بران سیف قاضی و قضایا بالتشدید و قضایه
 و مقضی با لکسر شمشیر بسیار بران «قضیه بالفتح شاخ یا چوب تیر از درخت جمع
 که از آن تیرها سازند قضیات جمع و آنچه خورده شود از گیاههای تازه بریده «قضب
 مختلف تا جمع آن «ارض مقضاب زمینی که بسیار رویاند آن گیاه را «قضبت الارض
 فعل از آن «قضبه با لکسر کاه شمران و کوسندگان و سبک و لطیف از مردم و ناقة ها
 «قضب الناقة از باب ضرب و وارشد و ناقة پیش از آن که رام گردد «شود
 اقتضب الناقة از باب افتعال «همچنین «دو صحاح است اقتضاب الکلام بی اندیشه
 گفتن کلام کویند هذا شعور مقضب و کتاب مقضب این شعور بی اندیشه گفته شده است
 و کتاب بی اندیشه نوشته شد «دو اساس است انقضاب من اصحابه بوجد از یاران
 خورده انقضت الکوکب من مکنه جدا شد ستاره از مکن خود و والومه کوید «شعور
 کانه کوکب فی اثر غفویه «مسموم فی سواد الدلیل منقض «مقضب و مقضاب خورد
 با لکسر یعنی داس «قضبت الشمس از باب تفعیل دراز شد شعاع آفتاب «تقضبت
 الشمس از باب تفعیل «همچنین «قضیب رادع در زمین یاد رتھامه و نام مردی از ضمه
 و ازین است قول عرب اصبر من قضیب یعنی صابر تر است از قضیب و خرمافروشی بود
 در بخردن و از آن است قول عرب اهل من قضیب اند و فکین تر است از قضیب
 چه قضیب زنبیلی از خرمای حشف که آن قسمی است از بدترین خرمای خورید
 و در آن بد را بود پس فرود شدند آن با و لاحق شد «اسی داد آن محمود و باخر و کاردی
 داشت که اگر بد را نماید خود را بکشد پس قضیب کار دیگر وقت و از آن و بد را
 خود را بکشد «قطوب بالضم و قطب بالفتح چین به چین افکندن و روی ترش کردن
 «قطب از باب ضرب چین به چین افکند و روی ترش کرد «قطب از باب تفعیل
 «همچنین «قطب الشیء بر روی چیز را فروافکند آن را «قطب الشراب با آب آمیخت
 شراب را قطب الشواب از باب تفعیل و اقطب از باب افعال «همچنین «شراب
 قطیب و مقطوب شراب با آب آمیخته «قطب فلان را رخشم آورد فلان را «قطب
 الاناء پر کرد ظرف را «قطب الجوالق داخل کرد یکی از حلقه خروجین را در حلقه

حو حین دیکر در هم افتند هر دو در او قرار هم کوه قُطَبُ الْقُرْمُ مجتمع شد قرم
 و اُقْطَبُ الْقُرْمُ همچنین و قُطَبُ بروسه حوکت و بعضه تین ستروته آهسین که دوران
 آسمانی کرده و قُطْبُهُ همچنین و قُطَبُ بِالضَّم سِتاره ایست ساکن نرد یک فرقان
 که بران و سای قبله می نهاد و بعضی مردار و قوم و ملک چیز و مدار کاره اُقْطَاب
 و قُطُوب بِالضَّم و قُطْبُهُ بکسر اول و فتح دوم و سوم جمع آن و نام مرصعی در عقیق
 با آنرا ذوالقُطْبُ می گویند و قُطْبُهُ بالفتح پیکان نشانه و در اساس است
 اصابت الغرض القُطْبُهُ رسید قُطْبُهُ بونشانه و قُطْبُهُ نیز تری که بآن با هم تیر اندازی
 کنند و قُطْبُهُ نیز گیاهی است در لسان العرب است که بارش مانند باران در او بود
 قُطْبُ بوزن مرد جمع آن و هم بر قُطْبُهُ قرار می کسی است که داری نرد سومی از
 عامر بن طفیل و علقمه بن علائمه و قُطْبُهُ بِالضَّم باران کوش و دهی است در مصر
 و قُطَاب بوزن کتاب آمده شرباب در صحاح است قُطْبُ الشَّرَاب و قُطْبُهُ ابواب
 افعال آمده شرباب و اذ قُطَاب اسم از آن و قُطَاب نیز بمعنی مجمع حبیب و نام
 مرصعی و قُطَاب و قُطُوب بالفتح شبرد وزن و و قُطِيب نام است مردی حقه و پیر نوعی
 قُطِيب بوزن زین نام اسپ سابق بر صُورده و قُطِيبه بفتح اول و دوم و کسر بار نامی مشد و مقروح
 نام آبی در سجاست قول عُمید فالقُطْبِیَّةُ فائِدَةُ نَوْبٍ جمع کرده قُطِيبه را با انچه کرد او بود
 یا قُطِيبات مشدید طاکوهی است قُطِيبان بِالضَّم گیاهی است و قُطِيب بکسر اول و دوم
 و راه مشد و مفتوح گیاهی است دیگر که از آن رسته های استوار می سازند و آن بهر از
 رستی که از لیف هر ما سازند و القُطْبُ المذموم عینه آنست که بکیرد شخصی چیری را بد
 از آن بکیرد انچه از آن باقی ماند و بی حساب و بی وزن و اعتبار کند آن را در وزن
 اول و حاء الْقَوْم قاطمه آمده قوم همه و کلمه قاطمه غیر از حال نیامده و
 در صحاح است قاطمه اسم است که دلالت می کند بر عوم و حاراً به قُطِيبه هم
 آمدند با حما عت حدود و قُطِيبه بوزن حیمه شیر نر و میش با هم آمده است
 یا شیر نازقه و کوس چند و قُطُوب بِالضَّم دزد در موش و کرک و پخته موی و نر غزلان
 و قُطُوب بِالضَّم همچنین و حائل و حمان اگر چه عاقل بود و سفیه و صرع زده

و نوعی از ما لشواریا و سکان کو چک و پریان کو چک و سبک و پرند است
و جانور کی است که همه روز از سعی استراحت نمی کند و ملقب شد به قطرب
این مستعین چه او یامد آن رفتی پیش سیمریه و او هرگاه در خود را در کردی و را
یافتی پس سیمریه به او گفت ما انت الا قطرب لیل یعنی ندستی تو مگر قطرب شب
قطرب از باب فعله و معنی نمود و بر زمین افکند و قطرب از باب تفاعل جدا نهد
و خود را در ما نشد به قطرب و عقب ^{بافتح} قدح سطر قعر در یا قدح کو چک
یا قدحی که سیراب کنندیک مورد را و عقب بافتح اول و سکون دوم و ضم سوم و قاع
با کسر و قعیه یکسرا و اول و فتح دوم جمع آن عقب الکلام تک سخن و قعیه بودن
سم من در و قعیه دارد عقب بافتح ^{هچنین} و قعیه الکلام پیچیدن کنجک دهن را
در سخن برای اظهار فصاحت و عقب بی کلامه پیچیدن کنجک دهن را برای اظهار
فصاحت و سوره مقیمه ناف عقب مانند اغلب گوید شعوه جاریه من قعیه بن
ثعلبه و جاء ذات سوره مقیمه و قاعب کرک بانک کنند و قعیه بافتح ظرفی است
حقه مانند برای زنان یا حقه ایست مطبقه برای پشت و قعیه العلم زمینی است
بجانب قبله در بسطه و بالضم حقه و کرک در کره و قعیه و در وزن حمیب حد بسیار
عقاب قعنه عقاب تیز جنگال و قعش و در وزن جعفر بسیار از و جعفر قعنه بن
بافتح ^{هچنین} و قعنه یا لضم جانور کی است مانند خنفساء و قعنه و در وزن سخت
بست ترس و قعاب یا لضم دراز بالا و قعش و در وزن جعفر سطر و سخت دلیر
و نام مودی که سنا نهامی ساخت و قعنه بافتح شدت و از بهر بر کردن و قرب
قضی بافتح سیرش که سخت بود برای فرود آمدن یا مداد آن بر آب و قعنه
بر وزن فعله بریدن و قعنه بود آنرا و قرب و قطبی بمعنی قضی و قعنه بافتح
زخم و قعنه و سخت و شدیدا زهر چیز دشید رفت و قعنه یا لضم نیز هچنین بهود
معنی آمده و قعنه نیز رو باه و نوجده بن مسلمه و بالضم یعنی کجی فی الانف قعنه
بافتح کجی است در بینی و قعنه زن کوتاه بالا و عقاب قعنه بافتح عقاب تیز
جنگال و قعیه و قعیه همان فرد بافتح زمین و جوی است که از آن زمینها سازند

و در صحاح است و ادوات این درید که آن چوب از آزاد درخت است و قبیق نیز
 دوائی است که گرد هر دو در و بس زین می بندند قدر آهی که در میانش فاس
 کلام می باشد و قلب بالفتح میر که دندان جامه را صیقل کند و قلب بالفتح
 از روی بر گردانیدن و قلبه از باب سرب از روی بر گردانیدن و راه آقله
 از باب افعال و قلبه از باب تغبیل همچنین و قلبه از باب سرب و نصر زد بود لاره
 قلب الشیء راژ کون کون چپو را و قلبه از باب تغبیل همچنین و قلب الله و انابه
 کرد اند حد اطلاق اسوی خود یعنی جانفش ستانده آقله از باب افعال همچنین
 و قلب المحله بر کشیدن قلب یعنی پیده درخت هر ماه و قلب السرة سرخ شد
 هر ماه و حرماه و راه این است قلب الملمم الصمیان کرد انین معلم کرد کاسر السوی حانها
 و قلب التجار السان و قلبها از باب تغبیل تامل کرد تا جرد و متاع و تفتیش نمود از
 حال آن و قلب بالفتح و اذ یا عاص تراست از ذواد و معنی عقل قال الله تعالی ان
 فی ذلک لذکر لی لمن له قلب و حالص از هر چیز و آتی است در سنکستان بنی سلم
 و در صحاح است قرلم هر عری قلب یعنی عری حالص است یکی است دروی
 تدکیر و تانیست و جمع را اگر عراهی بگویند امرأه عربیه و تشبیه و جمع آری
 و قلب التقرب منزلی است از منازل ماه و آن ستاره ایست تا آن که هر دو جاب
 ارد و ستاره دیگر اند و قلب بالضم دست و یحیی زن و ما و سبید و بیه حرما
 یا بترین بر کهای حرما در همه حرکت نیز آمده و آقلاب بالفتح و قلوب الضم و قلبه
 بکسر اول و فتح لام جمع آن در حدیث است ان یحیی ابن زکریا علیهما السلام
 کان باکل الحار و قلوب الشجر مود یحیی علیه السلام که میخورد و میخورد و بیه و دخترا را
 و آن چیزی است سبید که میان دو حنجره و ما و امثال آن می باشد و قلبه بالضم
 هر عری وزن حالص نسب و قلب و وزن حبیب چاه یا چاه کهنه به تدکیر و تانیست
 هر دو مستعمل است و در صحاح است قلب چاه سر کرد تا گرفته آقله جمع قلب
 آن هنر در وصف جعل میگوید شعر کان مؤشراً لصدور حبله و هدر جابین
 آقله ملاح و جمع کثرت آن و قلب یضم تین است شاعری گوید شعر و مادام

غیث من تهامة طیب به قلب عادیة و کواره و عیاج به آن تشبیه داده است
 و خیمها را دگفته « من قلب ضخم تواری من سیر » قالب غور و خور ماسوخ رنگ
 و کالبد که در آن جواهرها ریزند و در این معنی فتح لام اکثر است و در صیاح است
 قالب کالبد مرز و دروز آن « شاة قلب کوسهندی که رنگش غیر رنگ مادر بود
 * در حدیث شعیب و موسی است علیهما السلام لك من غمی ما جاء به قالب لون
 برای تست از کوسهندی که رنگش غیر رنگ مادر بود و قالب
 بروزن سکیت و قالب بروزن تنور و قالب بروزن سنور و قالب بروزن قبول
 و قالب بروزن کتاب کورک شاعری کوی « اکیلة قلب باحدی المذاقب » مابه
 قلبه بالتحریک نیست او را بها ربی و تعبی « آ قلب العنب خشک شد ظاهر آنکور
 آ قلب الخبز نزدیک شد که کوزانید و شردن « ثقلب فی الامور و تصرف کرد و کارها
 بهر نهی که خواست و حوال قلب بضم ایل و فتح لام مشدد و حوال قلبی و حوال
 قلب حمله کوزدانا است به تقلب کارها « مقلب بروزن منبر آهن جفت « مقاربه
 کوش « قلب بالتحریک بوکشتگی لب « و جل آ قلب مرد بر کشته لب « شقه قلبا لب
 بر کشته « قلوب بالفتح بهار کوزند « قلب بضمتین آ بها ازان بنی عامر « قلب
 بروزن زبر آبی است در عهد ازان ربیع و کوهی ازان بنی عامر و بفتح نیز آمده
 و در بطنی از تمیم و مهره ایست برای افسون « بنو القلوب بطنی است از تمیم
 « ذوالقلمین جمل بن مجنون را منافقی بود که در حق او آیه ما جعل الله
 لرجل من قلمین فی جوفه نازل شد « رجل قلب بالفتح و قلب بالضم مرد خالص نسب
 « ابو قلابه بروزن کتابه تابعی بوده « منقلب بر کشتن رجای بر کردیدن « قلاب
 بروزن غراب کوهی است در دیار بنی اسد و بهاری قلبی و بهاری است
 شعر آنرا که هلاک می کند بهما نروز « قلب المعیر بضمغه مجهول مرد شتر از بهاری
 قلاب « مقلب صفت ازان « آ قلب الرجل رسید شتران مرد را بهاری قلاب
 قلمین بالضم دهی است در دمشق و یکسر موم نیز آمده « قلابان « یعنی قوطبان
 « قلمب بالفتح مرد کینه دکنده « قلبه ابر سفید « قلابان دراز بالا « قنب »

* قلاب
 * قلمب
 * قنب

بالضم غلاف قضیب مترو و بعضی گویند غلاف قضیب اسپ و چنگله زن رباد بان
 بزركه قضیب پرو زن کوبه او و وجه اغتیا می مردم قصب بکسر اول و فتح نون مشد
 و قصب بضم اول و فتح نون مشد و نوعی از کتان قصابه پرو زن و مانده بر کهای
 که در روی حوشه اجمع شوند و قصب الزرع قصابه دارند کشت یعنی صاحب
 بر کهای حوشه دارند و مقصب پرو زن متبر چنگال کثیره قصاب بالکسر و قصب
 بالضم و مقصاب بالکسر همچنین و مقصب قور و صیاد که در آن شکار اندازد
 گویند رجع الصائد و قد ملا مقصبه بر کشت میباد پرتو بره و در اساس است مقصب
 و قصاب غلاف چنگال دارند و گویند محلب السمع فی مقصب و قصاب چنگل
 دارند و در غلاف است شاعری گویند شعره کانما الاقفر فی قنابه و موسی
 صاع رقی نصابه و قصب الاسد محله داخل گرد شیر چنگال دو مقصب و قصب الفرس
 و قصبه فی قننه در آوردن اسب قضیب خورد و در غلاف و قصب المحلب و القصب
 در آمدن چنگال و قضیب در قناب و مقصب و نیز میان هی و چن از کله لیمان
 و نزد بعضی مقصد اراده صد و قمر الزباب تعقیب و اقنبر از باب افعال و تقسرا
 از باب تفعیل فراهم آمدند و مقصب شد ند سعد بن جویه مدلی گویند شعره الاقل
 لقیس و الحرات تعجب و اصحاب قیس یوم صا و واقعه و قنابه بالضم و بالتعقیب
 نام کوشکی در مدینه و پستل ید نیز آمده و قصب فی بینه در آمد و خانه خورد
 و قصب فی بینه از باب تفعیل همچنین و قصب العنب برید از ناک انگور و آنچه ضرور
 میروسانید بادش را و قصب الزهره در آمد شکوفه از غلاف خورده قصب الشمس
 فرورفت آفتاب در زمین و قنوب بالضم مصدر از ان و قناب کربک ناکند و کربک
 منقبضه و قنابل بالفتح همچنین و قناب القوس بالکسر چنگله کمان و قناب نیز بر کهای
 مد و رکه در سرفهای کشت در وقت خورشید آوردن بود و باین معنی بضم نیز آمده و قناب
 الرجل پوشیدن شد مرد از قرض خوا یا از پادشاه و مقابله کردن حمله کنند
 و قنرب بالضم غنچه ای شکفته کباب یا غلافهای غنچه ای کباب و قنیه دهی است
 در حصص آن زن و دهی است در حصص و قنص و بکسر اول و فتح نون یعنی

حر و پس «قوب» با لفتح زمین کنند تقو ب از وزن تفعلیل همچنان و شکافتن پرند
 بیضه را «قوب» بالضم جزو قائمه و قایه همچنان اقرب جمع «تخلصت قائمه من
 قوب» قایه من قوب و قایه یا قوت بیضه از جزو مثلی است که زده میشود بوی
 کسی که جدا شود از صاحب خود و در مجمع الامثال میدانیست که قائمه بیضه و قوب
 جزو یعنی بر من عهد نیست «ابو الهیثم گوید قایه جزو و قوب بیضه گویند
 تقو ب القایه من قوبها گویم اصل قوب شکافتن و کندن است گویند قوبت الارض
 هرگاه بکنی پس هر کسیکه قایمه را بیضه قرار داد نسبت کرد فعل را یسوی اریقی بیضه
 شکافت از جزو و قوب را مفعول گردانید و کسیکه قایمه را جزو قرار داد نسبت
 کرد فعل را یسوی او بنا بر اینکه شکافت بیضه را برآمد از آن حذف کرد شد
 یا از قایمه چنانکه حذف کرده شدند از حاجت و قوبه نیز فرد و وجه فعله چنان
 مفعول است مانند قوفه از آب و قوضه از چیزی و مانند آن «در اساس است هر وقت
 قایمه من قوب بوی شد بیضه از جزو و این مثل همیشه واضیه است مثلی است
 برای در کس که از هم جدا شوند و متقوب از پوخت باز شد و ما را از پوست بیرون
 آمد و کسی که بکند شود از پوست او غلبه داد و پیخته شود موی او قوبه
 با لفتح و با لضم و قوباء بالضم و المدة و قوباء بضم قاف و فتح و اوصفت مرنف
 «قوبه از باب تفعلیل و تقو ب از باب تفعل بکند و او را پس بکنند شد «قوباء بالضم
 و قوباء بفتح دوم علت داد و در کلام عرب فعلاء ممدوده و بسکون عین جز این
 کلمه و جز کلمه خشاء نیامد است «در ضحاح است قوباء علتی است معروف که علاج
 کرده می شود به آب دهن و آن مرنف است غیر منصرف جمع آن قوب است بضم اول
 و فتح دوم شاعری گوید «شعر» یا عجبا لهذا الغلیظة هل تغلین القوباء الویقة و کلهی
 و در اساکن میکنند بسبب ثقل حرکت آن و درین صورت مذکور و منصرف استعمال
 می کنند و یاد روی برای الحاق است به قرطاس و هزه منقلب است از یا این
 سکنت گوید در کلام عرب فعلاء بضم فا و بسکون عین یا مد نیامده است مکرر و حروف
 یکی خشاء که استخراقی است بر آمد پس کوش و دیگری قوباء در اصل خشاء

و قریب به بحیرت همین در ده جوهری گوید که منزلت فیروز من مثل خشاخه قریب است پس
 کسی که قریب به تحریک و حرکت و تصغیرش قریب می گویند و کسی که بکون و از
 گفته در تصغیرش قریب می گویند قریب با لضم و یاء مشد در حریص مجوز و دن جز و ه
 و آم قریب دافیه و یاء قریب بر وزن صرد پوستانهای بیضیه قریبه بر وزن همزه مقیم
 و ثابت در خانه د و صحاح است که گفته می شود برای کسی که از منزل خود نبرد
 و همیشه مانند قریب مقدار و میان قریبه و کوشه گمان و برای هر گمان در قریب اند
 و قریب و قریب یعنی مقدار قریب القوس و قریب القوس مقدار گمان و بیانی
 و بیضیه قریب و قریب قریب میان من و میان او و قریب نیز و بقدریک
 گمان است و قریب کریمت و نزدیک شد و این از اضداد است و اقابیه از باب
 انفعال بر گویند و آیه قریب الارض از باب تفعیل نشان گذاشتم در زمین
 و در اساس است قریب جلد و الحیرت نشان گذاشتم علت داد و پرست او
 قریب التزلزل الارض نشان گذاشتم فرود آیند گمان در زمین شاعری گویند
 و عرصات الحی و قریب متنه و قریب جلد و راسه قریب در پرست و سر و نشانها است
 و قریب قریب در زمین نشانها است شاعری گویند و عرصات الداء و امست
 قریب و قریب امکان افتادند در روی مفاکها و قریب البیضة از باب تفعیل
 و انقابت البیضة از باب انفعال شکافته شد بیضه و در اساس است گویند
 انقابت البیضة بنی فلان عن امرهم هرگاه ظاهر کنند امر خود را چنانکه گویند
 انخرجت بیضتیم چو زهر آورده بیضه آنها یعنی متکشف شد امر آنها و قریب
 بالفتح سپید تیره و رنگ قهقهه بالضم و رنگ سپید تیره و قریب از باب فحش و بیاد شد
 با تبرکی و قریب بالفتح و با لمد و قریبه بکس و عین زن و سپید تیره و رنگ و قریب تبرک
 بزرگ و شکر کهن سال و آفتابان بیل و جاموش و در اساس است هم کالاقه بین هود و
 مانند آفتابان اند یعنی بیل و جاموش نامید و شد و قریب و جاموش به آفتابان بصحب
 کلانی را این ماحوذ است از الجبل القریب یعنی کوه کلان و ربه خود را بشدت
 می ستاید و شعریه لیت یقن الاسد الهیوسه و الاقه بین الغیل و الحیا موساه قریب

بالضم و قهاتی بالضم و بيشد زن یا بیدل قهتی بالفتح کتب نره قهیه پوند ایست
 و قهیه بالفتح و قهویه یکانی است سه شاخه و بعضی گویند تیری است بر نشانه
 خورند و آفتاب عن الطعام باز ماند از طعام و خواست آن راه قهوب
 و روزن جعفر کونا به بالا قهوب و روزن جعفر و قهقر و قهقر و کین سال و روزن جعفر
 دراز بالاد و حریص و باد لجان قهنب و روزن شهزاد دراز بالا کوز پشت و قهنبان
 و همچنین و قهنب همیشه بر آب

فصل الکاف

و کابه بفتح هر دو کابه بملمانند رافه و رافه در ثاء و ثاء و غم دید حال
 و شکسته یکی از اندوه گویند کتب الرجل کابه و کابه و کتب و کتب و غمناک شد
 مرد پس آن غمناک است و همچنین کتاب از باب افتعال و هر مکتب
 و اکب از باب افعال و هر مکتب ای اقد و ناک شد و در هلاکی افتاد کفیه
 و مکفه زن غمناک و همچنین کابه و راجز گوید و ان تری کابه و لم تیر نشقی
 و کتاب وجه الارض و هی کثبه الوجه از قبیل مجاز است نایفه گفته شعر
 اذا حل بالارض البریه اصحبت کیهبه وجه غمها غیر طائل و کوبه مانند همزه هار
 و زبان کاری يقال مابه کوبه و ماد مکتب آنکه بسوی میاه می زند مانند روی
 غمناک و اکبیه از باب افعال در غم داند و انداختم او را کب و کرد اندیدن
 و بر زمین زدن و همچنین اکباب کیهبه فاکب منقلب ساختم و بر زمین زدم آنرا
 پس منقلب شد و بر زمین افتاد پس اکباب هم متعدی است و هم لازم و اکب
 علیه متوجه شد بدان و لازم گرفت آنرا شعر و جنوح الی الکنی مل یدیه و مکبا
 یجلی ثقب النصال و همچنین است انکب و جوهری گفته گویند کبه علی الوجه
 فاکب و این از نواد راست که گفته میشود اقلعت انار فقلت غیری و کب
 الله غدر المسلمین می گویند و مقام آن اکب الله نمی گویند و اکب مل فلان
 مطالبه کرد بآن گویند القوس یکب الحمار و قتی که بیند از د آنرا بر روی
 زمین و فهو یکب العیط منها للذقن و گویند القازس یکب الوحش و قتی که

د قهوب

د قهوب

د قهوب

کاب

کب

سوار میره ز بند مورخشی و آموایمین اندازده کت له میل کرد تا آن کت کران شد
 و روش کور کت را در آن در حبل تلج و شور است که نیک مشتعل میشود
 کت امرل رسیده و اگر در ده ساحه کت با فتح و بالضم نیز آمد و دفعه در قتال
 و دفعه در وقتا و وجهه در حکت و اموی کردن و در اندیدن اسب بر مقوس برای
 رفتار یا برای حمله و در ده در میان و کوه کویتد را بیت للحملین کت عظمه و کت
 الشفاء شدت سوما و نکمار و و آمدن آن و انداختن از بالا در نشیب و همچنین
 کتک و کتک با نکسر و کتک بالفتح کتک بالضم جماعت یا جماعت اسبان
 و همچنین کتک اموز بند کردن و خاص فی کتک الوعاع و البیوعه و نیز شاعری کردن
 شعر و تعلم ان محکمات ثقیل و دان زیاد کتک شایده و در حدیث است کتک من بی
 اسو ائیل ای حمله را پس قیس بن عریث در کرده که در وک از رشتن هم آید
 و آنرا هر وقت که بیدار و در شعر کلان و در مثل است کتک کما لم یبع الکتک بالضم
 و بعضی به تحقیر هر دینا از هر دینا که در اند و اند و بعضی بشکل پد
 هر دینا زده میشود و در مقام غنیمت کتاب مانند ضرب کتک شتران
 و کوسیدان و قال الفخر زدی شعر کتاب من الاحطار کان مواحه و علیه
 فاری الطلف منه و حامله و حاک و کل چسبید و حاک عساک شاعری گویند شعره
 و حاء ت بعد ما رکضت بقطف علیه الشاظر الطین الکتاب و نام کرهی و نام آبی
 و آنچه پسچید و باشد از ریک ذوالرمة گفته و یکن الکتاب الحید عن متن محمل
 و تکمیل گوشت و پاره پاره کرده در احکرها انداختن و کتاب بالفتح از انست
 مکس مانند مسأل آنکه بسیار بید بسوی زمین و همچنین مکس مکس بفتح با
 مشدده کند می سپاه که حوشه های آن مطیر میباشد و کتک بالضم مورد در هم پسچید
 خلقت و همچنین کتک بالضم کتک بالفتح جمع است و کتک بزمین افتادن
 گویند نکست الاول بزمین افتاد شتر بسبب بیماری یا لاغری و کتک حرمای مطیر
 حید و کتک به زیادت هازن فربه چنانکه ثعلب از اسب عراقی حکایت کرده و کتک
 با نکسر و کاهی بفتح نیز آمده و از معنی است و نیز نام مرضی است و صفراء و کتک مانند

جعفر کوهی است در عرفات پس پشت امام رقتیکه در قاف کند عرفات امر القیس
کمکب را منصورف کرد انید در قول خود در آخر منم جازع نجر کمکب را غشی
صوف را ترک کرده جائی که گفته شعور و من یغتریب عن قومہ لایزل یری مصارع
مظلوم محبوب مسحبا و تدفن منه الصالحات وان یسی یکن ما لاء الناس رأس
کمکبا کمکب نام کوهی قمی کما بالضم قبیلہ ایست از بنی نخله را می در
فجر آن قبیلہ کوید شعور قبیلہ من قمی کما ساقها الی اهل نجد لومها را افتقارها
کمابه بالفتح دانی است که آن را کمابه جینی کویند کمکوب و کمکوبه و کمکبه
جماعتی بهم پیوسته قال الله تعالی و کمکوب فیها هم والفا ورن یعنی جمع کرده شدند
مردمان و انداخته شوند و آتش زجاج گفته طرح کرده شود بعضی بر بعضی
کتب و کتبه و کتابه و کتاب هوسه یا لکسور نشستن و همچنین اکتتاب و نکتیب
از باب افتعال و تفعیل و نژد بعضی کتبه نوشت آن را و اکتبه خوانست نوشتن
آن را مانند اکتبه و کتبه از باب تفعیل نویسانند آن را و همچنین اکتبه از
باب افعال کویند فلان مکتب و مکتب الی الناس یعنی آن کتابت آموزاست
که طفلان را تعلیم می کند قال الحسن کان الحجاج مکتبا بالطاء یعنی معاما
اکتبت و لا نایا فقم آن را کاتب اکتبی هذه القصید یعنی بنویسان برای من
این قصید را کتاب با لکسور نوشته شد پس آن بمعنی مکتوب است مانند
حساب شاعری کوید شعور بشرت میانی اذ رایت صحیفه اکتب من الحجاج
یثلی کتابها ای مکتوبها کتاب نیز بمعنی دوا و توریه و صحیفه و قرآن
قره تعالی نمذ فریق من الذین اذ ثوا لکتاب مراد توریه است چنانکه زجاج
بنان تفسیر کرده قوله کتاب الله جایز است که مراد قرآن باشد یا توریه
کتاب الله علیکم مصدر است که فعل از آن اراده کرده شد و آن قول همه
نحو بین است و فرض حکم کتب علیکم القصاص ای فرض و همچنین کتب علیکم
الصیام کتبنا علیهم فیها ای فرضنا و ازین است قول فی لا قضین بینکما بکتاب
الله ای بفرض الله و قد رد قضا کویند کتب علیه کذا ای قضی و منه کتب الله الاجل

و از رزق و همچنین کتاب علی عباد الطاعة و علی نفسه الرحمة ای قدره و در خدا
کتاب الله ای حکمه و قدره و جمعی کوی و شعره یا نبی عی کتاب الله آخرین و هم
و فل امنن الله ما فعله و در اساس است بحال کور و بعضی از مغایره در قدر
و ماد و طواف بودیم پس گفتیم هر بی السماء مکتوب و فی الارض مکتوب و کویند
احصیت الشیء و کتبته احاطه کردم آنچه را در وسط خودم آنرا که کتاب نویسنده
و واقف کتابها و ابن الاعرابی گفته کتاب نزد عرب عالم قال الله تعالی أم حدیث
الغیب فهم یکتبونها کتاب و کتبته جمع کتاب و نیز مکتب یعنی جائیکه طفلان تعلیم
کتابت یا ایند کویند فلان سلم و لدی فی المکتب و الکتابیه و بعضی کتاب باضم
و مکتب را یکی می بیند و از چنانکه جوهری هم بدان تصریح نموده و نزد اکثر کتاب
طوفان را کویند نه مکان را و مکتب و همچنین مکان کتابت و زیادت یا جمع مکتب است
کتابت جمع کتاب کویند ذهب الصبیان الی المکتب و الکتابیه و مکتبیه نامه نوشتن
کویند کتاب فلان و صد یقه یعنی نامه نوشتن درست خود را و گفته با اضم تسمیه که
بدان درخته شود و آنچه درخته میشود بآن فرج نافع تا فرمودن که کویند نافع
مکتوبه و مکتوبه علیها و بنده مکتوبه و همچنین کویند کتابت نفعی که لا ینزل علیه ما شامری
کویند شعره لا تامنن و از یا خلوت به و علی قلوبک را که آنها با سیاه و در زمزمه و مشک
که در طرف آن با هم به تسمیه درخته شده باشد و کتب جمع آن و ذالرمه کویند و مشک
ضیقه ایمن الکتاب و کتب السقاء و درخت مشک را بذر تسمیه و همچنین الکتاب السقاء منه
سقاء کعب و قرینه کعب و کعب النافه از باب تصور هم از باب ضرب یعنی مهر
کردم فرج نافع را و استوار کرد و اندیم آنرا الخلقه آهنین یا مانند آن و کتب النافه
شیردانه از نافع بجه غیر آن را و ایند کویند و اندیم برشته هر درم را خ بینی آن را
تا نمرید بول آنرا و کتب قویه استوار کرد و مشک را و کویند و کتب قویه السقاء فلم
تستکتب بسم دهن مشک را پس بسته نشد بجهیب دشتی و جز آن و کتاب تیر
خود که سر آن مد و نباشد کرد کان بآن تیر اندازی آموزند و جوهری گفته تا مشاف
درین حرفه اعلی است از ثناء مثلثه و مکتب بر در مصد و مقام آموز حین و کتاب

نام نوشتن در دیوان پادشاه گویند اکتساب فلان یعنی نوشتن ذات خود در دفتر سلطانی
 « اکتساب بطنه ای امست » مکتوب منتفق و مهمتلی دکتیمه لشکر یا جماعت مستخیره
 از اسبان یا جماعت اسبان در وقت غارت کردن از صد تاهزاره نکتیب مهیا
 کردن لشکر گویند فلان کتب الکتاب یعنی مهیا و جمع کردن لشکر فاراه کتب
 الجیش کرد انیدم جیش را کتیمه ها تکتیموا ای جیمه عوا « تکتیب الخیل
 ای جیمعت » بنو کتب بطن قبیله ایست « مکتب بر وزن معظم خورشته که
 بعض آن خورده باشند » مکاتبه با هم کتابت کردن و آنکه بنده بر نفس خورده
 با دامن خود کتابت کنند پس وقت اد آزاد کرده مکاتب بطنم تا آن بنده است
 « و مکاتب بکسر تا مولای آن قوله تعالی والدین یجمعون الکتاب ممالکنا ایما انکم
 فکانوهم ان غلامم فیهم خیر آه طریق مکاتبه آنکه نوشته شود در میان مالک
 و مملوک کاغذی بوا داده مالی مهین بطریق قسط پس وقتیکه تمام آن ادا کنند آزاد شود
 « کتب » جمع کردن کتب الشیء اکتبته و اکتبته از باب تصور و ضرب یعنی جمع
 کردن آن را و مجمع شدن « کتب الشیء مجمع شد آن چیز » انکشاب از باب انفعال نیز
 مجمع شدن گویند انکشب الرمل و راحله فرد و ریزد و چیزی پس آن منکشب
 است در آن « انکشب فیه فرد و ریخت در آن » و از آن است کشیب جمع یعنی پشته
 ریک زیرا که ریک در یک مکان ریخته می شود گویند کشت الراب فانکشب
 وقتی که ریخته شود بعض خاک بر بعضی « ابوزید گفته کشت الطعام و غیره در نوشته
 بیک معنی است « کتب و کتمان و اکتبته جمع کتیب است « کتب داخل شدن
 کتب فیه داخل شدن در نام و ادبی است از آن قبیله طی « کتب بتحریک قرب
 و نزدیکی گویند و ماه من کتب ای من قرب و موضعی است در دیار بنی طی
 « کتب علیه حمله کرد بر آن و باز گوید کتب کنانته ریخت همه تیرهای ترکش را
 « کتب لبن الناقه کم شد شیر شرماده « کتیب بر وزن کریم نام موضعی
 بوساحل دریای یمن در بنام دقریه ابست در محزین « کتب بالضم اندکی از آب
 یا از شیر » و نزد بعضی مانند جوعه که در ظرف باقی ماند « و بعضی گویند آب یا شیر

« کتب »

بقدر يك قدح حساب كند از او زید میگی است و او عید از شعله و روایت كرده
 كه سماك را از كشمه پوشید گفت اندكى از شیوه او عید گفته همچنین در قیصر
 شیوه حور فری گفته كشمه از شیر بقدر يك درو شیدنى و كشمه جمع آن را حور
 كويد و شعره روح بالعیسین خطاب الكشمه يقول الى حاطة وقد كدب و راها
 یحلب عسا من حلب و معنی می آید مرد محبلة پیام نکاح و مقصود آن مهربانی
 می باشد و فراچه جمع کنی آنرا از طعام و شراب و جز آن وقتیکه اندك باشد
 كشمه است و در الرومه كويد و شعره میلا من معدن الصیران قاصیه و اماره من
 ملی اهدا فما كشمه و نیز كشمه هر چیز كه مجتمع باشد و زمین لغو را در مبان
 كوهها لیت گفته حرمایا كنند با جز آن هوجه و یخته باشد در مكالی پس هر قدر در یختی
 از آن كشمه است و كتاب كشمه حور انیدن كویفند اكشسته یعنی حور انیدم و را كشمه
 و اكشسته لغیر میگویند و نزد يك شدن اكشسته نزد يك آن شدم و همچنین اكشسته منده
 و الیه و كتاب با اسم بسیار یقال نعم كتاب ای كشور و مرصعی است در لجه و كتاب
 مانند رمان و كتاب بود زن شداد تبر كه پر در پیکان نندارد و طفلان تان نازی میكنند
 و باین معنی پناه و مشاة نیز مروی است و كاتبه زیور مشاة اسب جائیكه دست
 سرار واقع شود بعضی گفته آن از وسیع كردن اسب تا مابین دو شانۀ نافه گفته و شعره
 لهن علمهم هادئة قد عرفتها اذ اعرض الخطی فوق اكنوا ثب و كوا ثب جمع آن و
 و بعضی در جمع آن اكثاب كویند و این سید و كویند نمیدانم كه این چه طور است
 و كاتب مرصعی است و نام كوهی است و ارض من حور گفته و شعره لاصح و تماد تانی
 الحصى و مكان النبی من اكثاب و بعضی كویند آن را كشمه معنی جمع است و
 كشمه و حاك و كشمه قلت اكشمك الصید فارمه یعنی قادر كردن زید ترا مید و اشاره حود
 پس تبر بردیند از و ما رمی بكتاب یا كشمه و معنی قیند اخت چیزی از تبر و جز آن و مكشمه
 ما هم نزد يك شدن و كاتشمم نزد يك آنان شدم و ما هم مجتمع شدن كویند كاتب القرم
 و قتمكه مجتمع شوند و كاتمون اجتماع كنند كان و كشمه زن كلان فرج و كشمه
 كشمه فرج سبط بر و بر كوش و بلند و این معتقدیم عین تبر آمد و كشمه و در وزن

جعفر بسیار سخت و گاهی نون مقدم می شود * کسب غوره انکور کعبه زیادت
 ها واحد آن * این لغت یمنی است و کعبه در محاوره اهل یمن کون را میگویند
 * کعبته از باب منع زدم بر کون از لغت گفته کعب در زبان یمنی غوره انکور
 و دانه از آن کعبه است * از هوی گوید این حرف صحیح است و روایت کرده
 است احمد بن یحیی از ابن اعرابی * گویند کسب العنب و قتیله بسته و منعقد
 شده در حدیث و جال است ثم یاتی الحصب فیه قل الکوم ثم یکسب ثم یظلم
 طعمه یعنی بودن آید از آن غوشهای غوره * تکسب الکوم ظاهر شدن غوره ها
 از دخت انکور یا بسیار شدن دانه های آن يقال کسب الکوم تکسبها یعنی ظهور
 کعبه او کثر حبه * کاحبه بسیار * سلمه از قرآن روایت کرده گفته میشود
 الدرهم بین یدیه کاحبه ای کثیره * و گویند کسبت النازقهی کاحبه و قتی که
 زباله آتشی بلند گردد * کوحب نام موضعی است * ککسب * بو وزن جعفر نام
 موضعی است * ککسب * نام مرد کذب * بالفتح و کذب بکسر ذال و کذب بالتخوین
 * و کذب بضم کاف و ذال معجمه لغتی است در آنها سبید مع که در ناخن و خور است کان
 می باشد واحد بز یادت ها است و همچنین است کدیبیا بالضم * مکن و به زنی که
 رنگش سبید خالص باشد * بعضی گفته کذب ششیر تازه * قوله تعالی عجا و
 علی قهقهه بد م کذب و قراءت ابن عباس ذال مهمله آمده است یعنی خونی که
 سبیدی زن کو یا خونی است که اثر کرده در قهقهه حضرت یوسف پس صفات آن
 از الاحق کشفه مانند نقشی که بر پیراهن می باشد ابو العباس از ابن الاعرابی
 روایت کرده مکن و به آنکه رنگش سبید خالص باشد سوال کرده شد ابو العباس
 از قراءت کسی که خواند بد م کذب ذال مهمله پس گفت اگر قراءت کرد آن
 امام البته برای آن رهائی است گفته شد چه چیز است آن گفت کذب خوئی است که
 سبیدی زنند ما خورده است از کذب ظفر چنانکه در تهذیب است * کذب * با کسر
 و کذب بفتح اول و کسر دوم و کذب به یا کسر و کذب به بالفتح و کذب با کسر و کذب
 با کسر و تشدید و روغ گفتن * کذب بکذب از باب ضوب و روغ گفتن * کاذب

* ککسب
 * ککسب
 * کدیب

* کذب

(174)

و کذب بشدند و گفتند استند و کسور و تشدید ذال و کذب تشدید و کذب و کذب
موبات هار کذب ما مانند سکوان و کذبناں بفتح ذال و کذبناں بضم آن و کذبناں
تشدید ذال و کذبناں بشدند آن و کذبناں مانند هجره و مکذبناں و مکذبنازه
و کذبناں دروغ گره اُکذبونه و کذبنا و مکذبنا و مکذبونه و مکذبنا و مکذبنا
و کذبنا و کذبنا بضم هر دو دروغ او زید انشاء کرد ده شعره و اذا انا
باقی تدبیرها و مواصل غانیه فقل کذبنا و کذبنا و کذبنا و کذبنا و کذبنا
مکاذبه مصدر و است مانند عافاه الله عافیه و عافیه عافیه بعضی گفته این اسماء
مواضع مصداق در وضع کرد شد و قوله تعالى و کذبوا بائنا کیا کند انا و لا یسمعون
فیها لعرا و لا یکذبنا علی عاقله السلام تشدید خوانده و صاحب داخل مدینه بشدند
و آن لغت بیانی است فضیحه که هر کس کذبنا کند انا و حرقت القیص حرأناه
و راه گفته کسائی تشدید می گردد و لا یسمعون فیها لعرا و لا یکذبنا و لا که
در اینجا فعلی نیست که آن را مصدر کردند و کذبوا انا یا کذبنا کذبنا و کذبنا
می خوانند که فعل اینجا موجود است و بعضی گفته و لا کذبنا انا ای و لا یکذبنا
بعظم بعضی گفته مصدر فعل مشدّد چهار است و فذیل مانند تکلم و فعل مانند
کذبنا و فذله مانند قوسیه و مقول مانند معزق و از امتثال عرب ادق
لیس المکذب و ب رانی و المعاذ و مکاذب و الکن و بقد یصدق مانند قول عرب
مع الخواطری هم صائبه لعیای گفته گویند رجل کذبنا و یصدق ای یکذب
و یصدق و قوله تعالى بدم کذبنا گفته یعنی مکذب است و عرب کذبنا و مکذبنا
میگویند چنانکه صغیر و امصوف و جلند و امجلود و عقود و امعقود و گویند
لیس له معقود رای مراد عقد است و قولی تروی لهم من باقیه مراد بقاء است
و از این ثروان حکایت است که گفت ان بنی خولیس لعنهم مکذبونه ای کذب
و ابراهیم گفته مصدر است کذب و معنی مقول و وی بدم مکذبنا و احقش گفته
بدم کذب مصدور بر محاز است مانند قیما و یصحت محارثهم و حاج گفته بدم کذب
ای ذی کذب و ابی بدم مکذب فیه و کذبنا جمع کاذب است مانند راکع

در کعبه شاعری گفته: «شعر» متى يقل تدغم الاقوام قوله اذا ضاعل حدیث
الکذب الوکله کذب بضم هین جمع کذب مانند صبور و صبر و انست قراءت
بعضی و لا تقر لوالما تصیف السنجم الکذب اقرا نعت السنجه کرد انید
«الکذب کاذب یا فتن کویند اکذب الرجل یا فتن آن مرد را دروغ گو
تکذب است کذب گفتن» کسائی گفته کویند اکذب بینه وقتی که مقصود اخبار
باشد از آنکه آن کذب آورده است و دروغ روایت کرده و کذب بینه وقتی که منظور
خبر دادن باشد از آنکه دروغ گواست و ثعلب گفته اکذب بینه و کذب بینه بمعنی است
و کاهی اکذب اب برمی ظاهر کردن کذب و اقرا تکذبین بر دروغ نیز می آید و قوله
تعالی فاتهم لا یکنل بونک مراد تکذب بقی است یعنی آنان بدل تکذب می نمیکند
اگر چه بزبان تکذب می کنند و در قوافی نافع و کسائی بر روایت علی علیه السلام
لا یکنل بونک بضم یا و تسکین کاف آمده یعنی تکذب می کنند چیزی را که آورده
بلکه افکار آیات خدا می کنند و تعرض عقوبت آن می نمایند و این قراءت حجت
کسائی است بر تفرقه مذکور و زجاج گفته کذب بینه گفتی آن را کذب است و اکذب بینه همان
کردی آنکه چیزی که آنرا آورده است کاذب است پس تفسیر لا یکنل بونک
آنست که قدرت نمی دارند بر آنکه کویند ترا کذب است «ابن الانباری گفته
ممکن است که مراد آن باشد که بعد از تأمل و تفکر و بحث و تفتیش ترا دروغ گو نخواهند
یافت» بعضی گفته مراد آن است که تکذب نمی کنند ترا در چیزی که آن را در کتاب
خویشان می یابند و کذب و کذب و کذب اسماء نفس اند چنانکه ثعلب از ابن نجید و از
ابو زید روایت کرده شاعری گفته «فأقبل نحوئی علی قدره» و «لما دنا صرقتة الکذب»
یعنی نفس «فرا انشاد کرده» اذا ما صدقتة کذبیه «یعنی نفوسه یسبب نفوق رای
و پریشانی خاطر برای آن چند نفس ثابت کرده» کذب الرجل به صیغه مجهول
خبر داده شد مرد بر دروغ گو و قوله تعالی اذا استیأس الرسول و ظنوا انهم قد کذبوا
قراءت غائسه و اهل مدینه بتشدید و ضم کاف و آن قراءت نافع و ابن کثیر و ابی
عمر و ابن عامر است و غاصم و حمزه و کسائی کذبوا بالتخفیف خوانند و «حجاج

از این جویندگان از این انی ملکه و از این عباس روایت کرده آنکه گفت
 کذب بر التحقیق و ضم کاف است و گفت که آنان بشویدند یعنی رسولان کن
 آن کردند که خلاف کرده شدند و حیرت داد شدند بد و دغ و این کن محققای
 بشریت است که کذابان و کذاب یکی صلیبه حنفی و دیگر اسرار عیسوی
 مکتب کاذب ناقه که چون شتر توان بجهد پس دم خود بلند کند و خامه نشود
 گریند کذب بیت الناقه و کذب چنانکه قصه روایت کرده که کذب الرجل گفته
 می شود وقتی که کسی خود را حفته ظاهر کند و هر چند که آرزو داده شود ما کتب باشد
 و آن اکذاب است چنانکه ثعلب از این الامری روایت کرده که مکتوبه زن صغیره
 وزن ماله چنانچه در تهنیت است که کذاب بنی کلب حساب بن منقل
 و کذاب بنی طابخه و کذاب بنی الحمران و کذابان المحارب بنی نصر شاعرانند
 و کذب کافیه معنی وحی می آید چنانکه قواد و کذب علیکم الحجج کذب علیکم العهده
 کذب علیکم العهد و ثلثه اسفار کذب بن علیکم که از عروم روی است فانی آن شده
 و همچنین روایت است از آن که کسی سری آن شکوه زقرس کرده اس گفت
 کذب علیک الظواهر ای علیک بالمشی فی جواهر و ادوات ال انفس و نیز از آن
 مروی است که عروم و بن معد یکریم شکوه کرده وی از منقش پس گفت کذب علیک
 العمل قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم الحجه علی الروی فیها اشقاء و بر که زیور
 فی العقل و فی الحفظ و فی احتیج فی یوم الحجه و فی الاحد یکناک و فی یوم الاثنين
 و فی الثلاثاء فانه الیوم الذی کشف الله عن اربوب الملاء و احایه یوم الاربعاء
 و لا یجد و احی شی من جزایم اربوب الا فی یوم الاربعاء و اربله و ارباء کذبناک
 ای علیک بهما و بعض گفته که آن ما خرد است از کذب و تقصیر و تقی که از زوهای
 کند که قرع آنها دشوار باشد که کذبناک الحجج باید که حج نشاط آورد و بر آن کج
 تر ابرو فعل خورده ابو سعید ضریر گفته مراد آنست که حج کمان کرد که شای
 حریص هستی توان و رعیت دارند و این کمان کاذب است که شما را بیان
 و غمی نیست ابو سعید گفته اصمعی گوید کذبناک الحجج محمول بر معنی

اگر راست یعنی واجب است بر شما حج پس لازم بگیرد آنرا را و اصل درین صورت
آنست که منسوب باشد زیرا که علیکم اسم فعل است لیکن رفع آن بطریق شذوذ
بر خلاف قیاس آمده است ابو عبید گفته که نشنیده ام در بن حوفی منسوب
مکر در چیزی که آنرا ابو عبید از عروایی حکایت کرده که دین بسوی شتری
که نهایت لاغر بود پس گفت کذب علیک القتل والنوی و در بعض روایت
کذب علیک البر والنوی آمده یعنی ان القتل والنوی ذکر انک لاتشمن
بهما فقد کذب علیک وعلیک بهما فانک تشمن بهما ابن السکیت گفته
وقتی که امر کنی بخیزی و مراد اغواء آن باشد بوان چیز کو می کذب علیک کذا
و کذا ای علیک به و این کلمه ایست نادر و گفته که انشاد کرد مرا ابن
الاصرابی بوا ای خداش بن زهیر شعری کذب علیکم ارمیدونی و عللوا بی الارض
والاقوام قردان موطا مراد آنکه هیچ مور لازم گیرید ز قتی که باشید شهادت فر
و قطع کنید بد کردن زمین را اخفش گفته در کذب الحج حج مرفوع است بکذب
و در معنی منصوب است زیرا که مراد امر به حج است چنانکه کو می امیک الضم
را راده کنی ارمه شاعری گفته شعری کذب العقیق و ما عین بارده ان کنتم سائلنی
فموقفا فیه ای علیک بالعقیق بعضی گویند معنی کذب علیکم الحج آنست
که حج کاذب می کند این قول را که حج کفایت نمی کند بوا ای قدم کنانها ان سابق
یقال حمل کذب بکلیل یا یعنی حمله کرد پس بد دل نشد و باز نکودین و وحدایت
نیز است انه حمل یوم الیوم ک علی الیوم و قال للسلیمان ان تشددت علیهم
فلا تکل بوا تکل یب از قتال ضد صدق است دران گویند صدق القتال و قتی که جنگ
و جهاد دران کند شهر گفته گویند بوا ای کسی که حمله کرد و در کردانید و باز نکذشت
کذب الرجل تکل بیا و همچنین کذب عن قرونه زهیر گفته شعری لیس
یقتل یضطاد الرجال اذا ما الیس کذب عن اقواته صدقا و گویند
حمل ثم کذب یعنی حمله کرد پس راست نکود آنرا ما کذب ان فعل کذا یعنی
در نک نکود که این کار کرد و تکل ب الرجل بتکلف و روغ گفت تکتب قلانا

(۱۳۰۳)

و کرب

کجاں کردم آنکه او دروغ گراست و کذب فلان کاذب کرد انیدم آنرا
 کذب نامو انک و کردم آنرا و کذب من امر قد اراده یعنی باز داشتم آنرا از چیزی
 که می خواست و کذب من فلان دفع کردم از آن و کذب البرحشید و رید پس استاد
 تاپس خود به وید و کذب لبن الناقه رقت شیر شوماده و کذب البعیر فی سیره
 یعنی رفتار و کذب گریه و شعر و حمالبه تعالی بالوداف و اذ کذب الآیات
 المعجرات و ابو العباس قول انی دار د انشاد کرده و شعره قلت لما نصل من قبة کذب
 البعیر و ان کماں روح و ای کذب البعیر ان یمنجر منی اقی طریق احد ساجد و ابرار و جاه
 فوا گفته این نیز اقرا و است و اس فیثم گفته و و قول لبید و شعر و کذب البعیر
 اذا حذتها و غیر ان لا تکل منها فی الخش و یعنی نفس خود را در هیش دراز نکس
 تا آرزوهای دور و دراز امید کند پس کوشش کند در طلب زیوا که اگر براسی
 آتی و کوشی که امور در فردا حرافی مود امیل آن قاصو گردد و طلحن نهایت
 مست شود و معنی مصراع ثانی آنکه در قوبه از کنایمان دو وقت ممکن که در آن نخل
 در کار است و کرب و و کربه بالضم اندوهی که دم نازکیرد و کرب جمع کرب کرب
 جمع کرب و کربند کربه الغم وقتی که شدت کند غم و کرباب معنیها کوبیده واحد آن
 شاعری کوبیده شعره فیالرزام و شخرا بی مقدما الی المارت حراراً الیه اکثر ائمه اکثر
 فلان رسیده فلان را اند و صحت و مکررب و کرب اند و هشاک و مضطرب
 و کرب نیز کشتن کربته کربای قتلته جنا نکه ایست و روایت کرد شاعری کوبید
 فی موضع اللہ یلیم یکرب الی الطول و تنک کرد انیدن قید بر مقتید و کوبت القمل یعنی
 تنک کردم قید بر مقتید شاعری کوبید و شعره انرج حمارک لا یوتع بر صفتنا و اذ و
 و قید البعیر مکررب و عقد مکررب کوبه استوار و کوب نیز شمار کردن زمین را و رای
 زراعت و کوبت الارض ای قلمتها للحوث و همچنین کرب دو مثل است انک کرب علی المقرب
 ای لا تکرب الارض الا بالحق و بعضی گویند الکلاب علی المقرب لام و آن خواهند
 آمد و این سبب گفته مثل همان اول است و کرب بالتحریر یک شیخ شاعری حوما
 که کند و و به ناما شد دو مثل است متی کماں حکم الله فی کرب النخل و ابو عبید

از اصبعی روایت کرده که بمشهای کبد شمشخ خومار اگر انداخت کوبند و بمشهای پنهان را
 که مانند کتف یعنی شانه باشد کوب کوبند * ثعلب از این الاعرابی حکایت کرده
 انما سمی کرب النخل کرباً لانه استقی عنه و کرب ان یقطع و دنا من ذلک
 * کرب نیز رسی خود که در دستگاه دروخته شود تا رسی کلان بسبب رسیدن آب
 متعذبن و بوسید * نشود * کرب الد لورست در دستگاه دروختن خوردن را بپروند
 داد آن را بوسن کلان که آن را منین می گویند تا آن خواب نشود و همچنین
 اکرب لد لور کرب الد لوز باب افعال و تفعیل حطیه کوید * شعور قوم اذا
 عقد و عقد الجار هم * شد و العناج و شد و افرقه الکربا * مکرب بضم میم و فتح را
 بند می که از پی ها بر باشد کوید فلان مکرب المفاصل برای کسی که مفصلهای آن
 اسجرا باشد به پی های بسیار در سخت خلقت از قسم چهار پایه و جز آن * ابو عفر
 گفته المکرب من الخیل الشدید الخلق و الاسر چنانکه ابو عبید از روایت کرده
 * اگر آب سخت پر کردن کویدن ملأت السماء حتی اگر بته و سرعت بپزدن اگر کرب
 فلان ای اسرع * کویدن خذ رجلیک با کرب هرگاه کسی را سرعت دیدن فرمایند
 * کربا به الضم و بالفتح خرمای که چید * شد از بیخ شاخهای خرما * اکربیه جمع
 آن در این جمع معنی هر طرح حرف زاید * است زیرا که فعل بوا فعله جمع
 کرده * غمی شود * تکرب الکربا چید آنرا * کرب کرد بانزدیک شد * کرب آن یفعل
 کنانزدیک شد که چنین کند * کرب الرجل خود کربا را * کرب از باب تفعیل
 همچنین * کرب الشمس نزدیک بغروب رسیدن آفتاب * کرب حیوة النار
 یعنی آتش قریب بانطفاشد * و هرچه نزدیک دقرب باشد کرب است شاعری کوید
 * شعره ابی ان ایاک کرب یومنه * فاذا ذهبت الی المکارم فانحیل * کرب الناقة
 بار کردن بر ناقة * کرب الرجل طق طق کرد کرب را و آن چوب نان پز است که
 بآن نان پزد کرب از باب تفعیل همچنین * کرب الرجل از باب جمع بویید * شد
 کرب یعنی رسی دلوا در از باب نصر گرفت کرب یعنی بیخ شمشخ خومار را نشاندد و کرب
 در آن زمین زراعت باشد و مقابل آن جادس است * کرب نیز کوهی یا نیزه

و نیزه جز چنانکه از کواخ و روایت است که کور و بون تحقیف را سرداران ملائکه
مانند جبرئیل و میکائیل و اسرافیل همین است و روایت ربیع از ابی العالیه
شاعری گوید که در بیهوشی و کوع و سخن و بعضی گفته آن ماعوذ است از کرب
یعنی کرب یعنی فرشتگان قریب بمرتبه حاملان عرش و بکار به نام نردمک شدن
و کراسا یا لکس چراغهای و روان شدن آب در وادی جمع کرده است قال ابو هریر
همی صدور را از دیده او زد و ب در وصف تحمل کردید دشواری را بر سبب تباری السعوی
ذرائع و تهمت الاله با مصیقه کواها و مکروبات شترانی که آنها را در شدت سرما
بر در خانه ها آورند تا بدن و دخانه ها گرم شوند و ما نالند از کواب بر وزن شداد نیست
در خانه کسی و از کوب برانی بر وزن کشف که یکی از تمایله است یعنی از ملوک همین
نامش اسد بن مالک خمیری است که کوب و التوریک یاد کرده که سوختن عصبه
در آن باشد که به نالسم لقب ابن مسعود بن سلیمان قاضی بلخ که کوب بر وزن
زیر نام یکی از تابعین است و نام چند کسان دیگر است و ابر کوب بر وزن الغلا
بن کوب شیخ بخاری است که در کوب موصی است و معدن یگوب در آن به
افت است و یکی نوعی نادر در آنصرای و یکی با صفت و آنصرای و یکی
با صفت معدن آنصرای و آن زودا اکثر مؤلفات و معروفه است و دیامی معدن یگوب
در جمیع احوال ماکن است و معدنی منسوب به معدن یگوب و همچنین نسبت در
هر دو اسمی که با هم آمیخته یک شده باشند مانند بولمک و خمسه عشر بصری اسم
اول می باشد که برین بعلی منسوب به بولمک و خمسه عشر بصری و خمسه عشر
و تا بطی نسبت بصری تا بطی شاه معین تصغیر معدنی کوب و تصغیر مرکب مزجی
نیز مانند نسبت دو جز اول می شود و هذ و این مایه از کوبا این شتران صد
هستند یا مانند و نزدیک آن که کوب بر وزن و فر نام چند مهر و بن عثمان که مکمل
مکی است که کوب و باز کردیدن گویند نکوبت فلان علیه ای تقاب که کوشه
بر وزن و معنی قوش است و از هری گفته کوش حانی و قوش اکرل
که کوب و هم هر دو کاف گیاهی است خوشه و کوب و بالطم و بر وزن سهند

کوبه
کوشه

کوکا
کوزا

چقدر چنانکه این سید از ابو حنیفه روایت کرده و بعضی گویند قسمی است
از آن که شیرین تومی باشد از قنطیط که آن کلم است و بری از آن تلخ می باشد و مقد از
درد درم سوده ریشه های خشک آن در شراب کهنه برای کزیدن مار نفع تمام دارد
کرنیب یا الفتح و کسور نیز آمده و کرناب خرما می تازه آهسته که آن را کدیرا
گویند و اکثر زنان آنرا برای فریبی میخورند چنانکه ابن اعرابی گفته کرنب
فلان خورد کرنب یعنی خود را با شیر آهسته را کرنبر الضیقم یعنی کرنب
نقر را فیهل مهمان خود را کرنب بالضم لغتی است و کسب پسین و آن عصاره
روغن است پس زاهد پسین است مانند کسیر و کزیره و زیزلام درختی سخت کرنب
بالتحریک خودی استخوانهای پا و بهم در کشیدن شدن آنها و آن از عرب است
مکروه به خلاصه که میان سیاه و سفید میباشد از رنگها کرنب مرد و فیل تنک خو
کسب بالفتح رزق جستن کسبت از باب ضرب طلب کردن و رزق را در چندین
اکتسبت و کسبت از باب افتعال و تفعل سیاه و سیاه کسب و سید به رزق
اکتسب تصرف نمود و کوشش کرد کسبت شیء جمع کردن چیزی را کسبت فلان
مالاً فکسبه جمع کنانیدم او را مال پس جمع کرد آنرا و آن یکی است از آنچه
بر فعلته ففعل آمنه احمد بن یحیی گفته که چه ورمی گویند کسبت فلان خیر
بخلاف ابن اعرابی که اکسبت فلان میگوید مانند اکسبه ایاه از باب افعال
فلان طیب الکسب و الکسب و الکسبه مانند مغفره و الکسبه یا کسور یعنی پاک و روزی
و حلال رزق رجل کسوب و کسب بود و زن صبور و شداد مرد کسب کنند و قوله
تعالی لها ما کسبت و ملیها ما اکتسبت یعنی برای نفس نافع است آنچه بوسد بآن و نیکی
و مضر است برای آن چیزی که بجهت و کوشش حاصل کند از برای کسب بفتح و تشدید
کیافه است ما له کسوب یعنی نیست برای او چیزی کسب مانند قطام کرک
کسبه بالفتح از نامهای ماده سکی و نیز قویه ایست در تسف کسب بود و زن زین
از اسمهای نر سکان است و نام مودیت جوهری گفته کسب مانند قطام نام
ماده سکی و در تهذیب از هوای است کسب نام کرک و اکثر و شعور کسبت نیز

مغفل با زن خویش بدگن قمار نردمی باخت و آنچه در میان در کرده باشد
از بی یاکردی که در میان د و انبویه باشد و قدر ریختنی از شیر و پاره درغن
* در حدیث آمده و بن معن یکریم آتونی بقوم و کعب و ثور ای قطعه من السهم
و بزرگی و شرافت اعلی الله کعبه ای شرق و مسجد * در حدیث قبله و الله لا یزال
کعبه عالم آباد عالم ملو شرف است * و اصل در آن کعبه تیره است و هر جیری که بلند
و من رفیع باشد پس آن کعبه است * و کعبه نیز از مصطلحات بن حساب است * کعب
بالضم پستان * و کعبه مویع ما ختن * کعبه بیت الحرام و غرقه و هر خانه چهار گوشه
* کعبه بالضم در شیزکی دخی * کعبه بر آمدن پستان دختر و همچنین تکعب
و کعبه و کعبه که بوند کعبه التجاریه * کعب از باب ضرب در تصور و همچنین کعبه
بالعشید بن هب کعبه بالفتح و کعب و مکعب بکسر عین مشدد * و کعب جمع
کعب قال الله و کعب اترا با * کعب شتابی کردن * کعبه آنکه زن
موهای سر خود را چهار رجا بافته بعض را در بعض داخل کنند پس مبعوعه
آن کعب باشد و نیز قسمی است از شانه مانند کعبه * کعبی کعب
و مکعب و مکعب و مکعب بیک معنی است * و در لغت نادیده ثبی مکعب
از افعال نیز آمده است * مکعب آنکه بر نقش چهار گوشه باشد از جامه
بر مکعب چهار بر نقش * و کعب مکعب جامه بسته سخت بپسندیده شد * بصورت مربع
بعضی باین قید مقید نمی کنند * مکعبه زیادت ها زنبیلی که از ریشه د وخت خورما
باشد * کعبان بصیغه ثنیه کعب بن کلاب و کعب بن ربیع بن عقیل بن کعب
قال الشاعر * شعور * رایث الشعب فی کعب و کانوا من الشنآن قد صاروا کعبا *
* کعبات خانه ایست برای ربیع که طواف آن می کردند * و بعضی آن را ذوالکعبات
گویند اسود بن یعقوب گویند * و المیت ذوالکعبات فی سنداد * کعب الاناء از لب منع
پر کرد ظرف را * کعب اللدی بلند شد پستان * ذوالکعب نعیم بن سول مشهور است
* ابو مکعب اسدی پیش از شاعران عرب است * و بعضی گفته آن ابو مکعب
بختخیز عین و لیتا و مثلاً است چنانکه خواهد آمد * کعب * کس کند و پرگشت و بلند

و کتب گفته ای فرج خشم و زنی که کس آن هجین باشد و کتب الفرافه مجتم شد
غزاره و مستی پر کشت و کتب و کتب به مودست و ناموده و کتب به بدلی
و نامودی و نورما یکم و در حدیث عرواست انه قال لغاربه لقد را یکت
بالعراق وان امرک کحق الکبرله او کاکعبه و در بعض روایت کالجده به
بعضی گفته کعبه به بالضم حباب است و بعضی گفته خانه عنکبوت و ابو عمرو تصریح
کرده که خانه عنکبوت و اکعبه به وجود به گویند و کتب و در زن جعفر نام مودی
است و کتب الرجل و در مرد و کویشت یارفتار کرد و بشتابی یاد و بدستی
یارفتار کرد مانند مست و کتب و مود کوتا و قد و شیرد و قد و مانند کعاب بالضم
و کعاب بالفتح و در آن آمد که هائی که در سر باشد و رجل کتب آنکه در سرش که انب
باشد و قیس مکتب القرن و می که شاخهای آن مانند حلقه پیچیده باشد و کربک
ستاره و هجین کربکه مانند بهاض و بهاض و هجیر و هجیر و هجیر است و چشم
او زن گفته هجیر است و سیاهی چشم خرا و هجیر آن بینای و زردی او و
و ایجه و راز باشد از کماه و هجیر و راز کار و در میان قوم و شدت کرما گویند
صحی مکوک و یوم و ذکر کرب و قتی که شدت کو ما ز صغ کوه شود و شه شیر آب
و زن آن و بهی آفتی و باره از زمین محسود و بیط که و کتب مخالف و زن آن
باشد وادی کشاده و مود یا صلاح و کوه و کوه نزدیک به بلوغ و گویند غلام
و کرب و قتی که پر کوشش شود و خوش و کوه و کوب الارض به ارغ و ابو حنیفه
گفته یا ذرمی دارم آفر از عالمی و زن و کهر چیزی مانند کرب الفشب و کرب الماء
و کرب الحیث و کرب الروضه کل ناغ و کوب الحدید و در غنی آهن و در دشتی آن
و کرب الحدید و دشتی آهن و کوب البیر چشمه جا و قلمه مشرف بر طبریه و نام
زنی و قطرات شبنم که بر کلاه افتد و کوب نیز شدت و سختی یوم و ذکر کوب
ای ذر شداید و کوبه جماعت و کوب نام مرضی اخطل گویند شعره
شوقا الیه و رجس ایزم اقمهم طوفی و منهم یجنبی کرب و مزه
کوبی و در زن قوی نام موصی است و در قول اخطل یجنبی کوبی و مزه

مَكْرُوبًا ۝

نکستہ

کتاب ۹

اکڑکب *

مردی است * کوکبان قلعه ایست درین اندرون آن بیا قوت مرصع است
 کو یا مانند کوکب می درخشد * کو اکب بالضم نام گرهی است که از آن آسیاها
 تراشید * می شود شاعری گفته * کمد آه جاء من ذری کو اکب * کوکبه
 قریه ایست که عامل آن براهالی آن ظلم کرد پس قعه در حق آن دعای بر کردن
 همان ساعت بمرد و نام و نشان باقی نماند و ازین جا است مثل مشهور و دعوی
 دَعْوَةُ کَوکَبِیَّة شاعری گوید * شعور * فیما رب سفل دَعْوَةُ کَوکَبِیَّة * تصادف سعد
 اریصاد فیها سعد * کو یکب مسجدی است از مساجد رسول الله صلی الله علیه و آله
 و سلم در میان مدینه و تبوک * در مثل است ذهابت بکل کوکب زده می شود
 رفتی که در میان قوم تفرقه افتد * در حدیث است آن عثمان دفن بخش کوکب
 * در نهایت است کوکب نام مردی که اضافت کرده شده بآن عیش و آن باغ است
 * و کوکب نیز نام اسپ مردی که بر آن سوار شد * طواف خانه کعبه می کرد پس
 منع کرده شد از آن * کلب * هر د رند * و کزنده و سبک خالصه را این دراستعمال
 اکثر است * اکلب و اکلب و کلاب و کلابات جمع * و کلب نیز جمع آنست مانند
 همد و همد و آن نادر است شاعری در وصف مفاز میگوید * شعور * کان فجارب اصداها
 * مکام المکلبین و الکلباء * و همچنین است کالب و حق آنست که کلب و کالب
 هر دو اسم جهامت سگان است * و کلب نیز شیور د رند * بعضی کلبهم باسطه را هیبه
 با الوصید را بد آن تفسیر کرده اند * و اول زیادت آب در سیل و آهن آسیا که در سر
 قطب مدار آسیا می باشد و چوبی که بآن دیوار را محکم کنند و قهقهی از ماهی که
 بصورت سبک می باشد و نام ستاره که بر ابود لو است از جانب زیرین و در راه آن
 ستاره دیگر است که آنرا اعی گویند و درال و طرف پشته و منخی که در دستة
 شمشیر باشد و تسمیه سوخ که در درخت و طرف چوم کو دانیده میشود * کریند
 کلبت از اذنه رفته که باین طرف و رخته شود * شاعری در وصف اسپ گوید * شعور *
 کان غریبته ارنجیهته * سیر صنایع فی خریو تکلیبه * و موضعی است در میان قوم سن
 در ری دیناهای بلند و گرهی است در حمامه و خطی که در میان پشت اسپ می باشد

گویند استوی قلان علی کلب فوسه رقتی که بر پشت اسب در اسوار شود و در میان آفتی
که در جانب چو پالان می باشد و سوار بدان توشه دادن را می آویزد و در همچین
کلات بالفتح و دوال دسته شیر و هر آنجا یسجه شود بدان چیزی و قبله ایست
از بی قضاعه کلب بالتحریک تشنگی و کشیدن زنان و سوری مردان و ای زنا و همچین
مکتله را زن است کاتبان برای زنان کنی و تحقیق آن بالا گذشت و افتادن
در سن در میان محور و چرخ دلو و حوص و شدت و بسیار خوردن و درون سیری
و ابتداء سرما و تیزی آن و فو یا د کسی که آنرا سگ دیوانه کزیده باشد و در آنکس
سکان که بسبب خوردن گوشت آدم میان عارض شود که پند کلب الکلب فهو کلب
رقتی که سگ گوشت آدمی را خورد و دیوانه شود و دیوانگی که سگ کزیدن سگ
دیوانه آدمی را لاحق شود پس مانند سکان و عرو می کند و حواب آواز سگ
میدهد و جامه های خود را پاره پاره می نماید و ده و کسی را که کزیده از هم همین طور
دیوانه می گردد تا آنکه آخر کار تشنگی بروی غالب می آید و آب خوردن
نمی تواند پس بسبب شدت تشنگی می میرد و در حدیث است بخروج
فی امتی اقرام تتجأ فی بهم الا ذوا کما یجتأ فی الکلب لصاحبه
و در عرب اجماع کرده اند بر آنکه دوا می کسی که آنرا سگ دیوانه کزیده باشد
آنست که یک قطره از خون بادشاه و آب آمیخته آنرا بنوشانند که میست گردید
و شعره احلامکم استقام الحبل شرفه کما دما کم یسقی بها الکلب و لحنای گفته
از ماد است عرب بود کسی را که سگ دیوانه می کزید از و پیش مردی شریف
می آوردند تا در قطره خون از آنکشت بخورد می داد و سگ کزیده آنرا به آب آمیخته
م بخورد و ربه می شد و کلب الرجل از باب قرح رسید آنرا این نوع دیوانگی در
کلب در رجال کلمی و کلب الرجل در غضب آمدن مرد و نادان شده و گویند کلب
الشجر و قتیکه در هفت خشک شود و در دامن هر کزنده آویزد و کلب الشتاء
شدید شد سرما و کلب القوم گویند و قتیکه شران قوم دیوانه شوند و جدی
کریده شعره و قوم یمن درن اعراضهم و گویند کینه الکلب و کلمه بالضم شدت

سرما و جز آن شاعری گوید «شعر» انجمت قوه الشفاء و کائنات «قد اقامت بکلمه
 و قطار» و تنکی و قحط و سختی زمان «کسانی گوید اصابتهم کلمه من الزمان مانند
 هلبه من الزمان است و در کان خمر فروش و موهایی که از دوطرف دهان سبک و کوبه
 بر می آید «و کلمه موضعی است در دیار بکوه و تسمه یا رشته از لایف خرما که بآن
 درخته می شود» لحنی گفته اکتلب الخار ز استعمال گوشت کلمه راه کلمه بالفتح
 درخت خار دارد مانند کلمه بکسر لام و خار بزهره از شاخ و رموضی است در همان «
 «کلمتان چیزی که بآن آفند کراهن کرم را میگیرند» کاتب و کلاب بالضم مهران
 و آن خار آفتی که در موز و سوار میباشند و بوقت راندن اسب در تهی گاه آن
 میزند «کلمه زدن را به ماز که است گفته شعر و دل با جریاء و لاف کانه» علی الشرف
 الا قصی یسطر و یقلب «مکلب شکار آموزشکان» مکلب بفتح لام قید
 کرده شد «مکالمه یا هم شرا نکتختن و مضایقه کردن و بشوارت پر جوشان
 و همچنین تکالب گویند هم بتکالجون علی کذا ای يتواثرون «و بنو کلب
 و بنو کلب و بنو کلاب و بنو کلمه نام قبیله های عرب» کف الکلب گیاهی
 است پویشان «أم کلب درختی است کوچک خار دارد» راس الکلب
 نام کوهی است مشهور و چنانکه در تهذیب است «کلمات چند کوههای
 مشهوره کلاب بالضم موضعی در میان دهناء و یمامه و نیز موضعی دیگر است
 یا نام آبی است که نزدیک آن جنگلی شدید بود عرب را «و ازین جا است
 کلاب اول و کلاب ثانی نام در روز مشهوره کلاب بالفتح رفتن عقل بسمب آزار
 کلب گویند کلب الرجل به صیغه مجهول «لسان الکلب نام شمیر تبع که در
 درازی سه کز بود مانند نیزه و نام شمیرهای دیگر مانند شمیر اوس این جارثه
 بن لام الطائی شاعری در آن گفته شعر «فان لسان الکلب مانع حورثی» اذا
 خشدت معن و انباء نحر «و لسان الکلب نیز گیاهی است» نهو الکلب نهوی است
 در میان بیروت و صیداء «کلب الجریه موضعی است» ذوا کلب لقب عمرو
 بن محجلان «کلاب عقیلی یا تشدید و کلاب بن حمزه ابو الهزیم در شاعرانند

و رجل کاتب مرد صاحب مکان مانند تامل و لادن و کافری دیر می گفته و شعریه مدرا
 و بدنه شرم آخر سیر و کاج الطایم من قنصر و کاتب و همچنین و رجل کاتب بالتشديد
 ای ذر کلاب و دیر انکلب و رفاعیه مرسل است و حب انکلب جامی است
 و در حب و شیدن آب آن مکرر پیش از گذشتن چهل روز شفا می یابد و کلاب
 بالضم و التشنید نام بود و عند انه متکلم و قولیم انکلب علی القبر نصب و رفع
 هر در مروی است و آن مثل است مانند حنجره امر و آرمه صاعقه و ام کلمه کعبه
 بنی مانند ام ملک و کلب الرجل از باب صوب و استکمال آواز کرد مانند آواز
 سگ تا مکان آواز او را شنید و خواست دهند پس امری آمادی راه یابند و کلب
 الکلب و استکمال و شکار کردن و کوشد و بخوردن گوشت آدمی و ادت گرفت
 و کلاب المانای چنگهای باز و کلاب الشجر حارهای و حب و مکالمه
 چویدن آن گویند کالب الاول شعران حارها و اجر ندیده کلاب در قوس کلاب
 بن مره است و کلاب در فراز کلاب بن ربيعة بن عامر مصعنه و کلب دایل صرب
 المثل است و در عرب گویند و لان اعز من کلب دایل و آن کلب بن ربيعة است
 از بنی ثعلبتان دایل و کلب که رفق و جویر شاعر است آن کلب بن بروع بن
 حنظله است و کلب و نوزن جعفر و مانند قنقش مدافست و رکازها
 کتمان زن کش و کلب و مانند جعفر و کلاب مانند علا بطر و دایل
 و کوفته طبع و کلبه و آواز آتش و زبانه آن و زدن گویند کلبه بالسب
 و دم آبرو شمر و نام شاه و علی است و لقب فمیره بن عبدالله بن عبد مناف است
 و فمیره بن کلبه فارس است و کلب و جمع کردن گویند کلبه فی الحروب از باب
 صرب جمع کردن و افراد و انمان و کنوب و رشت شدن و همچنین انکلب و کلب
 نالتحریک کند کی است که بردست و بپا و دم شتر و سم اسب ظاهر می شود و نرزد
 بعضی در شتر دست خصر صاف و قتی که لمس کثرت کار و رشت شده باشد گویند
 کلب نرزه از باب و روح و همچنین اکلب اکلب گفته گویند اکلب نرزه و نمی
 گویند کلبه احمد بن یحیی انشاد کرده و شعر قد اکلب یذاک بعد اکلب

و کلبه

و کلبه

و کلبه

و کلبه

بعد دهان البان المضنون * و همتا بالصبر والمرون * مكنت به صيغه فاعل
 و مكنت بر وزن منبر كند * و درشت * اكتب عليه بطنه سخت شد بران شك
 آن * اكتب لسانه بن شد زبان آن * كاتب * د سوز شك * كتب ما نند كتف
 كيا هي است طر ماح كويد * شعر * معا ليات على الارياق مسكنها * اطراف
 نجد يا رضى الطلح * الكنت * كنيب بر وزن كويم درخت خشك و يا آنكه
 شكسته و متفرق شد * باشد خارهای آن * كنيب به صيغه تصغير نام مرضی است نابغه
 كفته شعرة زین بن بد رضا ضوعا * و مل كنيب مالک ابن چهاره كنب بر وزن جنب
 ياند * ایستد * و ما و راغ النهر كذا * اشرو سته لقب آن است * مكنت بكسر همزه
 و تشيد بامرد سخت درشت و کوتاه قد * كنب یا كسر شاخ بلند خرما كه خوشه نیم اخته
 داشته باشد * كنب * بقاء مثناة مانند قنفذ و كنان ملة تندی از لفظ کوتاه * كنب
 بقاء مثله بر وزن جعفر و كنب مانند قنفذ و كنان مانند علا بط سخت شدید * كنب
 یا كسر ريك توده * كنب * كيا هم * است و آن ثابت نیست * كنبه * مختلط شدن كلام
 از عطا چنان كه یونس حكایت كود * كوب * بالضم كوزی د سته در اوله شاعری گفته
 شعر * متكنا تصلق ابو اله * يسغى عايه العبد بالكوب * اكواب جمع در قرآن است
 و اكواب موضوعة و همچنین يطاق عليهم * بضعاف من ذهب و اكواب * كآب الرجل
 آب در این بختین كوزه ترشید و همچنین اكتاب * كوب یا تصوير يك بار بكنی كردن
 و بزرگی هو * كوبه خسوت چیزی كه قوت شد * باشد * كوبه بالضم نود یا شرطی زطل
 كز چك در بوط ابو غنبل * از حد بن كثر حكایت كنند كه كوبه در كلام اهل يمن بمعنی نود
 مستعمل است در حدیث استبان الله خرم الخمر و الكوبه مراد نود یا بطل یا بوط و از است
 حدیث علی علیه السلام امونا بكسر الكوبه * و كوبه نیز سنك سائیدن * تكوین
 كوفان چیزی بسنك مذكور * كابه موضعی است در بلاد بنی نعيم یا آبی است *
 كزبان قزیه ایستد ز مزو * كوبا نان دهی است در اصفهان * كوبان
 شهر یست مشهور * كهب * كاد میش كلان سال بعضی گفته كیب رنك كاد میش
 * كبهه بالضم سبید می كه تیرگی بران آمد * باشد یا سپاهی یا غباری رنك

یا سیاهی آمیخته جوهری گفته که به رنگی است مانند قهوه را برهنه ز گفته
رنگی است مخصوص سرخی نه سرخ خالص و بعضی آن را مخصوص برنگ شتران
می کنند و بعضی برنگ جامه ها نیز شامل می دارند گویند که آب انبیر از آب کرم
و سرخ فربا که با و نافع که با و غماوی و رنگ مایل سیاهی و غیر کاه و نیز کاهی
می آید و الزمه گویند شعره جنوح علی ناف صحیح گفته اهاب بن ادریس کاه
اللون اطحین و در یک روایت اکل نیز آمده که کدب و کران ناکوار و ککب
بر وزن جعفر یاد لیجان بعضی گفته اند آن مدال از میم است راصل انت که کم است
و اس الاعمرا بی گفته که کم و ککب هر دو یاد لیجان

که کم
که کم

فصل اللام

ل با الفتح لازم و مقیم و با ضم زهر و خالص از هر چیز و خورد
ل التعل بیه درخت خرما ل البرز و البحر مغز بادام و مغز جوز
و ما نفس آن لالب بالفتح لالت بهم لام و لالت بلا ادا هم جمع آن
در صحاح است که جمع لالت بر وزن لالت نیز آمده چنانکه جمع بوس بر وزن بوش
و جمع نعم بر وزن نعم ابرو طالت گردیده قالی الیه مشرف الالت و کاهی اظهار تضعیف
می کنند و ضرورت شعره است که بگوید شعره الیکم ذری الی الی تطلعت و نواز غ من
قالی ظیما و لالت لالت ناکس و بالضم تل کبایه صاحب لب شرم و قوی یقل
غیر از لب بالضم تل بالفتح نیامده است و اساس است و آیه تل البرز
در دم او را که می شکست بادام را و بر می آورد مغزش را و لالت بالکان از باب انفال
اقامت کرد در مکان لالتی امکان همچنین را زین است لمتک یعنی من مقیم
ام بر طاعت تو را اقامت می کنم بعد اقامت و اجابت می کنم بعد اجابت و بعضی
گویند معنیش توجه و قصد من بسوی تست ما حو ذات از داری تل داور
یعنی حائنه من مقابل حائنه او است و بعضی گویند معنیش محبت من برای تست
ما حو ذات از امر آله یعنی زن در ست دارند شعره خورد را و بعضی گویند
معنیش اخلاص من برای تست ما حو ذات از حسب لمتک یعنی حسب خالص لمت

ل

بالتحریر یک پیش سینۀ لبت همچنین و محل حمایت از سینۀ رانچه باریک شود از ریک
 و در صحاح است معظم ریک را عقنقل گویند و چون ازان کم شود کشیب گویند
 و چون ازان هم کم شود عوکل گویند و چون ازان هم کم شود عیقل گویند و چون ازان هم کم
 شود عذاب و چون ازان هم کم شود کلب گویند و در لومة کرب و شعرة براقه السید و الالبات
 واضحة کانه ظهیرة افضی به الملب لب نیز انچه بسته شود در سینۀ ستور تا باز دارد
 پالان را از پس رقتن « الالباب جمع » الالباب الدابة بستم در سینۀ ستور چیزی را
 که باز دارد پالان را از پس رقتن « ملب بفتك ادغام و ملب با دغام » ستوری که
 بوسینۀ اش چیزی بندند تا باز دارد پالان را از پس رقتن « لبمت الدابة از مسجد
 همچنین » ملبو به بمعنی ملب « لملاب بالفتح عشق پیچان » لملمة بالفتح مهریانی
 کردن بر فروزند « لملمة بوزن حویبه پارچه ایست مانند بقیر و آن جادوی
 است که آنرا چاک زد » بی آستین می پوشند « لملاب بوزن سحاب کپاه اندك
 لملاب بوزن غراب کوهی است مرئی چرمه را » لملب الرجل از باب تفعیل
 فراهم آورد پارچهای مرد را در خصوص پیش سینۀ او و کشید او را « لملب الحب
 با مغزش دافه » لمة بالفتح زن لطیف « در صحاح است امرأة لمة زن لطیف و قویب
 از مردم » لمة زد بوسینۀ او « تلنب الرجل از باب تفعیل دامن بوزد » لملب بوزن
 سبب بوزن بلل نمیکوکار با اهل و همسایگان « لملمة بالفتح پویشان شدن
 و حکایت آواز بز کوهی وقت جستن بر ماده و مهریانی کردن بز بویچۀ خود
 بعد زائیدن و لیسیدن از بویچۀ را « لملمت الشاة علی ولد هاهو و بالی کرد بز بویچۀ خود
 بعد زائیدن و لیسیدن آنرا » المرب بالضم خسته های نبق « تلعب آمد و رفت
 کردن و پارچۀ که در موضع لب یعنی پیش سینۀ باشد و آن عبارت
 از گریبان است » اخذ تلعبه گرفت کویبان او را و این اسم است چنانکه تمعن
 اسم رشتهای خیمه است « الالب له الشی از باب افعال عارض شد او را آن چیز » بنات
 الملب بضم با دفتح آن نزد میرد و کهای اندر قلب که بدان رقت می شود
 اعرابیه را که عتاب میکند بویچۀ خود مردم با و گفتند چو ادها بد بو و نمکنی قالت

ثانی از ذلك بآت الیه یعنی انکار می کند دعای من را بر روی درکهای دل من
 • لَمَّا لَبِیَ الْعَمَّ آذَانُكَ کَوْحُ مَدَانٍ • رَحْلٌ لَبَّ بِالْفَتْحِ وَ رَحْلٌ لَبَّ بِرُوزِ
 حَمِیْتُ لَازِمٌ کَارِی • رَحْلٌ مَلَرِبٌ سَرْدٌ مَوْصُوفٌ بِهٖ عَقْلٌ • لَمِیْتُ جَوْدَ مَدَنٍ • أَلْبَاءُ
 بِفَتْحٍ اِدْلَ وَ کَسْرٍ دَمٍ و مَدٍّ آخِرُ حَمِیْتُ آن • لَمَّا لَبَّ لَمَّا لَبَّ بِرُوزِ قَطَامٍ مَا کَ نَبِیْتُ
 • دَر تَهْدِیْتُ اسْتَدَکَ عَوِیْتُ فَرَاکَ • فَر کَمِی شَفَقْتُ مِی کُنْدَ مِی کُنْدَ لَمَّا لَبَّ لَمَّا لَبَّ بِاَکْثَرِ
 مَا مَدَّ حَدَّامٍ رَقَطَامٍ • دَوَلِیُّ تَوْرُوشِ حَتِّیْ هِرْمَةُ حَرِکَتِ لَامٍ بِاَمٍ مَوْصِیْ دَمٍ مَوْصِیْ
 • لَبَّ بِالْخَوِیْکَ نِیْرَامٍ مَوْصِیْ • دَر صَحَاحِ اسْتَدَکَ اَنْ لَبَّ نِیْ لَبَّ بِرَحْلِیْ فَلَایْ دَر
 فَرَاخِیْ اسْتَدَکَ لَوَلَبَّ آتِیْ سَبَا رَکَ نِیْرَادَ اَرَا نِیْ دَهْهَ کَارِ نِیْرُوحِ اَنْ یَقْدَرُ کَسَا عِیْ هِیْ
 تَکْمِی کَمِی لَوَلَبَّ اَوَسَبَ سَبَا رِیْ آتِیْ هِیْ نِیْرَادَ آتِیْ نِیْرُوحِ لَوَلَبَّ وَ کَرْدَ دَمَانِدَ
 لَمَلَّةً طَرِیْ • لَبَّ بِالْفَتْحِ وَ لَبَّ بِالْعَمَّ لَازِمٌ کَوْحُ دِیْ وَ رُوحِ هِیْ دِنِ وَ مَوْحَا مَانِدِ
 وَ مَرِهَ زَدَنِ • اَنْتَمُتِیْ مِی کَرِ الْاَمَاقِ مَرِهَ زَدَمٍ دَر قُرْبَانِ حَایِ مَاقَهَ • وَ مَعْنِیْ لَشِیْ
 وَ حَامِهَ یُوشِدِیْ دِنِ رَحْلٌ نَوَاسِیْ دِنِ • لَبَّ عَلَیْهِ ثَبَا هَ وَ سَبَّ یُوشِیْ دَمَ هَاشِیْ رَا هَ
 لَبَّ الْغَرِبَ یُوشِدِ حَامِهَ رَا • لَبَّ الْحَلَّ مَلِیْ الْقُرْسِ یُوشِیْ حَلَّ رَا نِیْرَاسِیْ
 • دَر صَحَاحِ اسْتَدَکَ لَبَّ بِمَعْنِیْ ثَابِتِ شَاعِرِیْ کَوِیْدَ شَعْرِ دَمَانِ یَکَ هَذَا مِیْنِیْ شَرِیْبَةُ •
 فَا تِیْ مِیْنِ شَرِیْبِ الْمَمِیْدِ لَتَائِبُ • مُدَاعٍ وَ تَوْصِیْمُ الْإِطَامِ دَنِیَّةَ • وَ غَمٌّ مَعَ الْإِشْرَاقِ
 نِیْ الْحِجْرِ لَتَائِبُ • لَتَائِبُ نِیْرُ مَعْنِیْ چَسْمِیْدَ • مِثْلُ لَازِیْبِ • التَّیْبَابِ اَزْ اِتْعَالِ حَامِهَ
 یُوشِیْدِیْ • تَلْتِیْبِ اَزْ اَنْابِ تَعْمَلِیْ حَلَّ یُوشِیْ دِنِ • اَلَّتَّیْبَ الْاَمْرَ هَلِیْبَ وَ احَبَّ کَرْدَ
 کَارَ رَا یُوشِیْ دِنِ • یَمِیْتُ یُوشِیْ دِنِ مِیْرُ کَسِیْ کَهَ لَازِمٌ کِیْرَ دَخَانَهَ رَا اَزْ تَوْسِیْ فِتْسَهَ •
 مَلَائِبِ حَمَّهَ مَایْ کَهْمَهَ • مَوَلَّتْ بِالْعَمَّ قَمِیْلَهَ کَهَ اَزْ اَنْ لَسْتُ عَمْدَ اَللَّهِ نِیْ اَلْتَّیْبَهَ وَ لَحَبَّ •
 بِالْخَوِیْکَ یَانِکَ دَقْرَیَادَ وَ اَصْطَوَابَ مَوْجِ دَوَا هَ لَحِبَّ اَزْ اَنْابِ سَمْعِ یَانِکَ دَرِیَادَ
 بُوْدَ اَنْشِیْ دَرِیَادَ اَصْطَوَابَ اَمْدَ مَوْجِ دَوَا هَ حَیْشَ لَحِبَّ نِکَسُوحِیْ لَشِکْرَ نِیْرَاسِیْ وَ صَاحِبِ
 یَانِکَ دَقْرَیَادَهَ لَحْمَهَ هِرْمَهَ حَرِکَتِ اِدْلَ وَ لَحْمَهَ بِالْخَوِیْکَ وَ لَحْمَهَ نِکَسُوحِیْ وَ لَحْمَهَ
 نِکَسُ و لَامٍ وَ نِیْجِ حَمِیْتُ کَوْحِیْ کَهَ شِیْرِیْ نِیْ کَمِ شَدَهَ نَاشِدَ وَ کَوْحِیْ دَمِیَا رِشِیْرَ اَسِ
 اَرَا صَدَادَ اَمْتِ رِیْعِیْ کَوْیْدَ کَهَ مَحْتَصِیْ اسْتَدَکَ مِیْشِیْ • لَحَابَ نَا کَسُ و لَحْمَاتِ

ا لَبَّ ه

ا لَحَبَّ ه

جمع آن * لَحِبَتِ الشَّاةُ از باب كرم و لَحِبَتِ الشَّاةُ از باب تفعیل كم شیر شد
 گویند * در صحاح است از اصمعی لَحِبَهُ كُوسَمَنْدِی كه بعد از زائیدن بوردی
 چهار ماه كند شته با شد پس شیرش خشك شود و درین كایه با شتمار
 حركت لام سه لغت آمده است * لَحِبَابِ جمع آن شاعری گویند * شعور *
 عَجِبَتِ ابْنَاؤُهَا مِنْ فَعْلَانَا اِذْ نَمِيعُ الْخَيْلِ بِالْإِغْزَى اللَّحَابِ * و جمع آن لَحِبَاتِ
 بالتحريك نیز آمده و آن شاذ است چه حق آن به تسكین جیم است مكر گفته آید
 كه نزد عرب اصلش اسم بود كه بدان وصف كردند چنانكه امرأة كَلْبَةٍ گویند
 پس جمع آن در دو اصل و درین صورت لَحِبَةٌ بسكون جیم لغی است در و اخذ
 * این سكیت گویند لَحِبَةٌ میش كم شیر شد * و بزر الجیه نبی گویند * ملحباب با لكشور
 تبری كه پر بوردی چسبنا قید باشند زبكان نه نهاد * لَحِبٌ بالفتح راه روشن
 لاجب در مكسب بوزن معظم همچنین * در صحاح است لاجب بمعنی ملحوب است
 * لَحِبَ الطَّرِيقَ از باب منع پی سب و كود راه را در رفت در آن * لَحِبَ الطَّرِيقَ
 از باب افعال همچنین * لَحِبَ بِالسَّيْفِ وَ دَبَّ شَمَشٌ * لَحِبَ بِالسَّيْفِ از باب تفعیل
 همچنین * لَحِبَ الشَّيْءُ نشان انداختن در آن جیره * لَحِبَ الشَّيْءُ از باب تفعیل
 همچنین * لَحِبَ اللَّحْمَ بوردی گوشت را بد رازی * لَحِبَ مَقْنُ الْفَرَسِ لغزان شد
 پشت اسب با پستی * لَحِبَ اللَّحْمَ مِنْ الْعَظْمِ باز كرد گوشت را از استخوان * لَحِبَ
 الطَّرِيقَ روشن شد راه * لَحِبَ بِالضَّمِّ مضد رازان * لَحِبَ الطَّرِيقَ واضح در روشن
 كود راه راه طریق لَحِبَاءُ بالفتح و بالمد راه روشن * لَحِبَ الْمَرْأَةُ جَمَاعِ كود بازن
 * لَحِبَ بِهِ الْأَرْضَ بوزمین زد و در راه لَحِبَ الرَّجُلَ راست بگذشت مرد * بعضی گویند
 سرعت كرد در رفتار و الزمه گویند * شعور * فانتضاح جانبها الوحشی و انكدرت *
 يَلْحَبْنَ لَا يَأْتَلِي الْمَطْلُوبُ وَالْمَطْلَبُ * لَحِبَ از باب فوح لاغر كرد از را كه سالی شاعری
 گویند * شعور * عَجُوزٌ تَرْجَى أَنْ تَكُونَ فَعْبَةً * و قد لَحِبَ الْجَنَانُ رَا حِدَ وَ دَبَّ الظَّهْوُ * ملحبت
 بوزن منبر مرد بسیار دشنام دهند * و بد زبان و جملوی كه بآن بیرند و پوست
 باز كنند اعلی گویند * شعور * و أَدْفَعُ عَنْ أَعْرَاضِكُمْ وَأَعِيرُكُمْ * لِسَانًا كَمَقْرَاضِ الْخَفَا حَتَّى

(१०१)

• لیب •

لذیہ *

لزب *

المشقة *

شب

ص ۵

[illegible]

«لَصِبَ الْجِلْدُ بِاللَّحْمِ» از باب فوح چسبید پوشت به پوشت از لا غری *
 لَصِبَ السَّيْفُ فِي الْقَمَدِ چسبید شد تیغ در نیام چنانکه کشید * نشد * لَصِبَ
 الْخَاتَمُ فِي الْأَصْبَعِ چسبید شد * خاتم در انگشت * لَصِبَ بِرُوزْنِ كَتِفِ
 قَسَمِي از جو و بخیل درشت خوی * لَوَصَبَ جَاهُهَا يَتَنَكُّ دَوْرَتَكَ * سَيْفٌ
 مُلَصَّبٌ بِالْكُسْرِ تَعْنِي كَلِمَةً دُرِّيَّةً چسبید * شود و کشید * نشود * طَرِيقٌ مُلَصَّبٌ رَاحَتَكَ
 * لَعِبَ * بِالْفَتْحِ وَاَلْكَسْرِ دَلَّ عَلَى بَقْعَةٍ أَوَّلُ وَبِكُسْرٍ دَوْمٌ وَتَلَعَّبَ بِالْفَتْحِ بَازِي كُرْدُنِ
 * لَعِبَ از باب سَمْعٍ وَلَعِبَ از باب تَعْمِيلٍ وَتَلَعَّبَ از باب تَفَعُّلٍ وَتَلَاعَبَ از باب تَفَاعُلٍ
 بَازِي كُرْدُنِ * لَعِبَ بِكُسْرٍ وَخِينٍ وَلَعِبَ بِالْفَتْحِ وَالْأُتْمَانِ وَلَعِبَهُ بَطْنُ أَوَّلٍ وَفَتْحِ دَوْمٌ وَتَلَعَّبَهُ
 وَتَلَاعَبَ وَتَلَعَّابُهُ هَرَسَةُ بِالْكَسْرِ وَهُوَ دَرَاخِمِرٌ بِفَتْحٍ نَبْرٌ آمَدَ * بَازِي كُنْتُمْ * تَلَعَّبَ بِكُسْرِ
 أَوَّلٍ وَتَشَدُّ بَيْنَ سَوْمٍ وَتَلَعَّابُهُ بَازِي دَتِ فَا بَسِيَّارَ بَازِي كُنْتُمْ * دَر حَدِيثِ اسْتِ
 أَنْ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ تَلَعَّابَةً يَعْنِي بَرْدَ بَسِيَّارَ مُزَاحَ كُنْتُمْ * وَتَازَايِدُ اسْتِ * بَيْنَهُمْ
 الْأَعْرَبَةُ بِالضَّمِّ مِمَّا نَشَأَنَ بَازِي اسْتِ * مَلَعَبٌ بِالْفَتْحِ جَايِ بَازِي * لَاحِبٌ
 الْمَرْأَةُ از باب مَقَاغِلَةٍ بَازِي كُرْدِ بَازِنِ * الْعَبُّ الْمَرْأَةُ از باب أَفْعَالٍ بَرَانِ آوَرْدِ
 زَنَ رَا كِهَ بَازِي كُنْدَ بَارِي رَا آوَرْدَ جِيزِي رَا كِهَ بَدَانِ زَنَ بَازِي
 كُنْدَ * اللَّعُوبُ بِالْفَتْحِ وَلا مَزَنَ خَوْشِ نَازِ وَبَلَا لَامِ از نَامِهَايِ زَنَانِ اسْتِ *
 مُلَعِبُهُ بِرُوزْنِ مُحْسِنَةٍ جَا مَهْ اِسْتِ بِي آسْتَيْنِ كِهَ بِأَنْ كُودَكِ بَازِي كُنْدَ * لَعِبُهُ
 بِالضَّمِّ مِمَّا لَ وَجِيزِي كِهَ بَدَانِ بَازِي كُنْدَ مَانْدَ شَطْرِي وَجِزِ آنِ وَاحْمَقِي
 كِهَ بَارِ سَخْرِيهَ كُنْدَ دَرِ بَازِي * دَر صَحَاحِ اسْتِ لَعِبُهُ بِالضَّمِّ بَازِي جِهَ شَطْرِ نَجِ
 وَنَرْدِ وَهَرِ جِهَ بَانَ بَازِي كُنْدَ آتَرِ الْعِبَةِ كُوفِنْدَ جِهَ اسْمِ اسْتِ وَازِ بَحَا اسْتِ قَوْلِ عَرَبِ
 اقْعَدْ حَتَّى أَفْرَغَ مِنْ هَذِهِ اللَّعِبَةِ بِنَشِينِ تَا فَا رَغْ شُومِ از بَيْنِ بَازِي جِهَ وَتَلَعَّبَ كُوفِنْدَ مِنْ
 هَذِهِ اللَّعِبَةِ بِالْفَتْحِ اَجْوَدَ اسْتِ جِهَ اَرَادَهُ كُودَ * اسْتِ يَكْبَارَ از بَازِي * لَعِبُهُ
 بِالْكَسْرِ نَوْعِي از بَازِي مَانْدَ رَكْبَةٍ وَجَلْسَةِ كُوفِي فَلَانِ حَسَنُ اللَّعِبَةِ جِنَا نَكَةِ كُوفِي
 حَسَنُ الْجَلْسَةِ * مَلَاعِبُ الرِّيحِ جَايِ كُذْوِهَايِ بَادِ * مَلَاعِبُ ظَلَّةٍ بِالضَّمِّ مَوْغِي اسْتِ دَر صَحَاحِ
 اسْتِ كِهَ كَاهِي آنِ رَا خَاطَفَ ظَلَّةً نَبْرَ كُوفِنْدَ * مَلَاعِبُ الْأَسْنَةِ عَمَّا مَرِيْنِ مَالِكٌ وَهَدَالَهُ

پس حصین حارثی و افراسیاب مالک حومی و لعاب پروین شد ادام اسمی مشهور و لعاب
 پروین غواب آب دهی که روان باشد و لعاب از باب مع و به هم روان شد لعاب و لعاب
 در وصف آنا واحد احوذ میگوید شعره لعبت علی اکثافهم و خجرو لهم و ولد ارسطو
 مثید او عاصیا و لعب از باب افعال همچنین و لعاب النحل انکبین و لعاب الشمس
 چیزی است مانند تار عنکبوت می نماید که کوبان و فرو می آیند از آسمان
 در شدت غموز آفتاب هنگام نیم روز در لوله کزیده شعره فی صحن بهاء بقی
 السراب به فی قرقول لعاب الشمس مصروج و لعاب بالفتح در بلاد مرصی است
 سمک ناکد و حرم بنی هوال دشوره زمینی است مشهور و در بحرین از اجاست
 کلاب لعاب نیمه و زمینی است در یمن و استلعاب در دشت حرما عمارت
 از آن است که نو آید و روی چیزی از غوره بعد از درودن حرما و غور ملوک
 دندان لعاب داره لعنه نو بریده در این است مانا به مور عجایب و زمینی می آرد
 و حل لعنه بالضم مودی که باوی بازی کند و لعوب بالضم و لعاب بالفتح مانند
 شدن و لعاب از مع رجوع و از گرم را این اخیر مودی از لیلی است یعنی سخت ماند
 شده و لعنه السیر از باب افعال و ثلثه السیر از باب تفعیل و لعنه السیر از باب تفعیل
 مانند و کرد او را میر و لعاب بالفتح کوشی که مابین دندان باشد و پر فاسد و تمام
 لغیب همچنین و لعاب نیز کلام فاسد و تمام و صعیف احق و لعوب بالفتح همچنین
 در صحاح است که اصمعی از ابی عمرو و ابن کثیر و ابی عمرو و ابی عمرو و ابی عمرو
 شمد ام اعرابی را که می گفت فلان لعوب حاقه کتانی فاحمقوها فقلت اتقول حاقه
 کتانی فقال ایس بضربه پس کعب لعوب چه معنی دارد گفت احق و لعاب نیز تیری فاسد
 که نمک ساحته نماند و لعاب بالضم همچنین گویند سهم لعاب و لعاب و لعوب و لعوب
 برش چسبند و نشود بسم و داء آن و فرکا و چسبیدن و شد آن را لؤام گویند
 لعاب علیه از باب مع تلمی افکند بر آنها و لعاب القوم گفت بقرم سخن دروغ
 و لعاب الکلب آب نوشید مسک و لعاب بالفتح لعوبه بالضم کولی و صعب و لعاب
 الهم ساحت پرتیر و اعراب یعنی فاسد و لعاب الروحی در تعب انداخت مرد را

* ریش بلغم لقی است مانند تابط شرا * و که میت غینش را حرکت داد * است
 * در صحاح است که تابط شوا بود وی داشت که او را ریش لغب می گفتند
 * و که میت در قول خود لا تغل ریشا ولا لغب * حرکت داده است مانند نهروته و بسبب
 حرفهای حلقی * صاحب قاموس گوید جوهری خطا کرده که لغبش ریش لغب گفته
 بلکه لغب از ریش بلغم بود بریادت بانه محذوف آن * اخل بلغم رقبته بالتحریر
 یافت او را * تلغم از باب تفعل درازی را ندرن شاعوی گوید * شعرو تلغمی دفر
 قلما غلغمته * غزالی باز داردی قاذر کنی الدفر * و اساس است و اکفف غدا لغمت
 باز دارد از ما کلام فاسد و قبیح خود را زهرقان گوید * شعر * ألم اک باذلا دمی
 و قسوی * و اصراف عنکم ذوی و لغبی * لغب * بالتحریر نامی که دلالت کند بر مدح
 یا ذم القاب جمع آن * لغبه به تلغیما تلغم لغب نهاده از باب آن پس ملغم شد بان
 * ملکبه * بالفتح ناقه پو کوشت * لوب * بالفتح و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب
 اول تشکی ربعی گویند کودیلن مرغ تشنه و جز آن کود آب در حالیکه تشنه
 بود و آب نرسد * لوب فعل از آن * لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب
 بالضم قومی که با قومی دیگر میباشند و مشوره کرده و نشوند در چیزی و بمعنی
 سنکستان * لوبه بالفتح همچنین * لوب بالضم محذوف تا جمع لوبه و لوب محذوف تا
 جمع لوبه و در حدیث است حرم النبی صلی الله علیه و آله و سلم مابین لابی
 المدینه و آن دو سنکستانی اند که مرا زکرفه اند مدینه راه در نهاییه است حره
 زمینی که در وی سنکهای سیاه باشند و آنرا بسبب بسیاری پوشانند * جمع آن
 لوبات است از سه تاده و هرگاه که کثیر بود آنرا لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب و لوب
 و در الف آن منقلب است از و و مدینه طیمه مابین دو حره عظیمه است *
 لوباء بالضم و بامان لوباء * لوب بالفتح خوشموی است و بعضی گویند زعفران
 * لوبه آمخت در وی لوب را و یا آلوده کرد بان * ملوب بود زن معظم آهن
 و تا کرده شده * لوب بالفتح شهرست در نوبه و نام مردی که نوشت سطرچند
 و بنانها دیوان حساب را پس گفته شد اسطوب بعد از آن تجرید از اضافت کرده

الرب
له

يك كلمه شمرده شده و لام معروف گفته شد و اصطلاح بصاد مهمله نيز گوئيد
 نسبت تقدم سين. طاء لانه شعر آن سياه فراهم شد و نام موصی ه كذا. الرب شويست
 در شام بنا كرد آتشام من هذا الملك و الرب بالضم كوشه باره كه بكر دد در يك
 و معنی مكس انكبين و الرب بالضم لعاب و اول الرب و نخل الرب و الرب بالضم شعران
 و درختان خود ما تشنه و ذ و راز آب و اسود و لوبی منسوب بحری لوبه و آن
 زمینی كه سكه ای سياه دارد و در صحاح است لوبه و نوبه و مبنی كه آتواسكهای
 سياه بدوشند و اینجا است كه اسود و الو بی و فو بی گویند و الرب تشنه شدن شعران و
 و ملوآ و بور و ن مفر و ك میل و موه و و لول و در لب كدشته و لهب و بالفتح
 و التحريك و لمب بر وزن امیر و لهب بالضم و لهان و التحريك و افروخته شدن
 آتش بی و د و موی گویند لهب النار یعنی ز و انه آتش و لمب النار یعنی گرمی آتش
 و الهب النار و اب افعال فالتهم و لهب النار از اب تدبیل فالتهم از باب
 ثقل بر افروخته آتش را پس بر افروخته شده لهمان بالتحريك شدت گرمی و در ز
 گرم و تشنگی و لهب و لهمه و و و بالضم نیز یعنی تشنگی و لهب از باب فرح تشنه شدن
 و لهمان مرد تشنه لپی زن تشنه لهاب بالکسر جمع آن و لهبه بالضم سیدی سخت
 بهین و خالص و لهبه بالتحريك نام قمله و پخته می و بلند شوند و و بالکسر
 کشادگی میان در کوه یا شکاف میان کوه یا شیب خود و در کوه یا جانی و در کوه
 مانند دیوار که بر آمدن و می توانند لهاب و لهوب بالضم و لهب بالکسر و لهانه
 جمع آن و لهب بالکسر نیز قبيله ایست از زده ابر لهب بالتحريك و تشنگی یا
 کنیت عبد القزی بن عبد المطلب لقب جمال او یا عبد النجم اده لهب
 بالکسر یا بالضم موضعی است و الهوب بالضم کوشش اسب در دیدن محد یکه
 بر انکیزد شمار یا آغاز دیدن اسب و الهب القوس از باب افعال فعل از ان
 و در صحاح است الهب القوس بر افروخته شد و دیدن لب و الهب البرق بپایی
 درخشید برق و لهابه بالکسر وادی است در ناحیه شواجن و لهباء بالفتح و بالمد
 نام موضعی از ان هذیل و لمب بر وزن امیر نام موضعی و لمب بر وزن

منبر کسی که بشکفت آرد جمال او را مَلَب برون مَعظم جامه که سرخیش را سیر
نکرده باشند * اَلْوَمَه اهل باه * واحد * یعنی لازم کرد او را الزوم واحد * لباب *
بر وزن سحاب طعام که عرازی روی دهن یا مقدار یک لیسمین از طعام که خائید شود
* فصل المیم *

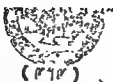
* مأرب * برون منزل بود از در صاحب نهاییه گفته شهری است در یمن که
در آن بلغمی سکنی می داشت * ملاب * برون سحاب نوعی از خطر یا زهر آن
و در آن بکشد شبت * میجه * بالفتح شراب به معرب می به نافع است برای صحت معد
* فصل النون *

* نَب * بالفتح بآنک کردن کوسفتند در وقت هجیان شهرت * نَب التَّيْس از باب
ضرب نَمَار نَمِيمًا و نَمًا یا بالضم و نَمَب مثل و نَزَل بآنک کرد بر وقت هوا نیکو بخت
شدن شهرت * نَب عَمْرُو * نَبیر کرد * اَنْبُوب برون عَصْفَر در میان د و
پیوندی از نیزه و همچنین است اَنْبُوبه و اَنْبُوب و آن مقصود را نوب است
* اَنْبُوب الحِمْل راهی که دو گره باشد * اَنْبُوب الشَّجَر استه در خُثان * اَنْبُوب
زمین بلند و بعضی راه * اَنْابِب جمع * اَنْابِب الرِّثَّة راههای بر آمدن دم از شش
* نَمَه بالفتح روی بد و لیس گفته که روی جایهای ماندن کاران و کوسفتند آن
را هوان * نَمَب الماء از باب تفعیل جاری شد * نَمَب برون ز نَزَل در از کرد
هم خرد را نیکو ماخیزد آفراییده و ده گفت و نَمَب جمع * نَمَب النِّهات از باب
تفعیل بهم رسید و نَمَد کمی را اَنْابِب * اَنْابِب دهی است در ری و در مصر
* نَعُوب بالضم بومد آن پستان دخی * نَعَب از باب فِعْل اَنْان شاعری کفیه
* شعر * اشرف ثدیا هاعلی التَّریب * لَمْ يَعُدْ رَا التَّكْمِيكَ فِي النُّتُوب * نَعِب برون امیر
و نَجْمه بضم اول و فتح دوم و سوم مودیا کرم و حسب اَنْجَاب و نَجَبه و نَجَب بضم ثانی
جمع آن در خیر آمد * کل ثبی اعطی سَمْعَه نَجْمه داده شد هر پیغمبر هفت رقیق
کویم فاضل و در خیر دیگر آمده * اَنْ الله يَحِبُّ التَّاجِرَ التَّحِيْبَ هَر آئینه حق * سخانه
درست مبدل ابد تا جو کریم سخی را ه نا قه نَجِب و نَجْمه ماده شعر اصیل نَجائب

جمع آن نجیب حایه مثل کرم کوامه نجیب گردید و همچنین است آن نجیب و رجل منجیب
 مرد کرم و امرأة منجبة و منجیب زنی که اولاد نجیب از اید مناجیب جمع و منجیب
 برگزیده و انجیبه برگزیده آنرا و منجیب با نکس و ضعف و تیرتی پرور بیکان و
 دلفنی که بدان آتش را جفا نند و منجیب آردند و راخ شکم و نجیبه و نجیب
 بفتحین پوست درخت یا پوست بنج آن یا پوست انچه سخت باشد
 از درخت و نجیبه از باب تصور خوب و نجیبه از باب تفعلیل و انجیبه از باب
 افتعال پرشتن و ابر کنند و رحی آمده المومن لا یصهبه ذرة ولا عشرة ولا نجیبه
 غلة الا بذنب عی و سد مومن را خوف و نه لغزش و نه پوست کندن و رجه
 مکره بسبب گناهی و در و رایی بخای معجبه آمده و ذهب فلان ینتجیب و من
 فلان در حالی که جمع نمی کرد پرستهای درختان راه سقا و منجوب و منجیب
 بورزن منبر و نجی مشک مدبرغ بهرست و درخت یا بهرست و درخت مرزه نجیب با لغح
 مود سخی و نام مرضی است از ان بنی کلب و نجیب بفتحین در وادی اندسوی
 مادران و نجائب القرآن افضل و خالص قرآن و واجب القرآن مغز قرآن که بران
 پرست نباشد یا بهرین قرآن و عبد الله بن مسعود رضی الله عنه گفته الانعام
 من نجائب القرآن سورة انعام از بهرین های قرآن است که بران بهرست
 نیست و نجیبه بالضم آبی است از ان بنی ملول و در نجیب بفتحین نام زادی از ان
 محارب برای آن روز جنگی است مشهوره و در صحاح است آن نجیب فلان زائید
 فلان کن بجیبه نجیب شامری گفته و شعرة النجیب از مان والداه به و اذ نجلاه فنم
 ما نجلاه و در قاموس است آن نجیب فلان و ائید فلان بجیبه دیور و بجیبه بزدل را بن
 از لغات اضداد است و نجیب بن میون و ابر النجیب زاهد شهر و دی فرد و محدث
 اند و نجیب و بالفتح سخت گریستن و همچنین است نجیب و انتحاب و نجیب از باب
 منع و انتحاب از باب افتعال فعل از ان و نجیب نیز بمعنی کار بزرگ و بام کردار است
 و نجیب از باب منع گریستن و مناجیه از باب مغالعه بمعنی گریستن و نجیبه بالضم
 قرعه و در خبر آمده لو علم الناس ما فی اوصاف الاول لا قتلوا علیه و ما تقن مرا علیه

الا بنحوه: اگر بدانند مودم ثوابی که در صف اول جماعت است هر آینه جنک
 کنند بران و پیش نشوند مگر بقرعه متحابه محاکمه و مفاخره طلحه رضی الله عنه
 ابن عباس رضی الله عنهم را گفت فلن لك أن أنا حيك وترفع النبي صلى الله عليه
 وآله وسلم آیار هبت داری در اینکه محاکمه و مفاخره کنم بر تو و برداری پیغمبر
 صلی الله علیه وآله وسلم را و فخر کنی بقرابت خود با رسول خدا و محبت با افتخار بمعنی
 شدت و قهار و شرف و بزرگ و خراب و دوازی و فرسی و همت و حجت و حاجت و مرک
 و اجل و مدت و وقت و تنابخواهیم و عده کردند و رفتی را برای قتال و غیر آن
 و معنی دم انتخب فلان دم سخت بر آورد و محب البعیر از باب ضوب سرقه کرد
 و محب بالفتح و محاب بالضم مصدر از ان و از باب تصور بمعنی نذر کرد و سارقان علی
 محب میبرد فلان بسوخت شاعری گفته و رد القطار منها الخس محب و قضی فلان
 محبه میبرد و محب اینجا بمعنی موت و اجل یا وقت یا حاجت یا دم است و یا بمعنی
 نذر است که یا لازم گوید و بر دیر خود مرک واپس و فایمورد آن راه نجه و از باب
 تقصیل کوشش نمودند در کار خود یا سیر کردند تا اینکه نزدیک آب کشیدند شاعری
 گفته و شعر و رب مقاراة ذئب جموح «تقول منحب القرب اغملا» محب السفر
 فلان در مشقت انداخت فلان را سفر و سیر منحب بروزن محدث سیر و ریع در تعب
 اندازند و محبه بالضم بروزن همزه برگزین و انتخذه از باب افتعال برگزین
 آنرا و محب بالفتح جماع نمودن یا نرمی است از ان و محب از باب منع و تصرف
 از ان و محب نیز بدندان کزیدن و بر کشیدن و فعل این هر دو معنی از تصرف آمد و در خبر است
 لا تصيب المؤمن مصيئة ذميمة ولا عشرة قلام ولا نخبة غلة الا بدنس و بعضی
 بحکم روایت کرده اند چنانکه گذشت و محب در منخبه همچنین و محب
 نیز شراب خوردن باد وستان و آنرا بفارسی دوستگانی گویند و رجل محب
 بالفتح و بروزن کتب و نخبه بالفتح و بالضم و محب مثل حیف و منخب و منخوب
 و محب و منخوب و محب مرد بدول و محب بضم تین جمع و محب بروزن کتب نام
 رادی در طائف و منخوب الاغرد و کوشش رفته و منخاب بروزن محراب ناتوان

(۴۶۷)

بی خبر است صحبت المرأة از باب استعمال جماع خواست زن و آنکس فلان از باب
 افعال زائد فلان بجهت بر دل و دلیر و این از لغات اصدا است و بخوربه بالهم
 نکاف منك و سوراخ و جوی بخاریست جمع آن و یعنی سوراخهای صوم که زنبوران
 در آن شهد کند و آرد و بخورب القادح الشجرة سوراخ کرد که مک چوب خوار
 درخت راه شجره منخوریه بفتح را و کسر آن درخت کهنه که سوراخها دارد
 و بخورب شهر است مشهور و نسبت موسی آن نخشی و نسفی است به تغییر
 و تدبیه و بالفتح نشان زخم باقی در بدن تدب بفتح تین داند آب و تدب
 جمع آن و در خبر سنگ موسی است علیه وعل منینا الصلوة والسلام و آن بالحقیرند نا
 سعه اوسعه من صوبه ایاه هوائیه بردند در سنگ شش یا هفت نشان از و در
 حضرت موسی و تدب الجرح از باب فح سخت کردید تدبیه جرح یعنی اثر زخم
 اندب الجرح از باب افعال همچنین و تدب الظهور تدب و تدب و تدب آثار زخم
 شد و در پشت و تدب صفت از آن و تدبیه الی الامرا از باب تصور خواند ویرا بر روی کار
 و بر آنکس زبرد و متوجه صاحب از ابروی آن و تدب الممات کوبه کرد
 بر مرد و شه و دمساسن از راه تدبیه بالهم اسم مصدر از آن و تدب و واضلاخ
 الفل فقه انچه در کورد نشن ترا ب بود و در ترک آن عقاب نمود و نام اسپ ابی طلحه
 زید بن سهل سوار شد بر آن و مول مقبول صلی الله علیه و آله و سلم برین فرمود انا
 وجدنا بخر اهر ائنه ما یا قسیم آنرا در یای نیز و و نام اسپ مسلم بن ربه به با هلی
 و نام موضعی و تدب بالفتح مودست در حاجت و طریف نجیب و مندبی او وزن
 هندی همچنین و قس تدب اسپ سگ و و تدب آندنا و جمع و تدب از باب کرم فعل
 از آن و تدب بفتح تین به هلاک نزد یک شدن هر دو و گریه شعر و ایلک معتم زید
 و لم اقم علی تدب و ما ولی نفس مضطر و به معنی تیر باران کردن گریه و میناندا
 تیر باران کردیم و تدب نیز نام قبیله و از آن است اشرف بن جریر و محمد بن
 عبد الرحمن و تدبنا یوم کنایه ی و ز آغا ز تیر اندازی روز چنان برد
 و تدبیه بر وزن جه و نام کنیز میهنه ام المومنین رضی الله عنها از صحابیات است

و بخوربه

و بخورب

و تدب

و نام مادر حسن بن حمید * ندبه سم اسپ و شعر غیر آن که بر یک حالت
 نمایند * عربی ندبه بالضم عربی فصیح * خفاة بن ندبه بالضم و بالفتح صحابی
 رسول مختار است صلی الله علیه و آله و سلم و ندبه نام مادر وی بود * باب
 التندب نام لشکر گاهی در دریای چین * آنندبه الکلم تاثیر کرد در رجواحت
 * آنندب نفسه و بنفسه در هلاکت انداخت نفس خود را * انتدب الله لمن خرج
 فی سبيله بخواند حق سبحانه تعالی او را بسوی مغفرت یا ضامن و کفیل وی گشت
 یا سرعت نمود در ثواب جزای نیک وی یا واجب ساخت از روی مهر وانی
 که جزای نیک دهد او را * انتدب فلان فلان معارضه کرد فلان کس با فلان در کلام
 * خذ ما انتدب بکیر آنچه نقد باشد * نرب * بر وزن صیقل شود و غما می منوبه * همچنین
 شاعری گفته * شعر * و کست بدی نرب فی الدیق * و متاع خیر ز سها بها * و ضحیر
 برای هشیره است * نرب نیز مرد دلیر * و جل نرب و ذو نرب مرد بسیار رشیر
 * امرأة نرب زین بسیار شریر * نربی داهیة و بلا * نرب فلان بر وزن خیمیل سعایت
 و غما می کرده نرب آنکلام خلط نمود کلام را * نرب الثرب یافت جامه را * الریح
 تئرب الثراب و رقه باد خاک را بالای سرش بومی دارد که ثابا خاک را بر بالای
 سرش می بافد * نرب نام دهی در دمشق و حلب و نام موضعی * نرب * بالفتح و نرب
 بالضم و نرب بر وزن امیر فریاد کردن آهوی نره در صحاح است نرب بانك
 کردن آهوی نر وقت جستن بر ماده * نرب الظبی از باب ضرب بانك کرد آهوی نر
 * نرب بر وزن صیقل آهوی نر و کافر * نرب بفتحین لقب * تناز بر با هم لقب
 نها دن * نسب * بفتحین و نسبه یا لکسر و بالضم قرايت و نزد بعضی خاص است
 بقرايتی که از جهت آبا باشد * نسب مناسب و قریب در نسب ملسوب همچنین
 * رجل نسب و منسوب مرد صاحب حسب و نسب * نسبه از ضرب و نصر ذکر کرد
 نسب او را و خواست که بپایان نسب کنند * استنسب و انتسب الی ابیه ذکر کرد
 نسب خود را بسوی پدر خود * تنسب دهوی کرد اینک شریک نسب تست * در مثل
 است القریب من تقوی لاسن تنسب و نرب کسی است که نزد یکی کنده آنکه دهوی

نَسَبَ كَيْدَ رَجُلٍ نَسَابَهُ مَوْثِقَهُ دَانَ وَتَابِرَ اِلَى مَا لَفَتْ اَسْتَ كَوَيْتَهُ غَنَدِي
ثَلَاثَةُ نَسَابَاتٍ وَعَلَامَاتٍ هَذَا لَنْ يَنْسَبُ فَلَا نَالَ لَا نَ قَزْوَيْتَ فَلَا نَ اَسْتَ نَسَبٌ بِمَعْنَى
قَزَيْتَ هَ اَيْسَ وَبَيْنَهُمَا مَتَاسَمَةٌ تَوْسُتُ مِيَانِ اَتِيَا شَا كَلِمَةً فَتُسَمَّى الشَّاعِرُ بِالْمَرْأَةِ اِذَا بَابُ
ضَرْبِهَا وَنَصْرُ تَشْبِيهِ عَزْدَنْ يَانَ ثَمَّ يَفْقَى بَابُ عَشْقٍ وَى كَوْذُ رَأَا نَ زَهْدِيَّةً هَ
نَسَبٌ وَتَسْبِيحٌ وَتَسْبِيحَةٌ مَضْرُوبَةٌ اِذَا نَ هَذَا اَلشَّعْرُ اَنْتَ اَيْنَ شَعْرٍ رَقِيقٍ تَرَا سَتَ
اِزْ رَوَى نَسَبٌ هَ نَسَبٌ نَامَتْ بِرَاىِ تَا كَيْدِ اَسْتَ مِثْلُ شَعْرٍ شَاعِرٌ اَنْجَبَتْ اَلرَّجُلُ
تَدَّ شَدِيدًا زَوْرًا كُنْجَبَ خَالِكٍ وَنَكْرِيْزَهَ لَمَّا رَا هَ نَسَبٌ بِرُزْنٍ حَمِيدٍ رَا هَ مَرْجِهَ هَا
وَفَقِيْ كِهَ بَعْضَى اِزْ اَنْ يَسَ بَعْضَى زَوْنِ شَاعِرَى كَفْتَهَ شَعْرٌ هَ يَمْتَنَزِعُ اَلنَّاسَ اِلَيْهَا
نَسَبًا هَ مِنْ مَادِّ اِزْ اَوْرَادِ اَيْلِدِى سَاهَ وِيَهَى رَا هَ رَاسَتِ وَرَاطِحِ نَيْمَانِ هَمَّجِيْنِ
هَ نَسَبٌ نَزَلَتْ مَوْدِى هَ شَعْرٌ مَنُوسٌ شَعْرَى كِهَ دَرِ اَنْ نَسَبٌ نَاشِدٌ هَ مَنَاسِبُ
جَهْمِ اَنْ شَاعِرَى كَفْتَهَ شَعْرٌ هَ هَلْ لِي اَلتَّعَالَى مِنْ اَسْمَاءِ مِنْ هُوبِ هَ اَمُّ لِي اَلْقَرِيْبُ
وَالْهَلْ اِذَا الْمُنَاسِبُ هَ نَسَبٌ لِنَيْمَةٍ اَنْتَسَمَةٌ مِثْلُ جَعَلِ جَعِلَةً اَمَدٍ وَرَدَتْ عَزْدُ مِيَانِ
اَنْ دَوَكْسَ لِهَ نَمَازِى دَحْزَ اَنْ هَ نَسَبٌ بِرُزْنٍ تَقِيْنَهَ دَخْرُ كَعْبٍ وَدَحْرُ سَمَاكِ هَ
نَسَبٌ بِرُزْنٍ جَهْنَمَهَ دَحْرُ نَيْمَارِ مَادِ رَاطِحَهَ صَحَابِيَاتِ اَنْدِ هَ قَيْسُ بِنِ
نَسَبَهَ وَنَسَبَةٌ مَسْتُ اَدِ دَحْرُ صَمِّ بِنِ نَسَبٌ شَيْخِ شَمْعَهَ هَمَهَ نَالِصَمِ اَنْدِ هَ اَنْتَ
بِرُزْنِ اَحْمَدِ نَامِ قُلْعَهَ اَيْسَتِ دَرِ مِيْنِ هَ نَسَبٌ هَ اَلْفَتْحِ وَنُسُوبٌ وَنُسَبَةٌ هَرْدُ
مَضْمُونِ حَلِيْمِ بِنِ اَنْكِهَ بِطَرَفِ دِيكُو بَرَا اَيْدِ هَ نَسَبٌ اَلْوَقْفِ قِيَمَهَ اِزْ بَابِ فَرْحِ حَلِيْمِ
اَسْتَحْزَانِ دَرِ وِى هَ اَنْشَمَهَ اِزْ بَابِ اَفْعَالِ وَنَسَبَةٌ اِزْ بَابِ تَفْعِيلِ خَلَانِ اَنْ رَا
هَ نَسَبَتْ اَلْحَرْبُ بَيْنَهُمْ اَوْ يَخْتَصِمُ شَرِكُ مِيَانِ اَفْعَالِ هَ نَسَبَةٌ بِاِسْمِ كَسَى كِهَ جَوْنِ
بِيْزِى نِيْجِيْدِ اَنْ رَا نَكَلِ اَوْ دَحْرُ بِنِ بَدِ رَكْفَتَهَ كُنْتُ نُسَبَةٌ قَصْرَتْ عَقْبَهَ لَوْ دَمِ
مِنْ كِهَ جَوْنِ مِى جَنْبِيْدِمِ كَسَى مِى دِيْدِ اِزْ مِنْ شَرُوعِى رَا اَلْكُونِ بِنِ مَانِدِمِ
زَوْرِ عَرِغِ هَمُودِمِ اِزْ اَنْ كَارَكِهَ دَاشْتِمِ هَ نَسَبَةٌ اَلْمَحَالِ جَوْخِ اَبْ كَشَى هَ نَسَابُ بِرُزْنِ
وَمَا نَ تِيرَهَ نَسَابَهَ يَكِى نَسَابُ صَاخَبِ اَنْ نَسَابُ بِرُزْنِ شَدَا تَقْرِ كَرَهَ قَوْمِ نَسَابَهَ كَرْدِى
كِهَ تِيْمَرَا نِزْدِ هَ نَسَبَتْ بِفَتْحَتَيْنِ بِمَعْنَى مَالِ نَاطِقٍ مَاشِدِ يَاصَا مَتِ هَ نَسَبَةٌ بِفَتْحَتَيْنِ

ۛ ۛ ۛ

و منشیه ^۵ «چنین» انشبت الرنجم برانکلیخت بادخاک و سکر یزه دارا انشب الصائد
 در آخت صیاد شکار را در دام خود ^۵ نشبه بالضم نام کرم وید و قبیلته از قیس نشی
 بر وزن سلمی منسوب به آن و از آنهاست علی بن مظفر و خشفی نشی ^۵ منشب بر وزن
 منبر غوره و عرمای ردی ^۵ مناشب جمع ^۵ نشب فلان منشب سوء یا الفتح افتاد فلان
 در چیزی که از این راهی نتواند ^۵ بود منشب بر وزن معظم چادر منقش بصورت نشاب
 یعنی تیرها انتشب از باب افتعال در آریخت ^۵ انتشب الخطب جمع شود هیزم را ^۵
 انتشب طعاما ذخیره نمود طعام را و گرفت از آن مال را ^۵ تناشبوا مجمع شدن و جسمید
 بعضی از آنها به بعضی ^۵ در خبری جنگ چنین آمد ^۵ حتی تناشبوا حول رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم ^۵ نشبه الامر از باب سماع لازم گوید ویرا آن کار
^۵ نشب بقتلتین درختی است که از آن گناه سازند و جدلی بن عثمان محدث
^۵ ما نشبت افعول کذا پیوسته این کار می کردم ^۵ نصب ^۵ بقتلتین مانند گئی از رنج
^۵ نصب فلان از باب سماع مانده شد فلان از رنج ^۵ انصبه الهم از باب افعال
 مانده کرد ویرا رنج ^۵ هم منصب اندوه رنج دهند ^۵ هم نصب در قول نابغه ^۵
 کلینی لهم یا امیه ^۵ ناصب ^۵ فاعل نصب است یعنی اندوه صاحب رنج یا محب از است
 گریا اندوه اند و هکین یا بنابر سماع این قول ^۵ نصبه الهم رنجامید ویرا اندوه
^۵ نصب الوجه کوشش نمود نمود حق ^۵ سحانه فرموده ^۵ فاذا فرغت فانصب یعنی هرگاه
 فارغ شوی از نماز پس بکوش در دعا و تعب کش با قامت نوافل ^۵ همیش ناصب دزد
 منصبه زندگان که دران کرد و مشقت باشد ^۵ نصب بالفتح و یا لضم و بضه متین بیماری
 و بلا و برحق سحانه حکایت فرموده ^۵ اتی مسنی الشیطان بنصب و عذاب من کرد مرا
 شیطان به شر و عذاب ^۵ نصب بر وزن کتب بیمار دردناک ^۵ نصبه المرض از باب ضرب
 و انصبه از باب افعال دردناک کرد او را بیماری ^۵ نصب الشیخ بها دجبر او برداشت آنرا
 را این از لغات اضداد است ^۵ نصبه از باب تفعیل ^۵ همچنین انتصب از باب افتعال و تنصب
 از باب تفعیل نهاده ویرا داشته شد و خبر نماز آمد ^۵ لا ینصب راسه و لا یقنعه
 یعنی بلند نکنند سوره از قه پست ^۵ نصب اسیر بلند کرد اقمید سیر و ایا آن سیر

نرم است در تمام روز شاعری گفته شعره کان را کههایری میخوردی ه من السورب
 اذا مارکها قصه راه نصب لعلان دشمنی کرده لان کس راه نصب الحادی نرمی از حد
 حراند حد احوان ه نصب له الحرب طرح جنگ افکند و رای وی ه نصب الکی بصیغه
 مجهول بلمد و پیش رو کرد ه شد آن چیز و بصیغه معلوم بلمد و پیش رو شد آن چیز
 ه نصب بالفتح و ثقتین علم و یا کرده شد ه نصب بالفتح بمعنی نهایت و در اصطلاح
 اهل قرای سالم ماندن فاقیه از عیب ستاد و در عرف بحر بیان علامت مغرولیت
 ه نصب العرب قسمی است از مرد عرب رقیب تر از حد و ه نصب بضم تین و نصبه علم
 ه نصب بالضم و ضم تین ایچه صادت کرد ه شد و غیر از حد ای عزوجل اصل جمع اشعی
 گفته شعره و ذا النص المصوب لا تسکمه ه لعاقبه و الله رنک فاعل و نهیر
 متکلهائی که بود کینه معظمه و یا کرده بودند و روانها امیک می گفتند و ذیج بوا می
 غیر حق معجانه می کردند ه انصاب الحرم حد و در دم ه نصبه بالضم مترن
 ه نصبه سکه که کرد اکود حوض بر پا کرده می شوند و رحنه های آنها بکل اند
 کند ه نصاب جمع شاعری گفته شعره هرقبانی بادی النشیه و اثره قدیم بعد
 الماء یقع نصائمه ه فاصتته الشر الحرب و العدا و قضا هر مردم بوا می شود
 و حنک و دشمنی راه نصبت الشرا ز باب تغفیل همچنین ه نصب بفتح تین راست شدن
 شایه های بز و مانند آن ه تمی انصب بز راست شایه ها ه ناقة نصاء و روزن
 حمراء ناقة بلبل مینه ه نصب الغنا و بلبل شد شمار ه نصبت الاذن حرل الحمار
 ایستادند خرماده ها کرد خور و ه منصوب و روزن منبر آفتی است که ذیک را
 بران بر پا کنند ه نصیب و روزن امیر و نصیب یا لکسر حصه ه انصاء و انصبه
 جمع آن ه نصیب حوض و دام کسی د ه شد ه انصبه کرد انید برای
 آن حصه ه نصاب و روزن کتاب اصل و مرجع ه منصب و روزن مسجد
 همچنین گویند فلان یرجع الی نصاب صدق و منصب صدق فلان رجوع
 می کند بسوی اصل صدق ه نصاب نیز جای غرب آفتاب و معنی دسته
 کارده ه نصب بصمتین جمع آن ه انصب السکین دسته ساخت برای کار د

* نصاب المال آن قدر مبلغی از مال که زکوة بران واجب شود * نصاب نام
 اسپ مالک بن ثور * نواصب و ناصبیه و أهل النصب مرقه که عداوت علی را
 علیه السلام دین خود ساخته اند ما خود از نصب بمعنی دشمنی است * اناصیب
 نشانها در مناره ها که از سنگ سازند و ناصیب همچنین * اناصیب نیز نام موضعی
 * نَصیب بر وزن زُبُون نام شاعری * ناصب نام اسپ حویص بن بحیر * نصیبین
 شهری است قاعد دیار و بعه و درین لفظ عرب را دو طریق است بعضی این را
 معرب گویند مثل محركات مثل چنین و گویند هذ * نصیبین و مورت بنصیبین و در
 نسبت نصیبیهی گویند و بعضی معرب سازند و معروف گویند هذ * نصیبین و رایت
 نصیبین و موت بنصیبین و در نسبت نصیبی گویند * ثری منصوب بر وزن معظم
 خاک با هم بسته شد * هذ انصب عتی بالضم در کاهی فتحه آید یا فتحه
 خطا است این چیز پیش چشم من است ثغر منصوب * ندان هموار بسته *
 ذات النصب بالضم نام موضعی نزدیک منینه منوره * نصب * یا لفتح روان
 شدن * و نضوب بالضم و در رفتن آب * نضب از باب نصر و دان شد * نضب
 الماء و در رفت آب * نضب الماء از باب تغدیل همچنین * نضوب القوم دوری قوم
 * اصعبی گفته ناضب بمعنی دور و از بنجیا است نضب الماء یعنی دور شد آب و تنی که
 فرورد * فلان ناضب الخمر فلان کس کم خیر است نضب خیر کم شد خیر او نضوب
 بالضم مصدر از ان * نضب عمره فنا شد زندگانی او * نضب فلان مود فلان کس
 * نضب الخضب کم شد قراخ سالی * نضب الدبابة سخت شد پشت زیشی شود
 * نضبت المفازة و در شد دشت * نضبت عینه در مغاک شد چشم وی یا خاص است
 پیشم ناچه و در خبر آمد * ما نضب عنه الخمر و هو حی ذوات فکلو یعنی هر جانور
 در یاب که آب دریا از آن دور شود و فرورد آن جانور زند * بود پس بمیرد
 پس بخورد آن را * انضب القوس از باب افعال کشید چله که مان راتا آواز
 کنند * نضب بفتح تا و ضم ضاد و ختی است حجازی که از آن تیموها
 سازند و خا رهایش مانند خارهای د وخت و رویش باشند که بیت گفته *

اَر اَجِن بِن الْقَوْمِ تَبَع رَتَبُهَا وَ نَام دِهِي اسْت تَوْدِيكَ مَكَّة مَعْلُومَةٌ نَسَمَتْ
 الْبَاقَةُ اَز بَابِ تَفْعِيلِ كَمْ كَشَبَتْ شَيْخَةَ نَاقَةٍ وَ بَطْنِي شَدِيدٌ مَرَدَانِ آن وَ نَطَابَه بِالْكَسْرِ
 مَرْدَكُ كُودَن شَاعِرِي كَفْتَه وَ حَضَنَ ضَرْبًا عَلَى نَطَابَتِهِ وَ مَنْطَبُ بَر وَ زَن مَنْتَر
 وَ مَنْطَبُهُ بِالْوَنَةِ وَ قَوَاعِبُ هَوَا خِيَامِي بِالْوَنَةِ وَ مَنْطَبُهُ بِالْفَتْحِ اَحْمَقُ نَطَبُ سِرَاخِ
 تَمُودِ بَنِ كُوشِ وَ نَطَبُ اُذْنَه سِرَاخِ كُودِ كُوشِ وَ يَرَاهُ نَطَبُهُ اَز بَابِ نَصْرِ اَنْكَشْتِ زِد
 كُوشِ اَو رَاهُ نَاطِبُهُمْ دُرْشَلَانِدِ دُرْشَقُ اَنْكَشْتِ دُرْ اَنَاهُ نَعَبُ بِالْفَتْحِ آوَا كُودَن
 زَاغِ يَادَرَا كُودَن زَاغِ كُودَن خُودَلُو اَوْ جَنِبَا نِيدَن سِرَاخِ نَطَبُ نَكُ كُودَن
 نَعَبُ دُنْعَابِ بِالضَمِّ وَ نَعْبَانِ فَتَحْتَيْنِ وَ نَعْبَابِ بِالْفَتْحِ وَ هَجْنَيْنِ وَ نَعْبُ الْفَرَابِ
 اَز بَابِ صَرْبِ فَعْلِ اَزَانِ وَ كَاهِي بِطَرِيقِ اسْتَعَارَه كُوبِنْدُ نَعَبُ الْمَرْذَنِ وَ نَعَبُ
 اَلدِّيكَ شَاعِرِي كَفْتَه وَ شَعْرَه وَ قَهْرَه صَمَاءُ بَا كُوبِنْدُهُمَا مُجْهَمَةٌ وَ اَلدِّيكَ
 لَمْ يَنْعَبْ نَعَابُ بَر وَ زَن شَدِيدُ زَاغِ دُرْدَاغِي دَاوُودُ عَلَيْهِ وَ عَلِيٌّ نَهْمَانِ السَّلَامِ
 يَارَا زِقِ النُّعَابِ بَنِي عَشَّةَ يَعْنِي رُزْقِ دَهْنَدِ زَاغِ دُرْ اَشِيَانَه اِي كُوبِنْدُ كَهْ بِجَهْ زَاغِ
 جُونِ اَز بِيضَه بَر آيدِ سَبِيدِ مِي بَاشَدِ مَا نَنْدِ بِيَه وَ جُونِ زَاغِ آن رَامِي بِيَنْدِ وَ شَدِيدِ
 مِي دَاوَرْدِ مِي كُنْدَا دِ آفَرَا خُورِشِ جَمِي دَهْدِ بَسِ حَقِ قُنَالِي بِشَهْ وَ مَكْسِ وَ بِنُوسِ
 مِي دَانَدِ دَاوَرْدِ مِي بَدَشِ بَرْدِ مِي اَخْتَدَارَا دِ آن رَاغِ اِي خُودِ مِي كُنْدَا اَنَكَه بَر بَر آوَرْدِ
 بَسِ مَا دُرْدِ بِنِ رَشِ لَمُوشِ بَا زِ مِي آيَنْدِ نَعَبُ بِالْفَتْحِ سِيرِ مَرْوِيَعِ دُرْدَا مَرِ بَسِ
 نَعَبُ مَرْوَتِ سِيرِ شِي بِاَقْمِي اَز سِرِ آن وَ فَرَسِ مَنْعَبِ بَر وَ زَن مَنْبُو اَسْبِ تَبَرْدِ
 وَ نَاقَه نَعُوبِ وَ نَعَابَه وَ نَاعِسَه نَاقَه تَبَرْدِ وَ نَعَبُ اَصْمَتَيْنِ جَمْعِ آن رِبْعِي
 كُوبِنْدِ نَعَبُ جَنِبَا نِيدَن نَاقَه سَوَا اَدِرْ قَتَا رَمَرِي بِيَشِ مَا حَبْ نَا مَرَسِ كَفْتَه
 مَنْعَبُ بَر وَ زَن مَنْبُو اَسْبِ تَبَرْدِ وَ كَلَهْ كُودَن خُودِ رَا مِثْلِ زَاغِ دُرَا زِ كُنْدِ
 وَ كَسِي كَه حَبْلَه كُنْدِ بَه سِرْ خُودِ وَ قَادِ اِي نَاقَه كُنْدِ وَ رِيحِ نَعَبُ بِالْفَتْحِ يَادَرْدِ
 كَزْ زَنْدَه وَ بِنِ نَاعِبِ قَبِيلَه اِي سَتِ بِنِ نَاعِمَه كُودِ مِي اسْتِ اَز اَنَاهُ نَاهِبِ نَامِ مَوْضِعِي
 وَ ذَرْنَتِ اَز قَبِيلَه اَلْهَانِ بِنِ مَالِكِ نَعْمَه بِالْفَتْحِ جَوْمَه وَ كَاهِي لُضْرِ آيَدِ
 يَا بِالْفَتْحِ بَوَايِ مَوْتِ اسْتِ دِ اَلضَمِّ اسْمِ اَز اَنِ نَعَبُ بَر وَ زَن مَرْدِ جَمْعِ آن

نظب

نعب

انعب

ذوالرّمه کویده شعوره حتی اذ ارجحت عن کل حنجرة الى الفیل ولم یقصّعه
نَعَب ابن سَکیت گفته نَعَبْتُ من الاناء از باب فَرَح جُرعه جُرعه نوشیدم
از ان نَعْمه بالضم فعل بی کویند ما عرفت علیه نَعْمه قَطه ما حب قاموس گفته
نَعَب الزیق از باب منع و تصور ضوب از خلق و برد آب دهن را نَعَب
الطائر قدری از آب نوشید بودند و غمی کویند شرب الطائر نَعَب الانسان
فی الشرب جرعه جرعه کشیدمورد نَعْمه بالفتح کرسنگی و یصحرا فرود آمدن
قبیله نَعَب بالفتح و بالضم و منقَب و منقَبه بفتح میم هر دو راه میان
دو کوه انقباب و نقاب جمع آن در خبر آمده علی انقباب المدینه ملائکه لا یدخلها الطاعون
ولا الدجال بر راههای مدینه فرستگاندند و غمی آید در وی طاعون و نه دجال
نَعَب بالفتح سوراخ کردن نَعَب الجدار از باب نصب و سوراخ کرد دیوار را
و این سوراخ را نَعْمه و نَعَب کویند نَعَب البیطار سورة الدابة سوراخ کرد بیطار ناف
دابه را تا زرداب بیرون رود شاعری گفته شعرة اَقْب لم یَنقُب البیطار سورة
و لم یدخله ولم یغمز له عصما نَعَب العین قدح کورد چشم را نَعَب بالفتح و نَعَب
بر وزن صُرد و ناقمه ریشی که در پهلو بر آید و بمعنی جوب و این معنی بالضم
نمود آمده نَعَب بالفتح نزد بعضی پاره های متفرق که در ابتدای جوب پدید ای می شود
نَعَب بر وزن صُود همچنین نَعْمه بالضم واحد آن در بین بن صمه گفته یضع البناء
مواضع النقب نَعَب بالفتح جمع نمودن اسب پایهای خود را در دیدن راه و کوه
انقباب بالفتح و نقاب بالکسر جمع آن منقَب و منقَبه بفتح هر دو نَعْمه بالضم نیز بمعنی
راه و کوه نَعَب بالفتح نیز نام دهی است در یمن نَعَب بر وزن منبر آفنی
که بیطار بآن سوراخ کند در ناف ستور منقَب بر وزن مصدر بمعنی ناف یا پیشگاه
آن نَعْمه بالضم رَنک و رَنک و بمعنی رود ذوالرّمه در وصف کار گفته شعرة و لاج
ان هو مشهور بمقمة کانه حین یعلو ما قرأ الهب نَعْمه نیز جامه ایست مانند
شلوار که برای آن معقد بود و نیفته نمیشد و بسته شود مانند شلوار نَعْمه جمع آن نَعَبْتُ
الشرب نَعْما جامه را نَعْمه ساختم نقاب بر وزن کتاب النجمه بر ورا کنند انقباب

نقاب بود و امکندن و نقبه ناکسرتومی از انتحاب و نقبه بروزن نقبه یعنی نفس
 و معنی عقل و طبیعت و مشورت و روایی و رای و در صحاح است کوبیدن فلان
 میوه را نقبه هرگاه مبارک ذات بود و این سکتیست گفته هرگاه مبارک کار باشد
 و نیز و زشرد نکاری که تصد کند و ثعلب گفته هرگاه مبارک مشوره باشد و نقبه
 نیز بافته بزک پستان و نقیب بمعنی نای و زبان تراز و و سکی که و حلقوم آنرا
 سوراخ کرد و باشد تا آواز بلند نکند و این فعل لیثان باشد از حرف مهمانان
 و نقیب نیز بمعنی شاهد قوم و صبا نیست و اقوام و بمعنی مهتر است و احوال قوم
 بشما جمع و نقب علمیم از باب نصر نقابه یا نکسر نقیب آنها شد و نقب از باب
 کرم و علم نقابه بالفتح نقیب آنها شد بعد از آن که نقیب نموده و میر به گفته
 نقابه بالفتح مصدر واجب و یا نکسر اسم مصدر و نقاب یا نکسر مرد دلازمه بسیار
 دان او من بن حجر گفته شعره کریم حواد آخر ما قطعه نقاب یحدث بالعالیه
 و بمعنی راهی که در زمین و رشت باشد منقب و همچنین نقاب نیز نام مومنی
 نزدیک مدینه مدوره و بمعنی شکم و از اینجا است فرحانی نقاب و چو زده اند
 در یک شکم و این معنی است که زده می شود و در و متشابه و نقب فی الارض از باب
 نصر و نقب از باب افعال و نقب از باب تفعل می شود و در زمین و در صحاح است
 نقمرانی الملاحیر کردند در شهر ما برای طلب حای کریم و نقب من الاحبار
 از باب تفعل و محسن احبار خود و یا خبر داد از احبار و در خبر آمده و انی امروا
 انقب عن قلوب الناس من مامور و نشد و ام که محسن و تفحص کنیم از دلای
 مردم و نقب الحف پیوند کرد و مرز و و نقب السکنه فلان رسید فلان کس را مشتق
 و نقب الحف از باب فوح شکافته شد و مرز و نقب المعبر و نقب از باب افعال
 شده و در ذیق شد سهل شتر و غیر نقب بروزن کشف و ناقه نقباء و بروزن جهراء
 شتر و ناقه سوده و نقب اقد امسا سوده شد و نقب فی الملاحیر
 کرد در شهرها و بقیته و نقاب یا نکسر و ناقه نقباء یا نکسر دیدم و در روی آوردی
 یابی میباشد و در صحاح است ناقب فلان دیدم و فلان را با کبان و ردت الماء نقباء

ناکهان آدم بر آب و بی طلب * منقبه بالفتح معنویت و بمعنی بزرگی و راه تنگ
 در میان در خانه در خور آمده لا شفعة فی قنائه لا طریق ولا منقبه بمعنی دیوار
 * انقباب کوشها را حد ندارند * ناقبه بهاء رئی که مردم بسبب بسیار خفتن بر پهلوی
 عارض شود * نُقِيبُ بوزن زُبیر موضعی است میان تبرک و معان * تَقْبَانَهْ بفتح تین
 آبی است در اجا * مناقب کوهی است که در آن در کشتها است و راهی است
 به سوی حمامه و بین و غیر آن و نام راه طایف از مکة معظمه * انقب و لان در بان یا نقیب
 شد فلان و سوره * سچل شد شری او * نکب * بالفتح عدول کردن و میل نمودن
 نکب عنه از باب نصر و فرح نکما و نکما و نکوبا و نکب تنکیبا و تنکب عدول نمودن از آن
 * نکب تنکیبا یکسوسا خب و مایل نمودن و لازم و متعدی هر دو آمده در خبر و کوة آمده
 نکما و عن الطعام اغراض غنائد از ذوات شیر و زکوة آن میگیرند و نکما دیدن آنها را برای
 ما ککان آنها * طریق منکوب راه نارا است * نکبه الطريق و نکب به برگشتن از راه
 * نکب بالفتح انداختن و بفتح تین کونه کجی در چیزی و لنگی شری یا پیری و
 دوشهای شری که بسبب آن لنگی کند یا غمی باشد آن پیری مکرر و شانه شتر * نکب
 المعیر نکما از باب فرح لنگی نمودن شتر * انکب شتر و نکما بوزن چهارمادی
 که کچ و زد و میان دو باد واقع شود * نکب بالضم جمع آن و از آثار آن هلاک مال و جسم
 باران است زاین چهار است یکی میان صبا و جنوب و آن را ازیب گویند دوم
 میان صبا و شمال و آن را صابیه و نکبما بصیغه تصغیر گویند سوم میان شمال و جنوب
 و آن را جنوبیه نامند و آن مقابل ازیب است چهارم میان جنوب و جنوب و آن را ازیب
 گویند و آن مقابل نکبما است * نکب الريح نکوبا از باب نصر
 منحرف شد باد * منکب بوزن مجلس بن باز و شانه و در استعمال مذکور است
 و بمعنی کرانه هرجیز و زمین بلند و بمعنی مهتر و داند و احوال قوم یا معین آنها * نکب
 عاظم از باب نصر و کابه یا کسر و نکوبه بالضم معنی کشت بران قوم * مناکب
 پرهایی که بعد قوادم باشند واحدند ارد و قوادم چهار یا ده پره که در مقدم
 بال باشند * نکب الاناء از باب نصر مخم داد آردن زاور ریخت آنچه در آن بود

و تک الکمانه بکون کو د ترکش وادو بخت هبه تیر مارا ه بکست الحجاره رخله
 شکست سبک پای ا واد یا حور د بهای آره و حل مکررب و تک پروزن کش
 صفت ازان ه تک به انداحت ا و راه نیکوب نام مرضی یا نام آئی ه نکه بالسم
 تود غله و بالفتح بمعنی مصیبت تک بالفتح همچنین تکرب بالضم جمع آن ه اصابت
 نکه رسید از ا مصیبتی ه نکه الدهر بکمال الفتح و لفتح تین در نهایت مشقت افکند
 ارازانانه یا مصیبت رسانید ا و راه انک کسی که با حور کان بداد و در تطاول و حرر کرده
 و انک القوس و تک بدوش افکند کان راه انک کعبه و تک بدوش افکند تو کش را
 ه و رحبر آمده کان اذ احطب بالمصلی تک علی قوس او عصی بود پیغمبر صلی
 الله علیه و آله و سلم که در کاه خطه می خواند در نماز کاه بکیه می کرد بر کان
 یا عصاه بکسب پروزی امید ایره سم مترو لید کرید ه شعره و نصک المروا
 فحسرت ه تک بمعنی معیود امی الا نل ه متک حزامی و متک سلفی نام
 در شاعر ه نوب بالفتح نازل شدن کاردی نوبه همچنین ه نوب نیز جمع نایب
 مانند زایر زوره نوب نیز اچه از تو بمسافت سیرت و روزش باشد لید گزند
 ه شعره احدی بنی حفر کافت بها لم تن منی نوباً و لا قویاً ه نوب نیز بمعنی طاقت
 و قوت کرید اصمت لا نوب لک بمعنی نزدیکی ا و ذوب گفته ه شعره ا رفت
 لکره من غیر نوب ه کما یحتاج موشی نقیب ه بمعنی حادثه و همجانان ه حمی نا لده
 تبی که هر روز آید ه نوب بالضم کسور می از و نکیان ه نایب زنده و انکین
 زیوا که می جودین نازل می شود بجای خود ه نوب بالضم جمع آن
 ا و ذوب گفته ه شعره اذ استغته التحل لم یرج لسمها و حال اثنای بیت نوب
 عرا من ه نوب دهی است در صنعاء بمن ه نوبه یا لفتح فوصت و در لغت
 رجماعت از مردم در احد نوب و وزن خود بمعنی نوبها کرید حاوت
 نوبتک زینانک نا کسر آمد وقت کاردتو ه نوبه بالضم بلا دی است فراخ ز نکینوا
 در جموب صمد از نجاست و لال حشمتی رمی الله عنه ه نوبه صحابه رسول مقدر
 صلی الله علیه و آله و سلم و غمد الصمد بن احمد بن الربیع و هه الله بن احمد بن

نوباً البدری محمد ثانی «ناب عنه نوراً و منایا قائم شد مقام او» انبیه عنه ناب
 ساختیم ویرا از فلان کس «ناب الی الله و اناب رجوع نمود بسوی خدای عز و جل
 در دعا آمده و الیک انیب» تافیه عقوبت کردار را «مناب را» بسوی آب «
 منیب باران بسیار در باران فیک از باران ربیع» در تهلیم است باران جود
 یعنی بسیار را منیب می گویند و اصابتنا ربیع صدق یعنی رسید ما را منیب نیک
 و آن که شرا از جود است و نام مودی و آبی است اذان ضیه «تتار و اعلی الماء با هم
 قسمت کردند آب را بر سنک قسمت و آن چنان است که سنک را در آوردند
 اند از بد بعد از آن آب بر آن ریوند تا سنک غرق شود پس از آن بهر یک می دهند
 و این وقتی است که در سفر باشند و با خود اندک آبی دارند پس با این طور با هم
 قسمت می کنند «بیت نوبی بورزن طوبی شهر نیست از فلسطین» خیر نأب خیر بسیار
 ناب فلان لازم گرفت فلان طاعت را از نأب هم از باب افتعال آمد آنها را مره بعد اوری
 در دعا آمده «یا ارحم من انتابه المسرحون» دلیل گفته «لا یورد الماء الا نأبها»
 و نأبید «اند عرب به منتاب» نهب «بالفتح غنیمت و آنچه غارت کرد» شود
 «نأب یا لکسر جمع آن» نهب النهب از باب منع و سح و نصر و انتهمه از باب
 افتعال غنیمت گرفت «نهمه بالضم و نهی بورزن بشوی و نهی بیضم اول و فتح دوم
 و سکون یا» تختائی و فتح باد موحده و بقصر آخر اسم مصدر و گویند انهب الرجل
 ماله فانهبوه و نهبوه و ناهموه بتاراج داد مال خود را پس بتاراج بودند
 در خبر آمده و لا ینتهب نهمه ذات شرف رفع الناس الیه ابصاره و هر مومن
 نمی ربا ین چیزی را که کران قیمت بود حال آنکه او مومن باشد «نهب بفتح نیز
 قسمی است از دزدانیدن اسب» نهمان بالفتح و کوه از در تهامه «تنافهت
 الابل الارض کوفتن شتران بها های خود زمین بسیار را» مناهمه برابری
 دیدن در اسب و جز آن شاعری گفته «ناهمتهم بنهطل حروف» نهبوه
 و ناهبوه با هم گرفتند او را بکلام خود ها «نهب الکلب گرفت سگ پاشنه مرد را
 گویند لا تدغ کلیمک ینهب الناس مکن از سگ خود را که پاشنه مردم گیرد

• نَاب •

انتهب الفرس الشوط مستولى شد اسب و دریدن تا مکان قرار داده
 شده • منهب بر وزن منذر بد و قهله ایست • منهب بر وزن منبر نام اسب
 عربی بن سلمی و اسب فائق دود و دین • نهیب بر وزن امیر نام مرضی
 مناهب نام اسب بنی ثعلبه از نسل جرون • منهب شهریست نزدیک رادی
 قری • منهوب مطلوب زودی کرد • شد • زید الخیل بن منهب بر وزن محسن
 یا ابن مهمل نهیائی صحابی شاعر است • نَاب • دندان پس و با هیله در استعمال
 مؤنث است • آنوب و انیاب و نیوب جمع آن و انایب جمع النیب • نَاب
 و نیوب بر وزن تنور ناقه کهن سال زیرا که دندانش بزرگ می شده • انیاب
 و نیوب و نیب جمع آن را جز گفته شعره حرمی حاضر و لا دلی • و ما یکا د نیما
 تری • در مثل است لا اقل • ذلك ما حنت النیب و تصغیر آن لبیب است و میجوبه
 گفته بعضی عرب نیوب گویند این الخراج گفته این غلط است • نَاب • مع قوم
 • آنیب مرد مطیع دندان • نیت فلان بر وزن لب و صاحب قاهرین گفته بر وزن
 خفت زدم بردندان • نَاب • نَب السهم از نَاب تفعلیل بر دندان کزید چرب تیر را
 برای امتحان در غیر آمل • آن • نَب نَب فی شاة قد شوها • بوردۀ دندان
 کزید کوك كوشند در این ذبح کردند او را به هسنت • نَب الناقة
 پیر شدن ناقة • نَب النبت و نَب بر آمد بخی و روئیدگی • ذوالانیاب قیس
 بن معدی کرب و سهیل بن عمرو بن عبد شمس رضی الله عنه • نَاب • بد
 ایلی ماد و عتبان بن مالک • قهر نَاب نهریست در بندادن نزدیک آدانی

• فصل الواد •

• وَاِب •

• وَاِب • بالفتح کلمه کلان و عراخ و شتر زک • حافر و آب سم سخت تر اهرم
 اطراف یاسم • جید القدر یاسم مقبول و کبوتر • زمین و اشاعوی گفته شعره • یس
 وَاِب • للحمی و صاَح • لیس • محظوظ و لا شاح • وَاِب • از باب ضرب حیا کرد و منقص
 شده و ادب بالفتح وَاِب • بر وزن عده مصدر ازان • وَاِب • الحافر مجتبع شد مقدم
 اطراف سم ستور • وَاِب • بالفتح کوی که در سنگ بود و نگاه دارد آب را • وَاِب • وَاِب •

چاه و در و در اخ یا تنها در و نك « آری به از باب افعال کاری کرد باری که اذان
 شرم می آید یاد و خشم آوردار و ایا باز داشت و باب رسوائی از حاجت او
 « آری به عن حاجت هه چنین « آیه با کسر و ثوبه بضم اول و فتح دوم و موثبه
 بر وزن مسجده جمعنی خواری و رسوائی و نك دشوم « نك فلان فی آیه تزیج کرد فلان
 در عابد نك شاعری گفته « شعر « اذ الموقی شب له بنات « عصمن بر اسه آیه
 ز عا راه ابو همرو گفته طعام نکاح خوردن نزد من اعرابی شصت از بنی اسد پس
 هرگاه از طعام دست برداشت گفتیم دیکر بخور گفت و الله ما طعام ملک
 یا ابا همرو بدی ثوبه بخد آکه نیست طعام ثویا ابا همرو طعامی که از ان حیا
 کرده شود « مر ثبات بر وزن مکرمات رسوائیهما « آتاب بر وزن اقد از باب
 افتعال و رسا شد و شرم خورد اهنی در مدح هود « ابی علی حنفی گوید « شعر « من یلنی
 هود « تسجد غیر متعجب « اذ تعم فرق التاج از وضع و ثب از باب فرح خشم خورد
 از روی غیرت « قد رو ثوبه بر وزن کسرمه ذیک قعودار « رب « بالفتح و ثوبه
 بر وزن فعله آماده شدن برای حمله و جنگ گویند ثب و رب از هری گفته اصل آن
 اب بود هره با و او بدل کردند « و ثب « بالفتح ثابت ماندن بجای « و ثب بالمكان از باب
 ضرب ثابت و همیشه ماند در مکان « و ثب « بالفتح و ثمان بفتح ثین و ثوب یا لضم و
 و ثب بر وزن امیر و ثاب بالفتح بر چنین از باب ضرب شاعری در وصف پیری گفته « شعر «
 ذما ا زمی فاقه لهما بسهم « ولا اذن وفادرك بالوشیب « و در لغت حمیر و ثب بمعنی
 بنشین اصبعی گفته مزدی از عرب پیش پادشاهی از پادشاهان حمیر آمد پس پادشاه
 گفت ثب یعنی بنشین پس آن مرد بهر جست و کردنش شکسته شد شاه گفت ما عندنا حمیر بیت
 و رف کرد بها برتا و لغت حمیریه چنین است « او ثمه از باب افعال بهر چه اندم
 و بر او ثبه موائه حمله خود و « و ثاب بر وزن کتاب نخت و هر چه کستوده شود
 و نشستن کاها اُمیه گفته هی لهم و ثاب آسمان نشست کا « ملائکه است « مر ثمان
 بالفتح پادشاهی که بنشینند و جنگ و غزائکند « همیشه یکسو می زمین هموار و مزد
 دهند « و نشسته و بمعنی پشته بلند از زمین و آبی است مر عباد « را و آبی است

مرقه قبل را ارمای است در مدینه متور از منقه های رسول مقبول صلی الله علیه
 و آله وسلم صاحب قاموس گوید در کتابهای لغت همچنین آمده و آن سلا
 صریح است و مراب میت روزی میل است از ارض میثاء و میثب نیز نام مرعی است
 بمکه معظمه فرود شد و حرم و نه و صغیر مرثب و روزی مجلس و مصدر نام مرعی
 و رثمه از باب تغفیل آنکند رساده را برای لزه در صحاح است نشانند از واد رساده
 و سگاهی گویند و رثبه یعنی آنکند رساده را تا نشیند بر آن و ترتب بی صغیری از
 باب تغفیل غالب شود و زمین من از ستم رثمه و روزی حیه حمایت و رثبی و روزی حهری
 زن بسیار چندان و رجوب و ضمترین رجبه و روزی مدله لازم شدن و رجب از باب صوب
 لازم گشت در غدو آمد و فصل الجیمه واجب علی کل محتلم یعنی غسل حرمه
 لازم است در و بالغ ران رجوب استحبابی است از این روی بود که مومنین در حجه
 و مشقت بودند و از سامه و در آن آنها لوی بد می آمد و از حجه از باب افعال
 و رجبه اثر تغفیل لازم ساخت از واد و حیر آمد و اذا سکن المیع عن حیا و فقت
 و حب یعنی هرگاه و بیع از حیار بود لازم در فاقه می شود و از حب المیع ایجا
 و راحه مراحه و رجاها لازم کرد و امید برای تو بیع و استرحب الشی مستحق
 شد آنچیز و راه رجبه و روزی سفینه و ظیفه که برای کسی مقرر گشت و اینکه ایجا
 بیع کنی پس بگوید مدیج و ایله قریبا ایجا با تاهیه و آنکبری رهوگاه استیفا کنی
 گویند استروفت و حینتک و موجه متلی مکره لثیه واجب کنند یشت را از حسات
 یاد و رخ و از گشاهان کمپو و از حب فلا ن کرد و فلان موجه را در حیر آمد
 از حب ذو النثان و الاثین و احب کرد و برای حیر و حسات را کسی که سه روزند
 در می یاد و مرد و باشند و در و حیر و بگو آمد و قالوا یا رسول الله ان ما حبا کما
 از حب فقال مرود و قلبی و فقه گفتند یا رسول الله فهم صحبت ما کما می کرد
 که مستوحس در رخ کرد و دل و مرود بگو نمید و یو اکه بعد از او آمد
 و رحت الشمس و حنا بالفتح و حونا بالضم غائب گشت آفتاب و رحت فلا
 و حونا بالضم مرد و فلان کس در حیر آمد و غاذا از حب فلا تمکین تا کیه یعنی هرگاه

الشَّيْءُ يَعْنِي الْكَوْثُرَ دَلَّى أَوَازَ هَامِي سَافِرٍ كَلَّ قَوْمِي أَزْوَاجَ أَفْئِدَةٍ شَنِيدِيْنَ آوَا
 اِفْتَادَنِ آفْتَابِ رَجَبِةً نَبِيَّ كِبَا وَخُورْدَنِ دُورِ وَشَبَّ يَا خُورْدَنِ دُورِ وَزَبَا
 خُورْدَنِ هَذَانِ رَفْتَنِ رُزْدِيكَوْثَلَنِ يَا كُلِّ يَوْمٍ رَجَبِةً دَرِ خُورْدَنِ كَفَّارِةً بَدِيْنِ آمَدِ يَظْفَرِ
 عَشْرَةَ مَسَاكِينِ رَجَبِةً وَاحِدَةً رَجَبِةً مَائِدَةً كَشْتَنِ رَجَبِةً الْاِبْلِ مَائِدَةً شَدَنَدَنِ
 شَعْرَانِ مُرْجَبِ بُرُوزْنِ مُوسَوِ شَهْرِي اسْتَمِيانِ قَدَسِ رُبْلَقَا وَنَامَ مَا مَحْنُومِ
 وَرَجَابِ بُرُوزْنِ رَجَالِ جَاهِي كِه دَرِ اَنْ آبِ مَائِدَةٍ مُوجِبِ جَاهِ پَايَةِ كِه
 اَزْ مُوجِبِ بُرُوزْنِ رَجَابِ بُرُوزْنِ مُرْجَبِ پَاهِي اِيَسْتِ كِه شَتْرَانِ رَادِرِ كِه بُرُ
 وَرَجَبِ بِالْفَتْحِ بِدَحَالِي وَرَجَابِ بُرُوزْنِ رَجَالِ شَكْبَه رُزْدَهَا كِه
 دَرِ اَنْ شَبْرِ پُورِ كَنْسَدِ رُزْدِ اَنْ بُرُوزْنِ رَجَالِ حَسَدِ رَادِ اَفْرِ كِه بُرُ
 شَعْرَةٍ رُزْدِ رُفْسَاوِ بَيْنِ بَكَلِ نَبِيَّ كِه اَنْ خَصَا صَهْمِ قَطْعِ اَلِ رَجَابِ وَرُزْدِ اَخَايِ
 تَوْشَه دَانِ وَرَجَبِ بِالْفَتْحِ خَانَةِ رَحْمَتِيانِ دَرِ مَعْنِي جُزْوَ مَائِدَةٍ دَرِ پُورِ مَائِدَةٍ اَنْ كَشْتِ
 سَجَابَه وَابْهَامِ دَرِ مَعْنِي دُورِ وَرَجَبِ هَمِيْنِ وَرَجَبِ نَبِيَّ دَفْنِ سَوَاخِ مَرُوحِ رُزْدِ
 رَجَا كَسَدِ وَفَقِي اسْتِ دَرِ اَرْجَبِ سَكَابِ وَرَجَبِ بُرُوزْنِ كَشْتِ اَبْرُفَا سَدِ رُفْرُوشَعِ
 اَبْرُ دَرِ كِه كَفْتَه صَائِفِ بَه دَفْعَاتِ الْاَلَامِ الْرَجَبِ تَرْجَبِ اَبْرُشِيدَنِ جَبْرِ رَا
 بِمَارِضَاتِ وَرَجَبِ اَبْتَحْتَمِيْنِ فُسَادِ رَجَبِ اَبْرُشِيدَنِ فَرَحِ نَسَا كِرْدِيدِ وَرَجَبِ جَرِه
 فَا سَدِ شَدَنِ اَنْ رُزْدِ اَنْ عَرَقِ وَرَجَبِ رِيْشَه فَا سَدِ هُنِ كِه كَفْتَه شَعْرَةٍ اَنْ تَنْتَبِ
 نَسَبِ اَلِ عَرَقِ وَرَجَبِ اَهْلِي خُزْوَ مَاتِ وَشَحَاحِ رَجَبِ مُرَاوِ بَه بَاهَمِ مَكْرُ كِرْدَنِ
 رُفْرُوبِيدَنِ كَوِيْنِدِ مُرَاوِةً الْاَوِيْنِ اَهْلِي رَعْنَاوِ مَعْنِي رُفْرُوبِ دَاخِلِ هَافِلِ نَادِي وَ
 مَشَقِّ اسْتِ زِيْرَا كِه هَافِلِ رُفْرُوبِ شَعْرِي عُرُودِ اَنْ بَايَعْتَمَمِ دَرِ بَرَكِ بِنِي اَكْرَبَا اَنْهَا
 بِهَجِ كَتَبِي بَا تَوْخِدَا عِزَّ اَهْلِي رَجَبِ رُزْدِ اَنْ اَبْرُشِيدَنِ آبِ
 رَجَبِ الْمَاءِ اَبْرُشِيدَنِ آبِ رُزْدِ اَنْ اَبْرُشِيدَنِ آبِ رُزْدِ اَنْ اَبْرُشِيدَنِ آبِ رُزْدِ اَنْ
 مَعْرَبِ اسْتِ دَرِ قَامُوسِ اسْتِ كِه مَعْنِي اَنْ مَعْرَبِ آبِ رُزْدِ اَنْ اَبْرُشِيدَنِ آبِ رُزْدِ اَنْ
 بُرُوزْنِ كَتَانِ دُورِ مَاهِرِ اَنْ رَجَبِ اَلِ اَرْضِ رُفْتَنِ دُورِ مَعْنِي وَرَجَبِ بِالْكَسْرِ
 رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ رُزْدِ اَنْ

وَرَجَابِ

وَرَجَبِ

وَرَجَبِ

وَرَجَبِ

وَرَجَبِ

وَرَجَبِ

الارضی از باب افعال همچنین * و صب بالفتح جوابها که دوتک چاه نهند هرگاه
 که خاکش ریزند * باشد * و صوب بالضم جمع آن * و صب یفتحتمین چوک * و صب
 فلان از باب فوح چوک آلوده شد فلان * کیش موصب بوزن موصو کوسفتند
 بسیار بشم * میسب غوزة خرما که و طب شد * باشد * و صب بوزن سکوی
 آبی است مویبی سلم را * و شب * با کسر مودم آمیخته از هر جنس از شب جمع
 آن * از شب الناس و از شب الناس مودم آمیخته از هر جنس * ثمرة و شبة
 بالفتح خرما می درشت پوست * و صب * یفتحتمین بیماری درستی و مشقت
 از صاب جمع آن * و صب فلان از باب فوح و صب از باب تغذیل و ترصب
 از تغل و از صب از افعال بیمار کشت * و صب بوزن کشف بیمار * و صابی و رصاب
 با کسر جمع آن * از صبه الله بیمار کرد از را خدای عزوجل * از صب القوم
 علی الشیء را از صبروا علیه مواظبت کردند بران چیز * از صب فلان صاحب اولاد
 بیمار شد * از صب الناقة الشحم پیه در بدن پیدایشد ناقة را * و صب و صوبا
 از باب ضرب و از صب از باب افعال دایم و ثابت کشت * و صب علی الامر
 مواظبت کرد بران کار و قیام نیک کرد بران حق سبحانه تعالی فرموده
 ولهم عذاب و اصاب مواظبت آنها را عذاب دایم است و کوبیدن عذاب
 در مشقت اندازند * و همچنین است زله الالبین و اصبا * مغازة و اصبة
 صحرا می بسیار دور * و صب بالفتح میان انکشت خورد تا سبابة * و صب
 بوزن معظم مود بسیار از جاع * و صیب بیماری کردن در خمر عایشه
 آمده انا و صبت رسول الله صلی فی وصیه بیماری پیغمبر صلعم نمودم در بیماری
 آن حضرت و یعنی سمی در خمر فاعله دخیانی الصلت آمده که از باب او در
 خود اُمیه گفت هل تجد شئاً امیه گفت لا الا ترصیما یعنی در خواد می یابی
 چیزی را گفت نه مگر مستحق * و طب * بالفتح مشک شهر از پوست شتر چهار ساله
 و زیاده از آن از طب و رطاب و از طب جمع آن از طب جمع الجمع در خمر
 ام زرع آمده خورج ابوزرع و الاوطاب محض الخورج زیدها و طبه یکی و طب

وطلبه

وذهب

نیز مرد درشت و پستان بزرگ گویا مشک شیواست و در طمعه و وزن چهاره زن
 بزرگ پستان گویا صاحب مشک است و صفت و طایفه مرد آن کس یا کشته شد
 امر اُلبیس گفته فلاد و کتبه صفرا و طایفه و غریب و بالغم همیشه نمودن
 در کاری و طلب علمیه از باب صریح همیشه نمودن و آن رفته رفته داشت آنرا لازم
 گرفت آنرا و تعدیل آن کرده و اغلب علمیه از باب مفاعله همچون در خبر انس آمده
 کن امهاتی یواطئ علی حد متی بودند مادران من که همواره بومی داشتند مرا
 بوملا و مت حد مت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم و ارض موقوفه ز مینی که
 بمعت مواظمت چونند کان کیهانی در آن نمائند شعاعی گفته و بکل راد حد یست الطن
 موقوفه و ر حل موقوفه مردی که بر مائش حوادث زمان مواظمت
 کرده باشد و موقوفه بوزن مصدر و موصی است نزدیک مکه منظمه
 عدل این بن زهر کوبید شعوه کذب علیکم از حد و علی را بی الارض و الاقوام
 فردان موقوفه و این شاذ است مانند موقوفه زهر که مفضل از مجال بکسر همین
 آمده و رفته بالغم کس ستران فوا گفته کس زن و کس ماده است و موقوفه بکس و موصی
 منک مدوره و رغب بالفتح یا مال کردن و رغب بالفتح و اعیاب و استیجاب
 تمام کردن رغبه از باب صریح و از رغبه و استرو حبه غام کویت آن را کویت
 حیده فاعرب آنفه و بید بیتی او و مستاصل ساخت و دو دهامی بد کویت حیده الله
 حید عامر و بید و غیر آمده و الانف اذ استوعب حیده الله و در حید دیگر
 آمده ان الموعه الراحله لتستوعب حید جمع عمل الحمد یوم القیمه و از رغب
 جمع کرد و از رغب الشقی الشی غام داخل کویت آن چیز را در آن چیزه جاوا
 مرعین آمدند حال آنکه میجمع شدند هر قدر که طایف جمع شدن داشتند
 و در حید آمده کان المسلمون یؤمنون فی الغمر و رسول الله صلی الله علیه و آله
 و سلم فیه مسلمانونان خارج میشدند برای جهاد و رغب بالفتح راه راسع و رغب
 بوزن کتاب جایهای فراخ از زمین و بیت و عیب خانه فراخ و جاء الغمر
 بر کس و رغب آمد اسب بنهایت مشقت خود و فذل الروع له این لاین تو راستیگاه

آن است بذکر خبر حدیقه آمده و رمة بعد الجماع از عیب للماء خفتن بعد
جماع سزاوارتر است باین که بر آورد آنچه باقی ماند از منی در ذکره و غب
بافتح جرایها و بمعنی متاع ردی همچو کاسه و دیک و مانند آن و بمعنی احق
و غمة بفتحین همچنین شاعری گفته « ولا فی شعاع الوخام و غب و غب نیز
ناتوان و لایم که منته در خبر احذف آمده آیا کم و حمة الارغاب و بمعنی شتر قریه
و این از لغات اصدا است و غاب و غاب با کسر جمع آن « و غمة بافتح ناقه
قریه « و غب و غوبه از باب کرم قریه شد « و غب « بافتح و قریه کوی که در سبک باشد
و در آن آب صحیح شود یا مانند چاهی که در سبک بقدر یک قامت یاد و قامت
با شد و در مغاک کی که در بدن بردمانند غار چشم و شانه « و غب المحالة سوراخ
چرخ دل که در آن تیر چرخ کنند « و غبا القوس و مغاک بالای دو چشم اسپ
« و غب نادران خسیس اسود بن یعفر گفته « شعر « ابی نجیم ان ائمتکم « امة و ان اباکم
و غب « و غبه روزن کلان در دیوار و غیر آن که در آن ظل بود « و غبه ثوب و و غبه
دهن جاهک ثوب و و غبن « و غب بافتح و و غوب بالضم غایب شدن و در آمدن
در وقت و آمدن و متوجه شدن « و غب الظلام در آمدن تاریکی « و غبت الشمس
غایب شد آفتاب « و غبت طیناه در مغاک شد هرد و چشم دی « و غب القبر
داخل شد ماه در کسوف و از آن است قول حق عزوجل من شو غاسق اذا و غب
ر امام غزالی و غیری از این عباس و رایت کرده اند که معنی آن از شوره
رقی که قائم شود « از غب فلان کوسنه شد فلان از غب الشیء داخل کرد آن چیز را
در رة « می غب بکسر میم مهر و سچیل که برای دفع چشم زخم بکار برند « و غی
بر وزن کرسی حریص صحبت نادانان « می غاب مرد یسار آب نوش وزن نادان
وزنی که فروزند آن نادان زاید وزن فواج و دوشنام گویند هم بنو المیقاب « سیر
المیقاب سیر و ز و شب « هم یسیر و ون سیر المیقاب آنها روز و شب سیر می کنند
« قبه بر وزن علة بنیر مایه بزرگ از کوسهند « و غیب آرد از غلاف نره اسپ
« از غاب متاع خانه « و قباء بر وزن صحواء نام مرضی و بالقصونیر آمده و غبی

درك

دولاب

دولاب

دولاب

بالتحريك ديالقصرا آي است موبني مازن را شاعري گفته ه شعره هم منبراحمي
 الرقبي مشرب ه يوتف بين اشقات المون ه ذكر ادق نره سبارد ر آينه در
 ورجها ه ركوپ ه بالهم روكمان بالتحريك ر عمن نو فتار پير ر كوده كرك
 از باب صوب فعل ازان ه موكب بورزن مجلس نوعي انز فتار ورجها هي از مردم
 سرا ناشد يا پها ده يا سواران نو اي زيتت اميرد و حير آمده انه كان يسيرني
 الامامة سيرا اوك ه اوك قلان ملازم موكب كشت قلان ه اوك الطائر آمده
 پريدن شد پورنده يا كوفت هرد و بال رادر حالت وقوع ه اوك قلانادر خشم آورد
 قلان راه و اكهم از باب مفاعله هير كوده هرا آفها يا پيشي هرد بر انها در مير
 يا و ارشد نا آفها و اك غلبه ورك از باب تفعيل مواقت هرد هرا ن كار
 ورك بالفتح هير ياشدن و قيام هردن هرك مفتحتين چوك رسيا هي حوما و انكرد
 وقي كه بخته شودرك الغب و هره از باب فوح ورك از باب تفعيل هها شد انكرد
 و غير آن از بختكي ه موكب بورزن محدث صحت ازان ورك الشئ از باب فوح
 چوك آلود ه كشت آن چيز ورك بورزن كتمان هها راندره و نام شاعري است
 از هديل و اكمه فائده ه تو كيم مقاربت در صرا و ر آن چيزي كه ندان بستان ناهه را
 نه هيلند نايجه را از كيمدن شير نازد ارد ه ناهه مرا كيه ناهه كه هره هرك مير
 كند يا فراخ روده طهيه ركوپ بورزن سرور آوري فراخ روه و لوب ديه هين در آمدن
 و لب از باب صرب در آمد و سوهت كود شاعري گفته ه ر ايت عير اوليا
 ني ديار هم ه لب الشئ و لب اليه رسيد آن چير را ه واليه الزرع نو فها لان كشت
 ه واليه القوم و المقر انعم اولاد قوم و كا و كو هفتند ه واليه نام مودي و صاحب
 قاهر من گفته كه نام موضعي ه اوك شهر و صحت و اندياس ه بوليب ه سوزش نمودن
 و نيه از باب تفعيل ه سوزش و تويج كود انز اقامت دن طويب و نني لغتحتين محدث
 تابعي است ه رانده شهر ي در اندياس ه هب ه بالفتح لغتحتين همة بورزن هلة بختيار
 هره هله مثل و دغ فعل ازان و سيمريد گفته ه هكه نكوريد و ابره و راز اعرالي نقل كوده
 كه مودي را كفت انطلق عني اهلك تولا ه ر اهب و هاب بختيار هاز و هله و ر هرب

یوزن صوری بسیار بخشنده. موهب در موهبه یکسوها اسم ازان و انبیه مثل اتمند
 قبول هبه آن کرد در خبر آمده. لفظ همتان لا اذهب الامن قوشی و انصاری
 و ثقی عزم بزبان کرده ام که قبول نکنم هبه را از کسی بگو از قوشی و انصاری
 و ثقی. استزد هبه خواست از وی. و اتمروا هبه کردن بعضی ازانها بعضی
 و اتمروا هبه هبه مثل یدعه و یورثه غالب آمد بروی در هبه. موهب در وزن و این
 از صفات غالبه است. موهبه یفتح هایشان را بری که یار دجائی که یار دقلعه
 ایست در صناعه و نام مودی. موهبه یفتح هار کس و آن غنای خود شاعری گفته
 شعر و افروک اشعی لویحی لنا من ماء موهبه علی شهید هبتی فعلت بشمار مراد بدان
 موهبه که مردم و ماضی و مضارع از مستعمل نیست. و هبتی الله فداه که موافق ای
 تو کند حق سبحانه و تعالی. اوهبه لك مهیا کرد آنرا برای تو. اذهب الشیء لك آماده
 شد آنچه که بگیری آنرا لازم و معنی هر دو آمد. و هبت و هبت و هبتان و
 و اهب و موهب در وزن مصدر و نامهای مردم شاعری گفته. و موهب میرزا مضن و هبتین
 نام موضعی را می گوید. شعر. رجاءك انسانی تدکرا حوقی. و ما لك انسانی
 و هبتین ما لیا. و هبتان بالفتح این بقیه محمدی و بالضم این قاص نام شاعری
 اوهب الشیء له دایم شد آن چیز برای وی شاعری گفته. شعر. عظیم القفا رجو
 المقاصل او هبت. له حیوة مسخونه و خیره. و اهب گوهی است موی سلیم را
 و هبت بن منه به بسمکین هار بفتحین هم آمد. و هبت. یوزن و ذیل کلمه جلداب
 و هلاک است گویند و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک
 است و باضافت نصب بنابر مفعول است و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک
 غیره. و اکعب بن زهیر گفته. شعر. الا یبلغنا عنی یحیی و رساله علی ای شیخ
 و یتمک غیره. و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک و یتمک
 ازان این اعرابی و معنی این همه لازم گردانند الله سبحانه و یروا اعداب و یتمک
 در حال رفع مبتدا بود در حال نصب مفعول بود یا مصدر بود در حال کسر
 اسم فعل بود بمعنی هلاک معنی بر کسره و ما بعدش فاعل آن. و یتمک ای عجباً و یتمه

بجای آن ایست بقل و نیست و در جای بار من

فصل الهاء

هـ

هـ هـ بالفتح و هـ و هـ بالضم حمیدین باد و پیدا ارشدن از حواب هـ هـ هـ هـ
 پیدا ارشدن از حواب خود هـ هـ هـ هـ از باب افعال پیدا کردم از ان از حواس هـ هـ
 نیز معنی نشاط و سرور کنند و در معنی آن هـ هـ هـ هـ با کس و نیز معنی نشاط و سرور
 کنند و در معنی آن هـ هـ هـ هـ و وزن حمید حمیدین باد هـ هـ هـ هـ حای و زیدن
 باد و هـ هـ هـ هـ الی یاح چهار اند هـ هـ هـ هـ با کس و حال و پاره از حابه هـ هـ هـ هـ و وزن
 هـ هـ هـ هـ جمع آن هـ هـ هـ هـ تیری شمشیر و ساعتی که از شجر باقی ماندن رمان معنی
 لغت میر آمد و در معنی حقنه از دهر کوید عشنا فیه من الدهر و زندگی کویدیم
 حقنه از دهر و فیه کوید آخر هـ هـ هـ هـ و در المعنی و هـ هـ با کس و مصدر و ما از ان
 هـ هـ التیس از باب صر و نص و نازک بود است و ز کوهی برای کشتی هـ هـ هـ هـ
 و هـ هـ هـ هـ و وزن کتاب و هـ هـ با کس و مصدر و از ان هـ هـ هـ هـ التیس از باب افعال و هـ هـ هـ هـ
 از باب فعله هـ هـ هـ هـ و در صحاح و هـ هـ است یقال هـ هـ التیس اف بیک معنی هـ
 هـ هـ با کس و معنی از ان هـ هـ هـ هـ و کوید را تا و چند بر ماده هـ هـ هـ هـ صاحب فاسر من
 کوید قول و جوهری هـ هـ هـ هـ می صله با غلط است و صحیح هـ هـ هـ هـ است هـ هـ التیس
 حمید شمشیر هـ هـ هـ هـ فلاں شایسته فلاں تا دهری هـ هـ هـ هـ الحوب بکر و بیک و حیک
 هـ هـ یقول کن از آغاز کرد که چنین کند هـ هـ هـ هـ و وزن فعله هـ هـ معنی سرعت و در حشیدن
 سراب و معنی سر زدن و پیدا ارشدن و معنی ذبح هـ هـ هـ هـ بالفتح بیک و رانده و شتر را
 سر در بیک حد مت و معنی قصاب و معنی سر و سر و شتر و بیک و دشمن کور شدن ان
 رنر کویدن ان هـ هـ هـ هـ با کس و هـ هـ هـ هـ بالفتح سریع هـ هـ هـ هـ با کس و شتر و سر و سر
 در اب و باز بجه ایست مرکب و دکان راه هـ هـ هـ هـ و وزن حساب غبار هـ هـ هـ هـ
 حمیدین هـ هـ هـ هـ التوب که نه شد حابه هـ هـ هـ هـ و ثوب هـ هـ هـ هـ و آهـ هـ هـ هـ و هـ هـ هـ هـ
 بار شده هـ هـ هـ هـ و وزن و نیز اس مفعول صحابی است مسر و است مسوی وی رادی
 هـ هـ هـ هـ که در راه اسکندریه است هـ هـ هـ هـ و نیز هـ هـ هـ هـ و بیک و کوید و برای کشتی هـ هـ هـ هـ

[illegible]

مردنه هذب نیست در دوشی اوصاف و عارض هذب از ناب سرب بود اود را
 و پاکیزه و حالم در آراسته کرده هذب یا الفتح مصدر از ان هذب از ناب تفعل
 همچنین هذب التخله پاک کردن در جهت عریض است راه هذب الشیء روان شدن
 آن چیزه هذب الرجل فی مشیه و القوس فی عذره و الطایر فی طیاره شتافت مرد
 در رقصه رعد و اسب در دیدن عود و مرغ در دیدن خود هذب هذب الیه
 هدر و بالفتح مصدر از ان هذب الرجل و غیره از باب افعال و هذب الرجل
 و غیره از ناب تفعل و هذب الرجل و غیره از ناب مضاعفه همچنین هذب الاثر
 بسط و ببردن و خروشن قوم هذب السحابه ماه و ان کردن آب خوردن و می
 هذب السحابه شمران شتابند هذب فی برون و معنی هذب فی بدل مال و هذب الرجل
 هذب برون معظم مرد پاکیزه اخلاق هذب به برون و فله بسیاری سخن و با صفت
 هذب هذب برون این عادت اوست هذب رمان برون و عنقرآن مرد سست
 در سخن و حدمت خورده هذب به برون و زن فله سبکی و سرعت هذب
 بالتحريك كويشتن هربان بالتحريك و هرب مانند آن هرب از باب نصر
 بکويشتن هربته از ناب تفعل کویز افندم اود را هرب من الوقت نصفه فایستد
 نمی از مخرج هرب الرجل از باب افعال مانده کرد در کار و کوشش عجز
 در رفتن در حالت ترس هرب الريح بود آفت باد خاک راه هرب فلان فلانا
 مضطرب کرد فلان فلان را بصری کويشتن هاله هارب و لا قارب نیست برای
 ايراد از آب و نه وارد یعنی نیست برای او چیزی یا معنی نیست کسی که
 بکویزد از در نیست کسی که نزد یک شود با و پس او چیزی نیست هرب از ناب
 طرح سخت بپوشد هرب بالضم پیه شکم هرب برون منبر جری است که بزرگو
 پیش می برد آن را پس می آرد هارب به چشمه آبی است هرب از ان بنی هارب
 دن ذبیان را و نام نهاد اند به هرب برون شد اوده هرب برون سخن
 هرباب یا لک و هرب برون قرص دراز بالا از مردم و جز آن
 هرباب نیز نام موضعی هربه برون فله نوعی از رفتار کران هربه

هذب ربه

هذب است

اهرب

هرباب

هردب

هـ هَلْ السَّمَاءُ الْقَوْمُ تَرَكُوهُ دَوْمَ رَأْسِهِمْ يَهْ نَمِ يَا بِيَّاهِي وَارْتَدَّ آسْمَانُ بَرَقَرُم
هـ هَلْ الْغُورُ بِبَاهِي دَوِيدَ احِبْ وَأَهْلَبَ الْقُرْسُ أَزْبَابُ أَعْمَالِ هَمِجِينَ هـ هَلُوبُ
هـ بَرُو زَن صَوْرُ زَن نَزْدِيكِي حَوِينْدَه أَزْشَوْرَه رِيكْسُو شُونْدَه أَزْزَانِ رَايِنِ أَزْخِرَادَسْتِ
هـ أَهْلُوبُ بَرُو زَن أَهْلُوبُ نَامِ اسْبِ دَهْرِنِ عَمْرُ وَبَانَامِ اسْبِ رُبْعَه بِنِ عَمْرَه
هـ هَلَّابُ بَرُو زَن شَدَادَا دَهْرِدَا يَا رَانِ هَلَّابَه هَمِجِينَ هـ عَامُ هَلَّابُ سَالِ دَسْبَارِ رَاوانِ
هـ عَامُ أَهْلُوبُ هَمِجِينَ هـ هَلَّابَه الشَّتَاءُ بِالْفَتْحِ وَبِالضَّمِّ شَدَتْ سِرْمَاهُ هَلَّامُ بِلِسَانِهِ
أَزْبَابُ ضَرْبِ هَجْرٍ كَرْدِ أَنْهَارٍ وَدَشْنَامِ دَادَه هَلَّامُ أَزْبَابُ تَقْوِيلِ هَمِجِينَ رَايِنِ اسْتِ
مُهَلْبُ شَاعِرِ ابْنِ أَبِي نَاهِ هَلَّابَه اسْتِ بِمَعْنَى هَرَكَنْدِ هَلْبُ اَوَاهِ هَلَّابُ بَرُو زَن شَدَادِ
رُمُهَلْبُ بَرُو زَن مُعَدَّكْ وَهَلْبُ بَرُو زَن أَمِيرِ دَرِ كَانُونِ دَوْمِ اسْتِ أَزْأَيَامِ نَهَامِ
خَنِكْ يَادِ هَلَّابَه اسْتِ هَلَّابُ الشُّعْرُ دَمْدَمِ حَرْجِ الْبَعْرِ أَزْأَيَامِ سِرْمَاسْتِ هَلْبُ دَمِهَكْ
بَرِيدِ شَرْدِيَادِ مِيكَنْدِ اَنْ مَرِي نَمُودِ يَادَمِ سِيَارِ مَرِي رَايِنِ أَزْخِرَادِ اسْتِ هَلَّابَه بِالْفَتْحِ وَبِالضَّمِّ
دَهْرِ نَامِ مَوْضِعِي اسْتِ مِيانِ مَكْهَ دِي مَامَه كَه لَوَايِ آنِ رُو زَن خَنِكِي اسْتِ هَلَّابَه هَلَّابَه
هَلَّابُ شَدِيدِ هَلَّابَه بِالضَّمِّ آبِ پُورَسْتِي كَه دَرِ اَنْ مِجْمُودِ هَلَّابَه شَبَابِ رَانِ نَاكْ
هـ أَهْلُوبُ فُزْنِ هَلَّابُ بِالضَّمِّ وَاحِدَ اَنْ هَلْبُ لَقْبُ ابْنِ قَبِيصَه يَزِيدِ بِنِ قُفَاةِ
طَائِفِ ضَمْلَمِي دَهْنِ اَنْ اَمْرِ ثَيْنِ دَوْرِ اسْبِ اَنْسْتِ كَه بَرُو زَن كَتَفِ اسْتِ رَاوَكِي
بُرْدِ رَسُولِ خُدَا صِلَى اَللهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَمِ دَمْدَمِ مَبَارَكِ خُودِ رَاوَرَسِ مَالِدِ بِنِ
رُو ثَمِلِ مَرِي اَوَاهِ هَلَّابَه بِالْكَسْرِ دِيكْ بَزَكْ هَنْبَاهِ دَرِ صَحَاحِ بِالْفَتْحِ وَبِالضَّمِّ
بِمَعْنَى زَن كُولِ رَا حَقِّ كَه حَقِ اَوَاشْكَارِ اَبَا شَدِ شَاعِرِي كَوِيدِ مَجْنُونَه هَنْبَاهِ
بِنْتِ مَجْنُونِ صَا حَبِ قَامُوسِ كَوِيدِ هَنْبَاهِ بَرُو زَن جَلَنَارِ اسْتِ رَجُورِي حُطَا
كَرْدَه اسْتِ دَرِ تَحْقِيقِ اَنْ رُو دَشَعْرُ وَبِمَعْنَى اَحَقِّ هَنْبِي بِالْقَصْرِ بِنِ بِمَعْنَى زَن
اَحَقِّ وَبِمَعْنَى اَحَقِّ هَنْبُ بَرُو زَن مَنُورِ فَايِقْ دَرِ وَجْهِ اَبْنِ دُرِيدِ كَوِيدِ هَنْبَاهِ
بِالتَّعْرِيكِ دَرِ اَلْمَدِّ وَبِالْقَصْرِ زَن اَحَقِّ وَبِمَعْنَى اَحَقِّ هَنْبُ بِالْكَسْرِ نَامِ مَرْدِي دَرِ مَخْنِي
كَه اَرَا بِمَعْنَى خُدَا صِلَى اَللهِ عَلَيْهِ وَسَلَمِ اَوْ شَوْبِرِ زَن كَرْدَه وَجَدَ جَنْدَلِ بِنِ رَايِنِ مُحَدَّثِ
هَنْتَبَه بَرُو زَن دَحْوَجَه سَتِي كَرْدِنِ دَرِ زَكَرَه هَنْتَبُ بِنِ اَمْرَه سَتِي كَرْدِنِ دَرِ زَكَرَه

• واجب •
• مندب •

والله اعلم

خود «هندب» و هُنْدَب یا لکسور یا الم کاستی و کاهی یکسودال هم با قصر می آید و بعد
نیز آمده معتدل و نافع است برای معده و جگر و سپرز و اگر بیش از این بود که زردی
کبودی و مضمضه کنند نفع دهد و استعمال آن بعد از طبخ و خنک است از استعمال آن
بعد از شستن زیرا که اجزاء لطیفش بسبب طبع و شستن زایل می شوند «هندب»
بکی و هِنْدَبَه یا لکسور ماد را بی هِنْدَبَه کنده شاعر «هندب» بر وزن جعفر کوتاه بالا
«هوب» یا لفتح در وی و موداحق بسیار و کور و معنی افروخته شدن آتش تر گفته
شده هوب دایره بر بضم نیز آمده کنش و در این کانی که در یافته نمی شود صاحب
قاموس گوید بعضی گفته اند که صواب آن هُوت بتا است و جوری که بهای موحده
ذکر کرده از خطای او است «اُهوب» نام موضعی است بر ساحل چین «هوب»
بر وزن کلمات موضعی است از زبید «هوبه» یا لفتح تروس و پرهیز مهابه همچنین
«هابه» از باب جمع توسید از وی هِبَ بالفتح و مهابه مضد از آن «اهتابه» از باب
افعال همچنین «هائب» و هُوب بر وزن صر و هِیَاب بر وزن شداد و هِیَب
بر وزن سید و هِیَمَان بالتخفیف و هِیَمَان بفتح یا مشدد و کسور آن و هِیَا به کسی که
از مردم توسل «مُهِوب» و مِیَب و هِیُوب و هِیَمَان بتخفیف یا کسی که از وی مردم
توسلند «تِهْمِیَت» الشیخ توسل از آن چیز تِهْمِیَتِ الشیخ توسلند و آنجا بن متدل گویند
«شعر» و مَاتِهْمِیَتِی المُوَاة اُرکمه اِذ انجاء و یب الاضداد بالسحر هِیَمَان بتشدید
بسیار تروس و معنی جبان و معنی بز کوهی و دشمن سبک و معنی خاک
و گفتند هنها می شعوان و صحابی است اسلمی و به تخفیف هم آمده و هِیَمَان بقا هم
آمده «مِهْیَب» و مِهْیَب و مِهْیَب اسد «هَاب» ما و زجری است بهاب هاب برای
شعوان هنگام راندن «اهاب» یا زجر کرده هاب هاب شعوان را «اهاب» بالخیل
خوانند اسمان را یا زجر کرده هاب یا خوانند اسمان را به هَب و هِی یعنی پیش بیا
یا اُقد می گفت و آن زجری است اسمان را برای اُقدام «مکان» مهاب و مِهْیَب مکان
توسنک مبنی است بر قول عرب هُوب التوجیل بصدقه مجهول نقل کردند یا را
بسی و ارد و هود و کلمه هِیْمَةُ الیه کرد اندم از ارمهیب بسوی او

فصل الباء

• ارض بما • زمین و یران • یشب • بالتحريك منكى است مشهور و معروف
 • یا ب • در زن یا سر آبی است در احاد ما باطنه معنی ما طایفه • اقلعت النساء
 نی ای طمته پیش آمد کوسه بدو شدت حرافش فرو رشتند و با نیز آمد • یا ب
 بالتحريك سپهر باز ده های چرمین یا چرمی است که بعضی از آن در حقه تر سر گردانند
 و معنی فولاد در آتش خالص و سپهر های تمدنی که حشر آن آنکه بین در یک بود و بعضی بزرگ
 از هر چیز و بعضی یومت • یوب • نمود و با و مر جند • در زن مهد و حذب
 پدر شعیب نبی علیه السلام • یوب بالضم حدیث بن عبد الله بن عباس محدث •
 یهاب • در زن سحاب موصی است نزد یک مینه در درانی امانت نیز آمده
 چنانکه در نهاییه است •

باب التاء فصل الالف

• ائت • بالفتح و التاء و همین مخففت شدن کرمی • ائت الیوم مانند
 نصر و سمع تحت کرم شد و زیوم آئت و ائت و ائت مثل کاتب و کتب و صفا
 راجله آتته و آتته و آتته مثل آن در ده گفته • من شافعات و صحر است • ائت من
 الشرا ب منتفع شد از شراب • رجل مایوت مرد کرم مزاج • انه الفص شدت
 خشم • ثات الجهر وافر در حقه شد احکمه ات • بالفتح سر شکستن و غلبه نمودن و رحمت
 ات • انا اب نصر خالص آمد و برادر رحمت و مرش شکست • متنه منقله است ازان
 • ارت • بالضم مری که هر مرد و هر یونی آفتاب پرست باشد • ارتان لشم • و و فتح و
 موضع • است • ان هر قدم زمان • در صحاح است • اوز و مد گفته ما زال علی است الدهر
 محضرتا یعنی همیشه محضرتان بود و این مثل اس الدهر است یک سین را بنا
 دل کردند چنانچه در طین طست کوینند اهر نخبه کویند • شعور • ما زال
 مد کان علی است الدهر • ذ ا حقی یعنی و عقل بجری • و پوشید • همانند که ذکر است
 در بین مقام چنانچه حروری و فیروز آبادی کرده • خطا است زیرا که هه ز
 در آن اصلی است با اتفاق پس زاید و در نه اصلی راصل آن سه بوده است و الالف و الح

• یا ب •

• یشب •

• یا ط •

• یوب •

• یوب •

• یهاب •

• ائت •

• ات •

• ارت •

• است •

قطعی بودی و ذکر اینی زید است الدھر را با اس الدھر بجهت اتفاق است در معنی
 نه غیر و همچنین آوردن است الکلمه بمعنی بلاد است المات بمعنی صحرا و اینجا
 چنانچه خبر در آبادی نموده غلط است «امت» امثل دستورادهی است به نیشابور از آن
 است عمو بن عقبه استوائی «اسموت» بالضم نام کوه «استی» الثوب بالضم تار جامه و ذکر
 آن اینجا هم است زیرا که وزن آن اقول است «اشته» بالفتح لقب جماعتی است
 از محدثان اصحاب «است» بالفتح بی کماه و بی تره شدن زمین «اصت» الارض مثل ضرب
 و این در لغت را صاحب صحاح و صاحب لسان ذکر نه نموده اند «افت» بالفتح فاعله که صابر تر
 و باقی تو باشد از غیر خود و مورد قبول و که بر شتر غالب آید و در سیر «افت» بالفتح
 و با کسر شتر نجیب «افت» بالفتح بلاد عجیب و کوردهی است از هنر یل «افت»
 با کسر و بهتان و افرا «افته» عنه مانند قصه باز داشت و بر ازان «افت» بالفتح
 و ناقص معین ساختن اوقات «الت» بالفتح نقصان کردن التّه حقه مثل ضرب
 کم کرد حق وی و همچنین آله ایلان و آلاته لا تا بقلب حق «معانه» قوموده
 مَا لَكُنَّا هُمْ مِنْهُمْ مِنْ شَيْءٍ یعنی نقصان نکودیم از همه آنها چیزی «الت فلا تا»
 التّاحس کرد و بر او بانداشت «الت والتّه قسم التّه» معینا و بین قسم داد و بر او
 گویند التّك بالله لما فعلت كذا «التّه طلب قسم نمود از وی یا طلب شهادت کرد
 از وی تا قیام شهادت کند برای او «التّه» بالضم عطای اندك و قسم دروغ
 بر ماضی «التی بضم هزه و کسوتان و مثل حبلی نام قلعه و شهر نیست نزد یک
 تغلیس «الت بالتضم بهتان» التّ مانع سکیت نام موضعی «امت» مانند
 ضرب و تامیت انداز و تخمین کردن «أمت الماء أمّا تخمین و انداز
 کرد دوری را میان خود و آب روبه گوید «آیهات منها ماؤها المأموت» گویند
 کم امت ما بینک و بین اگر وفه یعنی چند قد است میان تو و کوفه «اجل ماموت»
 مدت مقدّر «امت قصد نمودن» امت مکان بلند و پشته های خرد و پستی و بلندی
 و اختلاف و چیزی الله تعالی فرموده لا توی فیها عوجا و لا امتا گویند امتلا السقاء
 فمابه امت «امت و اموت مثل جبال و سیوف جمع و ضعف و قانرا نی گویند سوت

سیراً اَمْتُ و طریقهٔ نیکو رکشی و عیب در دهن و جامه و سنک و درشت شدن
مکان و نرم شدن مکان دیگره مُوَسَمَت مثل معظم هر کورد شبیه و تهمت کورد شده
بدی و مثل آن در زحیر آمدن الحکم و حرمت و لا اَمْتُ فیها یعنی حرام خود و شرمی
و نیست شک در آن و کوریندا اَمْتُ فی الحیجر لا فیک یعنی باقی دارد ویرا حرامی و مردی
بعد نمای سنک و سنک معروف است در لغت و دهشکی اَمْتُت نهاله و غریب خوردن
و حسد کردن و اندازنه خوردن چیزی از باب صرب و رجل مانوت و انیت مرد
حسد کورد شده

فصل الماء

• اَمْتُت •

• اَمْتُت •

• اَمْتُت • بالفتح چادر از ریشم و غیر آن شاعری کوریده شمرده من کان ذاب
فهر آتی مَقِیظٌ مَصْبُفٌ مَشْتَبِهٌ أَحَدُهُ مِنْ نَعِیَّاتِ سَبِّهِ و در عید و اندازنه
آمدن قاعی ضم اهلین فی صور شیخ جلیل علیه بیت بهش آمد کفار را اهلین
در صورت پیر نزدیک چادر درشت از بشم روده بهت جمع و تنی کسی که
آنرا سازد و کسی که آنرا فروشد و همچنین است بهتات مثل شدن در آن است
عشمان یعنی و نام و اسپ است ردهی است در عراق نزدیک نازان از آن است
احمد بن علی کا قبا و عشمان فقیه بصری و ده دیگر است میان یعقوب و یوسف
• اَمْتُت • ردهی است در بلسیه از آن است ابو جعفر اَدِیْبُتْ تَمِیْتُت چادر و عشین
حضرت علی رضی الله عنه قنبر وافر بودند بتهم یعنی چادر و فایده آنها راه ست
بودن از باب نصر و ضرس و این شاذ است زیرا که مضاعف متعدی از صرب
تبیان مکرر الفاظ معدود و همچنین است ابیات و پریده شدن و همچنین است
انتمات و جل منبت مرد منقطع از رفیقان کوریندا ان الممیت لا اَرَهُ اَقْطَعُ و لا ظهراً
اَبْقَى • طَلَقَ اَبْتَهُ و بتا یعنی طلاق داد ویرا طلاق باین • اَمْتُتْ طَلَقَ اَمْرَأَتَهُ
و اَبْتَهُ باین کرد طلاق زن خود را در خبر آمده و لا تَمِیْتُت الممتزته الا
فی بیتها شب باش نشرد زن مطلقه طلاق باین مکرر در خانه خود و لا اَقْلَهُ
اَلتَّهَ و رتبه یعنی خراهم کورد آنرا اقطا نزد سیمیه معرفت بلام آید و نزد قرا

ببتکیر نیزه صدقه بپند و بتات صدقه منقطعه از ملک * بت الحاکم القضاء فلان
 قطع غورد حاکم حکم و ابو فلان * بت لا غرکه بر قیام قاد و نباشد * بت بتروقا از باب
 ضرب لا غرشد و احق و مست و هو لا یست و لا یست و لا یست از باب تصور ضرب
 و اکرم یعنی آنکس قطع نمی تواند کرد اموی را در خیر است لاصیام لمن لم یست الصیام
 من اللیل روز نه نیست مر کسی را که قطع و عزم روزه نکند از شب و در خیر آمد
 ابتر انکاج هذه النساء یعنی قطع کنید امورا در نکاح و محکم بنایید آنرا بشرا بطآن
 چنانکه این الاثر و نهاییه کفحه * ابتر الیین و دان بساخت سو کند را * بت
 هلیه الشهادة و ابتها قطع کرد بروی کواهی و اولاد کم کرد اندید آن را بروی * بتات
 بالفتح توشه و سامان و متاع خانه در خبر آمده لایو خذ منکم عشو البتات یعنی
 گرفته نشود از ششما عشو متاع خانه شاعری کوین * شعور * و یاتیک بالانباء
 من لم جمع له * بتاتا و لم تضرب له وقت مرعد * ابته جمع * بتقو لا تمیتا توشه
 دادند و یوافتمت توشه گرفت و متمتع شد * بتی مثل حتی دهی است پس
 حولایا * بتان ناحیه ایست در حران * انبت فلان منقطع شد آب پشت او و هو مل
 بتات امر آن کس مشوف است بر کار شاعری کوین * و حاجه کنت علی بتاتیا * طکن
 بتا یعنی شروع کرد در آسیا گردانیدن بدست چپ شاعری کفحه * و لظکن بالرحی
 شزرار بتا * در خبر آمده فانی بثلثه اقرب صلی بیتی یعنی آرزو شده سه نان
 برد ستاری از بشم و مانند آن و در و اینی بیتی بضم با و تنوین آمده یعنی بر طبعی
 یا بقریم نون بر یا یعنی بر خوانی از برك خوما * ابو الحسن علی بن عبد الله
 بن شاذان بن بیتی مانند عربی قاری است ختم می کرد در یک روز چهار ختم مکر هشتم
 حصه بارضوح تلاوت * بکت * بالفتح صرف و خالص از و جیز شولاب بکت یعنی شراب
 غیر مزوج * خیز بکتانی که با آن هیچ نباشد * عربی بکت عربی خالص
 و همچنین است در موقت و تشنیه و جمع و تصغیر و اکو خراهی کوئی امرأه
 عربیه بکت و تشنیه و جمع کنی * بکت الشیمی بخوئه مثل کوم خالص شد آن جیز
 * با حته الود مباحته خالص گردانید ویرا در نیتی * یا حث فلان بالعداوة ظاهر

«بست» بالفتح وادعی است بزمین اربل و بالضم شهر است بسجستان و از آن
 شهر اندک ایر حاتم محمد بن جهان راسخ بن ابراهیم قاضی و حمد بن محمد خطابی و ابو الفتح
 علی بن محمد و یحیی بن حسن و در خلیل پسوان احمد قاضی و قفیه یستیان «بست
 بالفتح» سیر یا زیاده از حق که نوعی است از رفتار یا سمیت در رد ویدن
 «بستان» بالضم باغ معرب یوستان «بشت» بالضم شهر و بستان بخراسان و از آن است
 حافظ اسحاق بن ابراهیم صاحب مسند و حسن بن علی بن علیر محمد بن مؤمل را حمد
 بن محمد لغوی خوارزمی یشتیان «بشیت» مثل امیر دهنی است بفلسطین «بشتیان
 بالفتح» دهنی است بنسب «مبعوث» فرستاده شد لغت است در مبعوث و این
 چهار لغت را جوهری ذکر نکرده «بفت» بالفتح و بفته بالفتح و بفتحتین ناکهانی
 حق سبحانه تعالی فرموده و لَمَّا تَبَيَّنَتْ بَغْتَةٌ فَرَأَيْنَهُ خِرَافَةً آمَدَ أَنْ يَسْأَلَ رَاحِلَ ابْنِ
 نَاقِهَانَ شَاهِرِي كَبَغْتَةٍ وَ أَكْظَمَ شَيْئِي حِينَ لَقِيَكَ الْبَغْتُ لَقِيْتَهُ بَغْتَةً يَعْنِي نَاقِهَانَ
 ملاقات نمودم و بر او افتات جمع گویند لَسْتُ آمِنُ بِبَغَاتِ الْعَدُوِّ يَعْنِي نَيْسَبِي أَنْ يَشْه
 از ناکهانیهای دشمن «بغتة» مثل منع ناکهان آمدن و بوا «مباغتة» مفا حاة
 «با غوت» عیدی است نصاری را در خوارم صلح نصاری شام آمدن و لا یظهر و
 با غوتان نام مرضی «بغت» بالفتح آمیختن «بقت الاقط» آمیختن بید و «مبقت» مثل
 معظم نداد آن و لغت محمد ابن معاریه و بکار بن عبد الملك بن مروان و این لغت را
 جوهری ذکر نه نموده «تکیمت» سوزن کردن و غلبه نمودن در حجت «بکتة
 بالتحیه» تکیمت غلبه نمودن در حجت «بکتة بکتا» مثل نصوز و بر او بشه شیر و عصا
 و پیش آمدن و بر او با حجة مکروه می داشت و همچنین است بکتة تکیمت یا «مبکت» مثل
 محدث زنی که عادتش این باشد که یکبار بدختر و آید و یکبار پسر «بکت»
 بالفتح و بکتاة مثل فلساة بوییدن بکتاة مثل ضرب و بوییدن آن و انکلت بکتا مثل
 فوج فرجاء و نصر و انکلت پس بوییده شد «شغری» گویند «شعر» کان لها فی الارض
 نَسِماً بَقَصَّةً «علی آنصار و ان نَحْنُ طَائِفَتُکَ قَمَلَت» بلیت بزوزن سکیمت مرد بسیار
 خاموش و دانا و قد بلیت مثل کرم دانا و کثیر السکوت کشت «ابلتة» عینا سز کند داد

و ملکت

و هست

و برت

و لونت

و است

و بر او ملکت مثل مرکب و موصی و ملکت ما نمد معظم کلام آراسته شده و کابین ضبان
 کرده شد شاعری گفته در ما ز رَحَّتِ الاجه و ملکت لعنت حمیره است و نکت
 با الفتح نام مردی و در مثل وود طایوی است و سرحته پرا گویا درین و در بر دکان افتد
 و سوزاند و در حیر سلیمان علیه و علی تسمیا اصوله و السلام آمده و حشور و الاظیر الا الشفا
 و الریقا و الملک جمع کمدید پوند کافرا مکر آنکه بجه را پر و دود آنکه بر پیشه فلان شد
 و ملکت و لخته و کسر بار لاد و سکون حاکمایی است که بر زمین مستطاب شود و بلند نمیشود
 و اگر بدان شرع و کسب و لوبیقتد و هست و بالضم دهی است در لوبیقه و هست عمه
 تسمیتا طلب حیر نمود ازان و سبیا و سوال کرد ازان و نکتد بکدا تسمیتا ساکت کرد
 او را است و هست الحدیث تسمیتا کلام کرد و در افعیه و در دل بود و برت و بالضم
 در حتی است کوهی که ثنات آن مثل زور و در بود و بوقت بالضم دهی است در مرور و لب
 در تنقی است ازان است اسلم بن احمد و در تنقی مسکت و برت و بالضم اول دفع درم
 و سکون نون شهر یخت بمغرب ازان است اسمعول بن عمر و در تنقی و این چهار لفظ را
 حر هری ذکر نکرد و و هست و بالفتح و لغتحتین و بهتان و بالضم گفتن بر کسی آنچه
 فکریه باشد بهته مثل منع بر نهات یعنی گفت بر آنچه نکرد و بود و مدعرت بهتان
 کرده شد و حر هری گفته اما قول ابی السحمر و صبی الحما و ابی هنی علیها و این علی
 زاید است زیرا که بهته گویند نه بهت علیه و صاحب قاموس گفته این تحریر
 است در و اب ابی هنی علیها بنون است و این نوی گفته ابی هنی و امتدای علی
 صاحب زبیرا که بمعنی افرا است چنانچه حتی عز و جل یحالفون و امتدای بن
 صاحبته چنانکه فرموده فلینح و الذین یحالفون عن امره زیرا که یحالفون
 در معنی یخو حرون است و بهته مثل صفینه و بهتان باطل که از سلطان آن حیرت
 آید در دروغ گویند یا الله بهته و کس و لاد و این استماعه است و بهت و بالضم دروغ
 و بهت و بالفتح سبکی است مشهور و در نا کهسان گرفتار حدای عز و جل فرموده
 لَنَأْتِيَنَّكُمْ بَنَةً لَمْ يَكُن لَكُم بَعَثَةٌ مِنْكُمْ وَانْقِطَاعٌ وَحِيرَةٌ و بهت و بالضم و لاد و این
 گفته در مثل نصر متحیر و در هوش گشت و بهت و لاد و صیده محمول افصح است

چنانچه حق سبحانه فرمود **فَهَيْتَ الَّذِي كَفَرْنَا بِهِ** که کفر زیرا که رجل مبهوت گویند نه رجل باهت
 و بهیت این قول کسائی است **بَهَتْ** الخصم غالب آمدن خصم را در حجت ابن السمت مع
 خرافه **فَهَيْتَ** الی کفر غالب آمدن بر اهل حق علیه السلام بر آن که کفر کرد * بافته
 مباحثه دروغ بست بر رئیس متحیر کشت * بهوت مثل صبور مباحث * بهت با خصم
 و بهوت بضه تین جمع در خبر این سلام آمده **انهم قوم بهت** * این سید * گفته نژاد
 من بهوت بضه تین جمع باهت است نه جمع بهوت زیرا که فاعل جمع کرده شود
 بر فاعل و فاعل جمع کرده نشود بر فاعل و ضمیر بن حمید بن بهت و کاهی بفتح تین
 آید محدث است **بَهَتْ** الفحل عن الناقة یکسو کرد شیر نور از ناقة تا شتر نجیب
 توازن شتر بران ناقة جهنم بهت حسابی است از حسابهای نجوم و زهری گفته این را عربی
 نمیدانم * بهت * بالفتح خانه از کاو و خدیشم آیات و بیوت بضم با و کسر آن جمع و آیات
 و بیوتات و ابیارات جمع الجمع و این ناد را است و تصغیر آن بیوت بضم با و کسر آن
 و هامة بهت گویند و این خطا است **بَيْتُ** الرجل زن مود و عیال وی را جز گویند *
 شعر * **مَا لِي إِذَا أَنْزَعَهَا صَائِتٌ** * اگر غیری ام **بَيْتٌ** * و بزگی گویند بیت العرب یعنی
 شرف آنها عباس رضی الله عنه در وصف پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم گفته حتی
 احترأ بیتک المیهن و بزگی کویند فلان بیت قوم فلان کس شریف قوم
 خود است **بَيْتُ** الرجل زن مود و تزویج گویند بیت الرجل مثل باع نکاح کرد مود
 و بی علی امواته بیتا عورسی نمود و داخل نمود آنرا در خانه **بَيْتٌ** نیز گوشه درخیز
 خدا بجه رضی الله عنها آمده **بِشْرَهَا بَيْتٌ** من قصص یعنی بشارت ده و پیرا بکوشکی
 از مرور اید و متاع خانه مثل فروش و غیر آن در خبر عایشه آمده **تَزَوَّجَنِي**
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ علی بیت قبیله خمسون درهما یعنی نکاح کرد
 مرا پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم بومتاع خانه که قبیله پنجده درم بود
 * اهل بیت النبی صلی الله علیه و سلم از راج مطهرات پیغمبر صلی الله علیه و سلم
 و اولاد آن حضرات و حضرات علی علیه السلام الله تعالی فرموده **أَنَا يَوْمَ يَدُ اللَّهِ**
لِيُنْزِلَ عَلَيْكُمْ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا حق سبحانه فرمود **جَعَلَ**

انه الْمَسْبُوحُ الْحَرَامُ اَمَّا نَقَرْدُ رَحْوَانِي ذُرَّ آمَدُ كَيْفَ تَصْعُ اِذَا مَاتَ الْمَاسُ
 حَتَّى يَكُونُ الْهَيْبَةُ بِالْوَيْفِ جِهَ حَرَاهُ كُودِ كَرَاهُ حَرَاهُ مَرْدُ مَرْدَانِ تَا مَسْ
 كِه دَاشِدَن دَر عَوْضِ غَلَامِ يَمَعِي مَوْصِعِ قَتْرَا كُو آن فَرُودَن دَر مَحَبَّتِ كَمِي حَاوِسَا رِي
 مَرْدِ كَانِ وَ بِمَعْنَى شَعْرِ حَمِجِ آن اِيْمَاتِ وَ سِيمِيَه دَر حَمِجِ آن دُورَتِ بِقَلِ كُودَه زَمْعِ مَرْدَه
 اَمَتِ آن رَا اِيْنِ حَتَّى هُوَلُوْنِ خَارِي يَبْتِ يَبْتِ يَمَعِي آن كَسِ هِمَا يَهْ مَسْ اَسْتِ
 نَرْدِ بَكِ وَ مَنِي كُودَه شَدِ وَ فَرْتَحَه زَمَرَا كِه مَرْدُ كَرَاهِيَه بِمَرَلَهْ يَكِ كَلِمَهْ كُودَه اِبْدَه شَدِ
 هِ بِيْتَرَه شَبِ كُودِ نَاتِ الْقَوْمِ وَ مِمِ وَ مِمِ اِذَا نَاتِ مَرْدِ وَ مِمِ شَبِ كُودِ
 مِيَا اَنَهَا اَنَاتَه اَنَهْ اَحْسَنِ بِيْتَهْ نَا كَسَرَا اِي اَمَانَهْ يَمَعِي شَبِ كَسَا يَلِ دِي وَ اَحْزَا اِي
 فَرْدِ حَلِ نِيَكِ شَبِ كُنْهَائِدِ هِ مَيِّتِ سَا اِي مَيِّتَرَه نَاتِ وَ فَعْلِ كَلَا اِي مَيِّتِ وَ نَاتِ
 يَمَعَا وَ سَا نَا وَ مَيِّتَرَه وَ يَمَعَا يَمَعِي كَارِ اَشَبِ كُودِ بَعِي وَ اَبِ رِي وَ اَبِ رِي وَ اَبِ رِي
 حَرِ وَ سَا نَا شَبِ مَانِ هِ مَانِ وَ مَيِّتِ اِي مَرْدَه اَمَرِ مَيِّتِ كَارِي كِه مَانِ شَبِ دَر اِهْمَانِ
 اَشَبِ هِ نَاتِ وَ مَرْدِ دَر شَبِ شَدِ زِيدِ وَ حَقِ يَا حَقِ هِ فَرَا كَعْتَه نَاتِ الرَّحْلِ دِي وَ اَمَانِ
 اَمَانِ شَبِ وَ حَقِ كُودِ كَمِي كِه كَلَفِ حَقِ اَمَامِ شَبِ دِي مَيِّتِ اَلَا هِ تَمَيِّتِ اَنَدِ دَر كُودِ كَارِ
 دَر شَبِ حَتَّى مَحْكَانَه وَ مَرْدَه سَتَا طَا يَعَهْ مَسْمُومِ غَيْرِ الدِّي تَقِيْلِ وَ دَر حَمِيْرَ آمَدِ هِ لَاصَامِ كِي
 اَمِ يَمَعِي الصَّيَامِ هِ يَمَعِي اَلْعَدِ وَ شَمْسُورِ وَ دَر دَشَمِ هِ يَمَعِي اَلْحَمَلِ نَرِي وَ شَا حَا اِي
 دَر حَسِ عَرْمَا رَا كِه زِيَادَه يَرْدِنْدِ هِ يَمَعِي اَلشَّيْ دَر شَبِ دَا شَبِ مَرِ رَا دَر حَرِ آمَدِ
 اَرَهْ كَانِ اَلْاِيْمِيْتِ مَالَا وَ لَا يَمَعِي يَكِه غَمِيْدِ اَشَبِ مَالِ رَا نَا شَبِ زَنَهْ نَا وَ مَرْدِ
 هِ اِيْمَهْ نَا كُودِ مَيِّتِ قُوْتِ شَبِ وَ مَسْتَمِيْنِ فَيَقِيْرِ طَالِبِ قُوْتِ شَبِ هِ اَمْرَاةُ مُعْتَمِدَه
 نَصِيْعَه اَسْمِ فَا عِلِ اَنَهَا تَعْلِ زَنِي كِه جَانَه وَ شَوْ هَرِيَانِ هِ مَيِّتَه عِنِ حَاقَه نَا وَ دَا شَبِ
 اَرِ اَزِ حَاقَتِي هِ هُوَلُوْنِ اَلَا يَمَعِي اِيْلَهْ يَمَعِي هُوَلُوْنِ كَسِ قُوْتِ شَبِ نَدِ اَرْدِ هِ مَسْ
 نَتَوَهْ دِيْدَانِ كِه تَقِيْقَتِ هِ نِيَاتِ مَالِ مَحْطَبِ شَمْسُورِ وَ مِيَا شَبِ اَتَا هِمِ اَلْاَمَرِ
 بِيَا نَا وَ ذَهِي اَسْ وَ شَوْ يِ نَزْدِ بَكِ رَا سَطَا اَزِ اَنِ اَسْ حَسِ بِنِ عَشِيْ اِيْلَا اِيَانِ

فصل الثاوه

نَمَتْ هِ مَانِ سَكُورِ شَوْ هَا اَزِ دَر مَشْرِقِ نَسَمَتْ كُودَه مَرِ شُودِ دَر اِنَهَا مَشَكِ اَذْ هِرَه تَوَرْتِ نَابُوتِ

ه نَمَتْ هِ

* تحت * ز بر طرف آید راسم و معنی شود بوضعه شوگاه مضاف الیه محمد و ف بود
 و مدوی مثل من تحت * تحت * بضمه تین و تحوت اراذل سفله در خبر آمد لا تقوم الساعة
 حتی تهلك العرول و تظهر الثعوت بر پا نخواهند شد قیامت تا این که هلاک شوند
 اشراف و غالب شوند اراذل و بعضی گفته تا که ظاهر شوند قیامت های زیور زمین
 * تحت * ظنی که در ان جامه ادا رند فارسی است که در کلام عربی مستعمل شده
 * ترقه * یا لضم عیبی است قبیح بگویدن زبان * تحت * بالفتح نمائی است غیر
 ماکول * تنذیم * نیک بافتن تنزیل * تنجیک یعنی نیک کن یافت خورد را و این سه
 لغت را جرهری ذکر نکرد * توت * بالضم قاکه ایست مشهور و جوهری گفته پشای
 مثلثه نیاید راضی گفته پشالغت فارسی است و پشالغت عربی شیرین از ان کرم تراست
 و ترش آن مایل بسودی و تری قابض است * توتیا * سنک سومه شود است در درجه اول
 و خشک در دوم نافع است برای قروح و ضعف بصر * حولا * بنیت توتیا بن حمید
 صحابه است * تویقات اولاد تویب در خبر ابن عباس آمده ان ابن الزبیر اثر
 علی التویقات و التویقات و الا سامیت * شوک گفته اینها قبایل اند از بنی اسد * تویب
 بن حمید بن اسد بن عبد العزی بن قصی و حمید بن زهیر بن الحارث بن اسد
 بن عبد العزی بن قصی و اسامة بن زهیر بن الحارث بن عبد العزی بن قصی
 * تیب * بالفتح گروهی است نزدیک مدینه منوره و من بن صاحب شوف الدین
 بن تیبی ادیب با کسوه تیبی نیز لقب منصور بن جعفر کشمیری

فصل الثام

* ثبات * بالفتح و ثبوت یا لضم برجاماندن * ثبت مثل نصوبه و ثابت و ثبیت
 و ثبت و اثبت الله و ثبتته تعجیبات ثابت کرد انید آنرا الله عزوجل و قوله تعالی لیثبتنک
 یعنی تا که زخم رسانند کفار ترا زخمی که قیام تعوائی کود بدان یا حبس کنند ترا
 یا بکشند ترا * ثبت فلان فی المكان قیام نمود در جا * اثبت السقم مفارقت نکرد
 و برابری * ثبتته من الا مرثیته با زداشت و یواز کار * ثبت بالفتح
 و ثبیت سرارد لیرق ثبت ثبوت و اثباته مثل کرم دلیر شد شاعری گفته

و ثَمَّتْ اِذَا مَا صَبَحَ بِالْقَوْمِ زَقَرَهُ ثَمَّتْ مَرْدُ ثَابِتٍ الْعَقْلُ طَرَفَهُ كَوَيْدَهُ شَعْرَهُ
 وَالْهَيْمَةُ لَا فُرَادَ لَهُ وَالْعَيْمَةُ قَلْبُهُ قَبِيحُهُ رَاسِبٌ فَيْكُهُ دَرَجَةٌ رَجُلٌ ثَمَّتُ الْغَدَرُ
 بِالْفَتْحِ مَرْدُ ثَابِتٍ دَرَجَتُهُ وَآتَكَ زَوَاتِنِ دَرَجَتِهَا مَرْمَتِ نَعْلِهِ ثَمَّتْ يَفْتَحَتِ
 مَعْقِدَ وَثَقَهُ وَحِكْمَهُ وَثَمَّتْ اِثْمَانُ جَمْعُ كَوَيْدِ رَجُلٍ لَهُ ثَمَّتْ عِنْدَ الْجَمَلَةِ يَمِينُ
 وَبِرَ اثْبَاتٍ اسْتِزْدَجَلَهُ وَلَا احْكَمُ تَكْدِ الْاِثْمَانِ اِىْ بِحُجَّةٍ تَثْبُتُ فِى الْاَمْرِ
 وَالرَّأْيِ وَاسْتَشْنَفْتُمُ عَجَلَتِ فِكْرُهُ دَرَانِ كَارِهِ اسْتَفْتَمْتُ فِى اَمْرِهِ مَشَارِئَ مَرْدٍ
 دَرَكَا رَحُودَ وَتَفْخِصُ عَمْرٍ اِذَا نَ ثَمَّتْ مَعْلُ كِتَابٍ رَشْمُهُ بِرُوقٍ كَهْ رُوقِ رَايِدِ اِنْ
 لِسَوِيٍّ قَتْلَانِ نَدْرَتُهُ كَهْ بَدَنِ اِنْ يَالَا نَ نَدْرَتُهُ مُثَمَّتٌ مِثْلُ مَعْظَمِ يَالَا نَ سَتُهُ شَدِيدٌ
 بَهْ تَمْلِكُهُ وَكَسِيٌّ كَهْ بِمِثْبِ مَوْضِعِ حَوَكْتِ غَمِيٍّ تَوَانِدُ كَرْدُهُ مُثَمَّتٌ مَا بِنْدِ مَحْدَثِ كَسِيٍّ
 كَهْ كِرَانِ كَرْدِ دِيسِ اَزْ فَرَسِ تَجَارِزِ نَكْدُهُ دَاءُ ثَمَّتْ مِثْلُ غَرَابِ بِيَارِ مِثْلِ كَهْ
 اِنْ حَوَكْتِ عَاجِزْ كَرْدِ ثَانَتُهُ وَاثْنَتُهُ اِنْ مَسَتْ اَنْوَاحُ دَانَسْتِ اِثْمَانِ مَا نَنْدِ
 اِذَا مِثْلُ زَمِينِ اسْتِ يَا آبِي مَزِينِ يَدُوعِ رَايَانِي مُحَلِّ نِ حَضْرَتِهِ ثَابِتِ وَثَمَّتِ
 مِثْلُ امِيرِ رَاسِمِ اِنْ رَاحِدِ بِنِ عَمِلِ اَنْ لِسِ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ اِنْ
 لِسَوِيٍّ جَدِ بَدْرِ وَخُودِهِ اِنْ ثَمَّتِ مَا نَنْدِ زَبِيرِ زَبِيرِ بِنِ مَسْرُورِ اِنْ ثَمَّتِ جَهَا زِيٍّ
 وَثَمَّتِ بِنِ كَثِيرِ رَهَانِي بِنِ ثَمَّتِ وَعَقِبُهُ بِنِ اِبْنِ ثَمَّتِ مَعْلُ ثَانَتُهُ ثَمَّتِ مِثْلُ
 جَهِينَةِ بِنْتِ صَحَابِكَا اِنْ نَدْرِنِ اسْتِ وَثَمَّتِ يَغَاوَرُ دَرَجَتِهِ اِنْ دَرَجَتِ حَنْظَلِ
 اِسْلَمِيَّةِ ثَانِيَةِ اسْتِ ثَمَّتِ بِالْفَتْحِ كَسِيٍّ كَهْ حَدَثِ كُنْدِ نَزْدِ جَمَاعِ يَا اِنْزَالِ كُنْدِ قَلِ
 اِذَا خَالِ مَرْدِ كَرْنَاهُ دَرُوعِ قَبْرِهِ وَكُفَّافِ دُوسَنَكِ ثَمَّتِ جَمْعُ اِنْزَاءِ
 مِثْلُ اِسْلَافِ اِمْبَارِشُونِ كُوشْتِ دُوسِينِ اِنْزَوْقَتِي قُلَانِ اِمْبَارِشُونِ كُوشْتِ سِينِ
 اِنْ بِنِ مِثْرَتِ بِنِ بِسْمَارِ كُوشْتِ ثَمَّتِ مِثْلُ قَمَرِ كَسِيٍّ كَهْ بَرَقَتِ
 جَمَاعِ حَدَثِ كُنْدِ يَابِسِ اِذَا خَالِ اِنْزَالِ كُنْدِ ثَمَّتِ يَفْتَحَتِ بِنِ
 كَشَنِ كُوشْتِ ثَمَّتِ اللَّحْمِ مِثْلُ قَوْحِ بَدْرِ شَدِ كُوشْتِ ثَمَّتِ الشُّكَّةُ وَاللَّيْثَةُ مَسْرُوحِ
 دُخْرِنِ اَلُودِ كُوشْتِ لَبِ دُوسِنِ دُودَانِ هِي ثَمَّتِ رَجُلِ ثَمَّتِ مَرْدِ بِنِ حَوْشِ كَرِ
 ثَمَّتِ شَعْرِ يَسْتِ بِنِ اِذَا نَ اسْتِ ذَرِ ثَمَّتِ حَمِيرِ كَهْ پَادِ شَاهِي اسْتِ

• ثَمَّتْ •

• ثَمَّتْ •

• ثَمَّتْ •

• ثَمَّتْ •

• ثَمَّتْ •

از پادشاهان پس را بر خوریم ابراهیم بن یزید ثانی منسوب است بسوی تات
 بن رعن که از اخدادوی است * ثبت * بالغنج و ثقات بالضم آواز کردن
 و خواندن * ثبت مانند فرح خوانند و آواز کرد * ثابت حلقوم یا مقدم سینه
 یا پوستی که دل در آن چند و آن انبان دل است

• وصل الجیم •

• جیم • یا کسرب و کاهن و ساحر و سحر را بجه عبادت کرده شود بجز خدای
 عز و جل و کسی که در آن خیر نمود حق سبحانه تعالی فرموده الْمُتَوَلَّى الدِّينِ
أَوْ تَوَلَّى دِينًا مِّنْ أَلْكِتَابِ يَوْمَنُونَ بِالْجَنَّةِ وَالطَّاعُونَ فِي خَيْرِ أَمَلٍ الطَّيِّبَةُ
 وَالْعِيَالُ وَالطَّرِيقُ مِنَ الْجَنَّةِ جوهری گفته این محض عربی نیست بسبب
 اجتماع جیم و ثابغین حرف ذلقی * جیم * مانند مد من کردن کوسند نادانسته شود
 که قریه است یا الاغرة جیم * بالضم دهی است بصنعاء از آن است یزید بن مسلم
 و اسمعیل بن ابراهیم بن جوت یا کسر میحلت * جیم * یا کسر و ضم ریشه و نیست
 بکومان مفتوح شد * در خلافت عمر رضی الله تعالی عنه * اجتهات * تمام کردن
 و بردن اجتهات المال گرفتار و زود همه مال را * جیم * بالغنج و اجتهات زدن جیم
 و لا تا عشرين سو طامش ضرب و اجتهات و دم و یو ابیست تا زیانه کویند اصل این
 جیم بود ادغام کرده شد دال در تاء و جل میحلت الالیه مورد سوزین
 * اجتهات نوشید آنرا یا خورد آنرا * جیم مثل امیر شعیب است که بر زمین می افتد
 و اسمی می شود * جالت نام پادشاهی عجمی حق سبحانه تعالی فرمود قتل دآژد
 جالت * جالتا بضم جیم و فتح لام و ضم آن دهی است بنهر و آن داین پشیم الفاظ
 و اجهری ذکر نکرده * جوت جوت * هرد و مینی بر فتحه صاحب قاموس بتالیف
 آخر گفته دعائی است شتران را بسوی آب قد جارتها و جایتها خواند شتران را
 بسوی آب یا زجر است شتران را شاعری گویند * کجارت بالجرات الظاهر
 الصرا دیاه ابوعمر گفته چون معرف یلام شود مغرب گردد و کسای رفترا کویند
 که بر حال خود مانند * جوات مثل غراب اسم مصدر است شاعری گفته * جارتها

فَمَا جَاءُوا أَنَّهُ ۖ وَاسْتَحَقُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ذُنُوبَهُ مِثْلَ طُورِ صَاعِدٍ ۚ
بِالْكُسْرِ مَوْضِعِي اسْتِ از اَعْمَالِ نَابِلَسْ ۚ

فصل الحمام

حَبِيبَةُ ۖ بِالْفَتْحِ دَخَرْتُ حَبِيبَ إِذَا مَهَاتِ أَنْصَارِ اسْتِ وَحَشَبَهُ مِنْ مَالِكِ صَحَابِيَّةٍ رَسُولِ
مَقْصُولِ اسْتِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَازْدَحَلِ رِيسْتِ قَانِي اِدْرِ بُوَسْطِ وَحَشَرْتَنَ بِالْكُسْرِ
كَرْفِي اسْتِ بِمَوْصِلِ ۚ حَبِيبَتِ ۚ نَاكُسُو خَالِصِ كُوِيْنْدِ كَذِبِ حَبِيبَتِ دُرُغِ خَالِصِ كِه
هَبِيجِ نِهْرُ شَدَّ آن رَا ۚ حَتِ ۚ بِالْفَتْحِ خَوَاشِدِنِ دُرُورِ يَخْنِ اَزْ نَابِ نَصْرُ حَتِّهٗ فَا حَتِّ
رِخْتِ دُرُغِبِ آمِدِ ۚ كِه زِي ۚ رَا لِ عَمُودِ بِيْتِ هَبِيجِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَا اَزْ عَمُودِ كِه
بِحَا مَهَاتِ رَسَدِ بِنِ دُرُ مَرْدِ حَتِّهِ يَطْلُعِ اِدْرِ بَعُودِ بِنِ مَحْرَا نِ عَمُودِ رَا بِاسْتِ عَمُودِ اَنْ
بِهَارِي حَمُودِ اَنْ دِجُوبِ رَدِ دَعَا يِ بِنِ كُوِيْنْدِ نَكِهٗ اَللَّهُ حَتَّانَا دِ بِلَا كَفَّايِ مَحْتَرْنَا
وَافْتَادِنِ بَرَكِ حَتِّ اَلرَّقِ دَا حَتِّ دَحَاتِّ وَنَحْتَحْتِ اِبْهَتَادِ بَرَكِهَادِ عَمُودِ آمِدِ
ذَا كُرُ اللَّهُ اَللَّافِ اَلْبِنِ مِثْلِ الشَّجَرَةِ اَلْحَضْرَاءِ رَسَطِ الشَّجَرَةِ اَلَّذِي نَحَاتِّ رَوْقُهُ مِنَ الصَّرِيْبِ
بِهَبِيجِ ذِكْرِ كُنْدِ ۚ حَقِ سَمْعَانِهٗ مِيَانِ غَا فِلَانِ مِثْلِ دُرُغِبِ سَبِزِ مِيَانِ دُرُغِبِي كِه اِنْتَادِ بَا شَدِ
بِرَكِهَامِي اَنْ اِسْمِ سَبِ شَبِمْ وَمَا فَنَدِ اَنْ دِ فُرُودِ آوَرْدِنِ چَبِزِي حَتِّ الشَّيْءِ فُرُودِ آوَرْدِ
اَنْ چَبِزِ رَا حَقَّ مَاهِ سَوِيْطِ زِدِ مِي زِدَا دِرَا صَدَنَا زِيَانِهٗ ۚ اَحَتِّ اَلْأَرْضِ خَشَكِ كَشَتِ
دُرُغِبِ اَرْضِ حَتِّ اَسْبِ تَبِزِ دَمْنِ لِي كُوِيْنْدِ شَعْرِ عَلِ حَتِّ اَلْبُؤَابَةِ زِ مَجْرِي السَّوَاهِدِ
طَلَقِ نُرِي طُرُقِ اَلِ دَشْتِ سَوِيْعِ دَشْتِ مَرُغِ تَبِزِ دُرُ مَرْدِ كُوِيْنْدِ نَجِيبِ دَمْلِجِ مَرْدِ
اَحْتَاتِ جَمِيعِ رَا نَجِجِ مِجْمَعِ اَزْ خَوَ مَا دِنَا مِ شَعِيرِ اَبِي دُرُجَانَهٗ دِ شَعِيرِ كَثِيرِ
بِنِ الصَّلْتِ حَتِّ نَا لُصْمِ سَوِيْقِ لَسْتُ كُوْدِ شَدِ ۚ وَفَمِيلَهٗ اِبْصَتِ اَزْ كُنْدِ ۚ كِه نَسَبِ
كُوْدِ هَمِي شُو دِ بَسُوِي مَكَانِ نَهٗ بَسُوِي بِدِ ۚ وَمَادِرِ وَكُرْفِي اسْتِ اَزْ قَبِيلَهٗ حَتِّ
بِكُسْرِ تَا زَجِرِ اسْتِ مَوْ بُوْنْدِ كَانِ رَا ۚ حَتِّ حُرُوفِ غَايِبِ اَشْتِ وَبَزَايِ تَعْلِيلِ
رَا اسْتِثْنَا نَبِزِ آيِ رِجَاوِ ۚ دِرَا طَقَهٗ وَابْتِدَا ائِمَّهٗ آيِدِ شَاعِرِي كُوِيْدِ شَعْرِ
فَمَا زَا لَسْتُ اَلْقَتْلِي تُجِجِ دِمَاءُهَا ۚ بِدِ جَلَهٗ حَتِّ مَاءِ دِ جَلَهٗ اَشْكُ ۚ وَهَرُ كَا ۚ بِوِمْطَارِ
آيِدَا كُوِيْنْدِ اسْتِ قَمَالِ بُو دِ مَنَصُوبِ كُو دِ بَهْتَقِدِ يُو اَنْ مِثْلِ سِرْتِ اِلَى اَلْكُوفَةِ

حَبِيبَتِ

حَبِيبَتِ

حَبِيبَتِ

حَبِيبَتِ

حتی ادخلها را کبر یعنی حال باشد مرفوع بود باستیناف و قوله عز وجل زلزلا
 حتی یقول الرسول یرفع و نصب خواند * شد نصب یتقل یوان یعنی استقبال
 و رفع باستیناف به معنی حال دیالجهله حتی چو کند و نصب کند و رفع و ازین جهت
 فرا گرفته می میرم و در دم توددی است از حتی و قول آنها حتام در اصل حتی ما بود
 الف حذف کردند چنانچه در الالم و عم و فیم حتی کوهی است بمان * حتما و
 دهی است بعسقلان * مانی یدی منه حاک نیست در دست من از آن چیزی
 * حیات مانند صبور و محتات مثل محراب درخت خرمای که غوره اش افتاده
 باشد * حیات مانند سحاب شور و غوغا * حیات مثل غراب آنچه از چیزی بیفتد
 و قطیعه ایست بصره و آن موضعی که پادشا * کسی بد شد * حیات بن مهر و یا
 آن بد و بای مرحد * است و حیات بن یزید مجاشعی که در بیت فرزدق مراد
 است * شعر * فانک واجد درونی صعودا * جوائیم الاقارع و الحیات * هر دو صحابی
 رسول مقبول اند صلی الله علیه و سلم و جوهری حیات بن زید مجاشعی گفته
 و این رهم است * حیات بن یحیی محدث است * رمد حیات در رمد خواهد آمد
 * حیات مثل زلزله سرعت * حیات سویم * ما بملک حد ز قوتا * یعنی مالک
 نیست چیزی را * حیات * مثل نصر سخت مالیدن و کوبیدن و آواز خوردن
 دایه کینه را * مسرودت و بیخ ایچدان * حوته بالظم سوزش بینی و سبب رسیدن
 خردل به بینی * حوته مانند همزه بسیار خورده * حیات فلان مثل سجع بد خوش فلان
 حرات مثل سیلاب آواز شعله زدن آتش * حوریت موضعی است و این لفظ را
 نظیر نیست * حقیقت * مانند نصر و فلاک ساختن و کردن شکستن و کوفتن چیزی * حقیقت
 مثل کتف سبکین * حقیقتا مثل سبک ع مرد کوتاه در باب همزه گذشته * حیات *
 مثل امیر تکرک و غمی که مثل بوف و شبنم بارد * حیات مثل سکیت و حلیت انکوزه
 و حلیت بشای مثله تکریند کرم است در اول درجه چهارم و خشک در درجه دوم
 تحلیل ریاچ کند و با این نفخ می کنند فامع است برای داء الثعلب و ادرام و بشوره ها و
 قویا و دردهای عصب و دندان کرم خورده و نوزل آب در ابتدا و برای بواسیر

و تقریب باه کمد واداربول و طعم غایب و از قروح امعاء بیجوش و تب ربع را
 نفع دهد و برای زهر کزدم در قیلا و زهر سبک دیوانه نفع بخشد و خلط مانبد
 سبکیت یا قبیض موصی است لمجد و خلط مری سرتراشیدن خلط رامة مثل مصر
 مری سوش ستوده خلط مسلحه انداخت پشک حرد راه خلط دینه ادا کرد قروح
 حود راه خلط الصرقه پاره در پراگند و ساحل پشم راه خلط فلاناکدا عطا کرد
 فلان را چمان و خلطه مائه سوزد و بر اصد تا زیانه و خلط مثل زبیر موصی است
 در بلاد جهینه و حلال مثل محسوب ششوی که مار را مرخو گرداند
 و حلانته بالضم پاره های پشم که از بر کنند بهشتند و آنچه بچه دان آن را
 دفع کند و رایام زائیدن و خلط با لفتح لازم شدن پشت اسبان را
 و جمعت با لفتح سمیت کرم و یوم حمیت و وز سمیت کرم لبله حه نه شب سمیت
 کرم و حهت مثل کرم سمیت کرم شد و حهت مانند امیر محکم از هر چیز و مشک
 صغیر و مشک بی مرد و خیر و حشی آمده و کانه حهت کوبا از مشک است در غیر
 هند آمده و الا خیرها ابر سفاکان بد حرال النبی صلی الله علیه و آله و سلم قالت
 اقتلوا الحیمیات الا سود و حهت و کهرت مشک و روغن که به رب استحکام آن کرده
 باشند و غصص حهت حشم شد پدر دله گوید و حتی یمرخ الغصص الحیمیت و ثور
 حهت و حهت و حاکم و کهرت و خرما ی سمیت شیوین و حهت السجوز و غصص و مثل
 قروح متغیر و فاجد کشت چرخه و حهت لوفه خالص گوید و نکش و حهتک الله علیه مثل
 صوب بویزد و مایل سازد خدای عزوجل ترا بروی و حنبریت و خالص و کلب حنبریت
 دروغ صریح و ماء حنبریت آب صاف و صا و حنبریت لا غواص صغیر و حانوت
 دکان می فروشن مدر و مؤنت آید و می فروشن حوانیت جعب و صا ص قاموس
 این لفظ را درین مقام ایراد نمود و جوهری در باب نون و مویری اینکه
 در نسبت کویند حانی و حانوی و این سیده گفته این نسبت شاذاست و حوت
 بالضم ماهی و اخوات و حوت و حیتان جمع و قام بر حی است از بردج
 درآزده کافه آسمان و حوت بین الحارث از کند و حوت بن سم بن سمع و ابوالکر

و حهت

و حنبریت

و حانوت

و حوت

عثمان بن عفان مشاقری معسور و فبا بن الحوت * حوتاء یا بلد زن سطر
 تهمکاه * حائث مورد بسیار ملامت کنند * * مُحَارَاقَه مغاضبه و مدافعه
 و مشاوره و با هم سخن کردن بمشاره یا بمواعده و این در بیع است رکشی کوفتن
 و جستجو کردن بعضی بعضی را شاموی گفته * شعور * ظَلَّتْ تُحَارِثُی رَہْدَا دایمہ *
 یَوْمَ الثَّوَرِیَّةِ عَنْ أَهْلِ وَعَنْ مَالِ * حَوْتَ و حَوْتَان به فتح هرد و کورد کردن پورندہ
 یا وحشی کورد چوڑی * حات الطائر علی الشیء مثل قام کرد آن چیز بکوردید پورندہ
 * فضل الخاء *

* خبت * جای کشادہ از شکمهای زمین اخبات و خوبیا جمع * کویند نزلوانی خبت
 من الارض * اخبت القوم شدند در زمین خبت مانند اخبر و ادصر باشند
 خبت نهزموضع است در شام و قریه ایست در زبید و نام آبی است از ان قبیله کلب
 با اخبات شروع کردن و فروتنی نمودن کویند اخبت الرجل الله فهو مخبت یعنی
 خشوع و تواضع کورد برای خدا * فیه خیمتہ در ان تواضع است * اخبت الی ربہ مظهر
 شد بسوی خدا * خیمت آوردن کویند چیزی حقیر و زشت * خبت الکحلش بتوصیف
 و باضافت هم جایز است نام صغیر است میان حومین * خبت * از پس رسیدہ
 نیمزہ زدن * خیمت بالتحریک سستی دادن * خیمت آوردن کویند ناقص و خسیس *
 اخبات شو ممکن شدن * اخبت الرجل شو ممکن شد مرد شاموی گویند * شعور * فہن یلک
 من اوائله مخبتا * فَاِنَّکَ یَا وَلِیدُہُم فتورہ و کم کورد آمدن * اخبت الله حفظہ کم
 کورد اند خدا نصیب آنرا و خیمت ای خسیس * شعور لیس یعطی القوی
 فضلاً من المال ولا یحرم الضعیف الخیمت * ختی یا لضم شہوی است در باب
 الابرار * ابن خیمت یحیی بن موسی شیرینکاری است * خجسته * بضم خا و فتح
 جیم رسکون سین نام چند زنان اصفہانی است کہ روایات حدیث اند و آن لفظ
 فارسی است بمعنی مبارک و میمونہ * خرت * بالفتح و با لضم نیز آمده * سوراخ
 کوش و تیر و سوزن و جز آن خورت و اخوات جمع * فلان اضیق من خورت
 الابرة * در مثل است و قعوانی مضائق مثل اخوات الابرار افتادند در تنگیهای

مانند سوراخ موزن و اجمل العود فی عورت الفاس بکن چوب را د و سوراخ
 تبر و همچنین اجمل الحیطی عورت القرمه عورت نیرا متحر ازهای عود بهار نوزدین
 سینه و سوراخ کودن و عورته سوراخ کبود در آن و رحل مخررت مود شکافته
 لب و جمل مخررت الانب شعر شکافته بینی و مخررت بر وزن مکتب و فنیهای
 دانا شاعری کوید و دمل و بینی نه الخویث و حرارت جمع آن و یقی علی الدلائل
 الخوارت و کسائی درایت کرده و کوید عورتها الارض یعنی نیک شناختیم زمین
 را که از راههای آن چیزی بومایوشیده نموده و مخررت راه راست و عورتان
 د رستار و زوئه الاسد که از منازل قهراست و عورت حلقه های آفتی که نوسر
 تنگهای زمین و دود و همچنین عورت و عورت و واحد آن عورته است و عورت کورت با کسر
 شهری است و ذب عورت بالضم کورت شتاب و ده حوته بالفتح اسب فهام و کوید
 قلن عورت نزلن و قتی که کارش بران فاسد شود اشی گفته و شعر و فانی و جدک
 لرم بجی و لقد قلن الخورت الاقله و آن از تمیل میاز است و عورت و بالفتح شهری است
 در فارس و عفت و بالفتح آهسته آرا کودن شاعری کوزده شعر و عفت و عفت و عفت و عفت
 لهن عفت و دشان بین السهر و المطلق الخف و در حدیث و بها عفت النبی بقرا نه
 و بها عفت و محافه ما فند عفت است و در حدیث نماز جنازه است یکان یقرأ
 فی الركعة الاولى بفاتحة الكتاب مصافاة و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت
 کشتن و عفت الصوت عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت
 آن منقطع شود رساکت کرده و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت
 و عفت ابری که در آن آب نباشد و زراعتی که در آن نمود یا انچه نرم و صیف
 باشد از زراعت تازه و در حدیث است مثل المومن که مثل عفت الزرع بعیل موة
 و معتدل احوی و در بعض روایت که مثل عفت الزرع و لحر و فابنا و نایل
 سنبله است و عفت زن لا عریا و فی که عفتا عوب نماید نه میان زنان
 احفات زائیدن و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت و عفت
 حمله شدن و عفتیان بالضم در قلعه اند و در این و عفت من العباس

و عفت و

و عفت و

مست شد * خلیفتا * بکسر خا و لام مشدده نام قلعه ایست در زمین
 تیار که آنرا ابلق فرد بگریسد عا د بن سلیمان آن را بنا کرده * خیمت *
 بر وزن سمین قریبه لغت حمیره است * خنوت * بکسر خا و تشدید نون مورد چیست
 و چادک که بوی بخور خواب نکنند و مورد ها چون دانه و دانه ایست از داب دریای
 و لقب توبه بن مضر بن شاعر * خنیت * مرد کوتاه قامت و این لغت در قاموس
 نیست * خورت * بالفتح افتادن بازو شکل * خات البازی و خات از باب افتعال افتاد
 بازو شکار تا بگیرد آنرا شاعری گوید * شعور * و ما الترم الا حسیة اولئک * یخوتون اخوی
 القوم خوت الاعداد * اخات البازی از باب انفعال همچنین * خات البرجل
 کم کرد انبند مورد مالی خود را * بخورده از باب تفعل همچنین * خائنه عقاب هرگاه فرود
 آید بر شکاری و آوازش بکوش خورده خوات بالفتح آواز بال غناب خاتب العقاب
 از باب نصر و فعل ازان و بمعنی آواز یا آواز ز عدد سین چنانکه از ابی حنیفه مروی است
 * جوهی گفته خوات لفظ مونث است و معنی آن مل کو * شعیت خوات الطیر شنیدم
 آواز بال پوند * در حدیث است فسمع خوات من السماء شنیدم آوازی مانند آواز
 بال زدن پوند * خوات بالتشدید مرد صاحب حرأت شاعری گفته * شعور لایهتی فیه
 الا کل من صلیف * من الرجال ز میح الوای خوات * در کیمیکه هوسا است خورد در بسیار
 بخورد و پسرجهیز صحابی است و پسریسر آن صالح وجد هم و بن رفاعة محدث * خات
 الرجل زنده خلاف کرد و پیمان بشکست و کم کرد انبند خوار بار و کلان سال کشت
 و دفع نمود زبرد * همچنین بخوت شاعری گفته * شعور * بخوت قلوب الطیر من کل جانب *
 کلمات طیر الماء در داملمع * و گفته گویند ما زال البیوت یختمات الشاة بعد الشاة
 مدام بمیله می دزد کرد بزی را پس از بزی * فلان یختمات حدیث القوم و یخوت
 از باب افتعال و تفعل یعنی قلا می گیرد از سخن مودمان و میر باید آن را * انهم
 یختمون اللیل یعنی آنان شب سیر می کنند در * و می نمایند * بخوت عنه
 شکست و کل اش * بخاورده زدی کردن گویند خوات طوقه دونی یعنی دزد دید
 نکاه خورد از من * خنیت * بالفتح آواز کنا فیدن مانند خیموت گویند خات خیمتا

و خورثای صوت و خست با لکمودهی است در این

فصل الزال

درست به همین این رباط فقیه و آن شاعری است و زیاده ن دوست و میخی

درست

بن درست و ذکر یاسن درست و در صفت بن حمزه درست بن حکیم درست

بن سهل درست بن نصر الزاهد و ادراهم بن جعفر درست بن جعفران درست و بن

درست

محدثانند درست به الفتح صحرا دست الثیاب جامه ها یکدست یعنی تمام چنانچه

از رویا ک تا تلوار و مانند دست سلاح از خود قلمرو آهنی و دست لبت از نشین

و خوراکه تا طویل و مسند ملک و اکابر و صل و نشین خانه این فقهه همی است

در عربا مستعمل شده دستو ابوالقصر قریه ایست در اهر از دستو اعی بهر

و دستو الخی نون نسبت است بآن درست به الضم لقب قاسم بن نصر بن عابد

و جند جند انکریم بن عثمان بن محمد بن یوسف بن الخلف و ابو زرعه بن

بن محمد دستویه محدث است و دست به الفتح صحرا ابو غنیمه و ابی اعشی الزناد

درست

کرده شعره قد علمت فادس و در یوزر الا عرب ابی خالد شافعی که نزله

و شاعری دیگر گفته شعره اخذت من فنجبات است و سوادعاج کعباج الدمشق

و آن در اصل فارسی است یا از ترائی لسانین است چنانکه جعفری تصریح

نموده و شهری است میان ارباب و یوزر قریه ایست در اصفهان و دست ادریس

موضوعی است در شیراز و دست به الفتح بشدت دفع کردن فعل آن از باب منع است

درست

درست به الفتح سخت خفه کردن و دریند دغته از باب منع

درست

سخت خفه کرد آن را تا آنکه کشت

فصل الزال

ذات به الفتح سخت خفه کردن ابو زید گفته ذابته خفه کرد آن را بسختی تمام

ذات

تا آنکه زبانش از دهن بیرون افتاد و دست بشدت خفه کردن از ابو زید گویند

ذات

ذات ذعتا مانند ذاطه و ذعطه و ذعیکه کسی را بشدت تمام خفه کند و در خاک

ذعت

ساییدن و بشدت دفع کردن و ذعت به معنی ذعل است به و موحده و اعوانی ازین

حرف ابن سمن گفته * شعرو صفة ذی ذلت سمول * منع امر الیس بمستقبل * پس
 سزاوار است که در لغت باشد چنانکه در لسان است * صاحب قاموس آنرا ترک
 کرده شاید تا راجل با قرار داده قایل یک لغت باشد * یا نه * ذمت * لا غرض در متغیر
 کردنیدن فعل از باب ضرب است * ذیت و ذیت بهیسه حرکت آخر از این قطاع
 مروی است ذیة و ذیة و ذیاء و ذیاء بهیچن در چنان * ابو عبید * گفته گویند
 کان من الامر ذیت و ذیت ای کیمت و کیمت * عبد الرحمن بن احمد علیک
 بن ذات فقیه محدث است

فصل الرابع

* ربت * با التحریک در بسته شدن * ربت با الفتح پرورش کردن * تربیت
 همچنین * گویند ربت الصبی تربته تربتاً پرورش کردن * را را چیز
 گویند * شعرو سبقتها اذ ولدت تموت * و القبر صرضا من ربت * لیس من ضمینه
 تربیت * تربیت نیز در آنست بر پهلوی گویند تا بخوابد * ربت با الفتح رئیس قوم در شرف
 و عطار توت و رتات جمع * و لاه و توت الکر اینان سرداران شهر اند * رت دایه ایست
 مانند خوک صحرائی رتوت جمع آن * رتوت نیز خوکان نر و رتته بالضم کند می زبان
 گویند رجل ارت مردی که کند می زبان آن ظاهر باشد * می لسان رتته در زبان او کند می
 است * ارتة الله قوت کند زبان گویند آنرا خدا پس کند زبان شد * بعضی گفته
 رتته آنکه بدل کرده شود لام بباء * ابو عمرو گفته رتته عیبی است بد در زبان
 * ارت کسیکه در زبان آن کوه و بستگی باشد * در تهذیب است غمغمه آنکه
 آرازشنید * شود و انقطاع کلام معلوم نشود و بکلام عجم اشتباه دارد و رتته آنکه اول
 بد شواری از زبان آید و بعد بر آمدن متصل واحد صادر شود * رتوت الرجل
 عاجز شد مرد در تیا زبان آن در سین بسوی تابان گویند * خباب بن ارت
 بدری است ایا بن ارت از شاعران عرب است * رسته * بالضم لقب
 عبد الرحمن بن عمرو بن ابی الحسن الزهری الاصفهانی است * وقت * بالفتح شکستن
 و گرفتن * رفته یرفت از باب نصر و ضرب شکست و گرفت آنرا * رقت الشی شکسته

و کوفته کودید کوبید رقت الشی فرقّت لازم رمتعدی هر دو آمده است و شی
مرفوت چیزی شکسته و کوفته شد و رقت الشی منقطع شد آنجیز و همچنین ارفقت
ارفتا تا مانند احمر احوار اد و جمع آمده و رفات یا لضم حطام دنیبری
و قوله تعالی اَلَا اِنَّ عَظَامًا وُرُفًا تَا مَعْنٰی شکسته و بر سید و رقت بردن سردگاه
و کسبکه بشکند و رچی و راه رات هالفتح که در آن لغت یمانیه است و رات جمع آن
و آن ناد راست

فصل الزاء

زات و پوکودانیدن يقال زاته غبطای پوکودانیدن از روی چشم زت و آراسته
کردن و همچنین تزئین و تزیت آراسته شدن کوبیدن زئت الدوس و زئتها فرقّت
آراسته کودم آنرا این آراسته شد و زرت و خفه کردن کوبیدن زرت از باب منع
خفه کردم ادراه انزروت و مع دوختی است حاود او که در شهرهای فارس پیدا شود
و در آن تلخی پیدا می باشد نافع است بوای و رمماد و رموا هم مستعمل میشود
جراحات تازه را مندمل میگرداند و گوشت مرده را میخورد و قتیله شهید در مسحوق
آن توحه کوش و نافع می باشد و بوای امراض چشم نیز نفع میدهد خصوصاً از رم
در مص و زعت و خفه کردن زعتل آن از باب منع است و زعت هالفتح پوکودن و چشم
غردن و دفع کردن و رواندن و منع نمودن و طرد کردن و تکلیف رسانیدن و در تعب
انداختن و زعت با کسر چیزی است مانند قیر که بو کشتی و ظروف و مشک میالند
تا آب نفوذ نکند و زق موقت بفتح قاء مشدد و مشک طلا کوده شده بزفت و شعره و زفتها
صالح النار و حولا کاغذ و طلیق بقا و اریزفت ملّح و دیه قرید و س گفته زفت که آنرا
اغرامی گویند و صنف است یکی در بای و آن میاه و نك وسائل می باشد و اکثر
در مرهم داخل کرده شود دوم صحوائ و آن سیاه و درخت بنموت است و آن
درخت قضم است و در ضمن زفت قویب از قطران است و آن ملّین ادرام سخت است
حصراً ادرام رطب و سعال بارد و زیا بین و نافع است و مقدار مت زرها
می کند و طلای آن کوبیدن مار را نفع میدهد و از دفت المال از باب احتمال

و رات

زات

زت

زرت

زعت

زفت

گرفت تمام مال را و رفت الی حدیثی افنه ریخت سخن را و گوش او ز گشت * بالفتح
 پر کردن یا پر کردن مشك مانند تزكيت و از گشت گویند زكف القربة تركیتا
 و از كته یعنی پر کردن مشك را * قربة من كوته مشك پوشند * زكف لیر
 موضعی است * از گشت زائیدن گویند از كفت المرأة یغلام زائید زن كودك را *
 مذكورت مود غمناك و ملخی كه در شكم آن ایضه ها باشد و آنكه سردی بران شدت
 كود * باشد زكته الی حدیث یاد كنایم آنوا سخن * و ماته * بوزن سحابة بازقار
 شدن * زكف الرجل و ماته مانند كرم كرامه با و قوشد مرد رجل زمیت مرد با و قو
 راجز گوید * و القبر صهرضامن زمیت * زمیت بوزن سكیت بنما را بازقو
 فلان از مكف الناس یعنی با و قوتوین مودمان * ذرا كفته ما شد ترممه كدام چیز شد
 كود بازقوین آنوا * زكف مانند زكف بوزن * ایست كه زكف بوزنك میكود
 * از میتات رنگ بوزنك كودیدن گویند از مات الشیء و قیكه مانند زكف متلون شود
 * زكفه * بالکسر و قیله ایست در مغرب زانی كه منجم مشهور است بدان منسوب است
 * زكف * بالفتح اسپ معاویه بن سعد و در غن و یقون دان درختی است مشهور و زیثونه
 واحد آن * زیث نیز مسجد دمشق یا كوههای شام و شهری است در چین و قریه
 ایست در صغیر و نام مرد ایست * زیثونه موضعی است در بادیه شام * صین
 الزیثونه در افريقية * احجاز الزیث در مدینه * قضا الزیث در بصره *
 زكف الطعام از قه و یثا كودانیدم در طعام و غن و یث را * طعام مزبوت و مزیت
 خوردنی كه در آن زیث انداخته باشند شاعری گفته * شعور * جا و ابعولم یكن منه
 * و لا حنطة الشام الزیث خیرها * از دات قلان و غن زیث بوزن خود مالید *
 زكف راس الصبی مالیدم و غن زیث را بر سر كودك گویند خیر از دتی منی ما
 زكف * زكف القوم زیث خود را نیدم قوم را * ازات القوم بسیار شد و غن
 زیث تردیدك قوم * استوائت و غن زیث طلب كود یقال جا و ایست و یثون
 آمدند طلب كنان و غن زیث را * زیثه و غن زیث را توشه كردانیدم
 برای آن * زیات بتشدید و غن فروش * جاء نای ثیاب الزیات آمد موا

بد و میب یقال سته یعنی عابه که کو مید یاستی برای زن ما حوذ است از ست جهات
 یعنی شش جهت من و بعضی گویند آن غلط است و صواب یا بدنی است و رستی نیز
 نام دختر ابرو چنان مابون است که از ادیات حدیث است و ستمتیه نام جماعتی
 از محدثات است و احمد بن محمد بن سلامه ستمتی محدث است و حصن ابن ستمین
 قلعه ایست مقابل مطنیه و ستمت بنت معمر که روایت علی بن کوفه در آن مصفوف
 ستمی است در زبان محجمی و احمد بن محمد بن ستمه بالغتم محدث است و دینار است
 در باب فاح و آمد زور که اصل آن ستمه است و ستمستان به ناکسروگاهی
 بالغتم نیز می آید شهری است نزوک و مشرق و آن فارسی است ابن سید و آنواد
 و داعی ذکر نموده و ستمت و بالضم و ستمتین حرام و آنچه بد باشد از مکاسب
 که عاریدن لازم آید و آنچه ذکر آن بد باشد مانند قوت ستمت و عورت و شراب است
 جمع آن است اسما کسب ستمت کردن و ستمت الرجل فی تجارته در تجارت خود
 کسب حرام کرد و از بیم و کفدن و یقال ستمتة ای استماله و همچنین است ستمت و ستمت
 تجارتی که ستمت شد تجارت آن و حرام گردید و ستمت شدت خوردن و فرودیدن
 و رجل ستمت و ستمت مرد در بیض و فراخ شکم و رجل مسحورت الکحرف
 که ستمت سیر شکم نشود و ستمت طعام او را بسیار بد و ستمی کند از لغات اهل ادب است
 و مال مسحورت و ستمت یعنی بود و شد و قوزد قی گفته و شعوه و هض زمان
 یا ابن مردوان لم یدع من المال الا مسحتا و محلی و همچنین ستمت و ستمت
 و ستمت الرجل به صفة مفعول وقت مال او و ستمت الشعم عن اللحم از باب
 منع جدا کردن دپیه را از گوشت و بود ستمت سرمای صادق و مال ستمت نیست
 چیزی بر او که هلاک کند او را و دمه ستمت خون آن هدر است و عام ستمت
 مال خشک و ارض ستمت و زمینی که جو انداشته باشد و ستمت سویق کم جرب و همچنین
 ستمت رجامة کهنه و همچنین ستمت و ستمی و دشمن قوم حاکم و ستمت او وزن زیر
 جد مبرح بن شهاب الرعمی است از آن یکی از فرزندین است که بعد از رسول الله
 رسید و قال انه فی ستمتکم بعد ابی بضم با و بکسر جا و همچنین رقتیم هر دو قراوت

و ستمت

و ستمت

کرد شد * اكالون للسمت تثقیل و تنقیف هر دو فروات کرد شد * سمت
 بمعنی رشوت * ایطعمه فی السمات ای الرشوة * سمات * مانند زنبور زن فاحشه
 * سمت * بالفتح شدید و همچنین سمت مانند امیر * سمت بالضم ایینه از شکم بجه های
 بهائم بودن آید و قتیکه زائید شود و پیش از آنکه چیزی بخورد * سمتیت
 سریق کم چرب مانند سمتیت و غبار بسیار بلند و ربه گفته و هل ثمر الساطع
 السمیتاه و آرد سپید و شدید و بد گفته * شعره هل یُنحِی حِلْفَ سمتیت * ارضه
 ارضه بکبریت * مسخوت واره سمتان بالکسر و بالفتح پوست بز بافت
 کرده شد * و آن مغرب است و شهر و سمت ابو ایوب سمتی بد آن منسوب است * سمتان
 بالفتح و سمتیت به صفت تصغیر محذورانند * اسخات السخات سمتیتا تا سکن شد و رم آن
 چنانکه ابو زید حکایت کرده * شیء سمت و سمتیت یعنی صلیب * و علم حرم سمت ای شدید *
 گویند اصل آن فارسی است عرب آنرا در کلام خود استعمال گویند چنانکه مسیح را
 بلاس میگویند * در نواد راست گویند سمت فلان و سمت لدر قتیکه استقصا
 کنند در قول * سمت * بالضم شهری است در مغرب و سرته شهری است در جوف اندلس
 و قاسم بن ابی شجاع السوفی محدثی است منسوب بآن * سمت * شواب نوشیدن
 و شیر نشدن فعل آن از باب سماع است * سمت بالکسر لغتی است در زفت چنانکه
 زجاجی گفته * این درید گویند سمت طعامی که برکت ندارد و آن بود زن کتف است *
 سمت الشیء زبرد آن چیز را چنانکه از ثعلب محکی است * سمت * بالفتح و سمت
 بالتحریک بی برکت بودن طعام گویند سمت الطعام سمتا و سمتا فهو سمت و قتیکه
 طعام برکت ندارد * سمت * بالفتح و سمت و سمت بالضم و ساکوت خاموش ماندن
 * ساکت خاموش * ساکوت بسیار خاموش و همچنین سمت بالفتح * سمتیت مانند
 همچنین سمتیت مانند زبرد سمتیت مانند قنیطر سمتیت بالکسر و ساکوت
 و ساکوت کسمیکه کم کلام کند یا آنکه بو کلام قادر باشد * سمت نیز
 فصل کردن در میان و نغمه بد و ن دم زدن و آن از اصول الحان است *
 سمت الرجل انقطع کلامه فلم یتکلم و همچنین سمت * ابرو غمید از

ابرو زید روایت کرده صحت الوجه و صحت و سکت و اسکت و ابرو و گفته کوریند
 ثم سکت ندرن الفین و قتیله منقطع شود و کلام نکند کوریند اسکت و انشاد کرده
 شعره قد رانی ان النوری استکناه لوان معینا بناله پناه سکت بالفتح بهای ربی است
 مشهوره سکتان دو سکت نماز یکی بعد از افتتاح درم بعد از قرات فاتحه سکت بالضم
 انچه بدان کود که غیر آن را خاموش کنند و آبی که در عرف نای مازده سکت
 مانند که است و بتشدید هم آمده اسبی که پس از ده احسان حله بهای و آن را
 قاشور و کوریند و سکت نیز و آنکه بعد از ان آید شها رکوده نمی شود چنانکه جوهری
 گفته رماه سکت و سکت فرد و ضم یعنی بجزی که خاموش کنند و را و هر علی
 سکت الامور یعنی آن مشرف بر قضا آن کار است کوریند به سکت رقی که بسم
 بهاری یا خور دن شواب زبانش بند شده حبه سکت بالضم ماری که دریافته
 نشود تا اینکه بگزدا عوی در ذ کور مردی دایه کوریند شعره قبا و زردی
 من حبه چایه سکت اذ اماعض لبس باد رده کسب علی سکت مد العاجه یعنی
 بدم نزدیک به ادراک این حاجت سکت و بانی و نای مانند های فرجیز و زوهای
 معتدل بهند از شدت کرمه سکت الرجل مرد آن مرد و قوله تعالی و لما سکت من موسی
 الغضب ای سکن چنانکه زجاج گفته بعضی گفته آن محمول بر قلب است
 چنانکه ادخلت القلعه و فی زاهی اصل آن ادخلت راسی فی القلعه و بود
 قول ادل مطابق هر بیت است و رجل سکت بالفتح مردی که کم سجن کوریند و هرگاه
 کوریند سخن خوش و نیکو کوریند سکت بالفتح برون آوردن کوریند ملت امامی
 یعنی برون آورد و رده و اهدست خود سکت الاف بویید بینی راه ملت
 راسه سردموی سرار راه راس ملت و مخلوط و مسبوت و مخلوق بیک معنی
 است ملت الشعر سردموی راه ملت الشقی قطع کرد آن چیز را راه ملت
 دم ابر نه یعنی پوست بویید بدنه را تا آنکه خون آن ظاهر شد سکت
 القصه لبسید کاسه را با نکشتان خورد و همچنین است ملت از باب افتعال
 و ملت المراءه خطا بهامن و دانند اختیاز دست خود خطاب راه سکتا زلی که

ملت

حنانه بندیده است و لا تأماثة سوطی دارد اصد تا زیانه است بسلک انداخت
 پلیدی خورد راه سلوئه بالضم انچه بانگستان از اطراف کاسه گرفته شود تا پاک گردد
 است و معنای بی وقت از مایط و یکده دریافت نشد و مسکوت آنکه گرفته شده باشد
 گوشت آن است بالضم قسمی است از جو که پخته اند و گوشت آن را گوشت گوشت است
 بعضی گفته اند معنی از جو که توش می باشد و گوشتی که از آن پخته و مسکوت یعنی هفت
 بود بر من و کم شد از من است و مرد پیتی بود و نام پدر ابو قیس شاعر
 و مسکوت و بر وزن زنجور وزن مکار همانند مسکوت بتقدم حاه مسکوت و مانند زنجور
 پزند و است و است و بالفتح راه و بر وزن نیمکان و میان و روی و یکمان و حدس راه رفتن
 شاعری گفته است ایس بها ریح السامیه و فعلش از باب ضرب و نصر است
 و است ایس از باب ضرب و میا گوید و ای آنان وجه سخن و قد پیزد و جدیت است
 و بنظر وزن الی سمعه و نهاده یعنی نگاه میکند و بر روی حسن همیشه و خوبی منظور آن در وزن
 و آن از قسم حسن و جمال نیست و یونس بن خالد السجی صحبت است و تسهیم ذکر
 کردن نام چند بر چیزی و دعا کردن و و جدیت اکل است و و الله و در و تسهیم و یعنی
 و تسهیم یا پدید خروشی را پس دعای برکت کنید و حق کسی که خور را نهد
 تسهیم را و لا یم کوفتن است و تسهیم العاطس در جواب تسهیم و تسهیم
 و تسهیم و تسهیم است و آن تسهیم مهمله و تسهیم معجیه هر دو آمد
 و تسهیم گفته تسهیم مهمله مختار است زیرا که آن ماحو است از تسهیم و ابو
 حمید گفته تسهیم معجیه در کلام عرب اعلی و اکثر است و تسهیم تسهیم از فعل چنانکه
 مختصر قسمی است از آن تسهیم و بر وزن تسهیم قویه است و تسهیم و تسهیم و تسهیم
 بر وزن زنجور و راز تسهیم و بر وزن کتب مرد کم خیر و رجال تسهیم و ارض
 تسهیم زمین بی کیم و عام تسهیم سال خشک و تسهیم تسهیم است القوم بقسط
 سال افتادند و ابن الزبیری گفته شعر و هو و العلی هشم الثوب و لقومه و رجال مکة
 مستنون معجاف و جوهری گفته اصل آن از تسهیم است و او را تا گوید و تفاوت
 باشد میان آن و قول آنها استی القوم اقامت کردند یکسال در یک موضع

و مسکوت
 و مسکوت
 و مسکوت

و تسهیم
 و تسهیم
 و تسهیم

و فرافشته تهره گردند که ما اصلی است و قتی که یا فتنند او را پس قلب کردند بنا کویج
 اصابتهم السنه بیا سائتو الارض تفحص کردند و دیدگی زمین را سترت
 بر وزن تند و مسکه و بنیر و قسبی از عوهای خشک و رب و شد شاعری کرد و شعره
 هم السمن بالسنوت لانس بعنهم در هم بمنعون جار هم ان بقرداه و بعضی سترت
 مثل ستور می گویند و سترت نیز شبت و را زیانه و زیره و ستم القدر از باب
 تفویل انداخت سترت را در دیک و سترت آنکه بمنشینی کند ترا بی سبب به غص
 آید و ستم نکاح کردن مرد لغیم زن کویجه را سبب قلب مال از زیاده مال خود
 فصل الشین

و شبت

و شبت

و شبت

و شبت

و شبت و بر وزن امیر اسپ شکوختند و را می که فاصروند و هر دو رنهای
 پای از سه پاهای فرد و دست اریقی بر جای هر دو دست نهفتند و برای
 این فعلی متصرف نیامد و مردی از انصار گویند شعره و آقد و مشرف الصورات
 سالا و کجست لا احق ولا شبت و شبت و بکسرتین و بنا و مشد و درستی است معروف
 که بفارسی آنرا شو گویند و کوم و خشک است در دوخته درم اخلاط بارده را نسج
 میندود و دما را می نشاند و قلین بسیار دارد و ناز آن زیاده و در انصاج است
 و خشک آن بسیار محال است و زغن آن دردهای عصب و گوش و فراق امتزای
 و بپیش و انفع می بخشد و رشم آن را اگر بر بوا سبب ضما د کنند قطع کند و خاکستوش
 برای قروح مقع و ذکر و بیماریا مفید است و شربت و بر وزن قمل قله ایست در اندلس
 و شبت و بالفتح و شتاب و بر وزن محاب و شبت و بر وزن امیر پرا کنند و شبت
 الامر از باب ضوب را نشأت از باب انفعال و تشبث از باب تفعل و استش از باب
 استفعال پرا کنند و شبت و شبت الله از باب تفعل و شبت الله از باب افعال پرا کنند
 کند او را خدا و شبت و بر وزن امیر کا و پرا کنند و شبت و شبت دند ان کشاده
 و قوم شبتی قوم پرا کنند که از یک قبیله نباشند و در حدیث انجا است علیه السلام
 انما هم شئی یعنی دیون انما یکی است و شریعتهای آنها مختلف است و بعضی گویند
 مراد از این اختلاف زبانهای آنها است و جاز اشتات شبات آمدند پرا کنند

در صحاح جا و اشتاتا آمدند بر اکنه * شت و احد آن را بر وجهی از بعض عرب
حکایت کرده الحمد لله الذی جمعنا من شت * شتان و بینهما بضم نون و نصب
نیز آمده * شتان ما هما و شتان ما بینهما و شتان ما عذر و راجع * یعنی در وی است
میان آنها * شتان بکسر نون مصروف از شت است * در صحاح است
از اصمعی که گفته می شود شتان ما بینهما و قول شاعر * شتان ما بین المیزیدین
فی الرئی * یزید بن یزید و الآخر بن حاتم * حجت نیست چه مراد است لیکن
قول اصمعی حجت است * شعور شتان ما یومی علی کورها * و یوم حیوان اخی جابری *
شتان مصروف است از شت پس فتحه نون فتحه است که بر تابد تاد لالت کند
که مصروف از فعل ماضی است و همچنین سوعان و شکان مصروف از شک و سرح
است * کروی و شکان ذخر و جاد سوهان ذخر و جاد * و گفته می شود ان المجلس
لجميع شتر قامن الناس و فی مجلس جمع میکنند مردمان را که از یک قبیله نهند
* محمود بن شعی بالضم محدثی * شخت * بالفتح باریک اندام نه از لغوی و بالتحریر
نیز آمده * شخت بالکسر جمع آن * شخت از باب کرم باریک اندام شد * شخوثة
مصدر از آن * شخت و شخت باریک اندام * شخت بر وزن سکیت و کرم چهار بلند
* شخت بر وزن حاتم * همچنین * تشخت بمعنی ابلاغ و رسانیدن * شوقتی *
مرقی است * شمات * و شمات بر وزن شمابة و شماب شاد شدن بغم دشمن * شمات
از باب فرج شاد شد بغم دشمن * اشمتة الله به شاد کند او را حق تعالی بغم او * شمائی
و شمات نا امید شدن کان واحدش نیامد * شوامت دست و پای ستور * تشمیت
بر جهت الله گفتن طسه زنند و را بر جمع می فرام آردن و نا امید کردن * اشتمت از باب افتعال
اول نوبی * تشمت نا امید و بی رغبت بر کشتن * ملک مشمت پادشاه * غداده شده
* شکات * یا بکسر یا ین نام شهری است احمد بن محمد الخالقی شکاتی و کامل بن
محمد الجلیل بن شکاتی محدثانند * شیتان * بالفتح جهامت اندک از ملح و جز آن
* فصل الصاد *

صت * بالفتح دفع کردن بغله و بدست زدن و بعضا زدن * صته بالعزاز و ارا

* شخت *

* شرفیت *

* شمت *

* شکات *

* شیت *

* صت *

بزرگوارانم نیز آمدن و مورد چا اذک در کارها * اَصْلَتی و مَصْلَت و مصلّت هر دو با کسر
 و مَصْلَت * چندین عامرین طویل گوید شعور * و انا المصا لیت یوم الرضا * اذما المعا رب
 لم تقدّم * در اساس است نه مَصْلَت قهر سخت روان * صلت نیز نام مردی و تاختن
 اسبان * صلت با کسر و زده * صلتان بالتحریک انب با نشاط و هوشیار * در صحاح است
 صلتان خراستوار و سخت و اسب با نشاط و هوشیار * صلتان شاعرانند عمدی و ضعی
 و فیهی * انصلت از باب انفعال بکشد و صفت برد * در صحاح است صلت دو انید
 اسب را * انصلت القوس فی سیر * بکشد و صفت بود اسب در سیر خود * جاء بلین
 یصلّت و صوق یصلّت آذر د شیر و شور با بسیار آب و کم روغن * صلت مانی القدر
 ریختن انچه در قدح بود * صمت * بالفتح و صموت و صمات هر دو باضم خاموش بودن
 اصمات و تصمیت * چندین * و صمته بصماته و صماته انداختن و در جبری را که بدان
 سکوت نماید * اصمته از باب افعال و صمته از باب تفعل خاموش کردن او را لازم
 و متعدی هر دو آمد * صمات بالضم سرعت تشنگی * در تهنیب است گویند بات
 فلان علی صمات امره هرگاه تصمیم عزم بر کاری کند * ابو مالک گوید صمات بمعنی
 قصد است و او انشاد کرد * و حاجه بت علی صماتها * در صحاح است گویند فلان
 علی صمات الامر هرگاه مشرف شود بر قضای آن کار * بات من القوم علی صمات بموای
 و مسمع یعنی شدا ز قوم در نزد یکی به محلی که از ایجادیدن و شنیدن تواند شاعری
 گوید * و حاجه کنمت علی صماتها * یعنی مشرف بودم بر ادراک حاجت و برزایتی بتاتها
 نیز آمد * صامت شیر خفته را ز شیران بیست تا و از مال سیم و نقره و ناطق از مال
 شعران و کوسهندان گویند مال صامت و لا ناطق یعنی نیست پیش او چیزی از مال
 صامت ز ناطق * صموت بالفتح و زه ثقیل و کوان * در اساس است صموت زرهی
 که چون پوشیدن شود صدای از وی نخیزد نابغه گوید شعور * و کل صموت نثله
 تمیمه * و نسج سلیم کل قضا ذائل * صموت نیز شمشیری که در کشته فرو رود
 * در تهنیب است که درین صورت آواز بر آمدن خون که می خواهد آمد زبیر
 بن عبدالمطلب گوید شعور * و ینقی الجاهل الاحتمال عنی * رفاق الحد و قعته

(1029)

[illegible]

۱۰۰

۱۰۱

صوت *

و يكانه صوت آواز و آواز کردن * مات از باب ضرب و هم آواز کرده است
از باب افعال و صوت از باب تفعل همچنين * رجل مات وصيت مرد آواز کنند
* صيت با لکس شهرت يك مات و صيت و صيته همچنين * در صحاح است گویند
ذَهَبَ صَيْتُهُ فِي النَّاسِ رَفَتْ آواز * اَرَدَ مَوْذِمٌ دَر اصل يوار بود يسيب کسره
بیايدل شد چنانکه ريمع در اصل روح بود کويابنا کرد نديو فعل بکسر الفاء از برای
فروق میان صوت مسجوع و میان آواز * دکاهی ميگویند انتشروته في الناس
يعني صوت * صوت نمي ريمعني يمشك آهن کوان ريمعني زکرو زدايند شمشير و مصرات
با لکس آواز کنند * گویند دُعي فانصات از باب انفعال يعني خوانند * شد پس
جواب داد و پيش آمد و پوشيد * رَفَتْ * انصات المتكئ راست شد قامت مرد
در ثاء * در صحاح است انصات الرجل راست شد قامت او بعد از انحناء کويابنا
آمد خبرانی و شاعری گویند * شِعْرٌ وَ تَصَوُّرٌ رَهْمَانُ الْهَيْئَةِ هَاشَاةٌ وَ تَسْعِينَ هَامَاةٌ
ثُمَّ قَوْمٌ فَأَنْصَتَا * و عَادَ سِرَادُ الْأَوَّاسِ بَعْدَ بِيَاضَةٍ * و عَادَ شَرْخُ الشَّهَابِ الَّذِي قَاتَا *
انصات راست قامت * انصات به الزمان مشهور و کشف * مابالذ از مصرات
نميشد در خانه کسی

فصل الصاد *

ضفت *

ضرت *

ضهت *

ضفت * بالفتح ضا فیدان پيشين و در فیدان پمين * صوت * بالفتح نام موضعی
ضهت * بالفتح ضحت بها کوفتن * ضحّة از باب منع سخت بها کوفت

فصل الطاء *

طست *

طست * بالفتح طست بالسنين بود يك شرن را بجايدل کردند و سين مشحونه
هم روايت کرده اند * در صحاح است كه يك عين را بجايدل کردند و يسيب ثقاله و
درگاه جمع می کنند و يا تصغير از می آرند سين را مانند طلس و طسيع چاه يسيب فاصله
الف جمع و يا ي تصغير ميان هر دو سين ثقاله مي رود * طالوت * يادشاهي مجسمي است

فصل الظاء *

ظالت *

ظالت * بالفتح ظفّه کردن * ظا تَه از باب منع خفه کردن را

* فصل العین *

* عت *

* عوت *

* عفت *

* علفوت *

* عمت *

* عمت *

* عت * بالفتح سخن را در باره کردن اندین و عت در باره کردن اندین و بوی سخن را
 * عت * بالمثله الحاح کرد بر دینی و عت با کلام تربیع کرد از راه عت معاقه
 در عت نامحاصه کردن باری و عت بر وزن بلس در توبت بزماله رحمت قوی و مرد
 در از بالا و تمام یاد را از بالا و چنان * عت * بالتحریک درشتی در سخن و عت
 در تکی و خواندن بزماله را به عت عت * عت * تعنتی کلامه از باب تفعل استمرار
 نکرد در سخن حوده عتی لغتی است در حقی * عت * بالفتح چندی در نیز و رحمت
 شدن آن * عت * الزم از باب تصور صرب و هم * عت * شد نیز و یا چندی * رُمح
 عوات نیز و سیار چنان * برق عوات برق * سیار جهان * عت * آنزه ما ایست پینی
 آ را * عت * بالفتح در تبا کردن و شکستن * عت * از باب ضرب در تبا کرد
 و شکست آن را یا شکستی آنکه جدا کند و در صحاح است * عت * در تبا کرد
 در شش و اثاب شکست * عت * کلامه تکلف کرد در هر بیت کلام یا شکست کلام را از
 لکنت * عت * احقی و دشوار تر و رجل عفتان بر وزن و معنی صفتان * رجل
 عفتانی مرد جانی و قوی * رجل علفوت * بر وزن جو دخل و زنور و رجل علفاتی
 مرد احقی که حرف زند و پاک صواب و خطا ندارد * عت * بالفتح پشیمین بزم را
 مدر و برای روشن * عت * از باب ضرب پشیمین بزم را مدر و در تاد و دست گرفته
 بر مدر * عت * از باب تغیل و همچنین * عمت * نام آن باره مدر و بفرسی آنرا
 پا غنر گویند * عمت * و عمت بضعتین و عمت جمع آن * عمت * و لا غلبه کرد
 بر فلان و باز داشت او را زد و عصای با کانه * عمت * بر وزن سکیت و عمت تریف
 و مست و جاهل صیغ و کسی که راه نماید به طوفی * عمت * بالتحریک فساد و کناه
 و هلاک در آمدن مشقت و مردم * عمت * از باب افعال و مشقت افکند او را
 * عمت * نیز معنی معنی یافتن و معنی زنا رستی و انکسار و اکتساب کناه و عمت از باب
 تغیل سستی کردن و بوی و لازم کردن اندین و بوی کاری را که دشوار بود ادای آن
 بوی * عمت * بالضم حلی خشک در آن گیاهی است * عمت * نیز کوهی است

باريك در صحرا را دل فرجيه را كَلِمَةً عُنْتُوتَ وَعُنْتُوتَ بِشَعْنَةٍ كه بر آمدن بران دشوار
 بود * عُنْتُوتَ عَنْهُ رَوَّ كَوْدَانِيْدَ اُزِي * عُنْتُوتَ قَرْنَ الْعُتُوْدَ بِلِنْدِ شَخْ بِزَغَالِه
 * عَانَتَ زَنِي كَلَهْ دِيَوْمَانِدَ اَزِ بِلَوَّغِ دِرْ خَانَهْ اَهْلِ خُوْدَتَا اِيْنَكِهْ اَزْ شَجَارِ دَرِ شِيْرَهْ هَا
 بِيْرُوْنِ شُرْدَهْ حِيَاءَهْ مَقْعَعْنَتَا اَمْدِ بِيْشِ اَرْدَ رَحَالِكِهْ مِيْخُوْرَا سَبْ لَغُوْشِ اَرَا * عُنْتُوتَ
 بِكُسُوْرِنُوْنِ دَرِ مَعْنَتِ بَلَقْمِ نُوْنِ اسْتِخْوَانِيْ كَلَهْ بَعْدَ اَزِ پِيُوْنِدَ كُوْدِنِ اَنْ رَا جِيْزِيْ بِشَكْنِدِ
 * اَعْنَتَ الْعِظْمِ بِشَكْسُوْفَ اسْتِخْوَانِ شَكْسَعَهْ بِسَعَهْ رَا جِيْزِيْ * عُنْتُوتَ الْعِظْمُ اَزِ بَابِ فَرْحِ
 شَكْسَعَهْ شَدَ اسْتِخْوَانِ شَكْسَعَهْ بِسَعَهْ رَا جِيْزِيْ مَتَعْنَتِ * مَرْدَمِ اَلْفَهْ كَنْفِيْدَهْ دَرِ بِلَا سِ رَا كَلِ

* فصل الفين *

غَتَ بِالْفَتْحِ دَرِ آفِ غَوْطَهْ دَا دَن * غَتَهْ فِي الْمَاءِ دَرِ آفِ غَوْطَهْ دَا دَا رَا
 * غَتَهْ بِالْاَمُوْرِ نَجْ دَا دَا رَا اَهْكَارِيْ * غَتَّ الضَّحْكُ بِنَهَامِ * اَشْتَحَدُهْ رَا
 * غَتَّ بِالْكَلَامِ خَامُوْشِ كُوْدَا رَا بَهْ سَخْنِ * غَتَّ الْمَاءُ نُوْشِيْدَ آفِ رَا خَوْرَهْ جَوْرَهْ
 فِيْ خِيْلِ اَكُوْدِنِ ظَرْفِ آفِ اَزْ دَهْنِ * غَتَّ فَلَا نَأْمَكِيْنِ كُوْدَ فَلَا نُوْا وَخَفَهْ كُوْدَا رَا * غَتَّ
 الدَّابَّةَ شَرْطًا اَوْ شَرْطِيْنِ دَرِ تَعْبَانِدِ اَخْتِ سَمُوْرُ زَا دُوْدَا نِيْدِنِ بَكْتِكِ يَا دَرْتِكِ *
 غَتَّ الشَّيْءَ الشَّيْءُ اَزْدَدَ بَعْضُ اَخْبِيْرٍ وَاَزِيْ بَعْضُ اَخْبِيْرٍ * غَتَّ الْقَوْلُ الْقَوْلُ اَزْدَدَا نِ
 سَخْنِ وَاَزِيْ اَنْ سَخْنِ * غَلَسَ بِالْفَتْحِ بَرَانْدِ اَخْتِنِ خَوِيْدِ دَفُوْرِ غَسْتِ وَاَلْعَجْرِيْكَ
 خَطَا كُوْدِنِ دَرِ حَسَابِ وَغَلَطِ بَطَا * مَهْمَا خَطَا كُوْدِنِ دَرِ قَوْلِ * اَغْلَطِيْ عَلَيْهِ مَهْمَا اَمْدِ
 اُوْرِيْ بِلْدِ شِمَامِ رِبَهْ ضَرْبِ دَقِيْرٍ * غَلَتَهْ بِالْفَتْحِ اَوَّلِ شَبِّ وَاَلضَّمِّ اَسْمِ غَلَتَ * اَغْلَتَتْ
 وَتَغْلَتَتْ كَرَفَتْ اَوْ رَاغْلَتَتْ * غَمَتَ * كِرَانِ اَمْدِنِ طَعَامِ بُوْدَلِ * غَمَتَهْ الطَّعَامُ اَزِ بَابِ
 ضَرْبِ كِرَانِ اَمْدِ طَعَامِ بُوْدَلِ اَزِ پَسِ كُوْدَانِيْدِ اَوْ اَمَانِيْدِ مَسِيْتِ * غَمَتِ اَزِ بَابِ فَرْحِ
 مَانِدِ مَسِيْتِ شَدَا كِرَانِ طَعَامِ * غَمَتَهْ فِي الْمَاءِ غَوْطَهْ دَا دَا رَا دَرِ آفِ * غَمَتَ
 الشَّيْءَ بُوْشِيْدَ اَخْبِيْرٍ اَوْ * غَمَتَ نَفْسًا بُوْدَ اَشْتِ سَمُوْرُ خُوْدِ دَرِ اَهْتِكَامِ نُوْشِيْدِنِ *

* فصل الغاء *

* اَفْتَاتُ * بِاطْلِ كِفْتِيْنِ بَرَكْسِيْ * اَفْتَاتُ عَلَى الْبَاطِلِ بِاطْلِ كِفْتِ وَوَمِنْ * اَفْتَاتُ بِرَاثَةِ اسْتِمْدَادِ
 نَمُوْدِ بُرْدَانِشِ خُوْدِ * اَفْتَمَتَ بِصِفْعَةٍ مِيْخُوْلِ نَا كَهَانِ مَرْدِ * غَمَتَ * بِالْفَتْحِ رِيْزِ رِيْزِ كُوْدِنِ

و شکستن ده انگشتان در کاف در همت بزرگ و قوت بالفتح و مقوت ریزه ریزه
 کرد شده از قنات ریزه ریزه شدن و قوت بی ساعد و صفت کبود را به انقباض بالضم و ریزه
 و نفع بالفتح و بالضم بشکشتور گوشت که گرفته شود برای آتش لور دختن و رنگ لست از خرم
 و فتنه بالفتح نوشیدن شراب از هر ابی و بینهم قنات میان آنها را زانها اند که شنیده
 و فهمیده نمی شوند و اول نیت نیت به وسعه حرکت اهل نیت پراکنده و قنات بالفتح
 و رشتنی ماه کویند جلستان النیت و شستیم در ماقاب و در آوردن طبخ کوشن باره
 پخته را از دیک و بهی و ام و در و لجه ای مد و در عقبه فاخته مرضی است مشهور و فراغت
 جمع و نیت بر فشار آمد مانند رفتار فاخته و نیت المراء رفتار آمدن مانند رفتار
 فاخته و نیت الرجل شکفتن و در مرده فاخته از لب منع او و در راه نیت الانا و اگر
 ظرف را نیت را که بالیسف برید سوسن را به تیغ و نیت الفاخته آواز کرد
 فاخته و فاخته دخترانی طالب رد خورشید و در خورشید فاخته ها صاحبان اند و انشیت
 السقف و راسخ داد شد سقف و قنات بالضم آب بسیار و شیرین کردن مافزاد
 و قنات آب شیرین و قنات نهوی است در گرفته و در بای شور و نیز نام مودی
 و قنات از باب گرم و پاد شیرین شد آب و قنات بالضم مشرب از آن و قنات از باب قرح
 طریقت شد عقل از داند و قنات الرجل از باب نصر فاجر شد مود و از اینجا است
 قناتی یعنی زن با جرم و قنات یا لکمو میان دو انگشت میانه و اهام و میا
 قنات و قنات آب شیرین و در محاح است قناتان جری گرفته رجوی بقدا که
 از راجله گویند و قنات بالضم یعنی قنات یعنی شهرستان مصر و در
 بکسوفانیز آمده و قنات بالفتح شب آخرین از دو ماه و بعضی گفته اند آخرین روز
 از ماهی که بعد آن شه و حرام است و نیت یعنی محار ناکاه و بی اندیشه کان
 الامر فانه در آن کار یک بیک بی فرد و بی تدبیر اقلتی الشیء و نیت منی و کزشت
 از من آنچه و اقلتی الشیء از باب افعال در گذراندن آن چیز را بکوی و نیت الکلام
 از باب افعال بی اندیشه و بی فکر گفت سخن را و اقلتی بصیغه مجهول میروید یک
 ناکاه و اقلتی فلان بامر که یک بیک آورد شده فلان و کار پیش ازین که مستند

و نیت

و قنات

و قنات

و قنات

شود برای آن «فلتأینك بالتحریرك» نادمان و مرد سخت و خجری و صغالی است و مرغی
 است که شکار میکنند بوزنه را «كساء فُلُوت» یا لفتح کاهی که هر دو طوطی بمب
 کوتاهی برپوشند بهم نه پیوند «تَقَلَّتْ أَلَمَهُ» پناه چیست بسوی او «تَقَلَّتْ عَلَیْهِ»
 بوجست بروی «فَلَا ذَا كِهَان» و نامیده اند به اقلت بوزن احمد و به فُلُوت بوزن
 زبیر فُلُوت بوزن سَفَیْنَه «فَرَسُ فُلْتَان» یا لکس و به هَرِیک نیز آمد «رَقَسَ فُلْتُ» بوزن
 صُود «فُلْتُ» بوزن قَبْر اَسْب شتاب رد «کوبند مالک منه فُلْتُ» یا لفتح ویک چیست
 ترا که نمی گویزی از ده فُلْتَاتُ الْمَجْلِسِ مَقْرَات و افزشهای مجلس «مَقْهَرَت» بوزن
 و معنی مَهْوَت «فُوت» یا لفتح و فُوتات بوزن «عَاب» در گذشتن کاری و مَآتَه
 الْأَمْر در گذشت از وی آن کار «افْتَأْتَهُ الْأَمْرُ» باب افعال همچنین «أَفَاتَهُ» آیاه
 در گذراندن آن کار را غیر از «مُوتُ الْقُرَات» مَرَكْ نَا کِهَانِیْد رَحَدِیْت است
 مَرَّ سُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِحَاظِمَائِلٍ فَأَسْرَعَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
 أَسْرَعْتَ الْمَشَى فَقَالَ أَخَافُ مَوْتَ الْقُرَاتِ یعنی گذشت به پیغمبر خدا ابدیواری
 خمدید پس شتابان رفت از اینجا مردم گفتند چرا شتابان رفتی آنحضرت فرمود
 که می ترسم از موت نا کِهَان «کوبند د شنام داد مردی شخصی را پس
 د مای بد کود و گفت جَعَلَ اللَّهُ رِزْقَهُ فَرْتَه» یعنی ببند رِزْق را در نوسد باز
 و کوبند هَوَمَتِ فُوتُ الْوَمَحِ و فُوت الْمِد یعنی او از من در جای هست که می بینم
 او را در نمی رسم باو «فُوت کَشَاد کُنِ مِیَان دَوَاتْ کَشَت» فُلَان لَا یَفْتَاتُ عَلَیْهِ فُلَان
 کرده نمی شود جز کار او یعنی کسی سبق نمی برد بر او رَحَدِیْت است اَمَلِی یَفَاتُ
 عَلَیْهِ فِی امْرِیْنَاهُ «فُتَاتُ الْكَلَامِ اختراع نمود و طرز نریند اگر در کلام «افْتَاتَ
 عَلَیْهِ حَکْم» کرد برده تفاوت الشیخان در می شد میان آن هر دو و جبر و تفاوت بروسه
 حرکت را از معنی دوری «در صحاح است که کسر و او رفتی آن غیر قیاس است
 چه مصدر است از تفاعل بضم العین و غیر از ضم خلاف قیاس است «فُوت بوزن
 زبیر مُتَقَرَّدٌ بَدَانِش» خورد برای مل کرد و مَوْت هُود و آمد «در اساس است
 «افْتَاتَ فُلَانٌ عَلَیْکُمْ هَرَاثَةً» سبقت برد فُلَان بر شما بد آنش خود و مشوره نکرد

فوت

فوت

یا شما فلان یعقوب علی ایله بی مال یعنی فلان مال پدر خود را صرف می کند بی
 اذن اره ما تری فی خلقی ارحمن من تفاوت بخوابی دید در خلق خدا عیبی یعنی
 ببیند و گوید که اگر چنین بودی خوش بودی و تفاوت
 علیه بی مالیه مقتدر در مال او

فصل القاف

ا ق ت

وقت با الفتح در رخ و سخن چینی و پرشید و اتباع کسی کردن برای دریافت
 مراد وی وقت اینهم قنار و قتیبی مثل حلیفی وقت تقیتار از باب تقیبت و قنق
 قنقته بنامی کرده و رجل قنات و قنوت و قتیبی مثل شرا در صرورد لیلی مرد
 سخن چین یا کسی که سخن مردم بشنود بی آنکه آنها مطلع بروی شوند
 بنامی کند یا نایب امرأه قناته و قنوت در خبر آمده و لا بد حل الحنة قنات و قن
 با الفتح اسبست با اسبست خشک در خبر این اسلام آمده فان اهدی الیك حبل من
 او حبل قن فانه و یا یعنی اگر هدیه کند قوسد از رموی تو یا رکا و یا با و اسبست پس
 آن را با است و قن الشی مثل مدبر بد آن چیز بد را زی و اندك كودانند آنرا
 و آماده ساخت و جمع نمود آنرا اندك اندك و قن اثره و قن اوردن و قن الرامی السیر
 شنید راهی بول شریار راه قنیمون جماعتی اند از محدثان و قنقبت جمع نمودن و این
 در دیک و طبع کردن آن و زیم مقتبت مثل معظم روشن و بختون که دران و یا چنین
 طبع کرد و باشند یا ادهان خوشه و دران حلط کرده باشند در خبر آمده و انه ادهن و زیم
 شید مقتبت و هر محرم و قنقه مثل صمد ماد و صلیب ان تابعی و اقتبات از بجم بر کردن و قنات
 بالضم مرصعی است به معنی و قنوت و یا لشم خشک کشتن و هر خرن بر بعضی و سبب شدن
 چون ز یو جان یسبب صرصة قنوت الدم مثل نصر و صر و قنوت رأس کشت چون ز یو جان
 شاعری گویند و شعره یسبب علیه الوعقران کاتبه دم قنوت یغلی و قنتم قنصل و انور و کشته
 قنوت الدم فی الجرح مرد خون در ریش و قنوت فلان مثل فرح متغیر و شردی فلان کس
 از اندر و یا خشم و قنات مشک حید تر و سبک و قنات و مقتنوت کسی که
 نکیر در اینجا یابد و قنات مقتنوتین شهری است و فلسطین و قنات مقتنوتین نام مرصعی

ق ت

« قاروت نام قلعه » قرات مثل غراب وادی است میان قهامه و شام « قرت
 بفتح تین بیج » قربت مثل امیر مودی سخت « قربوت بفتح تین بیج کوهه زین داین
 لفظ را صاحب صحاح ذکر نکرده « قلت بفتح کوی در کوه که دران آب مجتمع
 شود قلات مثل رجال جمع « قلت العنق مفاك کردن « قلت العين غار چشم « قلت
 الابهام مفاكی در زیور ناکشت « قلت الثورۃ مفاكی در ثورین « قلت بفتح اول
 و کسر د ر م مود کم کوشش « قلت بفتح تین هلاکی ا غرابی گفته ان الساقور
 متاعه لعلى قلت الاما دق الله « قلت فلان مانند روح هلاک کشش آن کس
 « اقلته هلاک ساخت و یا ایدار معرض هلاک آورد و یا « مقلته مثل مملکه و در وزن
 و معنی در خبر ای محراب آمده لو قلت لرجل وهو على مقله اتق رضعه فصوح غرمته یعنی اگر
 گویم مودی را را و او مملکه است بهر هیز تو را نیدی و یا پس هلاک شد تا و ان دهی
 دیت ری « مقلات مثل محراب ناقة که یکبار زاید بعد از ان حامله نکود در زنی که
 بچه اش نرید « اقلنت المراء و الناقة مقلات شد زن و ناقة « ناقة بها قلت یعنی
 ناقة مقلات بشو گوید شعر « فظل مغاليف النساء و بانه « یقلن الا یلقی علی الما و میزد و کان
 عرب است که مقلات و کاه مودی گویم را که از غن و کشته شود بها گوین بچه اش
 نمی میرد « شاة قلته بزی که شهرش شهرین نباشد « قلتین مثل بحرین دهی است
 به یمامه « دار القاتمین نام موضعی است « قلته بالضم دهی است بمصر « اقلعات
 مثل اقشورار سخت بیج در شدن مو « اقلعت الشعر سخت بیج در شدن مو « قلت
 در قلمات در موضع اند و این در لغت را جوهری ذکر نکرده « قنوت بالضم به معنی طاعت
 از باب نصر حق تعالی فرموده لقلنا نعین و القنا نعیت و معنی سکون و دعا و قیام در نماز
 در خبر آمده افضل الصلوة طول القنوت و با زماندن از کلام زین بن ارقم گفته
 سخن می گویدیم در نماز تا این که نازل شد و قوموا لله قانتین پس ما مورشدین
 بسکوت « اقنت دعای بدی کرد بدشمن خود در از کرد قیام و در نماز و دهواره حج
 کرد و از نماز و دعا در تواضع کود بهوای حق سبحانه تعالی « اموا قنیت زن کم
 خوار و قنات مثل کرامه کم خوری « سقا قنیت مشک بسیار آب گیرند « رجل قنات

* قربت *

* قلت *

* قلیات *

* قلیات *

* قنیت *

* قنیت *

ه قوت

با کسر مرد بسیار و دور زدن و قوت با لضم و قیمة و کسر و مرد و زائت
 و قوت با لضم آنچه بدان قیام بدان بود از طعام که رسید ما عند قوت لیل و قیمة
 لیل و قیمة لیل و ما علیه قوت و لا قوت و حاتم ذلک مثل قال و غانا الفتح و بالضم
 و قیامه قوت داد آنها را آن چیز فائزانه و تفرقه پس قوت ساختند آنها آن چیز را
 و انا اقوته یعنی من قوت می دهم و بر او رزق اندک و استقامت قوت حواس است
 از وی و فلان مشقرت بکن از فلان قوت می کشد چنین چیز را و در حیر آمده اللهم اجعل
 رزق آل محمد و ثوابی رزق را آنکه در حق کشد از طعام و کفای با لجره انما ین یطعم
 من یقرت یعنی اهل و عیال خود که نفقه آنها را لازم باشد و قوت و اطعامکم و ما را که نکم
 و از داعی گفته مراد کرجک صاحب فائز است و غیر از داعی گفته که این قول مثل
 قوله کیلو اطعامکم ایست و قوت شیر دهند و دستند و گویند و قوت من الیه
 و اقامت قوت داد و بر الفی است و قوت یقرت و نکاه داشت آنرا و اقامت
 و اقامت علیه قادر شد بر آن و مقیم از اسمای الهی یعنی تکلیف و مقید و قوت
 دهنده و گویند حاصره افتت لنا و قیمة یعنی طعام بد و آتش را هیزم
 فصل الکاف

ک کست

ک کست با الفتح بوزمین افکندن کسته مثل صرب بوزمینش زد فاکست پس
 بوزمین افتاد و در غیر آمده ان الی کست انکاف و مدتی که حق سبحانه تعالی
 به فکر کافر ادبی بود صاحب و رسوا کرد و ذل و شکست را زد داشت
 و رد کرد بخشم خود و مکتب پر از غم دارند و مکسوت بسیار و شکین بعضی گویند
 در اصل مکبود بود یعنی کسی که اند و بیکوش و سید باشد کبر و با کسر و کو کرد
 و با قوت سرخ و زرد و جهری است که کانش پس تست است در وادی غل
 که انجا سلیمان علیه و علی نمیا السلام کشته بود کبریت بغیره مثل دحرج مالید
 کبریت را بشیعه و کتبت و آواز جوشیدن دیکم آب را دل آرازد و شیرین
 نمید و دل آرازش جوان و اصعهی گفته که چون شیر و قابل هدیر شود پس ارل
 آن کشیس است و فرق از آن کتبت و آواز سخت سینه مرد از شدت غضب و رفتار

ک کورت

ک کت

نورم یا نزدیک نود یک کام نهادن یزودی و همچنین است کتکته و تکتکت ما نند
 دوجوه و تند حوج « کت الهمبر از باب ضرب سمیحه کرد شو صمحه نورم و کتبت القدر و جوشید
 دیک « کت الرجل من الغضب آرا از سخت کرد مرد بسبب خشم « کتبت الجرة
 الجردید آرا از کرد سبوی جدید وقت پر کردن آب در آن « کت التبیذ شروع شد
 جوشیدن تبیذ قبل از سخت کشیدن و در خجوا بی فتاده آمد و کتالت الناس فل الماشاة
 یعنی مزودم شدن مزودم بر آوردن وضو « کت فلان تابدی رسانیدن دیوار و خوار نمود
 « کت الکلام فی اذنه از باب نصر سخن در گوش وی گفت و همچنین است اکتته و اکتته
 « کتته بالضم مال ردیل و نام ماده بزی « کتته بالفتح سوز زمین « کتکت و کتکتی بضم
 هر دو کف و بغیر و انصراف بازی است « رجل کت و امرأة کت بالضم مرد کم کوشش
 و زن کم کوشش « رجل کتیت و کتیت الیدین مرد بخیل « کتکتی مثیل بدهد آرا از جباری
 « کتکت مثل زوال مرد بسیار کلام « کتکتة مثل زلزله خندیدن کم از قهقهه « کتکتبه
 مثل سفینه غصید « کتقهی است از طعام « اکتتات کوش نهادن « کت مثل مد شیار
 را احصا نمودن اکثر در نفی مستعمل شود گویند انا انما نجیس ما یکت و د زمثل است
 لا یکتة اریکت النجوم یعنی شمار را احصا نمی کند آن را مگو این که احصا نموده شوند
 ستارگان « کتاته مثل شامه ناحیه ایست نزدیک مدینه مشوره از آل جعفرین
 ابی طالب رضی الله عنه « اکتت دگوتا « سینه گریست « سال کامل همچنین است یوم
 گریست ریشه و گریست « نگریست بفتح اول شهری است آباد آن کرد و نگریست دختر و این
 « کست « بالضم چربی است خوشبو که آن واقسطر کسط نیز گویند « کست « بالفتح کوتاه
 « رجل کت و امرأة کتة « کتیت مثل زیمو بلبل که در قادیسی هزار د استان
 گویند دکتان بالکس و جمع « اکت فلان سریع رفتن نشست از لغات اجداد است
 و سوار شد و حالیکه متفتح بود از خشم « ابو مکعب مثل محسن شاعری « کتته بالضم
 طریق شیشه « کت « بالفتح بازداشتن « کتته مثل ضرب باز کرد انید ویرا از طرف
 قصد اویا نکست پس باز کردید و در خبر عهد الله بن عمر آمد « صلوة الارابین
 ما بین ان یتکت اهل المغرب الی ان یتوب اهل العشاء یعنی باز کردید قبل اهل مغرب

• کت
• گریست

• کست
• کت

• کت

پوسیدن نذر گفت چو دست گفت جماع * کفایت مثل صاحب شاری بود در گوه که پناه
میگرفتند بسوی آن دزدان و جمع می کردند در آن معارج راه گفته نام بقیع الغرقد
زیور که جمع می کند مردگان را یا بوی آنکه می خورد مدقون را بزودی بسبب
آنکه شور است * قوس گفت مثل سود و ههوه اسمی که مجتمع شد بجهت پس ممکن
نماید سوار می بران از جهت اجتماع جهیدن وی * مکتب مثل محسن کسی که
در زره پوشد در میان هرد و جامه پوشد * کلت * بالفتح جمع کردن * کلمه مثل ضرب
جمع نمود آن زن را امرأة کثرت زن جمع کنند * کلمه بی الا ناء و یخت آن چیز را
در آورد اعرابی گفته اخذت قد حاسن لکن فکلمه * کلت القوس به از داسپ را بوی
در انهدن * کلت الشی افکنند آن چیز را * قوس قلت کلت مثل سک و صرداسپ تیر و
* قوس قلعه کلمه مثل ههوه اسمی که مجتمع شد بجهت پس ممکن نگاشد سوار می بران *
اکتلات نوشیدن * اکتلات ریخته شدن و منقبض کشتن * کلبه مانند امیر و سکن
منک ذرا که بدان خانه گفتا بدین کرده شود شاعری گفته * شعور * صاحب صاحبته
زمین * منصلت بالقوم * کلبه * کلمه بالضم حظه از طعام و همو آن * رجل
مصلت مکتب مثل مدبر و دران در کارها * کهیت * مثل زیور اسب * سخت سوخ مل کو
و مونت دران ابرو اسب * همویه گفته خلیل را از کهیت پوشیدن * کشت بسبب
اینکه آن میان شباهی سوخی است و همی یک از سوخی و شباهی و یواخالص نیست
پس اراده کردند عوسبا از تصفیه این که وی از هود و قریب است و فرق در میان
کهیت و اشقر با عماردم ریال می باشد اگر دم ریال شباه باشد کهیت گویند و اگر سوخ
باشد اشقر خوانند * کهت بالضم و کفائی مثل زبانی جمع * کهته بالضم و کت کهیت این
اعرابی گفته کهته در اند یکمی کهته زردی دیکوی کهته هرخی * کهت مثل کوم کهته
و کهته و کاته کهیت شد اسب * کهیت شربانی که سوخی و شباهی دارد * کهیت بن معروف
را بن ثعلبه را بن زید و نام امان * کهت القوس و کهیت کهیت ساخت اسب را به صنعت
اکهت القوس اکتها زار اکتها * کهیتا کهیت شد اسب * بعیر کهیت و نازقه کهیت شتر
سخت سوخ * توره کهیت خود مای سخت سوخ * این اعرابی گفته کهیت دراز نام سال

کلت

کهیت

و ما هـ اَخَذَ بِكَ مِثْلَهُ كَرُمْتَ اَنْ رَا بَا صُلَیْ هـ كَمِثَّ اَلْقَبْطُ مِثْلُ نَصْرِ یُوشَعَدُ خَشَمٌ رَا
 هـ كَمِثَّ هـ بِالْفَتْحِ قُوْتٌ هـ كَمِثَّ نِیْ خَلْقُهُ مِثْلُ نَصُو قُوْیْ شَدَّ دِرْ حَلَّتْ خُودَ هـ كُنْتِیْ مِثْلُ
 كُوسِیْ رَكْمَتِیْ مَرْدٌ یُرِیْ عَظْمِیْ كُوْنِیْ شَدَّ مَنَعُوبِ اسْتِ نَمُوْیْ كُنْتُ ذِیْ رَاكَّةٍ اَكْثَرُ مِیْ كُوْنِیْ
 كُنْتُ كِدَا و كَذَا یَعْنِیْ یُودَمُ جَنَانٌ وَ جَنَانٌ دُرْ جِیْرَانِ مَعُودٌ اَمَدٌ اَنَّهُ دَحْلُ الْمَسْحَرِ
 وَ عَا مَهْ اَهْلَةُ الْكُنُشُوْنِ وَ شَاعِرِیْ كَفْتَهُ هـ شَعْرُهُ وَ مَا كُنْتُ كَفْتًا رَا مَا كُنْتُ عَا جَنَاهُ
 وَ شَرُّ الرِّجَالِ كَسْتِیْ رَا عَا جِنْ هـ كُشْتِیْ مِثْلُ كُوسِیْ خَشْتِ شَاعِرِیْ كَفْتَهُ هـ شَعْرُهُ قَدْ
 كَسْتُ كَفْتًا یَا صَحْبُ عَا جَنَاهُ دُرْ شُورِ جِیْرَانِ النَّاسِ كُنْتُ رَا عَا جِنْ هـ اَكْتَنَاتِ فُورِ نِیْ
 یُودُنِ وَ خَشَنُو دُشْدَنِ اَبُو زَیْدُ كُوْنِیْ شَدَّ هـ شَعْرُهُ مَسْتَضَرَعٌ مَا دَلَّیْ مَنَنْ مَكْتَنَاتِ هـ لِلْعَظْمِ
 مَحْتَلَمِ مَا فُورَ قَهْ وَ زَمَ هـ وَ شَقَا هـ كُنِیْتُ مَشْكٌ بِسِیَارِ آبِ كُیْرُ نَدَّ هـ قَدْ كُنْتُ مِثْلُ نَصْرِ
 دُرْ شَدَّ شَدَّ هـ كَلَّتْ هـ اَبِنْ دُرْ و یَنْ كَفْتَهُ دَحْلُ كَمِثَّ رَا كَمِثَّ مِثْلُ عَلِیْ طَرِ
 عَلِیْ طَرِ مَرْدٌ شَقِیْلٌ هـ مَدَقَمُشْ هـ تَكْنِیْسُ الرِّجْلِ مَنَقِیْضُ شَدَّ مَرْدٌ هـ رَجُلٌ كُنِیْتُ مَرْدٌ نَصِیْ
 دُرْ شَدَّ جَنْبِنِ اسْتِ دُرْ لِسَانِ رَا یَنْ لَفْتِ رَا صَا حِبْ صَا حِاحٌ رَا صَا حِبْ قَا مَوْسِیْ ذِكْرُ كُیْرُ نَدَّ
 هـ كَمِثَّ هـ مِثْلُ جَوِشُوْ نَوِیْ اسْتِ اَزْ مَا هِیْ مِثْلُ كَعْدِ هـ صَا حِبْ لِسَانِ كَفْتَهُ نَائِیْ كُنْتُ رَا
 یَنْ لُ اَزْ دَالِ مِیْ یُنْدِ اَرَمَ هـ كَرَفِیْ هـ مِثْلُ رَدْمِیْ كُوتَا هـ دُكُوفِیْ بِنِ وَ عَلَا مَشْهُورِ رَا صِیْ
 هـ تَكْنِیْسُ هـ یُورْ كُورُنِ ظَرْفِ رَا سَانِ صَا حِقْنِ صَا مَانِ هـ كَمِثَّ اَلْوِشَا هـ یُورْ مَعُودُ اَوْرُنْدِ رَا هِیْ كَمِثَّ
 اَلْیَیْ اَزْ اَسَانِ صَا حِیْ صَا مَانِ رَا شَا حِرِیْ كَفْتَهُ هـ شَعْرُهُ كَمِثَّ جِیْرَانِ اِمَا كُنْتُ مَوْجَلَا هـ اَلِیْ
 اَخَافُ عَلِیْ اَزْدَاكُ الْمَعَا هـ اَكْمِیَاتِ وَ بَرَكَا نِ هـ یَا كَانُ مِّنَ الْاَمْرِ كَمِثَّ وَ كَمِثَّ اَخْفِیْ نَا كُورِ اَنْ
 وَ دُرْ نِهَا یَهْ كَفْتَهُ بَشْمِ نِیْ یَعْنِیْ یُودُ اَزْ اَنْ اَمْرُ جَنَانِ وَ جَنَانٌ كُنَا یَهْ اسْتِ اَزْ قِصَّةِ هَلِیْتُ كَفْتَهُ
 كَهْ اَبِنْ نَادِ رَا صِلْ هَا یُورْ دُرْ جِیْرَانِ اَمَلِ هِیْسَ مَا لَا حِدْ كَمِثَّ اَنْ یَقُوْلُ نَسِیْتُ اَیَّهْ كَمِثَّ وَ كَمِثَّ
 یَعْنِیْ اِنْ جِیْرَانِ اسْتِ یُرَا یِ كَمِیْ اَزْ شَا اَنْ یَكَمَلُ كُوْنِیْ دُرْ اَمْرِیْ یُورْ دُرْ اَمْرِیْ جَنْبِنِ وَ جَنْبِنِ

فصل الام

هـ لَمِثَّ هـ بِالْفَتْحِ یُجِیْعُوْنُ دُشْتِ هـ لَمِثَّ یَدُ هـ مِثْلُ نَصْرِ یُجِیْعُوْنُ دُشْتِ وَ یُورَا هـ لَمِثَّ لَمَّا نَا
 بِعَصَا زَدَ هَمْنَهُ وَ شَكْمٌ وَ تَهْمِكَا هـ وَ یُورَا هـ صَا حِبْ لِسَانِ اَزْ اَزْ هِرِیْ نَقْلُ كُودِ كَهْ كَمِثَّ
 دُرْ اَلْفَتْحِ حَمِیْرٌ یَعْنِیْ لَیْ اَسَاسٌ یَعْنِیْ بَاكُ نَهْمَتْ شَاعِرِیْ اَزْ اَنَّا نِ كُوْنِیْ شَدَّ هـ شَعْرُهُ شَرِیْطُ الْیَوْمِ

هـ كَمِثَّ

هـ كَمِثَّ

هـ كَمِثَّ

هـ كُوتَ

هـ كَمِثَّ

هـ لَمِثَّ

اذ عرفت غلات و تسبیح و عقده بین و تباد و عند هذر هم لبات و تدریج معاذ
 ذی رعن لب بالفتح کوفین و ریزه کردن و سائیدن و محکم بستن لب الشی
 از باب نصر محکم بست آنرا لب فلان بفلان بصفه مجهول ملصق و قرین
 کرد و شد فلان کس بفلان لب السویق خلط کرد بست راه لغات مثل غراب
 و ریزه های پوست درخت را نچه آ ممضه شود بن آن سویق و مانند آن مثل
 روغن و ما ابقی منی الا لبتا تا نکند داشت مرض از من مکر پوست خشک مثل پوست
 درخت لب تشد ی تا نام بتی در طایف نامیده شد بنام کسی که لب میگرد
 نزد این لب پوست را بر وزن بعد از آن تخفیف جوده شد و تشد ی خوراند و از
 این عباس و حکومه و جماعتی در قول او تعالی اقرأتم الا لات و بعضی گویند
 که تا در اصل منصفه است برای ثانیه و دلالت کنند برین قول کسانی
 که وقف کرده شود بران بهاء این اثیر گفته این اکثر است و بعضی وقف کنند
 بها و این اسحق گفته وقف بها عباس است و اجود اتباع خط مصحف است
 و لعلقه سو کنند دروغ بوماهی و لخت بها لفتح زدن و پوست بکنند و لخته
 بالعضا مثل منع زد و بواسع و لخت العضای پوست بکنند جو بار در خبر آمده
 ان هذا الامر لا یزال فیکم و انتم و لاته مالم تحذروا عما لا فاذ افعلیکم ذلت
 بعث الله علیکم شر خلقه فلحقوکم کما یلحق القضیب یعنی بد رستی این امور همیشه
 باشد میان شما دشمنان آن تا وقتی که احدی نکند بد همایش هرگاه خواهید
 کرد آن را فرستد الله تعالی بر شما بدترین خلق خود را پس بخوانند آنها شمارا چنانچه
 خورشید شود شاخ درخت و بود لخت لخت سردی خالص و لخت بها لفتح بزرگ
 جسم وزنی که هر دو را بش یک شد باشد و حوشت لخت گومی و لخت و ابن سید
 گفته می بیند ارم این را مغرب و لزت و بالضم موضعی است یا قبیله یا نلس و لخت
 بتلخیص لام در ذلعت بنی طی است در لصر مثل طست در طس و لصوص جمع زبیر
 بن عبد المطلب گفته شعرو کننا خلقنا اذ خلقنا و لنا الحیوات و المسک الفتمت
 و صیرنی المواطن کل یوم و اذ اخفقت من القروع النبیوت و فافسد بطن مکه بعد انس

لبت

لخت

لخت

لزت

لصت

ه لغت

ه لکت

قرابته کاتهم اللُّصُوتُ ه لَغْتُ ه بالفتح ه پیچیدن و ماندن داشتن از رای ه لغته مثل
 صوب پیچیدن آن را ه لَغْتُهُ عَنْ رَأْيِهِ باز داشت و بر از رای وی خدای سر رحل
 فرمود ه اَحْتَمًا لِعَلْفَتًا عَمَّا رَجَدْنَا عَلَيْهِ اَبَاءُنَا ه لَغْتُ اَللِّحَاءَ عَنْ الشَّجَرِ باز کرد
 پوست را از درخت ه لَغَيْتُ عُمُقَهُ شَكَسْتُ کردن و بر راه لَغْتُ اَوْسُنَ عَلَى السَّهْمِ نهاده
 پو را بر تو بر غیر مناسبت دل فرگرفته که اتفاق افتاده ه لَغْتُ اِلَيْهِ رَتَلْتُ رَكَرَدَنده
 بسوی آن حق عز رحل فرمود و لا يَلْتَفِتُ مِنْكُمْ اَحَدٌ اَلْاَمْرُ اَنْكُ يَعْنِي بَايْدَ كُنْهَ اَيْدَا زَشْمَا
 کسی مگر زن شود در در صوف پیچید و علی الله علیه و آله و سلم اِذَا اَلْتَفَتَ التَّفَتُ جَمِيعًا
 هرگاه می نگریست تمام نگریست یعنی دزدید ه می دید ه لَغْتُ بِالْكَسْرِ لَجِمَ ه از هری گفته
 نمی دانم که عربی است یا نه و جانب چپ می ریزد و گویند آن ه گویند لَغْتُهُ مَعَهُ یعنی بر گویند و آن
 یاوی است ه لَا تَلْتَفِتْ لِقَبِّ فَلَانٍ یعنی نظر مکن بسوی آن ه لَغْتُ بِكَسْرِ نِجَارٍ
 درین نادان ز کس مباد شیر ه لَغْتُ بِالْفَتْحِ رِبَا لِكُسْرِ اَلتَّحَرُّكِ بَشْتُهُ كَوْهٌ دَوْدُ مِیَانِ حَوْمِیْنِ
 شیر رفیق ه اَلْقَتُ كَوْسَقِدُ نَرَكُهُ شَا حَسَّ بِبِیْجِدٍ ه باشد در مرد چه دسب در کلام هم
 و نادان در لغت قیس ه لَغَاتُ مَا نَدَنَ سَحَابٌ مَوْ دَا دَانِ درشت خور ه لغوت مثل
 صومروئی که دریا شور بود و بجه از غیر آن شور و پس آن زن پیچید و لغات کند
 بسوی بچه خرد و در حیر آمده ه لَا تَحْزَنْ لِقُوتَا وَ نَاقَةٍ لِرِیَادِ كُنْتُمْ ه نزد یک در شدن
 زنی که نظری بر یکجایا و نگیر در دره ه این اندیشه باشد که فاعل شری پس ایما کند
 بغیر تو ه این عجز گفته لغوت زنی که چون آرازم و دشو در ملتفت شود بسوی
 می و لَفِیْتُهُ مِثْلَ سَفِیْنَةٍ عَصِیدٌ ه درشت زبورا که پیچید ه شود و با شورای مثل حبس
 و عصید ه قسمی اسب از طعام ه لَفْتَاءُ مِثْلُ حَمْرٍ اَوْ زَنْ اَحْوَلُ و مَادٌ كَوْسَقِدُ كِیْ
 شاخ ه فَلَانٌ يَلْتَفِتُ الْكَلَامَ یعنی بی مبالا تری فکرمحسن گوید ه هُوَ يَلْتَفِتُ الْمُنَاسِبَةَ
 از میزند ستوران را بیک نمیکنند که گوارسد ه هُوَ لَفْتُهُ مِثْلُ هَمَزَةٍ دُرُوزٍ و معنی آن
 در خبر آمده ه اِنْ اِهَ يُبْغِضُ اَلْمَلِیْخَ مِنَ الرِّجَالِ اَلَّذِی یَلْتَفِتُ الْكَلَامَ كَمَا یَلْتَفِتُ الْعَقْرَةُ
 اَلْاَوَّلَ لِسَانِهَا یعنی بر رستی که خدای عز رحل دشمن دارد و بلیغ را از مردان که پیچید
 کلام را در بی مبالا ت میگویند چنانچه می پیچد کواکبا را بر زبان حرد ه لکت ه

شکاف در لب شتر را بین لفظ را صاحب لسان ذکر نمود و صاحب
 صحاح و قاموس ترک کرده اند و لوت ^{بفتح} بالفتح خبر دادن بغیر آنچه پوسیده شود
 از آن و لوت الرجل مثل قال خبر داد بغیر آنچه پوسیده شد از آن و لوت الخبر پوشیدن
 خبر را و لاته یلونه لوت ناقصان نمود حق ویراد لاته یلونه باز داشت او را از روی
 کار و جانب آن و لواته بالفتح موضعی است باندلس و قبیله ایست از یزید
 و لیت ^{بفتح} بالفتح نقصان حق کسی نمودن و لاته یلیته لیتا مثل باع نقصان حق وی
 نمود و لاته یلیته باز داشت او را از روی کار و برگردانید از آن و همچنین است الاته
 و ما الاته شیمان نقصان نکرد ویرا چیزی حق عزوجل فرموده و ان تطیعوا الله و رسوله
 لا یلکم من اعمالکم شیئا یعنی اگر طاعت کنید الله تعالی در رسول ویرا نقصان نکند
 الله شما را از اعمال شما چیزی را و در دعا آمده الحمد لله الذی لا یفوت ولا یلوت
 و لا تشبهه علیه الاوصاف یعنی ثنا ها همه خدا بی را عزوجل که باز داشته
 نمی شود از دعا و نه کم کرده می شود و نه مشتمه می شود و روی آزارها
 و لیت بالکسر صفحه کردن در خبر آمد و ینفخ فی الصور فلا یسمعه احد الا اصغی
 لیما دعیل شود و صور پس نشنود آنرا کسی مگر ما مثل کند صفحه کردن را و لیت
 بالفتح کلمه تنبی است اسم را نصب کند و خبر را رفع اکثر و مستعمل آید و گاهی
 خبر را نصب کند بجهت نازل شدن آن بمنزله و جدت پس گویند لیت نیدا
 شاخصا شامری گفته و یا لیت آیام الصیاء و راجعا و گویند لمتنی و لمتنی مثل انبی
 و ابی رثاد و لات حین مناض زاید است چنانچه در ثبوت و لات داخل نمی شود مگر
 بوخین و گاهی حین را در لفظ حذف کنند مثل قول ما زن بن مالک حببت و لات
 همت و انی لک مقدر و جوهری از اخفش نقل کرده که تشبیه داد لیت و لات را
 بلیس و مضمر نمودند در آن فاعل و این بوی گفته این قول سهرویه است زیرا که
 لات نزد سهرویه عامل است بعل لیس و لیکن اخفش عمل غمی دهد لات را بلکه
 ما بعد آن را رفع می دهد و یا بتل او نصب بجهت یزید

مرده

مت

ممت

موت

ممت

مرده بالضم موضعی است در مشارق شام کشته شد اینجا جمع و بنیانی خالی
رضی الله عنه و در اینجا شمشیرهای ساختند مت بالفتح و از کردن و سن و کشیدن
آب برفه و جوش و زردی یکی چستان بوخوشی مته به و زرد و درجه همچنین
فلان ممت المک بقصر ایله فلان نزدیکی می جوید باتو ماته حومت و در سبزه
در بند یست است لیکننا و حیم ماته میان ما حویشی قریب است ممت الیه دراز
شدم بسوی او نزدیکی حیمت دارد متی بود زن حقی یا متنی بی ادغام ابو یونس
عایه السلام و حدی است مومنان پیچی مدنی محدث را و زنی است در متی محقق
مت در مسندین بسیار انده متات با کسور چیزی که مان نزدیکی جویند و متی
در وزن و معنی عطی یعنی حبیب از کشیده و متی فی الحمل اندازد کرد در رسن ناقص کند
آن را و در اصل عمت بود در آن شنید نشد ممت بالفتح ممت از هر چیز و يوم
ممت روز کرم ممت از ناب کرم کرم شد و رزه ممت نجر یعنی دانشمند یا
تیز رای ممت بالضم و ممتا بود وزن فقهاء جمع آن و لا ممتک بر حوازم
کرد ترا از چشم موت بالفتح میمان بی کیا باز مینی که حاکم خشک نشود
چرا که آن رویده مروت بالفتح همچنین اموات بالفتح مروت بالضم
جمع آن و ارض مبروته زمینی که کیا در چراگاهش نه روید و حاکم خشک نشود
مروت به بالضم اسم از آن و رجل مروت مودی که ابو دافس مروت اندازد و الرومه
گوید و شعرة کل جنبین لبق السورال مروت الحجاجین من الاعمال و یفنی جنبین است که
ما درش افکنده بهش از بسکه پشهش بر آید مرده از باب ضوئیت ثانیان و لغزان کودارا
مروت الاول یکسو کرد و شرا ترا مروت و وزن مروت و ادعی است از آن بی جهان
همد العزی اوس کوین و شغره و ما علیج من اللوت و در شعب و یومی الشوری بخش
الظلم و افعال و از آن است يوم اللوت یعنی روز جنگ میان قشیر و تمیم و شری است
از آن با فله یا از آن کلمه مروت بود زن حمل دهی است در آذر بستان و مروت
عجمی است یا از مروت است و مروت بالفتح دافیه و بلا مصت بالفتح جماع کردن
بازن و مصت الجاریه جماع کرد با زن و مصت النافه گرفت بچه دان نافع را پس

[illegible]

✽ ❦ ✽

✽ مَقَام ✽

॥५॥

• • •

✽ ۛ ✽

و در کد اشته شد. برای کار و دله کوید. شعوره و زود السحر له کتبت. و الیل ذوق الماء
 مسممت. و در اساس است فلان مسممت. و در کد اشته شد. برای مریک ما نند مستقتل
 شاعری کوید. شعوره. فاعظمت الحاله مسمته. حقیف الحاد من فتان حرم.
 و در هست باریک بهبه. امات القوم لحدام مریک در شوان قوم. امات الشی میرامید آنچورا
 امات اللحم مبالغه کرد و بخت کزست و جوش داد آن. مبارقه و روزن و معنی مصادره
 اسماوات الوحل رفت مرود و طلب خیز هو را هی و طوبقی و در به شد بعد از لا قری
 * اسماوات مصدر از ان *

* فصل الازن *

* مات * و الفتح و لغت نالیدن و بعضی کوید آشکا و اثر است از این. نات از ناس
 صرب و مسم نالید. نات فلاننا حسد کرد و فلان. و صحاح است رجل نائت و نائت
 مانند نائت ناله کنند. نائت شیر درنده. نمت بالفتح کیه. و بعضی نمت. نمت
 بالفتح کیه. نمت الارض و نمت روتید زمین. نمت و روزن مجلس رستگار این
 شاذ است چه قیاس می خواست که بفتح عین آمدی. نمت العقل و نمت از ناب
 افعال و روتید تره شاعری کوید. شعوره. رایت ذوی الحاحات حول یوتهم. قطیسا لهم
 حتی اذا نمت العقل. های نمت العقل. نمت ثدی الحار به برآمد پستان دهر و نمت
 بالضم مصدر از ان. انمت الله فهر ممتوت و در انداز اراحق سخانه تعالی و مسموت
 خلاف قیاس است چه قیاس از افعال ممت بودنه مسموت. انمت الدلام برآمد
 موی هانته کود که تمییت و روزن و تفعلیل یعنی پروردن. نمت الصبی پرورد
 کودک را. فلان یسمت حار یته و حاء الوبع قیاس فلان می پرورد کبیر و در راه امید
 سود در راه تمییت نیز یعنی در بخت نشانیدن. نمت الناس الشکر و نشانیدن مردم
 در حتان را. نمتوا الحب کاشتمند دانه فاراه تمییت نیز است برای آنچه پرورد
 از در حتان خرد و بزرگ و نکسار دل نیو آمده. نمت من یوید و آحمد من نایب
 اندلسی و لی من نایب و اعظم محمد ثانی. حییت نمت حسن و حقیر نمت
 لهم نایب آفرید. شدند برای آنها و حراستکل کوچک. نوات نا از مرده کاران

نوعی است به موت درخت خشک و درختان دیگر اند و زو رک و بعضی گویند که
 درخت خرد است و آن گیاهی است نباتات شاخهای فلجیان و نیمه یکمی
 نمیت بد ز قهقهه ایست در بعض نامش عمر و بن مالک ثابت نام مرضی
 در بصره از آنجا است علی بن عبد العزیز مؤدب بصری ثانی و ذات النبات
 مرضی است از عروقات نباتی بود زن سکاری مرضی است در بصره و نامیده اند
 به نبات بود زن سحاب و به نباته بالفتح و نباته بالضم و به نبات بود زن زید
 و به نبات بالفتح و به نبات و نباته بود زن جبینه دختر ضحاک صحابیة و بعضی
 گفته اند که به ثانی مثله است و آن مذکور شد و علی بن سعید بن نبات نباتی
 نسبتی است بسوی جد از احمد بن محمد نباتی تسمیست بسبب مغرقت نباتات است
 و فرد و محمد ثانی و بالضم حسین بن عبد الزحمان نباتی شاعری است چه او شاگرد
 ابو نصر محمد العزیز بن عمرو بن نباته بن حمید بن نباته است و اختلاف کرده اند
 در نباته حد خطیب عبد الرحیم بن محمد بن اسعد بن و بالضم اکثر نبات است و عبدان
 بن نبات مرزوی بود زن زید و محمد ثانی است و نبات و جوین زدن دیک و نبات
 منقوره قطباً منتقح شد و در اخ بیتی از خشم و نبات نبات است آورد شد بعد از پاکیزگی
 نبات الخیر از باب تغمیل باز کرد پوست نان را و نبات بالضم و تشدید تا مغاک کی کو چک
 که در سنک سخت برد و نبات و التخم از باب فوح مقلوب نبات یعنی کند شد گرفت
 و نبات بالفتح و تراشیدن و نبات از باب ضرب و تصور علم تراشیدار را و نبات السفر
 البعیر لاغر کرد سفرش را و نبات فلا ناند اخ فلا ن را و نبات الحار و یة جماع
 کرد با جاریه و برد نبات سردی خالص و نبات بالفتح و نبات بالضم و نبات بود زن
 حبیمة یعنی طمیع و نبات ناله و دم بانا له نباته و همچنین و نبات ثور یعنی
 شانه رسم کرانها سود و دخیل و رقوم شاعری گوید شعور و النبات الطین نباتی
 بنضار هم و در وی الغنی منهم بدی الفقر و معنی شعر لاغره نباته بالضم تراشه
 منبت یا کسر تیشه و نباتات مرضی است و در قوافل حسن است نباتون من
 الحیال بود تا معنی تنهون یعنی می تراشد از کوهها خاها و لید بن نبات

نبات

نبات

نبات

• نکتہ •

• نصیحت •

• نکتہ •

• نکتہ •

• نکتہ •

• نکتہ •

• نکتہ •

در دژن زبیر قاتل جملہ ہنر خواست و نکتہ بالفتح دانہ چیدن مرغ و بر کیدن
 و کرفتن از ظرف یک حوما و یاد حوما و ہنہ نہایت و سایدن قول برای کسی
 • نصتہ • بالسم خاموشی • نصتہ از باب صوب و انصت از باب افعال و انصت
 از باب افعال خاموش شدہ • نصتہ از انصت لہ خاموش شد برای از رکوش نہاد
 در سخن از شاغری کہ بود • شعر • اذ انا لک حلام فَا بَصُرْهَا • فَاِنَّ الْقَوْلَ مَا قَالَتْ
 حَلَام • و ہر دایمی قصیدہ فرما آمد • نصتہ للہر ماثل شد برای لہو • امتنع
 طلب خاموشی کرد از دینی • نعتیہ • بالفتح وصف انتعات • ہمچہ بین • نعت نیز ہمینی
 اسپ • حبیب • محبت بودند • مستقیم و نعتہ و قناعت و نعتہ • ہمچہ بین • نعت از باب
 کرم • محبت شد • اما نعتیہ از باب قرح • می عجب شد • تکلف • امتنع طلب وصف
 از کردہ • انعتہ • نیک شد • روی ادنا • ینکہ نعت کرد • شد • نعت نام در
 شاعر و مودی از ہنر سامہ بن لوی • حُرُک • نعتہ بالضم و امتک نعتہ بالضم
 غلام و کبوتر غایت اند در • نعت • ناعتون یا ناعتین یا م صعی • نعتہ
 بالفتح کشیدن • ہری • نعت • بالفتح نشان بالتحریک • جسم آمدن • نعت
 از باب صوب • ہشم آمد یا مستقیم شد از • ہشم • نعت القدر و جوش زد دیک
 یا چہ بین • شد • شور باد اطراف دیک • نعت الدقیق و نحوہ • ریخت بر آب را
 ہن مستقیم شد • نعت بالفتح مصدر از ان • نعتہ • تلذامی امت کند • توا • مجہدہ
 • در صحاح است نعتہ • حویقہ را کہ بیند ران آنست کہ بر یوزد آرد را بر آب با شیر
 تا حشر زند ران کند • ہومی باشد از • سخینہ • فراخی • میخواید بدان صاحب عبال • ہوکہ
 زمانہ • تمک کند اورا • نعت • بالفتح بر آوردن مغزہ • در صحاح است نعت الم • و نعتہ
 بر آورد مغز از استخوان لقی امت در نعتہ را و را یتا بدل کردند • نکتہ • بالفتح
 جرب بر زمین زدن • ہنر • یکہ • آئوش در زمین پند آید • ابن سیدہ • کہ یوزد نکت کوفتن
 زمین را • مجرب یا با نکتشت در حال فکر • موالفوس • یکت بکشت اسپ در حالیکہ
 می جست از زمین • ناکت • منحرف شدن موفقی • شریعتی کہ بر بہار وید و بر زاند • نکتہ
 بالضم نقطہ • نکات • ناکسوجہ • و چون مانند دی در آیمہ • نکات بالفتح را • التشدید

في قصصنا

وکت

[illegible]

•••

وَمَتَّ ۝

۵ وقت

* * *

• طبع •

۵۴۳

[illegible]

کنج دیان فعل از باب فوح است و زنی که هر دو سوراخ از یکی شده باشد و شیر
 درند و همچنین هورت و هورت و هوات و اسد اهورت آنکه گشادگی کنج دهن آن
 ظاهر باشد و همچنین مهر و دت الفم گشاده دهن و کوبند کلاب مهر و دت الاشراف سکان فراخ
 کنج دهان و اهرت الشقاق خطیب بر آواز و هریب نیز مودی که ران پنهان
 نکند و سخن بد گوید و هرامیت چاههای مسجعه ذرنا حیه دهامه و نعم کرده اند
 که اقامان بن عا د آنهارا کند و بودشاموی گفته و بقا یا حصار من هرامیت
 نزوح و هفت و بالفتح و هفت بالضم پوریدن از سبکی را جز گفته شعور کان هفت
 القطة المنثور و بعد رذاذ الدینه الدنجر و بی تامل بسیار سخن گفتن و پست
 شدن و کم کردن و باریک شدن و در افتادن و هفت زمین نشیب و باران
 زرد و یزد و هفت بسیار و مهفوت مزد حیران و تهافت افتادن و بی دری
 آمدن و يقال تهافت القوافل فی النار ای تساقط و کوبند تهافت الثوب کهنه شد
 و افتاده و هفت بالفتح مرد نادان و يقال فلان هفت لثات یعنی احمق و هفت و هفت
 بر کندن و يقال هفت دم البید نه و کند پوست بدن نه راتا خون ازان ظاهر شود
 و لیبای گفته سالت الدم و هلته ای قشره و انهلوت دور شدن و رقق و کوبند انهلوت
 بعد در انسلت بعد و هفت بود زان سکری کیهایی است که پس از خشکی سوخ گردد
 و از هری گفته آن نهائی است مانند صلیان مکر آنکه رنگ آن مایل اسوخی است
 و هلاقه غساله بزغاله سیمه از پوست تنک که وقت ولادت بر روی آن می باشد
 و هلتات جماعت مردمان که اقامت کنند و بسوزانند و جوع هلت و برون
 خوردن کرسنکی سخت و همت و پنهان شدن ثوید زبور و غن همت الشریف
 فعل ازان و انها پوشید و کردن و يقال همت الکلام و النحك یعنی پوشید
 کرد سخن و خند را و همت و هوشستن و همت شدن و همت و بالضم
 و کاهی بفتح هم می آید زمین نشیب و همت جمع و صب الله همت و مرقه در دعا
 می کوبند و این سیده گفته می دانم که همت اینجا چه چیز است و همت آزاد کردن
 و يقال همت به ای صاحب و مضی همت من اللیل گذشت پاره شب و ابوعلی گفته

دشرامیت

هفت

هفت

هفت

هفت

هفت

هفت

ه هیت

آن نزد من فعلی ماحوذ از هرت که بمعنی غار زمین و در حقیقت است و ددت ان بیسا
 و بین العد و فرت که لایند رک تعرها لی ورم القیه ه هیت ه با تکسر زمین است و نام
 محشی که رسول صلی الله علیه و سلم او را از مدینه یزدی بردن کرده و نزد دوشی
 بدون و با مرجه است چنانکه سابق گذشت ه هیت با کسر نام شهری است و عراق
 ه اصبعی گفته اصل آن از هره است گویند هات یا رحل بکسرتا یعنی بد همراه هاتها
 برای تشبیه مانند آتیا هاترا برای جمع هاتی برای مؤنث واحد هاتیا تشبیه آن
 ه هاتین برای جمع آن ه حلیل گفته اصل هات از آتی برای است الف به ابدل
 نمرده شد ه تهیت آرا از کردن و حواله آن ه گویند هیت مانند هوت یبی
 هرات از آرا از ادشاعوی گویند ه لوکان معینا لیهتا ه دیگری گفته
 ه شعر ه ترمی الامامین و محدثات ه در اصل روح محبت ه یجد و بها کل ثنی هیت
 ه هیت لك بهوضه حرکت نازکاهی اول بکسر هم آمده یعنی بها و پیش آ مثل تعال
 و هلم ه قوله تعالی هیت لك ای هلم ه زجاج گفته اکثر هیت لك بفتح هارثا است
 ه از این هاس هیت لك بهوضه و کسرها مودی است ه ورا گفته این لقت اهل
 حروان است بسوی مکه افتاده پس اهل مدینه بآن تکلم کردند و صحیح بکسرها
 بودند و همزه است ه شاعوی در وصف امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب علیه السلام
 گفته ه شعر ه ابلیخ امیر المؤمنین اخا العراق اذا اتبعناه ان العراق را هله سلم الیک
 ه هیت هیتا ه ای هلم و تعال ه مذکور مؤنث و واحد و تشبیه و جمع در آن
 بر ابراست مگر آنکه در ما بعد آن فرق ظاهر میشود گویند هیت لکه هیت لکم

هیت لکن

ه فصل الیاء ه

ه یرت

ه یرت

ه یرت ه یراء ه هله جسد هوف بن عیسی قریانی که فقیه شافعی است
 ه یاقوت ه معروف است از قسم جواهر و آن فارسی مؤنث است و وزن آن
 فاعول است ه و اخذ آن بوزادت تا است ه و یاقوت جمع آن ه بهترین آن احمد
 زمانی که رنگش ملنند دانه آنرا باشد و داشتن آن باعث هیت و وفار در نظر

ۛ ۛ ۛ

جواب :

• اثبات

• آرٹ

فته بر پا کردن میان قوم و آتش افروختن مانند آتش عدی من زید گوید شعره
 ولها طمی یورثها حاصل فی الجهد تقصیرا و تارث النار افروخته شد آتش هارث
 بالضم نوعی از حاره آتش همزه و فتح واحد و میان در زمین هارثه بالضم بسته سوخ
 در کتب که نزد یک حاکم برای وقت احتیاج نهاده شده تارث النار در شد
 آتش دوارثه حد در میان در زمین مکان نرم و رنگی است از رنگهای بزان
 مانند نقطه که حالی سیاه و سفید دارد آتش کوسهند نرکه این رنگ دارد و ارثاء
 مؤنث آن هارث مانند کتاب آتش و آنچه میگوید در برای آتش از قسم سرحته
 و غیر آن هائی زن جمع آن اناث بالعصر و همچنین اناثی بعضی گفته
 اُنث بضم هین نیز و جمع آن آمده و شاید که آن جمع اناث است ایماث
 انثی زائیدن گویند اُنث المرأة انثی زائیدن و میناث زنی که همبشه انثی
 زاید و مرد و این میناث میگویند زیرا که تزکیر و تانیث در مقابل برادر است و اینست
 آهن ردی و خام مؤنث محنت انثیان در خصیه و در کوشش شاعری گفته شعره
 و کذا لعیسی نب عتوده و ضربناه دون الانثیین علی التکرار منه نزع انثیه ثم صربا
 انثیه را نوثه و ان بیعت تانیث اسم است چنانکه در اثناس است و بجهله
 و رضاعه ارض انثیه و میناث زمین نرم بسیار و زیاننده و تانیث نوم کردن و آئشته
 فتأ نث نرم کردم آنرا پس نرم شد اناث چیزهای بجمان مانند وخت و سنه
 و نجوم کربک و امراة انثی زن کامل چنانکه رجل ذکر مرد کامل هیکل میناث
 و میناثه شه شکر کند

فصل النامه

بته بالفتح بر آکندن و متفرق کردن گویند بته الشیر و بته از باب صوب و نضر
 و همچنین انثه از باب افعال و بته از باب تقبیل و بته مانند حوجه انثی السحر
 از باب افعال بر آکند شد خیر و بشتکت السور و بشتکت ظاهر کردم را و پنهان
 برای تره غرت حرمائی که بسیار نهاده اصره می گفته حرمای متفرق و بر آکند
 و آن از قبیل ماء غر و است بته النار و بته بر آنکه بخت غبار و امنه

بیهوش و بی حال رانند و سخت و ابشتتک یعنی ظاهر کردم بر تو حال رانند و
 خورد را استمبات طلب اظهار کردن و گویند استمبته ایا طلب کردم ازان
 آنکه اظهار آن کند و نصف بالفتح تفتیش کردن و همچنین البحتات و بخت عن الشی
 از باب منع و البخت عنه یعنی تفتیش از آن چیز کردم و همچنین استمبخت عنه
 و البخت و تبتخت مباحث البقوم میدان خیال از آب و گیاه یا مکان مجهول
 گویند تروکتة مباحث البتروکت اشم آنرا بطور یکه دریافت نشد که کجاست
 کالها بحث عن الشفره مثل است و همچنین کما حثه عن حثها بظواهر شخصی بزی را
 در صورتیافت و خواست که ذبح کند اما کارد با خودند اشعنا کهان کوسهند زمین
 را بسم خورد کنند و کاردی و آمد پس همان ذبح کرده بحث کلن سیم و زرد مار کلان
 بحثه و بختی مانند خلیطی باز ی است که بخت بازنند در حدیث است آن
 شلامن کانا یلعمان البخته بختة خاک کی که بآن بازی کند و ابخت به بازی کرد
 بآن و بخت سورة توبه در حدیث معتد است ابی علینا سورة البخت انقروا
 خفا و ثقلا و امراد سورة توبه است نام نهاد و شد بآن زیرا که مشق بحث باشد و از
 منافقین است و بخت جمع بحث است این اثر گفته دیدم در فایق و در بخت و بخت
 بفتح با کر صحیح باشد پس آن فعل است از اینجه مبالغه و اطلاق آن و عمل کرد مؤثر
 بر ابرو است مانند امر اذ صبر راز قبیل اضافت موصوف بصفت عواهد شد
 و از شیر آنکه بدست پائین خود خاک بیند از ده با حث و خاک کی است که بظاهر
 قاصصاء گمان کرده می شود و در حقیقت آن نیست با حث و ات جمع آن
 بخت بوزن کتان اسم است علی بن محمد بختی را دی تقاسیم این همان است
 از زر زنی و بخت بالفتح زمین نرم یا کوه از و یک نرم یا سهل ترین زمین و فیکو ترین
 آن در حدیث است یجمع الله منها سبعین الفاً لحساب علمهم و لا عذاب فی ابین
 البرث الا حمود بین کذا یعنی زمین نرم است و آن زمین است قریب از حمص
 که جماعتی از شهیدان صالحین در آن قتل شدند و برات و ابراث و برث جمع
 در شعر و در به برات هم در جمع آمد جائیکه گفته شعر آفرت الرعاء

* بحث *

* برث *

در وقت
ایستادن
به وقت

به وقت

فالمناجاة من الله تعالى في الوقت الذي فيه يكثر فيه من الله تعالى
وتعبدت فرائضه في وقت قومه استأذن الملك يا محله استأذن مني رجاء
بوابي معروف استأذن مني خالد جعفر مني وأبو شعيب بن أبي بن مهران
به وقت ما نزل جعفر موصي استأذن مني قتل دهره مراعت جمع دهره
كذلك شهره استأذن مني دهره به وقته ونكاح استأذن مني طحله به وقت ما نزل
فرستادن وابتعاث به وقت الله الرسول وابتعاثه فاستأذن مني دهره به وقت به وقت
فرستادن آن را پس فرستاده شد به وقت الناقة وابتعاثه ماد شعرا به وقت
من منامة بن ابراهيم وابتعاثه به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
به وقت فلان بودم در لشکر که همراه آورد به وقت جمع وپراکنش کردن به وقت به وقت
روز نشود آن روز به وقت به وقت که در آن روز بود کان از قیام به وقت به وقت
مانند کف بودید او به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
مودی که نوازش به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
قد رفی سرباله به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
به وقت نام شاعری است از بنی عجم نام نهاد شد بآن رای قول آن و شعوره به وقت به وقت
مانند بعد ما استخره وادی را حق و مری و نام چندی دیگر از شاعران عرب است
و نیز نام اسب عربین معوی کرمه است به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
مضطجع بر در دول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن را تغییر داده به وقت به وقت به وقت
حد کف نیز آمده موصی استأذن مني نزدیک ملینه به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
مشهور از روزهای عرب و آن روز از اسب و حوز است که بریند فلان بیکه الانعام
کما نزلت لیوم یقات بها عرب استأذن مني ترسان به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت
شمارای وقت کم از وزن و بطی الطیران می باشد جمع آن به وقت به وقت به وقت به وقت
بغات نیز در ترین بودند کان و انچه شک و نکند از آنها و نام موصی استأذن مني
استه ان البغات نارضا يستنوه یعنی آنکه میجارت بهم میکنند غله می نمایند و ما
به وزن گفته آنکه به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت به وقت

تأمة مشاة حکایت کرده • تورث نیز قریه ایست در مورد بحرین عبدالله بن
 یحیی التورثی منسوب است بآن و نیز قریه ایست در اشقر اذن و د پکری در بوسنج
 • ترثه واحد تورث است و محله ایست در بغداد • محمد بن احمد بن قهراس التورثی
 و محمد بن احمد بن علی الزاهد التورثی در مسعود بن علی التورثی منسوب اند بآن

• کفوتو ثا موصی است

• فصل الثاء •

• ثلث •

• ثلث • در حدیثین یک حصه از سه • ثلث • همچنین در صحاح است هرگاه نتیجه
 می دهند ثاء ثلث و اثلث بزیادت های گویند مانند ثلثین در مبيع و عدل بی و غیره
 و نصف را بوزن و خیمس و ثلث را از اینها افکار می کنند • سقی بخلاف اثلث با کسر
 آب داد بخلاف خود را در سه و روز یکبار و ثلث الناقة یا کسر بجه سومین ناقة و ثلث
 بالحم و مثلت در د با منع صرف معدول اند از ثلثه و ثلثه ثلث القوم از ناب قصور گویم
 ثلث مال قوم را از ناب ضرب شدیم سوم قوم یا کامل کردن سه یاسی را لذات
 عرد شاعری گویند شعوره فان تثلثوا و ربع وان یک عامس • یکن سادس حتی یبرک
 القعن • ثالثة الاثنای بیرون آمدگی کرده که در و حنک دیکو بدو بجانب می نهند
 ثامه پایه کرد و دیکو بر روی گذارند • اثلثوا سه شدند • ثلث القمع ناقة که دوگاه
 در شید • شود شیرش بگویند سه طرف را و ناقة که سه پستان از خشک شد و یکی
 باقی ماند • یاناقه که بوی • باشند سو پستانی از پستانهای وی و دوشید • شد از سه
 پستان • در صحاح است گویند ثلث بناقته هرگاه بپر دو سه پستان ناقة خود را
 را گویند در دو پستان را گویند شطریها را گویند دیک سو پستان را گویند خلف بها
 را گویند دهجه سوهای پستان را گویند اجمع بناقته و اگر پیشه • مثارثه توشه دانی
 که از سه پوست ساخته باشند • مثارث چیزی که ثلثش گرفته باشند و برین سه تا •
 • مثلت شرابی که بختنه شود تا دو حصه اش برود و یک حصه بانی ماند و چیزی است سه
 رکن دارد • یثلث بر وزن یضرب یا منع و تثلث و ثلث بر وزن محاب و ثلثان
 بالحم نام مرضها • ثلثان بفتح اول و کسر دوم بزیادت الف و نون و بالتخريف

نیز آمده عنب الثعلب * ذر ثلاث بالضم تنك شر كه پنهان باشد * يوم الثلاثاء بالفتح
در بالان و بضم نیز آمده * سه شنبه * ثلث المسرا باب تفعیل رطب شد سزم از غوره خرما
* ثلث القوس آمده اسب بعد از اسب مصلی * مثلث بالشد یز و به تخفیف نیز آمده *
شخصی را اگر پند که سخن جیتی برادر خود پیش پا دشا * کند چه هلاک میکند
سه کن را یعنی خود را در ادب و ادب و پادشا * را

فصل الحیم *

* جاث * بالفتح کران شدن نزد بر خاستن یا رقت برداشتن بار کران * جاث از باب
فوح و عمل از ان * اجاثه الحمل کران کرد او را باره * جاث البعیر از باب منع
بکشد شت شی کران باره * جاث الرجل نقل کرد مراد اخبار را * جاث بضیعة مجهول
توسید * جوث بالضم مصدر از ان * جاث بر وزن شداد بد خاق * اجاث النخل
بر افتاد خرما این * جوثه بالضم قبيله * جواثی بود زن کسالی شهر خط با حصی است
در بحرین * جث * بالفتح بریدن یا بر کندن درخت از بیخ * جث بالضم انچه
بلند بود از زمین مانند پشته کوچک و پوستی بار یک که بر آن کبیر نشیند و ملج کرده
و غلاف خرما و می موم یا هر انچه آمیزد با آنکه بین از یومکس و جز آن * جثه
و جثا شت هر دو با کسر انچه بدان نهال خرما را بر کنند یعنی تیشه درخت کار و جثه
الانسان بالضم شخص مردم و جثه نام شهری در بین میان منجم و کد راه * جثه
با کسر بلا * جث الرجل توسید و بزد * جث التعلل برداشتن مکسان آنکه بین آرازان
خود را * جثجث الشعر بسیار شدن مو * جثجث الطایر فرو د آمد مرغ از هوا
بر زمین * جثجث گیاهی * در نهالیه است جثجث درختی است تلخ و خوشمزه که عشنود
می شود از وی عذب و بسیار می آرد ذکرش در اشعار خود * شعر جثجث و جثا جث
روی بسیار * در محتاج است شعر جثا جث بالضم و نسبت جثا جث گیاه * بیچیده
در دهم * بعیر جثا جث شی نظیر * جثجث الیرق نمایان شدن بوق مانند سلسله
* بحر جثجث و زنش مستغفلن فاعلاتن فاعلاتن * جدث * بالتحریر یک قبه و اجدرث
بضم دال و اجداث بالفتح جمع آن * جدثه بالفتح آرازم ستور و آرازم شتر

جاث

جث

جدث

«فوسح جواد المخته اسمی که جوان را نکتخته شود تیز روده ایاوی یخت جناحه
 فی الطیران یعنی می جنباند» حثاث مثل سحاب و کتاب بخواب و همچنین است
 حثثاث و حثوث گویند ما حث حثوثا و اکثث حثاثا «حث بالضم و یز» گاه
 در قیق از ریک رخا که یا خشک درشت از ریک و غان بی نان خورش «سریق حث
 سریق غیر ملغوت» حثثه حرکت داد آنرا «حثث الیق مضطرب کردن برق در آب
 «أحث نام موضعی» حدیث «مثل قعود نوی و همچنین است حدیثه و حدیثان بالکسر
 و بعدا شدن چیزی بعد از تسمی» شی حدیث چیز ترفعل آن از باب تصور در خبر این مسعود
 آمده انه سلم علیه و هو یصلی فلم یرد علیه السلام قال فاخذنی ما قدّم و ما حدث بضم دال
 برای از د واج فدم یعنی سلام کود بر رسول مقبول صلی الله علیه و سلم دار نماز می کرد
 پس جواب سلام نداد گفت این مسعود پس گرفت ما را غم و فکر قدیم حدیث «أحدثه
 الله بعدا اگر حدیث ایجابی آن چیز را فحدث حدیث امر واقع شد امور محدثات الامور
 آنچه اهل امور اخلاص نموده باشند در خبر آمده ایاکم و محدثات الامور در تهایه گفته
 محدثه آنچه معروف نمود در کتاب دست را جماع «حدیث بفتح تین امر حادث
 زشت «أحدث حدثا حادث کرد امر زشت را در خبر مدینه منوره آمده من
 أحدث فیهما حدثا از آری محدثا بضم فیه اسم فاعل بمعنی مبتدع و بصیغه اسم مفعول
 بمعنی بدعت یعنی کسی که راضی شد بدعت و جمیع نداشت آن را و در خبر بنی قریظه
 آمده لم یقتل من نسا ثم الامم اذرا حدیث کانت حدیثا یعنی زنی که احداث کار زشت
 نموده را احداث ری آن بود که پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم را زهر داد بود
 «أحدث زنا کردن» استحدثت خبر ای یعنی خبر تازه یا فتم ذرا لومه گوید «شعر
 استحدثت الרכب عن اشیاعهم خبرا» امر ارجع القلب من اطرابه طوب «حدیثان
 الامور بالکسر و حدیثه اول را بعد ای آن کار گویند کانت حدیثا امر کذا یعنی
 در اول را بعد ای کار چنین در خبر عایشه آمده لولا حدیثان قومک بالکفر لکرمت النعمه
 و بنیتها «حدیثان الذهیر بالکسر و احداثه حوادث زمانه» صاحب صحاح گفته حدیثان
 و حادثه و حدیث حدیثی همه بیک معنی اند «أحداث بارانهای اول سال» ارض

محد و نه زمینی که آنرا این مادر آن رسید باشد و جلّ حدّث السن او حدیثی
 مرد جوان حدّثانه و جد و نه حوائی صاحب صحاح گفته و جلّ حدّث مرد جوان
 و چون ذکر سن کی کوئی حدیث البین و احداث و حدّثان بالشم جمع و حدیث
 و جلّ یثی مثل حلیقی خیر اندک باشد یا سبب و کویتل شدت حدیثی خسته شد بدم
 حدیثیک و احادیث و حدّثان بالشم و یا کسو جمع و احادیث شاذ است
 فرا گفته می پند از م آن را جمع و احداث و نه بمعنی آنچه در آن حدیث است که آن
 نوی گفته این صحیح نیست زیرا که احداث و نه بمعنی اعجوبه است که هر چه شاذ و نون
 احداث و نه یعنی در آن کس سبب و کلام کردند و جلّ حدیث مانند گفت و رفتن و حدیث مثل
 سبب مرد سبب و خبر و صاحب صحاح گفته و جلّ حدیث مرد نیک کلام و جلّ حدیث
 مرد بسیار سخن و حدّثات مثل غلاب مخیران در خبر حظرت فاطمه علیها السلام
 آمده آنها جاءت الی النبی صلی الله علیه و آله و سلم فحدثت عندها حدّثا یعنی خبرها
 که حدیث میکردند و حدّثت سخن گفتن و خبر آمده یعنی الله السحاب فیه سخن
 احسن الصک و تحدّث احسن الحدیث و مراد از حدّثا ابر برقی است
 یا شکفتن زمین به نباتات و از حدیث آن وعد است یا آنچه گویند مردم در حدیث
 نباتات و حدیث نقل نمودن حدیث و بهما نمودن و تحدّث مثل شغل مرد و است
 کمان در حیر آمده قد کان فی الامم محدثون فان یکن فی امتی احد فیه من الخطاب
 و در نهایت گفته محدث ملهم و آن کسی که القا کرده شود و دل ری چیزی پس خبر
 دهند و آن از فراموش حدیث و تحدّث و تحدّث ملهم سخن گفتن و تحدّث
 و احداث جلّ کردن شمشیر و خبر حسن آمده حدّثوا القلوب بل کر الله یعنی بخلا کسید
 دها را بذر کرد ای تعالی حدّث الملوک با کسو صاحب سخن یاد شافان حدیث
 لغتحتین شهری است و مردم و محدث مثل مکرم و آب اندود می بر اسطر بلند
 و بتامر و می است و احداث و حدیث را حدیث مثل احمیل مواضع اند و من حدّثان
 بفتح ثین صحابی و رسول الله است صلی الله علیه و آله و سلم و حدیث بالفتح کست کردن مال
 و جمع نمودن آن از باب فصر و ضرب در خبر آمده احداث ان نیاک کانتک تیش ابد ارا عمل

لا خورثك كانك تهرت غدا یعنی کسب کن و عمارت کن در دنیا گو یا همیشه منافی در آن چه
 کسی که داند که غمورین دنیا است محکم سازد کار را پس درین مختصر است بر عمارت
 دنیا تا سکنوشت نمایند در آن کسانی که بیایند بعد از و منتفع شوند بد آن و بعضی
 گویند این تو غیب است بسوی خدا ممالات بکارهای دنیا چه کسی کند که داند که
 من همیشه بماتم شریعت در کار نمی کند و گوید که اگر این کار امروز از من فوت
 شود روز دیگر بجا خیر هم آورد یعنی در کارهای دنیا مبادرت و ممالات ممکن
 و در کارهای آخرت مبادرت کن و اخلاص نیست کن زیرا که کسی که یقین کند
 که فردا خیر هم مودا کثارد و عبادت کند و اخلاص نیست نماید و کارهای اخروی
 اشتغال و زد و دزد و رخ آمد و اصدق الاسماء الحارث زیرا که انسان از کسب خالی
 نمی باشد و حرث و احراثت را عبت کردن و حرث مثل کتمان را عبت کنند و
 و حرث النفاق و احراثت باهر کردم بوناقتا این که لا غرکشت و حرث النار
 حرث کف دادم آتش را و حرث و محراثت مثل منبر و محواسب آنچه بدان آتش نبرد
 چندینند و به رخبر آمد و احراثت الهی القرآن در سن کنیدی قرآن را و تغمیش نماید
 و حرث نهر جمع نمودن میان چهار زن و جماع بمبالغه کردن و راهی که در آن اثر سم ای
 در آب باشد راصل کبر و خود عالم بفرقه شدن و ساختن سوراخ گوشه کان که در آن
 چله اندازند فعل این همه مثل نصر و ضرب آید و حرثه بالضم و حرث مثل سحاب
 و فوار گوشه کان که در آن چله واقع شود و حرث مثل کتاب تیری که تمام نشد و باشد
 تراش و در بیج بیکان و حرثه جمع و حرثه بالضم در میان امنتهی سر و کمر و محل خفته
 و حرث مکاسب واحد آن حرثه اسعد و شران لا غرکود شد و حرث و اوال حارث
 شهید رند و حرث نبر قلله از کوه و حرث که در شام است شامری گفته و یکی
 حرث الحولان من فقد ربه و بنو حارثه قبيله ایست و حارثیون از آنها بسیارند
 و حرث مثل زفر این حجو یا این الحارث و عینی جا هلی است و حرث مثل
 زبیر نام مردی و حرث مثل امیر محمد بن احمد بن حویرت بخاری صحابی است
 و حرثان بالضم نام و حارثان این ظالم بن جندب و بن ربیع بن عیط بن مره و ابن

عرف بن ابی حارثه بن صوة بن نشمه بن عیظ بن موه حارثان در بنی ناهله ابن
 قسمة و ابن سم بن عه و بن ثعلمه بن غنم بن قتیبه و نام می نهند بخارثه و حووث
 و حویث و حارثان و حراث مثل کتبان و مُحَرَّث مثل عجل و حارثیه مرصی است
 معروف بجانب غربی و از آن است قاضی القضاة سعد الدین مسعود حارثی و از
 ابن الحارث من مالک بن عدنان است و حُرَّث مثل صرد و مَبْنِی است و در حُرَّث
 نیز مثل هردمودی از حمیر و قول عرب للحارث و مَبْنِی الحارث بن کعب مخفیف
 شاذ است و هجین تخفیف کنند و ده و نام قتیله که ظاهر شود در آن لام ثریف
 مثل بَلْعَمَر و بَلْعَجَم و ابن الحریوث و بعضی گویند انوار الحریوثه عبد الرحمن بن
 معاویه محدثی است و حرثه مثل برثن و رثید کی است که در زمین ثوم و رید
 و شکوفه این سه بند بود از بهترین جرثومه و ابو حنیفه گفته و رثید کی است
 منبسط بر زمین آنرا هر گاهی در از و در و میان آنرا هر گاهی خورده و حرکت
 مثل در حوجه چنما ویدن و حَفَّتْ بِالْفَتَحِ و مثل کَفَّ و حَفَّتْ بِکَسْر ناهوار
 خائنه شکنند و احفان جهم و حفت مثل کفت ما و یز رک مثل انبان و حفات
 مانند و تان ما و یز رک و از آن می دمد و ایذا می رساند جریز و کرید و شعوه
 بالذاتش و زرد و ادا و اقامه و قد عضة و قضی علیه الاشجع و گویند احرنفش و فانه
 و بنی منتفح کشت و گهایش از خشم و حفاثیه مانند کراهیه و بیه و حلتیم و مثل
 فذلیل انکرزه لفتی است و حلتیم و حنت و بالکسر کنایه حق سبحانه تعالی فرموده
 و کان یصورن علی الحنث العظیم یعنی بود فن که اصرار می کردند بر کناه بزرگ
 بَلَّغَ الْفُلَّامُ الْحَنْثَ یعنی معصیت و طاعت و خیر آمده و یُکْثَرُ فِیمَ اَوْلَادِ الْحَنْثِ
 یعنی اولاد زناه حنث خلاف کردن سوگند و خیر آمده و الیهین حنث از
 مندمه و مبل نمودن از باطل و سوی حق یا عکس آن و احنث الرجل فی بیته
 فحنث مثل علم حانث کرد انیدم و بر افس حانث کشت و حنث فلان عبادت کرد
 و یکسر کرد و از اذبتان و حنث من کذا ابو یزید از فلان کناه و حنث الی کذا
 کسب کرد فلان کنساره و از خیر عایشه آمده و لا احنث الی نذر ری و حانث

حرثه

حرکت

حفت

حلتیم

حنث

مواقع کنده. جنبه مانند جعفر نام مردی. حنکست مثل جعفر و رئیس کی است
 حوثاء با مد جکر و بعضی گویند جکر و آنچه متصلش بود را جزو گویند شعره انا
 و جردن کحه هم طریقه الکرش و الحوثاء و المریاء حوث بالضم رک جکو حوث بالفتح
 لغت ابنی طی یابنی تهم است در حیت گویند حوث زید جالس اسود از ابن عمر
 روایت کرد که شخصی پوسیدش که کف اضع بدی اذا سمعت پس ابن عمر گفت
 انم بهما حوث و قعما از هوی گفته هر دو لغت فصیح اند و بهاء فصیح ثور و قرآن
 مجید یوین لغت نازل شید امراة حوثاء زن فربه حوثه بالضم نام مردی
 احاث الارض و استخاثها کاریدن خاک زمین را و طلب کود چیری را که در آن زمین
 افتاده احاث الشیء و استخاثه حرکت داد آن چیز را و پراکند ساخت تکریم
 حوث بوث و حیت بیت و حیت بیت و حاث باث هر دو معنی بر فتنه و حوثا بوثا
 کد داشت آنها را پراکند حیت طرف مهم است برای مکان معنی است برضه
 و بعضی از عرب مثل بنی یثرب معنی سازند و فتنه و بعضی بر کسر مضاف شود
 بهوی جمله و کاهی اضافت نموده شود بهوی مقود شاعری گفته اما تری
 حیت پیل طالعا چون کاهمه مابد و پیروزند و متضمن معنی شوط شود و جزم کند مثل

حیت ما تجلس اجلس

فصل الخاء

خیمه غیر پاکیزه از رزق و اولاد و مردم و کاهی نارا بیا بدل کنند و یاد را ادغام مثل
 ارسل الی زرع الخبی الوالیج خبثاء و خبث و خبثه و خبث جمع خبثه مرنه و خبثات
 جمع خبثه حق سبحانه تعالی فرموده و یحرم علیهم الخبثات در خیر آمده و عود یک من
 الخبث و الخبثات یعنی ذکر شیاطین و مادیهای آنها قد خبث الشی خبثه مثل کرم
 و صاحب قاموس گفته و خبثا و خبثایه و خبثه الرجل خبثا و خبثه یعنی ردی
 مکار و فحشین است خبث خبث فلان خبث شد آن کس خبثه خبث و خبثه
 ساخت و پرا خبث الرجل یا ریدان و مکاران کشت آن مرد رجل مخبث مانند محسن
 و مخبثان و خبث مرد یا ریدان در خبر سعید آمد و کذب مخبثان یا مخبثان و یا خبث

جنبه
حنکست
حوث

حیت

خبث

مثل کعب یعنی ای حبیب و یا حیات مثل قطام یعنی ای حبیبه منی است و کسره
 و مَحَنَه مثل مفسد و در وزن و معنی همزه کوید و وَالْكَفَرُ مَحَنَه کَفَسِ النِّعَمِ احسان
 بول و غایط در حرآمده لَا يَصْلِي الْوَحْلُ وَهُوَ مَدَامِعُ الاحشاش یعنی غار کسد
 در حالیکه مد اقصت کسد بول و غایط را که کوید بول به الاحشاش یعنی کسد و دهنی
 و نَحْوَانِي بانی حرائی و تکتدلی هَ حَنَتٌ بِالْظَمِّ وَحِشَةٌ یا کلمه و زناه حسنه بهامثل کرم
 زنا کرد آن که کوید و این خشنه و لحنه یعنی ولد زنا است و در حرآمده أُنِي إِلَهِي
صَلَّى إِلَهَ عَلَيْهِ وَآلَهُ و سلم بول و حن مع امرأه یَحْتَبُ بها هَ حِشَةٌ یا کسره و رمی
 از حمانت در حرآمده اشترى عبداً أَرَامَةً لَدَاءٍ و لا حشیه و لا غائله یعنی
 مد و مملو که نه از قومی که حلال نباشد سبی و پس کردن آنها هَ حَنَتٌ لغتکشی نجاست
 در حرآمده إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قَلْعَتَيْنِ لَمْ يَحِلَّ حَمْنًا هَ حَنِيتٌ مثل سکیت بسیار حنیت
هَ حَنِيتٌ مثل حلیفی حسنه هَ رَقَعْنِي وادی هَ حَنَسٌ مثل وادی هَ حَنِيسٌ در اطل افتاد
هَ شَكْوَةٌ حنیه به باز و سیر و کواکب سست بد و می آنها پیغمبر و صلی الله علیه و آله
 و سلم فرمود مَنْ أَكَلَ هَذِهِ الشَّجَرَةَ أَلْحَمِيَّةً فَلَا تَقْرُبَنَّ مَسْجِدَنَا وَحَقْلَنَا یا کسوت
 حق سبحانه تعالی فرموده مَثَلُ كَلِمَةٍ حَنِيشَةٍ كَثِيرَةٍ حنیه هَ حَنِيشَاتٌ مثل افشوار
 رفتن برفتا و شیر هَ حَنِيشَتِي میثیه فعل از ان هَ حَنِيشَةٌ و کون هَ حَنٌ هَ نَالِظٌ حاشاک
 که بعد سبیل مانند و می آبی که خشک و گهنه باشد هَ حَنَّةٌ پشک نوم و کلی که نه پشک
 و سرکین آ میخته برفستان نفاقه تلا کنند تا از سست بستان در ذنک نشود هَ حَنَّةٌ
 بالضم و بالفتح مثنی از هیرم و یزه ها که در آن آتش گیرند هَ حَنِيشٌ جمع نخودن و مرمت
 کردن هَ احْتِشَاتٌ حشمت داشتن از کسی حوئی باه لظم اثاث خانه یا متاع ردی و غنیمتها
هَ حِرْنَاءٌ مثل علماء و رجله که در آن سوخی باشد هَ حِرْنَاءٌ مثل حواء و زهره
 تپیکه و در دهنه گرسنه هَ احْتِشَاتٌ شکمگی و در تاج اعطاء حسنه مانند کتف
 نرم شکسته اعطاء قد حنن مثل قورح حننا لغتکشی و حنن را حنن در حر
 عایشه در وفات پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم آمده هَ فَاخْتَبَسْنِي حننی بها
شَعَرْتُ حتی قُصَصَ هَ حَسَبٌ یا لظم اسم مصدر و جویر کوید و شعره هَ تَوَرَّعْتُ زانست

مجاپشی « اَبی خُنبِ لَحِيتِكَ اضْطراباً » در نه نام زنی و آن غیر منصوف « خُنبِ
 با لکسر جهانبوا کند » و باطن اطراف دهن نزدیک دندانها « خُنبُ الشَّعْرِ
 خُنبُ شَا فَخُنبُ دِثَا کُزْدَانِدِم آتو اِس دِثَا کُزْدِید و ازین است مُخُنب
 و ادر اُخْنَاثَه و خُنبِثَه نیز گویند « خُنبُ فی کَلَامَه نَوْم و شکسته شد در سخن » خُنبُ
 مثل ضربا است و زاکو دیوی « خُنبُ السَّقَاء و اُخْنَثَه دِثَا کُزْدِید دِثَا مَشک و اِسوی
 خارج پس نوشید از آن آب را در غیر آمد « نَمی عن اُخْنَاثِ الِاسْقِیَه » خُنبی
 با لضم کسی که در آن علامات مرغان و زنان باشد خُنبائی و خُنبات مانند حمالی
 و انات جمع « اُخْنَاثُ الثَّوْبِ دِخْنَاثَه شُکْنِی های جامه » اُخْنَاثُ الدَّوِ دِخْنَاثَه مواضع
 بر آمد آنها از دلو « اَمْرَاةٌ مُخْنَاثٌ مثل محراب زن بانومی و شکسته کسی گویند
 با اُخْنَاثِ مثل قَطَام و دِثَا حَقِ مَرْدِ کُزْدِید مَ اُخْنَثٌ مثل بَکَم و در مثل است اُخْنَثِ
 من دَلال و اُخْنَثِ من طَوِیس « دِثَا خُنبائی نام موضعی « خُنبی نام اسب و در بین
 حدس « خُنبِثٌ مثل دِثَا خُنبِثِ دِثَا خُنبِثِ مثل علا بط مل مرم خابون « خُنبِثَه مانند
 در حوجه اِبتِخِر رُفْتَن « خُنبِثَه با لضم جانور کی کُزْجَک « خُثٌ و اِشْتِخْتِین و رُفْشَه
 شدن شکم و امتلاء آن و اَلْفَت و اَنَس « خُثُ الرَّجُلِ مثل فُوح فعل ازان اخُث
 و خُثَاء مثل حمراء نعت ازان و نیز خُثَاء زن جوان نَوْم بدن « خُویث مثل زَیج
 شهر و سَف دِثَا یار بَکَر « خُویث « کَلائی دِثَا رُفْ و اِشْتِکی شکم

فصل الدال

« دَاثٌ بِالْفَتْحِ خُورْدَن « دَاثُ الطَّعَامِ مثل نَصُور دِثَا طَعَامِ رَاثِثٌ و کُورائی
 اِدَاثُ جمع رِذَلَه کَفْتَه « دِثَا و اِنِ ثَشْتِ فی قَوْمِکِ المِشَاهِدُ « مِنْ اَصْرَادِ اِثِ
 لِهَادِ اِثِ « بَرَزَانِ دِثَا مَعِ بِنِی اَمُولِ « دَاثُ بَقْعِ نِزْجِکِ و دِثَا کِینِ سَاخَنِ « دِیثِ
 با لکسر کینه که زایل نکرده « دِثَا مِثْلِ حَمْرَاءِ و اِشْتِخْتِینِ نِزْجِ دَاثُ اِشْتِخْتِینِ جمع « اِبْنِ
 دِثَا اَحْمَقِ « اِدَاثُ مِثْلِ اَحْمَرِ و اِکْسْتَانِی است « دِثَانُ بِالْکَسْرِ کَاوِیسِ « دِثَا بِالْضَمِّ
 دِیوْثُ « دِیثِی « بَظْمِ اِدَلِ دِثَا قَوِیَه اِسْفِ بَوَاسِطِ « دِثُ « بِالْفَتْحِ و دِثَاثُ
 مِثْلِ سَحَابِ بَارَانِ ضَعِیفِ رَا حُزْ کُزْدِ « قَلْعُ رُوضِ شَرِیْبِ اِلِثَاثُ « دِثِثُ

« خُنبِثٌ »

« دِخْنِثٌ »

« اُخْنِثٌ »

« خُثُ »

« خُویث »

« دَاثُ »

« دِیوْثُ »

« دِثُ »

در مباح با آنکه مجموع در غیر آمده آنکه مال الی دمیف من الارض فمال فيه یعنی ماثل شد
 بهیغه بر صلی الله علیه و آله و سلم یسوی زمین نرم پس بول کرد در آن و همیشه مؤثبات و دمیثات
 جمع در غیر این مسعود آمده اذ اقوات آل حم دقت فی رضات دمیثات یعنی هرگاه
 بخوانی سورتها بگوید که در اول آنها هم است واقع شوی در باغهای زمین نرم و دمیث امکان
 و غیره مثل نوح نرم شد و دمائه بالفتح نرم بخوی گویند ما آدمی فلانرا لینه و آدمی
 با اضم جای که ما چ نهادن در خاکستو گرم و قد میث المضجع نرم کردن
 خرا بکا و در مثل است دمیث لجنه قبل اللؤلؤ مضطجعا یعنی پیش از کارشامانن کن
 و ذکر نمودن حدیث گویند دمیث فی ذلک الحدیث حتی اطعن فی حوصه و دونه
 بالفتح هزیمت دهکت مثل جعفر کورتا و بالا دمیث مانند منع دفع کردن
 دمیثه نام مودی دهلات مثل جلباب شیر درند و دمیث بالضم کریم و ارض دمیثه
 زمین نرم و تدییست و ام و نرم کردن راه و بعین مدیست شرام و طریق مدیست راه نرم
 و تدییست بی غیر فی دیرت بی غیرت در غیر آمده و قدوم الجنة علی الدیوث و دمیثانی
 بفتحین کاهرس دیانه تمجید کی در زبان دمیث با لکمو نام مودی و آدمیان
 وادی است و آدمیون موضعی

فصل الرابع

درست و بالفتح بازداشتن از حاجت و ریخته غن حاجته از نصو بازداشتن از را
 از حاجت تربیت و بیدین و رجل ریمت و مزبوت مود باز داشته شد و از کار بخورد
 و ربأت الرجل اربثا ثارا ربث اربثا تا باز ماند از کار بخورد و ربأت اموهم و اربت
 ضعیف شد کار آنها در بر شد و کار آنها تا اینکه متفرق شدند اربو و رب کفته
 و ربناکم حتی اذا اربت اموهم و ریخته بود زن سفینه و ربیئی آنچه باز دارد
 ترا از کاری و ربأت جمع ریخته در غیر آمده اذ اسکان یوم الجمعة بعث ابلیس
 جنودا الی الناس و اخلوا علیهم بالربا بکثرت یعنی هرگاه روز جمعه آیند می فرستد
 ابلیس لشکر خود را بسوی مردم و یاد می دهاند لشکر ابلیس مردم را چیزهای که
 باز دارند مردم را از نماز و در بعضی روایات بالای بیثبات آمده و جمع تو ریخته و آن مود است

د دوش

د دهکت

د دمیث

د دهلات

د دهوشت

د دیست

د دمیث

مائه الخَلِّ مَنَعْتُهُ رَمِيَتْ المَعِيرُ مَانَدَرُ فَوْحٍ وَمَثَا بَشَحْتَيْنِ بِهَارِ كَشْتِ شَعِرَانِ خَرُودِ بَكِهَاءِ
 شُورِهِ بِعِيرِ رَمِيَتْ مَثَلِ كَعْفِ زَنَاقَةِ رَمِيَتْهُ وَابِلٌ وَمَعْنَى وَرُمَانِي هُ اسْمُ بَعِي كَفْتُهُ رَمِيَتْ بَشَحْتَيْنِ
 بَقِيَّةُ شِيرِ دُرِيَّسْتَانِ كُورَقِي رَمِيَتْ فِي الصُّرُوعِ تَوَسُّعًا رَأَوْ مَثَلُ نَاقِي كِبَا اِسْتَمَّ جَبَرِي اَزْشِيرِ
 دُرِيَّسْتَانِ شَاعِرِي كَفْتُهُ شَعْرُهُ وَشَارَكَ اَهْلُ القَصِيصِ القَصِيصَ فِي الْاَمِّ زَا مَقْلُ الْمَرْمِيَةِ
 حَمْلُ اَرْمَاسٍ وَرَسَنِ كَهْنَةٍ اَرْضِ مَرْمِيَةٍ مَثَلِ مَكْرُمَةٍ مَعْنَى كِه رَمِيَتْ دُرِيَّانْدَ رَمِيَتْ
 بِفَشَحْتَيْنِ تَسْبِيْهٌ مَشْكُ شِيرِ دُرِيَّادِي هُ كُوِيَنْدَ لَقْلَاقٍ عَلٰی فُلَانٍ رَمِيَتْ وَرَمَلُ اَنَ كَسِي رَا
 دُرِيَّوْلَانِ مَرْمِيَتِ وَرِيَّادَتِ اسْتَفَّ رَمِيَتْ عَلٰی الْخَمْسِيْنِ تَوَسُّعًا زَا يَدُ شَدِ بِرِيَّيْنِجَا هُ اَرْمِيَتْ
 فُلَانَا فِي مَالِهِ اَنْدَرِاجَبَتِ اَرَادَ وَمَالِ حُرْدِ وَهَمْچِيْنِيْنِ اسْتَفَّ اسْتَمَرَّتْ هُ اَرْمِيَتْ اَفْزُوْنِ
 كُرْدِ وَنُومِ جُودِهِ فَوَا كَفْتُهُ رَمِيَتْ فُلَانِ وَمَثَا مَثَلِ نَصْرٍ وَصُوبِ دُرْدِيْدِهِ رَمِيَتْ اَمْرُهُمْ
 مَثَلِ فَرَحِ بَرْدِهِمْ شَدُ كَارِ اَنَبَا هُ بِرْمُورُثَةٍ چَاهِي كِه چَاهِي اِيْمَا شَدَنِي اَزْ جَرِبِ اُورْدِ رُمَانُهُ
 مَانَدَنِ رُمَانُهُ مَادَةُ كَارْدَشَنِي هَمْ قِي مَرْمُورُثَةٍ بَا مَدِ يَنِي اَنَبَا دُرْ اَمِيْزِيْنِ اَنْدَرِ جَبَرِ رَا فِع
 بِنِ خَلِّ يَمِيْجِ اَمَدِ هُ اَنَّهُ سَلِيْعٌ عَنِ كُرَاهِ الْاَرَضِ اِلَاضِ الْمِيْطَا بَا لَدَافِيْبِ اَلْفَضَةِ لِقَالِ
 لَا بَاسَ اِغْمَانِيْهِ مِنَ الْاَرْمَاثِ يَعْنِيْ جَزَائِنِ تَبِيْعَتِ كِه تَهْمِيْ جُودِهِ شَدَا زَكْوَا يَهُ زَمِيْنِ
 مَزُوْرُوعِ بِسَبَبِ اخْتِلَاطِ حَصَّةٍ بَعْضِيْ بِبَعْضِيْ دُرْدِ خَبَرِ هَا يَشُهُ اَمَدِ
 تَهْمِيْتِكُمْ مِنْ شُرْبِ مَائِ الْاَرْمَاثِ يَعْنِيْ دُرْ اَرْدَنْدِ كَهْنَةٍ كِه اَنْجِدِ وَانِ اَفْتَدِ وَرْدِ اَمَدِ
 كُرْدِهِ رَمِيَتْهُ بَا لَكْسُورِنَامِ مَرْدِي هُ رَمِيْشُهُ مَانَدَنِ جِهِيْمَنَةِ نَامِ مَوْصِيْ يَامُودِي وَرُثِ
 بِالْفَتْحِ سُرُكِيْنِ وَاحِدِ اَنَ وَرْثُهُ اسْتَفَّ وَجَمْعُ اَنَ اَرْدَاتِ وَتَدْرَاثُ الْفَرَسُ مَثَلِ
 قَالِ سُرُكِيْنِ كُرْدِ اسْبِ دُرْمَثَلِ اسْتَفَّ اَحْشَكُ وَتُوْرُوْنِيْ دُرْ جَبَرِ اسْتَنْجَا اَمَدِ نَهْيِ عَنْ
 الْاَرْدِثِ وَالرُّمَّةِ مَنَعِ جُودِهِ شَدَا اَزْ اسْتَنْجَا كُرْدِنِ اَزْ سُرُكِيْنِ وَاسْتَحْوَانِ وَرْثُهُ
 اَنْجِدِ دُرْ غُرْبَالِ يَمَانْدِ وَرَقْتِ بِيْحَتِيْنِ كَنْدَمِ وَبِهْمِيْ طَرَفِ پُرِيْ يَنِي هُ كُوِيَنْدَ فُلَانِ يَضْرِبُ
 بِلَسَانِهِ وَرْثُهُ اَنْفَقَهُ دُرْ خَبَرِ مِيْجَا فُسْدِ اَمَدِ هُ نِي وَرْثُهُ ثَلَاثُ الدِّيَةِ دُرْ قَطْعِ طَرَفِ
 پُرِيْ يَنِي مَرْمِ حَصَّةٍ دِيْمَتِ اسْتَفَّ دُرْ خَبَرِ دِيْ كُوْرَا مَدِ هُ اَنَ وَرْثُهُ سَيْفِ رَسُوْلِ اَللّٰهِ صَلَی
 اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَسُلُ كَانَتْ قَضَّةٌ يَعْنِيْ اَعْلَاى قَضَّةٌ شَعِيْرَتِيْ صَلَی اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
 رَسُلُ كِه مَتَّصِلِ اَنْكَشْتِ كُوْرَجَكِ بَاشَدِ سِيْمِ بُودِ هُ مَوَاثِ بِفَتْحِ مِيْمِ دُرْمَرْثِ

بروزن مسکن میجرامی شو کین یعنی رود و شوران و روینده مانند چینه موضعی است
 و میمان حرمین شریفین ریت بالفتح در نیک کردن و رأیت علیما خبر
 و ریت از باب ثقل فعل از آن در مثل است ریت عجله و ریت و ریت و رایتی
 تیب آمده و رود رازینه است یعنی بسا شتابی در در نیک می اندازد و ریت نیز یعنی
 مقدار اراعی گفته شعره لا یضعب الامر الا ریت و کبه و وکل امری و
 الفحشا یا حمر ما اراک علیما ای ما اظاہک عناء تو ریت نرم ساختن زمانه کردن
 و ریت بروزن کس در نیک گفتن و مؤیت التینین بروزن معظم بطی النظره
 اسیرا در نیک پنداشتن در خبر آمد و کان التی صلی الله علیه و آله و سلم اذا سیرا
 الخبر مثل بقول طرفه و یأتیک بالاحباب و من لم یزدد ریت بن شطغان بن سعد
 بن قیس غیلان بن و قبیله

فصل الزام

و زبانی بروزن دینی نمر و بن عثمان جینی نحی محبثی است و وایت
 کرده است از عظمه بن بقیه و ابو الفرج بغدادی با رای میله ضبط نمود و این غلط است

فصل الشین

شیت بالفتح در آریختن و در جل شیت بروزن کتف در آریزند و شیت بضم شین و فتح با
 و زیادت تا کسی که ملازم بخیر و خرد بود در جانش و او که شیت با که سوره ایست
 و بالتحریک عنکبوت در جاند و کی است بسیار با شیتان با که سوجه شیت بن سعید
 صحابی است شیت بن ربیع تابعی است شیت بن منصور و مجید بن عبد الرحمن
 ملقب به شیت محدثانند شیت بروزن زبیر کوهی است که چک در حلب و آبی است
 شیت بن الحکم بن میمان در است در حریف و داره شیت از آن بنی الضبط است و عمرو
 بن ملال بن یطاح شیتی محدثی است و شیا بیت النازیر و آن آله ایست که آفتوران
 بدان آهن تفتله را گیرند شیت و شیت واحد آن شیت بروزن چینه دمی است
 و شیت بن عدی بروزن غراب صحابی است و جود آمد شب عقبه شیت
 بالفتح گیاهی است خوشبوی تلخ مزه که بآن دباغت کنند تا بطن را کوید شعره

و شصت و پنج

✽ شرت ✽

شوئیٹ

شوقیہ

و شعث ۵

❦ ❦ ❦

• شکت •

عصیت

«عصیت» بالتحریر باز می گردن «عصیت» از باب قرح بازی کرده «عصیت» بالعکس
یکبار بازی گردن «عصیت» از باب ضرب آ «عصیت» و ساخت «عصیت» و او آن بن
اصلاح کرده شن «یا طعانی» باشند که دزوی می کنند «عصیت» الناس مودم آ «عصیت»
«در صحاح است جاء فلان بعصيته في رءاه آرد فلان جور کنیم آ «عصیت» راد رطرن
«قللت الغنم عصيته واحدة و یکدالة واحدة و آن این است که هرگاه که بوسه بزن در خورند
با کوسه بپندانی دیکوس «دز آیدن دزوی و آ «عصیت» شو قد بعضی از آن به بعضی
و این مثل است اصاب اصابی از پیرو است است که آ «عصیت» می شود بروهن بن خورده
میشود «عصیت» بزوزن سگین پس ساز بازی کنند «عصیت» بروزن لطیف
و بحال است «عصیت» به است با لفتح «ر» کوهی است «عصیت» بن زاکر این مراد است
بن آدم بن عامر است «عصیت» فی قسمة او آ «عصیت» است در غیب خود «عصیت»

عصیت

بالضم گرمی است که مختور ز پشهینه را «عصیت» بالضم جمع آن «عصیت» الضم
عصا خور و گرم پشهینه را «عصیت» بن معنی پیروز و زن فاحشه و زن اجهه
«عصیت» بالکسور نرم در شوره «عصیت» بزوزن تفحیل و معانه بزوزن «عصیت» عصبین
و مارهای کلانی که ضرر و بعضی از آن بعضی زادر قحط «عصیت» بزوزن «عصیت» و کوشی
در مدینه و امشکوی است و آنچه نرم بود از کفل و زمین نرم و بالایی و یک
تود که بزوی گیاه نما شد معنی السحاب و کوزن مار «عصیت» جنبا نید و اقامت
کرد قرار گرفت و ساکن شد «عصیت» «عصیت» بالمد مار «عصیت» مشغول نکردم
از راه «عصیت» هرق سوء باز داشت او را زکیدی از «عصیت» بن خیر «عصیت» تقویم
جلد انا ما مثلی است که زده میشود بهی کسی که کوشش کند و اینکه اثر کند
در چیزی و قاد نشود بزوزن «عصیت» و حدیث اخف است که چون شنید بودی و آنکه
عصیت او میکنند گفت «عصیت» تقویم جلد انا ما «عصیت» «عصیت» بالکسور خصی است
بوزن اهل شام که زیر احصن اهر کو پند «عصیت» بالفتح نرم خوی «عصیت» بنان
بالضم نام مودی «عصیت» بالفتح کشیدن و مالیدن «عصیت» بنان «عصیت» بزوزن در دینا
بهری درخت بخور و میم «عصیت» مودی که چون بنشیند شیر مگانش بسیار کشاده شود

عصیت

عصیت

عصیت

عصیت

عصیت

عفتك

عفت

عفتك

عفت

عفت

و در حديث در صفت عبد الله بن زبير است فقال كان يحب لؤي عفت كل ابي الزهراء
 عفت بالفتح كيهي است و نام جردى عفت بالفتح اصل بمانش را بعد و م ساحت اند
 و آن بمعنى التهام و اجتماع است و عفتك از باب تفعّل مضموع شده عفتك بهر فعل
 عفت بالفتح آميختن و فراهم آوردن و عفته از باب صرب آميختن و فراهم آورد
 آنرا عفت السقاء دباغت كود مشكبه رابه اُرطى عفت الزند آتش نداد
 آتش زنه عفت بالفتح دهى است جانب شرق دجله و معروف و در هر طرف
 و بالتحرريك سختي جنگ و لازم كودن جنگ راه عفتك ناني كه از حرر كنند آميخته
 پزند و علاقه با هم بنير و مسكه هم آميخته و البته از دجيز و آميخته بود و مردى
 از بنى احوص و مردى كه فراهم آوردان اينجا را از اينجا عفته بالضم سدرى عفت
 هر وزن كعف منسوب بسوى غير پند و عوده معتك عفتين عفت نيز لازم كيهي
 مطالبه حتى حدود كنه عفتك زندا گرفت چوب آتش زنه را از دحى كه نميداند
 آتش خراهد داد بانه و نيز گفته ميشود لان يفتك الزند دهر كه نيز و در دمان
 نيكو نكند و عفت مكر نمودن و آريختن و استراوى كد اشق و علاث الزاد اينجا
 خورده شود وى احتيا ر كودن از جيزى و املاث الشجر چوب بارماي آميخته
 از درخت مريخ و از كياه خشك و مريخ و دحى است كه زرد آتش ميگيرد و عشتو و عشم
 عين و ضم آن حلى خشك را كويند و ركا كه نه شود عفته به هوسه حر كات و عفتين
 عفتاني بر وزن ترائي جمع عشتو و يا عفتاني دهى است و ريفداده و ترب و در دك
 انداختن و عفته در دك انداختن او را و عفته عن الامر مر كرد انب و از كز تا ينگه
 حير ان بمانده عافته و عفته عفت بمعنى مذهب و مسلك و زمين فراخ و عفت از باب
 تفعّل معتبر شده عفت بالفتح زبان و تهاى رسا قيدن و عات الدنس فى الغم زبان
 و تهاى رسانيدن كرك يكر و بچند ان عفته بالفتح زمين فها و و شبرى است در شربى
 ياد در جيزيره عات و عيت و عيات بالتشديد شير و تند و عيت بفعل كذا آغاز
 كرد كه چنين كند عيت فلان جعت فلان چيز و رايد ست خردى آنكه
 به بيند آن را عيت غير عليه مشتبه شد دايه كردك و كودك و عيت الابل

وہ خبریں

غَمْتُ دَها افتح بهم آمیختن این دو مسئله * غَمْتُه اسم از آن زن ماند عبیته است
 و چون موله در دهه مانای غمتم یعنی ابقتم یعنی شیر در ده در صحاح است اغمتم
 تیر در نك و آن مقارب ابقتم است * اغمتم از باب افعال تیر در نك شد غمتم

عَبْدُ

[illegible]

۱۰۰۰

• خلیفہ •

تحت *

تھوٹ ۵

ایلیٹ ۹

صلی الله علیه و آله وسلم بگویند تا نکشد پس انداخت ایزد تعالی میان خود و شانه
وی در وی «عَلَيْكَ» بالفتح ماضی ماضی است و در همه معانی آن «عَلَيْكَ» بالفتح و
سختی حَتَمٌ «عَلَيْهِ» بر وزن سَكُونِ در حق است تَلَحُّ «عَلَيْكَ» چیزی است که می‌ماند
از کوشش و جز آن و در وی و در می افتد و کوشش را می دهد چون می‌میرد
می‌گیرند چنانکه در اسان العرب است «عَلَيْكَ» نیز خود زدند و آینه است «مَعْلُوثٌ»
همچنین «أَعْلَنِي عَلَيْهِمْ» ثَلَبَ آمد بر آب انصوب و دشنام «عَلَيْكَ» بر وزن کَتَبَ
سخت عَمَلٌ مُعَالَتٌ «عَلَيْهِ» نیز بمعنی دیرینه و کسی که نشاء داشته باشد
از طعام و شراب و چیز دیگر بمعنی نکسرا و عَضَالَهُ بَسَكَ «أَعْلَنِي» رَدَّ اِمْعَى اَعْلَنِي رَدَّ
«عَلَيْكَ الْوَدَّ» از باب قرح آتی نداد آتِ زَنَهُ «أَعْلَنِي الرَّيْدُ» همچنین «سَقَاءٌ» معْلُوثٌ
مشکیزه و ناهت کوده شد از حوامیا از غرر و آن «تَعَسَّ» بمعنی لروم و گرانی
عَمِلْتُ از باب فخرج و شید بعد از آن دم کشید «عَبِثْتُ» نَفْسُهُ پلید شد نفس او در تمام
«عَمَلَاتُ» مردم نیست آداب و مصادمت «عَبْتُ» من اَمِیَانُ بنِ فَحْمٍ از بنی مالک است
«قَوْتُ» بالفتح و عَوَاتُ بالضم و فتح آن شاذ است بمعنی قز باد و در صحاح است
اِحَابَ الله دَعَاءَهُ «وَعُوْا اَيْهَ بِالضَّمِّ وَغَرَّائِهِ» بالفتح قمر ل کود حداد ها
و قریب دین راه و اکتفا گفته و اَصْرَاتٌ غیر غَرَاتٌ کَلِمَةٌ بالفتح نیا من است
اما بالضم آمد است مامند نگاه و دمایا با انکسر مانند انداء در صحاح شاعری
گردد «شَعَزَ» بِعَثَّتَكَ مَا هُوَ اَلْبَيْتُ حَوْلَهُ «مِنِّي» یَاتِي غَرَاتُكَ مِنْ تَعَبْتُ «غَرَّتْ» از باب
تَفْعِيلٍ و اَعْرَثَهُ «كَلَفَ» استعائن فاعلته هر یاد حواس از من پس بفریادش
رسیدم «اِفْهَاتِهِ» مَعْرُوثُهُ بفریاد در سینه «غِيَاثُ» بَا لکسوف و بادری
اصلی غَرَاتٌ و در دوازده ایام دل کود قد بسبب کسر ماقبل «مَعَارِثُ» آبها غریت
سخت دریدن و آنچه بد آن فریاد رسمی مضطرب کند از طعام با از باری و قوت
و مامند «اندره» غِيَاثُ مَعْبُوتٌ «مَعْبُوتُهُ» روز مَعْبُوتُهُ نام در موع «مُعْتَبِرُهُ» مدرسه ایست
در بغداد «يَعُوْثُ» نام بستی است از آن مدحی «غَيْثٌ» بالفتح «ارَانُ» یا ارانی که مرض بک
ببرد دارد یا گیاهی که از باران روین «غَمَاتٌ» الله الحلال رسانند حد اباران را در شهرها

« غایت الغیب الارض رسیدن باران به زمین غایت النور روشن شدن نور غایت
 الارض تغاث خورد و بطیغته میبهرل آب رسیدن شد زمین غایت مغیثه و مغیثه زمین
 آب رسیدن غایت و غیث بود وزن صیغ اسمی که زیاد کند رفتار را بود رفتار
 « ببرد ات غیث چاه صاحب ماده مغیثه بالفتح و یضم نیز آمد چاهی است در مقدسیه
 رده ای است در بیهق در کسی که ضربه داد است ذکر کرده است در غوث
 « مغیث مادران بالضم چاهی است دیکو مغیث شوهر بریو صحابی است تغیت
 فریبی غیث بن مریطه از قبیله عیس غیث بن عامر از قبیله تمیم است غیث
 مردی گیس ابن عه و بن الغریث

فصل الغامه

« فث بالفتح روئید کی است که در ایام خشک سالی از دانه های نان پزند و بخورند
 و نانش کنند و سطح پزند مانند نانی که بر خاکها بوزل شاعری گفته شعر حرمیه
 لم تحترقها فثا لم تستغوم العرفجاء و ابو العباس از ابن الاعرابی روایت کرده دانه های اند
 مانند کازرس که نان آن خورند و ابو منصور گفته که نرخی از دانه های بری است
 که اغواب آنرا در ایام کرسنگی آر دکرد نان پزند و آن غذای ردی است
 و بعضی گفته آن از نخاستان زمین شوره زار است از قسم جهوش واحد آن فثه است
 و بعضی گویند که فث درخت حنظل است « انثث شکسته شدن « انثث البرجل
 من هم اصابه یعنی شکسته شد بسبب اندر دهی که رسید از راه فث الماء الحار بالهمزة
 شکست گرمی آب گرم را بآب سرد چنانچه از یعقوب مروی است « فث جلیقه
 برافشانند آردن خرماراه مفشه بمعنی بیماری « وحید لیلی فلان مفشه یافته شد برای
 بنی فلان بیماری یعنی هرگاه بشمار آمدند بسیار بر آمدند « عرق خومای پراکنده
 که در جواب آردن زهر در کوع گفته خومای جد افتاده که با هم چسبید و نهاده
 ما را اینا جلیه اکثر مفشه منهای نزل ما فث ثوابه صیغه میبهرل از باب افتعال مقرر کرده
 زشد ز فث بالفتح تفحص کردن « افتحات از باب افتعال همچنین فث پروزن
 کتف لغتی است در حفت الکرفش که آنرا از خانه شکسته گویند « فث بالفتح

« فث

« فث

« فث

سویکین مادامیکه در شکنجه باشد و مشکیزه بگردد و آن لغتی اسب و قوت کفایت
 و نه معنی عشیان و زنجارمله و افتخارات و تقوت همچنین گویند آنها را مغفوره بپاها بر منصور
 گفته اند و می آید مغفوره ام مغفوره یعنی غمی دائم که آن از باب افعال است یا از باب
 فاعل و این الکسب گفته هر ثب للقوم حله از باب صواب و تصور شکافم خنور
 خرما را در پنجم آنچه در آن نرد و نرفت کمد و از باب تصور دم حکم و پرا
 درجا لیکن از نند و نرد نرفت الکسب از باب تفعل و همچنین نرفت کمد و
 از باب افعال پرا کند و شد جگوار و نرفت الکسب از باب افعال پاره کردن شکسته
 را و انداختن محله در میان آن نرد و نرفت افعال بی عرض کردن یا ران خورد را
 بر پادشاه یا پادشاه مودم و نرفت الرجل از باب فرخ و شکم خورده و نرفت القوم
 معتزق شدند مودم مکان نرفت نروژن گفت نه که مستعان و نه زمین بوم

فصل الثانی

تست و بالفتح به تشبیه گرفتن و تست به سببه گرفت آناه قنات بن زوزن
 الخصی بزوزن صحاب محمد فی و قنات بن اشم صحابی و معنی و نروژن شهردی
 مرد نروژ قنم و شعر مطهر بنزل و معنی و نروژن و جبری است که از نروژ زن
 بر می آید مانند آذر یعنی دله خایه مودم و تست و بالفتح بر کردن و کشیدن
 در اندن و افتش از باب افتش و همچنین خاء فلان یقت مال آمد فلان
 که می کشید مال را و الحد و حدیست است حدی النبی صلی الله علیه و آله و سلم
 بر ما علی الصدقه فجاء ابو کلیر بماله کله یقته بر الکسب و زوی بیغیر حد امودم
 را بر حده بن آمد ابو کلیر و حاکم که می را اند کله شوان و کوسه بندان خود را
 و نروژن جاء الرجل یقت الدن یا قنات رقتی که بهال بسیار آید و جاء الحیل یقت
 الغنم آمد میلا میلا و حاکم که می را اند شواء و آرد آن بهمارت است از آنچه
 میلا می آید و آرد و آرد و بعضی گفته تست و سخت یکی است مکر و رفت
 و رفتی معتبر است و تست لیونام نفاقی است و مکتبه بهاری و جوقی است
 بهما که کوز کان بآن بازی کنند و قنات مالضم متاع و قنات نروژن کفان

و تست

و تست

و تست

کفت

اکسفت

کوت

لشوت

گرفت بار که در قوج زن می باشد کفت کشف دوم را برود که در رحلت کفت
 اللحية و کثمت اللحية مودانوه و من الحية کفت و الحية کفت و من امره
 و فرم کفت بالظم مودان ما من مجمع کثمت بوروز جعفر و زبرج حاک و سکر بردها
 کثمتی بالظم و بقصر و بفتح هر دو کاف نیز با زئی است بحاک کثمت الحية بوروز
 از دانه های که وقت دور پروا کند شده کثمتا از من بسار کثمت کفت لعلیه
 انداخت بشک خرد را کثمت اللحية کثمتا و کثرت و کثمتا بسیار شد بهیچمای مری
 ریش و در هم کشت و کوفته شد و پنهان کشت کوفت من کثمت فی لحيته کثمتا
 کانت علی ففله فثاته یقال اکثت الرجل فکثت و کثمت و کثمت و کثمت کثمت
 و فرم کثمت جمع کفت کوفت کثمت له من المال از باب مع برای او
 بهر دو همت بخود از آن مال برداشت کوات بالظم و التثنية و بدو بالفتح کثمتا
 کوات بالفتح در حقان بزرگ صاحب قاموس گفته که آنها را در کوه های طائف
 پنجم خرد دیدیم کوفته الهم بکوفته از باب صر صر مصو مصطوب گردانند از باضم
 کوفت اذک لا کثرت لک و لا تموص یعنی می بیم ترا که خمسن می کنی برای
 آن چپ و نه اهتمام کنی بدان کوفته الکوارث و فقل انداخت آن را شد اند
 اکوفته الهم شدت گردن او غم کوفت قلان کوفت الامر و فتمکله دار استند
 و بد دل شده و کثرت الحمل بمقطع شد و من ما کثرت له یعنی ممالات عی کم بوی
 کوفت غرور و دوما که طبعش باشد و مکرر کثمت کار خلق رسانده و بد دل کسده
 کثوت و بالفتح و بالظم نیز آمده و کثوتی و الاقصر و عدم آمده و اکثوت و آن
 حلف است کبابی است که بر شاخ های دوخت متعلق می باشد و بهیچ در زمین
 بهر دو در هجین بک و فرم ند ارد شاغری گفته شعره و اکثوت و الاصل و لا و کثوت
 و لا نسیم و لا طل و لا غوه و لا لیف مکنی مشابیه دارد در شکوفای آن سعد و کوجک
 می باشد و در ایقه غصن و تلخ در اولی کوم است و در ثانی حشک و آبر و قوی متشاده
 می داند تنقیه فصل لظیفه از غرور می کند و است تمص در معد و کوانی می کند و معد را
 تقریت هم می دهند و نوشیدن آن با سر که تسکین فواق می کند و آب آن برای ملت

من ریاض القضاة أَلَتَّ بِهَا عَارِضَ مَهْطُوهُ ^{وَلَانِ مَلِكٌ بِالْمَلِكِ} چنانچه می شود از آن تالفت
 با مکان اقامت کرد و در مکمل در حدیث است لا تُلْغُوا ^{هَذَا} اِنْ اُرْمِجْزِيَه ^{لَت}
 بالفتح توی هَلَّتِ الشَّجَرُ و سید آن را قریه ثلثه صدف زدید کردن و متردد شدن
 در کار و همچنین ثلثه ^ه یقال لثلث فی الامر و ثلثت ای تردد در ده گفته و لا حیرتی
 زدم امری ثلثه ^ه لثلاثه من حاجته باز داشتم او را از حاجت و ثلثه نیز آشکارا
 نیاز و درن سخن و در حاکم غلطانیدن ^ه ثلثت در حاکم غلطیدن ^ه ثلثت فی الرقعه
 ای توجع و ثلثه دیر کشید چنانچه اذله کل قضای حاجت کنی تا حیر کشد و ثلثه
 السعیر و در حلق شعر انداختن و ثلثه و اما راحت دهین مار اندکی ^ه لث ^ه بالفتح
 به پیامی دست زدن یا مجرب به باز دین و طمانجه زدن و جمع کردن و لثمه شجر
 مسک زدن آن را و لث الامر و لا باد شرار شدن کار بران و لثمه السهم کواش شدن بار
 بران و تلاط الموج کلاه زده و تلاط القوم بهم زدن و شمشیر باند ست و لث
 فساد و ملط بوزن منبر نام مردی و ملاط و لضم جامع و بالفتح مواضع که با سر
 شد و با لثن بسبب بار زدن و در ده گفته شعر و ما زال ببع السرق و الما به ^ه
 بالضم حتی استور الما لث و بالضم و بالفتح و در و دایت است و لث ^ه بالفتح
 کران و ست شدن ^ه لث الرجل از باب فرح کران و ست شدن ^ه لث
 نعت از آن ^ه لث ^ه ما نث غلام است در و د و معنی در حدیث است و لث
 ثلثه زده این الاثیر گفته ^ه ای تا کار نه امن اللثمت و آن طعامی است مخلوط
 بخورد در روایتی ثلثه زده آمد ^ه لث ^ه نادانی ^ه لث نادان ^ه استلث استلث
 کردن و استلث نمودن ^ه یقال استلث ما به ^ه ای استمظر استلث می و بشود
 کردن ^ه استلث الحمر کتمان ^ه و کرد ^ه استلث حاجته قضا کرد حاجت او را
^ه استلث الیوم یعنی نکند داشت از کیا چیزی را ^ه لث ^ه بالفتح خلط کردن در سر و
 را استیعاب کردن و لث از باب جمع و زودی تمام گرفت آنرا و در اما است
 که آن ثابت نیست ^ه لث ^ه بالفتح و لث زدن گویند لثته کثرت و لثنا زدن آنرا
 درست یا به کثرت عزه گفته ^ه لث ^ه مدل اذا بالی من مرار و یومین فاد بکثا ^ه لث ^ه در نه

د لث

لث

لث

لث

لث

لث

اند اختتم اربا رحله کردم بر اوده لکت بالتحريك موسى است شعرانرا که آبله ما
 در دهان آنها افتد و همچنین لکت بالضم و لکت از باب فوح فمن ازان و لکت مانند
 شراب سنگی است در خشان در کج و کجائی مرد سخت سپید چنانکه سایه از مرا
 روایت کرده و لکت مانند زمان کج سازان و لکت الوصح به جسد چرخ بار
 و ناله گفته شد ماد و قریه لوٹ بالفتح قوت شاعری گفته شده و ذات لوٹ عفو ناله
 اذا عشت و قاله من ادنی لهما من ان اقول لک یا و همچنین دستاره گویند لاث الما مة
 ملی راسه از باب نصر و همچنین عمامه بر سر و شو و پناه گرفتن و گویند فلان بلوٹ
 بی ای یلر و در خجها و مطامه ها با حقاد و مانس و دلاست و آن در خبیست قسامه
 من کرد است و آن آفکه کواهی دهد یک کواه بر آنکه مقتول پیش از مرگ اقرار آن
 کرده که مر افلان کس قتل کرده است و در کواه کواهی دهند بردشمنی و رفیمان
 آن هر دو را بر تهدیدی ازان برای قتل یا ماندن آن و آوردن لقمه راه به چربش
 و لازم گرفتن خانه و خائیدن چیزی در دهن و در رنگی کردن و لوٹه بالضم
 فروخته سگی و در رنگ و نادانی و سستی رای و مختلط شدن کلام در حدیث است
 ان رجلا کان به لوٹه فکان یغیبن فی الجمع ای کان ضعیفی رایه و تلجلج
 فی کلامه و بر آنکه یغیبن و تومی از جنون و بیماری لجم و شتم و سستی و پاره
 که جمع کرده شود و بآن بازی کنند و التماس و آشیختن و پشیمید شدن
 و در رنگ کردن و قوت و قریه و همچنین تلویط و تلویط نیز آورده
 کردن و خیسانیدن و آشیختن و قریه کردن مانند لوٹ و لوٹ ثبابه بالطنین از باب
 تفعیل آورده کرد جامهای او را به کل و لوٹ الماء تیر و گردانید آب را به ملاٹ
 شریف قوم مانند ملاٹ و وزن منیر و ملاٹ جمع و کسائی گفته قوم اشراف را
 گویند انهم ملاٹ یعنی طراف کرده می شود بآنان و شاعری گفته هلا بکیم
 ملا و ثامن آل عبد مناف و ملا و ثنه نیز جمع و شاعری گفته شعور منعنا الرعل
 اذ سلمه و بقیه بمان و ملا و ثنه آورده و همچنین ملا و یث و شاعری گفته شعور
 و کانو املا و یث فاحتاج الصدیق لهم و فقد البلاء اذا ما تعجل المطر

و اوائله بالضم جه اعی از تماثل متفرقه و همچنین لریته بروزن کویله آردی کفریر
 خیر و حوران باشند و لوات بالضم همچنین از کسی که در هر چیز متاثر شوده الزبت الارض
 رزیانید تر و اد و خشک و الزبت مردست ز قوی از لغات اضداد است ز مرد بطی
 و کران زبان و لبت بالکسر و رتید کی است بپچید و او آن سبب کسر و ماقبل
 یا کشته و لحنه لحنه ویش سیاه و مسهید بهم آمیخته و نبات لائت و لائت و لبت
 و رتید کی در هم بپچید و بعضی از آن به پیش و لبت و لائت و محمول بر قلب است
 عجاج گفته و لائت به الاشاره الغیری و همچنین لائتی به و لبت به منی بر قلب است
 عمدی گفته و شعور و با کلین ما الغنی الولی و لم یلک و کان نباتات النیام و زارعه ای
 لم یجعله لائت و کونند لم یلک یعنی بپچید و نشود پس آن بعضی ثری گفته و لم یلک ای
 لم یطی غامه بن محیر و نوی گفته و شعور الارض ملاتش محرک و ده و نخی غمسه
 و جد ان الوقیان الغرائم یعنی اکثر نادان سبب کثرت مال نزد و آمد و انامی کرد
 و آلت به مالی سپرد کردم او را مال حرد و ملکت بفتح یاء مشدده و مردی که
 سبب قرضی آهسته زده و لائت شیر قوی و رجل ذر لوات مرد صاحب قوت
 و سخا به لوات و او آهسته زده دیمه لوات و بارانی که بعضی کباب و اینه بی بپچید و کند
 و لریته من الناس جه اعی از مردمان و همچنین از ماثر حیوانات و لبت و
 و لبت بفتح هر دو تشنه شدن و لبت الرجل از باب سماع فصل از ان
 و لبتان بکون تشنه و لبتان بالتحریک تشنگی و لبت بالضم سوزش
 تشنگی شاعری گفته و شعور حتی اذ ابردا السیال لبتاه و جعلن خلف عور و من
 ثیلا و شدت موت و نقطه ای که در یوک در خفت خود مای باشد چنانکه از فرا
 و رایت است و قیاس لبت بالکسر است مانند نقاطه لبت الرجل لبتا و لبتا
 بالضم از باب سماع بیرون کود و موزیان خورد و احسب تشنگی یا هلاکی یا در ماز کی
 و همچنین لبت الکلب قوله تعالی ان تحب علیه یلک ویرا که وقتی که حمله کنی
 بر سگ عرو و کرده می گویز در وقتی که بگذاری آن را نیز نواح کرده شدت میکند
 او تر و در صورت اقبال را د یا خود را در تعب می اندازد تا این که

ز بانق اژدهان بیرون می شود. التیف الرجل والکلب مانند لیت است. لیت به
 بالضم تعب و تشنگی در نقطه سوخ در برك خرمایه لپانی پرو ز غرابی کسی که خالهای
 سوخ در روی داشته باشد. لیت بالضم و تشدید ها آنانکه از برکهای غرماسیدها
 سازند. لیت بالفتح شیر مانند لاثت و قسمی است از عنکبوت که کوچک تومی باشد
 و مکر را شکار می کند. يقال لا یثقه یعنی معامله کرد بآن مانند معامله لیت
 و مرده بلیغ. بنوا لیت قبیله از کنانه. لیت با کسر موضعی است در میان سویین
 و مکه. یوم الیمروز است مشهور از روزهای جنگ عرب منسوب بآن رجوع
 الیت بمعنی مرد شجاع. يقال تلیت فلان ای صار لیتی الهوی و همچنین لیت
 بصیغه معروف و لیت بصیغه مجهول. ابن مظهر قول ربه انشاد کرده. شعره
 و نك قد جاء من اخ ملیت. عنک بما و لیت فی تأنیف. ملیت مانند منبر سخت
 و قوی. ملیت بفتح یا مشدق ربه رام کرده شده. ملیت مانند صیقل بر کوشش
 بسیار پشم. لیت از شعران سخت شدید. در مثل است آنه لاشجع من لیت عفرین
 ابو جحر و گفته دهین شهر است. اضعی گفته آن دابه ایست مانند حو با که
 پیش می آید سوار را منسوب است بسوی عفرین که نام شهری است شاعری گوید. شعره
 فلا تعد لی فی جند ح ان جند حاً و لیت عفرین لدی سوا.

فصل المیم

متروث. هر روز سقود قلعه ایست میان واسط و آهواز. مت. بالفتح مالیدن
 دست به مندیل یا کپا. مت الید مالیدن دست را به مندیل یا کپا. مت النخی
 ترا دید خیک روغن. مت النخی همچنین. در صحاح است مت النخی نتج
 و رش و لا يقال فیه نضج. مت الشارب مالیدن بر صورت روغن را. مت الجرح
 پاک کردن زخم را از ریم. مت شیر کردن و تمهله را از روغن. مت امروهم آمیختن
 کار آنها را. مت جنبانیدن و حرکت عنیف دادار را و غوطه داد در آب. مت
 یا نکسو مصدر و بالفتح اسم. متو ایناسا عة و تلثوا ایناسا عة آسایش بکنید
 باماسا عتی. موت. بالفتح خیسانیدن چیزی در آب. موت الوخیسانیدن خبر مار را

در آب در صحاح است مالیدن و بسودن چیزی در آب تا که از ده مرث البصری الانجم
 حاضر کرد که انگشت را به مرث الرجل زد و در راه مرث البصری الرذع از باب ضرب
 و نصر مکید کرد که مهره را شاعری گوید و الحارم حلم صبی مرث الرذعه مرث النبی
 نور کرد آن چیز را مرث فی الماء حیسانید در آب مرث السخلة مالیدن بر روی بدن و غاله را
 تا از بین حبس مادی در شش نلید و در قیاس و در وی مرث السخلة از باب تعقیب
 و همچنین مرث بر وزن منیر حلیم و صر کنند و بر خصوصیت و بکار مرث بکسر را
 همچنین مرث از باب فرح صر کرد بر خصوصیت و بکار و غویث و بزه و نیز گردن
 و ارض مجرثه ز مهن با ران صعیف رسید و مفت و بالفتح حسابان چیزی
 در آب و زدن حقیقت بری آبرویی کردن و خائیدن آبرو و مفترا و عوض فسلان بی
 آبرویی کرد فلان را و خائید آبرویش راه مقدمه عروصه بالکسب بی آبرویی او کرد
 و ده شام شاعری گوید و شعرة منه فواءة اعراسهم و طلة و کایلات فی الهناء الفله
 و معنی بدی و قتل در قی کردن در آب و معنی هست مفت بر وزن کتف کشتی کبر
 مسحت و مفت کتف کرده در حدیث غیر طست و مفتهم الحمی و بعد آنها را
 تب و علامه مرث و مرص که افتاده از باران و ماغت لقب عتبه بن الحارث
 و مفت بالکسر و مباحثه با هم سودن چیزی را یا یکدیگر خصوصیت کردن و مفت
 بر وزن خواب در حقیقت که در قیاس از بیخ و می مهملی است قی آدره مکف
 بهر سه حوکت میم و بالتحریر یک نیز آمد و مکشی بر وزن خصیصی و مال نیز آمد
 مکث و مکثان ضم هر دو در نک کردن مکث از باب نصر و گرم در نک کرده و مکث
 از باب تفعل در نک و انتظار کرد و صار الرجل متکثفا شد انتظار کند
 و مکث بر وزن امیر و در قیاس و نیز معنی بطی چنانکه در نهاییه است در
 حدیث است انه قوما صر و امیکثا و صر کرد و صر ماد نک و می تعجیل و مکث
 نیز والد رالم و جنس ب که هر دو صحابی اند و والد جنساب و جد حارث
 بن رافع و ملک و بالفتح خوش کردن کسی را و کلام و ملته بکلام خوش
 کرد خاطر او را و کلام و معنی دعد و زبان دادن بی نیت و ثناء و لته حاجه

مفت

مکث

ملک

وملتانی بخور لرستم از وی حاجتی را پس بخوش کردن نفس مرا به وعدۀ بی نیست در نما
 «ملت نیز» یعنی اول سیاهی شب و باین معنی بالتحریریک نیز آمده «ملت بهالشم نیز
 اول سیاهی شب» ملت بالفتح نیز بمعنی سمک زدن و سست شدن و بمعنی ضعف
 از رفتار و با نکسور کسی که میرنشود از جهاج و مالشۀ مداهنت و بازی کردباری
 «ملت بضم مهمم و کسور لام مشد» چنانکه در هجاها است و فی است در عراق
 «اتمته ملت الظلام بالفتح و بالتحریریک آدمم نزد وی هتکامیکه آمیخته شد سیاهی
 یار روشنی» و لسان العرب است اتمته ملت الظلام و هتکامیکه یعنی هتکامیکه
 آمیخته شد تاریکی یار روشنی و بسیار تاریکی نشد «موت» بالفتح و موت و موثان
 و مره و بالتحریریک آمیختن و کد اختن و آب «ماث المالح» الماء آمیختن و کد اخت
 نمک و در آب «امثا المالح» از باب انفعال کد اخته شد نمک در آب «میت» بالفتح
 بمعنی موت یعنی آمیختن و کد اختن در آب «عمیت از باب تفعیل و امیات
 از باب افتعال» همچنین در حدیث امیر المؤمنین علی علیه السلام است مَبَّ
 فُلُوهُمْ کما مَبَّ المَلَحُ بکد از ذلایمی آنهارا چنانکه کد اخته میشود نمک
 در آب «مبها» بالفتح و بآمد زمین نرم «مبب» یا کسور جمع آن مانند
 همفا و زهف «مبب» یا کسور نیز نام موضعی در شام و نام شهری و نام زنی
 اعیسی گوید «ما جاء اَبَدُ بَقِیَّتِ طُلُوبِها» ذر المیسر یا نکسور موضعی در حقیق
 مدینه «امتات الرجل رسید مرد بوقامت» امتات الاقط کد اخت پذیر و در آب
 و نوشید «مبب نرم» رجل مَبَّ القلب مود نرم دل «مبته از باب تفعیل نرم کرد
 دریا» بمبب الارض نرم شد زمین از باریدن باران «مستمت پوست باریک
 بیضه مرغ

فصل النون

«نات» بالفتح در روشن شدن و سعی کردن «نأث عنه» از باب منع در روشن شدن و کوشی
 کرده «نأث» در روشن و جای در روشن «نأث بالضم» در رکود «ناید» در لسان
 العرب است نأث در نك کرده «نأث سیر» یاد رنگ رویه گوید «واحد فواحد

نبت

الفراد النبات نبت بالفتح کاویدن زمین از نابت ضرور و صحاح است کاریدن زمین
 بدست و بمعنی حشم و بالتحرک نشان کوبند ما رأیت بأوصهم نبتا ندیدن در زمین آنها
 نشان حفرة نبتة خاک چاه و نبوشا مری کوبید شعرة و ان نبتا بیری نبت بپارهم
 و صرف تری ما اذا ترد النبات و در حدیث ابی رافع است اطیب طعام اکتفی الجاهلیتة
 بنبتة سمع بعرین طعامی که در ایام جاهلیت خوردند ام نبتة درنده است و در نهاییه
 است مراد ابی رافع از نبتة کوشی است که در قلعه برای وقت حاجت خوردن زربو خاک
 پنهان کرده بود و در ابی رافع آن را بر آورد و مخروده در لسان العرب است نبت
 التراب برآرد خاک را از چاه و نبوة منموت و نبتة نبتة خاک چاه و در اساس است
 نبت التراب من الحفرة برآورد خاک را از حفرة و کبر النبتة و النبات ثلث جانی التبر
 و حول المبروت برهم نشانند خاک حفرة و اگر در مبرور خاک نهاده نبتات از باب افتعال
 کاویدن زمین و کوفتن و بمعنی دهمیدن و منتفخ شدن پست و مانند آن در آب
 و در جیدن دامن شکام نشستن بر زمین و غصبت نبت از اتباع است بمعنی بسیار شوهر
 و اقربته بالضم باز بچه ایست که کودکانش می بازند و آن ابن است که حفرة کند
 چیزی را در وی می پوشند پس هر که برآرد شال آب آید نبت بالفتح فاقن کردن خبر
 نبت الخیر از باب ضرب و نصر فاقن کرد خبر و انت الجرح و رغن ما لید زخم و
 نبت در وزن کتاب و رغن که بر زخم مالند نبت الرجل خری بر آورد
 بسیار و نبت الزرق تو را بدین خیک نبت الزرق از باب ضرب همچنین و نبت
 مصل و از آن در نهاییه است نبت ترا دیدن و خوی بر آوردن مورد از قریبی
 نبت الیم ما لید دست و ادر مدیدل نبتا غصبت کنند کان و منقله بر وزن مدقله
 پشیم که بدان در رغن مالند و نشینة تو را دیدن خیک و شک نبت بالفتح دیوار تو
 در غمناک و کلام غبت نبت از اتباع است بمعنی کلام فاصد و نبت بالفتح
 تفحص کردن و نبت عنة از باب ضرب تفحص کرد از وی و نبت از باب تفعل
 همچنین و نبتا بالتشدید و نبت و وزن کشف تفتیش کنند از اخباره و نبت
 القرم که واهی خواست از قرم و داد خواهی نمود از آنها و در صحاح است

نبت

نبت

قال القوم خرج فلان تحت بطن فلان ای یستغویهم ویستقیم لهم * قال ابو عبد
 ر یقال یستغویهم ایضاً بالفتح * استنجیات بر آوردن و پیش آمدن بر ای چیزی
 * انجیات از باب افتعال * همچنین * نجیته هر روزی و معنی نجیته یعنی خاک چاه * نجیته
 الخیر خیر و معنی که ظاهر شود * کوبند و انجیست القوم ظاهر شد راز پوشیده قوم * نجف
 نجیته بافت چیزی را که می گزینند برای آن * نجیست درنگ کننده و تره یست و معنی
 نشانه حاکی * نجیث بالضم و مضمة زره و شلای قلب * انجیات بالفتح جمع آن
 شاعر می گوید * تنز و قلوب القوم فی انجیاتها و معنی خانه مورد نشاءت با هم
 بر آکند * شدن * انجیات از باب افتعال متعین شدن و ظاهر شدن و رانی * انجیست
 الشاة ظاهر شد و رانی در کوسفتند * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف
 از راه انجیته از باب افتعال * همچنین * نجف فی ماله اسوائی نمود در مال خود
 و اغاز کرد در سامان سفر * نجف فی انجیات رنج دیدن در کار خود * نجف * نجف * نجف
 شوره بیهوشه و نجف * کوفتند و نجف افتادیم در شوشید و نجف * نجف * نجف * نجف
 و آن که ترا ز قفل است * نجف الزانی از باب عوب و تصور مید سا حوه در صحاح است
 الحجة * نجف السم اذا نکت ما رمی اندازد زهر را چون می کزد و در مثل است لابد
 للمضد و ران ینجف تا چا راست کسی که میمناهی در می گنبد * نجف الشیطان شهر
 * نجفات فی القدر سا حوران * نجف بالضم انچه بودند از دهن در از دهن خود دیدند
 قومی است از عوب و ریشه مسواک که در دهن منی مانند پس افکنده می شود از دهن
 * کوبند و سألنی نجفة شرک ما اعطیتها یعنی اگر بخوراهی از من ریشه مسواک رانند هم
 آنرا * نجف خونی که زخم افکنند * در اسباب امرأة نجفة زن جاد و
 رجل منقوش مرد مسحور * فلان نجفات فلان یعنی از شعرا و ست * نجف فی رضى
 دمیده شد در دل من یعنی الهام گود * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف * نجف
 از باب تفعل و انتقام از باب افتعال نیز معنی شتافتن * نجف و لانا بالکلام این داد
 فلان را به کلام * نجف حله آهست * نجف او را مانند امیدوش گندم * نجف العظم
 و انتقمه از باب افتعال بر آورد مغز استخوان * نجف الشیخ و انتقمه شتافتن نمود

هـ بکت

از آن چیزه نقاش بود و زن قطام گفتاره تمقت اماره مایل ساختن زنی را بر سر
 خود به سخن حوش و حرام میلان او راه بکشت به ناگه با زکورد اندن
 تاب از کسای کینه دینمه ساختن آفر آقا با ز رسته شود و نام را بد بشیر شاعر
 ه در نهاییه است بکشت ناگه رسته کینه از چشم گرفت و با ز چشم شاعر را از مری
 نامید شده آن بکشت کرد و اندن تاب را ز تافتن آن ه بکشت البعد و السهل از باب
 صوب و قصو شکست و پد و اربار کرد و اندن تاب را از و من ه انکشت شکسته شدن عهد
 و با ز کرد و درن تاب و من ه بکشت السواک شاخ شاخ شد و صومواک و کاهه به منی
 نفس کو بند و لای شد و لای الکشته و لای صحت نفس است و به منی صحت دروغ کو بند
 قال و لای قر و لا الکشته فیه کثرت و لای صحتی که در دروغ دران نبه صحت و لای قر و لا الکشته
 و و اس صحتی است که دروغ ندارد و به منی نهامت کوشش ه کو بند باغ و لای نکوشه
 بعیر و سید و لای به نهامت کوشش شاعر خود در میرد و به منی کار دشوار که دران مورد
 بهمان شکست طوفه کوید و منی بکشت و لای الکشته اشهد و به منی طبع و قوت و حمل
 انکشت به منی شکست و نکات بود و زن غرامد افته و دمی که بر می آید و ردها
 شران ه نکشته اعجه و ردها مافد از ریشه های صومواک و به منی کبار و رسن
 که بار کرد و به شود از تاب ه منکشت لاغره و در لسان العرب است بهر مستک شاعری
 که بعد از قولم لاغره شده و کما کبراه و دهم شکست با هم بهمان راه طلب و لای حاجه
 ثم انکشت لاغری طلب کرد و لای حاجت را پس بر کشت از آن بحوی حاجت دیگر

فصل الوارده

ثروته

انه

ه رثوته صفت دهن و رحل و ثراث مورد صفت و این لغت را صاحب صحاح
 و قاموس بها زرد ه و راثه و راث و رث و رثه و کس و رل هر چهار و راث شدن
 از باب حس ه رث الشی من ابیه و رث اباه ما لا فعل از آن ه امرات و رث و رث
 راث ساختن ه و رثه الشی امره و رثه فعل از آن ه مهرات بر وزن میران
 چیزی مر و رث و راث از باب تفاعل با هم و راث کشتن و کوید و راث و کوا و اس کوا
 و راث و اسما الهی به منی باقی و دمای خلق و دعا آمده اللهم متعنی به منی و بصری

[illegible]

دشوار شد و رفتن در آن راه و ادعت القوم از باب افعال را افع شد و نذر و جلی نذر
دشوار گذاره و ادعت فلان فی ماله اسواق کرد فلان در ماله و عشت بد
از باب قرح شکسته شد دست او و تعریف حسن کردن و هر کرد از بدین و عشاء
یورژن حمراء مشقت و عشاء السفر مشقت سفر در دهای سفر آمد و اللهم انی اموز
بک من و عشاء السفر حب ایا پناه می جویم بقوا من مشقت سفر و در اما می امت
و کما فلان و عشاء یعنی گناه کرده و امراة رسته بکنس و عین زن و ربه و رجل
مروست مرد ناقص حسب و و کث داور زن کتاب و فراب ناشناخته و رد
ساخته شود و اختو کننا از باب اغتفال و کث خرویم و لک بالفتح باران اندک
و اما بنا و لک من مطور و هید ما را اندک از باوان و ولتتنا السماء از باب صوب اندک
باران باوید آمده ان بر ما و لک نیز یعنی پیمان غیر مرکده و لک له عقد از باب
ضرب پیمان صعبت نعمت با از از اینجا است که در خبر آمد و لولا و لک عقد لضررت
عنک یعنی اگر پیمان ضعیف نمی بود هر آینه می زدم کردن ترا و بمعنی و دن و
لک بالفتاح از باب صوب و بمعنی بقیه خبر و کما و بقیه آید و بقیه الله بزرگ
و اهله نمیل در ظرف و بمعنی مودنا کس دست را اثر و مند و اینکه بکرم بند خود را
به و بدین موکرم آزاد معنی و شوالک شروع میشه و دین و لک دام کران بار و رفت و
الفتح کرشدن و کار و سخت کردن و رفت فی الامر و کوشید و کار کرد در آن کار

• **فعل الياء** •

هست ^و بالفتح ^و برونشان ^و ساختن ^و هست ^و ماله از باب ثوب برونشان ساخت مال خود را
چنانکه در لسان العرب است ^و همیشه ^و بالفتح ^و کار سخت ^و دشوار ^و آمیز ^و در گفتار
و نون آن زاید است ^و هتایت جمع آن بعضی گویند هتایت امور را اخبار ^و محتاطه
گویند ^و رفعت بین الناس هتایت افتاد میان مردم کارهای سخت ^و با طجه
عليها السلام بعد وفات پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده ^و شعرو قد كان امداك
انما ^و و همیشه ^و لوكنت شاهن عالم ^و كثر الخطب ^و انما فقد ناك فقد الارض ^و و اهلها
فاختل قومك ^و فاشهدهم ^و لا تيب ^و هير ^و اثنان ^و بالفتح ^و دهی است در دهستان ^و دشت ^و

• وقت

• ولت •

• رَحْمَةُ •

۵ قیمت ۵

پیشواشان

غلط کردن دهشت امر غلط کرد کار خود را دهشته نیز بمعنی ظلم کردن دهشت الزام
 ست کردن دهشت بمعنی بزور و بی قور و کذاشتن دهشت السحاب بقطره و ثلجه بزور و
 قور و کذاشتن ابر و باران و برف را دهشته نیز سخت یا مال کردن دهشت سریع
 و آمیخته و شهر بسیار خاک بسیار دروغ کوهشت بزور زن شدن دهشت چیدن دهشت
 یا فتح دروغ دهشت دهشتی آواز در جنگ دهشت اسم مصدر از ان عجاج
 گوید ز امر افسد را عجاج افشرد افشرد افشرد افشرد دهشت دهشت حکایت کلام کسی که
 زبانش از سین بسوی ثایا از بسوی سین یا لام یا یایا از حرقی بسوی حرقی بگردد دهشته
 دهشت فساد دهشت بالکسر جامه کهنه و یا لضم دهی است در واسطه هلتی
 بزور زن سکری دهشت بود زن صحوا و حلیاء دهشتاء و دهشت و فتح هار و کسر آن و دهشته
 یا لضم جماعتی بسیار از مردم که از آنها غوغا و خیز و دهشت بود زن غراب و کسرها
 دهشت یا استعجالی که مردم را عارض شود دهشتی بزور زن سکری نام موضعی
 در بصوه هلبوت بزور زن مرد و زن تادان و کوبند ها جز از سخن هلبات نوعی
 از خوما دهشته یا فتح تشنگی تو کهم هوشا و نه متفرق ساخت آنها دهشت بزور زن حیل
 دهشتان دهشتین چیز اندک دادن دهشت له دادن در ارجیز اندک دهشت نیز بمعنی
 حرکت ربه حاجت رسیدن از مال دهشت من الابل یا فست از شتران حاجت خود را
 و بمعنی تباہ کردن مال دهشت الذئب فی الغنم تباہ کرد گاو کوسفتند ان را و بمعنی
 خاک کاویدن بهاء دهشت بر جله التراب کاوید بپای خود خاک را دهشت از باب تفعیل
 داد او را دهشت از باب استفعال بسیار خواست از وی و بمعنی تباہ کرد مهایشه
 باه افزونی نمودن مهائت بسیار گیرند دهشته جماعتی از مردم تهائت در آمدن

بعضی مردم در بعضی وقت خصر مت

فصل الیاء

یا فست بزور زن صاحب بسور توج علیه و لی فبینا الضلوة و السلام پدر و ترکان
 راز نسل ری یا جرج و ماجوج اند یا فست بزور زن اما جد موضع در عین یبعث

بفتح یای اول و ضم عین مهمله تا حیاتی از بلا دین

دهشت
 دهشت

دهشت
 دهشت
 دهشت

یا فست
 یبعث

باب الحیم

بعضی عوینا حیم را پایای می‌شدند و او را بر سر درون العلاء گفته با مردی از بنی
 حذافله گفت از کدام کرده هستی گفت قدیمیم ام پس گفت از کدام آنها گفت از مریخ ام
 را از آن فقهی و مری را ده کرده و او را بر سر درون العلاء و انجیا شعر همدان بن
 قحافه سعدی را سنده آوردند و یطیر عنها الرور الصبا بحاجه و گفته که شاعر از صحابه
 صباهی که از نهمة است اراده کرده و حلف اچهر انشاء کرده شعره بحالی عویف و ابر
 مایع المطعمان اللحم بالشیخ و ما لقد اذ کسر المریخ اصلش ابر غلی و غسی و برتی بود
 و کافی حیم را پایای مصفقه نیز بداند کنند ابر و بد انشاء نموده شعره با رب ان
 کت فملت خجتم فلایزال شاحح یا تیک لیج افه و نهما زینری و برتی و نه انشاء
 کرده و حتی اذا اما مسحت و مسحاه یعنی امست و امس یا رین فیه فیه قهیم است ابر
 شعر و جرمی گفته اگر کسی این را در کردی هر آینه مد لب شدی

فصل الهیة

۱. ایه و اختصتین له شکلی و ایه و راجه زبانه زدن آتش از باب نصر و صرب
 و اختص النار از باب تفهیل افر و ختم آتش را و فاختت النار از باب تفهیل
 و افر و ختم شد آتش و در خیر آمد و طرف سوطه یا حیم یعنی جانب تا زبانه
 ارمی در حشید و این سینه گفته ایه و آتش از آتش و آت النار اجمعا شنید شد
 آتش شاعری گفته شعره کان ترد انفاقه و ایه و ضرام زفته السماء و ایه القوم
 و ایه و امیرش سخنهای قوم با آواز و فشار آنها آج الطیم از باب نصر و ضرب درید
 شمر مرغ در حالی که از رفتارش آواز بر می آمد و آج بالفتح و ایه و مصدر از ان
 و شاعری گفته و یوج کما آج القلم المنقر و ایه و آواز و زش آب و یا جرج کسی که
 در دجنین و چنان و آج از باب منع جمله کورد بود دشمن و آج دیدن دشمنان
 و در خیر جبر آمد و فله اصم و ما علیا فاعطاء الراية فخرج و ایه و حتی رکن فاخت الحصن
 و ایه و احتلا ط و امیرش و سخن کرم و سر و زش آن و آج با کسر جرح آن و القوم
 فی ایه قوم در احتلا ط و ایه و جرج در روزن صوم و بر می در حشان و ثابان و ایه و در

ایه
 شرح

د ز ص ف بوق کوید «شعر» یضی سنه رائعا متکشفه اغر کمصباح الیہود اخرج
 ایچ از باب افتعال و تاج از باب تفعیل و تاج از باب تفاعل سخت کوم شد در ز
 «ماء اُجَاج بالضم آب شور در تلح حق سبحانه تعالی فرموده و هذا ماء اُجَاج آج الماء
 از باب نصر و شور شد آب «اجوج بالضم مصدر از ان» حجتیه از باب نصر شور
 ساختم آب راه یا جوج در ما جوج در قبيله اند معروف غیر منصرف اند بجهت علامت
 و عجمه در خیر آمد «ان الخلق عشرة اجزاء تسعة منها یا جوج و ما جوج» و ربه کوید
 «شعر» لزان یا جوج و ما جوج مفاد عامد و استنجاش تبعاً اخفش گفته یا جوج
 و ما جوج نزد کسی که بهمز خواند «بر وزن یفعل و مقعول از اُجَاج النار است
 و نوزد کسی که بالف خواند «بر وزن فاعول است از یُجَاج و یُجَاج در ربه آجوج
 و ما جوج خواند» و اهو مفاد یجوج خواند «یا جوج بر وزن یسمع و بنصر مرضی
 است بمکه شریفه و سیرانی بر وزن یضرب نقل نموده «اذج» با لفتح بدان معجمه
 از باب منع نسیم و نوشیدن «اینج بر وزن حمید ر شهر یست بگردستان
 «اذر» بضم اذ و مضی است معرب شماخ کوید «شعر» تذکرتها و منّا و قد حال
 در و نه «قوی اذر» بضم اذ و المسالیم و الحالی «راهن جنی گفته در ان پنجه سبب اند
 از اضباب منع انضراف و آن تعریف و ثانیست و عجمه و ترکیب و الف و نون
 مزید «ارج» بفتح حین و اریج و اریجه دمیدن بوی خوش «ابن سید» گفته اریج
 و اریجه بوی خوش «ارایج جمع شاعری گفته «شعر» کان ریحا من خزانی عالمی
 «ارطب مسک طیب الارایج» ارج الطیب از باب فوح دمید خوشبو «ارج
 و اریج خوشبوی ابو ذریب کوید «شعر» کان علیها باله لظمه لها من خلل
 الد اثخن اریج «ارج در جان هر دو بالتحریک و تار یج و رغلا نمیدن و ابر انکسختن
 شومیان مودم «ارج بین القوم از باب تفعیل و رغلا نمیدن و ابر انکسخت میان قوم
 و از بن جا است مؤرج ابو ذریب و درین حالت سد سی را کویند بسبب
 بر انکسختن دی جنک میان بکر و تغلب «تاریج چیزی است مشهور در حساب
 «ارج بر وزن شد ادیسار د و غک و در غلا نند» مؤرج بر وزن معظم شیر

• اذج

• اذرجا

• ارج

• ما زج •

• اسمی
• اسمی و نفعی

• ۱ •

• 1 •

۱۰۰ ج

• *if*

دليل الجاهل

• باج •

• باج • بالفتح برکود آمدن • باج فلان از باب منع برکود آمدن فلان را • باج فلان
در باج از باب تغفیل آراز کرد فلان کس • الناس باج واحد یعنی مردم نوح واحد اند
• اجعل الکلام باجا • واحد بکن کلام را بیک طرز • اجعل المجات باجا • واحد باساز
باجات را بیک قسم دیک و نیک این امر ای کفنه باج مهر و آید و غیر مهر و • ابواح
جمع • جرهری کفنه قولهم اجعل المجات باجا • واحد ای ضربا واحد آرزو نا واحد
و آن مغرب است و اصلش باها بود یعنی اقسام اطعمه • الناس فی امر باج مردم در کار
برابر اند • با باج • هر وزن همامان جذ بن حسن محدث • ابشجاج • هر وزن
اطمینان فرد هشتکی و کاهلی • بیج • بالفتح شکافن • بیج القرحة از باب
نصو شکاف قرحة را • بیج فلان نیز • زد فلان را • بیجه • بالضم زداد را
بجوب سستی بیجه بگوید و بلاء انداخت بروی مکر و دبلار • بیج الکلام الماشیه
فابتح قریه ساخت کما • متر دان را بحدی که پنهان و فراخ شد تجمکهای آنها
جیبهای اشجی دبار • کوسشد خود کوبید • شهر • فجاءت کانت القسور الجون
بجبا • فسا الحجة والنامر المتنازع • رجل ابی مرد فراخ چشم ذوالومه کوبید • شعور
و متعلق للملك ابيض قد غم • اشم ابی العين کالقمر البدر • عین بجای آمد چشم فراخ
• بیجه • بالفتح آبله چشم دنام بنی د خون فصد شعر که اهل جاهلیه آن را در قحط
مبصور دند د بخر آمد • ارا حکم الله من النجیة راحت داد شمار احق سبحانه
تعالی از گران سالی د تنکی بسبب کثرت فتوح یا فجات داد شمار از ذبت • بیجه
هر وزن زلزله بانگی که بروقت عوایا نمیدن گردک گفتند • رجل بجبا • رجی بجا • مرده
بسیار کور نادان را بن سکنیت کفنه مرد فیه که کوشش بچند را جو کوبید • حتی یوی
النجا بجا الضیاط • در خبر آمد • ان هذا النجا بجا الفتح لا یدری این الله امین
نادان متکبر نمیداند که حق • سبحانه تعالی کجا است • تنجیح لخمه بسیار و فرود شعله شد
گوشت از • رجل بجبا • هر وزن علاب مرد فیه • رمل بجبا • جیک نزد • برهم و کلان
هر وزن بجبا • هر وزن سست که زد و هرقناک شود • بجبا • الناس بالفتح که مینه
از مردم • بیج بالضم جزوه مرغ • بیج بضم تین مشکهای شکافنه • میانه مبارزت

• با باج •

• بیج •

• بیج •

۱۰ یا خجسته فتحته از باب نصر مبارزت کردم با اژدها شال شد بر و از به نجابه
 ۱۰ روزن رمانه شریف و نصیب ناندلس و از اینجا است معبود من علی صاحب تسائی به
 ۱۰ بالظم شهر زفر این جناب را بالفتح نام میزدی و طبع روزن شد اندازد این
 ۱۰ حضرت معری است و شرح و روزن جعفر بجهت کار وحشی محتاج کرد و دقایق رحمت
 ۱۰ رعبی شرح و مورد کربا و در کربا شکم دشمن حرا و منتهی است بسیار کرم شامخ دور
 ۱۰ وصف حو کفنه و شعره کان مل اکسانها من نعمه و رحیمه عظمی بهاء و شرح و بخت
 ۱۰ روزن روشن شهر و بخت معرب می باشد در غیر بختی آمد و اندری الیه فتح و کان
 ۱۰ بسوره مع الیکر کدائی الهایه و این لغت را صاحب سماح ز قلم رسد ذکر نکرد و بخت
 ۱۰ روزن و حوره کشاده کامی در رفتار و نگارند شرح و حوا و نوبه و شرح نام شاعری
 ۱۰ و در شرح و روزن و صف و روزن در غیر آمد و آیه حمل علی و قول من عبد الله
 ۱۰ و التمس حتی قطع اندر شرح و شرح و بختین بجهت و در حان با کس و جمع در حیر
 ۱۰ آمد و یونی باس آدم ورم القیمه کاتبه نذج من اللان و لرا کفنه ترج از اولاد و
 ۱۰ بسوره هتو است از اولاد پیش شاعری گوید و شعره قد ملکات حار و تاس الهی
 ۱۰ و ان یجیم ناکل هتو از شرح و با ذکر بجهت و در وائی است معروف نافع است برای جمع
 ۱۰ امراض بلغمه و مردار و به شرح و صاحب است و مقوی قلب و با در شرح و وید کی است
 ۱۰ در شرح و کرم و حشک است در در حله اول تحلیل و امضاج کند و در وید و روزن سرور
 ۱۰ و کردم و نافع و با دهمان و توه ایست مشهور و معروف است کدائی اللسان کرم و حشک است
 ۱۰ و لید و داند و کند و بر اسیر و کلف و شرح و بالظم و کن در حشک و شرح
 ۱۰ و انوار جمع حق سبحانه تعالی فرموده و لو کتم فی نرج مشید و به شرح و نیز
 ۱۰ واحد و شرح آسمان که حمل و در و در و از وسطان و آمد و سبله و میز آن و عقرب
 ۱۰ و قوس و حدی و دلد و حوت است و قال الله هر و حل و السماء ذات البر و شرح و زحاج
 ۱۰ کعبه بعضی گویند مواد از شرح و کرا کب عظام است و بعضی گویند قصرها و بعضی
 ۱۰ گویند و شرح و داند و کاتبه مشهور و ثوب شرح و روزن معظم حامه که در و ان صورت های
 ۱۰ شرح و باشد و محتاج گویند و قد کسا و شیمه المیرحان و ایراج و تبر و شرح و حش و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

و شرح

بفتح حین اصحاب سبیدی چشم همه سیاهی را را این قلمه گفته برج فراخی چشم و بعضی
 گویند فراخی سبیدی چشم و نیز یکی مقله و بعضی گویند صفای سبیدی و سیاهی چشم
 * برج فلان از باب قرح فعل از آن در جل آبرج را مرأة برجاء صفت از آن * برج بفتح حین
 نیز در وی میان د و ا بر و در نیک و در صاحب جمال یا در شن و ظاهر و معلوم * آبرج
 جمع * برج فلان از باب سمع قواخ کار شد فلان در خوردن و نوشیدن * برج ظاهر گویند زن
 زینست و محاسن خود را بر نمود * برج است المراء غود زن زینست و محاسن خود را بر نمود
 * تباریم النیات شکوه شای و دید کی * برج جان بالضم کوفته ای است از روم
 * محاسب البرجان این که گویند چیست جلد ای این عدد و چیست جلد را این
 عدد و چون عدد را در ذات خودش ضرب کنند آن عدد را جلد نامند و مبلغ
 ضرب را جلد او این جمله را بر جان مثلا کو بیج جلد و صل چیست گویند ده
 و کو بیج جلد بی ده چیست گویند صد * برج ملاح ما هر دو فن خود * باز جله
 کشتی بزرگ که برای جنگ سازند و بعضی شیریه گویند ما فلان الا با رجه نهست
 فلان مکرش و در * ابرج با کسر و شیر زنه شامری گویند * شعور * لقد تخضض من قلبي
 مودنه * كما تخضض من ابرجك الین * برج جان بالضم نام دردی است مشهور
 و گویند اسوق من برج جان * برج بالضم این مصروع طاع شاعر و دهبی است با صفهان
 از انجا است عثمان بن احمد شاعر و دغانم بن محمد صاحب ابی نعیم و شهریه است سخت
 سرد و مرضی است بدمشق از انجا است عبدالله بن سکوة برجی و قلعه ایست
 یا شهری است بر اخی حلب و موضعی است میان بلنماس و موقیه * ابر البرج
 قاسم بن حنبل ذی بیانی شاعر اسلامی * این برج جان بر وزن * میان مفسری
 صری * برج بالفتح نام اسپ سنان بن ابی جاره و شهریهست در مغرب
 از انجا است مقوی مل بن محمد جلد امی برجی * برج نیه * نوهی از کندی
 که سبید ثرواطیب باشند را این لغت را صاحب صحاح و قاموس ذکر نکرده
 * بودج * بر وزن جعفر و مغرب بود * حجاج در وصف شرمز گویند که هر آیت
 فی الملاء البرد جاء و دهی است بشیر از * بودج بر وزن بلقیس شهریهست باذر بجان

* برنج

* بودج

و بوزخ و بوزن قوتی آنچه بر روی سقراط و دیگر یسمنه ها بعد از پوشیدن آنها برسد
 معرب بوزخ و مار قبح و فار حیل و بوقیچ بود و بوقیچ در این است مشهور و معرب
 بلم است و بوسامع معرب بر نامه یعنی قودا احوال حساب و بوزخ و بوالفتح و بوازحه
 فخر کردن و بوزج از باب نصر فخر کرده و بوزج علی قلا تا بر انکسب در در غلا نبرد و لا را
 برعس و نماز زید و عه و دها هم ذکر فخر کردن زید و عه و تبریح محسن کردن و تبریح
 نمودن و بوزج بود و از امیر جزا دهند و بر احسان و مبارک بن زین بن بوزج بفتح
 محذی و از این شهر بست نود و یکه تکریم فتح شود آن را در بر بخیلی از احوال است
 منصور و بن حسن بخیلی خویری رنجیدن و عدا لکرم بوازح میان و بوزج و بزم اول رسوم
 نام مردی معرب نوزک و مستحی علی بن احمد فقیه و در لسان است و قعی طعام
 نستحان افتاد و طعام بهار و نه حاج و ریشهای درختی است که اندرون آن
 چوبی است مانند پسته در خلوت و در فرصت کرم است و در حله دوم و در حله
 است در رسوم بخیلی و از حاج کنند و اسباب بزم و دغا بدین زمانه و بواحد و
 و بزم دهد و بسیار ذائق و معرب بسیار دانه و آن نارمفات است قوت باه و از این
 و بوسج معرب در شک شهر و است از هرات از احوال است بن ابراهیم امام
 و احمد با بن مرق و ابوالحسن و ژدی و دهی است و به توید از احوال است ابوالحسن
 احمد بن بن حسین و بزمج و بوزن بجز فخر حد احوال بن بن محدث متکلم اشعری
 و بزمج و با لکسر با رد رحمت معاش بسیار قوت باه بخشد و بزمج و بکسر با و سکون ظای
 معینه از حمله ما آنچه یکی از د و طریش محمل باشد یا آ مکه و سلطان محمل باشد
 و در طریش منقش و بزمج و بوالفتح از باب منع شکافتن و تبیع از باب تبیع و همچنین
 بزمج و بوالفتح شکفتن را بکار در دمع و بزمج شکم در د و در حرام
 مسلم آمد و این نامی احدی بزمج و بوالفتح و بزمج الحکم در غم انداختن او را
 درستی در سمانید او را در جد و بزمج و بوزن کفی مرد سست و بزمج و بزمج و بزمج
 شکم است و کلمه امشی علی مخاطبه مشیار وید و کلمه الموع و اندماج شکافته شدن
 و اندماج السحاب از باب انفعال و تبیع از باب تبیع شکافته شدن او را از باب حاج

بوزخ

بوازح

بوزامع

بوزج

بوزج

بزمج

بزمج

بوازح

بزمج

بزمج

بزمج

بزمج

بزمج

کزین «محدث استقبل المؤمن اذا تعجبا» یا هجته الوردی جای فراخ از وادی
 «یا هجته زمین نوم که کما نصیر» در یانده «یا هجته» الوردان موضعی است
 مشهور «امراة یمنی زنی که شکم خود را برای شوهر خود بشکافد» یعنی
 بطنه لك مهالفة کورد در نصیحت تو «یمنیة من زید صحابی رسول مقبول صلی الله
 علیه و آله وسلم» یعنی این همه الله تابعی است «یمنیة بن قیس بالضم متولی صدقات
 بنی کاتب بود برای منصور» بنی یمنیة قریه ایست مشهوره «یمنیة» نام اسب
 مقداده «یمنیة» بالضم جوجه «یمنی» الماء جرمه جرمه ترشید آب را «این دو لغظ را
 صاحب صحاح دقا موس ذکر نموده اند «یمنیة» بسمار تاز کردن «بلوچ» بالضم
 روشن شدن «بلج» بالضم از باب نصر و انما بلج از باب انفعال و ابلج از باب افعال
 و تملج از باب تفعیل روشن شد صبح «ابلج» بالضم از باب افعال و ابلج بالضم و ابلج
 روشنی «رایت یمنیة بالضم دیدم روشنی صبح را» و در خبر آمده «یمنیة» بالضم
 «یمنیة» بالضم نیز معنی کشادگی میان در اورد و ابلج بضم تین «ابلج» کشاده ابرو
 «ابلج» از باب فرح خوشود شد و از باب ضرب معنی بکشاده «ابلج» از باب افعال
 روشن و آشکارا کرد و در خوشود ساخت از راه ابلج نیز معنی هر واضح و آشکارا
 «یمنی» ابلج صبح روشن و آشکارا اشعری گوید «حتی بدت اعناق صبح ابلج» گویند
 الحق ابلج و الباطل ابلج یعنی حق واضح است و باطل تو در دارد و در هر وصف
 به غیر ماضی الله علیه و آله و سلم آمده «ابلج» ابو جعفر روشن و تابان رو «یمنیة
 ال فلان از باب تذل شادان و متمسم شد بشوی فلان» ابلج بضم تین کسانی که رستگاه
 میزهای شان پاک از موبود «ابلج» بالفتح نام یعنی یا مردی و رجل ابلج خندان رو
 «حجام ابلج در بصر» «الکحان» بوزن سخنان نام موضعی در بصره و دهی است در مرو
 «بلج» بوزن کمان نام مردی «ابلج» بالضم کوله قند سپید معرب است «یمنیة
 معرب بلبله سرود در دوزخ و خشک در سوم معد و امعاء مستقیم را نفع بخشد» یعنی
 با لکس و اصل «رجع فلان الی یمنیة رجوع نمود فلان بسوی اصل خود» «یمنیة الرجل
 از باب افعال و یمنی از باب نصر رجوع یاصل خود نمود» یعنی بالفتح شهر است

یمنیة

یمنیة

یمنیة

یمنیة

بهر وقت و کجا می مشهور و معروف بکند تو این اقسامش بسیار است پس مخرج پس
 پدید رسد آن سوز و خشک است در آغوش و خجسته سرم و سپید در اول درجه عموم
 زهر است عقل را محط کند و خشکی و جنون و نسیان پیدا کند و سبب مخدو
 درد ها را تسکین نماید و منج فلا تا منج خود را قید فلان راه نسبت القحطه فریاد کرد
 کند از خانه خود و صاحب لسان گفته بهنج القحطه بر آرد کند را از خانه آن
 با نوحه کجا می است معروف با نوحه گرم و خشک است در درجه اولی بفتحیم
 و در ارد و تلطف با رخا و تمایل و حل به کنند و او را م حاره و صلابات و صانع
 سرد و رمد رخا و ریش و یوفان و انفع منقشه به فصح فنانی است مشهور و معروف به منقشه
 سرد تر است در درجه اولی تلمین صدر و احوال صغیر نماید و او را م حاره و رخا و
 و رمد حاره و سرفه و التهاب معده و در درجه دوم و خروج مقدور از نفع است به نوحه
 بالفتح حشن به فتح از باب گرم فعل از آن بهنج نیکو بهنج از باب نیکو خدای
 عز وجل فرموده من کل زرع بهنج و بعضی گویند بهنج در نهات بهنجی تر و نازکی
 و در مردم بهنجی خند و رقی بهنج از باب منع شاد گشت بهنج بهنج بر وزن
 که شادان شاعری گفته شعره کان السحاب و داه قد نعت به نقد تظا بر منده
 ملکی خرق و نوحه از باب منع شاد کرد او را القحطه از باب افعال بهنجین
 و ابتهاج سوز و القحطه الارض نفع شد و رقیه کی زمین و تهاج الارض بسیار شد
 شکر فهای باغ و بهنج بهنجی تحسین بهنج فحیه بهنجی مغاخرت و صفات و استیهاج
 شاد شدن بهنج بر وزن محرات کوفان فرموده بهرج بر وزن جعفر باطل و ردی بهنجی
 مساح یعنی چیزی که از آن منع نکنند در هم بهرج در هم باطل معاج گفته و مکان
 ما لست السحاب و رجا و بعضی گویند لفظ هندی است در اصل بهله بر یعنی غیر جید
 آنرا فارسی ساختند و گفتند بهنج پس معرب گویند و بهنج گفتند بهنج بر وزن در حجه
 او کرد از بدن چیزی را از راه راست و منج بهنج صیغه اسم مفعول آبی که از آن منع نکنند
 و بهنجی خورن را یکان ابو مسحیح به این ابی دقاص گفته اما از بهنجی و لا اشرها
 از این معنی خورن مرا را یکان کردی با سقاط حد شرب هم را از من پس کاهی ننوشم آنرا

با نوحه

به فصح

به نوحه

به نوحه

و استرخای اعصاب نافع و عصاره پوست آن برای زهر مار مفید و معز
 اتروج کرم و تر است در درجه اولی و بعضی گویند موثر است و اولی نفع آورد
 و معدوم و اصولاً در اولی پیدا کند و قوی اتروج سود خشک است در درجه سوم
 و ثانی است و صفرا شک و اعصاب را مضروب و عصاره آن قوت باه را از اثنال کند
 و قویا و کاف و یرقان و خفقان کرم رقی صفراوی را سهل را نفع دهد و رنگ را حلا
 و تخم اتروج کرم است در درجه اولی و خشک در درجه سوم و نفع دهد زهرهارا
 حصه از زهر کزدم را تلیج در روزن سرد چرخه مقابله ترلیج خانه آهوه اقله علی الدار
 داخل نمودار و در خانه و اصل از لجه بر آورده و تسبیح نامظم نوحی است
 از بزرگان تاجه اسره تنهان روزن ثلثان جمع در خبر آمد و الهمائم تنهان الغرب
 یعنی همایه نام عرب را بمسزله تاجها است یا دشامان هم راه توج و لانا از باب تفعل
 فتتوج از باب تفعل تاج پوشانید و لانا را این تاج پوشید و لانا تاج خانه ایست
 در بعد اذ ان معتصد که از حلقای عا سینه بوده تاجت اصغی فیه در وقت انکسار
 دران و تاجه در هم تاز و سکه مغرب تاز و دین تاج قسمله ایست از حد دران و امام تاق
 پشیرای صاحب تاج و متاوج در قرن چند و بقدر مختلط المتاوج و بعضی جاهای تاج
 قها دن و توج و روزن رقم زمینی است شیر ناک و نام شهری در باس و تاجیه مقبره ایست
 بمقداد منسوب نری مدرسه تاج الملك ابی الفائم و نری است کوفه ذوال تاج
 انوار خسته سید بن عاص و معتد بن عاص و حارث بن عمرو در لقیط بن مالک
 و فرقة بن علی و مالک من حاله و تاجه نام زنی

فصل التاج

تاج بالضم بانك گویند و در حدیث است اتق الله یا انا الوالدین ان لا تاتی
 یوم القیة علی رقتك شاة لها تاج و قال تاجت الفم از باب منع بانك كود
 گویند و ثانیه گویند بانك كمد و تراجم و ثانیات جمع و تاج ذبی است
 در بحرین و تسبیح و مفتحة بین میان و دوش تاجت شاعری گفته علی انا جین من الصقع
 و میان چیزی و معظم چیزی و در حدیث ام حزام است قوم بر کون تسبیح هذا التاجی

تاج
 تسبیح
 تاج

تاج

تسبیح

وسطه و معظمه و بمعنی سینه مرغ سنک خوار و بمعنی اضطراب کلام و تفتن در کلام
 و پنهان کردن عطر را در بیان نکردن آنرا و در صحاح است ثنی کتاب و الکلام
 بیان نکرد کتاب و کلام را در کتاب مخفی کتاب بیان ناکرده در اسامی است
 ثنی الکلام نیارد کلام را بر وجه آن «تثنی» همچنین «ثنی» بالتعریک پرنده
 ایست و پادشاهی بود که حمایت قوم خود نکود تاهمه گشته شد و در ورنه یب
 است که ثنی مردی از زمین برد خنک کرد با وی یکی از پادشاهان پس از صلح کرد
 با وی باینکه بکند از او در خوریشان و پشوان او را و بکند اوست قوم خود را
 و داخل صلح نساخت پس آن پادشاه با قومش خنک کرد و کشت از آن باز ثنی
 مثل شد بر وی کسی که حمایت قوم خود نکند نتیجه بالتعریک زن متوسطه میان
 اشراف و ابدال و صدقه میانه که نه از بهرین مال باشد و نه از بدترین آن
 ز ازین جا است نامه آن خطوط بسوی وائل انطوا و النتيجة میانه بین صدقه را
 یعنی نه از بهرین مال و نه از بدترین آن و الخاق تاء برای نقل از اسمیت بسوی
 و صفیات است «ثنی الراعی» بالعضا از باب تفعیل و ثنی بالعضا از باب تفعیل
 نهاد شبان عصا را بر پشت خود زد و آرد زرد زد و دست را از پس عصا
 «انثی» مردی که قناییش پس باشد یا بر آید باشد «انثی» که در جدیت
 لعان است ان جاءت به انثی قبل لیل و تصغیر انثی است «در نهاییه است
 که انثی مردی که ثنی از یعنی ما بین هر دو شناخته و کامل بر آمده باشد
 هر چهل انثی مزد کلان شکم «ثنی الوخیل» از باب ضرب برانکشتان هر دو یا نشسته
 شاعری گفته شعر «اذ انکما حجه و اعلی الکرکب» ثنی یا عه و ثنی و جاحط
 اثباح بر وزن احبار برهن وسط بر کردید و قورده شده شد «مثنی» بر وزن معظمه بوم
 با عقباب «ثباح» بر وزن کتاب نام کوهی در یمن «ثباح» بالتشدید نام موضعی
 «ثنی» بالفتح روان شدن و انشاج و تثنیص همچنین «ثنی» نیز روان کردن و انشد الما
 روان کردن و انشد آب را و بمعنی جاری شدن خون هدی یعنی قربانی که بمکه فرستند
 «در حدیث است افضل الحج العج بالفتح» ثنی بالفتح با غی که در آن جاهای

با الفتح آمیختن «مُتَمِج» بودن مُحَسِّن که مکه جامه‌ار ارتکارنک نقی و نکار کند
 «مُتَمِجَه» زنی که جامه‌ار انقی و نکار و نکارنک کند «توج» بالفتح جزال مانند ی است
 که از برك خرمای بوی دشتن خاک و کچ سازند و این لغت عربی صحیح است
 «در لسان است ثاجب البقرة از باب نصر بانك کرد کاور کاهی معوز آید و آن
 معروف است» این درید گفته بدرون معوز بهتراست

فصل الحیم

«جَاج» بالفتح استادن از بدن دی و خامودی «جَاجَ لَوْنٌ» از باب منع فعل از آن
 «جَج» بالفتح بزرگ شدن جسم معدن ضعیف کشتن «جَج» از باب نصر و فعل از آن «جَج»
 بودن لُج لقب منور و بن نافع بخاری محدث «جرج» بالتحریک جنمیدن
 انکسوری در انکشتن بسبب فراحی حلقه «جرج الشاتم فی اصبعی از باب فرج
 فعل از آن یه می جنمیدن انکسوری در انکشتن من بسبب فراحی حلقه «خاتم جرج
 انکسوری فراحی خالنه چندان شاعری گوید «شعر» اتی تلافوی طلفه ذات غنچ «خالها لهای
 سابقه و جرج» جرج بالتحریک زمین درشت و این درید گفته زمینی که سنگ
 و یزه هادارد «جرجه بالتحریک جاده راه» جرج الریحی بر فتمار آمدن در زمین
 درشت و میانه راه «جرجه بالغم ظرفی است مانند خرمین» جرج بالضم جمع
 آن مانند بسز و بسراوس گفته «شعر» ثلاثه ابراد جرجه «و ادکن من اری الدبور
 معسل» و جرجه بخاء معجمه خواندن تصحیف است و از اینجاست جرج به
 تصحیف نام مردی چنانکه در صحاح است «در لسان العرب است که در کلامه
 جرجه اختلاف است قومی گفته اند که جرجه بخاء معجمه است چنانکه ابوصهل
 ذکر کرده «این مکیست موافقت از خود» و کان بود که اسمی و غیره و آنرا تصحیف
 کرد «بد رجیم خوانند» و این خالویه و ثعلب گفته که جرجه بد رجیم است
 و ابوهریره زاهد گفته که همین صحیح است و کان کرده که بخاء خرافتش تصحیف است
 و ابو بکر بن جراح گفته که از ابوطیب این کلمه را پرسیدم او گفت که بعضی از
 علما از ابی زید بد رجیم روایت کرده اند پس ملاقات کردم اهرابی را و پرسیدم

از آن ادکشف جرجه بد زنجیم از جرج الحاتم فی اصغری است و نزدیک آصفی
 از طریق اجرج است یعنی را و روش این است بیان خلقت میان اهل لغت در روز
 این مغربی این کلمه را بر نهیل امتحان از هر کسی می پرسید و تفسیر آن می کرد
 و بر جرجه بالعم مکهان و همچنین بر جرجه مندی و جرج بی نام شهر می و فارسی
 و جرجه بن سفید فقیه اندلسی و جرجان بالعم نام شهری و جرجانیة قضیه بلاد
 حرار زم معروف کرکانج و جرجه بالشجر یل نام پیش زولشکر در رم و رز جنک
 بر مویک راسلم و شیب بن قیس بن خزیمه بر وزن امیر مهند رخ خطیقه شاهر و بحر
 لغز افندن و جرمازج و یارد و غت طرفین دندان را زقرینا و ذرد آنرا تسکین
 دند در بر ای کزیدن و تیل بسیار نافع و جشه و ج و رای است نافع برای درد چشم
 و جلیقه و بالتعویک سرد کاسه و بهقال علی کز جلیقه کداه جلیج بخد جلیج و
 و حدیث است قال له علی نه ظلیه و سلم اصحابه لما تولوا اننا فتحنا لک فتحا
 مبهما لیسفر لک الله ما تقدم من ذکک و ما تاخروند ایامول الله است قد فخر لک
 و یقینا نحن فی جلیج لا ندونی ما یصنع بنا و از حاتم گفته که اصغری را پرسیدم از آن
 پس نشناخت آن را و ایاموال عباس از این افرابی روایت کرد فکه جلاخ
 درهای مورد مان را حد آن جلیقه است و معنی آنست که بانی ماندیم مادر مدد
 درهای بسیار از مسلمانان و این فتنه گفته بانی ماندیم در قرد افعال خود
 از مسلمانان نهید آنستیم چه کرده خواهد شد یا نه و بعضی گفته اند که جلیج و لغت
 یما به معنی حباب آب است که با ادا می کند که گذاشته شدیم در کار و تنک
 مانند تنکی حبابه و حاجه مهره ایست کم قوت گیرند ما رانت علیها حاجه
 و لا حاجه لدلی گفته شعره فحیاء کفانی العزلم کحل حاجه و لا حاجه منها
 تلرخ علی دش و حاج الرجل یاؤا یستاد از جمله نسبت نامردی و هیچ با لکسر
 اصغری است برای خواندن شعران به کلمه جی جی به قول کعبه که مهره را نلبین
 کرده یعنی بها خوانده و آنرا از جلیقه و میجی نکرد انول

فصل الحاء

جزمازج

جشه و ج

جلیج

ججاج

ججج

حج با لفتح ظاهر شدن يك بيك حج الاب ضرب ظا فر شد
 يكبيك ز نوذ يك شد و بنا كرفت دسر سخت كود و كوز زدا عرابي گفته
 حج بهار رب الكهنة كوز زد قسم رب كعبه حج بكسوبا صفت از ان حج
 از بابا افعال ظاهر شد يكبيك نوذ يك شد و مشرف شد و مرتبه كه ديد شده حج
 با كسوجماع مودم و حاي فوهم آمدن مردم قبيله و بالفتح نيز آمد حج
 بالتحريك پويا شدن شكم شران از خوردن پوست درخت عرفج حجيت
 الابل از باب فرج پويا شدن شكم شران از خوردن پوست درخت عرفج چه در شكم
 شران منعقد و خشك مي شود پس روزين مي غلظند از در ديانك مي كشند و بهر
 حج و ابل حنجر و حجابي مانند حنجر و حجابي حج بالتحريك معني پشت برهنه
 نشسته در شكم و دافعي است كه نوذ يك تهيك شران نهند و درختي است حج
 بضم تين موضعي است در مدينه منوره حج باج بر وزن محاب درختي است
 اخميت العروق مرتفع و ظاهر شدن در كه حج بالضم نومي از مرغ آبي
 حمارج و حمارب جمع آن حمارج بر وزن علاو نوحاري حج بالفتح آفتك
 كودن حجه آفتك كود بسوي دي و رجل كحجوج مرد مقصود حج نيل معني
 باز داشتن و پيش آمدن حج حليما فلان پيش آمد بر منافلان و بهر معني امتحان شكستگي
 سويه صحجاج كه مهمل جواحت را كويند و بهر معني غلبه كردن به حجت و بهر معني بسياري
 آمدن رفت و قصد مكه هواي عبادت حاجت و حاجي حج كنند حج حاج بضم اول
 و تشديد جيم و حبيج بر وزن مهمل و حج بالضم مانند بازل و بزل و عائد و عود جمع
 آن شاهري كويد شعور و كان عافمة النسور عليهم حج باسقل ذي المجاز نزول
 حاجه زن حج كنند و حجاج به تشديد جيم جمع آن در صحاح است امرأه حاجه و نسوة
 حجاج بيت الله به نصب بيت الله چه تنوين حجاج مقصود است اما بسبب منع
 صرف داخل نشد و چنانكه كويند و اضارب زيد امس و ضارب زيد اغدا پس
 بخلاف تنوين لالت مي كند و اينكه زد است و به اثبات تنوين و اينكه نه زد
 ادره حج با كسر اسم حج كردن را اين شاذ است چه قياسي فتحه است و بهر معني سال

و تومنه کوی د بالفتح فیو آمد. لید کویده شعوه یومن صلاب الله دنی کل حقیقه
 و ان لم تکن اثباتین عواطلا حقیقه بالفتح مهوه ایضا یا دانه مرور ای که در کوش
 آویزند و بالضم یعنی برهان و کویند حاجه فتحیه حقیقت کوی دایمی یس غالب آمد
 در حقیقت کردن بروی و محتاج ناکسیر مرد حقیقت آوره اخچیتته فوستادم اوزان حاج
 کیده و حقیقه الله لا اقل و فتح اول و کسر آخر و کندی لغت موهوب راه حقیقه بر وزن
 فاعله اقامت کردن حاجی و خنجه القوم اقامت کرد قوم و بهی پس کشیدن و کویند
 حواله اهل القوم حمله ثم خنجه را حمله کردند بر قوم بعد از ان پس کشیدند و معنی
 فصل سخن کردن و نایز ایستادن و کویند خنجه الرجل قصه کرد که سخن کویند
 و نایز ایستاد و بهی نایز ماندن و کویند خنجه من الشی با زمان از ان جیره خنجه
 در وزن و هلی راهی که واسط شود کاهی و کاهی کج و حقیقه به معنی راههای کنده شد
 و زحبه های مسیور یعنی دریافته شده یعنی آنها از مبل و خنجه بالفتح و بالکسر جانب
 رکنار و احتیوانی مستدیر که بر روی البر در وید و کز انهای آفتاب و کویند در احتیاج
 الشمس ظاهر شد کز انهای آفتاب و حقیقه ناکس و نر و مایه و اس آج سر سخت
 و همس آج اسبی که بیند صهای پای خورد و در موضع دستهای خورد و این
 و مسامت و خنجه نام مردی و دهی است در بهی و یحی الفاسی ابو هیران
 موی بن ابی حاج نقیه است و محتاج با هم عصومت کردن و حقیقه میانه راه و حدج
 بالتحویل حنظل و حدجه یکی و احد جت شجرة الحنظل بار آورد و رعت حنظل
 و حدج زو بار غریزه را کویند مادامی که تر باشد و خارقظت تو و آن کهای است
 و این معنی بالضم نیز آمد و حدج با کسر بار و مرکبی است برای زنان سائیه محققه
 و حداجه و حدوج بالضم و احداج بالفتح جمع آن و حدج بالفتح بستن حدجه
 که مرکبی است برای زنان و شعور در صحاح است و بهین بستن احوال و انتقال
 و اعشی کویده شعوه الاقل لایثا و ما بالها و اللین یحدج احوالها و بر و این احوالها
 بالحم نیز آمد و حدج بالفتح نیز معنی زدن و کویند حدجه بالفتح و دار و ابضا
 و تیر انداختن و کویند حدجه بهیم تیر انداخت و روی و چشم انداختن و جیزی

* کوینند حدّ جبهه بپنجه چشم انداخت بروی این منگول کوید * شعر * مال لغوانی
 اذا ما جئت حدّ جبهی * بالطرف محسب شیئی زادنی ضعفا و در معنی گناه دیکوی بر کسی
 نهادن * کوینند حدّ جبهه بدنسب غیره انداخت بروی گناه دیکوی را لازم کردن
 بر کسی زبان در بیع * حدّ جبهه بیع و لازم کردم را در بیع باز یان * شاعری کوید
 شعر * یصبح ابن خویان من المبع بعد ما حدّ جفّ ابن خویان بجز بیا نازع از فری
 کوید کرد انید او را مانند شغوی که بسته شود بروی حدّ جبهه که لازم کرد را را
 یعنی که اقاله کرده همیشه * حدّ جبهه بهر ثقیل لازم کردم از امر گوان به فریب
 در یان * حدّ جبهه بالتحریر پرنده ایست * ابو حنیف بر وزن زبیر لقی * ابو شبات
 حدّ جبهه بن سلامة صحابی است * احراج از باب افعال حدّ جبهه بن و آن مرکبی است
 برای زنان به محمد بیج تیر نکو یستن * حدّ جبهه بالکسور آلات پالان شهر مانند محمد بن
 رنک و جز آن * در لسان العرب است حدّ جبهه المعبر و الناقه یحدّ جبهه حدّ جبهه
 بهر است بهر شتر ناقه حدّ جبهه را که مرکبی است برای زنان و آلات آن راه از فری گفته
 که حدّ جبهه بهر شتر بسته همیشه تا کامل کرده نشود و آلات وی مانند محمد بن و رنک
 و جز آن و هجده را حدّ جبهه کوینند را بن سکیت میان حدّ جبهه و حدّ جبهه و قی نکوده
 و حال آنکه پیش عرب میان هر دو فرق است چنانچه گفته نام نهاده از بیه محدود
 و به حدّ جبهه بر وزن کتمان و به حدّ جبهه بر وزن زبیر و محدود * بر وزن مدح و ملس و تابان
 و یعنی تا زیاده حدّ جبهه ثابت داد را استوار کرده حدّ جبهه و جان بالکسور کوتاه قد
 و نامی است * ما بالذکر من حدّ جبهه نیست در خانه کسی * حوج * بالتحریر و بر وزن کتب
 مکان تنک بهیار در خف * حوج بالتحریر و بالکسور گناه و بالتحریر ناقه لاغر و دراز
 بروی زمین و خونی که مود را بروی بود او را در صحاح است چو بیایند که بعضی را از آن
 با بعضی می بندند در بران موده را بر زمین انداموا القیس کوید * شعر * فاما توینی فی رجالة
 جابره علی حرج کالقرح تخفق الکفانی * و کلهی آن چو بهار ابالای نهی زنان میکند دارند
 عتبه در دهن شهر مرغی که بچکانش همراه از روند را در بالهای خود را بر آنها بکشد
 و زبیر بال کشد گفته * شعر * یتمعن قلّة راسه و کانه * حرج علی نعش لهن مخیم *

* حدّ جبهه

* حرج

و حرجه با کس و حای انمو فی لا رختان و حجامتی از شران و حرج بالتحریر و حرجات
 جمع آن شاعری گوید شعره ایله حرجات الحی حین تحلیله و بی سلم لایا دکن
 و بیع و جمع آن و وزن حراج نیز آمده و رونه گویند شعره عاین جیا کال حراج نعه و
 یکون اقصى شله محور حجه و حرج علی ظالمک از باب فرح حوام شد و من ظلم تره حرجه
 حاکم و نیز نفاقه که سواد نشود و روی و توهم بجهد بروی تا ذریه شود و بالضم موصی است
 و نا کسو و سبائی که کسرتد و شرفد و بای کوفتن در زندگان و حایمائی که انداخته شوند
 و درستی تا حشک شوند و حراج و وزن جمال جمع آن و بی معنی حومه و کاب مجزج سکی
 که قلاد و حومه و مادر کورنش انداخته باشند و حرجه با کسو نیز بی معنی بهره شک از شکار
 و گویند آخر حرج کلمت نایه ادهی الی الصید بهره از شکار و شکارد و شکراکه باعث است و شکار
 و اطعمه حرجه منه و شک را بهره از شکار شاعری گفته و حتی اکابر علی الاحراج
 هر سان در مرد و دند نام یکی حرج را و از بی بهره و حارث ز نام دیگر
 یافته و حرج و وزن کتف کسی که بر نکرد از قتال و آخر حرج الصلوة حرام کردم
 و باز راه آخر حرج و لا نکاه کار کردم و لای راه آخر حرجه الیه مشطرب کردم
 و در اسوی آن و حرج العین از باب فرح حیران بماد چشم و حرج الصلوة
 حرام شد و نماز و لیله حراج شب سخت حجت و حراج نام موصی و حراج الظلماء
 با کسو تا یکی سخت و کثیف شاعری گوید و حراج من الظلماء پیشی غرابها
 و حرج ح بالضم نفاقه در از بر زمین و ذریه یا نفاقه سخت یا نفاقه لا غریب یا نفاقه بر دل
 و بی معنی باد سود و سخت و تخم و شک کردن و حرج و وزن سبیل حد حرجه و
 حرجه و حرجه بالضم دلو کو چک و حراج و وزن عصفور و حراج با کسو و سطر
 و ذریه و ایل حراج شعران سطر و غیر حرج سطر و حراج و حرجه های آب
 از ان حد ام و حرج و بالفتح زمین است در سنگ و ریزها که در وی آب جمع
 آید شاعری گفته شعره فلتت فاما آحد انقر و بها شرب البزیر و در ماء
 الحرج و بی معنی کوزه و باریک که آتش تواند و بی معنی مفاکی در کوزه که جمع آید
 در وی آب و صاف شد و نام مردی و سنگهای نرم و حرجه یکی و بی معنی غرغره

و حرج
 و حرج
 و حرج

روغن مردن و ترو ددم در آن حالت شامری گفته شعره واذ الله عز و جرحه
 مما یخشی به من الصدز و بمعنی ترو د آواز خرد و کارد بمعنی ناحیه و حطج
 بالکسر و بالفتح آب باقی ماند و در عوضهای شتران و بمعنی ناحیه و حطج الرادی
 ناحیه وادی و در لسان العرب است حطج بالکسر کل جسمه و در یاقین حوض
 و بعضی گفته اند آب اندک و کل که در یاقین حوض میماند و بعضی گفته اند آب کل
 آمیخته که لزوجت بود اکنند و بعضی گفته اند آب تیره و احتجاج جهنم و حطج
 الغار و اوردخت آتش را و حطج به الارض زدم آن را یوزمین و حطج الشی
 فی الماء غوطه داد آن چیز را در آب و حطج الرجل دوید و بمعنی در آرد در
 شکم خود چیزی را که قریب است بشکاف از آن و حطج بالکسر آتش کارد و بمعنی
 بکسر شوند و از راه و الحطج الرجل از زبان انفعال بر اوردخت از خشم و فراع
 شده در فاقین است الحطج من الغیظ بر اوردخت از خشم و بشکاف و در حدیث
 ابی در اء است انه قال فی الکوکه ثین بعد العصر اما ناولا و اما ناولا من شاء ان یحطج
 فلیحطج یعنی من غمی گذاردم دور گشت را بعد از عصر پس هر کسی که خواهد
 بر آوردن از خشم و بشکاف الحطج بطنه فراع شد شکم او شکافته شد از قوی و احتجاج
 بالکسر مشک تکیه داده بر چیزی و احتجاج بر وزن غراب مرد کوزه پشت بر آورده
 شکم و حطج ما نند توضیح در کلام است و در لسان العرب است امرأه حطج
 زن فراع شکم و حطج نیز جوتی است کوچک که زنان جامه شسته را بدان می زنند
 و حطجی بر وزن هلندی مزدست که بپزند از و حطج بر وزن زبورج
 و حطج بر وزن محراب و حطج بر وزن هلا بط بسیار و کشت و در هشته
 شکم و حطج بر زیادت زون همچنین و هر معسوب ما حطج بصیغه مجهول
 کرسنه است ذریه نشد و حطج یفتحقین و یثشد و یلام و حطج بالضم کسی که
 پاشنهایش با هم بسایزند و حطج بر وزن قندیل کوتاه قد و حطج شتران خورد
 و حطج یثشد و یلام واحد آن و حطج بر وزن جعقو کسی که بچیناند
 جسم خود را وقت رفتار و حطج یفتحقین و یثشد و یلام و حطج

حطج

حطج

حطج

والفتح بنه زدن و حلج القطن از ناسنور و صوب بنه زده و حلج دور زن شداد
 بنه زن و حلج دور زن فعیل و محلولج بنه زده شده و حلج القوم لیلتهم شیر کرد
 قوم نشب و گویند لیلتهم و بنهم حلج بنه میان ماز میان آنها سوزان است و حلج
 الدبک باز کرد و در س بالباد او در نهاده و طوقه ما که آن برای بر جستن و حلج الخیر محلول
 کرد نان راه حلج زده و معنی کوز زده در اساس است حلج به بالعصاره او را به عصا و حلج
 الیم نارید ابو حلج التلمیه و الیویه آمیخت تلمیه و هر یسه را در تلمیه
 آشامی که از موم کنند مازند و حلج الرجل وقت آهسته آهسته و محلولج با کسر
 بحر سبک و محلولج با کسر نیز بحر سبک و جوی که بدان نان را بهینا کنند و جوی که بدان
 بنه زنند و نام اسپ خر ملة بن معقل و حلج با کسر پسته پسته زنی و محلولج نیز
 جوی که بر آن بنه زنند و محلولج به همین و محلولج نیز جوی که بر آن جوخ جا بگرد
 و حلجیه و وزن و بیل شیر که در روی خرماتر کرد و باشند یا در دشتی که بر دغ
 بر دریا افتد و حلیک با شیر و خنار مسکه که بر آن شیر و شیرین شده و حلج با الفتح برقی
 در آبر و محلولج البارقه اطراب برقی در دغ شیرین آن و نقد محلولج بشم اول و فتح سرم
 نقلسریع و حامره حلج دهمین و بهار و خوار و احتلج حقه از باب افعال بکوفت حق
 خود راه در اساس است ما فتحی من روی منه شی و ما فتحی یعنی شک نه کردم در روی
 و در نایق و لسان العرب است و حدیث عدی بن زید که فرمود او را به نهیر
 عدی املی الله علیه و آله و سلم لا یفتحین فی صدرك طعام ضارعت فیه النصرا نیه یعنی
 داخل نه شود چیزی در دل تواز طعامی که در آن نزدیک شد نصرا نیه چه آن طعام
 پاک است پس شک ممکن در آن این اثر گفته که اصلش از حلج است بمعنی حرکت و اضطراب
 و صاحب قاموس حدیث عدی را قول عدی گفته و الله اعلم و قصه به تیرنگوستان
 و فرود رفتن چشم در مناک و تغییر در روز خشم و موسی گفته اند تا بدو چشم را کرده
 دیدن یا کرد از بدن حدیث چشم از خوف یا از عهد و معنی لا غری و قصه به الخیل
 لا غری اسمان و حلاج موزن و قد یجبه کرجک از آن آفرود و آن و حلاج و آتش
 اندرز و زکوه و حلج الحبل صحت تاب داد رسن و را جز کزیده شعوه قلت لحد

و حلاج

و حلاج

افل الحوائج والمساائل • بدیع الزمان گفته • شعرو • فسیان نیت العسکوت رجوعی •
 رفیع اذالم یقص فیہ الحوائج • حاج نوعی از خاره • حاجه یکمی • خرج نه عن الطريق •
 از باب تعدیل کج • صاحب اورا از راه • مانی صدمی • حوجاء • ولا لرجاء • نیست در دل •
 من شک • مالی • فیہ حوجاء • ولا لوجاء • ولا حوجاء • ولا لوجاء • نیست مراد رمی بحاجت •
 • کما حقه • اما رد حوجاء • ولا لرجاء • کلام کردم با دمی پس حجاب نه اذنه • کما حقه • نیک •
 رنه • بد • حجت • حوجاء • من الارض • بکیر وافی • مخالف • و بیچید • • حوجت • له • کذا • شتم •
 راه • عود • را • در • دوشی • راه • احتیاج • اله • متدلی • شد • رمی • راه • ذال • الح • جبین • شد • من • ابوالیم •
 بن • مدخل • اول • کما • فیکه • بیعت • ستاح • کردند • • حجه • • با • کسر • مانند • حوج • حاج • یخرج •
 مانند • حاج • پیچ • • احتیاج • الارض • و • احاجت • رو • با • نه • حاج • یعنی • عار • را • تصدیق •
 • حجه • پس • آن • یا • ثانی • است •
 • فصل • الحاء •

• حجه • بالفتح • جماع • کردن • وزن • • حجه • بالاعصا • ز • دار • را • بحوب • د • سنی •
 • در • لسان • العرب • است • حجه • بالفتح • نوعی • از • سبک • زدن • به • شمشیر • و • بحوب •
 • حجه • با • کوز • زد • فعل • حجاب • و • بسیار • چرخ • • بو • ماده • • حجاب • • نه • یعنی • احق •
 • حجه • بر • وزن • کشف • • حجه • • حجه • بالضم • هم • می • ران • معرب • است • • حجه • بالفتح • و •
 کوز • بعضی • تخصیص • بکوز • شو • کرده • اند • و • حدیث • است • من • قرأ • آیه • الکبری •
 خرج • الشیطان • و • له • حجه • کحجه • الح • ار • یعنی • هر • که • بخواند • آیه • الکبری • و • ایرون • می • رود •
 شیطان • کوز • زبان • مانند • کوز • وزن • ع • حجه • • در • راه • موحده • و • وزن • مد • جل • نرم •
 و • نازک • از • اجسام • • جسم • حجه • • جسم • نازک • • حجه • • شعور • و • سرفی • خلقها •
 الشیر • بحاء • ماء • الشبای • عیشها • الخ • و • حجه • کرار • زدن • کی • غدا • وزن • نیکو • خلقت •
 بزرگ • دل • رز • و • بعضی • پر • کوش • و • فراهم • خلقت • با • تا • خب • اعضا • رز • و • بعضی • زن • کلان •
 مان • • حجه • بالفتح • و • قمار • بان • و • یکی • قد • ما • مانند • رفتار • شک • افتاده • • حجه •
 بتافتی • است • در • حجه • چنان • که • در • لسان • العرب • است • • حجه • بالفتح • د • مع • کردن •
 و • شکفتن • و • بیچیدن • و • جماع • کردن • و • پلیدی • از • خفتن • و • خاک • بود • افتادن • در • رفتار •

خج برجله خاک بوداشت بهای خود در رفتار. خجروج بروزن صبور باد
 سخت کشید و بعضی گویند بمعنی یاد بپسندان در روزیدن. خجوجا که چندین
 خجخج به بالفتح کثر قفه طبع شدن و پنهان داشتن در زمین یاد خجوج و بزودی
 نشانیدن شهر را در ظاهر نکردن راز دل را. خجخج الرجل ظاهر نکرد راز
 دل را. خجخج نیز جماع کردن. خجخج الحاریرة معاشرت کردن با جاریه
 رجل خجخج و خجخجانه مرد نادان که تعقل نکند. خجوجی مود در راز با
 خداج. بروزن کتاب از احتیاط نایقه بپناه آید از تمام شدن ایام. خرجبت النافقه
 از باب نصر و ضرب فعل از آن «مناقة خادج صفت از آن» خدیم بروزن کویم بجه
 انداخته شده. «أخذ جبت النافقة از باب افعال بجه ناقص آوردن نایقه اگر چه مدت حملش
 بسر آمد. پس آن نایقه را مخدج بکسر دال گویند و آن بجه را مخدج بفتح دال
 رجل مخدج الید مرد ناقص دست. در جیست علی است علیه السلام و پاره ذی الشریفه
 مخدج الید یعنی ناقص دست. خداج بالکسر نقصان در حدیث است کُلُّ صلوة
 لا یقرؤها بأیم اکتساب فی خداج یعنی هر نمازی که در وی سوره فاتحه نخوانند
 صاحب نقصان است. «ابن اثیر گفته که خداج محمول بر صلوة است بخلاف مضاف یعنی
 ذات خداج یا حمل مصدر و برای مبالغة است. خدجبت الزند آتش نداد آتش زنده
 خد بجه بروزن کرمه نام زوجه رسول صلی الله علیه و آله و سلم. خدج خدج موضوع
 اوراقی زجر کو سپید است. مخدج بن حازم بن ربطنی است از عواید دفع مخدجی
 منسوب بآن. خد بجه. بفتح سین و تشدید لام زنی که هر دو ساعت و ساقش هر گشت
 باشد. خروج. بضم حین و مخرج بالفتح بروزن آمدن از باب نصر و جای بیرون آمدن
 گویند خروج مخرجاً حسناً و هذا امخرج به. مخرج بالضم و بفتح و امخرج را از اخراج
 و نیز اسم مفعول را اسم مکان و زمان زیرا که فعل هرگاه از سه حرف بگذرد پس
 می اسم مفعول و اسم مکان و زمان وی مفهوم می آید مانند خروج کوفی هذا
 مدح و جناه گویند آخر جی مخرج صدق و هذا امخرج به تشبیه داده شد مخرج
 به ذوات اربع. خروج بالفتح و خراج بروزن حساب بمعنی محصول و هر دو بالضم

خدج *

خداج *

خروج *

هم آمده. اخراج را خارج و اخراج و اخراج جمع آن. خروج بالقبح نیز ابری که ازل پدید شود
و صد دخل و نام موصی در جمله خروج بالغم قری است مشهور که آنرا در چنین گویند
و حرجه نوروزن حیره جمع آن و رادی است. خرج بالتحریک در رنگ از سیا
و سفید کنش. اخراج کنش سیا و سفید و ظلم اخراج شعور مغ سیا و سفید و خلیج گفته
شعره. انا اذا مدکی الحروب اوجا و لبست الموت جلا اخراجا یعنی بهر شد جنگ
جلی را که دردی سرخی در پی می برد از آمیزش خون یعنی شهرت کبر و مانند شهرت
گرفتن البی. اخراج از باب افعال و اخراج از باب افعیلال فعل ازان. ارض محرجه
نوروزن معشقه و معنی که جائی روئیدگی دارد و جائی ندرده خرجت البراءة الموقوع از باب
تفعیل خورد و چون بعضی جواگاه را در یکد داشت بعضی آنرا عام فیه تحریج سالی
که فراخی و تنگی داده و خرجی نوروزن امیر نازی است موهبت را که دردی
خارج خراج نوروزن نظام گیرند هدی گفته شعور ارفقت له ذات العشاء کافه
مخاریق یعنی اینها خرفی. خروج بالغم قرحه هائی که در بدن افتد و رجل
خروج زلیجه نوروزن هیزه و دسیا بهر آیند و در آیند و خارج کسبکه بدات
خورد می شود در از قدیم مهری نداشته باشد و بهر اخراجیه قومی است معروف
از عرب و خارجی منسوب بآنها. ام خاوجه زلی بود از بخیله که بسیاری
از قبائل عرب از اولاد او بدید مردم او را در خواسته کاری خطب می گفتند و او
در ایجاب آن نیک می گفت و از اینجا است که دوسر همت باو مثل زنند و گویند
اسرع من ام خارجه دعا رجه نام پسر او بود و درین معاروم نیست
که بود و بعضی گویند او پسر بکر بن بشکون عدوان بن مهور و بن
قیس بن غیلان است. خروج نوروزن صور اسبی در از کردن که در رناید
بگردن خود و رعنائی را که دلچامش اندازند و نفاقه که از شران
یکسور نشیند. خروج بصفتین جمع آن. خروج بالغم نام و زو قیامت و البی
که بدن صله در قافیه آید چنانکه در قول لیس شعور عقیب الذی یار محمدا المقامها یعنی
تا بد غزل انوار جامها پس قافیه در آن معنی است و اما که بعد از معنی است صله است

چرا که متصل بقایه است و الف که بعد ازهاست خروج است «خرجت خوارجه» ظاهر شد بجایب او و متوجه شد بر او ایستواری کارها «أخرج الرجل از باب افعال» اد اگر د خراج را ر شکار کرد خروج یعنی ابلق را از شرمو غ و نکاح کرد یا زنی سرخ

آنکه که سپید یعنی بسیاری زند و کند شست بر او سالی که در آن فراخی و قسط کمی
 «أخرجت الواحیه خوردند ستوران بعضی را از چراگاه و کذا شدند بعضی را از آن»
 «أشترجواج را خراج بیرون آوردن و در خدمت بد راست فخرج شرات من قریه»
 بر آوردن شهرها را از دهی «خرجته فی الادب از باب تفعل فخرج از باب تفعیل»
 نیک قرار داد فکند او را در ادب پس رسید به ادب «هو خرج فلان بیرون کردن سکین»
 بمعنی مغفول یعنی بی علم رسانید فلان «ناقة منقحة ناقة که به خلقت شعر وجود»
 آمد «باشد در حدیث است ان ناقة صالح علیه السلام كانت منقحة یعنی ناقة»
 صالح علیه السلام به خلقت شعر وجود آمد بود «أخرج مرغی است که آنرا»
 مکاء گویند «أخرجوا بصیفة تشبهه و کرده معروف» «أخرجته جاهی است از بیج کوه»
 «أخرج بیرون نظام نام اسب حریبه بن اشیم» «خرج اللوح از باب تفعیل نوشت»
 پاره و از لوح بکشد پاره را از آن «خرج الفعل ساخت عمل را از نوع بنوع»
 در نکا رفت کرد اندید عمل را «مخارجه آنکه بر آرد یکی از انگشتان آنچه خواهد»
 دید بکوی هم مانند او در صحاح است «أخرج بر آوردن هر یکی از رفیقان»
 نفقه را بقدر نفقه صاحب خود و در قاموس است «أخرج آنکه بعضی از شریکان»
 خانه را بکیرند و بعضی زمین را در حدیث ابن عباس است «أخرج الشریکان»
 و أهل البراث یعنی هرگاه متاع قسمت ناکرده میان دارندگان باشد یا میان شریکان»
 در دست بعضی برود و در دست بعضی نه پس در فرد ختن آن میان خودها»
 مضایقه نیست اگر چه هر یکی نصیب خود را بجهنم ندانسته و در قبضه خود»
 نیاورده «را کز بیکانه بخورند که حصه یکی از این شریکان خورید کند جایز نبود»
 تا صاحب حصه پیش از بیک در قبضه خود نیاورده باشد «رجل أخرج و لاج مورد»
 بوجهیله و ظرافت «خارج نوعی از خرمایان و آن مشهور است در عرب» «خوجه»

والتحریرك چشمه آبی است از ان می^۱ عه^۲ بن احمد بن حرجه^۳ بالضم^۴ بخدی
 و حرجاء در وزن حمراء موزن است میان مکه و مصر که در ان سکه های سپید
 و سیاه است و حراج المال اسب مادیان و ماده و کثیره و حراج نوقه ایست
 از اصل افرا برای آنها گفتگوی علمند^۵ است نامید^۶ شده اند نه حراج
 نه سب حروج آنها^۷ و مردم^۸ و یوم الحروج و روز جمعه مانند یوم الزینه
 و حدیث است الحراج با اشمان یعنی گرایه که غلام کسب کرده ام ای
 مشتری است^۹ آن که غلام در صمان^{۱۰} اراست^{۱۱} صورتش آنکه کسی غلام
 خرید کند و زمانی او را در گویا دهد بعد از ان مطلع شود بر عیبی که با مع آن را
 پسند داشته پس مشتری را می^{۱۲} دهد که آن را به بائع باز دهد و شش باز گیرد
 اما گرایه آن برای مشتری است زیرا که غلام در صمانش بود اگر فلاک می شد
 فلاک می شد از مال مشتری و حرجان بالغی و هم هم آمده محله ایست در
 اصقمان^{۱۳} و حاد زنج^{۱۴} شهری است از انجا است احمد بن محمد ثقی خا زنجی
 مصنف تكملة این^{۱۵} و حرج^{۱۶} و حراج^{۱۷} هر دو بالضم حرج^{۱۸} و حراج^{۱۹} هر دو بالکسر
 برای عیش و کریند عیش^{۲۰} حرج^{۲۱} عیش^{۲۲} و حراج^{۲۳} و حراج^{۲۴} و حراج^{۲۵} و حراج^{۲۶} و حراج^{۲۷} و حراج^{۲۸}
 و حراج^{۲۹} که بر پشت پا افتد و حدیث است انه كره^{۳۰} السراويل المحرجة اموی
 در تفسیرش گفته که مکروه^{۳۱} داشت شلوارهای را که بر پشت پا افتد و حرج^{۳۲}
 و حرج^{۳۳} و حرج^{۳۴} و حرج^{۳۵} و حرج^{۳۶} و حرج^{۳۷} و حرج^{۳۸} و حرج^{۳۹} و حرج^{۴۰} و حرج^{۴۱} و حرج^{۴۲} و حرج^{۴۳} و حرج^{۴۴} و حرج^{۴۵}
 و حرج^{۴۶} و حرج^{۴۷} و حرج^{۴۸} و حرج^{۴۹} و حرج^{۵۰} و حرج^{۵۱} و حرج^{۵۲} و حرج^{۵۳} و حرج^{۵۴} و حرج^{۵۵} و حرج^{۵۶} و حرج^{۵۷} و حرج^{۵۸} و حرج^{۵۹} و حرج^{۶۰}
 و حرج^{۶۱} و حرج^{۶۲} و حرج^{۶۳} و حرج^{۶۴} و حرج^{۶۵} و حرج^{۶۶} و حرج^{۶۷} و حرج^{۶۸} و حرج^{۶۹} و حرج^{۷۰} و حرج^{۷۱} و حرج^{۷۲} و حرج^{۷۳} و حرج^{۷۴} و حرج^{۷۵} و حرج^{۷۶} و حرج^{۷۷} و حرج^{۷۸} و حرج^{۷۹} و حرج^{۸۰}
 و حرج^{۸۱} و حرج^{۸۲} و حرج^{۸۳} و حرج^{۸۴} و حرج^{۸۵} و حرج^{۸۶} و حرج^{۸۷} و حرج^{۸۸} و حرج^{۸۹} و حرج^{۹۰} و حرج^{۹۱} و حرج^{۹۲} و حرج^{۹۳} و حرج^{۹۴} و حرج^{۹۵} و حرج^{۹۶} و حرج^{۹۷} و حرج^{۹۸} و حرج^{۹۹} و حرج^{۱۰۰}

و حازن
 و حرج

و حرج

و حرج

رفت کوفسند * خنزلیج * شتاب کردن در رفتار * خنزلیج فلان فی مشیتہ شتاب
 کرد خنزیر رفتار خود * خسیج * برون امیر خیمه یا جادو پشیمین * خیسفوج *
 پنجه دانه و جذب کهنه رنزد بعضی چوب درخت عشر خصوصاً خیسفوج
 سکن * کشتی و نام موضعی چنانکه در لسان العرب است * تخضج * لنگان
 رفتن * تخضجبت الشاة لنگان رفت کوفسند * الخضج خفه از باب انفعال
 کچ شد سهل شعر * اخضجوا الامر تکشند آن کار راه خضوئج * بالکسر و خرو ز زار که
 آنرا فالو گویند * خفج * بالتحریک ماضی است که شتران را عارض شود * خفج
 از باب قرح فعل از آن * بعیر اخفج شتری که بیماری خفج دارد و اصبعی گفته شتری که
 فرد را پایش پیش از برداشتن بطوری تعجیل نماید که گویا لرزه دارند آن
 شتر را * اخفج گویند * خفج بالتحریک نیز کماهی است سپید رنگ که در ایام ربیع
 میروید و بر کهایش پهنابود * خفج چه مدن بزموماده در حدیث است فاذا هو یومی
 التیموس قنب خافجه ناگاه تپسها را دید که از مستی بانگ میکشودند و کوفسند در حالیکه
 جهند * بودند * صاحب نهاییه گفته رکافی در انسان هم مستعمل میشود و احتمال دارد
 که بتقدیم جیم بر خا باشد و آن نیز قسمتی از مضاعف است * خفج الرجل مباشرت کرد
 * خفج فلان بد آمدن ساق او از تعب * خفاجه بالفتح قبیله ایست از بنی عامر
 اعیسی گویند شعریه را دقع عن اعراسکم و اعیرکم * لسانا که قراض الخفاجی منکها
 از هری گفته خفاجه بظنی است از عقیل خفاجی منسوب بآن * خفج آبی میان
 شورشیرین و مرد ضعیف پاه * خفج الرجل مایل شد * خفج رخنا فجم هر دو مرد
 بسیار گوشت * خفجی مرد سست که نفع ندارد باشد و آن در حامد گویند * اخفج
 مرد کچ پاه * اخفج ستون کچ شاعری گفته * قد اسلمونی والعود الا خفجا
 خفاج یعنی تکیه گویند به خفاج درونگیر است * غلام خفاج غلام صاحب تکبیر و فخر
 یعقوب این را در مقلوب روایت کرده * خفوجه * گوارندگی خورش * خفونج نازک
 * خلیج * بالفتح کشیدن و بدست افشردن و بیرون آوردن و جنبهش دادن در صحاح است
 خلیجه از باب ضرب و اختلیجه از باب افتعال بر کشیدن بیرون آورد آنرا

خنزلیج

خسیج

خیسفوج

خیسفوج

خضج

خضجبت

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

خضج

هیچاج گفته شعره فان يكس هذا الزمان خلجها فقول لبسنا عيشة المحرفجها يعني اكر
 اين زمانه اكر كشيده و بيرون آورد حال را و ترتيب ياد كرد آن حال را با حاله ديكر پس
 مادر فواخ هميشه از هم بود و ايم خلج نيز اشاوره بچشم را و در كردن خلجه بعينه اشاره
 كردار را بچشم شاعري گفته شعره جاريه من شوب ذي رعين و حيا كذا عشي لعاطنين
 قد خلجت بحاجب و رعين و يا قوم حلوا لثمنها رينني اشد ما خلجي و اين آئينه و حاله بچي كذا
 از باب مفاعله مشغول كرد مرا هم بچركاري و خلجته امر الدنياه مشغول كردار را كارهاي
 دنياه خلج الجاريه و حاله از باب مفاعله جماع كود نازن و خلج دلدجد اكر ديدم
 خود را از شين بعضي گويند اختصاص به بچه نفاقه دارد و گويند خلجيت النفاقه و احتلجتها
 از باب افتعال جدا كردم بچه نفاقه را از شيره خلج بالضم در بدن چشم خلجيت العين
 از باب صرب و نصروا احتلجت از باب افتعال پرون چشم خلج بالتحريك بدرد آمدن
 استخوان كسي بسبب كثرت كدر يا بسبب بسياري و رفتار و تعب خلج از باب فوح
 فعل از آن و خلج با افتح نفاقه كه بچه اش را از شير جدا كرده باشند پس شيرش كم
 شد و باشد و نيز ماده شيري كه بر كشد از سرعت خوردن و سير را و معني ابرو پيشان يا ابر
 بهار آب خلج نهر و شاخچه دريا و در صحاح است خلجها النحره و در كوانه نهر
 و خلج نيز معني رسن چه مي كشد چيري را كه به آن بسعه و در شاعري گويد شعره
 ربات يفتي في الخلج كانه كه ممت مدمي ناصع اللون اقروح و خلج نيز معني كاسه كلان
 و خلج بضم عين جمع آن لبيد گفته شعره و يكلون اذ البرياح تبارحت و خلج اتد
 شرايعا ايضا و خلج نيز كشتي كوچك تراز عدد رلي و خلج بضم عين جمع آن و خلج
 نيز نام كوهي در مكه و خلج المفلوج في مشيخته فالج زده در وقتا و خود جنه بان
 و مقابل كشته و در اساس است المجهون يتخلج في مشيخته ديوانه در رفتار و عرد
 مي جمد نظر و بلكه مي كشد چيري را و خلج يوزن و قد ياد اسب جواد شتاب رو
 و نام در نيز كسي است خلج بالتحريك فساد و بيهوشه و بين قومي از عرب كه از عدوان
 بود نذاعه بن الخطاب رضي الله عنه آفها و ابشارت بن مالك بن نضر بن كنانه
 ملحق كرد اين نام نهاد شدند بآن بسبب بيرون شدن آنها از بني عدوان و خلج

بضم ثین نیز بمعنی مودم لوزان تن و قومی که در نسب آنها شک بود * خُتْلَج از باب
تفعل جنبین * خُتْلَجَةُ المِجْمُوم کشیدن او را غمی در جانبی و غمی دیگر در جانبی
* خُتْلَجَ نِی صدری شکی کودم * رَجَهٌ خُتْلَجٌ بَدِی کم گوشت * اختلاج حاجبها
جنبیدند هود را بودی او در حدیث عمدا لرحمن است ان حکم بن الامیه
ابامردان کان یجلس خلف النبی صلی الله علیه و آله وسلم فاذا تکلم اختلاج وجهه و آه
فقال کن کذا لک فلم یزل یختلاج حتی مات یعنی حکم بن امیه پس پشت رسول خدا می
نشست و هرگاه آنحضرت کلام می کرد حکم بن امیه از روی استهزامی جنبیدند
لب و زخم آن را و حکایت فعل آنحضرت می کرد پس مشاهده نمود فعلش را آنحضرت
و فرمود که همچون شویس از دعای آنحضرت همیشه جنبان لب و زخم مانند آنکه مورد
* خُتْلَجٌ بروزن فلز بعید و دور * خُتْلَجٌ بروزن دُم نام مردی * خُتْلَجٌ بروزن کتف
و با لکسر فام ششاموی * خُتْلَجٌ بالضم لقب قیس بن حارث * خُتْلَجٌ بروزن کتاب
قشون از جادوهای مخطوطه * خُتْلَجٌ قلبی اموی نزاع کرد با من فکودران کار * ابو الخلیج
عائل بن شریح حضرمی تابعی و خلیج حقیقی از فصیحای رشیدین است * عمدا الملک
بن خُتْلَجٌ بروزن دُم از تمنع تابعین و نام دهی * مخلوجه طعن نیزه از چپ و راست
امرو القیس گفته شعوه لطمتم سُلکی و مخلوجه * کَرَّکَ لَا مَیْنَ عَلَی نَابِلٍ رَقْعُوا
فی مخلوجه من امروهم ای اختلاط در مثل است الواحی مخلوجه و لمست بسُلکی
یعنی کود انداختن می شود دانش کاهی یا بنطوف و کاهی یا بنطوف تا صواب ظاهر شود
* مخلوجه رای با صواب خطئه گفته شعوه و کُتِبَتْ اِذَا دَارَتْ رَحَى الْحَرْبِ رُغْتَهُ
مُخْلَوِجَةً فَبِهَا مِنْ التَّحْجِزِ مَصْرَفٌ * خُلِجٌ بروزن سمند درختی است که از جوش
ظرفها سازند و آن معرب است * لَمِنْ الْمَحْجِزِ فِی قِصَاعِ الْخُلِجِ * خلانج
جمع آن * خِج * یا لَتَحْجِزَ سِجْمَتِی از بیماری یا از تعب و این لغت بمائی است
* کو بند اصبح * وَاَنْ خِجَّارَ خِجَّارَ یعنی فاتر از خیم معروف تر است هذلی کو بد
* شعوه * وَلَا اَقِیْمُ بَدَارَ الْهَوْنِ اَنْ وَلَا * اَتِیَ الِی الْغَدْرِ اَخْشَى دُرَّةَ الْخِجْمِ * خِجْمٌ نیز
بد پوشدن گوشت * خِجْمٌ آل اللحم بد پوشد گوشت و بمعنی فاسد شدن * خِجْمٌ آلُ الْفَوَاسِدِ

* لیل دَجَر جی شب سیاه شود دَجَد اَج و نالقه دَجَر جات و راج کسترده هر زمین
 * مُد جَج بَصِیغَه اسم فاعِل مُد جَج بَصِیغَه مفعول مودها سلاح و بمعنی خار پشت
 * تَد جَج بی شکسته داخل شد در هلاج کویا پوشیدن آن را تَد جَج اللیل و دَجَد ج
 تا ریک شد شب دَجاجه بهوسه حرکت ماکیان اما بالفتح الفصحی است و اطلاق آن
 بر ماده و نر هر دو آمد و بر تازی آن برای رجوت جنسی است مانند هماده و بطه
 و دال است بر این قول جویره شعوره لالت کوث بالذیرین ارقی صورت الدجاج وضوب
 بالنوا قیس مراد از آن صورت دجاج از خورس است و دَجَد ج بالذیر جاجه بانک زد
 بر ماکیان به دَجَح دجاجه نیز کورده و ریسجان که آنرا قورمک گویند و بمعنی
 همان مرد در نام مردی دجاج حارثی شاعری و ابراهیم بن دجاجی رعد الله بن نصر
 دجاجی و هر دو پسر محمد رحسن دجاجی و نواده او عبدالحق بن حسن دجاجی
 و عبد الله بن ایم بن عبد المحسن دجاجی محمد ثانیند و دجیمان و دوزن رمضان پنجه شیر
 خوار که نرمک نرمک پس مادر دود و دجیمانه زیادت هارون و داج گویا دهندگان
 و خادمان و تاجران و ازین جا است حدیث هؤلاء الرّاج و لیسوا بالهجاج یعنی
 اینها گویا دهندگان و خادمانند نه حاجیمان و بعضی گویند داج کسانی که همراه قافله
 حاجیمان برای تجارت روند و بعضی بمعنی خادمان حاجیمان و بارکشان گفته اند
 و ابو حمید گفته مراد آن است که برای آنها حج نیست و بعضی گفته داج آنانکه
 اقامت کنند از اینجا است عصایه ان حج همی حج و اقامه بالعراق دجواه و داجه
 که در حدیث مائز کت من حاجیه و لاداجیه الا تمیت واقع است پس مخفف است برای
 اتباع حاجه و این بری گفته ذکر کردن داجه اینجا هم جوهوی است چه اصل آن
 دوجه است مانعند بجا که اصلش جوجه بود و این اثر گفته که در روایتی بتشدید هم
 آمد و خطابی گفته حاجه روندگان بسوی بیت الله و داجه مراجعت کنندگان
 و مشهور بتخفف است و مراد بجاچه صغیر است و این آیه کبیره و آن در مقام خود
 مذکور خواهد شد و دَجُوحی و دَجُوحی و دَجُوحی نام موضعی و دَجِجَت السماء از باب تفعیل
 ابرناک شد آسمان و دَجُوج و دوزن صوره کوهی است از ان قیس در لسان است که

نور در نایبه ه انقباضه فی درج الکعب در آنه کوزم آن را در نور در نایبه
 و بالتحریر یک بمعنی راه ه کوفت جلی درج البصب بکذا را ه سوسمار را و مکیر را ه
 ه اذراج یا الفتح جمع آن ه رجع اذراج یا الفتح کشت براهی که آمد از آن
 و یا کسوف هم آمد ه ذهب دمه اذراج الریاح ز فیع چون در ایکن ه در ارج الدایه
 یا های ستر این ه درجه بالضم چیزی است که ته کرد ه در فرج در کون نایقه نهند
 و چند روز چشم و بینی آن بسته بکنی از بند پس عارض می شود نایقه را
 در دی مانند در روز بعد از این بند هایش بکشایند و آن پاریجه را برون آرند
 و به آن پیه غیور را آلود ه کنند پس آن پیه را پیه بخود کان می کشند و بر آن
 مهر می آرد ه در صحاح است که ابو زید کلای گفته هر گاه خواهند که نایقه
 بر پیه دیگری شفقت آرد بیتی و چشمش را بسته خرقه ای بپوشد ه در فرجش نهند
 و روزی چند بر این حال بکنی از بند درین اثنا آن را غمی مانند غم در روز عارض
 کرد پس بندش می کشایند و آن خرقه را بر می آرند و آن کان می برد که پیه
 این اجتماع شد پس چشمش را می کنند و شریجه آماده دارند و نزد یکش آرند
 کان می برد که پیه او سفت و شفقت می آرد و پاریجه را که بد آن چشم هایش بندند
 ه ماهه کویند و چیزی را که بد آن بینی بندند صقاع کوینند و انچه در فرج دارند
 آن را درجه کوینند و بعضی کوینند درجه پاریجه ایست که در اذنه آن نهاد ه
 خرفوج نایقه کنند هرگاه فرجش در دکنند درج بوزن صود جمع آن در حدیث است
 یومئذ بالدرجه تشبیه داده اند لایقه های حیض زنان را بد درجه شیعه ماده و بورایه
 درجه بوزن تشبیه نیز آمد ه و معنی آن بالا یکدشت ه و باجی آن را بالتحریر یک ضبط
 کرده و آن زهر است ه در اجه بوزن چمانه کرد و نایجه که بر آن کودک را نشانید ه
 یو فتار آرد هرگاه یوفش آید ه و بعضی دیابله را کوینند و آن از آلات جنک است
 که مردم دردی نبسته نقب زنند ه درجه بالضم و بالتحریر یک و درجه بوزن هوزة
 و درجه یض اول دفع دوم و بشتید جیم و اذ درجه بوزن اسکنه نرد بان ه درج
 بوزن سکر کارهای بزرگ و دشوار ه و فی بوزن سکن ساز است مانند طنمور

که آنرا می نوازند و در حق الطام را لا مرا ز باب تفعل تنک آدم از طهام و کار
استد رجه از باب استفعال قریب داده او را و معنی نزدیک کرد انید و معنی
مشغوب کرد انید و را بخدی که به زمین مگوید و در تندی است استد رجه کلامی
در قلی انداخت او را کلام من می که هر زمین می کردیده استد رجبت الناقه
بد نبال خودش رفتن حواست ناقه بچه را پس از شکم انداختن استد راج خدا
بند را عبادت از ان است که هرگاه بندگی گاهی تازه کند او واقعت تازه دند
و توبه را ستغنا و اصرار مرش کرد اندر آنکه با پریتعالی مواخذه بند آهسته
آهسته کند و یکبار در آنکه مرده در ج آله او از باب افعال کشید در راه ترمی
در ج بالناقه است پستانهای شتر ماده راه درجه پروژن همزه ترمی از پرونده
در صحاح است که اندرون فرد در بالی میا بود و پروژن آن تیره رفت و خلقتش
مانند سنگ خوار بود مگر از ان لطیف ترمی باشد و حرمانه الدراج بالضم نام
موصی و بالفتح نیز آمده و غیر گفته و بحرمانه الدراج بالضم است و حرکت
مرد است و مدح پروژن معظم نام موصی در میان ذات غریقی و غزوات ابودراج
پروژن زمان کنهت علی بن محمد محدث در ج بضم دال و تشدید زاء مفتوح کارهای
ما جز کنند و در ج بالتحریک میانی برای صلح میان دو کس در هیچ پروژن زبیر
نام خود شعیب بن احمد و درجات بالتحریک طبقه های مراتب و در جبت الراج
بالخصی سخت و زین باد در سنگ ویزه ها استد رجبت الحصى از باب استعمال
کرد انید باد سخت ویزه ها که گویانند از خود می رفته و تراب دار حاکمی که باد
بهوشد بآن نشانیهای خانه ها و او را نگیزد آنرا و بر آتوا در هیچ پروژن علامه
مکبر و متعمر و رفقا و در هیچ نوم شد بعد سختی و در جبت الناقه بهرانی آورد
ناقه بر پیچ خورد آهسته رفت در لسان است در جی مشبه آهسته رفت
در رجه پروژن درجه مهربانی آوردن ناقه بر پیچ این الاهی انشاد کرده
و کهن را تم تذوچ و موافقت کردن دو کس در دوستی شاعری گریه حتی اذا
ما شاعر دارد رجا در هیچ بالفتح زیادتى دقه زمین که پیش قریوس زمین بود معرب

در هیچ

در ج

در هیچ

دروازه ماه در میجه و بروزن د خوجه مهر یالی آردن ناقة بر میجه مانند در میجه
 در امج مشکور و بنغاز خوانند مانند در امج آذر میج بروزن اقشعور داخل شد برادر
 بی اذن و در آمد در چیزی و پوشید و شد در آن در میج مشبه آهسته رفت
 در زج در حدیث آمده ادب الشیطان دله هج د زج در نهاییه است ابو موسی
 گفته هج آذر رهن و تونک کان پس احنال دارد که کنایه از کوز باشد چنانکه
 در حدیث دیگر است در گفت که معنی د زج را در اینجا نمی یابم مگر د یزج معرب
 دیزه است و آن رنگی است میان در و تونک غیر خالص و گفت که در و دایبی د زج
 برای مهله و سکون آن نیز آمده پس هج یعنی دویدن اسب را ختل و کلام در د زج
 مصدر د زج فلان است و کاه بهر دو نسلی نکند از د مرافق قول اصمعی و مصدر
 درج الصبی هرگاه بوفتار آید این است حکایت قول ابی موسی در باب دال مع الزاء
 و در باب هاء مع الزاء گفته ادب الشیطان دله هج د زج در و دایبی د زج آمده
 بعضی گفته اند هج یعنی رنه و د زج که از آن د یزج بالفتح معرب دیزه
 بالکسر و آن اسمی که رنگش میان در و تونک غیر خالص بود هرگاه معرب گویند
 فتحه دادند هج هج صیغه فاعل از باب افعال و تفعیل جانور کی است کوچک
 می تند مانند شکموت از ساج بر و افتادان د سحجه بالفتح معرب د سحبه یعنی
 بند هیزم و جز آن د ساج جمع آن د سحج ظرفی که آذر ابدست توان برداشت
 معرب د سحی د سحج معرب د سحبه حلقه که در دست کنند د سحج بالتحريك
 د سحجه بالضم سخت سیاهی چشم با فراخی آن هین د سحج صفت از آن د سحج
 سیاه و رجل ادعج اللون مود سیه قام د سحج و بروزن حه را دیر انکی و اول
 محاق و آن شب بیست و هشتم بود د سحج و نام زنی و آن دختر فیهضم بود د سحج
 بروزن زبیر نام مردی د سحج دیوانه د سحجه بالفتح شتاب نمودن
 د سحجه بالفتح تردد کردن در آمد و رفت و نیز بازی است و طفلان را که
 در آن آمد و رفت کنند د سحج الصبی آمد و رفت نمودن د سحجه نیز یعنی
 تار یکی و بسیار کردن رفتن و رفتن کرد و د سحج بروزن جعفر جوال

در میج

در زج

د یزج

د سحج

د سحج

د سحج

د سحج

د سحج

بر از چیزی و اقسام جامعه ها کسی که در غیر حاجت رود و بسیار و در برهمنی :
 و رتبه کی که بعضی از آن یاری کند بعضی را و برهمنی چنان نمیکند و ناپاک بدن :
 و معنی تاریکی و گمراهی حروف ناقصه که هرگاه را نند و شود بد و آن نشود و نام :
 اسب عامرین طفول و اسب عهده و سن شریح و نشان پیش آید و در برهمنی :
 و نام جماعتی و دلالی فی حوضه جمع کرد آب را در حوض حرد و دغشجه :
 بالفتح دارد کردن شعار را و در بر آب و دغشجه المال قبل از آن و درم یزدنجون :
 انفسهم آنها خود را در نیاز و نعمت می اندازند و دغشجه بر وزن مؤخر آوا سید :
 و دغشجه بر وزن جعفر نام موصی نزدیک مران و دغشجه بالفتح کلای و کوالی زن :
 و نرمی از رفتار متعاقب و باز آمدن شتر بر حوض و برهمنی پس آمدن ریش :
 بدان و دالجه بالفتح بالضم و بالفتح بارل شب سیر کردن و دالجه القرم :
 از باب افعال سیر کردند و دالجه بالضم و بالفتح بارل شب سیر کردن و دالجه القرم :
 تا حش و در فایه است فی الحدیث علیکم بالذله لازم نگیرید سیر فیه شب را :
 و دالجه بالتحقیف سیر و اول شب و بالتحقیف برهمنی سیر و در آخر شب و دالجه :
 بالضم و بالفتح اسم از هر دو معنی و بعضی دالجه بالتحقیف را برهمنی سیر فیه شب :
 استعمال کنند و گویا برهمنی مراد است در حدیث چو آنکه آن حضرت از عقب آن :
 فرموده فان الارض تطوئ فی الليل و فرقی میان اول شب و آخر آن نکرده و انشاء :
 کرده اند قول علی راعیه السلام و اصبر علی السیر و الا دالجه فی السیر و رقی از دواج :
 علی الحاح و الکره چه دالجه را در سیر سحر استعمال کرده و در تفرقه میان دالجه :
 از باب افعال و دالجه از باب افتعال و نزد جمیع اهل لغت است مکرر فارسی که :
 استعمال هر دو لغت در هر یکی از دو معنی روایت کرده و در صحاح است :
 و اما قول شجاع و شعور و شکور و عین ما اکل کما و قیل المادی اصبح القرم و دالجه :
 فلم یجعل الا دالجه مع الصبح بلکه مرادش آن است که مادی کلمه اندامی کرد :
 رمی گفت اصبح القرم چنانکه گویند اصبحتم کم قماون و کلمه اندامی کرد رمی گفت :
 دالجه برهمنی سیر ممکن باشد و دالجه کسی که دال را از سر جایه بود و بخوض ریزد و آن :

موضع را مدّی در مدّی که گویند و شاعری گویند شعره کان را محمّ اشطان بشیره
 لسانی کلّ مدّی که در ده دالّی نیز کسی که شیور اوقّت در شیدن شتر ان
 بسوی کاشیا نقل نماید مدّی که با کسر کاسه کلانی که در ان شیر را نقل کنند
 مدّی بضمّ میم بر وزن محسن نام قبیله از کثاته و مدّی و ابو مدّی خار بشت
 در تندی است که مدّی خار بشت را گویند بسبب آنکه بشت از سعی باز نمی ماند
 مدّی که بر وزن مرقبه خانه جانوران وحشی که در بیخهای درخت بود و دالّی
 بالفتح و قوای بتا همچنین اصلش در لّی بود و از ابناء بدل کردند و تا ابدال و دالّی
 نیز خانه جانوران وحشی که در زیر زمین بود و دلیجان بالفتح و دلیج و دلیج
 بر وزن مطلب بسو مقدم محدثی است و دلیج بر وزن زبیر دلاج بر وزن کتّان
 هود اسم اند و موج بالضم در آمدن در چیزی را استوار شدن در ان و دمیج
 از باب نصر و اند می از باب افتعال و آدمی از باب افتعال و آدمی از باب افعال
 فعل از ان و ابو عیبد گفته اطلاق این افعال وقتی است که در چیزی در آید
 و بر شهن شود در ان و دمیج از باب شتاب و دین خرکوش پس سوخت نمود و تقارب
 باهای او در زمین و دمیج البعیر همچنین و دمیج بالفتح موهای بافته و با کسر دست
 و نظیر و مدّی چیزی مدّی و فصل مدّی می یکان مدّی و تدامی با هم یاری کردن
 و تدامی القوم علی فلان با هم یاری کردند قوم فلان را و لیل دمیج شب تاریک و مدّی
 با کسر همامه و دمیج بالضم و بفتح میم مشدّد کسی که بسیار و محسوس خانه را لازم
 بکیر در برود نماید و مدّی که با کسی مدارا کردن و صلح و حاج بالضم و با کسر
 صلح پوشید و بعضی گویند بمعنی استوار و دمیج ثوب پیچیدن آن را و دمیج
 و مدّی نیز قمار شاعری گویند و ان لا یکن لکین قطع المدمی یعنی اگر شیر
 نمود و جولان دهم تیر را بر شتر و بکشیم بر ای میهمان و شی میج چیز پیچید
 و دمیج است و دمیج بر وزن شواب نام موضعی و دمیج بهضم دال و فتح لام و بضم آن
 و دمیج بر وزن زمر و بازو بند از قسم زیور و لقی علیه دمیج انداخت
 بر روی بار خود را و دمیج بالفتح و دمیج با کسر و واکردن ساخت چیزی و دمیج

د میج

د میج

و این از لغات اضداد است * ذاج السقاء پاره کرد مشک را و معنی دمید در آن
 اجم از ینکه پاره شده باشد یا نه * انداجب القربه پاره شد مشک ذاج النار دمید
 آتشی را * ذاجه کشت او را * و تهذیب است ذاجه ذبیح کرد او را * و آخر ذاج
 بود زن صبور سخت سوخ * و ذیاج * بالفتح مقابله جو ذاب و آن طعامی است
 که از شکو و بونج و گوشت پزند کذا فی اللسان * ذج * بالفتح نوشیدن و از سفر
 آمدن از باب نصر * ذجج * بالفتح خراشیدن * ذحجه از باب منع خراشیدن او را
 * ذحبت التوبع کشید او را * و اباد از جائی بجای * ذحبت المرأة بیلد ها افکندن زن
 بچه خود را وقت ولادت * و ذحبت المرأة علی ولدها اقامت نمود زن بر بچه خود
 * من حج بود زن مجلس زمین پشته ایست که زائید اینجا علقه مالک و طی را پس نامیده
 شد ند حج * و هر وی گفته من حج بود زن مسجد پدر قبيله ایست از من را و من حج
 بن محابر بن مالک بن زید بن کهلان بن سمان از صیویه نقل کرده که همیشه اصلی است
 * صاحب قاموس گفته این غلط است اگر چه حواله بر صیویه کرده زیرا که هدم
 نظیر و غلبه زیادت و اشتقاق دلالت می کنند بر زیادت میم * و ذرج * بضم زاشهر
 سواة و گویند بخامی ممله است بجم نیست * ذجج * بالفتح سخت دفع کردن از باب
 منع * ذجج الحجاره جماع کرده * و ذری گفته نشنیدم ذجج را از غیر این دیدن و این
 از مناکیر است * ذلج * بالفتح از باب نصر اندک اندک نوشیدن آب راه ذرج * بالفتح
 بسما را ندک اندک نوشیدن آب راه ذاج الماء از باب نصر و فعل از آن و کواع گفته
 سرشت کردن * ذیج * بالفتح و ذیاج مناد مت و کواع گفته ذیج بسوخت و فتن
 * فصل الرابع *

* و یج * بالفتح و ز فح بود زن جعفر و هم خود و سبک * صاحب لسان گفته و یج
 در هم که بدن از دل بصره معامله کنند فارسی است که عربان استعمال کرده اند
 * و یاجه بالفتح بلاد ابوالسود عجمی کرید * شعرو * و قلت لجماری من حنیفه
 سونبا * نماد را بی لیلی و لم اترونیج * رایج بود سیراب * از یج فلان از باب افعال
 پسوان کوتاه قد زائید * و یجعت علی ولدها از باب تغفل اقامت نمود زن بر اولاد

و ذیاج *

* ذج *

* ذحج *

* ذرج *

* ذجج *

* ذلیج *

* ذرج *

* ذیج *

* و یج *

حورده اند از درج و شوهر نکرد و ربا حیه بر وزن گراهیه زن نادان و رباجی
 بشد بد یا مرد نظیر و درشت که میان ده و یادیه بود و صاحب لسان گفته
 مردی که افتخار کند زیاد از کار خود و شاعری گفته و تلقاه و احیا فخر را
 و در پنج بنا و حوامیدن و ارجان و لک و قبال است و رتج و شصتین و رتاج بر وزن کتاب
 و دراز و کلان و آن دروازه بسته که در آن دروازه حور بود و رتج بر سر آمده
 و ارض ذات رتاج و رتج بر وزن کتس جهم آن در حدیث است جعل مال فی
 رتاج الکعبه یعنی در کعبه جده مراد از رتاج کعبه کعبه است زیرا که از باب داخل می شوند
 بکعبه و صاحب قاموس گفته که رتاج تمام مکه است و مجاهد در حال بنی اسرائیل
 گفته کانت الجراد تأکل مسامیر و رتجهم و رتج الباب از باب و رتجه از باب افعال
 محکم است دروازه راه عجاج گفته و ارجع البیت رتاجا مرثعه و در غیر آمده
 ان ابواب السماء تفتح ولا تفتح یعنی درهای آسمان کشاده می شوند و بسته
 نمی شوند و مواعظ و افهای تنک و این امر را بی گفته و رتاج یعنی دروازه و مر تاج
 بر وزن معراب آله بسند دروازه و رتج فلان فی منطقه از باب فوح بسته شد
 سخن برده و رتج الکلام بصفه مجهول و ارجع بصفه مجهول از باب افعال
 و استر تاج از باب استفعال فعلها از آن صاحب صحاح گفته و رتج علی القاری
 بصفه مجهول قادر نشد قاری بر قراءت کویا بسته شد بر وزن که بسته
 می شود دره و رتج علیه همچنین و رتج بشد و در آمده و در غیر این آمده
 انه صلی الله علیه و آله و سلم قال ولا الفالیق ثم ارجع علیه یعنی گفت آن حضرت
 ولا الفالیق یعنی از آن قادر نشد بر قراءت و ارجع الناقه از باب افعال
 بست ناقه و رحم خود و ابر آب شتر و ارجع الاثنان حامله گفت خرماد
 و رتج ماد و خر حامله و رتج جمع آن و ارجع الدجاجة بوشم شکم ما و بان
 از بدنه ها و رتج السحر و همچنان آمده و یا و سیار کشت آب آن عروته که
 در دره و جبر راد و غیر آمده من ركب النحر اذا رتج فقد برئت منه الذمه
 و در بعضی روایات رتج بشد و بد جیم آمده از ارجح و ارجح تحت العنه و بوشانید

سال مودم رابه قطع اَرْتَجُ الثَّلَاجُ همیشه شد برف ز بهوشانید اَرْتَجُ الخشب
 جام شرف و اَخ سال در همه زمین رتاجه یا لکسوسنک رتاج جمع آن اَرْض مَرْتَجَةٌ
 بود زن مکرر زمین بسیار روئید کمی مال رتج و غلق یا لکسوسنک و کوسندران غیر
 رها کرد شد سکنه رتج کوچه غیر نافذ ناقة رتاج الصلابة استرادر پوکوست
 رتج نام موضعی رتج قصری است از قصور مدینه منوره رج بالفتح
 جنبا نخل ز جنبدین و حبس کردن و دراز و اینا کردن از باب نصر رج فارتج
 و رجوه فتح جنبا نخل از این جنبدین حق سبحانه تعالی فرموده لَئِنْ رَجَبْتَ الْأَرْضَ
 رَجَا و اَرْتَجِ الخور و غیره از باب افتعال جنبدین دریا و در بحر آمده من ركب البحر
 حين يوتج فقد بوءت منه الذمة و در بعضی روایات از رتاج آمده جنبا نخله کنشست
 امواته رجرجه زنی که سوین و کوشتمین جنبدین که تيمم رجرجه لشکری که بسبب
 کثرت باز و رجرجه بوزن رجرجه از زمین زماند کمی رجرجه بکس و هر دو
 رای بقیه آب در حوض و در صحاح است رجرجه بقیه آب در حوض تیر و کل
 آمیخته که نوشید نشود در خبر این مسعود آمده لا تقوم الساعة الا على سوار الناس
 کرجرجه الماء الخجلت و در روایتی کرجرجه آمده ابن اثیر گفته اگر این روایت
 صحیح باشد مواد از آن رجرجه است پس وصف آن ذکر فرمود زیرا که آن خاک
 باز ملک است که جنبدین و آب آمیزد رجرجه بوزن زبرجه تیر و چوب
 و معنی آب دهن و معنی جهات بسیار و جنب و معنی مورد نادان حسن بصری
 در ذکر یزید بن ابی طالب گفته نصب قصبا و علنی علیه خرقا فانه رجرجه
 من الناس یعنی ازال بی عقل رجرج بوزن زبرج نمائی است شاعری گوید شعوه
 كاد اللعاع من الخوذان يسطها و رجرج بین تخیبها خفاطیل رجرج جنمان
 شاعری گوید و كَسَبَ الموطاة رجرجا و گویند رجرج الشی آمده در وقت
 آبخیز اَرْتَجِ الاكلام ملتئم گشت سخن اَرْض مَرْتَجَةٌ زمین بسیار روئید کمی
 رجرج بوزن بحاب کوسندران لاغر راجز گوید شعوه قد بکرت مخرقة بالعجاج
 قد مورت بقیه الرجرجا و شتران ضعیف مودم ضعیف شاعری گفته شعوه اقبلن

من نیز درین سراج و بالاقوم قد ما را من الادلاج و فهم رجا ج وری رجا ج یعنی
 صعیف شدن از تنب و غور و صعیف شدن و شتران آنها و نخبه رجا ج میوش لاغری لافه رجا ج
 ناکه بوزک کو همان ز جتسد کوهان و رجا ج و رای است مغز و رجا ج و رجا ج
 دمی در بحرین و آر حان یا رجا ج شهری است و رجا ج و رای است لیس
 و آر حان القوس قریب شد ولادت اسپ ماده و جنبد میافه پشت او
 و مرچ اسپ مادیان نزدیک به ولادت و رجا ج و نقتنین ارل انچه برآید از شکم
 و زغال را اسپ کرده پیش از آنکه چیزی خروده باشد چنانکه هفتی انچه از شکم
 کرد که برآید از هری گفته رجا ج نمی باشد مگر خانروان هم دارد و آرداج
 جمع آن و رجا ج المهر از باب صوب برآورد اسپ کرده رجا ج راه و رجا ج فلان
 از باب تصور وقت فلان کسی و رجا ج بالتحریک مصدر از آن و آرداج لغت اول
 و مکر آن و بر رجا ج چرم هیا که از آن مرز ما ز قد معرب رند و این سبب گفته
 رجا ج نمی گویند شما خر گویید که شی انصاری بی حیاف المور رجا ج و آرداج در قول
 رومه کاها ویرانی الی الی رجا ج و بعضی آرداج است بعضی گویند و رجا ج و رجا ج است
 که بدن آن مرز و اسما کنند و بعضی گویند که آن واکتها است و رجا ج و رجا ج
 بالفتح و بدل معجمه شیرانی که بار نجاست را بود از رند و همچنین است
 در قاموس صاحب لسان ذیل جان و رجا ج و رجا ج معجمه نوشته و رجا ج بالتحریک
 بهیا رندن و رجا ج ماله از باب جمع و رجا ج از باب افتعال بهیا رند مال او
 و رجا ج الوادی و رجا ج و رجا ج الموق از باب منع و رجا ج از باب افتعال بهیا می شد
 در خشدن برق عجاج گفته و صحاها صوب و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج
 کثرت فتاده در تفسیر قول الله تعالی گفته حو حرامین دیار هم نظر او رجا ج و رجا ج
 مشرک و قریشیوم بد و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج
 از باب منع و رجا ج از باب افتعال در قلی انداخته او را کاره و رجا ج و رجا ج
 منع و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج و رجا ج
 بهی شاهی حوما که مانند کتف باشد و این لغت از دیه است و از هری گفته نمیدانم

اردج

ردج

ردج

* ر م ج *

* ر ف ج *

* ر و ج *

* ر ه ج *

* ر ه م ج *

* ر ه ن م ج *

* ز ا ج *

که همی است یاد خیل * ر م ج * بالفتح بمخال افکنیدن طائر از باب نضو * تو مینج
 تنها کردن سطرهار ابد از نوشتن * ر م ج * بودن صاحب کوههای نیزه و میان
 کوههای آن * ر م ج * مرغی که در دام بنزدن تا آن دیکوی را اشکار کنند * ر م ج *
 یکسورتی خومای املس هموار را حد آن بتماست و بمعنی جوز هنلی * ابر حنیقه گفته
 کانم که منتهی است * ر م ج * بالفتح شهری است بخوب از انجاست محمد بن اسد عمل
 بن عبد الملك و نجائی * ر و ج * بودن ذهاب روانی متاع ضد کساد * ر ا ج * الشی از باب
 نضو رواج در روانی یافت آن چیز * ر و ج * السلعة و الدواهم از باب تفعیل رواج
 زادم متاع در مزار * م و ج * زواج دهند * ر ا ج * الریج مشتط شد باد
 و دانسته نشد که از کجایمی آید * ا م و ج * کلر آمیخته * ر و ج * بودن صاحب
 تشنه که کورد حوض بر سرعت کورد * ر ه ج * بالفتح و بفتحین غبار در خبر آمده
 من دخل حوقه الرهج لم یدخله حر النار * ر ه ج * نیز بمعنی ابوی آب
 واحد آن بتماست * ر ه ج * الغبار برانکشت غبار را * ا ر ه ج * السماء باریدن ابر
 نوره مرهج بودن متعین سقوط هنزل بسیار باران سلیم فذل کرید شعور * فقی کل دایر
 منک للقلب حسوة * یکون لها نوره من الین موهج * مراد شاه از نوره انجاست و وقوع
 اشک است بهرتبه که غبار را می انگیزد * ا ر ه ج * فلان برانکشت فلان غبار را
 و بمعنی بسیار شد بخورهای خانه او * ر ه ج * نیز برانکشتن شرا از باب نضو * ر ه ج *
 نوعی از سپهر * م ش ی * رفوج رفعتار نرم معرب رهوه * ع م ج * کوید * مباحه * م ش ی *
 رفوجا * ر ه ج * با لکسو ضعیف و صاحب لسان گفته شعریجه ضعیف * ر ه ج * با لکسو
 و رفوج بالفتح نرم و نازک * ر ه ج * برتر کن جعفر قواج * ر ه ن م ج * کتاب کشتیبانان
 که به آن ناخدایان در دریا رند و به آن در لنگر انداختن کشتی و جزو آن راه

یابند معرب راه نامه

* فصل الزواء *

* ز ا ج * بالفتح در غلات نیدن قوم را بویکد یکو * ز ا ج * بضم از باب منع در غلات نیدن
 قوم را بویکد یکو اخذ الشی بزائجه * کوهت آن چیز را همه و کاهی بهزه خوانند

و زواج

و زواج بکسر و سکون باز کسر از نیست از نکاح و جوهر و معنی زده شاعری

گوید یَنْتَلِي الْمَخْ به کفلی الزوج و معنی ابرو قبی که در آن موخی ابروو صاحب مزوج ابرو مخ و مزوج مزوج مزین لحاج کوید شعر مَقْرَأَ الشَّامِلِ

الزَّوْجِ الْمَرْجَاهِ زَوْجِ الشَّقَى از باب فعله آراست آن چیز را و زواج الدنيا

غیر در زینت دنیا و زواج و روزن مقول مقلوب زوجه است جنی

گفته جای نیست زواج مقول زواج مکمل برای مرد و تاقینه زیوا که

مزب قلب می کنند و رخاسی و این زینت و روزن سفید و ادیه بن هومه و زج

بالضم طرف آرینج و آهن بن نیزه در یکسان تیره زجاج و روزن کتاب و زججه بکسر

ارل و فتح دوم جمع آن زهر کوید و شعور و من یوصی اطراف الزجاج فانه

و یطیع الغالی و کتب کل لیزم و این سید و گفته جمع و زج از جاج و از ججه تیر آمد

و جرفوی گفته از ججه می گویند و مزج بکسر میم نیزه خود که درین وی زج باشد

و زج بالفتح زج یعنی آهن زبرین و درین نیزه و زدن و تیر انداختن و دریدن

شعر و زج از باب نصره ظلم از جج و نعامه زجاء و شعور و دور و کلم شاعری و در وصف

ناقه گفته شعور و جباله حرف سناد یثلمها و وظیف از جج الحظوظ بان مبرق و

در بعضی گویند از جج شعور می و اگویند که بالای فرد و چشمش بر سفیدی بود

و زج بالضم جمع آن و از حیث الترمیم از باب افعال زج ساختم برای نیزه و اس

بن حجر کوید و شعور اسم رد دنیا کان کعبه و نوی القصب هو اصام زجاً منصلاً

این اغرای گفته از حیث الترمیم بر آورد و دم زج را از نیزه و زجج بفتحین

بار یکی در رازی آورده و جل از جج و امواته رجاء صفت از آن و در وصف نبی صلی الله

علیه و آله و سلم آمده و آنکه کان مسلم از جج الحراجب و زججیت المرأة حاجبها

از باب تعین باریک و در از ساختن از ابروی خود در شاعری گوید لم تزعزوهدی نوره من حی مرق و یزججن الحراجب و العیونا ای لکل العیونامثل قول شاعری فلتتها ثینا و ماء بارد ای سقیمت ماء بارد و مزجه

بالکسر اخذه بدان ابرو و اباریک و در از سازند و زججه بفتحین و آیکینه

و زواج

و زواج

و زواج

«زجاج مخدّف تاجدع آن» زجاج بروزن شداد آبکینه ساز «زجاجی آبکینه فردس
 «زجاج الفحل یا کسودند انهای شونو» زجاج بضمة بن خوران رام کرد شده
 و بمعنی آلات جنبک نونک دار «از دج الخاجب دراز شد ابرو تا هر دو در تماله چشم
 «مزج ج دلوی که مد و نسا زند آقا را هر دو لبش را قرا هم نمود» در وزن
 «زج لاد» بانظم و تشدید جیم نام موضعی در حدی قوسنماد نبی صلی الله علیه و آله
 و سلم بسوی آن صحاک بن سفیان را که دعوت کند قوم خود را بسوی ایمان
 «زج نیز نام چشمه آبی که جا کرد ماد آنرا رسول صلی الله علیه و سلم عند ابن
 خالد را» زجاجی ابوالقاسم بن الحارث از بعین یوسف بن عبد الله لغوی محدث
 صاحب تصانیف و عبد الرحمن بن احمد طبری را یونانی حسن بن محمد بن عباس
 و فضل بن احمد بن محمد «زجاجی بالفتح و بالتشدید ابوالقاسم عبد الرحمن بن
 اسحق زجاجی صاحب جمل نسبت کرده شد بسوی استاد خود ابواسحق زجاج
 «احماد الزجاج نام موضعی بصمان» زجاج بالفتح بآهن زیورین نیزه زدن
 «زججه بالرحم از باب منصو زدن بآهن زیورین نیزه» زجاج بالفتح آوازهای
 اسبان «زرجون بروزن بر آتش خمر معرب ز کون و درخت انکوره و لبک گفته
 شاخهای آن» و بمعنی آب باران صافی که در کوسنک محجّج شود «صاحب «صاحب نون
 زرجون» اصلی پیدا داشته «صاحب تالموس کوید که این از خطای ارسطو و قول راجز
 را بر وزن یاد ترون سند آورده «شعر» فل تعرف الدار لام الخورج «منها قظلت اليوم
 کما لم یزج» مزج بروزن معظم معنی محسب «زرنج» بروزن سهیل قصیده سجستان
 «زرنوج یا زرنوق شهر نیست در ای او زجند» زنج بالفتح در قلی انداختن
 و راندن و فریاد نمودن دراز جابز انکشتن «از عاج از باب افعال «چنین» و نججه
 از جمله من مکانه فانزح از باب انفعال بر انکشتن او را از جابز بر انکشتن
 شد «در خبر عبد الله بن مسعود رضی الله عنه آمده الحلف یزج السائمة و یحقّق
 الکبر که یعنی سوگند بومی کند متاع را در ائیل می کند برکت را» زنج یفتح بن قلی
 «مزجاج یا کسوزنی که بیک جا قرار نگیرد» زنج بروزن جعفر و زجاج

«زجاج

«زرنج

«زنج

«زنج

و زلج
و زلج
و زلج
و زلج

ابو قبيصه و ابن هبيل گفته اند كه در معنی زيتون زيتك از خبر جبر
و زلجه و بوزن د حوجه بل خلقی و زعمی و بوزن جعفری با رد و رجب زيتون
صحرای و آن مثل کنا و خرد است که شمر شود بعد از آن به پیدای ز میا و پس
شهرین شود بالخلق و آنرا رب نود که از آن نان خوردن سازند و زلج
بد خلقی مثل زلجه صاحب قاموس گفته اول و باب است و زلج بفتح سین
و بالفتح جای لغزش و گویند مکان زلج مکان لغزان و زلج لغزیدن و مزولج
از باب صرب یکدست در حالیکه حرکت می رفت بوزمین و زلج بالفتح و زلج
بوزن کریم مصدر از آن و هم زلج و زلج بوزن صبر تیری که از کمان
لغزه زلج السهم و زلج افتاد تیر و بد خدا نمید آلت السهم از باب افعال
متمم ی از آن و ابو الهیثم گفته سهم زلج تیری که بر سنگ خورده و بر نشانه خورده
و آنرا مقراط می گویند و زلج بفتحه یا بند و از شدت و بسیار روشنند و عطاء
مزولج بود زن معظم بخشش اندک و دخل مزولج مودی که با قوم لاحق شود و از آنها
نبرد و مرد ناقص و دخل مزولج در معنی شیر خالص و مزولج خسیس و ناقص
از هر چه و مزولج بوزن صحراب و زلاج بالکسر آله یعنی در که بدست گشاده شود
و مفروق آله یعنی که یکبار یکشاید و زلجت الباب از باب نصر و زلجته از باب
افعال استم در و مزلاج و زلج کلامه از باب تفعیل بر آورد سخن خرد را و شایع
ساعت و مزلاج زن لاش و مرین و زلوج بوزن صبر و سرعت کنند و و نام
اسب عبد الله بن جحش کنانی و نژاد بعضی نام ناقه ده قدح زلوج کامه
که زود از دست لغزه و عقبه زلوج زاده کوه و در و زلج ناقه زلجی
بوزن حمزوی و زلجه ناقه نیز و زلجان بفتح سین به معنی سبقت و پیشی و زلج
بضم سین سنگ ای با ملات و راه و زلج بوزن زلج کل به اندک کثافت و زلج انبید
از باب تفعیل و زلج و در و زلج و زلج بوزن محسن لقب عبد الله بن
مطرب و قول دی شعوه و زلج یوم الصباح و زلج اذا کوفت فیها الا سنه تزلیج
و زلج بفتح سین خشم کردن و زلج فلان از باب فوح فعل از آن و زلج بوزن کشف

* مَرْمُوجٌ بوزن مَقْشُورٌ مودِ خَشَنَّاكَ * زَمْجِ الْقَرِيبَةِ اِزْ بَابِ نَصْرِ يُو كِرْدِ مَشْكُ رَا
 * زَمْجِ بَيْنِ الْقَوْمِ وَرِغْلَانِهِدِ قَوْمِ رَا بُو يَكْدِ يَكِرْدِ * زَمْجِ عَلِيمِ دَرِ اِبْدِ بُو اِنْبَا بِغِيرِ اِذَنْ
 * زَمْجِ بُو رُزْنِ زَمْكِي بِسَمِجِ دَمِ پُورَنده * زَمْجِ بُو رُزْنِ سَكْرُ مَوْغِي اسْتِ شَكَارِي كِه بَقَارِ سِي
 اَن رَا دِ بُو اَدِر اَن كُو بِنْدِ چُون يَكِي اَز صِدِّ عَاجِزِ شُو دِ يَكُو اِهَانَتِ دِي كُنْدِ
 وَا زَيْنِ جَانَتِ كِه اَن رَا دِ بُو اَدِر اَن كُو بِنْدِ * وَصَاحِبِ صَحَاحِ دِه بَرَا دِر اَن كَفْتِه
 وَا بِنِ اَز خَطَايِ اَرِسْتِ چَنَانَكِه دَر قَامُوسِ اسْتِ * اَخَذَه بَزْ اَمِجِه بَه هَزَه كُوفْتِ
 هَمَه اَن رَا دِ جَاءِ فِي الْقَوْمِ بَزْ اَمِجِه اِي بَا جِه عَمِ * زَمْجِ اَلْظَلِيمِ بَكْسِرُوتِيْنِ رِبْشَلِ يَنْدِ جَمِ
 مَنقَارِ شُورِغِ * كَلَاهِ مَرْمُوجِ * بُو رُزْنِ مَقْشُورِ كِيَاهِ خُوشِ آيِنْدِ وَتُورِ تَا زَه وَبَسْمَا دِ
 * زَنْجِ * بِالْفَتْحِ وَبَا لُكْسُرِ مَرْجُحِه وَزَنْجُجِ بِالضَمِّ كُورْ هِي اَزْ سَمَ اَهَانِ * زَنْجِي وَاحِدِ اَنْبَا
 * زَنْجِ * بِفَتْحِ تَمِيْنِ شِدْتِ تَشْنَكِي بَحْدِي كِه زِدْ هَا يَشِ مَنقَبُضِ شُوفْتِ وَبَسْمَا دِ نُو شَبِيْنِ
 وَخُورْدِنِ نَتِرَا نْدِ * عَظَاهِ مَرْجُجِ بُو رُزْنِ مَعْظَمِ كَخَشِشِ اَنْدَكِ * زَنْجِجِ بَا لُكْسُرِ مَكَفَاتِ
 * زَنْجِجِ بِالضَمِّ دِهِي اسْتِ اَبَه نِمِشَا پُورِ * زَنْجَانِ بِالْفَتْحِ شَهْرِيَسْتِ بَا ذِرِ اَبْحَانِ اَز اِنْبَا
 اسْتِ جَدِ بِنِ اَحْمَدِ بِنِ شَا كُو وَابَا سَمِ مَعْدِ بِنِ عَلِي شَيْخِ حُورِ وَابُو الْقَاسِمِ يُو سُفِ
 اِبْنِ اَلْحَسَنِ رَا بُو اَلْقَاسِمِ يُو سُفِ بِنِ عَلِي زَنْجَانِيَانِ * زَنْجِجِ بُو رُزْنِ زَبِيرِ لَقْبِ اَبِي غَسَّانِ
 جَدِ بِنِ عَزْرِ وَمَحْدَثِ * زَنْجِيَلِجِه * بَكْسُرُ اَرَفْتِجِ لَامِ وَزَنْجَالِجِه وَزَنْجَالِجِه مَثَلِ
 قَسْطِ اَهْلِه مَعْرَبِ زَنْجِيَلِه وَآن طَرَفِي اسْتِ كِه شَبَانَانِ اَلَاتِ خُورْدِر اَدِر اَن كُنْدِنِ
 * زَنْجِيَلِه * بِالْفَتْحِ دَاهِيَه دِلَاهِ * زَرْجِ * بِالْفَتْحِ مَعْنِي شُورِي دِه مَعْنِي زَرْجِه دِه مَعْنِي جَفْتِ
 حَقِّ سَمَاحَتِه قَوْمُودِه اُسْكُنِ اَنْتَ وَزَرْجُكِ الْجَنَّةِ * زَرْجِه الْوَجَلِ زَنْ مَوْ دُو زَرْجِ
 كُو يَدِ * شَعْرَه وَانِ الَّذِي يَسْعَى لِيُقْضَى زَرْجِي * كَسَاعِ اِلَى اَسَدِ الشُّرَى يَسْتَعْمِلُهَا * زَوْجِ
 نَبَرِ مَعْنِي نَوْعِ وَرَقَمِ حَقِّ تَعَالَى قَوْمُودِه رَا نَعْتِنَا مِنْ كُلِّ زَوْجِ اَيْتِجِ رُو يَانِيْلِ يَمِ دُرْ مَهِيْنِ
 اَز مَرْقَمِ تَانِ دُورِ دَر دَرَجِي رَا كِه بَاهِمِ دِ يَكُورْ نَزْدِيكِ بُوْنْدِ كُو بِنْدِ هَمَا زَوْجَانِ وَهَمَا زَوْجِ
 هَمَا شَرِيَسْتِ زَوْجِي حَمَامِ خُو يَدِ مَنُورِ مَادَه كُورْ تَرَا زَنْجِي دِي زَوْجَانِ عَلِ وَبَشِ مِنْ
 جَفْتِ بَا پُوشِ اسْتِ خَدَايِ مَزْ دَجَلِ قَوْمُودِه مِنْ كُلِّ زَرْجِيْنِ اَتَدِيْنِ * دُرْ خَيْرِ اَمْدِ
 مِنْ اَنْفَقِ زَرْجِيْنِ فِي سَمِيْلِ اَللّهِ اَبْتَدِ زِه حَكِيْمَه الْجَنَّةِ * زَرْجِيَه اَمْرَا * اَز بَابِ تَقْعِيلِ

* زَمْجِ *

* زَنْجِ *

* زَنْجِ *

* زَنْجِ *

* زَوْجِ *

بوفد ادم ادا و از وی تزوجت امرأة و تزوجت با امرأة بزی آوردن زنی راه و نزد بعضی
 به تدریج مالتی است کم استعمال در صحاح است که یونس گفته مرء کوبد
 و زوجه امرأة و تزوجت امرأة و نیست از کلام مرء تزوجت با امرأة و قال
 و قال الله تعالى و تزوجناهم بحور عین ای قرآنهم بین من قوله احشور الدین ظله را
 را از راجع ای و قرآنهم و رواه گفته و تزوجت با امرأة لغتی است در آن ذکر شده
 و امرأة مزاج نوزن محراب یا کموزنی که بسیار شوی کم در شمار شوهران دارد
 و تزوج و تزوج و مزاج و از دواج به معنی است و تزوج و الموم آمیزش
 کرد با او و جواب و زوج نیز پوششی که بر هودج اندازند لبتد کوبد و شود
 من کل مخفوف یقل عیبه و زوج علیه کاه و قرامها و زوج نیز قبی از دیما
 و مانند آن و زاج بینهم در غلاف قوم را هر یکد یکو و زاج معرب زاک و زیج
 و شعه معیار معرب زیج و اصعبی گفته اند آنم که عوی است یا معرب و زاج لقب
 احمد بن منصور حنظل و زوج و نقیب جن و غوغای آنها و زاج جمیع و زواج
 و نوزن در حجه مداراة و توفاع الترم و امت شاد نوز

فصل السین

و سبج بالضم و سبج کلیم سیاه و سبج الرجل از باب تغنیل پوشیدن سبج را
 عیاج گفته و کالیهشی التیف او تسبجا و سبج شبه سیاه فارسی معرب است
 و سبج و سبج بالضم گرفته بی آستین که زنان می پوشند و آنرا شاما کچه و شنی
 کردند و در غیر قبله آمد و علمها سبج را و آن تصغیر سبج است مثل رغیف
 و رغیف و سبج القميص غشك و تویز گرفته و کساء مسج و نوزن
 معظم کلیم بهنا و سبج قومی از هند که در بصره و نوزن بانی میگردند
 نوزن مفرع جبری کوبد و شعر و طهاطیم من سابع خبر و یلبسون
 مع الصباح القهود امر سبج و نوزن در حجه بهنا و سبج
 علی الامر پوشیدن آن کار را و سبج نام مرعی به بغداد و سبج و
 بر عتین از ربا و معرب آنها نوزن و در خبر امام حسن بن علی رضی الله عنهما

زوج

زوج

سبج

زوج

سبج

آمد. ^۱ آنکه کان له سنجونه من جلود القالب كان اذا صلب لم يلبسها ^۲ استاج ^۳ راسته
 بکسو هوز ^۴ هر در استوجه راسته سنجونه چيزی که بزبان رشته ها پیچند برای جامه
 بافتن از هری گفته معرب است ^۵ سنجه ^۶ و سجاج هر دو بالفتح شیر بسیار آب ^۷ سنج ^۸ بطنه
 رفیق شد و از ^۹ سنج ^{۱۰} الحائض بکل اندود و دیوار ^{۱۱} سنج ^{۱۲} با کسر جوبی که بدان کل
 اند ایند ^{۱۳} سنج ^{۱۴} درجه نام در بیت در خبر آمد ^{۱۵} قد از احکم من ^{۱۶} السنج ^{۱۷} و السنج
 ابو سعید گفته ^{۱۸} سنج ^{۱۹} شیر بسیار آب و سنج ^{۲۰} خون فصل چنانکه در فصل با گذر شته ^{۲۱} سنج
 اشمعین پامهای کل اندود و نفوس پاکیز ^{۲۲} سنج ^{۲۳} بوزن جعفر و روز معتدل نه سرد
 و نه گرم ^{۲۴} سنج ^{۲۵} زمین معتدل که نه نوب بود و نه ^{۲۶} سنج ^{۲۷} جمع آن ^{۲۸} شاعری گوید
^{۲۹} والقوم قد قطعوا امتان ^{۳۰} السنج ^{۳۱} و میان طلوع و غروب طلوع آفتاب ^{۳۲} هر خبر آمد
 ظل الجنة ^{۳۳} سنج ^{۳۴} در بعضی روایات ارض الجنة آمد ^{۳۵} در خبر ابن عباس رضی الله
 عنه ^{۳۶} آمد ^{۳۷} الجنة ^{۳۸} و ازها ^{۳۹} سنج ^{۴۰} ^{۴۱} سنج ^{۴۲} بالفتح خواشیدن و پوست باز کردن
^{۴۳} سنج ^{۴۴} از باب منع فالسج ^{۴۵} از باب انفعال خواشیدن و پوست باز کردن خواشیدن
 و پوست باز کرد ^{۴۶} شد ^{۴۷} سنج ^{۴۸} از باب تفعل فتسج ^{۴۹} از باب تفعل برای کثرت ^{۵۰} چهار
^{۵۱} سنج ^{۵۲} بوزن معظم خبر بسیار گزید ^{۵۳} شد و روی خواشیدن ^{۵۴} ^{۵۵} سنج ^{۵۶} بوزن شداد
 شیریکه زمین را به میل خود خواشد ^{۵۷} سنج ^{۵۸} بالفتح اندک شانه کردن و پوست شیر و پوست
 کردن و رفتار ستور کم از درین ^{۵۹} چهار ^{۶۰} سنج ^{۶۱} و سجاج ^{۶۲} صفت ازان ^{۶۳} ^{۶۴} سنج ^{۶۵} بوزن منبر
 انچه بدان چوب تراشند ^{۶۶} سنج ^{۶۷} الايمان پیاپی خورد و رکندها را ^{۶۸} سجاج
 و امرأة ^{۶۹} سجاج ^{۷۰} بوزن محراب و امرأة ^{۷۱} سجاج ^{۷۲} بوزن صفت ازان ^{۷۳} سجاج
 نام موضعی ^{۷۴} سجاج ^{۷۵} بالفتح زمینی که آب و نشانه ها ندارد ^{۷۶} سجاج ^{۷۷} بوزن شداد
 بسیار دروغ گو ^{۷۸} سجاج ^{۷۹} بالفتح از باب نصرت همت کرد و از ازان چیز و تسج ^{۸۰} دروغ
 گفتن و افترا نمودن ^{۸۱} سجاج ^{۸۲} بوزن افتاد ^{۸۳} سجاج ^{۸۴} که میاهی است که هر که را شاخها
 دارد و بر روی آب بپزد آید و به نندارد معرب ساد ^{۸۵} کوم و خشک است در دروم
 بول را بواند زکند ^{۸۶} ذقی زکند ^{۸۷} بغلی را دور کند و دروم چشم و معد و جگر و انقع دهد
 و چون در جامه ها نهند از کوم باز دارد ^{۸۸} حجة ^{۸۹} ساد ^{۹۰} حجة ^{۹۱} بفتح ذال و کس و آن حجة غیر

۱ سنج

۲ سنج

۳ سنج

۴ سجاج

۵ سنج

۶ ساد

• سورج •
• سراج •

• سورج •
• سورج •

بالله ان سیده گفته کاتم که عوی نیست لعل کلام و در همان غیر قاطع استعمال نماید
و کلمی در غیر کلام و در همان هم استعمال نمایند و باشد که اصل ساد بود و عرب کردند
• سورج • به همین و سکون با قبیله ایست از اکوادرا زن است الو تصور همین
احمد بن مهدی سورجی که از ویدوش نزد و محمد اند سراج بود زن کتاب
جراغ سورج جمع آن در معنی آفتاب خدای عز و جل فرموده در جمله سراجا
و فاجاه سورجه بالفتح ایته که در آن رود غن و قبیله باشد و معنی چراغ دان
• سورج • درجه از باب نوح نیکو و تانان پس روی از • سورج • از هر وجه
از باب تعقل نیکو زد و شن کند خدای تعالی روی ویراه سورج فلان
از باب تصور سمع در درخ گفت سراج بود زن شداد بهمارد در فکر
• سورج • بالفتح زین سورج به همین جمع • سراج • بود زن شداد زین مازی
• سراج • با لکسر پیشه زین مازی • سرجت الدابة از باب افعال زین بستم
بر ستر • سرجت المرأة از باب تفعیل ضغیر • ساخت زن مریهای خود را
• سورج • بود زن زبیر آهنگری است که نسبت کنند به وی ابرسوف مریجه را
و قول عجاج شعر از مان ابدت راحا مقلجا به فاجاه از مونا سورجاه محتمل است
که تشبیه داده باشند بدین زابحوف سورجی در بار یکی و هواروی یا بخراغ
در روشنی سورج بود زن توتب دایم • سورج • بود زن هضفوردان • سورج •
• سورج • به طریقه و طریقه • اصمعی گفته هم علی سورج • واحد آنها در اخلاق بریک
طریقه اند • ابو سعید بن القاسم بن سورج بود زن زبیر و ابو العباس احمد
بن عمر بن سورج عالم عراق و هشتم بن خالد مریخیان عالم اند • سورج •
ابراهیم خلیل علیه و علی نبینا الصلوة و السلام مادر وی قطره را دختر یقطن
و نام جماعتی از آنهاست یوسف سورج و صالح بن سورج و جهم بن سنان بن
سرج محمد ثانی • سورج • و نام موضعی • سورج • بالضم نام موضعی نزد یک
سایه مادر دهی شکار قلعه میان نصیبین و دیمه • سورج • بالفتح شهری است
نزدیک حران • سورج • بود زن در حوجه قور و کذاختن • سورج •

بوزن سمند چیزی است مثل قفسه سارا آن خور زلت و نکار نک که در دیوارهای خانه
 تعمیه کنند و درائی است مشهور و کافی آن را سلقون گویند سرد و خشک است قبض
 کند و از زوال اندام و سوزختگی آتش و جوارحات نفخ بخشد و سر سخته و بوزن دوحه
 باز ماندن و انکار نمودن و معنی بافتن و حمل مسو و رس بافته و سفتجه و بوزن قرطبه
 زری که از شهری بشهر دیگر فرستند باین طور که کسی را مال دهند تا بشهر از
 رساند و گیرند و مال در شهر دهند و باشد و او به کارکنان خود بپوشانند و او را
 و را بخا حواله کنند و از آن آفات راه محفوظ ماند و آن کار کردن و اسفتجه
 گویند و بوزن دوحه و سفتجه و بافتن سخت و زین باد و گویند ما شد سفتجه هل و الریح
 و اسفتجه آج و با لکسر خاکستر قلعی و اسوب مغرب و سید و خاکستر اسوب آکو بسیار
 و رخته شود اسرفچ کورده و گویند سرد و خشک است در درجه دوم تلطیف
 و جلا کند و از ام سرد سخت و انرم سازد و در مواهم اند از نرس گوشت زخمها را
 و ریاند و سفتجه و بوزن عملی در از قده سفتجه و بوزن عملی شست و مرغ و سفتجه
 و بعضی گویند شست و مرغ و زده و سفتجه سفتجه مرغی است بسیار و چند گویند
 سفتجه و بوزن دوحه و سفتجه و سفتجه له و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه
 و رایج است مشهور که آنرا ابو موده گویند و آن جسمی است دریائی و متخلخل
 و گویند چیزی است دریائی صاحب قمار و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه
 در درجه اولی و خشک در دوم و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه
 و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه
 که از سکه سازند و سکه و گویند یا آهن را و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه و سفتجه
 صمغ درختی است کرم است در درجه سوم و خشک در دوم و تلطیف و تلطیف و تلطیف
 و جلا کند و فالج و صرع و قولنج و ظلمات چشم و نزول آب و قروح چشم را دفع کند
 و در سینه و جنب و معال کینه و استسقاء و جمع رحم و تمهات و زهرهای قتاله را دفع دهد
 و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه
 مغرب است و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه و سکرجه

* سرفه *

* سفتجه *

* سفتجه *

* سفتجه آج *

* سفتجه *

* سفتجه *

* سکرجه *

* سکرجه *

* سکرجه *

* سکرجه *

۱۰۰

بالاماس السمارج الطير والمنازل البرز الخ ^{سبح} كل حين مشهور الخراج ^{سبح} بر وزن
 جعفر شیر چوب د شیرین ^{سبح} بر وزن عملت سبک ملحق است بخها سی راجز
 کوید ^{سبح} قالت له مقالة تلجلجا ^{سبح} قولا ملججا حسنا ^{سبح} و ^{سبح} یعنی شیر چوب
 شیرین ^{سبح} سما ^{سبح} بالضم ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 در معنی تیر لطیف ^{سبح} بر وزن سینه ارغدی است تو سایان راه ^{سبح} بر وزن
 د حوجه جوجه جوجه بآسانی نوشیدن ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 آنو آب سانی ^{سبح} ر جل ^{سبح} الذکر ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 با کسور ^{سبح} روع ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 د زما ^{سبح} راه ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 شاعری کوید ^{سبح} شاعر ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 سو کنند سخت ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 و ^{سبح} شیر شیرین ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 که شیرین نهوده ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 و فرستاده ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 و سما ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 اینست در پیر مغرب که آنرا در فارسی ماس ماهی گویند عویان آنرا مغرب گویند
 شاعری کوید ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 جادت من جبال یا جوج ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 بر وزن کتاب نشان دود چراغ ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 منک تو از در مغرب اخست ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 باشد ^{سبح} نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند
 نه نرعی از کیا ^{سبح} تو که ستوران چونند

[illegible]

❦ الفصل الثين ❦

منہاج

• ج •

2

50

● 2

۵۲

0 2 2

واحد آن بقاست در این لغت هذیل است ابو خواس گوید « شعور » و لا راه
 لا یستحکم در رخ « مظاهره » و لا شیخ و شید « آشجه » از باب افعال رد نمود آنرا
 « شیخ » بالفتح و شکستن « شیخ » راسه از باب نصب و ضرب شکستن موزن راه مشهور
 و شجیه شکسته سره و قد مشجوج و شجیه و شجیه و شجیه و شجیه و شجیه و شجیه و شجیه و شجیه
 برای میان افه اسف به سبب بهیار شکستنی سو میخ « شیت الحقیقة الحمر شکاوت
 کشتی در یاراه شیخ المغازاة بر اجلحه قطع کرد محورا « شیخ الشراب آب آمیخت
 شواب را کعب بن زهیر گوید « شعور » شجیف بذی شیر من مایه مخمیه « صاف
 با بطح اضی و هو مشهول و شجه بالفتح شکستنی سوره شجاج بالکسر جمع آن ران ده است
 حارصه با ضعه د امیه متلاحده « حاق مروضه هاشمه منقله د امله ما مومه و آنرا آله
 نیز گویند و رجل اشج مرد بیکه در وجهش نشان شجه باشد « بینهم شجاج میان آنها سرشکنی
 بود یعنی شکست بعضی از آنها و بعضی را و تشجیه یعنی تصدیم « اشج مصری معانی رسول
 صل الله علیه و آله و سلم و نام جماعتی « شجیه » و بر وزن امیر و شجاج بالضم و شجیان
 بالتحریر است آرا از اسیر و زاغ د و غیر آمد « ان الله یغض کل شجاج یعنی عداای
 و بر وزن دشمن دارد و از آن بلند راه « شیخ » از باب منع و ضرب فعل از آن « شیخ
 القواب کلان سال شد زاغ و در شت است آرا از او بنات شجاج بر وزن کتمان اسرها
 « مشجیه » بر وزن منبر و شجاج بر وزن کتمان کور خره مشتشیه بفتح حاء و کسور آن زاغ
 « در قاموس است القربان مستشجیات ای المستشجین فشحین « طلحه بن شجاج
 بر وزن شداد محمد بنی « بنو شجاج در بطن اند در از د « شرج » بفتح سین د سعه
 جامه دان در جز آن « شرجت العیبه از باب تصور اشو حتما از باب افعال
 و شرجتها از باب تفعیل و هم افکنند م در الهای جامه دان را « شرج نیز بمعنی
 که کشتن و جای فراخ وادی « بمعنی فوج زن و گفتنی کان اشراج جمع « انشوجیت
 القوم من فعل از آن « شریج » و بر وزن امیر خوب دو یاره کوده شد « شو پیجه کمالی
 که از شریج سازند شوائج جمع شاعری گوید « شوائج التبع براها القواس « شریجه
 بار دانی که از برك خرمایا قند و در آن خرمی زده و از جز آن بر داری

« شیخ »

« شیخ »

« شرج »

و حبانۀ که از فی برای کمترین سازند و معنی بی که از آن بر ما بر تیر جسدانند
 و شرج بالفتح گذرگاه آب از سیستان بسوی زمین نرم و شراج با کسر
 و شرج بالضم جمع آن دو معنی آمده و فتحی السحاب فافرخ ماؤه فی شرجه
 من تلك الشراج یعنی بکشد و درین ریختن آب سحود راد و شرجی یعنی گذرگاه
 آبی از گذرگاه آبها و هذا شرجه و شرجیه این مانند ارسف و دهن هزمن شرجه
 نه بعضی آن از طبقه و شکل ارد و غیر ما زن آمد و فلان اثم رانی و لا شرجهم شرج
 و هذا شرج واحد آن بود و یک قسم اند و استخوانی هذا الا مشرجین یعنی در فوکه
 شدند و شرحان بالفتح بود در تنگی را گویند که نام مختلف باشند و در خیر آمد
 فاصبح الناس شرحین فی الصحره یعنی مردم در فوکه شدند در صحرایی روز داشتند
 و بعضی اعطاء کردند و شرج بالفتح آسمان و شرجف الامل بالماء آسمان را
 با آب و بعضی جمع کردن و دروغ گفتن و غوطه بستن و اشواج فاصبحین و شرج
 بالفتح نیز غشتا و هر نهادن و شرجیان در رنگ مختلف و در غطرد و دلم چادر
 و مشارحه یعنی مشابیه و ثبات مشابیه و جانب زنان هم مال و تشریح و زرد
 و حن و آسمان چنانکه در قول ابی ذریب اصفا و تشرج لهما بالی و آسمان
 شد کوشیدار با بیه و تشرج النعم بالشعم از باب تغلیم هم در آمد کوشیدار بیه
 و شرج لغت معین کلان تر شدن یکی از دو عصبه و ابیه اشرح متروی که یکی از دو
 عصبه ای کلان تر بود و شرج بالفتح نام دادی دوین و مقرب گفته آبی اسف
 از آن ابی هس و در مثل اسف اشبه شرج ابی جالو آن آبها زده می شود
 و در د چیز که متشابه باشند و متفاوت بود و یک چیز و او صمد از مفضل و رایت
 کرده که اصل این اسف که لقمان در بسوی لقم و شرج فرود آمدن
 بس لقم برای عاف شران خود و صفا و لقمان که بر لقم حس می بود در صفا و صفا
 بافته عند قی کند و درختان سه و را که اینجا بودند و بعد خندق را بر کرد و آتش داد
 تا لقم بهفتد و سر زد و هرگاه لقم یعنی آمد مکان را شناخت و رفتن درختان سه و را
 شناخت و گفت اشبه شرج شرج جالو آن آبها و شرج را اینجا موضعی اسف معین

در جای دیگر یعنی کد و کاه آب را سوراخ و تصفیر اسود را هیز خیم سه و مانند ضعیف و اضعیف
 و مقصود قائل آن است این مکان همان مکان اولین است اگر دو عتقان سوره بردی
 سعد بن شراح بوزن کتان محدثی است مقوی و زوزین صهباب شرحی محدثی
 است شرح العجوز نام موضعی نزدیک مدینه منوره علی بن شونجی محدثی
 شوجه نام شهری بر ساحل یمن در کوی که آنرا کند و در روی پوست یکسوزند
 دشتران را در آن آب دهند و شارج نکه همان دو عتقان انکوره و شونجی و با کسو
 بازی است مشهور و بفتح شین نهام و صاحب لسان گفته فارسی معرب است
 و کسر شین هم است تا بوزن خود حل شود و شونجی بکسو شین و اربع است مشهور
 معرب شجره کرم و خشک است در آلودن جبهه دوم جای در مفرح است در جمع مقادیر را
 نماید و دهد را اگر بر روی ریوس رکوک طلا کنند زایل کند و طحال را اکلا و درو با نفع
 بخش و شقارج و بوزن هلابط طبعی که در آن سکوچه فایده یعنی پنهانهای کوچک بود معرب
 بهش و ارج و شالچ و بالفتح دهی در بلاد ترک از انجاست یوسف بن یحیی شلجی محدث و شمش
 بالفتح آن سخن در زردی کردن در درختان و درختان و شمش الثوب و در درختان
 جامه را و نافع شمش بالتحریک نافع زرد و شاهری گویند و شمشجی المشی عجول الثوب
 و شمشاج بوزن سحاب آنچه افکند و شود از آنکس و بعد خوردن و از انجاست
 که گویند ما ذقت شما جانچ شدیم جیزی راه اینو شمشجی ابن حزم از قضایه است
 و در صحاح است بنو شمشجی بن فزاره از زبان است و صاحب قاموس گوید
 این شاط است و صاحب بنما معجم و سکون مهم است و شوجه و بوزن دوحه
 در درختان و در دین کردن و از انجاست است که گوید و شمشجی گویند
 و شمشجی الضی نمک بود و کرد و از ان و شمشجی نه زد و سخن آن سخن
 و شمشجی بوزن فیل و شمشجی بوزن شمس و رجاء و جل باریک بافته شاهی در
 وصف اسمی گوید و شمشجی در معنی ارضاء العجین اضاعه قداده الشمال الشرج المتصح
 شمشجی معنی ابا طیل و شمشجی بوزن شلال آنکه در کلام دروغ آمیزد و شمشجی
 بفتح تین در کشیدن کی پوست بدن و شمشجی از باب قرح و شمشجی از باب انفعال

• شونجی •

• شقارج •

• شالچ •

• شمشجی •

• شمشجی •

• شمشجی •

و شش از باب تغذیل در کشود و شد بر سمت و ششجه از باب تغذیل در کشیدم بر سمت را
 در جل شش بود وزن کتب و ششجه بود کشود بر سمت و بر ششجه دست کشید بر سمت و فوس
 ششجه السامی که رک پای کشود شود و این مدح است زیرا که چون عوق نسایی
 در کشید و خود پایایش بود و ششجه نشود امور القیس گفته و شعر و سلم الشظا
 من الشراش السامیه حبهات مشروبات علی الفالی و ششجه لفتحتین شوه و ششجه کل ششجه
 بر مردی و ششجه بود وزن معظم نام مودی و بود وزن محدث جد خلد این
 شاه محدث و او کو محمد اهل ششجه یا کسر ششجه را دشو نیز به فشد آنچه
 و شاهد آنچه هم قسب معروف شاه دانه کوم و ششجه است در درجه سوم قابل
 و ششجه کد معد و اجشم را سر رده و صاحب قاموس گفته تب رابع و بی
 و در حق رافع بخشد و حب النوع را بکشد اگر بخورد و یا بر شکم نهند
 و شاه قریح و معروف شاه قریح و در حبه اولی و ششجه در دوم خون را
 صاف کند و در اول و ثلثین نماید و خارش و کرم را دو کند و سد های حکم را
 بکشد و سد های رافع بخشد و احلاط غلیظه و صغریه را برون کند و شاذنج و شکمی
 است مشرک و کرم در اول و ششجه در سوم قش و استحسان و ثلثین و حبه اولی و ششجه لا کند
 و در روح چشم و رافع بخشد و ششجه یا کسر و نام محدثی است که در آب است از طارن کرده
 و فصل الصاد

و صریح و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن
 صا در حیم هم آید عربی و صریح و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن
 تا آرا و آید از باب فصر و صریح و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن
 آن که در حبه اولی و ششجه در دوم قش و استحسان و ثلثین و حبه اولی و ششجه لا کند
 و صریح الخوض از باب تغذیل صا در حیم و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن
 است از نو احی تو مل معروف چو مکان و صریح و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن
 و صریح لجهان و بالفتح صا در حیم و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن
 حبه است و صریح و بالفتح صا در حیم و بالفتح اسمی بر آن زبان یزد و معروف است و ششجه فیر آمد و در کاه که در آن

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

و فصل الصاد

صحیح * صلیحه بضم ا ر ل و تشدید لام مفتوح و صلیحه سببه که سیم صاف کرده
 شد * صلیح الفضة از باب نصب و کذا اخت سیم را * صلیح الذکر که ما این
 ذکر را * صلیحه بالعصا زدن را بعضا * صلیح بفتح تین کوی * اصلح کور و پستی
 سخت و ملاست دارد * صاحب قاموس گوید این تصحیف اصلح نیست * در
 لسان است که قیس و عجم بخیم گویند و بنی اهل و همسا یکان آنها بخواه صحیح
 * تصالیح کبری نمودن هو و ی تصالیح علیها او بوما کوی ظاهر می کند * صلیحه بضم ا ر ل
 و تشدید لام مفتوحه شقه جامه ابویشم * صلیحیا پر وزن و لغتخانه می * صلیح * بالفتح
 سنک کلان و نفاقه سخت درشت * صحیح * بفتح تین قندیل * صحیح بفتح تین جمع آن
 * صومج و نزد بعضی صومجیان نام موضعی و بعضی گویند بحای مهله است * صلیح *
 پر وزن ههلس سخت درشت از اص و جز آن * صلیح * بالفتح چنگ و جلاجل * در
 صحاح است صلیحی که پیش هویب مشهور است آنرا از هقرو سارند و کسی را بود یکموی زنند
 اما چنگی که رد هادارد مختص به عجم است و هر دو معرب اند و صناع و صناعه
 چنگ نواز * را عشی بنی قیس را صنباجه العرب گویند و سبب جودت شعوری
 * صلیح الحین آزاد چون گویا بچنگ می سزاید * صلیحه المیزان سنک نواز و
 * صلیح الناس از باب نصب و یاز گردانید هر یک را بسوی اصل وی * صلیح بالضم
 مصدر از آن * صلیحه بالعصا بچوب زد او را * صلیح به از باب تفعیل افکند او را
 * بر زمین * ماد ری آئی صلیح هر نهی د انم کیست او * صلیح بضم تین کانه های
 جوب سیاه * اصنوجه بالضم تقارهای خدیو * لیله صنایجه بالفتح و به تشدید زون
 شب ماه روشن کنند * صلیحه بالفتح نهوی است میان دیار مصر و دیار بکر
 * عهد صنایح * و صنایحه بکس و اول در هر دو بند اصل در بندگی * صنایحه بالکسر
 قومی در مغرب از اولاد صنایحه حبیبی * صوبان * بالفتح سخت و درشت
 پشت از سقر و آن مردم * بخله صر جانه خرمابن خشک و پرموده شاخه های
 صر جان هر کدام مود است او * صر جان بالفتح مغرب چو کان * صلیح * بالفتح
 سنک کلان * صلیح املس و هواز * بخت صلیح خانه املس و هوار * ظهور

* صلیح

* صلیح

* صلیح

* صلیح

* صلیح

* صلیح

* صلیح

صَبْرُج پُشت املن و همواره در صبا بج یا لشم پشمنی که سخت سپهر نها شد
 در اصل صبا بی بود یا رنجیم بدن کردند همیان گویند و طبر عنما البرز انما بجا
 و صبر بج و روزن تندیل و صبارج روزن علا بطحری که در آن آب مجتمع شود
 و صبارج گویند و حتی تناهی فی صبارج الصفا و روح الحوض بود زن در حوض صبارج
 مایند در حوض و صبر بج حوض ساخته شد و از صبارج و مهرجه در قریه اندر حاف
 شمال قاهره و دلیله و صبارجه و بالفتح و پشمنی و مثله و تختانی شب روشن
 فصل انصاف

صبارج

صبر بج

صبارج

صبر بج

رج

و صبر بج بالفتح خود را بر زمین انداختن بمسافر بی یامانگی و در لسان العرب است
 از این درید که این ثابت فشد و صبر بج بالفتح تو سیدن و مغلوب شدن
 از چیزی و اصح القوم از باب افعال بانک و شور و کور و در هرگاه بهتر شدند و مغلوب شوند
 و گویند صبر بج القوم از باب صوبه و صبارج و روزن و صبارج و روزن و در آن میل و مهر
 است و با کسر یا هم شور و شفق کردن و با هم خصومت نمودن و صبارجه همچنین
 و صبارج با کسر نیز صفتی است که می خوردند آنرا و بآن جامه هانوز شویند
 و زنان بآن و را شویند چنانکه ابن الاعرابی گفته و این ذریر آنرا بالفتح خوانند
 و کسر از او حقیقه مروی است و هر دو رختی که بآن بزنند کان یا دارند کان را زهر
 دهند و صبارجه بالفتح معنی قویاد و بانک و گویند صبر بج شنبه بانک و قویاد آنها
 و صبر بج بالفتح نانه که رخت در شویان قویاد کند و صبر بج رختن و مایل شدن و بوزن کان
 یا دارند کان را زهر دادن و صبر بج بالفتح شکافن و آلوده کردن و گویند صبر بج نانه
 شکافن آنرا پس شکافته شده و صبر بج نانه شکافن و آلوده کردن و گویند صبر بج نانه
 و صبر بج بالفتح نیز معنی انداختن و عین مضر و حقه چشمی که شکافن و قویاد و در الزومه
 گویند و شعره و تبسمه عن نور اللاحق فی الثری و فرقن من ابصار مضر و حقه نخل
 انصر اج شکافته شدن و الزومه گویند و شعره و عین مائل من الهمی ذریرها بالاصف
 و انصرجت عنه الاکاسیم و انصر اج نیز معنی قویاد شدن و شاعری گویند شعر امرت
 له اراحله و زهره گویند فی حواشیه انصر اج و انصر بج مایه القرم در ری شد

میان قوم ه انصوح العقاب فرود آمد از هرا بر صید و گرفت يك جانب آنرا
 ه تضرع البرق شكفته شد بوق ه تضرع النور شكافته شد شكوفه تضرع لحد سوخت
 رخساره تضرع المواة آراست بخود و از بد نظر مرده در تواد راست تضرع
 الحبيب از باب تضرعيل در دهشت كوي بيان راه تضرع الابل در انبشتران واد غارت
 ه تضرع نمكو كردن و آراستن سخن راه كويند غير ماضع بل الصديق رشما تضرع به
 الكذب يعني بهر دين كلامي كه بآن راستي آراسته شود دين ترين كلامي كه بآن دروغ
 آراسته شود ه تضرع الغيوب بشون آلود جامه راه در حديث است مربي جعفر في تضرع
 من الملائكة تضرع الجناحين بالدم بكنذشت بومين جعفر در كروهي از قريشكان بخون
 آلوده بالها ه تضرع انقه بالدم بخون آلود بمني او راه اضربع اسب سخت درند ه
 و معني رنگ سرخ و نوهي از چادر زرد و معني ابو يشم سوخ چنانكه لهيماني گفته
 و انشاد كرده و اكسيه الاضربع فوق المشاجب يعني كساهای ابو يشم سوخ و در بعضي
 معني ابو يشم زرد گفته ه تضرع بدمون محدث شير درند ه مضارع بود زن منازل
 جامه های كهنه و جاههای در بئي كمي ه تضرع نام موضعي است معروف در بلاد
 بني عيس امرأ القيس گفته ه شعر تهجيت العين التي عند ضارب و لقي عليها الظل
 هو مضطامي ه عد و ضرب در دين سخت ه ضربي و ناسوه از درمها ه در هم
 ضربي درم ناسوه ه اين الاعداء انشاد كرده ه شعر و كان ماجادكي لا جاد من
 سعة ه راهم زائفات ضربيات ه ضوب ه نقره و آن لغتي است در و ليج و ضاد مهله
 و همان صواب است ه ضمع بالفتح خوشبو مالیدن در دين بخدي كه بدل آن مانند
 كه كويامي جلد و جانور كي است بدل بومي كزده ه ضمع بالتحريك معني هيچان شهوت
 ما برن ه ضمع از باب فرح فعل ازان ه ضمع بالفتح نوا آفني است كه انسان را
 مي رسد و معني جهميدن بزمين ه اضماج ه مجذنين ه ضمع الرجل بالارض و اضمع
 بزمين جهميدن مود ه ضامج جهميدن و لازم ه ضمع بالتحريك جهمع آن ه ضمع
 بالفتح ناقه كلان تمام خلقت ه امرأة ضمع زن كوتاه قد كلان ه شاعري
 كويد ه يارب بهضاه ضحك ضمع ه غير ضمع و فوس ضمع و اتان ضمع

ضرب

ضرب

ضرب

ضرب

همچنین . صمغ نیمز نافع تیز رفتار و میان من صفایه سعدی گویند و ظل بدعو
 و بنها الله اعلم بحرومی گفته که مد کورانی گویند . صمغ بالفتح طای
 انعطاف را دی . و اصراج حجم آن در تفرج الرازی از باب تغل و سمار شد و رجهای
 را دی . و صاج السهم من الهدف مائل شد تیر از نشانه . و صاج الشقی فراخ کرد دید
 آن چیز . و انصاج از باب انفعال همچنین . و صرحان بالفتح و صرحانه بمعنی
 صرحان است که در صادمه کدشت . و اشهاج . و بجه افکندن نافع . و صمغ الساقه
 افکند بجه و راشت و ماده و آن یا مقلوب اجه صفت الساقه است یا لغی است صلحه
 مردی از محو می و ارشاد عوده . و شعره فرد و القولی کل امهت مامره و مضروبه
 آن تلزم الحیل تشبیه . و صرج بالهم و صبحان بالتحريك مائل رگج شدن از باب
 صرب . و صاج من الشقی مائل شد از ان چیز . و صاج السهم من الهدف مائل شد تیر
 از نشانه . و صاجت عظامه اجنبیل استخوانهای ازان و رطل شوری

چند آنکه در کواع مردی است

فصل الطاء

طایع بالتحريك مستحکم شدن نادانی فعل آن از باب فوج . و طایع نادان
 طایع نیز زدن بر چیزی معروف مانند عروجز آن . و طایعنی الکلام نوع تنوع
 آوردن سخن راه طایعیه یا کسر و باء مشد و مکسر بمعنی کون . و طایعیه بالفتح از ل
 چهارم کوشش پاره پاره کرده شد . و معرب ناله . و طایع بالفتح مودله
 و طازج . و معرب ناز و از قسم حدیث آنکه صحیح و حیدر نقی باشد و طسوج
 بر وزن سقر بمعنی ناحیه و حصه چهارم از دانت که در حه می باشد
 و معرب است . و طفسر فح بالفتح شهر یست بر کمار دجله . و طنوج . و بضم تن و صنفها
 و جزهای صنفه و واحدش نیامد . و طنجه بالفتح شهر یست بر کمار در ریای
 معرب . و طیهرج بالفتح ندر و نر معرب تیر است .

فصل القاء

طایع بالفتح آرا کردن مانند آد حوا و رشاد ذر غیر حنک مستعمل است

[illegible]

هر چه از قسم لون و امور خلقیه بد نماید باشد از آن ما بفعله نمی آرند مگر با لفظ اشد
و عو جان بالتحريك زفتا رنگ و امور هر چه گارنا اسعاره تعریفیم هم دادن بنا را
مخرج المنة از باب تفعل هم داد بنا را تعرج از باب تفعل هم خوردن بناه مخرج
مل الشیخ از باب تفعل اقامت کرد بر آن چه مخرج فلان علی المنزل ایستاده گردد
فلان مرکب را بر منزل و اقامت نمود مخرج از باب تفعل همچنین مخرج الرادی
جای از عطف وادی مخرج بالکسور معراج بود زن محراب و مخرج بود زن مضرب
نزد بان و جای بر آمدن را و اینجا است اوله الجراج معراج در معاریج جمع آن
مانند مفتاح و مفتاحیه اخفی کفیه اگر خواهی بگویم آن را حد آن را معراج و معراج
مانند مرفاة و مرفاة مخرج بالتحريك غایب شدن آفتاب رفتن بعضی مهل
خودن آن بسوی مغرب ابو هریرة انشاد کرد حتی اذا اقبل الشمس هبت بعراج
در لسان است مخرج بالتحريك نیز بمعنی سه شیب نخستین از ماه و این مژدی از
ثعلب است مخرج بود زن کتب شعری که بولفی راست بر نیاید در لسان است که
مخرج در شعر آن مانند حقیب است و آن هجاء است از راست همانند مخرج
برل گویند حقیب الهمز و مخرج و این عارض می شود شعری را هرگاه بودی تنک
بالان بندند مخرج بالفتح نام شعری درین درادی است در حجاز که در رشتهای
خونماد ارد و مرضی است در بلاد همدان و منولی است ذریه مکه و بعضی گویند
بر خمار میل است از مدینه از آنجا است مسجد الله بن هر و این همان مخرجی
شاعر منسوب به آن مخرج بالفتح نیز کلمه از شعران مقدس است و بعضی گویند از
هشما دانند و ابو عبید که دفعه یکصد و پنجاه و نه از آن را بمعنی کفیه از باز صد تا یکم و از
در آنکه هر نه آمده مخرج بالضم و اعراج جمع آن هجاء بود زن حبیبر
معنی نیم روز و بمعنی فرود آمدن شعران بر آشخور روزی نیم روز و روزی
باشد از آن بمعنی یکبار خوردن هر روز و هر روز هجاء بی لام نیز نام مرضی
است مخرج فلان از باب افعال دشت داد او را شعران تنک چنانکه
در قاموس است و ظاهر است معاد می داده در لسان است مخرج الرجل اذا کان

له مَرَحٍ مِنَ الْإِلَهِ بِعَیْ كَلِمَةٍ اَنْ شَرَّانَ عَوَجَ الرُّوحُ دُرَّ اَمْدٍ مَرْدٍ رَقِیَتْ
عَوْدُ آبِ اَنْتَابِ عَوَجَ الرُّوحُ اِزْ بِابِ تَعْلِیْمٍ هَمَّجِیْنِ اَعْرَاجٌ فَلَا نَادَا دِ فَلَاحِ اِ
كَلِمَةٍ اَنْ شَرَّانَ تَقَارُجٌ فَلَا اِزْ بِابِ تَعَاوُلِ حُودٍ وَالسَّكِّ وَانْمُودَ اَعْرَاجٌ زَاغٌ
وَتَرْبٌ مَعْرُجٌ حَامِلَةٌ كِهْ حَطَّایِ بَسْجِیْدِ دَارْدَهْ عَوَجٌ بِالْظَمِّ وَعَرَّاجٌ بَرُوزُنْ
شَوَابِ بِعَیْ كَفْتَارِ هَارِ هُودِ وَكَلِمَهْ مَعْرُفَهْ فِیْهِ مَصْرُوفٌ اَنْدِ كَرْدَا فِیْدِ مَنِ شَوْنْدِ
بِجْمَلَهْ قَبِیْلَهْ ذَوِ الرِّحَا اِشْتَهَ اِیْسَتْ لِرَمِیْنِ مَزْنَهْ عَرَّاجَهْ بَرُوزُنْ تَمَامَهْ نَامِ
مُورِدِ عَرَّاجَهْ بَرُوزُنْ فَتَحَهْ حَدْ لُسُیْرُنْ ذِیْسَمِ بِرَا اَعْرَاجٌ قَبِیْلَهْ اِیْسَتْ
مَعْرُوفَهْ مَرُجٌ اِزْ مَحْدَثَانِ بَسَّارِ اَنْدَ اَعْرَاجٌ لَصِیغَهْ تَصْدِیْرِ مَارِیْ اِسْتِ كَسَكْ كِهْ
اَقْمَرُیْنِ عَمِیْ بِلْ بَرْدِ مَافِیْدِ اَقْمِیْ مَبْتَدِیْهِ لَمَتْ كَفْتَهْ كِهْ دِ رَاسْتِ اَعْمَالِ مَوْفَقِیْ مِیْ آریْدِ
اَعْرَاجَاتِ حَمْعِ اَنْ عَرَّاجٌ غَائِبٌ عَرَّاجِیْجِ نَامِ حَبِیْرُیْنِ سَبَّاهْ اَعْرَاجِیْجِ كَرِشِیْ كُورْدِ
دِرْ كَارْمَهْ عَرَّاجِ بِالْظَمِّ سَكِّ قَوَّیَهْ بَرْدِ بَعْضِیْ مَكِّ شَكَارِیْ هَرُ وُجْ هَرُوزُنْ زُ سَوْرِ
بَادِشَاهِیْ اِسْتِ عَرَّاجِ بِالْفَتْحِ دِرْ جِهَاتِ اَنْدِ كِهْ دُرْ زَمِیْنِ نَرَمِیْ دِیْدِ عَرَّاجِیْجِ وَاحِدِ اَنْ
وَنَامِیْدِ شَدِ مُورِدِیْ بِهْ عَرَّاجِ اَبُوزِیَادِ كَفْتَهْ كِهْ عَرَّاجِ رَوْتِیْدِ كِیْ اِسْتِ حَوْشِرِ غَمَّارِیْ
رَنْكْ مَابِلِ بِهْ سَرُویْ وَشُكُوفَهْ اَشِ زَرْدِ حَمْرِ سَبَّارِ حَارِ فَاوْدِ بَعْضِیْ كُورِیْدِ كِهْ لُسُیْ
دِ حَمْعِ مِیْمَاشْدِ وَشَا حَبَّایِیْنِ اِیْمَارِ دِنَا رِیْكْ رِیْبَعْیْ كُورِیْدِ مَانِیْدِ صَوْرَتِ اِنْسَانِ
بَرْدِ رَمِیْدِ مِیْ شُورْدِ قَتَنِیْ كِهْ حَشَكْ كُورْدِ دِرْ یَاوِیْ زُودِ مِیْ یَا شَدِ شَرَّانِ وَكُورِشْدَانِ
وَطَسْ دِرْ یَا یَنْ اَنْ مِیْ حُورِنْدِ وَاَنْ اَزْدِ رَحْمَتِیْ مَوْسَمِ كُورِ مَاسْتِ وَاَتَشِ زُودِ مَشْتَعِلِ
مِیْ كُورْدَهْ هَرِ اَلْفِ رِیْكَمَتَا یِ اِسْتِ كِهْ رَا دَرِ اَنْ نِیْسَتْ اَلْ اَلْفُ رَفْعَهْ قَسْمِیْ اِسْتِ
اِزْ حَمَاعِ عَرَّاجِ بِالْفَتْحِ وَاِلْمَدِ نَامِ مَوْصِیْ دِ بَعْضِیْ كُورِیْدِ اَنْیِ اِسْتِ اِزْ اَنْ یَسِیْ عَمَلِ
عَرَّاجِ بِالْفَتْحِ دَفْعِ كُورْدِ دِ كَمَا یَهْ اِزْ حَمَاعِ عَرَّاجِ اَلْحَا رِیْهِ حَمَاعِ كُورْدِ اَلْحَا رِیْهِ
عَرَّاجِ اَلْ اَرْضِ بِالْمَحْضَةِ شِیَارِ كُورْدِ زَمِیْنِ رَا نَهْ اَمْدِ كَاوْزِ عَمِیْ بِالْفَتْحِ كُورْدِ بِلْدِ
كُورْدِ دِرْ رَقَّتَارَهْ ذَوِ الرَّمْدِ دِرْ صَفِ نَاقَهْ حُودِ كُورِیْدِ شَعُورِ اَلْغَبِیْنِ مِّنْ عَاسِیْ اِزْ
رَاسِیْ حَبَّاهْ بَحْرُیْنِ مِّنْ حَافَتِیْ یَاوِیْ تَمَسَّكْ بِعَیْ شَرَّانِ زُودِیْ مِیْ كَسَلِ دِرْ رَقَّتَارَهْ
دِ كَلْدِ هَامِیْ حُورِنْدِ رِیْهِ نَاقَهْ مِّنْ لَاحِقِیْ عَمِیْ شُورْدِ وَبَعِیْرِ مَغْسَاحِ شَتْرِیْ كِهْ كُورْدِ نَشِ .

در شیر بلند بود و عوسجه بالفتح نام موضعى در يمن و كان نقره ايست و قسمى
از خار بن عوسجه بخداف تاجع آن و عوسجه المال از باب فرج پيا رشدند شران
بسمب خوردن ذرخت عوسجه و عوسجه نیز نام اسب طفيل بن شعيب و عوامج
قبيله معروف و اعرج الشيوخ از باب افعول بگذشت و عوسجه شد بسمب بى و عوسجه
و عوسج بضم هر دو را نچه سوزنم باشد از شاخهاى درخت و عسلج الشجره
شاخهاى سوزنم نو آورد درخت و جاريه عسلوچه الثبات زن نرم و نازك
* عسلج بوزن عهس طعام با كيز و يا طعام رقيق و دهى است در بحرين و قرام
عسلج بالضم قد نرم و نازك و عسفج بوزن عهس شعروغ و عسفج بوزن عهس
گرفته و رو بد خلق و در لسان است كه بمعنى بد منظره اعصج بوزن احمد كل
يعنى كسى كه موى پيش سرش رفته باشد و عسلج بوزن عهس مرد كج و عسلج
بوزن علا بطباء مثله سخت شديد و قويه كلان و عسلج بوزن و معنى عسلج است
و عسلجه بالفتح ماد و زوايه و عسفج بالفتح و بالكله و بالتحريك و بوزن كفف
انچه بان طعام از معدنه رود و اعفاج جمع آن و در صحاح است اعفاج از
مردم و از ذرات حوافر و سجاج انچه طعام بحري آن از معدنه رود و آن
مانند مصار بين است بواى ذرات اخفاف و اطلاف كه بان از رودها آيد
و اعفج كسى كه عجب او كلان باشد و عسفج از باب ضرب زداوراه و در لسان
است عسفجه بالعصاره دار اجوبه دمنى و پشت و سر و نزد بعضى مخصوص
بضروب دست است شامى كريد و شعوره و هفت لقزمى عسفجنى عبا و دمن
يقش بالظلم العثيرة يعفج و كناية از جفاج نيز آمده و عسفج جاريه جهاع كرد
و عسفج بوزن عهس خورده و در لسان است عسفج آنكه مرد يا نوجوان كار قوم لوط كند و عسفج
با بكسر مود نادان كه سخن و كار را مضطرب كند و عسفج و عسفج و عسفج و عسفج و عسفج
معنى عصاره عسفج نيز چوبى كه بران جامه ها شوند و عسفجه بكسر فاء اكبرها مى
كه در پلوى حوضاى كلان باشد و عسفجه آب حوضهاى كلان برزد و خشك شود
بكف آب از آنها بدارند و نورشند و عسفج مرد سطر نادان و ناطقه شتاب رو

عسلج
عسلج
عسلج
عسلج
عسلج
عسلج
عسلج
عسلج
عسلج
عسلج

و نود بعضی مرد سطر کلان ساله تعقیب ^{از} ششماه از باب تغذی کبھی گردد در رفتار
 و اعتدال الرجل شتاب کرده عقیق ^و بالفتح در از سطر و در لسان است از این سید
 که حلیل گفته مصنوع است عقیق ^و در وزن جعفر و عقیق ^و با کسر و عقیق
 در وزن علامه سطر و در دهفته عقیق ^و در وزن جعفر سخت شدید ^و گویند آن
 و لا نا لمصر بماعقیق بصیغه مجهول یعنی قریه نشو ^و در لسان است عقیق
 زن بزرگ شکم و در دهفته گوشت عقیق ^و مرد کران یا سطر نرم از هر چیز ^و علاج
 بالکبر و در کور و در قری و در قریه زبان کده اطراف و مردی از کفار عجم و در کور
 سطر و قری و اهلیج گویند ^و در حدیث است فانی عهد الرحمن بن خالد بن راید
 با ریه اعلاج من العذره در نهاییه است که مراد از علیج مردی از کفار عجم
 و شیر آن است ^و علوج بالهم و اعلاج در علیجه نیز و مغلر جاه ^و مغلر جی بقصر جمع
^و هر علیج مال او نکه همان و شمع را مال است ^و علاج ^و معالجه مزاولت نمودن
 در در کردن ^و هالیت الرجل فلینجته در اکودم او را پس هالیت آدم ^و مردی
 در دراه معالج در اکند ^و اهم از ینکه در ای زحمها کم نماید ^و ای بیماری
^و است علیج جلد ^و از باب استعمال در شست شد پوست او ^و رجل علیج در وزن کتب
 در وزن صرد ^و در وزن سکر مرد سخت بر زمین اندازند ^و اقران خود را در زمین
 مزاولت کنند ^و انکار شاه علیج بالتحریک عرومان بنان کوچک ^و علیجان بالهم ^و هالی
 از عفا ^و که در حثان خاردار اند ^و علیجان بالتحریک مشطوب شدن شتر ماده ^و رام
 مرضی ^و کبابی است معروف ^و عالیج شتری که چرد آن کباب ^و را و شتران نمی خورند
 آنرا مگور و حالت اسطوره عالیج ^و قیر نام مرضی ^و دیک ناک ^و علیجن ^و زیادت نوزن
 بی باک ^و در مبنی شتر ماده ^و آکند ^و گوشت شاعری گویند ^و شعره ^و دخلت کل دلالت علیجن
^و نخله طخرفاء البدن خلنس ^و نوا علیج ^و در وزن زهر و نوا العلاج ^و با کسر و در وزن
 از عرب ^و اهلیج القرم ^و از باب استعمال ^و اگر وقتند قرم ^و نوزمین ^و انداختن ^و جنگ
 کردن ^و راه اعتلیج الارض ^و در از شد ^و و نید کی ^و زمین ^و اعتلیج الامواج ^و با هم
 اطه ^و زدن ^و مرجها ^و علیجانه ^و بالتحریک ^و حاکی ^و که قوا هم ^و کنند ^و آنرا ^و باد ^و در ^و به ^و درخت

عقیق

عقیق

علیج

و گزینند هذا علوج صدق مانند الورك صدق یعنی این پیغام راستی است و ما تعلیمت
 بعارج ما نند ما تا نکست بالوک یعنی نفوذ ششادم هیچ پیغامی و علیجه با لغتیم نورم
 کردن بروسن رباتش تا خائید شود دراز کلور و برده شود در این از خورشهای قوم
 عرب بود در ایام کوسنگی معلوم با لغتیم نوعی از درخت معلوم بوزن موزن
 مرد حق لغتیم در مایه شاعری گوید شعوه فکیف تسامینی و انت معلوم هدا ارمه
 جعد الانا مل حنکل جهری گوید که های آن زیاد است و صاحب قاموس گوید
 حکم جهری بزیادت ها غلط است و در لسان است معلوم پسو خرا نده و آنکه از
 درجنس مختلف زاد باشند این سبد گفته معلوم کسیکه نسب خالص ند از د
 معلوم با لغتیم از باب ضوب شتاب رفتن دشنا کردن در آب و چپ و راست هیچ
 پنهان رفتن و تعمیم از باب تفعل همچنین در لسان است معلوم فی موره هرگاه بهر جاننی
 رود از نشانه تعمیم السهل الی الودی که رفت چپ و راست میل در وادی
 معلوم بالتحریک و معلوم بضم هین و تشدید مهم مقترحه مادر را گویند بسبب
 که رفتاری دی شاعری گوید شعوب یتبعون مثل الغنم المنسوس و افوج بمشی
 مشبه الما لوس و معلوم با لغتیم زیادت را و همچنین رویه گوید حصب الفوا
 الغومج المنسوسا نانه علیجه شرماد که رود قوس عروج اسمی که راست
 نه رود در سیر مهم عروج تیری که پنهان رود و معلوم بوزن جعفر و هدا ضج
 بوزن علا بط سخت دشید از امتحان و شران و معلوم در لسان است از کواع
 کسی که مظرب الخلق و فامد الخلق باشد باین معنی بغین معنی که اکثر است
 و رجل معلوم مود خرس غذا از هری گفته انچه بها از ثقات فصحاء و مد در جل
 غنچه بغین معنی است معنی مود نازک اندام و معلوم بعین مرهله یعنی عروج الساقین
 است یعنی کسی که هرد زما قهایش که بود و معلوم بوزن جعفر و هدا ضج بوزن
 علا بط شیر جنات شد و مود متکبر و معنی دراز و معنی سویم و برکوش و ربه و عروج
 با لغتیم همچنین از هری گوید معلوم دراز از هرجه گویند حق معلوم و عروج
 کردن دراز نبات معلوم در ثمد کی و در هم پنهان و معلوم جهم از هری

عالم

مهم

مهم

مهم

مهم

گفته که اگر کلاه تو تار و راه روح گویند و عیبه بالفتح از باب و ص و ر و ش و ر که کشیدن
 بهار و اعماح از باب افعال و عیبه بالتحرک اسم از آن در مثل است و و یعلم
 التبع زده می شود و ای کسی که شروع کند آموختن چیزی و بعد از آن که ببرد که شود
 یعنی شتومین است که تعلم داده می شود و عیبه را در قاموس اسم عیبه بالتحرک
 نیز می شنید یعنی است در عین معینه و اعماح یا کسور می که بسته شود و در بانی دل
 بوزن که بعد از آن بسته شود و حوس حسد او و نیز معنی داشته است که رگ رین
 دل و استک تا جوب جبر و مد مد خطبه گفته و شعر و قوم ادا عقد و اعتدال و ارم
 و شد و الصاح دخت و افوقه الکره و اعماح نیز معنی در پشت و معامل زبانی
 کار و ملاک آن که میدانی لا آری لا مرک و اعماح می در و ای کار تو ملاکی
 و قول الصاح له بالکسور می معنی است که وفا کرد و شدنی فکر و اعماح اسباب و
 شران اصل فتوح واحد آن و اعماح الشباب آغاز جوانی و عیبه بالتحرک بوزن
 و در و اعماح باهن منی عیبه آورده و گفته که در صد آن او و شعر و هم باهن عیبه
 را انشاد کرده و عیبه شطاح و عیبه بالضم و عیبه بالضم و عیبه بالضم است
 و از روی گفته که من نشستم آن را بشکر از است و در بعضی گویند که آن
 شاه قورم است و معنی بود زن من پیش آمد و برای کار و اعماح عیبه بالفتح
 و بالتحرک نیز آمده و حدیث بن عبد الرحمن که او که با رتبه ثابین است و اعماح
 و این از باب افعال استوار کرد کارهای خود و او در ذکر و کبروری و عیبه لوزن
 بالفتح بازوی و روح که فرد درش بود و ای استحکام آن در حدیث ابن مسعود است
 فلما وضع وحلی علی مذمونی حبل قال أهل منیع مواد أهل عیبه است با حیم
 بدل کرده شد و عیبه بالضم مواد با دان و گران و از روی گفته مرد و طبر
 درست و گران که دامش نداشته باشد و عیبه بهر دو معنی و عیبه بالضم
 بر وزن علاط در شت حو و عیبه لوزن جمع و عیبه بالضم و وزن علاط و عیبه
 و کلا و عیبه بالضم و عیبه که میان خود و قرح و ی در روی بوده و لوزن بعضی ناو
 ترو و در سب و بعضی گویند که سال و سطر و عیبه بالضم و وزن علاط

معنی

معنی

معنی

معنی

معنی

«راز قد» عروج «بالتعریک» کچ شدن از باب قرح «عروج بر وزن عنب اسم
از ان «ابن سکیت گفته هر چیز یکه راست و قائم باشد کچی آن را عروج
بالتعریک گویند و در کچی معیوزمین رد بین عروج بر وزن عنب گویند
حق دینه عروج در دین او کچی است «در نه پایه است عروج بفتح هین مختص است
با شخص محصوره و کسره هین مختص است بچیزی که غیر محصور باشد مانند
رای و بعضی گویند با کسره و هود و هنی مستعمل است و اول اکثر است «در
حدیث آمده حتی یقیم به المله العوجاء مراد از ملت عوجاء ملت ابراهیم است
هاله السلام که بگوید اندید زن از استقامت آنرا و نب «عروج الشی از باب افعال
کچ شدن آنچه «عروج» از باب تفعیل کچ کردم آنچه و رفته عروج پس کچ شد «در صحاح است
گویند مصی مؤوجه بهم میگردی گویند بکس و مهم «عروج بد صوفی لام نام است
بنی هلال «عوججات و بنات عروج منسوب بآن «ابرهیل گفته که عروج نام اسمی
از ان کنده بود بنی سلیم در بعضی صحاربات خود آنرا گرفتند پس در دهس بنی هلال
افساد رد رهوب همچونک فعلی مشهور تر از ان نیست و نه بسیار تر از روی
نسل راصعی در کتاب قوم گفته که عروج از ان بنی اکل المرار بود بعد از ان
در ملک بنی هلال بن عامود رأید «عروج نزد نام اسمی از ان غنی بن افسر «عوجاء
ناقه لا غوطر فیه گفته «عوجاء موقال و روج و تفتلی «و زمین پشته ایست
در برابر هردر که بنی طی نام است هارون جریر طای نام موضعی چند در بعضی
نجان تیر اندازی «عروج بالفتح و معاج از باب انصاف است کردن بجای «عجبت
با مکان اقامت مردم در ان مکان «عجبت غیری با مکان مقیم کردن اندیم دیگر و
در ان مکان لازم و متعدی هود و مستعمل است «عروج بالفتح معنی استادن
و توقف کردن «عائج راقب و اعتماد «شاعری گویند «عجبتا علی و نع سلمی ای
تقریب «شاعر بجای عروج تعریج آورد «چه معنی هود و یکی است «فلان مایعروج
هن الشی فلان بر معنی کرد از ان چیز «عجت البعیر خم دادم سرش را بر زمام
«انعاج علیه از باب انفعال منعطف شد بران «عاج با نهایی می انگیزد جر می است

وای بافته و نه تیرین هم آمد « **صَحَّحْتُ الْمَاقَةَ حَاجَ كَفْتُمْ شَرْمَادَهُ** راسخوری
 کوید « **شَوْرَه** کاتی لم از حرج حاج بجمه « **وَلَمْ يَلْنِ عَنِ سَخَطِ حَلِيلَةٍ مُعَافِيَةٍ حَاجِي دَنَا**
 یعنی ناقه نوم از عطفه « **دَر نهاییه است حاج یعنی پوست سبک پشت در یابی**
د ر ح د ی ت است آنکه کان له مشط من الحاج بود آنحضرت را نشانه از پوست سبک
 پشت در بعضی گویند حاج چیزی است که از استخوان سبک پشت در بایستی گیرند و اما
 حاج یعنی استخوان نعل نجس است نزد شافعی و ظاهر است نزد ابی حنیفه و بهین
 معنی آمده است درین حدیث قال لغو بان اشترى فاطمة موارین من حاج
 « **د ر ق ا م و س** است که استخوان نعل از حاصه وی آن است که اگر در دشت نه کشت زار
 بیاورد یعنی رساند گرم کرد آن نکود را کرد و درم از آن به آب و اکین آمیخته
 زنی راه روز بخوراند و بعد از یک هفته باری ماسحت کنند آستان کرد « **ع ر ا ج**
 بر وزن شد ا ح ا ج فو و ی و حد ا و ن د آن « **د و ح ا ج** نام وادی « **ع و ج** الما ج قبه
 از باب تعین نشانند دندان فعل را دوری « **ع و ج** بن عرق و در مردی بود
 که در منزل آدم بوجود آمده بود و زنده ماند تا زمان موسی علیه السلام
 و شاهد از وی حلقی او در کتب آمد که **ر ا ح ت** « **ع و ن ی ج** نام اسب عروقه بن ورد
 « **ع و ج ا ن** بالتحویک نام نهری « **ج ه ل ا ح و ج** در کوهی درین « **د ا و ا ت** عو ن ی ج و ر ز ن
 زهر معروف است « **د و ل س ا ن** است عوجاء نام زنی و نیز نام کوهی نامیده شد آن
 بعن آنکه عوجاء را بران کوه بود اگر کشید اند « **ع و ر ی ج** « **ب ا ل ن ت ج** دراز کردن
 از شوهر خان را « **ع و ر ا ن** ماده شیران و معنی شو ماده حوان و شتر مرغ دراز با
 و ماده آفر که در مرد و تیکه ا در و حط سیاه باشد « **د ر ق ا م و س** است که عروجه
 یعنی مادر نوز آمده « **د و ل س ا ن** است که نمشی در قول و نه به یعنی مادر گفته
 « **ح ص ب** القوافی **ل و ر ی ج** المنصره او منصرف و گفته که این تصحیف است ردال است
 او ای که صاحب این لغت از کتب سقیمه اخذ کرده و در دمرای حفظ و تمیز
 کاذب است و معنی مادر عروجه **ع و ر ی ج** است انتهی « **ع و ر ی ج** نام قری از ان بنی مبره
 « **ع و ر ا ی ج** قری از عرب « **ع و ر ی ج** « **ب ا ل ن ت ج** بنندیدن « **م ا ع ی ج ت** به از باب ضرب پسند

دور حج

ع و ج

• فُجْج •
• فُجْج •

• • • • •

• ۱۰۰ •

و تَجِ مَعْرِبُ اَوْ تَكْ اَنْ تَكْسِي اَنْ يَكْدَنَهُ فَاَتَيْتُ هُنَا حَامِلَةً وَتَاهَةً فَرَدْتُ كَرِهَتْ اَحَامِلَهُ
شُد د ر ا ه ن ا ز ل غ ت ا ح د ا د ا س ع و ن ا ق ا ه ب ل ن د ك و ف ا ن ف ر د ه ب ر ا ن چ ح م ع ف م ي ا ن ه ن
ت ا ف ا ه م ع م ي ك ر ل د ه ش ع ر ه ي ظ ل ل ا ن ع ر ل ه ن ه ا ل ل ه ا ع م ج ا و ا ل م ك ر ا ت ا ل ل ت ح ا ل ف ر ا ن ح ا
ف ت ج ا م ا ا ل ح ا ر ا ب ا ل م ا ر د ا ز ا ب ن ص ر ش ك س ت ك و م ي ا ب ك و م ر ا د ا ب س ر د م ا ل ا ن ف ت ي
ا ب ي ا س ع ك ه م ه ب ر آ ر و د ه م ي ش ر و د ه ا ب و م و د ك ف ت ه ك ه ب ر آ ر و د ه م ي ش و د د ب ه ت ك
ا ن ر م د ن م ي ت ر ا ن د ر ل ا ن ل ا ر ف ت ج و ف ل ا ن م و ر ل ا ر ف ت ج ف ل ا ن ج ا ف ي و د ر م ا م ا س ع
ه ل ه ا ا ب ي ك ش م د ه م ي ش و د ه ف ت ج ا ل ش ع ن ا ق ص ك ر د ه ا ن ج م و ر ف ت ج ف ل ا ن و ف ت ج ا ز ا ب
ف م ل ك ر ا ن ب ا ر ش د ف ل ا ن ا ن ت ج ا ل و ح ل م ا ن د ه ش د و د م ا م ي د م ك ش م د و ا م ا ع ر ا ن
ف ت ج ا م و م ن ه م م و ل ر د ا م ا ك و د ه ف ت ج ه ا ل ف ت ج و ف ت ج ا ج ب ا ل م ر ا ه و ا ر خ م ه ا ن د ر ك و

و فتحاج بالکسور و فتحجه جمع آن اما دوم نادرست دابر الهمم گفته فی راه فراخ در کوه
 و هر راه دزیره افحج فلان رفعت در فتحاج در خبر آمد و کرفحاج مکه مشهور و راه فراخ
 مکه معظمه جای قربانی است و افحج بالکسور را بی و نزد بعضی را دی فراخ را دی
 نهک همیق و این از لغات اصداد است و فتحج بالکسور و فتحاجه بالفتح میوه خام و فتح
 بالکسور و خبر بوزه شامی که آفرانند و آنه گویند و قوس فتحاء و منفحیه کافی که زهن
 از قهقهه در و بلند اورد و فتحجت القوس بلند کردم و نه کان راه فتحجت و جلی و ما بین
 رحلی را فتحجت از باب افعال و فتحجت از باب مفاعله در و کردم یا هارا از یکدیگر
 و هر جمعی مشاجرا و هر دو در و کرده یا هارا از یکدیگر و فتحج فلان از باب تفاعل در و شد
 یا های از یکدیگر در و رفتار در و خدیف عباد و مازی آمده و کسبت الفعل و فتحج للبول
 در و خدیف دیکو آمده و جعل منفتح شعریه که بسبب خوردن و نوشیدن بسیار
 و هر او بول کند و افحج فلان از باب افعال موهبت نمود فلان و افحجت النعمه و امتثال
 کرد شعریه و افحج الارض ضعف شکایت زمین و اقلبه و فتحج بفتحین در بی میان
 در و دم و آن قبلی توانست از فتحج و بعضی گویند فتحج میان مودم تماعد و آنها
 از یکدیگر و همان ستور و آن تماعد پاشنه ها از یکدیگر و جلی فتح کسی که میان
 و در و قدمش دزری باشد و فتحج بود زن و قد و قد و قد و فتحج بود زن و زن خلخال
 و فتحج بود زن و علا بطمود بسیار و زن از آن بجزوی که ندارد و فتحج بفتحین مودم
 کران و فتحج بالضم فرجه و حاضر میفج بالضم سه قبه دارد و فتحج بالفتح تکبر کردن
 و فتحج از باب منع تکبر کرد و فتحج فی مشیت از باب منع سرهای قدم و از یکدیگر
 نزد یکشدند و هر دو پاشنه از یکدیگر و در و فتحج از باب تفعیل و فتحجین و فتحج
 بفتحین نزد یکی میان سرهای هر دو قدم و در بی میان هر دو پاشنه و افحج
 و فتحج و صفت از آن و فتحج از باب تفعیل یا از یکدیگر باز نهادن در و خبر آمده
 آنه بال قبا و فتحج رجله یعنی بول کرد پس یا از یکدیگر باز نهاد و افحج فلان از
 باب افعال پس کشید و افحج عنه باز کردید از آن و افحج حلزونه باز کرد و در و پای
 ناکه شود از خود را بر اوای در و شیدن و فتحج و افحج تکبر کردن از باب منع و فتحج

دل از آن و قوتاج با کسر فغانی است برای شتران و موصی است در بلاد طی
 و قرحجه بود و در حوجه باز یکد کویان نهادن در درختار و قرحجه در درختار
 مانند در شبیه است و قرحجه کورده است معرب از قرحه و قرحه کور است
 مثل اسفند که کسوف داران اول است و فتح و الفنی است و قاسح و قاقه حامله زن زد
 بعضی قاقه حامله با قریبی و قواسح هم آن و قاسح نیز قاقه که پیش از رسیدن منکام
 مراب تر بودی هسته باشد و معنی قاقه جوان قیروده و قفسح با از مراب نهادن
 برای بول و قفسح معنی از باب افعال گذشت مراب نهادن از من و قفسح با لغت
 با از من در نهادن برای بول از باب موب و قفسح از باب تفعیل و قفسح
 و قفسح از باب تفعیل با از یکد بکر یا ز نهادن و قفسح از باب تفعیل و انقضا ج از باب
 انفعال حوی کردن بن موی آنکه در آن شده و قفسح فلان حوی کردن بن موی فلان
 در آن نشد و قفسح جمده با لشتم به دارند بدن او بقدری که شکفته شدند
 رگهای گوشت در مداحل به و قفسح بدن الناقه لا ضرر کم شد گوشت ناقه
 و قفسح الشی مخاخ شد آن چیز و انقضا القرحه شکافته شد و قفسح و انقضا
 الان آشکارا شد آن و انقضا الشرحه کشاده شد ناقه و انقضا الدلور دان
 شد آنچه در دلورده و انقضا الامر حسد و ضعف شد کار و انقضا البدن
 بعد از در به شدن بدن و قفسح معنی عرق و قفسح از شکم فرو رفته با به
 و قفسح با لغت از باب نصر و ضرب پیروزی و کامیابی و معنی غلبه و قفسح
 استحبابه غالب آمدن او بر او و قفسح بالشم و قفسح پیروزی و نصرت اسم از آن
 و قفسح با لغت نیز تقسیم کردن و دو نیم کردن و شکافتن زمین برای زراعت و مقدر
 خوردن جزیه و قفسح الجزیه علیهم مقدور و خود جزیه را بر آنها و در مثل است من
 یأبى الحکم و قد و قفسح یعنی کسی که تنها نزد حاکم رود پیروز شود و قفسح تقسیم
 نمودن و قفسح الله علیه پیروزی دهد حق تعالی او را و قفسح الله حقیقه الامت و ظاهر
 که خداوند عزوجل حقیقت او را و قفسح با لغت موصی است میان نصر و ضربه مذکور
 منصرف است شاعری گوید شعوره ان الذی حلیت بقوله دما و قفسح هم القوم کل القوم

قرحجه
 قرحجه
 قرحجه
 قرحجه
 قرحجه
 قرحجه
 قرحجه

قفسح

یا ام خالد فلیج بالکسر و فالج یمانه اینست مشهور و اصل آن سویانی جوئی در
 رصف می گفته شعره اَلْقِي فِيهَا فُلْجَانِ مِنْ مِسْكٍ دَارِينَ دَفْلَجٍ مِنْ عَنَبٍ ضَرِمٍ * فُلْجٍ
 بِالْفَتْحِ وَاَلْكَسْرُ نَصْفٌ * کویند هما فُلْجَانِ * فُلْجٍ بِفَتْحَتَيْنِ نَهْرٌ خَرَدٌ وَجَوْهَرِي بِسُكُونِ
 لَامٍ هَمْزٍ آوَرْدَه * صاحب قاموس کویند تَشْكِينٌ لَامٌ غَلَا سَمِعْتُ عَمِيدَ کَوَیْدَ شَعْرَه * اَرْفَلَجٍ
 بِهَطْنٍ وَدَفْلَجٍ لَامٍ مِنْ تَحْتِهِ تَسْمِيَةٌ * فُلْجٍ بِفَتْحَتَيْنِ نِيرُ كَشَادِ کُمِ مِیَانِ دَنْدِ اَنَهَا کَهْ خَلَقِی
 بَرْدَنَه بِتَكْلَفِ کَهْ اَنْوَاقِ فُلْجٍ کَوَیْنِدَ * رَجُلٌ اَفْلَجٌ الْاَسْنَانُ وَامْرَاَةٌ فُلْجَاءُ الْاَسْنَانُ صَفَتْ
 اَزَانِ اَنْ دَرِیْدَ کَفْتَهْ ذِکْرُ اسنانِ ضَرْوِ رَاسَت * رَجُلٌ مُفْلَجٌ الْخَنَاءُ اَبْرُوزِ مَعْظَرِ
 مَرْدِ کَشَادَه * دَنْدِ اَنْ بَیْشِیْنِ دَرْ صَفَتْ بِیَغْهَرِ صَلٰی اَللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اَمَدَه اَنَهْ کَانَ
 مُفْلَجِ الْاَسْنَانِ دَرْ رَوَايَتِی اَفْلَجِ الْاَسْنَانِ اَمَدَه * تَغْلِجِ کَشَادَه سَاخْتِی دَنْدِ اَنْ رَاوِی
 تَوْبِیْنِ * دَرْ خَبَرِ اَمَدَه اَنَهْ لَمِنْ اَلْمُتَفَلِّجَاتِ الْحَسَنِ یَعْنِی اَلْمَحْضُوتِ لَعْنَتِ کُودِ بَرَزَنَی
 کَهْ دَنْدِ اَنَهَایِ خُودِ رَا بُوَ غَسَتْ تَحْسِیْنِ کَشَادَه * اَزِ یَکَدِ کُرمِ خَیْاِنِدَه * فُلْجٍ بِفَتْحَتَيْنِ نَهْرِ
 دُورِی مِیَانِ دُورِ قَرَمِ * رَجُلٌ اَفْلَجٍ مُرْدِی کَهْ هَرْدُ دُوسْتِیْنِ اَزِ یَکَرِ کُودِ دَرْ بُوَدِ جَوْهَرِی
 کَفْتَهْ مُرْدِی کَهْ دُورِی بَاشَدِ مِیَانِ دُورِ یَسْتَانِصِ * صَاحِبِ قَامُوسِ کَفْتَهْ اَیْنِ عَطَاسَتِ
 هَا لَیْجِ شَتُو فَرِیَهْ کَهْ دَرْ کُوهَانِ دَارِ دَرْ اَزِ بُوَدِ سِنْدِ بُوِایِ جِسْتِیْنِ بُوَ مَادَه * مِی آرِنْدِ
 دَرْ رَخِیْرِ اَمَدَه اَنْ قَالِیْجَا تَرْدِی تِی بُوَ یَهْیِ شَعْرِی کَهْ دُورِ کُوهَانِ دَاشَتِ هَلَاکِ
 شَدِ دَرْ جَاهِ * سَهْمِ فَا لَیْجِ تِیْرِ فَا تَزْدَرْ خَبَرِ سَدِ اَمَدَه فَا خَلَتْ سَهْمِی اَلْقَالِیْ اِی اَلْقَا مَرِ
 اَلْقَالِیْ یَا تِیْرِی کَهْ بَدَانِ سَمِیْتِ کِیْرُ فِدِ دَرْ بَاهَمِ تِیْوَانْدِ اَزِی * قَالِیْ مُرْضِی اَسْتِ
 مَشْهُورِ دَرْ خَبَرِ اَمَدَه اَلْقَالِیْ دَا اَلْاَشْیَاءُ رَا اَنْ اَسْتِخْرَایِ یَکِی اَزِ دُورِ چَانَبِ بَدَنِ اَسْتِ
 بِسَمْتِ رِیخْتِی مَادَهْ بَلْغَمِی کَهْ مِجَارِی رُوحِ رَا بِنْدِ دَفْلَجِ الرَّجُلِ بَضِیْفَهْ مِجْهُولِ ثَعْلِ
 اَزَانِ * مُقْلُوجِ فَا لَیْجِ زِدَه * اَیْنِ دَرْ بِنْدِ کَفْتَهْ زِیوَا کَهْ نَصْفِشِ رِیْقَهْ * وَاَزِ یَنْجَاسَتِ
 کَهْ نَاحِیَهْ خِیْمَهْ رَا اَلْمُجْجَهْ کَوَیْنِدَ * فُلُوجِ بَرَزَنْ تَنُورِ کَاتِبِ وِیْنَامِ مُوَضْعِی * فَا لَیْجِ نِیْزَنْ نَامِ
 مُرْدِی رَا دَفْلَجِ بِنِ خَلَاةِ اَشْجَمِی اَسْتِ وَاَزِ یَنْجَاسَتِ قَوْلِ کَسِی کَهْ مَتَجَرِی بَاشَدِ اَزْ کَارِی
 اَزِ اَمِنْ هَلِ اَلْاَمِ فَا لَیْجِ بِنِ خَلَاةِ یَعْنِی مِنْ اَزِیْنِ کَارِ بُوِی دِیْکَسُوَا مِجَهْ رُوزِ جَنَّتِ رَقْمِ
 هَرْ کَاهِ اَنْ یَسِ اَسِیْرَانِ رَا کَشْتِ فَا لَیْجِ رَا کَفْتِنْدِ اِیَا اَنْ یَسِ رَا یَا رِی مِی کُنِی بِنِ کَفْتِ مِنْ

بکسر لام و فتح قاف و ضم آن موصی است که در رودهای باریک حادث شود و اکثر
حد در شر آن از بلغم غلیظ است و بعد آن از ریخی که راه برازی می بندد * قنوج * بورزن
سینور شهوت است * دهند در ستان محمود و سبکتین بالشکر عظیم غازیان آمد
فتح شود * در غنایم بسیار و نفایس بیشمار از آنجا بود اشته * قنقج * بالکسر ماد فخر
قوله پشاور * احمد بن * قاج * محمدی

فصل الکاف

* کثاج * بورزن * کزلی و حماقت * کاج از باب منع فعل از آن * کثج * بالفتح
خوردن طعام بقدر و سیری * کثج من الطعام از باب ضرب خوردن * کاج را بقدر
کفایت یا فراهم نمود بسیار غله را * کجه * بضم اول و تشدید درم بازجه است که
کردگان آنرا از پارچه کرد و در میسازند مانند کوه * صاحب مهذب گوید که
در فارسی آنرا شنخنج گویند * کپ از باب نصر بازی کودبان * ککجه بورزن
د حوجه بازجه است که او را است الکلمه نامند و قتیبه بن کثج بالضم محمدی
بخاری * و یوسف ابن احمد کثج قاضی بفتح کاف است * کدج * بالفتح نوشیدن
آب بقدر کفایت کدج البرجل من الماء از باب نصر نوشیدن آب را بقدر کفایت
* کدج * بفتح کین معنی مادی معرب کد * کوج * بفتح کین نام شرابی دلف عجبی
و نام دهی در دینور * کوج بضم کاف و رای مشد معرب کوه است که بجه اسب باشد
جزیر گویند * شعره لیست سلاحی و القود و قلعة علیه و شاجا کوج و جلاجله
کوجی بزبادت یا تختائی مختلف * کوارجه بورزن و رازنه و کویوج بورزن
قد عمل قسمی از ماهیان کرجک سیر و نک * کرج الخیر از باب سمع و کرج از باب
افعال و کرج از باب تفعل و کرج از باب تفعیل فاسد و زنگ گرفته شدن چاه کوج
زنگ مانند می را گویند که بزودی نان نشیند * کویج * بضم اول و سکون ثانی و فتح
بای مرحد * معنی دکان و نزد بعضی معنی متاع دکان بقال * کوسج * بالفتح و بالضم
معرب کوسه زنوعی از ماهی که خرطوم می مانند را * ارد و مود ناقص دندان
واسپ دیورد * کوسج البرجل کوسه شد * کسج * بورزن یوق کنجاره * و غن

* قدرج *

* قنقج *

* قاج *

* کاج *

* کثج *

* کج *

* کدج *

* کدج *

* کوج *

* کویج *

* کوسج *

* کسج *

معرب کُسمه است که میچ ^و بالهم ریسائی کند که ذمی بالای حامیه سوای زنار
می نندد معرب کُستی که میچ ^و بوژن جُتد لب حُزمه مانند از ابروست خود ما را بین.
معرب است که میچ ^و رکش میچ ^و هود ولفش مولد ^و اند یعنی عوی الاصل نمیند ^و کلچ ^و
بفتحتین مود کریم دشجاع رمودی گویم از قبیله صبه در ضحمتین مودم ^و مست وشدید
و کبلجه نویدی از پانه ^و کمال ^و رکبا الحجه جمع آن ^و جرهوی کرید که هائی کیا الحجه
برای عجمه است ^و کبلجه لقب محمد بن صالح ^و کبج ^و بفتحتین کمار ^و پیرستنگ ^و ران
از طرف فاسوین ^و کند وچ ^و هالفش محزون مانند می معرب کند روان ^و ثروقی باشد مانند
هم بزرگ ^و از کل سازند ^و در از غله کنند ^و کاکنج ^و بکون ثالث ^و دشت ^و درون دروس
در پرد ^و را گویند ^و آن بار در دیاس است ^و در جده ^و درم ^و در دتی ^و در مانند
کفور و ثلثین طمع میکنند ^و روح مثانه ^و جوآن ^و در دیهای ^و حار ^و در برقان ^و صبی النفس را
میداند است ^و کناف ^و بالهم ^و بسا ^و از هو ^و جبر ^و یعنی ^و نوبه ^و پراز ^و کوشش ^و نیز ^و یعنی
خوشه پراز دانه

• فصل اللام •

۱۰ الحجة ۱۰ بالضم و بضم تین و بالتحريك آهني شاخه دار كه كرك و ابدان شكار كنند
 ۱۱ ليج ۱۱ بفتح ناز ليج بضم تین جمع آن ۱۲ در اساس البلاغة انب كه آن آهني است
 شاخه دار كه آنرا مانند كف كشاده انكشتان می سازند و میان آن باره از كوشك
 می گذارند و او را بلیچ می بندند چون كرك آنرا میكرد آرد بخفته میشود و در
 بنقره می دلیچ به الارض و زمین افکند و از آه ليج بضم تین مجهول و زمین افکند
 شد و از اینجا است حدیث سهل بن حنیف لما أصابه عامر بن ربيعة بعینه و ليج به
 حتی ما یعقل یعنی و زمین انداخته شد بموتبه که عقل را از دست داد ۱۳ برك ليج
 شران قبایل كه كرد خاها نشینند مانند و زمین زد ۱۴ و در ب كويد ۱۵ شفو
 مكان يقال المرن بين قنار ع ۱۶ و شابة ترك من حن ام ليج ۱۷ ابا ج بالكس و احوق
 ضعيف ۱۸ لجاج و لجاجت هود و بالفتح یعنی متمهیدن فعل آن از باب جمع
 ضرب ۱۹ لجر بر وزن قبول و لجره از یاد تفا مبالغه و لجة بضم ازل

کے

• کتب مطبوعہ •

• ۱۰ •

• *مستحق* •

کنند ج *

کند ج

کے لیے

•

176

•

در فتح ثانی و ثالث مستیزه کرده در اساس البلاغة منجیح بروزن مفصل نهز به بین
معنی آورده در مصحاح اضحی ملاجه از باب مقاعله بمعنی درازی در مستیزه بدین
و نیز در مصحاح انتم لیلج المطفة فی فهمه میگوید اند پاره کوشش را در دهان خورد
تا شاید به لیلجه بروزن دخوچه در تلخیلج بروزن تدخوج کرد از بدین سخن
را در دهان در مصحاح است یقال الحق ایلج و الباطل لیلج بمعنی سخن باطل
کرد از بدین معنی میگوید در کتاب امثال اسف الحق ایلج بمعنی حق
را صیح زد زدن است و الباطل لیلج و باطل ملتبس اسف و غیر واضح و نیز از میورد نقل
کرده که لیلج آنست که بگوید صاحب وی در زمی و راه بودن آمین نباید لیلج
بالعلم چه است کثیر و جای بسیار آب در دریا به لیلجه بویاد است تا به چمن
و از بنجاست لیلجی بالعلم و با لکسود و ریای لیلجه داره لیلج نیرش شیر کناره و در بار
و مکان در شیع از کوه و نام شیر معربین عاص در اساس اسف و فی حدیث
طاحه رضی الله عنه قد مرانی و روضه اللیلج علی فقی مواد از لیلج در انجاش شیر اسف
تشبهه داد آنرا در کثرت آب به لیلجه و بعضی گفته اند لیلج نام شیر اشیر
چه از شیر خود را می دلج می گفت در باره آن گفته شعر ما خانی الیم
فی ماقطه ولا مشین من شدت الارزاق لیلجه بالفتح آرا و بشور مؤردم
و بضم لام سیم و آئنه در اساس است و کان یَنْظُرُ بِمِثْلِ التَّجْمِینِ ای المواتین
که ایقال و هینا کالار یتمین لیلج الرجل و السفینه از باب تفعل در لیلجه در آمد
در مصحاح است العج البحر موج زد در راه و یلجج و یلجج و الالنجوج
و الکنجج و الکنجرجی هر دو بخورد و آن بسیار نافع است برای اسیر خای بعد
در حدیث است ان الجنة النجوج یأخج من شیر و قد عهد کورید شعر
لا یضلی الفار الا بمجرار ارجا قد کسوت من تلنجوج له رقصا
در شیر خای کورید شعر ثقیب ناره را اللیلج داخ بعد از ان الکنجوج
الذکی التلیف الا صوات آمخته شد آراها در نها به اسف
لنجب القصیه بنی و بخت ای وجهت فکل اجاء مشروح لا صرف اصله از معنی

[illegible]

و بمعنی اخیر با لفتح هم آمد و بمعنی مفارقتی در زمین و دادی و التماس جمع آن
 و تخرج علیه الخیر از باب تفعیل الخیر از باب تفعیل آمنت بروی غیر را
 و ظاهر ما تحت خلاف آنچه در دل او بود گویند بمعنی او بمن مافیه الخیر و بمعنی لام
 بمعنی و و گویند است که امتثالی دارد و الخیر و یفتحین بدو توین چو ک چشم و بین
 الخیر چشم مجسّم و بآن چو که او منصرف گفته که پیش من این لغت شمیمه بل
 تصحیف است و مراب الخیر عینه بود و غای معجیه است و تحت صینه بود و
 حای مرفله بمعنی جسمید و شد از چو که و اما الخیر در کلام عرب غیر معروف است
 و لاج با لفتح جوعه جوعه غور و دن آب از نصوه لاج فلان الخیر جورد با و
 در سوال و لزوجة بهم اول و ثانی جسمید کی چیزی مانند سریشم و بلغم و لزج الشی
 از باب سمع کشید و شد و دراز شد بسبب جسمید کی و لزج بکسر و درم و صفت و لزج
 به جسمید باره تلزج النملات از باب تفعیل جسمید و شد و رفت کی هرگاه نملات آغاز
 به خشکی می کنند طرارتش مانند لعاب عظمی غایظ می شود و عجاج گویند و شعیر
 حتی اذا ما الصیف کان امحاً و دغاً من رعی ما تلزماه تلزج راسه شسته شد و سر او
 در پاک نشد از چو که و رجل لزجة بفتح اول و سکون ثانی و لزجة بکسر و درم و رجل لزجة
 مردی که همیشه جسمید و ماند و درفشود و لجم و بالفتح از منبع سوزانیدن و لجم
 جلده سرخست جلد او را فکج و نه ام رسانند او را هزل گویند و ضروباً لجم است
 ملجم الخلد و منه قوی لاج و لاجه الا مردشوار شد کار برادر و در اسام است
 و به لاج الشوق و لو اجمه ای شد آید و التبع از باب افتعال تا فتمه جکو
 شد از اندر و و التبع النار فی الخطب از باب افتعال و غر و غت آتش را در میز
 و مثله بر وزن مقبله و ن شوت دارد و بر او و زنی و زکرم و رج و لجم
 بالفتح و خاری و الفاج اصطواب بمعنی غمرا و الفج از باب افتعال و غلس شد و رفته
 گویند و شعیر و انفسا بکم فی العسر و اللفاج و شیمت بعد ب طبت المزاج و ملجم بفتح ما
 بمعنی مغلّس ناد و اسف و در صحاح است ملجم بفتح ما مثل مخصن و مستب و این
 هوسه لغت بفتح ما قبل آخر و اندر از شاعری گویند و شعیر و جاریه شیمت شبها با غلجاندنی

[illegible]

نشد بسقنی اور همچون هر چیز آمیخته که گویند رایت امر بنی فلان ملها دیدم
 کار بنی فلان را آمیخته الهاجت عینه آمیخته شد بچشم او عراب الهروج الرجل
 امره از باب فعله استوار نکرد کار خود راه در اساس است حدیث مأموج
 درای مأموج حدیث و دانش فاعله و الهوج الشراء خام گذاشت کباب را
 یا خوب نه بخت تلهوج اللحم کذلک لهجه بالضم چیزی که بدان شغل کنند
 پیش از طعام جاشد لهجه از باب تفعل عور اند لهجه مردم ملهج بودند آن
 معظم کسی که خصم درها جز شود از عمل تلویج که کردن بنام راه و لرزاه
 و لرزاه یعنی حاجت در هر ج گذشت و آن مشتق اند از لهجه و الزوجه یعنی
 کرد اندم آنرا در دهان

فصل المیم

ماج بالفتح جنک واضطراب و احمق مضطرب و آب شور و موج از باب که م شود
 شد آب این دم که کورده شعور فانک کا قور بجه عام تمی شد و آب الماء ثم تعود
 ما جاء ماجر نام موضعی هر زن عمل است نود سه و ده و نه و ناعقبه متروجا یعنی
 ویده و متوجه بکسر اول و دوم مشرد بر زن بکینه شهری است به افریقاه و سیر
 بالفتح آمیختن و طعام دادن از باب تصور مشج البقر و کشید بجه آب جاده مشج
 بالضمیه بخشد عطا راه میج بالفتح انداختن آب از دهان در میج الشراب من دمه
 از انداختن آب از دهان انجمت نقطة من القلم چکمد نقطه از قلم و ماچ بتشدید جنیم
 لیری که آب دهن او از لیری و زبان بود و حبس کردن نتراند و در صحاح است
 احمق ماچ کسی که آب از دهن او دران بود و بمعنی ناقه سال غور و دکه ببند از د
 آب از کله و مجاج و مجاجه هود و بالضم آب دهن که انداخته شود در آنکه بین
 و او را مجاج النحل نیز گویند در حدیث است انه کان يأکل القشأ بالمجاج
 ای با لعل لان النحل تمججه مجاج المزن بهاران و مجاج اللعق و تسود و آن چیز
 مجاج الدبا لباب ملهج و در اساس است و من المجاز هذا کلام تمججه الاسماع این
 کلامی است که گوشها آن را می اندازند و قول مجوج سخنی انداخته شد

• مَحَبَّتِ الشَّمْسِ وَبَقَا انْدَاخْتِ آفتاب آب دهن را و آن کما به از شعاع است
 و نافه کورده شوره یعنی الخصى حتی رها شون موده • انا الشمس محبت رفته با و کلا
 • حُرُوحِجَاجِ ناز و زن • محاج بالفتح شاخ کچ • محجج فی خبر از باب ناله ناپه
 گفت در خود راه محجج • الکتاب نورش کتاب را شکسته و بی نقطه ز مهم • محجج
 • نزلان رفت در کلام باز و راه غیر مستقیم کرد اندر او از حال بحال • امجج الزمان از
 باب افعال آغاز کرد و دیدن را پیش از یککه کوم بوده امجج زید رفت در شهر ما
 • انمجج العود جاری شد آب و جوب دمحجج به همین جستان و مکن المکین و لغتحتین در دشتکی
 • مودر کتج کلین و پخته شدن آنکرم از بسجا است • دوجوبت لا تبع السبب حتی و تلو
 • محججه مغرورین آنکرم و انا ایکه ظاهر شود رجه کی اده محجج المنب رجه و شیرین
 شد آنکرم • محجج بود زن مفصال مرد در دشته و جنبان کوشش گفت • محجج بود زن
 مسکن جنبان از ناز کی کذا فی التذیب کویند محجج از باب تفلن و محجج از باب تفلن
 خراست تر اید بس • محجج بالفتح دانه مانی • جوهری کویند معرب است و نرسی او مان
 و بالهم نقطهای آنکین بوسنک • آحوج و محجج مرد و رفت اندر با حوج رما حوج
 • محجج بالفتح از باب منع بوسنک باز کردن ار کوشش و مالیدن و من و انا نوم شود
 و جماع کردن و دروغ گفتن • محجج اللین بر آورد مسکه از شیر • محجج مرد و مالید جوی را
 از چیزی کویند الزیج • محجج الارض می برد با خاک را از زمین بعد یککه می برد از روی
 زمین خاک را • محججه از باب مقاعله در نک کرد در دام دادن • محججه و محجج
 با لکرم مصدر از آن • عقبه محجج عقبه به یککه • محجج بود زن کتاب نام اص مالک
 این • رن نغری دنام اسپ ابی جیل • محجج • بالفتح از باب منع کشیدن دل را
 و جنبانیدن آن را • انا پور دنا آب شاعری کویند • شوره • ان لنا قلیل ما هموما و یزیدها
 • محجج از لا جوما • محجج المرأة مباشرت کرده از زن • محجج الماء از باب تفلن
 جنبانیدن آب را • مدج • هم اول و فتح دال مشد دهر می از مانی دو با می
 که آنرا مشق کویند • مدلوج • هم اول باز و نه مد • مدحج • بود زن مجملین
 در ذیح کلاشت و جوهری که اینجا ذکر کرده از خطای او ص اگر چه منحرب

• محجج •

• محجج •

• مدج •

• مدلوج •

• مدحج •

• مدج •

• موج •

به سهوی که کرده و تمج از باب تفعل بچشمه شدن خور و زده و تمج بطبع بچشمه شد
خور و زده و تمج الاناء پوشد طرفه و تمج الشی مفتوح شد آخیز و فراخ و تمج
از باب تفعل فراخ کرد آنرا و موج بالفتح جواکاه و به جزا کذاشتن ستور را
از باب نصره و در اساس است موج بالسلطان الناس کذاشتن پادشاه مردم را
و رجل ما دج مرد کذاشته شد و غیره و نوع و لایزال و لایموج علیناه و شش و فلان
ناکمان می آید بر ماه و موج بالضم مصدر از ان و موج بالفتح نیز یعنی آمیخته
و از اینجا نیز حدیث این و غیره و موج صفت بود هم آمیخته شد بپایانهای آنها و موج
التخوین و اموجها از باب افعال کذاشتن در دیار یا بطوریکه یکی یادگیری مشابه
شده و موج الخطب بالفتح نام موضعی در خراسان و موج داهط نام موضعی
در شام و در صحاح است که از موج داهط است یوم المرح یعنی روز جنگ مردان
این حکم با ضجاک این قیاس قهری و موج القلبی بفتح لام منزلی است در بادیه
و موج الخلیج موضعی است از نواحی مصیصه و موج الاطراحن نیز نام موضعی
از نواحی مصیصه و موج البیاض نام موضعی در نزدیکی مصیصه و موج
الضفر بضم صاد مهمله و ففتح قاف مشد نام موضعی در دمشق و موج عدرا و نیز
نام موضعی در مصیصه و موج ویش نام موضعی در اندلس و موج بنی هبیم نام موضعی
در صید و موج ابی عجل نام موضعی در جانب شرق موصل و موج الضیاء نام موضعی
در قریب رقه و موج عبد الواحد نام موضعی در جزیره و موج بالتعریک شعری
که لا جونی را می واحد جمع در روی یکی است و معنی فساد و موج امانات الناس
از باب فوح فاسد شدن امانات مردم و معنی قلن گویند موج الخاتم فی اصبعی چندید
خاتم در انگشت من و معنی اضطراب و اختلاط گویند موج الدین و الا مرامیخته
و جنبان کند دین و کار را بود داد گویند شعور موج الدین فاجن دت له
مشرف البحارک محمک الشیخ و هرب السوط سیرها ما اذا دنت الخیل من السد مع
و منه الموج و المرح بسکون عین برای موافقت موج که بسکون عین است و امر
موج کار آمیخته و اموج الثبابة از باب افعال انداختن نایقه بجه و آمد از آنکه

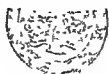
یومت روحون شده بوده امواج الذابۀ جرات و ستور را موج لهر و فاکود مید را
 و مارح من نوار آتش بی دود که خلقت حق از دست موجان بالفتح مروارید خورد
 واحدش به هاست و در تین هاست که لولودانه را کوه مذ که از صدق بر می آید
 و مرجان به تین است از دهی گفته اند که مرجان به دست و آن جرهری است
 مرغ و مرجان تین توه ایست و بعضی واحدش به هاست و معبد بن مرجانه ثانی
 و مرجانه مادر است و دین رتین صد ایه فاقه میواج با لکسر فاقه که حو گرفته
 باشد به انداختن عجم و مازان که پوست زعفران شود و رحل میواج کسی که امور خورد را
 کجاء و کمد و حوطه موی شاهی که در اغصان در آید و ملتین شود و موی استخوانک
 به بد میان شاخ و امواج جمع آن و موی جمع مودار و منک و تصحیف موی
 نیست و قبایس معنوا و کده اش هم باشد چه معرب مرده است و مودار میچ و معرب
 و گاهی رای ثانی واحدش می کشد و مودار و منک و آنرا از حرب و رخته
 سازند و گاهی از غنای آن و در مرفه ها بکار برند و مزج با الفتح آمیختن و در ولا تیندن
 از باب تصور و با لکسر باد ام تابع مزج بود زن نعل و میچین • مزج با لکسر نیز
 به معنی الکیمین ابو ذریب گویند شعور و فحما و میچ لمر و الناس مثله و هو الشخص
 الا انه بدل النحل صاحب قاموس گویند که جرهری و بعضی آن خطا کرده
 بالفصحی است و مزاج الشراب با لکسر اینچه روی آمیزند شراب را و مزاج الدن
 اینچه بدان ترکب یافته از طبایع و موزج و فتح ازل معرب مرز و موزج و موزج
 به حرف تاج جمع آن در صحاح است موزج مثل جو و ب و جوار به جمع آن را که هر اهر
 تا واحدش کنند و مزج از باب تفریق و تفریق السهل کوثره دن معزی و در شب
 بزرد می و مزاج و وزن کتاب نام فاقه و نام موصی در جانب شرق منبثه یا جانب
 دست راست ارتفاع و مازجۀ از باب مفاعله لخر کرد و روی و موزج بود زن مساجد
 نام موصی و موشح بالفصحی آهستن از باب صرب و شی مشح بود زن قنیل و لوزن صرب
 و هر وزن کشف در ابی جبر و آمیخته و آشاج جمع آن و نطقه آشاج نطقه آمیخته
 باب زن و خون وی ابو ذریب گفته • شو • کان الی فصل و الفرقین منها و خلال

مزج •
دار صبح

زج •

الریش سیطابه المشیج صاحب تہذیب گویند کہ مہود این بیست و چندین را بست
 کردہ و شعر و کائنات را بصر جہین منہ و خلاف الفصل سیطابه مشیج و ارادہ الباقی
 متن الصم و السور جہین حرقی الفوق و آتشاج نیز جہری کہ در ناف جمع میشود
 معج و بالفتح بشتاب رفتن از باب منع معج البحار بشتاب رفتن عود معجہ الزلیج
 بشتاب در زندہ باد و فرس معوج نوروز و بدو و عفت از ان معج البحار یہ جمع کرد
 با حار یہ و در صحاح اسفند مریم ای بر مرثیہ معج الملکول فی الکملہ جنما نین
 صیل را در صومہ دان معج الفصل شرح آملہ و سرزد شریح بستان مادر را بیکشاید
 دهن خود را در جوارب بستان تا قادر شود معج بالفتح قتال را بخطر اب در
 حدیث است معج البحر منجہ تغرق لها السفینہ معنی موج زد و جہنمید و منجہ آفاق
 نیوانی و معج از باب تغل بپسیدن و در و تکاندن معج بالفتح بشتاب رفتن و سر
 کردن از باب نصر و معج بالفتح گول شدن از باب نصر و در حل مقابحہ و وزن
 صحابہ مرزا دہی نادان و معج بالفتح بلہا کوفتن بچہ بستان مادر از باب نصر و معج
 و امثلج اللبن از باب افتعال مکیدن شیر را و امثلجہ از باب افعال شیر مکنند او را
 و از اینجا است در حدیث لا تجرم المثلجہ و المثلجان و فی ردایہ الاملا حہ
 و الی ملا جتان و معج بوزن فعل شمر و عوار و مود بزرگ و دمی اسفند و ریف
 مصر و امثلج بوزن احمید کنندم کون و ہما بان بی آب و گہا و معرب آملہ و آن
 و زائج اسفند معروف اسفند در درجہ دوم و نوزدہشی کرم و خشک اسفند
 و خلاف زیاد میکند با و دہمی آورد بلفظ را قوت میدہد دل و چشم را
 و نافع اسفند بر اسفند را دمی نشانند کرمی خون را و رجل منجان بالفتح مودی کہ
 شیر نافع بکشد و از ناکہی ندر شد تا دیکوی آواز د و شدن نشود و معج بالفتح
 خضعتہ مقل و آن بار در خضعتہ دوم اسفند و ناکہیہ ایضا از احاد و ہدیہ بین و زغالہای
 شیر عرار و مالج بوزن آدم معرب مالہ و آن از زاری اسفند کہ کل کاران بدان
 کاه کل دگر بود ہزارا ملند و جد ہدیہ معربہ محدث و امثلج بالفتح برك و عقی اسفند
 صحرائی مانند برك و بركت سور و امالج جمع آن و نیز ہدیہ عقی مقل و مالج

معج
 معج
 معج
 معج
 معج

از باب سبع خائنه امواج را در دهان غلغله بکسومید و سکون نرن محله ایست
 در میانان ملبس الساقه خشک شد شیر نایقه و آنچه باقی ماند به هر که می چشد او را
 می یابد در دوزخ ملج یعنی حسنه مثل امواج الصبی از باب اختار و امواج ارباب
 افشوار بر آوردند آن کودک بهیچ ^{بالتفح} خورما نیکه دو تا با سه تا با هم پیچند
 و معربانک است آن دانه ایست مسکود بالضم ماعن سبزه منوجان فام شهری
 منجان دهی است در اصفهان موج ^{بالتفح} اضطراب درها و همچنین اضطراب
 مردم از باب نصر و شاعری است تقای و هر کشتن از حق و مریجه الشهاب
 آفتاب چکانی نایقه مریخی نرد زن سکوی نایقه تیز و که تنک او بسبب
 اختلاف دست و پای از بر کرده ماحب الی اغصه حرکت کرد استخوان
 روزانو میان پوست و استخوان موج بالضم مصدر از آن ماحبه لقب والد
 شد این برید قزوهی صاحب سن نه جدا و ^{موجه} بالضم خون و نوزدهی
 خون دل و بهی روح ^{انهم} و انهمان بهم اول و ثالث و ماضی شیر و بهی
 رنک موج از باب منع مکید شیر را و نیکو شد زدی از بعد از بهاری موج جار بته
 جماع کرد با جار به ^{انهم} بصیغه مجهول کشید شد خون یا روح از موج
 البطن و در فشته شکم ^{موج} بالفتح اعتلاط منشی او وزن مینا حد نعدان بن
 مقرون صحابی

• موج •

• موج •

• موج •

• موج •

• فصل النون •

• نون • بالضم رفتن از باب منع • نون فی الارض وقت بزمین و ناحیه الریح
 جنبه را ده قنچ مصدر از آن نون بر وزن مرور و صلت از آن نون الی الله
 زاری کرد بسوی خدا نون النور آواز کرد بوم • نون النور بانک کرد کار نون
 از باب سبع خرد و خوردنی است الریح لافحی بوزن و بهی و زدن و شتاب
 با آواز نون القرم بصیغه مجهول و بهی و قوم را با دتد • حدیث مباح بوزن
 مفعول حدیث موقوف و نایجات الهام بر مای بانک کنند و نون بوزن شد آد
 شیر درند • نون • بوزن شد آد و سخت آد از شاعری گوید • با سقا • نه چین شیر

• نون •

• نون •

السواد و به معنی کفچه است نه حاجه بزادات فاحلقه د بر کویند کذب نبأ جتک
 هرگاه تیوژند نه حاج بود زن کتاب نام دهی در بادیه از اینجا است زاهدان
 یزید بن سعید و سعید بن یزید بودند زن زبیر و در صحاح است که آباد کرد آن در را
 عبد الله بن عامر انعمی و دهی اخت دیکو در تهل تب است که در بلاد عرب در نهاج
 اند یکی بر سر راه بصره که دیرا نهاج بنی عامر کویند و آن دو برابر قید است رد یکم
 نهاج بنی سعد و آن در قرینون است نهاج بود زن غراب کوز و تیره نهاج انکاب
 بالضم و نهج انکاب بود زن فعل آرا و سگ کلب نهاج بود زن شداد و کلب نهاجی
 سگ سخت آرا و منج بود زن مجلس نام مرضی کساء منجانی را نهجانی بفتح با در
 هر دو لغت نسبی است خلاف قیاس مانند شیرانی و سنطانی و ترید انجانی تریدی
 که کرمی دارد در نهاییه است حمزه انجانیة نان نورم و عین انجانی خمر
 خواسته و منفتح و برین وزن غیر از آن گاه دیکو قیامد صاحب صحاح
 کوید و هذا المعروف یعنی الانجانی فی بعض الکتاب بالخاء المعجمة و معانی بالهمز
 ابن سعید و ابی الفویث و غیره منج بود زن منبر کسی که بزبان به میشت و بفعل
 نهارد نهجه بفتح جین شعله نهجه سخنی و طامی است عرب جاهلیه را که در ایلم
 کوسکی بپشم شمر و نهج انداخته می آمیختند و می خوردند و آنرا نهج بود زن
 فعل تیر کویند نهج بود زن احمد در خنی است هندی معرب نهجه و در صحاح است
 الانجیات یکسو الباء المربوبات من الاکدریه و اخلته معربا نهج الرجل از باب
 افعال آمیخت در کلام خود و نشست بر پشتهای بلند نهج بضم تین جوالهای سپاه
 و نهج القمحه برآمد کعب از سوراخ تنج العظم از باب تفضل آماهد استخوان
 نهجیان بالتحریک و عد ضرع اب نهج بالتحریک بردی و آن کپاهی است
 که بآن در زد و نهجه از نهجهای کشتی به پیوندند تا آب نیاید نهاج
 لقب عبید الله بن خالد و لقب دالعل ابن خلف تریج یا لکس و کمش که
 او را خضی کنند و بپشم از کاهی نهجند معرب ترید نهج بود زن
 سفر جل ناسره و فاسد معرب نهج نهج یا لکس و زادن از نهج از باب

نهج

نهج

نهج

افتعال همچنین • تعجب الیافه ز ادافه بجه الاستعمال این محاذیه
بصفت مجهول است • نتاج بالکسر مصدر از آن • منتوجه بروزن مفعوله صفت
از آن • انتجب الیافه از باب افعال بجه آوردن افه کردند تعجباً آنها را انتجباً هرگاه
مردم مباشرتاً او شوند • تاتج بروزن فاعل صفت از آن و آن برای شتر ماند
فاطه برای زنان که است کوبیده شعره • وقال الله عز وجل انتجب الیافه • متى ذموت قبل الیافه •
انتجب الفرس از باب افعال نزدیک شد نتاج اص • در صحاح است از به قرب
که ظاهر شد نتاج او • انتجب الیافه همچنین • نتوج بروزن • و بروزن صفت از آن نه
منتج • منتج بروزن مجلس زمان زایدن و مکان آن کذلک التعلیل • و غنمی نتایج
یعنی در سن واحد در احاسر تعجب الیافه از تفاعل و انتجب از افتعال توالدت
• هذا الولد ینتج و ذی این بجه همزاد بجه من است • تعجب الیافه رسیا برای خود
دبجه آورد • بکاتی که مردم غمی بپندد و به • تعجب از باب تفاعل بانکه بر آوردن بر دین
را • انتجب از باب افعال یعنی نزد آنها شتران بار دارند که بجه بر می آورده • منتجه
یا کسر بمعنی در زهره که بر می آورد آنچه در شکم است • منتجه بروزن سکنه
به معنی دهر • حرج نلون • منتجه بروزن منبر بر آمد و روحا بلکه می دید • نتی بطنه
بالحکین از باب ضرب بکار دزد شکم ادا • نتی بالکسر همان بی غمز و بطنه بمعنی دهر
گویند • انتجب للعدل از باب استعمال هرگاه یکی از دو عوجین نور داشته شده • نتی
از وزن فعل و زان شدن دینی و حرأ کتب از باب ضرب هر چه کوبه شعره
فان ذک قرحه حبش و نتی • فان الله یضلی من یشاء • و حدیث صحاح است
سأخبرک علی صفت • نتی از باب فعله منح کرد و جنبها نهاد • نتی الا مو
قصه کاری نمود و عزیمت آن نکرد • نتی الیافه کرد اندک شتران را هر حوش • نتی کرد
بر گشت دقت ترس • نتی القوم کو ما کدر اندند قوم د و منزل و بهی بدل از آن
همز کردند که حاضر شوند بر آید نتی از باب تفاعل جنبه و تکریر کرد • در صحاح است
نتی لبه بسیار در و ر داشته شد کوشه اده • صاحب قاموس گوید که قول جوهوی
معنی نور داشته شد کوشه از غلط است و باید معنی نتی • نتی در باب مرید • است

و تنج سرعت نموده بخروج پرور زن چه در وقت از آن تنج به بالفتح جماع کردن
 از باب تنج در بعضی سبیل و از آن در یلندی رود با و در بعضی چند نامزدان دلور آزاد بر
 استنقح از باب استعمال نرم شده فتنجه پرور زن کرمه مسکه رقیق که بر می آید
 از مشک شیر مرکا به بار کرده میشود و پوشیده از آنکه بر آورده شود از و مسکه اول
 و در صحاح است فتنجه به معنی هم چیم بوخای معجبه هم آمده و من غنی دانم که صحیح
 چیست نورج و پرور زن جعفر و مسکه کشاد پرور زن و قورج و چندین و نورج نیز به معنی
 سواب و خرمین کربا هم از آنکه از جوب باشد یا از آهن و قورجه و غیره بزیادت
 به معنی آمدن و شد کردن و آمدن شد در کلام که سنگین چینی باشد و نورج بر پرور زن جعفر
 سخن چنین و نفاقه نمیکند و در عدا و انو جایی می دید و شتاب با نود و نورج المراء
 از باب د حوجه جماع کردن زن راه غیر قریب یا که معروفی است مانند سحر و سحر
 و نارنج مهر و اصف معروف و معرب نارنگ و نیز به زاء معجبه پرور زن جعفر و نورج
 زن که معروف است آن بلند و راز و پرور زن از باب نصر و قریه و نسج و بالفتح بافتن
 جامه از باب نسج و خوب و نساج پرور زن حراد صفت از آن و نساجه یا که سوره شامه
 بانی و نسج به فتح سین بر کس و آن کارگاه نسج الکلام خلاصه کلام را و آراست آنرا
 منسج پرور زن منسج کار خوب که جامه را و برای بافتن بران کشند منسج الفرس
 منتهای عشق اسب و از اینجاست در حدیث رجال جامه را و ما جمعی مناسج خود را
 و مناسج جمع منسج و اولان فسیح و حدیثی و کانه است در علم و شعر آن که همما
 ندارد چه جامه که نفیس و باریک باشد و بمنوال او جامه دیگر و نمی بافتد بخلاف
 جامه که باریک نباشد و بمنوال او تار بود جامه چند می کنند و نفاقه نسج پرور زن
 و نورج نفاقه که با پروری نه چندین نفاقه که بسبب شتاب پردی خود بار را برود و
 آرد و نسج الریح الریح هرگاه در باد پیایی در طول و عرض بوسزایم کند و در این
 به نسجه است و بافتن جامه بافچه جامه باف می آید هر جامه که می بافت پس بود
 می کنند تار را و همچنین گویند نسج الریح الماء هرگاه در باد و آب و شکنها
 اندازد مانند تار و پروده در اساس است گویند نفاقه نسج و نسج و نسج نسج

نفسج

نورج

نورج

نسج

لی سیهامو که نایقه بودی بود ارد دست و باراد و میره نتاج بر وزن جد آذ
 زده سازد و در تخ کوه نشیخ و نه بین حیات یعنی جای نمازها به نشیخ بهالتحریر
 و بگذر آب انتاج جمع آن و نشیخ بر وزن فعل گرفتن گرفته کلوا بی آنکه آراژ و آید
 به نشیخ اما کی از باب تصرف از این دو حدیث است قرأ رزقه بوسنی البصرة
 فیکلی حتی سوح فتنیه حلف الصلوة و نشیخ الحما و بصرة که در آنجا آراژ
 و ادرینه و نشیخ الرزق و الرزق و در جوش آمدنجه و مشکیزه و در یک ارد چند آنکه
 شعله شد از آن و نشیخ المطرب فاصله کرد خنیا کو میان در آنست و در آن
 کرده نشیخ الفدح کرد اندک و در یک خود راه ترشجان نام کوهی یا شهری
 و نشیخ بالفتح و بالهم و حدیث مبر و بخت شدن گوشت و جز آن از باب هم
 و نشیخ بر وزن فعل و نامی بر وزن فاعل صفت از آن و نشیخه از باب افعال
 بضم آنرا و رجل نشیخ الرای مردی اعتبار رای و نشیخ النایفه بولها و نشیخ
 از باب یدیل در گذشت نایقه با و از یکسال و نیمه زیاده و حدیث بن ثور که در
 شعره و صماء منها کما استنبه نشیخ و به الحیل حتی زاد شهره و حدیثها و نایقه
 منشیخ و نوق منشیجات بالفتح و حدیث از آن شاعری که بید شعره و این
 منشیجات کن قدما یزدن علی العید و اب شعره و انتاج بر وزن مطرب
 صبح کباب و نشیخ بهالتحریر و نفع بالهم میدهد شدن به سبیدی حالص از باب نصو
 و نفع اللون میدهد شد رنگ عجاج کویده فی ناکحیات من یکاش نعجیه در نهایت اسباب
 فی شعر حذاف این نده و والیا عجیات المرحلات للنعمیه یعنی شیران سبک و بعضی
 گفته اند حریش رنگ و نفع فیو یعنی قریبی و بعضی کوئی دل از خوردن گوشت میش
 و نعیمت الدل از باب صبح قریبه شدن شیران و آنهم القوم از باب افعال قریبه شدن شیران
 قریه و نعیم الرجل خورد گوشت میش و این کران شیر بدل او شاعری کویده شعره
 کان القوم هجر الحیم صان هم نعیمون قد مالت طلامه و ناعجه بر وزن فاعله زمین نرم
 و نایقه میدهد و زور و نایقه که بدان شکار کنند کار دشتی راه و نایقه با نفع میش ماده
 و نایق بالکسر و نایجات جمع آن و نایق الرمل بالکسر و کاران دشتی و نایقه بالفتح و یکی

• نشیخ •

• لشیر •

• نعیج •

زانکه از نفاق جز از کاردستی بود یکوی از وحی نیست و ابو نفعه صالح بن شرحبیل
 را بنسبت بن نفعه کلبی نزد شاعرانند و منع بر وزن مجلس نام موضعی صاحب قاموس
 گوید که جوهری خطا کرده است در فتح آن به نفعی و بالفتح بو جستن عر کر بن
 از باب نصره و نفاق معنی از آن و نفعیت الفروجه بر آمد جزو از بیضه و نفع
 ندی الماراة و بیضا بود است یسکان زن پیراهن راه و نفعیت الزنم آمد باده
 تدبیری و رجل نفاق بر وزن حداد و متغی بر وزن منظر مرد متغیر و نفعی بر وزن سکیم
 مرد بکانه که میان قوم در آمد و اصلاح کند یا کسی که پیش آید و نه اصلاح کند و نه افساد
 و نفعی ضم نون و فتح فاء و شد دجیم آن و نفعه ابو بسمار به آن و مخرج و سخر انهای
 بهلوه در معنی دختر زیرا که بسماری کند مال پدر را به خود و در صحاح است و کانت
 العرب تقول فی النفاق علیه اذا ولد لاحد هم بنت فنیما لك النافقة هی المذمومة لما لك
 لانك تأخذ من مالک فتنفیر و معنی بادی که آغاز کند به تدبیری
 ذوالرمله در وصف شرموشی گوید و شعره یزیدنی ظن عراض و یطرد و یجحف
 نافقه و شعره ما حصت و نفعه بر وزن جفینه کان و در صحاح است و آن چونی است
 از دین و نفعی هم پدر از اوید و مبلع گوید و شعره انا خرمعدات الوجف
 که نه و بقای نفعی لم نریم ذایل و نفاعه با کسر خشتک آستین پیراهن و آن
 پارچه باشد مواع زهر و نفعی و نفاعه بهم اول و فتح فاء و شد و نفعه بهم اول
 و کون دوم تویر پیراهن و نفعی بضم تین مردم ثقیل و کوان و نفعی بر وزن مصابیح
 تویرها و نفاق بر وزن افعال جدا کردن یسکان از ظرف و فتح و شد و رشیدان
 و الباء بهر شدن ظرف به یسکان و النفاق ما نفعی ان نفعی امر او کنند و در کفایت
 و منافق بر وزن مساجد بالشیخا که زنان بر سوزین بندند تا کلان نماید و مرأه
 نفعی الحقیقه بالفتح زن در به سرین و صورت نفاعی آرازد و شب و نفعی از باب تغفل
 افتخار کرد و زیاده از آنچه همیش او بود و ما الی استیغ غصبك از باب استعمال
 چه چیز اسف که بر آرد و ظاهر کرد و خشم ترا و نفوج و نفوج و نفوج و نفوج و نفوج
 همه با کسر و نفوج با کسر و بتعریف همان و نفوج بر وزن قنبدیل بسیار کرد و نفوج

و نفع

و نفوج

• قبله •

• مردج •

• نرج •

• نوبندخان •

• نهج •

• نهج •

• راج •

• رنج •

• رنج •

از باب فطلة اكنار كرد در كلام • نيلنج • بکسوار دل دستان پيه که زنان بعد پوزن
 رذن که آنرا دشمن می کردند استعمال می کنند تا سوزش در صاحب شر الیوا هر کوبید
 که نيلنج عصاره قبل است • غودج • بفتح نون مقوب نموده را غودج بهمه
 غلط است • قوج • بالفتح و یا کورد و در عمل از باب قصه • توجه بالفتح کوبید
 و نارج بن یکنون غدران فمله است که منسوب میشود بسوی آن هلهاء و در ارباب
 • نوسد خان • بفتح نون و بای موحده و دال مهمله فمله است از شهر ماور
 • نهج • بالفتح و منج بردن مصدر و منجاک ناگسردا و روشن دهد آنهج بالتحريك
 ناسه و بای آمدن دم از شدت حرکت و فعل شدید فعل از روی بردن صرع صرب
 هر دو آمده • در حدیث است انه را می رجلا و نهج یعنی بهای نفس می زد
 از لوبی و زبان بر می آورده آنهج الطريق از باب افعال بردن روشن شد را •
 دهد از روشن کرده آنهج الالهه جبر کرد برست و تادم بر آورده آنهج الثوب
 و نهج الثوب از باب متع کمنه کرد جامه را بفتح مثله الهاء پس کمنه شد • آنهج
 الثوب از باب افعال همچنین • نهج الثوب از باب منع کمنه شده در صحاح است
 کردند آنهج الثوب هرگاه در ده که نکی نهد هندی حسان کوبد • الی التحول حتی
 انهم الثوب بالهاء او بهین • کوبید نهج بالکسر میگویند و بالفتح نمی گویند • نهج
 الطريق رفت و روانه • استنهج الطريق از باب افعال و آنهج الطريق
 از باب افعال واضح و ظاهر شد را • یزید بن حذافه می گوید • شعره و النذر
 اضاء لك الطريق را نهجت • هـ الما لك والهدى يعنى • يعنى اعانت می کند
 و قدرت می دهد • فلان يستنهج سبل فلان فلان می رود بر راه فلان • طريق نهج •
 راه فراخ • نهج المراهج جمع کردن را

• فصل الرا •

• راج • بالفتح کوبنکی سخت • مؤنث • بقاء و رقاقی بردن معظم تام موضعی
 نیز دیک لری • و نهج • بردن فعل سطر و دشت از هر چیز و قویه و نهج از باب
 کرم فعل از ان • و ناسجه بردن کرامت مصدر از ان • است و نهج النفس از باب

استقبال آورخته شد بعضی از کما به بعضی و بکمال رسید است و توجیه المال بسیار شدند
 شعرا به استریش انرجل من المال بسیار خواست مود از شعرا هم نتیجه زمین
 بلف ناکه الثیاب الموثو جة جامهای سست تار و سست بافته و در اساس است
 بر من الحجاز ثوب ریش جامه محکم بافته و درج به بالفتح یعنی سرعت و دوائی است
 معروف که آنرا بوج را کو ترکی خوانند و آن بهر کماهی است که در آب بکیر ها و کناره
 رود های ری و کرم و خشک است در درجه سوم ادرا و بول کند و صلابت مهر و با
 می بود و ز ایل می کند انچه در طبقه عنبریه و قوتیه حادث شود و نافع است
 در د های پهلوسینه و از نشستن در طبع او مفید است برای در زخم و ترشیدن
 آن با انگبین در در سکه ران نافع و بعضی سنگ را و شعر مرغ نیز آمده صاحب
 قمارس گوید که روح نام وادی است در طایف نه شهری است در وی جوهری
 غلط گفته و آن را دی میان کوه مخفی و اصححونین است و از اینجا است
 در حدیث آخر و طایفه و طایفه یعنی آخر پاهالی که واقع گرد آنرا خدا
 و زنج برده و مواد از وی غزو و حنین است نه غزو و طایف جوهری غلط گفته
 چه حنین را دی است مقابل و ج و غزو و طایف در درجه نهم و در نهاییه
 است که رج موضعی است در ناحیه طائف و بعضی گفته اند که آن اسم همه
 حصون طایف است و بعضی گفته اند که نام یکی از حصنها می باشد
 و منقول است که بطریق شهر پناه طایف باشد و جائیکه صاحب نهاییه این
 حدیث را ذکر کرده می گوید غزو و طائف آخر غزو و های رسول خدا است
 صلی الله علیه و آله و سلم چه آنحضرت بعد آن غزو و غزای نکوده مکر غزای
 نموک که در آن جنگ نموده و حج بضم قین شهر موغان تیر و در حج به التحریک پناه
 و حج از باب فرح پناه گرفت و او حجه از باب افعال مضطرب گوید اندام او را
 و حجه به التحریک مکان هست و او حاج جمع آن و در حج به التحریک و در حج با کسر
 رک کردن و آن در رک اند در صحاح است و قال دج و ابتک یعنی رک کردن
 متورخ و بزین و آن بمنزله فصل برای انسان است و درج نیز معنی سبب و سببه

و د ج

ع

و د ج

و د ج

سَكانِ نَلائِ و دَجی اِلی کَل اِیعنی بَودنِ لَای و سَهل و سَهب مَن سَوی جَین کَاری و دَجان
 د و اِراد د کَویا مَن سَند و رَک کَردن اَقَد و مَصاصِحت زَید الجَهل کَوید و سَعر و
 اَنحَتَمَ مَن و اِذین اَصَلَفَتِها و مَن و دَجی حَرب تَلَقَّ حائِل و مَزاد اِراد و دَجی
 حَرب د و اِراد و حَرب اَصَف و دَجی بَالغِی از باب صَرب تَوَدِیج از باب تَفَعُّل
 رَک کَردن بَریدن و دَجی اَنل لَیجَه بَریدن رَک کَردن دَیجَه و اِمعنی مَنا لَیجَه کَردن
 بِقال و دَجَت اَمِن اَلقَوم مَصاصِجَه کَردم مَیان قَوم و بَریدن مَ و لَک کَردم شَعر را
 و مَ و اِرجَه از باب مَیغَهلَه هَمچَین کَیست کَزید و سَعر و اِصَاد عَون صَفا مَن
 لَایراد کَیست و اَلْمُؤَثِّیون با ذَن اَنه مَاصَعُود اِثَر دِیج شَهری اِست بَه نَزد یکی تَرمز
 و اِراد جَه نَرو و زَنا قَرا نَه دَقی مَواد مَ و اِوان دَرجاج و مَافَند اَن و سَیج و بَریدن تَفعُّل
 فَوعی از رَفتار شَی کَوید و سَیج اَلعَبر مَثل رَکَدن اِز اَن اِهل و سَوج عَوج
 و جَهل رَجاج قَساسِج شَعر اِیز رَده اَر سَیجَه اَن اِز باب اِفعال بَو اَنکَسم مَن اَنو
 بَریدن تَاد و سَیج و ذَرا رَمه دَریغ نَاقَه حَردمی کَوید و سَعر و اَلعَین مَن هَاسِج اِز
 و اِیج خُجَبا و بَیخَون مَن جَانبها رَهی تَسلِیَب و اِیعنی شَتر اَن دَست و اِیامی زَند
 و تَیز رَوی می کَند دَیج ذَیبال نَاقَه مَن عَی و سَند و سَیج قَام مَوضعی بَه تَرکِستان
 مَکَیجَه بَین رَجاج مَکَیجَی بَکَیجَی رَجاج شاعری اِست و سَیجَه و بَریدن و سَیجَه بَیج و سَیج
 و اِیعنی اِوست دَریغ خَرمای کَه اَنو اَنانَته مَیان دَرجوب می بَندند و اَن کَندم دَورده
 رَجز اَن اِز جَای سَیج می بَوند و قَام مَوضعی دَریغ بَیج مَدینَه و مَ و سَیجَه اَلقَوم
 اَنها دَیج قَوم اَند و سَیج و بَریدن تَفعُّل دَریغ اِست کَه اِز اَن نَیو هَاسا زَند و مَجازا
 اِطلاق اَن بَریدن و مَ اَمد کَدانی اَلاسامی اِوس کَوید و سَعر و نَیج حَیی دَی العَوجَین
 نَوید و و نَیجی جَها اَن اِبال و سَیج اَلقَوم و سَیج نَیج مَیج بَیج و سَیج قَراست و اَشیجَه
 و بَریدن نَاعله قَراست اَیج و دَیج و سَیج شاعری کَوید و سَعر و اَلقَراوات بَیج اِشجَات
 مَکَکَیجَات اَلقَومی اِیقَد شَیجَه و دَیج و سَیج بَک قَراست از باب صَرب اِیعنی مَیج و سَیج
 با تَور و نَیجی اِو اِز نَیج اِست دَریغ مَیج اَلعَیجَه اَلسَلام و سَیج اِیج و اِیج اِز اِجَها اِیج
 خَلطه و سَیج اَلله اِز باب تَفَعُّل اِیج و سَیج کَردن قَعال خَویجی رَاه و سَیج مَکَکَیجَه اِیج

و سَیج

و سَیج

بهر سبب مستعمل را به ذوال و مانند آن تا از روی چیزی نیفتد و تلوح به با لضم
 و لجه بر وزن زنه و آمین و اتلاج از باب افتعال کذلک و الکجه از باب افعال
 و التجه از افتعال داخل کردم از راه در صحاح است و تلح منالجم داخل شد و بعد اخل
 و لجه الرجل خاصه مرد از مردم یا مفتد علیه از غیر اهل اوه و قور و لمجهتم یعنی
 جسته اند یا نه است و لجه بالتحریک پناهی که روان از باران و جز آن در آن
 پناهی گیرند و جای خم کوفته وادی و اتلاج بر وزن ارحاف در تلح بضمتین جمع آن
 و الحجه بر وزن فاعله دردی است که اندرون حادث شود و مردی که آن در د
 باور رسد باشد و دردی است در دندان و تلح بالفتح کلام و حش که در آن
 در آید و در صحاح است از سهویه که تاء آن مبدل از وا است و آن بر وزن
 فوعن است چه در کلام عرب بر وزن تفعل اسمی فیما منه خلاف فوعن که آن بسیار
 است و تلح بضمتین اطراف و مواضعی و کوجا و کفکیرهای آنکه بین و بعضی بین راه
 در دینک و تلح بضم ازل و فتح درم چرخه عقاب و تاء آن مبدل از وا است
 و تلح المال بر وزن تفعلی که داندین مال برای بعضی از فرزندان در حیات
 خود تا مردم این را شنیدند و از هوال باز مانند و تلح شهر و صفت به بدخشان
 و تلح بر وزن کتمان فوج و حاء مجهله صحیح تر است و تلح بالتحریک نوعی
 از ساز است و نزد بعضی رباب است و نزد بعضی شهور و نام دهی است و زلف
 مغرب زنه و تلح بالفتح افروخته شدن آتش و تفت النار افروخته شد
 آتش و تلح بالفتح و بالتحریک مضد از آن و تلح بالتحریک کومی آتش
 و تفت النار از باب تفعل بر افروخته شد آتش و تفت النار از باب افعال
 بر افروخته آتش راه للنار و تلح برای آتش افروخته است و تفت راحه الطوب
 بر افروخته شد خوشمیری و تلح الجواهر روشن شد جوهر و تلح بالفتح جوب لباد

فضل الهاد

و تلح بالتحریک درم مانند ای است که عارض می شود پستان نایقه راه شجبه از باب
 تفتیل و تلح از باب تفعل اما شنید که در پس آمانید شد و رجل مهج مرد گران جان

و تلح

و تلح

و تلح

و تلح

و تلح

و تلح

ه هبج آوردن قیل آهوی که دو حطه راز در هود دریلری ارمیان موی شکم
 ریش باشد و قریحه بر وزن د حوجه یعنی از زمین و نزد بعضی زمین یست و در حدیث
 ابی موسی است د لولی علی مزمع یفر یقطع به الفلا فقا لواله ریحته تنبت الارطی
 و بعضی منتها می رادی که آتش آنجا بریزد و مفا کچه که در جای گرد آمدن آب
 بکنند و بعضی آن آب در آن کنند پس از آن نشو شد ه ه و ایچ بر وزن مساجد
 یاغها اندوز یمامه ه هججه بالعصا از ناس منع ز دار و اعصا ه هججه یعنی اول دریا و مرده
 و تشریح این معنی افتاده لغتی است در هججه ه هججه بر وزن جعفر و قنار سبک بشعاع بر مرد
 مستحضر و کسی که قیاس کنند در قنار خود و بعضی جامه نقش دار و مرد فربه کله و بالکسور
 تهر آمد و بعضی کلو و آهوی سال خور و هججه بر وزن د حوجه نقی کردن جامه را آ میسین
 رقتار را ه هججه بر وزن موصوفه ناریکه از اوقات ساز فاسد و معتل السطح باشد ه هججه
 بر وزن قیل زمانه زدن آتش و در د با زرف ه هججه بر وزن قیل ه هججه
 و زمین در د راز که سه و کنند گان را در و عسنا آرد و حطیکه کافنان برای
 که امانت بر زمین کشند ه هججه انهم اول و تشدید جیم جمع آن ه ر کب هججه
 بر وزن قیام و هججه آخر بر تقدیر منع صرف و منع بر خوردن فکر و بی اطاعت
 واه غایه و کا کسی خوراک که باز دارد و مردم را از کاری گیرند هججه اجماع بر تقدیر
 نشین ه هججه بر وزن محسبه قماری که هر شد هر چیز را بخت و مرد گول
 ه هججه و هججه حله بالفتح ه هججه بسکون آخر و جوی است برای
 کوسندند در صحاح است هججه ز جوی است برای کوسندند معنی علی الفصح
 شاعری گوید ه هججه یجشده ه هججه فاحقه ه صاحب قاموس گوید بسکون
 آحر است و جوی در بنای آن علی الفصح غلط کرده و شاعر برای صورت
 فتحه داده است و اولی حجت نمی تواند شد هججه بر تقدیر بسکون آخر
 ز جوی است برای سک و بتقرین هم آمده ه هججه بر وزن شاعری گوید شعره
 سقرت فقلت لها ه هججه قمره ه هججه و ذکرت حین قمره قمره ه هججه بالسمع
 از ناس د حوجه بآنک زد بود و ند ه و جوی که در و با تا باز ماند و کوی

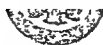
ه هججه

ه هججه

هـ شمع او در زواید لایطاف با روضه بر نشانی الهی میخیزد کلف نوبت المرحل در دو صحاح است
 هـ شمعیت عینه در در معنی چشم او در مقابل کینه چشم هـ شمع المهر از جر که در شهر را
 رکعت هـ شمع با لفتح شود مند و صحنه آواز و نیز معنی شود در از و جز
 در از و معنی آهوی در شمع در معنی ناله هـ شمع بود روزن جبهه زمین خشک بی گیاه
 هـ شمع بود روزن هـ لایطو و آب خورد شد هـ شمع بود روزن علا بطبر و کند
 هـ شمع بود روزن در حوجه حکایت آواز اگر ادهنکام چنگ هـ شمع الناقه از باب تغزل
 نزد یوسف شد ز ائمن ناقه هـ شمع المصنف بودند اخصت خانه راه هـ شمع بالفتح
 بود روزن کریم مصدر از آن هـ شمع بالضم لباد و آن جز بی باشد که هر کردن کار و راعت
 اندازن هـ شمع فیهاج بود روزن سجنان در صفت هـ شمع از باب استفعال بدان معنی خود
 کرد کار راه است هـ السائره شهاب و می خواست از سر کنند کان هـ شمع در نیک
 کرد در آن هـ هـ جان بالتحریف و هـ هـ اج بود روزن فواید و قمار پیر هـ هـ ج الشیخ
 از باب ضروب فعل از آن هـ هـ اج بود روزن شد آد و هـ ج بود روزن صفو جل صفت
 از آن هـ هـ ج بالتحریف ناله ناله برای پیچ هـ هـ ج بالکسر ناقه ناله کننده
 در صحاح است هـ هـ چنبدین بادی که آواز دارد ابر و جز هـ هـ می در وصف چهار
 و هـ کفته هـ شعور هـ حتی فاسکین الشوی هـ هـ می مسک هـ من نسل جوا به
 الا فاق ممل اج هـ جزا که نادر ابر و از و یوزن می آرد و بار بار می کند پس
 آب از نسل از هـ هـ ج بود روزن جعفر نوه می از بر شستی ز نان
 و آن در نوح است با قبه و بی قبه هـ هـ ج الصوت از باب تغزل بود شد
 آواز در لوزن بود کی هـ هـ ج الناقه مهربانی کرد ناقه بر پیچ خود هـ قدر هـ ج
 بود روزن هـ و زد یک یزدی چهره زنند هـ هـ ج بود روزن گمان نام اسپ رقیب
 بن شریف و پدر قبیله صاحب صحاح گوید که نام اسپ با هله و اسمعی انشاد
 کرد هـ و فارسی هـ ج اشباب النواصیا هـ مستهج بکسر دال شعانی کنند و بفتح
 دال شعانی کردن هـ هـ ج بالفتح قننه و آشوب و قتل هـ هـ ج النبا من از باب ضروب
 فعل از آن افتاد در مورد در قننه و آشوب و قتل هـ در حدیث اشراط ما هـ است

بگویند کذا کذا از یکدیگر هر چه مردم گفتند جمع است هر چه یار و مولی و هر چه قتل
 و ادب و قیاس و قیامت و او ایام و نفعه و زبیر گفت لیست شعری اول فرج خدا ام زمان
 و نفعه غیر فرج یعنی فرج مذکور در حدیث همین است یا زمانه و نفعه است غیر آن
 فرج و در صحاح است که اصل فرج بسیاری در جبر است از اینجا است قول عرب
 در کثیر الجمع و نجات بهرحال لیکن جماعه فرج العیر از باب جمع و اسیمه
 و حیر چشم شد ترا شدت کرمی و مایلیدن و طران فرج با لکسر مرد کول
 و مسلم از هر چه و فرجه زیادت ما کنان نوم و فرحت العیر از باب تفعیل
 و افرجه از باب افعال بر آنکه ستم شعرا بر میورد و کرمای نیم روز تا شهر چشم
 شد و فرحت الجمع با نیک و دم برد و نند و زجر کردم و یوار و به کرد
 و فرجت نارتند از نداد الا کلمه فرج السید ملا نانا نهرج در باب است
 ملان را نه و پس مستند و فرج الباب از باب صریح گذاشت در را کشاده
 فرج بی الحدیث و ان کرد کلام را و بسیار آورد یا تخطیط کرده فرج جار یقه
 از باب صوب و نحو جماع کرد که نه و خود را و فرج القوس و ان شد اسب و قوس
 و فرج با لکسر و فرج روزن شد اسب و بسیار دران حدیث گویند شعری من کل فرج
 تفعیل مخبرمه و فرجه بتشدید را جمع معنی که حلق کنند در کلام و فرجه و روزن
 در حجه ال کردن کار و از نا اعتقاد و فرجه و روزن در حجه موهبت رفتار
 و فرج به التحریک آواز و صد و نوهی از هر دو که توانه داد در آواز طرب
 آنکه بر آواز یک با کلر گرفته یکی باشد و هر کلامی که بهایی و معتقارب باشد در آن
 نامید شدن نوعی از هر دو و افرح الشاعر از باب افعال کشف شعرا در بحر
 فرج المعنی از باب فرج و فرج از باب تفعیل و فرج از باب تفعیل توانه
 کشید معنی و مضی و فرج من اللیل و روزن از باب کشید باره از شب و فرج جیب
 القوس از باب تفعیل با نیک بر آوردن کمان حکام چنانند که زکیمیت در وصف کمان
 گفته شده و لم یب دبا و لا الناس منها غیر اند و ما علیه الجیمه و باها و فرج
 من انما به الخش و راتبا عما النجیب الزبیر و فرج از باب زیادت معن و روزن

فرج
 دح
 فرج

کویده شعوره یوک ما یقبح من عیشته یعنت فیه ههچ هه ما میج هه تعجب الابل من فی المار
 یکبار تو بشید نه شور ان آب واجندان که بشیدند هه آهجه از باب افعال بشید
 ادر اه آهجه القوس کوشش کوراسب در ز قنار خود هه هه میج آه ماد و حیوان
 اندر دیت کویده شعوره کان اینه السهوی یوم لقیتم هه مرشحه با نظر تین هه میج هه
 صاحب صحاح کویده شعوره کشته اند که هه میج درین شعر یعنی آه ماد که تیره بشید هه شد
 از هه میج یعنی مکس روزه هه میج روز یعنی شکم هه ریک هه نزد هه شعوره میج آه ماد که در حظ
 داشته باشد میان در حظ که به پشت می باشد نزد هه میج آه ماد که دیو و نوزدی
 رسد هه من خشک شد روی ادر آهجه میج هه شد از گرمی یا از غیوان هه هه میج هه وجه
 خشک شد روی ادر هه میج چار پایان گذاشته شده که هه میج از ان موج زدن در هه میج
 هه وجه در وزن در حجه آه میجن در یعنی بر وسع و سبکی و انک در حروف مودم هه و حان
 بالشم هه چین و یعنی مائل و خداید در خبر هه و ح در وزن هه اس جالاک در کار هه هه لاج
 هه اکس و پادشاه منقاد هه میج هه میج آن هه میج در فتاوی داین فارسی است معرب هه شاة هه لاج
 کویده میج که مغز در استخوانش نمود هه سب لا غری هه امر میج هه میج و میج لام امر منقاد
 در سب از باب تفعیل جنبه بدین شعر میج و شروع کردن حیات در وی هه و ح هه بالتحریک
 ذ را می قند را حقی و سبکی در شتاب زدگی هه و ح هه صفت هه و ح جاه بالفتح و بالمد باقیه
 نمود و ذکر یا هه و ح دارد و یعنی هادی که هر کند خانه هه را هه و ح بالشم هه میج آن هه میج
 بالشم و هه میجان بالتحریک و هه میجان بالکسر و انک میخته شدن و هه انک میجن از باب سرب
 از نیمه است حدیث امل و صله رای مع امر انک میج هه میج ای لم یز هه میج و لم یفر هه
 اناح از باب تفعیل و هه میج از باب تفعیل و انک میخته شده در صحاح است هه میج از باب
 تفعیل و هه میج از باب مفاعله و انک میجن ادر اه حاجت الابل تشنه شدن و نذران
 هه حاج التث خشک شد گیاه و از اینجا است و حدیث کننا مع النبی صلی الله
 علیه و آله و سلم فامر بفضن ققطم او کان مقطرها قد هاج ریه هه میج و در وزن
 سار ب لحنی که کشتی بخوراند از اینجا است حدیث هه هه و اذ الهاجت الابل
 رخصت و نقص ما قیمة هه از که کشتی بخورانش از کم می کند قیمة هه را و یعنی

هه و ح

هه میج

هه میج
هه و ح

هه میج

خوبی در غضب گویند حاج فائحه بر آنکس خفته شد غضب از و جدا حاجه و در غضب
چون بر او غضب او به شجاعت با مدد القصر کارزار «هیاج با لکس و قتال» هیاج بر وزن شداد
این ستم و این بسطام مستند نماند و تهاجم القریقان للقتال از باب تعامل با هم بر میستند
هر دو فریق برای قتال «هیاج با لکس و نفاقه» از وزن مند و طن دشمنی که تشنه شود
پیش از شتران «هیاجه ماده قوکه حاجات جهم آن» «یوم هیم روز یاد و نود بعضی روز زار
و نود بعضی روز باران» فائحه زمینی که خشک شد «باشد سبزی آن یازده» اما حاجت
الروح الله است از باب افعال خشک کرد یاد کیا «راه افیج الارض یافت زمین راهانجه النجات
یعنی خشک کیا» و به کویده «راهیج الصلواء من ذات المرق» هیم با لکس
میشی بر کس و هیم با لکس و زجری اسف برای نفاقه

فصل الهاء

«هیاجج» بر وزن یمنع و یضرب موضعی اسف که مل کور شد و ماده «هیاجج» مبهمله
گفته که ملحق اسف یمنع و مغنی ثمانی که صاحب قاموس در ماده «هیاجج» گفته که «هیاجج
بر وزن یسمع و یضرب موضعی اسف و مکة و النجما وزن یضرب و ذکر کرده
ظاهرا بسبب حواله توك کرده باشد» «ایدج» بر وزن احد شهری است از شهرهای
اهواز و دهی «هیارج» «معریب یاز» که دست بر بخن باشد و هذیل این نصیر
این «هیارج» محذوفی «هیارجه» با لکس و فتح و معیونی اسف مشهور اسف ال از «هیارج
بمحد ف تا جمع آن «معریب یاز» و تفسیر آن در آیه الهی اسف در قانون اسف که «هیارج
نام محمل مصلح اسف این است تأویل اردت که هر آراء الهی است و مضل اول
از مصلحهای معروف «هیارج» و در قدیم اطلاق «هیارج» بر همین منهل بود بعد
از آن بر غیر آن اطلاق کرد «شد» «هیاج» قلعه ای صعد و صقلیه و کلفی جیم و کسور هم میدانند

باب الحاء فصل الهوزة

«احاج» بهر سه حرکت هموز بود «اح» بالفتح موقوف از باب نصو
اح الرجل فعل از آن را جز کرد «یکاد من تهنج» «اح» بالضم تشکی
و خشم رفتند اندر «احجحه» «احجحه» بالفتح همچنین «احاح» زید بهمار گفت

از ح

اشاخ

البحر

امح

انبح

ح

قول خود را یا احاح . آجی ابعث بد خاک و روشن کرد اصل آن آجی نبرد
مانند تپشی که اصل آن تظن آورد . اُحصحه بضم صیر و نام این البحر . از وح .
بالضم در کشید شدن و نزد یک شدن بعضی اجزای بدن از بعضی و بمعنی درنگ
خودن و مختلف کردن از باب صرب . از ح الرجل و تازح از باب تغعل فعلی از ان
از ح حب القدم لغزیدن قدم . از ح العرق جنبیدن . از وح بردن ضرر و تضرع
کنند . از مکاوم انوح همچنین شاعری گوید . شعر . از وح انوح لا یمنی الی الذی
قوی ما قوی للضروس بین الیاء زیم . و بمعنی مرد صرکن . تازح از باب تغعل فعلی درنگ
کردن و حریشتن را کشیدن از کاری . اشاح بالضم دالکسر و شاح رحمایل . اشح از
باب بوح حشه کمین شد . اشحان بردن و معنی قطبان اشحی مرث . اوح بردن
امیر و تیر نام مرضی و نود یکی بلاد مدحج . امعان بالتحریک برد آمدن زخم
از باب صوب . امح البحر فعل از ان یعنی نبرد آمد زخم . اوح بالفتح و انبح
از وزن نهیل و انوح بالضم دم کشیدن بناله و بهشت یافتن گریانی از مرض یا از کس
گرفتگی گویا تنجیح کردن و ظاهر نکردن از باب صوب . اوح صفت از ان . اوح بردن
دکح جمع آن . و در نهانیه است که انوح آرازی است که ششید می شود از شکم و آن
دم را که گرفتگی می باشد بر تو اثر نفع از شدت حرکت که پیش می آید مردم قوه را
انتهی . رجل اوح بردن فاعل و انوح بردن ضرر و اوح بردن قهر کسی که سوال
کرد . شود و به سبب بخل تنجیح کند و به گوید . کوا الحما اوح از به دیکری گوید
و شعر . اراك قصیرا ثائرا لشعرا نحا . بعد امن الخیول و الخلق المجزول . اخه بردن
فاصله یعنی زن کوتاه . و اخه بردن قهر و زن سخن چین و قوس انوح ایچی که هرگاه
برفتار آید آرازی از ری بر آید . آح . بردن باب سبیدی بهیله که آرا
می خورند . آح حکایت آواز خوزه کنند . آجی را جی هرد و کاهه تعجب
اندر که گفته می شوند برای کسی که بنوشانه زند و گفته می شود برای کسی

که مکروه دارد چیزی را آح را ح

فصل الماء

بفتح بالتحريك شاد شدن و بفتح بالشی از باب سماع شاد شعر بان چیز را از منم لفتی اسب
 منع بالفتح از باب تغویل فتحی از باب تغول خوش کردنم از راین خوش شد
 در حدیث ام زرع است فتحی فتحی یعنی خوش کرد مرا پس خوش شد
 ز بعضی گفته اند بوزن که کرد موایس بوزن که شد نفس می نوزد من کویند فلان بفتح بکن فلان
 بوزن می شرد به و بوزن کاری و نازش می کند به آن در اساس است و النساء و تبما حسن
 بمن زن زنان و مباحات و مفاخرت می کنند میان خود و هار شمار می کنند
 هر یکی خط و پاره خود را بجهه بالضم کلر کو فتکی و خوش و نعل و درشتی در آواز
 و بفتح بالکسر از سماع و بفتح از باب منع عارض شد موا کوا کو فتکی و خوش و نعل
 و درشتی در آواز و بفتح بالتحريك مصدر را از جمع و منع به بالفتح و بفتح بالضم
 و بوزن و بوزن خوش و نه و بفتح بر وزن سحایه مهد و با از باب منع ایض صلت مرد
 و باح نهاده بجهه بالفتح و بفتح بالفتح و بالمد صلت مونت و بفتح الصیاح از باب
 افعال کرد انید ای را از این یعنی کلر کو فتکی و بفتح از باب تغول و بفتح
 از باب د حرجه جانی گرفت در فرود آمدن و اقامت و بفتح الد آمد
 در وسط خانه را از اینجا سماع حدیث غباء انصار ذیة اهدی لها کتبا بفتح فی
 المودع مرید یعنی موضع و بفتح الد از بالضم و بفتح خانه جویر کو بیده قومی بفتح
 هم القرم الذین هم و بفتح تغول من بفتح الد از بفتح فی البشاعة آنها در فراخی
 و بفتح اند و بفتح فواح در غقه و منزل و بفتح قصاب بوزن قدند تابعی است
 و بفتح بوزن د حرجه جاع است و بفتح بفتحی دینار و بفتحی فویه و شاخ کد و بفتح
 قدح و بفتح بالضم جمع آن خفاف کوید و بفتح قز و الضیاعهم و بفتح بفتح بفتح
 النبی و بفتح نیز شاهی هدی و بفتح بالفتح چیز ی که طول و پیمانی از برابر باشد
 و بفتح مبنی بر کسر کاهه ایست که خبر می دهد از سهری شدن و بفتح چیز و بفتح
 بالفتح زن زشت و بفتح بالفتح و بالمدز مبنی است بلند و باده و بفتح بفتح اجتماع
 است یعنی بفتح د حرجه و بفتح بوزن و شکفتن و زدن از باب منع و بفتح فلان
 یا از مرنا که پیش آمد فلان را بکاری و بفتح بالکسر آشکارا کرد را از راه بد حرجه المرأه

و تَبَدُّلِ حَتِّ اَز بَابِ تَقَعْلٍ بَوَقْعَتِ اَمْدُوزَن بَوَقْعَتِ نَبِکُو که در آن اعضایش از هم باز نشد
و بَدَحُ الْعَبْرَةِ مَا جُودَ شَرِّ اَز بَارِهَ بَدَحُ الدُّمُوكُ اَنْ شَدَّ کَلَمَهُ بَدَحُ اِبْرُو زَن مَحَابِّ قَبْرِ مَبْنِ
فَوَاحٍ زَنَزْدُ بَعْضُی زَمِینِ نَوْمِ دَفْرَاخِ بَدَحُ بَشْعَتِینِ جَمْعِ اَنْ بَدَحَهُ بِالضَّمِّ صَخْنِ عَانِه
و بَدَحُ بِالْکَسْرِ قَضَایِ فَوَاحٍ مَمْدُوحٍ دَانَدَحُ بَوِزَن اَحَدُ هَمَّجِنِینِ بَدَحُ بِالْفَتْحِ نَوْعِی
اَز مَالِی هَامِرَاةٌ تَبَدُّحُ بَوِزَن جَعْفَرُ کُوبَه رَا کُنْدَه کُوشَت دَابُولِ الدَّحَاخِ بَوِزَن شَدَّ اَدَا بِنِ
هَامِرِ تَابِی بَدَحُ بَوِزَن زُبَیْرُ مَوْلَایِ هَبْدَا اَبِنِ جَعْفَرِ اَبِنِ ابْنِ طَالِبِ دُمُظَرِی بَوِزَن
که در کاه سوار شد می سرود و دیکوی پس ب سبب خورش سوانی خود پیروی و اَنَدَحُ بَوِزَن اَحَدُ
مَرْدِ دَر اَز رِیْمِی فَوَاحٍ بِلَوْلَا سَتُورَانِ بَدَحَا هَمَّجِنِینِ رَا اَلْدُزْنِی که فَوَاحٍ باشد بِنَفَا ی
رَا نِ دَسْتُ اَرَدَ تَبَادُحِ اَز بَابِ تَقَاعْلٍ بِهَامِ اَنْدَاخَتَن جِیْزَن رَمِ رَا دَا کَانَ الصَّیَّابُ یَهْمَا زُحْرَانِ
حَتِّی یَتِمَّادُ حُرْنِ بِالْمَطْمِیْعِ مَا ذَا اَحْوَتِهِمْ اَمْرُکَانَوَاهِمُ الرِّجَالِ هَمَّی بَوِزَن اَدَا عَابِ رَسُوْلِ
صَلٰی اَللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ که بَهَامِ مَزَاجِ مَرِّ کُودَن دَوِیْکُن کُرمِی اَنْدَا حَتْنِ خُورُو زَن هَمَاوَا
و مَر کَاهِ پَنِش اَمْدَا یَشَانِ رَا اَلْمَوِی سَحَبُ بَوِزَن دَن اَن مَرْدَمِ اَعْعَابِ اَمْرَه کُوبِنْدَا اَکَلِ مَالِه
بَا بَدَحُ زَدِ بَدَحُ بَدَحُ بَدَحُ دَالِ دَوْمِ هَمَّی خُورَدِ مَالِ اَز رَا بَه اَطْلِ زُکُفَتِ حِجَابِ مَر جَبَلِه رَا
که بَدَلَن بَکُورِ اَکَلَتِ مَالِ اَنَه بَا بَدَحُ زَدِ بَدَحُ بِنِ جَبَلِه اَو رَا کُفَتِ خَوَاسْتَه اِیْزَدِ پُخُورِی
بِلَا شِ مَاشِ رِیْمِی بِنِ سَمَبِ دُجَمَّتِ هَمَّی بَدَحُ بِالْفَتْحِ شُکَا فَنِ اَز بَابِ مَنَعِ لَدَحِ لِسَانِ الْقَصِیْدِ
شُکَا فَنِ زَمَانِ شِیْخِ بَیْهَرِ اَنَا شِیْرُ فَنَدَ مَکُنْ هَمَّی بَدَحُ اَلْجَلْدُ عَنِ الْعُرْدِی بَا زُکُودِ اَز بَوِسْتُ رَکِبَارَا
هَمَّی بَدَحُ بِالْکَسْرِ کُوبِنْدَا کِمِ دَسْتُ دَبَا لَفْتِ مَوْصِعِ شُکَا فَنِ هَمَّی بَدَحُ نَفْصِ مَبْنِ جَمْعِ اَنْ هَمَّی بَدَحُ
بَا لَتَحْرِیْکِ خَوَاشِیْ کِمِ دَوِیْزَن دَر اَن کُوبِنْدَا اَو مَالَتَهُمْ مَالِیْ حَوَاشِیْ یعنی اَکُوبِیْ
آنها رَا نَفْعِ لِنَخْشَنْدِ جِیْزِی رَا تَبَدُّحِ السَّحَابِ اَز بَابِ تَقَعْلٍ بَا رِیْدِ اَبُو بَرَحِ
بَا لَفْتِ شَدْتُ دِیْمِی شُرُو قَامِ مَوْصِعِ دَوِیْمِی لَقِی مِنْهُ نُوْحًا مَار حَامِلًا لِقَه است
یعنی دِیْدَا زِ دِخْتِی رَوْنِیْ سَبَارَه شَاعِرِی کُوبِنْدَا شَعْرَه اَحَدِکَ هَذَا عَمْرَکَ اَللهُ کَلَمَاه
دَعَاکَ اَلْهَوِی اَوْحَ لَهْمَیْکَ بَا رِیْحِ دَلْفِی مِنْهُ اَلْبَرَحِیْنِ هَمَّی بَدَحُ کُوبِنْدَا دَر مَحَابِ
لَقِی مِنْهُ بَنَاتِ بَرَحِ رِیْمِی بُوِیْحِ دِیْدَا زِ دِشَدِ اِیْدِ و اَلَا هَمَا رَا بَرَحَه مِنْ اَلْبَرَحِ بِالضَّمِّ
یعنی نَاقَه است اَز بَرَحِیْنِ شَعْرَانِ هَمَا رِیْحِ بَوِزَن فَاغْلِ بَا دِ کُومِ دَر کُومِ بَا رِیْحِ

جنم آن در صحاح است از ابو زید و یو ارح یا شمال کوم در کوماه بارح از شکار
 آن را گویند که یکدیگر را زدند و است بسوی چپ و یو ارح یو وزن صبور و یو ارح
 یو وزن صوری که چنین در صحاح است که عرب فال بد می گیرند از بارح و فال نمیکند
 از سانح که خلاف بارح است چه بارح تو افاد رعی کند و اینک تیراندازی
 بروی تاکج بشری انتصی * بارحه شب گذشته * یو ارح الحمی و غیره
 بضم اول و فتح دوم و مد آخر سختی تب و جز آن را از اینجاست یو ارح به الاثر
 از باب یفعل یعنی سختی رسانید او را کار * در صحاح است ضربی ضربا میب جای یعنی زد او را
 زن در دناک در مغرب است که مراد از تربیع که در حدیث واقع شد که کشیدن به ایند است
 مثل انداختن ماهی زند و سپس در آتش و تباریح الشوق و افروختگی آرزو و ارح یو وزن
 سحاب زمین و ارح که کشف و درختها را در و یعنی رای زشت جایه تا بالا میروند ارحا
 یعنی آوردن امر ظاهر و نام مادر و عتوره اینها مریه و لیث و مصدر و ارح مکانه از باب
 سمع و زشت از مکان و در و ارح شده قولهم لا یو ارح یفعل است مثل قولهم لا یزید
 و جایز است رفع آن یعنی لا یزید لیس است چنانکه شاعر گفته شعرة من قرص فی انهار
 فانما این قیس لا یو ارح و قصیده مرفوعة الوری است * در صحاح است یو ارح یو وزن
 نظام نام آفتاب و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح
 با جمع راحت یعنی کف دست در نهاییه است و یو ارح یو ارح یو ارح یو ارح یو ارح یو ارح
 یو وزن نظام از اسماء آفتاب است و ذلک یعنی غروب آفتاب و زوال آن و بعضی
 گفته اند که یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح و یو ارح
 غروب کرد یا بر کشت پس آنها کف دستها بزرگ چشمها نهاد می دیدند که غروب کرد
 آفتاب یا بر کشت و این هر دو قول را ابو حمید و از هری و هری و از هری و هری
 و غیر آنها از مفسرین لغت ذکر کرده اند و بعضی از متأخرین در قول دوم هری را
 معتقد دانسته و روی خطا گرفته اند و ندانستند که غیر او از ائمه لغت
 چه پیش از درجه بعد از و بآن رفته اند * در صحاح است لا یو ارح فعل ذاک
 ای لا ازال افعله انتهی * یو ارح الخفاء از باب سمع ظاهر شد امر گویند رفت و زایل شد

برشید کی آن را از اینجاست در حدیث نجاء نایا تکفیرا احا آورد کفر بالله کازا
 روح از نصر و ششم آمد روح الطبی قادیان کرد انید ترا آفرید و با روح در یکدست
 از جاب است تو تعوی چپ و عرب فال بد می که در از نارح رفال نیک از سانج
 جنه نارح قادیان کرد اند تو ابرو تو اید احقن تا بر نکردی روح بالضم مصد از ان
 و انوارحه از باب افعال شکفت آورد در فکریم در تنظیم از کرد و معنی اول در قول
 اعمی است شعور اقول لها حین جد الروحیل و انروح زبانه از رخت جارا یعنی
 شکفت آوردی و ماله کودی یانه چنانکه در صحاح است و بعضی گویند که معنی
 تکویم در تنظیم است چنانکه در لسان است و در صحاح است که گویند هذا الامر الروح
 من هذا این کار رحمت تو است از ان کاره قتلهم انروح قتل گشت آنها را کشتنی سخت
 و در قاموس است که گفته می شود شیر و شجاع راه حیل و اراج گویا هر دو بر من بسته
 شده اند که از حانمی چنمند و انما هو کما روح الادی مثلی است برای نادیده جبهه بارح
 آنرا گویند که در روح آید یعنی در زمین نواح که بی گشت و در رحمت باشد و اوری
 می بیند ماد را گویند و آن می مانند در قله های کوهها پس دید و نمی شود آشکار امکر
 در زمانها یکبار و بر روح بالفقه بیخ نفاح دشمنی مانا بصورت انسان است و خواب
 می آرد اگر کردند ان قبل را ناشی ساعت در روزند نرم کنند آنرا اگر بر کسی را
 بروی که آذر اکسیر کویوند تا بکشته بمالد و ائل کمد بی خستگی برون و بر روح
 این اسد تا بی است و بر روحی روزن فیعلی زمین است و مدینه منوره محدثین
 آنرا نصیحت کرده بر و حاه می گویند و در حدیث ابی طلحه است احب اموال الی
 بر و حاه صاحب نهاده گویند که درین کلامه الفاظ محدثین مختلف واقع اند و بر و حاه
 بفتح باء و کسر آن رفته راه رسم آن نامد آن خود و هر دو لغت و بفتح باء و راء با قصر
 آخر نام مال در موضعی است و مدینه و زمخشری و نایب گویند که بر و حاه
 بر و زن فیعلی از نواح است بعضی زمین پاک انتبی و بر و زن عنک کار محبت
 در شراره نارح ابن احمد هردی محدثی و روادق بن زبانه بر و حاه بالضم و قاسم
 بن عبد الله بر و حاه بالتحریر و هر دو محدثانند و این نونج بر و زن امیر زاغ و دالیه

و بلا * بنت بارخ نیز معنی داهیة و بلا * برنج بود زن و یزد ریطی * بوج بود زن
 هند این عسکوه برنج بود زن بوقع * حجابی است * برنج ابن خزیمه در نسبت نفوخ است
 * برخی بود زن فعلی کلم ایست که گفته میشود هنگام خطا در قیر انداختن و مرغی
 هنگام خوردن تیر بر نشانه * صوحة بوجه در فصل صادر خواهد آمد * برنج *
 بود زن و بطن نام مرضی که در و قیر غره و بین مامه هم نعمان است * بر قنه *
 بود زن در حرجه زشتی * روم بطح * بالفتح بود و افکندن از باب منع * بطحه فاعل بطح
 بود و افکند از این افتاد بر زده بطح بود زن کتف و بطحه بود زن فعلیه و بطحا
 بود زن حمواء را بطح بود زن آمده آب رود فواخ که در سنگریزه ها باشد
 * اباطح و بطاح با کسور بطاخی جمع آن در صحاح است که جمع اباطح بطاح نیز آمده
 و آن خلاف قیاس است * بطاح بطح مثل اعوام عوم آب رود های فواخ و اینها
 تمطیح السهل از باب تغل فواخ شد سمل در بطحا و ذال رومه گوید * شوره و لا زال
 من نوء السماء علمکما و نوء الثریذ ابل متبطح * قریش المطاح و ابلا بطح
 قریشی که فرود می آمدند میان انخشان که هر دو کوه مکه اند شاعری گوید
 قویش المطاح لا قزین القوافره بطاح بود زن غراب مرضی است که آغاز می کند
 به تب و از آن است بطاخی معنوی از آن بنی یربوع * بطحان بالضم نام موضعی
 در مدینه و بعضی گویند که * ابواب بفتح اول در کسور دوم است و در حدیث صدق است
 لبرکتهم تعرفون من بطحان ما زدتم صاحب نهاییه گوید بطحان بفتح با نام وادی
 در مدینه بطحان بنون منسوب اند بان را کثرت مؤدم باراضه می دهند شاید آن
 صحیح تر است از معنی * بطحان بالتحريك نام موضعی در دیار عجم * هر بطحه رجل
 یعنی بمقدار قامت مرد است * تمطیح المستجید انداختن سنگریزه ها در مسجد و بی
 شهر کنون آنرا از بنحاست در حدیث آمده اول من بطح المسجد قال انبطح
 من الوادى المبارک یعنی بمقدار آید در مسجد بطحا یعنی سنگریزه * انبطح الودی
 از باب انفعال فواخ شد و در بار * هد * بطحه صدق باله این سیورث راستی است
 در حدیث است کان کلام اصحاب النبی صلی الله علیه و آله وسلم بطحانی لازقه بالراس

* برنج
 * بر قنه
 * بطح

غیر از هدیه فی البواء و کما هم جمع که به معنی کلاه است و بگوید کلاه است عذاب به معنی مردمانی
 الله علیه و آله و سلم چه میروند و در هوا به بلع به معنی حرکت غریبه خود ما که
 هنوز خود را ندانند و آن پیش از سر است چه اول خود مطلع است بعد از آن حلال و بعد
 از آن بلع و بعد از آن سر بعد از آن رُب و بعد از آن تیره و لکته یکی به بلع و بلع و بلع
 از باب افعال صاحب بلع شد و رحمت حرم احمد و من طاهر بن نکران بلعنی زاهدی که
 در سن حدیث گفته به بلع روزی صد کرکس پیر که نه سال زن و در بعضی بودند و ایست
 نوزک تو از کرکس سوخته بود اگر تو در میان پزهای طایری افتد سر زانند و آنرا
 در فارسی همای گویند چنانکه زخمشوی در اسان گفته و نشان روزن مردان
 جمع آن دلج الثوی از باب منع خشک شد خاک به بلع الرجل مانند شد مرد به بلع
 ما لضم مصدر و از آن به بلع الرجل از باب تفعل و همچنین هلكت منه حقی فلطم حواسم
 از وی حتی خود را پس عاجز ماند شد از ادای آن و جری الفرس حتی بلع درید
 انسپ تا بماند شد به بلع الماء رفت آب و لرح مرد زن صورا به آب رفته و مرد
 خروشی او زده و لکحت عمارته رفت عهد و پیمان او یعنی دفان نکرد به بلع مرد زن ناهل
 زمینی که نردیاند چیزی را به بلع او زدن سفر جل کاهه بزرگ که هق نداشته
 باشد و تنالما از باب تفاعل بلع انکار کردن و لکح او زدن و لکح کاهمی که آن را
 اسلمی گویند بلع حه و روزن و حوچه خود را بر زمین زدن و زده و او فنان کردن
 و تملح از باب تفاعل و همچنین امر او فلنح زن و به و فلنح نام رادی حائض مکفه
 زن و بعضی گوئی امت در راه جد و بیس ملتفت نعمه قومی را دید در حصص
 رفوا حی و اهل اردو یعنی بود و در پس گفت در حالت غم و وفا به خود لکن علی بلع
 قرم عجفی یعنی در بلع قوم لا غوافه و بلع ح امکان از باب افتعال و او شد مکان
 و بلع الح الحوض منهدم شد حوض و بلع ح و روزن سفر جل کوتاه و در به و او غور
 انشاد کرده شعر و حوئه مگردن بلع ح و اذ او اشد و یگر مرع و بلع به معنی
 بلع حه است و ملط و ملط اتعاص امت و به و بلع ح و کشت بیدن و رحمت
 کردن آنرا از باب مع و به اللحم اوید گوشت را و قحمت کرد آنرا و نیم

بعضی بین بخششها کو یا اصلش منیع میم بود بوج به الضم اصل و بمعنی نره مردی رفوج
 و نفس و جماع و آمیزش در امور نام آفتاب در صبح است که در قول عرب است این
 این بوجک یثوب من صوجک بمعنی نره است و نیز بعضی بمعنی نفس و نزد بعضی بمعنی
 جماع و زمشوری در اساس کوید که لفظ بوج درین مثل جمع باحه است بمعنی صحن
 خانه مثل صرح و ساحه یعنی پست و کسی است که در خانه تروانید باشد باحه بسیار
 آب دریا و بمعنی صحن خانه و خرمایان بسیار در نهایه است باحه الدار بمعنی وسط
 خانه چنانکه در حدیث است ایس للنساء من باحه الطريق شی ای وسط الطريق و اینست
 لك الشی از باب افعال حلال کدوم برای تو آنچه را و بالضم بمعنی مباح خلاف ممنوع
 و باح الامر ظاهر شد آن کار و باح بسره ظاهر کرد و از او را بوج بالفتح و بوج بالضم
 و بوجه زیادت تا مصدرها از آن «اباح السرا» افعال همچنین «هر بوج» همانی صدره
 بر وزن صهر و کنعان بالفتح و کنعان بتشدید یا از ظاهر کنند است آنچه در سینه
 است استباحهم از باب استفعال از بوج و کند آنها را باح صاحب رساله باحه
 کو بیند امر و نه مضیعه بواجای معنی حکم کرد و در بعضی است آشکارا و از نیجاست
 در حدیثی اذان یکون کفر ابراحای چهاراد بر احوال نیز برای مبله در روایتی
 آمد «است» بمعنی بالضم شید و رند «بوجک کلمه» ترحم است مثل و یسک و باح بر وزن
 کتاب و کنان نوعی از ماهی «ترکهم بوجی» بر وزن فعلی بالفتح بکن است آنها را کشته
 بر وزن افتاده و باح نام کاتبی است که رساله ها دارد و کنعان بالفتح نام مردی پدر
 قبیله اهل کنعانیه منسوب بآن و کسی که را از خود را فاش کند بمعنی اللحم از باب
 تفهیل بریدن گوشت و از تقسیم کردن بمعنی به آسما کرد و در ابو شید و باحه
 بالفتح زیاده شد دام ماهی در لسان است بباح با کشورها تخفیف نوعی از ماهی
 کوچک که مقداریک بدست بود و آن خوشه و بین ماهیهاست

فصل الثانی

فکتحة بر وزن دهرجه بمعنی حرکت و آواز حرکت و فکار ما یفکتح من مكانه
 نمی جنبد از جای خود و ترح بالتحريك اند و در حدیث است است ما من فوحة الار

تشیخ

تو ج

تشیخ

تشیخ از رجه و تو ج از موع و تفرج از باب تفعل اند و هکین شده تو ج از باب تفعل
 اند و هکین که در اوله تو ج بالتحریریک تر یعنی قرو و آمدن از بالا و تو ج بر وزن کتب که خبر
 از وجوده و یحییون فیما فی النبی متفصلا و اذا التوح المساع لم یتم فصل و تو ج بالتشیخ
 یعنی فقره و تو س متوح بر وزن معطر جامه میوز نک و هشی متوح عشی محبت و شل
 متوح مهل اندک که انقطاع داشته باشد و در صحاح است متوح یا لکسر ناقه که
 زرد که شود شروش و متوح بر وزن تحسین کسی که هشی به نشن در نه بید چهری را که
 مشکفت نهاده و نارج بر وزن آدم پدر ابراهیم حلیل الله علیه السلام و تشخه
 بالضم کوشش و یعنی نیک و هار اصلش و تشخه برده و طرماح گردیده و ملا بالنصائم
 اعترقه حبه و ملی تشخه من ذال غیر و افن و یعنی روحه و مع غضب و تشخه بر
 یعنی بد دل و یعنی حرف و نزد بعضی معنی بیماری در دست و پای شتران و یعنی
 حمت نفس و یعنی حرص و تشخ و بالتحریریک همچنین در هبه معنی مذکور و در جل انشم
 و شب از ان و تفاح و الضم و تشدید فاصبت تفاحه یکی و متشخه بر وزن مفعله و متشکاه
 در حتان و شب و تفاح حان و در آنها که در کفن است و تو ج و بالتشیخ آماد شدن
 چیزی از باب نصره تاح له الشی آماد و شد آنچه و تشخ و بالتشیخ از باب ضرب یعنی
 تو ج و تاحه انه فأنشج آماد و کرد آفر اعد ایس آماد و شد و در صحاح است تاح له
 الشی و انشج مصیغه مجهول انداز و کرد مشد برای او آن و به و تاح له الشی مقلد
 کرد حد ابرای او آنچه و تشخ بر وزن منبر کسی که در آید در چیزی که فایده
 ندهد و در بعضی گویند کسی که در دلاها اهل شاعری گوید و شعره آفی اثر الاطمان
 عینک ناعم نعم لات هتال قلک متشیخ و موس متشیخ اسمی که نشاط آرد در رفتار
 و بر در جاسد حرد میل کند و تشخ بالتشیخ و تشدید و تشخ بالتشیخ و کسر یا و تشدد
 همچنین در هبه معانی شاعری گوید و شعر و دل بی التام عن حمی بهال و زو نوات
 الشوس تشخ و تشخ یا لکسر و بهار حرکت کنند و بهنا و بهنی امر و مقدره متاح
 بالضم و تشخ و تاح فی متشیخه نارد و در رفتار خود و ان التیاح یزید بن صعی

تابعی است

فصل الثانی

بفتح بر وزن و حوجه آوازی که کار کو فکتم، د اورد فود کام و قرب مخشاح بالفتح
خبر شب با شتاب، انعمیاح از باب افعلنا ل بر وزن شدن با ران و بسیار شدن

و پیاپی آمدن آن

فصل السیم

جیح بالفتح و به وسع حرکت لانه زنه و رکه در آن انکه بن باشد آجیح را جیح
جمع آن جیح القوم یکما بهم از باب نصرافند اختند مردم کعبه بین را تا بینند که کدام
از آن موافق مطلب بومی آید جیح بالفتح و اکردن چیزی و خوردن جیح بالضم یعنی خوردن
کوچک کشید، پوست و نزد بعضی حنظل، اخخت المرأة از باب افعلال باردار شد
زن و نزد یک زائیدن شد و بزرگ شد شکم او، مخخ زن باردار و ب هوائیدن و اصل
استعمال آن در جماع است گویند جیح السبعه جیح بر وزن سقو جیح و جیح جیح بر وزن
فعلول سردار جیح جیح و جیح جیح جمع آن جیح نیز یعنی نا کسی از مردم
جیح بر وزن فذ قد کش بزرگ، جیح از باب فاعله به نهایت کار رسید و مبادرت
نمود، جیح هن الامر با زمانند از کار، جیح هن انقون پس کشید از همتای خود
جیح بالفتح و بالضم زجری است برای میش، مجح و بالکسر کفجه که بدن آن
پست را بشویند و آمیزند آن چوبی باشد که در سر آن در چوب دیگر در پهنانند
و یعنی دبران که یکی از منازل قهواست و آن پنج ستاره اند در تور و بعضی گویند
مجدح ستاره ایست کوچک میان دبران و میان ثریا و ضم میم نیز آمده شامری
گویند شعره راعین بالقوم شطرا لوك حتى اذا حقق المجح و نشانی است برای
شتران میان رانها، اجدح الابل نشان دار کورد شتران را به مجح و مجح دیم السماء اقواء
آسمان، مخدوح خونی که در زده ها بریان کرده در چاهلیم می داشتند
و می خوردند در ایام قطع جدح السویق از باب منم و اجدح از باب افعلال
و اجدح از باب افعلال جدح از باب تفعل بشویند و آمیختن پست راه شواب
مجدح شواب آمیخته، جدح بکسوتین زجریست برای بزه مجحاج کناره دریا، جوح

بالفتح غشته کردن از باب منع و تجویم از باب تقبیل برای کثرت و جرح بالضم
غشمتی جود و بالفتح جمع آن اجزاج و بالفتح جمع قلت صاحب و صاحب کردن که اجزاج
جمع جرح نماید مکرر و شعره جراح بالکسر جمع جراحة بالکسر و رجل و امرأة جرح
غشته و جرحی جمع هر دو جرح از باب منع و اجترح از باب افتعال کسب کرده
پس ما حوخت بد اک و اختر ح و بدست انچه کشف کرد دستهای تیره جرح فلانا
دشنام داد فلان و او جرح شاعر اما قطره دهد الم شاهن راه جرح از باب جمع
رسیدن از اجزاجه یعنی زخم و ماقط شد شهادت او و جوارج اسپان مادیان و بهی
اعضاء مردم که بدن کسب می کنند و جانوران شکاری از مرغیان و بدان و هذه الناقه
و الاثنان من جوارح المال این ناقه و ماد و خر از متروان جوان است و پیش آورده
زهران را برای آب منی و استخراج و هوس و فساد را از نجاست حدیث بعض تابعین
کثرت و الاحادیت و اجتماع و حشمت یعنی فاسد شدن در کم شدن حدیثهای صحیح و
مرا دین این است که احادیث بسمار شدند تا آنکه محتاج گردند و المال حدیث را به
جرح بعضی از بیان و روایت آنها و جرح بر وزن شند نام مردی و جوداج و جوداجه
بکسر هر دو زمین و شتبار از نجاست غلام صحیح و بالفتح و بالضم و بالفتح و بالضم
جود ح غنقه از باب فاعله کو یاد از کو کردن و او جرح و بالفتح شش جرح از باب
منع بکشد برای حاجت خود و داد عطا و بهی و در نزد بعضی داد و مشاوره نکرد با کسی
و جرح حب الظهار آمدند آهوان در کف نام خود جرح الشجر و در جرح و تابور کش و در بود
جرح من ماله جدا کرد برای او باره از مال خود شاعری گویند شعره وانی له من تا اند المال
جرح و غلام جرح بر وزن جعل و کف هرگاه نظر کنند بر کسی کنند و جرح و بکسر و بضم
بر سوزن یعنی بر جاباش گفته می شود بر ماده و راقی که در شدند و انما وانی
کند و بعضی گویند که گفته می شود برای پیغمبر و عی گویند بر ماده و راجح و بالفتح
خوردن مترو و رهای درختان و بهی و آنرا شاعری عطا می کنند به ناقه خود
شعره و جازری ذا السهم المجلوح و کثرة الاء و ات و النوح و جوالح اینه و را
بود از موهایی فی و کج مانند پنبه و مجالعه بر وزن مفاعله با هم سخن و در شتی

کودن و آشکارا کردن کار می. جالکت بالرحل بالامبر آشکارا کردن بروی کار را
در معنی ظاهر کردن با هم دشمنی و جنگاوی نمودن. مجالیح شیر در دندان و نفاقه که شیر
دهد در ایام سرما و منجالیج جمع آن. مجالیح نیز سالهای که بمراند ستوران راه منجالیج
با کسوف نفاقه که قوی باشد بر سال سخت در ایقاع شیر خورد. جالیح بالتحویل مورفکی از
هر دو جانب مع. جالیح از باب فوج فعل از آن. آجالیح صفت. جلمه بالفتح موضع
مرد و تکی. مجالیح بزوزن مضارع بسیار و وار در بزوزن مضارع خورد. شن این مقبل در وصف
فصل که گفته و تفریط المصفاة الجلیج و آن آن است که خورد. شود از وی چند آنکه باقی نماند
چیزی. آجالیح بزوزن اخذ شود حی که به در سر نلند داشته باشد از دلب گزید
شعر. ان لم تکن ظفنا تمی و احدهما فانهم حسان الزی آجالیح و ثریا جالیح و عنبر و بقرة
جلمه بی شاخ. سطح آجالیح سطحی که بر آن پشته نکشید. باشد در حدیث
ابو ایوب است من یات علی سطح آجالیح فلا ذمة له معنی سطحی که بود و دیوار نماید
تا باز دارد از افتادن. بقر جالیح بزوزن سگر کوهی که شاخ ندارد. جلالیح بزوزن خراب
میلی که همه چیز را ببرد و داند. جلالیح بزوزن قبول پیش آمدن و کار می
و هم را در معنی کردن بشوین ای حازم کوید شعر. و ملنا بالتحقیق الی جمیع علی شعب
منجلیح حقیق. در معنی خفته و زنده. جلالیح بالکسوف و اخ و حلیج بالفتح و بالمد
نام دمی در بغداد و نام موضعی در بصره و صاحب محتاج کوید جلالیح موضعی است
بئر و قوس از بصره. جلالیح بالکسوف مینی که نورد یازند چیزی را جلالیح بزوزن ملحه
ذوق زدن بار و زن. جلالیح بزوزن صغیر اسم شاعر و لایند. جلمع راسه از باب جوج
تراشید موی سر را. در صحاح است از فرا که میسر زائد است و اساس است قریه جلالیح
دهی که حصن نداشته باشد. یوم آجالیم و اصلح روز شش شاعری کوید شعر.
قال یوم یوم من باب آجالیم ما شیه من باب آجالیم بالکسوف سختی و شدت و بزوزن
و شش جلالیح بالضم در از بالا جلالیح بالفتح جمع آن. جلالیح بزوزن هر جمل
مرد گران و ناکس. نفاقه جلالیح بضم جیم نفاقه سخت و شدت و منصوص به انات است
جیم. بالفتح و جوج بالضم و جماع بالکسوف و کسوف و توسنی کردن اسم از باب منم

فوس جوح بر وزن صبور صفت از آن جهمت المراء از رجاها بر آمد زن از خانه شوهر
 بیافته اهل خرد پیش ازین که طلاق داده باشد از را جز کویده شعره اذ اثنی ذات
 مبدن حنت و جهمت من زوجهها رانت جهمت الرجل موعف نمود قال الله تعالی
 لو ان الیة و هم یخفون ای یخفون جهمت المصی الکعب بالکعب انداخت کبودک
 بکعبین راجد آنکه دد کرد اندید آقا از مکان جهمت بر وزن رمان کویزند کان
 از جنک و تیری است بی پیکان کود سرکه بدان تیر اندازی آمرزند و شمره که بر سر چوبی
 زده بدان کود کل بازی کنند و مرهای که بر سر جهمت بر آید مانا مشرهای نرم مثل
 سرهای حلی و سلمان و مانند آن جهمت جمع آن رجاها میخیزی یاد شعر آمد و بر وزن
 کعبان و زبیر و زبیر و جوح نامها اند و عبد الله بن جهمت بالکعبه شامری مصقسی جهمت بر وزن
 زبیر معنی ذکر جهمت بر وزن زبیر کوهی از آن بنی غبیر جهمت بر وزن صبور نام اسپ مسلم
 بن شهرد با هلی و رجل جهمت رجا می مردیکه بر وی خورده و باز کرد بدش ممکن نبود
 شامری کویده شعره خلفت هناری خیا محامای و ذی من البیض امثال الدمی و جزو جرح
 جهمت و بالشم میل کردن از سر و سر جمع هوسه و اجتناح از باب استعمال و اجتناح از باب
 اعمال و همچنین جهمت زدم بر بال او و خطا نکردم و در قاموس است جهمت فلان زد
 بر بازوی او و خطا نکرد و جهمت غم داد بر او جهمت الیام بالشم پیش آمدن شب و رات
 استخوانهای پیلو که زیر چتر کردن است از جانب مینه مانند ضلع که از جانب
 پشت جانحه یکی جهمت البعیر و صیغه مجهول شکسته شد جراتی شربسبب کرانی باز
 و جناح بالفتح دست و اجنحه و اجنحه جمع آن جناح نیز بمعنی باز و بغل و بمعنی
 جانب و ذات چیز و در حدیث است ان الملائکة لتضع اجنحتها لطلاب العلم یعنی
 ملائکه می گسارند با لهای عود و راهرای طالب علم تا بوسه راه او را و در بعضی
 گفته اند که کنایه از تراضع او است بواجب تعظیم حق او و بعضی گفته اند مراد از وضع
 و اجنحه نزل ملائکه است در مجالس علم و تروک پرواز آنها و بعضی دیگر گفته اند
 که مراد از آن مایه انداختن ملائکه است به بالها و جناح الدن و نوعی از نظم کبر
 که پنا ساخته می شود و نزد بعضی هرج و مرجی که آنرا دور شعله کنند و جناح نیز بمعنی

جهمت

شانه و ناحیه و پاره از چیزی و باین معنیها یا لقم نیدن آمد و بمعنی روزن و منظره
و نام ایست از آن خوف از آن بن شریک و نام اسمی دیگر از آن بنی مسلم و نام اسمی دیگر
از آن جن بن مسلمة انصار و بنی دیگر از آن عقبه بن ابی معیط و نام مودی جنج
جنج خواندن از ابوابی و دیدن جنج بمعنی سودا و معنی خلط سیاه و ذرا جنج جنین
لقب جعفر بن ابی طالب یعنی الله عنه چه او قتال کرد و ز جنگ مرده تابوین
شدند و در دست او پس کشته شد پس فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم
که حق تعالی هر دو دستش را بدو جنج نهاد پس فرمود که بدو آن در بهشت خواهد
بود و فرما که خواهد خوانست و رکبوا جنج حتی الطائر یعنی بکند باشند و طنهای
خود را و رکب جنج حتی النعامه کوشش کرد و کاری و پروای آن نبود و سخن فلی
جنج السحر یعنی اراده فروداریم و جنج بالضم کناه و در این است جنج
السفينة و سه کشتی بآب اندک یا چسبند و شد بزمین در حالیکه از جاهی چندین
جنج الطائر شکست و در بالها را پروای افتادن بوزمین ناپسند کرد و شعیر اذما
غرزا بالجهنم اهرت فوقهم و همائب طیر تندی به صائب و جوانی قدر ایمن آن قهله
اذا ما التقى السهمان اول غائب و جنج الطریق با لکس و جانب راه شاعری گویند
شعر و ما کنت ضابطا و لکن نائرا و اناخ قلیلا عند جنج سبیل و جنج القوم ناحیه
و بناه شان شاعری گویند شعر و فمات یجنج القوم حتی اذا بدا له الهج مام القوم
اجدی المالك و جنج اللیل پاره از شب و بالضم نیر آمده و نام مودی و ذرا جنج شد و بن
امیه حیرتی جنج و روزن کتان خانه ایست و بصره از بنای ابو مهدیه و اجتناخ
از باب افتعال و جنج از باب تفعل در سجده و عبارت از آن است که تکیه کند معانی
بهر دو و گف دست خود و بلند دارد و در دست را از زمین و نه کسرتان آنرا
در نایقه عبارت است از سهفت آن یا تکیه کند موخر نایقه بر مقدم آن بسبب
شدت رفتار و در اسب عبارت است از دوین آن بر یکی از دو جانب هر دو
که بر آن تکیه می کنند و در دیدن جنج و بن میون و سمایی است حاضر شده است
در فتح مصر و جوج و با لفتح خبر و ز شامی و هلاک کردن و از بیم بر کردن و اجاحه

• فصل الحاء •

• فصل الى الى •

[illegible]

مَدَّ حَرَّاهُ دَحْ نِهْزَجْ هَاعْ كُودَنْ دُكْرُفَنْ سَخْتْ دُرُقَفَا اَنْدَجْ بَطْنَهْ اَزْ بَابِ اَنْفَعَالِ فَوَاحْ شَدْ
 شَكْمِ اِرَا مَوَانِي كَفْتَهْ مَطْوَرَا لِّلْبَلَّتَيْنِ بَقِيَّةً مِمَّا قَدْ خَلَّتْ اَلْاَرْضُ كَلَاهْ دَحْدَاحْ بِالْفَتْحِ وَدَحْدَاحْ
 بِهِ هَارِدْ دَحْدَحْ بِرُوزَنْ جَعْفَرُودْ حَادِجْ بِالضَّمِّ وَدَحْدَحْ وَدَحْدَحْ وَدَحْدَحْ كُوتَاهْ قَدْ
 دَحْوَحْ بِالْفَتْحِ زَنْ بَزْرَكْ وَنَاقَهْ بَزْرَكْ دَحْدَحْدَحْ بِالْكَسْرِ جَانُورْ كِي اسْتِزَايْ اسْتِ
 مَوْكُودْ كَانْ رَا كِهْ مَجْمُوعْ مِي شَوْدْ بُو اِي آن دَمِي كُو يَنْدِ دَحْدَحْ بِسْ هُو كِهْ خَطَا
 كَنْدْ اَزْ اَنْفَالِ يَكْمَا اِي سِتْدَرْ هَفْتْ مَرْتَبَهْ جِهْ بِيَانْ رُودَهْ مَقُورَا كُو يَنْدِ دَحْ دَحْ دَحْ دَحْ
 يَهْنِي اَقْبَاوْ كُردِي بِسْ خَامُوشْ يَاقِنْ وَكُو يَنْدِ دَحَامَّاهْ بَعْنِي بَكْدَارْ اَوْرَا بَاهَارْ دُرْدَهْ
 بِرُوزَنْ جُورْ بَهْ فَوِي دَحْ بِالْفَتْحِ اَزْ بَابِ مَنَعْ دَفْعْ كُودَنْ دَحْ اَزْ بَابِ فَرَحْ
 پِيرْ شَدْ نَاقَهْ دَحْ بِرُوزَنْ كَيْفْ نَاقَهْ كَهْنَهْ سَالْ رَجُلْ دُرْ حَايَهْ بِالْكَسْرِ مَوْكُوتَاهْ قَدْ
 فَرِيهْ كَلَانْ شَكْمِ مَلْحَقْ اسْتِ بَهْ جَعْفَارْ رَا جَزْ كُو يَنْدِ شَعْرَهْ عَكُوكْ اِذَا مَشِي دُرْ حَايَهْ
 بِحَسْبِي لَا اَعْرِفُ اَلْحَدَاثَهْ وَدَحْ بِرُوزَنْ دَحْوَجَهْ بِشْتْ رَا دُوتَا كُودَهْ دُو يَنْدِ اَزْ تَوْسْ
 دَرْ مَوْفُورْ كُودَنْ دُرْ دُرْتِي غُودَنْ دَحْ بِالْكَسْرِ جَوِيضْ بِخِيزِي بِرُوزَنْ بِيَزْ
 دُپِيرْ فَاثِي دُرْدَحْ بَهْ بَادَاتْ هَاوَنِي كِهْ دَرْ طُولِ دَعُوضْ بَرَا بُو بَاشْدْ دُرْ اَدَحْ
 جِهْ اَنْ اَهْلْ دُرْ اَدَحْ شَهْرِي كِهْ بَاهَمْ سُودَهْ شُودْ دَنْدَانْ اَوْرْ جِهْ بِيَدْ شُودْ بَكَامْ اَوْرْ
 اَزْ كَهْنِ سَالِي دَحْ بِالضَّمِّ اَلْاَلْهَمْ زِيو بَارْ كُوانْ رَفْتَنْ دُرْ فَوَاحْ نَهْضَا دَنْ قَدَمْ رَا بِسَبَبْ
 كُوانِي بَارْ اَزْ بَابِ مَنَعْ حَايَهْ دَحْ بِالْفَتْحِ اَبُو بَسْمَارْ آبْ دُلُجْ بِهَنْتَيْنِ جِهْ اَنْ
 شَحَابْ دَالِحْ اَبُو بَسْمَارْ آبْ دُلُجْ جِهْ اَنْ مَثَلْ رَا كَعْ دُرْ كَعْ دَا زْ بِنَجَاسْتْ دُرْ
 حَذِيتْ عَلِي عَلَيْهِ السَّلَامْ كِهْ سَمُودْ شُكْلَانْ رَا بِسْ قَوْمُودْ مَنَعْمْ كَالِ سَيِّئَاتِ اَلْاَنْجِ
 كُو يَنْدِ تَرَا اَلْحَا الشَّقِي فِيهَا اَيْنَهْ اَزْ بَابِ تَغَاثُلْ هُو كَاهْ بِيَنْدِ اَزْ دُرْ كَسْ جِيوِي رَا بِرُوزَنْ
 دُورْ دَرْ طَرَفْ جَرْ بَرَا كُورْقَهْ بُو دَارَنْدِ دَا زْ بِنَجَاسْتْ حَذِيتْ عَلِي عَلَيْهِ السَّلَامْ اَنْ سَلَمَانْ
 رَا بِاَلْاَنْزَادَهْ اَشْرَبَا اَلْحَا فَا تَدْنِ اَلْحَا بَيْنَهْمَا مَلْعُودَهْ دُرْ اَسَامِ اسْبَتْ تَدْنِ اَلْحَا اَلْوَحْلَانْ اَلْفِكْمْ
 دَاخِلْ كُودَنْ دُرْ كَسْ جَوِيضْ رَا دُرْ عُودَهْ هَايْ خُورْ جِيْنْ دُورْ دَرْ طَرَفْ جَوِيضْ رَا كُو يَنْدِ
 بُو دَا شَتْنِ دُرْ اَلْحَا بِالْفَتْحِ نَامْ زَنِي دُلُجْ بِرُوزَنْ سُوْدْ اَسْبْ بِسِيَا رُحُوقْ رِيْزْ دُلُجْ
 بِرُوزَنْ دَحْوَجَهْ بِشْتْ رَا خَمْ كُودَنْ دُسُورَا نَكُونْ تَدْمِيحْ اَزْ بَابِ تَكْمُلْ تَكْمُونْ كُودَنْ سُو

د د ح

د د ح

د د ح

د د ح

د د ح

د د ح

د د ح

• دملج •
• دثوح •
• دمنج •
• دورح •

و در مخیم بر وزن سحر جیل مدد و مسجیح و در ملحه و بر وزن و منی در حجه است
و در ملحه بالضم زن و به و از کوشش و در نوح بالهم متقاضی شدن از باب منع
و تدنیم از باب تغیل همچنین و در فتح بالکسر عیدی است و در نصرانها را و در منیم
بر وزن سمنیل بد خلق و در آح نقشی است که می کشند بر حشته برای کوردگان تا بآن
مشغول شوند و از اینجا است الدنیا داحه و ابو حزه و صری گوید لولا طبعی داحه
لکان الماری را حله فقیل له و ما داحه قال الدنیا کذابی الیاس و در آح نیز
بمعنی دست بر بچین که قوامی آن بیچید و یا شند و بعضی غلرق که قسمی است
از خرشور و بعضی نقش جامه و جامه نقش دار و کورند فلان یلمس الداح
شاهوی گوید و شعر و یا لابس الارشی علی شیمه و ما اقم دالداح علی الشیم و غلطای که
بر کار و جز آن باشند و در حه بالفتح درخت بزرگ درخت تاج جمع آن و در آح
بطنه بزرگ شد شکم او و در حه از در بهی و یا بادی و تدنیم از باب تغیل و در آح
از باب انفعال همچنین کذابی الیاس و در احب الشجرة بزرگ شد درخت و در حه
صفت از آن در اجمیع آن و در آح ماله از باب تغیل صفت کورد مال خورد را
و در یحان و بر وزن یحان ملخ

• فصل الرابع •

۱۰۰

هـ ذَبَحَ بِالْفَتْحِ ذُبُوْحٌ صَاحٍ شَكَتُنْ وَكَشَادُنْ نَافَةٌ مُشَكٌّ أَزَابٌ مَعَ وَاجِزٌ
كُوِيْدٌ شَعْرُهُ كُنَّ بَيْنَ فِكْرٍ وَالْفَتْحِ هـ فَارَةٌ مِنْكَ ذُبَيْتٌ فِي سَكٍّ هـ وَبِمَعْنَى عَهْدٍ كُوْدُنْ
هـ ذُبَيْتَهُ الْعِمَّةُ كَلَّوْكَرْفَتْ وَخَفَّهْ كُوْدَاوْ الشَّكْ هـ ذَبَحَ الذَّنَّ مَوْرَاخٌ كُوْدَخِرْ رَاهُ
ذُبَيْتٌ اللَّحْمَةِ ذَلَا نَاقَتٌ وَبِشْ زِيُوْزُ مَخْدَانِ اِرْبِسْ بُوْ اَمَلْ يَشْتُوْزَارُ هـ مَذْبُوْحٌ
بِاللَّحْمَةِ صَفَتْ اِزَانِ رَاعِيْ كُوِيْدٌ شَعْرُهُ مِنْ كُلِّ اَشْءٍ طَمَذْبُوْحٌ بِلُحْمَتِهِ هَادِيْ الْاَدَاةُ عَلَى
مَوْكِرَةِ الطَّحْلِ هـ ذَبَحَ بِالْفَتْحِ نَبْرٌ مَصْدَرُ ذُبَيْتِ الشَّاةِ هـ ذَبَحَ بِالْكَسْرِ حَانُوْرِيْ كَهْ اَنُوْ اَذْبَحْ كُنْتُمْ
قَالَ اَللهُ تَعَالٰى رَدِّدْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيْمٍ وَدَوْحًا يَمُوتُ اَبْصَحِيْهَ اَمْتُ قَدْ عَايَنْتُنِيْ هـ ذَبَحَ وَذَبَحَ
اَوَّلَ رَفْعٍ ثَانِي رُكْعًا اَوَّلَ رَفْعٍ ثَانِي نَوْعِيْ اَزْمَارُوعٌ وَبِشْمِ اَوَّلَ رَفْعٍ ثَانِي كُوْدَشْتِيْ رُكْعًا اَمِي
اَمْتُ دِيْكَوْ هـ ذَبَحَ يُوْرُوْنُ فَعُوْلٌ بِمَعْنَى مَذْبُوْحٌ هـ ذَبَحْتُ لِيْزَابَدْتُ لَهَا اَبْرَاقِيْ مَزْنَةٌ بِسَمْتٍ

غلبه اسمیت ذبیح نیز اسمعیل علیه السلام در حدیث لغت و انا این الذی یحیی یعنی
 فرمود که من یحیی و زنده می‌سازم یحیی اسمی است که یحیی و یحیی عبد الله چه عهد المطلب بسبب
 نداری که یحیی و زنده می‌سازد بود که عهد الله را قربان کنی پس سر به داد یکصد شتر را نیز ذبیح
 هر جا نوزی که آنرا برای عبادت ذبیح کنند این احمر کوید اما ذبیح اما کان
 حلا ناه اذ فی از باب افتعال گرفت ذبیح را مثل اطمینان گرفت طبعی را تذابی القوم
 از باب تفاعل ذبیح کرد بعضی از آن بعضی را مذبیح بود زن مصدر تو با ما و شکاف
 زمین که مقدار یک بدست و مانند آن بود مذبیح بود زن منبر چه و یک به آن ذبیح
 کنند مذباح بود زن و تار گفتگیهای اندرون آنکشتان و باین معنی بالتخفیف نیز آمده
 و از اینجا است قول عرب و مادونه شکره و لا ذباح ذباح بود زن غراب کیاهی است
 و هر دارنا بغد کوید شعر و الناس مما مات یعقب راحه و رلوب مطعون کون ذباحا
 ذباح بالضم نیز دردی است در حلق مذابی محرابها در مقصوره و راکب خانه نصاری
 مذابی یکی ذابی داغ و نشان و نزد بعضی آهن داغی که نشان می‌کند در حلق در عرض کردن
 و بعضی گویند و یهای که می‌رویند میان نصیل و مذابی بعد الذی ایض منقول است از منازل
 ما و آن در ستاره اند تا بان که میان آنها فاصله بقدر یک ذراع است و پیش سینه یکی
 از آن هر دو ستاره ایست خود بسبب قرب بدان می‌نمایند که کوید مذابی می‌کند ستاره بزرگ آنرا
 ذبحان بالضم شهری در بین و نام چهار خنی است و جد را لد عبد الله بن عمرو
 صحابی تذابی یعنی تذابی است و آن کس در دن پشت و فرد کردن سراسر در غماز
 در حدیث است انه نهی عن التذابی فی الصلوة همچنین آمده است در روایتی
 و مشهور بدال مبهله است چنانکه گذشت ذبیح بهضم اول و فتح ثانی و وزن عینه
 رکسره و صبره و کتاب و غراب دردی است در حلق یا خونی است که بشد می‌کند
 خالق را پس می‌کشد علامه شیرازی گوید که کاه اطلاق ذبیح به خنق نیز می‌آید
 و شیخ ابوعلی فرق نمی‌کند میان خنق و ذبیح ذح بالفتح و ذن یکدست و جماع
 کردن و شکافتن و گرفتن ذح حه بود زن و حوجه نزدیک نهادن کام با سرعت
 و ذح بالفتح کسی که انزال کند پیش ازین که دخول کند و بعضی گویند کسی که

روزن قادر و نشرده دُحاح ما بَهر و دُحاح فالتَّحیح کو تاہ کلان شکم و دُحاح حب الریح
 التراب برد ما د غلک راہ ذراح ہوروزن زناور دُحاح ہوروزن قدس و خرمیہ
 ہوروزن سکین و دُحاح ہوروزن سقر و دُحاح ہوروزن سور و دُحاح ہوروزن غراب
 و دُحاح ہوروزن قور و دُحاح ہوروزن کبیرہ و دُحاح ہوروزن دُحاح ہوروزن
 فلفل لضم ہوروزن ای و تیح آن جانور کی است و رخ فک نقطہای سببہ دارد و ہوراز
 می کنند و آن از زہن است و ذرا دیم جمع آن ذرحاح است از صبر و
 کہ واحد ذرا دیم ذرحاح است و ذرحاح چہ نزد صبر و ہوروزن فلفل ای واحد و کلان
 عرب نہامد و لیل امروح و قدس را بفتح اول کفہ را جز کو بد شعور
 قالت له ذریا اذا استخفح یا لمتہ یسقی علی الذرحوح و آن ہوروزن فلفل بضم فا
 و تیح ہوروزن است ہر کاہ تصغیر می آرند لام اول واحد می کنند و ذرحوح
 می گویند چہ در کلان عرب فلفل نہامد و غیر از حد و ذرح الطعام از باب منع
 و ذرحہ از باب تغصیل کو دانند و طعام ذرا دیم ذرح الشئی فی الوبیح ہر انہد از پیوز
 در ہر آہ و ذریعہ ہوروزن ذریعہ سبب سرخ و ذریعہ زمین ہشجہ و ذریعہ
 بہ زیادت ہای یکی و نام نری است کہ نمیت کردہ می شوند بآن شہر آن را جز کو بد
 من الذریعات سخا آریکا و بد رقم بلہ است و ہوروزن ذریعہ ہوروزن
 محذوفی است ذریعہ ہوروزن امیر جماعتی است ذرح بالتحویل و دخی است
 کہ از ان زمین می سازند ذرح ہوروزن و ذرح الد یوزن سکونی و ذرح ایامی ہوروزن
 درین ہوروزن ہوروزن نیم و اہلین و عسل مدوح ہوروزن معظم شیر و انکہ ہوروزن
 کہ غالب باشد ہر آن آب و تدریج از باب تغصیل کل آردہ کو در مظہر و نریعی
 آبدستان را ناموی حرق دہد و لہن ذراح ہوروزن سحاب شہر اندک آسمتہ
 و ذرح لضم و اقام شہری و جنب جربا و در شام ہوروزن ہایہ است کہ حریاء
 و ذرح د قریہ اند و شام میان ہر دو مسافت مہ شب است انتہی صاحب
 نامرس کو بد کہ بنظر رقتہ کسی کہ گفته میان ہر دو مسافت سہ شب است و در ماد عجوب
 مذکور شد و تدریج کناہ چیز کی کہ ناکردہ است ہر کسی نہادن و تدریج کہ کناہ چیز کی

نهاده بودی که نکرد آنرا «دُقَاحَه» بالضم و تشدید قاف کسی که این کار کند «مُتَقَرِّحٌ»
 للشَّوْخِیْطِ شِوَاخِیْطٌ «ذِلاَح» بوزن رُمان شیر آمیخته بآب «ذَوْح» بالفتح و
 سخیف فذل در وصف کفکاری که قیری کند «بُردمی» گوید «شَوَّه» قَدْ أَحْمَتِ بِالْوَتَاثِرِ
 بَدَتْ «بَدَتْ» بَدَتْ بَدَتْ جَانِبَهُ تَبَدَّلَ «ذَوْحٌ تَبَدَّلَ» آوردن کوسفتن آن «ذَوْحٌ أَبْلَهَ» از باب
 تَفْعیل پریشان کردن شعرا و خود را «ذَوْحٌ مَالَهُ» پراکنده کرد مال خود را «مَذْرَجٌ»
 بوزن مَنین سخی کنده

فصل الرابع

«رَبِیْحٌ» بکسر و بالتعریک و رُبَاحٌ بوزن سَحاب اسم سودی که از چیزی برداشته
 شود «رَبِیْحٌ» بی تجارته از باب سَمْعٌ سود را فروزی بوداشت در خرید و فروش خود
 «تَجَارَةً» رابحه خرید و فروش با سود «أَرْبَحْتُهُ عَلَى سَاعَتِهِ» از باب افعال سود دادم او را
 بر مِثْلِ «أَرْبَحْتُ الشَّيْءَ» مرا بعه قرض و ختم آنچه را با فروزی سود «رُبَاحٌ» بوزن رُمان
 بوزغاله و بوزنه شامری گوید «رَأْفَتُهُ» تَرَفُّفُ رُبَاحِهَا «وَبِالْتَّخْفِيفِ» نَبْذُ آئِدِ
 چنانکه در اساس است و شریجه خرد لا غره رُبَاحٌ نَرَمٌ است از خرما
 چنانکه در اساس است «رَبِیْحٌ» بوزن مَوْشٍ شریجه اخی گوید «شَعْرٌ» بَعْرٌ الْقَوْمِ
 نَشَارِیْ کَلَمٌ «مِثْلُ مَأْمَدَاتِ نَضَائِحَاتِ الرُّبِیْحِ» و بوزغاله و بوزنه «أَرْبَحْتُ» زِیْلُ الْخَوْرِیْ
 اسهالی دشواری که برای فروختن آرد و معنی بیه و شریجه بچکان خود «رَبِیْحٌ» بوزن دَمِی
 رُبِیْحٌ بَالْتَّعْرِیْکِ معنی شریجه رباح بکسر چه آن «أَرْبَحُ» از باب افعال ذبح نمود برای مهمان
 خود و شریجه بچکان «أَرْبَحُ» النَّاَقَةُ و شید ناقه را با مداد آن و نیم و وزن «رَبِیْحٌ»
 بوزن سَحاب نام جهاتی و قلعه ایست در اندلس از انجا سیف محمد بن سعد
 لغوی و قاسم بن شارب فقیه و محمد بن یحیی نحوی «رَبِیْحٌ» نیز جنسی است از کافور
 صاحب قاموس گوید قول جوهری که رباح جانور کی است که از می کشند
 کافور را دروغ است و در بعضی نسخهای صحاح که بدل دویبه بلر زشته است
 این هم غلط است بجه کافور صمغ و زغنی است که اندرون چوب آن باشد اگر آنرا
 بچینند آنرا می دهند و می آرد از آن «رَبِیْحٌ» از باب تَفْعیل خداداد بوزنه را

ذالِح
ذَوْح

رَبِیْحٌ

در منزل خود ترحم از باب تغافل حیران بیاند. رُحَمایِ روزگار و زبیرانِ عدلِ الموحسین
 بن ابی سعد جزونی فرد است. و رحمان. و روحِ مهر و باطنِ جویبار و نواز
 یعنی افزون و غالب آمدن یک یله. و رحیم المیزان از باب صواب و نفع و دفع
 فعل از آن. و از رحیم له از باب افعال و روح از تحفیل و لذت و افزون. و امراة و راح
 و راح بالفتح زن بزرگ و بزرگ و رحیم بضم حیم جمع آن مانند قبال و قدله و بیه کردن
 و دمن هر آری الرُحَمی الا ثانیة و ترخمت الارجوحة بالعلام تا رُحیم میل بداد بادیم
 کرد که راسِ میل کرد و کرد و راحته و رُحمته محاسبه کرد مبادی در کران باری
 پس کران تو برآمد از روی و ترحم از باب تغافل جنون را بطریق کرده و مرجوحه
 را از جرحه باطن و رُحاحه بر وزن و مانده و میانی است که از جای بلند آید و زند
 و کردگان بران نشینند و در هوا آیند و درند و آنرا نادیده گویند در حدیث است آنها
 کانت علی الأرجوحة و در وایتی مرجوحه آمد. و راجع به بانها و اساس است اینها
 از راجع ترخمت بر کمانها میان مایه بانها اند و در تکان آردند. و بان حور را و الزمه
 گویند و شعره فلان ابی و در وزن کن اینها و راجع بجمعون انقلاص السواحبا و راجع
 بر جنبیدن شعور و بویه و دردن و افحاح از افعال و ترحم از تغافل فعل از آن
 و اهل المواجه شنوان صاحب و راجع. و مواجه الناس مردم هردیاره و مواجه التحمل
 در عشتان حرم کران با و جملین رُحیم و جمعین کامه با و ژوند و گوشت و کتاب
 رُحیم لشکر گوان با و در دنیا له کنی بصبب بباری لبید گویند و شعره بکتاب رُحیم
 تهر و کشتا و نطیج الکمان کانهن یوم و ارفجیت و ادایا جنمیدند سرینه های او
 بهمت گوانی و مرجع بود زن مصدر و نامی است مانند راجع. و رحیم بالتحریک
 فراخی سم و آن محمداست چه آن خلاف سم تسک است و اگر بشمار قواخ شود
 عیب است. و نوس و رخ و صفت از آن و رُحیم بضم حیم کامه های قواخ. و ارح کسی
 که کف پای او را با شد و عمق ندارد مانند کف پاها ی زنگنهان و بمعنی
 بزکری قواخ سم اعی گویند و شعره فلان مجز الناس ی راس صخرة و ملجئه
 تفسی الارح المجد ما قدم و رجا و قدمی که مهر و ارد کف باطنی و ترحم

رحیم

و رحیم

و زوح

ر
و سح

و سح

حرد راه و د حیت المرأة هو کاه مهره مد شو د نزد شو مهره اقام ر د حاس الدهر
 بالتحریرک اقامت کرد تا مدت د و از از زمانه و نام نهاد اندیه ر د سح بود زن زبیر
 ر د حان بود زن قرحان و زوح و زوح بالضم و زوح بالفتح و زوح افتاد ن ذاقه از لاغری
 و ماند کی از ناب منع و زوح سح افتاده از لاغری و زوح فلانا بالضم و زوح فلانا
 بآهن بن نیزه و زوح بالفتح مصر و زان و زوح بالقاء از ناب ثقیل لاغر کردم
 ثابته و اه ای زوحی بود زن قملی و زوحی بود زن قبلی و مرا زبیر و زوح
 بهم اول و تشدید و م شوان افتاده از لاغری و ماند کی و د سحاح است
 از شبانی موزیع با کسر و صحت آرا ز چنانکه شبانی انشاء کرده شعره
 و ذرا و لکن فل تری قمتا تحدی لساقتها بالذم موزیع صاحب قماروس کوید
 موزیع یعنی آرا ناست نه صحت آرا و د حرومی غلط گفته و موزع مقطع بعید
 و موزع بود زن منبر چوبی که بدن تانک انکر و را از زمین بردارند و زوح
 بن عبدی بن کعب بالفتح است و زوح بن عبدی بن سح و زوح بن ربهه بن
 حرام بالکسر است و زوح بد و قبيله است از حر لان هاسم این و زوح محدثی
 و احمد بن زوح جاهلی است و سح بالتحریرک کمی گوشت سوسن و را نه
 و رجل آدیم مرد لاغر مری و امرأه ر سحاء زن لاغر مری و زوشه و سح بالضم
 جمع آن و کل ذیب آدیم هر کوه که هست و سح است چه مری و مای دی
 کم گوشت و سح باشد و قبل لا مواءة من العوب ما بالانوار کن ر سحاء
 زنی را از عرب گفتند چیست که مای بیهم شما و الاغرو مری و فقلت ا ر سحنا نادر
 الزحافین یعنی لاغر مری و کود ما را آتش شمع و آله که مویع الاشتعال و دود اند
 بن مردم سوسن بهمن آتش می و رند رازان پس می گردند و سح بالفتح عربی
 کردن و تر اویدن از ناب منع و د حدیث قیامت است حتی یبلغ الرشح الازان
 یعنی جدا آنکه رسد عرق کوشهای آنها راه از شاخ از ناب افعال و سح بن و رشح الطبی
 و ر سح د نشاط کرد آهوه لم یوشح له بشیر فد او را جبری و موشح و مر سح کسر
 و د عرق چین یعنی جامه که ز بر عمد زین کلا و د تاخوی را بخورد کشته و ر سح

[illegible]

• ۲۵۰ •

• ۱۰ •

خود را از کشتن نمیکوید «شعره ایام لم تاخذ الی و ماخصه اهلی بجلتها و لا ابتکارها»
رمیح بر وزن زبیر نوه «ذوالرمیح قسمی از مریخی دشتی در لایها» اخذ فلان
رمیح ابی سعد یعنی تکیه کرد بر عضا بسبب پیروی و ابو سعد لقمان حکیم است
و کنیت پیروی است یا ابو سعد مؤلفین سعد است که یکی از رسولان عاد بود
«ذوالرمیحین» و درین مغیره را گویند بسبب «زازی پاهای او مالک بن ربیعہ بن
صهر را گویند چه از جنگ میگوید و نیز «در هر دو دست خود گرفته» ذوالرمیحین
یزید بن مرداس ساعی و غنم بن قطن بن شهو را نیز گویند «اوماح در و یک توده
در آنند در دهناء» و ماح التین ماحون زید بن جندب الایادی میگوید «شعره
و کولاً ماح التین ما کان هزم» و ماح الاعدادی من قصصه و اعجم «وماح انعقوب
دم گزدم که بلند شده» و «ارقه رمیح» محوطه ایست مرینی کلاب را «ذات رمیح
لقب ری و قریه ایست در شام» و ماح بر وزن غراب نام موضعی «عبد الماح
و بلال الماح نام دو مردی» و ملاحب الماح ابی براء عامر بن جعفر بن کلاب را
گویند و او مشهور به ملاحب الانسیه بود لیلید برای ضرورت فاقه و ماح
کردانید و او هم از بود و مرثیه این میگوید «شعره قوم اترواح مع الانواح»
«و این ملاحب الماح» ابایر او مرده الشیاح «قوس و ماحه کالی که بسزا دفع
کند» این رمیح نام مردی «ذات الماح نام اسبی از ان ضمه فز کاه ترسید»
می شد با هم مزده می دادند بنوضمه بنده است و را ما بن است اخذت الیهی و ما حبا
باز داشت بهی که کپا هی است به خارهای خود جوین را «رنج» بالفتح
در این سر و مانند عصفور چیزی است جدا از دماغ سو «مرنجه بالفتح
سینه کشتی» و رنج از باب تغزل ناپدید از مستی و جز آن «ارتنج از افتعال همچنین
و رنج علیه بصیغه مجهول از باب تغلیل غش کرد یا پیش آمد از رنجوری و راستخوان
بن ناول «مرنج بر وزن معظم صفت از ان» و مرنج نیز بهرین خود بخوره و رنج از باب
تغزل از نك اندك مکیدن آب را «رنج» کرد اتیدن کلام «روح» یا لضم چیزی
که بآن زندگانی نفوس است و در استعمال مؤنث هم می آید و قرآن و جبرئیل و مسمی

رنج

رنج
روح

علیهم السلام ودمیدون وبعنی اموات و حکم خدای تعالی و اما در فرشته ایست
 که روی از مانند روی انسان است و جسدش مانند جسد فرشتگان در حدیث است
 می تواند که راه و روحه مراد از روح اینجا چیزی است که بدن از آن زنده شود و رفتن این
 باشد پس گو یا حیات است و بعضی گفته اند مراد از آن اموات است و بعضی
 گفته اند قرآن و بالفتح بمعنی راحت و رحمت در حدیث است الریح من روح
 الله یعنی از رحمت او است و درین کان و باید نسیم و بالتحریر یعنی شامعی گویند
 و فتح الشیء اثنی فی ایهما ثم روح و در اخی میان باشد و مراد با کبر از نسیم که آن
 عبارت است از نزدیکی سوره و در و در وی میان هردو باشد و جمع رائج
 و در مصاحح است که هیه شعوم و در حاء از او در و ب گویند شعوره و زکات الشول
 من یزد العشی کما و زک الشمام الی حفاة روح و روح بالتحریر و در کان بر اکتد
 اعشی گویند و ما تعیف الیوم فی الطیر الروح و بعضی گویند روح در کان شبانکه آینه
 بسوی آشیانها مکان و روحانی بالفتح مکان خوشنوی و بالضم هر چه که روح داشته
 باشد یعنی جان و همچنین گویند و در نسبت بسوی ملائکه درجن و روحانیون جمع
 و در نه ایست و فی الحدیث الملائکه الروحانیة زن نسیم و در بعضی آن هود و روایت
 آمده گویند است است روح و آن ما نسیم است و الی و فن از زیادت نسیم است
 و مراد از این است که در شکان اجسام لطیفه اند که بچشم دیده نمی شوند و در
 با کسر با د از روح و از یاح و ریح و وزن عنیب جمع آن ارواح و ارواح
 جمع الجمع و در مصاحح است که ریح واحد و یاح و کاهی جمع آن ارواح
 هم می آید چه اصل ریح و اوست و یا بهب کثرت ماقبل آمد چون رجوع
 و به فتحه کردن و در از آمد چنانکه کوفی از و ح الما و تر و ح الما و روحه و گویند ریح
 و روحه چنانکه گویند و در و ارد و ریح بمعنی غلبه و قوت شامعی گویند شعوره
 آنظر ان قلیلا ریح غفلتهم و تعدد ان فان الریح للعادی و از اینجا است قوله تعالی
 تدف ریحکم و بمعنی رحمت و یا ز می و در و دلت و چه با کبر و خوشنوی گویند
 و جزت ز ریح الشیء و ریحته یعنی یاقم بری خوشی از چه و در مصاحح است الله من المارح

بر وزن معظم در عن خورشید در حدیث است انه امر بالاحمد المروح عند النوم
 « یوم زآخ روز باد تند » در فهایه است یوم رآخ یعنی روز بار بچ مانند رجل مال
 « در بعضی گفته اند یوم رآخ در لیلۃ راحه روز در شمی که باد تند در آن وزد » راح الیوم
 یوم رآخ یا لکسر تند شد باد امر روز و نه یا لکسو مصدر از آن « یوم ریح بر وزن
 جید در زبان باد خوش » مکان و نیز مکان بخوش بوی « راحت الیوم الشی از باب
 سماع رسیدن باد آنچیز را « رآخ الشجر یافت درخت با ذرا « ریح الغنیر بهیفه مسجول
 رسیدن هوا غنیر را « غنیر مروح غنیر هوا رسید » شاعری در وصف رماد یعنی
 خاکستر میگوید « مکثت اللون مروح مطور » و مریخ نیز آمد « شاعری در وصف
 اشک می گوید « کانه فصوص مریخ مطور » مانند مشوب و مشیب که بنای آن پوشش
 است انقبی « در اساس است طعام مریخ یا لکسر طعامی که نشخ و باد بسیار زد شکم
 بیدار کن « ریح القوم فی صیفه مسجول داخل شدند قوم در ریح « و احو از باب افعال
 که چنین ریحی گویند ریح القوم رسیدن باد قوم را پس هلاک کرد آنها را « ریحائی کنهائی
 است خورشید یا هر که اخی که چنین بود و نزد بعضی اطراف کینه یا برك کیماء قال الله تعالى
 والحب ذوالعصف و الاریحان عصف کشت و ریحان ذک آن « ریحان نیز به معنی دلد
 در زرق رحمن بن عبد الوهاب و عبد المحسن بن احمد غزال و علی بن حمید و متکلم مصنف
 و اسحق بن ابوالهیم و زکریا بن علی و علی بن حمید السلام و یحیی بن یونس و محمد بن یونس و عثمان الله
 و ریحانه نصب داد « اندر در کاه « ریحانیه ای که مفعول مطلق اند و اراده می کنند
 بآن تنزیه ایزد تعالی و اسیر ذاق اوچه ریحان به معنی زرق آمد « « ریحانه زندگی
 و شاخ ریحان « راح در یاح بالفتح می امر و القیس گوید « شعوه کان مکاکی الیواء
 غدیة « نشادی تساقوا بالریاح المفلل « راح نیز به معنی نشاط شاعری گوید « شعوه
 و لقیتم ما لقیتم معن کاه « و فقت راحی فی الشهاب و عالی « ای اختیالی « راح نیز
 به معنی کفها مانند راحت و زمیهای هموار که در آن در شمی و هوار می بود و زنده گی
 بسیار آرد « راحه کف دست را حد راح و راحت « راحه الکلب گیاهی است
 « و الراحه شمشیر مختار این ابی حمید « راحه زوجه و راحت خانه و نور دجامه

در حدیث امام جعفر صادق است علیه السلام تَأْدِل رَجُلًا ثَوْبًا جَدِيدًا فَقَالَ أَطْرَهُ
 عَلَى رَاحَتِهِ بِعَنَى تَهْ كُنْ وَفَوْزِدَ ابْنُ لَاحِقٍ أَنْ وَنَامَ مَوْصَعِي دَرَمِينَ وَنَامَ مَوْصَعِي اسْت
 نَزْدَ يَكْ حَرَضٍ وَنَامَ مَوْصَعِي اسْتَبَدَّ دَوْلَا دَخَزَاةً كَهْ لَوَايَ أَنْ يَوْمَ رَاحَتِ اسْتَبَدَّ
 بِعَنَى دَوْلَا دَخَزَاةً هَ اَرَاخَ اَللهُ الْعَمَدَ اَزْ يَلْبِ اَفْعَالٍ ذَرَّ اَوْدَ اِيْزْ دَعَالٍ بِنْدَ رَا دَرِ رَا حَتِ
 هَ اَرَاخَ فُلَانٍ عَلَى فُلَانٍ بَارِزًا دَا حَقِي اَوْرَاوِي هَ اَرُوْجُ هَمْچِيْنِ هَ اَرَاخَ اَلْاِبِلَ نَكْرُوْدَانِيْدِ
 شَعْرَانِ رَا سَوِيْ مَوَاخِ رَآنَ بِالْاَطْمِ بِعَنَى حَايِ اَرَامِ شَعْرَانِ وَكِرْ هَفْتَنْ اِنْ دَرِ حَدِيْثِ
 سَرَقَةِ كُوْدَهِنْدِ اسْتَبَدَّ لَيْسَ فَبِهْ قَطْعُ حَتَّى يُوْدِيَةَ الْمَوَاخِ فَبِهْ حَتَّى دَرِ كُوْدَهِنْدِ قَطْعُ يَنْ
 تَارِ سَالِدِ اَنْوَانَهْ خَوَاكَا هَ اَنَ هَ اَرَاخَ الْمَاءُ دَا لَحْمٍ بِدَوِيْ شَدِ اَمْبَ دَرِ كُوْشْتِ هَ اَرَاخَ
 فُلَانٍ بِمُوْدِ فُلَانٍ حَاجَ كُوْدَهْ اَرَاخَ بِعَدِ الْغَمِّ وَالْتَعَةِ فَمُ هَ رَفَشَ رَا حَتِ كُوْدَا مَوْزِ الْقَمِيْسِ كُوْدِ
 هَ شَعْرَهْ لَهَا مَخِيْرَ كُوْشَا رَا اَلْمَاعِ هَ قَمِيْئَهْ تَرْتِمِ اِذَا تَشَبَهَ وَبَارِزًا مَدِ اَمْدِ اَوْدِ اِنْ زَقْعِ
 دَرَا حَتِ يَابَتْ وَدَا مَدِ دَرِ يَمِيْجِ هَ اَرَاخَ الشَّيْ يَابَتْ بِرِيْ اَبْجِيْزَا هَ اَرَاخَ الصَّيْدُ يَابَتْ
 شَكْرَهْ بِرِيْ اَنَسَانِ هَ اَرُوْجُ هَمْچِيْنِ كُوِيْنْدَ اَرَحْتِ مِنْ فُلَانٍ طَبْعًا يَابَتْ اَنْ فُلَانٍ حَوْشِ اَوِيْ
 هَ تَرُوْجُ اَلْمَمْتِ اَزْ يَابَتْ تَقِيْ دَرِ اَنْ شَرَكِيَا هَ دَرِ صَحَا حَ اسْتَبَدَّ تَرُوْجُ الشَّيْ شَرَكِيَا فَبِهْ شَدِ دَرِ حَتِ
 بِهْ بِرُكْ بِعَدِ اَزْ رَفَشَ كُوْمَا شَا عَوِيْ كُوِيْدَهْ شَعْرَهْ دَا كَرِيْمَ كُوْمَا اِنْ اَنَا كَ شَا حَا هَ لِبَا قِيْ
 اِنْ اَلْبَطَا تَرُوْجِ هَ تَرُوْجُ الْمَاءُ كَرَفَتْ اَمْبَ هَرَايَ غَيْرِ رَا سَمِ قُوْبِ هَ تَرُوْجِيْ شَرِ رِمَضَانَ
 نَا مِيْدِ شَدِ اَنْ اَحْمَبِ اِيْنَكِهْ بِبَدِ اَزْ هَرْجِهَارِ دَرِ كَفْتِ اسْتَبَا حَتِ مِيْ كَنْنَدِ هَ اسْتَرُوْجِ
 وَاسْتَرَا حَ اَزْ يَابَتْ اسْتَفْعَالَ رَا حَتِ يَابَتْ وَتَوَيْدِ هَمَا هَ اسْتَرُوْجِ اَلْبَهْ اَنْسَ يَابَتْ بِسَوِيْ اَوِ
 هَ دَرِ صَحَا حَ اسْتَبَا حَ اَلْاَطْمِ حَايِ بِمِيْرُوْنِ شَدِ دَرِ تَبَا حَ اَزْ يَابَتْ اَفْعَالِ نَشَا طَوْرِ حَمَتِ
 هَ اَرْتَا حَ اَللهُ لَهُ بِرُحْمَتِيْ رَهَانِيْدَ اَوْرَا حِدَا اَزْ يَلَا هَ دَرِ صَحَا حَ اسْتَبَا حَ اَرْتَا حَ اَللهُ لِفُلَانِ
 رَحِمَ كُوْدِ خَلِ اِبْرَ فُلَانِ هَ مَوْتَا حَ اَمْبِ بِسِيْجِيْنِ اَزْ اَسْمَانِ حَلِكَهْ وَنَامَ اَمْبِ قَمِيْسِ
 جَبُوْشِ جَدِيْ هَ مَرَا دَجَهْ بَيْنَ الْعَمَلِيْنِ اَنْ مَتِ كِهْ يَكْمَا رَا يَنْ كَا رَكْنَدِ وَيَكْمَا رَا اَنْ
 هَ مَرَا دَجَهْ بَيْنَ اَلرَّجَلِيْنِ اَنْ مَتِ كِهْ يَكْمَا رُوْ يَكْمَا اِيْسْتَدَّ وَيَكْمَا رُوْ دِيْكُوْدِ وَحَدِيْثِ اسْتَبَدَّ
 اِنْهَ كَانِ يَرَا حَ بَيْنَ قَدِ مِيْئَهْ مِنْ طُرُلِ الْقِيَامِ هَ مَرَا دَجَهْ بَيْنَ الْجَنَّةِيْنِ اَنْ مَتِ كِهْ
 نَكْرُوْدَا اَزْ يَابَتْ هِلَوَهْ رَا حَ اَلْوَعْرِفِ يَرَا حَ رَا حَهْ كَرَفَتْ اَوْرَا سَمِيْ دَفْشَا طَوْرِ اِحْسَانِ

* راحَت پدید آید که از اسمک شدن دستهای از برای چنین شامی در وصف ضیاء کوید
 * شعیرة تروح یا راه بخشورده * خراطی القِداح عِفاف التَّصال * و از اینجاست
 در حدیث مَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ مراد از آن آخر روز نیست بلکه مراد
 آنست که بزودی رخت بسوی آن * راح القُرص حصان شد اسب یعنی نور راح لشجر
 شکافه شده بود که راه الشَّعْ رَاحَة و یو یخه یا هفت بوی آن چیز را بهین معنی
 شامی کوید که شیء البَیْتِ رَاح الشَّعْ فَا * در سمح است از منتهی الحدیث مَنْ قَتَلَ
 نَفْسًا مَا هَدَى لَمْ يَرَح * رَاحَةُ الْجَنَّةِ هُوَ كَذَلِكَ * و از اینهاست بوی بهشت را
 ابو عبید * کوید از رخت الشَّعْ رَاحَة است از بوی بهشت که بوی بهشت را
 از راح الشَّعْ یو یخه * و کسائی لم یُروح می گفت از باب رخت الشَّعْ فَا نارا یخه و معانی
 همه یکی است و اصحی می گفت ندانم که از باب رخت است یا از باب رخت
 * رَاح الشَّعْ و از رَح الشَّعْ از باب افعال یا بوی آخیز را * راح منک معروف
 و از راح منک معروف از باب افعال یا بوی آخیز را * راح منک معروف
 بهایان دکن رکاه باذ * مواد به جمع آن و از اینجاست قول ابن حجر هو کا * سوار
 شد بر ناقه تیز و روان * و خوشفتازی آمد پس فرمود * شعور * کان را که با غصن
 یو رَحَة * اذ اقلن لثا به اذ شارب * مثل * مَرُوحَة * بالکسر و مَرُوح * بود زن منیر باد زن
 * در سمح است رَاحَة یا مَرُوحَة از باب تفعل جمعا تیدم باد زن را
 * در حدیث است رَاحَة مَرُوحَة فی القُضی * یعنی * محتاج شدن به باد زن از
 حرارت گرماد ممکن که از راح بمعنی برکشتن بسوی خانه یا از طلب راحت
 باشد * رَاحَة بوی خوش یا بوی کند * * رَاح بالفتح و رَاحَة و مَرُوحَة و راحت
 و در بیه بود زن سفینه یا قین سُر و رَحَات از یقین * رَاح لَنْ اَلک الَامْرَا بَاب سَمْع
 منتظر شد برای آن کار و خوش شد * رَاح بود زن سحاب و وُروح بالضم و راح
 و رَاحَة بالکسر مصدرها از آن * رَاح بالفتح شما نگاه و آن از وقت زوال آفتاب
 تا شب * رَاح بالفتح سیر کردن * رَحَل و رَحَلَا از باب تفعل سیر کردیم در شما نگاه
 یا سا کردیم در آن وقت * در سمح است که رَاح کاهی مصدر هم می آید مثل

[illegible]

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

معاً می‌باشد بنانی اند و نام این یزید و که پدر قبیلۀ ایست و نام جد
عموین خطاب و نام جد یزید و بن حصیب و نام جد جند اسلمی * مسلم
بن رباح صحابی است و ثانی رباح و اسمعیل بن رباح و عبیدة بن رباح و عباد
بن ابی نفور بن رباح و عمار و موسی و هود و یسوان رباح را بر رباح
منصور بن عبد الحمید محمد ثانی و اختلاف کرده اند در رباح بن زید
صحابی و رباح بن عمرو الغنسی و زیاد بن رباح تابعی و در بخاری و مسلم
و هر از زیاد بن رباح تابعی و یسوی نیست و بخاری و رباح بن زید است و زید
و هر از بن رباح کوفی و زیاد بن رباح بصری و احمد بن رباح قاضی بصره و رباح
بن عثمان شیخ مالک و عبد الله بن رباح صاحب عکرمه و زاینهار و است بهاء و موحه
هم آمده است * سیار بن سلامه و ابن ابی شوام و ابو عالیه و یاحقین نعمت است
یسوی رباح که بطحی است از بنی تمیم * در بخاری نام موضعی بفارس * مزاج بالفتح
موضعی که از ان قوم درند یا یسوی آن آید مانند مقدی * و در صحاح است گویند
ما ترك فلان من ابيه مقدی و لا مزاجا هرگاه همانا به پدر و شود در همه حال * قسعه
در حاکم است که اندک قبور دارد * و یحیی قواخ عوی گویند اخذت الاریحیه هرگاه در کرد
در انشای طوطا گویند افضل ذلک فی سواح و در و اح بکن آبراد و آسانی * و انکه به وزن
فاعله مصدر و راحی الا بل یعنی برکشیدن شیان * از یحیی یوزن احمد دهی است
در شام * و یحیی بفتح اول و کسوز دوم و از یحیی یوزن گویند نام شهوی در شام

فصل الزای *

* زایم بهاء لشحر یک دهی در جرجان از انجا است ابو الحسن ملی بن ابی بکر بن
شحر * زحج بهاء لفتح از پوست یا ز کردن از باب متع * زح بهاء لفتح یکسو
کردن از باب نصره و زح بهاء یکسو کردار را از موضع آن و در کردار را کشیدن
اراد را شتابندگی * و زح بهاء از باب و زح بهاء جرجان در کردار آفران
بن در برشد در الرمه گویند * شعوه یا قابض الروح من جسم عصبی و متبا * و غار و الی نسب
زح بهاء من النار و در حدیث است من مام یومانی سبیل الله زح بهاء الله من النار

[illegible]

افعال بنجام کرد آن کا ز راه از ناح الشّع دور گرد آن چهر از محمل آن دیکشور

گردد * ز داح بالفتح رفیق و تمام مرضی است و با لضم نیز آمد *

* نیمیج * بالفتح و ز یحان بالبحر یک و ز روح با لضم در بردن

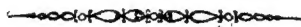
از باب ضرب * ز احب علتة دور شد و رفت علت

از * انترا حبت علتة از باب انفعال * محمید

* از حبت علتة از باب افعال دور

گردد علت او را قزاح

پس دور شد

تم طبع الجزء الاول من تاج اللغات و یعطوه الجزء الثاني

ان شاء عالی الارض

والسنوات